

KAIKKIEN MAIDEN PROLETAARIT, LIITTYKÄÄ YHTEEN!

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

ВОСПОМИНАНИЯ
О
ВЛАДИМИРЕ ИЛЬИЧЕ
ЛЕНИНЕ

2

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА
1957

NKP:n KK:n MARXISMIN-LENINISMIN INSTITUUTTI

MUISTEMIA
VLADIMIR ILJITŠ
LENINISTÄ

2

KARJALAN ASNT:n
VALTION KUSTANNUSLIIKE
PETROSKOI
1958

W. J. (Kerr)

ALKUSANAT

Muistelmakokoelman toiseen osaan on otettu kirjoituksia, jotka valaisevat V. I. Leninin elämää ja työtä pääasiallisesti Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen jälkeiseltä ajalta. Muistelmia ovat kirjoittaneet V. I. Leninin työtoverit, puolue-, neuvosto-, talous-, ammattiliitto-, nuorisoliitto- ja sotilastyössä olevat toverit, tieteen ja kulttuurin toimihenkilöt, työmiehet, talonpojat ja puna-armeijalaiset.

Kokoelma sisältää A. A. Andrejevin, S. M. Kirovin, M. I. Kalininin, V. V. Kybyševin, J. V. Stalinin, N. K. Krupskajan, G. M. Kržižanovskin, V. A. Karpinskin ja toisten muistelmia, joissa he luovat V. I. Leninin elävän henkilökuvan — nerokkaan teoretikon ja organisaattorin, Kommunistisen puolueen viisaan johtajan, sosialistisen Neuvostovaltion perustajan ja johtajan ja samalla vaatimattoman, yksinkertaisen ja sydämellisen toverin, ihmisen, jota kansa kutsui rakastaen ja syvästi kunnioittaen kalilla nimellä — Iljitš.

Muistelmat luonnehtivat Kommunistisen puolueen taistelua V. I. Leninin johdolla Neuvostovaltion lujittamisen, Lokakuun saavutusten suojelemisen, sosialistisen rakennustyön järjestämisen mitä vaikeimpien tehtävien ratkaisemiseksi. Muistelmien kirjoittajat korostavat, miten valtavan merkityksen V. I. Lenin antoi puolueen johtavalle ja suuntaavalle osuudelle sosialismin rakentamisessa, puolueen yhtenäisyydelle, puolue-elämän normien ehdottomalle toteuttamiselle käytännössä, kollektiivisen johdon periaatteen ankaralle noudattamiselle, puolueen ja joukkojen välisen yhteyden jokapäiväiselle lujittamiselle. V. I. Lenin opetti periaatteellisuutta, oli leppymätön työväenluokan vihollisia kohtaan, taisteli päättävästi opportunisteja vastaan, marxilaisuuden vähäisimpiäkin vääristelyjä vastaan, puolusti ja kehitti luovasti vallankumouksellista teoriaa.

V. I. Leninin toiminnasta Neuvostovallan ensi kuukausina kertovat muistelmissaan A. G. Schlichter, M. N. Skrypnik, M. N. Kokovihin, J. S. Ganetski.

M. S. Kedrov, V. P. Antonov-Saratovski, A. F. Mjasnikov, S. S. Kamenev, S. I. Aralov, A. D. Blohin, R. B. Borisova ja toiset kuvaavat muistelmissaan V. I. Leninin toimintaa vierasmaalaisen sotilaallisen interventtion ja kansalaissodan kaudelta, hänen jännittyttä työtään Punaisen Armeijan luomiseksi ja lujittamiseksi, neuvostokansan voiton järjestämiseksi interventtien ja sisäisen vastavallankumouksen yhdistyneitä voimia vastaan.

V. I. Leninin johtavaa työtä puolueen ja Neuvosto-Venäjänsä työtätekevien joukkojen taistelussa kansantalouden kuntoonpalauttamiseksi, teollisuuden ja maatalouden kohottamiseksi, raskaan teollisuuden kehittämiseksi ja valtakunnan sähköistämiseksi, työn tuottavuuden lisäämiseksi, kaupankäynnin laajentamiseksi, kulttuurityön tehtävien ratkaisemiseksi valaisevat muistelmissaan I. I. Radtšenko, A. D. Tsurupa, S. V. Malyšev, A. V. Winter, G. O. Graftio, F. V. Lengnik, I. M. Gubkin, A. V. Lunatšarski, N. A. Semaško ja toiset. G. V. Tšitserinin, N. Narimanovin ja L. B. Krasinin muistelmissa kerrotaan, miten V. I. Lenin johti Neuvostovaltion ulkopolitiikkaa, taistelua rauhan puolesta, toimiyhteyksien järjestämistä ja lujittamista muihin maihin.

N. P. Gorbunov, L. A. Fotijeva, A. I. Jelizarova, S. M. Manutšarjants, M. A. Voloditševa, M. I. Glasser luonnehtivat muistelmissaan sitä ympäristöä, missä V. I. Lenin työskenteli, hänen toimintaansa valtiokoneiston parantamiseksi, ankaa taistelua byrokraattisuuden poistamiseksi.

V. I. Lenin oli alinomaissessa yhteydessä joukkoihin. Hän puhui usein tehtaissa, talonpoikien, puna-armeijalaisten ja nuorison kokouksissa, huolehti erikoisesti työtätekevien tarpeiden pyyntöjen täyttämistä. Siitä kertovat muistelmissaan P. P. Aleksandrov, P. A. Danilov, T. F. Ludvinskaja, P. I. Vojevodin, G. S. Sokolov, A. V. Ivanov, I. A. Gorohov, K. S. Ovsjannikova, A. I. Bezymenski, K. V. Mešalkin, I. A. Tšekunov ja toiset.

P. D. Malkovin, M. I. Uljanovan, V. N. Rozanovin, V. D. Bontš-Brujevitšin, A. M. Sysojevan, N. V. Krylenkon, J. E. Rudzutakin, S. K. Gilin, A. I. Altmanin, I. I. Borisovin, V. G. Sorinin ja useiden toisten muistelmissa esitetään tosiasioita, jotka luonnehtivat V. I. Leniniä kotioloissa, hänen vaatimattomuuttaan ja lapsirakkauttaan.

Melkoinen sija kirjassa on muistelmilla, joita ovat kirjoittaneet V. I. Leninistä kansainvälisen työväen- ja kommunistisen liikkeen huomattavat toimihenkilöt. He kirjoittavat, miten ovat tavanneet V. I. Leninin — III, Kommunistisen Internationalen perustajan ja johtajan. Sellaisia ovat K. Zetkinin, B. Šmeralin, W. Gallacherin, M. Cachinin, Hr. Kabaktšijevin, A. Zäpotockyn, Tsui Tsu-bon, Sen Katajaman, G. Germanetton ja toisten muistelmat. Niissä kerrotaan, kuinka V. I. Lenin puolsi alinomia

proletaarisen internationalismin periaatteita, osoitti herkeämättä, että työväenluokan yhtenäisyys, kommunististen puolueiden periaatteellinen ja samalla joustava politiikka, näiden puolueiden ja laajojen kansanjoukkojen yhteyden lujittaminen ovat välttämättömiä.

Muistelmat ovat kirjassa suunnilleen kronologisessa järjestyksessä kuten kokoelman ensimmäisessäkin osassa. Harvoja poikkeuksia lukuunottamatta kaikki muistelmat on aikaisemmin julkaistu. Muutamat tekijät ovat korjailleet muistelmiaan. Osa muistelmista julkaistaan hieman supistettuna (toistamiset ja yleiset sanonnat poistettuina). Kirjan lopussa on lyhyitä elämäkertatietoja henkilöistä, joiden muistelmia on kokoelman 1:ssä ja 2:ssä osassa.

NKP:n KK:n
marxismin-leninisin instituutti

A. A. ANDREJEV

VLADIMIR ILJITŠ LENINISTÄ

Kuka on vaikka kerran elämässään nähnyt ja kuullut Leniniä, hänen muististaan ei häivy milloinkaan pois Leninin kirkas henkilökuva, niin syvällisen ja poislähtemättömän vaikutuksen hän teki ihmisiin. Tietenkin kaikenlaiset sen ajan tapahtumien yksityiskohdat voivat jo unohtuakin ja niitä on vaikea kertoa tarkalleen, mutta on mahdoton unohtaa Leniniä sellaisena kuin näin näin hänet hänen eläessään.

Vuosien 1917—1922 aikana jouduin monta kertaa näkemään ja kuulemaan Leniniä. Erikoisen lujasti jäi mieleeni muutamia tapauksia ja silloiset olosuhteet. Siitä haluaisinkin lyhyesti kertoa näissä kirjoituksissani.

LENININ SAAPUMINEN PIETARIIN HUHTIKUUN 3 PÄIVÄNÄ 1917

Kevät vuonna 1917, Helmikuun vallankumous. Kapinaan nousseet työläiset ja sotamiehet pyyhkäisivät muutamassa päivässä pois lahon itsevaltiussjärjestelmän. Alkoi heti jyrkkä luokkien ja puolueiden voimien ja asenteiden rajanselvitys. Vallankumouksen tavattoman voiman ja laajuuden peloittama porvaristo koetti jo rajoittaa vallankumousta; lokakuulaisten puolueen ja kadettipuolueen edustajista kokoonpannun porvarillisen Väliaikaisen hallituksen toimenpiteiden vastavallankumouksellinen luonne kävi yhä selvemmäksi. Tuo hallitus ei aikunutkaan tyydyttää kapinaan nousseen kansan perusvaatimuksia, jotka koskivat rauhaa, leipää ja maata, vaan sen edustajat kävivät salaa neuvotteluja monarkian palauttamisesta julistamalla Mihailin uudeksi tsaariksi.

Edustajien Pietarin Neuvostossa enemmistön muodostaneet menševikit ja eserrät tukivat Väli aikaista hallitusta. Verhoutuen vallankumouksellisilla fraaseilla he pettivät työläisiä ja sotilaita lupaamalla Perustavan kokouksen koollekutsumista, ja tämä kokous heidän vakuuttelujensa mukaan tulisi ratkaisemaan kaiken.

Tärkeimpänä kysymyksenä oli kysymys vallasta. Porvaristo koetti käyttää hyväkseen vallankumouksen tuloksia valtansa lujittamiseksi, mutta siinä olivat esteenä kapinaan nousseet työläiset ja sotilaaat sekä näiden luomat Neuvostot. Muodostui kaksoisvallan tilanne. Menševikkien ja eserrien johtomiesten kaikista yrityksistä huolimatta muuttaa Neuvostot Väliaikaisen hallituksen lisäkkeeksi Pietarin Neuvosto keskitti heti alussa tosiasiallisesti enemmän valtaa omiin käsiinsä kuin Väliaikainen hallitus. Samanlainen tilanne muodostui koko maassa.

Tuossa tilanteessa vain bolševikkien puolue suuntasi koko toimintansa vallankumouksen edelleenkehittämiseen, sen perusvaatimusten johdonmukaiseen puolustamiseen, Väliaikaisen hallituksen vastavallankumouksellisten toimenpiteiden ja menševikkien ja eserrien petturipolitiikan paljastamiseen. Oli käynnissä puolueemme voimien kokoaminen. Maanalaisuudesta esille tullut bolševikkien Pietarin komitea kehitti ja laajensi Pietarissa suurta ja aktiivista työtä työläisten ja sotilaiden keskuudessa.

Ensimmäinen legaalinen Keskuskomitea, joka aloitti työnsä Pietarin työpörssin rakennuksessa, otti työläisten ja sotilaiden avulla pian haltuunsa Kšesinskajan palatsin, minne sitten Keskuskomitea ja Pietarin komitea (bolševikkien) sijoittautuivatkin. Sanottakoon, että tuo palatsi muuttui todelliseksi vallankumouksen keskuukseksi. Siellä kävivät työläisten, sotaväenosastojen ja merimiesten edustajat saamassa ohjeita ja kirjallisuutta. Panssariosasto otti huolehtiakseen bolševikkien esikunnan suojelemisen ja sijoitti pihalle aseistettuja panssariautoja.

Viiden päivän kuluttua Helmikuun vallankumouksesta alkoi ilmestyä „Pravda” lehti. Sen palstoilla julkaistiin pian Leninin „Kirje kaukaa”, jolla oli suuri merkitys bolševikkien poliittisen linjan määrittelemisessä.

Tehtaissa, kasarmeissa ja laivoilla oli levotonta. Pidettiin pitkiä joukkokokouksia. Ihmiset halusivat saada selville, miten vastedes oli meneteltävä. Taisteltiin joukoista, ja siellä minne ilmaantuivat bolševikkien puhujat kokoukset päättyivät tavallisesti bolševistisen päätöslauselman hyväksymiseen. Mutta voimia ei ollut vielä riittävästi, jotta olisi ehditty joka paikkaan. Menševikit ja eserrät kohosivat heti pinnalle. Hehän olivat olleet isänmaan puolustuksen kannattajia, poliisi ei ollut heihin kajonnut, heidän johtajansa olivat istuneet Duumassa, he kaikki olivat sodan aikana järjestäytyneet erilaisiin komiteoihin, järjestöihin, osuuskuntiin, ja ne heistä, jotka olivat maanpaossa, saapuivat pian esteittä takaisin ulkomailta. Toisin oli asianlaita bolševikkeihin nähden: monet eivät silloin olleet vielä palanneet karkotusmatkoilta ja vankiloista. Meikäläisten — puolueen toimihenkilöiden — piti esiintyä puhujina monta kertaa päivässä eri kokouksissa. Mutta uusia voimia karttui päivä päivältä. Osa

tovereista palasi takaisin vankiloista ja karkotusmatkoilta, tuotantolaitoksiin ja kasarmeihin ilmaantui uusia, aikaisemmin tuskin huomattuja ihmisiä, jotka kohosivat nyt nopeasti työläisten ja sotilaiden johtajiksi.

Sanottakoon, että Pietarin bolševikeilla oli vallankumouksen peruskysymyksissä yleensä oikea kanta ja he noudattivat sitä Neuvostossa ja lehdistössä, mutta täydellistä selvyyttä noissa kysymyksissä ei kuitenkaan ollut. Niitä pohdittiin. Eräiden toimihenkilöiden horjuva kanta oli haittana selvän näkökannan määrittämisessä. Sitä havaittiin varsinkin Kamenevin saapumisen jälkeen. Hänen puolittain menševistinen näkökantansa Väliaikaisen hallituksen tukemisesta aiheutti paljon sekaannusta.

Tilanne oli vaikea. Poliittinen kriisi voimistui. Kaikki tunsivat kipeästi V. I. Leninin poissaolon. Hänen palaamistaan odotettiin kärsimättömästi. Häntä odottivat Pietarin työläiset ja koko maan työväenluokka. Mutta Väliaikainen hallitus asetti menševikkien ja eserrien tukemana kaikenlaisia esteitä Leninin paluulle kotimaahan. He pelkäsivät häntä. Häntä pelkäsivät myös liittolaisten porvarilliset hallitukset; ne eivät halunneet päästää Leniniä oman alueensa kautta.

Huhtikuun 3 päivänä meille, Pietarin eri piireissä toimineille puoluemiehille, vihdoin tiedotettiin päivällä Pietarin komiteasta V. I. Leninin saapumisesta sinä iltana. Tuo tieto levisi pian tehtaisiin ja kasarmeihin. Kaikki halusivat mennä Leniniä vastaan. Minä jouduin menemään Suomen asemalle Galjornyin ostrovin laivaveistämön ja Toisen kaupunkipiirin muiden tuotantolaitosten työläisten kanssa.

Muistan että piirimme väki saapui Suomen asemalle, kun jo hämärsi. Koko tori ja aseman lähi kadut olivat täpösen täynnä työläisten, sotilaiden ja matruusien rivistöjä. Suomen aseman edustalla oli sotaväenosastojen mukana saapuneita panssariautoja ja valonheittäjiä. Vallitsi tavattoman suuri innostus. Keskuskomitean, Pietarin komitean ja eri piirien työntekijät menivät asemasillalle. Itämeren laivaston merimiehet ja Puna-kaartin työväenosastot järjestäytyivät kunniavartioon ottaakseen vastaan V. I. Leninin. Vihdoin, jo myöhään illalla, noin yhden-toista aikaan saapui juna, ja vaunusta tuli Lenin yhdessä maanpaosta saapuneiden tovereiden kanssa. Asemasillalla ollut väki vilkastui ja alkoi liikehtiä. Lenin ei ehtinyt edes tervehtiä vastaan tulleita tovereita, kun hänet nostettiin ylös ja kannettiin käsin asemahuoneeseen. Asemasillalla oli pimeänlaista, niin etten nähnyt kyllin selvästi Leniniä.

Kun me lopultakin pääsimme torille, niin Lenin, takki yllään ja lippalakki kädessä, seisoi jo panssariauton päällä ja piti ensimmäistä lyhyttä puhetta Pietarin työläisille ja sotilaille. Puheensa Lenin päätti tunnukseen: „Eläköön sosialistinen

vallankumous!” Sen jälkeen panssariauto, jossa Lenin oli, lähti valonheittimien valaisemana ja työläisten, sotilaiden ja matruusien rivistöjen ympäröimänä Suomen asemalta Sampsonjevskin sillan kautta Pietarin puolelle, Kšesinskajan palatsille. Kulkueen aikana laulettiin vallankumouksellisia lauluja, Lenin kääntyi tuon tuostakin joukkojen puoleen uusin tunnuksin. Kuljimme ainakin tunnin. Saavuttuamme Keskuskomitean ja Pietarin komitean talon luo V. I. Lenin piti parvekkeelta puheen Pietarin työläisille ja sotamiehille.

Vallitsi tavaton innostus. Pietarin työläiset ja sotilaat ottivat Leninin vastaan omana johtajanaan, vallankumouksen todellisenä johtajana. Muistan että vähän ennen Leninin saapumista oli menševikkien johtaja Plehanov palannut ulkomailta, mutta mitään sellaista ei hänen saapumisensa yhteydessä ollut: hänen takaisinpaluustaan ihmiset saivat tietää vain sanomalehdistä ja siitä, että hän ilmaantui Pietarin Neuvoston istuntoon.

Meitä puoluetöytätekijöitä varotettiin ennakolta siitä, että on kokoonnuttava Keskuskomitean ja Pietarin komitean taloon. Muistan että myöhään yöllä Kšesinskajan palatsin erääseen toisessa kerroksessa sijaitsevaan huoneeseen kerääntyi noin 30 henkeä Keskuskomitean ja Pietarin komitean työntekijöitä. Pöytää ei ollut, me istuuduimme puoliympyrään tuoleille. Sivuovesta tuli pian tavalliseen tapaansa, tarmokkain ja hieman kiirehtivin askelin, hymyssä suin ja nähtävästi juhlavalla mielellä Lenin yhdessä Nadežda Konstantinovnan kanssa. Tervehdittyään läsnäolleita Lenin alkoi heti esittää katsantokantojaan nykytilanteesta ja puolueen tehtävistä. Hän puhui yksinkertaisesti ja vapaasti, ilman mitään muistiinpanoja, aivan kuin olisi keskustellut. Kaikesta päätellen hän oli harkinnut jo ennakolta perusteellisesti kaikki esittämänsä näkökohdat.

Ennen sitä kun näin ensi kerran Leninin minulla oli jo ollut tilaisuus lukea melko paljon hänen kirjoituksiaan vuosina 1911—1914 ilmestyneistä „Zvezda” ja „Pravda” sanomalehdistä sekä „Prosveštšeniže” aikakauslehdestä, olin tutustunut hänen kirjoituksiinsa „Sotsial-Demokrat” lehdessä (tuota lehteä olimme saaneet Pietariin Sveitsistä illegaalisesti) sekä hänen kirjaseensa „Sosialismi ja sota” yms. En kuitenkaan voinut kuvitella, millainen Lenin on. Ja nyt istuin kolmen neljän askeleen päässä hänestä. Hän oli puettu yksinkertaisesti ja huolitellen. Hän oli vartaloitaan lyhyehkö, mutta lujarakenteinen ja tanakka, vilkkaat nauravat silmät välkehtivät syvällä korkean ja leveän otsan alla, eleet olivat vapaat ja luontevat.

Meidät valtasi vaikeasti ilmaistava outo tunne — näimme aivan läheltä Leninin, puolueemme perustajan. Kuinka monesti me, maanalaiset bolševikit, olimmekaan haaveilleet näkevämmä ja kuulevämmä Leniniä, ja nyt se vihdoin oli toteutunut.

Muistaakseni Lenin ei puhunut enempää kuin tunnin. Mutta sanottua tuli paljon. Hän puhui vallankumouksen toiseen vaiheeseen siirtymisen välttämättömyydestä. Porvarillis-demokraattisen kumouksen ensimmäinen vaihe — tsarismien kukistaminen — on jo päättynyt. Me emme saa pysähtyä ensimmäiseen vaiheeseen, muutoin porvaristo tukahduttaa vallankumouksen. Edessämme on nyt siirtyminen toiseen vaiheeseen — sosialistiseen vallankumoukseen, puolueen käytännöntyön kiireellisiin tehtäviin sen valmistamiseksi. Bolševikit eivät voi eivätkä he saa pitää nyt lähtökohtana vanhaa, demokraattisen tasavallan tunnusta. Kaikki valta on siirrettävä Neuvostoille. Ei mitään luottamusta eikä mitään tukea Väliaikaiselle hallitukselle. Ainoastaan Neuvostot ovat ainoa mahdollinen vallankumouksellisen hallituksen muoto. Koko vallan siirtyminen Neuvostoille ratkaisee vallankumouksen peruskysymykset — sodasta ja rauhasta, maasta ja leivästä.

Lenin puhui pankkien kansallistamisen ja yhtenäisen pankin luomisen välttämättömyydestä, yhteiskunnallisen tuotannon ja jakelun kontrollin käytäntönottamisesta, maan kansallistamisesta ja kaikkien tilanherrojen maiden viipymättömästä konfiskoimisesta.

Sanomalla, että nykyinen sota on imperialistista sotaa hän osoitti, että bolševikkien on taisteltava päättävästi Väliaikaisen hallituksen toteuttamaa sodan jatkamisen politiikkaa vastaan ja selitettävä työläis- ja talonpoikaisjoukoille, että ilman kapitalistien vallan kukistamista ja kaiken vallan siirtymistä Neuvostoille ei voida päättää sotaa demokraattiseen rauhaan.

Edelleen Lenin puhui siitä, että on käynyt tuiki tarpeelliseksi kutsua nopeasti koolle puolueen edustajakokous ja että on välttämättä muutettava puolueemme nimi: sosialidemokraattinen puolue on nimitettävä kommunistiseksi puolueeksi. II Internationalen johtajien ja menševikkien petturuus oli tahrinut ja häväissyt entisen nimityksen, kun taas uusi nimitys vastaisi sitä, miten nimittivät proletariaatin puoluetta K. Marx ja F. Engels, ja myös puolueen lopullista päämäärää — kommunistisen yhteiskunnan rakentamista.

Lenin puhui siitä, että II Internationale on kärsinyt romahduksen ja hajonnut, että kansainvälisen työväenliikkeen etujen mukaista on perustaa nopeasti Kolmas, Kommunistinen Internationale ja meidän on otettava siinä aloite omiin käsiimme.

Selittäessään bolševikkien tehtäviä Lenin perusteli niitä vakuuttavasti tapahtumien kululla ja marxilaisuuden teoreettisilla perusteilla ja todisteli esittämiään väitteitä totuudenmukaisiksi kertomalla myös työläisten ja talonpoikien kanssa vast'ikään Pietariin tulomatalla käymänsä keskustelut.

Pietarin pienelle bolševikkiryhmälle Lenin täten ensimmäistä kertaa muotoili nerokkaasti ja hyvin vakuuttavasti,— ja se tuntui hänen jokaisesta sanastaan ja eleestään,— käytännöllisen ohjelman porvarillis-demokraattisesta vallankumouksesta sosialistiseen vallankumoukseen siirtymiseksi, ja muutaman kuukauden kuluttua tämä vallankumous sitten voittikin. Näin oikeastaan tuli muotoilluksi myös puolueen uusi ohjelma.

Kaikki tuo oli niin uutta, epätavallista, raikasta, innostavaa, mieltä ylentävää, niin selvää ja vakuuttavaa, ettei muistaakseni kenelläkään neuvotteluun osallistuneella ollut edes kysymyksiä Vladimir Iljitšille. Voitte kuvitella, millainen tunne meidät valtasi tuona mielessä säilyneenä yönä. Meille ikään kuin kasvoisiivet. Kaikki käsittivät, että vallankumouksella ja työväenluokalla on oma johtajansa.

Lopetettuaan puheensa Lenin lähti lepäämään, ja me aloimme hitaasti hajaantua puhellen keskenämme. Ulkona oli jo valoisaa. Ihmisiä seisojia vielä siellä täällä ryhminä talon edustalla. Nukkumisesta ei ollut puhuttakaan. Iloisina, kiihottuneina ensimmäisestä Leninin tapaamisesta (suurin osa todellakin näki ja kuuli häntä ensi kertaa) me kuljimme Pietarin katuja ja harkitsimme sitä, mitä hän oli meille sanonut. Mehän pidimme agitaatioasiamme enimmäkseen yhä vieläkin lähtökohtana entisiä ohjelmasäätömuksia, kun taas sosialistinen vallankumous esiintyi vain enemmän tai vähemmän kaukaisena tavoitteena. Mutta nyt Lenin oli palannut ja kaikki sai heti uuden käänteen, horjumiset ja epäselvyydet loppuivat heti ja avautui mitä kiinnostavin ja innostavin tulevaisuus.

Aamulla huhtikuun 4 päivänä Lenin esiintyi jo kirjoitetuin teesein Pietarin Neuvostossa, aluksi bolševikkien kokouksessa ja sitten kokouksessa, jossa oli myös menševikkejä. Ne olivat Huhtikuun teesit, joissa perusteltiin sosialistisen vallankumouksen voiton välttämättömyys ja kiertämättömyys. Sen jälkeen Lenin ryhtyi toimimaan mitä tarmokkaimmin: hänen kirjoituksiaan ilmestyi miltei joka päivä, hän kirjoitti kirjasia, esiintyi joukkokokouksissa ja johti samalla puolueen Keskuskomitean ja Pietarin järjestön työtä. Leninin saapuminen ja hänen teesinsä selvittivät heti koko tilanteen, tekivät puolueemme kykeneväksi valmistamaan sosialistisen vallankumouksen, joka sitten voittikin lokakuussa 1917.

LENIN PUOLUEEN HUHTIKUUN KONFERENSSISSA

Toisen kerran näin ja kuulin Lenininiä bolševikkien Huhtikuun konferenssissa, minne Pietarin järjestö oli lähettänyt minut edustajaksi neuvottelevalla äänioikeudella.

Leninin esittämät Huhtikuun teesit, jotka olivat saaneet laajaa kannatusta Pietarin ja muiden kaupunkien työläisten keskuudessa, aiheuttivat raivoisan ulvonnan porvariston, menševikkien ja eserrien taholla, jotka alkoivat lehtiensä palstoilla bolševikkien ja varsinkin Leninin vainoamisen. Menševikit sanoivat Leninin asennetta hourailuksi, he vakuuttivat, että Lenin jää yksin, mutta vallankumous menee ilman häntä.

Väliaikainen hallitus koetti käyttää hyväkseen kaikenlaista parhaasta tarkoituksella lietsoa šovinistisiä mielialoja sodan jatkamiseksi. Tässä tarkoituksessa se päätti ryhtyä jo avoimiin toimiin. Huhtikuun 18 p:nä ilmestyi ulkoasiain ministerin kadetti Miljukovin julkilausuma hallituksen aikomuksesta saattaa sota voittoisaan loppuun ja Venäjän uskollisuudesta noudattaa Englannin ja Ranskan hallitusten kanssa solmittuja sopimuksia. Se aiheutti Pietarin työläisten ja sotilaiden myrskyisän vastalauseen. Bolševikkien Keskuskomitea kehotti joukkoja mielenosoitukseen, johon kokoonnuttiinkin huhtikuun 20 p:nä Marian palatsin — Väliaikaisen hallituksen olinpaikan — edustalla sijaitsevalle torille. Menševikit ja eserrät koettivat puolustaa Väliaikaista hallitusta. Mutta ensimmäinen vakava porvarillisen hallituksen valtakriisi oli alkanut. Miljukov ja Gutškov erotettiin. Muodostui kokoomushallitus, johon tuli kadetteja ja lokakuulaisia, menševikkejä ja eserriä.

Samaan aikaan muodostettiin paikkakunnilla edelleenkin Neuvostoja ja monissa tapauksissa koko valta keskittyi niiden käsiin. Bolševikkipuolueen voimat olivat lujittuneet niiden kolmen viikon aikana Leninin saapumisen jälkeen hänen osallistuessaan välittömästi johtoon. Menševikkien ja eserrien ennusteluista ja vastusteluista huolimatta bolševikkien vaikutus työväen, sotilaiden ja matruusien joukoissa kasvoi päivästä toiseen. Bolševikkipuolue liittyi yhä tiiviimmin yhteen Huhtikuun teesien pohjalla, ja sen järjestöt kasvoivat nopeasti. Pietarin järjestön puolueenjäsenten määrä kohosi lyhyessä ajassa 16.000 ja koko puolueen jäsenmäärä 80.000. Puolueen painettu ja julkaisuja alkoi ilmestyä enemmän ja niiden painosmäärä lisääntyi. Bolševistiset sanomalehdet menivät kuin kuumille kiville. Sellaisissa oloissa kokoontui Huhtikuun konferenssi, joka oikeastaan oli kuin puolueen edustajakokous.

Huhtikuun 24 p:nä 1917 kokoontui Pietarin puolella sijaitsevaan Korkeimpien naiskurssien taloon edustajia, jotka olivat saapuneet ensi kerran vallankumouksen jälkeen eri puolilta maata. Konferenssin osanottajat saapuivat kauan ennen istuntojen alkamista. Taistelutoverit kokoontuivat pitkien ja raskaiden vuosien jälkeen, jotka olivat menneet maanalaisuudessa, vankiloissa, pakkotyössä ja karkotuksessa. Siinä tervehdittiin, tutustuttiin ja kerrottiin viimeisistä tapahtumista. Odotettiin

Leninin tuloa. Vihdoin ilmoitettiin hänen saapuneen. Nähdäkseen paremmin Leninin monet lähtivät kiireesti oven luo käytävälle. Lenin keskusteli tullessaan häntä ympäröivien edustajien kanssa, hymyili ja näytti erittäin tyytyväiseltä ja astui saliin tervehdysten ja kättentaputusten kaikuessa. Kuului ääniä: „Avatkoon Lenin konferenssin!”, ja V. I. Lenin meni puhemiehistön pöydän luo.

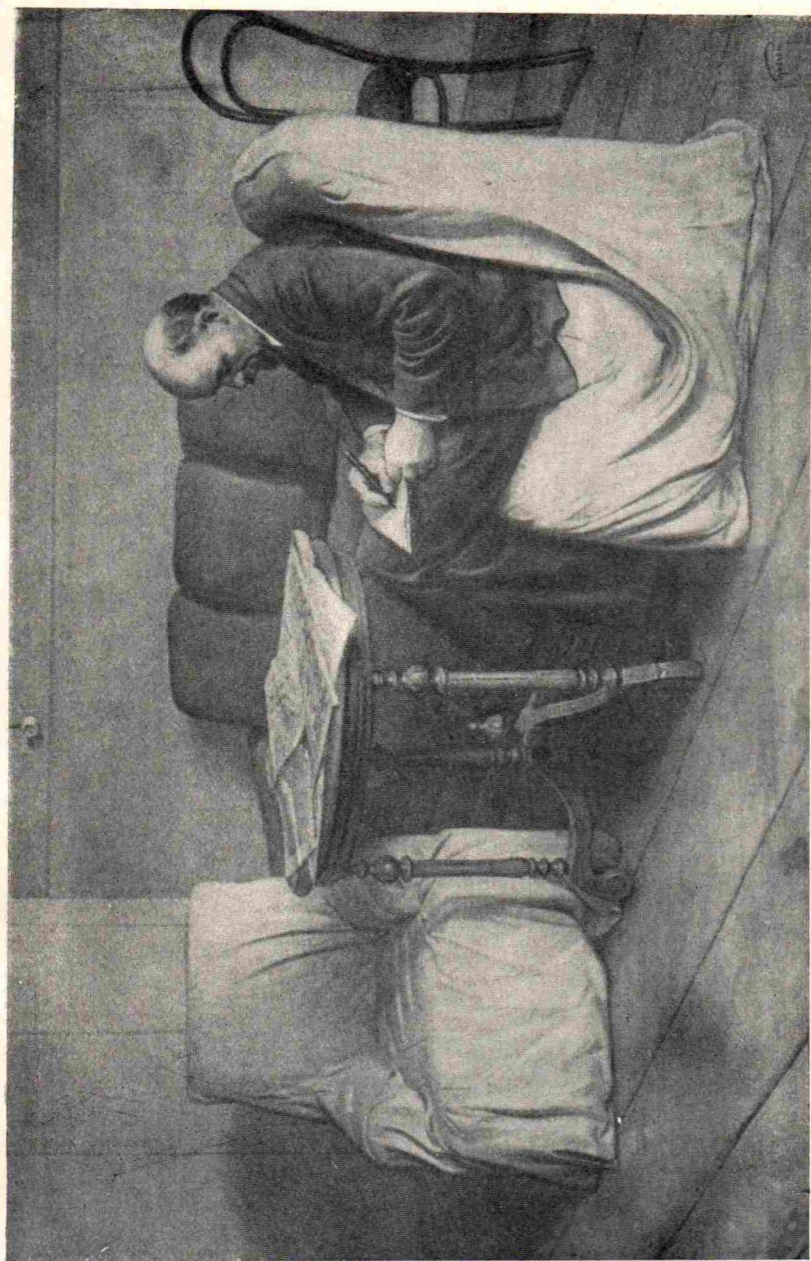
Lenin avasi konferenssin lyhyellä puheella. Hän sanoi, että konferenssimme pidetään tilanteessa, jolloin vallankumous kasvaa ja ovat toteutumassa tieteellisen sosialismin perustanlaskijain väitteet siitä, että maailmansota johtaa väistämättömästi vallankumoukseen; Venäjän proletariaatin osaksi on tullut suuri kunnia alkaa sosialistinen vallankumous; meidän liikkeemme muodostaa vain osan yleismaailmallisesta vallankumouksellisesta liikkeestä ja vain tältä kannalta me voimme määritellä tehtävämme.

Valittuaan pienen puhemiehistön konferenssi vahvasti melko laajan työjärjestyksen. Ensimmäisen ja peruskysymyksen — hetken tilanne (sota ja Väliaikainen hallitus yms.) selosti V. I. Lenin.

Muistan, ettei puhujia varten ollut mitään erikoista koroketta, Lenin puhui astuttuaan vain esiin puhemiehistön pöydän takaa. Hetken tilannetta koskevan selostuksen perusajatuksen hän oli jo esittänyt Huhtikuun teeseissä ja selostuksessaan vähän aikaisemmin pidetyssä Pietarin puoluekonferenssissa, joka oli hyväksynyt leniniläisen päätöslauselman. Sen tähden Lenin sanoi, että eräitä kysymyksiä hän tulee koskettelemaan hyvin lyhyesti. Analysoidessaan hetken tilannetta ja tehdessään yhteenvetoja hän luki samalla kirjoittamansa päätöslauselman ja selitti eräitä sen kohtia. Tietäen edeltäkäs in apuselostaja Kamenevin asenteen Lenin polemiso i saman tien Kamenevin kanssa tehden tyhjäksi tämän perustelut.

Lenin antoi selostuksessaan selvän arvion poliittisesta tilanteesta ja toi esille bolševikkien suhtautumisen Väliaikaiseen hallitukseen ja sotaan. Hän sanoi, että tilannearviossa meille marxilaisille on tärkeintä ottaa lähtökohdaksi tapahtumien luokkakantainen luonnehtiminen, kun pikkuporvarilliset poliitikot vain peittävät vallankumouksellisilla fraaseilla kansalta totuuden Väliaikaisen hallituksen kokoonpanon luokkaolemuksesta. Se hallitus on tilanherrojen ja porvariston herruuden elin ja erottamattomassa yhteydessä venäläiseen ja englantilaisranskalaiseen imperialismiin. Se hallitus vastustaa kapinaan nousseen kansan perusvaatimusten tyydyttämistä, ja jokainen hallituksen ottama askel avaa sekä proletariaatin että myös pikkuporvariston silmät näkemään sen todellisen luokkaluonteeseen. Mutta on tunnustettava suoraan, sanoi V. I. Lenin, että

Vladimir Ijiťs Lenin Smolnassa.
Taittelija I. Brodskjn tauusta.

Товарищи-рабочие! идите в
коллектив, революционный бой!

Совиетская республика профета Бразилии.
Ка она повдну и вѣдущи и внищрешни
Бразил Фидел уна поднеи сред работи мес.
св, одгнеравашити повдну Фидел уна, как
урадишис искра и Бурда революционнаго
пофета в бразилии Ефрот, даоче как уфорта.
кофр в кадалекой кабит мафдуреродной ра-
боти ревшонити

Фиделити Браз россииской совуской со-
циалистической республика, им — в гриской

В. И. Ленин

Ensimmäinen sivu V. I. Leninin käsikirjoituksesta
„Товарит työmiehet! lähdetään viimeiseen, ratkaisevaan taisteluun!”
Elokuun alkupuoli 1918.

tällä hetkellä tuo hallitus nojautuu Pietarin Neuvoston osoittamaan luottamukseen ja vississä määrin sovintoon sen kanssa. Sen vuoksi tunnus Väliaikaisen hallituksen viipymättä kukistamisesta ei näissä oloissa ole oikea. Väliaikainen hallitus on kukistettava, mutta ei heti eikä tavalliseen tapaan. Sitä varten tarvitaan sitkeää selitystyötä joukkojen keskuudessa ja kaupungin sekä maaseudun proletaarien yhteenliittymistä pikkuporvariston horjuntaa vastaan. Tarvitaan kaikenpuolista työtämme Neuvostoissa, Neuvostojen määrällistä lisäämistä, niiden tekemistä voimakkaammiksi, puolueemme järjestöllistä lujittamista ja sen rivien tiivistämistä, jotta voisimme johtaa uutta vallankumousaaltoa bolševikkien lipun alla. Pikkuporvarien, menševikkien ja eserrien horjumisen vastapainoksi meidän tulee asettaa proletaarinen linja. Siinä on tärkein tehtävämme, koko politiikkamme perusrengas.

Kannatamme kaiken vallan siirtymistä Neuvostoille, mutta meidän on tiedettävä, millaista tuo valta tulee olemaan, mitä se tulee tekemään, millainen tuosta valtiosta tulee. Vastatessaan tähän Lenin sanoi, että se tulee olemaan proletariaatin diktatuuria. Sosialistien kaikkien järkeilyjen perusvirhe on siinä, että kysymys sosialismiin siirtymisestä asetetaan liian yleisesti, meidän sitä vastoin on puhuttava jo konkreettisista askeleista ja toimenpiteistä. On joko otettava valta ja kehitettävä Neuvostoja edelleen tahi ne saavat kunniantoman kuoleman.

Lenin pilkkasi purevasti Kamenevin asennetta Väliaikaisen hallituksen valvontaa koskevassa kysymyksessä. Valvonta ilman valtaa, sanoi Lenin, on mitä sisällyksettömin korulause ja perääntymistä luokkataistelun periaatteista. Kansalle ei saa puhua valhetta. Mutta kun vakuutetaan, että voidaan toteuttaa valvontaa hallitukseen nähden Neuvoston kautta, jossa ovat enemmistönä menševikit ja eserrät, niin se merkitsee, että puhutaan valhetta ja pelataan imperialistien pussiin. Valvonta ilman valtaa on pikkuporvarillinen korulause, joka vahingoittaa vallankumouksen kehittymistä, aivan samoin vahingoittaa vallankumouksen kehittymistä korulause vallankumouksellisesta demokratiasta, sillä se verhoaa petosta ja tapahtumien luokkasäiltöä.

Konferenssi yhtyi yksimielisesti Leninin asenteeseen ja torjui Kamenevin opportunistisen asenteen; aivan sama kohdalo tuli Rykovin asenteen osaksi, kun hän uskomatta sosialistisen vallankumouksen mahdollisuuteen todisteli, että sosialismin täytyy tulla muista, teollisessa suhteessa kehittyneimmistä maista. Lenin määritteli sen marxilaisuus-parodiaksi, välien katkaisemiseksi marxilaisuuteen.

Sodasta Lenin sanoi, että meille marxilaisille on selvää, miten on suhtauduttava sotaan ja miten sota on lopetettava.

Vaikeaa on vain osata selittää joukoille se asia selvästi ja käsitettävästi, ja vaikeaa on myös osata selittää joukoille, mitkä luokat ovat kiinnostuneita sodan jatkamisesta. Joukoille puhuesamme, sanoi V. I. Lenin, meidän on annettava konkreettisia vastauksia, selitettävä tärkein, että suurimpana esteenä sodan pikaisesti lopettamiselle on isänmaan puolustuksen kannalla oleminen, se että laajat joukot suhtautuvat tiedottomasti luottamuksella kapitalistien, rauhan ja sosialismin pahimpien vihollisten hallitukseen. Sodan lopettamiseksi työväenluokan on otettava valta omiin käsiinsä.

Konferenssi hyväksyi yksimielisesti ensimmäisestä, työjärjestyksen tärkeimmästä kysymyksestä Leninin ehdottaman päätöslauselman. Muista esilläolevista asioista muistan sen, että erittäin kiihvasta väittelyä käytiin J. V. Stalinin alustamasta kansallisuuskysymyksestä.

Konferenssissa puhui Pjatakov todistellen, että nykyään kansallinen valtio on jo ohitettu vaihe, että taistelu kansallisen valtion luomiseksi on taantumuksellinen tehtävä ja vaatimus kansakuntien itsemääräämisoikeudesta kadottaa maaperänsä.

Lenin antoi tavattoman suuren merkityksen kansallisuuskysymykselle ja käytti asiasta monta puheenvuoroa arvostellen mitä ankarimmin Pjatakovia ja tämän kannattajia, jotka puolustivat ilmeisen epämarxilaista, suurvaltalais-šovinistista asennetta. Erikoisesti painui mieleeni, kun hän vilkkaasti elehtien nujersi tyyten šovinistisen asenteen kannattajat. Hän sanoi, että pitää olla päästään vialla, kun voi ehdottaa puolueelle tsaarin politiikan jatkamista. Se on sosialismin pettämistä, se on kaikkein pahinta šovinismia. Kansa, joka sortaa muita kansoja, ei voi olla vapaa. Me tahdomme kaikkien kansojen veljesliittoa. Meillä on toinen tie, jonka bolševikit ovat määritelleet itselleen jo aikoja sitten. Lopuksi konferenssi hyväksyi leniniläisen kannan kansallisuuskysymyksessä — kansakuntien täyden tasarvoisuuden päättäväisen ja johdonmukaisen puolustamisen, kansallisen sorron ja epätasa-arvoisuuden kaikkien muotojen hävittämisen.

Lenin kuunteli hyvin tarkkaavaisena eri paikkakuntien edustajien tekemät selostukset ja jäi nähtävästi sangen tyytyväiseksi; hän sanoi heti niiden johdosta, että asiat sujuvat erittäin hyvin ja ettei ole syytä kamenevilaiseen ja rykovilaiseen pessimismiin. Eri paikkakunnat menevät edelle keskuksesta, sanoi Lenin. Vallankumouksen eteenpäin viemisen mielessä ihmiset menettelevät paikkakunnilla rohkeammin ja pystyvämmin: Neuvostot ottavat vallan ja toteuttavat jo käytännössä proletariaatin diktatuuria; vallankumouksen kehityskulku paikkakunnilla tukee meitä.

Lenin teki tästä sen yhteenvedon, että sillä aikaa kun pääkaupungissa ja suurimmissa keskuksissa on suunnattava kaikki ponnistelut voimien valmistamiseen vallankumouksen toisen vaiheen päättämistä varten, voidaan ja täytyykin paikkakunnilla vallankumousta kehittää välittömästi edelleen toteuttamalla työtätekevien edustajien Neuvostojen yksinvaltaa, kehittämällä työväen- ja talonpoikaisjoukkojen vallankumouksellista tarmoa ja siirtymällä tuotannon ja tuotteiden jakelun kontrolliin jne.

Ensimmäisten istuntojen jälkeen konferenssi siirrettiin Ksesinskajan palatsiin. Konferenssin työ kesti kuusi päivää. Sulkiessaan konferenssia Lenin sanoi: aikaa oli vähän mutta työtä paljon, olosuhteet, joissa puolueemme joutuu työskentelemään, ovat vaikeat; meidän tulee olla proletariaatin miljoonajoukkojen johtajina, ja työväenluokka löytää päätöslauselmitamme ohjeita siirtyäkseen vallankumouksen toiseen, sosialistiseen vaiheeseen.

En tietenkään aseta tässä tehtäväkseni esittää sana sanalta kaikkea mistä Lenin puhui, ja se olisikin tarpeetonta. Hänen puheensa on julkaistu Kootuissa teoksissa, vaikkakin minusta tuntuu, ettei niitä ole kirjoitettu läheskään täydellisesti, nähtävästi sen takia, kun silloin ei tehty tarkkoja pikakirjoitusmuistintoja.

Konferenssilla oli tavattoman suuri merkitys puolueelle, Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen valmistelulle ja voiton takaamiselle.

Lenin oli tuon mainion konferenssin ja sen historiallisten päätösten sieluna. Ennen konferenssia Lenin oli jo useamman kerran puhunut työläisten ja sotilaiden kokouksissa tarkistellen siten kantaansa. Sitä varmemmin hän esiintyi konferenssissa. Hän osallistui erittäin aktiivisesti kaikkien kysymysten käsitteilyyn ja kaikkien päätöslauselmien laatimiseen. Lenin teki kolme selostusta: ensimmäisestä, peruskysymyksestä, sitten agraarikysymyksestä sekä puolueen ohjelman tarkistamista koskevasta kysymyksestä. Hän käytti puheenvuoroja päiväjärjestyksen kaikista kohdista ja osallistui aktiivisesti jaostojen työhön. Konferenssin kaikki tärkeimmät asiakirjat ovat hänen kirjoittamiaan.

Me konferenssiin osallistuneet saimme Leniniltä mainion opetuksen marxilaisessa dialektiikassa, suhtautumisessa vanhoihin ja uusiin tunnuksiin konkreettisessa historiallisessa tilanteessa. Lenin suoritti päättävästi marxilaisten aikaisemman katsantokannan uudelleentarkistuksen sosialistiseen vallankumoukseen nähden ja kohdisti kiivaan ivailun sellaisiin ihmisiin, jotka elivät eilisten käsitysten ja vanhentuneiden määritelmien mukaan, Kamenevin ja Rykovin tapaisiin ihmisiin, jotka olivat pelästyneet vallankumouksen toiseen vaiheeseen siirtymistä.

Konferenssin työn aikana näimme omakohtaisesti, miten nerokkaasti Lenin yhdisti sosialistisen vallankumouksen kaikkein rohkeimman ja jyrkimmän ohjelman niihin tehtäviin, jotka liittyvät paljon ponnistuksia vaativaan puolueen organisatoriseen työhön joukkojen keskuudessa, kantamme kärsivälliseen selittämiseen ja propagoimiseen työläisten, sotilaiden ja talonpoikien keskuudessa. Kamenevin tapaiset oikeistoainekset moittivat Leniniä, että Lenin muka haluaa tehdä bolševikeista, vallankumouksellisten puolueesta propagandistikerhoja. Lenin sanoi: määrittelemämme linja on oikea, työmme keskeisin kohde on järjestäminen ja järjestäminen, kärsivällinen tunnuksiemme selittäminen joukoille. Ellei tätä käsitetä selvästi, niin järjestö ei merkitse mitään, ja ilman järjestöä on mahdotonta miljoonien toiminta, on mahdotonta vähäinkin menestys.

Konferenssiin osallistuneet saivat Leniniltä mainion opetuksen vallankumouksellisesta strategiasta ja taktiikasta. Lenin oli kaukonäköinen ja yhdisti nerokkaasti suuret päämäärät puolueen silloisen järjestötoiminnan ja propagandatyön tehtäviin.

LENIN NEUVOSTOJEN TOISESSA EDUSTAJAKOKOUKSESSA LOKAKUUSSA 1917

Ollessani Neuvostojen toisessa Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa sain nähdä ja kuulla Leniniä hetkellä, jolloin Lokakuun vallankumous voitti; sain nähdä ja kuulla Leniniä kapinan johtajana, maailman ensimmäisen Neuvostovaltion järjestäjänä.

Kornilovin kapinan kukistamisen jälkeen tilanne Pietarissa kärjistyi päivä päivältä. Työläiset, sotilaat ja matruusit pitivät oikeutetusti Kornilovin kapinan kukistamista omana voittonaan. Kerenskin hallitus osoitti silmännähtävästi joukoille, ettei siltä tarvinnut lainkaan odottaa vallankumouksen peruskysymysten — rauhaa, leipää ja maata koskevien kysymysten ratkaisemista. Se, tuo hallitus, ei ollut mikään muu kuin porvariston ja tilanherrojen vastavallankumouksen välikappale, vastavallankumouksen, joka Kornilovin kapinan kukistamisen jälkeen valmisti uusia voimia Neuvostoja vastaan.

Kerenskin hallitus valmistautui muuttamaan Moskovaan aikoen luovuttaa Pietarin saksalaisille. Ryhdyttiin toimenpiteisiin vallankumouksellisen sotaväen kuljettamiseksi pois Pietarista rintamalle ja työläisten aseistariisumiseksi. Maassa voimistui sekasorto sodan jatkamisen ja teollisuudenharjoittajien sabotaasin seurauksena. Miljonääri Rjabušinski uhkasi tukahduttaa vallankumouksen nälän luisella kouralla.

Kaikenlaiset hallitusyhdistelmät, neuvotteluilla ja esiparlamenteilla leikittely, joiden tarkoituksena oli joukkojen peittäminen, kärsivät haaksirikon. Hyökkäys rintamalla meni myttyyn

jouduttaen vain puolustusmielialojen häviämistä joukkojen keskuudesta. Yritykset riisua työläiset aseista romahtivat myös häpeällisesti. Se päinvastoin pani työläiset pitämään kivääreitä vielä lujemmin kourissaan.

Työläis- ja sotilasjoukoilla ei ollut enää harhakuvitelmia. Eserrien puolueen ja menševikkipuolueen kanssa liittoutuneen porvariston hallitus paljasti pian itsensä täydellisesti, samoin kävi näille puolueillekin. Helmikuun vallankumouksen ensi päivinä paisuneet eserrien puolue ja menševikkipuolue hupenivat nopeasti. Työläiset, sotilaat ja matruusit, jotka olivat alkuaikoina antaneet pettää itseään, käänsivät joukkoina selkensä eserrille ja menševikeille ja siirtyivät bolševikkien puolelle. Tehtaissa ja sotaväenosastoissa suoritettiin Pietarin Neuvoston jäsenten uusintavaaleja, niin että jo syyskuussa bolševikeilla oli siellä varma enemmistö. Tapahtui juuri se, mitä Lenin oli ennustanut tultuaan takaisin Venäjälle.

Uusi vallankumous oli kehityksessä. Bolševistisen „Rabotši Putj” lehden palstoilla julkaistiin Leninin taisteluhenkisiä, tulusia kehotuksia sisältäviä kirjoituksia. Puoluemiesten keskuudessa tuli tiedoksi hänen Keskuskomitealle lähettämänsä kirjeet, joissa hän asetti aivan päättävästi kysymyksen aseellisesta kapinasta ja vallan siirtymisestä Neuvostoille.

Tuntien vallankumouksellisen myrskyn lähenevän koko leiri, menševikeistä ja eserristä aina julkisiin kornilovilaisiin saakka, liittyi yhteen yrityksessään todistella, etteivät bolševikit voi ottaa valtaa, ja jos ottavatkin, niin he eivät kykene sitä pitämään.

Syyskuun lopulla Lenin kirjoitti tunnetun artikkelinsa „Kykenevätkö bolševikit pitämään valtiovallan?”, jossa hän tilanteen ja voimasuhteet huomioiden selitti nerokkaan tarkkänäköisesti ja vakaumuksellisesti, että bolševikit voivat ottaa vallan, koska heillä on suuri enemmistö Neuvostoissa. Bolševikkien on otettava valta, sillä hävityksestä ja sodasta ei ole muuta ulospääsyä, muuten kornilovilaiset tukahduttavat vallankumouksen. Lenin kirjoitti, että bolševikkien puolue, jonka riveissä on 240.000 jäsentä ja jota proletariaatti tukee, pystyy pitämään hallussaan vallan sekä luomaan myös uuden työtätekevien valtiomuodon. Ratkaistuaan voiton jälkeen agraari- ja kansallisuuskysymyksen proletariaatti saa puolelleen kansan enemmistön, ja kysymyksessä, joka koskee oikeudenmukaisen rauhan pikaista ehdottamista, se tulee esiintymään koko kansakunnan edustajana.

Perusteluihin, ettei proletariaatti kykene ottamaan haltuunsa valtiokoneistoa, Lenin vastasi: vanhan sortamiskoneiston tilalle meillä jo on uusi valtiokoneisto — Neuvostot, ja se on voimakkaampi ja demokraattisempi ja yhteydessä joukkoihin. Taloutta ja kontrollia varten me käytämme jo valmista, kapitalismin

luomaa luettelointikoneistoa — pankkeja ja syndikaatteja. Me otamme käytäntöön työvelvollisuuden ja säännön „ken ei työtä tee, hänen ei syömänkään pidä”. Tärkeintä on nyt se, että luovutaan siitä porvarillisesta intelligenttien ennakkoluulosta, että muka vain erikoiset virkamiehet voivat hallita valtiota, virkamiehet, jotka ovat riippuvaisia pääomasta. Tärkeintä on, että saadaan sorretut ja työtätekevät luottamaan omiin voimiinsa.

Kun kaikkialla ryhdytään rehellisesti ja rohkeasti hallintoimen luovuttamiseen proletaarien ja puoliproletaarien käsiin, jatkoi Lenin, saa se aikaan sellaisen historiassa ennennäkemättömän joukkojen vallankumouksellisen innostuksen, lisää niin moninkertaisesti kansan voimia taistelussa onnettomuuksia vastaan, että paljon sellaista, mikä näyttää meidän ahtaille, vanhoille, byrokraattisille voimillemme mahdottomalta, tulee mahdolliseksi miljoonaisten joukkojen voimille, joukkojen, jotka alkavat tehdä työtä itseään varten, eivätkä tee enää työtä pakosta kapitalistia, tyhjäntoimittajaa, enempiä kuin virkamiestäkään varten. Proletaarien ja köyhimpien talonpoikien voimaa, kirjoitti Lenin, me emme ole vielä nähneet, sillä tämä voima suoristuu täyteen mittaansa vasta silloin, kun valta tulee olemaan proletariaatin käsissä. Vasta silloin me voimme nähdä, miten suunnattomia kapitalismia vastustavia voimia kansan uumenissa piilee, vasta silloin tulee esiin se, jota Engels nimittää „piileväksi sosialismiksi”. Vallankumouksemme on voittamaton, jos se ei pelkää itseään, jos se antaa kaiken vallan proletariaatille. Aatteet muuttuvat voimaksi, kun ne valtaavat joukot. Ja nimenomaan nyt bolševikit, so. vallankumoukselliset-proletaarisen internationalismin edustajat, ovat politiikallaan olennoineet sen aatteen, joka panee liikkeelle äärettömän suuret työtätekevien joukot kaikkialla maailmassa.

Artikkelissaan Lenin itse asiassa kehitti Neuvostovallan toimintaohjelman ja varusti puolueen edessäolevaa, proletaarisen vallankumouksen lopullisen voiton puolesta käytävää taistelua varten.

Pietarin komitea antoi ohjeen: on oltava valmiina. Me piireissä työskennelleet puolueen toimihenkilöt (minä työskentelin siihen aikaan Moskovan piirissä) emme konspiratiivisista syistä olleet täysin selvillä siitä, miten puolueen johtavissa elimissä sujui aseelliseen kapinaan valmistautumista ja kapinan määräaikaan koskevan kysymyksen käsittely. Saimme kuitenkin tietää, että Lenin oli jälleen Pietarissa, että hän vaati Keskuskomiteassa päättävästi aseellisen kapinan valmistelun ja sen suorittamisen jouduttamista, että Kamenev ja Zinovjev vastustivat sitä ja että Keskuskomitea kannatti Leninin asennetta.

Lokakuun 18 p:nä Kamenev ja Zinovjev esiintyivät puolueetomassa, tosiasiallisesti menševistisessä „Novaja Zizn” lehdessä

artikkelilla, jossa he kertomalla Keskuskomitean päätöksestä antoivat ilmi bolševikkien kapinasuunnitelman. Kerenskin hallitus, menševikit ja eserrät nostivat huodon ja alkoivat touhuta kuumeisesti etsien keinoja estääkseen aseellisen kapinan. Mutta niillä ei ollut enää arvovaltaa eikä sellaisia voimia, joihin ne olisivat voineet luottaa. Niiden haltuun oli jäänyt vain Talvipalatsi — Kerenskin ja Väliaikaisen hallituksen olinpaikka, — jonka ympärillä oli hirsistä ja hiekkasäkeistä rakennettuja barrikadeja ja jota upseerikoululaiset suojelivat.

Bolševikit kokosivat piireissä, tehtaissa ja sotaväenosastoissa voimiaan. Kaikkialla vallitsi kiihkeä ja innokas mieliala, odotettiin jotain suurta ja ratkaisevaa. Puolueen Keskuskomitean ohjeiden mukaisesti Pietarin Neuvoston yhteyteen muodostettiin Sotilaallinen vallankumouskomitea, joka keskittikin käsiinsä kokonaan aseelliseen kapinaan valmistautumisen. Piireissä muodostettiin Punaisen kaartin joukkoja, tarkistettiin niitä ja puhdistettiin satunnaisista aineksista.

Jo ennen edustajakokouksen avaamista, lokakuun 25 pnä, siirrettiin Sotilaallisen vallankumouskomitean käskystä Punaisen kaartin joukkoja ja sotaväenosastoja valtaamaan tärkeimpiä avainasemia, mikä oli ennakoita huomioitu leniniläisessä aseellisen kapinan suunnitelmassa. Alkoi laukausten jylinä. Pian miehitetiin puhelinasema, rautatieasemat, pankki ja sillat, ja „Auroran” yhteislaukauksen jälkeen työläiset, sotamiehet ja matruusit valtasivat rynnäköllä Väliaikaisen hallituksen linnakkeen — Talvipalatsin.

Neuvostojen II Yleisvenäläisen edustajakokouksen avaaminen oli määrätty lokakuun 25 päiväksi. Smolna, missä edustajakokous avattiin, tarjosi unohtumattoman näyn, se muistutti taisteluleiriä. Oli pimeä ja kylmä Pietarin ilta. Smolnan edustalla paloi nuotioita. Työläisten, sotilaiden ja matruusien aseistettuja osastoja tuli sinne ja lähti sieltä saatuaan määräykset. Smolnan sisäänkäytävän luona oli tykkeitä ja panssariautoja.

Muistan hyvin Helmikuun vallankumouksen ensimmäiset myrskyiset päivät Pietarissa. Jouduin silloin olemaan sekä kaduilla mielenosoituksiin osallistuessani että käymään Taurian palatsissa, minne edustajien Pietarin Neuvosto oli sijoittunut ja minne virtasi kaikilta kulmilta tehtaiden työläisiä, sotilaskomppanioita ja -rykmenttejä, Itämeren laivaston matruuseja ilmaistakseen uskollisuutensa vallankumoukselle. Sotilassinelleihin pukeutuneet poliisit ampuivat Nevskillä aivan läheltä mielenosoittajajoukkoa, ampuivat kansaa ullakoille asetetuilla konekivääreillä, mutta ihmiset kokoontuivat kaikesta tästä huolimatta uudelleen jatkaakseen matkaansa. Kaikki käsittivät, että tsarismi oli mädäntynyt ja luhistui eikä sillä ollut mitään tukea maassa enempää kuin pääkaupungissakaan. Mutta silloin ihmisillä oli

jollain tavoin toisenlainen mieliala — verrattain helposti saadusta voitosta aiheutunut huumaus ja vapaudentunto. Lokakuussa oli kapinaan nousseilla työläisillä ja sotilailla sitä vastoin toisenlainen mieliala, oli varmuutta, päättäväisyyttä ja keskittyneisyyttä. Helmikuussa oli vallitsevana äyräidensä yli kuohuva vaistonvaraisuus — lokakuussa kaikessa tuntui tavaton vallankumouksellinen innostus ja samalla myös järjestyneisyys. Tämä oli toisenlainen vallankumous. Nyt oli odotettavissa ankarampi taistelu ja toisenlaista vihollista vastaan — taistelu porvariston ja tilanherrojen sekä kulakkien vastavallankumouksen yhteenliittyneitä voimia vastaan, ja lisäksi tämä vastavallankumous sai suoranaista tukea kansainväliseltä imperialismlta.

Edustajat kokoontuivat istuntosaliin kauan ennen kokouksen alkamista. Puolueryhmät pitivät istuntoja. Edustajakokous avattiin myöhään illalla. Menševikit ja eserrät, joita oli edustajakokouksessa mitätön vähemmistö, koettivat nostaa hälyn Pietarin katutapahtumien vuoksi, mutta kun enemmistö osoitti yksimielisesti vastarintaa, niin he lähtivät pois edustajakokouksesta. „Vasemmisto”-eserrät ja osa menševikkejä jäivät kokoukseen.

Ensimmäisessä istunnossa ei Leniniä ollut: hän johti aseellista kapinaa ja esiintyi samana päivänä myös Pietarin Neuvostossa.

Edustajakokous vahvisti työjärjestyksen. Tärkeimpinä kysymyksinä olivat kysymykset rauhasta, maasta sekä työläis- ja talonpoikaishallituksen muodostamisesta. Edustajakokouksessa hyväksyttiin valtavan innostuksen vallitessa Leninin kirjoittama vetoamus työläisille, talonpojille ja sotilaille, jossa tiedotettiin kapinaan nousseiden Pietarin työläisten ja sotilaiden voitosta, Väliaikaisen hallituksen kukistamisesta, siitä, että koko valta siirtyy nyt Neuvostojen käsiin. Edustajakokouksen vetoomuksessa esitettiin lyhyessä muodossa Neuvostovallan lähi askelten ohjelma: kysymys oli viipymättömän demokraattisen rauhan ehdottamisesta, tilanherrain maiden luovuttamisesta talonpoikaismiteoille, työväenkontrollista tuotantoon nähden, viljan hankkimisesta kaupungeille ja tavaroiden hankkimisesta maaseudulle, kansakuntien itsemääräämisoikeudesta.

Kokouksen aikana tiedotettiin edustajille puhemiehistöstä kapinan menestyksellisestä kehitymisestä. Tieto Talvipalatsin valtaamisesta otettiin vastaan myrskyisin suosionosoituksin. Edustajakokouksen ensimmäinen istunto päättyi myöhään yöllä; valtaenemmistö kokouksen edustajista jäikin Smolnaan seuraavaan istuntoon saakka.

Toinen istunto alkoi seuraavana iltana. Ensimmäisenä kysymyksenä oli selostus rauhasta. Kun Lenin ilmaantui puhujakorokkeelle, niin kaikki salissa olleet nousivat seisomaan ja

lähtivät puhujakorokkeen luo, missä Lenin seiso. Hän ei voinut pitkään aikaan aloittaa puhetta, sillä suosionsoitukset olivat loputtomia, kuului huutoja: „Eläköön Lenin!”

Istuntosalissa tapahtui jotain tavatonta. Kaikui suosionsoituksia ja ilonhuutoja. Kokouksen edustajien lisäksi sali täyttyi ääriään myöten Smolnassa olleista työläisistä, sotilaista ja matruuseista. Ihmiset nousivat ikkunalaudoille, pilarien jalustoille ja tuoleille nähdäkseen puhujakorokkeella seisovan Leninin. Ilmaan lenteli hattuja ja merimieslakkeja ja vilahteli kohotettuja kiväärejä. Edustajakokous kuunteli seisoaltaan Leninin selostuksen rauhasta.

Lenin aloitti selostuksensa sanoen, että kysymys rauhasta on polttavin ja kipein päivänkysymys, ja ryhtyi heti lukemaan asetusta rauhasta, minkä bolševikkipuolue oli esittänyt edustajakokouksen käsiteltäväksi. Asetuksessa kehoitettiin kaikkia sotaa käyviä kansoja ja niiden hallituksia aloittamaan viipymättä rauhanneuvottelut ehdoilla, että kieltäydytään vieraiden alueiden valtaamisesta ja sotakorvauksista ja että solmitaan viipymättä välirauha. Neuvostohallitus lakkautti salaisen diplomatian ja kumosi aikaisemmin solmitut salaiset sopimukset.

Lenin tähdensi selostuksessaan ja loppulauseunsaan erikoisesti sitä, ettei meidän neuvotteluehdoillamme saa olla uhka-vaatimuksen luonnetta. Meidän on otettava ryöstösodan jatkamisen kannattajilta pois edullinen asema, ja me olemme valmiit harkitsemaan muitakin ehdotuksia. Tätä ei voida tulkita meidän voimattomuudeksemme. On luovuttava porvarillisesta valheesta, mitä voimaan nähden tulee. Porvarillisen käsityksen mukaan, sanoi Lenin, voima on sitä, kun joukot menevät teurastettavaksi täyttäen imperialististen hallitusten käskyä. Meidän käsityksemme mukaan valtion voima on joukkojen valvutuneisuudessa, kun joukot tietävät kaiken, voivat lausua mielipiteensä kaikista asioista ja ovat kaikkeen valmiit tietoisesti. Ikään kuin varoittaen vaikeuksista hän sanoi, että hallitukset ja porvaristo panevat kaikki voimansa liikkeelle liittyäkseen yhteen ja hukuttaakseen veriin työläisten ja talonpoikien vallankumouksen. Mutta kansa on kaikkialla väsynyt sotaan, vallankumouksellinen liike laajenee muissa maissa.

Selostuksen käsittely muodostui itse asiassa Leninin esittämiä ehdotuksia kannattavaksi mielenosoitukseksi. Sen jälkeen edustajakokous hyväksyi suuren innostuksen vallitessa ja yksimielisesti asetuksen rauhasta. Tämä Leninin kirjoittama asetys on merkillepantava asiakirja, sillä siinä puhutaan selvin sanoin Neuvostovalan rauhanomaisesta politiikasta heti Neuvostovalan olemassaolon ensi hetkistä alkaen. Edustajakokouksen asetys sisältää Neuvostohallituksen ja puolueemme noudattaman rauhanomaisen politiikan perusteet.

Edelleen edustajakokous siirtyi käsittelemään maakysymystä. Puhujakorokkeelle nousi jälleen Lenin, joka otettiin vastaan myrskyisin suosionosoituksin. Hänen esiintymisensä oli lyhyt, hän puhui siitä, miten tärkeätä on, että kysymys maasta tulee asetettua selvästi. Kukistettu hallitus, menševikit ja eserrät olivat viivytelleet kaikin tavoin maakysymyksen ratkaisemista ja saaneet aikaan sen, että maan talous oli rappiutilassa ja talonpojat kapinoivat.

Maa on annettava talonpojille, sanoi Lenin. Työläisten ja talonpoikien vallankumoushallituksen tulee ratkaista ensimmäiseksi maakysymys. Lenin luki asetuksen maasta, millä lakkautettiin tilanherrojen maanomistus, kaikki tilanherrojen maat samoin kuin hallitsijaperheen ja luostarien maat kartano-rakennuksineen, elollisine ja elottomine irtaimistoineen siirtyivät maakomiteoiden ja Neuvostojen määräysvaltaan. Lenin samalla selitti, että asetukseen sisältyy maakomiteoille osoitettu evästys, joka on laadittu paikallisten Talonpoikain Edustajain Neuvostojen laatimien 242 evästyksen perusteella. Demokraattisena hallituksena, sanoi Lenin, me emme voi sivuuttaa alempien kansankerrosten päätöstä. Meidän on annettava kansanjoukoille täysi luomisen vapaus. Asian ydin on se, että talonpoikaisto saisi täyden varmuuden siitä, ettei maaseudulla ole enää tilanherroja. Ikivanha maakysymys ratkaistiin yhdellä iskulla aivan sosialistisen vallankumouksen alussa.

Selostuksensa lyhyydellä, sen suppeudella Lenin ikään kuin tähdensi, että on koittanut käytännöllisten toimintojen aika, että heti ensi askelillaan sosialistinen vallankumous ja Neuvostohallitus ratkaisevat päättäväisesti ja toimeliaasti, ilman liioja sanoja, ilman vitkuttelua, kapinaan nousseen kansan esille nostamat kysymykset.

Aamu läheni. Hyväksyttyään yksimielisesti asetuksen maasta edustajakokous valitsi maailman ensimmäisen Neuvostohallituksen, jonka johtoon tuli proletaarisen vallankumouksen nero V. I. Lenin. Näin alkoi ihmiskunnan historiassa uusi, sosialistinen aikakausi.

LENIN PUOLUEEN IX EDUSTAJAKOKOUKSESSA

Maaliskuu vuonna 1920. Moskovaan saapui maan eri puolilta edustajia puolueen IX edustajakokoukseen. Kaksi ja puoli vuotta oli käyty kansalaissoittoa, jonka aikana nuoren Neuvostotasaval-
lan oli täytyntä torjua kaikilta tahoilta hyökänneet porvariston ja tilanherrojen sekä kulakiston vastavallankumouksen voimat, kestää vierasmaalaisen intervention rynnistys.

Koko maailman pääoma oli rynnännyt ensimmäistä sosialistista valtiota vastaan pyrkien alistamaan työväenluokkamme,

joka oli noussut kapinaan pääoman valtaa vastaan. Tilanne oli silloin todella tavattoman vaikea. Saadakseen käsityksen tuosta tilanteesta tarvitsee vain silmäillä vuosien 1918—1919 rintamakarretta. Keskuksesta oli eristetty hiili-, nafta- ja metallialueet — Donetsin kivihiilialue, Urali ja Kaukasia, ja vilja-alueet — Ukraina, Siperia ja Volganvarsi. Viholliset ympäröivät renkaana joka taholta keskialueet ja olivat jo lähellä pääkaupunkia, ja eserrät ja menševikit järjestivät maan sisällä salaliittoja ja kapinoita. Mutta työväenluokka kesti talonpoikaiston tukemana tuon rynnistyksen, ja jo vuoden 1920 alkuun mennessä oli tehty loppu Koltšakista Idässä, Denikinistä Etelässä, Judenitšista ja muista vihollisista Lännessä ja Pohjoisessa. Neuvostomaa oli puhdistettu interverteista, joiden piti häpeällisesti pötkiä tiehensä. Tosin Krimillä oli vielä Wrangel ja Taka-Kaukasiassa englantilaisia ja heidän siipiensä suojassa menševikkejä, mutta heistäkin selviydettiin vuoden 1920 loppuun mennessä.

Meidät oli saatettu pakolla kansalaissotaan, ja sen raskaiden koettelemusten jälkeen maa sai vihdoinkin ensi kerran hengähtää vapaasti, ryhtyä kunnostamaan talouttaan ja siirtyä sosialistiseen rakennustyöhön. Puolue oli lujittunut ja karaistunut kansalaissodassa, jäsenmäärä oli kasvanut (sen riveissä oli jo yli 600.000 jäsentä). Näissä oloissa avattiin bolševikkipuolueen IX edustajakokous.

Puoluekokoukseen kokoontui ihmisiä kaikilta kulmilta, puolue työn kaikkien alojen edustajia. Mieleeni painui jostain syystä erikoisen selvästi Leninin esiintyminen tuossa puoluekokouksessa, missä sain nähdä ja kuulla häntä verrattain pitkän väliajan jälkeen. Vuoden 1917 lopulla minut oli lähetetty puolue ja ammattiliittotyöhön Uralille, ja vuoden 1920 alkuun mennessä olin nähnyt ja kuullut Leniniä vain kaksi kertaa ammattiliittojen edustajakokouksissa.

Kokousta avatessaan Lenin sanoi, että puoluekokous on kokoontunut erittäin tärkeänä ajankohtana. Vallankumouksemme sisäinen kehitys on johtanut vihollisesta nopeasti saavutettuihin mitä suurimpiin voittoihin, ja kansainvälisen tilanteen vaikutuksesta nuo voitot eivät ole mitään muuta kuin neuvostollisen vallankumouksen voitto koko maailman yhteenliittyneestä kapitalismista ja imperialismista. Kansainvälisessä suhteessa, sanoi Vladimir Iljitš, asemamme ei ole ollut koskaan niin edullinen kuin nyt. Voimme ryhtyä rauhallisesti ja varmasti käsiksi rauhanomaisen taloudellisen rakennustyön tehtäviin. Saamamme opetukset meidän tulee osata käyttää sosialistisen rakennustyön tehtävien ratkaisemiseen, jotka ovat vielä vaikeampia tehtäviä.

Puhemieshistön valitsemisen ja työjärjestyksen vahvistamisen jälkeen Lenin, joka otettiin edustajien taholta vastaan valtavin

suosionosoituksin, esitti Keskuskomitean toimintaselostuksen. Sanottakoon, että tuo nerokas mies joutui aina hämmennyksen valtaan, kun hänelle osoitettiin suosiota. Hän ei yksinkertaisesti tiennyt, mitä sillä aikaa olisi pitänyt puhujakorokkeella tehdä. Hän osoitti edustajille kelloaan: aika muka kuluu, mutta suosionosoitukset vain yltyivät, sitten veti aivan tarpeettomasti esille nenäliinan, etsi jotain liivintaskusta jne. Tuo hämmentyminen oli aivan luonteenomaista ja luonnollista Leninille, jossa yhtyivät samanaikaisesti sekä neron että harvinaisen koruttoman ja vaatimattoman ihmisen piirteet.

Lenin aloitti toimintakertomuksen selostaen niitä seikkoja, joiden perusteella Neuvostotasavalta oli saavuttanut voiton kansalaissodassa.

Lenin puhui: menševikit, eserrät ja muut pikkuporvarillisen demokratian edustajat vakuuttivat, että kansalaissodan tehtävät ovat meille ratkaisemattomia, että Venäjä on jäänyt jälkeen, heikentynyt eikä se voi voittaa, koska vallankumous Lännessä on pitkistynyt. Siksi meidän piti, säilyttäen kantamme, aivan järkähtämättöminä ja ehdottoman varmoina puhua, että me voitamme, piti viedä läpi tunnukset „Kaikki voittoa varten!” ja „Kaikki sotaa varten!”, ja me saavutimme kansalaissodan rintamalla ratkaisevan voiton. Mikä oli pohjimmaisena perustana, että tuollainen historiallinen ihme tapahtui, että heikko, voimansa menettänyt ja takapajuinen maa voitti maailman voimakkaimmat maat? Ja hän vastasi: me näemme, että perustana olivat keskittyneisyys, kurinalaisuus ja ennenkuulumaton itseuhrautuvaisuus. Kapitalistinen omistus erottaa toisistaan Neuvostovaltan vihollisia, mutta me yhdistämme yhä uusia miljoonia työtätekeviä. Eri maiden kapitalistit, vaikka heillä olikin sotilaallinen mahti ja vaikka he perustivatkin Kansainliiton, ovat eristettyjä toisistaan. Heidän yhtenäisyytensä on pelkkää luulottelua ja petosta.

Me, sanoi Lenin edelleen, panimme Lokakuun vallankumouksen oikeudenmukaisuuteen ja voittoon luottamisen perustaksi sen, että ryhdyimme sellaiseen asiaan, johon vaikeuksista ja vastuksista huolimatta tulevat yhtymään miljoonat työtätekevät kaikissa maissa. Me tiesimme, että meillä on liittolaisia, että pitää kyetä osoittamaan itseuhrautuvaisuutta yhdessä maassa, jolle historia on asettanut kunniakkaan ja vaikean tehtävän, jotta ennenkuulumattoman monilukuiset uhrin tulisivat moninkertaisesti korvatuiksi.

Meidän kaikki vihollisemme, olivatpa ne muodollisesti vaikka kuinka yhteenliittyneitä, olivat sittenkin toisistaan eristettyjä, kapitalistinen omistus hajoitti niitä, pani hyökkäämään toistensa kimppuun ja teki liittolaisista villipetoja, kun taas me selviydymme entistä karaistuneempina ja voimakkaampina. Meillä on

yleismaailmallinen perusta, mikä on äärettömästi paljon laajempi kuin mitä se on ollut missään muussa aikaisemmassa vallankumouksessa. Meillä on kansainvälinen liitto proletariaatin kanssa, mitä ei ole mihinkään kirjoihin merkitty, mitä ei ole mitenkään virallistettu, ja mikä ei merkitse mitään „valtio-oikeudelliselta” kannalta katsoen, mutta mikä tosioloissa, hajoavassa kapitalistisessa maailmassa merkitsee kaikkea. Tämä tärkein perustekijä antoi meille loppujen lopuksi varman voiton ja on edelleenkin voittamattomana ja ehtymättömänä voimiemme lähteenä.

Kapitalististen maiden vallanpitäjät kirkuivat koko maailmalle: „Emme lopeta milloinkaan sotaa usurpaattoreita, rosvoja, demokratian vastustajia, bolševikkeja vastaan!”, mutta tehtyään kymmeniä sopimuksia kaikenlaisten venäläisten valkokaartilaisien kanssa he ovat nyt jääneet lehdellä soittamaan. Vastustajamme luulivat varmasti olevansa joitain tekijöitä, mutta heidän täydellinen hajaannuksensa osoittaa, että he ovat vain kourallinen keskenään riitaantuneita kapitalistipetoja ja kerrassaan voimattomia tekemään meille jotain. Mutta bolševismi, jota pidettiin eriskummajaisuutena, on tullut yleismaailmalliseksi ilmiöksi. Neuvostojärjestelmä on tullut yleismaailmalliseksi ja historialliseksi ilmiöksi.

Vain sen ansiosta, jatkoi Lenin, että puolue oli aina valmis kaikkeen ja kurinalainen, ja siksi, että puolueen arvovalta yhdisti kaikkia ja puolueen tunnuksen mukaan kulkivat yhtenä miehenä kymmenet, sadat, tuhannet ja lopulta miljoonat,—vain siksi voi tapahtua se ihme, joka tapahtui, ja me kykenimme Ententen ja koko maailman imperialistien monista päällekkarkauksista huolimatta voittamaan. Asian tämä puoli antoi sen opetuksen, että ilman kurinalaisuutta ja keskittymistä me emme olisi voineet milloinkaan toteuttaa tuota tehtävää. Tuo opetus ja saavuttamamme voiton perustekijäin erittely on otettava huomioon siirtyessämme toisenlaiseen sotaan, sotaan verettömällä, taloudellisella rintamalla.

Arvioidessaan Neuvostovallan kansainvälistä tilannetta Lenin sanoi: me olemme nyt kansainvälisten suhteiden kannalta lujemmalla pohjalla kuin koskaan aikaisemmin, mutta meidän on suhtauduttava kansainväliseen kriisiin erikoisen tarkkaavaisesti ja oltava valmiina kohtamaan minkälaisia yllätyksiä tahansa. Poliitiikkamme vaatii ennen kaikkea tarkkaavaista suhtautumista kaikkeen, sillä vihollisemme ei itsekään tiedä, mitä se vastaisuudessa tulee tekemään. Puhuessaan Neuvostovallan rauhanomaisesta politiikasta Lenin huomautti, että meidän on tartuttava kaksin käsin rauhanomaisiin ehdotuksiin, rauha on mahdollinen, mutta rauhaa kohti ottamiimme askeliin pitää liittää sotilaallinen valmius.

Siirtyessään esittämään puoluekokouksen peruskysymystä, taloudellisen rakennustyön tehtäviä, Lenin sanoi: nyt on tärkeintä, että taloudellisen rakennustyön rauhanomaisiin tehtäviin pannaan kaikki, minkä proletariaatti voi keskittää, sen ehdoton yhtenäisyys.

Tunnettua on, että ennen puoluekokousta ja kokouksen aikana teollisuuden yksilöjohtoa koskevaa Keskuskomitean asennetta vastaan esiintyi puolueenvastainen „kollegialisuuden”, itseasiassa vastuuttomuuden kannattajien ryhmittymä. Heihin yhtyi Tomski, Rykov ja muita, jotka todistelivat, että juuri se onkin työväenjoukkojen tuotannon johtoon osallistumisen ja työväenluokan herruuden toteuttamisen muoto. Selostuksessaan ja loppusanoissaan Lenin paljasti täydellisesti tuon asenteen vahingolliseksi, teoreettisesti sekavaksi ja suuresta tietämättömyydestä johtuvaksi asenteeksi. Hän sanoi, että jos me olisimme sallineet sotatoimien peruskysymyksessä kansalaissodassa vaikkapa kymmenennen osan tuollaista teoreettista sekasotkua, niin olisimme tulleet lyödyiksi ja lyödyiksi ansioiden mukaisesti.

Tässä yhteydessä Lenin mainitsi siitä suuresta eroavaisuudesta, mikä on meidän vallankumouksemme ja aikaisempien vallankumousten sekä perustuslakien välillä. Hän sanoi meidän vallankumouksemme eroavan aikaisemmista vallankumouksista siinä, ettei siihen sisälly utopiaa. Porvarillisissa perustuslaeissa on kirjoitettu vapaudesta ja tasa-arvoisuudesta. Se on valhetta. Niin kauan kun on työtätekeviä ja omistavia, ei tasa-arvoisuutta ole. Kylläinen ei ole yhdenvertainen nälkäisen kanssa, keinottelija työtätekevän kanssa. Kaikkien aikaisempien perustuslakien, aina tasavaltalaisinta ja demokraattisinta perustuslakia myöten, perussisältönä on ollut yksinomaan omistus. Voittanut proletariaatti kumoaa ja hävittää loppuun saakka tuotannonvälineiden yksityisomistuksen — nimenomaan siinä ilmenee työväenluokan herruus. Ken yhdistää kysymyksen luokan herruudesta teollisuuden johtomuotoon, hän aiheuttaa sekasotkua.

Lenin sanoi: me toteutamme sosialismiin siirtymisen. Huomion kohteeksi on asetettu taloudellisten tehtävien perussuunnitelma. Meidän on muistettava, että tuo suunnitelma on tarkoitettu moneksi vuodeksi. Taistelu tulee olemaan vaikeampaa kuin mitä se oli sotarintamalla. Se vaatii mitä suurinta voimainponnistusta ja yhtenäistä tahtoa. Edustajakokous hyväksyi yksimielisesti Keskuskomitean toimintaselostuksen ja päätöslauselman taloudellisesta rakennustyöstä, jonka perustana olivat maan sähköistämistehtävät.

Lenin selosti IX puoluekokouksessa muistakin työjärjestyksessä olleista kysymyksistä: taloudellisesta rakennustyöstä ja osuustoiminnasta.

Puoluekokouksen työn aikana minulla oli ensi kerran tilaisuus tutustua henkilökohtaisesti Leniniin ja keskustella hänen kanssaan.

Edustajakokous läheni loppuaan. Oli jo valittu uusi Keskuskomitea. Minut valittiin ensi kerran sen kokoonpanoon, ja oli ratkaistu alustavasti kysymys työskentelystäni Yleisvenäläisessä Ammattiliittojen Keskusneuvostossa. Väliajalla, muistaakseni ennen päätöslauselman hyväksymistä, minua etsi M. I. Kalinin, joka tunsi minut jo Pietarista. „Lenin haluaa tavata sinua”, sanoi hän. Voitte kuvitella, miten se sai minut, 24-vuotiaan, vielä nuoren puolueytöntekijän levottomaksi. Tultuamme puhemiehistön korokkeen takana sijaitsevaan huoneeseen Kalinin vei minut jonkun kanssa keskustelevan Leninin luo ja sanoi:

— Toveri Lenin, tässä on meidän uusi Keskuskomitean jäsen, toveri Andrejev.

Lenin käännähti heti:

— Sepä hyvä, tutustukaamme.— Hän puristi lujasti kättäni ja sitten ikäänkuin olisi tuntenut minut jo kauan pani ystävällisesti, isällisesti kätensä hartioilleni ja alkoi kävellä edestakaisin huonetta pitkin, joka oli ahdettu täyteen tuoleja, penkkejä ja näyttämötarpeita (salia käytettiin siihen aikaan puna-armeijalaisten klubina).

— Tehän olette Uralilta? — kysyi Lenin. Ja siinä samassa hän esitti jo useita kysymyksiä: työskentelevätkö kaikki Uralin tehtaat? minkälainen on talonpoikien mieliala Koltšakin valtakomennon jälkeen ja antavatko he meille viljaa? Ja hän kyseli paljon muuta. Tietenkin hermostuin ensin kovasti. Mutta sitten kaikki kävi hyvin yksinkertaisesti, kerroin vapaasti Leninille Uralilla vallinneesta asiantilasta. Vain Lenin osasi saada luontevasti keskustelemaan ensi kerran hänet tavanneen henkilön. Kyselyään tarkasti Uralista (hänhän ei milloinkaan tyytynyt yleisiin vastauksiin, vaan koetti ehdottomasti saada selville yksityiskohdat ja tosiasiat) Lenin sanoi minulle:

— No niin, nyt teidän on työskenneltävä Moskovassa, Yleisvenäläisessä Ammattiliittojen Keskusneuvostossa.

Keskustelumme keskeytyi, kun meille sanottiin, että istunto alkaa.

Ensimmäinen tutustuminen Leniniin on painunut mieleeni koko iäksi. Miten miellyttävä ja toverillisen ystävällinen olikaan ensimmäinen keskusteluni tuon nerokkaan, mutta harvinaisen yksinkertaisen, herkän, meille jokaiselle läheisen ihmisen kanssa!

Niin sanotun demokraattisen sentralismin ryhmän esiintymisistä huolimatta edustajakokous hyväksyi yksimielisesti kaikki päätökset. Loppulausunnossaan puolueen IX edustajakokouksessa Lenin huomautti, että tuo yksimielisyys on hyvänä merkkinä edessäolevalle suurelle työlle.

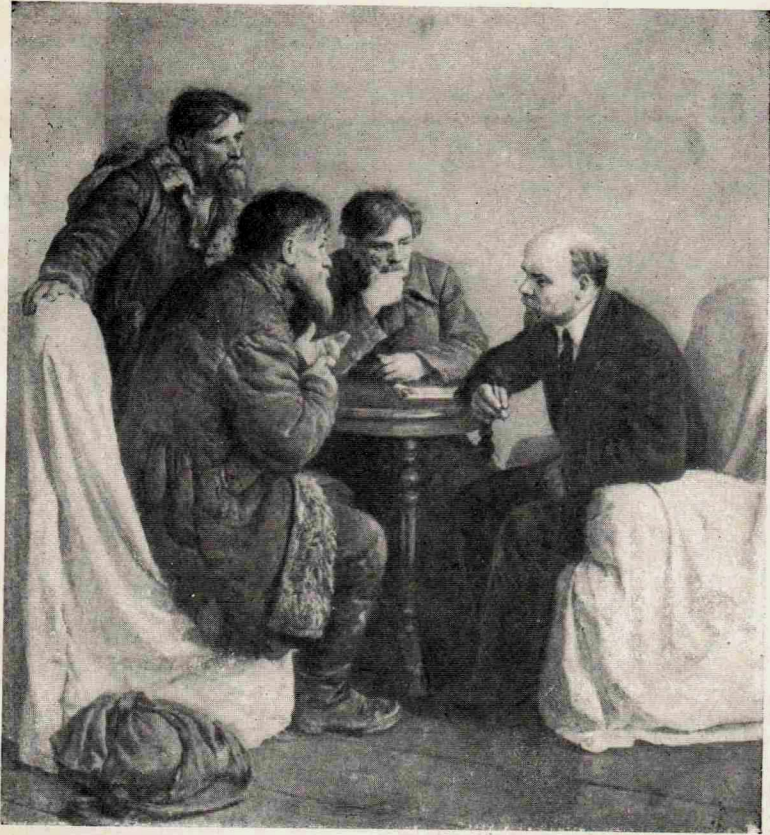
Vladimir Iljitš piti eniten huolta puolueessa vallitsevasta asiain-tilasta. Hän kiinnitti aina suurta huomiota kommunistien aatteelliseen kasvattamiseen. Loppulausunnossaan, puhuessaan puolueesta työväenluokan etujoukkona, Lenin sanoi, että sen ajan tosiasiallisena vaarana oli puolueen rivien nopea kasvu, mikä ei aina ollut sopusuhtainen puolueessa suoritetun kasvatustyön kanssa. Hän sanoi, että me olemme aina asettaneet toimintamme perustaksi yksinomaan puolueen jäsenten korkealla tasolla olevan harkitsemiskyvyn, tietoisuuden ja uskollisuuden. Se on antanut meille mahdollisuuden noudattaa sellaista kurinalaisuutta, mikä on monin verroin korkeammalla kuin kurinalaisuus muissa valtioissa. Siksi meidän tulee muistaa, että lähimpänä tehtävänäimme ei ole niinkään puolueen laajentaminen kuin puolue työ puolueemme kokoonpanon kehittämisen mielessä. Pitää päästä siihen, että proletariaatin etujoukko olisi puolueelle asetettujen, erittäin suurimerkityksellisten kansainvälisten ja sisäisten tehtävien tasalla.

Tärkeimpänä tehtävänäimme, sanoi Lenin, on edustajakokouksen hyväksymän taloudellisen rakennustyön suunnitelman toteuttaminen. Tuon tehtävän käsittää jokainen talonpoika. Meidän tulee muistaa, että sotilaallisissa asioissa aikaansaamiemme menestysten, ihmeiden alkusynä oli se, että keskitimme aina päähuomion tärkeimpään. Ja puoluekantaisen kasvatuksen kautta me saavutamme sen, että edustajakokouksen päätöslauselmat johdattavat meidät suuntaamaan kaiken voimamme, kurinalaisuutemme ja tarmomme maan talouden kuntoonpalauttamiseen. Me olemme ratkaisseet sotilaallisen tehtävän, nyt meihin katsovat kaikkien maiden työläiset, katsovat odottaen, kykenemmekö me ratkaisemaan vaikean taloudellisen rakennustyön tehtävän. Olen varma, sanoi Lenin, että silloin kun saavutamme sen, että koko puolue työskentelee yksissä miehin kiinteässä yhteydessä joukkoihin, ammattiliittoihin ja talousjärjestöihin, me kykenemme ratkaisemaan tuon tehtävän yhtä voitokkaasti kuin olemme ratkaisseet sotilaallisen tehtävän.

Leninin esiintymisillä ja IX puoluekokouksen päätöksillä, joissa tehtiin yhteenveto kansalaisodasta ja hahmoteltiin siirtyminen sosialistiseen rakennustyöhön, oli suuri merkitys puolueen toiminnalle.

LENIN KOMINTERNIN II KONGRESSISSA

Kuuluessani puolueemme edustajistoon Kominternin II kongressissa minulla oli mahdollisuus nähdä Leniniä III:n, Kommunistisen Internationalen järjestäjänä ja johtajana, kansainvälisen työväenliikkeen johtajana.

Talonpoikain edusmiehet V. I. Leninin luona.
Taiteilija V. Serovin taulusta.

V. I. Lenin kävelyllä Kremlin pihalla haavoittumisen jälkeen.
Valokuva, syyskuu 1918.

Lenin oli tulisieluinen Synnyinmaansa patriootti, rakasti loputtomasti kansaansa, rakasti työväenluokkaamme, joka lyhyessä ajassa niin menestyksellisesti omaksui marxilaisuuden ja Länsi-Euroopan proletariaatin vallankumouksellisen kokemuksen, yhdisti tuon kokemuksen kolmen vallankumouksen käytännössä laajakantoiseen venäläiseen iskuvoimaan, työväenluokkaa, joka ensi kerran ihmiskunnan historiassa nosti kapinalipun kaikkia luokkasorron muotoja vastaan ja saavutti uskomattoman vaikeissa oloissa voiton. Lenin rakasti Venäjän kansallista kulttuuria, kieltä ja kirjallisuutta, oli ylpeä siitä. Samanaikaisesti Lenin oli mitä vakaumuksellisin ja johdonmukaisin internationalisti; hän liitti järkähtämättömästi vallankumouksemme tehtävät, bolševikkipuolueen tehtävät kansainvälisen työväenliikkeen intresseihin.

Samoin kuin K. Marx, jonka ponnistelujen ansiosta perustettiin I Internationale, Lenin käsitti, kuinka tavattoman suuri merkitys on työväenluokan kansainvälisellä yhdistymisellä. Jo imperialistisen sodan aikana hän asetti kysymyksen uuden Internationalen perustamisesta romahtaneen ja tosiasiallisesti hajonneen II Internationalen tilalle. Hän työskenteli jo silloin voimaperäisesti vallankumouksellisten voimien kokoamiseksi, kuten nähdään hänen aktiivisesta osallistumisestaan Zimmerwaldin ja Kienthalin konferensseihin, hänen monista esiintymisistään ja kirjeenvaihdostaan.

Kun Lenin saapui Venäjälle huhtikuussa 1917, niin hän piti puolueemme eräänä tärkeimmistä tehtävistä aloitteentekoa uuden, Kommunistisen Internationalen perustamiseksi. Kansalais sodan vaikeuksista, saartotilanteesta ja vierasmaalaisesta interventiossa huolimatta kutsuttiin maaliskuussa 1919 koolle III:n, Kommunistisen Internationalen I (Perustava) kongressi.

Mutta se oli vasta alkua. Ensimmäisessä kongressissa, kuten Lenin sanoi, vain kohotettiin kommunismin lippu, jonka ympärille vallankumouksellisen proletariaatin voimien tuli kokoontua. Kommunististen puolueiden heikkouden ja saarto-olojen takia kongressiin saattoi osallistua vain pieni määrä eri maiden työväenluokan valveutuneita edustajia. Kului vähän toista vuotta, ja liike kommunististen puolueiden perustamisen puolesta sai tavattoman laajat mittasuhteet. Vallankumousmielisten työväenjoukkojen painostuksesta useat sosialistiset puolueet (Ranskan, Saksan ja eräät muut sosialistiset puolueet) erosivat II Internationalesta. Lokakuun vallankumouksen vaikutuksesta kasvoi sodan jälkeisen vallankumouksellinen nousu, mutta kapitalismi koki kaikissa maissa kriisikautta.

Auttaakseen eri maiden nuoria kommunistisia puolueita pääsemään selville virheistään ja korjaamaan ne nopeasti Lenin kirjoitti jo ennen Kominternin II kongressia kuuluisan kirjansa

„„Vasemmistolaisuus” lastentautina kommunismissa”, josta tuli kaikkien maiden kommunistien käsikirja ja toimintaohje.

Bolševikkipuolueen ja Venäjän kolmen vallankumouksen historiallisen kokemuksen sekä kansainvälisen työväenliikkeen kokemuksen perusteella Lenin kehitteli tuossa pienessä kirjassa nerokkaasti kommunististen puolueiden strategian ja taktiikan peruskysymykset ottaen huomioon eri maiden konkreettiset erikoisuudet. Hän ei tietenkään pyrkinyt antamaan reseptiä iki-ajoina siitä, miten kommunistien on missäkin meneteltävä. Siinä suhteessa Lenin aina neuvoi, että on välttämättä otettava tarkoin huomioon konkreettiset olosuhteet, mutta selvää on se, että Leninin kirjan perusasettamuksilla on tavattoman suuri merkitys nykyiselläkin ajankohdalla.

Tärkein kirjassa ilmaistu Leninin huolenpito kohdistui sellaisten taistelukykyisten kommunististen puolueiden järjestämiseen, joilla olisi yhteys joukkoihin, ilman sellaisia puolueita on mahdotonta sosialismin voitto. Lenin neuvoa kommunisteja menemään kaikkialle, missä on joukkoja, ja työskentelemään kaikkialla niiden parissa. Hän varoittaa erikoisesti puoluetta lahkolaisuus- ja kaavanoppineisuusvaarasta.

Tuo kirja on erinomainen vielä siksi, että Lenin antoi siinä nerokkaan mallinäytteen, osoitti menetelmän, miten teoria pitää yhdistää käytäntöön politiikassa ja taktiikassa. Kaikki hänen kirjansa teoreettiset asetukset vahvistetaan tosioloista otetuilla esimerkeillä tai on ne johdettu suoraan käytännöstä ja historian kokemuksesta. Leninin kirjalla oli suuri osuus Kominternin lähimmän kongressin valmistelemisessä.

Kominternin II kongressi kokoontui heinäkuussa 1920. Siellä oli saapuvilla 37 maan edustajia. Kongressi avattiin Pietarissa, minne Leninkin saapui edustajien mukana.

Lokakuun Suuren vallankumouksen kehdon — Pietarin työläiset ottivat johtajansa ja kongressin edustajat vastaan järjestämällä suuren juhlakulkueen. Talvipalatsin torilla pidettiin valtavan suuri joukkokokous, jossa puhui Lenin. Muistan, miten juhlakulkueen kärkijoukossa asteli yhdessä muiden edustajien kanssa Vladimir Iljitš punainen ruseetti ja neilikka napinreikään pistettyinä; hän oli hilpeällä mielellä, iloinen ja nähtävästi erittäin tyytyväinen, kun vihdoinkin oli toteutunut hänen haaveensa työväenluokan uuden, vallankumouksellisen kansainvälisen järjestön luomisesta. Hänen rinnallaan asteli M. Gorki.

Kongressi avattiin Taurian palatsissa suuren innostuksen vallitessa. Sen on kuvannut sveltimmellään erinomaisen hyvin silloin salissa ollut neuvostotaidemaalari Brodski. Eri maiden edustajistot: englantilaiset, saksalaiset, ranskalaiset, italialaiset, espanjalaiset, kiinalaiset, japanilaiset, hindut, neekerit, arabialaiset ja muut sijoittautuivat saliin erillisinä ryhminä.

Puhuttiin monia eri kieliä, laulettiin kansallislauluja, etenkin italialaisten ja ranskalaisten joukossa.

Muistaakseni heti sen jälkeen, kun oli valittu kongressin puhemiehistö, jonne tuli myös Lenin, ja ryhdyttiin vahvistamaan työjärjestystä, Vladimir Iljitš katseli saliin, ponnahti yhtäkkiä puhemiehistön pöydän takaa ja välittämättä istunnon juhlallisuudesta kiiruhti salin päähän. Lenin oli huomannut jossain kaukana entisen toverinsa. En enää muista tarkkaan, luullakseni siellä oli Šelgunov — Iljitšin vanha ystävä ja toveri. Lenin kiiruhti hänen luokseen, painoi hänet lujaan syleilyynsä ja suuteli monta kertaa. Koko sali nousi seisomaan, puhkesi kunnianosoitusten myrsky, eikä kukaan nähnyt siinä mitään kummaksuttavaa. Jos sen olisi tehnyt joku muu, niin se olisi aiheuttanut ihmettelyä, mutta sellainen oli aivan luonteenomaista ja luonnollista Leninille, joka oli tavoiltaan niin vaatimaton ja sydämellinen.

M. I. Kalininin jälkeen, joka tervehti kongressia Neuvostovenäjän työläisten ja talonpoikien nimessä, annettiin puheenvuoro V. I. Leninille kansainvälisen tilanteen selostamista varten. Salin yleisö otti hänet vastaan myrskyisin suosionosoituksin ja huutaen eri kielillä: „Eläköön Lenin!“. Hän ei voinut alkaa puhettaan pitkään aikaan vaikka kuinka yritti keskeyttää myrskyisät kunnianosoitukset.

Lenin alkoi selostuksensa kansainvälisen tilanteen arvioinnista. Hän teki syvällisen marxilaisen analyysin valtioiden taloudellisista ja poliittisista suhteista vuosien 1914—1918 ensimmäisen maailmansodan kaudella ja sitä seuranneesta imperialismin ristiriitojen jyrkästä kärjistymisestä. Tuon analyysin perusteella Lenin muotoili johtopäätökset ja Kommunistiseen Internationaleen kuuluvien proletaristen puolueiden edessä olevat tehtävät.

V. I. Lenin sanoi, että koko muodostuneen kansainvälisen tilanteen perustana ovat imperialismin taloudelliset suhteet. XX vuosisadan kuluessa on määrätynyt täydelleen tuo uusi, kapitalismin korkein ja viimeinen vaihe. Imperialismin luonteenomaisimpana, oleellisimpana piirteenä on se, että pääoma on saavuttanut valtavat mittasuhteet, vapaan kilpailun tilalle on tullut monopoli. Mitättömän pieni joukko monopolisteja on anastanut kokonaisia teollisuusaloja eikä vain erillisissä maissa, vaan koko maailmassa. Tällä pohjalla on kehittynyt ennennäkemätön suurien pankkien, finanssikuninkaiden ja finanssimagnaattien pienen ryhmän herruus.

Koko maapallo osoittautui jaetuksi ei ainoastaan siinä mielessä, että suuryritykset olivat anastaneet raaka-ainelähteet ja tuotannonvälineet, vaan myöskin siinä mielessä, että siirtomaiden jakaminen alustavasti oli päättynyt.

Tuosta koko maapallon jakamisesta, sanoi Lenin, tuosta kapitalistisen monopolin herruudesta, tuosta suurten pankkien mitättömän pienen määrän — kaksi, kolme, neljä, enintään viisi pankkia valtiota kohden — kaikkivallasta kehittyi väistämättömästi ensimmäinen imperialistinen maailmansota. Tuota sotaa käytiin koko maapallon uudelleenjakamisesta, kysymyksessä oli se, mikä suurvaltojen ryhmä saa mahdollisuuden ja oikeuden koko maailman ryöstämiseen, tukahduttamiseen ja riistämiseen. Sodan tuloksena oli kaikkien kapitalististen ristiriitojen tavattoman suuri kärjistyminen: me näemme siirtoma- ja sotilaallisen sortopolitiikan uusiintuvan vieläkin pahempana kuin aikaisemmin. Eivätkä ainoastaan siirtomaat, voitettut maat joudu riippuvaiseen asemaan, vaan myöskin jokaisen voittajamaan sisällä ovat ristiriidat kärjistyneet entistä enemmän. Sitä osoittaa tavaton epäsuhde, mikä on työpalkkojen ja hintojen kasvun välillä. Työläiset vakuuttuvat kokemuksestaan, että kapitalistit ovat hyötäneet suunnattomasti sodasta ja panevat kulut ja velat työläisten niskoille. Mitättömän pienen ihmisryhmän rikkaus on kasvanut tavattomasti, ennenkuulumaton ylellisyys ylittää kaikki rajat, mutta samanaikaisesti yhä voimistuu työväenluokan puutteenalaisuus.

Vahvistaakseen väittämiensä Lenin vetosi Keynesiin — englantilaiseen diplomaattiin, jonka bolševikkivihastaan huolimatta oli tunnustettava, että Eurooppa ja koko kapitalistinen maailma kulkivat sodan ja Versailles'in rauhan jälkeen perikatoaan kohti. Kapitalistiset valtiot asettavat kaikissa asioissa toisilleen esteitä. Alueiden ja markkinain jaosta on niiden välillä käynnissä vimmuttu kiista. Nuo kriisin taloudelliset juuret ovat perussyynä siihen, miksi Kommunistinen Internationale saavuttaa loistavaa menestystä.

Edelleen Lenin sanoi: tulimme nyt kysymykseen, joka koskee vallankumouksellista kriisiä vallankumouksellisen toimintamme perustana. Ja tässä on ennen kaikkea pantava merkille kaksi laajalle levinnyttä virhettä. Toisaalta porvarilliset taloustieteilijät kuvaavat tuon kriisin tavalliseksi „levottomuudeksi”. Vallankumousmiehet puolestaan yrittävät joskus todistella, että kriisistä ei ole kerrassaan mitään ulospääsyä. Se on erehdys. Tilannetta, josta ei ole kerrassaan mitään ulospääsyä, ei ole olemassa. Porvaristo menettelee kuin julkea ja järkensä menettänyt ryöväri, se tekee tyhmyyden toisensa jälkeen kärjistäen tilannetta ja jouduttaen omaa perikatoaan. Tuo kaikki on totta. Mutta ei voida todistella, ettei ole kerrassaan mitään mahdollisuutta, etteikö se joillakin myönnytyksillä herpaannuttaisi jonkinlaista riistettyjen vähemmistöä, etteikö se tukahduttaisi sorrettujen ja riistettyjen jonkin osan jotain liikettä tai kapinaa. Sen ennakoita todisteleminen, ettei ole kerrassaan mitään

ulospääsyä, olisi pelkkää pedanttisuutta, käsitteillä ja sanoilla leikittelemistä. Oikeana todisteena tässä ja samantapaisissa kysymyksissä voi olla vain käytäntö.

Porvarillinen järjestelmä kokee kaikkialla maailmassa kriisiä. Vallankumouksellisten puolueiden käytännöllä on nyt todistettava, että niillä on riittävästi tietoisuutta, järjestyneisyyttä, yhteyksiä riistettyihin joukkoihin, päättäväisyyttä ja kykyä voidakseen käyttää tuota kriisiä menestyksellistä, voitokasta vallankumousta varten. Paljastaen Englannin riippumattoman työväenpuolueen johtajan Ramsay MacDonalдин porvarillisen sovittelekannan ja ivaten purevasti erästä II Internationalen teoreetikkoa — Otto Baueria, Lenin perusteli selostuksessaan syvällisesti ja teoreettisesti sen, mistä johtuu opportunismien elinvoimaisuus imperialismien maissa. Hän sanoi: kapitalistiset maat ovat luoneet ja luovat kulttuuriaan sen nojalla, että voivat elää miljardien sorrettujen ihmisten kustannuksella, sillä niiden maiden kapitalistit saavat siirto- ja riippuvaisten maiden kansojen ryöstämisen kustannuksella paljon enemmän kuin mitä he voisivat saada voittona oman maansa työläisten ryöstämisestä. Nuo miljardeihin nousevat ylivoitot, joista pääoma käyttää osan työväenluokan huippukerroksen lahjomiseen, ovatkin sinä taloudellisenä perustana, jonka varassa opportunismi työväenliikkeessä pysyttelee.

Opportunismi työväenliikkeen huippukerrostensa keskuudessa ei ole proletariaatin, vaan porvarillista sosialismia, sanoi Lenin. Käytännön perusteella on todistettu, että opportunistiseen suuntaukseen kuuluvat työväenliikkeen toimihenkilöt ovat parempia porvariston suojelijoita kuin itse porvarit. Elleivät he johtaisi työläisiä, niin porvaristo ei voisi säilyttää asemaansa.

Meillä, sanoi Lenin selostuksessaan edelleen, on täällä kongressissa paljon siirtomaiden vallankumouksellisen liikkeen edustajia. Tämä on vasta heikkoa alkua, mutta tärkeää on jo se, että on tuo alku. Tässä kongressissa tapahtuu kapitalististen maiden, edistyneimpien maiden vallankumouksellisten proletariaatin yhteenliittyminen niiden maiden vallankumouksellisten joukkojen kanssa, joissa proletariaattia ei ole tai on kovin vähän, Idän siirtomaiden sorrettujen joukkojen kanssa. Koko maailman imperialismi tulee tuhoutumaan, kun kaikkien maiden riistettyjen ja sorrettujen työläisten vallankumouksellinen ryynnitys, voitettuaan pikkuporvarillisten aineiden vastarinnan ja työväenaristokratian mitättömän pienen huippukerroksen vaikutuksen, yhtyy ihmiskunnan satojen miljoonien vallankumoukselliseen ryynnitykseen, ihmiskunnan, joka tähän saakka on ollut historian ulkopuolella ja jota on pidetty vain historian objektina. Lenin päätti selostuksensa lausumalla olevansa varma proletariaatin vallankumouksen voitosta koko maailmassa. Hänen loppu-

sanansa hukkuivat kauan jatkuneisiin suosionosoituksiin ja „Kansainvälisen” laulamiseen.

Leninin selostus nostatti suuren innostuksen kongressissa. Selostuksen jälkeen esittivät tervehdyksiä ja lyhyitä tiedotuksia toveri Rosmer Ranskan työläisiltä, toveri Marchlewski Puolan työläisiltä ja useat muut eri maiden edustajat.

Kongressi jatkoi työtään Moskovassa. Lenin piti kongressissa erittäin tärkeän selostuksen kansallisuus- ja siirtomaa-kysymyksestä. Tuossa selostuksessa hän tähdensi erikoisesti, että teesiemme perusajatuksena tulee olla sen osoittaminen, mikä ero on sorrettujen ja sortavien kansakuntien välillä. Me korostamme tuota eroavaisuutta, sanoi Lenin, kun taas II Internationale ja porvarillinen demokratia tietoisesti hämäävät sitä.

Hän sanoi, että maailmanpolitiikan kaikki tapahtumat keskittyvät kiertämättömästi yhden keskeisimmän kohdan ympärille, nimenomaan koko maailman porvariston taisteluun Neuvostotasavaltaa vastaan. Neuvostotasavallan on välttämättömästi ryhmitettävä ympärilleen toisaalta kaikkien maiden edistysellisten työläisten liike ja toisaalta siirtomaiden ja sorrettujen kansallisuksien kansallinen vapausliike.

Lenin antoi selostuksessaan ja teeseissään selvän vastauksen kysymykseen siitä, minkälaisissa olosuhteissa kommunistiset puolueet voivat ja minkälaisissa olosuhteissa niiden tulee tukea kansallista porvarillis-demokraattista liikettä takapajuisissa maissa. Hän kehitteli myös erittäin tärkeää ajatusta siitä, että voittaneen sosialismin maan proletariaatin avulla voivat muut maat siirtyä määrättyjen kehitysvaiheiden kautta kommunismiin sivuuttaen kapitalismin.

Kongressissa esiintyivät Saksan riippumattoman puolueen edustaja ja Italian sosialistien edustaja koettaen puolustella opportunistisia katsantokantojaan. Lenin arvosteli ankarasti heidän asennettaan osoittaen, ettei heidän katsomuksillaan ole mitään yhteistä meidän tehtäviemme kanssa. Tuossa yhteenotossa opportunistien kanssa Lenin esitti erittäin tärkeitä ajatuksia siitä, mikä perinpohjainen eroavaisuus on kommunistien ja opportunistien suhtautumisessa sellaisten kysymysten ratkaisuun kuin vallan valtaaminen proletariaatin käsiin, agrari-kysymys, kysymys vallankumouksellisen työn suorittamisen välttämättömyydestä ja mahdollisuudesta silloin, kun ei ole vallankumouksellista tilannetta, ja monia muita tärkeitä ajatuksia.

Kongressissa esiintyneiden opportunistien oli pakko lähteä kotiinsa mitään hyötymättä saatuaan ensin perusteellisen lölytyksen Leniniltä ja kielteisen vastauksen Kominterniin hyväksymisestä. Leninin heistä antama arvio osoittautui oikeaksi. He kaikki — nuo herrat Crispient, Dittmanit, Serratit ja muut

heidän kaltaisensa — menivät pian barrikadin toiselle puolelle, alkoivat taistelun kommunismia vastaan.

Pitäen erikoista huolta proletariaatin toimintojen yhtenäisyydestä Lenin arvosteli myös kongressissa esiintyneitä „vasemmostoaineisia” niiden väärän aseiteen takia kysymyksissä, jotka koskevat ammattiliitoissa suoritettavaa työtä ja porvarillisiin parlamenteihin kuulumista, sekä lahkolaisuuden aineiden ja joukoista vieraantumisen takia.

Erittäin tärkeä merkitys oli Leninin esiintymisillä puoluetta koskevista kysymyksistä. Puheissaan ja teeseissään hän sanoi, että me emme tarvitse II Internationalen tyyppisiä puolueita, me tarvitsemme uudentyypisiä puolueita, joilla olisi vakituisesti todellinen yhteys joukkoihin ja jotka osaisivat johtaa noita joukkoja. Vain kommunistinen puolue, jos se todellakin on vallankumouksellisen luokan etujoukko, jos siihen kuuluu tuon luokan parhaat edustajat, jos se on kokoonpantu sitkeän vallankumoustaistelun kokemuksen valistamista ja karaisemista, täysin tietoisista ja uskollisista kommunisteista, jos tuo puolue on kyennyt yhdistämään itsensä erottamattomasti oman luokkansa elämään ja tuon luokan kautta koko riistettyjen joukkoon, kyennyt saamaan tuon luokan ja tuon joukon täydellisen luottamuksen, — vain sellainen puolue kykenee johtamaan proletariaattia kaikkein ankarimmassa, ratkaisevassa, viimeisessä taistelussa kaikkia kapitalismin voimia vastaan.

Toisaalta vain sellaisen puolueen johdolla proletariaatti kykenee kehittämään vallankumouksellisen rynnistyksensä koko mahtin täyteen mittaan ja tehdä merkityksettömäksi kapitalismin turmeleman työväenaristokratian pienen vähemmistön eittämättömän välinpitämättömyyden ja osittain myös vastarinnan; vain sellaisen puolueen johdolla se kykenee kehittämään täyteen mittaan koko voimansa, joka on kapitalistisen yhteiskunnan taloudellisen järjestelmän vuoksi sinänsä mittaamattomasti suurempi kuin proletariaatin osuus väestössä.

Kaikkien III Internationalen yhtyvien puolueiden, sanoi Lenin, tulee hinnalla millä hyvänsä toteuttaa elämässä tunnukset: „Syvemmälle joukkoihin!”, „Kiinteämmäksi yhteys joukkoihin!”, tarkoittaen joukoilla kaikkia työtätekeviä ja pääoman riistonalaisia, varsinkin järjestymättömiä, valistumattomia ja sorreituimpia väestökerroksia. Joukkoihin, sanoi Lenin, on opittava suhtautumaan erittäin kärsivällisesti ja varovasti, jotta voitaisiin ymmärtää noiden joukkojen jokaisen kerrostuman, ammattialan jne. erikoisuudet, psykologian omalaatuiset piirteet. Kommunistien velvollisuuksiin kuuluu arvostella julkisesti liikkeensä heikkouksia selviytyäkseen niistä nopeasti ja perinpohjaisesti eikä olla vaiti.

Näillä ja muilla Leninin asettamuksilla puolueesta oli tavattoman suuri merkitys kaikkien maiden kommunistisille puolueille, myöskin meidän puolueellemme.

Kaikkia hämmästytti Leninin tavaton aktiivisuus ja se, että hän tiesi tarkoin eri maiden ja puolueiden silloisen tilanteen. Lenin esiintyi melkein kaikista työjärjestyksessä olleista kysymyksistä ja osallistui kongressin monien valiokuntien työhön. Kuunnellessaan tarkkaavaisesti puhujia hän saattoi tehdä välihuomautuksia ja vastata kysymyksiin. Hänet voitiin nähdä istumassa puhemiehistön korokkeelle vievillä portailla ja kirjoittamassa muistioon. Halliten useita ulkomaankieliä hän piti muutamia puheita saksan kielellä.

Perusselostuksensa alussa Lenin huomautti, ettei hän aio toistaa teesejään, jotka on painettu ja jaettu edustajille. On kuitenkin sanottava, että nuo teesit Kominternin perustehtävistä ovat asiakirja, jolla on poikkeuksellisen suuri merkitys.

Lenin kirjoitti myös teesit kansallisuus- ja agrarikysymyksestä ja teesit Kominterniin hyväksymisen ehdoista. Perusteesten ohella ne muodostavat yhtenäisen asiakirjan. Kommunististen puolueiden tehtävät ja taktiikka luonnehditaan niissä niin selvästi ja voimakkaasti, että voidaan liioittelematta sanoa niiden muistuttavan Marxin ja Engelsin kirjoittamaa „Kommunistista manifestia”.

Noita teesejä on vaikea esittää lyhyesti. Ne pitää lukea ja tutkia kokonaan, että voitaisiin arvostaa niiden tavattoman suuri historiallinen merkitys. Niissä on esitetty tyhjentävästi imperialismin luonnehtiminen, proletariaatin diktatuurin klassillinen määrittelemine, niissä on arvioitu proletariaatin luokkavoimat ja proletariaatin mahdolliset liittolaiset sekä osoitettu työväenluokan ja talonpoikaiston liiton välttämättömyys, määritelty kommunistisen liikkeen selvä ohjelma, strategia ja taktiikka.

Leninin kongressissa pitämillä puheilla ja hänen teeseillään oli suuri merkitys kommunistisille puolueille ja koko työväenliikkeelle. Voidaan sanoa suoraan: ellei tiedetä ja lueta uudelleen Leninin II kongressissa esittämiä teesejä ja hänen puheitaan sekä hänen kirjaansa „„Vasemmistolaisuus” lastentautina kommunistisissa”, ei voida päästä kunnolla selville nykyisen kansainvälisen tilanteen monista kysymyksistä eikä käsittää niitä.

LENIN PUHUNA

Minusta tuntuu välttämättömältä kuvata muutamain sanoin Leniniä puhujana, hänen puhetyyliään ja puheiden luonnetta.

Ottakaamme vaikkapa hänen selostuksensa puolueen IX, X ja XI edustajakokouksessa sekä konferensseissa ja Kominternin kongresseissa. Hän puhui tavallisesti noin tunnin, joskus vähän

kauemmin. Vaikka hänen esiintymisensä olivat lyhyitä, jäi aina kuitenkin sellainen vaikutelma, että hän sanoi kaiken tarpeellisen; kaikki muu, mistä hän mainitsi vain ohimennen tai jätti kokonaan sanomatta, oli toisarvoista. Tämä siksi, kun hän puhui aina pääasiasta, valitsi perusrenkaan, johon pitikin kiinnittää koko huomio. Hänen puheensa oli eheä, ikäänkuin järkäle, kuin metallikimpale. Hän asetti perustehtävän, ja kaikki muut hänen koskettelemansa kysymykset olivat yhteenpunoutuneita. suoranaudessa yhteydessä pääajatukseen, yksi ajatus oli kiinteässä, erottamattomassa yhteydessä muihin.

Tavallisesti hän puhui joko ilman mitään muistiinpanoja tai hänellä oli käsissään vain pieni paperi, siihen oli hahmoteltu puheen luonnos merkintöinen ja kysymyksineen, joista hän aikoi puhua. Niinpä Lenin astuu esiin pitääkseen selostuksen; hänellä on lyhyt konsepti, mutta siihenkin hän vilkaisee hyvin harvoin puheensa aikana. Kaikesta päätellen hänen puheensa ei suinkaan ole mikään valmisteleman esiintyminen, vaan se on pitkäaikaisen, ennakolta tapahtuneen ajatustyön tulos. Hän on harkinnut edeltäkäsikin kaikki perusajatukset, mutta todistelut syntyvät suurimmalta osaltaan vasta puhujalavalla. Hänellä oli tavattoman hyvä muisti ja suunnaton tietomäärä, hän oli mainio dialektiikko, ja siksi hän hämmästytti kaikkia vapaalla esiintymisellään ja rautaisella logiikalla, harvinaisella kyvyllä kuvata tapahtumat kaikinpuolisesti ja nähdä kauas niiden vastainen kehittyminen.

Hänen puhetyylinsä ei ollut teesityyliä. Puhe oli tavattoman vilkasta, teräväjärkistä, sattuvaa ja aina syvällisen periaatteellista. Teoreettiset väittämät punoutuivat yhteen käytäntöön pohjautuvien käsitysten ja perustelujen kanssa. Hänen puheessaan oli tavallisesti runsaasti esimerkkejä ja vertauksia, mutta ei numerotietoja. Varmistaakseen perustelunsa hän käytti usein siivekkäitä sanoja, laajalle kansan keskuuteen levinneitä puheparsia; siinä suhteessa ei nähtävästi kukaan ole käyttänyt hyväkseen rikasta venäjän kielen sanavarastoa niin kuin Lenin.

Erikoisesti hän vilkastui väittelyn aikana, jos joku sattui hänen „hammasteltavakseen”. Aatteelliset vastustajat — opportunistit, menševikit, eserrät ja muut — hän kirjaimellisesti sanoen tuhosi perustelujensa johdonmukaisuudella ja ironialla, hän ivasi näitä sattuvien, pisteliäin sanoin. Väittelyn aikana hän ikään kuin ohimennen esitti syvällisiä, nerokkaita ajatuksia. Jos Lenin piti jotain kysymystä erikoisen tärkeänä, niin hän ei pelännyt toistamista ja palasi siihen puheensa aikana monta kertaa eri aiheiden yhteydessä.

Luulen, että jokainen tuntee suurta tyydytystä lukiessaan Leninin teoksia. Voidaan kuvitella, millainen tunne valtasi jokaisen Leniniä kuunnellessa! Puheensa aikana hän vilkastui

kokonaan ja oli aina liikkeessä. Tavallisesti hän ei käyttänyt esiintyessään puhujalavaa, se näytti ahdistavan häntä. Niinpä hän nousee puhujalavalle pitääkseen selostuksen, mutta jo ensimmäisten lauseiden jälkeen lähtee sieltä pois. Hän ikään kuin rynnistää eteenpäin, siirtyy paikasta toiseen ja puhuessaan elehtii vilkkaasti käsillään, kumartuu ja suoristautuu ajatuksenkulusta riippuen, koettaen saada kuuntelijat käsittämään paremmin perustelunsa. Hänen koko olemuksensa huokuu tarmoa ja tavatonta sisäistä voimaa.

Esiintyipä Lenin missä tahansa — edustajakokouksissa tai joukkokokouksissa, hän valloitti heti ensimmäisillä sanoilla kuulijakunnan puolelleen, lumosi sen; kaikki katseet ja koko huomio keskittyi jännittyneesti puheen loppuun saakka Leniniin. Siihen vaikuttivat kysymyksen tärkeys, se suoruus, totuudenvoima, syvä vakaumuksellisuus ja innostus, jotka kaikuivat jo puheen ensi lauseista ja jotka liittyivät Leninin valtavaan persoonalliseen tenhovoimaan ja hänelle osoitettuun luottamukseen.

Viholliset pelkäsivät hänen uskomattoman mahtavaa totuudenvoimaansa. Ja nytkin Leninin sana saa vapisemaan kaikki ja kaikenlaiset sosialismin viholliset. Mutta samanaikaisesti hän on ollut ja jää edelleenkin tavattoman läheiseksi, kalliiksi koko maailman tavallisille ihmisille.

Hänen puheensa oli aina hyvin yksinkertaista muodollisesti, mutta syvällistä sisältönsä puolesta; se liittyi todellisuuteen, kysymyksiin, jotka koskivat miljoonia ihmisiä. Siksi jokainen käsitti heti hänen puheensa.

Hänen puheissaan, samoin kuin kirjoituksissaankaan, ei ole abstraktisia järkeilyjä tai väittämiä. Leninin lausumat teoreettiset ajatukset oli aina sidottu elämään, hän liitti niihin elämästä otettuja esimerkkejä. Hänen jokaisessa puheessaan tai kirjoituksessaan on aina jotain uutta, omaperäistä, ja vieläpä aikaisemminkin esitetty ajatus toistuu uudessa muodossa tai toisessa yhteydessä.

Hän saattoi puhuessaan olla katsahtamatta muistiinpanoihin, mutta ei voinut unohtaa kelloaan, jota hän tavallisesti piti kädessään ja johon hän tuon tuosta vilkaisi, ettei vain puhuisi liian kauan, ja jos hänen laskujensa mukaan aika alkoi olla lopussa, niin hän alkoi huomattavasti kiirehtiä.

Hänen puheensa ei ollut tasaista: hän esitti kehotuksia, puhui keskustelusävyssä ja harkitsevasti. Niinpä hän puhui yleismaailmallisesta pääomasta saavuttamastamme Lokakuun voitosta tai kansalaissodasta, suurista sosialistisen rakennustyön tehtävistä. Hän puhui niistä innostuneena ja paatoksella. Mutta tuo päätös ei ollut sellaista kuin kaunopuhujilla, siinä ei ollut hituistaakaan liioittelua. Lenin ei voinut sietää teennäisyyttä, fraasikeikailua tai teeskenneltyä päätöstä. Hänen puheissaan päätös oli

todellista proletaarisen vallankumouksen suurten voittojen heijastusta. Samalla hän puhui aina rehellisesti puutteistamme ja vaikeuksistaamme, jotka piti voittaa jostain tehtävää ratkais- taessa.

On vaikea löytää tarkkaa määritelmää Leninin esiintymisille. Ne olivat eteenpäin pyrkimistä, kehotusta. Puhuipa hän menes- tyksistä, epäkohdista tai tehtävistä, hän ikään kuin kutsui aina eteenpäin. Leninin jokaisen puheen jälkeen ihmiset tunsivat tavatonta tyydytystä, tuli helppo olla, kaikki näytti valoisalta ja selvältä.

LENIN KOKOUKSISSA

Lopuksi minun on kuvattava Leniniä vielä sellaisena, millai- sena näin hänet vuosien 1920—1922 aikana jokapäiväisen uutteran toiminnan oloissa, puolueen Keskuskomitean ja Työ- ja Puolustusneuvoston kokouksissa, joissa Lenin oli puheen- johtajana.

IX edustajakokouksen jälkeen Keskuskomitea oli pieni — siinä oli 19 jäsentä. Se kokoontui melko usein. Sitä paitsi jou- duin usein olemaan läsnä KK:n Politbyroon istunnoissa. Työ- ja Puolustusneuvosto kokoontui Leninin puheenjohdolla vähintään kerran viikossa. Siihen kuului kaikkiaan 10—12 tärkeimpien talousalojen kansankomissariaattien johtajaa. Kuuluin jonkin aikaa (1920—1921) Työ- ja Puolustusneuvostoon Yleisvenäläi- sen Ammattiliittojen Keskusneuvoston edustajana.

Siihen aikaan oli suurena vitsauksena kokouksista myöhäs- tyminen. Lenin oli täsmällinen. Määräaikana hän oli aina istuntosalissa tai työskenteli huoneessaan odotellen toisten saapumista.

Mitä kokouksen johtamiseen tulee, niin Lenin oli aika ankara; oikeastaan ei erikoista ankarautta tarvittukaan: tavaton kunnioi- tus Leniniä kohtaan takasi täyden järjestyksen. Puheenvuoroja ja selostuksia varten Keskuskomiteassa sekä Työ- ja Puolustus- neuvostossa säädetty aika oli 3—5 minuuttia; tuota määräaikaa noudatti tarkasti ennen kaikkea Lenin. Hänen edessään oli aina sekuntikello, ja hän osoitti heti kelloa, jos puhuja ylitti määrä- ajan. Tupakoimisen hän oli ankarasti kieltänyt, mutta kun tupakkamiehiä oli melko paljon, niin joskus kävi siten, että pöy- dän ympärillä oli vähemmän tovereita kuin salin uunin luona, minne kokoonnuttiin, jotta olisi noudatettu Leninin kieltoa ja saatu samalla polttaa. Silloin Lenin hieman moitti meitä ja vaati, että tupakkamiesten piti tulla paikoilleen. Hän huolehti erikoi- sesti siitä, etteivät ihmiset olisi kovin väsyneet kokouksissa. Muistaakseni hänen määräyksestään laitettiin kerran saliin eräänlainen koje ilman otsoimiseksi, ja hänen työhuoneessaan

oli suuri vihreä palmu, joka valtasi miltei kolmanneksen huoneesta.

Sanottakoon, että kokouksissa noudatetusta ankaruudesta ja järjestyksestä huolimatta siellä ei tuntunut pingoittuneisuutta, vaan vallitsi vapaa, toverillinen ilmapiiri. Lenin oli vaativainen, mutta hänen suhtautumisessaan ihmisiin ei ollut koskaan mitään ärsyttävää tai loukkaavaa. Jokainen puhui mitä ajatteli pelkäämättä, että hänet keskeytetään työkeästi. Leninin kanssa voi väitellä aivan vapaasti mistä kysymyksestä tahansa, ja sellaisia väittelyjä olikin. Hän ei milloinkaan pitänyt omaa mielipidettään kiistattomana ja kuunteli aina tarkkaavaisena toistenkin todistelua.

Lenin ei herättänyt läsnäoleissa mitään arkuudentunnetta; sanoisnpa, että apukysymyksen avulla hän pikemminkin sai aikaan aloitteellisuutta ja halun ilmaista vapaasti ajatukset, ja jos toinen puhui jotain mielenkiintoista, niin hän kuunteli aina tarkkaavaisena. Samanaikaisesti hän ei milloinkaan jättänyt huomiotta mitään sellaista, mikä oli periaatteellisesti väärin. Kun asia koski periaatteellisia kysymyksiä, niin Lenin oli sääli-mätön kaikkia niitä kohtaan, jotka koettivat luopua näkökannoistamme, rikkoo bolševistisiä periaatteita. Siinä hän ei ottanut huomioon näiden henkilöiden asemaa eikä läheisiä työsuhteita.

Lenin oli erittäin huumorintajuinen ja hänen naurunsa oli kovin tarttuvaa. Sattui tällaistaikin: Keskuskomitean istunnoissa M. I. Kalininin tapana oli (sanottakoon, että kaikesta ulkonaisesta vaatimattomuudestaan huolimatta hän oli eräs puolueen ja valtion nerokkaimpia toimihenkilöitä ja yksi niistä harvoista, joissa yhdistyi korkea kulttuuri, rikas vallankumouksellinen kokemus ja käytännössä hankittu elämänviisaus) mielipidettään esittäessään sanoa tokaista jotain niin konstikasta ja originellia, että kaikki nauroivat pakahtuakseen, varsinkin Lenin. Hän nauroi kyynelsilmin ja kertasi: „Mitä, mitä Te, toveri Kalinin, sanoitte?” — ja taas hän nauroi iloisesti. Sellaista tapahtui käsiteltäessä tärkeitä sisäisen ja kansainvälisen politiikan kysymyksiä.

Joskus kokouksen aikana Lenin heittäytyi takakenoon korituolessa vaipuen mietteisiin, toisinaan hän taas kumartuneena kirjoitti nopeasti jotain muistiin ja teki merkintöjä. Näkyi että hänen ajatuksensa kääntyivät hetkeksi pois esillä olevista asioista ja keskittyivät joihinkin muihin kysymyksiin.

Hän oli kovin säästäväinen ajan suhteen eikä pitänyt siitä, että sitä haaskattiin pitkiin järkeilyihin. Itse hän puhui lyhyesti rajoittuen joskus pelkästään suusanallisiin ehdotuksiin, tai sitten kirjoitti ne kiireesti kokouksen aikana paperilappuselle.

Jos hän huomasi jonkun esittävän oikeita johtopäätöksiä, niin hän puheenjohtajana ei milloinkaan koettanut muotoilla niitä

omin sanoin, vaan kääntyi heti puhujan puoleen: „Olkaa hyvä ja sanelkaa ehdotuksenne”. Istuntojen puheenjohtajana Lenin ei milloinkaan asettanut sellaista vaatimusta, että hänen mieli-pidettään pidettäisiin ratkaisevana. Jos oli vähänkin mielipide-eroavaisuutta ja erimielisyyttä ehdotuksiin nähden, niin äänes-täminen oli sääntönä kaikissa Keskuskomitean ja Työ- ja Puolustusneuvoston kokouksissa. Lenin pyrki aina pääasiaan, siihen, että kaikki ymmärtäisivät ja vakuuttuisivat, että tehtävän perustelut tai asettaminen olivat oikein, ja juuri sen tuleekin aina olla oikeiden päätösten perustana.

Olivatpa olosuhteet vaikka kuinka vaikeat ja tunsipa Lenin itsensä kuinka huonovointiseksi tahansa, en nähnyt häntä istun-noissa milloinkaan synkkänä tai edes jurona. Sellainen elämän-haluinen luonne Leninillä oli. Mutta hän suorastaan raivosi, kun sai tietää täyttämättä jääneistä päätöksistä, epätunnollisesta asiaan suhtautumisesta, puolue- tai vaitiokurin rikkomisesta. Sellaiselle työntekijälle hän antoi heti aika kyytiä ja vaati ryhtymään mitä ankarimpiin kuritoimenpiteisiin.

Työ- ja Puolustusneuvoston tehtäväpiiriin kuului siihen aikaan kaikki kysymykset, jotka koskivat elintarvikkeita, poltto-ainetta, teollisuutta, kulkulaitosta, huoltoa, armeijaa ja monet muut kysymykset. Ajat olivat vaikeat. Piti huolehtia jokaisen viljavaunun kulkuvuorosta, jokaisen elintarvikkeita, poltto- ja raaka-ainetta kuljettavan vaununlastin jakelusta. Paitsi ensimmäisten — Volhovin ja Kaširan — neuvostosähköasemien raken-tamista koskevia kysymyksiä Työ- ja Puolustusneuvoston käsit-telemien kysymysten joukosta saattoi löytää sellaisiakin kuin Punaisen Armeijan varustelu — virsuilla.

Lenin vaati aina tarkkoja tietoja ja hyväksytyjen päätösten ehdotonta täyttämistä. Siksi istunnot alkoivat joskus suoraan hyväksytyjen päätösten toimeenpanon tarkistamisesta ja ilmoit-tuksista, jotka koskivat hankinnoissa, junien liikennöimisessä ja huollossa vallitsevaa tosiasiallista tilaa. Luettelointi oli melko huonoa, ja syylliset, varsinkin Elintarvikeasiain kansankomis-sariaatin työntekijät ja kulkulaitoksen työntekijät, saivat Leniniltä melko usein nuhteita toimeenpanon tarkistamisen puuttumisesta ja epätarkoista tiedoista. Kokouksessa tuli kuu-mat oltavat siitä, kun Lenin löylytti asiain vitkuttelusta ja pelkästään huolimattomasta suhtautumisesta täytäntöönpanon tarkistamiseen.

Hän ei voinut sietää yleistä järkeilyä, jossa ei ollut tosi-asioihin perustuvia todisteita eikä konkreettisia ehdotuksia, sellaisissa tapauksissa hän vieläpä keskeyttikin puhujan vaatien täsmällisyyttä ja todella asiallisia ehdotuksia. Mutta saman-aikaisesti Lenin osasi paremmin kuin kukaan muu kuunnella

silloinkin, kun hänelle oli jo selvää asiaan suhtautuminen. Hän vain hymyili siristäen toista silmänsä ja katsellen ovelasti.

Kaikki käsittivät, millainen auktoriteetti hänellä oli, millainen ratkaiseva merkitys oli hänen sanallaan tai ehdotuksellaan. Sen tiesi tietysti hän itsekkin. Mutta hän kuunteli aina tarkkaavaisena toisia ennen lopullisen yhteenvedon tekemistä. Hän ei milloinkaan ratkaissut tärkeitä kysymyksiä ilman Keskuskomiteaa, ilman käsittelyä Keskuskomiteassa. Lenin noudatti tarkoin kollektiivisuutta johtaessaan niin Keskuskomitean kuin Kansankomissaarien Neuvostonkin työtä.

On vielä sanottava siitä, ettei Lenin sallinut sen enempää istunnoissa, kokouksissa, edustajakokouksissa kuin lehdistösäkään oman persoonallisuutensa ja omien ansioidensa ylistämistä ja suurentelemista, hän vastusti marxilaisille vierasta yksilöpalvontaa ja suuttui aina todenteolla, jos sellaista ilmeni vähänkään. Puolue ja joukot olivat hänellä aina ensi sijalla historiallisia tapahtumia arvioitaessa ja edessäolevia tehtäviä ratkaistaessa. Leninin tavaton vaatimattomuus tuli ilmi kaikessa ja aina. Siitä ei tarvitse edes mainita, ettei hänellä ollut hivenenkään vertaa kunnianhimoa; hän oli tuon inhimillisen heikkouden yläpuolella.

Leninin kanssa työskennelleet henkilöt varoivat häneen nähden kaikkea kehumisen tapaista, sillä hän olisi ryhtynyt heti vastarintaan. Hän suuttui silloinkin, kun toverit ja ystävät, jotka tunsivat Leninin jo kauan, yrittivät aivan oikein ja vilpittömästi puhua hänen toimintansa merkityksestä. Osoittaakseni, ettei hän todellakaan pitänyt siitä, kun ihmiset puhuivat hänen ansioistaan puoluetta ja työväenluokkaa kohtaan, esitän seuraavan esimerkin.

Puolueen IX edustajakokouksen erään viimeisen istunnon alussa useat edustajat ehdottivat, että istunto omistettaisiin V. I. Leninin 50-vuotispäivälle, joka oli muutaman päivän kuluttua. Koko edustajakokous otti tuon ehdotuksen vastaan suosionosoituksin. Istunnossa läsnä ollut V. I. Lenin, joka suhtautui ehdotukseen paheksuvasti, nousi seisomaan ja kehotti: „Toverit, laulakaamme mieluummin „Kansainvälinen!”” Muistaakseni kokousväki lauloi yhdessä „Kansainvälisen”, mutta sitten kuitenkin alettiin puhua V. I. Leninin elämästä ja toiminnasta. Vaikka Leniniä pyydettiin jäämään, hän nousi heti ja meni pois, ja sitten hän pommitti kaiken aikaa työhuoneestaan kokouksen puhemiehistöä kirjelappusilla ja puhelinoitoilla vaatien lopettamaan pian puheet. Edustajakokous hyväksyi siinä istunnossa päätöksen V. I. Leninin Teosten julkaisemisesta.

Tai sitten toinen esimerkki: IX edustajakokouksen jälkeen, huhtikuun 23 pnä 1920, Moskovan komitea järjesti bolševikkien kokouksen V. I. Leninin syntymän 50-vuotispäivän johdosta. Kokouksessa esiintyi muutamia puhujia. Lenin pyysi, ettei hänen tarvitsisi olla läsnä tervehdyspuheiden aikana ja saapui vasta kokouksen loppuun, ja puheensa hän aloitti toivomuksesta, ettei moisia juhlimisia enää järjestettäisi, ja omisti puheensa puolueen tehtäville. Korostaen vallankumouksemme loistavia menestyksiä ja voittoja Lenin puhui samalla pöyhkeilemisen vaarasta. Jokaisen bolševikin omakohtaisesti ja bolševikkien yhtenäisenä poliittisena puolueena on erikoisesti otettava huomioon tuo vaara, sanoi hän. Edessämme on tavattoman paljon työtä ja tarvitaan ponnisteluja paljon enemmän kuin on tarvittu tähän saakka, sanoi Lenin ja päätti puheensa toivomukseen, ettemme missään tapauksessa asettaisi puoluettamme pöyhkeilevän puolueen asemaan. Sellainen oli hänen juhlapuheensa, josta huokui huolenpito puoluetta kohtaan.

Osoittaakseni sen, että Lenin ei voinut sietää mitään kehumista eikä yksilöpalvonnan ilmenemistä, voin vedota vielä seuraavaan tosiasiaan. Muistan miten vakava keskustelu Leninillä oli M. Gorkin erään kirjoituksen johdosta. Se tapahtui vuonna 1920. Aikakauslehti „Kommunistitšeski Internatsional” julkaisi M. Gorkin kirjoituksen Leninistä. M. Gorki oli kirjoittanut tuon kirjoituksen vilpittömästi, yksinomaan hyvien tunteiden vaikutuksesta Vladimir Iljitšia kohtaan, mutta hän oli kirjoittanut sen omalla tavallaan. Gorkin tapaan, taiteellisin ja filosofisin ilmaisumuodoin. Tutustuttuaan tuohon kirjoitukseen Lenin vaati, että kirjoitus on heti otettava pois tai aikakauslehti pitää takavarikoida. Aikakauslehden numero oli jo lähetetty, ja kysymys takavarikoinnista raukesi. Kuitenkin Lenin vaati Keskuskomitean tiukkaa päätöstä, jossa osoitettaisiin tuollaisten kirjoitusten sopimattomuus ja kiellettäisiin vastedes niiden julkaiseminen aikakauslehdissä. Sellainen Leninin ehdottama päätös hyväksyttiin.

Voidaan puhua loputtomasti Leninin ihmeteltävästä työkyvystä. Tavallisesti hän kirjoitti Keskuskomitean ja Työ- ja Puolustusneuvoston tärkeimmät päätökset ja ohjaavat asiakirjat. Hän kirjoitti Työ- ja Puolustusneuvoston nimissä evästyksen paikallisille neuvostovirastoille — mallinäytteen poliittisesta ja taloudellisesta operatiivisesta johtamisesta. Tuo evästyks oli ohje, mitä kunkin oli tehtävä, ja samalla poliittinen direktiivi.

Lenin ratkaisi kysymykset ja kirjoitti asiakirjat nopeasti, heti, viivyttelämättä. Tässä eräs esimerkki. Vuoden 1921 lopulla, jo X edustajakokouksen ja ammattiliitoista käydyn väittelyn jälkeen (asetuin väittelystä väärälle kannalle, sillä olin viehätynyt ammattiliittojen tuotannolliseen osuuteen, enkä vielä nyt-

kään, 35 vuoden kuluttua, voi kipua tuntematta muistella sitä, vaikka tosiasiansa korjasinkin tuon virheen heti X edustajakokouksen jälkeen) Keskuskomitean täysistunnossa käsiteltiin uudelleen kysymystä ammattiliittojen tehtävistä uuden talouspolitiikan oloissa. Täysistunnossa valittiin päätösten valmistelemista varten valiokunta, johon tulivat Lenin, Rudzutak ja minä. Me odottelimme, että Lenin kutsuu koolle valiokunnan ja antaa ohjeet ehdotusten valmistelemisesta. Mutta muistaakseni täsmälleen kahden kolmen päivän kuluttua saimme häneltä jo heti täysistunnon jälkeen valmiiksi kirjoitetun laajan päätöslauselmaehdotuksen; hän pyysi ilmoittamaan puhelimitse korjaukset. Tutustuttuamme ehdotukseen huomasimme, että asiakirja oli kirjoitettu niin tyhjentävästi, ettei se kaivannut mitään korjauksia. Keskuskomitea vahvisti nuo Leninin teesit ja sittemmin ne hyväksyttiin XI puoluekokouksessa päätöslauselman muodossa; ammattiliitot pitivät niitä sen jälkeen työnsä perustana.

Miksi Lenin ryhtyi itse kirjoittamaan teesejä ammattiliitoista eikä antanut sitä kenenkään muun tehtäväksi? Tuohon kysymykseen voidaan vastata vain seuraavasti: hän antoi aina suuren merkityksen ammattiliitoille joukkojärjestönä, todellisena kommunismin kouluna. Lenin esiintyi kaikissa ammattiliittojen yhteisissä edustajakokouksissa ja monissa eri ammattiliittojen edustajakokouksissa ja konferensseissa. Lukemalla yhä uudelleen hänen kirjoittamansa teesit voi tulla vakuuttuneeksi, että monet perusasettamukset ovat elintärkeitä ammattiliittojen työssä nykyisissäkin olosuhteissa.

Nuorisoon Lenin suhtautui suurella huomiolla ja sanoisin eräänlaisella erikoisella rakkaudella. Ennen kaikkea se ilmeni hänen alituisessa huolenpidossaan opettajista ja kouluista. Nuo kysymykset olivat useita kertoja erikoisen käsittelyn kohteena Keskuskomitean istunnoissa. Muistan Keskuskomitean erään täysistunnon vuoden 1921 alussa, jolloin Lenin todistellen, että oli välttämättä ryhdyttävä vakaviin toimenpiteisiin lasten elämän parantamiseksi, ehdotti perustettavaksi Yleisvenäläisen Neuvostojen Toimeenpanevan Keskuskomitean yhteyteen valiokunnan, joka ryhtyisi hoitamaan noita kysymyksiä. Valiokunnan johtoon Lenin ehdotti F. E. Dzieržynskin tarkoituksella saada Erikoiskomitean työntekijöitä mukaan taisteluun lasten huollottomuutta vastaan. Sitten hän aika usein tavatessaan istuntojen alussa F. E. Dzieržynskin tiedusteli, miten valiokunnan työ sujui ja mitä oli tehty lasten elämän parantamiseksi.

Leninin suuri mielenkiinto nuorisoliiton työtä kohtaan, huolenpito nuorisoon kommunistisesta kasvatuksesta kuvastuivat kirkkaasti hänen mainiossa puheessaan, jonka hän piti nuorisoliiton III edustajakokouksessa lokakuussa 1920. Puheessaan Lenin vastasi sangen yksinkertaisessa muodossa kysymykseen,

mitä ymmärretään kommunistisella kasvatuksella ja miten sitä on toteutettava, mikä on kommunisti ja minkälaisen hänen tulee olla. Siinä puheessa Lenin hahmotteli yksinkertaisin esimerkein nuorisoliittotyön konkreettisen ohjelman ja kehitteli myös kysymyksiä, jotka koskevat opetustyön järjestämistä neuvostokoulussa.

On sanottava vielä eräästä Leninin piirteestä — hänen avuliaisuudestaan, mahdollisuudesta neuvotella aina henkilökohtaisesti hänen kanssaan ja pyytää häntä esiintymään kokouksessa, neuvottelussa tai edustajakokouksessa. Hän ei juuri milloinkaan kieltäytynyt, vaikka Kansankomissaarien Neuvoston ja Keskuskomitean asiat sekä teoreettisten kysymysten käsittely vaativat häneltä paljon aikaa. Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston edustajana jouduin osallistumaan Yleisvenäläiseen vuoriteollisuustyöläisten ammattiliiton perustavaan edustajakokoukseen vuonna 1920. Edustajakokouksen työn aikana syntyi erimielisyyttä uuden ammattiliiton Keskuskomitean persoonallista kokoonpanoa koskevassa kysymyksessä. Päätettiin kääntyä Leninin puoleen, neuvotella hänen kanssaan. Soitin puhelimella ja pyysin Vladimir Iljitšiä ottamaan vastaan meidät — edustajakokouksen valtuuskunnan, mihin hän vastasi heti myöntävästi.

Ottaessaan vastaan valtuusmiehiä Lenin tervehti jokaista lujalla kädenpuristuksella. Kun kaikki olivat istuutuneet pöydän ääreen Lenin kääntyi puoleemme sanoen: „No niin, kertokaapa, toverit, mitä teillä edustajakokouksessa tapahtuu ja miten voin olla teille avuksi”. Kerroimme hänelle lyhyesti kokouksen työn kulusta ja syntyneistä erimielisyyksistä. Olimme hänen luonaan luullakseni noin kolmisen tuntia. Kuunneltuaan erilaisia mielipiteitä johdon kokoonpanosta hän sanoi oman mielipiteensä, johon sitten koko edustajakokous yksimielisesti yhti.

Suurin osa keskustelusta Leninillä kului siihen, että hän kyseli asioita kivihiilialueilta saapuneilta tovereilta. Kurottautuen pöytänsä yli hän kuunteli tarkkaavaisesti kertomuksia paikkakunnilla vallitsevasta asiaintilasta ja häntä kiinnostivat hyvin monet kysymykset: hiilen louhinta, väestön toimeentulo, ihmisten ajatukset; hän kyseli talous- ja muiden järjestöjen työstä. Aluksi vastaukset olivat hieman yleisiä ja vähäsanaisia, mutta havaittuaan Leninin suuren kiinnostumisen tavallisiinkin kysymyksiin valtuusmiehet pääsivät vauhtiin ja alkoivat itse kertoa yksityiskohtaisesti kaikesta. Keskustelun lopussa valtuusmiehet pyysivät Leniniä puhumaan kokouksessa. Hän antoi heti suostumuksensa ja todellakin esiintyi siellä (en muista tarkoin samana tai seuraavana päivänä).

Yleensä Lenin esiintyi usein joukkokokouksissa, kokouksissa, tuotantolaitoksissa, erilaisissa konferensseissa ja edustajakokouksissa: se oli hänelle elämän välttämättömyys. Tavatessaan

ihmisiä kokouksissa ja keskustellessaan heidän kanssaan hän ammensi aineistoa yleistämistä varten.

Herää kysymys: miten Lenin ehti hoitaa johtavaa työtään Keskuskomiteassa, Kansankomissaarien Neuvostossa, Työ- ja Puolustusneuvostossa, harrastaa teoreettisia kysymyksiä, seurata kansainvälisiä asioita, ottaa huomioon sen, mitä tapahtuu taloudessa, tieteessä ja tekniikassa, ja samanaikaisesti esiintyä melko usein kokouksissa? Tuohon kysymykseen voidaan vastata vain näin: paitsi sitä, että Lenin oli alituisen innoituksen vallassa eikä säästännyt voimiaan eikä terveyttään, Lenin oli tarkan järjestyksen ihminen.

Ajatuksen selvyys, nopea kannanotto kaikissa kysymyksissä, periaatteellisuus, toverien keskeisen ja kollektiivisen työn normien tiukka noudattaminen, harvinainen herkkyyks, kyky huomata nopeasti mikä on oikein, mikä väärin, rohkeus ja tarmokkuus kaikkien kysymysten ratkaisemisessa, harvinainen kyky harkita kaikki nopeasti, huomioida kaikki seikat, taito kiinnittää huomio kaikkein tärkeimpään — sellainen yleispiirtein oli Lenin kokouksissa ja työoloissa.

Vladimir Iljitšissä yhdistyi nerokkaasti suuri teoreettinen äly, joka kykeni käsittämään menneisyyden ja nykyisyyden pitkän historiallisen kauden tapahtumat, näkemään ennakolta pääpiirteissään oikein historiallisten tapahtumien tulevan kehityksen, sekä harvinainen käytännöllisyys mitä erilaisimpien kysymysten ratkaisemisessa. Hänessä yhdistyi konkreettisen tilanteen aina oikein arvioivan marxilaisen poliitikon teräväjärkisyys ja harkitsemiskyky sekä vallankumousmiehen mitä suurin rohkeus ja päättäväisyys. Siitä kertovat vaikkapa esimerkiksi mainiosta leniniläisestä taktiikasta, jota noudatettiin Helmi-kuusta Lokakuuhun vuonna 1917, rohkea maan sähköistämisuunnitelma, joka esitettiin sodanjälkeisen hävityksen ja nälänhädän oloissa, tai sitten hänen suunnittelemansa jyrkkä käänne sotakommunismista uuteen talouspolitiikkaan vuonna 1921.

Lenin oli tulisieluinen agitaattori ja propagandisti, joka osasi valloittaa täydellisesti puolelleen kuulijakunnan, ja samalla organisaattori, joka huomioi ennakolta kaikki pikkuseikatkin, jotta asetetut tehtävät olisivat tulleet täytetyiksi.

Leninissä yhdistyi vertaansa vailla oleva johtajan miehuullisuus, rohkeus, raudanluja tahto, joka pohjautui lujaan uskoon työväenluokan voimaan, sosialistisen vallankumouksen kiertämättömään voittoon, kommunismin riemuvoittoon. Ei voida kuvitella Leniniä levollisena. Hän taisteli aina ja kaikella tarmolla työtätekevien luokkavihollisia vastaan, taisteli ennakkoluuloja ja puutteellisuuksia vastaan. Leppymättömyys opportunistin kaikkia ilmenemisiä kohtaan, viha proletariaatin vihollisia ja kaikkia orjuuttamismuotoja kohtaan yhdistyivät hänessä

samanaikaisesti mitä suurimpaan herkkyyteen ihmisiä kohtaan ja harvinaiseen inhimillisyyteen.

Sellainen oli Lenin.

* * *

Tein kaikkeni palauttaakseni mieleen Leninin henkilökuvan ja ne tapahtumat ja olosuhteet, joiden aikana jouduin häntä näkemään ja kuulemaan. Muistin mukaan on enää vaikea palauttaa tarkalleen mieleen hänen esiintymistensä sisältöä, ja sen yritin tehdä lyhyessä muodossa käyttäen apunani hänen teostensa tekstiä.

On tehty monia yrityksiä luoda Leninin henkilökuva kirjallisuudessa ja taiteessa; niiden joukossa on enemmän onnistuneita, on vähemmän onnistuneita ja aivan epäonnistuneita. Voidaan sanoa vain seuraavaa: tietääkseen, millainen Lenin oli, kuvittelakseen hänet toiminnoissa, suurissa teoissa, on luettava Leniniä, hänen artikkeleitaan, kirjojaan ja puheitaan: niissä hän kuvastuu täydellisesti; lukiessa on seurattava hänen ajatustensa pääsisältöä ja liikuntaa, hänen esittämistapaansa, raudanlujaa logiikkaa ja ihmeteltävää ajattelun dialektiikkaa. Hänen henkilökuvansa elää hänen luomuksissaan. Koko kiihkeän luonteensa, kaikki pyrkimyksensä vallankumousmiehenä, koko harvinaisen sisäisen voimansa — kaiken tuon hän on sisällyttänyt teoksiinsa.

Minulla on ollut suuri onni nähdä ja kuulla monta kertaa nerokasta Leniniä. Olen lukenut moneen kertaan hänen teoksiaan ja löytänyt aina vastaukset moniin nykyajan kysymyksiin. Leninin teokset ovat ikuisesti elinvoimaisia, ehtymättömiä ajattelun ja elämän lähteitä.

Mikä merkitys Leninillä oli työväenluokalle ja sen etujoukolle, koko meidän liikkeellemme, sen tietää jokainen työläinen ja talonpoika muuallakin eikä yksinomaan meidän maassamme.

K. Marxin kuoleman jälkeen hänen ystävänsä F. Engels kirjoitti: „Mitä merkitsikään meille tuo mies teorian alalla, ja kaikkina ratkaisevina ajankohtina myös käytännön alalla...”. „Hänelle me olemme kiitollisuudenvelassa kaikesta siitä, mitä meistä on tullut; ja kaikesta, mitä nykyinen liike on tähän mennessä saavuttanut, se on kiitollisuudenvelassa hänen teoreettiselle ja käytännölliselle toiminnalleen...”

Samaa voidaan sanoa Leninistä. Tietenkin historian välttämättömyys raivaa ehdottomasti itselleen tien, kun kerran ovat muodostuneet vissit syyt. Historiaa luovat joukot eivätkä yksityiset henkilöt. Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen suoritti työväenluokka puolueen johdolla. Mutta kun liikkeen

johdossa oli Lenin, niin kansamme, työväenluokka ja sen etujoukko — puolue — kulkivat koko tien Lokakuun valmisteleiseksi, suorittivat sosialistisen vallankumouksen, saavuttivat voittoja kansalaissodassa ja sitten sosialistisessa rakennustyössä suuremmalla menestyksellä, tehden vähemmän virheitä ja menettäen vähemmän uhreja kuin olisi tapahtunut ilman Leniniä. Tämä voidaan sanoa varmuudella.

Kas sitä merkitsi meille Lenin, se merkitys hänellä on koko ihmiskunnalle, historialliselle kehitykselle kapitalismista kommunismiin. Lenin ei ainoastaan osoittanut virheettömästi työväenluokan tehtäviä tietyissä historiallisissa oloissa, vaan hän myöskin määritteli tieteellisesti neron älykkyydellä nuo tehtävät pitkäksi historiankaudeksi, mukaanluettuna myös kommunismiin siirtyminen. Juuri siksi puolueemme, maamme kansojen, kansainvälisen proletariaatin on paljon helpompi saada lopullinen voitto kapitalismista ja kulkea kommunismiin, kun niiden käsissä on sellainen ase kuin leninismi.

Kapitalismin kaikenlaiset trubaduurit ovat useita kertoja koettaneet haudata leninismiin. Porvaristo ja sen lakeijat — opportunistit ovat soveltaneet kaikkia mahdollisia toimenpiteitä estääkseen leninismiin aatteiden leviämisen. Mutta mikään ei ole voinut eikä voi estää Leninin suurten aatteiden voitokasta riemu-marssia kautta maailman.

Leninismi elää ja saavuttaa voittoja Kommunistisen puolueemme toiminnassa, puolueemme, josta on tullut mahtava voima ja jonka vaikutus tuntuu kaikissa historiallisissa tapahtumissa ei vain meidän maassamme, vaan myös koko maailmassa. Puolueemme, joka on kiinteässä yhteydessä joukkoihin, on kommunismin asian puolesta käymällä uhrautuvalla taistelulla hankkinut niin suurta luottamusta, arvovaltaa ja vaikutusta kansan keskuudessa, että se pystyy, järjestäen joukot ja saaden ne mukaansa, ratkaisemaan lyhyessä ajassa mitä vaikeimpia sosialistisen rakennustyön tehtäviä.

Leninismi elää puolueemme rivien horjumattomassa ykseydessä ja yhteenliittymisessä, Keskuskomitean leniniläisessä politiikassa.

Leninismi on saanut kirkkaan ilmaisunsa suuren teoreettisen ja kansainvälisen merkityksen omaavissa puolueemme XX edustajakokouksen historiallisissa päätöksissä kysymyksistä, jotka koskevat kahden järjestelmän rauhallista rinnakkaiseloä, mahdollisuutta ehkäistä sodat nykykaudella, sosialismiin siirtymisen muotoja eri maissa. Valtavan suuri merkitys on XX edustajakokouksen niillä päätöksillä, joissa tuomitaan marxismille-leninismille vieras yksilöpalvonta ja hyväksytään leniniläisten periaatteiden palauttaminen kollektiivisesta johdosta puolueen koko toiminnassa.

Leninismi elää ja voittaa viisivuotissuunnitelmienne täyttämässä ja ylittämässä, XX edustajakokouksen hyväksymissä direktiiveissä kuudennesta viisivuotissuunnitelmasta. Puolueelamme on riittävästi toimintavalmeutta, tarmokkuutta ja uskoa tuon suuren suunnitelman täyttämiseen.

Leninismi elää ja voittaa puolueemme ja Neuvostohallituksen aktiivisessa politiikassa, joka on suunnattu rauhan turvaamiseen kansojen välillä, sosialistisen leirin ja kapitalistisen leirin välisen rauhallisen rinnakkaiselon ja taloudellisen kilpailun turvaamiseen. Ilmaisten ihmiskunnan valtavan enemmistön toivomuksia leniniläinen politiikka liittää yhä tiiviimmin yhteen rauhanrintamaa monopolistisen pääoman aggressiivisia suunnitelmia vastaan.

Leninismi elää ja voittaa siinä, miten naapurimaat ja veljekansat — Lännen ja Idän kansandemokratian maat — kasvavat ja lujittuvat sosialistisessa rakennustyössä. Se voittaa suuren Kiinan kansan saavuttamissa menestyksissä, Kiinan kommunistisen puolueen viisaassa, todella leniniläisessä johdossa.

Leninismi on saanut vahvistuksensa siirto- ja riippuvaisten maiden kansojen mahtavassa vapautusliikkeessä, kansojen, jotka heittävät ainiaaksi harteiltaan imperialismin ikeen.

Leninismi elää ja voittaa Ranskan, Italian ja muiden porvarillisten maiden kommunististen puolueiden mainioissa menestyksissä ja niiden puolueiden vaikutuksen kasvamisessa.

Kaikkein edistyksekköisimpänä oppina leninismi saa täydellisen vahvistuksensa niin historiallisessa kehityksessä kuin tieteen ja tekniikan mainioissa saavutuksissakin.

Leninismi — oppi, joka on vihamielinen kaikenlaiselle paikalleen pysähtymiselle — tulee päivä päivältä yhä mahtavamaksi voimaksi, sitä rikastuttaa jatkuvasti joukkojen vallankumouksellinen kokemus sekä meidän puolueemme ja kaikkien maiden kommunistisen liikkeen teoreettinen ja käytännöllinen toiminta.

V. I. Leninin kirkas persoona, hänen elämänsä, joka oli alinomaista taistelua ihmiskunnan vapauttamiseksi kaikesta orjuudesta, hänen kuolemattomat aatteensa elävät ja tulevat aina elämään ihmisten sydämessä, innoittavat kansaamme ja koko edistyksekköistä ihmiskuntaa taisteluun kansojen välisen rauhan puolesta, kommunismin lopullisen voiton puolesta.

S. M. KIROV

LENIN JA TYÖVÄENLUOKKA

*Puhe Bakun järjestön puolueklubin avajaisissa
huhtikuun 22 päivänä 1924*

Toverit! Te tiedätte, että puhuminen unohtumattoman Iljitšin elämästä on samaa kuin puhuminen Venäjän proletariaatin elämästä ja liikkeestä. Niin läheisesti Vladimir Iljitšin henkilökohtainen elämä liittyi Venäjän työväenliikkeen kohtaloihin.

Tasan 54 vuotta sitten Venäjän suuren joen rannalla syntyi ihminen, jonka tuli järkyttää koko maailmaa. Samaan aikaan syntyi myös maailman vallankumouksen uranuurtaja — Venäjän työväenluokka.

Leninissä ilmenivät jo varhain maailman proletariaatin johtajan kyvyt. Jo varhaisuoruudesta hän oivalsi ne aatteet, joille uhrasi koko elämänsä.

On olemassa mielenkiintoisia Maria Iljinitšnan muistelmia siitä, miten kohtalokas viesti vanhimman veljen teloittamisesta järkytti Leniniä. Ei suinkaan siksi, että hän oli Leninin vanhin veli. Lenin näki virheet narodnajavoljaisten — puolueen, johon teloitettu kuului, — toiminnassa. Mutta tuo teloitus ei voinut olla vaikuttamatta Iljitšin maailmankatsomuksen muotoutumiseen. Saatuaan tuon tiedon hän sanoi: „Ei, me lähemme toista tietä. Sitä tietä ei saa mennä”.

Jo siihen aikaan hän suunnitteli uusia proletariaatin vallankumouksellisen taistelun menetelmiä. Iljitš tunsu 25-vuotiaana niin hyvin Marxin, ettemme me tunne häntä siten vielä tänäkään päivänä.

PROLETAARISEN VALLANKUMOUKSEN ENNAKOLTANÄKIJA

Hänelle oli jo silloin selvää taistelun kulku ja lopputulos — tuo taistelun kulku sanoi, että ihmisyhteiskunnan uudestaanrakentaminen uudella, kommunistisella perustalla alkaa yksinomaan siitä, että vallankumouksellinen proletariaatti valloittaa

vallan. Mutta 30 vuotta sitten ei vielä kukaan ajatellut siten, ja kun ilmestyivät Iljitšin ensimmäiset kirjat, niin monille kävi selväksi, että tulevaisuudessa hän kehittää täyteen mittaan suuren älykkyytensä kaikki voimat.

Jo siitä lähtien Iljitšillä alkoi olla luja johtava osuus vallankumouksellisten keskuudessa. Hän oli ennen kaikkea nero. Hän oli nero myös tahdonvoimaan nähden. On vaikea löytää hänen veroistaan luonteen puolesta.

Hänestä kehittyi vähitellen maailman proletariaatin johtaja. Jos seuraamme puolueen historiaa, niin huomaamme, että arvovaltaiseksi hän tuli jo kauan sitten.

MARX JA LENIN

Marxin teokset hän tunsi perinpohjaisesti. Hän tutki alituisesti ja yhä uudelleen suurta oppia ja ammensi siitä voimansa ja löytönsä. Hän oli nerokas Marxin seuraaja.

Kokonainen aikakausi erottaa nuo miehet toisistaan. Marxin aikana vasta syntyi taistelu pääomaa vastaan. Lenin taas eli kaudella, jolloin vallankumouksellinen proletariaatti oli jo muodostunut luokaksi. Lenin kehitteli Marxin oppia. Soveltaessaan marxilaisuutta hän yhdisti venäläisen luonteen laajakantoisen iskuvoiman amerikkalaiseen toimekkouteen.

TEOREETIKKO JA KÄYTÄNNÖNMIES

Kun Lenin johti 150-miljoonaista kansaa, varsinkin talonpoikaista, niin hänen apunaan oli hänen käytännöllinen toimekkautensa.

Mitä erinomaisimman teoreetikon ja yhtä erinomaisen käytännönmiehen ominaisuuksien yhteenliittyminen tekivät hänestä tavattoman suuren, erinomaisen vallankumousmiehen, jollaista ei ollut maailmassa ennen nähty.

Lenin tunsi erinomaisen hyvin kapitalismin kehitysvaiheet Venäjällä. Hän näki vähälukuisen proletariaatin ja tavattoman suuret talonpoikaisjoukot. Jo vuonna 1905, jolloin monet meistä menivät päästään pyörälle porvarillisen vallankumouksen alkaessa, Iljitš asetti selvästi kysymyksen talonpoikaistosta. Työläisten ja talonpoikien liiton välttämättömyys painui syvälle tietoisuuteemme. Iljitšille oli aina päivänselvää, että todellisina sosialismin edustajina voivat olla vain työläiset, samalla hän teki johtopäätökset, ettei proletariaatti voi yksin suorittaa vallankumousta, että proletariaatti voi toteuttaa sen liitossa talonpoikaiston kanssa.

LENIN JA ITÄ

Vladimir Iljitšin toiminnassa on pantava merkille hänen mielenkiintonsa Idän sorrettuja kansallisuuksia kohtaan, ja sorrettuja kansallisuuksia koskevassa kysymyksessä Iljitš antoi meille yhtä paljon uutta kuin muillakin aloilla.

Jos venäläinen talonpoika nimittää Leniniä isäkseen, niin myös kelta- ja mustaihoiset sekä muihin rotuihin kuuluvat ihmiset nimittävät häntä isäkseen yhtä suurella oikeudella. Sosialismin puolesta maailman mittakaavassa käytävässä taistelussa hän otti huomioon tavattoman suuren Idän armeijan.

Me näemme valtavaa liikehtimistä Idän maissa, joissa kapitalismi vasta kehittyi. Ainoastaan nerokas Iljitš saattoi nähdä ennakolta, että Itä voi tulla vallankumoukselliseksi. Se on hänen tavattoman suuri ansionsa.

IMPERIALISTINEN SOTA JA VALLANKUMOUS

Kaikki, jotka tunsivat Iljitšin, voivat panna merkille sen tosiasian, että imperialistinen sota vaikutti suuresti hänen maailmankatsomuksensa kehittymiseen. Siihen aikaan sosiaalisovittelijat Hilferding, Kautsky ja muut vakuuttivat, että sota osoittautuu oikeutetuksi, että se luo jonkinlaisen uuden aikakauden demokratiaa varten. Ainoastaan Iljitš suhtautui kokonaan kielteisesti tuohon inhottavaan sotaan. Hän sanoi selvästi, että kapitalismi tahtoo hukuttaa vereen Euroopan työläisten vallankumousliikkeen. Silloin hänen äänensä kaikui yksinäisenä. Mutta jo Zimmerwaldissa hän sai kannattajia. Kukaan ei paljastanut tuota sotaa niin kuin sen teki Iljitš. Hän teki kaiken mahdollisen, jotta se olisi viimeinen. Hän sanoi: *maailma tuhoutuu, ellei se käännä pistimiään sortajiaan vastaan.*

Tuosta menševikkien hiukset nousivat pystyyn. Mutta Iljitšin tahdonlujuus ei tuntenut esteitä. Nyt me näemme, että hänen nerokas taktiikkansa tuotti tuloksia. Jo silloin, poistuessaan menševikkien väittelytilaisuuksista, Iljitš sanoi, että hetkellä, jolloin proletariaatti ottaa vallan, menševikit tulevat olemaan barrikaadin toisella puolella. Eikä hän erehtynyt. Silloin kyhättiin myös halpamaisia kaskuja saksalaisesta kullasta, sinetöidystä rautatievaunusta, j.n.e. Mutta Lenin takoi varmana periaatteitaan sotaa vastaan ja takoi sen, mitä sanotaan III Internationaleksi.

LENIN PUOLUEEN JÄRJESTÄJÄNÄ

Puolueemme historia on Iljitšin elämän ja toiminnan historiaa. Venäjän Kommunistisen puolueen (bolševikkien) perustamisen tehtävässä hän osoitti olevansa kyvykäs organisaattori.

Meidän vihollisemme myöntäen sen, että Leninillä on selvä järki, aliarvioivat hänen organisatorisia kykyjään.

Se, että hän osasi nähdä ennakolta, hänen tavaton tarmonsia ja sitkeytensä, leppymättömyys taistelussa opportunistia vastaan antoivat hänelle mahdollisuuden järjestää maailman suurimman puolueen. Ulkomailla olevat vihollisemme käsittävät mainiosti, että heidän pahin vihollisensa on meidän järjestömme.

Puolueessamme on paljon lujatahtoisia ihmisiä, mutta sellaisia kuin Lenin ei ole ollut. Kominterniin liittyneille hän saneli ankarat ehdot. Hän kykeni luomaan puolueellemme erittäin suuren auktoriteetin.

Koittaa aika, jolloin arkistoista saadaan julkisuuteen asiapaperit, joissa on kuvattu Leninin suorittamaa jättiläismäistä työtä. Mutta on muitakin asiapapereita, jotka kertovat Iljitšistä nerokkaana ennakoltanäkijänä. Hän näki ennakolta imperialistisen sodan syttymisen ja Helmikuun vallankumouksen puhkeamisen. Kun koitti Helmikuu, niin Iljitš kirjoitti, että kypsyy toinen vallankumous, joka johdattaa työläiset ja talonpojat englantilaista ja ranskalaista pääomaa vastaan. Eikä hän erehtynyt.

Voidaan sanoa, että kansainvälisen vallankumousliikkeen tutkiminen on Leninin tutkimista.

IHMINEEN JA TOVERI

Sanon muutaman sanan Leninistä ihmisenä. Sydämellisempää ihmistä ei ole kukaan meistä tavannut. Hän oli monipuolinen. Hän löysi avaimet meidän jokaisen sydämeen. Olikohan sellaista puolueenjäsentä, joka ei olisi tuntenut hänen sydämelisyyttään!

Toveripiirissä hän näki kaikkien sisimpään, mutta ei ilmaissut sitä. Hän oli aina huomaavainen ja seuraarakastava. Työläisten ja talonpoikien kanssa hän saattoi puhua kauan aivan pikkuseikoistakin. Yksinpä vihollisemmekin olivat Iljitšin lumoissa.

Kukaan ei tuntenut niin hyvin ihmiskuntaa kuin hän, ja vain sillä on selitettävissä hänen vallankumouksellinen rohkeutensa.

SÄILYTTÄKÄÄMME PUOLUEESSA ILJITŠIN AATTEET

Lenin on kuollut. Mutta ennen luotamme poistumista hän ehti panna vasta alulle jättiläismäisen työn.

Hän laski perustan tulevalle sosialistiselle järjestelmälle. Jokainen meistä, ken on varttunut Kommunistisen puolueen riveissä, tuntee Iljitšin ohjaavan käden.

Ja jos me kykenemme varjelemaan puolueessa Iljitšin aatteet, niin me viemme hänen aloittamansa rakennustyön päätökseen. Nyt meidän on kuitenkin jo helpompi. Meillä on luotettava, tarkistettu puoluekompassi, ja me löydämme tien.

Iljitš sanoi meille: kulkekaa eteenpäin ja eteenpäin, ettei julma kapitalismi syöksisi enää työläisiä ja talonpoikia taistelukentälle.

Hänen jäämistöstään me olemme luoneet leninismiin. Tulevaisuuteen on vain yksi tie — leninismiin tutkiminen.

Omaksukaamme täydellisesti johtajamme innostus, vihatkaamme sielumme kaikilla hiukkasilla sitä, mikä orjuuttaa ja loukkaa ihmistä.

M. I. KALININ

V. I. LENIN JA TALONPOIKAISTO

Toveri Lenin omisti koko elämänsä yhdelle päämäärälle — sille, että tulisi hävitetyksi täydellisesti, kaikissa muodoissa, kaikkein verhotuimmissa ja peitetyimmissäkin muodoissa oleva orjuus. Kaikkea sitä, mikä auttoi ja edisti epätasa-arvoisuuden ja orjuutuksen hävittämistä, Vladimir Iljitš puolsi mitä innokkaimmin; kun taas kaikella sillä, mikä edisti, lujitti ja puolsi orjuuttamista, oli edessään mitä voimakkain vastustaja, — hän taisteli orjuuttamista vastaan voimiaan säälimättä.

Juuri siksi Leniniä vihaavat niin suuresti kaikkien kansojen sortajat, — hänen hahmossaan heillä on vastustaja, jonka kanssa on mahdotonta solmia kansalta salaa mitään sopimusta, joka aiheuttaisi vahinkoa kansalle. Häntä ei voitu ostaa millään maailman ihanuuksilla, sillä hän oli vieras noille ihanuuksille, häntä elähdytti kokonaan ja yksinomaan ainoa pyrkimys — „Alas orjuutus”. Toveri Leninin tärkeimpänä erikoisuutena oli se, että hän sai mukaansa ja johti taisteluun orjuutusta vastaan valtavat voimat.

Sellaisena voimana on talonpoikaisto. Tietenkin talonpoikaisto valtavana voimana oli olemassa jo aikaisemminkin. Vieläpä pikkuporvarillisetkin puolueet, sanokaamme vaikkapa eserrät, ottivat huomioon tuon voiman, mutta talonpoikain vaikutus vallankumouksen voittoon ei siitä kuitenkaan lisääntynyt. Toveri Lenin ensimmäisenä osoitti, että taistelussa sortajia vastaan on välttämättä liitettävä yhteen työläiset ja talonpojat, eikä vain osoittanut, vaan myös esimerkin nojalla todisti, että vain silloin, kun on olemassa sellainen yhteenliittyminen kuin työläiset ynnä talonpojat ja niitä lujasti toisiinsa liittävä Kommunistinen puolue, voivat työläiset ja talonpojat saavuttaa voiton vihollisestaan, että talonpoikaisto on voimakas vain sikäli, mikäli se kulkee liitossa työläisten kanssa.

Kukaan ei ole tehnyt niin paljon kapitalisteja ja tilanherroja vastaan suunnatun työläisten ja talonpoikien liiton lujittamiseksi kuin on tehnyt Vladimir Iljitš.

Parhaimpana muistomerkkinä hänelle tulee olemaan se, että säilytämme, kehitämme ja pidämme aina mielessämme peruspäämäärän, mikä on työläisten ja talonpoikien täydellinen voitto sortajista koko maailmassa.

V. V. KUIBYŠEV

LENINISTÄ

*Selostuksesta „Kymmenen vuotta ilman Leniniä“,
tammikuun 21 päivänä 1934*

Lenin teki jättiläismäisen työn sosialismin voittamisen hyväksi maassamme. Kuinka hän tunnustelikaan kaikkia maamme kansantaloudellisen elämän ilmiöitä löytääkseen sieltä yhä uusia sosialismin ituja! Hän pani koko valtavan tarmonsia siihen, että saisi sodan hävittämän kansantalouden kaikilla aloilla kohotetuksi renkaan toisensa tasolle vetääkseen liikkeelle koko ketjun. Kenpä ei tietäisi, miten Vladimir Iljitš huolehti viljasta, eikä vain viljasta yleensä, ei viljanhankintasuunnitelmasta, vaan jokaisesta viljalähetyksestä, jokaisesta vaunusta, jolla kuljetettiin viljaa huonosta elintarvetilanteesta kärsiville keskuksille? Kenpä ei tietäisi, miten Vladimir Iljitš piti huolta polttoaineesta, hiilestä taaskin konkreettisessa muodossa: mihin lähetyksen piti mennä ja kuka huolehti perille toimittamisesta, kuka mistäkin vastasi? Ken ellei juuri Iljitš seurasi mitä suurimmalla huomiolla tavaran kiertokulun kehittymistä, tarkisteli kaikkia kaupungin ja maaseudun välisessä kaupallisessa liito-yhteydessä tapahtuvia prosesseja? Ken ellei juuri Iljitš oli hyvillään, kun maamme sai kokoon ensimmäiset 20 miljoonaa ruplaa kullassa? Ja miten hän iloitsikaan, kun saimme laskettua ensimmäisen peruskiven tulevaisuuden raskaalle teollisuudelle, jota hän piti tärkeimpänä edellytyksenä sosialismin rakentamiselle maassamme! Ken ellei juuri Vladimir Iljitš suhtautui sellaisella huomiolla ensimmäisiin sosialistisesti työhön suhtautumisen ituihin? Te muistatte millaista huolenpitoa hän kohdisti talkooaatteeseen, aatteeseen sosialistisesta suhtautumisesta työhön. Te muistatte miten usein ja paljon Vladimir Iljitš puhui työtuottavuudesta proletaraisessa neuvostovaltiossa, hän asetti sen sosialismin rakentamisen tärkeimmäksi ehdoksi maassamme. Ken ellei juuri Vladimir Iljitš seurasi kaikkia teknillisiä uutuuksia, kaikkea sitä mikä saattoi kohottaa teknillistä tasoa? Miten tarkkaavaisesti, holhoojan tavoin hän pitikään näköpiirissä

kaikkia kulttuurin ituja! Ylenmäärin kuormitetunakin hän löysi aikaa käydä opettajien kokouksissa, valistustyöntekijäin konferensseissa jne. Ja ken ellei Vladimir Iljitš huolehti siitä, että sosialismin raiteille astuneella maalla olisi sosialismin arvon mukainen yhteinen kansantaloussuunnitelma? Goelron suunnitelma, koko maan sähköistämissuunnitelma, oli myös Vladimir Iljitšin kehittelemä. Siihen sisältyikin Leninin nerokas organisaatiokyky: hänellä oli mitä kiintein yhteys kaikkeen siihen, mitä maassamme tapahtui, nerokkaalla kaukonäköisyydellä hän huomasi jokaisen, pienimmänkin Neuvostomaassa tapahtuneen prosessin, ja toisaalta hän osasi yleistää, löytää luovia, nerokkaita aatteita, valita oikeat tiet, jotka johtivat maamme voittoa.

Sotalismin rakentaminen maassamme oli tietenkin se tärkein aate, joka valaisi Vladimir Iljitšin koko työtä sinä lyhyenä aikana, jona hän ehti työskennellä Lokakuun vallankumouksen jälkeen. Hän pyrki soveltamaan arkielämäämme yhä enemmän noita sosialismin aineksia.

J. V. STALIN

LENINISTÄ

*Puhe Kremlin kurssilaisten illanvietossa
tammikuun 28 päivänä 1924*

Toverit! Minulle sanottiin, että täällä vietetään iltaa, joka on omistettu muistelmille Leninistä, ja minut on kutsuttu illanviettoon yhtenä puhujista. Luulen, ettei ole tarpeellista tehdä yhtenäistä selostusta Leninin toiminnasta. Mielestäni olisi parempi rajoittaa muutamien sellaisten seikkojen kertomiseen, jotka kuvaavat Leninin eräitä erikoisuuksia ihmisenä ja toimihenkilönä. Näiden seikkojen välillä ei ehkä tule olemaan sisäistä yhteyttä, mutta sillä ei voi olla ratkaisevaa merkitystä yleiskäsityksen saamiselle Leninistä. Joka tapauksessa minulla ei ole tällä kertaa mahdollisuutta antaa teille enempää kuin juuri lupasin.

VUORIKOTKA

Ensi kerran tutustuin Leniniin vuonna 1903. Tuo tutustuminen tosin ei ollut henkilökohtaista, vaan välillistä, kirjeenvaihdon kautta tapahtunutta tutustumista. Mutta se teki minuun unohtumattoman vaikutuksen, joka ei ole häipynyt mielestäni koko sinä aikana, minkä olen toiminut puolueessa. Olin silloin Siperiassa karkotuksella. Tutustuminen Leninin vallankumoukselliseen toimintaan 90-luvun lopulta lähtien ja varsinkin vuoden 1901 jälkeen, sen jälkeen, kun „Iskra” oli alkanut ilmestyä, sai minut vakuuttuneeksi siitä, että Leninissä meillä on poikkeuksellinen henkilö. Minun silmissäni hän ei ollut silloin puolueen pelkkä johtaja, hän oli sen tosiasiallinen luoja, sillä vain hän yksin ymmärsi puolueemme sisäisen olemuksen ja ajankohtaisimmat tarpeet. Kun vertasin häntä puolueemme muihin johtajiin niin minusta tuntui kaiken aikaa, että Leninin taistelutoverit — Plehanov, Martov, Axelrod ynnä muut — olivat päättään alempana Leniniä, että heihin verrattuna Lenin ei ollut pelkästään

eräs johtajista, vaan korkeammantyyppinen johtaja, vuorikotka, joka ei tunne pelkoa taistelussa ja vie rohkeasti puoluetta eteenpäin Venäjän vallankumouksellisen liikkeen ennentutkimattomia teitä. Tämä vaikutelma painui niin syväälle mieleeni, että tunsin tarvetta kirjoittaa siitä eräälle läheiselle ystävälleni, joka oli silloin maanpaossa, ja kysyin hänen mielipidettään. Jonkun ajan kuluttua, kun olin jo karkotettuna Siperiaan — se oli vuoden 1903 lopulla — sain ihastusta uhkuvan vastauksen ystävältäni ja yksinkertaisen, mutta syvällisen, sisältörikkaan kirjeen Leniniltä, jonka ystäväni oli, kuten osoittautui, tutustuttanut kirjeeseeni. Leninin kirje oli verrattain lyhyt, mutta siinä annettiin rohkea, peloton arvostelu puolueemme käytännöllisestä toiminnasta sekä erinomaisen selvä ja suppea esitys puolueen koko toimintasuunnitelmasta lähimmäksi kaudeksi. Vain Lenin osasi kirjoittaa kaikkein mutkikkaimmistakin asioista niin yksinkertaisesti ja selvästi, suppeasti ja rohkeasti, että jokainen lause tuntui iskevän eikä puhuvan. Tuo yksinkertainen ja rohkea kirje sai minut vielä entistä varmemmaksi siitä, että Lenin on puolueemme vuorikotka. En voi antaa itselleni anteeksi, että vanhan maanalaisen työntekijän tottumuksesta poltin tuon Leninin kirjeen, niinkuin monet muutkin kirjeet.

Tuosta ajasta alkoi tuttavuuteni Leninin kanssa.

VAATIMATTOMUUS

Ensimmäisen kerran kohtasin Leninin joulukuussa vuonna 1905 bolševikkien konferenssissa Tampereella (Suomessa). Toivoin saavani nähdä puolueemme vuorikotkan, suurmiehen, joka ei ole suuri ainoastaan poliittisesti, vaan, jos niin voi sanoa, myöskin ruumiillisesti, sillä olin kuvitellut mielessäni Leninin jättiläiseksi, komeaksi ja edustavaksi. Millainen olikaan pettymykseni, kun sain nähdä aivan tavallisen keskikokoa lyhyemmän miehen, joka ei kerrassaan mitenkään eronnut tavallisista kuolevaisista...

On totuttu siihen, että „suurmiehen” täytyy tavallisesti myöhästyä kokouksista, että kokouksen osanottajat odottelisivat hänen ilmestymistään sydän vavisten ja juuri „suurmiehen” saapumisen edellä kokouksen osanottajat antavat merkkejä: „tss... hiljaa... hän tulee”. Tuo juhlallisuus ei tuntunut minusta liialliselta, sillä se vaikuttaa, herättää kunnioitusta. Millainen olikaan pettymykseni, kun sain tietää, että Lenin oli tullut kokoukseen ennen edustajia ja oli johonkin nurkkaan vetäytyneenä tuttavallisessa keskustelussa, aivan tavallisessa keskustelussa mitä tavallisimpien konferenssin edustajien kanssa. En salaa, että se tuntui minusta silloin jonkinlaiselta eräiden välttämättömien sääntöjen rikkomiselta.

Vasta myöhemmin minä käsitin, että tuo Leninin yksinkertaisuus ja vaatimattomuus, tuo pyrkimys jäädä huomaamattomaksi tai ainakin olla pistämättä silmiin ja korostamatta korkeaa asemaansa — tuo piirre on eräs Leninin kaikkein vahvimpia puolia uusien joukkojen, ihmiskunnan syvimpien „pohjakerrosten”, yksinkertaisten ja tavallisten joukkojen uutena johtajana.

LOGIIKAN VOIMA

Erinomaisia olivat Leninin kaksi puhetta, jotka hän piti tässä konferenssissa: päivänpolitiikasta ja agraarikysymyksestä. Ne eivät valitettavasti ole säilyneet. Ne olivat henkeviä puheita, jotka saivat koko konferenssin myrskyisän ihastuksen valtaan. Tavaton vakaumuksen voima, todistelun yksinkertaisuus ja selvyys, lyhyet ja kaikille ymmärrettävät lauseet, koruttomuus, häikäisevien eleiden ja vaikutusta tavoittelevien mahtipontisten korulauseiden puuttuminen — kaikessa tässä Leninin puheet erosivat edukseen tavallisten „parlamentti”-puhujain puheista.

Mutta tämä ei ollut se puoli Leninin puheissa, joka minua silloin viehätti. Minua viehätti Leninin puheissa se vastustamaton logiikan voima, joka jonkin verran kuivan asiallisesti, mutta perusteellisesti tempaa kuulijakunnan mukaansa, sähköistää sen vähitellen ja sitten ottaa sen kokonaan valtoihinsa. Muistan että monet edustajat silloin sanoivat: „Logiikka Leninin puheissa on ikäänkuin väkevät kourat, jotka pihtien tavoin tarttuvat kiinni joka puolelta ja joiden otteista ei voi päästä irti: joko antaudu tai kärsi täydellinen tappio”.

Minun mielestäni tämä erikoisuus Leninin puheissa on hänen puhujataitonsa kaikkein vahvin puoli.

EI PIDÄ VALITELLA

Toisen kerran kohtasin Leninin vuonna 1906 puolueemme Tukholman edustajakokouksessa. On tunnettua, että tuossa edustajakokouksessa bolševikit jäivät vähemmistöksi, kärsivät tappion. Silloin näin ensi kertaa Leninin voitetun osassa. Hän ei ollut hituistakaan niiden johtajien kaltainen, jotka valittelevat ja masentuvat tappion jälkeen. Päinvastoin, tappio sai Leninin keskittämään tarmonsa ja innostamaan kannattajiaan uusiin taisteluihin, tulevaan voittoon. Minä puhun Leninin tappiosta. Mutta millainen tappio se oli? Riitti, kun näki Leninin vastustajat, Tukholman edustajakokouksen voittajat — Plehanovin, Axelrodin, Martovin ja muut: he muistuttivat hyvin vähän todellisia voittajia, sillä menševismin säälimättömässä arvostelussaan Lenin ei ollut jättänyt heihin, kuten sanotaan, ainoatakaan ehjää paikkaa. Muistan kuinka me, bolševikki-edustajat, yhteen

kerääntyneinä katsoimme Leniniin kysyen häneltä neuvoa. Joidenkin edustajien puheissa kuului väsymys ja alakuloisuus. Muistan kuinka Lenin vastaukseksi tuollaisiin puheisiin sanoi purevasti hampaittensa välitse: „Älkää valitelko, toverit, me voitamme varmasti, sillä olemme oikeassa”. Viha valittelevia intelligenttejä kohtaan, luottamus omiin voimiin ja usko voittoon — siitä puhui Lenin silloin meille. Tuntui että bolševikkien tappio on tilapäinen, että bolševikkien täytyy voittaa lähitulevaisuudessa.

„Ei pidä valitella tappion johdosta” — se on juuri se erikoinen Leninin toiminnassa, joka auttoi häntä liittämään lujasti ympärilleen loppuun saakka uskollisen ja voimiinsa luottavan armeijan.

EI PIDÄ PÖYHKEILLÄ

Seuraavassa edustajakokouksessa vuonna 1907 Lontoossa tulivat bolševikit voittajiksi. Näin silloin Leninin ensi kerran voittajan osassa. Voitto panee tavallisesti eräiden johtajain päät pyörälle, tekee heistä ylpeitä ja pöyhkeitä. Useimmiten sellaisissa tapauksissa aletaan juhlia voittoa ja levätä laakereilla. Mutta Lenin ei ollut hituistakaan sellaisten johtajain kaltainen. Päinvastoin, juuri voiton jälkeen hän oli erikoisen valpas ja varuillaan. Muistan kuinka Lenin silloin teroitti lujasti edustajain mieliin: „Ensiksi — ei pidä innostua liikaa voiton johdosta eikä pöyhkeillä; toiseksi — saavutettu voitto on varmistettava; kolmanneksi — vihollinen on nujerrettava, sillä se on ainoastaan lyöty, mutta ei läheskään vielä nujerrettu”. Hän pilkkasi purevasti niitä edustajia, jotka kevytmielisesti vakuuttelivat, että „nyt on menševikeistä tehty selvä”. Hänen oli helppo todistaa, että menševikeillä on yhä vielä juuret työväenliikkeessä, että heitä vastaan on taisteltava taitavasti, välttämällä kaikin tavoin omien voimien yliarviointia ja etenkin vihollisen voimien aliarviointia.

„Ei pidä pöyhkeillä voiton johdosta” — se on juuri se Leninin luonteen erikoinen, joka auttoi häntä erehtymättä punnitsemaan vihollisen voimat ja suojaamaan puolueen mahdollisilta yllätyksiltä.

PERIAATTEELLISUUS

Puolueen johtajat eivät voi olla pitämättä arvossa puolueensa enemmistön mielipidettä. Enemmistö on voima, jota johtaja ei voi olla ottamatta huomioon. Lenin ymmärsi sen yhtä hyvin kuin kuka muu puolueen johtaja tahansa. Mutta Lenin ei koskaan antanut enemmistön kahlita itseään, varsinkaan silloin, kun tuolla enemmistöllä ei ollut periaatteellista pohjaa. Puolueemme historiassa on ollut hetkiä, jolloin enemmistön mielipide

tai puolueen hetkelliset edut ovat törmänneet vastakkain proletariaatin perusetujen kanssa. Sellaisissa tapauksissa Lenin asettui empimättä, päättävästi periaatteellisuuden kannalle puolueen enemmistöä vastaan. Enemmänkin, hän ei pelännyt sellaisissa tapauksissa esiintyä kirjaimellisesti yksin kaikkia vastaan luottaen siihen — kuten hän tästä usein puhui, — että „periaatteellinen politiikka on ainoata oikeata politiikkaa”.

Erittäin kuvaavia ovat tässä suhteessa seuraavat kaksi tosiasiaa.

Ensimmäinen tosiasia. Vuosien 1909—1911 kausi, jolloin vastavallankumouksen hajallelyömä puolue oli täydellisessä rappiutilassa. Se oli kautta, jolloin puuttui usko puolueeseen, jolloin eivät ainoastaan intelligentit, vaan osaksi työläisetkin aivan yleisesti pakenivat puolueesta, jolloin maanalaista toimintaa hyljittiin, se oli likvidatiokannan ja hajaannuksen kautta. Eivät yksinomaan menševikit, vaan myöskin bolševikit olivat silloin jakaantuneina moniin ryhmiin ja virtauksiin, jotka enimmäkseen olivat irrallaan työväenliikkeestä. On tunnettua, että juuri tuona kautena syntyi ajatus maanalaisen toiminnan täydellisestä likvidoinnista ja työläisten järjestämisestä legaaliin, liberaaliin stolypinilaiseen puolueeseen. Lenin oli silloin ainoa, joka ei mennyt virran mukana, vaan piti korkealla puoluekannan lippua kooten hajanaisia ja pirstoutuneita puoluevoimia ihmeteltävällä kärsivällisyydellä ja verrattomalla sitkeydellä, taistellen kaikkia ja kaikenlaisia puoluevastaisia virtauksia vastaan työväenliikkeen sisällä, pitäen kiinni puoluekannasta verrattomalla miehuudella ja päättäväsyydellä.

On tunnettua, että tässä kiistassa puoluekannasta Lenin osoittautui sittemmin voittajaksi.

Toinen tosiasia. Vuosien 1914—1917 kausi, imperialistisen sodan riehussa, jolloin kaikki tai miltei kaikki sosialidemokraattiset ja sosialistiset puolueet yleistä isänmaallisuushakkaa nieltyään antautuivat oman maansa imperialismiin palvelukseen. Se oli kautta, jolloin II Internationale laski lippunsa pääoman jalkoihin, jolloin sellaisetkin miehet kuin Plehanov, Kautsky, Quesde ja muut eivät kestäneet kiihkoisänmaallisuuden aaltoa vastaan. Lenin oli silloin ainoa tai miltei ainoa, joka nosti päätävän taistelun sosiaali-šovinismia ja sosiaali-pasifismia vastaan, paljasti Quesdein ja Kautskyjen petoksen sekä leimasi häpeällä kahdenvaiheilla olevien „vallankumouksellisten” puolalaisuuden. Lenin ymmärsi, että hänen takanaan on mitätön vähemmistö, mutta tällä seikalla ei ollut hänen mielestään ratkaisevaa merkitystä, sillä hän tiesi, että ainoata oikeata politiikkaa, jolle kuuluu tulevaisuus, on johdonmukaisen kansainvälisyyden politiikka, sillä hän tiesi, että periaatteellinen politiikka on ainoata oikeata politiikkaa.

On tunnettua, että tässäkin kiistassa uudesta Internationa-
lesta Lenin osoittautui voittajaksi.

„Periaatteellinen politiikka on ainoata oikeata politiikkaa” —
se on juuri se sääntö, jonka avulla Lenin valtasi rynnäköillä
uusia „murtumattomia” asemia voittaen proletariaatin parhaat
ainekset vallankumouksellisen marxilaisuuden puolelle.

USKO JOUKKÓIHIN

Puolueen teoretikkoja ja johtajia, jotka tuntevat kansojen
historian ja ovat tutkineet vallankumouksen historian perusteel-
lisesti alusta loppuun asti, vaivaa joskus eräs epäsäädyllinen
tauti. Tuota tautia sanotaan joukkojen pelkäämiseksi, uskon
puutteeksi joukkojen luoviin kykyihin. Tällä pohjalla syntyy jos-
kus eräänlaista johtajain ylimysmielistä suhtautumista joukkoi-
hin, jotka eivät tunne vallankumousten historiaa, mutta joiden
kutsumuksena on lyödä rikki vanha ja rakentaa uutta. Pelko
että luonnonvoimat saattavat päästä valloilleen, että joukot saat-
tavat „särkeä liian paljon”, halu näytellä lapsenhoitajattaren
osaa, joka pyrkii opettamaan joukkoja kirjojen mukaan, mutta
ei halua ottaa oppia joukoilta,— se on tämänlaatuisen ylimys-
mielisyyden pohja.

Lenin oli tuollaisten johtajien täydellinen vastakohta. En
tunne toista vallankumousmiestä, jolla olisi ollut niin vahva
usko kuin Leninillä proletariaatin luoviin voimiin ja sen luokka-
vaiston vallankumoukselliseen tarkoituksenmukaisuuteen. En
tunne toista vallankumousmiestä, joka olisi osannut ruoskia
niin armottomasti kuin Lenin omahyväisiä „vallankumouksen
kaaoksen” ja „joukkojen omavaltaisuuden riehunnan” arvosteli-
joita. Muistan kuinka erään keskustelun aikana Lenin vastauk-
seksi erään toverin mainintaan, että „vallankumouksen jälkeen
täytyy saada aikaan normaalijärjestys”, huomautti purevasti:
„On se surkeata, kun henkilöt, jotka haluavat olla vallanku-
mouksellisia, unohtavat, että kaikkein normaalisinta järjestystä
historiassa on vallankumouksen järjestys”.

Tämä selittää Leninin halveksuvan suhtautumisen kaikkiin
niihin, jotka pyrkivät katselemaan joukkoja yli olkainsa ja opet-
tamaan niitä kirjojen mukaan. Tämä selittää Leninin herkeä-
mättömän ohjeen: on otettava oppia joukoilta, opittava ymmär-
tämään niiden tekoja, huolellisesti tutkittava joukkojen taistelun
käytännöllistä kokemusta.

Usko joukkojen luoviin voimiin — se on juuri se Leninin
toiminnan erikoisuus, joka antoi hänelle mahdollisuuden ymmär-
tää joukkojen vaistovaraista toimintaa ja suunnata sen kulkua
proletaarisen vallankumouksen uomaan.

VALLANKUMOUKSEN NERO

Lenin oli syntynyt vallankumousta varten. Hän oli todella vallankumouksellisten purkausten nero ja vallankumouksellisen johtamisen suuri mestari. Milloinkaan hän ei tuntenut itseään niin vapaaksi ja iloiseksi kuin vallankumouksellisten järkytysten kaudella. Tällä en tahdo suinkaan sanoa, että Lenin hyväksyi yhtäläillä jokaisen vallankumouksellisen järkytyksen tai että hän aina ja kaikissa olosuhteissa oli vallankumouksellisten purkausten kannalla. En lainkaan. Tällä tahdon sanoa vain sen, että koskaan ei Leninin nerokas tarkkanäköisyys ilmennyt niin täydellisesti ja selvästi kuin vallankumouksellisten purkausten aikana. Vallankumouksellisten käänteiden päivinä hän suorastaan kukoisti, hänestä tuli kaukonäkijä, hän arvasi etukäteen luokkien liikkeen ja vallankumouksen todennäköiset äkkikäännteet nähden ne aivan kuin kämmenellään. Eipä suotta puoluepiireissämme sanotakaan, että „Iljitš osaa uida vallankumouksen aalloissa kuin kala vedessä”.

Tämä selittää Leninin taktillisten tunnusten „hämmästyttävän” selvyden ja hänen vallankumouksellisten suunnitelmiansa „päättähuimaavan” rohkeuden.

Mieleeni muistuu kaksi erittäin luonteenomaista tosiasiaa, jotka kuvaavat tätä Leninin erikoisuutta.

Ensimmäinen tosiasia. Lokakuun kumousta edeltänyt kausi, jolloin selustassa ja rintamalla vallinneen kriisin kannustamat miljoonat työläiset, talonpojat ja sotamiehet vaativat rauhaa ja vapautta; jolloin kenraalisto ja porvaristo valmistelivat sotilas-diktatuuria käydäkseen „sotaa loppuun asti”; jolloin koko niinsanottu „yleinen mielipide” ja kaikki niinsanotut „sosialistiset puolueet” olivat bolševikkeja vastaan, parjaten heitä „saksalaisten vakoilijoiksi”; jolloin Kerenski yritti ajaa ja osittain ehti jo ajaakin bolševikkipuolueen maan alle; jolloin itävaltalais-saksalaisen liittoutuman yhä vieläkin mahtavat, kurinsa säilyttäneet armeijat olivat meidän uupuneita ja hajoavia armeijoitamme vastassa, ja Länsi-Euroopan „sosialistit” elelivät tyytyväisinä liitossa hallitustensa kanssa käydäkseen „sotaa täydelliseen voittoon asti”...

Mitä merkitsi kapinan nostaminen sellaisella hetkellä? Kapinan nostaminen sellaisessa tilanteessa merkitsee kaiken panemista yhden kortin varaan. Mutta Lenin ei pelännyt vaaraa, sillä hän tiesi ja näki kaukonäkijän katseellaan, että kapina on kiertämätön, että kapina voittaa, että kapina Venäjällä valmistaa imperialistisen sodan loppua, että kapina Venäjällä panee liikkeelle Lännen paljonkärtsineet joukot, että kapina Venäjällä muuttaa imperialistisen sodan kansalaissodaksi, että kapina

synnyttää Neuvostojen Tasavallan, että Neuvostojen Tasavallasta tulee koko maailman vallankumouksellisen liikkeen tuki.

On tunnettua, että tuo Leninin vallankumouksellinen ennakkonäkemys toteutui sittemmin ennenkuulumattoman tarkasti.

Toinen tosiasia. Ensimmäiset päivät Lokakuun vallankumouksen jälkeen, jolloin Kansankomissaarien Neuvosto yritti pakottaa kapinoivan kenraalin ylipäällikkö Duhoninin lopettamaan sotatoimet ja alkamaan saksalaisten kanssa neuvottelut väli-rahasta. Muistan kuinka Lenin, Krylenko (tuleva ylipäällikkö) ja minä läksimme Pietarissa Yleisesikuntaan neuvottelemaan Duhoninin kanssa sähköteitse. Se oli raskas hetki. Duhonin ja Päämaja kieltäytyivät jyrkästi täyttämästä Kansankomissaarien Neuvoston käskyä. Armeijan päällystö oli kokonaan Päämajan käsissä. Mitä tulee sotamiehiin, niin ei tiedetty, mitä sanoo 14-miljoonainen armeija, joka oli Neuvostovaltaa kohtaan vihamielisesti suhtautuvien niinsanottujen armeijajärjestöjen määräysvallan alainen. Itsessään Pietarissa oli silloin, kuten tunnettua, puhkeamassa upseerikoululaisten kapina. Lisäksi vielä Kerenski oli hyökkäämässä Pietaria vastaan. Muistan kuinka jonkin aikaa lennättimen ääressä kestäneen vaitiolon jälkeen Leninin kasvot kirkastuivat ja saivat epätavallisen ilmeen. Näkyi että hän oli jo tehnyt päätöksen. „Mennään radioasemalle”, sanoi Lenin, „se on tekevä meille hyödyllisen palveluksen: erikoispäiväkäskeillä panemme kenraali Duhoninin pois viralta, nimitämme toveri Krylenkon ylipäälliköksi hänen tilalleen ja käännymme päällystön päitten yli sotamiesten puoleen kehottaen heitä ottamaan kenraalit kiinni, lopettamaan sotatoimet, asettumaan yhteyteen itävaltalais-saksalaisten sotamiesten kanssa ja ottamaan rauhan asian omiin käsiinsä”.

Se oli „hyppäys tuntemattomuuteen”. Mutta Lenin ei pelännyt tuota „hyppäystä”, päinvastoin hän astui sitä kohti, sillä hän tiesi, että armeija tahtoo rauhaa ja se valloittaa rauhan lakaisemalla pois rauhan tieltä kaikki ja kaikenlaiset esteet, sillä hän tiesi, että tällainen keino rauhan aikaansaamiseksi tekee vaikutuksensa itävaltalais-saksalaisiin sotamiehiin, että se päästää valloilleen rauhankaipuun poikkeuksetta kaikilla rintamilla.

On tunnettua, että tämä Leninin vallankumouksellinen ennakkonäkemys toteutuikin sittemmin täsmälleen.

Nerokas tarkkanäköisyys, kyky nopeasti tajuta ja ymmärtää lähenevien tapahtumain sisäinen merkitys — se oli juuri se Leninin ominaisuus, joka auttoi häntä viitoittamaan oikean strategian ja selvän menettelytavan vallankumousliikkeen käänteissä.

N. P. GORBUNOV

VLADIMIR ILJITS TYÖSSÄ

Minulla, nuorella kommunistilla, oli suuri onni työkennellä vallankumousvuosina välittömästi Vladimir Iljitšin johdolla: vuosina 1917—1918 Kansankomissaarien Neuvoston sihteerinä ja vuoden 1920 lopusta Kansankomissaarien Neuvoston asioidenhoitajana. Täyttäessäni Vladimir Iljitšin antamia kymmeniä juoksevia tehtäviä sain mahdollisuuden päivästä päivään seurata läheltä hänen työtään.

Vladimir Iljitšin monipuolisen nerokkaan älyn eräänä kaikkein ihmeellisimpänä ominaispiirteenä oli taito seurata tarkkaavaisesti, poistumatta edes työhuoneesta, elämän sykintää ei vain Venäjällä, vaan myös koko maailmassa. Hän osasi oikein ja virheettömästi huomata ja määritellä pienimmätkin muutokset luokkavoimien suhteissa sellaisten ilmiöiden mukaan, joita toisen silmä ei edes huomannut. Hän saavutti sen suunnattoman laajoilla yhteyksillään järjestöihin ja eri henkilöihin. Hän osasi tavallisten kysymysten avulla tarkastaa keskustelukumppaninsa esittämien tietojen pätevyden, osasi kriittisesti eritellä ne, osasi nopeasti syventyä asian ytimeen, osasi asettaa etutilalle sellaiset tarvittavat tosiasiat, jotka joskus ensisilmäykseltä näyttivät vähäpätöisiltä ja vähämerkityksellisiltä; näiden tosiasioiden perusteella hän rakensi nerokkaat yhteenvetonsa ja ennakkonäkemyksensä. Vladimir Iljitšin kysymykset panivat joskus umpikujaan hyvin valveutuneitakin keskustelukumppaneita. Toverit sanoivat usein, että keskusteltuaan Vladimir Iljitšin kanssa he alkoivat selvästi käsittää sen, mikä oli ollut heille siihen asti epäselvää. Usein tapahtui niinkin, että ne toverit, jotka pitivät itseään kyseisen alan erikoistuntijoina, huomasivat Vladimir Iljitšin kanssa käydyn keskustelun jälkeen, etteivät he tosiasiassa tunteneetkaan alaansa. Kaikki Vladimir Iljitšin kanssa keskustelleet saivat jotain uutta ja arvokasta, heille avautuivat

uudet laajat näköalat, he saivat työssään varmuuden ja vankan perustan.

Tällaisten keskustelujen avulla, vain hänelle ominaisen herkän tajuamisen avulla Vladimir Iljitš kokosi joukkojen kollektiivisen ajatuksen ja kokemuksen, muokkasi ne ihmeellisissä aivoissaan ja muotoili suurimerkitykselliseksi tunnuksiksi, jotka valokeilojen tavoin viitoittivat tietä vallankumoukselle.

Vladimir Iljitš oli työssä äärimmäisen vaativainen, hän pyrki ihmeteltävän sitkeästi viemään loppuun asti vähäisimmätkin asiat, tarkasti kymmeniä kertoja toimeenpanoa, soitti itse puhelimitse tarkastaaksen esimerkiksi, oliko hänen lähettämänsä kirje toimitettu perille; Iljitš oli armoton huomattessaan epätäsmällisyyttä tai huolimattomuutta, paljasti syylliset, oli valmis vaikka tuhat kertaa huomauttamaan holtittomuudesta, taitamattomuudesta työssä, epäjärjestyksestä ja kulttuurin puutteesta. Mutta Vladimir Iljitš osasi pukea kaiken tämän sellaiseen muotoon, ettei kukaan eikä koskaan tuntenut mielipahaa, ei silloinkaan, kun Vladimir Iljitš uhkaili rangaistuksilla, jopa vangitsemisellakin.

Lenin hoiti tärkeitä poliittisia asioita, jotka usein olivat yleismaailmallisia kysymyksiä. Hän ei kuitenkaan jättänyt syrjään juoksevia asioita, hänen puoleensa sai aina kääntyä ja hän selvitti nopeasti satoja ja tuhansia verrattain vähäisiä kysymyksiä. Se piti häntä aina kaikkien tapahtumien ja asioiden tasolla. Vladimir Iljitš kiinnitti joskus enemmän huomiota jonkun pienen, käytännön kysymystä koskevan asian loppuunviemiseen kuin kymmeneen sellaiseen „periaatteelliseen” päätökseen, jotka hyväksytyinä jäivät paperille.

Tässä eräitä esimerkkejä niistä tehtävistä, joita Vladimir Iljitš antoi meille joka päivä kymmeniä. Esimerkit ovat tammi- ja helmikuulta 1921; sanamuoto on säilytetty melko tarkkaan:

— On ryhdyttävä kaikkiin välttämättömiin toimenpiteisiin, että Gorkin ja Sijanovon kylien talonpoikien pyyntö auttaa heitä sähkövalaistuksen järjestämisessä tulisi täytetyksi mahdollisimman lyhyessä ajassa.

— On tartuttava Gidrotorfin¹ asioihin ja saatava ne liik-kumaan eteenpäin, koska siellä työskentelevät specialistit eivät ole vielä tähän saakka oppineet sopeutumaan neuvostotyön oloihin ja ovat kovin saamattomia. Tehtävä on erikoisen tärkeä.

— On valvottava ja vaadittava, että Moskova saataisiin vapautetuksi keskustelijien sekä Moskovan elimien työlle vähemmän välttämättömistä liioista virastoista. On supistettava paisutetut ja laajalti levinneet virastohallinnot. Kaikki mikä suinkin

¹ Гидроторф — polttoturpeenhankintalaitos. — Suom.

voidaan on siirrettävä pois Moskovasta tai sijoitettava pienemmälle pinta-alalle. On syvennyttävä Moskovon tilanahtautta väljentävän komission työhön ja ryhdyttävä toimenpiteisiin, että tässä komissiossa olisi yksinomaan tarmokkaita ihmisiä ja lisäksi pari vanhaa Moskovon asukasta, jotka tuntevat hyvin Moskovon talot. On päästävä siihen, että Moskova olisi sinne saapuvien vieraiden vastaanotossa esimerkkinä koko Venäjälle.

— On aloitettava valmistelutyöt asiaintuntijain neuvoston järjestämiseksi Työ- ja Puolustusneuvoston yhteyteen. On valittava ensi kädessä ryhmä sellaisia insinöörejä ja agronomeja, jotka ovat ehdottoman tunnollisia ja alaansa hyvin perehtyneitä, sellaisia huomattuja erikoisalantuntijoita, joilla on laaja sivistys sekä valtiomiehen näkökanta ja jotka kykenevät työskentelemään tuloksellisesti neuvosto-oloissa.

— On voimistettava Oikeusasiain kansankomissariaatin lakiehdotusten osaston työtä, jotta Kansankomissaarien Neuvosto saisi kaikki dekreetit ja päätökset paremmin muotoiltuina ja ennakolta hyväksytyinä, ettei niitä tarvitsisi vahvistaa hätköiden.

— On propagoitava sitä, että Työläis-talonpoikaiseen inspektion kuuluisi enemmän työläisiä; se on ainoa keino tarkoituserän saavuttamiseksi nopeasti; on käytävä taistelua virkavaltaisuutta vastaan. On saatava aikaan kiinteä yhteys kansankomissariaatteihin ja käytettävä työssä hyväksi niiden henkilökuntaa. Ensi vuorossa on tutustuttava Sisäasiain kansankomissariaatin ja Työläis-talonpoikaisen inspektion henkilökuntaan ja opittava käyttämään sitä hyväksi.

— Erikoisesti on seurattava ja autettava kehittämään radioja lennätinyhteyttä.

— On otettava selville, miksi Naftahallinnon kollegio antoi työläisille 8 arssinaa kangasta myönnetyn 30 arssinan asemesta.

— On tilattava Amerikasta, Saksasta ja Englannista taylorjärjestelmää sekä työn tieteellistä järjestelyä valaisevaa kirjallisuutta. Syvennyttävä tähän kysymykseen.

— On saatava aikaan, että „AMO” tehdas annetaan kokonaan amerikkalaiselle työläisryhmälle (Tšizov, Gladun) autonomien mallikelpoisen tuotannon järjestämiseksi siellä.

— On saatava selville kysymys tuulen voimalla toimivien voimakoneiden käyttämisestä maaseudun valaisemiseksi.

Olen esittänyt tämän erilaisten tehtävien luettelon tahallani näyttääkseni, kuinka laajaa ja monipuolista oli Vladimir Iljitšin suorittama jokapäiväinen työ. On otettava huomioon, että saimme satoja ja tuhansia tällaisia tehtäviä.

Valtavan määrän merkitykseltään paljon tärkeämpiä tehtäviä Vladimir Iljitš antoi välittömästi vastuunalaisille tovereille.

Lopuksi haluan esittää erään mielenkiintoisen asiakirjan toukokuun 23 päivältä 1918, joka luonnehtii Vladimir Iljitšin ihmeteltävää vaatimattomuutta. Rahan arvon alentumisen vuoksi korotettiin Vladimir Iljitšin palkka maaliskuun 1 päivästä 1918 500 ruplasta 800 ruplaan ilman hänen lupaansa. Vastaukseksi tähän hän lähetti minulle seuraavansisältöisen virallisen asia-paperin:

„Kansankomissaarien Neuvoston sihteerille Nikolai Petrovitš Gorbunoville

Koska Te olette jättänyt täyttämättä tiukan vaatimukseni osoittaa, millä perusteella minun kuukausipalkkani on maaliskuun 1 päivästä 1918 korotettu 500 ruplasta 800 ruplaan ja koska tämä ilmeisen laitton palkankorotus, jonka Te olette tehnyt omavaltaisesti Neuvoston Asioidenhoitajan V. D. Bontš-Brujevitšin suostumuksella, rikkoo suoranaisesti Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiä marraskuun 23 päivältä 1917, annan Teille ankaran muistutuksen.

KKN:n Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”.

On sanottava, että muutamaa päivää ennen tätä tapausta Vladimir Iljitš oli antanut tehtäväkseni ryhtyä toimenpiteisiin palkan korottamiseksi eri kansankomissariaateissa, mm. Finanssiasian kansankomissariaatissa toveri Gukovskille 2.000 ruplaan.

Vaatimattomuus oli yleensä Vladimir Iljitšin eräs perusominaisuuksista.

N. P. GORBUNOV

LENININ LUONA

Kun Lenin työskenteli Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana kävi hänen luonaan vastaanotolla monia tuhansia ihmisiä. Heidän joukossaan nähtiin työläisiä, talonpoikia, puna-armeijalaisia, neuvosto- ja puolueyöntekijöitä, tiedemiehiä, sanomalehtimiehiä, poliittisia toimihenkilöitä, diplomaatteja, insinöörejä, lääkäreitä, kirjailijoita.

Haluan kertoa tässä siitä, miten Vladimir Iljitš keskusteli neuvostoihmisten kanssa. Juuri se on meille tärkeätä. Vladimir Iljitšillä oli ihmeellinen taito, hänen ei tarvinnut poistua Kremlistä tietääkseen, mitä ympärillä tapahtui. Hän ammensi tietoja tuhansista lähteistä. Hän osasi voittaa kaikkien niiden ihmisten sydämet, jotka kävivät hänen luonaan. Vladimir Iljitš herätti keskustellessaan mitä suurinta luottamusta ihmisissä. Siten hän satoi monilukuisia yhteyksiä puolueenjäseniin, työläisiin ja talonpoikiin.

Vladimir Iljitš osasi löytää jokaisessa ihmisessä kaiken arvokkaan mitä hän tarvitsi. Keskusteluissa vastaanotolla käyneiden talonpoikien ja työläisten kanssa Vladimir Iljitš tunnusteli elämän valtimon sykintää, määritteli sellaiset muutokset luokkavoimien suhteissa, joita tavallinen silmä ei edes huomannut, ja hän osasi esitettyjen tosiasioiden perusteella ottaa oikean asenteen kysymyksessä — ja aina hyvissä ajoin. Vladimir Iljitšillä oli eräänlainen yli-inhimillinen tuntoherkkyys. Viimeiset direktiivinsä hän saneli sairaskuoleman ollen melkein kokonaan eristettynä maailmasta. Tämä Vladimir Iljitšin ominaisuus osata seurata elämää oli hänen suuren neronsa eräs ihmeellisimmistä puolista.

Keskusteluissa asiakkaiden kanssa Vladimir Iljitš suhtautui erikoisen huomaavasti kaikkiin niihin työläisiin, talonpoikiin ja puolueen rivijäseniin, jotka saapuivat hänen luokseen pyyntöineen, suunnitelmineen ja huolineen. Vladimir Iljitš kuunteli heitä

tavattoman huomaavaisesti, ryhtyi toimenpiteisiin heidän pyyntöjensä täyttämiseksi ja selitti heidän virheitään. Vladimir Iljitšin ominaispiirteenä ihmisiin suhtautumisessa oli erikoinen välittömyys. Hän osasi heti suhtautua oikealla tavalla jokaiseen, osasi heti tarttua molemmin käsin olennaisimpaan kaikissa asioissa. Mutta onneton se, joka tuli Vladimir Iljitšin luo huonosti tarkastetuin ja turhin tosiasioin ja puhui yleisin sanoin. Parilla kolmella kysymyksellä ja tarkkojen, harvinaisen huomaavaisten silmiensä ironisella katseella Vladimir Iljitš osoitti asian vähäpätöiseksi.

Leninin logiikka, hänen kiihkeä aatteellisuutensa valloitti ihmisten mielet. Muistan kuinka vallankumouksen ensimmäisinä kuukausina Smolnaan saapui joskus työläisiä ja talonpoikia, jotka menševikkien ja eserrien agitaation vaikutuksesta olivat mielialaltaan meille vihamielisiä ja epäluuloisia. Kuunneltuaan Vladimir Iljitšiä he poistuivat ihastuneina häneen, innokkaina, valmiina uhraamaan henkensä meidän aattemme puolesta.

Keskusteltuaan Leninin kanssa jokainen talonpoika ja sotamies alkoi käsittää, että Leninin aate on heidän aatteensa ja että se aate on varmoissa käsissä. Muistan hyvin Vladimir Iljitšille ominaisen asennon, kun hän istuutui vastapäätä talonpoikaa niin lähelle, että heidän polvensa koskettivat toisiinsa, hymyili ystävällisesti, taivutti vartalonsa eteenpäin ikäänkuin kuullakseen paremmin ja sitten asiantuntevana kyseli, tiedusteli, antoi neuvoja:

— Ottakaa viivyttelämättä tilanomistajain maat omaan haltuunne ja pitäkää niistä tarkkaa luettelointia. Pitäkää huolta, että olisi täysi järjestys, suojelkaa tilanherrojen entistä omaisuutta, joka kuuluu nyt koko kansalle. Suojelkoon kansa itse sitä omaisuutta.

Lähtiessään Vladimir Iljitšin luota talonpoika huomautti ihastuneena:

— Tämä vasta valta on! Tämä se on todella meidän, talonpoikien valta!

Vladimir Iljitš suhtautui luontevasti keskustelukumppaniinsa, hän osasi kuunnella aivan erikoisella tavalla. Keskustellessaan Vladimir Iljitšin kanssa jokainen tunsi hänen olevan vanhemman ja viisaamman toverin. Vladimir Iljitšissä tuntui erikoista lämpöä. Hän suhtautui huomaavaisesti vaatimattomimpaankin rivityöntekijään ja kunnioitti jokaista keskustelukumppania. Kenelläkään ei ollut tunnetta, että keskusteli päällysmiehen kanssa. Jokainen Vladimir Iljitšin kanssa keskustellut henkilö tunsi, että hän oli vain vanhempi toveri, viisas ja suuri toveri. Vladimir Iljitš vastaili kysymyksiin, selitti asioita ja suhtautui vakavasti huomautuksiin.

Vladimir Iljitšillä oli vielä eräs erikoispiirre. Hän osasi antaa korkean arvon ihmisten voimille ja merkitykselle. Se innoitti kovasti, voimisti vastuuntuntoa, velvoitti tekemään tarmokkaasti työtä, jotta Vladimir Iljitšin osoittama luottamus tulisi korvatuksi. Leninin kanssa keskustellut henkilö ikään kuin kasvoi, alkoi käsittää selvemmin asioita, jatkoi kymmenkertaisella tarmolla työtään.

Vladimir Iljitš puhui asiakkaiden kanssa usein aivan tavallisista asioista, häntä kiinnosti kaikki, hän esitti tuhansia kysymyksiä, antoi suuren merkityksen vähäpätöisiltä näyttävillä tosiasioilla. Hän osasi suunnata huomaamatta keskustelun niin, että pani keskustelukumppaninsa puhumaan juuri siitä asiasta mitä tarvittiin, osasi erottaa arvokkaan vähäpätöisestä, saada selville tärkeimmän, eritellä sen ja tehdä selvät johtopäätökset. Näiden keskustelujen aikana Vladimir Iljitš usein tunnusteli, olivatko hänen ajatuksensa oikeita ja haki tosiasioita niiden perustelemiseksi.

Vladimir Iljitš otti asiakkaita vastaan tavallisesti työhuoneessaan. Hän tervehti ystävällisesti jokaista ja viitaten pehmustettuun nojatuoliin kirjoituspöydän vieressä lausui lempeästi totuttuun tapaan: „Istukaa!” Itse hän istuutui tavalliselle tuolille pöydän luo, siirtyi sitten lähemmäksi asiakasta ja katselun tätä tarkkaavaisesti alkoi lempeästi hymyillen keskustelun. Joskus Vladimir Iljitš varoitti asiakkaita ennakoita sihteerinsä kautta, että vastaanotto saisi kestää vain määrätyn ajan, mutta itse hän harvoin keskeytti keskustelun, jos asiakas ei määräaikaan mennessä poistunut. Joskus hän esti liian pitkän keskustelun siirtäen vastaanoton omasta työhuoneestaan viereiseen huoneeseen, jossa tavallisesti pidettiin Kansankomissaarien Neuvoston istuntoja, voidakseen jollakin hyvällä tekosyylä kuten hän sanoi jättää ajoissa jäähyväiset ja siirtyä omaan työhuoneeseensa.

Vladimir Iljitš opetti tekemään työtä ja totutti toisia itsenäiseksi ja aloitellaiksi. Hän nuhteli usein saamattomuudesta ja obloمولilaisuudesta. „Kirjoittakaa Politbyroon jäsenille, artikkeli sanomalehteen, kirjelappu minulle”. Hän teki pilkkää niistä, jotka pitivät valituksen tekoa sopimattomana. Muistan kuinka Vladimir Iljitšin ehdotuksesta julkaistiin jopa erikoinen dekreetti siitä, miten pitää tehdä valitukset ja laatia pöytäkirjat virkavallan edustajain laittomista teoista.¹ Ei olisi nytkään haitaksi muistaa useammin tätä dekreettiä ja ripustaa se näkyvälle paikalle kaikkiin virastoihin.

---

¹ Tekijä tarkoittaa Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiä „Kansliavitkutusken poistamisesta” joulukuun 30 päivältä 1919.— *Toim.*

Vladimir Iljitš viehätti puhetavallaan, reippaudellaan ja iloisella naurullaan. Hän hämmästytti tietojensa valtavalla runsaudella ja taidollaan päästä perille asioista. Näin kirjoittaa keskustelustaan Vladimir Iljitšin kanssa esimerkiksi professori N. M. Knipovitš, jota Vladimir Iljitš kunnioitti suuresti.

„Päätettyämme keskustelun asioista Vladimir Iljitš alkoi kysellä minulta yleisestä asiointilasta ja henkilöistä, jotka työskentelevät kalatalouden alalla, nauraen iloisesti, kun kerroin eräistä hauskoista tapauksista. Ei voinut olla ihmettelemättä sitä kuinka hyvin hän oli perillä alasta, joka oli tietysti hänelle vieras ja vähän tuttu. Keskustelun kulussa pisti silmäni eräs piirre: Vladimir Iljitš osasi antaa arvon vapaalle sanalle ja rehelliselle arvostelulle. Lähdin hänen luotaan vieden syvällisen vaikutelman keskustelustamme. Eteeni piirtyi kaikessa suuruudessaan tämä voimallinen ja sangen lahjakas mies, jonka tunsin jo pitkän aikaa, mutta täytyy tunnustaa, että tiesin hänestä liian vähän”.

Keskustelut Vladimir Iljitšin kanssa eivät tietystikään jääneet seurauksitta. Alkoivat lennellä määräykset, Iljitšin kuuluisat kirjelaput, ja kohta pääsi alulle jokin uusi asia, uusi rohkea aloite — alussa joskus hitaasti, usein jopa kömpelöstikin, mutta aina valtava kantavuudeltaan ja suuri tulevaisuudessa. Siten esimerkiksi alkoi kuuluisa sähköistämistyö, jolle meidän vihollisemme niin paljon nauroivat, siten alkoivat Volhovin rakennustyöt, puuvillan viljelyksen kuntoonpalauttaminen, kemiallisen teollisuuden luominen Kara-Bugazissa, metallurgian jälleerakentaminen, radio- ja lennätinlaitoksen rakentaminen, amerikkalaisten saavutusten siirtäminen meidän maatalouteemme jne. Paljon siitä, mikä on pantu alulle, on vasta ¹ kehitymässä, mutta Vladimir Iljitšin kylvös nousee oraalle.

Esitän eräitä Iljitšin kirjoittamia kirjelappuja:

„tov. Alferov! Lomonosov sanoi jo ennen lähtöään minulle, että naftajohtoa varten on tehty *kaikki*.

On selvää, että kysymyksessä on sabotointi taikka huolimattomuus, sillä teidän tiedotuksenne on *perin sekava*.

Lähetätkää välttämättä minulle *viimeistään tiistaina klo 11 aamulla*: 1) lyhyesti, oikein lyhyesti tiedotus siitä, mitä on tilattu (a) — ja (b) mitä on tehty 2) *Jokaisen* vastuunalaisen henkilön nimi, isännimi ja sukunimi.

Helmikuun 27 päivänä 1920.

Lenin”.

„tov. Gorbunov! Se Bontš-Brujevitš (ei Vl. Dm. Bontš-Brujevitšin sukulainen, vaan samanniminen) on kaikkien lausuntojen mukaan *mitä huomatuin* keksijä. Asia on

¹ Muistelmat on kirjoitettu vuonna 1926.— *Toim.*

merkitykseltään jättiläismäinen (sanomalehti ilman paperia ja ilman johtoja, sillä kaiuttimen ja sen vastaanottimen avulla, jonka B.-Brujevitš on parantanut niin, että saadaan helposti satoja vastaanottimia, koko Venäjä voi kuunnella sanomalehteä, jota luetaan Moskovassa).

Pyydän Teitä hartaasti

1) valvokaa tätä asiaa valppaasti *kutsuen Ostrjakovin ja pitäen puhelinyhteyttä Nižniin*

2) oheinen dekreettiluonnos on saatava *nopeasti* hyväksytyksi Pienessä Neuvostossa. Jos ei päästä heti yksimielisyyteen, on valmistettava välttämättä Kansankomissaarien Suureen Neuvostoon tiistaiksi

3) tiedotettava minulle 2 kertaa kuukaudessa töiden *kulusta*. 26.I. Lenin”¹.

Vielä sairastaessaankin, viimeisinä työaikoinaan Vladimir Iljitš otti vastaan työläisten ja talonpoikain edustajia, vaikka se ei ollut hänelle helppoa. Muistan Siperian nahkurityöläisten valtuuskunnan viimeisen vastaanoton. He toivat Vladimir Iljitšille lahjaksi lammasnahkaturkin. Heti tervehdysten jälkeen keskustelu sai asiallisen luonteen: miksi on huonontunut turkisten laatu? miksi valmistuskulungit ovat korkeat? missä on syy? miksei sitä syytä voi poistaa? kuka on syyllinen? mitä olisi tehtävä? „Sanokaa, olkaa hyvä, työläisille, että tervehdykset otan ilomielin vastaan, mutta lahjoja ei minulle tarvitse lähettää, niin on parempi”.

Lääkärit kielsivät Vladimir Iljitšiä tekemästä liian paljon työtä. Sihteerit koettivat kaikin tavoin olla kuormittamatta Vladimir Iljitšiä, mutta hän vastusti sanoen: „Pääni on selvä. Olen liikkumiskunnossa. Minä voin ja tulen tekemään työtä”.

Meillä oli onni elää yhdessä Leninin kanssa. Emme yliarvioi yksilön osuutta, mutta Vladimir Iljitšin neroudessa olennoitui työväenluokan nerous. Lenin on kuolematon ei siksi, että hän oli suurmies. Hän on kuolematon siksi, että oli nousevan työväenluokan sydämenä, älynä ja nerona. Hän tunsu paremmin kuin kukaan muu kollektiivisen sydämen sykkinnän ja joukkojen tahdon, hän oli ihmiskunnan kohtalojen viisas ennakkolantäkijä, hän oli luja kuin teräs ja hellä niinkuin isä, hän ratkaisi mitä monimutkaisimpia maailman ongelmia, mutta oli vaatimaton ja ymmärrettävä lapsillekin.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 403.— Toim.

P. A. DANILOV

LENIN PUTILOVIN TEHTAALLA

S otilaallinen vallankumouskomitea Smolnassa järjesteli kiireellisesti taisteluosastoja vastaiskun antamiseksi Kerenskille. Odottamatta Pietarin yleistä mobilisointia putilovilaiset järjestivät Punakaartin osastoja oma-aloitteisesti ja lähtivät suoraan tehtaalta junilla tai jalkaisin Länsi-rintamalle, Krasnoje Seloon, Taitsaan ja Lugaan antamaan vastaiskuu vastavallankumoukselliselle armeijalle.

Siellä Lugaan metsissä me iskimme yhteen Kerenskin joukkojen kanssa. Meidän kuulamme alkoivat sataa heidän päälleen, ja heidän oli pakko lähteä pakoon niinkuin rottien. Mutta meillä oli vähän tykkien kaukoputkikiikareita ja puuttui puhelimia ja puhelinjohtimia kenttäpuhelinyyhteyttä varten.

Juuri siksi minut komennettiin äkkiä Putilovin tehtaalle hakemaan kiireesti rintamaa varten kaukoputkikiikareita ja puhelintarpeita.

Lokakuun 29 (marraskuun 11) päivän vastaisena yönä vuonna 1917 olin toverini kanssa päivystämässä tehdaskomiteassa, Putilovin tehtaalla entisen vaunuosaston huoneistossa. Ulkona oli kosteata ja kylmää. Meillä oli nälkä. Keitimme hellalla kenttäpakissa perunoita, joita meille oli tuonut eräs tehtaallaan vihannesviljelijä. Keitimme teetä ja juttelimme tapahtumista.

Noin kello 1 yöllä tuli viereiseen huoneeseen, josta ovi vei ulos, kaksi miestä. Toinen heistä oli nahkatakissa, nahkahousuissa, pitkävartisissa saappaissa ja pistooli vyöllä, toinen oli keskikokoinen, syystakki päällä kaulus pystyssä ja lippalakki päässä.

En nyt muista kuka oli toinen miehistä, mutta syystakkinen mies oli Lenin.

Me hätäännyimme hieman tavatessamme Iljitšin niin myöhään yöllä tehtaalla. Kun he astuivat huoneeseemme, alkoi Iljitš kysellä:

- Minkälainen on tehtaalla mieliala?
- Miten työläiset suhtautuvat vallanottoon?
- Meneekö työläisiä rintamalle?
- Miten menševikit ja eserrät käyttäytyvät?
- Millainen elintarviketilanne teillä on?
- Onko tehtaalla polttoainetta?
- Montako taisteluosastoa olette lähettäneet rintamalle?
- Ovatko ne kunnollisesti aseistettuja, taistelevatko ne hyvin, eikö niiden keskuudessa tunnu paniikkimielialoja?

Vastasimme, että mieliala tehtaalla on hyvä, suuri joukko työläisiä on lähetetty jo rintamalle. Aseita ei alussa riittänyt, mutta nyt niitä on riittävästi. Järjestämme lisää taisteluosastoja. Hiilen kuljetukseen käytetyistä Pullman-vaunuista ja tehtaalla olleesta laatuteräksestä olimme tehneet melko hyvän panssarijunan...

Sitten me tarjosimme hänelle teetä ja keitettyjä perunoita:

— Vladimir Iljitš, ehkä haluatte syödä?

Hän suostui mielellään:

— Syön mielihyvin.

Vladimir Iljitš söi perunaa ja leipää ja joi lasillisen teetä... Huomasin että hän söi hyvällä ruokahalulla, ei varmaankaan ollut tärkeiden tehtäviensä takia pitkään aikaan syönyt.

Kun kysyimme, miksi hän oli saapunut tehtaalle, Lenin vastasi:

— Olin käymässä Krasnoje Selossa, tänne poikkesin matkan varrella saadakseni tietää tilanteesta Putilovin tehtaalla.

Istuimme neljän kesken. Iljitš keskusteli kanssamme puoli tuntia.

Oli jo kovin myöhä, kun Iljitš hyvästeli meitä lämpimästi, puristi lujasti kättämme, toivotti menestystä ja sanoi aivan varmana, että me voitamme ehdottomasti.

Me saatoimme häntä tehtaan portille asti ja palasimme takaisin tehdaskomiteaan erikoisen hyvillä mielin tästä tapamisesta.

A. G. SCHLICHTER

ILJITŠIN LUONA

Ja vihdoinkin Smolna. Levälleen avattu kaksipuolinen rautaportti johtaa hyvin avaraan pihaan, jonka perällä on moni-ikkunainen tavallisen näköinen iso kivitalo. Siellä täällä liikkuu nopeassa tahdissa ihmisiä, portaiden lähellä seisoo noin kymmenen viisitoista kuorma- ja henkilöautoa — sellaiselta näytti siihen aikaan Smolna ulkoapäin. Vain kaksi kolmentuuman tykkiä, jotka seisoivat aivan sisäänkäytävän luona pääoven kummallakin puolen kertoivat siitä, mitä täällä oli pari viikkoa sitten odotettu ja mihin valmistauduttu.

En muista pyydettiinkö minua esittämään henkilötodistus, sillä koko huomioni oli kiintynyt siihen, millaisissa oloissa Neuvostovallan keskuskoneisto työskenteli ja toimi.

Silmään pisti ennen kaikkea neuvostokoneiston verrattain sääntillinen työ, se sääntillisyyttä todisti voittaneen proletariaatin varmuutta huomispäivästään.

— Tänne ovat kokoontuneet isännät, täällä tuntevat kaikki olevansa kotonaan, — sellainen oli ensimmäinen johtopäätös Smolnan yleisilasta saamistani vaikutelmista.

Kulkiessani työmiehenpunakaartilaisen ohi, joka seisoivat varuudessa kiviä kädessä, tavatessani jonkun toimitsijan käytävällä tai kuunnelllessani niitä vastauksia, joita aika ajoittain antoi asiakkaille odotushuoneessa Kansankomissaarien Neuvoston sihteerin (muistaakseni тов. Gorbunov), — kaikessa tunsin asiallisuuden ja varmuuden leiman.

Ja lopuksi mieleeni on jäänyt selvä vaikutelma ensimmäisestä päivästäni Kansankomissaarien Neuvostossa: Leninin työhuoneen vieressä kaksi huonetta — erittäin yksinkertainen odotushuone ja yleinen kanslia — sekä asiakkaiden tavattoman helppo pääsy neuvostotyöntekijäin puheille.

Miltä itseasiassa näytti tuo niin sanottu „odotushuone”? Se oli iso ja kolkko läpikäytävä huone, joka oli jaettu kahdella puusohvalla kahteen erisuuruiseen osaan. Sohvien välissä oli tavallinen pienehkö pöytä, jonka takana istui naishenkilö kysellen jokaiselta asiakkaalta hänen käyntinsä tarkoitusta. Kyselyn jälkeen asiakas siirtyi sohvan toiselle puolelle ja joutui huoneen isompaan osaan, joka tosiasiallisesti olikin odotushuone. Tavallinen pöytä mustepulloineen, sohva ja muutama tavallinen tuoli — siinä oli Kansankomissaarien Neuvoston odotushuoneen koko kalusto niinä päivinä.

Kuinka suurta iloa ja tyydytystä herättikään tämä vaatimattomuus jokaisessa työläisessä, joka erilaisten asioiden takia saapui Smolnaan, omaan työläishallitukseensa. Siellä oli kaikki hänelle omaa, läheistä ja tuttua. Tämän läheisyyden tunsivat erittäin hyvin työläiset ja talonpojat silloin, kun he saapuivat Kansankomissaarien Neuvoston kansliaan, siihen huoneeseen, jonka kautta kuljettiin Leninin virkahuoneeseen. Kanslia oli myös iso puolityhjä huone. Kolme tavallista kansliapöytää, yksi pöytä kirjoituskonetta varten, kaksi kaappia, muutama tuoli ja Leninin työhuoneen oven luona häthätää laitettu naulakko, johon hänen luokseen saapuneet asiakkaat ripustivat tavallisesti päällystakkinsa — siinä oli koko kanslian kalusto.

Siihen huoneeseen pääsin minäkin aivan heti. Ja muutaman minuutin kuluttua olin jo Leninin työhuoneessa.

— Me olemme odottaneet teitä jo pitkän aikaa, toveri Schlichter.— Lenin otti minut vastaan tavanomaisen toverillisesti ja ystävällisesti, mikä oli hänelle ominaista ei vain yksityisasiassa, vaan myöskin virka-asioissa.— Miksi te niin kauan valmistelitte tuloanne?

Kiiruhdin kertomaan Leninille, miten oli asianlaita hänen kirjeensä suhteen¹ sekä kerroin moskovaalaisten mielialoista ja työstä.

Lenin kuunteli erittäin tarkkaavaisesti. Hänen oikea silmänsä siristyi, vasen silmä katsoi tarkkaavaisesti minuun.

— Kansankomissaarien Neuvoston lähimmässä istunnossa teidät vahvistetaan maatalouden komissaariksi,— lopetti Lenin asiallisen keskustelumme.— Olisi hyvä, jos te jo nyt ryhtyisitte ottamaan vastaan paikkakuntien talonpoikaislähettejä. Paikkakuntien työntekijöille on selitettävä ja heitä on neuvottava käytännöllisissä toimenpiteissä, jotka liittyvät maan konfiskoimista koskevaan dekreettiin. Siinä asiassa ei saisi viivästellä, mutta työntekijöitä ei riitä. Sitten on ministeriön virkakoneisto otet-

¹ Ks. „Lenin-kokoelma” XXI, s. 92.— *Toim.*

tava aivan heti omiin käsiin ja valmistettava kiireesti „Maan-käyttöasetus”. Kansliasta teille annetaan kaikki asiakirjat ja aineistot.

Sellainen oli Leninin lyhyesti muotoilema työohjelma, joka oli suunniteltu ennen kaikkea maakysymystä ja sen yhteydessä myös talonpoikaiskysymystä hoitavalle hallituselimelle Neuvostovallan keskuskoneistossa.

Todellakaan ei saanut viivytellä. Dekreetti maasta, joka oli hyväksytty Suuren proletaarisen sosialistisen vallankumouksen ensimmäisinä tunteina marraskuun 8 päivänä 1917, sisälsi vain periaatteelliset kohdat maan konfiskoimisesta ja sen luovuttamisesta talonpoikien työkäyttöön tasasuhtaisen jaon perusteilla. Konfiskoinnin käytännöllinen suorittaminen ja maan luovuttaminen talonpojille paikkakunnilla annettiin kuntien maakomiteoille ja talonpoikien edustajain kihlakuntien Neuvostoille. Maan luovuttamisen yhteydessä syntyi paljon kiistoja, heräsi mitä erilaisimpia kysymyksiä, joiden takia talonpoikain edusmiehiä saapui Pietariin saadaksean vastauksen keskushallitukselta. Niihin kysymyksiin piti vastata nopeasti, maareformia piti johtaa käytännöllisesti. Talonpoikien vuosisataisten haaveiden tyydyttäminen, maan luovuttaminen lujitti proletariaatin ja työ-tätekevän talonpoikaiston liittoa. Ja taas se, että proletaarinen vallankumous kykenee voittamaan vain talonpoikien tuella, oli meille bolševikeille selvää jo vuodesta 1905 lähtien. Juuri siksi piti talonpoikien edustajia neuvoa asiallisesti ja neuvoa nopeasti, juuri siksi piti ottaa omiin käsiin ministeriön virka-koneisto.

Luonnollisesti Lenin antoi minulle vain periaatteelliset ohjeet kajoamatta yksityiskohtaisesti suunniteltujen tehtävien toteuttamisen menetelmiin ja keinoihin. Näiden keinojen löytäminen, jonkin käytännöllisen toimenpiteen vallankumouksellisen tarkoituksenmukaisuuden määritteleminen oli minulle annetun tehtävän vastuunalaisin ja vaikein puoli.

Maatalouskomissariaatin juoksevia asioita hoitamaan tarvittiin siihen aikaan kipeästi henkilö, niin että Leninin määräyksen mukaisesti minun todellakin piti kirjaimellisesti „aivan heti” ryhtyä tehtäviini.

Eräs nainen, Kansankomissaarien Neuvoston kanslian työntekijä, joka hoiti väliaikaisesti neuvonantotehtäviä maatalouskansankomissariaatissa, odotti minua jo oven luona ja kuultuaan nimittämisesäni työhön pyysi ottamaan heti häneltä vastaan „asiat” ja „kanslian”. Minulla ei ollut vielä asuntoa enkä muutenkaan ollut ehtinyt vielä luoda silmäystä ympärilleni junassa valvotun yön jälkeen, mutta hänen tarmokas pyrkimyksensä saada minut syventymään uuteen toimialaani vaikutti niin, että suostuin heti vastustamatta tehtävieni hoitamiseen.

— Tässä on teidän kanslianne,— sanoi hän saattaen minut erään seinän vierellä seisovan kaapin luo ja aukaisen sen.— Tuossa on painettuna talonpojille osoitettu vetoamus, joka sisältää eräitä johtavia ohjeita. Siinä onkin kaikki, mitä meidän käytettävissämme on tähän asti ollut. Sen me annamme jokaiselle meidän luonamme käyvälle talonpojalle. Ja tässä,— jatkoi hän osoittaen toista hyllyä,— on kirjeitä ja sähkösanomia, ne ovat paikkakunnilta saatuja kyselyjä, tässä on talonpoikain edusmiesten anomuksia.

— Ja siinä kaikki? — kysyin häneltä.

— Siinä kaikki.

— Entä missä minä voisin alkaa työni? Jos saisin jonkinlaisen pöydän, tuolin tai pari.— Aloin huolehtia kansliani kalustamisesta katsellen arastelevasti ympärilleni.

Ja olipa syytä arastella, sillä niinä päivinä ei Smolnan ollut helppo täyttää pyyntöäni: kaikkea oli vain nipin napin.

— Erikoista työhuonetta maatalouden kansankomissaaria varten ei ole. Teidän pitää väliaikaisesti työskennellä tässä yleisessä kansliassa. Entä mistä saisimme pöydän? — aprikoi ensimmäistä työpaikkaani järjestelevä nainen.— Ottakaa tämä pieni pöytä, joka on Vladimir Iljitšin luona käyviä asiakkaita varten, tuoleja löytynee myös.

Koko kansliani oli vierelläni ja mukanani, „työhuoneeni” oli valmis.

Sittemmin minulla on ollut erilaisia huoneita työskennellessäni Pietarissa ja muilla paikkakunnilla. Mutta uskokaa, että on vaikea sanoa, työskentelinkö niissä huoneissa koskaan niin reippaasti ja niin asiallisen kiintyneesti kuin työskentelin niinä 7—8 päivinä, jotka istuin maatalouden kansankomissaarin pöydän takana Kansankomissaarien Neuvoston yleisessä kansliassa. Eikä se johtunut mistään muusta kuin siitä, että koko aikani niiden päivien virkatunteina kului melkein täydellisesti välittömässä ja asiallisessa keskustelussa talonpoikaisjoukkojen edustajain kanssa, niiden lähettien kanssa, jotka saapuivat Smolnaan ratkaistakseen kaikki kysymyksensä, saadakseen selityksen epäilyksiinsä.

Päivästä päivään heitä kävi luonani loputtomana joukkona, he olivat kaikki erilaisia, kaikki omalaatuisia omine vaatimuksiineen ja tarpeineen, jotka koskivat „omaa” kylää, ja silti kaikki he muistuttivat toinen toistaan.

— Mitä tästä tulee ja miten kaikki tapahtuu?..

— Miten se maan ottaminen esimerkiksi kävisi paremmin laatuun?

— Sillä käsitähän, toveri, ettei kenenkään mieltä pitäisi pahoittaa...

Sellinen oli niiden käytännöllisten kysymysten perussisältö, joiden takia maaseutu lähetti edustajiaan Pietariin saamaan selityksen Kansankomissaarien Neuvostossa yleensä sekä lisäksi „välttämättömästi itseltään Leniniltä”. Proletaarisen vallankumouksen dekreetti kaiken maan luovuttamisesta viivyttelämästä työtätekevälle talonpoikaistolle sai liikkeelle koko maaseudun sen syvimpiä väestökerroksia myöten. Maaseutuväki pyrki kiihkeästi maareformin käytännölliseen täytäntöönpanoon.

Kun muistelen kaikkea sinä aikana näkemääni ja kuulemaani en voi olla kertomatta eräästä sangen kuvaavasta tapauksesta, joka sai minut silloin ihmetyksen valtaan välittömyydellään. Toisena tai kolmantena päivänä minun nimittämisesstäni maatalouden kansankomissaariksi luokseni tuli kolmen miehen edustajisto Tšernigovin läänin talonpoikia. Heidän joukossaan oli muuan edustavan näköinen harmaahapsinen vaari, aito talonpoikaistyyppi, joka näytti siltä kuin olisi vast'ikään päästänyt käsistään sahrankurjen. Hän esitti kysymyksiä, jotka koskivat yksinomaan hänen kotikylänsä maa-asioita ja sai minulta kaikki selitykset ja ohjeet. Kaikki muut valtuuskunnat saatuaan vastauksen poistuivat tavallisesti heti. Huomasin, ettei tämä vanhus aikonutkaan lähteä. Odotin mitä tapahtuisi edelleen... Ähkien ja yskien vähän aikaa niinkuin talonpojilla on tapana tehdä vaikeina hetkinä vanhus kysyi minulta:

— Toveri, miten saisi nähdä Leninin?

— Onko teillä hänelle asiaa? — kysyin vaarilta.

— En voi matkustaa takaisin kotiin, ellen saa nähdä Leniniä. Minun on häntä nähtävä ja kerrottava sitten kotikyläläisille, että näin Leniniä. Sellaisin evästyksin kotikyläläiseni lähettivät minut tänne. He sanoivat minulle: „Kysy ehdottomasti itseltään Leniniltä, mitä ja miten on tehtävä”.

Vanhuksen pyyntö tuntui mielestäni kiinnostavalta. Itsensä „maan”, kaukaisten maakuntien synkimmillä kulmilla vallankumousta suorittavien joukkojen välittömällä yhteydellä Leniniin — tämän vallankumouksen etujen ilmaisijaan, sen sieluun ja aivoihin — sellaisella yhteydellä oli mielestäni taktillisuontoinen merkitys. Tunsin joutuneeni vähän niinkuin kahden vaiheelle. Tiesin että kun menen Leninin luokse ja sanon, että häntä haluaa tavata Tšernigovin läänin edustaja, niin hän alkaa huitoa käsillään ja vastaa minulle:

— Pyydän, että te itse järjestäisitte kaiken mitä tarvitaan.

Mutta tälle talonpoikaisedustajalle piti näyttää Leniniä välttämättä, ja niinpä saatoin nämä talonpojat hänen luokseen. Kirjaimellisesti 2—3 minuutin kuluttua — en yhtään liioittele — sain nähdä harmaahapsisen vanhuksen onnesta säteilevät kasvot, kun hän astui ulos Leninin työhuoneesta.

— Kiitos, toveri,—sanoi hän minulle,—nyt minä kerron kaikki kotona.

Vanhuksen kasvot puhuivat vilpittömästä ja syvällisestä luot-
tamuksesta Kommunistiseen puolueeseen, joka ensimmäisenä ja
vakavasti, tositeitteellä alkoi toteuttaa talonpoikain hartaimpia
unelmia maasta.

P. P. ALEKSANDROV

KERTOMUS VIIPYNEESTÄ PALKANMAKSUSTA

Aivan imperialistisen sodan alussa rakennettiin Narvan piiriin panssariluoteja valmistava „Antšar” niminen tehdas. Jo ennen Lokakuun vallankumousta tämän tehtaan bolševikit alkoivat toteuttaa tehdaskomitean kautta tuotannon työläisvalvontaa. Vastaukseksi tähän tehtaan johto noudattaen Rjabušinkin tunnusta „tukahdutettava vallankumous nälän luisella kouralla” alkoi viivyttää työläisten palkanmaksua.

Lokakuun vallankumouksen jälkeen tehdaskomitea otti melkein täydellisesti laitoksen johdon omiin käsiinsä. Ensi vuorossa heräsi kysymys työpalkan maksamisesta työläisille, jotka eivät olleet saaneet sitä lokakuusta 1917. Tässä tarkoituksessa tehdaskomitean kahden jäsenen, minun ja toveri Vasiljevin tehtäväksi annettiin hankkia rahaa.

Kiersimme joka päivä aamusta iltaan eri laitoksissa. Kävimme Tykkituotannon Pietarin hallinnossa ja Päähallinnossa, tehtaan omistajien luona sekä kolkuttelimme niin sanotun „tehdasneuvottelun” huoneiston ovia, jossa istuivat tehtailijat, mutta kaikki oli tuloksetonta. Neuvostovalta ei ollut ehtinyt vielä siihen mennessä syrjäyttää tsaarinaikaisia virkamiehiä, ja ne sabotoivat kaikin keinoin. Joko osoittautui, ettei meillä muka ollut kaikkia tarvittavia asiapapereita tai tilitasetta, tai luvattiin käsitellä meidän kysymyksemme jossakin neuvottelukokouksessa — ja aina noin kahden viikon kuluttua.

Kului lokakuu, marraskuu ja enemmän kuin puolet joulukuusta. Rahaa ei vielääkään saatu. Työläiset joutuivat kärsimään nälkää, tehtaalla vallitsi kiihtynyt mieliala. Syytettiin ei vain johtoa, vaan myös tehdaskomitean „tyhjäntoimittajia”, erikoisesti meitä, „valtuutettuja”. Vihdoin joulukuun 30 päivän illalla saimme Tykkituotannon päähallinnosta Valtionpankille osoitetun 800.000 ruplan suuruisen maksumääräyksen. Ilmoitimme siitä tehdaskomiteaan, ja se päätti kutsua yövuoron työläiset joulukuun 31 päivänä kello 2—3 hakemaan tilää.

Aamulla joulukuun 31 päivänä ajoimme tehtaan autolla Valtionpankille. Astuimme kassan eteen ja työnsimme rahastajan käteen maksumääräyksen. Sieltä vastattiin:

— Tulkaa tammikuun toisena päivänä. Tänään ei ole pankin vastaanottopäivä.

Läksimme pankin komissaarin luo — mies levitteli vain käsiään, ei voi muka millään auttaa.

Silloin päässämme välähti yhtäkkiä toiveikas ajatus: entä jos lähdettäisiin Leninin luo?

Muutama päivä aikaisemmin Kansankomissaarien Neuvosto oli ottanut pankista viisi miljoonaa ruplaa vallankumouksen kiireellisimpiä tarpeita varten. Olimme sen lukeneet siihen aikaan vielä ilmestyneistä porvarillisista lehdistä, jotka kirkkuvat, että „bolševikit ryöstävät Venäjää”.

Saavuimme Smolnaan, suuntasimme askelemme rakennuksen vasemmanpuoleiselle siivelle, jossa siihen aikaan sijaitsi toveri Leninin työhuone sekä hänen vastaanottohuoneensa. Astuimme Gorbunovin luo ja sanoimme hänelle:

— Meidän pitäisi saada puhutella toveri Leniniä.

— Hän ei ole vielä tullut, istukaa, — kuului vastaus.

Noin viiden minuutin kuluttua vastaanottohuoneeseen tuli Vladimir Iljitš. Tervehdittyään meitä kädestä puristaen hän alkoi heti kysellä: mistä me olemme, paljonko tehtaalla on työläisiä, onko siellä bolševikkien järjestö? Selvitettyään itselleen kaiken Iljitš kysyi:

— Entä mitä asiaa teillä on minulle?

Kerroimme työpalkan maksun viivytyksestä, vaivoistamme kaupunkia juostessa ja siitä, ettei meille annettu rahaa, vaikka meillä oli maksumääräys pankkiin.

— Entä sitten? — kysyi Vladimir Iljitš. — Miten voisin teitä auttaa?

Me jouduimme hämillemme...

— Tuota noin... me nähkääs kuulimme, että Kansankomissaarien Neuvosto sai äskettäin pankista viisi miljoonaa ruplaa... Emmekö voisi niistä varoista saada maksumääräystä vastaan tarvitsemaamme summaa?

— Se käy päinsä, — vastasi Vladimir Iljitš. — Hakekaa Bontš-Brujevitš ja Sverdlov ja sanokaa, että he tulisivat luokseni.

Löysimme pian toverit Sverdlovin ja Bontš-Brujevitšin, ja noin kahdenkymmenen minuutin kuluttua meille annettiin pöytäkirja, johon oli kirjoitettu päätös — myöntää meille tarvittava summa.

Nyt oli kysymys vain kassanhoitajasta. Häntä odotellessa kävelimme käytävällä ja huomasimme eräässä ovesa kynällä kirjoitetun lapun „Ruokala”. Siinä oli Kansankomissaarien

Neuvoston ruokala. Elimme silloin nälkävuosia. Elintarvikkeita jaettiin kaupungissa vain korteilla ja niitäkin sangen vähän. Ja sattui juuri olemaan päivällisaika, teki mieli syödä. Me katsahdimme toisiimme: eikö tässä ruokalassa saisi syödäseen?

Käännyimme toveri Gorbunovin puoleen, ja hän antoi meille heti kaksi talonkia. Astuimme ruokalaan toivossa saada Kansankomissaarien Neuvoston hyvä päivällinen.

Muutama pitkä vahakankaalla päällystetty pöytä — siinä koko ruokalan kalustus. Eräällä pöydällä oli pieni kasa paloiksi leikattua leipää, alumiinivanteja ja lusikoita. Talonkien ja rahan vastineeksi meille annettiin kaksi leipäpalaa ja kaksi vadillista kaalikeittoa.

Istuuduimme pöytään, maistelimme ruokaa, ja meidän silmämme menivät aivan pyöreiksi: kaalikeitto oli hapanta ja kaiken lisäksi sillillä maustettua. Samanlaisissa vadeissa meille tarjottiin toinen ruokalaji — tattarivelliä. Söimme kaiken hyvällä ruokahalulla, mutta sitten meistä alkoi tuntua, että toveri Gorbunov oli antanutkin meille talongit johonkin tavalliseen ruokalaan eikä Kansankomissaarien Neuvoston ruokalaan.

Huomautimme siitä Gorbunoville, mutta tämä vastasi, että Smolnassa oli vain yksi ruokala.

- Ja käyvätkö siellä päivällisellä kansankomissaaritkin?
- Myöskin kansankomissaarit.
- Ja Leninkin?
- Lenin myös.

Tällaisten vastausten jälkeen päivällinen alkoi tuntua meistä miellyttävältä...

Kohta saimme rahat ja lähdimme tehtaalle. Kaikki työläiset olivat jo siellä. Ennen rahojen jakamista nousimme korkeelle ja kerroimme, kuinka meidät oli otettu vastaan pankissa ja kuinka meidät otti vastaan Vladimir Iljitš, joka ratkaisi kahdessakymmenessä minuutissa asian, minkä takia me kaikki olimme saaneet niin paljon kärkeä. Emme unohtaneet mainita myöskään siitä, miten olimme syöneet Kansankomissaarien Neuvoston ruokalassa päivällisen.

Kaikki työläiset olivat ihastuksissaan Vladimir Iljitš Leninin välittömyydestä ja huomaavaisuudesta.

A. A. FOMIN

SELLAINEN OLI MEIDÄN JOHTAJAMME

Kohta Lokakuun vallankumouksen jälkeen Putilovin tehtaassa työläisille heräsi ajatus järjestää tehtaassa koulun yhteyteen lasten taidestudio. Ennen ei kyvykkäillä, lahjakkailla työläislapsilla ollut kehittymismahdollisuutta, mutta nyt sellainen mahdollisuus avautui ja me halusimme käyttää sitä hyväksemme. Koulun pedagogi, muusikko Mihail Aleksandrovitš Plotnikov tarjoutui meitä siinä auttamaan. Piti hommata erikoinen huoneisto studiota varten, hankkia flyygelit ja kielisoittimet.

Piirineuvoston toimeenpanevan komitean suostumuksella lähdimme Plotnikovin kanssa Kansanvalistusosastoon. Siellä meitä kuunneltiin tarkkaavaisesti ja sanottiin:

— Hyväksymme teidän aloitteenne, toverit putilovilaiset. Tehän käsitätte, että ajat ovat vaikeita, ei ole polttoainetta eikä leipää, ja te hommailette studiota... Pitää noin vuoden päivät odottaa!

Kuultuaan tällaisen vastauksen Plotnikov kohautti olkapäitään. Koko homma meni muka myttyyn. Silloin ehdotin hänelle:

— Lähtekäämme, Mihail Aleksandrovitš, Smolnaan, toveri Leninin luo.

Siihen aikaan Smolnassa kävi paljon erilaista väkeä. Talonpoikien lähettejä, sotamiehiä, Pietarin ja muiden kaupunkien työläisiä — kaikki kiirehtivät vallankumouksen esikuntaan järjestelemään tärkeimpiä asioita.

Ja niin mekin saavuimme Smolnaan. Löysimme suuremmista vaivoista Leninin vastaanottohuoneen ja ilmoitimme sihteerille käyntimme tarkoituksen.

Sihtööri kuunteli meitä tarkkaavaisesti ja neuvoi samalla kääntymään... Kansanvalistusosaston puoleen! Minä panin vastaan. Sanoin että olimme jo siellä käyneet emmekä saaneet sieltä mitään apua ja toista kertaa emme lähde.

— Olen sitäpaitsi putilovilaisten edustaja,— sanoin hänelle. Taisin puhua liian kovalla äänellä. Huomasin yhtäkkiä, että viereinen ovi avautui ja kynnykselle ilmestyi toveri Lenin.

— Mitä minä kuulenkaan? — huudahti hän.— Putilovilaisetko ovat saapuneet! Käykää sisälle, toverit!

Yllättyneinä minä ja Plotnikov vähän hämäännyimme, mutta menimme silti heti Leninin työhuoneeseen, jossa osoittautui olevan muitakin. Työntäen vasemman kätensä liivin alle hiha-aukosta ja pitäen oikeassa kädessään lyijykynää Vladimir Iljitš kysyi meiltä:

— Miten voisin teitä palvella?

Kerroimme heti asiamme.

— Kuulitteko mitä putilovilaiset haluavat? — sanoi toveri Lenin huoneessa istuville. — He haluavat luoda oman työläis-sivistysteistönsä, mutta heille sanotaan: „Odottakaa vuoden päivät!” Ei saa viivytellä, studio pitää järjestää!

Samalla hän tarttui puhelimen kuulokkeeseen ja saatuaan yhteyden Kansanvalistusosastoon sanoi:

— Teidän luoksenne tulevat putilovilaiset, antakaa heille kaikkea mitä he tarvitsevat.

Sangen liikuttuneina tällaisesta vastaanotosta me kiitimme lämpimästi Vladimir Iljitšiä ja poistuimme. Ja päivän kuluttua kävimme uudestaan Kansanvalistusosastossa, missä meidän kanssamme keskusteltiin nyt aivan toisella tavalla. Kului vielä muutama päivä. Sinä lyhyenä aikana meidän studiotamme varten valittiin Riian valtakadulta (nykyään Ogorodnikovin valtakatu) mainio talo puistoiheen. Putilovilaiset itse ottivat ahkerasti osaa rakennuksen korjaamiseen ja soittovälineiden hankkimiseen. Niin pantiin alulle taidestudion perustaminen tehtaan lapsia varten. Sittemmin se muutettiin Leningradin ensimmäiseksi musiikkistudioksi.

Vielä tänäänkin muistelen liikutuksella sitä, että ihmiskunnan suuri nero Vladimir Iljitš Lenin ehti ajatella lasten studion järjestämistä tasavallalle niin vaikeana aikana ja hoitaessaan erittäin tärkeitä valtiollisia tehtäviä.

Sellainen oli Lenin.

M. N. SKRYPNIK

TALONPOIKIEN VALTUUSMIEHET ILJITŠIN LUONA SMOLNASSA

Minut kutsuttiin työhön Kansankomissaarien Neuvostoon ottamaan vastaan toveri Leninin luo tulevia edustajistoja. Se oli marraskuun ensimmäisinä päivinä 1917 (vanhan ajanlaskun mukaan).

Haluaisin kertoa lyhyesti niistä huoneista, joissa siihen aikaan työskenteli Lenin ja Kansankomissaarien Neuvoston sihteeristö. Smolnan eräessä siipirakennuksessa oli sihteeristön iso huone. Kaksi konekivääriä seisoj useiden päivien ajan huoneen kahden ikkunan luona. Konekiväärien luona päivystivät vuorotellen konekiväärimiehet. Tämän huoneen eräs ovi johdatti Iljitšin pieneen työhuoneeseen. Hänen ovensa luona päivysti ympäri vuorokauden latvialainen kiväärimies. Se oli levotonta aikaa, ja olimme valppaita odottaen vihollisten hyökkäävän Smolnaan. Sihteeristön toinen ovi johti viereiseen huoneeseen, jossa matalan väliseinän luona päivysti kaksi punakaartilasta. Tämän huoneen sisäovella päivysti myös latvialainen kiväärimies. Päätäkseen Leninin työhuoneeseen piti kulkea kolmen vartioston ohi. Siitä huolimatta me, sihteeristön työntekijät olimme usein levottomia päästäessämme Leninin luo edustajistoja.

Leninin pieneen työhuoneeseen sopi vain kirjoituspöytä, mukava nojatuoli sen luo ja muutamia tavallisia tuoleja. Ensin lattia oli paljas, myöhemmin se peitettiin matolla, sillä Smolnassa oli kylmä, lattiasta tuuli kovasti. Lautaseinän takana oli puhelin.

Elimme aikaa, jolloin Leninin luo kulki virtana väkeä. Joka päivä aamusta iltaan tuli luokseni kymmeniä ihmisiä, jotka olivat saapuneet paikkakunnilta nähdäkseen Vladimir Iljitšin. He istuivat tuntikausia Kansankomissaarien Neuvoston odotushuoneessa odottaen kärsivällisesti vuoroaan. Pyynnöistäni huolimatta edustajat eivät halunneet lähteä takaisin kotiseudulleen näkemättä vaikka kaukaa Leniniä. Vastaanoton jälkeen eräät

pyysivät, että heille annettaisiin sihteerin nimessä käteen „paperi”. He vaativat siihen „paperiin” kirjoitettavaksi, että se ja se henkilö oli todella käynyt Leninin luona. Tällaisilla pape-reilla piti varustaa useimmiten talonpoikien valtuusmiehiä. Talonpoikien edustajat käärivät nämä asiapaperit puhtaana rievun sisään ja pistivät ne hellävaroen poveensa kuin aarten. Niitä talonpoikien edustajia, jotka näkivät Leniniä ja kuulivat hänen viisaita neuvojaan, pidettiin siihen aikaan kylän ensimmäisinä miehinä. Kotikutoisiin puettu maaseutuväki kulki virtana kuulemaan miestä, „joka oli käynyt Leninin luona ja puhunut hänen kanssaan”.

Rjazanin, Kurskin, jopa Kievinkin läänin kaukaisemmista kylistä saapui Iljitšin luo talonpoikien valtuusmiehiä. He saapuivat kyläkunnan keräämillä rovoilla vallankumousliekkien vallassa olleeseen pääkaupunkiin.

— Piti jättää talous ja pienet lapset, koska sellainen oli kylänväen tahto. Päättivät valtuuttaa käymään toveri Leninin luona,— juttelivat minulle usein harvakseen ja ylpeyden tuntein talonpoikien edustajat.

Sain olla silminnäkijänä, miten onnellisia olivat ne heistä, jotka saivat nähdä tuon erinomaisen miehen.

Sydämellisyys ja hellyys, jolla Iljitš otti vastaan talonpoikien edustajia, herätti heissä tavallista inhimillistä huolenpitoa hänestä. Kun minä tarjosin erälle heistä päivällisen Smolnassa, niin he kysyivät osaaottavasti, miten on Leninin ruoan laita.

Muistan kun kerran saapui ryhmä talonpoikia, jotka jo kauan ennen vallankumousta olivat ostaneet Talonpoikaispankin välityksellä osan tilanomistajan maasta. Se antoi heille mahdollisuuden suurentaa pienoisia nälkäpalstojaan desjatiinaan asti henkeä kohden. Tällaisia talonpoikia kyläkunta piti maanomistajina ja oli valmis ottamaan heidän maansa. Se oli aikaa, jolloin ei vielä ollut lakia maan sosialisoinnista, joka edellytti maan jakamista tasavertaisesti henkilöluvun mukaan. „Maadekreetin” mukaan tavallisten talonpoikien maa ei kuulunut uudelleen jaettavaksi. Minä epäröin enkä osannut antaa maalta saapuneille talonpojille lopullista selitystä ja saatoin heidät Leninin luo. He olivat keskivarakkaita talonpoikia, jotka hiellä ja verellä olivat saaneet vuosien aikana lunastetuksi ne „otrezka”-maat, jotka tilanherrat olivat ryöstäneet reformin aikana.

Kun he olivat keskustelleet Leninin kanssa, annettiin heille läänin paikallisille valtaelimille osoitettu ohjekirje.

— Nyt me tiedämme, mitä meidän on tehtävä! — sanoivat he minulle hyvästellessään.

Kuukauden kuluttua nämä talonpojat saapuivat uudestaan Leninin luo. Oli tapahtunut niin, että Leninin keskustelun vaikutuksesta rohkaistuneina he olivat kotikyläänsä saavuttuaan

panneet toimeen Neuvoston edustajain uusintavaalit, koska Neuvostoon olivat päässeet pesiytymään kulakit, jotka olivat ottaneet siipiensä suojaan maan suurvuokraajat.

— Meidän on vain kiittäminen Vladimir Iljitšistä siitä, että hän opetti meille hyvän asian,— puhelivat he kunnioittavasti Iljitšistä.

Kun minä ilmoitin heidän saapumisestaan, tuli Lenin työhuoneestaan ja tervehti heitä ihmeellisen välittömästi ja ystävällisesti. Eräs talonpojista otti pussistaan suuren pyöreän leivän ennen kuin tervehti Leniniä ja ojensi sen juhlallisesti hämmästyneelle Iljitšille.

— Teillä on täällä vähän leipää,— sanoi talonpoika.

Iljitš levitti kätensä, otti leivän ja sanoi hämääntyneesti hymyillen:

— Minulla ei ole edes niin paljon aikaa, että ehtisin tämän kaiken syödä.

Leipä pantiin pöydälle, ja kohta koko talonpoikaisryhmä Leninin kanssa istui pyöreän pöydän ympärillä keskustellen ystävällisesti.

Niinä vuosina leipä oli todellakin maalaisväen taholta kaikkein arvokkain lahja. Tähän ikivanhaan tapaan talonpojat osoittivat kunnioituksensa työläisten ja talonpoikain johtajaa kohtaan.

— Meillä oli kylän kokous,— kertoivat he sihteeristössä,— päätimme osoittaa kunniaa meidän kalliille puoltajallemme.

Näiden talonpoikien kasvat säteilivät valoa ja iloa. Pidättyvästi, yksinkertaisilla sanoilla he ilmaisivat vilpittömän rakkautensa ja syvän kunnioituksensa, jonka Iljitš heissä herätti.

Hyvästellessään minua sydämellisesti he lausuiivat toivomuksenaan, että jokainen kunta lähettäisi talonpoikien edustajia Iljitšin luo henkilökohtaista keskustelua varten.

Muistan kun kerran saapui talonpoikain valtuusmiehiä samalla kertaa eri lääneistä. He halusivat saada käyttöönsä sokerijuurikaspellot sanoen, että „sokerijuurikaspellot on sangen hyvää maata”. Minä koetin vakuuttaa heille, ettei työläisten ja talonpoikien valtio voi suostua siihen, että sokerijuurikaspellot hävitettäisiin. Vastaukseksi he väittivät itsepintaisesti:

— Emme tule mitenkään toimeen ilman niitä maita, alkaisimme kylvää niille pelloille vehnää. Saattakaa meidät Leninin luo, hän ratkaisee kaiken oikeudenmukaisesti.

Saatoin heidät Vladimir Iljitšin luo. Hän aukaisi itse oven ja kätteli miehiä, pyysi heitä huoneeseensa. Kului noin viitisen-toista minuuttia. Minä menin myös Leninin työhuoneeseen. Kuten tavallisesti aina vastaanoton aikana Iljitš istui mukavasti nojatuolissa lepävän ihmisen asennossa kädet housujen

taskussa. Talonpojat istuivat hatut polvillaan ja kertoivat verkalleen ja arvokkaasti Iljitšille siitä, mitä tapahtuu heidän kotikylissään. Keskustelu oli nähtävästi kiihkeimmillään. Lenin siristi silmäänsä ja tarkkaili talonpoikien kasvoja. Kuulin hänen katkonaiset sanansa:

— Mitenkäs me ilman sokeritehtaita? Meidänhän pitää viedä sokeria ulkomaille, pitää käydä kauppaa...

Vihdoin talonpojat poistuivat. He olivat kuin päihtyneitä keskusteltuaan „pääbolševikin” kanssa. Siten he keskustelussa minun kanssani nimittivät työläisten ja talonpoikien valtion päämiestä. He olivat pidättyväisiä ihmisiä ja olivat tottuneet suhtautumaan epäluuloisesti kaupunkiin ja olemaan varovaisia kaikessa. Mutta Vladimir Iljitšin älyn voima ja miellyttävä sisäinen olemus vaikuttivat heihin lumoavasti. Tämä voima ilmaisi proletariaatin selvän ja johdonmukaisen linjan, Leninin tietoisuuden ja varman vakaumuksen siitä, että työläisten ja talonpoikain ystävyys oli välttämätön tosiasia. Minä sain nähdä kuinka suuren vaikutuksen talonpoikiin teki heidän kosketuksensa ihmisneron ajatuksen elävään lähteeseen. Edustajat ympäröivät minut ja toistivat moneen kertaan:

— Palaamme takaisin kotikylään ja kerromme, että näimme Leninin. Hän selitti meille kaiken niinkuin kuuluu — oikeudenmukaisesti.

Eräs valtuusmies sanoi:

— Nyt meillä on viisas johtomies! Ymmärtää talonpoikais-
toakin.

Vastaukseksi tähän omalaatuiseen kiitokseen selitin heille, että Lenin on aina seurannut talonpoikien elämää, on aina ollut selvillä heidän taistelustaan maan ja vapauden puolesta, on koko ikänsä opettanut työläisiä ja bolševistista puoluetta, miten saadaan talonpojille maa ja vapaus. Tämän yhteydessä eräs talonpoika kysyi minulta:

— Sanokaa meille, itsekö Lenin ratkaisee kaikki asiat?

Vastasin, että Vladimir Iljitš ratkaisee kaikki valtiolliset asiat yhdessä puolueen kanssa, bolševikkien Keskuskomiteassa, että puolue ajattelee samaa kuin Leninin.

Sitten toinen talonpoika kysyi:

— Siis ilman häntä ei mitään ratkaista? Hän valvoo kaiken itse ja antaa hyväksymisensä kaikille laeille, vai?

Lenin oli nähtävästi voittanut täydellisesti heidän luottamuksensa, ja he uskoivat niin lujasti hänen taitavaan ja viisaaseen johtajan ominaisuuteensa, että heidän teki mieli matkustaa takaisin kotiseudulleen täysin varmoina, että ilman Leniniä ei tehdä mitään.

Kerroin Leninille talonpoikain kiitoksesta. Hän oli nähtävästi siihen tyytyväinen ja hymyili vain vastaukseksi iloisesti.

hieman ironisesti. Hänen hymynsä oli aina tyytyväistä hymyä. Ajatteliko Iljitš sillä hetkellä, että hänen henkilökohtainen vaikutuksensa talonpoikiin oli työläisten ja talonpoikien mahtavan liiton pienenä ilmauksena? Ehkä juuri sen takia Iljitš vain poikkeustapauksissa kieltäytyi ottamasta vastaan talonpoikais-ton valtuuskuntia.

Huomasin, että Lenin oli erikoisen huomaavainen juuri talonpoikain edustajia kohtaan. Hän tervehti heitä tavattoman ystävällisesti. Päättellen hänen puhetavastaan ja välittömästä keskustelustaan heidän kanssaan hän taivutti heitä hellästi, varovaisesti puolelleen, lähensi heidän talonpoikaista mittapuutaan asioiden käsittämisessä proletaarien mittapuuhun tehden sen niin, etteivät talonpojat itsekään sitä huomanneet.

Toisin oli keskustelussa työläisten kanssa. Puhellessaan tehdaskomiteoiden edustajistojen kanssa Lenin korosti työväenluokan osuutta ja vastuuta nuoren proletaarisen valtion kohtaloista ja pyrki kohottamaan työläisten tietoisuutta käsittämään teoissa eikä vain sanoissa proletariaatin diktatuurin merkityksen.

M. S. KEDROV

ILJITSILLE OMISTETUSTA PUNAISESTA VIHKOSTA ¹

LOKAKUUN JALKEEN

En aio kuvata kaikkia niitä tapauksia, jolloin sain nähdä ja kuulla Vladimir Iljitšiä Lokakuun jälkeisenä kautena, sillä monista tapaamisista ei ole jäänyt mieleen kokonaisvaikutelmaa, ja sitä paitsi suurimman osan niistä ovat kuvanneet Lokakuun vallankumouksen muut osanottajat...

Kerron erään minulle vähemmän mieluisan tapauksen, joka sattui joulukuussa 1917.

Olin vanhan armeijan kotiuttamisesta huolehtivana komissaarina ja tärkeimpänä tehtävänä oli evakuoita kotiutettavien ikäluokkien sotamiehet rintamalta kotiseuduilleen mahdollisimman kivuttomasti ja ehkäistä yhteytensä maaseutuun kadottaneiden kotiutettavien sotilaiden kerääntyminen suurimpiin kaupunkeihin, joissa he työttöminä, luokkaolemuksensa menettäneinä saattoivat tulla suureksi vaaraksi.

Yleisten töiden järjestämistä varten armeijan demobilisoinnin teknillisessä hallinnossa viimeisteltiin vanhat Volhovin sähköistämissuunnitelmat, valikoitiin rakennusinsinöörien ryhmä, laadittiin töiden likipitäinen hinnoittelu sekä menoarvio, jotka vuoden 1917 lopulla julkaistiin „Armeijan ja Laivaston tiedonannoissa”. Kustannusarvio oli tietenkin sangen alkeellinen ja vähiten muistutti sitä erinomaista suunnitelmaa, joka kaksi vuotta myöhemmin asetettiin maan sähköistämisen perustaksi.

Piti saada vain Vladimir Iljitšin lausunto. Sovittuani puhelimitse tapaamisesta otin avukseni meidän finanssihallinnostamme tov. Kosuškinin, joka oli erittäin tarmokas ja hieman

---

¹ M. S. Kedrovin muistelmat „Iljitšille omistetusta punaisesta vihkosta”, jotka koskevat Lokakuun edellistä kautta, on julkaistu tämän kokoelman ensimmäisessä osassa. Täydellisesti M. S. Kedrovin muistelmat „Iljitšille omistetusta punaisesta vihkosta” on julkaistu „Proletarskaja Revoljutsija” aikakauslehdessä, 1927, № 1 (60).— *Toim.*

tungetteleva mies. Häntä Iljitš ei tuntenut lainkaan. Määrättyinä aikana me astuimme Iljitšin työhuoneeseen Smolnassa.

Rajoittumatta perusasiaan yritimme selostaa myös sähköistämisen tekniikkaa. Mielenkiintoisimmassa kohdassa, kuten minusta tuntui, Lenin yhtäkkiä sanoi:

— Menkää Korkeimpaan Kansantalousneuvostoon!

— Vladimir Iljitš! — koetin minä jatkaa keskustelua, — Korkein Kansantalousneuvosto on vasta perustettu.

— Toveri Lenin! — yhtyi asiaan Kosuškin. — Minne te meitä lähetätte? Korkein Kansantalousneuvosto — sehän on tyhjä paikka.

— Vai sillä ta-voin! — huomautti Iljitš ironisesti siristäen silmäänsä. — Vai tyhjä paikka?! Niinkö?!

— Niin, tyhjä paikka. Sitä vastoin sähköistäminen on poikkeuksellisen tärkeä asia, — ja Kosuškin ryhtyi kuvailemaan sähköistämisen välttämättömyyttä ja ihanuutta.

Huomasin, että Iljitš alkoi menettää kärsivällisyytensä. Käsitin tehneeni tyhmyyden otettuani mukaan Kosuškinin, joka meni liian pitkälle jutuissaan. Aloin perääntyä hyvässä sovussa.

Samana iltana Iljitš huomautti eräälle kansankomissaarille:

— Sanokaa Kedroville, ettei hän enää milloinkaan vaivaisi kenenkään päätä moisilla asioilla. Ja toi vielä mukanaan jonkun Kosuškinin. Jos hän aikoo jatkaa vastaisuudessakin siihen tapaan, en päästä häntä enää luokseni.

Silloin minusta tuntui loukkaavalta, että Iljitš nuhteli minua ja suhtautui niin epävästi sähköistämislunnonkseen. Käsitin vasta myöhemmin, miten paljon kallista aikaa ottivat Iljitšiltä kaikenlaiset vähäpätöiset asiat, pikkumaiset riidat ja hallintojen välinen eripuraisuus.

PERUSTAVA KOKOUS

Perustavan kokouksen avaamispäivä... Nevskin valtaku... Lumikinoksia... Nuotioita... Sotilasvartioita...

Surkea, melkein hautausaattueen tapainen, muutaman sadan hengen suuruinen „demokraattinen” kulkue — avattavan kokouksen tuki ja suojelija. Pieni ryhmä ihmisiä ja isot haalistuneet plakaatit tunnuksineen: „Koko valta yleiskansalliselle Perustavalle kokoukselle!”

Auto hyppii lumikinoksissa. Kohta pääsemme Špalernajan kadulle. Sotilasvartiostoja, nuotioita, piikkilanka-aita, matruuseja kiväärin ojossa, lyhyt ja vaativa „seis!!!”

Taurian palatsissa on vilkasta. Perustavan kokouksen jäsenet kiiruhtavat ehtiäkseen avajaistilaisuuteen. Perustavan kokouksen koollekutsumista hoitavan komissaarin työhuone on ääriään myöten täynnä väkeä. Siellä on Vladimir Iljitš,

Jakov Mihailovitš Sverdlov, Stalin ja muut kansankomissaarit. Toveri Uritski ilmaantuu sinne ja tänne antaen viimeisiä määräyksiä.

Vladimir Iljitš kääntyy eräiden tovereiden puoleen: „On jo aika aloittaa” ja kääntyen toisten läsnäolevien puoleen jatkaa: „Te ette ole Keskuskomitean jäsen, te myöskään ette ole?! Poistukaa sitten!” Kaikki poistuvat nopeasti. Erästä hidastelevaa kansankomissaaria Iljitš työntää varovasti ovelle päin: „Pyydämme kiirehtimään”.

Perustavan kokouksen määrätty avaamisaika on mennyt ohi.

Edustajat ovat ottaneet jo aikoja paikkansa duuman suuressa salissa, mutta kun ei ole päätösvaltaista enemmistöä, he meluavat ja huutavat protestin merkiksi, vaatiin saapumaan bolševikkien edustajia ja Kansankomissaarien Neuvoston jäseniä. Mutta bolševistisen ryhmän neuvottelukokousta ei saada mitenkään päättymään. Kiihkeydestään tunnettu tov. Rjazanov ei saa puhettaan loppuun. Hän todistelee suu vaahdossa, kuinka suuri vaara piilee siinä, kun „Venäjän maan isäntä” hajoitetaan. Turhaa touhua — asia on päätetty lopullisesti: „Neuvostot eikä Perustava kokous; proletariaatin diktatuuri eikä porvariston diktatuuri”.

Vihdoin kaikki edustajain paikat ja „ministerien” aitiot täyttyvät.

Alkaa sanasota järkähtämättömän rauhallisen Sverdlovin ja kokouksen oikeistosiiven välillä, sillä viimeksi mainittu vaatii, että kokouksen avaisi vanhin edustaja eikä Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean puheenjohtaja Sverdlov.

Jakov Mihailovitš jää puhujakorokkeelle ja toimittaa kokouksen puheenjohtajan vaalit.

Astuttuaan saliin Iljitš istuu heti kalteville, matoilla peitetyille portaille puhujakorokkeen luo ja pysyy siinä asennossa kokouksen loppuun asti. Edustajat eivät häntä näe, sillä välillä on lautaseinämä. Mielenkiintoisimpina hetkinä Iljitš nauraa sydämensä pohjasta, varsinkin silloin, kun bolševikkien penkeiltä kuuluu yhteen ääneen huudettavan sutkauksia, jotka keskeyttävät kokouksen puheenjohtajaksi valitun Tšernovin puheen melkein jokaisen sanan jälkeen. Iljitš vihasi kaikkea ulkokultaisuutta, kaikenlaista turhantarkkuutta ja teennäisyyttä käytöstavoissa.

BRESTIN RAUHA

Kerron tässä vähäntunnetuista tosiasioista, jotka tapahtuivat ennen Brestin rauhan solmimista.

Joulukuussa pidettiin Pietarissa Yleisarmeijalainen edustajakokous armeijan demobilisointikysymyksestä. Me pyysimme

monta kertaa Vladimir Iljitšiä pitämään tässä edustajakokouksessa selostuksen, mutta hän ei suostunut sanoen olevansa ylikuormitettu työllä. Edustajakokouksen viimeisenä päivänä käännyimme taas Iljitšin puoleen samalla pyynnöllä. Iljitš sanoi, ettei hän tee mitään selostusta, mutta voi kyllä keskustella edustajaryhmän kanssa. Valitkoot yhden edustajan jokaiselta rintamalohekolta, armeijasta, laivastosta ym. ja hän on suostuvainen keskustelemaan heidän kanssaan.

Sellainen kokous pidettiin Sota-asiain komissariaatissa Moikan varrella sota-asiain ministeriön talossa. Läsnä oli 30—40 henkeä. Jokainen edustaja vuoronperään kertoi tilanteesta vastaavassa armeijassa.

Iljitš istui pöydän ääressä, kuunteli edustajain puheita ja kirjoitti samanaikaisesti nopeasti jotakin pienille paperiliuskoille esittäen kysymyksiä. Erittäin paljon ja yhtämittaa sateli kysymyksiä sotaisella mielellä oleville edustajille.

Minua aina ihmetytti Vladimir Iljitšin taito tehdä yhdellä kertaa monta työtä.— kuunnella, kirjoittaa ja vastata kysymyksiin. Sellaista valtavaa huomiokykyä en ollut ennen havainnut kenelläkään.

Eräiden edustajain puheiden jälkeen Iljitš huomautti, että olisi kaiketi yksinkertaisempaa, jos jokainen läsnäolevista täyttäisi kyselykaavakkeen. Hän esittää sen heti, hän oli juuri sen laatinut. Kyselykaavakkeessa oli vain muutamia kysymyksiä. Siihen oli keskitetty kaikki ne oleelliset tunnusmerkit, jotka määräävät armeijan taistelukyvyyn...

Täytetyistä kyselykaavakkeista syntyi odottamaton johtopäätös. Vain eräistä kyselykaavakkeista voitiin hädintuskin päätellä armeijan erään osan olevan taistelukuntoisen. Suurin osa kyselykaavakkeista huusi huutamalla täydellisestä hajaannus-tilasta rintamilla, sotilaiden joukkomittaisesta poistumisesta rintamalta odottamatta kotiuttamiskäskyä. Kun esimerkiksi rintamalle saapui junia sotakaluston poiskuljettamiseksi selustaan, niin sotilaat ottivat kirjaimellisesti rynnäköllä vaunut haltuunsa, nousivat puskurien päälle ja katoille saattaen joskus epäkuuntoon koko junan. Tykkihevoset olivat niin huonossa kunnossa, että tuskin pysyivät jaloillaan puhumattakaan kuormien vetämisestä. Hevosia voitiin oikeastaan käyttää vain makkaran valmistukseen, mitä erikoisesti harjoitettiin Pohjoisrintaman seudulla.

Kysymys oli selvääkin selvempi. Meillä ei ollut reaalista sotilasvoimaa, rintama oli auki, emme kyenneet sotimaan, oli solmittava välttämättömästi rauha, minkälainen rauha tahansa, vaikkapa „säädytön” rauha.

Muutaman päivän kuluttua eräät niistä edustajista, jotka olivat läsnä Sota-asiain kansankomissariaatissa pidetyssä neuvottelukokouksessa, tekivät Iljitšin neuvosta työläisten ja sotilaiden

edustajain Pietarin Neuvostossa selostuksen valmistaen siten maaperää rauhan solmimiselle.

Ja vielä muutaman päivän kuluttua, tammikuun 8 (21) päivänä 1918, asetettiin kysymys rauhasta yksityiskohtaisen käsittelyn kohteeksi Pietarin johtavien puoluejohtajien kokouksessa.

Tässä tilaisuudessa puolustettiin kolmea näkökantaa:

1) Solmittava rauha vaikka alueluovutuksin ja sotakorvausmaksuin.

2) Jatkettaava sota.

3) Ei solmia rauhaa eikä jatkaa sota.

Iljitšin oli turha puolustaa näkökantaansa ja esittää kumoamattomia todistuksia siitä, että nopea rauhan solmiminen oli välttämätöntä, hänen oli turha varoittaa siitä uhkasta, joka odotti koko Neuvostovallan olemassaoloa, sillä kokouksen enemmistö ei jakanut Iljitšin näkökantaa. Alkoivat muiden näkökantojen kannattajain loputtomat ja vastuuttomat puheet... Kuten tiedetään, kokouksen enemmistö kannatti silloin vallankumouksellisen sodan jatkamista.

Noin kahden kolmen viikon kuluttua olin silminnäkijänä, kun Vladimir Iljitš yksityiskeskustelussa Smolnassa ripitti sitä sotaista ryhmää, joka puolusti vallankumouksellisen sodan jatkamista.

— Luulitteko, että teidän kantanne voittaa? Ei sinnepäinkään! Me emme tällä kertaa voi emmekä halua käydä sota. Vaihdotte vain suoraan ja selvästi asetetun kysymyksen rauhan solmimisen välttämättömyydestä epäselvään ja pitkävetoiseen, järjettömään määritelmään. Tästä järjettömyydestä on pitänyt kalliisti maksaa. Ja rauhansopimus on sittenkin allekirjoitettu, mutta paljon raskaimmin ehdoin. Kyllä tekin olette sotaurhoja! — lopetti Iljitš.— Jos voitaisiin käydä sota kauniiden sanojen ja päätöslauselmien avulla, niin te olisitte jo aikoja valloittaneet koko maailman.

PUNAISEN ARMEIJAN JOHTAJA

Heinäkuu 1918. Arkangelin seutua uhkasi interventtien hyökkäys. Liittolaiset olivat jo valloittaneet Muurmannin, vuorossa olivat Arkangeli ja Vologda, jossa ulkomaiden lähtetystöjen aktiivisella avulla valmistettiin häikäilemättömän julkeasti valankaappausta. Selustassa nostivat päätään vastavallankumoukselliset, Jaroslavlissa, Muromissa ja Vladimirissa puhkesi kulakien valkokaartilaiskapinoita. Joka päivä oli odotettavissa viimeinen isku Pohjolaan, ja silloin työläisten tasavallan ympärille muodostuisi rautainen rengas. Eikä meillä ollut sellaista

reaalista voimaa, jonka olisimme voineet asettaa häikäilemättömä vihosta vastaan.

Matkustin Moskovaan tekemään selostusta. Pohjoisella asemalla oli minua vastassa Iljitšin varta vasten lähettämä toveri, joka sanoi Leninin minua odottavan. Noin kymmenen minuutin kuluttua olin jo Kremlissä, Iljitšin työhuoneessa. Vladimir Iljitš oli erittäin hyvällä tuulella. Selostukseni aikana hän tuon tuosta pisti väliin muutaman leikillisen sanasen ja kiusoittelee hieman minua... Eikä vain kiusoitellut. Hän oli jo kaikesta perillä, oli kaiken punninnut ja ratkaissut... Hänen sutkauksistaan oli helppo käsittää huomautukset siitä, mitä ei ollut vielä kunnolleen tehty sekä saada opettavia neuvoja tulevaisuuden varalta...

Huoneeseen astui Trotski. Keskustelu sai heti virallisen sävytyksen. Esitettyään muutaman kysymyksen hän sanoi:

— Arkangelista saatiin juuri tieto, että Valkealle merelle on ilmestynyt englantilaisten laivue ja että minä päivänä tahansa voidaan odottaa interventiota.— Hän vaati, että matkustaisin heti takaisin Arkangeliin.

Minä vastustin. Intervention varalta piti olla enemmän sota-voimaa kuin ne 30 latvialaista kiväärimestä, jotka olivat minun käytettävissäni.

— Sitä paitsi haluttaisi päivä tai pari levähtää,— lisäsin minä.

Viimeiset sanani kuultuaan Vladimir Iljitš purskahti nauruun.

— Pyydättekö hengähdysaika! — huomautti Iljitš, ja minä huomasin, että hän oli siihen suostuvainen.

Päätettiin antaa käytettäväkseni jonkinverran sotaväkeä ja muutama tykki ja konekivääri. Niine varustuksineni minä sitten 2—3 päivän kuluttua lähdinkin matkalle Arkangeliin.

Oliessani matkalla takaisin Arkangeliin ja osallistuessani ensimmäisiin taisteluihin maahamme tunkeutuneita englantilais-ranskalaisia joukkoja vastaan pidin yhteyttä Kremlin tuntien näkymättömän käden, joka suuntasi ja johti kaikkia sotatoimia.

Erään rautatieaseman sähkölennättimen kautta keskustelin Bontš-Brujevitšin kanssa. Vladimir Iljitš kyseli hänen välityksellään vallankaappauksesta Arkangelissa antaen samalla neuvoja. „Onko Vienajoen suisto suljettu,— sanottiin sähkeessä,— eikä jokea pitäisi sulkea jossakin kauempana, onko täytetty tehtävä räjäyttää Vienajoen suistossa kaksi jäänmurtajaa hyökkäyksen alkaessa, millaiset ovat hyökkäysmahdollisuudet Vienajoella ja tiedättekö onko höyrylaivat viety pois Vienajoelta ja tiedottakaa yleensä tilanteesta näillä minuuteilla”.

Kun me sitten jouduimme valkokæartiläisten vyöhykkeelle ja yhteys Moskovaan katkesi 2—3 vuorokaudeksi, niin Iljitš oli itse koko yön lennätyhteydessä vologdalaisiin tovereihin Vetoški-

niin, Eliavaan ja Sammeriin, otti heidän kauttaan selvää tilanteesta ja meidän junaman kohtalosta.

Hän ei tyytynyt vakuutteluihin siitä, että Vologdassa oli rauhallista. Nähdessä vallankaappauksen mahdollisuuden hän lähetti sinne samana päivänä, valkokaartilaiden vallankaappausyrityksen varalta, tiedotuspalvelua varten eurooppalaisesti puetun nuoren miehen ja antoi itse ohjeet tälle lähetille. Tapasin tämän miehen Vologdassa viikkoa myöhemmin.

Jo ensimmäisen viikon aikana englantilais-ranskalaisten hyökkäys sisämaahan pysäytettiin ja Vologdan valloittamisen välitön vaara poistettiin. Mutta uutta rintamaa uhkasi toinen vaara: sitä uhkasi hajaantuminen elintarvikkeiden ja sotakaluston puutteessa.

Sähkösanomat eivät tepsineet. Elintarvikehallinnot sabotivat huoltoa. Matkustin uudelleen Iljitšin luo saamaan apua ja otin mukaani asiainhoitajan Eidukin.

Seuraavana päivänä lähtömme jälkeen olimme jo varhain aamulla Moskovassa. Ajoimme asemalta suoraan Kremliin. Suureksi yllätykseksi meille Iljitš otti meidät vastaan sangen suuttuneena.

Mutta hänen suuttumuksessaan tuntui hyvää toverillisuutta.

— Miten voidaan tällaisena aikana jättää rintama?.. Nyt siellä menee kaikki hunningolle.

— Vladimir Iljitš! Ei siellä tapahdu mitään.

Ilän satti meitä haluamatta kuulla mitään selityksiä.

— Ei riittänyt se, että itse matkustitte pois, otittepa vielä hänetkin mukaanne,—sanoi Iljitš vähän lauhtuen ja osoitti Eidukia.—Jätitte rintamalle vain poikanulikat! Nyt he siellä saavat hyvää aikaan...

Minä valitsin otollisen hetken ja pamautin henkeä vetämättä, että Obozerskajassa on muodostettu esikunta, ettei meillä henkilökohtaisesti ole tällä kertaa rintamalla mitään tekemistä, että aiomme siirtää esikunnan Vologdaan ja että päätimme kuluttaa matkaamme kaiken kaikkiaan kaksi vuorokautta voidaksemme Iljitšin avulla murtaa ilmenneen sabotaašin ja kansliavittukuksen.

— Kuinka niin kaksi vuorokautta? — keskeytti Iljitš,— Koska te sieltä lähditte? Koska palaatte takaisin?

Vastasin hänelle.

— Ei olisi sittenkään pitänyt lähteä rintamalta, olisittehan voineet kaikesta kirjoittaa. Mitä te haluatte? — kysyi Iljitš jo rauhallisesti.

Luettelini muistion mukaan suuren määrän tarvikkeita, joita kaipasimme kipeästi.

Keskustelun aikana, joka tapahtui Kansankomissaarien Neuvoston salissa pienen pöydän ääressä, kaikki seisoivat. Iljitš

kumartui pöydän luo ja kirjoitti määräyksen Korkeimmalle Sotaneuvostolle:

„Elokuun 8 pnä 1918.

Annettava viivyttämättä kaikki mitä tässä pyydetään;

lähetettävä jo tänään Moskovasta;

ilmoitettava minulle heti niiden 6 kenraalin (entisen) ja 12 pääesikuntaupseerin nimet (sekä osoitteet), jotka ovat vastuussa tämän määräyksen tarkasta ja täsmällisestä täyttämisestä. Varoitakaa, että heidät ammutaan sabotaasista, jos jättävät täyttämättä.

M. D. Bontš-Brujevitš on velvollinen lähettämään minulle heti kirjallisen vastauksen polkupyöräilijän mukana.

KKN:n Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”¹

— Teidän on matkustettava välttämättä tänään,— huomautti Iljitš antaen meille kirjelapun ja hyvästellessään lisäsi: — Kirjoittakaa kun tarvitsette jotain.

Samana päivänä Korkeimman Sotaneuvoston istunnossa, kun minut nimitettiin rintaman komentajaksi ja olin jo pois-lähdössä, toveri Skljanski pysäytti minut ystävällisesti ja sanoi:

— Vladimir Iljitš antoi tehtäväkseni ottaa teiltä kirjallisen lupauksen, että vastaisuudessa ette ilman hänen lupaansa tule Moskovaan.— Hänen kasvoillaan värehti luonteenomainen pilkallinen hymy.

— Se on teidän keksintönne! — vastasin hänelle päättävästi.

— Eikö mitä, määräys kuului sanasta sanaan juuri niin,— vahvisti hän.

Minua suututti. Pidin Moskovaan tuloani aivan välttämättömänä.

— Jos en olisi tullut Moskovaan,— sanoin ärtyisenä,— niin olisin aiheuttanut rintamalle enemmän vahinkoa.

Iljitšin määräyksen otin ohjeekseni, mutta kirjallista lupausta en kuitenkaan antanut.

Matkan varrelta lähetin Vladimir Iljitšille kirjeen, jossa tiedotin, että huolimatta hänen hyvästä avustaan ja siitä vaikutuksesta, jonka hänen kirjelappunsa teki sotilashallintoihin, onnistuin saamaan vain pienen osan pyytämästäni.— Jos en olisi itse tullut käymään,— jatkoin minä,— ei rintama olisi saanut sitäkään. Matkani tulokset ovat nähtävissä, ja syyttä Vladimir Iljitš otti minut vastaan niin kylmästi.

Kahden päivän kuluttua (12/VIII 1918) Vladimir Iljitš vastasi sähköellä. Hän ei siinä enää maininnut ylläesitetystä tapauk-

¹ V. I. Lenin, Kirjeenvaihtoa sota-asioista 1917—1920, Vojennoje izdatelstvo, 1956, s. 58.— Toim.

sesta, antaen minun itseni päätellä, olinko ollut oikeassa. Samassa sähkössä hän kajosi minun ensimmäiseen Moskovan matkaani, josta olen kertonut edellä. Sähkössä, jossa oli huomautus „salainen”, sanottiin:

„Vologda, Läänin TpK, Kedroville.

Matkanne aiheuttama vahinko ilmeni johdon puutteena englantilaisten alkaessa etenemisensä Vienajokea pitkin.

Nyt teidän on voimaperäisesti saatava takaisin menetetty, otettava yhteys Kotlasiin, lähetettävä sinne heti lentäjiä ja järjestettävä millä keinoin tahansa Kotlasin puolustus. KKN:n puheenjohtaja *Lenin*”.

Kotlasin puolustus millä keinoin tahansa, ja siinäkin Vladimir Iljitš huomioi ennakolta kuten aina myös pahimman puolen. Hän tiesi, että Kotlasissa oli valtava määrä räjähdysaineita, eikä tyytynyt pelkkään määräykseen, vaan lähetti luokseni kaksi toveria (Uralovin ja Nogtevin), jotka toivat Leninin omakätisen kirjeen. Kirjeessä Iljitš suositteli näitä henkilöitä uskollisina ja lujaluontoisina tovereina; räjäytystyötä he eivät kylläkään tunteneet; komennusmatkan tarkoituksena oli suorittaa valmistelutoimenpiteet Kotlasin ampumatarvikkeiden räjäyttämiseksi ja vaarallisella hetkellä räjäyttää ne.

Samalla toveri Lenin antoi määräyksen M. N. Muraloville, joka oli silloin Moskovan sotilaspiirin komentajana, että oli „otettava selville missä oli Moskovasta Uralille lähetetty järeä tykistöpatteri ja lähetettävä se tov. Kedrovin käytettäväksi”. „Te vastaatte siitä päällänne”,— varoitti Iljitš Muralovia.

Ehkä juuri tuo Kotlasiin lähetetty patteri pelasti Kotlasin ja siellä olevat runsaat varastot tuholta. Meidän rintamaamme autettiin. Toveri Lenin piti sitä „erittäin vaarallisena, koska vihollinen oli siellä kaikkein edullisimmissa oloissa, kun sillä oli meritie”.¹ Samanlaista apua epäilemättä osoitettiin muillekin rintamille.

Vaarallisella hetkellä kaikki kiiruhtivat Leninin luo nähen hänessä pelastajansa.

Eräitä sotilaspäällikköjä ja puoluebyrokraatteja ärsytti se, että käännettiin suoraan Leninin puoleen sivuuttamalla komentoportaatt. Tässä erään sellaisen henkilön sähkö: „Huomautan teille, että on sopimatonta kääntyä tov. Leninin puoleen sivuuttaen Ylipäällikön ja Sotaneuvoston”. Mutta Vladimir Iljitš kuten huomaamme salli itse kääntyä puoleensa avunpyynnöllä eikä jättänyt huomioimatta yhtään kysymystä, ei edes yhtään erikoista sotilasalan kysymystäkään.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, s. 58.— Toim.

Esitän tässä vielä erään Iljitšin kirjeen elokuun 29 päivältä 1918, hänen haavoittumisensa edelliseltä päivältä. Kirjeensä viimeisessä kappaleessa hän vastaa vologdalaisten tovereiden valitukseen, jossa sanottiin, että muka „kedrovilaisuuden” takia Vologdassa voi puhjeta kapina, joka heidän on onnistunut tähän asti ehkäistä. Kirjeestä päätellen Iljitšillä oli toisenlainen kanta kuin vologdalaisilla.

Tässä se kirje:

„T. Kedrov! Te ilmoitatte vähän tosiasioita. Toimittakaa *joka lähetin mukana* tilanneselostukset.

Paljonko on tehty linnoitustöitä?

Millä suunnalla?

Missä kohdin rautatiellä on *taatusti* räjäyttäjämiehet, jotta me voimme, jos englantilais-ranskalaiset joukot etenevät suurin voimin, räjäyttää tai tuhota *perusteellisesti* sen ja sen (minkä nimenomaan ja missä, siitä on laadittava selostus) siltoja, virstaa rautatietä, suoteitä ym. jnp.

Oletteko suojannut Vologdan kyllin taatusti valkokaartilaisvaaralta? On anteeksiantamatonta, jos tässä asiassa osoitate heikkoutta tai huolimattomuutta.

Tervehdys! *Lenin*”¹.

Lopettaen kuvaukseni haluaisin korostaa, että oli ensiksikin puolueemme Keskuskomitean ja ennen kaikkea toveri Leninin ansiota, kun meidän onnistui jo alussa pysäyttää miesvahvuudelta ja tekniikalta ylivoimaisen vihollisen hyökkäys ja rikkoa vihollisen suunnitelmat. Tehtävä tuli täytetyksi sen takia, että yleisen sekavan tilanteen ja hämmennyksen vallitessa suuren perämiehemme varma käsi johti neuvostolaivan määränpäähän.

Oli olemassa sellainen hetki, jolloin kavaltajan käsi oli valmis tarjoamaan voiton valkokaartilaisille... Muistan päivän, kun rintamalle tuli järkyttävä tieto Iljitšin haavoittumisesta. Rintama vavahti... Sitä kesti vain silmänräpäyksen... Sitten jokaisessa sotilaassa syttyi tuli, leniniläinen tuli, ja tuliaaltona levisi suunnattoman suurella rintamalla järkkymätön vala: Kostamme! Voitamme!

Viholliset erehtyivät. Lenin tulee elämään — sellainen oli proletariaatin tahto. Haavoittuneenakin hän pysyi näkymättömänä Punaisen Armeijan johtajana, joka johdatti punaisia rykmenttejä eteenpäin, lopulliseen voittoon sekä Donin aroilla että Kaukasian vuorilla, sekä Siperian taigassa että Arkangelin tundrassa. Ja kuolema antoi voimattomana tietä Iljitšin nerou-delle...

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 295.— Toim.

EI ASKELTAKAAN ILMAN ILJITSIÄ

Tietääkseni ei syntynyt yhtään aloitetta keskuksessa eikä myöskään paikkakunnilla, etteikö Vladimir Iljitš olisi ollut sellillä pienimmistäkin yksityiskohdista tai ei olisi ollut siinä jotenkin mukana. Iljitšin käsin laskettiin jokaisen komissariaatin perusta, jolle sitten myöhemmin komissariaatti rakentui ja kehittyi.

Ottakaamme vaikka Terveystieteiden komissariaatti. Monetkaan eivät taida tietää, että ajatus kaikkien palatsien, loistohovien, parantoloiden ym. luovuttamisesta terveydenhoitoasiain komissariaatille kuului Vladimir Iljitšille ja että tunnuksen „Parantolat työtätekeville” esitti juuri hän. Proletariaatti on siitä lähtien saanut suojelluksi miljoonia elämänsä vuosia, ja siinäkin on Iljitšin suuri ansio.

Taikka ottakaamme toinen tapaus. Syksy 1919. Kansalais-sota läheni loppuaan. Denikin oli ajettu kauas Moskovan luota, Koltšak oli päättänyt Uralille. Voitto seurasi voittoa.

Sitten ilmaantui uusi vihollinen, joka uhkasi tehdä tyhjäksi kaikkien voittojemme saavutukset ja tukahduttaa toipumaan päässeen maan. Iljettävä tai alkoi viedä enemmän saalista kuin kaikki rintamat yhteensä... „Toverit, koko huomio tähän kysymykseen,— sanoi Iljitš selostuksessaan Neuvostojen VII Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa.— *Joko täit saavat voiton sosialismista tai sosialismi saa voiton täistä!*”¹

Lokakuun toisen vuosijuhlan aatto. Moskovan Neuvoston juhlaistunto. Olin juuri saapunut Tambovista, jonne minut oli lähetetty Mamontovin hyökkäyksen jälkeen.

Juhlaistunto oli Suuressa teatterissa. Siellä Felix Edmundovitš Dzieržynski tapasi minut.

— Sepä hyvä, että olette palannut,— sanoi hän hyvillään. Hänen nopea, kiihkeä ja intomielinen puhetapansa herätti aina kiinnostusta keskustelutoverissa.— On muodostettu erikoiskomissio laatimaan asetusta tasavallan saniteettitilan parantamiseksi. Lähi päivinä julkaistaan vastaava dekreetti. Tutustukaa aineistoon...

Felix Edmundovitš otti salkustaan muutamia paperiliuskoja ja antoi ne minulle...

— ...ja sanokaa mielipiteenne ja ilmoittakaa myös, suostuteko Erikoiskomitean nimessä olemaan tämän komission johdossa. On säädettävä Polttoainepäivä, jotta saunat toimisivat keskeytymättä, sekä myös Saniteettipäivä, järjestettävä laajamittainen alusvaatteiden valmistaminen ym. Arvelen että tämä työ soveltuu teille.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, s. 206.— Toim.

Kiitin Felix Edmundovitšia, otin aineiston tutustuakseni siihen, ja olin jo suostuvainen ottamaan tehtävän vastaan. Felix Edmundovitšin antamasta aineistosta oli mielenkiintoisin Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvoston päätös marraskuun 5 päivältä 1919. Päätöksessä mainitaan Vladimir Iljitšia vain muutamalla sanalla, mutta nämä sanat loihdivat eteemme kuvan kokonaisuudesta aikakaudesta, jolloin jokainen asia alkoi ja päättyi Iljitšiin.

Tässä se päätös:

„Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvosto k.v. marraskuun 5 päivän istunnossaan p ä ä t t ä ä:

Velvoittaa тов. Dzierzynski lähettämään lähi päivinä тов. Avanesovin tilalle, jos viimeainittu ei ehdi parantua, hänen sijaisensa dekreettiluonnoksen laatimiskomissioon sekä saniteettitoimenpiteiden toteuttamista seuraamaan ja valvomaan.

Täydentää komission kokoonpanoa kutsuen siihen тов. Leninin ja antaa komission tehtäväksi Puolustusneuvoston nimessä vahvistaa dekreetti.

Komission istunto määrätään perjantaiksi. Koollekutsuminen annetaan t.t. Skljanskin ja Britškinan tehtäväksi.

Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvoston sihteeri *Britškina*”.

Kuinka tavallisilta ja luonnollisilta silloin kuulostivatkin nuo sanat: „kutsuen siihen тов. Leninin”! Eri komissioita täydennettiin usein asioista kiinnostettujen virastojen edustajilla, miksei niihin komissioihin voisi kuulua myöskin Vladimir Iljitši! Sillä eihän missään asiassa kuitenkaan tultu toimeen ilman häntä.

Muutaman päivän kuluttua muodostettu komissio toimi ensin Terveystieteiden kansankomissariaatin yhteydessä ja tammikuusta 1920 lähtien Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvoston yhteydessä. Kaikkialle levinnyttä lavantautia vastaan taisteltiin iskujärjestyksessä, ja niinkuin ennenkin täytyi usein kääntyä Vladimir Iljitšin puoleen niissä tapauksissa, jolloin komission oli pakko ylittää valtuutensa tai tarvittiin Iljitšin tukea.

Muistan että Tšeljabinskin evakuaatio-asemalle, jossa oli 3.000 paikkaa, oli sijoitettu lähes 15.000 lavantautista ihmistä. Tarkkaa lukua ei tiedetty, sillä kaikilla käytävillä ja lattioilla lojui sairaita. Sisään päästiin vain asettamalla portaat ikkunan luo. Melkein kaikkien sairaiden vaatteet aivan kihisivät syöpäläisiä, kun ei ollut ollenkaan puhtaita vaatekertoja. Monet riisuvat vaatteensa pois katsoen mukavammaksi olla aivan alasti. Toipuneet potilaat matkustivat takaisin joukko-osastoonsa tai

kotikyläänsä levittäen tautia sielläkin. Tilanne ei ollut paljoa parempi sotilas- ja siviilisairaaloissakaan.

Alusvaatteiden valmistamiseksi riittävässä määrin komissio päätti ryhtyä äärimmäisiin toimenpiteisiin — ottaa Läänin elintarvikekomiteasta muutama sata tuhatta arssinaa kangasta, jonka Kansankomissaarien Neuvosto oli säästänyt kauppavaihtoa varten. Tästä toimenpiteestä tiedotimme Vladimir Iljitšille, mutta muistaakseni emme saaneet vastausta. Myöhemmin sain kuulla, että Vladimir Iljitš ei halunnut antaa hyväksymistään senluontoisille toimenpiteille, mutta ei pitänyt myöskään tarpeellisenä moittia niitä, koska niihin oli ryhdytty todellakin välttämättömyyden pakosta.

Muistan vielä erään tapauksen, jolloin käännyimme Iljitšin puoleen.

Teimme jyrkkien toimenpiteiden avulla lopun lavantautisten potilaiden kuljetuksesta kaupungista kaupunkiin ja sisämaahan ja otimme peruskeinoksi sairaiden hoitamisen sairastumispaikalla. Komissiolle selvisi, että kaikista kaupungeista puuttui tarvittava määrä kalustettuja sairaaloita ja eikä yleensä ollut vapaita huoneistoja. Piti soveltaa valtion virastojen huoneistoja sairaaloiksi, sotilassairaaloiksi ja sairaiden vastaanotto- paikoiksi.

Omskissa päätettiin sijoittaa sairaiden vastaanotto- paikka Omskin rautatiehallinnon isoon rakennukseen. Tätä toimenpidettä vastustivat kovasti sekä rautatien johtohenkilöt että Kulkulaitosten kansankomissariaatti sijaiskansankomissaarin V. M. Sverdlovin persoonassa, joka oli juuri matkalla Omskiin. Huolimatta Siperian vallankumouskomitean (Kosarev, I. N. Smirnov, Frumkin) päätöksestä vapauttaa huoneisto Rautatiehallinto vitkutti päivästä päivään sen luovuttamista.

Silloin piti taas pyytää apua Vladimir Iljitšiltä. Toveri Leninin vastausähke saatiin nopeasti. „Koska on olemassa Siperian vallankumouskomitean päätös,— sanottiin sähkössä,— rautatiehallinnon talo on vapautettava sairaiden vastaanotto- paikan järjestämiseksi”...

Vielä eräs vähäinen tapaus niiltä ajoilta.

Vuoden 1919 alussa Saniteettipäähallinto joutui avuttomaan asemaan. Julkaistiin kerran ja sitten toistettiin päiväkäsky lääkintätyöntekijän mobilisoimisesta, mutta osa lääkintätyöntekijöitä — etupäässä lääkärit — ei ilmoittautunut kutsuntakomissioihin, ja ne jotka ilmoittautuivat ja kelpuutettiin sotapalvelukseen, karttoivat rintamallälhtömääräystä. Saatiin selville myös tämän ilmiön syy: korkein kutsuntakomissio, johon kuului yksinomaan piintyneitä valkokaartilaisia, vapautti pientä korvausta vastaan sotapalveluksesta kaikki lääkärit. Julkeudessa menttiin niinkin pitkälle, että Suharevskin kaupparilla myytiin

tämän korkeimman kutsuntakomission puhtaita lomakkeita, joissa oli leima ja komission kaikkien jäsenten allekirjoitukset todistamassa, että lääkäri tai lääkärin apulainen se-ja-se on todettu sotapalvelukseen kelpaamattomaksi. Sukunimensä sai siihen kirjoittaa kuka tahansa, joka maksoi sata ruplaa tästä omalaatuisesta anekirjasta.

Tästäkään asiasta ei selviydytty ilman Vladimir Iljitšiä. Hänen määräyksestään lääkintätyöntekijäin uusintatarkastus annettiin Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvoston toimesta Yleisvenäläisen Erikoiskomitean juuri muodostetun Erikoisosaston tehtäväksi. Mutta Vladimir Iljitš ei tyytynyt siihenkään. Hän antoi Erikoisosastolle seikkaperäiset ohjeet tämän tehtävän suorittamisesta alusta loppuun: ei saa rajoittua vain uuden lääkärintarkastuksen järjestämiseen, vaan on myös pidettävä huoli, että Saniteettipäihallinto määrää viivyttelämättä virkaan sotapalvelukseen kelpuutetut, sekä seurattava heidän lähtöään ja saapumistaan määräaikana rintamalle; rangaistava armotta rintamakarkureja; jätettävä hänelle säännöllisesti seloukset työn kulusta. Lääkintätyöntekijäin ensimmäiset ryhmät saatettiin asemille erikoisen valvonnan alaisina, ja valvontatyöntekijäin tehtävänä oli järjestää heidät vaunuihin ja pitää heitä silmällä junan lähtöön saakka.

Nyt tuntuu melkein uskomattomalta, että tuollaisin drakonisin toimenpitein piti ensi alussa toimittaa Punaiselle Armeijalle sen tarvitsemat lääkintätyöntekijät. Korostan, että ensi alussa, sillä asia järjestyi nopeasti ja kaikki alkoi luontua normaalisti kuin rasvattu.

ILJITS ON KAIKKIALLA

Lokakuun lopulla 1918 Moskovan ratasolmu oli täpötäynnä lastattuja tavaravaunuja, joita kuljetusneuvojen puutteessa purettiin kovin vähän, ja purkamisaikaa jatkaakseen lastinperiäjät muuttivat osoitettaan vähän väliä siirtäen vaunuja ratasolmun yhdeltä tavara-asemalta toiselle. Ylikuormitusta kuvaa se, että normaalin 20—25 tuhannen vaunun asemesta ratasolmulla oli noin 50.000 vaunua, ja uusien lastien vastaanottaminen oli uhanalaisena. Moskovan nykyoloissa ei 20.000 vaununlastin purkaminen ole lainkaan vaikea tehtävä. Siihen aikaan se oli sangen vaikeata, sillä vaikka hevosia olikin riittävästi, ei niitä varten ollut rehua, oli myös kuorma-autoja, mutta niitä ei voitu käyttää polttoaineen puutteessa.

Elettiin kauheaa nälkäkautta. Muutama peruna saattoi aiheuttaa sangen ikäviä erehdyksiä. Muistan erään kansankomissarin kirjoittaman ilmoituksen, joka riippui näkyvällä paikalla 1. Neuvostojen Talossa, jossa kuten tiedetään asui yksinomaan

vastuunalaisia työntekijöitä. „Pyydän toveria, joka on sattunut erehdyksessä ottamaan hellalta paistinpannuni perunoineen, tuomaan sen minulle takaisin huoneeseen numero se-ja-se”.

Samaan aikaan kymmeniä vaununlasteja, kymmeniä tuhansia puutia perunaa lojui ja mätäni Moskovan lähiseuduilla ja Moskovassakin.

Moskovan Neuvosto asetti Erikoiskomission hoitamaan ratasolmulla seisovien tavaravaunujen purkamista antaen tälle komissiolle diktaattorin valtuudet. Minut määrättiin komission esimieheksi, ja toverit nimittivät minua leikillä perunadiktaattoriksi.

Vladimir Iljitš kiinnitti tähän työhön suurta huomiota, ja minä kävin joka päivä hänen luonaan selostamassa lastin purkauksen kulkua ja toimenpiteiden toteuttamista. Koska elintarviketilanne oli äärimmäisen kireä, Lenin antoi määräyksen, että lastaustöitä tehtäisiin sekä sunnuntaisin että myöskin Loka-kuun vallankumouksen ensimmäisenä vuosijuhlana. Muistan sen juhlapäivän: elintarvikelasteja purettiin, kuljetettiin, varastoititiin ja jaettiin niinkuin arkipäivinä. Puhelin soi herkeämättä. Rautatiekomissiot tiedottivat purettujen ja saapuneiden vaunujen määrästä. Ja tämän touhuamisen, juoksujen ja huutelujen keskellä kuului kaukaisia kuorojen ja orkesterien riemuisia säveliä työläisten juhlakulkuista, jotka marssivat Moskovan Neuvoston ohi.

Kululaitoksen työläisten ja toimitsijain valtavista ponnisteluista huolimatta työ sujui alussa sangen hitaasti, sillä monet laitokset eivät totelleet komission määräyksiä purkaa nopeasti lastit, jotka saapuivat niiden osoitteelle. Sen vuoksi säädettiin Vladimir Iljitšin luvalla lastin purkamisen määräaika (1—3 vuorokautta). Määräajan umpeenkuluttua lasti joutui komission määräysvaltaan. Elintarvikelastin saajien joukosta joutui ensimmäisenä kärsimään Elintarvikehuollon neuvosto. Ennen kuin se havahtui ja vaivautui lähettämään asemille edustajiaan perunalastia vastaanottamaan, sille osoitetut muutamat vaunut luovutettiin piirineuvostojen kautta eräiden tehtaiden työläisille. Sadat työläiset, työläisvaimot ja lapset tulivat säkit mukanaan määrätuille paikoille ja jakoivat hetkessä kallisarvoisen perunalastin.

Tällainen „jakelu” ei tietenkään miellyttänyt Elintarvikehuollon neuvostoa eikä muitakaan kärsimään joutuneita asiakkaita. Ilmaistiin suuttumusta komission toimia kohtaan, sitä syytettiin laittomista teoista ja jakelusuunnitelman rikkomisesta. Asianomaiset valittivat Moskovan Neuvostoon ja Vladimir Iljitšille tietämättä, että mainittuja toimenpiteitä suoritettiin hänen luvallaan.

Valitukset valituksina, mutta kymmenisen vaununlastia, jotka jaettiin vastoin jakelusuunnitelmaa, merkitsivät käännekohtaa

tavaralastien purkaustöissä. Kaikki laitokset saatiin liikkeelle, kaikille tuli kiire. Ja kohta päivittäin purettujen vaunujen luku ylitti saapuneiden vaunujen luvun.

Marraskuun 20 päivän tienoissa eli noin kuukauden kuluttua komission asettamisesta ilmoitin Vladimir Iljitšille, että tehtävä on täytetty ja liitin selostukseeni luettelot ja muita asiakirjoja. Lausuin myös mielipiteeni siitä, että erikoisvaltuuksia ei enää kaivattu.

Erikoiskomissio muutettiin Moskovan lastinpurkaushallinnoksi, jolla ensin oli toinen nimi; johtajaksi minun tilalleni määrättiin sijaiseni. Mutta hän ei alussa menestynyt. Ratasolmu oli kohta taas täynnä vaunuja. Silloin Iljitš antoi määräyksen panna johtaja arestiin. Etteivät lastaustyöt siitä kärsisi, vaan päinvastoin parantuisivat, johtaja oli arestissa Kremlessä erikoisessa huoneessa, jossa oli puhelin, ja aresti koski vain virka-tehtävistä vapaata aikaa. Johtaja pantiin arestiin ratasolmun purkaustöiden normaalitilaan saattamiseen asti, ja tällä keinolla siihen päästiinkin nopeasti.

KAKSI TODISTUSTA

On säilynyt kaksi paperiliuskaa, kaksi virallista todistusta, joiden sisältö on melkein sama.

Ensimmäinen asiapaperi:

„Tämän esittäjä, tov. *Mihail Sergejevitš Kedrov* on Kansankomissaarien Neuvoston päätöksellä, t.v.¹ maaliskuun 27 päivältä vahvistettu Vastavallankumousta, keinottelua ja virkarikosta vastaan taistelevan Yleisvenäläisen Erikoiskomitean Kollegion Jäseneksi.

Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”.

Olen pitänyt monen monia kertoja tätä asiapaperia silmiäni edessä. Olen katsellut sen kallisarvoista allekirjoitusta, sen jokaista kirjainta ja jokaista viivaa. Olen tutkinut todistuksen perinpohjin. Sekä paperi että muste, kirjasimet, leima ja allekirjoitus puhuvat ja kertovat paremmin kuin mitkään sanat jo aikoja taaksejääneistä vuosista, jolloin nälkä ja vilu raivosivat kaupungeissamme ja kylissämme; jolloin Neuvosto-Venäjä oli eristetty rikkaista vilja-alueista ja polttoainelähteistä; jolloin paperiliuskan ja kynänterän saanti oli kovin vaikeaa ei vain rivikansalaiselle, vaan myöskin Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajalle; jolloin muste jäätty pullossa ja kynät raapivat turhaan paperia; jolloin elämä kulki eteenpäin jättiläisaskelin eikä ollut aikaa ajatella sellaisia pikku seikkoja.

¹ Vuosi 1919.— *Toim.*

Katsokaamme todellakin tarkemmin tätä asiapaperia. Ohut, melkein läpikuultava paperi. Huolellisesta säilyttämisestä huolimatta se on kulunut hituiseksi. Sen vasemmassa laidassa on Kansankomissaarien Neuvoston kulmaleima, jossa ovat säilyneet vanhojen, ennen vallankumousta käytössä olleiden oikeinkirjoitussääntöjen mukaiset kirjaimet „jat” ja „i”. Todistus on kirjoitettu huonolla kirjoituskoneella, nauha on ollut kotitekoinen. Kansankomissaarien Neuvoston leima, jolla todistus on vahvistettu, muistuttaa lähinnä sotilaskomppanian kanslian tai kunnanneuvoston leimaa. Todistukseen on kirjoitettu „virkarikosta” „virkarikoksia” asemesta.

Erikoisen kuvaava on toveri Leninin allekirjoitus. Muste on levinnyt paperille, terä on kirjoittanut huonosti. Vladimir Iljitšin on pitänyt kirjoittaa nimensä kaksi kertaa, toisen kerran ylempiäksi.

Ja tässä toinen samansisältöinen, mutta myöhäisempi asiapaperi heinäkuun 31 päivältä 1920.

Oli kulunut vain vuosi ja kolme kuukautta, mutta tässä asiapaperissa näyttävät heijastuvan Neuvostovallan kaikki saavutukset tuona lyhyenä ajanjaksona.

Rautainen saartorengas on murrettu. Kansalaisseita on loppuvaiheessa. Siperian vilja ja Azerbaidžanin nafta virtaavat voitokkaan proletaarisen vallankumouksen sydämeen ja aivoihin. Tykkien kielen tilalle on tullut diplomaattien hienostunut kieli: „Olkaa vakuutettu syvällisestä kunnioituksestani teitä kohtaan”. „Punaiset kauppiat” toveri Krasinin johdolla matkustavat Englantiin solmimaan ensimmäisiä kauppasopimuksia.

VSFNT:n muuttuneesta asemasta puhuvat myös Kansankomissaarien Neuvoston todistuksen kulmaleima ja kirjasimet, paperi ja leima.

Entä Iljitšin allekirjoitus... Näin selvää Iljitšin omakätistä allekirjoitusta olen harvoin tavannut. Se on erikoisen kaunis, kuvastaa horjumatonta lujutta, rauhallista varmuutta.

Siten saattoi kirjoittaa nimensä vain johtaja, joka oli ohjannut maan raskaiden koettelemusten kautta sosialismin lavealle ja varmalle tielle.

I. I. RADTŠENKO

MUISTEMIA V. I. LENINISTÄ

Tutustuin V. I. Leniniin vuonna 1900. Olin siihen aikaan „Iskran” edustajana ja osallistuin organisaatiokomitean työhön puolueen II edustajakokouksen koollekutsumiseksi. Vuonna 1917, pitkän väliajan jälkeen, tapasin V. I. Leninin uudelleen. Saavuin silloin Pietariin Moskovan kaupungin yhteiskunnallisen hallinnon valtuutettuna saamaan luottoa Moskovan läänin polttoturvetalouden järjestämiseksi. Kireä polttoainetilanne teollisuudessa ja liikenteessä, kaupunkitaloudessa, sairaaloissa ja väestön keskuudessa pani meidät käymään käsiksi siihen aikaan vielä vähän tunnetun ja vähän kokeillun polttoainelajin käyttöön. Koska minulla oli jo viisivuotinen työkokemus Bogorodskin „Elektroperedatšin” turvetyömaalla, sain tehtäväkseni tämän asian järjestämisen.

Sain pääsylvuvan Leninin luo ja tapasin Smolnan käytävällä Maria Iljinitšnan, joka sitten saattoikin minut Vladimir Iljitšin luo. Lenin otti minut vastaan sangen ystävällisesti, kyseli missä olin ollut nämä vuodet ja mitä työtä olin tehnyt. Hän ilostui saadessaan kuulla, että olin työskennellyt turvetyömaalla ja tunsin tämän alan. Lenin osasi heti antaa oikean arvon tälle polttoainelajille, jota silloisissa oloissa oli paljon helpompi hankkia kuin kaukaa Donetsin kivihiiltä ja Bakun naftaa. Vastatessaan kysymykseeni eikö minua olisi parempi käyttää johonkin muuhun työhön hän todisteli vakuuttavasti, että minun oli jäätävä edelleenkin turvetyömaita järjestämään, koska olin yksi tämän alan harvoista neuvostospesialisteista.

Vuonna 1918 Neuvostomaan turveteollisuus sai lujan organisaatioperustan. Korkeimman Kansantalousneuvoston yhteyteen perustettiin erikoinen Polttoaineen päähallinto — Glavtop, johon kuuluivat hiilen, vuoriöljyn ja polttoturpeen alahallinnot (Glavugol, Glavneft ja Glavtorf).

Šaturan polttoturvetyömaa on Neuvostoliiton turvehankinnan esikoinen.

Muistan kun huhtikuussa 1918 Kansakomissaarien Neuvostossa käsiteltiin Šaturan polttoturpeen tuotannon kustannusarviota. Valtionkontrollin tai Finanssiasiain kansankomissariaatin edustaja vastusti Glavtorfin esittämää työläisparakkien kustannusarviota. Olimme arvioineet yhden parakin rakentamisen maksavan 4.000 ruplaa. Sain Iljitšiltä kirjelapun:

„Oletteko ennen rakennuttanut parakkeja? Tiedättekö varmasti, että tarvitaan 4.000?” Vastasin myönteisesti.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš kysyi saman asian ääneen minulta sekä siltä toverilta, joka vastusti kustannusarviota. Mainittu toveri vastasi: „En ole rakennuttanut”.

Siirryttäessä äänestykseen Vladimir Iljitš muotoili kysymyksen seuraavasti: „On kaksi ehdotusta. Ensimmäisen ehdotuksen — myöntää 4.000 ruplaa parakkia kohti — on tehnyt toveri, joka on ennen rakennuttanut parakkeja. Toisen ehdotuksen — myöntää 2.000 ruplaa parakkia kohti — on tehnyt toveri, joka ei ole rakennuttanut parakkeja”. Hyväksyttiin ensinmainittu ehdotus.

Vuoden 1918 loppupuoli kului kamppailussa polttoaineen puolesta, sen tuotannon lisäämiseksi. Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvostossa käsiteltiin melkein joka päivä polttopuiden kuljetusta ja hankintaa, työläisten elintarvikehuoltoa, siviiliväestön mobilisointia yms. koskevia kysymyksiä. Kaikkia näitä kysymyksiä herätti, kehitteli ja vei eteenpäin uupumaton, alin-omaa uurastava Iljitš. Tämän jännittyneen työn tuloksena rauta-ten, asuintalojen, siviili- ja sotilassairaaloiden ja maanpuolustustehtaiden huoltaminen polttopuilla parani.

Vuoden 1918 lopussa ja vuonna 1919 Glavtorf ponnisteli paljon huoltaakseen turvekaivantojen työläiset elintarvikkeilla. Iljitš osallistui toimekkaasti tähän työhön antaen kaikkinaista apua. Helmikuun 5 päivänä Puolustusneuvosto teki päätöksen viljan kuljettamisesta turvetyöläisille läpikulkujunilla. Huhtikuun 14 päivänä 1919 oli Puolustusneuvoston käsiteltävänä kysymys lupakirjeiden antamisesta polttoturvetyöläisten arteleille viljan kuljettamiseksi työläisten kotipaikoilta työpaikoille. VSFNT:n elintarvikeasiain kansankomissaari A. D. Tsurupa kääntyi silloin Ukrainan SNT:n elintarvikeasiain kansankomissaarin puoleen pyytäen tätä antamaan kaikkinaista apua Glavtorfin valtuutetuille, jotka hankkivat Ukrainasta viljaa. Lenin lisäsi Tsurupan kirjelmään: „Yhdyn omasta puolestani toveri Tsurupan pyyntöön ja pyydän antamaan tov. Radtšenkölle ja muille valtuutetuille kaikkinaista apua. 17.IV.1919. Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”.

Vladimir Iljitšiä kiinnosti kysymys, mihin toimenpiteisiin olimme ryhtyneet saadaksemme työläiset pysymään vakituisesti turvekaivannoilla; hän ehdotti, että polttoturvetyöläiset vapauttaisiin sotapalvelu- ja työvelvollisuudesta ja palkittaisiin välttämättömillä kulutustavaroilla: kankailla, saappailla jne.

Vladimir Iljitš perehtyi nopeasti hänelle aivan tuntemattomaan tuotannon alaan — polttoturpeen valmistamiseen, syvennyi kaikkiin yksityiskohtiin, antoi arvokkaita käytännöllisiä neuvoja.

Marraskuun 11 päivänä Glavtorf lähetti Vladimir Iljitšille selostuksen juuri päättäneestä polttoturpeen valmistuskampanjasta. Saman päivän iltana sain vastauskirjeen, jossa Lenin huomautti, että selostuksesta puuttuivat yhteenvetotaulukot, vaikka oli runsaasti yksityisseikkoja luonnehtivia taulukkoja, puuttui vertailunumeroita polttoturpeen tuotannosta vuosina 1918, 1919 ja sitä aikaisemmalta ajalta (päivien luku, toimivien koneiden prosentti jne.), puuttui karttaa eikä ollut osoitettu edes matkan pituutta rautatieasemille, ei selitetty kaikkien koneiden käyntiinpanon ehtoja, ei ollut vertailevia numerotietoja, joista olisi näkynyt tuotannon ja kulutuksen suhde.

Vuonna 1920 minä keskustelin usein Vladimir Iljitšin kanssa polttoturvetyömaiden huoltamisesta elintarvikkeilla ja kalustolla, polttoaineen tuotannon teknillisen ja järjestelypuolen parantamisesta.

Leniniä kiinnostivat kovasti Šaturan sähköaseman rakennustyöt. Kehotin häntä monta kertaa tulemaan sinne, ja hän vastasi aina: — Lähtisin mielelläni käymään siellä! — Olisi hauskaa päästä vähän jaloittelemaan soille! — Mutta hänen ei kuitenkaan onnistunut tehdä sitä matkaa.

Heinäkuun 25 päivänä 1920 juhlittiin Neuvostomaan ensimmäisen piirisähköaseman Šaturan voimalaitoksen käyntiinlaskemista. Voimalaitos rakennettiin Leninin aloitteesta (sen teho oli toistaiseksi vain 5.000 kilowattia). M. I. Kalinin, joka oli Moskovan valtuuskunnan johtajana, lausui siinä tilaisuudessa uudisrakennukseen viiätäten: „Täällä laskettiin tänään työläisten ja talonpoikien käsin kommunismin kivijalka... Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea on sitä mieltä, että Šaturan sähköaseman rakentamiseen osallistuneet työntekijät ovat ansainneet sen, että heidän nimensä kirjoitetaan punaiselle taululle — esikuvaksi Tasavallan kaikille työtätekeville”¹.

Takapajuksen tekniikan vallitessa turpeenkaivajan työ oli tavattoman raskasta. Vladimir Iljitš teki kaikkensa teknillisten uudistusten hyväksi. Hänen aloitteestaan sain elokuussa 1920 komennuspaperin Eestiin tutustuakseni uusiin, teknillisesti

¹ Ks. „Izvestija” lehti № 165, heinäkuun 29 päivältä 1920.— *Toim.*

edistyksellisiin polttoturpeen valmistusmenetelmiin. Eettiin asti en silloin kuitenkaan päässyt. Mutta kysymys polttoturpeen valmistuksen tekniikan parantamisesta asetettiin päiväjärjestykseen. Neuvostomaan polttoturvetekniikan luojana oli lahjakas insinööri R. E. Klasson. Vladimir Iljitš kannatti tehokkaasti Klassonin esitystä polttoturpeen hankkimisesta hydraulisin menetelmin. Leninin aloitteesta tämä silloin vielä vähän kehittänyt esikoinen pääsi nopeasti lujille jaloille.

Lokakuussa 1920 V. I. Lenin oli katsomassa elokuvaa hydroturvevalmistuksesta. Lenin ja Klasson tapasivat silloin toisensa 25 vuoden jälkeen. Vladimir Iljitš tervehti Klassonia seuraavin sanoin: — Muistatteko, miten silloin epäilitte? Mutta vallankumous suoritettiin kuitenkin!

Lokakuun 28 päivänä 1920 V. I. Lenin lähetti useilla osoitteilla kirjeen, jossa selitettiin, että insinööri Klassonin keksimän hydraulipumpun käyttäntöönottaminen turpeenkaivun koneellistamiseksi on suuresta merkityksestä kansantaloudelle ja maan sähköistämiseksi. V. I. Lenin ehdotti, että hydroturvevalmistus tunnustettaisiin valtiolle ensivuoroisen tärkeäksi ja siis varsin kiireelliseksi työksi. Leninin ehdotuksesta asetettiin Hydroturvevalmistuksen Hallinto eli Gidrotorf (Glavtorfin alaiseksi).

Polttoturvetekniikan alalla ensimmäisen huomattavan keksinnön tuotantoon soveltamiseksi Neuvostohallitus ei säästännyt voimia eikä varoja. Viiden hydroturvekoneiston rakentaminen annettiin Moskovan koneenrakennustehtaalle (entiselle Michelsonin tehtaalle). Toista tuhatta työläistä ja 200 turvealan asiantuntijaa uurasti tämän keksinnön toteuttamiseksi. Huomattava osa teknikoista ja käytännön työntekijöistä oli sitä mieltä, että polttoturpeen valmistuksen uudessa menetelmässä oli paljon kiistanalaista ja epäilyttävää. Piti tehdä hydroturvekoneiston perusteelliset rakennelaskelmat ennenkuin voitiin aloittaa tämän tehokkaan ja kalliin kaluston valmistustyöt. Mutta keksijät pitivät kiirettä. Vladimir Iljitš sai sovitetuksi molemmat puolet osoittaen toisaalta ennakkonäkemyistä ja vallankumouksellista rohkeutta ja toisaalta asialle yhtä välttämätöntä varovaisuutta ja harkitsevaisuutta.

Lenin luki huolellisesti R. E. Klassonin selostuksen hänen Saksan-matkastaan ulkomaiseen tekniikkaan perehtymiseksi ja teki tähän selostukseen omia huomautuksiaan. Kirjeissään Glavtorfille Lenin korosti, että on toteutettava päätös hydroturvevalmistuksesta, myönnettävä varoja riittävästi ja työ on tehtävä taitavasti, sillä tämä keksintö on tavattoman suuresta merkityksestä Neuvostotasavallalle.

Joulukuussa 1921 V. I. Lenin pyysi minulta lyhyitä tietoja polttoturvetilanteesta, voidakseen tarkemmin muotoilla selostuksensa vastaavat luvut Neuvostojen IX edustajakokousta varten

ja ottaakseen selostukseensa havainnollisia numerotietoja. Lenin pyysi sivun kokoisen selonteon siitä, mitä nimenomaan oli tilattu Saksasta Hydroturvehallintoa varten ja tulisivatko tilaukset valmiiksi keväeseen 1922 mennessä ja mikä merkitys sillä tulee olemaan polttoturpeen saantiin vuonna 1922.

Selostuksessaan Neuvostojen edustajakokouksessa Lenin muiden saavutustemme ohella mainitsi myöskin Hydroturvehallinnosta. „Pari sanaa vielä eräästä saavutuksestamme — meidän saavutuksestamme polttoturpeen valmistamisessa. Polttoturpeen tuotanto oli meillä 1920 93 miljoonaa puutaa ja 1921 139 miljoonaa puutaa — se lienee ainoa ala, jossa me olemme jättäneet kauaksi jälkeen sotaa edeltäneen tason. Turvevaramme ovat äärettömät, sellaisia turvevaroja ei ole missään muussa maassa. Mutta tällä alalla on ollut ja on osaksi vieläkin tavattoman suuria vaikeuksia siinä suhteessa, että tämä työ, joka on yleensä raskasta, oli hirvittävän raskasta nimenomaan Venäjällä. Hydroturvevaimen keksiminen, jota ovat vieneet eteenpäin Glavtorfissa toverit Radtšenko, Menšikov ja Morozov, tekee tämän työn helpommaksi”¹.

Auttaessaan uuden menetelmän, hydroturvevalmistuksen juurruttamista Vladimir Iljitš kiinnitti suurta huomiota myös vanhaan menetelmään, konekappaleturpeen valmistukseen, jonka avulla saatiin toistaiseksi 95% kaikesta polttoturpeesta. Hän piti erikoista huolta turpeenkaivajain huoltamisesta elintarvikkeilla, mikä nälkävuonna 1921 oli sängen vaikea tehtävä. Lenin kannatti Glavtorfin pyyntöjä jauhojen, rasvan ja muiden elintarvikkeiden lähettämisestä turvekaivantojen työläisille.

Huhtikuussa 1921 V. I. Lenin antoi valistusasiain kansankomissaarille A. V. Lunatšarskille tehtävän voimistaa polttoturpeen valmistuksen propagandaa julkaisemalla lentolehtisiä, kirjasia ja oppikirjoja, järjestämällä kiertäviä näyttelyjä ja elokuvaesityksiä. Hän ehdotti, että koulujen ja teknillisten korkeakoulujen ohjelmiin otettaisiin polttoturpeen valmistusta käsittelevä kurssi ja että lähetettäisiin joka vuosi turpeen valmistuksen asiantuntijoita opintoretkille ulkomaille.

Vuonna 1921 minut määrättiin Ulkomaankaupan kansankomissariaatin kollegion jäseneksi. Kävin Vladimir Iljitšin luona myöskin tämän kansankomissariaatin asioiden vuoksi. Se oli aikaa, jolloin me solmimme ensimmäisiä kauppasopimuksia kapitalististen valtioiden kanssa, se oli Neuvostomaan ulkomaankaupan alkuvaihetta. Hoitaessaan muita talousaloja Lenin perehtyi syvällisesti myös ulkomaankauppaan. Hän auttoi ulkomaankaupan elimiä suositellen sille alalle työhön vanhoja, kokeneita

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 144.— Toim.

bolševikkeja. Minulla on säilynyt Vladimir Iljitšin muutamia tällaisia suosittelukirjeitä.

Useissa kirjeissään V. I. Lenin kosketteli neuvostollisen ulkomaankaupan muotoja ja menetelmiä. Hän hyväksyi sopimuksen, joka solmittiin amerikkalaisen Hammer ja Mitchell yhtiön kanssa pitäen sitä kaupankäynnin alkuna ja kehottaen meitä kiinnittämään erikoista huomiota sopimusvelvollisuuksien todelliseen täyttämiseen. Hän antoi ohjeita siitä, miten pitää järjestää Ulkomaankaupan kansankomissariaatin vientivarasto, tarkasti, miten tapahtui viljan ja muiden elintarvikkeiden osto ulkomailla (Volganvarren seudun nälänhädän vuoksi).

Vladimir Iljitš kiinnitti edelleenkin huomiota polttoturvetuoteollisuuden kysymysten ratkaisemiseen pitäen mm. huolta Hydroturvehallinnosta. Vuoden 1922 alussa Klasson valitti Vladimir Iljitšille, että Polttoturvetuoteollisuuden keskushallinto ei myönnä Hydroturvehallinnolle tarvittavia varoja koneiston asentamiseksi. Tämän johdosta Vladimir Iljitš lähetti Kansankomissaarien Neuvoston asioidenhoitajalle N. P. Gorbunoville kirjeen velvoittaen tätä kiinnittämään vakavaa huomiota R. E. Klassonin pyyntöön, myöntämään tarvittavat varat ja antamaan Polttoturvetuoteollisuuden keskushallinnossa Hydroturvehallinnolle itsenäisyyden asiainhoidossa. Muistuttaen Työ- ja Puolustusneuvoston useista päätöksistä, jotka koskivat avun antamista Hydroturvehallinnolle ja sen työn parantamista, Lenin vaati vetämään oikeudelliseen edesvastuuseen henkilöt, jotka olivat syyllistyneet näiden päätösten unholaan jättämiseen. Kirjeessään helmikuun 27 päivältä 1922 Lenin korosti, että „tietois- ten vallankumouksellisten on virkatehtäviensä täyttämisen ohella ajateltava myöskin niitä taloudellisia syitä, jotka pakottivat Kansankomissaarien Neuvoston tunnustamaan, että Hydroturvehallinnolla „on erittäin tärkeä valtiollinen merkitys” ”.

Maaliskuun 2 päivänä 1922 Lenin kirjoitti Hydroturvehallinnon työntekijöille:

„Tovereille, jotka työskentelevät Hydroturvehallinnossa.

...Nyt Te olette saaneet kaiken sen, mitä tarvitaan Teidän työtänne varten. Huolimatta köyhyydestämme ja kurjuudestamme on Teille annettujen määrärahojen lisäksi myönnetty vielä suuria summia.

On pidettävä hyvää huolta: 1) ettei tehtäisi turhia töitä, 2) ettei innostuttaisi sen suurempaan kuin mitä myönnetty varat sallivat, 3) että Teidän suorittamanne kokeet olisivat mahdollisimman hyvin perusteltuja ja antaisivat lopulliset vastaukset polttoturpeen valmistuksen uuden menetelmän käytännöllisestä ja taloudellisesta etuisuudesta, 4) kiinnitettävä erikoista huomiota siihen, että Teille myönnettyjen varojen tilitys hoidettaisiin kunnollisesti.

Tilinpito on järjestättävä niin, että sen perusteella voitaisiin määritellä valmiin polttoturpeen hinta.

Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)"¹.

Viimeisen kerran V. I. Lenin antoi tehokasta apua polttoturvekysymyksessä lokakuussa 1922. Lähetin silloin Vladimir Iljitšille lyhyen kirjeen pyytäen häntä auttamaan uudentyyppisten polttoturvekoneiden hankkimisessa ulkomailta. Samana päivänä Lenin vei Työ- ja Puolustusneuvostossa läpi päätöksen tästä asiasta ja kehotti Neuvoston sihteeriä tov. Fotijevaa ilmoittamaan päätöksestä minulle samana iltana. Työ- ja Puolustusneuvosto päätti: a) myöntää Työ- ja Puolustusneuvoston vararahastosta 7.000 kultaruplaa polttoturvekoneen hankkimiseen ulkomailta, b) velvoittaa tov. Radtšenko ilmoittamaan, kuinka monta insinööriä pitää lähettää ulkomaille, ja myöntää samasta vararahastosta säädettyjä komennusmatkoja vastaava lisäsumma.

Polttoturvealalla samoin kuin koko talousrintamalla oli silloin voitettava suuria vaikeuksia. Leninin ohjeet ja yhteys häneen auttoivat meitä voittamaan menestyksellisesti nämä vaikeudet ja poistamaan epäkohdat työstämme. Vladimir Iljitš oikaisi meitä aina kun erehdyimme ja teimme virheitä ja samalla hän valoi meihin uskoa voimiimme, uskoa siihen, että pystymme korjaamaan virheet. Hänen tahdikkuutensa, huomaavaisuutensa, huolenpitonsa ja toverillinen apunsa auttoivat meitä selviytymään pahimmistakin vaikeuksista. Me opimme Vladimir Iljitšiltä rohkeutta, päättäväisyyttä ja sitkeyttä päämäärän saavuttamiseksi.

---

¹ „Lenin-kokoelma” XXXV, s. 323.— *Toim.*

A. D. TSURUPA

VLADIMIR ILJITŠ JA ELINTARVIKEPOLITIikka

Aivan Lokakuun vallankumouksen ensi päivistä Vladimir Iljitš seurasi tarkkaavaisesti elintarviketilaa maassa ja erikoisesti pääkaupungeissa ja muissa työläiskeskuksissa. Jo marraskuussa 1917, ennen minun nimittämistäni kansankomissaariksi, hän keskustelussa kanssani asetti kysymyksen siitä, että työläisille annettaisiin täysi elintarvikeannos ja väestön muille luokille, varsinkin ei-työtätekeville, annosta pienennettäisiin ja tarpeen vaatiessa saatettaisiin se nollaan. Tästä sai alkunsa luokkakanta elintarvikejakelella.

Toisen kerran minulla oli Vladimir Iljitšin kanssa pitkä keskustelu elintarvikeasioista sen jälkeen, kun minut helmikuussa 1918 nimitettiin kansankomissaariksi. Nähtävästi Vladimir Iljitšillä ei silloin vielä ollut lujaa ja selvää kantaa tulevan elintarvikepolitiikan luonteesta. Mutta jo silloin hänen ajatuksensa pyörivät itsepintaisesti viljamonopolikysymyksen ympärillä, joka oli elintarvikekysymyksen ainoa mahdollinen ja oikea ratkaisu niissä oloissa.

Elintarvikehuollon ja kulkulaitoksen erikoiskomission istunnossa minulle annettiin „viljan hankinnan” lakiluonnos, jonka oli kirjoittanut Vladimir Iljitš. Tästä luonnoksesta päätellen Vladimir Iljitš oli tiukan viljamonopolin kannalla. Ikävä etten ole säilyttänyt kopiota siitä luonnoksesta, joka oli kyseiselle aikakaudelle erittäin kuvaava asiakirja.

Siitä lähtien Vladimir Iljitš toteutti tiukasti, päättävästi ja horjumattomasti viljamonopolia ja sitä elintarvikepolitiikkaa, joka oli voimassa vuosina 1918, 1919 ja 1920. Voidaan sanoa täysin varmasti, että juuri hän, Vladimir Iljitš, määritteli sen elintarvikepolitiikan, jota toteutettiin Neuvostovallan olemassaolon ensimmäisenä kolmena vuotena, että juuri hänen horjumaton päättäväisyytensä, hänen poliittisen ja usein myöskin hänen järjestävän johtotyönsä avulla saatiin tehdyksi se, mitä tehtiin,

että Neuvostovallalle mitä vaikeimpana ajankohtana elintarvikekysymys saatiin ratkaistuksi siten niinkuin se ratkaistiin. Ilman hänen aktiivista ja välitöntä osallistumistaan esillenousseiden sangen kärkevien ja monimutkaisten elintarvikekysymysten ratkaisuun ei maan huoltokysymys olisi tullut ratkaistuksi ja kuka ties työtätekevät eivät olisi kestäneet heidän kestettäväkseen langenneita elintarvikevaikeuksia. Me elintarvikealan työntekijät olimme vain toimeenpanijoina, jotka antoivat Leninin ohjeille käytännöllisten toimenpiteiden muodon.

Erikoisen vaikeina hetkinä Vladimir Iljitš luonteenomaisella joustavuudella, taidolla ja ymmärtämyksellä salli joskus eräitä vähäisiä väliaikaisia poikkeuksia yleisesti tunnustetusta linjasta, mutta hän teki sen vain äärimmäisissä tapauksissa, jolloin nälkiintyneet työläiset joutuivat epätoivoon. Eikä hän näitä poikkeuksia salliessaan luullut, että ne voivat parantaa maan elintarviketilannetta, vaan hän teki sen todistaakseen esimerkkien ja tosiasioiden avulla epäileville työläisille ja epäileville puoluetöytätekijöille, että mistä tahansa muusta elintarvikepolitiikasta voi työläis-talonpoikaiselle valtiolle olla tuhoisat seuraukset.

Kerron tapauksen, joka on tässä suhteessa erittäin kuvaava.

Vuonna 1919 eräässä keskustelussa kanssani V. I. Lenin puhui kiihkeästi siitä, että elintarvikepolitiikan vastustajat ja horjuvat ryhmät käyttivät hyväkseen elintarvikehuollon työntekijäin virheitä ja olivat tehneet läpimurron elintarvikerintamalla; valitettavasti läpimurto voitiin lyödä takaisin vain myönnytyksin, mutta vain sellaisin myönnytyksin, jotka eivät yleispiirtein muuttaisi elintarvikehuollossa otettua suuntaa. Kaikki muistavat, kuinka kiihkeän tulisesti Vladimir Iljitš puhui silloin Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean puolueyhjän kokouksessa elintarvikepolitiikan kysymyksestä. Juuri sillä hetkellä hän esti puolueen kääntymästä sellaiseen elintarvikepolitiikkaan, jonka toteuttaminen olisi johtanut perikatoon, kuten selveni kaikille myöhemmin.

„Sotakommunismiin” kaudella Vladimir Iljitš luonteenomaisella ennakkonäkemyksellä toteutti sitkeästi sen ajan elintarvikepolitiikkaa, ja samanlaisella kaukonäköisyydellä hän vuonna 1921 katsoi välttämättömäksi kieltäytyä siitä politiikasta, sillä taloudelliset ja poliittiset olosuhteet muuttuivat. Tarkoitin niinsanottua uutta talouspolitiikkaa.

Vladimir Iljitš toteutti yhtä päättävästi ja johdonmukaisesti myös uutta talouspolitiikkaa elintarvikehuollon alalla valvoen tarkasti, ettei entinen suunta missään tapauksessa pääsisi ilmeneeseen elintarvikepolitiikan alalla, että entisessä pysyminen, joka on ominaista jokaiselle hallintokoneistolle ja jokaiselle työntekijälle, myös Elintarvikeasiain kansankomissariaatin

työntekijöille, juurittaisiin pois elintarvikehuollon käytännöstä. Hän arvosti korkealle elintarvikehuollon työntekijöiden työn, mutta pelkäsi, että nämä asialleen rajattoman uskolliset työntekijät, jotka olivat voittaneet suuria vaikeuksia ja saaneet työn kuntoon ponnisteltuaan monia vuosia, uhrattuaan vallankumouksen hyväksi tuhansia ihmishenkiä (tätä eivät monet ehkä tiedäkään tarpeeksi hyvin),—että nämä työntekijät lähtevät sille vanhalle tielle, jolta maa oli jo poistunut.

Vladimir Iljitš valvoi tarkasti elintarvikehuollon koneiston työtä uusissa oloissa, valvoi herkeämättä sen toimintaa ja oli armoston vähäisestäkin poikkeamisesta entisen elintarvikepolitiikan suuntaan.

Näin Vladimir Iljitš suhtautui elintarvikeasiaan siihen asti, kun maa sai lopultakin helpotusta elintarvikehuoltoon ja elintarvikekysymys muuttui toisarvoiseksi.

Kaikki elintarviketyöntekijät, jotka nykyisin¹ ovat hajaantuneet Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton eri kulmille ja työskentelevät kaikilla hallinto- ja toiminta-aloilla, työskentelevät maamme talouselämän sekä puolue-elämän alalla, kaikkien heidän on tiedettävä, että elintarvikepolitiikan luoja ja rakentajana oli nimenomaan Vladimir Iljitš. Heidän kaikkien on tiedettävä ja muistettava, että nimenomaan Lenin kantoi voimakkailla hartioillaan koko jättiläistyön. Hänen ansiotaan on, että elintarviketyöntekijäin ponnistukset, tuhansien puolueytyöntekijäin ja kymmenien tuhansien puolueeseen kuulumattomien työläisten ponnistukset tuottivat tuloksia.

Muistakoot kaikki sen. Muistakoot kaikki myös sen, että johtamisen taitoa, välttämättömien valtionlaitosten rakentamisen taitoa ja tunnollisuutta työntekoon Vladimir Iljitš opetti meille silloin, kun me työskentelimme elintarvikehuollon alalla. Järjestelytyön ja käytännöllisen työn arvokkaimman kokemuksen, joka meillä nyt on, me olemme saaneet toimiessamme kahdella rintamalla—sotarintamalla ja elintarvikerintamalla, joita työtätekevien suuri johtaja välittömästi johti.

¹ Muistelmat on kirjoitettu tammikuussa 1924.—*Toim.*

N. M. ANTSELOVITŠ

V. I. LENININ LUONA

Lokakuun vallankumouksen ensi päivinä minut kutsuttiin Felix Edmundovitš Dzieržynskin luo. Hän sanoi, että Lenin oli päättänyt lähettää minut Vologdan lääniin järjestämään sieltä Pietariin viljajunia.

Olin Sotilaallisen vallankumouskomitean jäsen ja minulla oli silloin useita tärkeitä velvollisuuksia. Työtä oli paljon, ja se oli jännittävää ja mielenkiintoista. Minusta tuntui, että olisi enemmän hyötyä, jos jäisin Pietariin, joka eli silloin suuren nousun päiviä. Sain Felix Edmundovitšille, että hän pyytäisi Leniniä peruuttamaan päätöksensä minun komennusmatkastani. Tov. Dzieržynski ei ollut kanssani samaa mieltä. Päätin itse mennä Leninin luo. Kun menin Vladimir Iljitšin työhuoneeseen, katsahti hän minuun ihmetellen ja kysyi:

— Ettekö te vieläkkään ole matkustanut?

Vastasin, että olin saanut vast'ikään tietää komennusmatkasta.

— Aika ei odota,— sanoi Lenin,— vallankumous tarvitsee viljaa.

Yritin esittää Iljitšille pyyntöni, mutta hän keskeytti minut:

— Te ette käsitä viljan merkitystä vallankumouksen voiton saavuttamisessa. Te luulette, että työläisiä voidaan ruokkia pelkällä agitaatiolla. Täydellistä voittoamme varten tarvitaan sekä agitaatiota että leipää. Teidän on osattava käyttää agitaatio-kykyne leipäviljan hankkimiseksi vallankumousta varten.

Lenin puhui jyrkästi ja paheksuvasti, ja minä hämäännyin hieman alussa. Huomattuaan mielentilani Iljitš siristi leniniläiseen tapaan silmänsä ja sanoi hymyillen:

— Käsitätkö nyt matkanne välttämättömyyden?

— Käsitän, Vladimir Iljitš, käsitän ja matkustan heti.

— Se on hyvä.— Lenin puristi jäähyväisiksi ystävällisesti kättäni.— Hakekaa valtuuskirja ja matkustakaa.

Sain samana päivänä valtuuskirjan ja matkustin Vologdaan, Vjatkaan ja Kotlasiin täyttämään minulle uskottua kunniallista ja vastuunalaista tehtävää.

Täytettyäni tehtävän palasin takaisin Pietariin ja kävin vähän ajan kuluttua uudelleen Leninin luona. Hän halusi tietää talonpoikien mielialasta ja nauroi kaikesta sydämestään kun kerroin hänelle, miten bolševikit olivat kukistaneet Vjatkassa menševistisen „hallituksen”. Sitten Iljitš yht’äkkiä kysyi, olinko minä koskaan työskennellyt rautatieläisten keskuudessa. Vastasin myönteisesti.

— Siinä tapauksessa te varmaankin tunnette toveri Jelizarovin.

Minä todellakin tunsin Jelizarovin.

— Kuinka arvelette, — kysyi Vladimir Iljitš, — pystyisikö Jelizarov täyttämään kulkulaitoksen kansankomissaarin tehtäviä?

Sanoin että mielestäni hän pystyi siihen. Jelizarov oli kelpo bolševikki ja tunki kulkulaitoksen työn.

— Minä myös luulen, että hän pystyy, — jatkoi Vladimir Iljitš.— Mutta hän itse ei halua kansankomissaariksi ja minun on ymmärrettävistä syistä epämukava häntä suostutella. Hän on sisareni Anna Iljinitšnan mies ja minulle läheinen. Pyydän teitä puhumaan hänelle tästä asiasta.

Otin täyttääkseni tuon „diplomaattisen” tehtävän. Menin Jelizarovin luo, mutta en yksin, vaan rautatieläisryhmän kanssa, ja me saimme hänet taivutetuksi siirtymään työhön kulkulaitoksen alalle. Hänet nimitettiin ensimmäiseksi kulkulaitosten kansankomissaariksi.

* * *

Minua aina ihmetytti Vladimir Iljitšissä se, että huolimatta epäinhimillisestä kuormituksesta valtiollisilla tehtävillä hän ei koskaan unohtanut lähimmäisiään ja ystäviään, vaan huolehti heistä ja ympäröi heidät huolenpidolla. Muistan erään tapauksen, joka kuvaa Leninin tätä piirrettä. Se sattui siihen aikaan, kun Neuvostohallitus oli siirtynyt jo Moskovaan.

Minä asuin Pietarissa, Punaisella kadulla, lähellä Työnpalatsia. Eräänä varhaisena aamuna, kun päivä alkoi vasta valjeta, heräsin siihen, että oveen kolkutettiin kovasti. Hypähdin sängystä, juoksin avojaloin eteiseen ja avasin oven. Voitte käsittää hämmästykseni: rappukäytävällä seisoj Vladimir Iljitš ja hänen takanaan Nadežda Konstantinovna ja Maria Iljinitšna.

— Olemme saapuneet luoksenne erikoisen asian vuoksi,—
sanoi Iljitš.

Peräännyin hämmästyneenä enkä osannut sanoa mitään. Sitten muistin äkkiä, että olin puolipukeissa, palasin kiireesti makuuhuoneeseen pyytäen kädenliikkeellä vieraita viereiseen huoneeseen. Pukeutuessani ajattelin: Mitä on tapahtunut? Minkä tähden Iljitš on saapunut Moskovasta tänne? Miksi hän tuli juuri minun luokseni? Menin viereiseen huoneeseen. Iljitš seisoi ikkunan luona. Pyysin häntä istumaan. Hän kieltäytyi.

— Minulla on liian niukalti aikaa,— sanoi hän.— Olen tullut tänne Jelizarovin hautajaisiin.

Minä en ollut vielä kuullutkaan Jelizarovin kuolemasta ¹.

— Teidän pitää auttaa meitä,— jatkoi Vladimir Iljitš.— Pitää järjestää Jelizarovin hautajaiset. Lähden jo tänään takaisin Moskovaan.

Iljitš sanoi haluavansa saattaa Jelizarovin hautausmaalle kulkien ruumisarkun jäljessä. Minä yritin suostutella Leniniä ottamaan auton, mutta hän kieltäytyi jyrkästi.

Ammattiliittotovereiden avulla järjestimme Jelizarovin hautajaiset. Vladimir Iljitš kulki hautausmaattueessa läpi kaupungin Työpalatsilta Novodevitšin luostarille saakka. Hautausmaalla pidettiin surukokous. On säilynyt valokuva tästä kokouksesta. Lenin seisoo omaistensa, ystäviensä ja työläisten ympäröimänä.

* * *

Vuonna 1920 avattiin Pietarissa Kommunistisen Internationaalin II kongressi. Lenin johti sen työtä. Hän ei ollut poissa yhdestäkään istunnosta, piti puheita sekä keskusteli edustajien kanssa. Leninin työpäivät olivat pitkiä, mutta hän löysi kuitenkin aikaa käydäkseen meidän kanssamme Kamennyi ostrovilla, missä olimme avanneet silloin ensimmäiset lomakodit. Hän kävi kaikissa rakennuksissa, tervehti siellä lepääviä työläisiä ja työläisnaisia ja keskusteli heidän kanssaan ystävällisesti.

Muistan erinomaisesti Iljitšin sanat:

— Tämä on vain hyvä alku. Alku vain. Kun saamme lopetuksi kansalaissodan, rakennamme tuhansia lomakoteja. Mutta sitä varten meidän on ensin voitettava vihollinen.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš matkusti Smolnaan, josta sitten lähti työläisten juhlakulkueseen. Hän ei halunnut minkäänlaista vartiostoa. Meidän piti sen takia turvautua viekkauteen. Ympäroimme hänet tiiviinä renkaana ja kiinnitimme takkiimme

¹ M. T. Jelizarov kuoli maaliskuun 9 päivänä 1919.— *Toim.*

erikoismerkin, ettei kukaan pääsisi meidän ryhmäämme. Samanlainen merkki oli myöskin Vladimir Iljitšin takissa. Hän arvasi että häntä vartioitiin ja oli tyytymätön, mutta me selitimme hänelle, että „rengas” oli muodostunut sattumalta. Vastaukseksi tähän hän vain hymyili veitikkamaisesti, leniniläisesti, siristäen silmäänsä.

S. V. MALYŠEV

MUISTEMIA LENINISTÄ¹

Ensimmäisinä päivinä Lokakuun vallankumouksen jälkeen minut lähetettiin työhön Työasiain kansankomissariaattiin. Se sijaitsi silloin Marmoripalatsissa. Helmikuun vallankumouksen alussa siellä oli Kerenskin ministeri Matvei Skobelev ja hänen jälkeensä Kuzma Gvozdev. Kun pystytettiin Neuvostovalta, niin ministeriön kaikki virkailijat tekivät lakon ja lähtivät pois ministereineen. Kun me tulimme Marmoripalatsiin, ei siellä ollut ketään. Pöytälaatikot oli lukittu. Ne piti murtaa auki. Marmoripalatsin käytävillä vilahteli toisinaan ihmishahmoja kuin varjoja — siellä kuljeksi talon entistä isäntäväkeä, ruhtinaita, Konstantin Konstantinovitšin poikia. Meille kerrottiin silloin, että ruhtinatar myös oleskeli vielä palatsissa. Kansankomissaari (Šljapnikov) antoi monia päiväkäskyjä ruhtinasrodun häätämisestä palatsista, mutta käskyjen täytäntöönpano viivästyi jostain syystä. Ruhtinaat yrittivät sillä välin jo kähveltää palatsin kalleuksia. Silloin heidät kaikki tietenkin kyörättiin palatsista ilman päiväkäskyä.

Alussa meitä oli Työasiain kansankomissariaatissa ehkä vain kymmenkunta henkeä, myöhemmin tuli enemmän. Muistan Šljapnikovin — kansankomissaarin, kaksi hänen apulaistaan V. V. Schmidtin ja Gr. Feodorovin, Vinokurovin (työskenteli vakuutusosalalla). Siellä työskenteli myös tov. Tilinski sekä Viipurin tehtaan työmies tov. I. F. Kadatski. Virkakoneistossamme oli noin viisi miestä puolueeseen kuulumattomia. Kehitettiin suurisuuntaista työtä. Minut määrättiin komissaariksi, jonka tehtäviin kuului työselkkausten selvittely. Määräys johtui kaiketi siitä, että puoluetöyössä olin aikaisemmin johtanut monia suuria lakkoja ja järjestänyt työttömien neuvoston.

¹ S. V. Malyševin muistelmat V. I. Leninistä on kirjoitettu 1933; julkaistu täydellisesti kirjassa: *S. Malyšev, Muistelmia Leninistä, 1933.—Toim.*

Komissaarina ollessani jouduin tekemisiin tehdashallintojen kanssa. Ne olivat kansallistettujen, pakkoluovutettujen, kunnallistettujen ja muuten valtion omaisuudeksi siirrettyjen lukuisten tehtaiden johtokuntia. Neuvojin ja kehotin niitä suojaamaan työläisten ja proletaarisen valtiomme etuja ja varsinkin pyrkimään siihen, että tehtaat pantaisiin käyntiin täydellä teholla. Mutta näiden valtiolle siirtyneiden tehtaiden johtokunnat lakkasivat maksamasta työläisille palkkaa, ja monet johtokuntien toimihenkilöistä yksinkertaisesti pakenivat. Tosin muutamat johtokuntien jäsenistä, joko työläisten painostuksesta tai oman harkintansa perusteella, tulivat Työasiain kansankomissariaattiin ja ilmoittivat olevansa valmiita auttamaan meitä teollisuuden johtamisessa, vaikka heillä ei olekaan rahaa, että voisivat maksaa työläisille.

Muistan kun kerran Työasiain kansankomissariaattiin tuli ryhmä insinöörejä kommunistimme Karpovin johdolla. Hänen kanssaan tuli myös ryhmä Uralin kemiallisten tehtaiden työläisiä. Työasiain kansankomissariaattiin muodostettiin komiteoita, joissa oli edustajansa johtokunnista ja työläisten joukosta. Komiteat etsivät varoja palkan maksamiseksi työläisille ja raaka-aineen ostamiseksi, jotta olisi voitu jatkaa töitä. Ja usein jouduimme umpikujaan, kun emme keksineet keinoja töiden jatkamiseen emmekä palkan maksamiseen työläisille, sillä johtokunnat pitivät salassa tietonsa. Tosin Bondjužskin tehtailla Karpov yhdessä insinöörien kanssa sai hankittua sekä rahavaroja että raaka-aineita.

Tehtaiden pakkoluovutus toteutettiin useimmissa tapauksissa tehdaskomiteoiden aloitteesta. Työläiset lähettivät kaikilta Venäjän kulmilta valtuuskuntia Työasiain kansankomissariaattiin. Meidän oli vastattava kaikkiin kysymyksiin.

Kerran tavatessamme Vladimir Iljitš sanoi minulle, että olisi hyvä jos Työasiain kansankomissariaatissa joku pitäisi silmällä sotatarviketehtaita ja ajattelisi myös sitä, mitä meidän on tehtävä niille edelleen, varsinkin kun niillä on hyvin paljon väkeä, joka ei tee entistä työtä eikä sillä ole uuttakaan. Tunsin tehtaat. Olin ollut niissä puoluetyössä ja tehnyt muutakin työtä, ja mainitsin heti erikoista huomiota vaativat tehtaat, esimerkiksi Ohdan ruutitehtaat. Sinne oli jäänyt vanhoja proletaareja vain 10%, loput olivat sotapalvelusta karttaneita kauppiaiden, kulakien ja tilanherrojen poikia. Tämä toistakymmentä tuhatta käsittävä joukko ei tietenkään ollut myötämielinen meille ja tilaisuuden tullen sitä voivat käyttää hyväkseen meidän vihollisemme. Kerroin Vladimir Iljitšille myös, että Ohdan tehtailta oli käynyt meillä Työasiain kansankomissariaatissa kaksi meidän kommunistia, muistaakseni Zuk ja Kaminski (myöhemmin molemmat kaatuivat rintamalla) ja kertoneet meille, että siellä

vallitsi kauhea epäjärjestys. Tehtaalla oli paljon ruutia, dynamiittia, pyroksiliinia, meliniittiä, joka lojui pakkaamattomana ja voi joka hetki räjähtää, varsinkin kun työläiset suhtautuivat asiaan aivan välinpitämättömästi. Tehtaalla oli paljon tuotantotarkoituksiin varattua spriitä. Oli tavattu juopuneita makaa-massa puolivalmisteiden päällä tupakka hampaissa. Jos sattuu räjähdys, niin se voi, kuten meille sanoivat pyroteknikot, aiheuttaa suurta vahinkoa Pietarille.

Vladimir Iljitšä huolestutti vakavasti sellainen tilanne, ja hän käski minun ryhtyä viivyttelämättä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Toverien Žukin ja Kaminskin kanssa muodostimme komitean ruutitehtaiden evakuoimiseksi ja ryhdyimme työhön. Toimintaohjelma oli seuraava: ensinnäkin — viedä ruutitehtailta pois kaikki sprii. Jos ei voida kuljettaa spriitä pois, koska työläiset alkavat menševikkien vaikutuksesta vastustaa sitä, on valittava sopiva hetki, kun tuuli puhaltaa asutuksen suunnalta, työläisten asunnoilta, ja laskettava sprii kana-vaan. Panimme sen toimeen turvautumatta varaamaamme asevoimaan ja konekivääreihin. Toiseksi — oli viivyttämättä annettava lopputili työläisille, jotka olivat tulleet tehtaaseen sodan aikana eivätkä ennen sotaa olleet työskennelleet tuotannossa.

Tehtävä oli erittäin vaikea, sillä kemistien liitossa ohjaket olivat silloin menševikeillä, jotka esittivät meille kokonaisen joukon vastavaatimuksia estääkseen tehtaan puhdistamisen epäproletaarisista aineksista. Menševikit laativat kemistien ammatiliitossa sellaiset lopputiliehdot, että meidän olisi pitänyt tilittää „vaarallisista työoloista”, „tapaturmista” yms. valtavia summia, joita pankki ei voinut meille antaa. Kävimme pitkiä neuvotteluja tuon menševistisen kemistien ammattiliiton kanssa. Mutta menševikit eivät suostuneet vähäisiinkään myönnytyksiin. Lopulta vanhojen työläisten painostuksesta kemistien liitto suostui hyväksymään pienemmät maksut sekä sen, että työläisten lääkärin-tarkastuksen suorittaa Työasiain kansankomissariaatin lääkäri, sillä menševikkilääkärit jarruttivat sitä kaikin keinoin.

Vladimir Iljitš tiedusteli meidän kaikista toimenpiteistämme, ja minä selostin hänelle aina päivän tai parin kuluttua. En löytänyt moneen päivään lääkäriä, koska lääkärin yhdistys sekä Pietarissa että muissa kaupungeissa oli mielialaltaan bolševikkivastainen ja neuvostovastainen ja Pirogov-yhdistyksen edustajakokouksen päätöksen mukaisesti taisteli silloin meitä vastaan eikä tahtonut lähteä työhön Työasiain kansankomissariaatin komiteoihin eikä puolustaa Neuvostovaltion etuja. Lääkäriä etsiessäni esitin pyynnön vakuutuslääkärillemme tov. Vinokuroville, joka niihin aikoihin jo työskenteli Työasiain kansankomissariaatissa. Seuraavana päivänä hän sanoi minulle, että kommunistilääkärin pienellä ryhmällä on paljon työtä eikä hän

voi lähettää yhtään lääkäriä. Lopulta päätin matkustaa Borovitšiin ja mobilisoida Borovitšin kunnanlääkärin Kadobnaja-Malyševan, joka oli väliaikaisesti Kaupunkiliiton sotilassairaalan johtajana. Käytin vain kerran tätä lääkäriä ruutitehtailla, sillä siihen aikaan tapahtui jokin muutos tilanteessamme parempaan päin. En muista ajoimmeko hajalle sen liiton tai vangitsimmeko jonkun menševistisistä liiton päämiehistä, mutta joka tapauksessa he lakkasivat junnaamasta meitä vastaan. Tehtaan evakuointikomitean työ alkoi sujua tasaisemmin.

Vladimir Iljitšin avulla teimme nopeasti sopimuksen rautatiehallinnon ja Kulkulaitosten kansankomissariaatin kanssa, joka suostui meitä auttamaan, ja laadimme suunnitelman kaikkien sota-ajan työläisten kuljettamiseksi Schlüsselburgista (Pähkinälinnasta) ja Pietarista suoraan heidän kotipaikkakunnilleen. Valitsimme henkilöluettelujen mukaan, ja esimerkiksi Tverin läänistä kotoisin olevat panimme erikoisjuniin, jotka menivät suoraan kyseiselle seudulle. Kun kaikki tveriläiset saatiin pois, alettiin kuljettaa permiläisiä, sitten vjatkalaisia, smolenskilaisia jne.

Liikaväen poiskuljetusta koskevan kysymyksen ohella Vladimir Iljitšiä kiinnosti erikoisesti kysymys räjähdysaineista. Hän oli niiden vuoksi kovasti huolissaan siksi kun oli käynnissä saksalaisten hyökkäys Pietariin. Eräiden tykistöupseerien avulla laadimme suunnitelman kaikkien räjähdysaineiden kuljettamiseksi Ohdan tehtailta erikoisiin maakorsuihin ja lähimetsiin, ja osa meliniitista, dynamiitista ja muista räjähdysaineista meidän piti upottaa ruutitehtaiden lähellä sijaitseviin järviin. Osa tästä työstä suoritettiin minun osanotollani ja sitten ilman minua, meidän kommunistiemme ja muun muassa tov. Žukin johdolla.

Tammikuussa 1918 Työasiain kansankomissariaatissa oli jo melko paljon työntekijöitä, ja joulukuun lopussa 1917 tai tammikuun alussa 1918 sain tov. Sverdlovilta ja Vladimir Iljitšiltä määräyksen siirtyä työhön Elintarvikeasiain kansankomissariaattiin. Siihen aikaan elintarvikeasiain kansankomissaari tov. Schlichter oli lähetetty Siperiaan erikoiskomissaarina johtamaan hankintoja, Kansankomissariaatin johtoon oli jäänyt hänen sijaisensa D. Z. Manuilski, joka nimitti minut huoltoneuvoston jäseneksi ja johtamaan tavaravaihtoa ja viljanhankintoja Siperiassa.

Esitin kohta työsuunnitelman, joka oli seuraava: muodostamani ryhmä kokoa mahdollisimman lyhyessä ajassa kaksi junalastia Siperiassa tarvittavia tavaroita ja matkustaa Siperiaan Schlichterin käyttöön tavaravaihdon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Vladimir Iljitš hyväksyi esitykseni, ja minä ryhdyin asiaa järjestämään.

Kuljetin Siperiaan kokonaisen junalastin ruutia, hauleja ja muita metsästystarpeita. Lähetimme tov. Ilmerin kanssa tavarat heti Siperian metsästysseuduille. Lähetin niistä hyvin suuren osan Angaralle, missä olimme olleet karkotuksella. Myöhemmin partisaanit kertoivat minulle, että sillä ruudilla ja niillä hauleilla he antoivat aika lailla selkään Koltšakille.

Huhtikuun lopulla 1918 taloudellinen neuvottelukokous ja erikoiskomissaari Schlichter lähettivät minut maamme keskukseen varaamaan Siperian väestölle tavaroita seuraavien viljanhankintojen ajaksi.

Omskista lähtiessäni oli jo selvää, että tšekkoslovakialaiset legionäärit sijoittivat voimiaan Siperian ja Uralin eri paikkakunnille. Tšekkoslovakialaisen joukko-osaston ja Tšeljabinskin Neuvoston välillä oli jo ollut selkkaus, oli sattunut muitakin samanlaisia tapauksia. Tilanne oli jo kehittynyt sellaiseksi, että tšekkoslovakialaisten sijoittamat voimat saattoivat millä hetkellä tahansa alkaa toimia meitä vastaan. Mutta sota-asiain kansankomissaari, joksi silloin oli nimitetty Trotski, ei nähnyt mitään eikä ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin.

Kun palasin Siperiasta Pietariin, oli hallituksemme jo Moskovassa. Maria Iljinitšnan tai jonkun toisen avulla pääsin myös Moskovassa tapaamaan Iljitšiä. Viljan ostamisesta Siperiasta ei tietenkään puhuttu paljoa, koska oli selvää, että lähi aikoina ei sieltä mitään ostettaisi eikä ollut syytä järjestää tavaravaihtoa. Se mitä kerroin Vladimir Iljitšille, sai hänet yhä enemmän vakuuttuneeksi siitä, että on otettava viivyttelämättä selvää tšekkoslovakialaisista voimista ja ryhdyttävä toimenpiteisiin taistelun käymiseksi niitä vastaan. Sinne lähetettiin heti sotilaskomissaari, joka sähköellä vahvisti Iljitšille tilanteen olevan vaarallisen ja tiedotti tšekkoslovakialaisten aikovan aloittaa aseellisen taistelun meitä vastaan.

Vladimir Iljitšin kanssa käydyn keskustelun jälkeen palasin Pietariin. Menin Pohjoisen alueen Kommuunien liiton Elintarvikekomissariaattiin tov. Voskovin luo, joka oli vanha ystäväni jo maanalaisen työn ajoilta. Tov. Voskov pyysi minua työhön avukseen, koska Pietarin elintarviketilanne oli silloin erittäin kireä. Minä suostuin. Oli selvää, että viljaa voitiin silloin hankkia vain tavaroita vastaan; oli siis heti otettava selville Pietarin silloiset tavaravarastot.

Muutaman ajan kuluttua esitin tov. Voskovielle, että järjestettäisiin Vjatka- ja Kama-joelle retkikunta, joka voisi lotjiin sijoitettujen kauppojen, so. kiertävien tavaravaihtoasemien avulla ostaa nopeasti viljaa Vjatkan läänin talonpojilta. Laskelmieni mukaan Vjatkan läänissä oli silloin viljaa vähintään 3 miljoonaa puutaa. Kahden päivän kuluttua tov. Voskov vastasi myöntävästi ja kehotti kirjoittamaan ehdotuksen.

Pohjoisen alueen Kommuunien liiton Kansankomissaarien Neuvosto käsitteli ja vahvisti ehdotuksen, ja niin ryhdyin järjestämään kauppaloitjien retkikuntaa Vjatkalle ja Kamalle.

Valmisteltaessa Kama-joelle lähtöä matkustin Moskovaan tapaamaan Iljitšä ja kerroin hänelle tarkoin aikeesta lähettää Kamalle ja Vjatkalle kauppaloitjia. Vladimir Iljitš kuunteli erittäin tarkkaavaisesti ja sanoi:

— En ymmärrä sellaisista asioista mitään, toveri Malyšev, mutta kertomuksestanne päättelen, että se kannattaa, ja me tuemme teitä täydellisesti.

Ilostuin kovasti hänen kannatuksestaan ja aloin selittää seikkaperäisesti, miten pitäisi järjestää tavarakauppa talonpoikien kanssa.

Minua kuunneltuaan hän kysyi:

— Missä teillä tulee olemaan johtokeskus?

Minä vastasin:

— Johtokeskus tulee olemaan lotjilla.

Mutta sitten selvisi, että hän kysyi missä aiomme ottaa tavaralasteja; vastasin, että teemme sen Kaman varrella ja osittain Kotelnitšissä.

— Entä jos tšekkoslovakit saartavat teidät tai katkaisevat tien, miten sitten?

Sitä en ollut paljonkaan ajatellut ja siksi Vladimir Iljitšin kysymys tuli yllätyksenä, mutta vastasin kuitenkin:

— Tavarat sijoitetaan eri paikkoihin pienissä erissä, ne eivät voi joutua vihollisen käsiin. Jos jääme selustaan, ryhdymme taisteluun häiritäksemme vihollisen peräytymistä, räjäyttämme siltoja ja rautateitä.

— Mitä teillä on sitä varten? — kysyi Vladimir Iljitš.

— Meillä on kivääreitä, ja patruunoita on myös riittävästi.

— Eikö teillä ole mitään siltojen ja teiden räjäyttämiseksi? Teidän on otettava mukaan myös kaikkea mitä tarvitaan siihen tarkoitukseen.

Ja hän kirjoitti heti lapun Moskovan sotilaspiirin komentajalle Muraloville määräten antamaan räjähdysaineita Kotšetovkasta (siellä oli silloin evakuoituja tavaroita ja sotakalustoa).

Sopimusehtojen perusteella minusta tuli Pohjoisen alueen Kommuunien liiton valtuutettu ja minä sitouduin ostamaan kiinteiden normien mukaan talonpojilta viljaa ja suorittamaan maksun sekä rahassa että tavarassa heidän tarpeitaan vastavasti...

Työmme Volganvarrella kehittyi erittäin menestyksellisesti, ja kahden päivän aikana ostimme 42 tuhatta puutaa viljaa. Ensimmäisen viljalotjan saatoin itse Uvekin asemalle, lastasin rautatievaunuihin ja lähetin minne oli käsketty. Kun lähetimme Vladimir Iljitšille sähkeen tiedottaen siitä, että viljan ostaminen

kauppalotjien avulla sujuu paljon menestyksellisemmin kuin olimme odottaneet, hän lähetti meille heti sähköon, tervehti menestyksen johdosta ja neuvoi mihin on lähetettävä ostettu vilja¹.

Syksyllä 1919 minulle tarjoutui tilaisuus matkustaa Moskovaan. Vladimir Iljitšiä kiinnosti suuresti meidän työemme, hän oli iloinen menestyksemme johdosta. Häntä kiinnostivat työemme kaikki yksityiskohdat. Hän kysyi minulta:

— Mutta miten te, toveri Malyšev, määrätte tavaroiden ja viljan hinnat?

En käsittänyt ensin kysymystä.

— Miten määrään?

— Millä perusteella te arvioitte hinnat?

Minä vastasin:

— Otan lähtökohdaksi seuraavan perustan, Vladimir Iljitš. Ruis oli ennen 60 kopeekkaa puuta, tavarahan hintasuhteiden viljaan nähden oli suunnilleen se-ja-se. Viljan hinta on 4,5 entisestä, ja tavaroiden hinnat määräämme samassa suhteessa ja eräiden tavaroiden hinnat suuremmiksi.

— Ettekö ottanut ollenkaan huomioon mitään markkinatekijöitä, määräsitte muuten vain, itse?

— En ottanut huomioon mitään markkinaehtoja, eikä niitä saa ottaakaan, Vladimir Iljitš, sillä markkinat ovat nyt satunnainen ilmiö. Kun talonpojat pääsevät niille vapaasti, tuovat he enemmän ja silloin ovat omat hintansa. Jos joku kenraali Dutov saartaa jossain, viljaa ei tuoda markkinoille eikä ole tarjontaa, silloin hinnat kapuavat huimaavasti.

— Entä suostuvatko talonpojat siihen?

— Suostuvat tietenkin, sillä ellemme toimittaisi niitä tavaroita, niin ne joutuisivat markkinoille osuuskauppojen kautta keinottelijain käsiin ja keinottelijain kautta talonpojille huomattavasti korotetuilla hinnoilla. Viljanmyyjille, talonpojille, se olisi epäedullisempaa, mutta näin me annamme heille tavaroita ei keinotteluhinnoilla, vaan sellaisilla hinnoilla, jotka määräämme viljanhintojen mukaisesti.

En malta olla mainitsematta, että kun saavuttuani menin Vladimir Iljitšin luo, hän ei pitkään aikaan tuntenut minua ja vain äänestä arvasi ja huudahti:

— Tekö siinä olette, toveri Malyšev! Onpa teistä tullut aika kulakki! Älkää ajelko pois partaanne, toveri Malyšev, teistä on tullut erinomainen kulakki.

Keskustelimme monia kertoja Vladimir Iljitšin kanssa, enimmäkseen viljan ostoista, mutta häntä kiinnostivat näissä keskusteluissa myös muut seikat, joita saatoinkin huomata siellä ja

¹ Ks. „Lenin-kokoelma” XVIII, s. 185.— *Toim.*

kertoa niistä hänelle. Olin koko ajan tietoinen taistelutoimista ja osallistuin itsekin niihin, ja siksi hän kyseli minulta myös sotatilanteesta Volgalla...

Saavuttuani joulukuussa 1919 Balakovoon, missä sijaitsi retkikuntani ja olivat tavarat, sain lennätinteitse тов. Frunzelta määräyksen saapua Samaraan. Lähdin sinne hevosella, sillä rautatiematka oli kovin pitkä. Saavuin perille 4—5 päivän kuluttua ja tapasin esikunnassa Mihail Vasiljevitš Frunzen, тов. Ljubimovin, тов. Kuibyševin ja muita tovereita. Mihail Vasiljevitš ilmoitti minulle, että minun oli valmistauduttava siirtämään retkikuntani tavarat ja työntekijät Turkestanin rintaman esikunnan käyttöön; hän oli sopinut asiasta Vladimir Iljitšin kanssa ja saisi lähipäivinä Keskuskomitean päätöksen. Kahden (tai yhden) päivän kuluttua esikunnan lennättimessä välitettiin suoraan minulle Politbyroon päätös siitä, että minut lähetetään Turkestantiin retkikuntineni ja jäljelläolevine tavaroineni Turkestanin rintaman vallankumouksellisen sotaneuvoston käytettäväksi taloudellisen ja kulttuuriretken järjestämistä varten Turkestanin tavallisen väestön keskuuteen.

Tammikuun alussa 1920 volgalainen retkikuntani suuntautui silloiseen Turkestantiin, missä olivat käynnissä taistelut.

* * *

Palattuani tammikuussa 1921 Turkestanin rintamalta Moskovaan kävin Vladimir Iljitšin luona ja keskustelin hänen kanssaan Turkestanin asioista. Siitä miten Vladimir Iljitš kyseli meidän työstämme Turkestanissa ja mikä puoli asiasta häntä kiinnosti näkyi selvästi, että hän oli suunnitellut suuria muutoksia talouspolitiikassa. Nämä muutokset kulkivat kolmeen suuntaan: teollisuuden kehittäminen, sodan rappioittaman maatalouden kehittäminen ja lujittaminen, tavaravaihdon järjestäminen kaupungin ja maaseudun välillä.

Kohta alkoi puolueen X edustajakokous. Vanhana maanalaisena työntekijänä, jonka tunsivat monet puolueenjäsenet, ei päähäni lainkaan pälkähtänyt huolehtia pääsylipusta edustajakokouksen istuntoihin, ja rintama-asustani huolimatta vartiomiehet eivät päästäneet minua sisälle Sverdlovin saliin, missä edustajakokous avattiin. Väittelin heidän kanssaan pari minuuttia todistellen naiivisti, että heidän edessään ei ollut puolueelle vieras ihminen. Mutta vartiomiehet eivät olleet velvollisia huomioimaan esittämiäni perusteluja, vaan yksinkertaisesti työnsivät minut syrjään ovelta. Kokoukseen menneiden toverien syymänä seisoin oven luona ja mietin miten pääsisin edustajakokoukseen. Sillä hetkellä jonkun käsi tarttui takaa käsivarteeni kyynärpään yläpuolelta ja työnsi minua eteenpäin. En ehtinyt

edes vilkaista taakseni, kun olin salissa ja vasta siellä huomasin, että Vladimir Iljitš kulki jäljessäni. Ja pitäen minua kädestä hän vei minut puhemiehistön korokkeelle ja istutti puhemiehistöön. Istua kyyhötin tuolin reunalla kolmisen minuuttia ja huomattuani, että Vladimir Iljitš oli syventynyt jonkun kanssa keskustelemaan, livahdin käytäville.

Edustajakokous pidettiin tavattoman suuren jännityksen valitessa. Imperialistisen ja kansalaissodan aikana taloudellisesti nääntynyt maamme ja varsinkin sen proletariaatti eli olemassaolonsa vaikeinta aikaa. Ankarista olosuhteista huolimatta maamme työtätekevät kestivät sankarillisesti kaikki taistelun rasitukset. Puolueen riveissä oppositio pyrki lietsomaan tyytymättömyyttä käyttäen hyväksi vaikeaa tilannetta. Poliittinen taistelu oli vuoden 1921 maaliskuuhun mennessä tavattomasti kärjistynyt.

Kaikkien niiden erillisten vaikeuksien lisäksi, joita oli tehtailla ja maaseudulla, puhkesi Kronstadtin kapina. Opposition taistelu puoluetta vastaan voimistui. Näiden ryhmien ja „ryhmitymien” pääpukarit kävivät yhä julkeammiksi ja syytivät jokaisessa puheessaan jotain sekä puoluetta että välittömästi Iljitšiä vastaan. Vladimir Iljitš oli näissä vaikeissa oloissa iloinen ja reipas ja pyrki ylläpitämään meissäkin samanlaista mielialaa, mutta kun puhui joku opposition johtajista, Vladimir Iljitš heitti päällystäkin hartioiltaan, nousi nopeasti puhujakorokkeelle, puhui purevasti ja toisinaan suurella suuttumuksella...

Puolueemme X edustajakokous vei päätökseen historiallisesti mitä tärkeimmän työn uuden talouspolitiikan perusteiden laatimiseksi, vaikka oppositiolaiset sitä vastustivat, sillä nämä keinottelivat vaikeuksilla ja tahtoivat muuttaa puolueen horjumattoman leniniläisen linjan. X edustajakokous hyväksyi jyrkän päätöslauselman ryhmäkuntalaisuutta vastaan, oppositiolaisuutta vastaan. Kronstadt oli vallattu. Oli siirryttävä uuteen talouspolitiikkaan, jonka avulla maamme lyhyessä ajassa varmasti pääsisi taloudellisesti vaurastumaan ja parantaisi kaikki monivuotisen imperialistisen sodan ja kansalaissodan valtaviin taistelujen aiheuttamat vammat.

Vladimir Iljitš keskitti huomionsa uuteen talouspolitiikkaan, jonka hän oli hahmotellut, ja rakensi kaiken muun tämän tärkeimmän ympärille...

Keväällä 1921 Vladimir Iljitš kerran tavatessamme kosketteli kysymystä meidän kauppaloittemme toiminnasta Volgalla. Huomattuani kysymyksen kiinnostavan häntä sanoin, että jos viljaa osteleva lotja siirtyisi viljanmyyntipaikoille kaupaten samalla talonpojille tavaroita, niin tämän kaupankäynti- ja viljanostomenetelmän etuisuudet ilmenisivät varsin selvästi. Tavarat eivät joutuisi keinottelijain käsiin, vaan suoraan talonpojille viljan

vastineeksi. Lopuksi minulla oli tilaisuus sanoa, että nykyään tämä kaupankäyntimuoto olisi erittäin sopiva. Vladimir Iljitš sanoi, että sitä voidaan harkita, ja kehotti muutaman päivän kuluttua soittamaan hänelle. Kun soitin, niin minulle vastattiin, että Vladimir Iljitš ottaa minut vastaan. Kohta seurasi keskustelu Vladimir Iljitšin kanssa siitä, miten olisi kehitettävä kauppaloitjien työtä laajoissa mittasuhteissa. Esittämäni luonnoksen (Leninin kirjoittama muistilista tästä asiasta on julkaistu XX „Lenin-kokoelmassa”) johtopäätös oli, että me lähetämme Volgalle, Kamalle, Belaja-joelle ja muillekin joille siirtyviä viljanostoasemia, joilla pitää olla hyvä lajivalikoima talonpojalle tarpeellisia tavaroita. Talonpojat, jotka myyvät viljaa siirtyvälle viljanostosemalle, voivat ostaa sieltä kaikkea mitä tarvitsevat. Tällaisten kiertävien viljanostoasemien työstä meillä on kokemusta vuosilta 1918—1919 ja se työ antoi silloin hyviä tuloksia.

Retkikuntamme henkilöstö oli siihen aikaan Khivassa. Työntekijät olivat tottuneita, ja työn aloittaminen Volgalla ilman heitä olisi ollut vaikeata. Turkestanissa oli kova puute ihmisistä eikä heitä tahdottu sieltä päästää pois. Pyysin vaikuttamaan turkestanilaisiin, jotta he päästäisivät nopeasti henkilöstöni, ja Vladimir Iljitš antoi heti määräyksen siitä tov. Mirošnikoville ja soitti Keskuskomitean sihteerille tov. V. M. Molotoville, että hän lähettäisi Turkestantaniin määräyksen retkikuntamme henkilöstön päästämiseksi Moskovaan.

A. D. Tsurupa, N. P. Brjuhanov ja vielä pari kolme toveria Elintarvikeasiain kansankomissariaatista pyrkivät tekemään kaiken välttämättömän kauppaloitjien järjestämiseksi. Mutta kansankomissariaatin virkakoneistossa, jossa oli kaikenlaista väkeä, sain kokea vahvaa vastarintaa ja jarrutusta työni järjestämisessä. Vladimir Iljitš pyrki aina lujittamaan kansankomissariaattien koneistoa myös niiden jokaisessa renkaassa ja lähetti minut aina ensiksi keskustelemaan nimenomaan siihen renkaaseen, jota tämä kysymys koski, ja äärimmäisessä tapauksessa tov. Tsurupan tai tov. Brjuhanovin puheille. Hän sanoi:

— Ja sen jälkeen tulette minun luokseni, kerrotte mitä asiasta tulee.

Jos asia luisti hyvin, ilmoitin hänelle puhelimitse, mutta jos sujui huonosti, niin juoksin jälleen Vladimir Iljitšin luo apua pyytämään. Hän soitti kansankomissaareille ja laati itse minulle tarpeellisen asiakirjan. Esimerkiksi hän itse toimitti välittömästi Elintarvikeasiain kansankomissariaatin kirjoittaman päätöksen meidän kiertävistä viljanosto- ja tavara-asemistamme.

Retkikuntamme lähti matkalle. Tavaroita meillä oli riittävästi, suunnitelma laadittu, asiasta oli hallituksen päätös, työntekijät valittu, ja niin lähdimme Volgalle. Viimeistä kertaa keskustellessamme Vladimir Iljitš sanoi minulle:

— Saadaan nähdä miten työnnä menestyy, mutta esittäkää mahdollisimman laajamittaisesti kaikille talonpojille, että me ostamme heiltä viljaa, ja tavaroita toimitetaan viljan vastineeksi eikä keinottelijakauppiaiden kautta. Siihen pannaan tiukka järjestys. Nyt kaiken on muututtava, ja luontaisvero tarjoaa talonpojalle täyden mahdollisuuden isännöidä taloudessaan.

Silloin oli kevät. Lastasimme Nižnissä tavarat lotjiin ja saavuimme Tšeboksaryyn. Sinä kesänä Volganvarrella oli kauhea kuivuus. Elintarvikeasiain kansankomissariaatin ohjeen mukaisesti suuntasimme matkamme Kama-joelle. Mutta meillä ei ollut sielläkään menestystä, sillä nälänhätä otti kouriinsa yhä enemmän väestöä. Myöhään syksyllä luovutin Permissä kaikki tavarat lähetettäväksi Siperiaan ja palasin Moskovaan. Vladimir Iljitš kutsui minut luokseen, kuunteli tarkkaavaisesti kertomustani tilanteesta yleensä ja vastoinkäymisistäni ja sanoi:

— Saatte olla toistaiseksi ilman työtä.

Siihen aikaan alkoi uuden talouspolitiikan käytännöllinen järjestäminen näkyä jo täysin selvästi. Siellä täällä avattiin kauppoja, kehittyi käsityöteollisuus, ja Elintarvikeasiain kansankomissariaatin hallussa Punaisella torilla olleet ns. „Ylimmäiset kaupparivit” vapautettiin uutta valtion kauppajärjestöä — valtion universaalimyymälää (GUM) varten. Eräät GUMin myymälät olivat jo alkaneet käydä kauppaa. Keskustelussa kanssani Vladimir Iljitš vihjasi, että minä kauppa-alaa tuntevana syrjästä käsin tarkkailisin avattuja myymälöitä. Pistäydyin useina päivinä GUMin myymälöihin. Ostin jotain, kiersin kaikki osastot, sitten menin johonkin nurkkaukseen ja merkitsin muistiin, että siinä ja siinä osastossa ei kaikki ole kunnossa. Ja tavatessani Vladimir Iljitšin kerroin hänelle, että GUMissa sanokaamme lyhyttavaraosastossa on kauppa-apulaisen käytös työkeää, ostajat ovat tyytymättömiä ja lähtevät myymälästä ärtyneinä, ja jossakin GUMin toisessa osastossa tavarat ovat hyllyillä epäjärjestyksessä eivätkä kauppa-apulaiset halua laittaa tavaroita järjestykseen... Sanalla sanoen kerroin kaikesta hänelle, ja hän antoi luultavasti määräyksiä GUMin johtajalle. Kohta sen jälkeen myyjät paransivat hänen osoittamansa epäkohdat työsään.

Syystalvella 1921 Vladimir Iljitš sanoi minulle, että meidän on kehitettävä laajalti metsästystä, lisättävä valuuttatavaran — turkisten tuotantoa. „Menkää P. A. Bogdanovin puheille. Meidän on avattava Irbitin markkinat. Hän selittää teille kaiken. Pistäytykää sitten luokseni”. Korkeimmassa Kansantalousneuvostossa oli jo muodostettu toimikunta Irbitin markkinoita järjestämään. Asia saatiin pian päätökseen ja minut lähetettiin kunnostamaan koltšakilaisten tuhoamaa Irbitin markkinatoria. En ollut aikaisemmin käynyt Irbitissä. Pienen markkinatorin kunnostaminen

ei vaatinut suuria varoja, koska miltei kaikki rakennukset olivat puisia. Tarkastuksen jälkeen laadittiin menoarvio. Rakennustarpeita löytyi paikanpäällä Uralilla. Palasin Moskovaan ja ilmoitin Vladimir Iljitšille, että markkinapaikka saadaan kuntoon edellytettyyn määräaikaan mennessä. Vladimir Iljitš sanoi minulle, että Irbitin markkinoiden avaamiseen jo valmistauduttiin ja että minun piti käydä käsiksi tehtävään kaikilta puolilta, sillä minun oli hoidettava koko markkinat niiden puheenjohtajana.

Korkeimmassa Kansantalouselvostossa ja Sisämaankaupan kansankomissariaatissa oli asetettu valiokunta valitsemaan tavaroita ja laatimaan kauppajärjestystä. Valittiin tavarat, otettiin selvää mitä tavaroita tarvitaan Siperian alueilla, laadittiin suunnitelma, markkinasäännöt ja muodostettiin Markkinakomitea. Markkinakomiteaan kuului Sisämaankaupan kansankomissariaatin, Korkeimman Kansantalouselvoston, Ulkomaankaupan kansankomissariaatin ja Kulutusosuuskuntien keskusliiton edustajia. Työ- ja Puolustusneuvoston päätöksellä minut nimettiin Markkinakomitean puheenjohtajaksi. Ennen Irbitiin lähtöäni Vladimir Iljitš sanoi minulle:

— Nostakaa markkinalippu mahdollisimman korkealle, että kaikki metsästäjät — tunguusit, tsuktšit ja muut näkisivät, että me ostantme heiltä turkiksia emmekä ota väkivalloin. Kehittäkööt metsästyksen entiseen laajuuteen. Me tarvitsemme sitä. Tehkää kaikki sen hyväksi.

Markkinoiden päätyttyä palasimme Moskovaan. Vladimir Iljitš otti meidät vastaan erittäin hyvin. Suoraan sanoen jouduin Irbitin markkinoilla kokemaan paljon katkeraa. Vladimir Iljitš käsitti vaikean asemani tässä työssä ja rohkaisi minua eikä ainoastaan huomaavaisella suhtautumisellaan ja hyvillä sanoilla, vaan myös teoilla...

Huhtikuun 14 päivänä 1922 selostin Työ- ja Puolustusneuvostolle Irbitin markkinoiden tuloksia. Suorittamani työ ja Irbitin markkinoiden toiminta niille asetettujen tehtävien puitteissa todettiin menestykselliseksi.

Muutaman ajan kuluttua Vladimir Iljitš sanoi minulle, että on valmistauduttava Nižni Novgorodin messuihin.

— Aiomme avata ne tänä vuonna ja käydä niillä kauppaa niinkuin kuuluu. Asian pitäisi kiinnostaa teitä. Rakennukset ovat kuulemma kehnossa kunnossa, ne pitää korjata. Tietääkseni teillä oli kokemusta rakennustöiden alalla työttömien neuvostossa, rakensitte silloin jotain. Ehkä lähdette sinne katsomaan? Nižninovgorodilaiset ovat laatineet menoarvion, mutta se on liian suuri; minulle sanottiin, että se on miljoona 600 tuhatta ruplaa. Niin suurta summaa emme voi antaa. Ottakaa selville, miten tultaisiin toimeen pienemmillä kulungeilla.

Kohta Työ- ja Puolustusneuvoston yhteyteen muodostettiin täysivaltainen toimikunta Nižni Novgorodin markkinapaikan kunnostamiseksi. Työ- ja Puolustusneuvoston ja tämän toimikunnan valtuusmiehenä matkustin huhtikuussa 1922 Nižni Novgorodiin järjestämään markkinatorin huoneistojen kunnostamis- ja rakentamistöitä. Otimme perustaksi kunnallistalouden hallinnon laatiman menoarvion ja Vladimir Iljitšin antamien ohjeiden mukaisesti supistimme sen 180.000 ruplaksi. Käsitimme selvästi, että oli epätaloudellista hukata valtava summa varoja miltei 100 vuotta vanhoihin rakennuksiin. Rakennukset oli vain saatettava sellaiseen kuntoon ja ulkoasuun, että niissä voisi käydä kauppaa 5—8, ehkä 10 vuotta...

Vladimir Iljitšin kanssa käydyistä keskusteluista selvisi, että tärkein tehtävämme markkinoilla ja pörssissä oli valvoa, etteivät yksityiskauppiat pääsisi pettämään valtiota. Vladimir Iljitš huomautti monia kertoja minulle, että on ryhdyttävä kaikkiin toimenpiteisiin ja käytettävä koko elämäkokemus sen estämiseksi. Saavuttuani Nižni Novgorodin messujen jälkeen Moskovaan tulin Kremliin sillä hetkellä, kun Vladimir Iljitš juuri tervehdyttyään meni Kansankomissaarien Neuvoston istuntoon ja toimi puheenjohtajana. Muutamien kysymysten käsittelyn jälkeen hän julisti väliajan. Kun kaikki nousivat paikoiltaan, Vladimir Iljitš myös nousi ja tuli luokseni. Tervehtien tavanomaisen sydämellisesti Vladimir Iljitš kysyi:

— Mitä kuuluu messuilta? Onnistuivatko ne? Eihän meitä vain petkutettu? Luulenpa, ettei petkutettu.

— Minä myös luulen, ettei meitä petkutettu, Vladimir Iljitš. Käytimme kaikkia vastavaikutuksen keinoja ja olimme aina selvillä heidän asioistaan.

— Olette viekkaanlainen mies. Olen varma, etteivät he pysyneet teitä petkuttamaan.

Katsahdin häneen ihmeissäni ja hämilläni. Mutta hän sanoi:

— Niin, niin. Eikä se ole ensinkään paha. Pitäähän meillä olla miehiä, jotka voivat ennakolta estää yksityisyrittäjiä harjoittamasta petkutusta.

Uuteen talouspolitiikkaan siirtymisen aikana Vladimir Iljitš kosketteli usein kysymystä yksityiskauppiasta ja tuli sellaiseen johtopäätökseen, että on sallittava heidän olemassaolonsa, sillä oli mahdollisimman nopeasti kehitettävä tavaravaihtoa ja opettava kommunisteillemme kauppatyötä. Se voitiin tehdä vain ottamalla oppia yksityiskaupankäynnistä. Yksityisliikkeiden kauppatekniikan esimerkillä opetimme työntekijöitämme käymään kauppaa ja kehitimme joudutetulla vauhdilla tavaravaihtoa maassamme. Se tuli tietenkin meille kalliiksi, mutta muuta keinoa ei ollut.

Oli ankarasti valvottava, ettei yksityiskauppias päässyt petkuttamaan meitä. Meidän tarkoituksenamme oli yksityiskauppiaan aloitteellisuuden ja kokemuksen hyväksikäyttäminen ja sittemmin yksityiskauppiaan täydellinen syrjäyttäminen kaikesta tavaravaihdosta, yksityisen kaupankäynnin lopettaminen, kaiken tavaravaihdon järjestäminen kommunistisen aloitteellisuuden pohjalla, tavaravaihdon keskittäminen Neuvostomaan osuuskuntien ja Neuvostovaltion käsiin.

Iljitšin antama evästys oli meille ohjeena kaikissa töissämme niin markkina- kuin pörssiasioissakin, mutta sairautensa takia Vladimir Iljitš ei enää voinut tukea meitä tässä sangen vaikeassa ja monimutkaisessa työssä...

Kerran syksyllä 1923 kulkiessani Kansankomissaarien Neuvoston käytävällä kohtasin huolestuneen, johonkin kiirehtivän Maria Iljinitšnan ja sitten vielä kaksi toveria. Heidän perässään kulki joku kiireesti tuoden rullatuolia ja matkahuopaa. ...Vladimir Iljitš oli Gorkin huvilassa ollessaan alkanut ikävöidä työtä, mennyt omavaltaisesti autovajaan, käskenyt autonkuljettajaa käynnistämään auton ja viemään hänet Kremliin. Lenin oli tullut sinne, pistäytynyt Kansankomissaarien Neuvostoon... katsahtamaan... Kohta hänet vietiin kiireisesti takaisin Gorkiin. Krem-lissä häntä kuljetettiin rullatuolissa. Hänen mieltään ei haluttu kiihdyttää. Kaikki jotka hän tunsu menivät pois hänen näkyvis-tään, minä menin tsaari-tykin taakse. Vladimir Iljitšin mukana olivat Maria Iljinitšna, lääkäri ja vartio. Kulkiessaan tsaari-tykin ohi V. I. Lenin nosti lavealla eleellä kättään, otti lakin pääsfään ja tervehti minua heiluttaen lakkia ilmassa. Tulin pois piilopaikastani ja tervehdin myös häntä. Sen jälkeen minulla ei enää ollut tilaisuutta tavata toveri Leniniä.

S. TEREHOV

ILJITS RAUTATIELÄISTEN EDUSTAJAKOKOUKSISSA

Näin Iljitšiä ensi kerran rautatieläisten Ylimääräisessä Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa. Tähän edustajakokoukseen suoritettujen vaalien aikana työskentelin seppänä Kurskin radan Moskovan vaunuvarikolla.

Edustajakokous pidettiin Pietarissa. Se avattiin joulukuun 12 (25) päivänä 1917 Kulkulaitosinsinöörien ja -tekniikkojen korkeakoulussa Sadovajakadun varrella. Edustajakokous ilmaisi epäluottamuksen Vikželille¹ ja hyväksyi päätöslauselman hetken tilanteesta, jossa ilmaisi täydellisen luottamuksensa Neuvostohallitukselle.

Toisen kokouspäivän aamuna esitettiin edustajain selostuksia eri paikkakunnilta. Noin kello 2—3 päivällä sain minäkin puheenvuoron. Innostuin puhumaan enkä huomannut mitä tapahtui ympärilläni. Yhtäkkiä joku pani eteeni pienen valkoisen nelikulmaisen paperin. Otin sen konemaisesti käteeni, ja päätettyäni lauseen katsahdin siihen. Se oli käyntikortti: „Mark Timofejevits Jelizarov” (hän toimi edustajakokouksemme puheenjohtajana). Ihmetellen tarkastelin kortin toista puolta. Sinne oli kiireesti kirjoitettu lyijykynällä kolme sanaa:

— Lopeta, Lenin odottaa.

Käännyin nopeasti ja kohtasin Iljitšin katseen. Hän sanoi hymyillen:

— Jatkakaa, jatkakaa!

Mutta jatkamisesta ei voinut olla puhettakaan! Katsoin silmät suurina Leniniin enkä päässyt tointumaan mielenliikutuksesta.

---

¹ Rautatieliiton Yleisvenäläinen toimeenpaneva komitea, johon olivat pesiytyneet menševikit ja eserrät. Tämä liitto oli ottanut vastavallankumouksellisen kannan.— *Toim.*

Hämälläni en osannut vastata Iljitšille, poistuin kömpelösti puhujakorokkeelta ja istuin sille paikalle puhemiehistön pöydän sivulle, missä Lenin odotti puheeni loppua.

Vladimir Iljitš oli tullut hiljaa kenenkään huomaamatta, kiertänyt puhemiehistön takaa ja istunut vaatimattomasti pöydän luo puhujakorokkeen taa, näkymättömiin salin yleisöltä. Hiljaisuuden jälkeen, joka syntyi kun minä luin kirjelappua, seurasivat myrskyisät kättentaputukset ja tervehdyshuudahdukset heti kun edustajat näkivät Leninin.

— Sallikaa tervehtiä edustajakokousta Kansankomissaarien Neuvoston nimessä,— aloitti hän,— ja toivoa, että rautatieläisten järjestö tulee kulkemaan Venäjän työläisten ja talonpoikien valtavan enemmistön mukaisesti...

Iljitš sanoi, että Lokakuun vallankumousta vastaan ovat nousseet virkailijain huippukerrostien ja porvariston kaikki voimat.

— Te tiedätte,— jatkoi Lenin,— miten raskas on maallemme rautateiden rappiotila, jota vielä pahentaa virkamiehistön huippukerroksen sabotaaši. Te tiedätte, että rautateiden rappiotila tekee mahdottomaksi oikean tavaravaihdon kaupunkien ja maaseudun välillä, mikä on aivan välttämätöntä elintarviketilanteen säännöstelemiseksi. Rautatieliikenteen säännöstelemisessä me tarvitsemme teidän apuanne, toverit.

Puhuessaan Iljitš heilutti voimakkaasti kättään, aika ajoin perääntyi muutaman askeleen taaksepäin puhemiehistön pöydän luo ja palasi taas puhujakorokkeelle. Nojautuen sen reunaan hän nousi varpaisilleen hiljalleen huojuen; antaakseen sanoilensa enemmän pontta hän toisinaan löi kämmenellään puhujakorokkeeseen.

Lenin sanoi olevansa varma, että edustajakokous luo sellaisen järjestön, joka auttaa Neuvostovaltaa taistelussa rauhan puolesta, maan puolesta, ja esitti puheensa lopussa tervehdyksen ja toivotti tuloksellista työtä.

Edustajakokouksen neljännen tai viidennen päivän illalla edustajain asuntolaan tuli eräs Kulkulaitosten kansankomissariaatin kollegion jäsen. Hän pyysi kokousedustajia suosittelemaan luotettavia henkilöitä, jotka voitaisiin lähettää komenukselle Siperiaan. Sinne oli kasaantunut paljon viljaa ja muita elintarvikkeita, joita Vikželin kannattajat eivät antaneet lähettää keskukseen. Mainitsin nimeltä kaksi henkilöä, ja minua kehoitettiin kutsumaan heidät sähköellä heti Moskovasta Pietariin.

Silloisen tilanteen luonnehtimiseksi mainittakoon seuraava tosiasia. Kun menin kansankomissariaattiin tapasin siellä vain vahtimestarin. Virkailijat sabotoivat. Vaivoin löydettiin

V. I. Lenin työhuoneessa Kremlissä.
Va. Iokurva, 1918.

V. I. Lenin puhumassa K. Marxin ja F. Engelsin
väliaikaisen muistomerkin avajaisissa Vallankumous-aukiolla.
Valokuva, marraskuun 7 pnä 1918.

sähköttäjä. Pietariin kutsutut toverit lähetettiin Siperiaan, missä he suoriutuivat menestyksellisesti tehtävästään.

Kansankomissariaatin työ alkoi vähitellen järjestyä. Edustajakokouksen puhemiehistöön tuli paljon anomuksia monilta virkailijoilta, jotka halusivat palata työhön. Edustajakokous asetti erikoisen valiokunnan hoitamaan kysymystä sellaisten henkilöiden ottamisesta takaisin työhön.

Hyväksytyään säännöt ja valittuaan hallinnon edustajakokous päättyi joulukuun 19 päivänä 1917 (tammikuun 1 päivänä 1918). Samana päivänä avattiin rautateiden virkailijain ja työläisten II Yleisvenäläinen edustajakokous, jonka oli kutsunut koolle Vikžel. Meidän ylimääräisestä edustajakokouksestamme sinne lähetettiin 78 edustajaa (heidän joukossaan olin minäkin).

II Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa tapahtui hajaannus. Vasemmistolainen osa poistui bolševikkien johdolla kokouksesta ja muodosti Rautatieläisten Ylimääräisen Yleisvenäläisen edustajakokouksen, joka avattiin tammikuun 5 (18) päivänä 1918.

Edustajain pyynnöstä Lenin teki kokouksessa tammikuun 13 (26) päivänä selostuksen Kansankomissaarien Neuvoston toiminnasta. Mainiten rautatieläisten II Yleisessä edustajakokouksessa tapahtuneesta hajaannuksesta ja vaikeuksista, joita meillä oli taistelussa rautatieläisten huippukerrostojen järjestöjä vastaan, Lenin sanoi:

— Te rautatieläiset olette omasta kokemuksestanne vakuutuneet, että työtätekevän rautatieläisproletariaatin joukot ovat kantaneet hartioillaan rautatieliikenteen järjestämisen vaikeudet.

Näin jälleen Leninin — tarmokkaana, vilkkaana, valtaamassa kaikkien mielet puheensa tiukalla johdonmukaisuudella. Hän käveli puhemiehistön korokkeen reunalla pöydän luota sivuseinän viereen ja sieltä takaisin. Sadat silmäparit katsoivat häneen hellittämättä. Aika ajoin Iljitš otti nenäliinan, pyyhki sillä kätään ja painoi liinan korkealle mykeväälle otsalleen.

Hän sanoi, että työtätekevien joukkojen yhdistyminen on tärkeintä, että joukot pystyvät luomaan oman toverillisen kurinsa käyttääkseen kaikkia tekniikan ja kulttuurin saavutuksia rautatieliikenteen ja kaupunkien ja maaseudun tuotteiden vaihdon järjestämiseksi oikein, pannakseen tieteen ja tekniikan tiedot palvelemaan koko rautatietalouden parantamista eikä muutamien kapitalistien rikastumista.

Leninin selostuksen aikana puhemiehistö sai paljon kysymyslappuja, jotka annettiin Iljitšille heti kun hän lopetti puheensa. Hän otti kirjelaput, palasi heti puhujakorokkeelle ja asetti ne eteensä.

Kumartuen hiukan puhujakorokkeen ylle hän tarkasteli lappuja ja sanoi:

— Toverit, nämä kirjelaput, jotka ovat edessäni, jakautuvat kahteen ryhmään...

Ja sanoen: — Vastaan näihin kahteen kysymysryhmään,— hän suoristautui ja piti vielä yhden liikuttavan ja innoittavan puheen, jonka lopussa sanoi, että sosialistinen vallankumous on alkanut ja nyt riippuu kaikki työtätekevien joukkojen itsekurista.

D. I. GRAZKIN

TYÖTÄTEKEVIEN ELÄMÄN SYVÄLLINEN TUNTEMUS

Tapasin Vladimir Iljitš Leninin monia kertoja ja erittäin usein vuonna 1917 Talonpoikain edustajain Ylimääräisen kokouksen ja Talonpoikain edustajain II Yleisvenäläisen kokouksen aikana. Olin näiden edustajakokousten bolševikkien ryhmän puheenjohtajana ja sittemmin Toimeenpanevan talonpoikaiskomitean bolševikkiryhmän puheenjohtajana, jolloin jouduin usein kääntymään eri kysymysten johdosta toveri Leninin puoleen. V. I. Leninin puheesta talonpoikain I edustajakokouksessa on jo kirjoitettu enkä minä enää kajoa siihen. On myös kirjoitettu Vladimir Iljitšin puheesta vuonna 1906 Pietarissa, kreivitär Paninan talossa pidetyssä kokouksessa; silloin näin ja kuulin ensi kertaa opettajaamme; hänen puheensa teki minuun ja tovereihini lähtemättömän vaikutuksen.

Lokakuun vallankumouksen jälkeen ja sen jälkeen kun olimme valloineet XII armeijan päämajan Valkassa, matkustin Pietariin Talonpoikain edustajain Ylimääräiseen kokoukseen, joka avattiin marraskuun 10 (23) päivänä 1917. Edustajakokoukseen osallistuneista puolueemme jäsenistä muistan toverit Nevskin, Haritonovin, Vratševin, V. Solovjovin, V. Gailen (sittemmin Toimeenpanevan talonpoikaiskomitean bolševikkiryhmän sihteeri), Inessa Armadin, Ivanovin (sittemmin Smolenskin läänin toimeenpanevan komitean puheenjohtaja) ja Sergei Gusevin.

Silloin olivat kaikki edustajakokoukset myrskyisiä, samoin tämäkin. Päiväjärjestyksen jokaisesta kohdasta, jokaisesta kysymyksestä syntyi kiivaita yhteenottoja. Meidän bolševikki-edustajain keskuudessa vallitsi erinomainen bolševistinen yhtenäisyys, määrätietoisuus ja tarmokkuus, ja me pystyimme sysäämään vasemmisto-eserrät määrittelemään selvemmin kantaansa sekä lisäksi „painostimme” koko edustajakokousta. Me asetimme kaikille edustajille suoraan kysymyksen: kannattaako edustajakokous sitä, että talonpojat ottaisivat itse välittömästi käsiinsä

maanomistusjärjestyksen määräämisen, vai kannattavatko he rikkaiden leiriin loikanneiden oikeistoeserrien kanssa yhdessä sitä, että maanomistusjärjestyksen määräisivät gutškovit, lvovit, miljukovit ja muut heidän kaltaisensa vastavallankumoukselliset ainekset? Tällainen kysymyksen asettaminen meidän taholtamme ja varsinkin se, että me pidimme oikeistoeserriä vastavallankumouksen leirissä olevina, pani nämä raivostumaan.

On selvää, että kaikki ohjeet pienimpiäkin yksityiskohtia myöten sain Vladimir Iljitsiltä. Hänen ennakkotänäkemisensä oli ihmeteltävä. Hän arvasi usein eserrien taktiikan niin tarkoin kuin olisi lukenut heidän ajatuksensa.

Edustajakokouksen kolmannen päivän aamuna lähdin toveri Leninin luo kertomaan kokouksen työstä. Keskustelussa tulin maininneeksi, että radiosähke kokouksen koollekutsumisesta oli kaikesti saapunut paikkakunnille myöhästyneenä, sillä kokousedustajia saapui jatkuvasti, nyt jopa enemmän kuin kahden ensimmäisen päivän aikana. Toveri Lenin käännähti kiireesti minuun päin ja kysyi: „Sanotteko että enemmän?”. Vastasin myöntävästi. Silloin hän sanoi huoneeseen tulleelle J. M. Sverdloville: „Avksentjev ja Tšernov tahtovat näköjään tarrautua kiinni talonpoikain edustajakokoukseen”. Ja sitten hän lisäsi, että oikeistoeserrit olivat kaikesti itse lähettäneet kutsun edustajakokoukseen, että „myöhästyneet” myöhästyivät tahallisesti, että oikeistoeserrit pyrkivät valtaamaan käsiinsä toimeenpanevan talonpoikaismitean, ja ellei se heille onnistu, niin muodostamaan „myöhästyneistä” oman edustajakokouksensa. Sverdlov huomautti: „Ei satulasta pudonnut hännälläkään pysy”. Lenin nousi äkkiä tuoilta ja sanoi: „On työnnettävä heidät nopeasti pois myös hännältä, etteivät häiritsisi”.

Palattuani kokoukseen sain selville, että tosiaankin monet myöhästyneistä olivat saapuneet I edustajakokouksen valitseman Talonpoikain edustajain toimeenpanevan komitean (eserräläisen) kutsumina, so. Avksentjevin kutsumina.

Edustajakokouksen ilmapiiri sähköistyi. Oli havaittavissa eräänlaista horjuntaa myös vasemmistoeserrien keskuudessa. Silloin edustajakokouksessa piti puheen V. I. Lenin. Muistan hänen puhuneen seuraavaa:

Työläisten ja talonpoikain vallankumous on Pietarissa voitannut lopullisesti. Rintamalta ja maaseudulta saapuu joka hetki tietoja siitä, että sotilaiden ja talonpoikien valtaenemmistö kannattaa uutta hallitusta. Asetukset rauhasta ja maan luovuttamisesta viivyttelemättä talonpojille ovat saaneet kaikkialla täydellisen hyväksymisen. Tilanherrat, kapitalistit, kaikki rikkaat ja rikkaiden kannattajat osoittavat vimmatuuta vastarintaa vallankumoukselle. Työlätekevät ymmärtävät, että rikkaat ovat kansan valtaa vastaan. Kansanviholliset tahtovat petkuttaa työlätekeviä

väittäen, että bolševistinen hallitus ei muka ole Neuvostohallitus. Kaikki tietävät, että Neuvostojen II edustajakokous on vahvistanut hallituksen kokoonpanon. Sodan kauhuista, tilanherrojen ja kapitalistien harjoittamasta sorrosta voi pelastaa vain talonpoikien ja tehdastyöläisten luja liitto. Maan kohtalo on nyt teidän käsissä, teidän on toteutettava elämässä asetus maasta ja luotava paikkakunnilla työläisten ja talonpoikien valta. Edelleen Lenin puhui oikeistoieserrien loikkaamisesta rikkaiden leiriin, heidän harjoittamastaan kansan ja talonpoikaiston pettämisestä, puhui paikkojen myöntämisestä hallituksessa Neuvostojen edustajakokouksen vähemmistön edustajille sillä ehdolla, että he tunnustavat Neuvostojen ohjelman, ja ilmaisi valituksen sen johdosta, että vasemmistoieserrit Neuvostojen II edustajakokouksessa olivat kieltäytyneet tulemasta mukaan hallitukseen.

Toveri Leninin puhe edustajakokouksessa antoi musertavan iskun oikeistoieserrielle ja määritteli lopullisesti vasemmistolaisten sosialistivallankumouksellisten (vasemmistoieserrien) kannan.

Edustajakokous hyväksyi päätöslauselman suurin piirtein toveri Leninin puheen hengessä. Kokousedustajat lähtivät lippuja kantaan ja soittokunnat mukana Smolnaan tervehtimään Kansankomissaarien Neuvostoa.

Uudet edustajat, joita kaiken aikaa saapui Pietariin, ilmaisivat tyytymättömyyttä sen johdosta, että he eivät olleet saaneet osallistua edustajakokouksen työhön, ja ryhmä oikeistoieseriä vaati uuden edustajakokouksen avaamista toivoen nähtävästi voitavansa vallata toimeenpanevan komitean. Kireän taistelun jälkeen talonpoikain edustajain ylimääräinen edustajakokous muuttui Talonpoikain edustajain II Yleisvenäläiseksi edustajakokoukseksi (avattiin marraskuun 26 (joulukuun 9) päivänä 1917).

Oikeistoieserrit alkoivat levittää edustajain keskuudessa kaikille talonpojille, sotilaille ja työläisille osoitettua iljettävää neuvostovastaista vetoomusta, joka oli julkaistu talonpoikain edustajain Toimeenpanevan komitean nimissä. Mutta heidän ei kuitenkaan onnistunut vallata käsiinsä edustajakokouksen johtoa.

Talonpoikain edustajain II Yleisvenäläisen edustajakokouksen aikana sain Vladimir Iljitšiltä taas jatkuvasti ohjeita, jotka koskivat edustajakokouksen työtä. Vasemmistoieserrit niinikään kävivät usein Leninin luona ja neuvottelivat hänen kanssaan edustajakokouksen työtä koskevista kysymyksistä.

Keskustelussa kanssani toveri Lenin kehotti harjoittamaan voimaperäistä agitaatiota oikeistoieserreläisten kokousedustajain keskuudessa. Hän puhui suunnilleen seuraavaa:

— Älkää pelätkö. Ne edustajat nimittävät itseään sosialistivallankumouksellisiksi, mutta eivät he kaikki ole sellaisia tahraisia ja läpiliiputtuja poliitikkoja kuin Avksentjev ja Tšernov. He

ovat enimmäkseen petettyjä sotilaita ja talonpoikia, jotka eivät ole päässeet selville johtajiensa politiikasta. He ovat lähteneet kulkemaan sosialistivallankumouksellisten „firman” perässä sen syvälle juurtuneen mielipiteen vallassa, että vain sosialistivallankumoukselliset muka puolustavat talonpoikia. Heille on kärsivällisesti ja sitkeästi selitettävä meidän politiikkamme ja Avksentjevin, Maslovin ja Tšernovin politiikan välinen ero.

Vladimir Iljitš otti pöydältä oikeistooserrien vetoomuksen ja alkoi selittää, miten voidaan käyttää tätä vetoomusta oikeistooserrää vastaan.

— Näettekö mitä he tässä sanovat: „Ei saa lykätä päivälläkään Perustavan kokouksen koollekutsumista”. Pitää esittää kysymys: miksi he eivät ole aikaisemmin niin huutaneet? Sen jälkeen huomautatte: Kerenski lupasi kutsua koolle Perustavan kokouksen heinäkuun 8 päivänä, mutta ei kutsunut, petkutti, sitten lupasi kutsua koolle syyskuun 17 päiväksi ja taas petti. Tšernovit ja avksentjevit olivat vaiti. Olivat vaiti siksi, että sanoissa kannattavat kansanvaltaa, mutta käytännössä porvariston valtaa. Ja katsokaa mitä vetoomuksessa sanotaan edelleen: Väliaikainen hallitus ilmoitti saaneensa lopullisesti valmiiksi lain maan luovuttamisesta maakomiteoiden määrättäväksi. Niiden samojen komiteoiden, joita Kerenskin hallitus vangitsi, kun ne ottivat tilanherrain maan haltuunsa! Miksi Tšernov, Maslov ja Avksentjev olivat silloin vaiti? Siksi että he puolustivat tilanherroja talonpoikia vastaan eikä talonpoikia tilanherroja vastaan. Ja kun he ovat nyt alkaneet puhua maasta, niin tapahtuu se vain siksi, että talonpojat ovat jo kyllästyneet: heitä on kahdeksan kuukautta ruokittu lupauksilla, heidän kärsivällisyytensä on lopussa, he ovat alkaneet itse ottaa maata, mutta Kerenskin hallitus on heitä ampunut kapinoitsijoina. Siinä se on totuus! Tässä vetoomuksessa puhutaan myös rauhasta. Selittäkää edustajille, että Tšernov ja Avksentjev eivät ole koskaan ajatelleet pikaista rauhaa. Kaikki muistavat heidän huutonsa: „Sota voittoaikaan loppuun asti”. Ja kun he ovat nyt alkaneet puhua rauhasta, on se petosta. He eivät tahdo rauhaa, vaan tahtovat voittaa aikaa vastavallankumouksellisten voimien kokoamista varten. He ovat valmiita kutsumaan saksalaiset, englantilaiset, ranskalaiset, kunhan vain saisivat suojatuksi tilanherrojen ja kapitalistien vallan. Selittäkää perinpohjin edustajille, että bolševikkien hallitus on antanut talonpojille maan todellisuudessa eikä sanoissa, että se on antanut asetuksen rauhasta. Me olemme julistaneet: „Kaikki valta Neuvostoille!” Nyt riippuu talonpojista itsestään pystyvätkö he suojaamaan oikeutensa tilanherroja ja heidän apureitaan — tšernoveja, avksentjeveja ja masloveja vastaan.

Tiedotin kaikista toveri Leninin antamista ohjeista bolševikkien ryhmän kokouksissa. Mutta erikoistapauksissa, jolloin ryhmän saaminen koolle oli mahdotonta, selitin Leninin antamia ohjeita aktiivisimmille tovereille.

Me suoritimme agitaatiotyötä kokouksissa ja väliajoilla, mutta eivät oikeistoieserrätkään olleet toimettomana. He suorittivat voimaperäistä agitaatiota henkiheimolaistensa keskuudessa harjoittaen mitä hurjinta demagogiaa, väärentäen asioita piittaamatta totuudesta. Sellaisen hillittömän agitaation seurauksena erät maalta saapuneet yksinkertaiset henkilöt esittivät tuota typerää valhetta edustajakokouksen puhujakorokkeelta. Joulukuun 2 (15) päivänä, ennen sitä kun Lenin nousi puhumaan, eräs sellainen eserräpahanen piti puhetta. Hän toisti kaikki lahjottavissa olleen porvarillisen lehdistön iljettävät väitteet: sinetöidystä vaunusta, saksalaisista rahoista, vakoilijoista yms. V. I. Lenin seisoi puhemiesistössä puhujakorokkeen lähetyvillä ja nauroi. Eserrä kääntyi luullen nähtävästi musertaneensa Leninin typeryyksillään. Ja kun hän ihmeekseen näki, että V. I. Lenin nauroi, niin hän huudahti: „Katsokaa! Katsokaa! Tuo mies vielä nauraa!” Silloin koko sali remahti nauruun. Eserrä hämmentyi ja päästäkseen epämukavasta tilanteesta huusi: „Mitä te nauratte? Lenin ajaa teidät hajalle pistimillä”, ja mutisten muutamia epäselviä sanoja hän poistui puhujakorokkeelta.

Toveri Lenin ilmoitti puhuvansa bolševikkien ryhmän puolesta ja pitävänsä tärkeänä, että talonpoikain edustajakokous tuntisi bolševikkien puolueen mielipiteen, ja aloitti puheensa eserrän viimeisestä huudahduksesta. V. I. Lenin sanoi: „Kun tulin tänne, kuulin osan viimeisen puhujan puheesta, jossa hän kääntyen puoleeni sanoi teille, että minä tahdon ajaa teidät hajalle pistimillä”¹.

Leninin puhe päättyi suurin piirtein seuraavaan.

Kansa kulki sosialistivallankumouksellisten mukana niin kauan kunnes tuli huomaamaan, että nämä eivät täytä kansan toivomusta. Sitten kansa tuli vakuuttuneeksi siitä, että vain bolševikit toteuttavat kansan ajatukset ja pyrkimykset, ja lähti kulkemaan bolševikkien mukana.

Kansa on itse kohtalonsa määrääjä ja järjestäjä. Neuvostovalta on kaikkein demokraattisin valta, se on korkeampi kuin mikään Perustava kokous.

Bolševikit luovat varmana katseensa tulevaisuuteen, he tietävät varmasti, että kansa kannattaa bolševikkeja, Neuvostoja.

Me emme tule sallimaan kansanvallan tuhoa, ja kaikki sosialistisen vallankumouksen vihollisten pinnistykset ovat turhia.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 26. osa, s. 320.—Toim.

Toveri Leninin puhe teki valtavan vaikutuksen edustajakokouksen osanottajiin. Se oli selvä ja vakuuttava. Tämä puhe oli malliesimerkki siitä, miten voidaan mitä monimutkaisimmat kysymykset esittää yksinkertaisin sanoin, jotka ymmärtää vähätietoinen, sivistymätön ihminenkin. Yhtä selvällä ja yksinkertaisella kielellä oli myös kirjoitettu vetoamus talonpojille oikeisto-eserrien edustajakokouksesta poistumisen johdosta. Valitettavasti toveri Leninin puhetta ei kirjoitettu yksityiskohtaisesti muistiin.

Oikeisto-eserrät lähtivät pois edustajakokouksesta, saivat mukaansa osan horjuvalla kannalla olleita edustajia, avasivat oman edustajakokouksensa, mutta horjuvalla kannalla olleet palasivatkin sitten takaisin. Kokoukseen jääneillä oikeisto-eserrillä — heitä oli mitättömän vähän, noin neljäkymmentä — ei enää ollut suurtakaan poliittista merkitystä.

En kajoa tässä talonpoikain edustajain Toimeenpanevan komitean työhön enkä myöskään talonpoikain edustajain III edustajakokoukseen, jossa hyväksyttiin laki maan sosialisoinnista, vaikka tapasin silloinkin usein Vladimir Iljitšä. En kerro myöskään myöhemmistä kohtaamisistani. Kerron vain yhdestä tapaamisesta, joka luonnehtii toveri Leninin työtä ja hänen menetelmiään tärkeiden probleemien ratkaisemisessa.

Joulukuun lopulla 1920 työskennellessäni vesiliikenteen Päähallinnossa (Glavod) komissaarin apulaisena sain kuukauden loman ja matkustin kotiseudulleni maalle — Vologdan läänin Kirillovin kihlakuntaan. Maaseudulla oli silloin tilanne tavattoman vaikea. Imperialistinen sota ja sittemmin kansalaissota olivat aiheuttaneet maataloudelle suurta vahinkoa, mikä ei voinut olla vaikuttamatta talonpoikien mielialoihin. Elintarvikkeiden koko ylijäämän luovutusvelvollisuus ei edistänyt maatalouden nousua. Talonpojat kylvivät vain sen vähimmäismäärän, mikä tarvittiin perheen elatukseen. Karjan pääluku oli myös jyrkästi supistunut. Talonpoikaistaloudet eivät tuottaneet tavaratuotteita ja alkoivat muuttua miltei luontaistalouksiksi. Se vaikutti tavattoman lamaannuttavasti ei ainoastaan maatalouteen, vaan myös teollisuuteen. Palattuani maalta helmikuun alussa 1921 kirjoitin Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean puheenjohtajalle Kalininille kirjeen tilanteesta maaseudulla. Esitin talonpoikien mielialat ja heidän toivomuksensa. Ehdotin säädettäväksi sellaisen järjestyksen tuotteiden perimisessä talonpojilta, jolloin talonpoika tietäisi ennakolta, miten paljon hänen on luovutettava tuotteita valtiolle ja kuinka paljon hän saa jättää omaan käyttöönsä.

Silloinen Keskuskomitean sihteeri Krestinski, jolle vein kirjeen kopion, sanoi kirjeen luettuaan:

— Tämä on lähetettävä viivyttämättä toveri Leninille.— Ja hän määräsi, että kirje oli huolellisesti kirjoitettava koneella (kirje pitäisi olla jossain arkistossa ¹).

Noin kahden tai kolmen päivän kuluttua minulle soitettiin puhelimesta ja sanottiin, että menisin heti toveri Leninin luo. Hän otti minut vastaan työhuoneessaan ja alkoi yksityiskohtaisesti kysellä, minkä tyyppin talonpoikaistalouksia oli meidän seudullamme, millaisessa asemassa ne olivat ennen vuoden 1914 sotaa, millainen tilanne oli muodostunut vuoden 1916 syksyyn mennessä ja erittäin seikkaperäisesti sitä, millainen tilanne oli sillä hetkellä. Miten suuret ovat talonpoikien maaosuudet? Miten paljon talouden osalle tulee kyntömaata, niittyä, laidunta, metsää, joutomaata? Millainen maaperä on vallitsevana? Mitä maatalouskasveja viljellään? Millainen on satoisuus?

Ja kun hän sai tietää, että tavallisesti sato on „itse viides” ja „itse kuudes” ja että satoa „itse seitsemäs” pidetään jo hyvänä, niin hän huudahti:

— Millaista barbaaritaloutta! Miten paljon se vaatikaan työtä, mutta tulos on mitättömän pieni.— Ja heti kysyi:— Antaako sellainen talous talonpojalle toimeentulon?

Vastasin, että meidän seudullamme maanviljely ei ollut talonpojan ainoana toimeentulon lähteenä. Meillä oli verraten hyvin kehittynyt karjanhoito. Monilla talonpojilla oli kaksi lehmää ja toisilla kolmekin.

V. I. Lenin alkoi kysellä: miten suuri on lypsy, mihin myydään maitoa?

Sanoin:

— Tukkuostaja kontrahoi koko kylän kanssa tehdyn sopimuksen mukaan maidon, rakensi voimeijerin, mihin talonpojat luovuttivatkin maidon. Voin hän lähetti Rybinskiin tai Pietariin ja kuoritun maidon palautti talonpojille.

V. I. Lenin huomautti:

— Se on epätaloudellista. Kuoritusta maidosta voidaan valmistaa juustoa. Silloin maito tulisi käytetyksi järkipäisemmin.— Ja samassa hän kysyi:— Paljonko ostaja maksoi maidosta?

— Maalla asuessani olin työssä sellaisessa meijerissä. Silloin oli hinta 40 kopeekkaa puudalta ja sodan edellä taisi olla 50—55 kopeekkaa.

Toveri Lenin sanoi suuttuneena:

— Sehän on suoranaista ryöväystä! Kuinka paljon tukkuostaja sai voittoa maidosta?

¹ D. I. Grazkinin kirje, jonka kuoreessa on V. I. Leninin tekemä merkintä: „Grazkin, Glavod, selostus maaseudusta”, on säilytettävänä NKP:n KK:n marxism-leninism-instituutin Keskusarkistossa.— *Toim.*

Vastasin, että ostaja hyötyi muullakin kuin maidolla. Hänellä oli puoti, josta talonpoikien oli ostettava luovutettua maitoa vastaan tavaroita. Samanlainen järjestys oli myös metsätöissä.

Toveri Lenin sanoi surunvoittoisesti:

— Miten paljon olikaan kaikenlaisia nylkijöitä, jotka ryöstiivät talonpoikaa! Paljonko talonpoika, joka omisti kaksi lehmää, voi saada maidosta tuloja vuodessa?

— Enintään 80—100 ruplaa. Ja metsätöissä 50—60 ruplaa.

Vladimir Iljitš otti lyijykynän ja alkoi tehdä laskelmia muistionsa. Samalla hän ikäänkuin täsmennykseksi tiedusteli:

— Eikö perunan ohella viljelty muita vihanneksia? Ja viljakasveista ruista ja vähemmän kauraa?— Ja laskettuaan kysyi: — Miten talonpojat tulivat toimeen? Tulot olivat uskomattoman pienet.

— Minä sanoin:

— Vladimir Iljitš! Meidän seudustamme oli olemassa sananlasku: „Uloma¹ on hupsu, sieniä ilman suurimoita”.

Vladimir Iljitš hymyili ja sanoi:

— Kun safon on „itse viides”, ei siitä suurimoita paljonkaan tehdä! Leipää ei tainnut riittää puoleksi vuodeksikaan.

Sitten hän jatkoi:

— Ne agraari„teoretikot” eivät tienneet mitään talonpoikaistalouksista, mutta poroporvarillista pöyhkeyttä heissä oli sensijaan liikaakin.

Oltuaan tovin vaiti, nähtävästi miettien jotain, Lenin huomautti:

— Meidän on kaikei harkittava maataloustuotteiden kontrahointia.— Ja lyhyen tauon jälkeen lisäsi: — Mutta sitä varten tarvitaan riittävä määrä teollisuustavaroita ja vakiintuneet hinnat.

Sitten hän kysyi:

— Aiheutuuko viljelysmaan supistuminen nykyään nautakarjan ja hevosten pääluvun supistumisesta?

— Ei, Vladimir Iljitš, ei ainoastaan siitä. Meidän kylän ja naapurikylien talonpojat sanoivat minulle suoraan, ettei ole mitään järkeä kohottaa taloutta, kun kaikki otetaan pois.

Toveri Lenin sanoi:

— Kirjeessänne te ehdotatte säädettäväksi ennakolta normin, miten paljon talonpojan on luovutettava taloutensa tuotteita. Entä minne talonpojat panevat ylijäämän? Alkavatko myydä? Tarvitaanko kaupankäyntiä?

Ajattelin itsekseni: kirjoitin tuotteiden luovutusnormeista, mutta minulle ei tullut lainkaan mieleen, mitä siitä seuraisi.

¹ Uloma — paikkakunta Kirillovin kihlakunnassa.— D. G.

Toveri Lenin alleviivasi jotain muistioonsa ja ikäänkuin itseksensä sanoi:

— Nykyään on tärkeintä maataloustuotteiden lisääminen. Talonpoikaistalouden entinen koko ja vanhat muodot eivät vastaisuudessa pysty tyydyttämään maamme tarpeita.

En silloin käsittänyt Leninin sanojen merkitystä. Käsitin ne vasta sitten, kun puolue asetti kysymyksen maan teollisoinnista ja maatalouden kollektivisoinnista.

Tässä keskustelussa toveri Leninin kanssa minua hämmästytti hänen kiinnostuksensa kaikinpuolisesti siihen, mitä tapahtui tasavallassa ja mikä askarrutti työtätekevien mieliä. Tämä keskustelu tapahtui silloin kun Leninin nerokas äly jo harkitsi suunnitelmaa uuteen talouspolitiikkaan siirtymiseksi. Ennen tärkeän päätöksen tekoa V. I. Lenin tutki huolellisesti kysymyksen ei ainoastaan virallisen aineiston perustalla, vaan myös keskusteluissa ihmisten kanssa. Juuri siksi Vladimir Iljitš tunsu maamme tilanteen ja työtätekevien elämän syvällisemmin kuin kukaan puolueessamme.

T. S. KRIVOV

LENINILÄISESSÄ RIVISTÖSSÄ

Lokakuun 26 (marraskuun 8) päivänä 1917 eli seuraavana päivänä sen jälkeen, kun vallankumous oli voittanut Pietarissa, pystytettiin Neuvostovalta myös meillä, Ufan kaupungissa. Mutta vaara uhkasi joka puolelta. Me tiesimme, että kasakat aikoivat atamaani Dutovin johdolla nostaa aivan lähiaikoina vastavallankumouksellisen kapinan. Oli valmistauduttava antamaan vastaisku. Mutta ei ollut riittävästi aseita. Aseita ei ollut riittävästi edes niiden vilja- ja lihalastissa olevien junien vartiointiin, joita me lähetimme nälänhätää kärsiville maamme keskialueille. Läänin vallankumouksellinen komitea päätti lähettää Pietariin edustajansa tekemään selostuksen Kansankomissaarien Neuvostolle, toveri Leninille Etelä-Uralilla muodostuneesta tilanteesta. Edustajaksi valittiin minut. Marraskuun alkupäivinä lähdimme matkalle — minä ja Aleksandr Dmitrijevits Tsurupa, joka matkusti Moskovaan läänien elintarvikekomissaarien neuvottelukokoukseen. Paikkamme oli lämmitettävässä tavaravaunussa, matka kesti väsyttävän kauan, suurilla asemilla seisoimme vuorokausikaupalla. Luulin etten pääse Pietariin asti ensinkään.

Mutta lopulta olin kuin olinkin Smolnassa. Smolnan aukiolla oli vielä korjaamatta hiiltyneitä nuotioita, joita oli loimunnut kapinayönä. Käytävillä oli sotamiehiä, matruuseja, aseistettuja työläisiä. Vähän väliä vilahteli pussiselkiä talonpoikain valtuutettuja. Nousin kolmanteen kerrokseen, etsin huonetta, jonka numero taisi olla 71.

Huoneessa oli parhaillaan Kansankomissaarien Neuvoston istunto. Näytti siltä kuin se kohta päättyisi. Lenin seiso i pöydän ääressä, ja miltei kaikki toisetkin seisoivat. Tunsin siellä olevista Sverdlovin, Dzieržynskin ja Lunatšarskin. Sanoin nimeni ja kaupungin, mistä olin saapunut. Lenin katsoi tarkasti minuun, siristi silmiään ja sanoi:

— Olemme tavanneet. Te kävitte Pariisissa.¹ Mutta muistaakseni teillä oli toinen nimi...

Nopea vilkaisu kelloon.

— Paljonko tarvitsette aikaa, toveri Krivov?

— Kolmisenkymmentä minuuttia, Vladimir Iljitš,— sanoin minä ja kaduin heti, että tulin pyytäneeksi vähän.

Lenin purskahti railakkaaseen nauruun:

— Ei, ei, täällä ei ole läänin vallankumouskomitea! Meille ei sellainen sovi. Viisi, kymmenen minuuttia. Ja teille, kun puhutte ensimmäistä kertaa, annamme kokonaista viisitoista. Toverit, onko vastakkaisia mielipiteitä?

Selostin sekasotkuisesti, hyppien asiasta toiseen. Mutta Iljitš erotti heti tärkeimmän.

— Tarvitsetteko aseita? Matkustakaa hakemaan aseita Tulasta. Annamme teille paperin. Felix Edmundovitš,— sanoi hän Dzierżynskille,— olkaa hyvä, valmistakaa toverille asianmukainen valtuuskirja.

— Vladimir Iljitš,— sanoin minä,— olemme lähettäneet Tulaan elintarvikevaunuja.

— Se on hyvä. Se on esimerkki todellisesta proletaarisesta solidaarisuudesta... Kun puratte vaunuista viljan lastatkaa aseita.

Sanoin, että saamme Ufassa kovin vähän direktiivisähkeitä Smolnasta.

— Jakov Mihailovitš, emmekö me sitten lähetä ohjeita uralilaisille? — kysyi Iljitš Sverdlovilta.— Viipyvät varmaankin matkalla, olisi tarkastettava.— Ja sitten hän käänsi nopeasti päätään minuun päin ja sanoi: — Älkää odottako ohjeita. Toimikaa itsenäisesti, tilanteen mukaisesti ja pitäen ohjeena omaa järkeänne!

— Vladimir Iljitš, miten on meneteltävä pankin asioissa? Miten on käytettävä varoja?

— Te olette isäntiä ja isännöikää. Käyttäkää varoja säästelellästi. Vallankumous tarvitsee rahaa. Vaatikaa tilikertomukset varojen kulutuksesta tarkoin pankkisääntöjen mukaisesti... Anarkista tässä asiassa on tehtävä loppu.

Sitten hän siristi silmiään ja katsoi lämpimästi minuun.

— Toivotan teille menestystä... Nikolain aseman komendantille annetaan vastaavat ohjeet, pääsette viipymättä lähtemään Tulaan.

Poistuessani huoneesta näin kun sinne meni seuraava selostaja. Lenin johti edelleenkin istuntoa seisoen. Se nähtävästi auttoi häntä pitämään vireää ja nopeaa tahtia.

¹ Taantumisvuosina näiden muistelmien kirjoittaja oli noin vuoden maanpaossa ja näki Pariisissa ensi kerran V. I. Leninin.— *Toim.*

Kohta Dzierżyński antoi minulle allekirjoituksellaan varustetun valtakirjan. Siinä sanottiin: „Sotilaallinen vallankumouskomitea täten todistaa, että se on antanut тов. Timofei Krivoville tehtäväksi toimittaa aseita ja patruunia Työvään ja Sotilaiden edustajain Ufan Neuvostolle. Sotilaallinen vallankumouskomitea kehottaa kaikkia henkilöitä ja järjestöjä päästämään vapaasti aselastin ja antamaan тов. Krivoville kaikkinaista apua”. Ja niin lähdin Tulaan.

Tulasta Ufaan toimitetut konekiväärit, kiväärit ja patruunat ehtivät parhaaseen aikaan. Alkoivat yhteenotot dutovilaisten ja sittemmin myös Koltšakin rosvojoukkioiden kanssa. Monia erinomaisia tovereitamme kaatui taisteluissa. Ufan edustalla kaatui kaksi Jakutovin tytärtä, nuorisoliittolaiset Galina ja Nadežda. Nadeždaan osui kuula hetkellä, jolloin hän kantoi taistelukuultä haavoittunutta soturia. Galina lähti tiedusteluun Koltšakin joukkojen selustaan, joutui vangiksi ja kuoli kidutettuna. Muistelin surulla kaatuneita ystäviäni, tovereitani, jotka eivät saaneet elää voittoon asti, kuunnellessani Leninin sanoja kun hän avasi puolueen X edustajakokouksen:

— ...Kokoonnumme ensi kertaa edustajakokoukseen oloissa, jolloin Neuvostotasavallan alueella ei ole maailman kapitalistien ja imperialistien tukemia vihollisotajoukkoja.

Puolueen X edustajakokouksessa minut valittiin Keskuskontrollikomissioon. Se muodostettiin Vladimir Iljitšin aloitteesta ja oli sen hänen mielestään oltava „puolueen ja proletaarisen omantunnon elin”. Lenin antoi KKK:lle suuren merkityksen taistelussa puolueen yhtenäisyyden puolesta. Edustajakokouksen päätöksissä sanottiin, että kontrollikomissioiden on juurittava pois „puolueeseen salamyhkää tunkeutuva byrokratismi, karrierrismi, puolueen jäsenen puolue- ja neuvostoasemansa väärinkäyttö, toverillisten suhteiden rikkinen puolueen sisällä...”.

Iljitš ehdotti, että Politbyroon istunnoissa olisi välttämättä läsnä joku KKK:n jäsenistä. Olin monia kertoja näissä istunnoissa, joita johti Lenin. Tavallisesti hän tuli työhuoneestaan 1—2 minuuttia ennen byroon istunnon alkamista, otti liivintaskustaan vanhanaikaisen kellon, asetti sen vasemmalle kämmelleen kiinnittäen remmillä käteen. Istunto alkoi täsmälleen määrättyä aikana sekunnin tarkkuudella. Saman kellon mukaan Lenin seurasi puheille myönnetyn ajan noudattamista ja keskeytti hyvin päättävästi jokaisen, joka ylitti ajan. Ja tavallisesti puhujat pitivät varoen silmällä Iljitšin vasenta kämmentä, missä oli kello. Mainittakoon että Lenin käytti puheenjohtajan valtaa vain silloin, kun ei noudatettu työjärjestyksessä vahvistettua puhumisaikaa. Muutoin hän ei tehnyt koskaan välihuomautuksia, jotka olisivat saattaneet puhujan pois tolalta, häiritä ilmaismasta ajatusta loppuun. Lenin kuunteli puhujia erittäin tark-

kaavaisesti ehtien samalla seurata kelloa, tehdä merkintöjä edessään oleviin papereihin ja kirjoittaa lappuja Politbyroon jäsenille. Yleensä kysymykset valmistettiin istuntoihin niin, ettei niitä tarvinnut pitkään käsitellä. Mutta jos kerran syntyi väittely, Lenin ei tyrkyttänyt omaa mielipidettään, pyrki punnitsemaan kaikki „puolesta” ja „vastaan” ja toisinaan sanoi: „Lykkäämme ratkaisu seuraavaan kertaan. Pitää neuvotella Marxin kanssa”.

Kerran minun piti keskustella Vladimir Iljitšin kanssa KKK:n asioista. Oikeammin sanoen erästä konkreettisesta kysymyksestä. Se oli seuraava. Leninin aloitteesta oli Moskovassa avattu väittelyklubi. Tämän klubin kokouksissa käsiteltiin puolueen sisäisen elämän kysymyksiä, niissä syntyi kovia väittelyitä. Kerran väittelyn aikana eräs huomattu Moskovan puoluejärjestön työntekijä puheinnossaan ilmaisi itseasiassa valtiosalaisuuden kertoen päätöksestä, jota vasta valmisteltiin hallituksessa ja jota ei vielä saanut antaa julkisuuteen. KKK aikoi asettaa kyseisen toverin edesvastuuseen, ja minä halusin neuvotella asiasta Leninin kanssa. Politbyroon istunnon aikana lähetin Vladimir Iljitšille kirjelapun, jossa pyysin saada istunnon jälkeen keskustella hänen kanssaan. Lenin nyökäytti päätään, ja kun kaikki olivat lähteneet jäin minä huoneeseen. Istuin pitkän pöydän toisessa päässä, jonka toinen pää ulottui Vladimir Iljitšin pöydään. Aioin puhua paikaltani. Mutta Iljitš pyysi minua istumaan vierelleen ja viihtyisässä asennossa, jalka toisella jalalla, oli valmis kuuntelemaan. Esitin asian olemuksen ja lopuksi sanoin:

— Odotamme teidän päätöstänne...

— Minunko?— Lenin nosti ihmeissään päätään. — Miksi minun? Olenko minä KKK? Edustajakokous on valinnut teidät ja toverinne. Teillä on päätösvalta.

— Mutta teidän mielipiteenne, Vladimir Iljitš?

— Se on toinen asia. Mielipiteeni voin lausua. Pidän tekoa sopimattomana. Asiaa käsitellessänne voitte huomioida sen erään puolueenjäsenen ilmaisemana mielipiteenä. Ei enempää... Ja mitä tulee rangaistukseen, niin siitä en sano mitään. Se kuuluu kokonaan ja täydellisesti Kontrollikomission toimivaltaan...

Sellainen oli se keskustelu.

Ja vielä erästä Leninin luonteenpiirteestä, josta on jo paljon kirjoitettu ja josta tekee mieli puhua aina uudelleen ja taas uudelleen.

Huomaavaisuus ihmistä kohtaan...

Puolueen XI edustajakokouksen väliajalla tuli kerran luokseni Leninin sihteeri Maria Ignatjevna Glasser.

— Timofei Stepanovitš, pyydän teitä menemään tuohon huoneeseen.

— Miksi?

— Olkaa hyvä. Vladimir Iljitš käski...

Menin. Avasin oven, ja vastaan tuli Dzierżynski napittaen kävellessään sotilaspuuseroan.

— Aha, sinäkin satuit! No, tule, tule!..

Huoneessa oli kolme miestä valkoiset takit yllään: kaksi vanhempaa ja yksi nuori. Se nuorempi, joka oli tulkki, pyysi minua riisuutumaan, että herrat saksalaiset professorit voisivat tarkastaa terveyteni. Tiesin että Politbyroon päätöksellä oli kutsuttu Leninille kaksi tunnettua lääkäriä: Klemperer Berliinistä ja Förster Itävallasta. Mutta en tiennyt, että Iljitš oli pyytänyt heitä tarkastamaan ryhmän puolueyöntekijöitä, jotka tsaarivallan aikana olivat istuneet vankiloissa ja olleet pakkotöissä... Älä hangoittele vastaan jouduttuasi lääkärien kynsiin! Ja nöyrästi annoin tarkastaa rintani, selkäni, vatsani, ja kuuluisat lääketieteilijät kirjoittivat, kirjoittivat ja kirjoittivat...

Tarkastuksen jälkeen meille jokaiselle kirjoitettiin erikoinen hoitokortti mitä ankarimpine lääkärinmääräyksineen, joita emme tietenkään noudattaneet. Saatuaan tietää siitä Lenin käski jyrkästi kaikkien työntekijäin noudattaa lääkärien määräyksiä.

Minulla on säilynyt hoitokortti, johon on kirjoitettu: „Työssä on aina kahden tunnin kuluttua pidettävä väliaika. Iltatyö ja istunnot kielletty. Levolle käytävä aikaisin ja herättävä aikaisin. Joka päivä kävely ja oleskelu ulkoilmassa. Vältettävä huoneita, joissa on tupakansavua. Puheiden pitäminen kokouksissa kielletty”.

Kaikki tämä minun oli täytettävä puolue tehtävieni ohella, ja kokouksia koskevaa viimeistä kohtaa olisin hyvinkin voinut pitää kritiikin tukahduttamisena.

V. I. Lenin ja J. M. Sverdlov.
Valokuva, marraskuun 7 pñä 1918.

V. I. Lenin, J. V. Stalin ja M. I. Kalinin.
Valokuva, 1919.

P. D. MALKOV

SMOLNASSA JA KREMLISSÄ

I Itämeren laivaston vanhemman polven merimiehet muistavat hyvin Iljitšin. He kuulivat hänen puheitaan, olivat aina valmiita täyttämään ja tarvittavalla hetkellä täyttivät pelottomasti hänen antamansa ohjeet pitäen niitä puolueen tahtona.

Minulla oli onni monien muiden joukossa osallistua Leninin johdolla historiallisiin tapahtumiin, jotka panivat alulle uuden, sosialistisen aikakauden ihmiskunnan historiassa. Tsentrobaltin edustajana tiesin hyvin, mistä tuli se valo, joka valaisi meille taistelun tulevaisuuden.

Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen aattona me, Itämeren laivaston matruusit — Hovrin, Zeleznjakov ja toiset saavuimme Helsingistä laivaston edustajina Neuvostojen II Yleisvenäläiseen edustajakokoukseen.

Lokakuun 29 päivänä Sotilaallinen vallankumouskomitea määräsi minut vallankumouksen esikunnan — Smolnan komendantiksi. Tässä tehtävässä jouduin usein tapaamaan Vladimir Iljitšiä ja täyttämään hänen antamia lukuisia tehtäviä.

Kaikkia, jotka joutuivat silloin sekä myöhemmin kosketuksiin Leninin kanssa, hämmästytti hänen poikkeuksellinen työkykynsä. Hän ehti kaikkialle. Joka hetki päivällä ja yöllä näimme hänet joukkokokouksissa tai istunnoissa taikka työpöydän ääressä. Vallankumouksen johtajan väsymätön työtarmo tarttui kaikkiin, jotka joutuivat kosketuksiin hänen kanssaan.

Smolna muistutti niinä päivinä mehiläispesää. Sinne meni ja sieltä tuli loputtomana virtana ihmisiä. Siellä oli joukottain punakaartilaisia, lähetystöjä tehtailta, talonpoikien valtuutettuja maaseudulta, joita kansa lähetti Leninin luokse. Valtavasta työkuormituksesta huolimatta Lenin löysi aikaa keskusteluihin eikä kenenkään tarvinnut lähteä hänen luotaan saamatta vastausta. Huomaavaisena ja herkkänä ihmisiä kohtaan hän tuns

aitoa kiinnostusta siihen, miten elivät työläiset, talonpojat, sotamiehet, kuunteli heidän selityksiään, kertoi heille mitä on Neuvostovalta.

Kävin silloin monia kertoja Leninin kanssa työläisten kokouksissa. Tavattoman suuresta väsymyksestä huolimatta Lenin oli aina reipas ja iloinen.

Muistan tapauksen, joka liikutti minua sydänjuuria myöten. Lenin oli lähdössä jonnekin kokoukseen ja kutsui minut luokseen. Astuttuani hänen työhuoneeseensa huomasin hänen käsissään suljetun lippaan.

— Avain on kadonnut,— sanoi Vladimir Iljitš syyllisentuntisesti.— Avatkaa se varovasti. Älkää vain särkekö. Siellä ovat äidin kirjeet...

Sen hän sanoi erikoisen hellästi.

Maaliskuun 11 päivänä 1918 Leninin johtama Neuvostohallitus muutti Moskovaan. Ennen siirtymistä, jo Pietarissa, Jakov Mihailovitš Sverdlov määräsi minut Kremlin komendantiksi.

Eräs ensimmäisiä määräyksiä, jonka sain silloin Vladimir Iljitšiltä, oli nostaa valtionlippu hallitustalon katonharjalle.

En ollut vielä koskaan tavannut ihmistä, joka olisi ollut niin täsmällinen, niin järjestystä noudattava kuin Iljitš. Hänellä oli tarkka päivän työjärjestys, jota hän aina noudatti. Täsmälleen kello 10 aamulla hän oli aina työhuoneessaan. Jaotellen ajan minuutilleen Lenin ehti tehdä erittäin paljon. Ja hänen työkykynsä oli tavaton.

Tilanne nuoressa Neuvostotasavallassa oli silloin jännittynyt ja levoton. Tässä tilanteessa Leninin toiminta oli tarmokasta ja väsymätöntä.

Miten suuresti tasavallan oli jännitettävä voimansa taistelussa vihollisia vastaan, osoittaa seuraava tapaus syksyllä 1919. Kremlin vartiointia suorittivat Punaisen Armeijan kurssilaiset. Erään kerran N. I. Podvoiski kutsui minut luokseen ja käski lähettää suurimman osan kurssilaisista rintamalle Denikiniä vastaan Orelin seudulle. Menin Vladimir Iljitšin luo pyytämään, jotta Podvoiskin päätös muutettaisiin; minä todistelin Leninille, että Kremlin vartiosto on jo ilmankin vähälukuinen, että kurssilaisien suurimman osan lähettäminen merkitsee Kremlin jättämistä miltei kokonaan ilman vartiointia. Vladimir Iljitš kuunteli tarkkaavaisesti minua ja vastasi:

— Jos Denikin pääsee Moskovan edustalle, niin ei auta hyväkään Kremlin vartiointi eikä sillä tasavaltaa pelasteta. Kurssilaiset on lähetettävä rintamalle nyt, kun siellä ratkaistaan vallankumouksen kohtaloa.

Leninin mukana hänen lähtiessään Kremlin ulkopuolelle oli tavallisesti sotilas vartiostosta. Mutta Leniniä vaivasi sellainen huolenpito, ja hän pyrki toisinaan lähtemään ilman vartio-

sotilasta. Oli annettava puhelinkeskuksen luona, Vladimir Iljitšin työhuoneen oven lähellä seisovan vartiosotilaan tehtäväksi ilmoittaa minulle, milloin Lenin lähti takki yllään ja lakki päässä (ilman päällystakkia ja lakkia hän kävi tavallisesti asunnossaan). Kerran Lenin katosi Kremlistä. Häntä ei löydetty mistään. Jakov Mihailovitš käski minun löytää Iljitšin hinnalla millä hyvänsä. Selvisi että Lenin oli lähtenyt työhuoneestaan takki käsivarrella ja lakki taskussa. Vartiomies luuli Iljitšin menevän asuntoonsa eikä ilmoittanut minulle. Mutta Lenin oli noussut autoon ja ajanut jonnekin, mutta minne, sitä ei kukaan tiennyt. Soitin puhelimella Maria Iljinitšnalle — hän ei tiennyt mitään, sitten Anna Iljinitšnalle — hän kehotti soittamaan Maksim Gorkille ja sanoi minulle tämän puhelinumeron. Soitin Aleksei Maksimovitšille, joku vastasi kysymykseeni epämääräisesti, mutta arvasin että Iljitš oli siellä. Saatuaan seuraavana päivänä Anna Iljinitšnalta tietää, että olin häntä etsinyt, Vladimir Iljitš varoitti minua, että jos minä vielä kerran etsin häntä, niin hän rankaisee minua.

Sen jälkeen, kun V. I. Leniniä haavoitettiin elokuun 30 päivänä 1918, Keskuskomiteassa asetettiin kysymys siitä, että Leninin lähtiessä Kremlistä häntä saattaisi ei yksi, vaan kaksi vartiosotilasta. Mutta Lenin torjui ehdotuksen päättäväisesti. Kohta tämä ehdotus kuitenkin hyväksyttiin Leninin poissaollessa. Sen jälkeen annettiin vastaava ohje vartiopäällikölle.

Tietämättä vielä päätöksestä Vladimir Iljitš lähti sunnuntaina yhden soturin saattamana. Vartiosotilas pysähdytti hänen autonsa. Lenin ajoi komendantin huoneen luo ja kysyi miksi häntä ei päästetä Kremlistä. Kun hänelle sanottiin, että yhden soturin saattamana lähteminen merkitsee KK:n päätöksen rikkomista, niin Vladimir Iljitš alistui vastaanpanematta.

Lenin piti kurinalaisuudesta, oli sitä mieltä, että kuriin on kaikkien alistuttava yhtäläisesti: sekä rivi- että johtavien työntekijäin, mitään poikkeuksia ei saa olla.

On vaikea ilmaista sanoin se, mitä me kaikki tunsimme Leninin haavoittamisen johdosta. Me suojasimme kaikin tavoin Iljitšin lepoa, emme sallineet mitenkään häiritä sairaan rauhaa. Ja koitti aika, jolloin seurasi käänne. Lenin alkoi parantua. Työätekevät olivat seuranneet tarkkaavaisesti johtajain jokaista hengenvetoa ja ottivat iloisina vastaan tiedon tervehtymisestä väsyttävän odotuksen ja jännityksen jälkeen. Niinä päivinä Iljitšin huone muistutti kukkatarhaa: siellä oli niin runsaasti kukkia. Suuri oli kansan rakkaus kallista opettajaa ja johtajaa kohtaan.

Kun Lenin haavoittumisen jälkeen alkoi toipua, Maria Iljinitšna kertoi minulle pyytäneensä kovasti, että Vladimir Iljitš lepäisi. Huonosta terveydentilasta huolimatta Lenin torjui hänen

neuvonsa. Lenin vastasi, ettei siitä voinut olla puhettakaan. Työtä oli niin paljon, ettei hän voinut uhrata henkilökohtaisesti itselleen yhtään hetkeä.

Kohta Jakov Mihailovitš sanoi minulle, että Vladimir Iljitšille pitää järjestää taatusti kunnollinen lepo. Sitä vaati Keskuskomitea, ja sitä varten oli löydettävä huoneisto kaupungin ulkopuolella, missä kukaan ei voisi häiritä Leniniä. Yhdessä komendantinviraston erään työntekijän kanssa kiersimme kaikki paikat Moskovan lähistöllä ja selostimme matkamme tuloksista Sverdloville. Vihdoin valittiin talo Gorki-nimisessä paikassa, joka nykyään tunnetaan Gorki Leninskije nimellä. Siellä oli todellakin rauhallista.

Muutaman päivän kuluttua saatoin Leninin ja Krupskajan Gorkin taloon. Ja sitten kävin joka päivä siellä katsomassa, oliko Iljitšillä kaikkea mitä hän tarvitsi. Muistan kun aivan alussa erään käyntini aikana Vladimir Iljitš kysyi minulta ankarasti:

— Mutta missä ovat lehdet? Miksei niitä tuoda minulle tänne? Että ne seuraavalla kerralla olisivat...

Kun Vladimir Iljitš lähti Gorkiin, antoi Jakov Mihailovitš määräyksen, että hänen asunnossaan Kremlissä tehtäisiin korjaus. Lenin asui nimittäin huoneissa, jotka eivät yleensä olleet sovellettuja asunnoksi — ne olivat entisiä holvikattoisia virka-huoneita.

Kului vähän aikaa, ja Vladimir Iljitšin terveydentila parani huomattavasti. Hän halusi kiihkeästi päästä tarmokkaaseen työhön, Kremliin. Lenin sanoi monta kertaa minulle, että hän aikoi palata Kremliin, mutta Jakov Mihailovitšin neuvojen mukaisesti vastasin aina, että asunnon korjausta ei ollut vielä lopetettu. Lenin alkoi epäillä, ettei hänelle puhuttu totta. Ja kerran hän kysyikin, miksi hänen asuntoaan korjattiin niin kauan (todellisuudessa korjaustyöt oli jo tehty). Kuultuaan „selityksen” Vladimir Iljitš epäili sen paikkansapitävyyttä. Sen jälkeen oli vaikeata saada Iljitš uskomaan asunnon korjaustöiden pitkittyneen. Häntä ei saatu jäämään pitemmäksi aikaa Gorkiin, hän palasi Kremliin.

Lenin sai paljon tietää kansalta, johon hänellä oli aina yhteydet. Kremlissä kävi silloin lähetystö toisensa perään. Ihmiset ilmaisivat Iljitšille kalleimmat toiveensa, kertoivat vaikeuksistaan. Ja aina lähtivät hänen luotaan entistä varmempina voimistaan.

Saatuaan tietää, että vihollisainekset yrittivät häiritä Moskovan työläisten elintarvikehuoltoa, Lenin huolestui kovasti. Kun menin työhuoneeseen, hän puhui jonkun kanssa puhelimesta. Suuri suuttumus kaikui hänen sanoistaan:

— Ellette toimita jo tänään elintarvikkeita työläisille, käsken vangita teidät kaikki,— sanoi hän puhelimeen.

Lenin piti aina erikoista huolta työläisistä ja huomioi tarkkaavaisesti heidän tarpeensa.

Pilkkukuumeen torjumiseksi alettiin Moskovassa silloin Iljitšin aloitteesta järjestää saniteettisaunoja. Ensimmäistä niistä, joka oli avattu Lokakuun asemalla, Lenin päätti käydä itse katsomassa ja kehotti tov. Bontš-Brujevitšia ja minua lähtemään kanssaan. Aioin ottaa toisen auton, mutta Lenin oli vastaan ja kehotti lähtemään hänen kanssaan, hänen autossaan.

— Ei saa kuluttaa liikaa bensiiniä,— selitti hän.

Miten suurella lämmöllä ja huolenpidolla Lenin suhtautuikaan ihmisiin! Muistan kun hän soitti monta kertaa päivässä minulle tiedustellen, miten olemme huolehtineet Moskovaan saapuneesta Mihail Ivanovitš Kalininista. Kerran yöllä saapui Kremliin eräs puoluetöytätekijä. Lenin kutsui minut luokseen ja sanoi, että toverin on saatava levätä. Vapaata asuntoa ei ollut. Minä pyysin tämän toverin luokseni. Kello kaksi yöllä Iljitš tuli kotiini nähdäkseen, oliko toverista huolehdittu hyvin ja oliko hänestä haittaa minun perheelleni.

Muistissani ovat säilyneet elävästi Leninin seurassa tehdyt metsästysretket. Metsästys oli Vladimir Iljitšin mielilepoa. Lenin rakasti suuresti luontoa ja muuttui metsästysretkillä aivan toiseksi. Hän laski leikkiä, oli iloinen, ja kun joku ampui harhaan, kiusoitteli hän tätä loputtomiin.

Näistä mieleenjääneistä päivistä on kulunut monia vuosia, ja sydämessäni säilyy ainiaan proletariaatin johtajan henkilökuva, vaatimattoman, sydämellisen ja samalla itseään ja ympäröiviä kohtaan vaativaisen ihmisen henkilökuva.

G. J. LOZGATSOV-JELIZAROV

UNOHTUMATONTA

Kerran heräsin kuultuani eteisestä tuntemattoman, mutta iloisen miesäänen, hyppäsin vuoteesta ja unisena ja puolipukeissa avasin huoneeni oven. Eteisessä seisoi tanakka, matalakasvuinen, leveäharteinen mies. Hän oli jo ehtinyt peseytyä ja kuivasi pyyheliinalla punettuneita kasvojaan, sellaisia kuin olivat valokuvassa — samat lyhyeksi leikatut viikset, lyhyt parta ja tutut hymyilevät, viekkaasti siristävät silmät.

— No, terve, terve,—sanoi hän, lausuen pehmeästi „r” kirjaimen ja ojentaen minulle peseytymisen jälkeen vielä kostean kätensä.

Näin tutustuin Vladimir Iljitšiin, kun hän saapui huhtikuussa 1917 Pietariin.

Ystävyystyin nopeasti Vladimir Iljitšin kanssa ja kiinnyin häneen kovasti. Vladimir Iljitš oli verrattain vähän kotona ja hänestä oli aina hauskaa telmiä kanssani hillittömästi ja leikkiä meluisasti, mikä saattoi Anna Iljinitšnan ja Nadežda Konstantinovnan kauhun valtaan, kun taas Maria Iljinitšna nauroi niin että kyynelet tulivat silmiin...

Kohta Lokakuun vallankumouksen jälkeen Iljitšin perhe muutti asumaan Moskovaan, Kremliin. Vladimir Iljitš viipyi kaikeat päivät työhuoneessaan. Hänellä ei ollut olemassa 8-tuntista työpäivää, hän ei näyttänyt lainkaan tuntevan väsymystä työssä. Kun tuli päivällisen tai illallisen aika, niin alkoi usein monimutkainen homma. Ruokasalin seinällä oli puhelin, Maria Iljinitšna otti kuulokkeen, pyysi niin sanotun „ylimmäisen” keskuksen kautta Vladimir Iljitšin työhuoneen puhelimen ja kutsui häntä päivälliselle. Iljitš lupasi varmasti tai epävarmasti tulevansa, mutta toisinaan kului 10—15 minuuttia eikä häntä vain kuulunut. Silloin otin minä asian hoitaakseni ja kysyin puhelimesta:

— Vladimir Iljitš, milloin te tulette? Keitto jäähtyy, ja me istumme pöydän ääressä nälkäisinä ja odotamme!

Toisinaan sattui, ettei auttanut minunkaan keksintöni; silloin minä muutaman ajan kuluttua juosta pinkaisin työhuoneeseen. Tahtoen tai tahtomatta Iljitšin oli jätettävä työ, ja minä toin hänet riemuiten kotiin. Nadežda Konstantinovna moitiskeli hyväntahtoisesti:

— Näetkö nyt, millainen olet. Sinua on lähetettävä hakemaan!

— Kun Gorka lähetetään hakemaan, on pakko jättää työnteke! Poika tuli, otti kynän kädestäni ja raahasi minut tänne ilman muuta. Ja missä se teidän jäähtynyt keittonne on?

— Istu nyt ja odota; se vietiin hellalle kuumenemaan,— sanoi Maria Iljinitšna leikillään.

Aterian aikana puhuttiin aina hauskoja.

Vapaa-aikoina kävimme toisinaan yhdessä kävelyllä Krem-lissä, ja hän kyseli minulta koulusta, opiskelusta, ystäivistäni. Saatoin erittäin mielelläni Vladimir Iljitšiä hänen automatkoil-laan, ja hän vuorostaan harvoin kielsi sen minulta. Kun vain huomasin pääoven luona kookkaan ja tutun „Delaunet Belleville” merkisen auton ja ovesta ulos astuvan Iljitšin, niin olin jo hänen luonaan pyytämässä:

— Vladimir Iljitš, minä lähden kanssanne!

— Lähdetään kun kerran tahdot. Mutta minä en tule kohta takaisin. Eikö Anja toru?

— Ei mitään, ei hän toru, sanon että olin teidän kanssanne!— ja niin nousin autoon Iljitšin vierelle.

Anna Iljinitšna ei aavistanutkaan, minne minä olin kadonnut. Sillä välin kuljin Vladimir Iljitšin perässä saliin, ja hän piti puheen kokouksessa, jonka yleisö otti hänet vastaan ihastunein suosionosoituksin.

Ensimmäisinä vuosina vallankumouksen jälkeen oli elintarvikkeita niukalti. Vladimir Iljitš oli niissä kysymyksissä niin arkatuntoinen, että kieltäytyi jyrkästi kaikista erikoiseduista elintarvikehuollossa. Hän huolehti alinomaa siitä, että toisilla tovereilla olisi ollut riittävästi elintarvikkeita, etteivät he olisi olleet puutteessa. Itsensä hän tällöin unohti. Häntä ei huolestut-tanut, että hänen pienen vaatevarastonsa puvut olivat kovin kuluneita ja lippalakki armottomasti rypistynyt, sillä Iljitšillä oli tapana työläisten kokouksessa sulloa lakki taskuunsa tai puristaa käteensä ja elehtiä sillä. Mutta jos hän sai tietää, että joku tovereista oli joutunut puutteeseen, niin hän suuttui, vaati ja saikin aina järjestettyä apua. Elää toisia varten, ajatella ja huolehtia toisista — se oli luonnollista ja ominaista Vladimir Iljitšille.

Työskennellessään Vladimir Iljitš kulutti tavattoman paljon voimia ja energiaa. Mutta siitä huolimatta hän piti tavallisina arkisina työpäivinä vain hyvin lyhyitä lepotaukoja, tosin aivan perinpohjaisia. Hän kävi mielellään pari kertaa viikossa autoajelulla maaseudulla hengittämässä raitista ulkoilmaa, virkistämässä väsyneitä aivoja. Nämä retket olivat yleensä hyvin lyhyitä, mutta Vladimir Iljitš ei mielellään lähtenyt yksin. Useimmiten hän soitti puhelimesta meille kotiin (vuonna 1919 me muutimme Kremlistä Manežnajakadun varrelle) ja ehdotti Anna Iljiničnalle:

— Anjuta, tahdotko lähteä Goran kanssa autoajelulle? Tulen muutaman minuutin kuluttua teitä hakemaan.

Kuultuani auton merkkitorven äänen hyppäsin parvekkeelle, heilutin autossa istuvalle Vladimir Iljitšille kättäni ja yhdessä hengenvedossa lensin neljännessä kerroksesta portaita alas. Perässäni tuli kiirehtimättä Anna Iljinična, ja niin alkoi automatka pois kaupungista. Moskova ei silloin ollut näin laaja, ja kaupungin takana sijaitsevat männiköt olivat aivan lähellä, heti Kiertoradan toisella puolen. Siellä, Pokrovsko-Strešnevon tai Serebrjanyi borin seuduilla nousimme pois autosta ja menimme metsään tai lehtoon.

Anna Iljinična piti tavattomasti kukista ja keräsi ja lajitteli niitä kimppuihin mielihyvin, ja minä autoin häntä uutterasti siinä. Vladimir Iljitš meni pois meidän luotamme, ja ottaen lakin päästään ja pannen kätensä selän taakse käveli hiljalleen puiden välissä. Anna Iljinična ja minä emme silloin menneet hänen luokseen emmekä puhuneet hänelle mitään, vaan annoimme hänen olla aivan yksinään ajatustensa parissa. Me tiesimme, että juuri se oli Iljitšimme lepoa; kohta palaisimme kotiin ja hän menisi työhuoneeseensa ja virkistyneenä pienestä retkeilystä istuisi taas työnsä ääressä myöhäiseen yöhön asti...

Kauniina sunnuntaipäivinä järjestettiin retkiä ympäristömetseen. Vladimir Iljitš ja hänen veljensä Dmitri Iljitš kulkivat pyssyt mukanaan tuntikaupalla metsästävässä lintuja tai jäniksiä joko kahteen mieheen tai mukanaan autonkuljettaja tahi joku vartiomiehistä. Vladimir Iljitš ei ehkä ollut erikoisen tarkka ampumaan tai kiihkeä metsästäjä, mutta siitä huolimatta hän piti suuresti omalaatuisesta metsästysilmapiiristä, joka tarjosi lepoa aivoille ja vaihtelua vaikutelmille.

Kansankomissaarien Neuvoston autotallin aputyöläinen Mihail Plešakov, joka oli innokas metsästäjä ja tunsii lähimmät ja kaukaiset riistapaikat, lähetettiin Iljitšin luo metsästysretkien ajaksi, ja hän näytti riistarikkaat paikat.

Vladimir Iljitš alistui nurkumatta Miša sedän metsästäjän arvovaltaan, yöpyi hänen ja tov. Gilin kanssa aina jossain heinäladossa, ja harhalaukauksista tai muiden metsästystapojen

rikkomuksista Vladimir Iljitš sai vimmastuneelta Miša sedältä sellaisia nuhteita, että lauhduttuaan Miša setä säikähti itsekin kiihvastumistaan.

Kesä 1921 oli tavattoman kuiva ja Volganvarren seutua kohtasi tuhoisa onnettomuus, kauhea nälänhätä, ihmisiä nääntyi tuhansittain nälkään. Koko Venäjällä järjestettiin Nälkäänäkevien avustuskomitean johdolla rahan ja arvoesineiden keräys viljan ja muiden elintarvikkeiden ostamiseksi. Muistan että Anna Iljinišna antoi empimättä avustusrahastoon monia vuosia säilytetyt perheen pöytähopeat. Kävin samoihin aikoihin Krem-lissä „meidän väen” luona; sielläkin oli eteisen pöydälle kasattu muutamia arvoesineitä ja hieman rahaa, jotka oli tarkoitettu annettavaksi avustusrahastoon. Huomasin niiden joukossa suuren kultamitalin, jonka Vladimir Iljitš oli saanut päätettyään Simbirskin lukion. Kysyin asiasta Nadežda Konstantinovnalta ja hän vastasi yksinkertaisesti:

— Volodja lahjoittaa nälänhädässä oleville mitä hänellä on.

Nykyään Iljitšin kultamitali on lasikossa V. I. Leninin Museossa. Mitali on tietenkin tallella ja tuo mieleeni aina kau-hean vuoden 1921. Minun silmissäni mitali näyttää kahdesti kultaiselta.

P. A. OTSUP

LENINIÄ VALOKUVAAMASSA

Näin ensi kerran Vladimir Iljitšin lokakuun 28 (marraskuun 10) päivänä 1917. Hän kulki nopeasti Smolnan käytävällä päällystakki harteilla ja käsissään iso paperikansikko. Astuin hänen luokseen ja pyysin lupaa valokuvata hänet.

— Nyt ei kannata, toveri,— vastasi Vladimir Iljitš minulle.— Tulkaa sitten kuvaamaan, kun saan takaisin tavanomaisen asuni, olkaa hyvä.

Se tapahtui kohta Vladimir Iljitšin palattua Suomesta, missä hän oli piileskellyt Väliaikaisen hallituksen ohranalaitokselta ja konspiratiivisista syistä oli joutunut ajamaan partansa.

Niinä ankarina päivinä oli elämä Pietarissa myrskyisää. Kehittyivät toistumattomat historialliset tapahtumat. Pietarin kaduilla ja toreilla, Smolnan työhuoneissa ja käytävillä luotiin uutta elämää.

Jokainen hetki oli tärkeä ja toi mukanaan ennennäkemättömiä uudistuksia. Käsitin etten saanut työskennellä vain hetkeä silmälläpitäen. Päivät menisivät, maineikkaat hetket ja kuvaavat piirteet unohtuisivat. Minun hallussani oli kuitenkin kone, jolla voitiin ikuistuttaa tapahtumia. Valokuvasin kaikkea: katumielenosoituksia, aukioilla pidettyjä joukkokokouksia, Punaisen Kaartin osastojen muodostamista, lähetystöjen saapumisen rintamalta.

Tapasin erinomaisia ihmisiä, jotka johtivat kansanjoukkojen liikettä, johdattivat proletariaattia mukanaan, olivat vallankumouksen luojia, ja päätinkin tehdä albumin ikuistaakseni heidän kasvonsa historiaa varten, jälkipolville.

Se ei ollut helppo tehtävä. Henkilöt, joita halusin valokuvata, olivat tavattoman vaatimattomia ja hyvin usein eväsivät pyyntöni.

— Miksi valokuvata nimenomaan minut? Valokuvatkaa mieluummin joukkoja, kansaa, joka toteuttaa vallankumousta.

Lisäksi oli kaikilla erittäin paljon työtä. Mutta minä työnnyin sisään kaikista ovista kantaen isoa kolhoa laatikkoani. Vakavan kokouksen aikana panin pystyyn kojeeni, pujahdin mustan verkapiton alle ja useinkin aivan sopimattomalla hetkellä räjäytin kovasti savuavan omatekoisen valottajan.

Minua pyydettiin kohteliaasti poistumaan, ja mentyäni ulos ovesta palasin takaisin toisesta, sillä olin vakavasti saanut päähäni aatteen, että minun oli valokuvattava kaikki merkki-tapahtumat.

En unohtanut myöskään Vladimir Iljitšin lupasta. Pyysin sihteeriä huomauttamaan minusta.

Muutaman minuutin kuluttua minut kutsuttiin Leninin työhuoneeseen.

— Kuinka paljon kuvan ottamiseen menee aikaa? — kysyi Vladimir Iljitš.

— Viisi tai kymmenen minuuttia, ei enempää.

— Hyvä on. Kuvatkaa sitten.

Sillä välin kun minä asettelin kameraani, Vladimir Iljitš otti „Pravdan” ja syventyi lukemaan. Sain kameran pakoilleen, tarkensin sen ja aikaa hukkaamatta otin kolme kuvaa vaihtaen nopeasti kasetteja.

Luettuaan kirjoituksen Vladimir Iljitš pani lehden syrjään, pyysi anteeksi, että oli viivyttänyt minua ja kehotti aloittamaan kuvauksen. Valokuvasin hänet vielä muutamia kertoja ja lähdin.

Kun seuraavana päivänä toin valmiit kuvat, Vladimir Iljitš tarkasteli niitä ja ihmetteli.

— Mistä nämä kuvat ovat, joissa on sanomalehti?

Selitin kuvien synnyn. Vladimir Iljitš hymyili.

— Te valokuvaajat olette vaarallista väkeä! — sanoi hän. Vladimir Iljitš lahjoitti minulle kaksi tuomistani kuvista kirjoitettuaan niihin nimensä. Säilytän valokuvia vieläkin kalliina muistona.

Kansalaissodan aikana kävin usein rintamalla ja toin sieltä valokuvia keskuslehtiä ja museoita varten. Vladimir Iljitš katseli mielellään kuvia, joita toin hänelle.

— Valokuvauksen historiallinen merkitys on erittäin suuri, — sanoi Vladimir Iljitš. — Taiteilijan maalaus ei voi ottaa niin nopeasti ja tarkasti muistiin tapahtumaa kuin valokuva. Ottaa vähemmän kuvia eri henkilöistä ja suunnatkaa enemmän huomiota joukkoihin, pyrkikää valokuvaamaan tapahtumia.

Pyrin parhaani mukaan seuraamaan suuren opettajan neuvoja. Mutta niinä vuosina ei ollut helppo työskennellä. Valokuvauksoneet olivat kömpelötekoisia ja isoja. Matkasin mukanani isot puiset 18 × 24 ja 24 × 30 kokoiset kamerat. Kasetit olivat myös puusta. Jokainen negatiivi painoi noin naulan ja koko varusteeni toista puutaa. Koneen asettamiseen meni niin paljon

aikaa, että mielenkiintoisin valokuvaamishetki ehti usein mennä ohi,— siihen aikaan ei ollut tehokkaita, pienikokoisia ja mukavia valokuvauskoneita, sellaisia kuin Fed, Leika ja Kontax.

Levyjä, paperia, kemikaaleita valmistettiin silloin alkeellisin käsityömenetelmin, ja niiden keho laatu teki kuvan kehitysprosessin ja valmistuksen pitkäksi ja vaivalloiseksi hommaksi. Ennakolta ei voinut sanoa, syntyykö kuva vai ei, nouseeko negatiiviin kuplia tai tuleeko siihen tahroja.

Aina kun palasin Moskovaan matkoilta rintamalle tai tasavallan kaupunkeihin oli mielessäni ajatus valokuvata Vladimir Iljitš vielä kerran. Toveri Leninin sihteeri L. A. Fotijeva sekä Maria Iljinitšna olivat minulle usein vihaisia sinnikkyyteni tähden, mutta kestin vaitiollen kaikki moitteet, sillä tiesin tekeväni kaikille tarpeellista ja tärkeää työtä.

Toisen kerran minun onnistui ottaa Vladimir Iljitšistä muutamia valokuvia vuonna 1920 Kremlissä, hänen työhuoneessaan.

Olin saanut tehtäväkseni valmistaa albumeja vallankumouksen, Punaisen Armeijan ja kansallisten neuvostotasavaltojen rakentamisen historiasta. Vladimir Iljitš johti tätä työtä välittömästi. Hän tarkasti kuvat, antoi neuvoja, korjasi virheitä. Tuokion keskustelu hänen kanssaan, jokainen hänen huomautuksensa antoi paljon enemmän kuin kokeneimpienkaan asiantuntijoiden neuvot.

Kolmannen kerran valokuvasin Vladimir Iljitšin vuonna 1922. Huonosta voinnistaan huolimatta hän oli kuten aina sydämellinen ja huomaavainen.

Sillä kertaa minulla ei enää ollut tilaisuutta näyttää hänelle otettuja kuvia. Kun soitin sihteeristöön ja pyysin vastaanottoa, sieltä vastattiin, että toveri Lenin on sairas.

Näin suurmiehen vielä kerran, mutta jo kuolinvuoteella. Muistiinpainuneena Leninin kuolinpäivänä minut kutsuttiin kiireellisesti Gorkiin. Siellä otin viimeisen valokuvani Vladimir Iljitšistä.

V. P. ANTONOV-SARATOVSKI

KANSALAISSODAN AIKANA

Oli tammikuun puoliväli 1918. Tulin punakaartilaisosaston kanssa Saratovista Pietariin. Asetin vaunujen luo vartiomiehet, annoin miehille luvan käyttää aikansa oman harkintansa mukaisesti ja lähdin itse Smolnaan, tapaamaan Leniniä. Oli hyvin vaikeata kulkea kaduilla, kun kaikkialla kohosi tuulen tuiskuttamia lumikinoksia. Lunta ei nähtävästi kukaan ollut pitkään aikaan puhdistanut pois.

Siinä oli Smolna. Portti oli selkoselällään. Portin luona panssariauto. Eteishallissa punakaartilaisvartio. Puheliaita, vilkkaita, kiirehtiviä työläisiä, punakaartilaisia, sotamiehiä tulee joukottain virtana ulos ja menee sisään. Myös minä joudun yhteiseen virtaan. Tulen erääseen huoneeseen, missä sihteeri lupaa järjestää minulle vastaanoton toveri Leninin luo ja menee jonnekin. Palattuaan muutaman minuutin kuluttua takaisin hän sanoo minulle, että Vladimir Iljitš ottaa minut vastaan huomenna, edustajakokouksen väliaikana.

Siihen aikaan oli koolla Neuvostojen III Yleisvenäläinen edustajakokous. Lähdin edustajakokoukseen Taurian palatsiin. Mandaattien antamista hoitivat toverit Avanesov ja Uritski. Luettuaan pöytäkirjaotteen, että minut oli valittu Perustavaan kokoukseen bolševikkien listoilla, Uritski rypisti kulmiaan ja sanoi:

— Mitä te niin... myöhästyitte?

— Puoluejärjestö ei päästänyt minua, sillä Saratovissa oli tilanne mutkallinen. En olisi tullut nytkään, ellei tarvittaisi rahaa.

— Kas siinäpä mainioita tovereitamme! — huudahti Uritski.— Täällä pidetään lukua jokaisesta meikäläisestä, oltiin huolissaan, mutta he löysivät siellä mutkallisuuksia... Kelvotonta!

Saatuani mandaatin menin istuntosaliin. Sali ja käytävät olivat täynnä edustajia. Näin heidän joukossaan niitä, joiden kanssa olin aikoinaan istunut poliisivankiloissa ja Tagankan

vankilassa, ollut karkotuksella ja toiminut maanalaisessa työssä. Monet meistä, jotka tunsimme toisemme maanalaisen toiminnan ajoilta, ilmoittivat ensi kertaa oikeat sukunimensä ja ikäänkuin tutustuivat toisen kerran...

Martovin puheen aikana salin yleisö tuli levottomaksi, vilkas-tui ikäänkuin voimakas tuuli olisi puhaltanut taigametsän puiden latvoissa. Halusin tietää tämän vilkastumisen syyt.

— Lenin! — sanoi minulle vierelläni istunut toveri.

Iljitš meni sivultapäin puhemiehistöön. Salissa kaikui ukko-sen voimalla huudahdus: „Eläköön toveri Lenin, maailman-vallankumouksen johtaja!” Lakattiin miltei kokonaan kuuntele-masta puhujia. Tuntui että ystävät sekä viholliset odottivat jännityksellä V. I. Leninin puhetta.

— Puheenvuoro on toveri Leninillä!

Valtava enemmistö edustajista nousee seisomaan. Mahtavan tuntuista on se ihastus, jolla elävän vallankumouksellisen käytännön ihmiset tervehtivät rakasta johtajaansa. Salissa kulkee vallankumouksen hengitys. Kaikilta puolilta kantautuu „Hurra-a-a!”-huutoja.

Iljitš heiluttaa pyytävästi kulunutta mustaa karakulnahkaista lakkiaan. Mutta voisiko lopettaa heti tämän mahtavan tunteiden ilmauksen?! Tietenkään ei voi. Vihdoin sali rauhoittuu. Iljitš saa mahdollisuuden puhua. Selvällä ja vakuuttavalla puheellaan Lenin lyö takaisin menševikkien ja oikeistoeserrien hyökkäykset. Hän vetää pois heidän sanojensa yltä kiiltokoreuden ja näyttää heidän koko rujoutensa. Oikeistoeserrien ja menševikkien petturi-linjan vastapainoksi Lenin asettaa bolševistisen puolueen sel-vän kannan; laajoin sivellyksin hän kuvaa proletaarisen vallan-kumouksen kehityksen puoleensavetäviä näköaloja.

V. I. Leninin puheen aikana edustajat huomaamattaan siir-tyivät yhä lähemmäksi puhujakoroketta haluten kuulla suuren johtajan jokaisen sanan. Erikoinen läheisyyden tunne yhdisti meidät Iljitšiin. Tuntui kuin hänestä meihin ja meistä häneen olisivat kulkeneet magneettivirrat. Kun menševikit tai oikeisto-eserrät nostivat hälinän vastalauseeksi Leninin puheeseen, niin edustajakokous pakotti heidät vaikenemaan.

Niinä päivinä Vladimir Iljitš keskusteli kanssani. Muistan vieläkin pitkän käytävän, jonka päässä oli Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan vastaanottohuone. Oven luona käveli punakaartilainen pitäen tarkoin silmällä, ettei kukaan menisi ilman lupaa V. I. Leninin työhuoneeseen. Minulla oli lupa. Astuin huoneeseen. Kahteen osaan jaettu melko pieni huone. Tavallinen pöytä, jolla oli kirjoja, sanomalehtiä ja käsikirjoituksia. Lautasella palanen ruisleipää. Kaksi nojatuolia ja pari kolme tuolia. Iljitš istui pöydän ääressä päällystakki yllään ja kirjoitti jotain. Huoneessa oli kylmä.

Tervehdittyäni aion kertoa Leninille laajalti Saratovin tapahtumista osoittaakseni, että oli välttämätöntä vastata myönteävästi meidän pyyntöihimme. Mutta en ehtinyt suutanikaan avata, kuten sanotaan, kun Iljitš kysyi minulta:

— Mitä sinne teille kuu'uu? Miten Saratovin talonpojat — hehän ovat äkäistä väkeä, vai?

Kysymyksellään hän pani sekaisin hahmottelemani keskustelun suunnitelman. Lenin kyseli, kuinka paljon oli poltettu tilanherrojen kartanoita, voitiinko luottaa talonpoikien kannatukseen, antoivatko he viljaa, mitä Saratovin bolševikit tekivät talonpoikien saamiseksi Neuvostovallan puolelle.

Kerroin Leninille, että me olimme julkaisseet oman asetuksemme maan luovuttamisesta talonpojille puoli kuukautta ennen sitä, kun Pietarista tuli Saratoviin asetus „Maasta”, ja se vaikutti läänin talonpoikaiston edustajakokouksen päätösten tuloksiin. Vladimir Iljitš nauroi sydämensä pohjasta, hieroi iloisena käsiään ja painautuen tuolin selkänöjää vasten ja siristäen viekkaasti silmiään sanoi:

— Se on hyvä. Sillä tavoin te horjutitte varmasti eserrien vaikutusta.

Vastattuani V. I. Leninin kysymyksiin kerroin hänelle, että matkani tarkoituksena oli saada rahaa sotilaallisiin tarpeisiin. Hän kuunteli tarkkaavaisesti ja kehotti keskustelemaan ensin Sota-asiain kansankomissariaatissa N. I. Podvoiskin kanssa.

— Menkää hänen luokseen, ja jos sattuu jotain esteitä, tulkkaa kertomaan minulle,— sanoi hän.

Seuraavana päivänä kävin Sota-asiain kansankomissariaatissa (se sijaitsi silloin Moikan varrella). Selitin N. I. Podvoiskille, että Saratovia uhkasi vaara, että jos valkokaartilaiset valtaavat Saratovin, niin tapahtuu Donin, Astrakanin ja Uralin-Orenburgin kasakkain vastavallankumouksellisten ainesten yhdistyminen vastavallankumoukselliseen yhteisrintamaan, joka saattaa suuntautua Moskovaan. N. I. Podvoiski myönsi, että me huomioimme oikein Saratovin strategisen aseman, mutta vastaukseksi pyyntööni, että meille annettaisiin 3 miljoonaa ruplaa, hän sanoi:

— Oletteko järjiltänne? Meille on myönnetty koko maata varten noin viisitoista miljoonaa. Hän pyytää kolme miljoonaa! Onpa sekin!

— Ettekö sitten anna?

— En anna, en anna! Voidaan puhua 200, enintään 300 tuhannesta ruplasta.

Silloin lähdin Iljitšin luo ja kerroin hänelle, että N. I. Podvoiskin kieltävä vastaus estää asevoimiemme järjestämisen kasakkain „Vendéen” keskustaan.

— Älkää tulistuko,— rauhoitteli Iljitš minua ja kirjoitti heti ohuella käsialallaan lapun.— Ottakaa tämä ja menkää nopeasti Podvoiskin luo. Kaikki järjesty.

Kirjelappu sisälsi kehotuksen antaa minulle 5 miljoonaa ruplaa. Luettuaan lapun N. I. Podvoiski kauhistui ja pyysi Iljitšiä muuttamaan tämän määräyksen. Mutta mikään ei auttanut: me saimme rahat.

Lähtiessäni Iljitš antoi kaksi ohjetta: tärkeintä on kiinnittää mitä vakavin huomio talonpoikiin. Järjestäkää köyhälistö, ottakaa lujempi yhteys keskitalonpoikiin, sanoi V. I. Lenin. Ja toinen ohje: hankkikaa viljaa ja tuokaa meille, Pietariin ja Moskovaan, voittakaa kaikki esteet.

Sen jälkeen kun tšekkoslovakialaisen armeijakunnan osastot valtasivat Samaran ja sinne muodostettiin Perustavan kokouksen komitea, järjestivät suurrikkaat talonpojat, kulakit, kautta koko Volganvarren kapinoita, joihin osallistui myös osa keskitalonpojista. Silloin minut lähetettiin taas V. I. Leninin puheille.

Vladimir Iljitš kuunteli tarkkaavaisesti asiani ja kysyi:

— Entä mitä te teette?

— Tukahdutamme päättäväisesti kulakkikapinat.

— Niin pitääkin. Älkää salliko mitään kapinoita. Tehkää heti loppu pienimmästäkin kapinayrityksestä. Lähettäkää kaikki voimat kulakkikapinoiden likvidoimiseen. Muuten Neuvostovalta tuhoutuu.

Sitten Vladimir Iljitš kysyi, miten meillä sujui mobilisaatio vakinaiseen armeijaan ja miten talonpojat suhtautuivat siihen. Kerroin, että mobilisaatio tapahtui jokseenkin menestyksellisesti, mutta sen viemiseksi päätökseen oli tietenkin tehtävä vielä paljon voimaperäistä työtä.

— Työskennelkää, työskennelkää,— sanoi Lenin.— Me nousemme vasta sitten lujasti jaloillemme, kun meillä tulee olemaan kurinalainen armeija.

Neuvostojen V Yleisvenäläisen edustajakokouksen jälkeen keskustelin Vladimir Iljitšin kanssa sen kapinan johdosta, jonka eräät Saratovin varuskunnan joukko-osastot olivat nostaneet toukokuun 16 päivänä 1918. Kyseinen kapina oli eräs rengas vastavallankumouksen yleisessä hyökkäyksessä Neuvostotasavaltaa vastaan. Vladimir Iljitš tiesi yleispiirtein tästä Saratovin kapinasta. Mutta hänelle oli annettu väärää tietoa siitä, että viholliset olivat muka väliaikaisesti vallanneet Saratovin. Todellisuudessa Saratov ei ollut silloin eikä myöhemminkään vastavallankumouksellisten käsissä. Vladimir Iljitš sai tietää minulta, että kapina Saratovissa oli likvidoitu omin voimin ja nopeasti, ilman keskukseen apua.

Lenin hyväksyi taktiikan, jota olimme noudattaneet kapinan aikana. Häntä kiinnostivat erikoisesti meidän neuvottelumme

tšekkoslovakialaisen armeijakunnan päällystön kanssa, ne organisaatio-, agitaatio- ja propagandatoimenpiteet, joita me toteutimme tšekkoslovakialaisten hyökkäyksen aikana. Kerroin lähettäneeni Rtištševoon tšekkoslovakialaisten joukko-osastojen komentajalle sähkeen, jossa vastoin Trotskin määräystä tšekkoslovakialaisten sijoittamisesta Saratoviin ilmoitin, että jos yksikin tšekkoslovakialainen sotilas lähestyy Saratovia, niin meidän tykkimme alkavat puhua. Tykkejä meillä oli silloin kuitenkin ainoastaan varastoissa eikä ollut ketään, joka olisi osannut niillä ampuu. Iljitš nauroi sydämensä pohjasta tälle tapaukselle ja sanoi, että olimme menetelleet oikein kieltäytyessämme täyttämästä Trotskin määräystä tšekkoslovakialaisten majoittamisesta.

Niihin aikoihin oli kärkevänä kysymys työstä maaseudulla. Silloin toimineilla köyhälistökomiteoilla oli suuri myönteinen merkitys, ne edistivät talonpoikaiston jakautumista, kulakkien hillitsemistä ja köyhien talonpoikien järjestämistä. Mutta köyhälistökomiteat tekivät muutamia virheitä keskitalonpoikiin suhtautumisessa ja muun muassa 10 miljardin ylimääräisen veron perimisen yhteydessä. Elokuussa 1918 kaikki läänien edustajain neuvostot ja elintarvikekomiteat saivat sähkösanomamääräyksen estää väärinkäytökset keskitalonpoikien suhteen ja muistaa, että köyhälistökomiteat oli luotu taistelun käymiseksi riistäjiin kuuluvia kulakkeja vastaan, mutta kulakkien — talonpoikaiston mitättömän vähemmistön — ja köyhien talonpoikien, puoliproletaarien välillä on keskitalonpoikaisto, jota vastaan Neuvostovalta ei käy taistelua.

Saavuttuani vuoden 1918 lopulla Moskovaan kerroin J. M. Sverdloville vaikutelmiani paikkakunnilla suoritettavasta työstä ja muun muassa koskettelin köyhälistökomiteoiden työtä. J. M. Sverdlov piti havaintojani mielenkiintoisina ja kertoi keskustelustamme Vladimir Iljitšille, joka kutsui minut puheilleen.

— Keskitalonpoika on siis vihainen? — kysyi Iljitš.

— Niin on...— vastasin minä.— Keskitalonpoika on suuttunut sen vuoksi, että köyhälistökomiteat pitävät häntäkin kulakkina, ja sen vuoksi, että keskitalonpojille ei annettu mitään siitä, mitä kulakeilta otettiin pois.

Vladimir Iljitš sanoi, että köyhälistökomiteat ovat täyttäneet tehtävänsä ja ne on nyt lakkautettava. Jos köyhillä talonpojilla on pyrkimystä yhdistymiseen, niin järjestäytykööt taloustoverikuntiin yhteistä maanviljelystä varten. Meidän on nojaututtava köyhälistöön ja saatava puolellemme keskitalonpoikaisto, tähdensi Lenin.

Vuoden 1919 alkupuoliskolla työskentelin VSFNT:n Sisäasiain kansankomissariaatin kollegion jäsenenä. Kyseinen

komissariaatti hoiti silloin kysymyksiä, jotka koskivat Neuvostovalan järjestämistä paikkakunnilla.

Huhtikuussa 1919 Tulan ase- ja patruunatehtailla ja rata-solmulla oli työläisten lakkoja. Se herätti huolestuneisuutta puolueen Keskuskomiteassa ja Kansankomissaarien Neuvostossa. Minut lähetettiin Tulaan ottamaan selvää tilanteesta ja ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin.

Osoittautui, että eserrät ja menševikit olivat käyttäneet hyväkseen vaikeuksia, joita oli kaupungin elintarvikehuollossa, ja yllyttäneet työläisiä lakkoihin. Tilanteen palauttamiseksi ennalleen tuotantolaitoksilla, joilla oli tärkeä merkitys maanpuolustuksen kannalta, pantiin toimeen pidätyksiä lakkoja provosoineiden menševikkien ja eserrien keskuudessa. Tulaan tuotiin elintarvikkeita. Kaupungin puoluejärjestö kehitti selitystyötä työläisten keskuudessa. Toteutettujen toimenpiteiden tuloksena lakot loppuivat ja elämä alkoi jälleen kulkea normaalista uomaansa.

Kun palasin Tulasta kutsui Vladimir Iljitš minut luokseen. Kerroin hänelle miten oli asia. Hän kuunteli synkkänä ja kysyi:

— Olivatko työläiset kauan ilman leipää?

— Monta päivää.

— Oma syyimme,— sanoi Vladimir Iljitš ja alkoi puhua suutumuksella työmme epäkohdista.

Vladimir Iljitš antautui kokonaan työtätekevien vapauttamisen asialle, puolueen asialle, johti miljoonajoukkojen toimintaa ja samalla suhtautui tavattoman huomaavaisesti, erikoisen herkästi ja syvällisellä mielenkiinnolla jokaiseen työtätekevään ihmiseen. Hän ei pitänyt toisia ihmisiä mielenkiintoisina ja toisia ikävinä. Hän huomasi jokaisessa arvokasta. Leninin ympärillä vallitsi aina toverillisuuden ilmapiiri. Lenin ei koskaan korostanut ylemmyyttään. Keskustelussa hänen kanssaan unohtui, että hän oli Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan korkeassa toimessa. Meille kaikille Lenin oli suuri ihminen ja viisas ystävä, jolle voi sanoa kaiken, „sydämen syvimät salat”, joka ymmärsi, opetti, suuntasi toiminnan oikeaan, innoitti luovaa tarmokkuutta.

M. N. KOKOVIIHIN

NEUVOSTOJEN VALLAN PUOLESTA!

Syksyllä 1917 olin Lounaisrintamalla — Erikoisarmeijan Toimeenpanevan komitean jäsen ja rintaman vallankumouskomitean varapuheenjohtaja. Rintaman puoluekonferenssissa minut valittiin Perustavan kokouksen jäseneksi listan № 4 — bolševikkien listan mukaan.

Tammikuun 5 (18) päivänä 1918 muutama tunti ennen Perustavan kokouksen avaamista me, bolševistisen ryhmän jäsenet, kokoontuimme erääseen huoneeseen Taurian palatsissa. Joukossamme siellä oli myös Vladimir Iljitš Lenin. Hän oli erittäin reippaalla mielellä, — ehkä juuri siksi, että aavisti syntyvän kiivaan yhteenoton Perustavan kokouksen vastavallankumouksellisen enemmistön kanssa, joka oli muodostunut ennen lokakuun 25 päivää 1917 toimitetuissa vaaleissa, kun ei ollut mahdollisuutta kansan tahdon oikealle ilmaisulle.

Samaan aikaan pidettiin myös bolševistisen ryhmän ensimmäinen neuvottelu, joka kesti noin 20—30 minuuttia. Siinä käsiteltiin ja ratkaistiin järjestelykysymyksiä.

Kello 4 päivällä avattiin Perustavan kokouksen ensimmäinen — ja viimeinen — istunto. Ilmapiiri sähköistyi heti äärimilleen — Perustavan kokouksen vallankumouksellisen ja vastavallankumouksellisen osan välinen taistelu oli erittäin kiihkeää, tavattoman kiivasta.

Kaikki aikoi siitä hetkestä, kun bolševistisen ryhmän edustaja J. M. Sverdlov syrjäytti puheenjohtajan paikalta oikeistoeserrä Svetsovin, julisti Perustavan kokouksen avatuksi, ensin luki ja sitten Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean nimessä ehdotti hyväksyttäväksi Julistuksen työtätekevän ja riistetyn kansan oikeuksista:

„Venäjä julistetaan työläisten, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Neuvostojen tasavallaksi. Kaikki valta keskuksessa ja paikkakunnilla kuuluu näille Neuvostoille...”

Lokakuun päivinä tappion kärsineet oikeisto-eserrät ja menševikit päättivät nyt kohentaa asioitaan Perustavassa kokouksessa. Heillä oli määrällisesti äänten enemmistö ja he torjuivat bolševikkien ehdottaman julistuksen ja esittivät tunnuksen: „Valta kuuluu Perustavalle kokoukselle!” Niin ollen heti törmäsi yhteen kaksi toisensa poissulkevaa ehdotusta: tuleeko Venäjstä porvarillinen tasavalta Perustavine kokouksineen vaiko Neuvostojen kansantasavalta, joka asettaa tehtäväkseen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen?

Kun Perustavan kokouksen oikeistolainen enemmistö hylkäsi ehdotuksen käsitellä ja hyväksyä Julistus työtätekevän ja riistetyin kansan oikeuksista, niin bolševikit vaativat ilmoittamaan väliajan. Ja heti alkoivat ryhmien neuvottelut. Bolševistisen ryhmän neuvottelussa puhui V. I. Lenin. Hän puhui enintään 10 minuuttia, mutta eihän Leninin puheiden merkitystä ja voimaa suinkaan määrännyt niiden pituus!

Erittäin tärkeätä Vladimir Iljitšin puhetta ei silloin valitettavasti pikakirjoitettu eikä merkitty pöytäkirjaan. Olen muistellut aina uudelleen niitä mieleenpainuneita päiviä ja kirjoittanut jo monia vuosia sitten itselleni muistiin kyseisen puheen, en tietenkään sanasta sanaan, vaan yleispiirtein. Olen kirjoittanut paperille V. I. Leninin tämän puheen peruskohdat.

Puhe on säilynyt mielessäni seuraavansisältöisenä:

— Toverit, ei ole mitään odottamatonta siinä, että Perustavan kokouksen vastavallankumouksellinen enemmistö hylkäsi Työläisten, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Neuvostojen Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean julistuksen, johon on kirjoitettu työtätekevien tärkeimmät saavutukset. Olisi erheelistä luulla, että tuo enemmistö tekisi myönnytyksiä valtaa koskevassa kysymyksessä. Tämänpäiväinen taistelu on uusi todistus siitä. Enemmistö ei myöskään suostu hyväksymään sitä, että Neuvostovalta on kajonnut riistäjien yksityisomistukseen, julistanut maan koko kansan yhteiseksi omaisuudeksi ja luovuttanut sen ilman lunastusmaksua työtätekeville, kansallistanut pankit, pystyttänyt työväenvalvonnan tuotannossa ensimmäisenä askeleena tehtaiden, kulkulaitoksen jne. kansallistamista kohti. Käydään neuvotteluja rauhan solmimisesta Saksan kanssa. Porvaristo, eserrät ja menševikit eivät luovu mistään keinoista taistelussa Neuvostovaltaa vastaan, ennen kuin kärsivät täydellisen tappion. On katsottava asioita suoraan ja tehtävä oikeita johtopäätöksiä. Nyt on kysymys asetettu näin: joko Neuvostovalta tai Perustavan kokouksen valta. Perustavan kokouksen oikeistolainen enemmistö ei tule hyväksymään mitään meidän vakuutuksiamme eikä todistelujamme. Lisäksi kansainvälinen pääoma kannustaa sitä voimistamaan aseellista taistelua Neuvostovaltaa vastaan ja varustaa sitä rahalla ja aseilla.

Edelleen Lenin sanoi, että nyt kokoontuneen Perustavan kokouksen voimasuhde oli muodostunut jo ennen sosialistisen vallankumouksen voittoa Venäjällä. Ottakaamme sellaiset ilmeiset ja kumoamattomat tosiasiat: Perustavan kokouksen vaalien jälkeen maassa on tapahtunut suunnattoman suuria muutoksia — työläisten, talonpoikien ja sotilaiden valtava enemmistö kannattaa Neuvostojen valtaa. Muodostunut kriisi on ratkaistava vallankumouksellista tietä, nopeilla ja päättäväsillä toimenpiteillä. Perustava kokous on hajoitettava, ja se on tehtävä jo tänään. Jos me sallimme sen olemassaolon vielä päiväksi tai kahdeksi, on se samaa kuin kuolema. Työläisten, talonpoikien ja sotilaiden valtava enemmistö käsittää ja hyväksyy Perustavan kokouksen hajottamisen välttämättömyyden. He ovat jo saaneet tuntea Neuvostojen II edustajakokouksen ja Kansankomissaarien Neuvoston hyväksymien asetusten tosiperäisen hyödyn ja tulevat niitä suojaamaan. Perustavan kokouksen vastavallankumouksellinen enemmistö tahtoo näiden asetusten vastapainoksi hyväksyä jo tänään näistä kysymyksistä toiset lait, jotka eivät vastaa työläisten ja talonpoikien etuja. Me emme saa sallia varomatonta askelta, joka aiheuttaisi hämminkiä työväenluokan ajatuksissa. Puolueen Keskuskomitea kehottaa ryhmää tekemään päätöksen Perustavan kokouksen hajottamisesta.

Bolševikkien puolueen Keskuskomitean ehdotus, jonka V. I. Lenin niin vakuuttavasti perusteli, hyväksyttiin.

Neuvoteluaan bolševistisen Keskuskomitean muiden jäsenten kanssa Vladimir Iljitš päätti sopia vasemmistoeserrien ryhmän kanssa siitä, että sekin poistuisi Perustavasta kokouksesta. Sitä varten Lenin lähti viereiseen huoneeseen, missä oli vasemmistoeserrien ryhmä ja Keskuskomitea. Palattuaan muutaman minuutin kuluttua takaisin hän virkkoi hymyillen:

— Taipuvat vähäsen, taipuvat...

Meidän huoneessamme Vladimir Iljitš kirjoitti julistuksen bolševistisen ryhmän eroamisesta Perustavasta kokouksesta.

Mitä seurasi edelleen? Menševikit ja oikeistoeserrät (vasemmistoeserrät poistuiivat myös kohta istunnosta) „kiirehtivät” niin kovasti hyväksymään Perustavan kokouksen lait maasta ja rauhasta, etteivät edes keskustelleet niistä, vaan tekivät vain yleisluontoisia ja täysin merkityksettömiä päätöksiä kyseisten lakien jättämisestä valiokuntiin... „esitysten laatimiseksi”.

Mutta Taurian palatsin ulkopuolella Perustavan kokouksen enemmistö järjesti toisenlaistakin työtä. Samana yönä kuulin kun punakaartilaiden patrulliosastojen komentaja selosti Vladimir Iljitšille, että menševikit ja eserrät olivat päivällä järjestäneet kaikenlaisten epäilyttävien henkilöiden aseistetun mielenosoituksen. Mielenosoittajat olivat yrittäneet päästä Smolnaan ja

Taurian palatsiin, vallata ne voiman avulla ja provosoida kapinan Neuvostovaltaa vastaan.

...Tammikuun 6 (19) päivänä 1918 Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea hyväksyi Vladimir Iljitš Leninin selostuksen johdosta asetuksen Perustavan kokouksen hajoittamisesta. Se tehtiin koko työtätekevän kansan etujen hyväksi, sillä työtätekevät olivat yksimielisesti ja lämpimästi tervehtineet ja hyväksyneet kansan oman Neuvostovallan.

A. F. MJASNIKOV

TOVERI LENININ OPPILAANA

Näin toveri Leninin ensi kerran tammikuussa 1918 Perustavan kokouksen ensimmäisessä ja viimeisessä istunnossa. Väliajalla puheenjohtaja Tšernovin deklaratiiivisen puheen jälkeen ryhmämme käsitteli melko sekavasti kysymystä Perustavan kokouksen kohtalosta. Yhtäkkiä ryhmän huoneeseen tuli Lenin. Hän todisti lyhyesti ja tarmokkaasti, että vastavallankumouksellisesta Perustavasta kokouksesta on tehtävä loppu. Hän ehdotti seuraavan menetelmän sen hajoittamiseksi: tämän päivän istunnon jälkeen kaikki Perustavan kokouksen jäsenet päästetään pois Taurian palatsista, mutta seuraavana päivänä päästetään palatsiin vain kommunistit ja vasemmistoeserrät. Tämä ehdotus hyväksyttiin ja toteutettiin.

Sitten muistan kohtaamisen Neuvostojen III edustajakokouksessa ja lukuisia muita kohtaamisia ja keskusteluja vuosina 1918, 1919, 1920 ja 1921. Mutta kaikkia niitä on mahdoton luetella. Kerron vain tärkeimmistä kohtaamisista, jotka ovat jääneet erittäin selvästi muistiin.

Oli maaliskuu 1918. Puolue oli ryhtynyt järjestämään Punaista Armeijaa. Vanha rintama oli hajonnut. Saksalaisen imperialismin taholta uhkasi vaara koko Neuvostomaatamme. Puolueen sisällä käytiin väittelyä Punaisen Armeijan järjestämisen menetelmistä. Kulmakysymyksenä oli sotilasspesialistien ja kaaderiupseerien ottaminen armeijaan. Suurin osa silloisista sotilastyöntekijöistä vastusti heidän ottamistaan armeijan palvelukseen. Nämä työntekijät vetosivat toveri Leniniin, joka oli juuri muuttanut Pietarista Moskovaan koko hallituksen ja puolueen Keskuskomitean mukana.

Kokoonnuimme Kremliin, joka silloin vielä oli kolkko, autio ja vartioimaton. Ylimmäisen kerroksen eräässä pienessä huoneessa noin 40—50 sotilastyöntekijää piti neuvottelukokoustaan toveri Leninin puheenjohtamalla. Monta tuntia väiteltiin kysymyk-

sistä, jotka koskivat sotilasspesialisteja, armeijan yleistä järjestyseriaatetta, liikekannallepanoa, kommunistien tehtäviä armeijassa ym. Pääaiheena oli kysymys otetaanko sotilasspesialistit mukaan vai ollaanko ilman heitä. Valtava enemmistö kokoukseen vastusti sotilasspesialistien mukaanottamista. Toveri Lenin vain kuunteli. Kokouksen lopussa hän teki lyhyen yhteenvedon kaikesta mitä oli puhuttu. Näytti että hän aikoi lopettaa kokouksen siihen. Me ehdotimme hyväksyttäväksi päätöslauselman enemmistön puheiden hengessä. Silloin Lenin sanoi meille:

— Tämähän on vain neuvottelukokous. Pyysitte että me tulimme kuuntelemaan teitä, me olemme kuunnelleet mielipiteitäne ja olemme hyvin kiitollisia selityksistä. Mutta sallikaa nyt meidän, puolueen Keskuskomitean, tehdä päätös tästä kysymyksestä huomioiden tietenkin myös teidän kokemuksenne ja neuvonne.

Kokous ei voinut sanoa mitään vastaan, vaikka hajosikin tyytymättömänä sen johdosta, ettei ollut vahvistanut mielipidettään tiiviillä ja lujalla päätöslauselmalla, joka olisi ollut suunnattu sotilasspesialisteja vastaan, niitä Punaisen Armeijan järjestämismenetelmiä vastaan, joita enemmistö kokouksen osanottajista ei hyväksynyt. Huomautettakoon, että silloinen aika oli monien sotilastyössä olleiden kommunistien sotilaallisen romantiikan aikakautta, jos niin voidaan sanoa. Keskuskomitea ei kannattanut tätä sotilaallista romantiikkaa, vaan teki oman lujan päätöksensä: koska meillä ei ole omia komentajakaadereita eikä mitään sotilastietoja, me emme voi Punaisen Armeijan järjestämisessä tulla toimeen ilman sotilasspesialisteja ja vanhoja kaaderiupseereita. Sen jälkeen annettiin selvä linja, jota noudattaen alettiin järjestää Punaista Armeijaa. Ja se, mitä toveri Lenin sanoi meille tässä sotilastyöntekijäin neuvottelukokouksessa, myöhemmin osoittautui oikeaksi kuten tiedetään.

Marraskuu 1918. Oli koolla Neuvostojen VI Yleisvenäläinen ylimääräinen edustajakokous. Saksassa lähenivät vallankumoukselliset tapahtumat. Saksalaiset sotajoukot kapealla rajallamme Smolenskin edustalla liikehtivät. Niiden keskuudessa oli epäjärjestystä ja ne aikoivat lähteä kotiin. Mutta tilanne oli kuitenkin epämääräinen. Muistan kun Suuressa teatterissa, alimmaisessa aitiassa näyttämön luona, mihin tavallisesti kokoontuivat edustajakokustemme puhemiehistöt, tapasimme toisemme V. I. Lenin, J. M. Sverdlov ja minä myöhään illalla Neuvostojen VI edustajakokouksen avaamisen jälkeen. Keskustelimme tilanteesta Länsirintamallamme (työskentelin silloin Läntisellä alueella). Toverit Lenin ja Sverdlov päättivät, että minun oli heti sinä iltana lähdettävä takaisin Smolenskiin ja sieltä tiedotettava asiain-tilasta Moskovaan ja yhdessä paikallisten työntekijäin kanssa

ryhdyttävä toimenpiteisiin siltä varalta, että länsirajalla tilanne vaikeutuisi. Toveri Lenin antoi mitä seikkaperäisimpiä ja yksityiskohtaisimpia neuvoja. Hän kehotti olemaan aina valmiina ja varuillaan, karttamaan saksalaisten sotajoukkojen ärsyttämistä, ryhtymään toimenpiteisiin siltä varalta, että meidän omaisuutemme säilyisi ryöstöltä; antoipa hän niinkin yksityiskohtaisia neuvoja kuin asemien sähkölennätinkoneiden ja merkinantokellojen jättäminen meille. Ne olivat oikean isännän neuvoja, joka käsitti erinomaisesti, että pieninkin varomattomuus ja vähäisinkin omaisuutemme menetys tuntuisi Neuvosto-Venäjän rappiotilaan joutuneessa taloudessa.

Kevät ja kesä 1919. Se oli aikaa, jolloin maamme joutui kokemaan paljon levottomuutta, murhetta ja traagillisuutta. Tavattoman voimakkaan vihollisen hyökkäys. Talous täydellisessä rappiotilassa. Proletariaatti hajaantunut. Nälkää, puutetta ja tyytymättömyyttä. Ja silloin Moskovan Neuvosto sai aatteen hankkia puolitoista puutaa leipäviljaa jokaista nälkäänäkevää Moskovan työläistä varten. Moskovassa ei ollut leipää. Nälkäiset työläiset matkustivat verraten viljarikkaille seuduille, Samaraan ja kauemmaksi, hankkivat henkeä kohden enintään puolitoista puutaa viljaa ja kuljettivat Moskovaan. Heinäkuussa vaikeudet saavuttivat huippukohtansa. Eräissä tuotantolaitoksissa nostettiin valkoiset liput — napinan ja tyytymättömyyden merkki. Oli saatava rauhoitetuksi nämä joukot, mentävä heidän luokseen. Mutta se oli vaikea tehtävä.

Me, Moskovan työntekijät, käännyimme silloin neuvonpyynnöllä toveri Leninin puoleen. Vastoinkäymisten ja vaikeuksien hetkinä jokainen meistä kääntyi aina hänen puoleensa avunpyynnöllä kirjallisesti, puhelimitse tai henkilökohtaisesti. Sillä kertaa keskusteltiin puhelimitse. Muutamalla sanalla kerroimme hänelle tilanteesta eri kaupunginosissa ja muun muassa Sokolnikin kaupunginosassa. Hän myönsi, että tilanne oli vakava, mutta ainoa keino oli mennä työläisten luo ja selittää heille kärsivällisesti, kuvata Neuvostovallan nykyasema, kertoa että Punainen Armeija käy verisiä taisteluja, että vihollinen hyökkää kaikilta tahoilta, että oli kestettävä vielä muutama kuukausi ja että tarvitaan vain kärsivällisyyttä, kaikkien voimien jännitystä, vielä yksi hyppy nälän ja puutteen yli — ja me voitamme. Ja hän lisäsi: jos te kerrotte työläisille kaiken toverillisesti, ystävällisesti, kerrotte kaiken totuuden Neuvostovallasta, niin työläiset ymmärtävät meitä, he antavat meille vielä uusia voimia ja me selviydymme vaikeuksista. Lenin sanoi meille: nyt tapahtuu silmiemme nähdän ihme. Se ihme on siinä, että nälkäänäkevät Venäjän työläiset taistelussa koko maailman rosvoja vastaan pelastavat Neuvosto-Venäjän. Se tulee olemaan meille ihme, mutta se ihme tapahtuu.

Nämä toveri Leninin ajatukset mielessämme me menimme työläisten luo, ja he antoivat intomielin kannatuksensa Neuvostovallalle ja puolueellemme.

Samoihin aikoihin Moskovassa pidettiin väkirikkaita työläisten ja puna-armeijalaisten konferensseja, joissa puolueen Moskovan järjestö asetti käsiteltäväksi kysymyksiä punaisista rintamista, armeijan järjestämisestä, kansainvälisestä tilanteesta, Punaisen Armeijan yhteydestä maaseutuun, jne. Hodynkan sotilasleireille kutsuttiin koolle suuri, monituhantinen puolueeseen kuulumattomien puna-armeijalaisten konferenssi. Sen osanottajat olivat nälkäisiä, repaleisia puna-armeijalaisia, joiden mieliala ei tietenkään ollut ruusuinen. Tälle joukolle oli selitettävä vallankumouksellisella tavalla asiointila. Moskovan komiteaan kuuluivat toverit päättivät pyytää Leniniä tekemään selostuksen tässä konferenssissa. Hän suostui. On todettava, ettei hän tavallisesti koskaan kieltäytynyt puhumasta työläisten kaupunginosissa, puoluepiireissä, puna-armeijalaisille, ja Moskovan komitean agitaattorien ja propagandistien luettelossa toveri Lenin oli kaikkein huolellisin ja tietenkin arvokkain puhuja.

Moskovan komitean sihteerinä oli silloin tov. Zagorski, joka sai surmansa sittemmin, syyskuussa 1919.

Tov. Zagorski ja minä lähdimme hakemaan V. I. Leniniä konferenssiin. Keskusteltuamme 10—15 minuuttia hänen luonaan työläisten mielialoista, Punaisesta Armeijasta ja Moskovan järjestöstä lähdimme Leninin kanssa Hodynkan kentälle. Matkalla tietenkin keskusteltiin vain Neuvostovallan asemasta, elintarviketilanteesta, vaikeuksista ja siitä, että sittenkin me voitamme. Kuulijakunta tiesi, että sinä päivänä toveri Lenin tulisi puhumaan. Hänet otettiin vastaan erittäin lämpimästi. Monet puna-armeijalaiset kuulivat ensi kertaa hänen puhuvan. Sinä iltana Lenin oli erikoisen innoittunut. Nähtävästi joukko sai hänet valtoihinsa, tapahtumat täyttivät kokonaan hänen ajatuksensa, koko hänen sydämensä. Hän teki laajan selostuksen Neuvosto-Venäjän kansainvälisestä asemasta ja sisäisestä tilanteesta. Hänen puheensa kesti toista tuntia. Se sai heti aikaan vissan käänteen monituhantisen kuulijakunnan mielialoissa. Kuulijakunta tajusi puheen, otti sen sydämelleen, ja puheen loputtua puolueeseen kuulumattomien konferenssi järjesti toveri Leninille kunnianosoituksen.

Muistan kuin tänään¹, että tällä puheella oli suuri merkitys Moskovan varuskunnalle. Kesällä 1919 koko varuskunta, tietääkseni ensi kerran vallankumouksen jälkeen, oli koottu Hodynkan leireille. Puna-armeijalaisten mieliala oli horjuva. Konferenssin

¹ Muistelmat on kirjoitettu huhtikuussa 1924.— *Toim.*

tehtävänä oli kylvää tähän puna-armeijalaisten joukkoon vallankumouksellinen aate, Neuvostovallan lujittamisen ja kannattamisen aate, Neuvostovallan, jonka kimppuun vastavallankumouksen voimat rynnistivät kaikilta tahoilta. Tehtävänsä konferenssi täytti toveri Leninin vaikuttavan puheen avulla, sillä tämä puhe raikasti ilmapiiriä.

Samoihin aikoihin pidettiin suurilukuinen puolueeseen kuulumattomien työläisten ja puna-armeijalaisten konferenssi. Mieliala oli sielläkin yhtä masentunut, mikä johtui nälästä ja yleisestä talouden rappiotilasta. Toveri Lenin puhui tässäkin konferenssissa. Hänen puheensa vaikutus työläisjoukkoihin oli yhtä suuri kuin Hodynkassakin.

Toveri Leninin vallankumouksellisen urhoollisuuden ja optimismin osoittamiseksi on tärkeää todeta se seikka, että noina mitä vaikeimpina hetkinä, jolloin vihollinen hyökkäsi kaikilta tahoilta Neuvostotasavaltaa vastaan ja sisäinen vastavallankumous järjesti herkeämättä vehkeilyjään, jolloin eräiden meidän omienkin työntekijäin mielialaan pääsi alakuloisuus, aika-ajoin välinpitämättömyys ja toisinaan epätoivokin, toveri Lenin toisti alinomaa ja puhui kokouksissa ja yksityiskeskusteluissa, että Pietarissa ja Moskovassa voittanut proletariaatti, jonka enemmistö kannattaa Neuvostovaltaa, tulee kannattamaan sitä loppuun asti. Kaikesta huolimatta Neuvostovalta säilyy, jää olemaan ja suoriutuu tilanteesta, joka silloin näytti toivottomalta. Niihin aikoihin saattoi sellainen optimismi olla vain ihmisellä, joka oli sydämensä kaikilla soluilla, kaikilla ajatuksillaan, koko olemuksellaan elimellisessä yhteydessä työväenluokkaan, jonka mahtiin ja voimaan hän luotti rajattomasti, ihminen, joka tämän perusteella näki kauas eteenpäin ja saattoi siten rohkeasti ennustaa Neuvostovallan kohtalon...

Vuoden 1920 alussa maamme huokasi helpotuksesta. Vihollisen päävoimat olivat herpaantuneet Punaisen Armeijan antamista iskuista. Huhtikuussa 1920 Moskovan järjestö päätti juhlia toveri Leninin 50-vuotispäivää. Emme tietenkään ilmoittaneet siitä hänelle, määräsimme illalla pidettäväksi Moskovan järjestön jäsenten suuren kokouksen, kutsuimme Kamenevin, Stalinin, Gorkin ym., joiden oli määrä kertoa muistelmiaan, järjestimme parhaita musiikkiesityksiä. Kun tilaisuuden ensimmäinen osa päättyi, so. muistelmien kertominen Leninistä, soitin Leninille ja pyysin häntä tulemaan kokoukseen. Hän ei tietenkään tahotonut tulla ja sanoi, ettei halua kuulla mitään juhlapuheita itsestään, mutta kun sanoin hänelle, että kutsumme häntä konserttiin, jossa tulevat esiintymään hänen lempitaiteilijansa — Sor, Krein ym., niin hän nauroi, suostui tulemaan ja saapuikin pian Moskovan komiteaan. Menimme joukolla häntä vastaan, ympäröimme hänet ja veimme näyttämölle. Kun salin yleisö

huomasi odottamattaan Leninin,— odottamattaan, koska tiesi, ettei Lenin tule „juhlaansa”,— järjesti se hänelle erittäin lämpimän, ystävällisen ja myrskyisän kunnianosoituksen ja pyysi sanomaan muutaman sanan. Lenin puhui puolueestamme. Konsertissa vallitsi erittäin viihtyisiä ja aito toverillinen ilmapiiri. Toveri Lenin kertoi muistelmiaan maanalaisen työn ajoilta, puolueemme elämästä ja vanhoista bolševikeista. Muistan että sinä iltana hän oli erittäin iloinen. Nähtävästi hänen mieleensä palasivat elämän iloisimmat päivät, puolueemme sankarillisen historian parhaimmat sivut.

Toukokuun 1 päivän 1920 puolueemme julisti yleisvenäläisten talkoiden päiväksi. Näihin talkoisiin Kremlissä osallistui työläisten ja puna-armeijalaisten kanssa myös toveri Lenin. Talkoiden jälkeen hän soitti puhelimesta minulle (työntekijöillämme oli toveri Leninin kanssa vakituinen puhelinyhteys monista puolue-elämän ja Moskovan elämän kysymyksistä) ja pyysi lähtemään hänen kanssaan eri kaupunginosiin. Illalla oli määrätty pidettäväksi laajoja kokouksia. Sanottakoon tässä, että suuri vallankumousmies Lenin, joka ei koskaan hetkeksikään menettänyt yhteyttä joukkoihin, vietti mielellään proletaariset juhlat ja juhlapäivät työläisten luona eri kaupunginosissa. Lokakuun vallankumouksen vuosipäivänä, Toukokuun 1 päivänä jne. hän saattoi iltaisin ennakolta ilmoittamatta ajaa autolla johonkin kaupunginosaan, mennä työväenkerhotalolle, olla tovereiden joukossa, keskustella ja kysellä, pitää lyhyen puheen, innostaa ja nostattaa mielialaa. Samoin hän teki myös Toukokuun 1 päivän illalla 1920. Yhdessä tov. Tsvitšivadzen kanssa menimme määrätuntina hakemaan häntä. Toveri Lenin, hänen sisarensa Maria Iljinična, tov. Tsvitšivadze ja minä lähdimme kaupungille. Ajoimme suoraan Baumanin piiriin, missä oli Työväentalolle saapunut väkeä odottamaan kokousta. Ei kukaan, eivät piirijärjestöjen työntekijäkään, tietäneet toveri Leninin saapuvan. Menimme sankan väkijoukon keskitse näyttämölle, mutta siellä ei ollut vielä ketään — ei piirikomitean edustajia eikä taiteilijoita, joiden oli sinä iltana kokouksen jälkeen määrä esittää ohjelmaa työläisille. Mikä neuvoksi? Odottaa ei saanut, sillä oli ehdittävä myös muihin tilaisuuksiin. Kuulijakunta oli koolla. Jaoimme keskenämme osat. Minä otin tehtäväkseni toimia puheenjohtajana, julistin kokouksen avatuksi ja annoin puheenvuoron „tämän päivän puhujalle toveri Leninille”. Kuulijakunta hälisee yllätyksestä ja osoittaa suosiota. 15—20 minuutin ajan toveri Lenin sinkoa työläisjoukkoon elävän ja selvän puheensa säkeniä Neuvostovallan merkityksestä, Punaisesta Armeijasta, vastavallankumouksesta, työväenluokan yhteenliittymisestä ja taistelusta Toukokuun 1 päivän merkeissä. Hän rohkaisee ja innoittaa kuulijakuntaa. Puheenjohtaja ilmoittaa kokouksen päättyneeksi, sanoo ettei

muita puhujia ole ja että 15 minuutin kuluttua alkaa konsertti.

Lähdimme Zagorskille nimetyille kerhotalolle. Sinä päivänä sattuivat juuri olemaan tämän talon avajaiset. Toveri Lenin omisti puheensa kaatuneen toverin muistolle. Hän oli tuntenut hyvin toveri Zagorskin.

Sitten lähdimme Presnjan kaupunginosaan. Siellä oli monta tuhatta työläistä kokoontunut Prohorovkan kutomatehtailla ja odotti kokouksen avaamista. Samanlainen vastaanotto. Elävä, miehuullinen ja optimistinen puhe. Se kesti noin $\frac{3}{4}$ tuntia.

Lähdimme Prohorovkasta ja ajoimme Zamoskvoretšjen piiriin, Karl Marxille nimettyyn instituuttiin (entinen Kauppa-korkeakoulu). Pysähdyimme pääportaiden eteen. Väki tunki heti toveri Leninin ja ympäröi auton. Luoksemme tuli kaksi pikku poikaa, joista toinen sanoi: „Minäpä tunnen teidät valokuvasta — te olette toveri Lenin”. Vladimir Iljitš hymyili. Astuimme saliin, missä istui paljon Zamoskvoretšjen työläisiä. Toveri Leninin saapuminen nostatti kunnianosoituksen, ja sillä hetkellä puhumassa olleen toverin puhe keskeytyi. Puheenvuoro annettiin Leninille. Häntä kuunneltiin erikoisen tarkkaavaisesti.

Kaupungilla ajelu päättyi, palasimme kotiin. Matkan aikana tietenkin koko ajan kysymyksiä, keskustelua Moskovasta, Moskovan työläisten asemasta, puolueesta, miten oli toteutettu Lokakuun vallankumous Moskovassa, myymälöiden vanhoista kylteistä, joiden tilalle pitäisi laittaa uudet, neuvostolaiset, millä olisi valtava agitaatiomerkitys, talojen korjauksesta, kaupungin puhtaudenpidon parantamisesta jne., yms.

Mainittakoon tässä, että minulla oli sinä päivänä kova angiina ja kaulassani oli kääre. Toveri Lenin koko ajan kehotti minua palamaan kotiin, etten kokonaan sairastuisi, kysyi onko kurkku kovin kipeä ja sitten kaikista estelyistäni huolimatta käski kääntää auton asunnolleni päin, toi minut kotiin eikä rauhoittunut ja lähtenyt itse kotiinsa ennenkuin poistuin autosta talomme luona. Leninin tämän luonteenpiirteen — ihmeteltävän huomaavaisuuden vähän tuttuja henkilöitäkin kohtaan, huolenpidon niistä työtätekevästä, joiden tarpeista hän sai tietää — ovat todenneet monet. Tiedän tapauksia, jolloin hän saatuaan tietää jonkun toverin sairastuneen lähti Kremlistä mitään sanomatta, meni toverin luo aivan yllättäen ja kyseli: saiko toveri lääkärinapua, oliko hänellä varoja lääkkeisiin, oliko hänellä ruokaa, ja kotiin palattuaan hän antoi vastaavia määräyksiä. Moskovan Neuvosto sai melko usein toveri Leniniltä kirjelappuja tai sitten työläisten, näyttelijäin, kirjailijain anomuksia, joihin hän oli kirjoittanut lausuntonsa kehottaen osoittamaan apua niinkin yksityiskohtaisesti kuin antamaan jollekin kengät, alusvaatteita jne.

Huhtikuun puolivälissä 1921 minun oli matkustettava Neuvosto-Takakaukasiaan ja sieltä edelleen Armeniaan¹. Ennen Moskovasta lähtöä olin Leninin luona. Keskustelimme perusteellisesti siitä, miten on työskenneltävä Kaukasiassa, miten on huomioitava Venäjän vallankumouksen kokemus, millaista politiikkaa on noudatettava Turkin suhteen. Lenin neuvoi olemaan varovainen ja korrekki Idän kansoja kohtaan, jotka jo heräävät, tarvitsevat valistusta ja jotka valistuttuaan toteuttavat maissaan vieläkin valtavamman mullistuksen kuin on toteutettu Venäjällä. Sanalla sanoen hän esitti silloin sen linjan, jota me alkaen vuodesta 1921 olemme toteuttaneet Takakaukasiassa ja Lähi-Idässä.

Kävi heti selväksi, että työ Idässä oli hyvin vaikeaa ja vastuunalaista, ja siksi pyysin toveri Leniniä kirjoittamaan lyhyesti ajatuksensa paperille kirjeen muodossa, jotta voisin viedä kirjeen kaukasialaisille tovereille, ohjeeksi jokapäiväisessä työssä. Lenin suostui mielellään sen tekemään. Seuraavana päivänä lähetti toi hänen kirjeensä. Sitten V. I. Lenin minun läsnäollessani pyysi toveri Stalinia korjaamaan kirjettä mikäli tarvittiin, sillä kirjoittaja itse ei ollut kyllin hyvin selvillä Takakaukasian asioista ja saattoi helposti erehtyä. Sellaista oli toveri Leninin vaatimattomuus, hänellä ei ollut tekijän itserakkautta, jota potevat monet meistä niin kutsutuista kirjallisen työn tekijöistä. Takakaukasialaiset toverit tuntevat sen kirjeen, se julkaistiin silloin heti lehdissämme².

Viimeisen kerran olin toveri Leninin luona joulukuussa 1922. Silloin hän asui Gorkissa, talossa, jossa sittemmin sammui hänen elämänsä. Hän oli toipunut ensimmäisestä halvauskohtauksesta ja aikoi jo palata Moskovaan ryhtyäkseen tavanomaiseen työhönsä. Hän oli reipas ja nauroikin. Valitti vain sitä, että tohtorit kiusasivat häntä, olivat syöttäneet liikaa lääkkeitä ja pilanneet hänen vatsansa, hän sanoi tuntevansa vointinsa hyväksi ja toivoi jaksavansa taas työskennellä kuten ennenkin. Ja hän oli todellakin silloin hyvin vähän muuttunut. Kyseli paljon ja oli tapansa mukaan elävästi kiinnostunut kaikesta. Puhui Takakaukasian asioista. Kyseli oliko autioitettu Armenia jo päässyt virkoamaan, miten siellä järjestyi puuvillan viljely, keinokastelu, elintarviketilanne, oliko kansallinen Punainen Armeija riittävän luja, valitivatko „pikkueläjät”, harjoitettiiniko porvarillisen intelligenssin taholta agitaatiota, puhuttiinko „venäläisistä pistimistä” jne. yms. Lähtiessäni hänen luotaan minulla oli sellainen vaikutelma, että Takakaukasian Federaatio ja toveri Leninin ajatuksen

¹ A. F. Mjasnikov nimitettiin vuonna 1921 Armenian SNT:n Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajaksi ja sota-asiaiden kansankomissaariksi.— *Toim.*

² Ks. V. I. Lenin, Teokset, 32. osa, ss. 295—297.— *Toim.*

mukaan silloin hahmoteltu Neuvostotasavaltojen Liitto tulevat lujittamaan entisestään kansallisuuksien välistä ystävyyttä ja voimistamaan Neuvostovaltaa.

Tammikuussa 1924 menin toveri Leninin luo viimeisen kerran. Mutta silloin näin Leninin vainajana.

Sellaisia ovat muistelmani Leninistä. En ole tietenkään esittänyt läheskään kaikkea sitä, mitä olisi voinut kirjoittaa keskusteluistani hänen kanssaan. Jospa olisikin ollut mahdollista säilyttää muistissa kaikki hänen ajatuksensa, sanansa, neuvonsa, mietiskelynsä — sanalla sanoen säilyttää se nerokas pää häikäisevine valoineen, jonka säteet vaikuttivat minuun, elävään ihmiseen, hämmästyttävästi.

Olen rajattoman onnellinen ja tulen elämäni loppuun asti olemaan ylpeä siitä, että olin V. I. Leninin aikalainen, olin hänen henkilökohtainen tuttavansa, keskustelin hänen kanssaan, puristin hänen kättään, kävelin ja ajelin yhdessä hänen kanssaan, olin tämän jättiläisen, aikamme neron asian jatkaja ja pieni oppilas.

J. S. GANETSKI

LENIN JA YKSITYISTEN PANKKIEN KANSALLISTAMINEN

Muistellessani aikaa, kun Vladimir Iljitš oli joukossamme, tulen johtopäätökseen, että kaikki me, jotka työskentelimme välittömässä kosketuksessa häneen, olimme tavattoman epäkulttuurisia. Me emme ainoastaan häirinneet ja vaivanneet häntä kaikenlaisilla pikkuseikoilla, vaan saatuamme häneltä hyvin paljon kirjelappuja, puhelinsanomia ja kirjallisia ohjeita useimmiten hävitimme ne tai heitimme menemään. Ja kuitenkin nämä vähämerkityksellisiltä näyttäneet kirjelaput luonnehtivat tavattoman hyvin Iljitšiä. Niissä ilmenee hänen nerokas järkensä, hänen päättäväisyytensä ja samalla varovaisuutensa, hänen pyrkimyksensä suunnata meidät kaikki tehtäviemme tarkkaan ja täsmälliseen täyttämiseen; ne ilmaisivat myös hänen herkkätuntoisuuttaan ja hyväsydämisyyttään.

Kansanpankissa (entisessä Valtionpankissa) työskentelyni aikana jouduin usein keskustelemaan Iljitšin kanssa työstämme ja saamaan häneltä ohjeita. Monet ohjeet saimme kirjallisessa muodossa. Mutta tavallisesti ne eivät olleet kirjoituskoneella lyötyjä ja kolmella allekirjoituksella sekä numerolla varustettuja ja kansliassa kirjoihin merkittyjä „virallisia” papereita, vaan Iljitšin itsensä kirjoittamia pieniä kirjelappusia... Missä ne ovat nyt?.. Muistista kirjoittaminen Iljitšistä on vaikeaa. On oltava erittäin varovaisia, muuten saatamme olla epätarkkoja.

Kansanpankin työssä Iljitšiä kiinnostivat myös kaikenlaiset yksityiskohdat.

Päättäväisenä kaikkien välttämättömien toimenpiteiden ja asetusten läpiviemisessä Vladimir Iljitš osoitti samalla suurta varovaisuutta. Finanssiasioista esitetyt asetuseronnokset, joilla ei ollut poliittista merkitystä, mutta jotka koskivat kipeästi pikkumuistajiin, eivät miellyttäneet Vladimir Iljitšiä.

Muistan, että meillä oli paljon vaivaa lainakassan panteista. Panteja ei lunastettu, lainakassat oli lopetettava. Mutta panteja

oli kymmeniä tuhansia. Jokaisessa lunastuksessa oli arvioitava „nykyinen” hinta, koska asetuksen mukaan kuului palautettavaksi korkeintaan 10.000 ruplaa. Siinä tietenkin olivat mahdollisia kaikenlaiset virheet ja väärinkäytökset, ja palauttaminen sellaisissa tapauksissa tietenkin aina pitkistyi.

Kun Vladimir Iljitš sai tietää meidän koneistomme „pienistä epäkohdista”, hän antoi heti vastaavat ohjeet.

Kerran eräs naishenkilö kääntyi Vladimir Iljitšin puoleen pyynnöllä jouduttaa ja helpottaa pantin palauttamista. Vladimir Iljitš antoi hänelle heti Puolustusneuvoston puheenjohtajan viralliselle lomakkeelle kirjoittamansa kirjeen:

„28/IV 1919

tov. Krestinski (tai tov. Ganetski).

Tämän esittäjällä on pyyntö, joka koskee pantattuja esineitä. Pyydän käsittelemään *mahdollisimman nopeasti* hänen pyyntönsä ja ratkaisemaan asian viivytyksittä.

KKN:n Puheenj. V. Uljanov (Lenin)”¹.

Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtaja antoi „määräyksensä” aina hyvin kohteliaassa ja korrektissa muodossa. Mutta Iljitšin määräysten nopea täytäntöönpaneminen oli meille mieluisaa muutenkin eikä niiden muodon takia. Kyseisessäkin tapauksessa pantin luovutus toimitettiin viivyttämättä. Minulla säilyneessä Vladimir Iljitšin kirjeessä on merkintä: „Pantu täytäntöön 29.4.19. Ganetski”.

Kun me ehdotimme julkaistavaksi asetuksen, joka olisi rajoittanut pantteja koskevien anomusten vastaanottamisen määräaikaa, ei tämä meidän asetuksemme miellyttänyt Iljitšiä. Oli ilmeistä, että hän tahtoi lykätä sitä. Minulla on säilynyt seuraava kirjelappu, jonka tov. Krestinski (silloinen finanssiasiain kansankomissaari) on kirjoittanut Vladimir Iljitšille Puolustusneuvoston istunnon aikana:

„Lukekaa. Jos hyväksytte, allekirjoittakaa, minä kerään Puolustusneuvoston muiden jäsenten allekirjoitukset. N. Krestinski”.

Vladimir Iljitš kirjoitti lapun toiselle puolelle:

„Ei saa heti pakkoluovuttaa eikä tämä sitäpaitsi ole asetusluonnos.

Ehdotan: antaa 2--3 kansankomissaarin tehtäväksi joko sopia toimenpiteistä tai esittää KKN:oon asetusluonnos”².

Kuka ei muistaisi sitä, millaisia epätoivoisia avunpyyntöjä kuului paikkakunnilta setelien puutteen takia. Sillä koskaan ei

¹ „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 290.— *Toim.*

² Sama, s. 94.— *Toim.*

osattu ennakolta arvioida oikein. Meno- ja tuloarvioita ei ollut nimeksikään, setelien arvo laski päivä päivältä, rintama vaati alituisesti paljon rahaa... Vladimir Iljitš tiesi hyvin kaiken tämän ja käsitti, että paikkakunnat valittivat aiheettomasti rahlähetysten puuttumista.

Mutta heti kun Vladimir Iljitš sai sähkeen tästä asiasta, se alkoi huolestuttaa häntä, ja hän teki kaiken, jotta rahaa lähettäisiin.

Kerran taas joku lähetti sähkeen ja Vladimir Iljitš kyseli asiaa vakavasti tov. Krestinskiltä Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa.

Tämä rauhoitteli häntä ja lähetti huhtikuun 8 päivänä 1919 kirjelapun:

„Soitin juuri Ganetskille, että hän lähettäisi *viivyttlemättä ja ensivuorossa*”.

Mutta tämäkään tieto ei rauhoittanut Vladimir Iljitšiä. Hän lähetti kirjelapun takaisin tov. Krestinskille ja lisäsi siihen: „Älkää vain unohtako”.

Tov. Rakovski lähetti Kijevistä heinäkuun 16 päivänä 1919 salakirjoitetun sähkeen:

„Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajalle tov. Leninille.

Pyydän välttämättä lähettämään luvatut rahat. Meillä on taas suuri rahapula. Rakovski”.

Illalla Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa Vladimir Iljitš antoi minulle tämän sähkeen, jossa oli lisäys:

„Ganetskille: valmistakaa vastauksen teksti”.

Annoin heti Iljitšille seuraavan luonnoksen:

„Tänään lähetetään 300, joista 50 on Kalugalle. Vastedes tullaan lähettämään säännöllisesti”.

Mutta Vladimir Iljitšiä tämä teksti ei miellyttänyt. Hän palautti sen heti minulle seuraavan kirjelapun kanssa:

„Ganetskille: tällainen teksti ei kelpaa. On laadittava seuraavasti: teille on luvattu niin ja niin monta miljoonaa siihen aikaan mennessä. Olemme lähettäneet teille niin paljon silloin ja lähettämme vielä niin paljon silloin.

Laatikaa heti sellainen teksti”¹.

Ja kaikki se tehtiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnon aikana, missä Vladimir Iljitš toimi puheenjohtajana eikä jättänyt kuulematta yhtään sanaa ympärillä tapahtuneesta keskustelusta.

Vladimir Iljitšiä kiinnosti suuresti pankkiemme politiikka ja toiminta. Häntä huolestutti se, että yksityisten pankkien kansallistamista toteutettiin ilman asiantuntemusta. Häntä kummastutti

¹ „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 93.— *Toim.*

pankkitoimitsijain boikottilakko ja sittemmin heidän sabotaašinsa. Mutta ilman pankkitoimitsijain apua ei voitu suorittaa oikein työtä eikä hoitaa kunnollisesti tilityksiä.

Saavatko suljetuiksi joutuneet kansallistetut yksityiset pankit hoitaa juoksevia operaatioita ja milloin niiden toiminnan lopettaminen on vietävä lopullisesti päätökseen? Miten on laadittava näiden pankkien tilitase ja mistä määräajasta lähtien on laadittava silloin jo yhtenäisen Kansanpankin tilitase? Millaisen tulee olla uuden, neuvostopankin politiikan?

Iljitš unelmoi siitä, että neuvostopankki muutettaisiin vähitellen „koko maamme sosialistisesti järjestetyn talouselämän tilienhoidon ja säännöstelyn yhtenäiseksi koneistoksi”.

Vladimir Iljitš huolehti herkeämättä kaikista näistä ensiarvoisen tärkeistä kysymyksistä samoin kuin vähemmän tärkeistäkin, jotka koskivat pankkien toiminnan tekniikkaa. Hän ajatteli niitä lakkaamatta, neuvotteli ja antoi ohjeita alinomaa.

Ennen hallituksen muuttamista Pietarista Moskovaan 1918 aiottiin finanssiasiaan kansankomissaariksi nimittää Isidor Emmanuilovitš Gukovski. Vladimir Iljitš sanoi asiasta minulle ja kehotti käsittelemään alustavasti I. E. Gukovskin kanssa kaikki pankkikysymykset ja sitten tulla yhdessä sopimaan niistä hänen luokseen. Saavuttuamme neuvottelimme 3—4 kertaa monta tuntia Iljitšin kanssa. Eräisiin neuvotteluihin osallistui myös tov. Spunde (silloisen Kansanpankin varajohtaja). Viimeiseen istuntoon Iljitšillä oli neuvottelukokouksemme pöytäkirjan tapainen.

Lainaan tämän mielenkiintoisen asiakirjan, jonka Vladimir Iljitš on itse kirjoittanut:

„Pankkipolitiikan teesit.

1. Laadittava tilikertomus yksityisistä pankeista saaduista varoista sisällyttäen tilikertomukseen jokaisen yksityisen pankin kaikkien asioiden likvidoinnin.

(Yksimielisesti).

Siitä, miten on laadittava tilikertomus, on seuraavia mieliteitä:

(a) jokaisen yksityisen pankin entiselle henkilökunnalle (Valtionpankin Komissariaatilla on oikeus syrjäyttää eräitä heistä) annetaan tiukka määräys panna nopeasti järjestykseen kaikki pankin asiat ja laatia tilitase lopullisessa muodossa, ensinnäkin 14.XII.1917 asti ja toiseksi operaatioiden viimeiseksi päiväksi.

(b) Täyttäessään tätä pankkien tilikertomusten laatimisen ja pankkien kaikkien asioiden likvidoinnin tehtävää yksityiset

pankit toimivat ilman mitään poikkeuksia Venäjän Tasavallan yhtenäisen Kansanpankin osastoina ja yksinomaan likvidoimistarkoituksissa ja suorittamatta mitään uusia operaatioita.

(Ganetski ja Gukovski) ja Lenin.

Spunden eriävä mielipide:

Tilitaseen 14.XII.1917 asti laatii meidän asettamamme Erikoisen komissio.

Toista tilitasetta ei tarvitse laatia.

Jatkuvat operaatiot 14.XII.1917 lähtien suoritetaan Kansanpankin nimissä.

Kaikki yksityiset pankit samoin kuin Valtionpankki julistetaan Venäjän Tasavallan yhtenäiseksi Kansanpankiksi.

2. Kaikkea toimintaa tilikertomusten laatimiseksi johtaa Valtionpankin Komissariaatti.

Kutsutaan mahdollisimman paljon kokeneita työntekijöitä, myös Valtionpankin ja yksityisten pankkien entisiä toimitsijoita.

(Yksimielisesti).

3. Rajoittumatta pankkien kansallistamiseen pankkipolitiikka on vähitellen mutta järkkymättä suunnattava pankkien muuttamiseen koko maamme sosialistisesti järjestetyn talouselämän tilienhoidon ja säännöstelyn yhtenäiseksi koneistoksi.

Spunde ja Lenin kannattavat.

Gukovski on vastaan.

Ganetski pidättäytyy (pitäen käytännöllisesti toteuttamattomana).

4. Kiireelliset toimenpiteet Kansanpankin osastojen mahdollisimman suuren määrän avaamiseksi koko maassa.

Näiden osastojen tarkoituksenmukaisin sijoittaminen kaupungeissa ja maaseudulla huomioiden yleisöpalvelun mukavuudet.

Käyttää entisten yksityisten pankkien osastoja Kansanpankin osastoina.

(Yksimielisesti).

5. Talletusten koskemattomuuden julistaminen (mikä tietenkään ei ollenkaan vähennä Valtion oikeuksia verojen perimisessä).

6. Vapaa šekkivaihto.

7. Työväenvalvonnan täydellinen säilyttäminen rahan antamiseen pankeista.

8. Normeeraus rahan antamisessa kulutustarkoituksiin säilytetään.

Saatetaan voimaan useita helpotuksia yleisölle rahan pankkeihin tuomisen ja rahan pankeista antamisen jouduttamiseksi sekä muodollisuuksien yksinkertaistamiseksi.

9. Toimenpiteiden toteuttaminen tarkoituksella, että väestö pitäisi pankeissa kaikki rahat, jotka eivät ole ehdottoman välttämättömiä kulutustarkoituksiin. Lain ja käytännöllisten toimenpiteiden valmisteleminen tämän periaatteen pakolliseksi toteuttamiseksi.

10. Kaikki Kansanpankin osastot Venäjän Federatiivisen Neuvostotasavallan rajojen sisällä pitävät toiminnassaan tarkoin ohjeena keskushallinnon ohjeita ja asetuksia ilman oikeutta säätää mitään paikallisia sääntöjä ja rajoituksia. Poikkeuksia sallitaan vain keskushallinnon suostumuksesta”¹.

Tässä on vain tavattoman pieni osa muistelmia Iljitšistä. Ne koskevat vain yhtä kysymystä. Mutta miten kuvaavia ovatkaan nämä hänen muistiinpanonsa, hänen teesinsä.

On yhä uudelleen annettava meille puoluevelvollisuudeksi etsiä arkistoistamme Iljitšin kirjoittamia asiakirjoja, muistella kohtaamisiamme ja keskustelujamme Iljitšin kanssa ja kirjoittaa se kaikki.

Meidän on jätettävä historiaan, uusille sukupolville mahdollisimman tarkka ja yksityiskohtainen luonnekuvaus Vladimir Iljitšistä. Tovereiden muistelmat helpottavat huomattavasti tätä vaikeaa tehtävää.

¹ „Lenin-kokoelma” XXI, ss. 163—165.— *Toim.*

A. V. WINTER

HÄN INNOITTI MEITÄ

Tapasin Vladimir Iljitšin muutamia kertoja ja keskustelin silloisten virkatehtävieni asioista.

Eräs tapaamisista oli heti sen jälkeen, kun hallitus muutti Pietarista Moskovaan. Keskustelu koski polttoainepulan helpottamista Moskovassa ja tapahtui maaliskuussa 1918, jolloin kävin V. I. Leninin luona hänen työhuoneessaan Kremlissä.

Hän istui tavanomaisessa asennossaan kirjoituspöydän ääressä ja kuunteli erikoisen tarkkaavaisesti ja harkitsevasti esitystäni.

Kysymys oli silloisissa oloissa suurimman polttoturvetalouden järjestämisestä laajoilla Šaturan soilla ja suuren sähköase-
man rakentamisesta tulevaisuudessa tämän paikallisen poltto-
aineen käytön pohjalla. Kun näitä laitoksia ei vielä ollut, niin ehdotin, että pääkaupungin elintärkeimpiä ja välttämättömiä
laitoksia varten tuotaisiin polttoturvetta Šaturan turvetyömaalta
rautateitse.

Maamme sydäntä, valtiomme pääkaupunkia Moskovaa ei huollettu silloin riittävästi Donetsin kivihiilellä eikä myöskään naftalla, ja kohta sen jälkeen kivihiili- ja nafta-alueet tulivat kokonaan eristetyiksi Moskovasta.

Lenin käsitti heti, että esittämäni tehtävä oli toteutettavissa, ja teki samassa tiukan päätöksen.

Päätöstä Šaturan koevoimalaitoksen rakentamisesta voidaan pitää eräänä ensimmäisenä Neuvostovallan päätöksenä uuden neuvostolaisen teollisuusrakennustyön alalla.

Kävin Vladimir Iljitšin luona vielä monta kertaa saman asian johdosta, mutta jo sen edelleen kehittämisen kysymyksistä.

Kerran jouduin pyytämään häneltä apua, kun piti saada puretuksi raitioasemalla käyttämättä olleet kaksi kattilaa, jotka oli suunniteltu asennettavaksi Šaturan koeasemalle turpeen polttamistavan perin pohjaista tutkimista varten.

Ja tämäkin — taaskin aivan erikoisen ja teknillisen — kysymyksen arvon Vladimir Iljitš huomasi heti, ja ehkä juuri hänen antamaansa tukea ja sitä uskoa, jota Iljitš osasi sytyttää keskustelukumppaneissaan, meidän on kiittäminen siitä valtavasta menestyksestä turpeen käyttämisessä polttoaineena, jollaista me siihen asti emme olleet tavanneet tällä tekniikan erikoisalalla.

Lisääntyneet polttoainevaikeudet, jotka tuntuivat jopa Moskovan huoltamisessa polttopuilla, johtivat siihen, että Šaturan turvetyömaan järjestämistä joudutettiin tavattomasti ja me saatoimme joskin harvoin toimittaa rautateitse turvetta sairaaloille, leipomoille yms. polttoaineeksi.

Vuonna 1918 johdin vasta perustettua laitosta, jonka tehtävänä oli hoitaa sähköasemien rakentamista ja sähköllä huoltamisen kehittämistä maassamme. Keskustelin silloin muutamia kertoja Leninin kanssa sekä henkilökohtaisesti että Kansankomissaarien Neuvoston ja Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvoston istunnoissa.

Myöhemmin syntyi kaksi uutta ja tavattoman aktiivista laitosta. Venäjän sähköistämisen valtiosuunnitelman laatimiseksi muodostettiin erikoinen komitea (GOELRO). Insinööri R. E. Klassonille, jonka V. I. Lenin tunsikin henkilökohtaisesti jo 90-luvulta Pietarissa, annettiin laaja mahdollisuus toteuttaa polttoturpeen valmistamisen uusia menetelmiä, niinsanottua hydroturvemenetelmää. V. I. Lenin sopi Klassonin kanssa, että tämä ilmoittaisi hänelle, mitä tarvittiin työn menestystä varten. Lenin antoi Klassonille kaikinpuolista apua.

Viimeisen kerran tapasin V. I. Leninin, kun hän oli viimeistä kertaa puheenjohtajana Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa. Tapasimme aivan sattumalta Kansankomissaarien Neuvoston käytävällä, mihin Lenin tuli väliajalla.

Me olimme kahden, ja hän puhui minulle vain muutamia lauseita. Nämä viimeisetkin lauseet osoittivat Iljitšin huolenpitoa maan taloudellisesta uudestisyntymisestä. Hän puhui kansani Šaturan töistä, jotka olivat silloin parhaassa käynnissä ja vietiin päätökseen hänen kuolemansa jälkeen.

Šaturan voimalaitokselle annettiin sen avajaisissa Vladimir Iljitš Leninin nimi. Sen rakentamisesta — Neuvostomaan eräistä ensimmäisistä suurista rakennustöistä — Lenin piti paljon huolta. Hän innoitti meitä, aseman rakentajia ja työntekijöitä, luovaan toimintaan, opetti rakastamaan työtä.

G. O. GRAFTIO

LENINISTÄ

Oli tammikuu 1918. Kylmä talvinen Pietari eli ankarien tapahtumien aattoa. Interventit suuntasivat voimansa proletaarisen vallankumouksen kehtoa vastaan.

Neuvostohallituksen päämies ja puolueen johtaja Vladimir Iljitš Lenin laati jo niinä vaikeina päivinä ensimmäisiä suunnitelmiaan hävitetyn talouden jälleenrakentamisesta. Eräänä päivänä P. G. Smidovitš ilmoitti Vladimir Iljitšin toimeksiannosta minulle, että oli ryhdyttävä kiireesti laatimaan Volhovin vesivoimalaitoksen rakentamisen kustannusarviota.

Minä ällistyin. Ja todellakin, ensi silmäykseltä näytti uhkarohkealta aloittaa niin vaikeana aikana valtavan vesivoimalaitoksen rakentaminen, josta tsaari-Venäjä oli kieltäytynyt rauhanoloissa.

Niinä hetkinä muistui mieleeni aikaisempi tulokseton kamppailu Volhovin voimalaitoksen rakentamisesta. Tämän vesivoimalaitoksen ensimmäiset rakennuspiirustukset olin laatinut vuonna 1911. Minulta meni siihen työhön kolme vuotta. Sitten suunnitelma esitettiin hallitukselle. Mutta tsaarihallitus osoittautui voimattomaksi rakentamaan jäättiläismäisen valtion alueelle yhtä ainoata vesivoimalaitosta...

Tapahtui se, mikä aina tapahtuu pääoman maissa. Huokea vesivoima, joka oli edullista maalle, uhkasi tuottaa suunnattomia tappioita sähköyhtiöille. Ne tekivät kaikkensa Volhovin voimalaitoksen rakennussuunnitelman hautaamiseksi. „Vuoden 1886 yhtiö” osti maan Volhov-joen rannalta. Voimalaitoksen rakentaminen kävi mahdottomaksi.

Volhovin voimalaitoksen oli sallittu syntyä vasta vallankumouksen jälkeen V. I. Leninin aloitteesta.

Tammikuussa 1918 P. G. Smidovitš sanoi minulle:

— Vladimir Iljitš tahtoo ehdottomasti rakennuttaa Volhovin voimalaitoksen. Hän pyytää tekemään kustannusarvion muuttamalla päivässä...

Kävin ilomielin käsiksi tähän työhön. Käivoiin esille jo kauan unohtuksissa olleet piirustukset. Oli kiirehdittävä. Vladimir Iljitš tahtoi viikon kuluttua asettaa kysymyksen Volhovin voimalaitoksesta Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa.

Niin Volhovin kysymys asetettiin hallituksen istunnon päiväjärjestykseen. Lenin halusi itse puhua ensimmäisestä neuvostomaan vesivoimalaitoksesta.

Mutta vaikeat vallankumousajat vaativat omansa. Suunniteltua Kansankomissaarien Neuvoston istuntoa ei voitu pitää. Hallitus muutti Moskovaan.

Ei kulunut paljонkaan aikaa, kun Lenin muisti taas Volhovin voimalaitoksen. Itse asiassa hän ei koskaan ollut sitä unohtanutkaan, vaikea ajankohta vain pakotti Iljitšin lykkäämään hieman erinomaisen aatteensa toteuttamista.

Heinäkuussa 1918 kävin Vladimir Iljitšin luona. Keskustelu kesti muutaman minuutin. Alamme rakentaa Volhovin voimalaitosta! Ne olivat erinomaisia hetkiä. Olin silloin ensimmäisen kerran nerokkaan proletaarisen johtajan luona. Hän näki kauseteenpäin, oli peloton ja rauhallinen.

Tarvittiin Leninin hämmästyttävää vallankumouksellista vaitoa valtavien taloudellisten rakennustöiden aloittamiseksi niin vaikeina aikoina. Lenin oli järkähtämätön. Hän vei läpi Kansankomissaarien Neuvostossa päätöksen Volhovin voimalaitoksen rakentamisesta.

Hallitus myönsi ensimmäisen erän varoja ja rakennustyöt aloitettiin.

Volhovin voimalaitoksen ensimmäisten rakentajain työ oli vaikeata. Ei ollut riittävästi työvoimaa, kalustoa, rahaa. Mutta me loimme reippaina katseemme tulevaisuuteen, sillä me tiesimme, että vaikeimpana hetkenä saamme aina Vladimir Iljitšiltä apua ja tukea.

Nuoren Neuvostotasavallan tukalimpinakaan elinkuukausina, kun valkokenraalien tykit jyrisivät, kun kaikki parhain lähetettiin rintamille, Lenin ei unohtanut Volhovin rakennustöitä.

Kun Volhovin voimalaitoksen rakennustyömaan huoltaminen huononi siinä määrin, että yllemme nousi uhka rakennustöiden pysähtymisestä, päätin kääntyä Vladimir Iljitšin puoleen. Kirjoitin hänelle kirjeen ja jäin odottamaan kärsimättömänä vastausta. Lenin vastasi teoilla kuten aina. Ei kulunut montakaan päivää kun meille annettiin kaikkea mitä tarvitsimme, ja eräät toverit, jotka aliarvioivat silloin Volhovin voimalaitoksen merkitystä, saivat muistutuksen.

Vladimir Iljitšin välittömällä avulla kehittyivät vähitellen siihen aikaan nähden valtavat rakennustyöt.

Muistelen erästä Työ- ja Puolustusneuvoston istuntoa 1921. Puheenjohtajana toimi Lenin. Hän kutsui minut istumaan

viereensä ja tiedusteli uteliaasti viimeisimpiä uutisia. Mikä ilo olikaan kuulla Vladimir Iljitšin sanoja, hänen jokaista ohjettaan, millä innostuksella otettiin vastaan hänen jokainen neuvonsa.

Työ- ja Puolustusneuvoston istunnossa oli käsiteltävänä tärkeä kysymys. Volhov tarvitsi ensimmäisen kerran valuuttamäärärahoja ulkomaisen kaluston ostamiseen. Tarvitsimme turbiineja. Ensimmäisiä turbiineja ensimmäiselle neuvostotasavallan vesivoimalaitokselle. Lenin esitti empimättä ehdotuksen. Volhov-työmaalle annettiin kuusi ja puoli miljoonaa kultaruplaa.

Käsiteltyämme useiden maiden toiminimien tarjouksia tilasimme turbiinit Ruotsista. Jouduin matkustamaan Tukholmaan. Kun tilaus oli tehty, sain odottamatta Moskovasta määräyksen, että neuvottelut on katkaistava ja tiedusteltava muilta toiminimiltä. Ajatus siitä, että voimalaitos jää ilman kalustoa, ei antanut rauhaa. Sähkötin Leninille. Muistaakseni sähkösanoma alkoi näin: „Satu valkoisesta mullikasta. Kun kaikki on valmista pitää aloittaa alusta...” Pyysin Leniniltä lupaa viedä alettu asia loppuun ja sain siihen luvan. Turbiinit Volhovin voimalaitosta varten tilattiin.

Myöhemmin, kun Vladimir Iljitš ei voinut huonon terveyden tähden hoitaa säännöllisesti työtään, hän vaati kuitenkin, että minä kirjoittaisin hänelle aika ajoin selostuksia Volhovin voimalaitoksen rakentamisesta. Lenin sai тов. Gorbunovin välityksellä kymmeniä sellaisia selostuksia. Ja Lenin oikaisi armottomasti sellaisia virkamiehiä, jotka haittasivat Volhovin voimalaitoksen rakentamista.

Vladimir Iljitš ei nähnyt Volhovin voimalaitosta käynnissä. Mutta voimalaitos toteutti hänen toiveensa.

G. V. TSITSERIN

LENIN JA ULKOPOLITIikka

Ei ole vielä koittanut aika¹ esittää Vladimir Iljitšin ulkopoliittikkaa yhtenäisenä järjestelmänä. Jo aikoja ovat kaikki myöntäneet sen, että Neuvostotasavallalla on yhtenäinen kehitetty ulkopoliittikan järjestelmä. Se on vieläkin suurempi uutuus kuin neuvostomaan sisäpolitiikan järjestelmä. Ennen Lokakuun vallankumousta ei koskaan ollut tehty yritystä määrittellä kapitalististen valtioiden ympäröimän sosialistisen valtion ulkopoliittikan ohjelmaa. Mutta itse Vladimir Iljitškään ei koskaan esittänyt järjestelmällisesti kehitettynä suunnitelmana Neuvostotasavallan koko ulkopoliittikkaa. Sen yhtenäisyys ja eheys olivat hänen aivoissaan. Hän esitti katsantokantansa lukemattomissa konkreettisissa tapauksissa. Vain muutamia ulkopoliittikkansa yleisiä periaatteita ja muutamia peruskonseptioita hän esitti yleisessä muodossa. Vasta myöhemmin, kun kootaan yhteen ja luokitellaan kaikki meidän ulkopoliittikkaamme koskeva aineisto siltä ajalta, jolloin V. I. Lenin johti asioita, ja kun kokonainen joukko nykypäivien kärkeviä kysymyksiä jää historiaan, voidaan Neuvostotasavallan ulkopoliittikka palauttaa yhtenäiseksi järjestelmäksi sellaisena kuin sen käsitti Vladimir Iljitš.

Sillä kaudella, jolloin Vladimir Iljitš osallistui mitä aktiivisimmin valtiollisen elämän kaikkiin yksityiskohtiin, minulla oli työni vuoksi miltei keskeytymätön kosketus häneen. Tasavaltamme olemassaolon ensimmäisinä vuosina keskustelin hänen kanssaan monta kertaa päivässä puhelimitse ja toisinaan minulla oli paitsi välittömiä henkilökohtaisia keskusteluja hyvin pitkiä puhelinkeskusteluja. Usein käsittelin hänen kanssaan vähänkin tärkeämpien juoksevien diplomaattisten asioiden kaikkia yksityiskohtia. Vladimir Iljitš käsitti heti tärkeimmän kysymyksestä ja antoi nopeasti mitä laajimman poliittisen valaistuksen. Hän

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1924.— *Toim.*

eritteli keskustelussa diplomaattisen tilanteen mitä loistavimmin, ja hänen neuvonsa (usein hän ehdotti heti) ja toiselle hallitukselle annettavan vastauksen tekstikin olivat diplomaattisen taidon ja joustavuuden malliesimerkki.

Jouduin ensi kerran kosketuksiin V. I. Leninin kanssa ulkopolitiikan kysymyksistä saksalaisen uhkavaatimuksen¹ jälkeen tapahtuneen kiistan aikana. Meille kaikille oli tavattoman vaikeaa kääntyä maanalaisen vallankumouksellisen puolueen entisistä katsantokannoista vallassa olevan hallituksen poliittiseen realismiin, ja Vladimir Iljitšin kanssa tapahtuneen ensimmäisen keskusteluni hetkellä minä en vielä ollut ehtinyt alistua „julkean” rauhan allekirjoittamisen välttämättömyyteen. Käänte minussa kuitenkin tapahtui ja lähdin Brest-Litovskiin. Kun olimme saapuneet eräälle viimeisistä asemista ennen Pskovia, oli meidän viivyttävä siellä miltei vuorokausi, koska oli mahdotonta jatkaa matkaa tsaarin armeijan karkulaisuuden tulvassa. Silloin saimme Vladimir Iljitsiltä seuraavansisältöisen sähkeen: „Jos horjutte, on se sallimatonta”. Vastasimme hänelle, että viivästyimme vastoin tahtoaamme ja jatkamme matkaa ensimmäisen tilaisuuden tullen.

Hänen verraton poliittinen realisminsa auttoi meitä usein välttämään virheitä, joita olisivat saattaneet tehdä eräät toverit, jotka olivat taipuvaisia antautumaan vaikutelmien valtaan.

Brestin rauhan jälkeen saksalaiset sotajoukot välittämättä mistään demarkaatiolinjoista alkoivat vähitellen edetä varsinkin Ukrainan suunnalta.

Kiitos Vladimir Iljitšin omakohtaisen asiaan puuttumisen tulivat ehkäistyksi eräät pakokauhua ja epätoivoa ilmaisevat esiintymiset. Vladimir Iljitšin kehotuksesta hallituksemme kääntyi Saksan hallituksen puoleen huomauttaen muodostuneesta sietämättömästä tilanteesta ja ehdottaen uusia neuvotteluja. Näin pantiin alulle ne neuvottelut, jotka päättyivät elokuussa lisäsopimusten solmimiseen Saksan kanssa ja saksalaisten evakuoinnin alkamiseen miehityiltä alueilta. Vladimir Iljitš seurasi tarkoin näiden neuvottelujen kaikkia äkkikäänteitä, yhdistäen sopivaan aikaan tehdyt myönnytykset peräänantamattomuuteen niissä tapauksissa, jolloin oli asetettava raja vastapuolen kohtuuttomille vaatimuksille.

Saksalaisen sotilasmonarkian edustajan kreivi Mirbachin oleskelu Moskovassa, tässä vallankumouksellisessa pääkaupungissa, aiheutti luonnollisestikin alituisia vaikeuksia ja toisinaan

---

¹ Tammikuun 27 (helmikuun 9) päivänä 1918 saksalaiset imperialistit esittivät Brestissä rauhan solmimisesta käytyjen neuvottelujen aikana Neuvostotasavallalle uhkavaatimuksen: joko anastusrauha tai sodan jatkaminen.— *Toim.*

miltei ulospääsemättömiä tilanteita. Vladimir Iljitš osoitti näiden alituisten vaikeuksien ratkaisemisessa samaa verratonta poliittista realismia, joka oli osoittanut hänelle Brestin sopimuksen allekirjoittamisen välttämättömyyden. Mutta huomioiden aina meidän vaikean asemamme ja välttämättömyyden tehdä myönnytyksiä Vladimir Iljitš seurasi herkeämättä sitä, ettei valtiomme arvovaltaa loukattu, ja osasi asettaa rajan, jonka toisella puolella oli osoitettava lujuuatta. „Se vaatimus on järjetön, sitä ei tarvitse täyttää”,—sanoi hän toisinaan. Useita väärinkäsityksiä sattui muun muassa käytäessä neuvotteluja sotavankien vaihdosta. Vladimir Iljitš puuttui omakohtaisesti näiden neuvottelujen yksityiskohtiin ja asetti rajan, jonka yli myönnytyksiä ei saanut tehdä.

Vaikeimpana hetkenä oli kreivi Mirbachin murha¹, jolloin Saksan sotapuolueen taholta saatiin pelätä viipymätöntä siirtymistä hyökkäykseen. Silloin minulla oli monta pitkää keskustelua Vladimir Iljitšin kanssa. Hän arvioi aivan oikein ne vaikeudet, joita Saksalle koituisi sen hyökätessä Moskovaan. Katsoen välttämättömäksi torjua Saksan hallituksen vaatimuksen aseistetun saksalaisen joukko-osaston tuomisesta Moskovaan Vladimir Iljitš odotti aivan rauhallisena meidän vastauksemme tuloksia. Vaisto ei pettänyt Leniniä ja saavutettu kompromissitulos vastasi arviota, jonka hän oli keskusteluissa kanssani antanut tilanteesta.

Elokuussa, kun Entente tosiasiallisesti jo kävi sotaa meitä vastaan valloittaen Arkangelin ja edeten sieltä eteläänpäin sekä toimien idässä tšekkoslovakialaisten avulla ja etelässä hoputtaen eteenpäin Aleksejevin „vapaaehtoista armeijaa”, Vladimir Iljitš teki yrityksen käyttää kahden sotaikäyvän imperialistisen liittoutuman vastakkaisetuja etenevän Ententen painostuksen heikentämiseksi.

Diplomaattisen toimintamme pääkeinona Berliinissä tuona ensimmäisenä mitä vaikeimpana kautena oli saada Saksan liikemiespiirit kiinnostumaan taloudellisesta yhteistyöstä Neuvostotasavallan kanssa. Toveri Joffe, joka toteutti loistavasti tätä politiikkaa, osoitti Saksan liikemiespiireille, että muuttaessaan Venäjän toiseksi Ukrainaksi he samalla muuttavat sen autioksi erämaaksi ja riistävät juuri itseltään kaikki ne edut, joita heille voisi tarjota taloudellinen yhteistyö uudestisyntyvän Neuvosto-Venäjän kanssa. Tässä yhteydessä Vladimir Iljitš muotoili ensi kertaa konkreettisesti suunnitelmansa ulkomaisen pääoman sijoittamisesta ja suurten toimilupien myöntämisestä sille.

---

¹ Vasemmistoieserrät, jotka yrittivät tehdä tyhjäksi rauhansopimuksen ja provosoida sodan Saksan kanssa, murhasivat kesällä 1918 Moskovassa Neuvosto-Venäjällä olleen Saksan suurlähettilään Mirbachin.— *Toim.*

Minulla oli siitä asiasta useita tavattoman mielenkiintoisia keskusteluja hänen kanssaan. Vihdoin suunnitelma toimilupien myöntämisestä ulkomaiselle pääomalle, jonka taisi laatia tov. Bronski, jätettiin samanaikaisesti Saksan hallitukselle ja meidän amerikkalaiselle ystävällemme eversti Raymond Robin-sille, joka vei sen mukanaan Amerikkaan.

Meidän asemamme vaikeutui tavattomasti tuona ensimmäisenä kautena sen tähden, että toisaalta meitä painosti voitokas saksalainen imperialismi ja toisaalta painosti yhä vaativaisempi Entente. Muistan Ententen edustajain käynnin sen johdosta, että japanilaiset olivat valloittaneet Vladivostokin. Vladimir Iljitš antoi minulle hyvin seikkaperäisiä ohjeita puolidiplomaattisen ja puolipisteliään vastauksen laatimiseksi interventionsa aloittaneen Ententen ulkokultaiseen lausuntoon.

Meidän päähuolenamme silloin oli mahdollisuuksien mukaan pidentää hengähdysaikaa ja lykätä tuonnemmaksi odotettavissa olevat Ententen uudet askeleet meitä vastaan. Minä tein yhtä mittaa yrityksiä sopimukseen pääsemisestä Ententen kanssa, jotka epäonnistuneinakin ainakin lykkäsivät meitä uhkaavaa välien kärkeämistä. Puhelinkeskusteluissa Vladimir Iljitš antoi joka päivä minulle mitä tärkeimpiä neuvoja osoittaen hämmästyttävää joustavuutta ja taitoa väistää vastustajan iskut. Ja taas-kin hänen henkilökohtaisen asiaan puuttumisensa avulla saatiin tasoittumaan kärkeviä kysymyksiä. Kun Ranskan suurlähettiläs Noulens'n antoi lehtihaastattelun tulevasta interventioista, niin me esitimme vaatimuksen hänen kutsumisestaan kotiin ja ilmoitimme, että pidämme häntä yksityishenkilönä, ja toteutimme häntä vastaan koko joukon pakotteita, sellaisia kuin kirjeenvaihdon kieltäminen jne. Mutta heti kävi selväksi, että me voisimme sillä tavalla tehdä tyhjäksi sen hengähdysajan, jota pyrimme kaikin keinoin pidentämään. Vladimir Iljitš puuttui heti asiaan tehdäkseen lopun niistä liiallisista pakotteista, joista saattoi odottaa vähemmän toivottuja seurauksia. Hänen kanssaan käytyjen erittäin mielenkiintoisten keskustelujen jälkeen minulla oli pitkä keskustelu Ranskan sotilaslähetystön päällikön kenraali Lavergnen kanssa. Yritimme turhaan päästä sopimukseen hänen kanssaan. Ranska, joka ponnisti viimeisiä voimiaan epätoivoisessa kamppailussa, tahtoi hinnalla millä hyvänsä palauttaa viipymättä Saksan itärintaman. Keskustelussa Lavergnen kanssa kuin myös muissa tapauksissa selitin aina, että meidän oli mahdotonta aloittaa uudelleen taistelua, mutta tuloksena olivat vain uudet ilmaukset Ententen pyrkimyksestä luoda itärintama Saksalle vaikka vastoin meidän tahtoamme. Vladimir Iljitš avasi näissä keskusteluissa minun silmäni näkemään Ranskan suunnattoman merkityksen mannermaiselle sotapolitiikalle. Muistan erittäin sen mielenkiinnon, jolla Vladimir Iljitš suhtautui kreivi

de la Loubersakin käyntiin. Tämä nuori ranskalainen upseeri ilmaisi ihastuksensa nähdessään syntyvän uuden, venäläisen kansanarmeijan, so. Punaisen Armeijan.

Samanaikaisesti Vladimir Iljitš, arvioiden oikein Englannin yleismaailmallisen merkityksen, seurasi mitä tarkkaavaisimmin yrityksiämme sopia Englannin kanssa Lockhartin kautta, joka oli erikoisesti lähetetty meille. Yhteen aikaan sopimus näytti mahdolliselta, mutta sitten tšekkoslovakialaisten kapina suuntasi Englannin politiikan aktiivisen intervention linjalle. Keskustelussa kanssani Vladimir Iljitš ennusti, että Englanti alkaa pyrkiä sopimukseen vuorotellen kaikkien kanssa meitä vastaan. Vastasin, että huomioiden Englannin joustavuuden voidaan odottaa, että Englanti tulee pyrkimään sopimukseen myös meidän kanssamme. „Meidän kanssamme viimeiseksi, toisten jälkeen”,— vastasi Vladimir Iljitš.

Heti kun Entente aloitti avoimen hyökkäyksen meitä vastaan voimistaen sitä konspiratiivisella työllä ja yrityksillä herättää kapinoita meidän maamme sisällä, Vladimir Iljitš katsoi tarpeelliseksi vastata siihen useilla voimakkailla iskuilla. Sellaisina hetkinä ei tarvittu joustavuutta, vaan äkillistä voiman käyttöä. Mutta joukkovangitsemistenkin yms. ajankohtana Vladimir Iljitš käytti aina joustavuutta missä tarvittiin ehkäisten tilanteen liiallisen vaikeutumisen. Vologdaan asettuneet Ententen suurlähettiläät saimme uskomaan, että heidän oli välttämättä muutettava sieltä pois. Ehdotimme heille ensin Moskovaan siirtymistä, mistä he kieltäytyivät. Sen tuloksena heidän matkustamisensa Venäjältä tapahtui korrektilla tavalla, mikä helpotti meille jatkuvien suhteiden ylläpitämistä heidän valtioittensa kanssa. Juuri sinä aikana, jolloin suhteet Ententeen olivat erittäin kärjistyneet, Vladimir Iljitš vaati ensi kerran, että me tekisimme Ententelle rauhantarjouksen. Amerikan konsulin Poolen välityksellä tiedustelimme ensimmäistä kertaa Englannilta, mitä Englanti oikein tahtoi. Sitten me lähetimme säännönmukaisen rauhantarjouksen meille ystävällisen Norjan lähetystön sihteerin Kristiansenin välityksellä.

Entente vaati silloin, että saksalaiset sotajoukot jäisivät paikoilleen niin kauaksi, kun tulevat Ententen tai niiden liittolaisten joukot, ja että valta sitten luovutettaisiin niille. Täyttäen Ententen päätöstä Saksan tasavalta osallistui aktiivisesti intervention valmistamiseen meitä vastaan. Sellaista oli Haasen ja Kautskyn politiikka. Mutta saksalaiset sotajoukot lähtivät omavaltaisesti kotiin välittämättä päällystönsä määräyksistä.

Saksalaisten sotajoukkojen poistuttua muodostettiin vapautuneelle alueelle kansallisia neuvostotasavaltoja. Silloin toteutettiin ensi kertaa Vladimir Iljitšin kansallisuusohjelmaa. Sillä oli mitä vakavin vaikutus myös meidän vihollisiimme, jotka

siihen aikaan alkoivat horjua „yhtenäisen jakamattoman” valkokaartilais-Venäjän kannattamisen ja pienten kansallisuuksien vastavallankumouksellisten liikkeiden välillä. Ententen ja varsinkin Ranskan politiikan tällä sisäisellä ristiriidalla oli kohtalokas merkitys meidän vihollisillemme.

Intervention aikakautena Vladimir Iljitš vaati jatkuvasti, että me esittäisimme vastustajille rauhantarjouksia. Hän ei ollenkaan pelännyt sitä, että se voi synnyttää vaikutelman meidän heikkoudestamme. Päinvastoin, hän piti sitä eräänä voimakkaimpana keinona Ententen maiden sotakiihkoisen interventionismin painostamiseksi.

Kun oli saatu ensimmäiset tiedot siitä, että meidät aiotaan kutsua Prinssisaarille konferenssiin, Vladimir Iljitš katsoi heti välttämättömäksi, odottamatta tätä kutsua, esittää Ententelle meidän oman ehdotuksemme. Siinä esitettiin ensi kertaa kehitetyssä muodossa hänen ajatuksensa vetoamisesta itsensä Ententen taloudelliseen hyötyyn. Tästä tulikin eräs tärkeimmistä ajatuksista Vladimir Iljitšin noudattamassa ulkopoliitikassa, ja se kehittyi vähitellen yhä laajemmaksi. Vuoden 1919 helmikuun 4 päivän nootissa, joka laadittiin Vladimir Iljitšin itsensä harkittua seikkaperäisesti tätä kysymystä, me suostuimme ensi kertaa tunnustamaan velkamme, jättäen kuitenkin avoimeksi kysymyksen tämän tunnustamisen käytännössä toteuttamisen menetelmästä, sekä samalla ehdotimme Ententelle toimilupa-järjestelmää. Tätä ohjelmaa kehitettiin edelleen meidän ehdotuksissamme, jotka jätettiin Amerikan emissaari Bullitille. Vladimir Iljitš punnitsi huolellisesti meidän ehdotustemme jokaisen sanan; samalla asetettiin määräaika, jonka jälkeen nämä ehdotukset menettivät voimansa. Vladimir Iljitš sanoi silloin: „Jos he eivät nyt hyväksy ehdotuksiamme, niin toista kertaa he eivät meiltä enää saa näin edullisia ehtoja”.

Kului muutama kuukausi, ja Vladimir Iljitšin aktiivisesti avustaessa me esitimme rauhantarjoukset naapureillemme, vasta muodostuneille Itämeren porvarillisille valtioille ja Suomelle. Se oli taas ulkopoliitikamme käännekohta, joka ilmensi aivan täydellisenä Vladimir Iljitšin vertaansa vailla olevan joustavuuden ja poliittisen realismin. Meidän oli huomioitava se tosiasia, että vierellemme oli lopullisesti muodostunut porvarillisia kansallisia tasavaltoja. Ja Vladimir Iljitš pani lujasti ja selvästi alulle rauhan ja ystävällisten suhteiden politiikan naapureihimme. Ensimmäiseksi solmi Eesti kanssamme välirauhan ja sitten sopimuksen. Muistan taaskin miten huolellisesti Vladimir Iljitš syventyi neuvottelujen yksityiskohtiin, poistaen tarpeetonta vastustusta ja suostuen huomattaviin myönnytyksiin rauhan hyväksi, mutta torjuen samalla kaikki vastapuolen liialliset tavoitteet.

Vuoden 1919 lopulla alkaa suhteittemme palauttaminen Ententen suurvaltioihin. Tov. Litvinov matkusti marraskuussa Kööpenhaminaan ja tov. Krasin vuoden 1920 alussa Lontooseen. Vladimir Iljitš seurasi varsin tarkkaavaisesti, ettei vastapuoli asettaisi meille ansaa, käsitteli huolellisesti jokaisen ehdotuksen ja oli yleensä ottanut varman suunnan kauppasopimuksen solmimiseen Englannin kanssa. Kun tov. Krasin vuoden 1920 puolivälissä palasi Lontoosta tuoden mukanaan Lloyd Georgen neljä ehtoa, Vladimir Iljitš vaati niiden hyväksymistä yleispiirtein neuvottelujen pohjaksi. Meidän sotajoukkojemme lähetessä Varsovaa Vladimir Iljitš suhtautui tavattoman kylmäkiskoisesti Lloyd Georgen uhkavaatimukseen ollen sitä mieltä, ettei se voinut aiheuttaa meille kovin suurta vahinkoa.

Juuri niihin aikoihin minulla oli useita erittäin mielenkiintoisia keskusteluja Vladimir Iljitšin kanssa sen johdosta, että Englanti oli esittänyt konferenssiehdotuksen, josta tuli sittemmin englantilais-ranskalainen ehdotus. Ranska noudatti silloin jonkin aikaa (Wrangelin äkilliseen tunnustamiseen asti) hyvin maltillista suuntausta meihin nähden ja oli suostuvainen rauhankonferenssiin yhdessä Englannin kanssa. Vladimir Iljitš huomioi täydellisesti tällaisen ehdotuksen suunnattoman suuren hyödyn meille; kuitenkin asiassa oli suuri „mutta”: konferenssin oli määrä käsitellä meidän ja Itämeren valtioiden välisiä suhteita. Toisin sanoen Ententestä olisi tullut korkein välitystuomari suhteissamme naapureihimme. Siitä syystä oli aivan oikein, kun kieltäydyimme englantilais-ranskalaisesta konferenssista. Siihen aikaan Vladimir Iljitš suhtautui suurella mielenkiinnolla ensimmäisiin yrityksiin taloudellisen yhteistyön järjestämiseksi saksalaisen pääoman kanssa.

Neuvottelujen alkaessa Puolan kanssa Vladimir Iljitš esitti erinomaisen ajatuksen: ehdottaa Puolalle enemihän aluetta kuin olivat ehdottaneet Clémenseau ja Curzon. Myös Riian neuvottelujen aikana Vladimir Iljitš keskusteli puhelimitse ehdotusten yksityiskohdista ja loppujen lopuksi vaati allekirjoitettavaksi sopimuksen sen nykyisessä muodossa.

On tarpeetonta puhua siitä, miten suurella mielenkiinnolla Vladimir Iljitš seurasi idän politiikkamme jokaista askelta. Muistan hänen pitkän keskustelunsa Afganistanin ensimmäisen erikoislähetystön kanssa. Muistan edelleen, kun Turkin kanssa pidetyn Moskovan konferenssin aikana Vladimir Iljitš joka ilta kyseli tarkasti puhelimitse, mitä oli tehty kuluneena päivänä, ja miten suurta mielenkiintoa hän osoitti näiden neuvottelujen kulkuun. Hän toteutti järkähtämättä politiikkaa ystävällisten suhteiden solmimiseksi myös Persian hallituksen kanssa.

Ennen alustavan sopimuksen allekirjoittamista Englannin kanssa 1921 meillä käytiin pitkiä keskusteluja tästä asiasta.

Vladimir Iljitš vaati ehdottomasti allekirjoittamista. Mutta vuonna 1921 hänen henkilökohtainen osallistumisensa ulkopoliittikkamme kysymyksiin alkoi olla pienempi. Kollektiivinen asiain käsittely syrjäytti sen lopullisesti, ja Vladimir Iljitš perehtyi paljon vähemmän kaikkien asiain yksityiskohtiin. Hän osallistui kuitenkin erittäin tarmokkaasti „ARA:n” sekä Nansenin kanssa käytyihin neuvotteluihin avun antamisesta nälänhädässä oleville.

Vaikka Vladimir Iljitš talvella 1921/22 asui pitkän aikaa maalla, osoitti hän kuitenkin läheistä ja suurta kiinnostusta Genovan konferenssin koollekutsumiseen liittyviin kysymyksiin. Hän kirjoitti asian johdosta useita kirjeitä, ja meidän puheitemme yleissisältö Genovassa määriteltiin hänen henkilökohtaisten kirjeidensä perusteella. Hänen aloitteestaan esitettiin ajatus sitoa velkakysymyksen ratkaisu lainan myöntämiseen meille. Kun ennen Genovaan lähtöä käsitelimme konferenssin avajaisissa pidettävän puheen tekstiä ja kun tällöin ehdotettiin otettavaksi siihen paljastavia fraaseja meidän aikaisempien puheitemme hengessä, Vladimir Iljitš kirjoitti suunnilleen näin: „Ei tarvita pelottavia sanoja”.

Palattuani syksyllä 1922 ulkomailta olin 6 viikkoa Moskovassa. Tärkein oli Turkin kysymys, valmisteltiin Lausannen konferenssia. Vladimir Iljitš osallistui toimeliaasti asiain käsittelyyn, kun hyväksyttiin ohjelma, jota me puolustimme Lausannessa. Se oli hänen viimeinen suuri panoksensa meidän kansainväliseen politiikkaamme. Viimeinen keskustelu minulla oli Vladimir Iljitšin kanssa salmia koskevasta kysymyksestä. Se oli myös viimeinen käyntini hänen luonaan.

N. NARIMANOV

LENIN JA ITÄ

*Muistelmia*¹

Haluaisin toveri Leninin toiminnan ja persoonan merkitystä koskevasta yleiskysymyksestä erottaa yhden kysymyksen, jonka täytyy kiinnostaa kaikkia, jotka ovat kuulleet toveri Leninistä, mutta eivät voi ottaa selville sitä monimutkaista työtä, mitä oli meidän opettajamme koko toiminta.

Tämä kysymys koskee Itää.

Heti Lokakuun kumouksen ensimmäisinä päivinä toveri Lenin allekirjoitti vetoimuksen Idän kansoille, missä puhuttiin siitä, että tästälähin kaikki kansallisuudet ovat vapaita, voivat elää vapaasti ja niillä on vapaus itsemääräämiseen. Se koski ennen kaikkea niitä kansallisuuksia, jotka asuivat entisen tsaari-Venäjän rajojen puitteissa. Mitä tuli lähivaltioihin, jotka tavalla tai toisella olivat Venäjän vaikutuspiirissä tämän siirtomaapolitiikan seurauksena, niin siitä vetoimuksessa sanottiin, että tästälähin katkotaan kaikki ne salaiset ja julkiset sopimukset, joiden kautta muutamilta näistä pienistä valtioista oli riistetty itsenäisyys. Ja heti korostettiin: Konstantinopolin tulee jäädä turkkilaiseksi kaupungiksi. Tämä ensimmäinen vetoamus iski kuin salama niiden päähän, jotka olivat jo miltei tottuneet asemaansa ja kauan sitten jo päättäneet, että se oli kaiketi kohtalon tahto. He ovat heränneet unestaan, saaneet tietää Leninistä, mutta tajuavatko he sen, että toveri Leninin lupaus on täytetty? Sen joukot vielä käsittävät huonosti, sillä naapurivaltioiden epäkiitolliset hallitusherrat ovat selittäneet asiat toisin.

Idän kysymyksen ratkaisemisessa toveri Lenin kulki kahta tietä: 1) kasvatustoiminnan tietä ja 2) solmimalla välittömät suhteet naapurivaltioihin. Ensimmäisessä tapauksessa hän ennen kaikkea asetti selvästi kysymyksen niistä pienistä kansallisuuksista, jotka olivat jo ajat sitten unohtaneet olemassaolonsa eri

---

¹ N. Narimanovin muistelmat on kirjoitettu 1924.— *Toim.*

kansallisuutena, jolla on oma kielensä, oma kulttuurinsa ja kirjallisuutensa. Hän oli sitä mieltä, että niin kauan kun kansallisuuskysymys on ratkaisematta maamme rajojen sisällä, on turhaa odottaa tiettyä käännettä naapurikansallisuuksien psykologiassa.

Ja hän antaa ratkaisun: entisen Venäjän keisarikunnan rajojen puitteissa myönnetään autonomia kaikille suurille ja pienille kansallisuuksille. Jos nämä kansallisuudet tahtovat erota erilliseksi liittovaltioksi tai riippumattomaksi valtioksi, niin on sallittava sekin. Tuloksena olivat autonomiset tasavallat ja autonomiset alueet ja ne itsenäiset tasavallat, jotka sitten yhtyivät liittoon Venäjän federaation kanssa.

Näiden autonomisten ja riippumattomien tasavaltojen joukosta V. I. Lenin otti erikoisen huomion kohteeksi Turkestanin ja Azerbaidžanin. Hän sanoi, että nämä tasavallat ovat Itään johtavia eteisiä, että kaikki mitä tehdään näissä tasavalloissa, tulee kuulumaan kaikuna naapurivaltioissa, ja näiden maiden sorretut saavat tietää ja tuntea kaiken sen, mikä on meillä olennaisinta.

Ei saa tehdä niitä virheitä, joita tehtiin Venäjän sisämaassa, on suhtauduttava varovasti paikallisiin elämäntapoihin, väestön uskonnunnustuksiin — tällaisen varoituksen V. I. Lenin tavallisesti antoi keskustelussa eri seutujen työntekijäin kanssa.

V. I. Lenin suhtautui ihmeteltävän harkitsevasti, tunnollisesti ja tavattoman huomaavaisesti reunamaiden kysymyksiin. Ja hän osasi saada samanlaisen suhtautumisen heräämään myös keskustelukumppanissaan, joka lähti hänen luotaan mieltien tunnon-tarkasti, pystyykö täyttämään kaiken sen, mitä suuri opettaja oli puhunut.

Keskustelin toveri Leninin kanssa monta kertaa reunamaiden kysymyksistä ja tulin aina yhä enemmän vakuuttuneeksi siitä, että hän paloi halusta luoda reunamaihin mallikelpoinen koulu ei ainoastaan työntekijäin kouluttamiseksi, vaan myös välittömästi vaikuttamaan Idän monimiljoonaisen työtätekevien joukon ajatuksiin ja sydämeen.

Eikö uuden, vallankumouksellisen Turkin syntyminen¹ ole tämän vaikutuksen tulos? Itseasiassa mikä oli Turkki sodan jälkeen? Euroopanpuoleinen Turkki ja sen pääkaupunki Konstantinopol olivat täydellisesti Ententen armeijan alaisia. Osa Turkin armeijasta perääntyi epäjärjestyksessä Vähän-Aasian sisämaahan. Sotaista henkeä armeijassa ei ollut lainkaan; lisäksi kreikkalaisten suorittama Smyrnan valtaus tarkoituksella lyödä lopullisesti Turkin elävä voima Vähän-Aasian niemimaalla, so.

¹ Tarkoitetaan vuoden 1919 porvarillista vallankumousta Turkissa.— *Toim.*

pyyhkäistä Turkki kokonaan pois kartalta, demoralisoi yhä enemmän jo ennestäänkin demoralisoitua armeijaa.

Tällä Turkin kansan elämän kriittillisellä hetkellä leviävät yhä laajemmin turkkilaisen kansanjoukon keskuuteen edellämainitun Idän kansoille osoitetun vetoomuksen sanat: Konstantinopolin tulee jäädä turkkilaiseksi kaupungiksi, me julistamme kaikki kansat vapaiksi ja mitätöimme kaikki tsaarin hallituksen sopimukset. Turkin kansanjoukot tiesivät Konstantinopolia koskevan Venäjän tsaarien testamentin, ne kuuluivat siitä Miljukovin suusta, joka toisti sitä hysteerisesti täydellisen epäonnistumisensa ja hallituksensa romahduksen aattona. Yhtäkkiä nämä joukot kuuluivat uuden Venäjän hallituksen päämieheltä: Konstantinopolin tulee jäädä turkkilaiseksi kaupungiksi. Kansanjoukko ei ainoastaan kuullut näitä sanoja, vaan myös tunsii sen, että tämän hallituksen päämiehen kaikki myötätunto oli uuden Turkin puolella. Ja se päätti: selusta on vapaa, ei ole enää vihollisia uuden Venäjän taholta, Konstantinopolin tulee olla meidän!

Tämä tunnus vaikutti innostavasti ruumiillisesti ja moraalisesti väsyneisiin Turkin kansanjoukkoihin, jotka vielä eilen olivat paenneet säilyäkseen hengissä ja heittäneet kivääriinsä tielle. He tarttuivat jälleen kivääriin suorittaakseen historiallisen tehtävän ja saattaakseen viekkaan, ahneen, kursoraimattoman, säälimättömän ja julkean eurooppalaisen diplomatian uhkaavan tosiasian eteen: vanha Turkki on kuollut Euroopan suurvaltojen santarmiston likaisten saappaiden polkemaana, mutta sensijaan on syntynyt uusi, vallankumouksellinen Turkki, joka on sanonut viimeisen sanan: me tulemme elämään omaa elämäämme ja torjumme inhoten kaiken holhouksen. Uuden, vallankumouksellisen Turkin historian puolueeton kirjoittaja tulee epäilemättä antamaan vastaavan arvioinnin Turkin joukkojen psykologian tälle käänteelle kansan elämän kriittisimpänä hetkenä, jolloin nousi eteen kysymys kokonaisen kansan elämästä ja kuolemasta. Tässä arviossa tulee tärkein ja oleellisin sija olemaan sillä tuloksella, jonka antoi meidän suuren johtajamme suhtautuminen Turkin kysymykseen, ja silloin kansanjoukot eivät tule rajoittumaan vain Korkean kokouksen ilmaisemiin virallisiin suruvalitteluihin, vaan ilmaisevat tunteensa toisin.

Entä mitä tapahtui Lokakuun vallankumouksen jälkeen Persiassa? Olihan Persia ennen vallankumousta jaettu tsaari-Venäjän ja Englannin kesken. Sen pohjoinen osa oli Venäjän vaikutuspiirissä ja eteläinen Englannin vaikutuspiirissä. Toveri Leninin vetoomusta noudattaen venäläiset joukko-osastot poistuivat Persian alueelta. Se teki valtavan vaikutuksen Persian kansanjoukkoihin, ja ne alkoivat avoimesti ilmaista suuttumuksensa sen johdosta, että Englanti edelleenkin määräili Persian eteläosassa. Vihdoin Englanti ei kestänyt Persian joukkojen

sitkeää painostusta ja poistui. Niin ollen Persia jäi omiin oloihinsa.

Antoiko Persian diplomatia sille arvoa? Ei. Se asettui suojaamaan voitonhimoisia kauppiaita, jotka olivat menettäneet etuoikeutensa Azerbaidžanin liittotasavallan alueella. Se käyttäytyi kauppasuhteita koskevissa neuvotteluissa meitä kohtaan ikään kuin olisi unohtanut eilisen alistetun asemansa, jolloin itseasiassa ei ollut olemassa Persiaa yhtenäisenä ja itsenäisenä kokonaisuutena. Salatkoon tämä diplomatia miten tahansa sen tosiasian, että Persia sai vapautensa Leninin johtamien bolševikkien käsistä, Persian kansanjoukot kuitenkin vaistoavat sen, että toveri Leninin vetoamus Idän kansoille on vaikuttanut ennen kaikkea heidän maansa asemaan. Nämä joukot ovat toistaiseksi vaiti, synkkäilmeisinä, mutta on koittava hetki, jolloin nämä joukot avoimesti ja innostuksella huudahtavat: seuraamme neuvojasi, ihmiskunnan suuri johtaja!

Kahden suurvallan, tsaari-Venäjän ja Englannin, politiikka Afganistanin suhteen oli samanlaista kuin Persian suhteen. Ero oli vain siinä, että Afganistan oli kokonaisuudessaan Englannin protektoraatti eikä Venäjällä ollut mahdollisuutta toimia siellä niin vapaasti kuin Persiassa. Saatuaan kuulla toveri Leninin vetoamuksesta Afganistanin emiiri ilmaisi ensimmäisenä halunsa lähettää ensimmäisen lähettiläänsä Neuvostomaahan, jota vastaan Englanti silloin kävi venäläisten kenraalien välityksellä sotaa.

Mitä merkitsi tämä emiirin aikomus? Se merkitsi sitä, että siitä hetkestä lähtien Afganistanin hallitus alkoi puhua Englannin kanssa toista kieltä luottaen täydellisesti siihen, että meidän myötätuntomme on Afganistanin puolella. Saavuttuaan Punaiseen Moskovaan ja keskusteltuaan toveri Leninin kanssa Afganistanin lähettiläs ilmoitti hallitukselleen, että Neuvostohallituksen päämiehen sanat vetoamuksessa Idän kansoille eivät riipu ilmassa ja että Lenin on valmis kaikkeen Afganistanin vapauttamiseksi Englannin siirtomaapolitiikasta.

Näin Afganistanin hallitus sai mahdollisuuden harjoittaa joukkojen keskuudessa propagandaa Englannin politiikkaa vastaan vedoten tällöin aina meidän julistukseemme ja suhtautumiseemme Afganistanin kysymykseen. Miten suuri oli tämän propagandan merkitys, sen saattoi nähdä seuraavasta. Afganistanin lähettiläs saapui Moskovaan erään vaikutusvaltaisen Afganistanin mullan kanssa. Keskustelussa kanssani tämä mulla pyysi hartaasti, että näyttäisin hänelle Vladimir Iljitš Leninin. Kysyin häneltä, mikä häntä varsinaisesti kiinnosti. Hän vastasi: „Hänen saarnansa, hänen suhtautumisensa sorrettuihin erottavat hänet selvästi koko maailman nykyaikaisten poliitikkojen ja johtajien joukosta. Minä näen hänessä profetaan”.

Siis voidaan liioittelematta sanoa: vain Leninin johtaman Venäjän vallankumouksen ansiosta ovat Turkki, Persia ja Afganistan ottaneet suunnattoman historiallisen askeleen eteenpäin vapautuakseen Euroopan siirtomaapolitiikan tungettelevasta holhouksesta. Mutta onko näiden maiden työtätekevät joukot vapautettu sortajiensa politiikasta?

Siinä kysymys, jonka pitää kiinnostaa Leninin oppilaita. Me vastaamme tähän kysymykseen: ei, sillä Idän joukot eivät vielä tunne maailman suurimman miehen sydämen koko syvyyttä.

Meidän on suoritettava se tehtävä, meidän kommunistien, jos meissä palaa vaikka hiukkanenkin sitä tulta, joka liekehti valtoimena meidän suurimmassa opettajassamme ja joka kannusti häntä tekemään suurimman urotyön maailmassa — vapauttamaan lopullisesti koko ihmiskunnan orjuudesta.

N. K. KRUPSKAJA

ILJITŠIN MUUTTO MOSKOVAAN
JA ENSIMMÄISET TYÖKUUKAUDET MOSKOVASSA

S aksalaisten hyökkäys ja Pskovin joutuminen saksalaisten käsiin osoittivat mikä vaara uhkasi hallitusta, joka oli Pietarissa. Suomessa laajeni kansalaissota. Päätettiin siirtyä Moskovaan. Se oli välttämätöntä myös työn järjestämisen kannalta. Oli työskenneltävä maan taloudellisen ja poliittisen elämän keskuksessa.

Maaliskuun 11 päivänä 1918 Neuvostohallitus muutti Moskovaan, Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan keskukseen, kauemmaksi rajalta, lähemmäksi useita läänejä, joihin oli saatava mahdollisimman läheiset yhteydet.

Moskovaan saapumisen päivänä Iljitš kirjoitti artikkelin „Meidän päiviemme päätehtävä”. Tämä kirjoitus, joka julkaistiin „Izvestijassa” maaliskuun 12 päivänä, oli ohjelmaluontoinen ja samalla se luonnehti parhaiten Iljitšin silloista mielialaa.

Kirjoitus alkoi lainauksella Nekrasovin runoelmasta „Kenen on hyvä elää Venäjällä”:

„Oot köyhä ja yltäkylläinen,
oot mahtava ja voimaton
— sä Venäjä-äiti!”

Kirjoituksessaan Iljitš puhuu lyhyesti ja suppeasti suuren proletaarisen vallankumouksen koko merkityksestä, sitten selittää nöyryyttävän Brestin rauhan solmimisen tarkoitusta.

Edelleen hän kirjoittaa taistelusta mahtavan ja vauraan Venäjän puolesta.

„Venäjä voi tulla sellaiseksi, jos se ravistaa pois kaiken alkuloisuutensa ja hylkää kaikenlaiset korulauseet, jos se hammasta purren kokoaa kaikki voimansa, jos se jännittää kaikki hermonsensa ja pingoittaa joka lihaksensa, jos se käsittää, että pelastus on saavutettavissa *vain* sillä kansainvälisen sosialistisen vallankumouksen tiellä, jolle me olemme astuneet. On

kuljettava eteenpäin tätä tietä lankeamatta epätoivoon tappioiden takia, on koottava kivi kiveltä sosialistisen yhteiskunnan vankkaa kivijalkaa ja työskenneltävä otsa hiessä kurin ja itsekurin aikaansaamiseksi sekä järjestyneisyyden, järjestyksen, toimeliaisuuden, kansan kaikkien voimain sopuisan yhteistoiminnan lujittamiseksi, tuotannon ja tuotteiden jakelun yleisen luetteloinnisen ja valvonnan lujittamiseksi kaikkialla ja joka paikassa — sellainen on sotilaallisen mahdin ja sosialistisen mahdin luomistie”¹.

„Me olemme vuoden 1917 lokakuun 25 päivästä alkaen maanpuolustajia, — kirjoitti Iljitš. — Me olemme „isänmaan puolustamisen” kannalla, mutta se isänmaallinen sota, jota kohden me kuljemme, on sotaa sosialistisen isänmaan puolesta, sosialismin puolesta isänmaana, Neuvostotasavallan puolesta sosialismin maailmanarmeijan *joukko-osastona*”².

Nyt, kun on kulunut 18 vuotta Leninin kirjoituksen julkaisemisesta³, kun me olemme jo kulkeneet pitkälti eteenpäin sosialismin rakentamisen tietä, saavuttaneet ratkaisevia sosialismin voittoja maassamme, kun me „käymme laulaen elon valtateitä”, kun voidaan jo täydellä oikeudella puhua sosialistisen synnyinmaamme varallisuudesta ja mahdista, kun miljoonat toteuttavat historiassa ennennäkemättömällä tarmolla ja aloitteellisuudella sitä päämäärää, jonka Lenin niin selvästi asetti kirjoituksessaan „Meidän päiviemme päätehtävä”, — tämä kirjoitus näyttää erittäin yksinkertaiselta, itsestään selvältä. Mutta on palautettava mieliin silloinen ajankohta, jotta voitaisiin käsittää tämän kirjoituksen koko merkitys.

Iljitš hehkui tarmoa ja taisteluvalmiutta.

Ensi alussa meidät (Iljitš, Maria Iljinitšna ja minut) sijoitettiin Moskovassa asumaan „Nationaliin” (Neuvostojen ensimmäiseen taloon), jonka toisesta kerroksesta annettiin kaksi huonetta kylpyhuoneineen. Oli kevät, paistoi Moskovan aurinko. „Nationalin” luota alkoi Ohotnyi rjad — kauppatori, missä käytiin katukauppaa; vanha Moskova Ohotnyi rjadin kauppiaineen, jotka aikoinaan tappoivat ylioppilaita, oli nähtävänä kaikessa komeudessaan. Iljitšin luona kävi paljon väkeä. Usein kävi sotilashenkilöitä.

Maaliskuun 18 päivänä englantilaiset toivat Murmanskiin noin 400—500 merimiestä käsittävän maihinnousujoukon käyttäen verukkeena niiden sotilasvarastojen vartiointia, joita Entente oli järjestänyt sinne jo tsaarin hallitusta varten. Tämän maihinnousun tarkoitus oli selvä.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 135.— *Toim.*

² Sama, ss. 136—137.— *Toim.*

³ N. Krupskajan muistelmat „Iljitšin muutto Moskovaan ja ensimmäiset työkuukaudet Moskovassa” on kirjoitettu 1936.— *Toim.*

„Nationalissa” meille annettiin englantilaisia lihasäilykkeitä, joilla englantilaiset muonittivat sotamiehiään rintamalla. Muistan kun Iljitš kerran aterian aikana sanoi: „Mitähän me saamme sotamiestemme muonaksi rintamille?..” „Nationalissa” me elimme kuitenkin kuin väliaikaisesti. Iljitš tahtoi pian päästä asettumaan vakinaisesti saadakseen aloittaa työn, ja hän kiirehti asunnon järjestämistä.

Hallitusvirastot ja hallituksen pääjäsenet päätettiin järjestää asumaan Kremliin. Meidän oli myös määrä asua siellä.

Muistan kun Jakov Mihailovitš Sverdlov ja Vladimir Dmitrijevitiš Bontš-Brujevitiš veivät meidät ensi kerran Kremliin katsomaan meidän tulevaa asuntoamme. Meidät aiottiin sijoittaa asumaan „oikeuspalatsiin”. Nousimme vanhoja kiviportaita, joiden askelmat olivat tässä talossa vuosikymmenien aikana käyneiden kuluttamat. Kolmannessa kerroksessa oli ennen ollut oikeuskamarin prokuraattorin asunto. Meille oli suunniteltu annettavaksi keittiö ja sen vierellä kolme huonetta, jonne oli erisäänkäytävä. Sitä seuraavat huoneet varattiin Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoito-osastolle. Suurin huone oli varattu istuntosaliksi (siinä pidetään vielä nykyin SNTL:n Kansankomissaarien Neuvoston istunnot). Sen vieressä oli Vladimir Iljitšin työhuone. Se sijaitsi lähinnä pääkäytävää, jonka kautta oli määrä asiakkaiden kulkea hänen huoneeseensa. Asunto oli erittäin sopiva. Mutta talossa oli kaikkialla tavattoman likaista, uunit rikki ja katot vuotivat. Erittäin likaista oli meidän tulevassa asunnossamme, jossa asui vahtimiehiä. Asunto tarvitsi korjausta.

Meidät sijoitettiin väliaikaisesti Kremliin niin sanottuihin „ritarihuoneisiin”, meille annettiin kaksi puhdasta huonetta. Iljitš käveli mielellään Kremlissä, mistä avautui laaja näkymä kaupungille. Mieluimmin hän käveli Ison palatsin vastapäisellä jalkakäytävällä, siellä oli runsaasti nähtävää, ja hän käveli mielellään myös alhaalla muurin vierellä, missä oli puuistutuksia ja vähän väkeä.

Sen huoneen pöydällä, jossa me „ritarihuoneissa” asuimme, oli vanha julkaisu. Siinä oli Kremlin kuvia, Kremlin historiaa, kerrottiin Kremlin rakentamisen historiasta, jokaisen tornin historiasta ja merkityksestä. Iljitš tarkasteli mielellään albumia. Silloinen Kreml, vuoden 1918 Kreml, muistutti vähän nykyistä. Siellä oli kaikessa muinaisajan tuntu. „Oikeuspalatsin” luona oli vaaleanpunaiseksi maalattu Tšudov-luostari, jossa oli pienet ristikkoikkunat; jyrkänteen partaalla seisoi Aleksanteri II muistopatsas ja alhaalla muurin vierellä kökötti jokin ikivanha kirkko. „Oikeuspalatsia” vastapäätä, Kremlin talossa, työskenteli työläisiä. Uusia rakennuksia ja puistikoita Kremlissä ei ollut. Kremlä vartioivat puna-armeijalaiset.

Vanha armeija oli hajonnut ja kotiutettu. Oli luotava uusi, voimakas, vallankumouksellinen, innostuksen henkeä ja voiton-tahtoa uhkuva armeija.

Ensi aikoina Punainen Armeija muistutti hyvin vähän var-sinaista armeijaa. Se hehkui innostuksen tulta, mutta sen ulko-näkö oli alkukannalla: puna-armeijalaisilla ei ollut sotilaspukua, kuka missä pukimissa tuli, niissä sai ollakin, ei ollut vielä lujaa järjestystä eikä määrättyjä sääntöjä. Neuvostovallan viholliset pilkkasivat puna-armeijalaisia, eivät uskoneet, että bolševikit pystyvät luomaan voimakkaan, vahvan armeijan. Poroporvarit pelkäsivät puna-armeijalaisia, heistä näytti, että nämä olivat kuin rosvoja. Muistan kun vielä 1919 eräs tov. Adoratskille käännöstyötä suorittanut naishenkilö, jota tov. Adoratski pyysi hakemaan Kremlistä jonkin käännöstyön, ei rohjennut tulla, kun pelkäsi Kremlia vartioivia puna-armeijalaisia.

Ulkomaalaisia hämmästytti erikoisesti se, että vartiomiehet eivät noudattaneet niitä muodollisuuksia, jotka olivat vakiintu-neet kaikkialla muualla.

Iljitš kertoi kerran minulle Mirbachin käynnistä hänen luonaan. Vladimir Iljitšin työhuoneen oven luona ollut vartio-mies istui tavallisesti pienen pöydän ääressä ja luki. Silloin se ei näyttänyt meistä kenestäkään kummalliselta. Kun solmittiin rauha Saksan kanssa ja Venäjälle saapui Saksan suurlähettiläs kreivi Mirbach, niin hän tavan mukaan „suoritti käynnin” halli-tusvallan edustajan luo — hän tuli Kansankomissaarien Neuvos-ton puheenjohtajan Leninin luo Kremliin. Vladimir Iljitšin työ-huoneen ovella istui vartiomies ja luki jotain, ja kun Mirbach meni Iljitšin työhuoneeseen, sotamies ei edes vilkaissut häneen, vaan jatkoi lukemistaan. Mirbach katsahti häneen ihmeissään. Poistuessaan Iljitšin työhuoneesta Mirbach pysähtyi istuvan vartiomiehen luo, otti kirjan, jota tämä luki, ja pyysi tulkkia kääntämään hänelle kirjan nimen. Kirja oli: Bebel „Nainen ja sosialismi”. Mirbach palautti kirjan mitään sanomatta vartio-miehelle.

Puna-armeijalaiset opiskelivat ahkerasti. He käsittivät, että tarvitsivat tietoja voiton saavuttamiseksi.

Iljitš kulki nopeasti käytävää pitkin asunnostaan työhuonee-seen mukanaan suuri kantamus sanomalehtiä, papereita ja kir-joja. Hän tervehti aina erittäin ystävällisesti vartiomiehiä. Hän tiesi heidän mielialansa, heidän valmiutensa kuolla Neuvosto-vallan puolesta.

VII puoluekokouksessa (maaliskuun 6—8 päivänä 1918) rat-kaistiin kysymys siitä, että oli solmittava saksalaisten kanssa rauha, vaikka se olisi kuinka raskas ja nöyryyttävä. Tämä pää-tös hyväksyttiin kireän taistelun tuloksena. Selostuksen Saksan kanssa solmitun rauhansopimuksen ratifioimista koskevasta

kysymyksestä, joka käsiteltiin Keskuskomitean poliittisen toimintaselostuksen yhteydessä, teki Lenin, apuselostajana „vasemmistokommunistien” ryhmästä oli N. I. Buharin. Kaikki kysymykset asetettiin erittäin kärkevästi. Edustajakokouksessa oli 46 päätösvaltaista ääntä, jotka edustivat 300.000 puolueen jäsentä.¹ Silloin puolue ei ollut sellainen kuin nyt: ei ollut vielä sellaista yhtenäisyyttä ja yhteenliittynisyyttä, mikä on saavutettu nyt. Edustajakokouksen osanottajain 46 äänestä 30 kannatti Brestin rauhan ratifioimista, 12 oli vastaan ja 4 pidättäytyi äänestyksessä; toisin sanoen noin $\frac{1}{3}$ puoluekokousedustajista vastusti Keskuskomitean linjaa, Leninin linjaa. Heidän joukossaan oli paljon huomattavia bolševikkeja. Helmikuun 23 päivänä kuusi heistä ilmoitti eroavansa vastuunalaisista neuvosto- ja puolue toimista varaten itselleen täydellisen vapauden harjoittaa agitaatiota sekä puolueen sisällä että sen ulkopuolella. Helmikuun 24 päivänä Moskovan aluebyroo ilmaisi epäluottamuksen Keskuskomitealle ja kieltäytyi alistumasta niihin Keskuskomitean päätöksiin, „jotka tulevat liittymään Itävalta-Saksan kanssa solmitun rauhansopimuksen ehtojen toteuttamiseen elämässä”, ja päätöslauselman selitystekstissä se ilmoitti, että „pitää tuskin mahdollisena välttää puolueen hajaannusta lähi aikoina”. Moskovan aluebyroo näytteli vuoden 1918 alussa „vasemmistokommunistien” järjestökeskuksen osaa yleisvenäläisessä mitassa.

On ymmärrettävää miten tulisesti Lenin esiintyi „vasemmistokommunisteja” vastaan, vallankumouksellista korulausetta vastaan. Helmikuun 21 päivänä 1918 hän kirjoitti „Pravdassa”:

„On sodittava vallankumouksellista korulausetta vastaan, on ehdottomasti sodittava, ettei meistä joskus sanottaisi katkeraa totuutta: „vallankumoukselliset korulauseet vallankumouksellisesta sodasta saattoivat vallankumouksen tuohon”².

Iljits tiesi, että joukot kannattavat häntä eikä „vasemmistokommunisteja”. Neuvostojen IV Ylimääräisen Yleisvenäläisen edustajakokouksen oli määrä ratifioida rauhansopimus „Vasemmistokommunistit” olivat valmiit jopa siihen, että Neuvostovalta tuhoutuisi. Lausunnossaan helmikuun 24 päivältä he kirjoittivat: „Kansainvälisen vallankumouksen edut huomioiden me pidämme tarkoituksenmukaisena suostua Neuvostovallan menettämisen mahdollisuuteen, sillä Neuvostovalta alkaa nyt tulla aivan muodolliseksi”. Tämä sanakoreilu herätti Iljitsissä syvää suuttumusta

¹ VKP(b):n VII edustajakokouksessa oli läsnä 46 päätösvaltaista ja 58 neuvottelevaa edustajaa, jotka edustivat yli 170.000 puolueen jäsentä; edustajakokouksen hetkellä oli puolueen jäseniä yhteensä ainakin 300.000. Melkoinen osa järjestöistä ei ehtinyt lähettää edustajia kokouksen kiireellisen koollekutsumisen takia tai ei järjestöillä ollut mahdollisuutta siihen, kun saksalaiset olivat väliaikaisesti miehittäneet eräitä Neuvosto-Venäjän alueita.— *Toim.*

² *V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 10.— Toim.*

ja esiintyessään maaliskuun 12 päivänä työväen, talonpoikain ja puna-armeijalaisten edustajain Moskovan Neuvostossa, puhuesaan joukkojen edustajille hän oli erikoisen kiihkeä, erikoisen tulistunut.

„Venäjän vallankumous on antanut sen, millä se eroaa jyrkästi vallankumouksista Länsi-Euroopassa (alleviiivaus minun.— N. K.). Se antoi vallankumoukselliset joukot, jotka vuosi 1905 on valmentanut itsenäiseen taisteluun; se antoi työväen, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Neuvostot, verrattomasti demokraattisemmat vallanelimet kuin olivat kaikki aikaisemmat, vallanelimet, jotka tekevät mahdolliseksi kasvattaa, kohottaa aatteellisesti ja moraalisesti työväen, sotilaiden ja talonpoikain oikeudettomat joukot, saada ne mukaan...”¹

Samassa puheessa Lenin antoi arvioinnin Väliaikaisesta hallituksesta ja luokkasovittelijoista. Helmikuun vallankumouksesta hän puhui:

„Jos valta olisi silloin siirtynyt Neuvostolle, jos luokkasovittelijat sensijaan, että auttoivat Kerenskiä ajamaan armeijaa tuleen, olisivat esittäneet ehdotuksen demokraattisesta rauhasta, niin armeija ei olisi näin hajoitettu. Heidän olisi pitänyt sanoa armeijalle: seiso rauhallisesti. Olkoon armeijan toisessa kädessä revitty imperialistien salainen sopimus ja demokraattisen rauhantarjous kaikille kansoille, ja olkoon toisessa kädessä kivääri ja tykki, ja säilyköön rintama täydellisesti. Silloin olisi voitu pelastaa armeija ja vallankumous”².

Nyt, kun Punainen Armeijamme, joka on varustettu tieteen viimeisten saavutusten mukaisesti, on vahva, „seisoo rauhallisesti” järjestettynä, miten läheisiä ovatkaan nämä Iljitšin sanat, miten ymmärrettäviä ne ovatkaan suuren synnyinmaamme jokaiselle tietoiselle kansalaiselle! Silloin, Neuvostojen IV Ylimääräisessä Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, joka pidettiin maaliskuun 14—16 päivänä, puhuessaan Neuvostojen edustajille yhtä syvällisesti ja vilpittömästi niinkuin hän aina puhui joukoille, Iljitš lausui sivumennen sanat, jotka luonnehtivat häntä itseään vallankumousmiehenä, taistelijana:

„Sanotaan, että me luovutamme Ukrainan, jota menevät tuhoamaan Tšernov, Kerenski ja Tsereteli; meille sanotaan: kavaltajat, te kavalsitte Ukrainan! Minä sanon: toverit, olen paljon nähnyt ja kokenut vallankumouksen historiassa, joten minua eivät voi saattaa hämminkiin niiden ihmisten vihamieliset katsantokannat ja huudot, jotka antautuvat tunteen valtaan eivätkä pysty järkevästi harkitsemaan”³.

¹ V. I. Lenin. Teokset, 27. osa, ss. 138—139.— Toim.

² Sama, s. 139.— Toim.

³ Sama, s. 158.— Toim.

Iljitšiä eivät voineet saattaa hämminkiin läheisten toverien-
kaan vihamieliset katsomukset ja huudot, mutta hän oli elävä
ihminen ja hänen oli raskasta kestää eripuraisuuteen joutuminen
niiden ihmisten kanssa, joiden kanssa hän oli sitä ennen käsi
kädessä työskennellyt; hän ei nukkunut öitä, hänen hermonsä
pettivät... Tässä tapauksessa ei asia mennyt hajaannukseen asti.
Neuvostojen IV Yleisvenäläinen edustajakokous ratifioi rauhan-
sopimuksen 724 äänellä 276 ääntä vastaan; 118 pidättyi äänes-
tyksestä¹. Neuvostojen IV edustajakokouksessa oli tietenkin
läsnä muitakin kuin bolševikkeja. Rauhansopimuksen allekir-
joittamista vastaan olivat mensševikit, anarkisti-kommunistit,
oikeisto- ja vasemmistoeserrät. Heidän edustajansa olivat vas-
tustaneet saksalaisten esittämien rauhanehtojen allekirjoittamista
Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa
helmikuun 23 päivänä. Voimasuhteiden ollessa tällaiset merkitsi
724 ääntä 276 vastaan Leninin linjan mitä vakavinta voittoa.

Koska kysymys sopimuksen solmimisesta saksalaisten kanssa
tuli ratkaistuksi, Iljitš katsoi, että oli alkanut hengähdysaika,
joka oli käytettävä Neuvostovallan työn laajaan kehittämiseen
maan rajojen sisällä. Hän ryhtyi kirjoittamaan kirjasta
„Neuvostovallan lähimmät tehtävät”. Luonamme „ritarihuo-
neissa” kävi usein Jakov Mihailovitš Sverdlov. Seuratessaan
miten Vladimir Iljitš kirjoitti teoksiaan, Jakov Mihailovitš kehotti
häntä käyttämään pikakirjoittajaa. Iljitš ei mitenkään tahtonut
suostua, vihdoinkin Jakov Mihailovitš sai hänet suostumaan ja
lähetti parhaan pikakirjoittajan. Työ ei kuitenkaan lähtenyt luis-
tamaan, ja vaikka pikakirjoittaja kuinka pyyteli Iljitšiä, ettei
tämä arastelisi eikä kiinnittäisi häneen huomiota, ei työ sitten-
kään luistanut. Sillä Iljitšhän työskenteli näin: kirjoitti pari sivua
ja sitten mietti hyvin kauan, miten voisi asian sanoa paremmin,
ja vieraan ihmisen läsnäolo häiritsi häntä. Vasta vuonna 1923,
kun hän oli jo vaikeasti sairaana eikä voinut itse kirjoittaa, hän
alkoi sanella kirjoituksiaan, mutta se oli hänelle kovin vaikeaa.
Hän saneli tovereille Fotijevalle, Glasserille ja Voloditševälle,
jotka olivat jo kauan työskennelleet hänen sihteeristössään eikä
hän arastellut heitä, mutta sittenkin hänen huoneestaan kuului
toisinaan hermostunutta naurahtelua.

Maaliskuun lopulla ja huhtikuussa 1918 Iljitš valmisteli uut-
terasti kirjoitustaan „Neuvostovallan lähimmät tehtävät”. Se
julkaistiin huhtikuun 28 päivänä „Izvestija” lehdessä ja siitä
tuli bolševikkien toimintaohje moniksi vuosiksi. Lenin ei liene
missään osoittanut niin yksinkertaisesti, niin selvästi ja ym-
märrettävästi kuin tässä kirjasessa sosialismin rakentamisen

¹ Äänestyksen tulokset „Izvestija VTsIK” lehden 50. numerossa maaliskuu-
kuun 17 päivänä 1918 julkaistujen tietojen mukaan.— *Toim.*

päävaikeuksia maassamme siihen aikaan. Lokakuun vallankumouksen hetkellä maassamme oli vallitsevana talonpoikainen pientalous. Miljoonat talonpojat olivat piintyneesti pienomistuksellisen psykologian kannalla. Jokainen huolehti vain itsestään, taloudestaan, maatilkustaan, mutta toisista ei välittänyt mitään. „Jokainen huolehtikoon itsestään, toisista huolehtii herra jumala”— ajatteli talonpoika. Iljitš oli kirjoittanut kymmeniä kertoja tästä pienomistajan psykologiasta, sen vahingollisuudesta, mutta nyt, kun Perustavan kokouksen hajoittamisen jälkeen valtakysymys oli ratkaistu lopullisesti, kun Brestin rauha tarjosi jonkinlaisen hengähdysajan mahdollisuuden, nousi täydessä laajuudessaan esille kysymys joukkojen uudestikasvattamisesta, uuden psykologian, kollektivistisen psykologian juurruttamisesta joukkoihin.

Kukistaessaan tilanherrat ja kapitalistit suuri proletaarinen vallankumous samalla päästi valloilleen pikkuporvarilliset vaistot. Oli käynnissä tilanherrojen omaisuuden jakaminen, tällä omaisuudella keinoteltiin. Miten on hillittävä nämä pikkuporvarilliset vaistot, miten uudestikasvatettava joukot, miten luotava uusi, sosialistinen talousmuoto, miten on järjestettävä hallinta? Nämä olivat kysymyksiä, joihin maaliskuun—huhtikuussa 1918 oli suunnattu Iljitšin koko huomio.

Miten on järjestettävä yleiskansallinen luettelointi ja valvonta, miten kohotettava työn tuottavuutta, miten opetettava tekemään työtä, miten saadaan joukot mukaan yhteiskunnalliseen työhön, herätetään heidän tietoisuutensa, miten on järjestettävä uudella tavalla työ ja työkuri,— kaikesta tästä Iljitš kirjoitti „Neuvostovallan lähimmissä tehtävissä”. Tässä kirjasessa hän kirjoitti sosialistisesta kilpailusta.

Tätä kirjasta uudelleen lukiessa ilmenee, miten paljon siitä voidaan oppia vielä nytkin. Nyt kaikki käsittävät miten suunnattoman suuri merkitys on ollut ja on sosialistisessa rakennustyössä sosialistisella kilpailulla, mutta silloin tämä kysymys sivuutettiin (osittain se johtui kohta alkaneesta kansalaisodasta). Sosialistista kilpailua alettiin soveltaa laajalti, joukkoimitassa, kamppailtaessa ensimmäisen viisivuotissuunnitelman täyttämiseksi, suunnilleen vuodesta 1928 eli 10 vuoden kuluttua sen jälkeen, kun Iljitš kirjoitti tästä kilpailusta.

Iljitšin kirjasessa on erikoinen luku — „Työn tuottavuuden kohottaminen”. Kuten aina Iljitš esittää kysymyksen kaikissa yhteyksissä, kaikkine välittävine tekijöineen liittäen siihen useita muita peruskysymyksiä.

„Työn tuottavuuden kohottaminen vaatii ennen kaikkea sitä, että turvataan suurteollisuuden aineellinen perusta, että kehitetään polttoaineen ja raudan tuotantoa, koneenrakennusteollisuutta ja kemiallista teollisuutta...

„Työn tuottavuuden kohottamisen toisena ehtona on ensinnäkin väestöjoukkojen sivistys- ja kulttuuritason nousu. Tämä nousu tapahtuu nyt tavattoman nopeasti, ja sitä eivät näe porvarillisten piintymysten sokaisemat ihmiset, jotka eivät voi käsittää, kuinka paljon kansan „pohjakerroksissa” kehittyvä neuvostojärjestelmän oloissa pyrkimystä valistukseen ja oma-peräiseen yritteliäisyyteen. Toiseksi, taloudellisen nousun ehtona on myöskin työtätekevien kurin, työtaidon, työn edistymisen, työn voimaperäisyyden kohottaminen ja työn parempi järjestäminen”¹.

Lenin yhdisti kysymyksen työn tuottavuuden kohottamisesta myös kilpailua koskeviin kysymyksiin.

„Neuvostovallan lähimmissä tehtävissä” Vladimir Iljitš totesi, että työn tuottavuuden kohottamisen tehtävä on pitkäaikainen tehtävä:

„...kun valtiovalta keskuksessa voidaan vallata muutamassa päivässä ja kun riistäjien sotilaallinen ja sabotaašivastarinta suuren maan eri kummillakin voidaan tukahduttaa muutamassa viikossa, niin työn tuottavuuden kohottamistehtävän pysyvästi ratkaiseminen ottaa ainakin (varsinkin mitä tuskallisimman ja tuhoisimman sodan jälkeen) muutaman vuoden ajan. Työn pitkäikäisyys johtuu tässä ehdottomasti objektiivisista seikoista”².

Nyt, vuoden 1936 alussa, kun on kehittynyt stahanovilainen liike, kun ensimmäisen ja toisen viisivuotiskauden aikana luodun uuden tekniikan perustalla alhaalta, työväen keskuudesta, on noussut liike työn tuottavuuden kohottamiseksi, kun meillä on työn tuottavuuden valtavaa nousua, kirjoitus „Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä” näkyy meille uudessa valossa ja on selvää kaikkien niiden johtavien ohjeiden merkitys, joita Lenin antoi tässä kirjoituksessa.

Vladimir Iljitš joutui erittäin paljon keskustelemaan työläisten ja talonpoikien kanssa, ja hän huomasi alinomaa, että heiltä puuttui työnteon taitoa, eikä vain puuttunut työnteon taitoa, vaan vuosisatoja jatkunut epävapaa työ oli jättänyt perinnöksi sen, että työtä pidettiin kirouksena, sellaisena, joka oli saatava vähimmäismäärään. Vallankumous heitti menemään esimiehet ja apulaismestarit, jotka olivat aina olleet hoputtamassa, haukkumassa ja käyttämässä nyrkkikuria työmiehiä kohtaan. Työmies oli nyt hyvillään, ettei kukaan hoputtanut, ja väsyttyään hän sai levähtää ja panna tupakaksi. Ensi aikoina tehdasjärjestöt pääsivät hyvin helposti työläisiä tehtaalta erilaisiin kokouksiin. Muistan esimerkiksi tällaisen tapauksen. Valistusasiain kansankomissariaattiin tuli kerran luokseni työläisnainen pyytämään

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 228.— Toim.

² Sama.— Toim.

joitakin todistuksia. Aloimme keskustella. Kysyin häneltä missä vuorossa hän työskenteli. Luulin hänen olevan yövuorossa ja siksi tulleen Valistusasiain kansankomissariaattiin päivällä. „Meillä ei tänään kukaan ole työssä. Eilen oli yleinen kokous, kaikilla on kertynyt paljon kotitöitä. Siksi äänestettiin, ettei tänään tehdä työtä. Olemmehan me nyt isäntiä”. Kun nyt, 18 vuoden kuluttua, kerron siitä tovereille, niin heistä se ei tunnu oikein todelta eikä luonteenomaiselta. Ja kuitenkin vuoden 1918 alussa se oli luonteenomainen tapaus. Riistäjäisännät, heidän käskyntäyttäjänsä ja apurinsa oli ajettu pois, mutta sitä, että tehtaasta oli tullut yhteiskunnan omaisuutta, että tätä yhteiskunnan omaisuutta oli varjeltava ja lujitettava, oli kohotettava työn tuottavuutta,— sitä tietoisuutta puuttui vielä. Siksi Lenin suuntasikin erikoisen huomion asian siihen puoleen: hän osasi katsoa totuutta silmästä silmään. Oli nostettava työläisten tietoisuutta, heidän tietoista suhtautumistaan työhön, järjestettävä asianmukaiseksi koko työ, koko toiminta.

„Neuvostovallan lähimmissä tehtävissä” Iljitš luonnehti erittäin jyrkässä sävyssä vasemmistoeserriä — pikkuporvariston edustajia, jotka eivät käsittäneet asiallisen käytännöllisen toiminnan koko tärkeyttä, pitivät sitä käytännön rajoittuneisuutena ja päättäväisten vallankumouksellisten menetelmien kieltämisenä, haaveilivat „vallankumouksellisesta sodasta” yms. yms.

Yhteiskuntaluokkana, johon Iljitš luotti, jonka johtavaan voimaan hän uskoi siitä huolimatta, että tämän yhteiskuntaluokan oli vielä nouseva, tehtävä erittäin paljon työtä oppiakseen ja kehittyäkseen, tuona luokkana oli proletariaatti.

„Työätekeviä ja riistettyjä joukkoja voi johtaa vain luokka, joka kulkee horjumatta tietänsä, joka ei masennu eikä joudu epätoivoon valtaan vaikeimmisakaan, raskaimmissakaan, vaarallisimmisakaan vaiheissa. Me emme tarvitse hysteerisiä innostuksen puuskia. Me tarvitsemme proletariaatin rautaisten pataljoonain tahdikasta astuntaa”¹.

Näihin sanoihin päättyy kirjoitus „Neuvostovallan lähimmät tehtävät”.

Huhtikuun 28 päivänä tämä kirjoitus julkaistiin „Izvestija” lehdessä ja huhtikuun 29 päivänä Iljitš puhui Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa.

Tilaisuus pidettiin Polyteknillisessä museossa, jotta Moskovan työläisaktiivilla olisi tilaisuus kuulla Iljitšin selostus Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä. Iljitš otettiin vastaan myrskyisin kunnianosoituksin, häntä kuunneltiin tavattoman tarkkaavaisesti, ja näkyi selvästi miten läheinen tämä kysymys oli kuulijakunnalle. Iljitš puhui siellä erikoisella innostuksella. Hänen

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 246.— Toim.

puhettaan ei vielä nytkään voi lukea tuntematta mielenliikutusta. Iljitš puhui meidän vallankumouksemme erikoisuuksista, vallankumouksen voiton edellytyksistä, sosialistisen rakennustyön vaikeuksista pikkuporvarillisen maan olosuhteissa, luonnehti maamme porvaristoa, sen heikkoutta, kehotti oppimaan tuotannon järjestämistä länsimaiden ja Amerikan porvaristolta, trustien järjestäjiltä; arvosteli jyrkästi vasemmistoeserriä, noita pikkuporvarillisten vaistojen edustajia, arvosteli „vasemmistokommunistejamme”, jotka olivat antautuneet näiden vaikutusvaltaan, vaikka nimittikin heitä meidän eillisiksi, tämämpäiväisiksi ja huomisiksi ystäviksemme, puhui proletariaatin tehtävästä, pikkuporvarillisten vaistojen vaikutuksesta, sosialistisen järjestäytyneisyyden merkityksestä, proletariaattimme tehtävästä järjestäytyä uudella tavalla: vain siinä tapauksessa proletariaatti saa mukaansa kaikki työtätekevät joukot.

„...Niin kauan kun eturivin työläiset eivät opi järjestämään kymmeniä miljoonia ihmisiä,— sanoi Iljitš,— siihen asti he eivät ole sosialisteja eivätkä sosialistisen yhteiskunnan luojia eivätkä he opi välttämättömiä tietoja järjestämistä varten. Järjestämisen tie on pitkä tie ja sosialistisen rakennustyön tehtävät vaativat pitkäaikaista sitkeätä työtä ja vastaavia tietoja, joita meillä ei ole riittävästi”¹.

Puheessaan Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa huhtikuun 29 päivänä Iljitš puhui myös siitä, että proletariaatti, joka on oppinut kuria suurtuotannolta, käsittää ja arvioi nykytehtävien näkökannalta sen, mikä merkitys on tunnuksella, jonka Keskuskomitea asetti Toukokuun 1 päiväksi: „Me olemme voittaneet pääoman ja me voitamme myös järjestäytymättömyytemme”, puhui rautateiden merkityksestä: „...Ilman rautateitä ei tule mitään sosialismia, vaan yksinkertaisesti kaikki kuolevat nälkään kuin koirat, vaikka viljaa on aivan lähellä”, sillä rautatiet ovat „tärkein tekijä, ne ovat eräs kirkkaimpia ilmauksia kaupungin ja maaseudun välisestä, teollisuuden ja maatalouden välisestä yhteydestä, jolle sosialismi täydellisesti perustuu. Tämän yhdistämiseksi suunnitelmanmukaiseen toimintaan koko väestön etuja vastaavasti tarvitaan rautateitä”².

Miten ymmärrettävä ja läheinen onkaan tämä puhe nyt, 18 vuoden kuluttua!

Silloin eivät tietenkään kaikki käsittäneet sen merkitystä, mutta se pani ajattelemaan, sytytti joukkoihin innostuksen liekin.

Maaliskuun 29 päivänä, Neuvostojen IV edustajakokouksen jälkeen, VKP(b):n Moskovan aluebyroon johdossa olleet „vasemmistokommunistit” päättivät kuitenkin ruveta julkaisemaan

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 268.— Toim.

² Sama, s. 277.— Toim.

omaa viikkolehteään „Kommunist” ja puolustaa siinä katsantokantojaan. Huhtikuun 20 päivänä ilmestyneessä ensimmäisessä numerossa „vasemmistokommunistit” julkaisivat toimitukselta „teesit hetken tilanteesta”. Iljitšin puhe Yleisvenäläisessä Toimeenpaneovassa Keskuskomiteassa huhtikuun 29 päivänä oli perusosiltaan vastausta heidän esittämiinsä katsantokantoihin. Vieläkin seikkaperäisemmin Iljitš eritteli heidän katsantokantojaan kirjoituksissa „„Vasemmisto”haihattelusta ja pikkuporvarillisuudesta” (ne julkaistiin „Pravdassa” toukokuun 9, 10 ja 11 päivänä 1918). Erittäin mielenkiintoinen näissä kirjoituksissa on yhteiskunnallistamista koskeva kohta:

„Siirtykäämme — kirjoitti Lenin, — „vasemmisto”kommunistiemme epäonnistumisiin sisäpolitiikan alalla. Ei voida lukea hymähtämättä seuraavanlaisia korulauseita teeseissä *hetken tilanteesta*:

...„Säilyneiden tuotannonvälineiden suunnitelmanmukainen käyttäminen on ajateltavissa vain mitä päättäväisimmän yhteiskunnallistamisen toteuttamisessa”... „ei antautuminen porvaristolle ja sen pikkuporvarillisille intelligenttimäisille apureille, vaan porvariston lopullinen lyöminen ja sabotaašin täydellinen murtaminen”...

Rakkaat „vasemmistokommunistit”, miten paljon heillä on päättäväisyyttä... ja miten vähän ajattelukykyä! Mitä merkitsee: „mitä päättäväisin yhteiskunnallistaminen”?

Voidaan olla päättäväisiä tai epäröiviä kysymyksessä kansallistamisesta ja pakkoluovutuksesta. Mutta siinähan se niksi onkin, ettei edes maailman suurinkaan „päättäväisyys” ole riittävä *siirtymiseksi* kansallistamisesta ja pakkoluovutuksesta yhteiskunnallistamiseen. Siinähan se meidän „vasemmistolaistemme” onnettomuus juuri onkin, että he tällä naiivilla ja lapsellisella sanayhdistelmällä: „mitä päättäväisin... yhteiskunnallistaminen” osoittavat, etteivät lainkaan käsitä kysymyksen ydintä, tärkeintä „hetken” tilanteessa. Siinähan se „vasemmistolaisten” onnettomuus juuri onkin, että he eivät ole huomanneet ”hetken tilanteen” ydinolemusta, siirtymistä pakkoluovutuksesta (jota toteutettaessa poliitikon pääomaisuutena on päättäväisyys) yhteiskunnallistamiseen (jonka toteuttamiseksi vallankoumsmieheltä vaaditaan *toisenlaista* ominaisuutta).

Eilen hetken tilanteen tärkeimpänä tehtävänä oli se, että toteutettiin mahdollisimman päättäväisesti kansallistamista, pakkoluovutusta, lyötiin, annettiin kuolinisku porvaristolle, murrettiin sabotaaši. Nyt vain sokeat eivät näe, että me olemme kansallistaneet, pakkoluovuttaneet, iskeneet ja särkeneet enemmän *kuin olemme ehtineet luetteloida*. Ja yhteiskunnallistaminen juuri siinä eroaakin tavallisesta pakkoluovutuksesta, että pakkoluovuttaa voidaan pelkällä „päättäväisyydellä” osaamatta oikein

luetteloida ja oikein jakaa, mutta yhteiskunnallistaa ei voida ilman sitä taitoa”¹.

Nyt kun olemme kulkeneet pitkän taipaleen kolhoosirakennustyössä, kun me olemme nähneet miten „saavutukset panevat pään pyörälle”, me olemme oppineet antamaan erittäin suuren arvon tälle Leninin mielipiteelle.

Eritellen „Kommunist” julkaisussa olleita „vasemmistokommunistien” kirjoituksia, Lenin antoi seuraavan, erittäin kielteisen luonnekuvan „vasemmistokommunisteista”.

„Me näemme „Kommunist” aikakausjulkaisusta alinoma, että meidän „vasemmistolaisillamme” ei ole pienintäkään käsitystä rautaisesta proletaarisesta kurista ja sen valmistamisesta, että he ovat läpeensä kyllästettyjä luokkaolemuksensa menettäneen pikkuporvarillisen intelligentin psykologialla”².

„Kommunist” lehteä ilmestyi vain neljä numeroa — viimeinen kesäkuussa.

Vasemmistoeserrät taistelivat leniniläistä linjaa vastaan paljon päättävämmin.

Toukokuun 2—3 päivinä 1918 vasemmistoeserrät Spiridonovan ja Karelinin johdolla esittivät vaatimuksen, että bolševikit luovuttaisivat Maatalouden kansankomissariaatin täydellisesti heidän tosiasialliseen hallintaansa. He asettivat tämän kysymyksen uhkavaatimuksena. Lenin neuvotteli silloin Maatalouden kansankomissariaatissa työskennelleiden bolševikkien (Vl. N. Meštšerjakovin, S. Seredan ym.) kanssa, ja bolševikkien ryhmä vastusti päättäväisesti luovuttamista. Keskuskomitea hylkäsi vasemmistoeserrien ehdotuksen. Vasemmistoeserrien vaikutusvalta Maatalouden kansankomissariaatissa väheni.

Toukokuun 22 päivänä Iljitš kirjoitti Pietarin työläisille:

„Toverit! Hiljattain kävi luonani teidän edustajanne, puolueoveri, Putilovin tehtaan työläinen. Tämä toveri kuvaili minulle yksityiskohtaisesti, miten äärettömän suuri nälänhätä vallitsee Pietarissa. Meille kaikille on tunnettua, että hyvin useissa teollisuuslääneissä on yhtä kireä elintarviketilanne ja että sielläkin nälänhätä kolkuttaa yhtä tuskallisena työläisten ja yleensä köyhäläisten oveen.

Mutta rinnan sen kanssa rehoittaa viljalla ja muilla elintarvikkeilla keinottelu. Nälänhätä ei johdu siitä, etteikö Venäjällä olisi viljaa, vaan siitä, että porvaristo ja kaikki rikkaat ovat ryhtyneet viimeiseen, ratkaisevaan taisteluun työtätekevien valtion, työläisvaltion, Neuvostovallan herruutta vastaan kaikkein tärkeimmässä ja kipeimmässä kysymyksessä, viljakysymyksessä. Porvaristo ja kaikki rikkaat, siinä luvussa myöskin maaseutupohatat,

¹ V. I. Lenin. Teokset, 27. osa, ss. 300—301.— Toim.

² Sama, s. 296.— Toim.

kulakit, rikkovat viljamonopolia ja estävät viljan jakelua, jonka valtio on pannut toimeen huoltaakseen viljalla koko väestön ja ensisijaisesti työläiset, työtätekevät, puutetta kärsivät. Porvaristo rikkoo rajahintoja, keinottelee viljalla, saa viljapuudasta sata, kaksisataa ruplaa ja vieläpä enemmänkin voittoa, rikkoo viljamonopolia ja viljan oikeaa jakelua, rikkoo sitä lahjuksilla ja kannattamalla ilkeämielisesti kaikkea sitä, mikä tuhoaa työläisten valtaa, joka pyrkii toteuttamaan sosialismin ensimmäisen, tärkeimmän perusperiaatteen: „Ken ei työtä tee, hänen ei syömänkään pidä”¹.

Moskovassa oli viljakeinottelu täydessä vauhdissa. Muistan erään huvittavan tapauksen. Lähdimme kerran Iljitšin kanssa Varpusvuorille. Siihen aikaan Iljitšin tunsivat ulkonäöltä vain harvat; kun hän kulki kadulla ei kukaan kiinnittänyt häneen huomiota. Huomasin pulskannäköisen talonpojan istumassa tyhjä säkki polvillaan ja kiertämässä sätkää. Menin hänen luokseen ja aloin keskustelun kysellen miten menee elämä, onko viljaa. „Mitäs, elämä ei nykyään ole huonoa, viljaa meillä on paljon, ja kauppakin käy hyvin. Moskovassa on nälänhätä, täällä pelätään, että leipä loppuu kohta kokonaan. Nyt maksetaan leivästä hyvä hinta, annetaan suuret rahat. On vain osattava kaupata. Minä kannan leipää erälle perheille, saan vaivatta rahaa...”

Iljitš tuli lähemmäksi, alkoi kuunnella meidän keskustelua. „Esimerkiksi „Suon” lähellä asuu eräs perhe...” — „Minkä „Suon”?” — kysyin minä. Talonpoika katsoi minuun ihmeissään: „Mistä sinä olet, kun et „Suotakaan” tiedä?” Kuten myöhemmin sain tietää, nimitettiin Moskovassa „Suoksi” nykyisen Hallitustalon paikan lähellä sijainnutta kauppatoria, missä myytiin vihanneksia ja omenia. — „Olen pietarilainen, — vastasin minä, — olen ollut Moskovassa vasta vähän aikaa”.

„Pie-ta-ri-lainen...”, ja talonpojan ajatukset kääntyivät toiseen suuntaan, siirtyivät Pietariin, Leniniin. Hän oli hetken vaiti. „Lenin tässä vain häiritsee. En käsitä sitä Leniniä. Mikä lienee tolkuton mies. Kun hänen vaimonsa tarvitsi ompelukonetta, niin hän määräsi kaikkialta kylistä ottamaan pois ompelukoneet. Veljeni tyttäreltä otettiin myös ompelukone. Ihmiset puhuvat, että koko Kreml on nyt ahdeffu täyteen ompelukoneita...” Yritin olla katsomatta Iljitšiin, etten olisi purskahtanut nauruun.

Tämä pienomistaja, vauras talonpoika, ei osannut kuvitella Leniniä sellaiseksi, ettei tämä olisi jotain ottanut omaksi hyväkseen. Tämä talonpoika oli kuullut, että Lenin puhui jotain koneista. Esikaupungin talonpoika ei jaksanut käsittää sitä,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 355.— Toim.

miksi Lenin huolehti koneista, mistä koneista oli kysymys, mihin hän niitä tarvitsi, mitä hyötyä hänelle oli niistä.

Niin hullunkurinen kuin tämä keskustelu olikin, puhui se siitä vaikeasta tiestä, joka puolueella ja Neuvostovallalla oli edessään taistelussa sosialismin puolesta, taistelussa rikkaita, kulakkeja, pienomistajain psykologiaa vastaan, alhaista työn tuottavuutta, pimeyttä ja taloudellista takapajuisuuttamme vastaan.

Toukokuun lopulla Iljitš kirjoitti kirjeen Pietarin työläisille. Eivät kaikki Iljitšin kirjoitukset ja puheet ole kirjoitetut samalla tavoin. Oli tärkeää, kenelle ne oli kirjoitettu, kenelle oli pidetty. Toukokuun 22 päivänä kirjoitettu kirje oli osoitettu niille, joihin hän pani toiveita, joiden luovaan voimaan erikoisesti luotti,— Pietarin työläisille. Hän kirjoitti heille:

„Pietari ei ole koko Venäjä. Pietarin työläiset ovat vain pieni osa Venäjän työläisistä. Mutta he ovat eräs Venäjän työväenluokan ja kaikkien työtätekevien parhaimmista, etummaisista, valveutuneimmista, vallankumouksellisimmista ja varmimmista joukko-osastoista, vähiten alttiita tyhjämpäiväisille korulauseille, selkärangattomalle epätoivolle ja porvariston peloituksille. Ja kansojen elämän kriittisinä hetkinä on monta kertaa tapahtunut siten, että edistyksellisten luokkien vähälukuisetkin etujoukot ovat vieneet mukanaan kaikki, syyttäneet joukoissa vallankumouksellisen innostuksen liekin ja tehneet historian suurimpia urotöitä”¹.

Vladimir Iljitš kirjoitti Pietarin työläisille siitä valtavasta järjestelytyöstä, joka heillä oli edessään. Hän antoi järjestelytyölle poikkeuksellisen suuren merkityksen.

„Koko valtakunnan mitassa suoritettavan pitkällisen ja sitkeän järjestelytyön sankaruus on verrattomasti paljon vaikeampaa, mutta sensijaan paljon suurempaa sankaruutta kuin kapinan sankaruus,—kirjoitti Iljitš Pietarin työläisille.— Mutta työväenpuolueiden ja työväenluokan voima on aina ollut siinä, että se katsoo vaaraa rohkeasti, suoraan, avoimesti silmästä silmään, ettei se pelkää tunnustaa sitä ja punnitsee selväjärkisesti, minkälaiset ovat „oman” leirin ja minkälaiset „vastaleirin”, riistäjien leirin voimat. Vallankumous menee eteenpäin, kehittyy ja kasvaa. Kasvatvat myöskin tehtävät, jotka meillä on edessämme. Taistelu laajenee ja syvenee”².

Vakaumuksellaan, varmalla uskollaan vallankumouksen voittoon Iljitš innoitti joukkoja.

Hänen sitkeä uurastuksensa työssä oli sen järjestelytyön sankaruuden malliesimerkki, josta hän puhui.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, ss. 358—359.— Toim.

² Sama, s. 360.— Toim.

Sen työn ohella, jota Vladimir Iljitš teki järjestääkseen maanpuolustuksen ulkoisten ja sisäisten vihollisten hyökkäyksiä vastaan ja alkaneen kansalaissodan johtamisessa, hän suoritti valtavaa työtä sosialistisen rakennustyön alalla: toteutti asetuksia teollisuuden kansallistamisesta, kirjoitti ohjeita kansallistettujen tuotantolaitosten työläisille, teki selostuksia ammattiliittojen edustajakokouksessa, Korkeimmassa Kansantalousneuvostossa, Kansantalousneuvostojen ensimmäisessä edustajakokouksessa, puhui työkomissaarien edustajakokouksessa, tehtaiden puoluesolujen edustajain kokouksessa, tehdaskomiteoiden konferenssissa, otti vastaan Pietarin ja Jeletsin työläisiä jne. Hän puhui rintamalle lähteville kommunisteille ja sen ohella kireämpinä hetkinä — toukokuun 25 päivänä — ennen Moskovan julistamista sotatilaan — hän esitti Kansankomissaarien Neuvostoon ehdotuksen asetukseksi Sosialistisesta yhteiskuntatieteiden akatemiasta, kesäkuun 5 päivänä hän puhui internationalistiopettajille, kesäkuun 10 päivänä allekirjoitti vetoimuksen tšekkoslovakialaisten vastavallankumouksellisen kapinan johdosta ja samana päivänä asetti Kansankomissaarien Neuvostossa kysymyksen insinöörien saamisesta mukaan työhön; kaksi päivää ennen haavoittumista hän puhui valistustyöntekijäin edustajakokouksessa korostaen koulun valtavaa merkitystä sosialismin rakentamisessa.

Iljitš kävi joka viikko puhumassa eri kaupunginosissa ja usein monta kertaa päivässä.

Työ joukkojen keskuudessa, ohjaava järjestelytyö ei mennyt hukkaan, nimenomaan se työ auttoi saavuttamaan voiton.

Kun nyt lukee uudelleen vuoden 1918 kansalaissodan historiaa, kun kaikki langat on jo vedetty yhteen solmuun, kun on selvä kuva kaikesta siitä epätoivoisesta taistelusta, jota vanha tilanherrojen ja kapitalistien järjestelmä kävi olemassaolostaan, niin näkee vallankumouksen voittaneen siksi, että taisteluun nostettiin joukot, että joukkojen keskuudessa suoritettiin valtavaa työtä, että joukot alkoivat yhä selvemmin käsittää minkä puolesta käytiin taistelua, että tämä taistelu oli joukoille läheistä ja ymmärrettävää.

Kevään ja kesän 1918 Iljitš asui Moskovassa ja teki työtä yötä päivää. Kun sattui vapaa hetki, hän otti mukaansa minut ja Maria Iljinitšnan ja lähti mielellään autoretkelle Moskovan ympäristöön, aina uusille paikoille. Näillä retkillä hän ajatteli ja hengitti täysin rinnoin. Hän huomioi aina tarkoin pienemmätkin seikat.

Keskitalonpojat suhtautuivat Neuvostovaltaan myötätuntoisesti: Neuvostovalta taisteli rauhan puolesta, oli tilanherroja vastaan; mutta talonpojat uskoivat vielä vähän sen lujuteen,

olivat toisinaan valmiita laskemaan viatonta leikkiä Neuvostovallan kustannuksella.

Muistan kun kerran ajoimme erään sillan luo, joka näytti kovin huteralta. Vladimir Iljitš kysyi sillan luona seisseelta talonpojalta, voiko sillan yli ajaa autolla. Talonpoika pyöritti päätään ja pilkallisesti hymähtäen sanoi: „Enpä tiedä, mutta suokaa anteeksi sanani, sehän on neuvostolainen silta”. Iljitš muisteli myöhemmin nauraen usein näitä talonpojan sanoja.

Toisen kerran olimme paluumatkalla autolla jostain ja meidän oli ajettava rautatiesillan alitse. Vastaan tuli lehmiä, jotka eivät näyttäneet vähääkään välittävän autoista eivätkä antaneet niille tietä; edellä kulki lampaita tiiviinä laumana. Oli pysähdyttävä. Ohi kulkenut talonpoika katsahti pilkkahymy huulillaan Iljitšiin ja sanoi: „Lehmillepä oli alistuttava”.

Kohta talonpoikien oli kuitenkin sanottava hyvästit pienomistukselliselle puolueettomuudelleen: toukokuun puolivälistä lähtien alkoi kehittyä kiivas luokkataistelu.

Kesä 1918 oli poikkeuksellisen raskas. Iljitš ei enää mitään kirjoittanut, ei nukkunut öitä. On säilynyt hänen valokuvansa, joka on otettu elokuun lopussa, vähän ennen hänen haavoittamistaan; hän seisoo mietteissään ja on sen näköinen kuin olisi vasta toipunut vaikeasta sairaudesta.

Se aika oli vaikea.

Suuressa proletaarisessa vallankumouksessa kaiken menettänyt porvaristo etsi apua ulkomailta: tänään se otti liittolaisilta rahaa kapinoiden järjestämiseen, huomenna kutsui avuksi saksalaisia sotajoukkoja jättäen väestön niiden rosvottavaksi, heittelehti yhdestä suunnistautumisesta toiseen. Saksalaiset antoivat apua Suomen valkokaartilaisille, miehittivät Ukrainan, turkkilaiset riensivät azerbaidžanilaisten mussavatistien ja gruusia-laisten menševikkien avuksi, saksalaiset valloittivat Krimin, englantilaiset valtasivat Muurmannin, liittolaiset auttoivat tšekkoslovakialaisia ja oikeistoeserriä eristämään Siperian keskuskääneistä. Viljan tuonti Ukrainasta ja Siperiasta lakkasi ja molemmat pääkaupungit joutuivat hirveään nälänhätään. Rintamarengas kutistui yhä kireämmäksi.

Toukokuun 21 päivänä Iljitš kirjoitti sähkösanomaluonnoksessa Pietarin työläisille:

„Toverit työläiset! Muistakaa, että vallankumouksen asema on kriittinen. Muistakaa, että vallankumouksen voitte pelastaa *vain te*; kukaan muu ei sitä tee...

Aika ei odota; tavattoman vaikean toukokuun jälkeen seuraavat vieläkin vaikeammat kesä- ja heinäkuu ja kenties vielä osa elokuutakin”¹.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 354.—Toim.

Sarja vastavallankumouksellisia kapinoita nosti toimintaan kulakiston ja järjesti sen. Kulakit piilottivat viljan. Nälänhädän torjuminen liittyi taisteluun vastavallankumousta vastaan. Vladimir Iljitš vaati köyhälistökomiteoiden muodostamista, suoritti voimaperäistä agitaatiota sen puolesta, että työläiset menisivät elintarvikkeita hankkiviin osastoihin, levittäisivät vallankumouksellista kokemustaan maaseudulle. Taistelu viljasta on tällä hetkellä taistelua sosialismin puolesta, sanoi hän työläisille.

Tarvittiin sitä, että „eturivin työläinen on „mennyt kansaan” köyhälistön ohjaajana, maaseudun työtätekevien joukkojen johtajana, työnvaltakunnan rakentajana”¹, — kirjoitti Vladimir Iljitš Pietarin työläisille. Hän kirjoitti, että taistelussa karaistuneet ja koetut työläiset ovat vallankumouksen etujoukko.

„Juuri tällaisen vallankumouksen etujoukon — sekä Pietarissa että koko maassa — on heitettävä taistelukutsu, *noustava joukkona* ja käsitettävä, että sen käsissä on maan pelastus, että siltä vaaditaan yhtä suurta sankaruutta kuin vuoden 1905 tammi- ja lokakuussa sekä vuoden 1917 helmi- ja lokakuussa, että on järjestettävä suuri „*ristiretki*” viljakeinottelijoita, kulakkeja, verenimijöitä, sekasorron aiheuttajia ja lahjustenottajia vastaan, suuri „*ristiretki*” ankanan valtiollisen järjestyksen rikkojia vastaan leivän keräämisessä, kuljettamisessa ja jakelussa niin väestöä kuin koneitakin varten.

Vain eturivissä kulkevien työläisten joukkonousu voi pelastaa maan ja vallankumouksen. Tarvitaan kymmeniä tuhansia eturivin työläisiä, karaistuneita proletaareja, niin valveutuneita, että he pystyvät selittämään köyhälistön miljoonaisille joukoille maan kaikilla ääriillä, mistä on kysymys, ja asettumaan näiden miljoonien johtoon...”².

Pietarin työläiset kannattivat Iljitšin kehotusta. He järjestivät „ristiretken”. Köyhälistö aikoi yhä tiiviimmin yhdistyä Neuvostovaltan ympärille. Kesäkuun 11 päivänä Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea antoi asetuksen maaseutuköyhälistön komiteoiden järjestämisestä. Köyhälistö alkoi pitää johtajanaan Iljitšiä, josta työläiset ja sotamiehet kertoivat heille niin paljon. Mutta ei ainoastaan Iljitš huolehtinut köyhälistöstä: myöskin köyhälistö huolehti Iljitšistä. Lidia Aleksandrovna Fotijeva — Iljitšin sihteeri — muisteli, kun kerran Kremliin tuli puna-armeijalainen, joka oli köyhä talonpoika, ja toi Iljitšille leivänpuolikkaan. „Syököön, nyt on nälkäaika”, — sanoi hän, eikä pyytänyt edes Iljitšin puheille, pyysi vain kaukaa näyttämään hänelle Iljitšiä, kun tämä menee ohi.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 361.— Toim.

² Sama, s. 359.— Toim.

Iljitš suuttui kovasti, kun hänelle aiottiin järjestää komeasti kalustettu huoneisto, maksaa suurempaa palkkaa ja muuta sentapaista. Muistan kun hän suuttui makeislähetyksen johdosta, jonka hänelle toi silloin Kremlin komendantti toveri Malkov.

Toukokuun 23 päivänä Iljitš kirjoitti V. D. Bontš-Brujevitšille:

„Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle Vladimir Dmitrijevits Bontš-Brujevitšille.

Koska Te olette jättänyt täyttämättä tiukan vaatimukseni osoittaa, millä perusteella minun kuukausipalkkani on maaliskuun 1 päivästä 1918 korotettu 500 ruplasta 800 ruplaan ja koska tämä ilmeisen laiton palkankorotus, jonka Te olette tehnyt omavaltaisesti Neuvoston sihteerin Nikolai Petrovitš Gorbunovin suostumuksella, rikkoo suoranaisesti Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiä marraskuun 23 päivästä 1917, annan Teille ankaran muistutuksen.

Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtaja
*V. Uljanov (Lenin)*¹.

Saksalaiset solmivat Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan kanssa Brestin rauhan ja lopettivat hyökkäyksen Venäjän Neuvostotasavaltaa vastaan mutta eivät kuitenkaan luopuneet Venäjän valloittamisen suunnitelmistaan. Saksan hallitus teki jo Brestin neuvottelujen aikana sopimuksen Ukrainan Radan kanssa luvaten tulla sille avuksi taistelussa bolševikkeja vastaan. Valloitettuaan Ukrainan ja kukistettuaan Neuvostovallan saksalaiset ajoivat pois myös Radan ja panivat Ukrainan hallitsijaksi — hetmanniksi — tsaarin kenraalin Skoropadskin. Ukraina tehtiin tosiasiallisesti Saksan siirtomaaksi. Ukrainasta vietiin Saksaan tavattoman paljon viljaa, karjaa, sokeria ja raaka-aineita.

Saksalaiset imperialistit pyrkivät kaikkiin keinoin lietsomaan kansalaissotaa. Donille paennut donilainen atamaani Krasnov kääntyi avunpyynnöllä Saksan puoleen, ja saksalaiset auttoivat häntä muodostamaan ja yhdistämään valkokasakkojen joukko-osastoja.

Saksalaiset auttoivat valkosuomalaisia tukahduttamaan vallankumouksen Suomessa ja kostamaan julmasti suomalaisille vallankumouksellisille.

Mutta ei Saksa ollut ainoa hyökkääjä. Huhtikuun alussa Vladivostokissa nousivat maihin japanilaiset ja englantilaiset.

Jo huhtikuussa oli useita neuvostovastaisia puolueita yhdistynyt „Uudestisyntymisen liitoksi”. Siihen liittyivät eserrät,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 272.— Toim.

kadetit, kansansosialistit, menševikit ja „Yhtenäisyys” ryhmä. „Uudestisyntymisen liitto” solmi Ententen kanssa sopimuksen Ententen sotajoukkojen lähettämisestä Venäjälle bolševikkeja vastaan ja tšekkiläisen armeijakunnan käyttämisestä vallankaappauksen järjestämiseen Venäjällä Neuvostovallan kukistamiseksi. Kerenskin aikana tšekkiläisessä armeijakunnassa oli 42 tuhatta miestä, siinä oli paljon venäläisiä mustasotnialaisia kenraaleja ja upseereja. Eserrien Keskuskomitean jäsenet ja Siperian eserrien edustajat käsittelivät yhdessä Ranskan sotilaslähetystön kanssa vallankaappauksen suunnitelmaa. Päätettiin, että Kauko-Itään evakuoitavat tšekkoslovakialaiset sotajoukot ottavat haltuunsa Uralin, Siperian ja Ussurin rautateiden tukikohtat.

Toukokuun lopulla tšekkoslovakialaiset valtasivat Tšeljabinskin, Petropavlovskin, Taigan aseman ja Tomskin ja kesäkuun alussa Omskin ja Samaran. Toukokuun lopulla Moskovassa paljastettiin valkokaartilaisliitto, jonka johdossa oli „Synnyinmaan ja vapauden puolustusliitto”, Klinissa oli vastavallankumouksellinen esiintyminen ja valmisteltiin vallankaappausta Itämeren laivastossa. Kesäkuun 4 päivänä Krimillä muodostettiin porvarillis-nationalistinen hallitus, kesäkuun 15 päivänä oli vastavallankumouksellinen kapina Irkutskissa, kesäkuun 20 päivänä vastavallankumouksellisia kapinoita Kozlovissa ja Jekaterinburgissa ja kesäkuun 29 päivänä saatiin ilmi monarkistinen salaliitto Kostromassa. Kesäkuun 30 päivänä Siperian alue-duuma julisti porvarillisen hallituksen vallan. Eserrät kulkivat käsi kädessä porvariston kanssa. Kesäkuun 8 päivänä, kun tšekkoslovakialaiset olivat vallanneet Samaran, järjestettiin sinne Perustavan kokouksen komitea. Kesäkuun 19 päivänä oli oikeistoeserrien kapina Tambovissa ja seuraavana päivänä he murhasivat Pietarissa toveri Volodarskin. Vasemmistoeserrät olivat myös luisuneet vastavallankumoukselliselle tielle.

Kesäkuun 24 päivänä he tekivät päätöksen Saksan suurlähettilään Mirbachin murhaamisesta ja aseellisen kapinan järjestämisestä Neuvostovaltaa vastaan. Kesäkuun 27 päivänä englantilaiset nousivat maihin Murmanskissa, heinäkuun 1 päivänä Moskovassa vangittiin valkokaartilaisosastoja, jotka oli muodostettu Ranskan lähetystön johdolla, heinäkuun 4 päivänä avattiin Neuvostojen V Yleisvenäläinen edustajakokous, ja heinäkuun 6 päivänä eserrät murhasivat Mirbachin sekä järjestivät kapinan Moskovassa ja Jaroslavlissa.

Jo heinäkuun 5 päivänä puhuen V edustajakokouksessa Iljitš arvosteli jyrkästi vasemmistoeserriä selkärangattomuudesta, pakokauhun levittämisestä, siitä, etteivät he käsittäneet asiain-tilaa, mutta ei uskonut, että he menisivät niin pitkälle kuin kapinan järjestäminen.

Heinäkuun 6 päivänä vasemmistoeserrät Bljumkin ja Andrejev tulivat taloon Deneznyi-kujan varrella, missä sijaitti Saksan suurlähetystö, pääsivät tapaamaan Saksan suurlähettiläs kreivi Mirbachia, heittivät pommin, murhasivat hänet ja piiloutuivat eräaseen yleisvenäläisen Erikoiskomitean (VTŠK) joukko-osastoon, jonka komentajana oli vasemmistoeserrä Popov. Tämä osasto sijaitti Trjohsvjatitelski-kujalla, jonne silloin siirtyi myös vasemmistoeserrien koko Keskuskomitea. Murhaajia vangitsemaan mennyt Erikoiskomitean puheenjohtaja Dzierżyński joutui itse pidätetyksi. Samalla aikaa Popov lähetti lähi kaduille patrulleja, jotka vangitsivat Moskovan Neuvoston puheenjohtajan Smidovitšin, posti- ja lennätinlaitoksen kansankomissaarin Podbelskin, Erikoiskomitean kollegion jäsenen Lacisin ja muita sekä valtasivat posti- ja lennätinkeskuksen. Vasemmistoeserrien Keskuskomitea lähetti pitkin Venäjää ja tšekkoslovakialaisten rintamalle tiedotuksia kapinasta Moskovassa kehottaen sotaan Saksaa vastaan. Vasemmistoeserrien alettua sotatoimet Kansankomissaarien Neuvosto vuorostaan aloitti sotatoimet Popovin osastoa vastaan, jossa oli noin 2000 miestä jalkaväkeä ja lisäksi 8 tykkiä ja panssariauto. Heinäkuun 8 päivän aamulla Trjohsvjatitelski-kuja ympäröitiin joka puolelta ja sitä kohti avattiin tykkitulo. Eserrät yrittivät vastata avaamalla tykkitulun Kremlia kohti: muutamia ammuksia osui Kremlin pihalle. Lyhyen vastarinnan jälkeen Popovin osasto perääntyi ja lähti pakoon Vladimirin maantietä pitkin, missä kohta hajaantui. Noin 300 miestä otettiin sotavangiksi.

Kun eserrät lyötiin Trjohsvjatitelski-kujalta, Vladimir Iljitš halusi lähteä katsomaan sitä taloa, josta oli joksikin aikaa tullut kapinaan nousseiden eserrien päämaja. Hän kutsui auton ja me lähdimme avoimessa autossa. Kun me ajoimme autolla Lokakuun aseman ohi, kuului kulman takaa huuto: „Seis!” Koska ei näkynyt kuka huusi, niin autonkuljettaja Gil ajoi edelleen. Iljitš pysähdytti hänet. Sillä välin kulman takaa alettiin paukuttaa käsiaseesta, sitten sieltä tuli aseistettuja miehiä juosten auton luo. He olivat omia. Iljitš alkoi heitä moittia: „Ei saa turhaan paukuttaa kulman takaa, toverit, kun ei näe ketä ampuu”. Miehet nolostuivat. Iljitš pyysi vielä kerran neuvomaan tien Trjohsvjatitelski-kujalle. Siellä meidät päästettiin taloon heti ja näytettiin huoneet. Iljitšiä kiinnosti, miksi eserrät olivat valinneet tämän talon esikunnakseen ja miten he olivat järjestäneet sen puolustuksen, mutta kohta häntä lakkasi kysymys kiinnostamasta, koska talon sijainti yleensä sekä sen sisäinen rakenne eivät siltä kannalta olleet mitenkään mielenkiintoisia. Mikä jäi mieleen, oli lattia, jolla oli tavattoman paljon pieniksi palasiksi revittyjä papereita. Nähtävästi eserrät olivat repineet piirityksen aikana asiapapereitaan.

Vaikka ilta oli jo tulossa, Iljitš tahtoi tehdä autoretken Sokolnikin puistoon. Kun me lähestyimme paikkaa, mistä tie kulki rautatien alitse, niin osuimme nuorisoliittolaispatrulliin. „Seis!” — Pysähdyimme. — „Henkilötodistukset!” — Iljitš näytti todistuksensa: „Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtaja — V. Uljanov”. — „Pötyä!” — Nuorisoliittolaiset pidättivät Iljitšin ja veivät lähimpään miliisiosastoon. Siellä Iljitš tunnettiin heti ja asialle naurettiin. Iljitš palasi ja jatkoimme matkaa. Käännyimme ajamaan Sokolnikin puistoon. Kun ajoimme erästä puistotietä, alettiin taas ampua paukuttaa. Osoittautui, että olimme ajaneet asevaraston ohi. Taas tarkastettiin henkilötodistukset, päästettiin menemään, mutistiin vain siitä, että ajelimme öisin herra ties missä. Paluumatkalla oli jälleen ajettava nuorisoliittolaispatrullin ohi. Mutta huomattuaan jo kaukaa auton pojat häipyivät jonnekin.

Heinäkuun 8 päivänä Neuvostojen V edustajakokous päätti erottaa Neuvostoista vasemmistoeserrät, jotka olivat myötämIELISIÄ heinäkuun 6—7 päivän kapinalle. Heinäkuun 10 päivänä edustajakokous hyväksyi neuvostomaan perustuslain ja lopetti työnsä.

Tilanne oli koko heinäkuun äärettömän vaikea.

Tšekkoslovakkeja vastaan taistelleiden joukkojen komentajana oli vasemmistoeserrä Muravjov. Lokakuun vallankumouksen jälkeen hän asettui Neuvostovallan puolelle, osallistui taisteluihin Kerenskiä ja Krasnovia vastaan, kun nämä hyökkäsivät Pietariin, taisteli Ukrainan Keskusradaa vastaan ja Romanian rintamalla. Mutta kun heinäkuun 6—7 päivänä alkoi eserrien kapina, niin Muravjov siirtyi heidän puolelleen ja aikoi kääntää sotajoukot Moskovaa vastaan. Mutta ne joukko-osastot, jotka hän luuli saavansa puolelleen, eivät lähteneet hänen mukaansa; hän aikoi nojautua Simbirskin Neuvostoon, mutta Neuvosto ei kannattanut häntä, hänet aiottiin vangita, mutta hän osoitti vastarintaa, jolloin hän sai surmansa. Tšekkoslovakialaiset valloittivat kohta Simbirskin ja lähestyivät Jekaterinburgia, missä Nikolai II oli vankilassa. Heinäkuun 16 päivänä hän ja hänen perheensä ammuttiin, tšekkoslovakialaisten ei onnistunut pelastaa häntä, sillä he valtasivat Jekaterinburgin vasta heinäkuun 25 päivänä.

Pohjoisessa englantilais-ranskalaiset sotajoukot valtasivat osan Muurmannin rautatietä.

Bakun menševikit kutsuivat Bakuun englantilaisia sotajoukkoja.

Vapaaehtoinen armeija valloitti Tihoretskajan aseman ja sitten Armavirin.

Saksalaiset vaativat pataljoonansa päästämistä Moskovaan suurlähetystön suojaamista varten.

Niin vaikea kuin tilanne olikin, Iljitš ei lannistunut. Hänen mielialansa ilmenee täydellisesti kirjeestä Klara Zetkinille heinäkuun 26 päivältä.

„Syvästi kunnioitettu toveri Zetkin! — kirjoitti hän.—

Suuri ja lämmin kiitos kirjeestänne kesäkuun 27 päivältä, jonka minulle toi toveri Gerta Gordon. Teen kaiken toveri Gordonin auttamiseksi.

Meitä kaikkia ilahduttaa tavattomasti, että Te, toveri Mehring ja toiset „toverit spartakistit” Saksassa „olette sydämeltänne ja mieleltänne meidän kanssamme”. Se antaa meille varmuutta siitä, että Länsi-Euroopan työväenluokan parhaimmat ainekset,—kaikista vaikeuksista huolimatta,—tulevat sittenkin meidän avuksemme.

Meillä täällä ovat nyt kenties vaikeimmat viikot koko vallankumouksen aikana. Luokkataistelu ja kansalaissota ovat tunkeutuneet syvälle väestöön: kylissä on kaikkialla hajaannus — köyhälistö on meidän puolellamme, kulakit ovat raivokkaasti meitä vastaan. Entente on ostanut tšekkoslovakialaiset, vastavallankumouksellinen kapina riehuu, koko porvaristo ponnistelee kaikin voimin kukistaakseen meidät. Siitä huolimatta me uskomme lujasti, että vältämme sen „tavallisen” (kuten tapahtui 1794 ja 1849) vallankumouksen kulun ja voitamme porvariston.

Mitä suurimmin kiitoksin, parhain tervehdyksin ja vilpittömin kunnioituksin

Teidän *Lenin*”.

Ja lopussa lisäys:

„Minulle tuotiin juuri uusi valtionsinetti. Tässä se on. Kirjoitus kuuluu: Venäjän Sosialistinen Federatiivinen Neuvostotasavalta. Kaikkien maiden proletaarit, liitykää yhteen!”¹

Vastavallankumouksellinen kapina riehui edelleen. Tšekkoslovakit valloittivat Kasanin, englantilais-ranskalaiset sotajoukot valloittivat Arkangelin ja siellä muodostui eserräläinen Pohjoisen alueen korkein hallinto. Iževskissä eserrät järjestivät kapinan, Iževskin oikeisto-eserräläiset sotajoukot valloittivat Sarapuln, neuvostojoukot luovuttivat Tšitan, vapaaehtoinen armeija valloitti Jekaterinodarin, mutta Moskovan ja Jaroslavlin kapinoiden epäonnistuminen synnytti tiettyä horjuntaa eserrien riveissä; saksalaisten ja liittolaisten välillä uudella voimalla kehittyneet taistelut heikensivät interventiota, vetivät niiden huomion pois Venäjästä. Elokuun 16 päivänä tšekkoslovakialaiset kärsivät tappion Belaja-joella, ja alkoi meidän kaikkien aseellisten voimiemme yhdistäminen; toteutettiin kokonainen joukko

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 282.— Toim.

tärkeitä järjestelytoimenpiteitä, julkaistiin asetukset työväenjärjestöjen vetämisestä mukaan viljan hankintaan, elonkorjuuryhmien ja viljakeinottelua vastaan toimivien osastojen järjestämisestä; viljatilanne alkoi vähän parantua, porvarilliset lehdet lakkautettiin ja ne eivät enää olleet hermostuttamassa yleisöä. Voimistettiin agitaatiota ulkomaisten työläisten keskuudessa interventiota vastaan. Elokuun 9 päivänä Ulkoasiain kansankomissariaatti teki Amerikan hallitukselle esityksen, jossa oli rauhantarjous liittolaisvalloille.

Tuntien maaperän liukuvan pois jalkojensa alta oikeisto-eserrät päättivät murhata useita bolševistisiä johtajia, myöskin Leninin.

Elokuun 30 päivänä Iljitšille tiedotettiin Pietarista, että kello 10 aamupäivällä oli murhattu Pietarin Erikoiskomitean puheenjohtaja toveri Uritski.

Illalla Iljitšin oli — Moskovan komitean mobilisoimana — määrää puhua Basmannyin ja Zamoskvoretšjen kaupunginosissa.

Sinä päivänä Buharin oli meillä päivällisellä ja päivällisen aikana suostutteli kaikin tavoin Iljitšiä jättämään aiotun puhujamatkan. Iljitš nauroi, vastusteli ja sitten lopettaakseen kaikki puheet asiasta sanoi, että ehkei hän lähdekään. Maria Iljinitšna oli sinä päivänä sairaana ja istui kotona. Iljitš meni hänen huoneeseensa jo lakki päässä ja takki päällä lähtövalmiina. Maria Iljinitšna alkoi pyytää Iljitšiä ottamaan hänet mukaansa. „Ei missään tapauksessa, istu kotona”, — vastasi hän ja lähti kokoukseen ottamatta mukaansa ketään vartioväestä.

Meillä oli 2. Moskovan valtionyliopistossa neuvottelukokous kansanvalistuskysymyksistä. Kahta päivää aikaisemmin oli Iljitš puhunut kokouksessa. Kokous oli lopussa, aioin lähteä kotiin ja lupasin ottaa autoon erään tuttavani opettajattaren, joka asui Zamoskvoretšjessä. Minua oli odottamassa Kremlin auto, mutta autonkuljettaja oli tuntematon. Hän lähti ajamaan Kremliniin, minä sanoin, että ensin viemme kotiin matkatoverimme; autonkuljettaja ei virkkanut mitään, mutta Kremlin luona pysähdytti auton, avasi oven ja auttoi matkatoverini autosta. Ihmettelin kovasti, kun hän määrälli sillä tavoin, aioin jo moittia miestä, mutta olimme ehtineet ajaa meidän portaittemme eteen — Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean pihaan, — siellä tuli minua vastaan toveri Gil, autonkuljettaja, joka aina ajoi meidän autoamme. Hän alkoi kertoa, että oli käynyt autolla Iljitšin kanssa Michelsonin tehtaalla ja että siellä eräs nainen oli ampuanut Iljitšiä haavoittaen hänet lievästi. Saattoi arvata, että hän valmisteli minua vakavamman varalta. Hän näytti hyvin masentuneelta. „Sanokaa vain, onko Iljitš elossa vai ei?” — kysyin minä. Gil vastasi, että on, ja minä lähdin kiireesti kotiin. Meillä oli paljon väkeä, naulakossa oli takkeja, ovet olivat selkoseläl-

lään vastoin tavallisuutta. Naulakon luona seisoi Jakov Mihailovitš Sverdlov erittäin vakavan ja päättäväisen näköisenä. Katshahdettuani häneen luulin, että kaikki oli lopussa. „Mitenkä nyt käy?” — virkahdin minä. „Me olemme Iljitšin kanssa sopineet kaikesta”, — vastasi hän. „Sopineet, siis kaikki on lopussa”, — ajattelin minä. Oli mentävä pienen huoneen kautta, mutta tämä matka tuntui kestävän iäisyyden. Astuin makuuhuoneeseemme, Iljitšin sänky oli siirretty keskelle huonetta ja hän oli siinä aivan kalpeana, kasvoissa ei ollut punan häivää. Hän huomasi minut ja hetken kuluttua sanoi hiljaisella äänellä: „Tulit, olet väsynyt. Mene lepäämään”. — Sanat olivat sekavia, silmät puhuivat kokonaan toista: „Loppu”. — Poistuin huoneesta, etten olisi häirinnyt häntä, ja asetuin seisomaan oven luo niin että minä näin hänet, mutta hän ei nähnyt minua. Kun olin huoneessa, en huomannut ketä siellä oli, nyt näin, — liekö hän juuri tullut vai oliko jo ennenkin ollut huoneessa, — että Iljitšin sängyn luona seisoi Anatoli Vasiljevitš Lunatšarski ja katsoi Iljitšiin säikähtynein ja säällivin silmin. Iljitš sanoi hänelle: „Mitä tässä on katsomista”.

Asuntomme oli muuttunut kuin leiriksi, sairaasta huolehtivat Vera Mihailovna Bontš-Brujevitš ja Vera Moisejevna Krestinskaja, molemmat lääkäreitä. Pieneen huoneeseen makuuhuoneen viereen järjestettiin „lääkintäasema”, tuotiin happityynyjä, kutsuttiin välskäreitä, ilmaantui vanua, tölkkejä, joitakin lääke-seoksia.

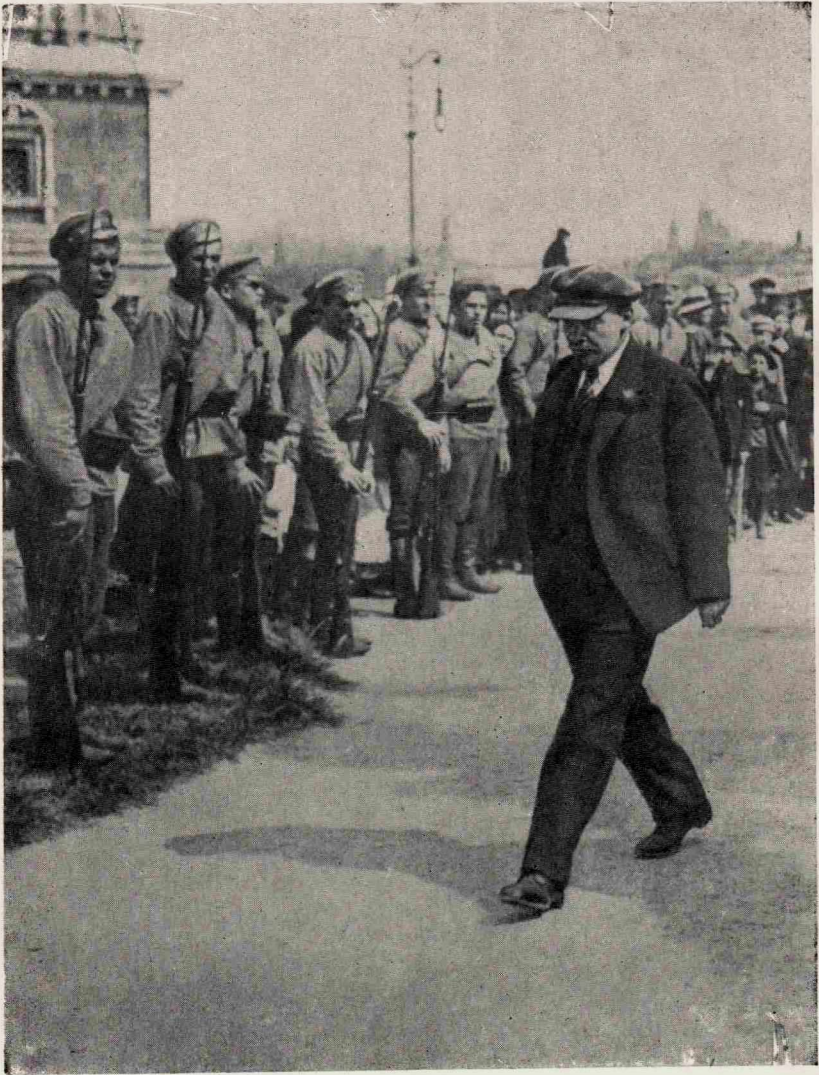
Meidän väliaikainen kotiapulaisemme, latvialainen nainen, joka kohta sen jälkeen matkusti Latviaan, pelästyi tavattomasti, meni huoneeseensa ja pani oven lukkoon. Keittiössä joku sytytti öljykeitttiötä, tov. Kizas huuhtoi kylpyammeessa verisiä siteitä ja pyyheliinoja. Häneen katsoessa muistuivat tahtomatta mieleeni Lokakuun vallankumouksen ensimmäiset yöt Smolnassa, kun tov. Kizas silmiään ummistamatta lajitteli kaikkialta lähetetyjä sähkösanomia, joita oli aina kokonainen kasa.

Vihdoin tulivat kirurgit: Vladimir Nikolajevitš Rozanov, Mints ja toisia. Iljitšin elämä oli epäilemättä vaarassa, se oli hiuskarvan varassa. Kun autonkuljettaja Gil yhdessä Michelsonin tehtaan tovereiden kanssa oli tuonut haavoitetun Iljitšin Kremliin ja he olivat aikoneet kantaa hänet yläkertaan, Iljitš ei ollut sitä tahtonut, vaan oli noussut itse kolmanteen kerrokseen. Veri valui hänen keuhkoonsa. Sitä paitsi lääkärit luulivat, että kuula oli lävistänyt ruokatorven ja kielsivät häntä juomasta. Mutta häntä vaivasi jano. Vähän ajan kuluttua sen jälkeen kun lääkärit olivat lähteneet ja hänen luokseen jäi kaupungin-sairaalasta kutsuttu sairaanhoitajatar, hän käski tämän mennä pois ja kutsua minut. Kun tulin huoneeseen Iljitš oli hetken vaiti ja sitten sanoi: „Kuulehan, tuo minulle lasi teetä”. — „Tiedäthän, että tohtorit kielsivät sinua juomasta”. Viekkkaus ei auttanut.

V. I. Lenin Punaisella torilla vappumielenosoituksessa
keskustelee Moskovan puoluekomitean sihteerin toveri Zagorskin kanssa.
Valokuva, toukokuun 1 pnä 1919.

V. I. Lenin tarkastaa kunniavartion mennessään
„Vapautettu Työ” nimisen patsaan peruskiven laskutilaisuuteen
Moskva-joen rannalle.

Valokuva, toukokuun 1 pnä 1920.

Iljitš sulki silmänsä: „No, mene”. Maria Iljinitšna puuhasi lääkärin ja lääkkeiden parissa. Minä seisoin ovelta. Kävin kolme kertaa yöllä käytävän toisessa päässä sijaitsevassa Iljitšin työhuoneessa, missä istuen tuoleilla viettivät koko yön Sverdlov ja toiset toverit. Stalin oli silloin rintamalla.

Vladimir Iljitšin haavoittuminen huolestutti ei ainoastaan kaikkia puoluejärjestöjä, vaan mitä laajimpia työväen, talonpoikain ja puna-armeijalaisten joukkoja: silloin he tulivat erikoisen selvästi tuntemaan sen, mitä Lenin oli vallankumoukselle. Liikuttuksella seurasivat kaikki sanomalehdissä julkaistuja tiedotuksia hänen terveydentilastaan.

Elokuun 30 päivän illalla julkaistiin puolueen nimessä Sverdlovin allekirjoittama tiedonanto murhayrityksestä Leniniä vastaan. Tiedonannossa sanottiin: „Työväenluokka tulee vastamaan johtajiansa vastaan suunnattuihin murhayrityksiin tiivistämällä entisestään voimiaan, vastaamaan säälimättömällä joukoterrorilla kaikkia vallankumouksen vihollisia vastaan”.

Murhayritys pani työväenluokan ryhdistäytymään, liittymään tiiviimmin yhteen, työskentelemään entistä suuremmalla tarmolla.

Eserrien puolueessa alkoi hajaannus.

Seuraavana päivänä murhayrityksen jälkeen lehdissä julkaistiin Moskovan byroon ilmoitus siitä, että eserrien puolue ei ollut millään tavoin osallinen murhayritykseen. Jo vasemmistoeserrien heinäkuun kapinan jälkeen alkoi varsinkin työläisten loitoneminen eserrien puolueesta. Puolueesta erosi ryhmä Kalegajevin, Bitsenkon, A. Ustinovin ynnä muiden johdolla, joka nimitti itseään „narodnikki-kommunisteiksi” ja joka ei sallinut Brestin rauhan väkivaltaista tyhjäksi tekemistä, terroritekoja eikä aktiivista taistelua Kommunistista puoluetta vastaan. Loppuosa eserristä siirtyi yhä enemmän oikealle, kannatti kulakkikapinoita, mutta sen vaikutus alkoi heiketä. Murhayritys Leniniä vastaan lisäsi alkanutta eserrien puolueen hajaantumista ja horjutti entisestäänkin sen vaikutusta joukkoihin.

Neuvostovallan vihollisten toiveet eivät toteutuneet. Iljitš jäi eloon. Lääkärin lausunnot alkoivat päivä päivältä olla yhä toiveikkaampia. He sekä kaikki Iljitšiä lähellä olleet ilostuivat. Iljitš puheli leikillisesti heidän kanssaan. Häntä oli kielletty liikkumasta, mutta kun ketään ei ollut huoneessa, hän kaikessa hiljaisuudessa yritti nousta. Hän tahtoi palata pian työhön. Vihdoin syyskuun 19 päivänä „Pravdassa” tiedotettiin, että vaara oli ohi, ja Iljitš lisäsi siihen, että koska hän toipuu hyvin, niin hän pyytää, ettei lääkäreitä vaivattaisi puhelinsoitoilla ja kysymyksillä hänen terveydentilastaan. Syyskuun 16 päivänä Iljitšille annettiin vihdoin lupa mennä Kansankomissaarien Neuvostoon. Hän

oli kovin liikuttunut, jaksoi tuskin nousta vuoteelta, mutta oli iloinen siitä, että voi jälleen palata työhön.

Syyskuun 17 päivänä Iljitš toimi puheenjohtajana Kansankomissaarien Neuvostossa. Samana päivänä hän kirjoitti tervehdyksen proletaaristen kulttuuri- ja valistuslaitosten konferenssin puhemiehistölle. Siihen aikaan Proletkultin vaikutus oli erittäin suuri. Iljitšin mielestä Proletkultin puutteellisuutena oli se, että Proletkult oli toiminnassaan liian loitolla yleispoliittisista taistelutehtävistä, auttoi vähän joukkojen tietoisuuden kohottamista, työläisten nostamista johtavaan työhön, heidän valmistamistaan valtionhallintaan Neuvostojen kautta. Konferenssille lähettämässään tervehdyksessä hän kirjoittikin Proletkultin poliittisista tehtävistä. Parin päivän kuluttua hän kirjoitti vielä yhden kirjoituksen. Se oli kirjoitus „Sanomalehtiemme luonteesta”, jossa Iljitš vaati, että lehdet tarkkailisivat enemmän ympäristön tapahtumia. „Lähemmäksi elämää. Enemmän huomiota siihen, miten työläis- ja talonpoikaisjoukot rakentavat *käytännössä* jotain uutta arkisessa työssään. Enemmän sen *tarkastamista*, miten *kommunistista* on se uusi”¹.

Ryhdyttyään työhön Vladimir Iljitš antautui heti elintarvikesyysmysten ratkaisemiseen, osallistui aktiivisesti asetuksen laatimiseen talonpoikien verottamisesta luontaisverolla, mutta huomasi heti, että jokapäiväinen jännittynyt hallintotyö ei ole vielä hänelle voimien mukaista ja suostui lähemmään pariaksi viikoksi lepäämään maalle. Hänet vietiin Gorkiin, Moskovan entisen kaupunginpäällikön Reinbotin entiselle maatilalle. Siellä oli erinomaisesti kalustettu kunnollinen asuintalo parvekkeineen, kylpyhuoneineen ja sähkövaloineen, ja ympärillä ihana puisto. Alakertaan sijoittuivat vartiosotilaat: ennen haavoittumista suojeleusvartio oli hyvin pulmallinen asia. Iljitš ei ollut vartiosotioon tottunut eikä vartiosotillakaan ollut vielä selvää käsitystä siitä, mitä oli tehtävä ja miten käyttäytyttävä. Vartiosotilaat ottivat Iljitšin vastaan pitäen tervehdyspuheen ja ojentaen hänelle kukkia. Sekä vartiosotilaat että Iljitš tunsivat olonsa epämukavaksi. Huoneiden kalustus oli sellaista, johon emme olleet tottuneet. Me olimme tottuneet asumaan vaatimattomissa ja pienissä asunnoissa, huokeissa huoneissa ja samoin huokeissa ulkomaisissa täysihoitoloissa. Reinbotin tilavassa talossa emme tietäneet mihin olisimme asettuneet. Valitsimme pienimmän huoneen, ja samassa huoneessa Iljitš sitten kuuden vuoden kuluttua kuoli. Tähän huoneeseen asetuimme. Mutta pienessäkin huoneessa oli kolme peililasi-ikkunaa ja kolme seinäpeiliä. Vain vähitellen aloimme tottua tähän taloon. Vartiosotilaat eivät myöskään heti tottuneet. Sattui seuraava tapaus. Syyskuu oli jo

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 80.—Toim.

lopussa, alkoi olla hyvin kylmä. Suuressa huoneessa sen huoneen vierellä, jossa asuimme, koreili kaksi kamiinaa. Olimme tottuneet kamiinoihin Lontoossa, missä ne ovat useimmissa asunnoissa ainoa lämmityslaite. „Pankaahan kamiina lämpiämään”, pyysi Iljitš. Tuotiin halkoja, etsittiin uuninpeltiä, mutta sitä ei ollut. Vartiomiehet arvelivat, ettei kamiinoissa kaiketi olekaan savujohtoja. Puut sytytettiin. Mutta kamiinat olivatkin vain koristuksena eikä lämmittämistä varten. Ullakko syttyi palamaan, alettiin vedellä sammuttaa, silloin romahti välikatto. Sitten Gorkista tuli Iljitšin vakinainen kesäasunto, ja vähitellen totuimme ja järjestimme talon hyvää ja järkiperaistä lepoa varten. Iljitšiä miellyttivät parvekkeet ja suuret ikkunat.

Haavoittumisen jälkeen Iljitšillä oli vähänlaisesti voimia, kului melko paljon aikaa ennenkuin hän saattoi kulkea puiston ulkopuolelle. Mieliala oli reipas — tervehtyvän ihmisen mieliala ja sitäpaitsi tapahtui käänne koko ympäröivässä tilanteessa. Rintamatilanne muuttui. Punainen Armeija sai jo voittoja. Syyskuun 3 päivänä Kasanissa nousivat työläiset kapinaan valtaapitäviä tšekkoslovakialaisia ja oikeistoeserriä vastaan, syyskuun 7 päivänä neuvostojoukot valtasivat Kasanin, 12 päivänä Volskin ja Simbirskin, 17 päivänä Hvalynskin ja syyskuun 20 päivänä Tšistopolin ja lokakuun 7 päivänä Samaran. Syyskuun 9 päivänä neuvostojoukot valtasivat Groznyn ja Uralskin. Känne oli varma. Neuvostovallan vuosipäivänä Lenin sanoi täysin perustellusti puheessaan, että erikseen toimivista punakaartilais-osastoista olimme päässeet lujaan Punaiseen Armeijaan.

Saksassa lähestyvistä vallankumouksesta saapui keskeytymättä viestejä Gorkiin.

Jo lokakuun 1 päivänä Iljitš kirjoitti Sverdloville Moskovaan: „Saksassa ovat asiat niin „jouduttaneet kulkuaan”, että mekään emme saa jäädä jälkeen. Mutta me olemme jo jääneet jälkeen.

Pitää kutsua huomenna

Toimeenpanevan Keskuskomitean
Moskovan Neuvoston
Piirineuvostojen
Ammattiliittojen jne. jne.

yhteinen kokous.

Tehdä useita selostuksia *vallankumouksen alkamisesta Saksassa.*

(*Meidän taktiikkamme voitto taistelussa saksalaista imperialismia vastaan. Jne.*)

Hyväksyttävä päätöslauselma.

Kansainvälinen vallankumous on *viikossa* lähentynyt niin, että se on huomioitava *lähimpien päivien* tapahtumana.

Ei mitään liittoja Wilhelmin hallituksen kanssa eikä Wilhelm II + Ebertin ynnä muiden heittiöiden hallituksen kanssa.

Mutta Saksan työväelle, miljoonille saksalaisille työtätekeville, kun he ovat aloittaneet suuttumuksen hengellä (toistaiseksi *vain* hengellä), me

alamme valmistaa

veljellistä liittoa, **viljaa**, sotilaallista apua.

||| Kaikki annamme henkemme auttaaksemme saksalaisia työläisiä viemään eteenpäin Saksassa alkanutta vallankumousta.

Johtopäätös: 1) Kymmenkertaisesti enemmän ponnistuksia viljan hankkimiseksi (käytettävä *kaikki* viljavarastot itseämme *ja saksalaisia työläisiä varten*).

2) kymmenkertaisesti enemmän *kirjoittautumista* sotaväkeen.

Meillä täytyy olla *kevääseen mennessä* 3-miljoonainen armeija kansainvälisen työväenvallankumouksen auttamiseksi.

Tämä päätöslauselma on lähetettävä keskiviikkoyönä lennätimellä koko maailmaan.

Määrätkää kokous kello 2 keskiviikkona. Aloitamme kello 4, antakaa minulle puheenvuoro $\frac{1}{4}$ tunniksi avajaispuhetta varten, minä tulen ja lähdän heti takaisin. Lähetätkää huomenaamalla auto hakemaan minua (ja puhelimesta sanokaa vain: *suostuttaan*).

Terveisiä! Lenin" ¹.

Suostumusta saapumiseen Iljitš ei saanut huolimatta hänen hartaasta pyynnöstään antaa tämä suostumus, hänen terveydestään huolehdittiin erikoisesti. Yhteinen kokous oli määrätty pidettäväksi torstaina, lokakuun 3 päivänä, ja lokakuun 2 päivänä, keskiviikkona, Iljitš vain kirjoitti kokoukselle kirjeen ². Yhteisessä kokouksessa 3 päivänä luettiin Iljitšin kirje ja hyväksyttiin päätöslauselma siinä hengessä kuin Iljitš tahtoi. Tämä päätöslauselma lähetettiin lennättimitse kaikkiin maihin ja koko Venäjän Sosialistiseen Federatiiviseen Neuvostotasavaltaan, ja seuraavana päivänä se julkaistiin „Pravdassa”.

Iljitš tiesi, ettei autoa lähetetä, mutta istui sinä päivänä kuitenkin tien varressa ja odotti autoa... „Jos kuitenkin tulee!”

Saksalaisten työläisten keskuudessa voimistui liikehtiminen. Lenin antoi aina valtavan merkityksen teoreettiselle taistelulle,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, ss. 301—302.—*Toim.*

² Ks. V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, ss. 82—84.—*Toim.*

teoreettisesti selvälle kannanotolle. Hän tiesi miten suurta arvovaltaa nautti Saksassa teoreetikkona Kautsky. Tämä oli kirjoittanut useita teoksia, joissa esitti helppotajuisesti ja teki tunnetuksi Marxin oppia, sekä oli aikoinaan esiintynyt Bernsteinin opportunistisia mielipiteitä vastaan. Siksi Lenin tunsu erittäin suurta suuttumusta, kun „Pravdassa” syyskuun 20 päivänä julkaistiin otteita bolševismia vastaan suunnatusta Kautskyn kirjoituksesta. Lenin lähetti heti kirjeen Vorovskille, joka silloin asui Sveitsissä ja oli siellä VSFNT:n edustaja. Lenin kirjoitti, että Zetkinin, Mehringin ym. on „julkaistava lehdissä *periaatteellinen teoreettinen* lausunto siitä, että diktatuuria koskevassa kysymyksessä Kautsky esittää iljettävän bernsteiniaadin eikä marxilaisuutta”. Vladimir Iljitš kirjoitti, että on käännettävä nopeasti saksan kielelle hänen teoksensa „Valtio ja vallankumous”, jossa eritellään Kautskyn reformistinen kanta, pyysi lähettämään Kautskyn kirjasen „Proletariaatin diktatuuri” heti kun se ilmestyy, sekä kaikki Kautskyn kirjoitukset bolševismista ¹.

Levätessään Gorkissa Iljitš ryhtyi paljastamaan Kautskya, minkä tuloksena oli hänen kirjasensa „Proletaarinen vallankumous ja luopio Kautsky”. Sen viimeiset rivit on kirjoitettu marraskuun 9 päivänä 1918. Se päättyy sanoihin:

„9:nnen ja 10:nnen päivän välisenä yönä on Saksasta saatu sanomia voitokkaan vallankumouksen alkamisesta ensin Kielissä ja muissa pohjoisissa ja rannikkokaupungeissa, missä valta on siirtynyt Työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostoille, sekä sen jälkeen Berliinissä, missä valta niinikään on siirtynyt Neuvoston käsiin.

Loppulause, mikä minun olisi pitänyt laatia Kautskya ja proletaarista vallankumousta käsittelevään kirjaseen, on käynyt tarpeettomaksi” ².

Lokakuun 18 päivänä Iljitš jo muutti Moskovaan. Lokakuun 23 päivänä hän kirjoitti meidän suurlähettiläällemme Berliiniin:

„Sanokaa viipymättä Karl Liebknechtille meidän tuliset tervehdyksemme. Saksan vallankumouksellisten työläisten edustajan vapauttaminen vankilasta on uuden aikakauden, voitokkaan sosialismin aikakauden merkki, aikakauden, joka nyt avautuu Saksalle ja koko maailmalle.

Venäjän kommunistisen puolueen (bolševikit) Keskuskomitean puolesta

Lenin Sverdlov Stalin” ³.

¹ Ks. *V. I. Lenin*, Teokset, 35. osa, ss. 299—300.—*Toim.*

² *V. I. Lenin*, Teokset, 28. osa, ss. 294—295.—*Toim.*

³ *V. I. Lenin*, Teokset, 35. osa, s. 308.—*Toim.*

Lokakuun 23 päivänä, kun Karl Liebknecht vapautettiin vankilasta, työläiset järjestivät Venäjän suurlähetystön talon edustalla mielenosoituksen.

Marraskuun 5 päivänä 1918 Saksan hallitus, syyttäen Berliinissä ollutta neuvostoedustustoa osallistumisesta vallankumousliikkeeseen Saksassa, vaati VSFNT:n diplomaattisia ja konsuli-edustajia sekä neuvostomaan suurlähettiläs A. A. Joffea viivyttelämättä poistumaan Berliinistä. Marraskuun 9 päivänä Berliinin Työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvosto palautti vallankumoukselliseen Berliiniin Joffen, joka suurlähetystön henkilökunnan kanssa oli matkalla Venäjälle.

Juhlittaessa Neuvostovallan ensimmäistä vuosipäivää mieliala oli korkealla. Lokakuun lopulla Iljitš osallistui vetoituksen laatimiseen Itävallan työläisille Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean ja Kansankomissaarien Neuvoston nimessä ja marraskuun 3 päivänä puhui Itävalta-Unkarin vallankumouksen kunniaksi järjestetyssä mielenosoituksessa. Päätettiin kutsua Neuvostojen VI Yleisvenäläinen edustajakokous koolle Lokakuun päivinä. Edustajakokous avattiin marraskuun 6 päivänä, jolloin Iljitš piti puheen proletaarisen vallankumouksen vuosipäivästä; samana päivänä hän teki selostuksen ammattiliittojen Yleisvenäläisen keskusneuvoston ja Moskovan neuvoston juhlaistunnossa ja Moskovan proletkultin illanvietossa. Marraskuun 7 päivänä hän puhui Lokakuun vallankumoustaistelijoille omistetun muistotaulun perustanlaskemistilaisuudessa.

Samana marraskuun 7 päivänä Iljitš puhui Marxin ja Engelsin muistomerkin paljastustilaisuudessa heidän oppinsa merkityksestä, heidän ennakkoltanäkemyksestään:

„Me elämme onnellista aikaa, jolloin suurten sosialistien ennakkoltanäkeminen on alkanut toteutua. Kaikki me näemme, miten useissa maissa alkaa nousta proletariaatin kansainvälisen vallankumouksen aamurusko. Imperialistisen sodan sanoinkuvaamattomat kauhut herättävät kaikkialla sorrettujen joukkojen sankarillista nousua, kymmenkertaistavat niiden voimat taistelussa vapautuksen puolesta.

Muistuttakoot Marxin ja Engelsin muistopatsaat aina uudestaan ja uudestaan miljoonille työläisille ja talonpojille, että me emme ole yksinäisiä taistelussamme. Meidän rinnallemme nousevat etumaisimpien maiden työläiset. Sekä heillä että meillä ovat vielä edessä raskaat taistelut. Yhteisessä taistelussa hävitetään pääoman sorto, saavutetaan lopullisesti sosialismi!”¹

Marraskuun 8—9—10—11 päivinä viestit Saksan vallankumouksesta saivat Iljitšin täydellisesti valtaansa. Hän piti puheita hyvin monissa tilaisuuksissa. Hänen kasvonsa loistivat

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, ss. 146—147.—*Toim.*

ilosta niinkuin ne olivat loistaneet Toukokuun 1 päivänä 1917. Lokakuun ensimmäiset vuosipäivät olivat eräitä onnellisimpia Iljitšin elämässä.

Mutta Vladimir Iljitš ei unohtanut hetkeksikään sitä, miten vaikea tie Neuvostovallalla oli vielä edessä. Marraskuun 8 päivänä hän puhui Moskovan alueen maaseutuköyhälistön konferenssissa.

Köyhälistökomiteoiden Moskovan konferenssiin kokoontuneet edustajat näyttivät tyytyväisiltä. Pitkä sinitakkinen edustaja noustessaan portaita ylös pysähtyi jonkun tiedemiehen rintakuvaveistoksen luo ja sanoi hymyillen: „Tämä kelpaa meille kotikylään”. Tämän konferenssin edustajat puhuivat yleensä eniten siitä, mitä he ottavat ja miten jakavat keskenään. Salissa istui ja kuunteli Iljitšin puhetta köyhiä yksityistalonpoikia, joille maatalouden kollektivisoinnin ja yhteisen maanmuokkauksen kysymykset eivät vielä olleet ajankohtaisia. Kun vertaillaan köyhälistökomiteoiden edustajain silloisia mielialoja kolhoosilaisten II edustajakokouksen¹ osanottajain mielialoihin, niin nähdään mikä valtava tie on kuljettu, miten suunnattoman suuri työ on suoritettu.

Iljitš käsitti, että tarvitaan pitkäaikaista työtä. Hän näki selvästi kaikki vaikeudet, mutta piti tätä kysymystä ratkaisevana. „Maan saaminen omistukseen samoin kuin kaikki työtätekevien saavutukset on luja ja kestävä vain silloin, kun se nojautuu itsensä työtätekevien omatoimisuuteen, heidän omaan järjestyöönsä, heidän kestävyyteensä ja vallankumoukselliseen lujuu-teensa”, — puhui hän köyhälistökomiteoiden konferenssissa.

„Oliko työtätekevillä talonpojilla sellainen järjestö?

„Valitettavasti ei ollut, ja siinä on taistelun vaikeuden perusjuuri ja perimmäinen syy”².

Iljitš osoitti tien järjestäytymiseen: on voitettava kulakisto ja tehtävä luja liitto työväenluokan kanssa.

„...ellei kulakkiin kajota, elleimme voita verenimijöitä, niin tsaari ja kapitalisti palaavat varmasti takaisin.

Kaikkien tähänastisten Euroopan vallankumousten kokemus osoittaa havainnollisesti, että vallankumous kärsii kiertämättömästi tappion, jos talonpoikaisto ei voita kulakkien ylivaltaa.

Kaikki Euroopan vallankumoukset ovat päättyneet tuloksetta nimenomaan siksi, että maaseutu ei ole osannut lyödä vihollistaan. Kaupungeissa työläiset kukistivat tsaareja... mutta jonkin ajan kuluttua palautui kuitenkin vanha järjestys”³.

¹ Kolhoosilais-iskurien II Yleisliittolainen edustajakokous pidettiin helmikuussa 1935.— *Toim.*

² *V. I. Lenin*, Teokset, 28. osa, s. 153.— *Toim.*

³ *Sama.*— *Toim.*

„Entisissä vallankumouksissa talonpoikaisköyhälistö ei ole voinut turvautua kehenkään raskaassa taistelussa kulakkeja vastaan.

Nyt Venäjällä on vallassa järjestynyt proletariaatti — voimakkaampi ja kokeneempi kuin talonpoikaisto (kokemusta proletariaatti on saanut entisessä taistelussa) — ja se omlstaa kaikki tuotannonvälineet, kaikki tehtaat, rautatiet, laivat jne.

Nyt köyhimmällä talonpoikaistolla on luotettava ja voimakas liittolainen taistelussa kulakistoa vastaan. Köyhät talonpojat tietävät, että kaupunki puolustaa heitä, että proletariaatti tulee auttamaan heitä kaikella millä voi, — ja auttaa jo nyt käytännöllisesti”¹.

„Kulakit odottivat kärsimättöminä tšekkoslovakialaisia, he nostaisivat mielellään valtaistuimelle uuden tsaarin, että voisivat jatkaa rankaisematta riistämistä, olla taas maataloustyöläisten herrana, rikastua entiseen tapaansa.

Pelastus oli vain siinä, että maaseutu liittyi yhteen kaupungin kanssa, että maaseudun proletaariset ja puoliproletaariset ainekset, jotka eivät käytä vierasta työvoimaa, järjestivät yhdessä kaupungin työläisten kanssa sotaretken kulakkeja ja verenimijöitä vastaan”².

Edelleen Iljitš osoitti maaseudun kaiken tuotantomuodon uudestijärjestämisen näköalan:

„Ulospääsy on vain yhteisessä maanmuokkauksessa... Kommuunit, yhteinen maanmuokkaus, talonpoikien osuuskunnat — niissä on pelastus pientalouden onnettomuuksista, niissä on talouden nostamisen ja parantamisen sekä voimien säästämisen keino, keino taistelussa kulakistoa, tyhjäntoimittajia ja riistoa vastaan”³.

Marraskuun 16 päivänä 1918 avattiin työläisnaisten I Yleisvenäläinen edustajakokous. Sen oli kutsunut koolle VKP(b):n Keskuskomitean komissio, joka hoiti agitaatio- ja propagandatyötä työläisnaisten keskuudessa. Edustajakokouksen järjestämiseksi tekivät paljon työtä toverit Inessa, Samoilova, Kollontai, Stal ja A. D. Kalinina. Kokoukseen oli saapunut 1.147 edustajaa. Se oli työläisnaisten edustajakokous; talonpoikaishaisia kokouksessa oli vielä vähän, eikä siellä asetettu vielä kysymystä työn suorittamisesta vähemmistökansallisuuksien keskuudessa. Kokouksessa pitämässään puheessa Iljitš kuitenkin puhui pääasiassa siitä, mihin hänen huomionsa suuntautui erikoisesti: maaseudusta, siitä että vain sosialismi voi vapauttaa naiset heidän entisestä asemastaan.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 154.— *Toim.*

² Sama, s. 155.— *Toim.*

³ Sama, s. 156.— *Toim.*

„Vasta silloin kun me siirrymme pientalouksista yhteistalouksiin ja yhteiseen maanmuokkaukseen,—sanoi Iljitš,—vasta silloin naiset tulevat täydellisesti vapautetuiksi orjuudesta. Se on vaikea tehtävä, mutta nyt kun muodostetaan köyhälistökomiteita on tullut aika, jolloin sosialistinen vallankumous lujittuu.

Vasta nyt köyhin väestönosa maaseudulla järjestäytyy ja niistä, köyhälistön järjestöistä sosialismi saa vankan perustan.

Ennen tapahtui usein niin, että kaupunki tuli vallankumoukselliseksi ja maaseutu esiintyi sen jälkeen.

Nykyinen vallankumous nojautuu maaseutuun ja siinä on sen merkitys ja voima”¹.

Kaikkialla missä Iljitš vain esiintyi hän puhui aina talonpoikaistosta ja maan yhteiskunnallistamisesta. Keskusteluissa ja kävelyillä hän muisteli usein Karl Marxin kirjettä Engelsille vuodelta 1856. Marx kirjoitti: „Saksassa tulee koko asia riippumaan mahdollisuudesta tukea proletaarista vallankumousta jollain talonpoikaissodan toisella painoksella. Silloin on kaikki erittäin hyvin”².

Puhuessaan joulukuun 11 päivänä 1918 maatalousosastojen, köyhälistökomiteoiden ja kommuunien I Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa Lenin sanoi:

„Ei saa elää vanhaan tapaan niinkuin elettiin ennen sota, eikä saa jatkua pitemmälle sellainen ihmisvoimien ja työn haaskaus, joka tapahtuu talonpoikain yksityisissä pientalouksissa. Jos tästä hajallaan olevasta pientaloudesta siirryttäisiin yhteistalouteen, niin työn tuottavuus kohoaisi kaksin-kolminkertaisesti, säästettäisiin kaksin-kolminkertaisesti ihmisen työtä maanviljelystä ja ihmisen taloutta varten”³.

Jo Sveitsissä ollessa sairastin erittäin pitkälle kehittyntä Basedowin tautia. Leikkauksen ja vuoristossa asumisen avulla se jokseenkin parani, vain sydän heikkeni ja ruumiilliset voimat olivat menneet. Iljitsin haavoittuminen, suuri huoli hänen elämästään ja terveydestään johtivat siihen, että syksyllä tuo vaikea tauti uusiintui. Lääkärit antoivat kaikenlaisia lääkkeitä, pakottivat olemaan vuoteessa, kielsivät työn teon, mutta ei se paljonkaan auttanut. Silloin ei ollut parantoloita. Minut lähetettiin lepäämään Sokolnikin metsäkoululle, missä ei saanut puhua politiikasta eikä työstä. Solmin ystävyyden koululaisten kanssa, ja miltei joka ilta kävi Iljitš, useimmiten Maria Iljinitšnan kanssa. Olin siellä joulukuun lopun 1918 ja tammikuun 1919. Koululapset alkoivat kohta pitää minua läheisenään ja kertoivat kaikesta mikä heitä askarrutti. Toiset näyttivät piirustuksiaan,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 161.—*Toim.*

² K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, Gospolitizdat, 1953, s. 86.—*Toim.*

³ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 319.—*Toim.*

toiset kertoivat hiihtoretkestä; eräs yhdeksänvuotias pikku mies oli harmissaan siitä, ettei kukaan valmistanut äidille ruokaa. Hän oli tavallisesti keittänyt ruuan äidilleen: tehnyt perunakeittoa, „paistanut” perunat vedessä; kun äiti tuli työstä, hän oli jo odottamassa ja ruoka valmiina. Siellä oli eräs pieni tyttö, hänet oli siirretty orpokodista metsäkouluun. Tytöllä oli paljon orpokodin tapoja: hän osasi imartelulla päästä ankan opettajattaren suosioon, osasi valehdellakin. Tytön äiti oli katunainen, joka asui Smolenskin kauppatorilla. Äiti rakasti tavattomasti tytärtään ja tytär samoin äitiään. Tyttönen kertoi kerran minulle kyynelisin, että äiti oli tullut miltei paljasjaloin pakkasella häntä katsomaan, rakastaja oli varastanut äidin kengät ja vaihtanut viinaan, äiti oli palelluttanut jalkansa. Tytär ajatteli koko ajan äitiään: ei syönyt kahdeksannesnaulan leipäännostaan, säästi äidille, aterian jälkeen katseli oliko jäänyt leivänkuoria, hän keräsi niitä äidilleen.

Lapset kertoivat minulle paljon elämästään, mutta koulu oli etääntynyt kauaksi elämästä. Aamulla opiskeltiin, sitten käytiin hiihtämässä ja illalla valmistettiin kuusenkoristeita.

Iljitš puheli usein lasten kanssa leikkillisesti, he alkoivat pitää hänestä kovasti, aina odottivat häntä. Vuoden 1919 alussa (vanhana jouluna) koulu järjesti lapsille kuusijuhlan. Meillä Venäjällä joulukuuseen ei liittynyt koskaan mitään uskonnollisia menoja, joulukuusi oli vain lasten juhla ja huvi. Lapset kutsuivat Iljitšiä kuusijuhlaansa. Hän lupasi tulla. Hän pyysi Vladimir Dmitrijevitš Bontš-Brujevitšia ostamaan lapsille lahjoja. Kun hän sinä iltana oli Maria Iljinitšnan kanssa matkalla meille, niin tiellä rosvot hyökkäsivät heidän kimppuunsa. He pakoittivat Iljitšin ja Maria Iljinitšnan sekä autonkuljettajan tov. Gilin ja Iljitšiä saattaneen vartiomiehen — tämä seisoj toimettona maitokannu kädessä — poistumaan autosta ja veivät auton. Ja me odotimme metsäkoulussa Iljitšiä ja Maria Iljinitšnaa ja ihmettelimme heidän myöhästymistään. Kun he vihdoinkin pääsivät koululle, oli heidän kasvoillaan kummallinen ilme. Kysyin käytävällä Iljitšiltä, mitä hänelle oli tapahtunut. Hän epäröi hetkisen haluamatta säikähdyttää minua, mutta sitten sanoi; ja menimme huoneeseeni ja hän kertoi kaiken yksityiskohtaisesti.

Olin iloinen, että hän oli välttänyt vaaran.

L. A. FOTIJEVA

V. I. LENIN TYÖSSÄ

I sänmaallemme vaikeina kansalaissodan ja ulkolaisen sota-intervention vuosina Leninin johtama Kommunistinen puolue ja Neuvostohallitus nostivat kansan isänmaalliseen sotaan ja järjestivät Neuvostovaltion puolustuksen.

Vladimir Iljitšin saattoi tuohon aikaan nähdä usein istumassa syvissä mietteissä kartan ääressä, jonka hän oli levittänyt työhuoneensa pöydälle. Hän merkitsi meidän sotajoukkojemme sijainnin ja vihollisvoimain etenemisen, puolueen ja Neuvostohallituksen toisten johtavien työntekijäin kanssa hän harkitsi ja pohti vihollisen kukistamisen strategisia suunnitelmia.

Rintamatapahtumia Vladimir Iljitš seurasi alituisesti ja tarkasti. Hän oli hämmästyttävän perinpohjaisesti selvillä kaikesta, mitä rintamalla ja joka puolella maata tapahtui, laajan kotimaamme kaikkien väestökerrosten tarpeista ja mielialoista. Hän hankki perinpohjaiset tietonsa paikallisten sekä keskuksen johtavien työntekijäin pitämistä puheista ja selostuksista, työtätekeviltä saamistaan lukuisista kirjeistä ja sähkösanomista, työläis- ja talonpoikaisvaltuustojen kanssa käymistään keskusteluista ynnä muista lähteistä sekä myös kaikkien käytettävissään olleiden aineistojen marxilaisesta analyysistä ja vertailusta.

Vladimir Iljitš perehtyi puolustuksen järjestämisen kaikkiin yksityisseikkoihin. Hänen näköpiiristään ei päässyt mikään pois. Hän vaati lyhyitä ja tarkkoja selostuksia sekä tosiperäisiä tietoja ja valvoi alinomaa määräystensä täyttämistä. Lenin tutki huolellisesti rintamien karttoja. Niitä oli hyvin paljon, hänen työhuoneessaan oli eräs tilava kirjakaapin alalaatikko aivan täynnä sotakarttoja.

Työhuoneestaan Kremlistä Lenin lähetti suoralla lennättimellä, postitse ja puhelimitse maan kaikkiin kolkkiin määräyksissään, päiväkäskyjään ja toverillisia neuvojaan osoittaen kiireel-

liset tehtävät, varoitti virheistä, vaati ja vakuutti. Hänen ohjeensa ja määräyksensä olivat aina selviä, konkreettisia ja tarkkoja.

Vuosilta 1918—1922 on lähes 500 julkaistua Leninin kirjettä ja sähköttä Neuvostovaltion puolustuskysymyksistä, hän on lähettänyt ne välittömästi joukko-osastoille rintamille, puolue- ja neuvostojärjestöille useampaan kuin maan 97 asutuskeskukseen; sitä paitsi monet Leninin direktiivit oli osoitettu „Kaikille Edustajain Neuvostoille” tai „Kaikille puolueen lääninkomiteoille”.

Lenin ei ollut sotilashenkilö eikä ollut koskaan palvellut armeijassa, hän sanoi vaatimattomasti, ettei ollut perillä sotatieteestä, mutta nimenomaan Lenin oli Neuvostovaltion puolustuksen todellinen järjestäjä ja johtaja. Lenin antoi kaikki periaatteelliset perusohjeet vakituisen Punaisen Armeijan ja Punaisen Laivaston järjestämisestä, Neuvostovaltion selustan ja puolustuksen lujittamisesta. Johtaessaan Kommunistisen puolueen Keskuskomiteaa, Kansankomissaarien Neuvostoa ja Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvostoa Lenin oli Neuvostovaltion puolustuskysymyksistä tehtyjen monien päätösten alkuunpanija ja tekijä. Ilman Leninin aktiivista osanottoa ei tehty ainoatakaan puolueen ja Neuvostohallituksen tärkeää päätöstä sota-asioista.

Voidaan sanoa varmasti, että kun tutkitaan huolellisesti koko se valtava aineisto, mikä Leniniltä jäi Neuvostovaltion puolustustoiminnasta kansalais sodan sekä ulkolaisen sotaintervention vuosilta, niin hän osoittautuu neuvostolaisen sotatieteen perustanlaskijaksi.

Suuri merkitys voiton saamisessa rintamilla ja sosialistisen rakennustyön menestymisellä oli neuvostomaan valtiokoneiston täsmällisellä työllä. Lenin piti uupumatta huolta neuvostohallintakoneiston työn parantamisesta, pyrki yksinkertaistamaan ja supistamaan sitä, saamaan neuvostoelimien työhön toimekasta asiallisuutta, järjestyneisyyttä ja kuria, Lenin opetti hellittämättä neuvostoihmisiä suhtautumaan työhön uudella sosialistisella tavalla.

Neuvostohallituksen kaikkien lakien ja määräysten nopealla ja täsmällisellä täyttämällä oli tärkeä merkitys Neuvostovallan elinten toiminnan järjestämisessä ja kuntoonsaattamisessa. Lenin toimi järjestelmällisesti ja sitkeästi sen hyväksi, että noudatettiin tiukasti vallankumouksellista järjestystä ja laillisuutta. Vakuutus- ja pakotuskeinoilla hän kehitti syvällistä kunnioitusta Neuvostovallan lakeja ja määräyksiä kohtaan.

Vuonna 1919 Oikeusasiain kansankomissariaatin lakiehdotusten osasto julkaisi Vladimir Iljitšin vaatimuksesta kirjaan „Noudattakaa Neuvostotasavallan lakeja”. Vladimir Iljitse itse toimitti sen. Kirja oli sellaisenaan työtätekeville kehoitus

noudattaa tiukasti Neuvostovallan säätämiä lakeja. Leninin määräyksestä kirja lähetettiin kaikille Kansankomissaarien Neuvoston jäsenille. Leninillä se oli aina edessään Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa, hän vetosi siihen ja muistutti siitä kansankomissaareille.

Puolustaessaan vallankumouksellisten lakien noudattamista Lenin kävi kiivasta taistelua lahjustenottoa vastaan, jota hän nimitti kirotuksi tsaarinvallan perinnöksi. Toukokuussa 1918 Vladimir Iljitš teki kirjelapussa oikeusasiain kansankomissaarille tov. Kurskille ehdotuksen: „*heti paikalla*, demonstratiivisen nopeasti esitettävä lakiehdotus, että rangaistukset lahjottavuudesta (lahjoman edustamisesta itselleen, antamisesta, järjestämisestä ym., jne.) pitää olla vähintään kymmenen vuotta vankeutta ja sen lisäksi kymmenen vuotta pakkotyötä”¹.

Jokapäiväisessä käytännöllisessä työssään Lenin palasi vähän väliä lahjomisen ehkäisemiskysymyksiin. Samoin kuin kaikessa sosialistisessa rakennustyössä ja neuvostollisen hallintakoneiston parantamisessa Lenin katsoi puolueenjäsenillä olevan suuren merkityksen lahjomien käytön ehkäisemisessä. Poliittisen valistustyön tekijäin II edustajakokouksessa pitämässään puheessa lokakuussa 1921 hän esitti heidän tehtäväkseen taistelun lahjottavuutta vastaan. Hän sanoi: „...jos poliittisen valistustyön tekijät sanovat: „ei se kuulu meidän laitoksen asioihin” tai „olemme siitä asiasta julkaisseet kirjasia ja lentolehtisiä”, niin kansa sanoo teille: „Olette huonoja puolueenjäseniä, ei se tosin kuulu laitoksenne asioihin ja sitä varten on Työläis- ja talonpoikaisinspektio, mutta olettehan te vielä lisäksi puolueenjäseniä” ”².

Kun Vladimir Iljitš havaitsi, että jokin Neuvostovallan asetus tai määräys jäi täyttämättä, vaati hän alituisesti syyllisen rankaisemista. Tällöin hän huomautti aina, ettei rangaistuksen tarvitse olla ankarakaan, toisinaan voi olla kylliksi muistutuksesta, mutta on välttämättä rikottava yleinen käsitys, että syylliset voidaan jättää rankaisematta. Vladimir Iljitš ei pitänyt syyllisenä ainoastaan sitä, joka jättää välittömästi saamansa tehtävän suorittamatta, vaan myös sen laitoksen johtajaa, jonka työ kärsii hallituksen jonkin päätöksen noudattamatta jättämisestä ja joka tietäessään, ettei päätöstä noudateta, on pysynyt välinpitämättömänä siitä, ei ole hälyttänyt, ei valittanut eikä ilmoittanut vastaaville elimille. Jos esimerkiksi Kansankomissaarien Neuvosto velvoitti elintarvikeasiain kansankomissaarin turvaamaan jonkun tuotantolaitoksen työläiset iskurin muona-annoksella eikä sen laitoksen johtaja tiedottanut, ettei Kansankomissaarien Neuvoston päätöstä noudateta, niin Leninin mielestä sellainen johtaja oli

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 271.—*Toim.*

² V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 53.—*Toim.*

yhtä suuressa määrin syyllinen kuin elintarvikeasiain kansankomissaari.

Lenin ei sallinut epätarkkaa, huolimattonta suhtautumista jokapäiväisiin virastomääräyksiin. Kun Vladimir Iljitš palasi haavoittumisen jälkeen työhön, lääkärit esittivät vaatimuksenaan, ettei hän saanut tehdä työtä tupakansavuisessa huoneessa. Istuntosalissa oli jyrkkä tupakoimiskielto, ja Vladimir Iljitšin työhuoneeseen ripustettiin hänen ehdotuksestaan uuninkylkeen isoin kirjaimin painettu määräys: „Tupakanpoltto kielletty”. Työhuoneessa käyvät toverit eivät kuitenkaan aina totelleet kieltoa. Kerran neuvottelun jälkeen, kun huoneessa oli erikoisen vahvasti savutettu, Vladimir Iljitš kutsui sihteerin ja kehotti ottamaan määräyksen pois: „Jos emme pysty saamaan aikaan, että sitä noudatetaan, on määräys otettava pois, ettei sitä komprometoida”, hän sanoi.

Oli tapauksia, kun Kansankomissaarien Neuvoston tai Työ- ja Puolustusneuvoston istunnoissa kävi ilmi, että joku työntekijä ei ollut täyttänyt jotain hallituksen asetusta, ja Vladimir Iljitš antoi heti paikalla määräyksen syyllisen panemisesta arestiin kahdeksi tai kolmeksi päiväksi ja tällöin hän sanoi vielä: „Pantava arestiin juhlapäiviksi, mutta työpäivinä päästettävä vapaaksi, ettei työ kärsi”.

Vladimir Iljitš nautti rajatonta arvovaltaa ja työtätekevien rakkautta eikä hän käyttänyt milloinkaan väärin asemaansa eikä sallinut itselleen minkäänlaisia poikkeuksia säännöksistä, asetuksista ja laeista. Tunnetaan laajalti hänen Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle lähettämänsä kirje, jossa hän antoi V. D. Bontš-Brujevitšille ankaran muistuksen siitä, että tämä oli omavaltaisesti ja lainvastaisesti korottanut hänen, Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan, kuukausipalkkaa 500 ruplasta 800 ruplaan. Vladimir Iljitš suhtautui paheksuvasti myös saamiinsa lahjalähetyksiin, varsinkin jos ne tulivat laitoksilta tai viranhoitajilta. Niinpä esimerkiksi kun hän sai elokuun 22 pnä 1919 Moskovan Neuvoston elintarvikeosastolta näytteet neuvostotalouksien hedelmistä, hän vastasi kirjeessään elokuun 23 pnä: „...pyydän nöyrimmästi, ettei vastedes tehdä sellaista eikä lähetellä hedelmiä tai muuta, vaan ilmoitetaan minulle tiedot, kuinka neuvostotalouksista yleensä jaotellaan hedelmät yms., *annetaanko sairaaloihin, parantoloihin, lapsille, nimenomaan minne ja nimenomaan kuinka paljon...*”¹.

Kaikki yritykset hänen elämänmukavuksiensa parantamiseksi Vladimir Iljitš katsoi pyrkimykseksi järjestää hänelle toisiin vastuunalaisiin työntekijöihin verrattuna paremmat olot ja aina paheksuen epäsi. Esimerkiksi vuosina 1918—1919

¹ „Lenin-kokoelma” XXXV, s. 74.— *Toim.*

Vladimir Iljitšin työhuoneessa kirjoituspöydän alla oli huopa hänen omasta pyynnöstään, koska hänen jalkojaan paleli. Sittemmin saatiin jostain jääkarhun talja ja pantiin huovan paikalle. Vladimir Iljitš paheksui kovasti sellaista. Hänen sanojensa mukaan se oli mahdotonta ylellisyyttä meidän köyhässä ja kurjistuneessa maassamme ja „kerrassaan tarpeeton uudistus”.

Neuvostolaisen valtiokoneiston työssä olivat hirveänä pahana virkavaltaisuus ja asiapaperien viivytytys ja paljous. Neuvostovalta oli hajoittanut vanhan virkavaltaisen valtiokoneiston ja luonut uuden neuvostolaisen hallintaviraston, jonka perustana oli työtätekevien kaikenpuolinen osallistuminen hallintaan. Mutta käytännöllisessä työssä neuvostolaista hallintakoneistoa vaivasi kovasti virkavaltaisuus. Tuntui selvästi kulttuurivoimien puute. Nuorilla neuvostotyöntekijöillä ei ollut vielä valtiollisen työn kokemusta. Vanhat tsaarinaikaiset palveluskuntalaiset, vanhoihin tapoihinsa piintyneet virkamiehet, hallintoihin ja laitoksiin juuttuneet byrokraatit harjoittivat tahallista sabotaašia. Lenin sanoi, että virkavaltaisuuden lopulliseksi hävittämiseksi on välttämättä saatava koko väestö valtion hallintaan ja kohotettava yleistä kulttuuritasoa.

Jokapäiväisessä työssään Lenin kävi uurasta ja määrätietoista kamppailua aina kun sai tietää jossakin esiintyvän virkavaltaisuutta, virka-asiaain viivytystä tai muodollista ja tunnotonta suhtautumista tehtävän suoritukseen. Hän vaati hyvää operatiivisuutta työssä, Neuvostovallan määräysten nopeaa ja täsmällistä täyttämistä ja taisteli päättäväisesti byrokraatteja, asiapaperiviivytyksen järjestäjiä ja lainrikkokkia vastaan, jotka korvasivat elävän työn teon muodollis-byrokraattisella paperivolokiitalla.

Paheksuen tavattomasti vastuutonta, sydämetöntä suhtautumista niin kovin tärkeään valtiolliseen tehtävään kuin työläisten leipähuoltoon Lenin kirjoitti tammikuussa 1919 Simbirskin elintarvikeasiain lääninkomissaarille: „Vaadin, että Te puolestanne osoitate enimmäismäärässä tarmokkuutta, ettekä suhtaudu muodollisesti asiaan, vaan avustatte nälkäänäkeviä työläisiä kaikin puolin. Huonoista tuloksista minun on pakko vangita Teidän laitostenne koko henkilökunta ja antaa oikeuteen”¹.

Tammikuun 6 p:nä 1919 Lenin vaati Kurskin Erikoiskomiteaa vangitsemaan viipymättä elintarvikehuollon työntekijän Koganin siitä, että tämä ei ollut auttanut 120 nälkäänäkevää Moskovan työläistä ja oli päästänyt takaisin tyhjin käsin. Hän varoitti, että muodollisesta ja byrokraattisesta suhtautumisesta tehtäviin sekä kykenemättömyydestä auttaa nälkäisiä työläisiä seuraavat ankarat pakkotoimenpiteet².

¹ „Lenin-kokoelma” XXXIV, ss. 80—81.— *Toim.*

² Ks. „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 168.— *Toim.*

Virka-asiain viivytyksen ehkäisemisessä Vladimir Iljitš piti tärkeänä *suorituksen tarkastamista*. Hän vaati hallintoja ja laitoksia, puolue- ja neuvostotyöntekijöitä asiallisesti valvomaan Neuvostovaltion asetusten täyttämistä, tarkastamaan sen, mitä koituu tosiasiasa, kuten hän sanoi.

Vladimir Iljitš mainitsi tuhkatieheään, että tärkeimmät ehdot valtiokoneiston työn parantamisessa ovat suorituksen tarkastaminen sekä ihmisten oikea taitava valinta. Kun A. D. Tsurupa määrättiin vuoden 1921 lopulla Kansankomissaarien Neuvoston varapuheenjohtajaksi, Vladimir Iljitš antoi hänen päätehtäväkseen valtiokoneiston työn järjestämisen oikealle kannalle.

Vladimir Iljitš antoi virastotyöntekijänsä tehtäväksi järjestää valvonnan, täytettiinkö hallituksen asetukset määräaikana. Sitä varten laadittiin vuonna 1922 hänen osanotollaan erikoinen korttijärjestys, jota paitsi hän neuvoi, että kortissa tulee olla ainoastaan sellaisia pykäläitä, jotka ovat täytettävissä. Kaikkiin korttien pykäläisiin kuuluu ehdottomasti vastata. Korttiin ei pidä ottaa pykäläitä, joiden täyttämässä on vaikeuksia, minkä seurauksena ne sitten todellisuudessa jäävät vastausta vaille. Hän antoi tämän työn vartavasten erikoiselle työntekijälle ja varoitti, että tulee itse seuraamaan sitä ja olemaan jyrkkä vaatimuksissaan. Vladimir Iljitš vaati esittämään kahdesti kuussa supeassa muodossa, sähkötystyyliin kirjoitetun selostuksen siitä, kuinka suorituksen tarkastaminen edistyy. „Huonosta tuloksesta erotetaan työstä”, hän sanoi. Vladimir Iljitš sanoi, että pitää osata löytää syyllinen asetuksen täyttämättä jättämiseen. Epätarkkaan täyttämiseen syyllistyneitä tulee rangaista arestilla tai työstä erottamisella. Tehtävänä on totuttaa kansankomissariaatit täsmälliseen suoritukseen ja sitä varten huolimattomat suorittajat on pantava vankilaan tai ajettava pois.

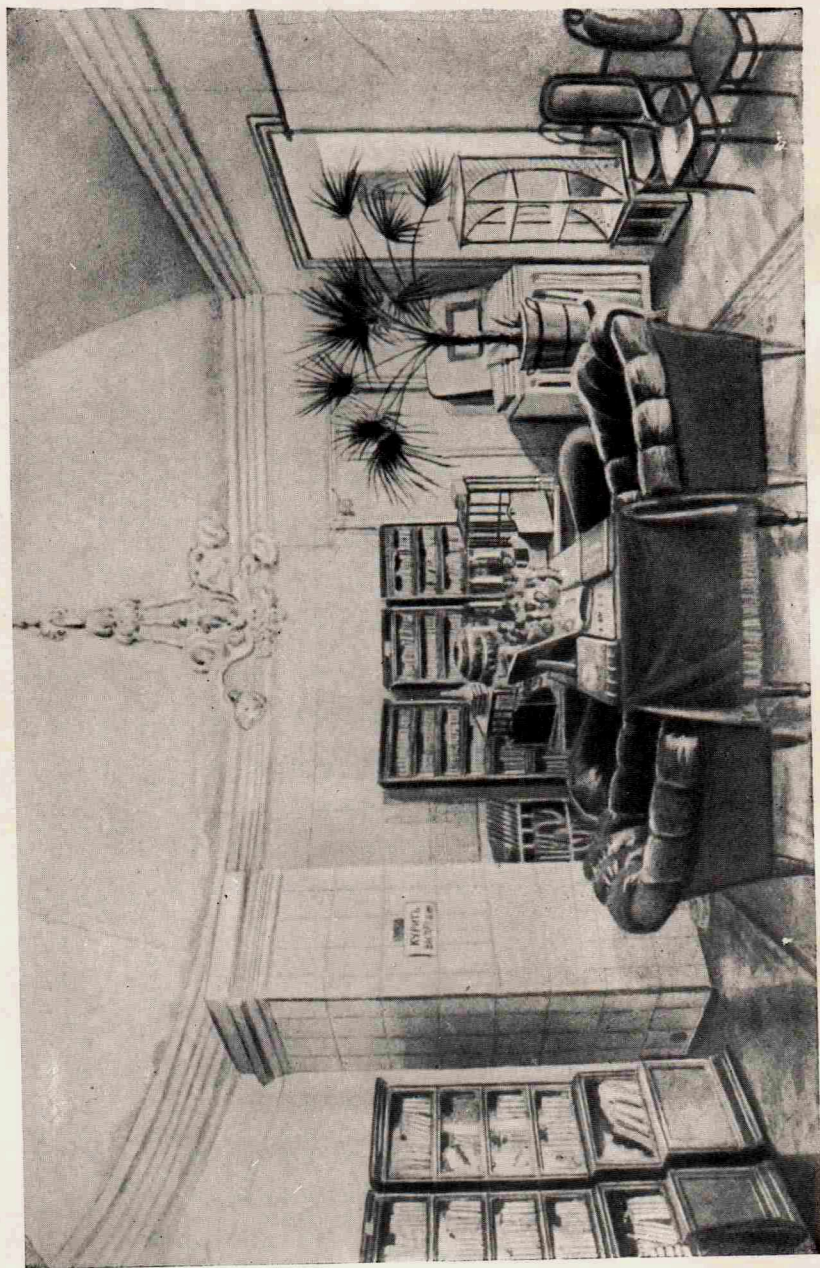
Neuvostovaltion laitosten työn oikeassa järjestyksessä oli Leninin mielestä tärkeimpiä ja välttämättömiä ehtoja se, että työntekijäin kesken *jaoteltiin velvollisuudet tarkoin rajoin*, määriteltiin „aivan tarkasti *joka isen vastuullisuus* missä neuvostolaisessa virassa hyvänsä, *määrättyjen*, selvästi ja suoraan selitettyjen tehtävien ja *käytännöllisten* töiden suorittamisesta”¹. Tämän vaatimuksensa Lenin palautti monia kertoja mieliin sinä aikana, kun hän toimi Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana.

Lenin ei jättänyt huomiota vaille ainoatakaan, ei pienintäkään vastuutonta työn suoritusta, minkä sai tietoonsa. Saatuaan kuulla, että Kansankomissaarien Neuvoston Asainhoitohallinnossa ei hissi voi toimia kolmeen päivään, Lenin kirjoitti

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 326.— Toim.

V. I. Lenin Yleisvenäjäisissä talkoissa Kremlissä toukokuun 1 p:nä 1920.
Taiteilija P. Vasiljev'in piirros.

V. I. Leninin työhuone Kremlissä.
Valokuva.

syyskuun 19 pnä 1921 kirjelasun Kremlin komendantille ja jäljennöksen Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle:

„Minulle on ilmoitettu, että hissi ei toimi syyskuun 20, 21 ja 22 pnä.

Se on kerrassaan kelvotonta. On sydänvikaisia ihmisiä, joille nousu on vahingollista ja vaarallista. Olen tuhat kertaa antanut tehtäväksi pitää huolta hissistä ja määrätä vastuullisen henkilön.

Annan Teille ankaran muistutuksen, saatte tehtäväksenne ottaa selville syylliset siihen, ettei ole ajoissa ehkäisty tätä; otta-kaa uudelleen vastuunalaisten henkilöiden luettelo ja ilmoittakaa millä heitä rangaistaan. KKN:n puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”¹.

Vladimir Iljitš vaati alituisesti niin laitoksilta kuin erillisiltä työntekijöiltäkin itsenäistä työtä. Hän moitti kovasti avuttomuutta ja saamattomuutta, pyrkimystä päästä vastuullisuudesta ja toimi päättäväisesti sitä vastaan, kun erilliset työntekijät ja laitokset yrittivät esittää Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston ratkaistavaksi tai siirtää komissioon asioita, jotka voitiin ratkaista oman hallinnon puitteissa.

Leninin tärkeimpiä vaatimuksia, jota hän juurrutti alituisesti laitosten ja erillisten työntekijäin käytännölliseen työhön, oli *jokaisen tehtävän toimittaminen loppuun*, reaaliseen tulokseen. Hän sanoi, että pitää kyetä korjaamaan kymmenen kertaa, tekemään uudestaan kymmenen kertaa, mutta on toimitettava vaikka millä hinnalla tehtävä valmiiksi asti. Jos kerran aloitettuanne joudutte umpikujaan, aloittakaa alusta niin monta kertaa, kunnes pääsette päämäärään. Hän ei ainoastaan neuvonut, vaan myös osoitti alinomaan mieskohtaisella esimerkillään, miten sinnikkäästi tulee pyrkiä asettamaansa päämäärään.

Vladimir Iljitš soimasi ja ivasi kovasti nahjusmaisutta, huolimattomuutta, kevytmielistä suhtautumista työhön, sellaista taipumusta, että käydään kaikkeen käsiksi eikä tehdä mitään loppuun, taipumusta korvata asiaintoimitus keskustelulla ja työntekö väittelyllä.

Suunnatessaan huomiotamme valtiokoneiston parantamistoimintaan Vladimir Iljitš puhui monesti, että se työ voi tuottaa kunnollisia tuloksia vasta 10—20 vuoden kuluttua ja että se vaatii kokonaista kulttuurivallankumousta, mutta piti kuitenkin tehdä sitkeästi ja määrätietoisesti työtä siihen suuntaan.

Vladimir Iljitš kävi kovaa kamppailua kaikkia, vähäisimpiäkin virastokankeuden ilmiöitä vastaan. Tässä muuan esimerkki. Ensimmäisinä vuosina Kremlin kulku tapahtui hyvin monen vartiopaikan kautta ja päästäkseen Leninin puheille asiakas joutui menemään niiden kautta. Vartiopaikka oli Kremlin portilla

¹ „Lenin-kokoelma” XXIII, ss. 327—328.— *Toim.*

sisäänkäytävän luona, oli „alavartio-” ja „ylävartiopaikka”. Onneton asiakas joutui kyllä aina jossain pysäytettäväksi. Vladimir Iljitš vaati komendanttia panemaan toimeksi sellaisen järjestyksen, ettei hänen vastaanotolleen tai Kansankomissaarien Neuvostoon tuleva asiakas joudu odottamaan ylimääräisesti, varsinkaan jos oli sihteeristön määräys hänen päästämistään, jota paitsi sihteeristö oli velvollinen valvomaan, että asiakkaat päästettiin sisään viivytyksettä. Jos asiakas ei tullut aikanaan, Vladimir Iljitš antoi tehtäväksi ottaa selvää, kuljeksiko hän ehkä pitkin Kremlää etsimässä tietä Kansankomissaarien Neuvostoon vai oliko joutunut pidätetyksi jollakin vartiopaikalla. On säilynyt koko joukko hänen komendantille osoittamiaan kirjeellisiä määräyksiä, joissa hän varoittaa ryhtyvänsä pakkoluonteisiin toimenpiteisiin, ellei tätä järjestystä saada toimeksi.

Marraskuun 19 pnä 1921 Vladimir Iljitš kirjoitti Kremlin komendantille: „Eilen klo 8 illalla oli luonani Osip Petrovitš *Goldenberg*. Vaikka komendantille ja vartijoille sanottiin siitä ainakin puoltatuntia ennen ellei aikaisemminkin, hänet *pidätettiin* Kansankomissaarien Neuvostossa *ylhäällä* eikä alakerrassa.

Vielä kerran — enkä suinkaan ensimmäistä kertaa — kiinnitän huomiotanne tähän järjestyksen rikkomiseen. Älkää pakotako minua käyttämään ankaria toimenpiteitä...”¹

Marraskuun 26 pnä 1921 V. I. Lenin kirjoittaa jälleen Kremlin komendantille, että vartijat ovat pidättäneet hänen puheilleen saapuneita: „...olen useammin kuin kerran vaatinut Kremlin komendanttia ja vaadin jälleen — panemaan toimeksi sellaisen järjestyksen, että *puheilleni tulevat voisivat, vaikka heillä ei olisi minikäänlaisia lupalappujakaan, soittaa ilman vähintäkään viivytystä sekä Kremlin portilta että Kansankomissaarien Neuvoston ovelta* sihteeristöön ja III kerroksen puhelinvaihteen tytöille.

Olkoon muistutuksena teille, että suhtaudutte vaatimuksiini huolimattomasti”². Edelleen Lenin antoi yksityiskohtaiset ohjeet, miten se asia oli järjestettävä.

Pientä virastoaan Vladimir Iljitš olisi kernaasti vielä supistanut, jos sellainen olisi käynyt päinsä, ja hän opetti kärsivällisesti ja määrätietoisesti työntekijöitään työhön sivuuttamatta ainoatakaan virhettä pienessä sen enempää kuin isossakaan asiassa.

Vladimir Iljitšin työnteolle on yleensä kuvaavaa se, ettei hän pitänyt mitään asiaa liian pienenä, ettei hänen kannattanut kiinnittää siihen huomiota, jos siitä asiasta oli käytännöllisesti hyödyllisiä tuloksia. Niinpä Vladimir Iljitš esimerkiksi kirjoitettuaan

¹ „Lenin-kokoelma” XXIII, s. 231.— *Toim.*

² Sama, s. 232.— *Toim.*

kirjeen ja annettuaan sen sihteerille postitettavaksi sanoi: „Älkää lähettäkö pyörälähettiä¹ osoitetulle henkilölle, ennen kuin otatte selvää, missä hän nyt on (istunnossa, työhuoneessa, kotona, jne.). Kun saatte tietää *tarkalleen* hänen olinpaikkansa, pankaa kirje kuoreen, neulokaa kiinni jos on tarpeen ja omin käsin painakaa sinetti”. Sen sanottuaan Vladimir Iljitš kysyi veikeä hymy huulillaan: „Osaatteko tehdä sen?” Ja edelleen: „Ehdottomasti kirjoittakaa „ei kuulu toisten avattavaksi” ja varoitakaa lähettiä, että henkilön tulee kuitata kuoreen”. Annettuaan kirjeen osoitetulle henkilölle ja saatuaan kuoreen kuittauksen lähetti palautti kuoren sihteeristöön. Kuori kuittauksineen piti näyttää Vladimir Iljitšille. Niin saatiin täysi tae niin vähimmästä ajan menetyksestä kuin myös siitä, että kirje oli annettu nimenomaan osoitetulle henkilölle eikä se lojunut jossain kansliassa.

Havaitessaan kirjeensä postittamisessa viivytystä Vladimir Iljitš kirjoitti syyskuun 13 p:nä 1921 sapekkaan kirjeen KKN:n Asiainhoitohallintoon: „Eilen tulin havainneeksi, että Fotijevalle antamani kiireellinen asiapaperi... olikin lähtenyt „tavallista”, ts. idioottimaista tietä ja myöhästynyt tuntikaupalla ja ilman minun sekaantumistani toistamiseen olisi myöhästynyt päivämääriä.

Sellainen kanslian työ on sietämätöntä, ja jos vielä kerran käy ilmi senkaltaista hyvin tyypillistä vitkutusta ja työn turmelua, otan apukeinoksi ankarat rangaistukset ja vaihdan henkilökuntaa”.

Ja edelleen Vladimir Iljitš antaa perinpohjaiset ohjeet, miten kirjeitä on lähetettävä:

„Määrään

1) päivystävän sihteerin (jolla tulee poistumisensa varalta olla sijainen ja jonka tulee sopia vaihdosta vuorokausipäivystyksessä olevien puhelintytöjen kanssa) tarkastamaan *omakohitaisesti* jokaisen asiapaperin tai virkakirjeen, jonka annan postitettavaksi;

2) onko *kaikki* kirjoitukset paikallaan (käteen; kiireellinen; kuittaus kuoreessa jne.);

3) onko annettu lähetille heti;

4) ehdottomasti *tarkistamaan puhelimitse* soittamalla asianomaiselle henkilölle;

5) *näyttämään* minulle kuittauksineen palautetun kirjekuoren;

6) myös kojun puhelintytöt täyttämään todella samat säännöt silloin, kun tehtävä on uskottu heille sihteerin poissa ollessa”².

¹ Virkakirjeitä kuljettivat siihen aikaan „pyörälähetit”, puna-armeijalaiset polkupyörillä.— *Toim.*

² „Lenin-kokoelma” XXIII, ss. 226—227.— *Toim.*

Tietäessään keskuksessa sekä paikkakunnilla olevan valtiokoneiston työssä vakavia puutteellisuuksia, joista aiheutui vahinkoa työtätekeville, Vladimir Iljitš suhtautui hyvin huomaavasti nimelleen tai Kansankomissaarien Neuvoston osoitteella tulleisiin työtätekevien kirjeisiin ja valituksiin. Hän velvoitti sihteeristön työntekijät lukemaan kaikki kirjeet ja tiedottamaan hänelle kaikista saaduista valituksista. Erikoisessa Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle antamassaan määräyksessä tammikuun 18 päivältä 1919 Vladimir Iljitš määräsi tiedottamaan hänelle kaikista kirjallisessa muodossa saaduista valituksista 24 tunnin kuluessa ja suullisesti saaduista 48 tunnin kuluessa. Hän vaati myös valvomaan tarkasti hänen valituksista antiensa päätösten täyttämistä.

Vladimir Iljitšin neuvosta Kansankomissaarien Neuvoston vastaanottohuone järjestettiin myöhemmin Kremlin ulkopuolelle, ja kaikki Kansankomissaarien Neuvoston tai sen puheenjohtajan nimelle tulevat kirjeet lähetettiin hänen määräyksestään siihen vastaanottohuoneeseen. Kansankomissaarien Neuvoston vastaanottohuoneen sihteeriksi oli velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin kirjeissä esitettyjen asiain johdosta ja selostamaan kerran kahdessa viikossa Vladimir Iljitšille yleistuloksen. Joulukuussa 1921 Vladimir Iljitšin tietoon tuli, että työtätekevien valitukset ja anomukset, jotka lähetettiin Kansankomissaarien Neuvoston vastaanottohuoneesta neuvostolaisten keskuslaitosten johtajille asiallista ratkaisua varten, jäivät melkein aina vastausta vaille ja täyttämättä. Vladimir Iljitš paheksui sellaista vastuutonta suhtautumista ja kirjoitti kirjeessään keskuslaitosten johtajille: „Kehotan viipymättä ryhdistäytymään. Neuvostolaisen virastokoneiston tulee työskennellä täsmällisesti, rehellisesti ja nopeasti. Sen höltyneisyydestä eivät kärsi ainoastaan yksityisten edut, vaan myös koko hallinta-asia tulee luonteeltaan näennäiseksi, hämäräksi”¹.

Lenin vaati vastedes antamaan mahdollisimman nopeat ja tyhjentävät vastaukset vastaanottohuoneesta lähetettyihin asioihin ja kyselyihin ja varoitti, että „Kansankomissaarien Neuvoston vastaanottohuoneella on oikeus vetää syylliset edesvastuuseen „arvoasemaan” katsomatta”².

Vaatiessaan kaikilta täsmällisyyttä, järjestyneisyyttä ja kurinalaisuutta työssä Vladimir Iljitš antoi itse parhaita näytteitä korkeasta työkultuurista, oikeasta työnjaottelutaidosta ja työpäivänsä järjestelystä. Sen tähden Vladimir Iljitš ei ollut koskaan hermostuneen ärtynyt, hän ei kiirehtinyt eikä hätköinyt, vaikka hänellä oli valtavan paljon työtä ja hän hoiti

¹ „Lenin-kokoelma” XXXIV, s. 429.— *Toim.*

² Sama.— *Toim.*

mahdottoman määrän kaikenkaltaisia asioita, vastaanottoja ja puhelinkeskusteluja. Hän teki työtä rauhallisesti ja ehti aina tehdä kaiken suunnittelemansa. Vladimir Iljitš tiesi paremmin kuin kukaan muu ajan arvon ja osasi sitä säästää. Häneltä ei kulunut minuuttiakaan hukkaan. Hän tuli aamuisin työhuoneeseensa aina samaan aikaan, lueskeli paljon lehtiä ja papereita, antoi määräyksensä sihteerille, otti vastaan tovereita, johti istuntoja ja meni aina täsmälleen klo 4 kotiin aterialle. Aterioituaan ja levättyään hieman hän palasi klo 6 tuoden muistonlehdillä paljon merkintöjä — tehtäviä sihteerille, aina tarmoa ja luovaa aloitteellisuutta uhkuen, ja teki työtä myöhään yöhön.

Vladimir Iljitš osasi säästää toistenkin eikä vain omaa aikaansa. Hän ei milloinkaan myöhästynyt mihinkään. Kansankomissaarien Neuvoston sekä Työ- ja Puolustusneuvoston istuntoihin hän tuli tarkalleen määräaikana tai muutamaa minuuttia aikaisemmin. Leninin johtamat istunnot alkoivat täsmälleen määräaikana, olipa läsnä minkä verran väkeä hyvänsä. Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston myöhästyneiden jäsenten nimet merkittiin Vladimir Iljitšin toimeksiannosta aina pöytäkirjaan, jota paitsi siinä osoitettiin, kuinka monta minuuttia kukin oli myöhästynyt. Jos myöhästymiset toistuivat ilman pätevää syytä, Vladimir Iljitš varoitti myöhästynyttä, että tämä saa vastaisuudessa muistutuksen, joka julkaistaan lehdistössä.

Vladimir Iljitš ei koskaan odottanut, jos joku tuli hänen puheilleen sovittuna aikana. Niinä harvoina kertoina, kun hän joutui pitkittämään muutaman minuutin asiakeskusteluun jonkun aikaisemmin saapuneen työntekijän kanssa, hän kutsui sihteerin juuri asiakkaalle määrättynä aikana ja pyysi tätä pyytämään odottavalta toverilta anteeksi pientä viivytystä. Kun Vladimir Iljitš ei voinut tai ei katsonut tarpeelliseksi ottaa jotakuta vastaan, hän sanoi tavallisesti: „Vastatkaa kieltävästi mutta vain kohteliaasti”.

Jokainen keskustelu Vladimir Iljitšin kanssa jäi ainaaksi erikoisena tapahtumana sen mieleen, jolla oli onni olla hänen puheillaan. Se johtui siitä, että Vladimir Iljitšillä oli erinomainen taito nostaa ihmistä, tämän omaa käsitystä itsestään. Vladimir Iljitšillä oli hyvin kehittynyt omanarvontunto, ja hän osasi arvostaa ja vaalia sitä jokaisessa. Vladimir Iljitš ymmärsi jokaisen toverin mielentilan.

Hänen luonaan kävi silloin tällöin tovereita, jotka olivat menettämäisillään uskon itseensä, voimiinsa, lannistuivat suunnattoman raskaasta työstä, olivat kärtyisiä ja väsyneitä; toisinaan heidän keskuudessaan oli kahnausta. Mutta heti kun he tulivat Leninin työhuoneeseen, kahnaus haihtui kuin pelkästään Vladimir Iljitšin läsnäolon vaikutuksesta. Henkilöt, jotka olivat

tullessaan olleet masentuneita, vailla uskoa itseensä, lähtivät hänen luotaan siivittyneinä. Vladimir Iljitš osasi löytää jokaisessa parhaan, osoittaa sen parhaan ja osasi synnyttää sellaisen mielialan, että ihmiselle ikään kuin avautuivat uudet näköalat ja hän sai uusia voimia.

Vladimir Iljitš oli hyvin kohtelias ja ystävällinen kaikille, ja hänen käytöstapansa olivat yksinkertaiset. Hän ei koskaan unoh-
tanut kiittää palveluksesta, kaikkein mitättömimmästäkään, esi-
merkiksi kun hän pyysi tuomaan sanomalehden.

Siivooja, joka piti huolta uuninlämmityksestä hänen huonees-
saan, kertoi hyvin liikuttuneena, miten leppoisasti ja ystävälli-
sesti Vladimir Iljitš keskusteli hänen kanssaan tavatessaan
työhuoneessaan. Vladimir Iljitšin mielestä oli halpamaista, neu-
vostoihmisen ja kommunistin arvolle sopimatonta kohdella kar-
keasti ihmistä, joka on alemmassa asemassa eikä sen tähden
rohkene vastata.

Tämä taito arvostaa ja vaalia syvällisesti omanarvontuntoa
ja kunnioittaa yksilöllisyyttä jokaisessa oli Vladimir Iljitšin
erikoispiirteenä. Sen tähden jokaisen oli hyvä olla hänen lähetty-
villään ja työ luontui.

V. I. Lenin uskoi palavasti joukkoihin ja osasi ihmeellisellä
tavalla mobilisoida ne taisteluun. Hän ymmärsi hyvin mitä vai-
keuksia ja kieltäymyksiä työtätekevät saivat kokea sotavuosina
ja kansantalouden rappiokaudella ja vaistosi syvällisesti kansan-
joukkojen kärsimykset.

Lenin näki Neuvostovallan kaikkien saavutusten ja voitto-
jen takeen kiinteässä yhteydessä kansanjoukkoihin eikä kos-
kaan salannut niiltä vaikeuksia tai tilanteen vaarallisuutta. Hän
sanoi, että Neuvostovallan kaikki voimat pohjautuvat työläisten
luottamukseen ja tietoiseen suhtautumiseen. Yleisvenäläisen
Toimeenpanevan Keskuskomitean, Moskovan Neuvoston, tehdas-
komiteoiden ja ammattiliittojen yhteisistunnossa lokakuun
22 p:nä 1918 pitämässään puheessa Lenin sanoi: „Luullakseni
laajat kansanjoukot eivät tajua kokonaisuudessaan sitä vaaraa,
mikä meitä uhkaa, mutta koska me voimme toimia vain nojau-
tumalla laajoihin kansanjoukkoihin, niin Neuvostovallan edus-
tajien päätehtävänä on saattaa näiden kansanjoukkojen tietoon
nykytilanteen koko totuus, olipa se ajoittain miten raskas
tahansa”¹.

Tämä Leninin syvälinen usko joukkoihin, työläisten luokka-
vaistoon piti yllä Leninin horjumatonta arvovaltaa ja kansan
rajatonta rakkautta häntä kohtaan. Työläisissä, puna-armeijalai-
sissa ja talonpoikaisköyhälistössä hänen vetoomuksensa saivat

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 94.— *Toim.*

aina innokasta vastakaikua. Leninin kehotuksesta he kestivät miten suuria kieltäymyksiä ja uhreja hyvänsä puolustaessaan Lokakuun sosialistisen vallankumouksen valloituksia.

Kansan palava rakkaus Iljitšiään kohtaan, se, että he suhtautuivat häneen kuin rakkaimpaan ja läheisimpään ihmiseen, tuli ilmi työläisten monilukuisissa kirjeissä ja lähetyksissä. „Petrotekstilin” työläiset esimerkiksi kirjoittivat hänelle lähettäessään lahjaksi matkahuovan:

„Kallis ja suuresti kunnioitettu Vladimir Iljitš!

Pietarin tekstiilitrusti lähettää Teille vuosipäivänään palavan tervehdyksensä ohella huovan, joka on sen erään tehtaan valmisteita.

Petrotekstil toivoo, että Te, rakas johtajamme, tuntisitte meidän vaatimattomasta lahjastamme ruumiillisen lämmön lisäksi huokuvan sen, että työläisillä on sydämellinen halu suojata teitä lämmöllään, ja myös kiinnittäisitte huomiotanne siihen, että koneiston ollessa äärimmäisen kulunutta, hävitystilan, puutteen ja pulien vallitessa me teemme työtä aivan yhtä hyvin kuin ennen sotaa ja niinmuodoin pystymme saavuttamaan sen, mitä tahdomme.

Käytä, rakkaimpamme, terveydekseksi”.

Vladimir Iljitš käsitti työläisten ehdottoman vilpittömyyden ja rakkauden ja vastasi heille kirjelasulla näin: „Marraskuun 3 p. 1922. Kalliit toverit! Kiitän sydämellisesti lähettämästänne huovasta, mielestäni se on erinomainen...”¹

Vuoden 1919 alussa Leninin puheilla kävi talonpoika Ivanov. Vladimir Iljitš piti keskinkertaisesta lämpötilasta huoneessaan ja hänen pyynnöstään pidimme silmällä, ettei huoneen lämpötila noussut yli 14°. Jos elohopea pyrki ylittämään sen rajan, avasimme uuninpellin. Palattuaan Moskovasta komennusmatkalta kotiin Ivanov sanoi selostuksessaan kunnan toimeenpanevan komitean istunnossa, että Lenin hyväksyy toimeenpanevan komitean toimintasuunnan, lähettää terveisensä ja sydämellisen kiitoksensa. Samalla Ivanov mainitsi, että Lenin työskenteli huonosti lämmitetyssä huoneessa. Vladimirin läänin, Sudogdan kihlakunnan Milinovan kunnan toimeenpaneva komitea päätti helmikuussa 1919: „Lähettää Leninille toimeenpanevan komitean varoilla vaunullisen halkoja ja tarpeen vaatiessa teettää sepälään rautauunin”².

Johtaessaan Neuvostovaltion toimintaa Lenin noudatti tiukasti kollektiivisen johdon periaatetta. Suuresta arvovallastaan huolimatta hän ei milloinkaan ratkaissut kysymyksiä omin päin

¹ „Lenin-kokoelma” XXXV, ss. 357, 356.— *Toim.*

² „Pravda”, helmikuun 26 pnä 1919.— *Toim.*

Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana. Vladimir Iljitš kannusti jokaisen työntekijän aloitteellisuutta, ei painostanut arvovallallaan, vaan antoi varmuutta. Imartelu, häntyyryys ja liehakointi ei saanut lainkaan sijaa Leninin lähettyvillä. Kansankomissaarien Neuvoston sekä Työ- ja Puolustusneuvoston istunnoissa kaikki puhujat lausuivat vapaasti mielipiteensä käsitteillä olleista kysymyksistä. Melko usein käytiin kovia kiistoja; kävi niinkin, että Kansankomissaarien Neuvoston jäsenten enemmistö hyväksyi päätöksen, josta Vladimir Iljitš oli eri mieltä. Hän myöntyi enemmistön mielipiteeseen, mutta milloin kysymyksellä oli periaatteellinen merkitys siirsi sen ylempään instanssiin, VKP(b):n Keskuskomitean politbyroon tai Venäjän Toimeenpanevan Keskuskomitean käsiteltäväksi ja palasi kiistanalaiseen kysymykseen monta kertaa.

Alkuaikana Kansankomissaarien Neuvoston päiväjärjestykseen esitettiin tavaton määrä kysymyksiä, toisinaan jopa 60 yhteen istuntoon, jota paitsi istuntoja pidettiin vuonna 1918 joka päivä. Se aiheutui osaltaan siitä, että neuvostoelimet eivät olleet vielä saaneet valtiollisen työn kokemusta. Vladimir Iljitš vastusti kovasti ja määrätietoisesti sitä, että pikkuasioita tuotiin Kansankomissaarien Neuvoston ratkaistavaksi, poisti niitä päiväjärjestyksestä ja palautti laitosten ratkaistavaksi. Usein Kansankomissaarien Neuvosto sai asiat ratkaistavakseen valmistamattomina, eikä niistä ollut etukäteen sovittu asiasta kiinnostuneiden laitosten kanssa. Vladimir Iljitšin neuvosta sellaisinkin asiat palautettiin laitoksille esityksen valmistamiseksi. Hänen mielestään silloin oli välttämättä valmistettava esittelyksi lyhyt selostuskirjelmä (korkeintaan 2—3 sivua), Kansankomissaarien Neuvoston tai Työ- ja Puolustusneuvoston päätöksen valmiiksi muotoiltu luonnos sekä asiasta kiinnostuneiden laitosten lausunnot, ja jos jokin laitos oli eri mieltä, oli esitettävä vastaluonnos. Sihteeristön tuli ajoissa lähettää saadut aineistot kaikille Kansankomissaarien Neuvoston jäsenille. Vladimir Iljitš kirjoitti jo joulukuussa 1917 tästä kysymyksestä päätösluonnoksen, jossa määrättiin vaatimaan jokaiselta kansankomissaarilta, joka esitti kysymyksen Kansankomissaarien Neuvoston työjärjestykseen, „kirjallista ennakkoanomusta, jossa tulee osoittaa:

a) mitä kysymys sisältää (lyhyesti) [ei saa rajoittua pelkkään mainintaan (kysymys siitä ja siitä), vaan tulee *esittää* kysymyksen *sisältö*].

b) Mitä nimenomaan ehdotetaan Kansankomissaarien Neuvoston tehtäväksi? (antaa rahaa; hyväksyä *jokin määrätty* päätös yms. tarkkoja mainintoja, *mitä* kysymyksen esittäjä tahtoo).

c) Koskeeko esitetty laitoksen kysymys toisia komissaareja? Ketä nimenomaan? Onko heiltä kirjalliset lausunnot?"¹.

Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti tämän luonnoksen, ja Vladimir Iljitš vetosi siihen alinomaa yhä vain täsmentäen kansankomissariaatteihin ja Kansankomissaarien Neuvoston sihteeristöön kohdistuvia vaatimuksia.

Työn parantaminen ei käynyt helposti, mutta Vladimir Iljitš palasi alituisesti ja hellittämättä asiaan voittaen kansankomissaarien vastarinnan, nämä kun yrittivät säännöllisesti istunnon alussa sujuttaa lisää jonkin kysymyksen, jota sanoivat erikoisen kiireelliseksi. Tämän yhteydessä johtuu mieleen tällainen tapaus. Eräässä Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa tov. Dzierżyński pyysi lisäämään työjärjestykseen kiireellisen kysymyksen. „Onko aineisto?” kysyi Vladimir Iljitš. Tov. Dzierżyński vastasi myöntävästi. Silloin Vladimir Iljitš kysyi minulta onko aineisto. Vastasin ettei ollut. Luontaisella äkkiäpikaisuudellaan tov. Dzierżyński sanoi siihen, että hänen sihteeristönsä oli lähettänyt aineiston mutta Kansankomissaarien Neuvoston sihteeristö oli sen kadottanut. Siitä huolimatta kysymystä ei otettu päiväjärjestykseen. Minäpä annoin heti tehtäväksi kysyä puhelimitse asiaa Dzierżyńskin sihteeristöltä ja sain muutamain minuutin kuluttua selityksen, että aineisto oli *vastikään* lähetetty Kansankomissaarien Neuvostoon. Silloin kirjoitin tov. Dzierżyńskille kirjelapun leikkisässä sävyssä mainiten, että syypää onkin *hänen* sihteeristönsä ja hän häpäisi minut kaikkien kuullen. Tov. Dzierżyński keskeytti istunnon ja lausui minulle anteeksipyyntönsä julkisesti: „Olin väärässä. Kansankomissaarien Neuvoston sihteeristö ei ole kadottanut papereita. Minun sihteeristöni on syyssä”. Tämä pikku tapaus luonnehtii erinomaisen kuvaavasti Felix Edmundovitš Dzierżyńskia.

Pikkuasiain tulvan ehkäisemiseksi Kansankomissaarien Neuvoston kokousjärjestyksestä eräässä Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa jo vuonna 1917 tehtiin ehdotus, että sellaisten asiain tarkastukseen muodostettaisiin erikoinen komissio. Vladimir Iljitš nimitti niitä „vermiselliasioiksi”. Sillä tavalla kirjoitettiin myös Kansankomissaarien Neuvoston pöytäkirjaan: „Muodostettava vermisellikomissio pienten vermiselliasain tarkastamiseksi”. Myöhemmin tämä komissio muutettiin Pieneksi Kansankomissaarien Neuvostoksi, joka joutui olemassaolonsa aikana usean kerran uudestijärjestelyn alaiseksi. Erotukseksi Suuresta Kansankomissaarien Neuvostosta (SKKN) Pienen Kansankomissaarien Neuvoston (PKKN) jäsenenä eivät olleet kansankomissaarit, vaan kansankomissariaattien kollegioiden jäsenet ja osastojen johtajat. Puheenjohtajana oli vartavasten

¹ „Lenin-kokoelma” XXI, s. 96.— *Toim.*

virkaan määrätty toveri. Alkuaikoina POKK:n pöytäkirjat luettiin SKKN:n istunnoissa ja ellei ollut vastaväitteitä pantiin pöytäkirjaan SKKN:n päätöksinä. Myöhemmin Kansankomissaarien Neuvosto antoi Vladimir Iljitšin tehtäväksi vahvistaa POKK:n päätökset Kansankomissaarien Neuvoston nimessä. Mutta Vladimir Iljitš vahvisti ne ainoastaan silloin, jos POKK oli tehnyt yksimielisen päätöksen. Sitä vastoin jos joku POKK:n jäsenistä tai kansankomissaareista oli ollut vastaan tai myös jos Vladimir Iljitš oli itse eri mieltä, hän esitti sellaisen kysymyksen Suuren Kansankomissaarien Neuvoston käsiteltäväksi. Niinpä hän ei esimerkiksi vahvistanut POKK:n helmikuun 3 p:nä 1921 tekemää päätöstä VSFNT:n kaiken rakennustyön yhdistämisestä, vaan siirsi SKKN:n käsiteltäväksi.

Samanlainen järjestys oli myös Työ- ja Puolustusneuvoston (TPN) työssä. TPNeuvoston ratkaistaviksi kuuluvien pienten kysymysten käsittelyä varten järjestettiin TPNeuvoston toimeenpanevat istunnot. Mutta toisin kuin Pienessä Kansankomissaarien Neuvostossa TPNeuvoston toimeenpanevat istunnot erosivat täysistunnoista vain siinä, että oli eri puheenjohtaja. TPNeuvoston täysistuntojen puheenjohtajana oli V. I. Lenin, toimeenpanevan istunnon puheenjohtajana oli tavallisesti tov. Avanesov tai A. A. Andrejev. Kävi joskus niin, että käsiteltynä kullussa toimeenpaneavassa istunnossa tuli ilmi, että pieneltä näyttänyt kysymys kasvoi isoksi periaatteelliseksi kysymykseksi. Silloin TPNeuvoston istuntoon kutsuttiin Vladimir Iljitš (hänen työhuoneensa oli välittömästi istuntosalin vieressä) ja TPNeuvoston istunto ilmoitettiin täysistunnoksi. Kyseisen asian käsittelyn loputtua Vladimir Iljitš palasi työhuoneeseensa, ja istuntosalissa jatkui TPNeuvoston toimeenpaneva istunto. Se järjestys kuvastui myös TPNeuvoston pöytäkirjoissa.

Vladimir Iljitš vahvisti Työ- ja Puolustusneuvoston nimessä TPNeuvoston toimeenpanevien istuntojen päätökset samoin kuin POKK:n päätökset vain sillä ehdolla, ettei ollut TPNeuvoston tai Kansankomissaarien Neuvoston jäsenten vastaväitteitä. Muussa tapauksessa ne esitettiin TPNeuvoston täysistunnon työjärjestykseen.

Vladimir Iljitš ei ratkaissut omin päin edes niinkään pieneltä näyttävää kysymystä kuin istunnon siirtämistä määräpäivästä toiseen päivään tai toiselle tunnille, vaan antoi sihteerin tehtäväksi kysyä kaikkien Kansankomissaarien Neuvoston jäsenten mielipidettä, vaikkei sellaisissa tapauksissa kukaan ollut koskaan vastaan. Marximin-leninisin instituutin arkistossa on tallella sellaisia „kyselypöytäkirjoja”. Niissä on koneella lyötynä kaikkien Kansankomissaarien Neuvoston tai Työ- ja Puolustusneuvoston jäsenten nimet ja jokaisen nimen kohdalle on merkitty myöntävä sana „3a”.

Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa oli oikeus olla läsnä kansankomissaareilla sekä heidän varamiehillään, jotka kansankomissaarin poissaollessa saivat ratkaisevan äänioikeuden. Neuvotteleva äänioikeus oli kansankomissariaattien kollegioiden jäsenillä. Vladimir Iljitš pyrki aina siihen, ettei istunnoissa ollut liikaa väkeä ja että ne pidettiin asiallisesti, mahdollisimman vähässä ajassa. Erikoisen hellittämättä hän pyrki välttämään kansankomissariaattien lähettämien selostajien suurta tulvaa. Ensi aikana heitä oli paljon. Enemmistö oli istunnoissa läsnä „kaiken varalta”, jospa tarvitaankin jotain lisäselitystä, jota kansankomissaari tai varakansankomissaari eivät pysty antamaan! Sellainen herätti Vladimir Iljitšin puolelta vastalauseita, koska se häiritsi istuntoa ja pakotti työntekijät jättämään työnsä. Hän vaati, että kansankomissaarien tai varakansankomissaarien oli kyettävä itsenäisesti antamaan tiedot työjärjestykseen esittämistään asioista.

Kerran Kansankomissaarien Neuvoston iltaiistunnossa ennen järjestyksessä olevan asian käsittelyä Vladimir Iljitš antoi määräyksen päästää sisään viereisessä huoneessa odottavat selostajat. Niinpä istuntosaliin alkoi tulla selostajia jonona — lähes kaksikymmentä henkilöä. Viimeisten sisään tullessa koko sali nauroi aivan homeerista naurua. Vladimir Iljitšin vaatimuksesta Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi sinä päivänä päätöksen, joka supisti päiväjärjestyksen jokaisen kysymyksen selostajamäärän yhteen tai kahteen henkilöön jokaisesta laitoksesta. Mutta sekin oli paljon.

Tavallisesti Vladimir Iljitš ei käynyt huoneessa, missä selostajat odottivat. Mutta mennessään sattumalta kerran myöhään illalla Kansankomissaarien Neuvoston istunnon aikana huoneen läpi hän näki sen olevan täynnä väsyneitä rasittuneita ihmisiä, jotka istuivat paksussa tupakansavussa kuka šakkia pelaamassa, kuka lehteä lukemassa tai keskustellen vierustoverien kanssa ja odottaen kutsua monesti vain kuullakseen istunnon lopussa, että kysymyksen käsittely oli lykätty. Vladimir Iljitšin valtasi suuttumus. Hän läksytti meidät typerästä järjestyksestä ja antoi heti paikalla asialliset ohjeet työn parantamiseksi. Pitää saada järjestetyksi, että selostajat tulevat ainoastaan 15 minuuttia ennen kysymyksen kuuntelua, hän sanoi. Sitä varten hän pani toimeksi sellaisen järjestyksen, että istunnon alussa tarkastettiin koko työjärjestys ja päätettiin, mitkä kysymykset työjärjestykseen jätettiin, mitkä otettiin pois, ja suunniteltiin kysymysten vuorot. Aluksi otettiin ne asiat, joista oli selostajia, työjärjestyksen loppuun jäivät kysymykset ilman selostajia. Sihteerin tuli jo ennen istuntoa ottaa yhteys selostajaan, ottaa selville, missä tämä oli istunnon alkaessa, sopia selostajan kanssa, että tämä piti auton valmiina, ja heti kun työjärjestyksen vuorot selviää,

hänen piti tiedottaa selostajalle likipitäinen aika, milloin kyseinen asia tulee kuunneltavaksi. Jos työn kulussa selvisi, että kysymys lykkäytyi, piti selostajalle taas soittaa siitä. Vladimir Iljitš nimitti sitä „selostajan pitämiseksi puhelinmatkan päässä”.

Lokakuun 13 p:nä 1921 Vladimir Iljitš antoi kirjallisen määräyksen Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston asiainhoitajalle:

„Pyydän Teitä panemaan toimeksi, sovittuanne ensin Pienen Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan kanssa (ja selitettyänne sihteereille), että

tulisi muutos selostajien kutsumisjärjestyksessä (sekä Suureen että Pieneen KKN).

Nykyään selostajat saavat yleisen kutsun istuntoon ja odottavat tuntimääriä.

Se on kelvotonta ja kaameaa järjestystä.

On saatava aikaan, että selostajat kutsuttaisiin *yhdeksi määrätunniksi*.

Kun tarkistetaan *kahdesti* puhelimitse, tarvitaanko selostajia ja ketä, ja kun määrätyn istunnon asiat (selostajia tarvitsevat asiat sekä asiat ilman selostajia) pannaan *oikeaan* järjestykseen, voidaan ja pitää saada aikaan se, *etteivät* selostajat *odota 15 minuuttia enempää*.

Pyydän Teitä harkitsemaan tarkasti, viipymättä suunnittelemaan sellaisen järjestyksen ja ilmoittamaan minulle siitä päätös, jonka tehköön Kansankomissaarien Pieni Neuvosto”¹.

Lenin johti istuntoja mestarillisesti. Ollessaan puheenjohtajana Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston istunnoissa hän pyrki aina saamaan keskustelun suppeaksi, että puheenvuoroja käyttävät puhuivat asiaa, tekemättä sivuhyppyjä. Kun kysymys oli selvä, Lenin vaati antamaan ainoastaan numerotietoja ja käytännöllisiä ehdotuksia. Pitkiä puheita istunnoissa hän piti hyödyttömänä ajanhukkana. Vladimir Iljitš pääsi aina nopeasti selville käsitteillä olevasta kysymyksestä ja keskustelua kuunnellessaan teki samanaikaisesti muutakin. Tunnetaan hänen kirjoituksensa „Venäjän kielen puhdistuksesta”. Hän kirjoitti sen erään istunnon aikana ja antoi sulkeissa aliotsikon: „Mietteitä jouten ollessa eli kokouspuheita kuunnellessa”.

Pieninkin melu istunnoissa häiritsi Vladimir Iljitšiä, ja hän vaati täydellistä hiljaisuutta ja järjestystä.

Sen jälkeen kun oli kielletty tupakoimasta istuntosalissa, Kansankomissaarien Neuvoston jäsenet tupakoivat ison kaakeliuunin takana, joka oli salissa ikkunoita vastapäätä keskellä seinää, lähellä ovea. Tupakoitsijat puhalsivat savun uuninluukkuun

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 447.— Toim.

ja piilossa puheenjohtajan silmältä vaihtoivat toisinaan mieliteitä kuiskaamalla. Vladimir Iljitš ei kieltänyt tupakoimasta uunin takana ja nimitti sitä nurkkaa leikillä klubiksi, mutta sieltä puhetta kuullessaan huomautti: „Hiljaa siellä klubissa uunin takana”.

Vastustaessaan pitkien puheiden pitämistä istunnoissa Vladimir Iljitš kirjoitti Kansankomissaarien Neuvoston erään istunnon aikana vuoden 1919 alussa kirjelapun oikeusasiain kansankomissaarille D. I. Kurskille:

„On aika säännöstellä KKNeuvoston yleinen kokousreglementti.

1. Selostajille 10 minuuttia.
2. Puhujille 1. kerran 5, 2. kerran 3 minuuttia.
3. Enempää 2 kertaa ei saa puhua.
4. Työjärjestykseen 1 puolesta ja 1 vastaan 1 minuutin kumpikin.

5. Poistot KKN:n *erikoisten* asetusten mukaan”¹.

Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti aikasäännöstelyn тов. Kurskin alustuksen perusteella huhtikuun 5 p:nä 1919.

Oli vaikea aina mahdollistaa asiaansa niihin puitteisiin, ja kävi joskus niin, että joku Kansankomissaarien Neuvoston jäsen tahtoessaan voittaa edes minuutin lisää puheenvuorolleen pyysi lupaa sanoa „työjärjestykseen”. Mutta Vladimir Iljitš ei antanut lupaa, vaan sanoi, että se ei ollut lisäys järjestykseen, vaan epäjärjestykseen.

Kerran Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa Vladimir Iljitš arvosteli hyvin ankarasti erään puolueeseen kuulumattoman sotilasasiain specialistin selostuksen, jolle oli kysymyksen tärkeyden vuoksi myönnetty aikaa 20 minuuttia. Tehtyään joukon asiallisia huomautuksia Vladimir Iljitš virkkoi hänelle odottamatta: „Tulkaa luokseni huomenna kello yhdeltä päivällä, neuvon teitä, miten pitää selostukset tehdä”. Seuraavana päivänä tämä työntekijä tuli määräaikana. Vladimir Iljitš keskusteli hänen kanssaan kokonaisen tunnin ja miehen lähdettyä tuli sihteeristöön tyytyväisenä hymyillen ja virkkoi huoneessa kävellessä: „Kylläpä osaavat tehdä selostuksen kun tahtovat”. Saatiin kuulla, että se sotilashenkilö oli valvonut koko yön ja pitäen ohjeenaan Leninin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa antamia neuvoja oli kirjoittanut selostuksensa uudella tavalla. Vladimir Iljitš oli aina hyvin ankara huomattessaan työssä vikoja, mutta hän ilostui jokaisesta, pienimmästäkin menestyksestä, kun se vain oli todellinen, eikä koskaan unohtanut mainita siitä.

¹ „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 301.— *Toim.*

Vastustaessaan paperitulvaa Vladimir Iljitš vaati tinkimättä lyhyttä kirjallista selitystä ja toisti usein, ettei suinkaan kukaan lue eikä pysty lukemaan pitkiä selostuksia. Eräässä kirjeessään hän kirjoitti syyskuussa 1921: „Kirjoittakaa lyhyesti, sähkötystyyliin ja erottakaa erikoiset lisäykset, jos on tarpeen. Pitkää tuskin luen lainkaan.

Jos on käytännöllisiä ehdotuksia, erottakaa ne erikoiselle arkille, erittäin lyhyesti, kuin sähkö, ja sihteerille kopio”¹.

Tavallisesti Vladimir Iljitš aloitti paperin lukemisen lopusta, ts. käytännöllisestä ehdotuksesta, jättäen sivuun „belletristikan”, kuten hän sanoi. Jos käytännölliset ehdotukset olivat asiallisia, Vladimir Iljitš silmäili koko paperin. Hän luki tavattoman nopeasti. Sivu tuli luetuksi sillä, kun hän sen silmäili.

On laajalti tiettyä, että Vladimir Iljitš piti alituisesti huolta ihmisistä. Mutta huolenpito ei ollut ainoastaan laajakantoista, se oli hienoa, herkkätunteista ja tavattoman huomaavaista kyseisen henkilön kaikkia tarpeita kohtaan. Vladimir Iljitš kirjoitti kirjeitä ja kirjelappuja moniin laitoksiin, että oli välttämättä myötävaikutettava jonkun henkilön asiaan, mutta *ei* koskaan *määrännyt*, vaan *pyysi* auttamaan toveria: huolehtimaan ravinnosta, polttopuista, vaatetuksesta, hoidosta, välttämättömästä levosta jne., yms.

Hän kirjoitti kirjelapun Moskovan kansanvalistusosaston talouspuolen päällikölle: „Ivan Ivanovitš Skvortsoville (Stepanoville) pyydän järjestämään lähelle Moskovaa kesänviettopaikan, mahdollisuuksien mukaan niin, että on kasvismaa”².

Pannessaan merkille, että Keskustilastohallinnon apulaisjohtaja A. I. Hrjaštševa oli alituisesti läsnä Kansankomissaarinen Neuvoston istunnoissa, jotka päättyivät siihen aikaan klo 1—2 yöllä, Vladimir Iljitš kirjoitti istunnon aikana kirjelapun sihteerille: „On sääli Hrjaštševaa, jos hän asuu kaukana ja kulkee jalkaisin.

Selittäkää hänelle, että sellaisina päivinä, kun ei ole tilastoasioihin kuuluvia kysymyksiä, hän voi lähteä pois aikaisemmin tai jopa olla tulematta”. Ja kun lienee pelännyt, että Hrjaštševa voi loukkaantua, lisäsi: „Kun tulee tilaisuus sanoa sopivasti”³.

Sellaisia kirjelappuja Vladimir Iljitš kirjoitti tavallisesti pienille muistikirjan lehdille, niitä oli hyvin paljon, mutta ehkä suullisia Vladimir Iljitšin ohjeita sihteerille oli vielä enemmän: on soitettava sille ja sille työntekijälle, otettava selvää saadaanko apua, sovittava konkreettisesti ja annettava tieto tarvitsevalle toverille.

¹ „Lenin-kokoelma” VIII, s. 50.— *Toim.*

² „Lenin-kokoelma” XX, s. 354.— *Toim.*

³ „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 287.— *Toim.*

Eräässä Työ- ja Puolustusneuvoston istunnossa Keskus-tilastohallinnon johtaja tov. Popov esitti kerran kysymyksen siitä, että hänen käyttöönsä annettaisiin henkilöauto. Päätettiin antaa hänelle auto. Mutta istunnon jälkeen Vladimir Iljitš sanoi minulle: „Hänelle on tietysti auto annettava, mutta ei sellaisia kysymyksiä pidä ottaa TPNeuvoston istuntoon. Toverit ovat usein avuttomia elämänsä järjestämiskysymyksissä, heitä pitää auttaa, heillä on ylettömästi työtä eivätkä he jouda ajattelemaan itseään, mutta teidän kuuluu huolehtia heistä. Teidän tulee olla jokaisen kansankomissaarin äitinä, sisarena ja hoivaajana”.

Ja hän todella antoi melko usein huolekseni sellaisen tehtävän, kirjoittipa omakätisesti muodollisen päiväkäskykin, että minun tuli huolehtia elintarvikeasiain kansankomissaarin A. D. Tsurupan voinnista, pitää silmällä hänen ruokailuaan, lepoaan, että hän lähtisi aikanaan parantolaan ja tottelisi lääkärin määräyksiä. Eräässä Tsurupalle lähettämässään kirjelapussa Vladimir Iljitš kirjoitti: „...Alatte suhtautua kerrassaan mahdolltomasti valtion omaisuuteen”¹.

Valtion omaisuudella Vladimir Iljitš tarkoitti tarpeellisen työntekijän vointia. Ehdottaessaan jonkun toverin välttämätöntä pitkällistä hoitoa Vladimir Iljitš sanoi, että hänet pitää lähettää perusteelliseen korjaukseen. Lähettäessään virastostaan erään työntekijän Ufaan hoitoon hän kirjoitti tämän mukana erälle johtavalle toverille kirjeen käyttäen tällaisia sanoja: „...meidän on välttämättä saatava... tämä „valtion omaisuus” ...kuntoon”.

Kansankomissaarien Neuvoston ruokala perustettiin Vladimir Iljitšin aloitteesta. Maassa vallitsi nälänhätä. Johtavilla työntekijöillä oli ehkä vain hieman parempi ravinto kuin muilla. Kerran Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa sattui eräs Neuvoston jäsen pyörtymään. Paikalle kutsuttu lääkäri totesi, että pyörtymiskohtauksen aiheutti pääasiallisesti nälkä. Vähän sen jälkeen Vladimir Iljitš sanoi minulle: „Katsokaapa tovereita. Eräät ovat laihtuneet niin, että ovat kerrassaan mahdottoman näköisiä. Järjestäkää ruokala aluksi noin 30 hengelle ja ottakaa sinne kaikkein heikentyneimmät, nälkiintyneimmät.” Ruokala järjestettiin Kremlissä niin sanotussa „Ritarihuoneessa” ja siihen otettiin aluksi 30 henkeä „kaikkein heikentyneimpiä”. Vähitellen ruokala laajeni. Myöhemmin se siirrettiin pois Kremlistä ja annettiin Kremlin Lääkintä- ja saniteettihallinnon huoltoon.

Myös Keskuskomitean lääkintäkomissio perustettiin Vladimir Iljitšin aloitteesta. Usein joku toveri väsytti itsensä työllä niin, että lääkäri määräsi viipymättä ottamaan levon ja hoitoa. Sellaisissa tapauksissa Vladimir Iljitš vaati tinkimättä täyttämään lääkärin määräyksen. Mutta työllä itsensä rasittanut toveri luuli

¹ „Lenin-kokoelma” XXI, s. 280.— *Toim.*

olevansa korvaamaton, työ pysähtyy ja vallankumous joutuu tuohon, jos hän ottaa loman. Lääkäreitä ei toteltu, haaskattiin voimia ja vahingoitettiin terveyttä. Vladimir Iljitš järjesti Politbyroon päätöksellä sairaalle toverille loman ja antoi Keskuskomitean sihteerin tehtäväksi huolehtia sen toimeenpanosta, ts. siitä, että sairas toveri lähti lomalle ja hoitoon. Sitä oli enimäkseen vaikeata saada aikaan, ihmiset tekivät työtä niin innokkaasti, niin uhrautuvasti. Huolenpito siitä vei aikaa ja rasitti Keskuskomitean sihteeristöä. Silloin Vladimir Iljitš perustikin Keskuskomitean lääkintäkomission.

Vladimir Iljitšillä oli hyvin kehittynyt huumorin taju. Hän nauroi usein raikuvasti ja hereästi. Hänen naurunsa sai vaistomaisesti kaikki toisetkin nauramaan. Vladimir Iljitš nauroi istunnoissa ja myös työhuoneesta kuului usein hänen naurunsa. Hän oli aina reipas ja elämäniloinen. Jokainen Vladimir Iljitšin lähetyvillä tunsu suorittavansa tarpeellista tehtävää, sillä hän osasi arvostaa jokaista oikein ja panna jokaisen oikealle paikalle, ja vielä sen tähden, että hän opetti suorittamaan jokaisen asian loppuun, käytännölliseen tulokseen. Se nostatti työssä intoa tavattomasti, ja Vladimir Iljitšin tiukasta vaativaisuudesta sekä kovin, toisinaan äärimmäisen jännittyneestä työpäivästä huolimatta työnteko hänen lähetyvillään oli meistä aina juhlaa.

Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana Lenin pysyi yhtä yksinkertaisena ja vaatimattomana kuin oli ollut maanpaossa eläessään. Hänen jokapäiväinen elämänsä oli yhtä vaatimatonta. Leninin yksityiselämän ja niiden aatteiden välillä, joita hän julisti, ei syntynyt koskaan ristiriitaa. Hänessä yhdistyi sopusointuisesti yksilöllinen ja yhteiskunnallinen.

Oikeutetusti puhutaan Leninin vaatimattomuudesta, mutta sitä vaatimattomuutta ei pidä ymmärtää sanan pikkuporvarillisessa merkityksessä, kun se yhdistetään itsehalveksuntaan, vaan sanan ylevimmässä kommunistisessa merkityksessä. Leninissä vaatimattomuus yhdistyi erinomaiseen omanarvontuntoon ja syvälliseen vastuuntuntoon neuvostokansaanhänen kaikesta, mitä maassamme tapahtui. Senpä tähden hän tajusi niin syvällisesti kansanjoukkojen kärsimykset ja iloitsi niin innokkaasti jokaisesta saavutuksesta.

Lenin sanoi, että johtaja vastaa paitsi omista teoistaan myös siitä, mitä tekevät hänen johtamansa.

Leninillä oli kristallinpuhdas sydän, hän oli syvällisen totuudellinen koko olemukseltaan, syvällisen periaatteellinen ja ankaran vaativainen itseään kohtaan niin pienessä kuin suuressa. Nadežda Konstantinovna kertoi, että jopa ratkaistessaan täysin henkilökohtaisia asioita Vladimir Iljitš kysyi itseltään, mitä niistä sanovat työläiset.

Vladimir Iljitš oli hyvin kiintynyt perheeseensä ja suhtautui erinomaisen hellästi ja huolehtivaisesti Nadežda Konstantinovnaan ja Maria Iljinitšnaan, joka kävi monta kertaa tapaamassa häntä ulkomailla emigraatiossa ja asui hänen kanssaan Moskovassa Kremlissä. Kun Nadežda Konstantinovna sairasti, Vladimir Iljitš piti itse huolta hänen hoidostaan. Toisinaan Kansankomissaarien Neuvoston istunnon aikana hän pyysi minua käymään Nadežda Konstantinovnan luona tietämässä, tarvitsiko tämä ehkä jotain, ja ettei tarvinnut häiritä ketään ovikellon soitolla, antoi minulle heidän asuntonsa avaimen.

Vladimir Iljitš piti hyvin suurella arvolla ystävyyttä ja osasi kiintyä ihmisiin voimakkaasti. Mutta ei minkäänlainen kiintymys voinut estää häntä tekemästä ainiaaksi ja jyrkästi eroa niistä, jotka pettivät työväenluokan asian ja kävivät aatteellisesti hänelle vieraiksi. Niinpä hän rikkoi välinsä Martovin kanssa, joka oli ollut hänen nuoruudenystävänsä, ja Plehanovin kanssa, jota hän oli aikaisemmin kunnioittanut suuresti, Potresovin ynnä muiden kanssa.

Olisi kuitenkin väärin luulla, että se kävi häneltä helposti. Eronteko ennen läheisistä ihmisistä koski kipeästi Vladimir Iljitšiin.

Todellisenä patrioottina Lenin rakasti rajattomasti Isänmaataan ja oli ylpeä siitä, että nimenomaan venäläinen kansa on näyttänyt koko maailmalle suurenmoisen esikuvallisesti, miten taistellaan vapauden ja sosialismin puolesta, ja oli valmis kaikkiin uhrauksiin Isänmaan puolustuksen hyväksi. Maaliskuun 1 p:nä 1920 työtätekevien kasakkain I Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa Lenin sanoi: „Sitä Venäjää, joka on vapautunut, joka on kahden vuoden kärsimyksin toteuttanut neuvostovallankumouksensa, sitä Venäjää tulemme puolustamaan viimeiseen veripisaraan!”¹

Älitiäinen työnteko melkein ilman lepoa ja siitä johtunut liikerasitus, pitkällisen maanpaon vaivat ja myös terroristin luodin jälkiseuraukset horjuttivat ennenaikaisesti Leninin terveyttä. Joulukuussa 1922 hän sai vaikean tautikohtauksen. Mutta hän jatkoi työntekoa vaikeasti sairaanakin, kirjaimellisesti niin pitkälle kuin ihmisen voimat suinkin kestävät.

Kun hän ei enää kyennyt kirjoittamaan, taudin kaatamana, vuoteenomana asunnossaan Kremlissä Vladimir Iljitš saneli tammi- ja helmikuussa 1923 viimeiset artikkelinsa ja kirjeensä, joissa hän teki yhteenvedot kuljetulta taipaleelta ja hahmotteli selvän, syvällisesti harkitun suunnitelman sosialismin rakentamisesta maassamme. Ne artikkelit olivat Leninin poliittinen testamentti puolueelle ja neuvostokansalle.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, s. 369.—Toim.

Lyhyessä kirjoituksessa ei voida tietenkään selittää perinpohjaisesti V. I. Leninin työtyyliä. Se vaatisi suurta tieteellistä tutkielmaa. Tämän kirjoituksen tarkoituksena on vain esitellä muutamia V. I. Leninin jokapäiväisessä työssään Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana noudattamia tapoja ja menettelmiä sekä niitä perusvaatimuksia, jotka hän katsoi neuvostovaltion hallintakoneiston työntekijöille kuuluviksi, ja näyttää millaisia piirteitä Vladimir Iljitšissä oli ihmisenä.

L. A. FOTIJEVA

V. I. LENININ TYÖHUONE KREMLISSÄ

Nykyään on vaikea kuvitellakin, miten alkeellisissa oloissa V. I. Lenin joutui työskentelemään vuosina 1918 ja 1919, mitä tulee kansliakoneistoon ja varsinkin mitä tulee alkeellisiin mukavuuksiin. Sitä ei tavallaan voi puolustaa tai selittääkään millään! Ja sillä on kuitenkin puolustuksensa ja selityksensä historiallisissa olosuhteissa, joita ei sovi unohtaa. Sodan hävitys kautta maan, melkein joka päivä uusi uhka suoranaisesti Neuvostovallan olemassaololle, taistelu kireimmillään! Joudettiin ajattelemaan kansliakoneiston kunnostamista? Melkein kaikissa laitoksissa oli säilynyt vanha virastokoneisto, jolla hirveän monista puutteellisuuksistaan huolimatta oli kuitenkin tarpeellinen harjaantumus ja joka oli ulkonaisesti hyväkuntoinen.

Kansankomissaarien Neuvoston virasto oli luonnollisesti muodostukseltaan uusi ja enin osa sen ensimmäisiä työntekijöitä ei ollut koskaan aikaisemmin ollut tekemisissä kanslia-asioiden kanssa. Sillä oli omat hyvät puolensa, sillä juuri sen tähden Kansankomissaarien Neuvoston koneisto erottui tuohon aikaan edukseen toisista, kun siitä puuttui byrokratismi, joka tärveli ja tukahdutti kaikkia laitoksia nostattaen parkua ja valitusta. Emme ehkä nyt osaa kuvitella missä määrin sitä silloin yleensä oli. Me muodostimme itse, luovaa tietä, usein Vladimir Iljitšin ohjeiden mukaan virastokoneistomme. Mutta voi, kuinka usein jouduimme tekemään jo kauan sitten löydettyjen Amerikkain löytöjä! Askel askelelta, hitaasti ja vähitellen opimme tekemään työtä ja parantamaan hiljakseen Vladimir Iljitšin työoloja. Nykyiset olot¹ eivät ole sittenkään lainkaan verrattavissa niihin oloihin, missä Vladimir Iljitš työskenteli.

Haluan edelleen kuvata, millainen Vladimir Iljitšin työhuone Kremlissä oli aivan alussa ja millainen sitten loppuaikoina.

¹ Kirjoitus on vuodelta 1926.—*Toim.*

Vladimir Iljitš vietti siinä huoneessa enimmänsä osan aikaansa. Viiden vuoden aikana se vaatimaton huone oli keskiönä, jonne kulkeutui joka puolelta maailmaa aatteita, toiveita, epäilyjä, ja hyökyi rakkauden ja vihan tunteita, siinä ajatteli, loi ja taisteli vuosisatamme suurin nero.

Alkuaikoina, kun hallitus oli muuttanut Pietarista Moskovaan ja Kansankomissaarien Neuvosto siirtynyt Smolnasta Kremliin, koko Kansankomissaarien Neuvoston huoneisto käsitti 6 peräkkäistä huonetta, siinä luvussa oli myös V. I. Leninin työhuone. Välittömästi Kansankomissaarien Neuvoston huoneiston vieressä, siihen kuuluvan leveän käytävän päässä oli Vladimir Iljitšin asunto, jossa oli tuolloin neljä pientä, vaatimattomasti sisustettua huonetta. Myöhemmin, kun Kansankomissaarien Neuvoston huoneisto sai tilaa rakennuksen toisesta siivestä, hänen asuntoonsa lisättiin yksi huone, jota hänen sairautensa aikana käyttivät päivystävät lääkärit.

Asunnosta pääsi työhuoneeseen käytävän kautta. Vuonna 1918 koko käytävä oli lennättimen hallussa, niin että jäi vain kapea kulkutie. Lennätin toimi vuorokaudet läpeensä jännittyneesti, lähetettiin ja vastaanotettiin sähköitä ja keskusteltiin suoraa linjaa. Nimenomaan tällä lennättimellä välitettiin kaikki kiireelliset ja salaiset tiedotukset, sillä siinä olivat työssä tarkistettut ihmiset, joihin voitiin luottaa.

Jokainen, joka kävi Leninin luona 1918, muistaa lennättimen. Se kuului silloin suoraan Vladimir Iljitšin työhuoneeseen. Siellä sykki maan elämän valtahermo. Sinne kerääntyivät kaikilta rintamilta kaikki tiedot ja sieltä saneltiin käskyt.

Vladimir Iljitš kulki työhuoneeseensa tavallisesti nimenomaan käytävän oven kautta. Sitä vastapäätä on ulko-ovi. Vuoden 1918 lopulla lennätin siirrettiin toiseen huoneistoon ja työhuoneen ovelle määrättiin vartija. Vartijoina oli Kremliissä sijainneen konekiväärrikoulun poikia. Sittemmin ovelle määrättiin vartijat vartavasten Venäjän Erikoiskomitean työntekijöistä.

Sen oven ohi kulkivat kaikki Kansankomissaarien Neuvostossa kävijät, ja siihen aikaan sinne pääsi melkein esteettömästi jokainen, joka halusi ja jolla oli jotain asiaa Kansankomissaarien Neuvostoon.

Vladimir Iljitšin työhuoneesta on toinenkin ovi. Se vie niinsanottuun komeroon (Kremlin yläpuhelinhuoneeseen). Komero oli yhtä välittömässä yhteydessä Vladimir Iljitšin työhuoneeseen kuin lennätin käytävässä, jota paitsi se yhteys säilyi viimeisiin aikoihin asti, tosin suurin muutoksin. Epäilemättä kaikki Vladimir Iljitšin puheilla tuolloin käyneet toverit muistavat komeron niin kuin lennättimenkin.

Komeron kautta toimi puhelinyhteys kansankomissaarien ja VKP:n Keskuskomitean jäsenten työhuoneisiin ja asuntoihin,

Punaisen Armeijan esikuntiin, Pietariin, Harkoviin sekä muihin kaupunkeihin.

Se oli sotarintamien, katastrofaalisten tilanteiden, kriisien ja valkokaartilaisten salaliittojen aikaa. Jostain syystä Vladimir Iljitšin työhuoneessa ei ollut silloin puhelimia, ja hän kävi komerossa puhumassa. Kireinä hetkinä siellä kävivät toisetkin toverit, muistan Sverdlovin, Stalinin, Tsurupan, Tšitšerinin. Puhelintyöntekijöinä vuosina 1918—1919 olivat koetellut työmiehet, jotka olivat tulleet Smolnasta Kansankomissaarien Neuvoston mukana. Vladimir Iljitš nimitti heitä sihteereikseen ja antoi heille usein monenlaisia pikku tehtäviä, pyysi lähettämään kirjeitä, hoitamaan asiakkaiden nimiluetteloa ja kutsumaan jonkun puheilleen, välittämään puhelimitse jonkin tiedotuksen yms. Komerossa kuuli kaiken ja sai ensimmäisenä tiedon kaikista uutisista. Sen ulko-ovi vei portaille. Työhuoneen ovea ei lukittu. Monta kertaa sattui niin, että komeron kautta meni Vladimir Iljitšin työhuoneeseen kenenkään pitämättä silmällä vieraita ihmisiä, joilla oli jotain pyydettävää häneltä. Sittemmin komeron ulko-ovi lukittiin ja ovele määrättiin vartija, joka päästi siitä ainoastaan erikoisen luettelon mukaan tovereita.

Muistan, miten elintarvikeasiain kansankomissaari Tsurupa näki turhan vaivan pyytäessään vartijaa päästämään hänet komeron sohvalle pitkäkseen, kun hän oli saanut Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa pahoinvointikohtauksen liikarastuksesta ja nälästä (se tapahtui 1918).

Myöhemmin, kun Vladimir Iljitšin työhuoneeseen oli asennettu puhelimet ja myöskin elämän päästyä tynempään uomaan, komeron toimena paitsi puhelinyhteyden huolto oli enää vain Vladimir Iljitšin antamien pikku tehtävien suorittaminen.

Puhelintyöntekijätkin muuttuivat. Erikoisen usein Vladimir Iljitš käytti komeron apua, kun tahtoi lähettää nopeasti kirjeen ja saada vastauksen. Hänen neuvostaan otimme komerossa käyttöön kirjat, joihin luettelointiin lähetetyt kirjeet merkitsemällä lähetystunti ja -minuutti, samoin kirjeiden saapuminen päivystäjän allekirjoituksin. Vladimir Iljitšin sairauden aikana komeron kautta oli yhteys Gorkin kylään, komero sai ja lähetti kaiken, mitä Vladimir Iljitš tarvitsi.

Kolmas työhuoneen ovi vei Kansankomissaarien Neuvoston istuntosaliin. Alkuvuosina se oli kaksi-ikkunainen huone, jota sanottiin „punaiseksi saliksi”. Siinä Vladimir Iljitš vietti vuosina 1918 ja 1919 jokaisen illan, sillä Kansankomissaarien Neuvosto piti istuntojaan siihen aikaan joka päivä — paitsi sunnuntaisin — kello puoli yhdeksästä illalla kello 1—2 yöllä. Tupakansavussa oli tukala hengittää, ja kesäisin istunnon lopulla, selostajien pitäessä pitkiä puheitaan Vladimir Iljitš istuutui tavallisesti avoimen ikkunan laudalle kurkottautuen

ikkunasta niin pitkälle kuin saattoi. Lääkärit kielsivät haavoittumisen jälkeen Vladimir Iljitšia oleskelemasta huoneissa, joissa tupakoitiin, ja Kansankomissaarien Neuvostossa tupakointi kiellettiin.

Vuonna 1921 se huone yhdistettiin viereiseen myös kaksiikkunaiseen, ja sillä keinoin istuntosalista tuli neli-ikkunainen.

Vladimir Iljitšin eläessä Kansankomissaarien Neuvoston sihteeristö työskenteli istuntosalissa. Se johtui niin huoneiston puutteesta kuin siitäkkin, että piti välttämättä olla likellä Vladimir Iljitšin työhuonetta, jotta voitiin viivyttelyttä panna hänen määräyksensä täytäntöön.

Esimerkkinä siitä, miten nopeasti ja täsmällisesti Vladimir Iljitšin antamat tehtävät suoritettiin, sopinee kertoa muuan koomillinen tapaus. Eräänä iltana (vuonna 1920, ellen erehdy) Vladimir Iljitš sanoi sihteeristön päivystävälle työntekijälle: „Tuokaa tänne koko Maatalouden kansankomissariaatin kollegio”. Hän tarkoitti kollegion jäsenluetteloa, mutta päivystäjä ymmärsi toisin ja alkoi puhelimitse kutsua kiireesti Vladimir Iljitšin luo koko Maatalouden kansankomissariaatin kollegiota. Voidaan kuvitella, mikä hämminki siitä nousi! Pääsyä Vladimir Iljitšin puheille aina haettiin ja odotettiin kuin suurtapahtumaa ja nähkääs kun kutsuikin itse ja vielä koko kollegion! Jonkun ajan kuluttua Vladimir Iljitš menetti kärsivällisyytensä, kun ei saanut odottamaansa „paperia” ja pyysi sitä uudestaan. Vasta silloin selvisi väärinkäsitys ja ruvettiin tiedottamaan peruutusta. Kun Vladimir Iljitšille kerrottiin tapahtuneesta erehdyksestä ja siitä, että erehdys johtui hänen epätarkasta sanonnastaan, hän kysyi hämillään: „Sanoinko todella sillä tavalla?”

Kolmannesta ovesta, joka liitti Vladimir Iljitšin työhuoneen istuntosaliin, kulkivat hänen luokseen kaikki ne, joita hän otti puheilleen, paitsi muutamia hänen lähimpiä tovereitaan, jotka kulkivat käytävän ovesta sovittuaan tulostaan etukäteen puhelimitse.

Kuinka monta sataa ihmistä menikään 5 vuoden kuluessa siitä ovesta tuntien sydämen vavistusta ja liikutusta ja palasi ulos siivittyneenä, Vladimir Iljitšin muutamasta sanasta avautunein uusin näkymin, uusin voimin, kun ihminen oli jo ollut uupumaisillaan väsymyksestä ja melkein epäinhimillisistä työn vaikeuksista, ja puhdistuneina kaikkinaisesta epäsovusta, kahmauksesta ja riidoista, jotka kuluttavat voimia huomaamatta, mutta lakkaamatta kuin kalvava toukka ja joita Vladimir Iljitš niin vihasi.

Työhuoneen sisustus pysyi loppuun saakka melkein samanlaisena kuin se oli ollut alkuaikana. Ajan kuluessa tehdyt lisäykset eivät muuttaneet tyyliä, vaan ainoastaan toivat lisää detaljeja. Tämän pienen kaksi-ikkunaisen vaatimattoman huoneen

pääpiirteenä on yksinkertaisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Tuskin on ainoatakaan esinettä, jolla ei olisi ollut jotain merkitystä Vladimir Iljitšille ja joka ei kuvastaisi hänen persoonallisuuttaan. Poikkeuksena siitä oli iso vanhanaikainen kello, joka ei käynyt koskaan oikeassa ajassa. Vladimir Iljitš piti huonona kelloa, joka jätätti tai edisti minuutinkin vuorokaudessa, mutta se kello meni noin 15 minuutin verran vikaan. Vanha kelloseppä, joka oli monta kymmentä vuotta vetänyt ja korjannut kaikki Kremlin kellot, sai useasti Vladimir Iljitšiltä huomautuksen siitä kellosta, mutta se ei ilmeisesti ollut korjattavissa. Vladimir Iljitš ei kuitenkaan suostunut vaihtamaan sitä toiseen, kun ehdotettiin. „Toinen kello ei ole sen kummempi”, sanoi hän väkinäisesti. Loppujen lopuksi kello kuitenkin vaihdettiin toiseen.

Työhuoneen ovissa ja ikkunoissa ei ollut verhoja. Se oli Vladimir Iljitšin toivomus. Hän ei pitänyt verhoista eikä koskaan antanut laskea ikkunakaihhdinta, ikään kuin häntä olisi ahdistanut ja tukahduttanut huoneessa, jota verhot erottivat ulkomaailmasta.

Lämpötila ei saanut työhuoneessa nousta yli 14°. Vladimir Iljitš voi huonosti, jos lämpötila nousi vaikkapa yhden asteen siitä yli, ja siinä asiassa hän teki huomautuksia liiallisesta vaivannäöstä.

Vladimir Iljitš oli tottunut työhuoneeseensa ja piti siitä. Ehdotimme hänelle monesti isompaa ja parempaa huonetta rakennuksen toisesta siivestä, mutta joka kerta hän kieltäytyi päättävästi vaihtamasta huonetta. Yhtä päättävästi hän kieltäytyi vaihtamasta isompaan ja parempaan kirjoituspöytänsä, joka ei ollut iso.

Melkein keskellä huonetta seisovalla kirjoituspöydällä oli jokaisella esineellä oma paikkansa ja tarkoituksensa.

Oikealla puolella on kolme puhelinta vahvistajineen. Kaikki tietävät, mikä merkitys puhelimella oli Vladimir Iljitšin työssä ja miten usein hän sitä käytti. Se selittääkin, miksi Vladimir Iljitšissä herätti suuttumusta ja ärtymystä puhelimien, varsinkin ulkolinjojen huono työskentely. Se, että piti kovasti jännittää ääntä sekä kuuloa usein toistuvissa pitkän matkan puheluissa ja että laitteessa oli häiriöitä ja hälyä, kaikki ne viat puhelimenkäytössä, joita kyettiin poistamaan vain hyvin hitaasti ja vähitellen, herättivät Vladimir Iljitšissä suurta tyytymättömyyttä, jopa ärtymystäkin. Saimme hyvin usein sekä suullisia että kirjallisia määräyksiä, jotka oli osoitettu Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle, postin ja lennättimen kansankomissaarille sekä muille henkilöille. Ne sisälsivät kategorisen vaatimuksen, että puhelin piti saada työskentelemään moitteettomasti. Se ei kuitenkaan ilmeisesti riippunut yksityisten henkilöiden eikä laitostenkaan tahdosta. Muistan, miten keskustelin Vladimir

Iljitšin kanssa vuonna 1922, kun hän saneli Gorkista määräyksiä, kirjeitä ja artikkeleja vartavasten hänelle asennetun suoran linjan kautta. Mutta ei sekään laite toiminut moitteettomasti. Varmaankin jo alkaneen sairauden tähden Vladimir Iljitšiin vaikutti siihen aikaan erikoisen pahasti kaikki vieraat äänet tai keskeytys puhelinkeskustelussa. Melkein joka kerta Vladimir Iljitš mainitsi, miten puhelin toimi, esimerkiksi: „Tänäänpä puhelin toimii hyvin” tai „minkähän tähden vastikään oli hyvä kuuluvuus ja nyt on taas huonompi” tms. Erikoisen muistorikas meille oli Harkovin linja, jonka kautta Vladimir Iljitš puhui usein ja johon tuli alituisesti vikaa.

Vasemmalla puolella pöytää oli tavallisesti paperimappeja. Vladimir Iljitšin ohjeiden mukaan ja omasta aloitteestani yritin niinä vuosina, kun olin hänellä työssä, sopeuttaa kansikot mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti Vladimir Iljitšin työtä silmälläpitäen, mutta en sittenkään kyennyt sitä tekemään. Vladimir Iljitš antoi tehtäväkseni järjestää erikseen kiireelliset, ei-kiireelliset, tärkeät, vähemmän tärkeät, tarkastetut, tarkastamattomat jne. asiapaperikannet. Sellaiset kannet otettiin käyttöön, paperit pantiin niihin vastaavassa järjestyksessä, jokaiseen paperiin kiinnitettiin lappunen, jossa oli lyhyesti asian sisältö, jokaisen kansikon alkuun liitettiin lyhyt luettelo, kansikot pidettiin pöydällä „varmimmassa” järjestyksessä ja ne... lojuivat siinä kaikessa rauhassa, mutta Vladimir Iljitš kaivoi tarvitsemansa paperit keskelle pöytää ja poistuessaan pani isot sakset niiden päälle. Se merkitsi „ei saa koskea”. Taikka hän kokosi kaikki tarvitsemansa paperit aivan erillisiin kansiin ja vei mukanaan. Se kansikko eli elävää elämää, se oli Vladimir Iljitšin työn kohteena. Mutta loppujen lopuksi se paisui aina kovin paksuksi, sillä hän keräsi samaan mappiin yhä uusia papereita, jotka jostain syystä kiinnittivät hänen huomiotaan, eikä vähään aikaan kukaan muu koskenut niihin kuin hän. Saatuani Vladimir Iljitšin luvan selvittelin niitä aina ja järjestelin oikeisiin kansiin.

Hänen pöytälaatikkonsa olivat aina lukossa paitsi vasenta ylälaatikkoa, siihen hän pani kaikki paperit, joihin kirjoitti määräyksensä. Siitä otimme niitä monta kertaa päivässä pikaista toimeenpanoa varten.

Kerran sen jälkeen kun Bukharan edustajisto oli lähtenyt pois, siihen aikaan päivästä kun Vladimir Iljitš kävi tavallisesti kotona syömässä, havaitsimme istuntosalin puolella olevan työhuoneen oven lukituksi sisältä. Oletimme, että sen oli lukinnut Erikoiskomitean työntekijä, joka vartioi toista ovea, ja kun olimme huolissamme, että Vladimir Iljitšin määräämät tehtävät jäävät suorittamatta, rupesimme hakkaamaan oveen hurjasti. Muutaman minuutin kuluttua sen avasi Vladimir Iljitš hymysuin. Hän oli pukeutunut kansalliseen bukharaalaiseen viittaan, jonka

bukharalaiset olivat hänelle lahjoittaneet ja jota hän oli päättänyt koettaa ylleen.

Hänen pöydällään olivat aina isot sakset sekä Ammattiliiton Keskusneuvoston hänelle lähettämä helmiäispäälysteinen paperiveitsi. Hän leikkasi saksilla auki sellaiset kirjekuoret, joissa oli hänen aloitteestaan otettu käytäntöön päällekirjoitus läheisimpien toverien keskeisessä hyvin salaisessa kirjeenvaihdossa: „Henkilökohtaisesti, kukaan muu ei saa avata”. Paperiveitsestä Vladimir Iljitš sanoi kerran ihmettelevästi: „Sanoin ohimennen, että haluaisin mielelläni sellaisen veitsen, ja sain sen seuraavana päivänä”. Yleensä on pantava merkille, että niin kovasti kuin Vladimir Iljitš aina paheksui ja osoitti suuttumustaan saamattomuudesta eikä jättänyt kertaakaan läksyttämättä kunnolla siitä ketä kuului, niin yhtä suuressa määrin hän oli tyytyväinen nopeaan ja hyvään suoritukseen ja kernaasti huomioi sen aivan pikku asioissakin joka kerta hieman ihmetellen. Muistan erinomaisesti, miten tyytyväinen hän oli Kustannusliikkeen vuodeksi 1919 tai 1920 julkaisemaan seinäkalenteriin, jossa oli niin isot numerot, että ne näkyivät huoneen toiselle puolelle. Hän sanoi moneen kertaan ovela hymy huulillaan: „Meillä osataan näitä tehdä? Ih-meel-lis-tä!” Se kalenteri oli sitten seinällä kirjoituspöytää vastapäätä, ja Vladimir Iljitš repäisi siitä päivittäin lehden.

Pöydällä oli aina useita hyvinteroitettuja lyijykyniä, mustekyniä, kumipäinen pikku pullo, jota Vladimir Iljitš nimitti „nenäkäksi” arabikumiksi ja jolla hän itse liimasi erikoisen salaiset kirjeet, ynnä muita kirjoituspöydän tarpeita.

Kun Vladimir Iljitš antoi postitettavaksi erikoisen salaisen kirjeen, sanoi hän aina: „Tikatkaa se ja sinetöikää omin käsin”, ja joka kerta kysyi hymyillen: „Osaatteko sen tehdä?” Vladimir Iljitš piti kovasti leikinlaskusta. Mielestäni voidaan yleensä sanoa hänen työtapaansa luonnehdittaessa, että hän teki työtä hyväntuulisesti. Hänellä oli äärimmäisen kehittynyt huumorintaju. Vastaanoton aikana hänen työhuoneestaan kuului vähän väliä naurua, samoin myös Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa hän nauroi usein. Hänen naurunsa oli tavattoman hereää, eikä se koskaan pahoittanut sen mieltä, jolle hän nauroi. Se oli sellaisen ihmisen naurua, joka uhkuu kuohuvaa tarmoa ja pulppuavaa elinvoimaa. Se voimanpaljous heijastui toisiinkin ja kaikilla hänen ympärillään oli kirkkaan, riemukkaan ja juhlan elämän tuntu. Ainoastaan viimeisenä kahtena ja puolena kuukautena (lokakuu—joulukuu 1922), kun häntä vaivasi jo sairaus, hän nauroi harvemmin. Määräyksiä antaessaan hän melkein aina teki leikkisiä huomautuksia ja hymyili. Sen tähden hänen kanssaan oli niin hauskaa ja miellyttävää tehdä työtä, eivätkä kovimmatkaan vaatimukset ja ankarin kuri vaikuttaneet

lainkaan painavalta taakalta, vaan sellaiselta, johon alistui mielellään.

Kirjoituspöydän ääressä oli tavallinen puinen nojatuoli, jossa selkä ja istuin oli juuripunontaa, samanlainen nojatuoli oli myös istuntosalissa. Vladimir Iljitš ei pitänyt pehmeistä nojatuoleista eikä istunut niissä koskaan.

Vuonna 1919 Vladimir Iljitš antoi jonkin hänen työhuoneensa pidetyn pienen istunnon jälkeen tehtäväkseni hankkia hänelle „tavallisen inhimillisen nelijalkaisen pöydän, jonka ääressä voisi istua ja kirjoittaa” (ts. ei kirjoituspöytä, jossa on laatikkokaapit), se pöytä asetettiin kohtisuoraan kirjoituspöytää vasten ja sen kummankin puolen pantiin isot nahkatuolit. Vastaanoton aikana Vladimir Iljitš nousi usein paikaltaan ja siirsi toisen nojatuolin pöytänsä viereen ja istuutui itse lähemmäksi usein käyden tarkkaavaisen kuuntelijan asentoon, hieman etunojaan. Vladimir Iljitš osasi kuunnella paremmin kuin kukaan muu, kun keskustelu häntä kiinnosti.

Pienessä pöytälampussa oli vihreä lasikupu. Iltaisin työtä tehdessään Vladimir Iljitš poltti vain pöytälamppua sytyttämättä kattolamppua, ellei hänen luonaan ollut ketään. Vladimir Iljitš ei jättänyt koskaan sammuttamatta sähköä työhuoneesta poistuessaan, ja jos me satuimme jättämään valon lähtiessämme ja hän sen huomasi, ei hän unohtanut seuraavana päivänä tehdä huomautusta meille sähkövoiman hukkakulutuksesta. Pöytälampun lasikupu vaihdettiin lokakuussa 1922 Vladimir Iljitšin pyynnöstä pehmeään. Syynä oli se, että satuin vahingossa lyömään kynällä lasikupuun, ja terävä ääni tuntui Vladimir Iljitšistä pahalta.

Vladimir Iljitšin työpöydällä oli aina muistivihko, johon hän teki muistiinpanoja ja kirjoitti määräyksiä sekä niiden tovereiden nimet, jotka pyysivät päästä puheille. Samanlaisia muistiinpanoja hän teki toisinaan pöytäkalenterin lehdille.

Käytävään vievän oven vieressä oli pieni pöytä kukkuroillaan karttakirjoja ja karttoja. Maantieteelliset kartat ottivat paljon tilaa Vladimir Iljitšin työhuoneessa. Erään kirjakaapin alalaatikossa oli kokonainen karttavarasto. Uunin kyljessä oli Vladimir Iljitšin omakätisesti liimaama Venäjän ja Persian sekä Venäjän ja Turkin rajoja esittävä pieni kartta. Se ei ollut mielestäni lainkaan tarpeen, mutta Vladimir Iljitš ei antanut ottaa sitä pois, hän sanoi tottuneensa siihen, että kartta oli siinä näkyvässä. Hän piti sellaisesta ympäristöstä, johon oli tottunut, eikä yleensä mielellään vaihtanut mitään. Ikään kuin hän olisi saanut kovin tapahtumarikkaasta elämästä lepoa tässä huoneen ja esineiden rauhassa, jotka olivat aina samat ja aina vanhoissa tutuissa paikoissaan.

„Tavallisella inhimillisellä” pöydällä oli tavallisesti levitetynä milloin mikin kartta aina sen mukaan, missä kansalaissota

oli kiivaimmillaan. Vladimir Iljitš oli monesti sanonut toivovansa sellaista karttatelinetä, että karttoja saattoi käyttää aukikiehitettyinä ja tarpeen vaatiessa vaihtaa nopeasti. Etsittyäni kauan hyödyttömästi sellaista laitetta sain vihdoin muistaakseni vuoden 1919 lopussa tai 1920 alussa Skljanskin välityksellä tilauksi eräältä Vallankumouksellisen Sotaneuvoston insinööritä sellaisen telineen. Se oli niin iso laite, että se ulottui käytävän ovelta sen seinän perälle, joka oli istuntosalin puolella. Siinä sitä ennen riippunut iso Venäjän kartta siirrettiin ikkunavälikköön, jota varten työhuoneesta oli vietävä pois sillä paikalla aikaisemmin ollut seinäpeili. Kaksitoista isoa karttaa oli liimattu kankaalle ja pantu kehykseen noin puolentoista arsinan korkuiselle jalustalle. Kehyksen oikealla puolella oli kahva, jota pyöritettäessä kangas liikkui kehyksen ympäri ylä- sekä alasuuntaan. Insinöörin kertoman mukaan laitetta oli valmistanut 10 työläistä melko pitkän aikaa. Kun se vihdoin tuotiin paikalle, aiheutti se paljon puuhaa, ja valitettavasti minä puolestani ehkä aivan syyttä moitin insinööriä siitä, ettei karttoja ollut liimattu tasaisesti ja ne liikkeessaan menivät viistoon. Vladimir Iljitš oli kuitenkin tyytyväinen eikä välittänyt erikoisemmin laitteen vioista. „Vaikeaa se on liimata kankaalle sileästi. Onko meistä nyt sen tekijäksi!” hän sanoi.

Kaikissa vapaissa seinävälissä työhuoneessa oli ruotsalaismallisia kirjakaappeja. Alkuaikana Vladimir Iljitšillä ei ollut kirjastonhoitajaa, ja kirjat pantiin kaappeihin ilman järjestystä. Myöhemmin muuan nuori toveri, joka oli jonkin verran perillä kirjastoalasta, sai tehtäväkseen panna kirjat järjestykseen ja laatia katalogin. Vuonna 1920 kirjastoon kutsuttiin työhön Valtion Kustannusliikkeen työntekijä tov. Manutšarjants. Siitä lähtien kirjastossa alkoi vähitellen tulla järjestys, kirjat jaoteltiin osastoittain. Pienessä kaunokirjallisuuden osastossa oli enimmäkseen venäläisiä klassikkoja. Kerran kirjoja katsellessaan Vladimir Iljitš sanoi: „Kummallista, että Tolstoi pitää Leskovin kieltä kauniin ja oikean venäjän kielen esikuvana, minusta se ei ole sitä”. Osastoittain oli marxilaista kirjallisuutta, tietosanakirjoja, ulkolaista valkokaartilaiskirjallisuutta jne. Kaikki uutuuDET pantiin Vladimir Iljitšin toivomuksesta erään kaapin alimpaan laatikkoon, joka oli tuolloin sattumalta tyhjänä. Vaikka Vladimir Iljitš joutui niitä katsoessaan olemaan kyykkyasennossa, ei hän antanut sittenkään panna niitä muuanne, vaan sanoi tottuneensa siihen, että ne olivat juuri siinä.

Vladimir Iljitš alleiviivasi sinisellä tai punaisella kynällä kirjalueteloihin sekä sanomalehtien bibliografialstoille sen kirjan nimen, jonka halusi saada, tai kirjoitti sen paperilapulle, jonka pani vasempaan pöytälaatikkoon. Siitä lähtien kun kirjastonhoitaja alkoi työskennellä, hän sai ne kirjat heti seuraavana

päivänä. „Eilen vasta kirjoitin muistiin ja tänään jo sain”, mainitsi Vladimir Iljitš hyvillä mielin ja niin kuin tavallisesti sellaisissa tapauksissa huvittuneena ihmetellen.

Kun kirjoja kertyi liikaa, järjestettiin kirjastoa varten erikoinen huone lisää Kansankomissaarien Neuvoston Asiainhoitohallinnon huoneistoon, ja Vladimir Iljitšin työhuoneeseen jätettiin ainoastaan ne kirjat, joita hän tarvitsi eniten, lähes 2 tuhatta nidettä.

Aivan kirjoituspöydän vieressä, sekä oikealla että vasemmalla puolella on pyörivät hyllyt, joita Vladimir Iljitš sanoi „väkkäroiksi”. Oikeanpuoleisessa „väkkärässä” olivat kaikki puolueasiain ja neuvostotyön hakemistot, joita Vladimir Iljitš saattoi tarvita työssään, sekä sanakirjat. Sen kirjallisuuden valinnasta Vladimir Iljitš antoi itse ohjeita tuhkatieheään ja käytti sitä usein. Usein hän käytti niinkään tietosanakirjoja.

Vasemmanpuoleiseen „väkkärään” oli Vladimir Iljitšin tilauksesta tehty vartavasten väliköt, joihin mappeja saattoi panna pystyyn, etteivät ne täyttäneet pöytää liiaksi. Siihen hän pani myös sellaiset kirjat, joita aikoi lähi aikoina katsella.

Niitä käsikirjoja, joita Vladimir Iljitš käytti vakituisesti ja jotka olivat tavallisesti hänen kirjoituspöydällään, oli rautateiden luettelo. Se hävisi kerran ja Vladimir Iljitš harmitteli kovasti, sillä hän oli tehnyt luetteloon paljon merkintöjä, hän pyysi monta kertaa kysymään sitä kaikilta, ketä hänen luonaan kävi, ja tarjoamaan sen tilalle toista kappaletta. Kyselimme sitä kaikilta mahdollisilta henkilöiltä, mutta sitä ei löytynyt. Sen jälkeen Vladimir Iljitš otti käyttöönsä toisen kappaleen ja kirjoitti siihen: „Leninin kappale” ja varoitti meitä jättämästä hänen tarvitsemiaan kirjoja työhuoneeseen huolimattomasti, koska toverit eivät pitäneet kovinkaan pahana tekona sitä, että veivät mukanaan heitä kiinnostavan kirjan.

Kirjoituspöydän takana on seinävierellä 2 kirjahyllyä venäläisiä ja ulkolaisia sanomalehtiä sidottuina ja kansissa päällekirjoituksin: „ranskalaisia”, „saksalaisia”, „englantilaisia”, „italialaisia”. Siinä on myös valokuvattu ja sidottu „Pravdan” vuosikerta vuodelta 1917.

Ikkunan luona on hylly, johon panimme kuluvan kuukauden venäläisiä lehtiä, kirjaluetteleja sekä joitakin mappeja.

Hyllyä vastapäätä on iso palmu. Vladimir Iljitš piti siitä ja tarkkaili sitä. Kun se alkoi kuihtua, hän kutsui puutarhurin. Vladimir Iljitš ei pitänyt taitetuista kukista eikä antanut koskaan tuoda niitä huoneeseen.

Sohvan yläpuolella hyllyllä on työläisten Vladimir Iljitšille lahjoittama Marxin kuva ja kuvanveistäjä Altmanin tekemä Halturinin korkokuva. Siihen upottamalla tehty Halturinin nimi näkyi huonosti. Vladimir Iljitš veti liidulla viivan kirjaimien

ympärille ja virkkoi tuolloin, ettei jokainen tiedä, kenen korkokuva se oli. Myöhemmin Altman muovatessaan Vladimir Iljitšin rintakuvaa värjäsi nimen kultavärillä.

Pöydällä on useita Vladimir Iljitšin saamia lahjoja. Hammerin lahja — valettu apina, joka katsoo ihmisen pääkalloa, ja työläisten lahjoja: kaukasialaistekoinen musteteline, karboliitista tehty mustetölkki, jossa on kaksi riippuvaa pikkulamppua, sekä tuhkakuppi ja siinä ammuksen muotoinen sytytin.

Vladimir Iljitšin kuvia ei ollut hänen työhuoneessaan eikä yhdessäkään Kansankomissaarien Neuvoston huoneessa, missä hän saattoi käydä. Hän korjasi ne paheksuen pois milloin sattui jossakin näkemään, ja ainoastaan välttämättömyys ja myös valokuvaajien tarmokkuus saivat hänet kuvattavaksi. Toisinaan valokuvaajat keinoja kaihtamatta tekivät kaikkensa kuvataksaan hänet. Niinpä kerran lokakuussa 1922 tarmokkuudesta tunnettu valokuvaaja Otsup tuli Kansankomissaarien Neuvostoon, sanoi minulle, että Vladimir Iljitš oli pyytänyt häntä tulemaan juuri siihen aikaan, ja lupaa odottamatta astui jäljessäni työhuoneeseen. Vladimir Iljitš oli kovasti harmissaan tästä yllättävästä hyökkäyksestä, mutta antoi kuitenkin valokuvata itsensä.

Monet taiteilijat tahtoivat maalata Vladimir Iljitšin muotokuvan ja muovailia hänen piirteensä. Tavallisesti hän kielsi sen jyrkästi. Monien pyyntöjen jälkeen Vladimir Iljitš suostui kuitenkin päästämään kuvanveistäjä Altmanin vuonna 1920 sillä ehdolla, että sai itse toimia ja tehdä aivan vapaasti työtään istumien aikana. Altman lupasi saada työnsä valmiiksi 2—3 kerralla, mutta muovaili kaiketi lähes kaksi kuukautta melkein joka päivä ja monta tuntia kerrallaan. Samanaikaisesti kuvanveistäjä Andrejev valmisti kahdella kolmella kerralla ja korkeintaan puolen tunnin aikana kerralla muutamia lyijykynäpiirroksia ja muovaili Vladimir Iljitšin pään miniatyyrikoossa. Paitsi heille Vladimir Iljitš oli mallina, ellen erehdy, ainoastaan englantilaiselle taiteilijattarelle Sheridanille, joka kirjoitti myöhemmin kirjan Moskovassa olostaan. Vladimir Iljitš tutustui siihen kirjaan ja moitiskeli sitä.

Seanssien aikana Vladimir Iljitš teki koko ajan työtään, keskusteli puhelimitse, otti vastaan asiakkaita, kirjoitti ja käyttäytyi yleensä sillä tavalla kuin ei olisi huomannut työskentelevän kuvanveistäjän olevan läsnä. Tietenkin se vaikeutti tämän työntekoa kovasti.

Vladimir Iljitšin työhuoneessa ei koko aikana tehnyt työtä paitsi häntä itseään muut kuin J. M. Sverdlov, joka Vladimir Iljitšin sairastaessa haavoittumisen jälkeen (1918) hänen toimeksiannostaan vietti siinä huoneessa päivittäin pari kolme tuntia ratkaistakseen kiireellisimpiä ja tärkeimpiä asioita. Sitä kesti pari viikkoa. Tavallisesti ei kuitenkaan kukaan työskennellyt

Vladimir Iljitšin työhuoneessa silloinkaan, kun hän viipyi pitkän aikaa poissa.

Viimeisen kerran Vladimir Iljitš teki työhuoneessaan työtä joulukuun 12 pnä 1922.

Muutaman kuukauden kuluttua me katsoimme järkyttyneinä ikkunasta, häneltä piilossa pysytellen, miten hänet kannettiin paareilla autoon, joka vei hänet Gorkiin.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš pistäytyi vain kerran ja silloinkin vain hetkeksi työhuoneeseensa. Muutamaa kuukautta ennen kuolemaansa, lokakuun 19 pnä 1923, jo vaikeasti sairaana hän tuli Gorkista Moskovaan ilmaisten vielä kerran järkkymättömän tahdonvoimansa. Kaikista suostutteluista huolimatta Vladimir Iljitš oli istunut autoon ja käskenyt viedä hänet kaupunkiin. Hän poikkesi asuntoonsa, pistäytyi istuntosaliin, käväisi työhuoneessaan, katsoi kaiken, ajoi maatalousnäyttelyn kautta nykyisessä Kulttuuri- ja lepopuistossa ja palasi Gorkiin.

Vladimir Iljitšistä on paljon kuvia ja hänestä on kirjoitettu paljon muistelmia. Mutta samoin kuin ei yksikään muotokuva anna hänen aitoa fyysillistä olemustaan eikä näytä häntä sellaisena kuin hän oli todellisuudessa sille, joka ei ole häntä koskaan tuntenut eikä tavannut, niin sitäkin vaikeampaa on piirtää hänen henkinen muotokuvansa. Se on niin moniulotteinen, niin suuremuisen sisällökäs, että se voidaan hahmotella vain yhteisin voimin, vain niiden yhteisellä työllä, jotka tunsivat hänet läheisesti, kun kokoamalla kootaan yhä uusia piirteitä ja uusia yksityis-seikkoja.

Kaiken tässä kirjoittamani tarkoituksena onkin nimenomaan antaa siihen yhteiseen työhön lisää muutamia piirteitä, muutamia luullakseni valokuvantarkasti muistiin jääneitä detalleja.

T. F. LUDVINSKAJA

LENININ SANAN VOIMA

Moskovan puoluejärjestön johdossa olivat vuoden 1918 alussa „vasemmistokommunistit”, jotka vastustivat Brestin rauhan solmimista. Mutta Moskovan kaupunkipiireissä oli paljon bolševikkeja, jotka pysyivät vankasti puolueen Keskuskomitean asenteissa. Olin siihen aikaan Butyrsko-Sušševsko-Marjinon piirikomitean sihteerinä. Kävimme kiihkeitä väittelyjä „vasemmistokommunistien” kanssa ja arvostelimme heitä jyrkästi tyhjen korupuheiden pitämisestä, mikä oli omansa sysäämään seikkailuihin. Teimme innokkaasti selostustyötä saadaksemme epäröivät toverit ymmärtämään, että Leninin linja oli oikea. Brestin rauhasta käydyin väittelyn ollessa kiivaimmillaan puolueen Keskuskomitea ja Neuvostohallitus muuttivat Pietarista Moskovaan, joka julistettiin Neuvostovaltion pääkaupungiksi. V. I. Leninin saavuttua Moskovaan me, piirien työntekijät, teimme kaikkemme päästäksemme kuulemaan häntä joka kerta kun hän esiintyi. Ja hän esiintyi silloin usein.

Kerran piti olla Moskovan puolueaktiivin kokous Polyteknillisessä museossa ja Leninin puhua siellä Brestin rauhasta. Lähdin kokoukseen tov. Abolin kanssa; hän oli tykkitehtaan (nykyinen Jarrutehdas) työläisiä. Abol oli taistellut Moskovassa sankarillisesti Lokakuun vallankumouksen päivinä, oli tehtaan puoluejärjestön aktiivinen työntekijä ja nautti suurta arvovaltaa työläisten keskuudessa. Mutta hän ei ymmärtänyt sen paremmin kuin monet muutkaan silloin Brestin rauhan solmimisen välttämättömyyttä. Auttaakseni häntä pääsemään asiasta selville koetin järjestää niin, että hän pääsi itse kuulemaan V. I. Leniniä.

Salin ovella tapasimme Vladimir Iljitšin sattumalta. Lenin muisti minut Pariisiin emigraatiosta. Nähdessään käsissäni täpötyden salkun hän kysyi veikeästi hymyillen: „Päätöksiäkö siinä on?” Ja lisäsi heti vakavasti: „Mitä puhuvat työläiset rauhasta?”. Vastasin: „Piirissämme jotkut ovat vastaan...” „Entä te itse?” „Kannatan rauhaa”. „Entä piirikomitea?” „Piirikomitea myös.

Mutta eräät työläiset... tässä esimerkiksi toveri Abol". Lenin kääntyi äkkiä Aboliin päin ja kysyi häneltä: „Ovatko teidän työläisenne sitten valmiita nyt taisteluun? Niinkö on asianlaita? Tiedättekö sen, oletteko tarkastanut?”

Se oli niitä tutkintoja, joilla Lenin tavallaan tarkasti keskustelutoveriaan tämän huomaamatta. Abol mietti. Leninin sanat panivat hänet ajattelemaan kriittisesti hänen sodasta tekemäänsä päätelmää. Pienen tauon jälkeen Abol sanoi: „Niin, pitää todellakin tarkastaa... Mutta emme kai sentään voi käydä polvillemme Saksan eteen?”. „Entä tiedättekö te millainen tilanne on rintamalla?” kysyi Vladimir Iljitš puolestaan. „Kansa on hirveästi väsynyt sotaan. Rintama on hajallaan, sotilaat poistuvat rintamalta joukoittain, eikä heitä voi pysähdyttää kukaan. Kuinka voidaan sellaisissa oloissa solmia meille edullista rauhaa? Saksan imperialistit ovat erinomaisesti selvillä meidän tilanteestamme. Voimmeko me jatkaa sodankäyntiä? Eikö se merkitsisi sitä, että asetamme väliaikaisen vaikutusvalltamme koko Neuvostovaltion olemassaoloa korkeammalle?”

Edelleen Lenin puhui, että Neuvostovallan on välttämättä suostuttava äärimmäisen raskaisiin rauhan ehtoihin saadakseen levähtää sen verran, että voidaan lujittaa neuvostovaltaa ja luoda uusi, Punainen Armeija, joka pystyy puolustamaan maata vihollisten hyökkäykseltä. „Te kysytte: mitä siitä sanoo Saksan proletariaatti? — jatkoi Vladimir Iljitš. — Jos me saamme aikaan rauhan, niin todistamme sillä Saksan proletariaatille, että todella kannattamme rauhaa ja vastustamme imperialistista sotaa. Sillä tavalla nopeistamme vallankumouksen tuloa itsessään Saksassa”.

— Mutta silloin he ottavat meiltä Kuurinmaan, — sanoi Abol. Hän oli latvialainen ja häntä huolestuttivat Latvian asiat.

— Kuurinmaan saamme takaisin Saksan proletariaatilta, — vastasi Lenin. — Vallankumouksellinen sota tarvitsee armeijan. Meillä ei sitä ole toistaiseksi. Vallankumoukselliseen sotaan pitää valmistautua vakavasti. Jos te puhutte tehtaallanne tästä kaikesta työläisille suoraan, he ymmärtävät ja kannattavat meitä.

Tämä keskustelu ja sen jälkeen myös Leninin pitämä puhe tekivät Aboliin valtavan vaikutuksen. Istuimme rinnakkain, ja hän kiitteli minua koko ajan siitä, että olin järjestänyt hänelle mahdollisuuden kuulla Leniniä. Polyteknillisestä museosta menimme tehtaalle (se oli siihen aikaan piirin suurin tuotantolaitos). Tehtaalla järjestettiin kokous, jossa Abol kertoi mitä oli kuullut Leniniltä ja miten suuren vaikutuksen häneen oli tehnyt Leninin voimakas ja syvälinen ajatustapa. Abol ymmärsi nyt vakaumuksellisesti, että totuus oli Leninin puolella. Kokous kannatti Leninin linjaa yksimielisesti.

* * *

Alkuaikana Lokakuun vallankumouksen jälkeen osa sivistyneistöä ja varsinkin enemmistö opettajia tiettävästi harjoitti sabotaašia Neuvostovallan toimenpiteitä vastaan. Opettajien edustajakokouksilla ja konferensseilla oli suuri merkitys opettajiston jakautumisessa ja sen parhaiden ainesten vetämisessä työväenluokan puolelle. Oli opettajien, varsinkin alkeiskoulun opettajien keskuudessa tosin myös Neuvostovallalle myötämielisiä, mutta heitä oli verrattain vähän. Kouluissa oli silloin hyvin tukala tilanne, huoneistoja ei lämmitetty, ei ollut opintovälineitä, ei vihkoja. Opettajien muonitus oli niukkaa, palkkaa maksettiin epäsäännöllisesti. Neuvostovallan vihollisten talutusnuorassa kulkevat, sabotoivat opettajat selittivät opettajien vaikean aseman syyksi sen, että Neuvostovalta välitti vähät kansanvalistuksesta.

Miten voitiin selittää opettajistolle oikea asiointila ja saada se Neuvostovallan puolelle? Mistä piti aloittaa? Kenen kanssa neuvotella? Tietenkin Nadežda Konstantinovna Krupskajan kanssa! Ja lähdin hänen puheilleen. Sanoin, että olisi ollut hyvä pitää opettajille konferenssin tapaiset opintopäivät „Kansanvalistuksen tehtävistä Neuvostotasavallassa”. Krupskaja hyväksyi suunnitelmani, suostui osallistumaan konferenssin työhön ja mainitsi nimiä ketä hänen mielestään tuli kutsua.

Opettajakonferenssin päivänä toimi Moskovan puoluekonferenssi. V. I. Lenin piti siellä puheen päivänpolitiikasta. Olin edustajana konferenssissa ja menin väliajalla sanomaan Leninille, että olin monena päivänä soittanut Nadežda Konstantinovnalle Valistusasiain kansankomissariaattiin, mutta ei kukaan ollut vastannut puhelimeen, enkä ollut rohjennut soittaa kotiin.

— Älkää soittako hänelle, hän on sairaana,— sanoi Vladimir Iljitš.

— Mikä vahinko! — tulin sanoneeksi. — Konferenssin piti alkaa tänään hänen alustuksestaan!

— Minkä konferenssin?

Vastasin.

— Miksi olette niin kovin pahoillanne?

Kerroin hänelle opettajien mielialoista ja heidän keskuudessaan tehdystä neuvostovastaisesta propagandasta.

— Niinhän asia kyllä on,— sanoi Vladimir Iljitš,— mutta eikö teillä sitten puhu kukaan muu kuin Nadežda Konstantinovna? Tehkää itse ensimmäinen alustus.

— Mitä te nyt, Vladimir Iljitš! En suinkaan minä voi korvata Nadežda Konstantinovnaa!

Lähdin pois hyvin alakuloisena. Mutta silloin Vladimir Iljitš kutsui minua:

— Toveri Tanja! Missä konferenssi toimii? Milloin se alkaa?

Vastasin, että klo 6 illalla piirin elokuvateatterissa „Olympia” Aleksanterinkadulla.

Vladimir Iljitšillä oli muistikirja ja kynä kädessä, hän varmaankin kirjoitti muistiin mainitsemani osoitteen.

Olin kovasti huolissani, pystymmekö pääsemään voitolle konferenssin osanottajain keskuudessa vallitsevasta neuvostovastaisesta vaikutuksesta. Yleisöä alkoi jo kerääntyä elokuvateatterin saliin. Miten onnellinen olinkaan, kun kymmentä vaille kuusi saliin tulivat Lenin ja Krupskaja. Riensin innoissani heidän luokseen kysyäkseni Krupskajan vointia ja kiittääkseni saapumisesta.

— Olen ollut sairaana ja olen sairas,— vastasi hän.— Mutta en millään malttanut pysyä poissa konferenssistanne. Onhan se niin tärkeä! Piti minun vähän otella Vladimir Iljitšin kanssa, kun hän ei tahtonut päästää. Vointini on nyt parempi, en kylläkään voi esiintyä.

Olimme opettajien lisäksi kutsuneet konferenssiin myös koulujen vanhempain neuvostojen jäseniä, lähi tehtaiden työläisiä sekä piirissämme sijainneiden sotilasjoukko-osastojen puna-armeijalaisia ja komentajia. Heidän riemunsa oli sanoinkuvaamaton, kun he näkivät Leninin. Salissa huudettiin: „Eläköön Lenin! Hurraa!” Suosionosoitukset kestivät monta minuuttia. Iljitš seisoi korokkeella ja katseli saliin tutkivaisin silmin. Hän odotti kärsivällisesti, mutta kättentaputukset eivät lakanneet. Silloin Vladimir Iljitš kääntyi puhemiehistöä kohti ja osoitti kädenliikkeellä, että oli jo aika ryhtyä toimeen. Vihdoin koitti hiljaisuus, ja Lenin aloitti puheensa. Valitettavasti sitä ei kirjoitettu muistiin. En tietenkään kykene sanasta sanaan tulkitsemaan sen sisältöä. Mutta sen pääsisällön muistan vielä nyt.

Vladimir Iljitš tervehti konferenssia Kansankomissaarien Neuvoston nimessä. Hän kuvaili niukkasanaisesti kansainvälistä tilannetta sekä Neuvostotasavallan sisäistä tilaa ja sanoi, että imperialistinen sota oli saanut aikaan ennenkuulumattoman taloudellisen rappiotilan ja saattanut kansan kurjuuden partaalle, että Romanovien valta oli sortanut Venäjän kansoja 300 vuotta, pitänyt niitä pimeydessä ja tietämättömyydessä. Lenin puhui siitä, että Neuvostohallitus tekee kaikkensa, että voisi mahdollisuuksien rajoissa parantaa opettajiston aineellista asemaa ja kouluoloja, ja kehotti opettajia yhtymään Neuvostovallan suorittamaan yhteiseen työhön.

Tunsimme aivan selvästi, että konferenssin osanottajain enemmistön mielialassa tapahtui murros. Hyvin monet ilmoittautuivat konferenssin jaostoihin ja ottivat aktiivisesti osaa niiden työhön.

Konferenssi kesti kolme päivää. Kuunneltiin ja käsiteltiin selostukset. Puheenvuoroja käyttäneet puhuivat, miten oli parhaiten toteutettavissa se, mitä V. I. Lenin kehotti tekemään.

* * *

Puolueen Moskovan komitean jäsenenä jouduin elokuun 16 pnä 1918 osallistumaan VKP(b):n Moskovan komitean istuntoon, jossa tehtiin Leninin aloitteesta päätös VKP(b):lle myötmielisten ryhmän järjestämisestä.

Puolueen Moskovan komitean sihteerinä oli silloin tov. Zagorski, joka tuhoutui 1919, kun anarkistit heittivät pommin puolueen Moskovan komitean rakennukseen Leontjevin kujalla. Istunnossa olivat Zemljatška, Skvortsov-Stepanov, Filler, Solts, Petrov (Lefortovon piiristä) ynnä muita tovereita. Vladimir Iljitš puhui istunnossa kaksi kertaa. Niistä puheista on olemassa pöytäkirjamuistiinpanot, jotka julkaistiin ensimmäisen kerran „Pravda” lehdessä tammikuun 22 pnä 1928¹. Mutta muistissa on säilynyt yksityiskohtia enemmän kuin mitä on pöytäkirjassa.

Mistä Lenin puhui? Hän sanoi, että sen jälkeen kun Neuvostovalta oli pystytetty, puolueeseemme oli tullut iso määrä myös pikkuporvarillisia joukkoja proletaariainesten lisäksi; monet olivat omakohtaisin pyytein liittyneet voitolle päässeeseen puolueeseen. Mutta puolueemme on vallankumouksellisen työväenluokan puolue, eikä proletariaatin luokkapuolue voi hajota sattumanvaraisesti mukaanlyöttäytyneiden epävakaiseen joukkoon eikä sietää riveissään joukkoon työntyneitä kiskureita tai lurjuksia. Meidän oli pitänyt käydä päättäväistä taistelua pikkuporvarillisten aineiden sekä omanvoitonpyyteestä puolueeseen liittyneiden kovaa tulvaa vastaan. Nyt on toinen tilanne. Puolue ja koko maa kokee tukalaa kautta. Pikkuporvarilliset ainekset ovat kiihuhtaneet tulvana pois puolueesta. Proletariaatin diktatuurin säilyttämisestä ja lujittamisesta käytävän taistelun suurin taakka on itsensä työväenluokan kannettavana. Tehtävämme on lujittaa puoluetta työväenluokan etujoukkona ja vetää sen riveihin työväenluokan uusia kerroksia.

V. I. Lenin mainitsi, että proletaarisen johdon turvaamiseksi talonpoikaisen väestöenemmistön maassa ja proletariaatin diktatuurin lujittamiseksi oli laajennettava puolueen vaikutuspiiriä työläisjoukkojen keskuudessa ja järjestelmällisesti värvättävä puolueeseemme uusia jäseniä. Emme tarvitse ilmaiseksikaan nimellisiä puolueenjäseniä. Puolueeseen ei saa ottaa sellaisia, jotka liittyvät siihen karrieristisin tarkoituksin. Puolueeseen

¹ Ks. V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, ss. 42—43.— Toim.

ei pidä ottaa sellaisia, jotka haluavat nauttia hallitsevan puolueen jäsenasemasta luontuvia etuisuuksia ja jotka eivät tahdo tehdä raskasta uhrautuvaa työtä kommunismin voiton hyväksi. Meillä on nyt tuntuvassa määrässä puutetta voimista. Puoluesolumme tekevät heikosti aloitteita laajentaakseen vaikutustaan puolueettomiin työläisjoukkoihin, nostaakseen uusia voimia. Ja joukoissa on niitä voimia. Pitää osoittaa työläisjoukolle suurempaa luottamusta ja ammentaa sieltä voimia.

Puheessaan V. I. Lenin mainitsi siitä, että meillä on muodostunut suuri joukko puolueettomia työläisiä, jotka ovat meille myötämielisiä. Sellaiset työläiset ovat kokonaan meidän puolellemme, he kannattavat täydelleen Neuvostovallan puolueohjelmaa. Niiden työläisten keskuudessa on välttämättä tehtävä järjestelmällistä työtä ja organisoitava heidät puolueelle myötämielisinä. On perustettava myötämielisten ryhmiä kommunistisen kasvatuksen kouluksi. Myötämieliset on välttämättä saatava työhön mukaan, heille on annettava tehtäviä ja heille on selitettävä meidän tarkoitusperiämme ja tehtäviämme. Heidät pitää saada paremmin tuntemaan puolueen historiaa, sen sääntöjä ja ohjelmaa. Sitä mukaa kuin myötämielisten parhaimmiston poliittinen valveutuneisuus lisääntyy, heitä tulee ottaa puolueen jäsenyyteen.

Vladimir Iljitš puhui myös puolueen agitaatiotoiminnasta. Hän sanoi, että ensimmäisenä velvollisuutenaan jokaisen puolueenjäsenen tulee tehdä agitaatiota työläisjoukkojen keskuudessa. Tulee kiinnittää huomiota työväen klubeihin ja ensi sijassa saada niihin nuoriso mukaan. Toiminta klubeissa laajentaa vaikutuspiiriämme työläisten keskuudessa, sillä keinoin voimme saada mukaan uusia voimia, uusia puolueyöntekijöitä joukoista.

Selittäessään millaisilla perusteilla VKP(b):n myötämielisten ryhmän kuuluu toimia Vladimir Iljitš sanoi: on välttämättä laadittava myötämielisten järjestön säännöt, joissa osoitetaan, ketä ja millaisin ehdoin myötämielisten ryhmiin hyväksytään. Myötämielisten ryhmien jäseniksi voidaan ottaa kaikki, jotka kannattavat puoluetta sen taistelussa proletariaatin diktatuurin lujittamisesta ja sosialismin voitosta ja jotka ovat halukkaita työllään eikä puheilla auttamaan puoluetta. Ei ole välttämätöntä tutkia puolueohjelmaa ennen myötämielisten järjestöön liittymistä, järjestö pitää tehtävänään valmentaa henkilöitä VKP(b):n jäsenyyteen, auttaa heitä perehtymään puolueen sääntöihin ja ohjelmaan. Pitää määrätä vaikka aivan pieni jäsenmaksu. Jäsenmaksun tulee heti alun alkaen kasvattaa myötämielisissä puoluekurin tuntoa ja olla heidän ja puolueen järjestöllistä yhteyttä varmentavana välikappaleena. Jäsenmaksukuittia voidaan pitää todistuksena, joka oikeuttaa pääsyn puoluekokouksiin.

Muita todistuksia tai jäsenkirjoja ei myötämielisille tarvitse ottaa käytäntöön.

Vladimir Iljitšin puhe teki meihin hyvin voimakkaan vaikutuksen. Se avasi eteemme uusia näkymiä ja tehtäviä. Monet meistä piirien puoluetöntekijöistä tulivat käsittämään, että teimme vielä riittämättömästi työtä joukoissa ja että siinä suhteessa oli vielä paljon tehtävää. Leninin ehdotukset antoivat aihetta innokkaaseen keskusteluun. Toiset kannattivat myötämielisten ryhmien järjestämistä, toiset vastustivat sitä. Leninin näkökanta pääsi voitolle. Moskovan komitea hyväksyi päätöksen myötämielisten ryhmien muodostamisesta ja erikoisten sääntöjen laatimisesta tälle järjestölle.

* * *

Vuonna 1918 järjestettiin joka perjantai Moskovan puolue- ja neuvostojärjestöjen johtajien ja työläisjoukkojen yhteisiä tilaisuuksia. Pääkaupungin tuotantolaitoksissa pidettiin sinä päivänä suuria kokouksia. VKP(b):n Keskuskomitean jäsenet, kansankomissaarit, Venäjän Ammattiliittojen Keskusneuvoston sekä liittojen Keskuskomiteain jäsenet ynnä muiden puolue-, neuvosto- ja ammattiliittoelinten johtajat pitivät silloin työläisille ja puna-armeijalaisille selostuksia päivän poliittisesta tilanteesta. Vladimir Iljitš piti velvollisuutenaan esiintyä niissä kokouksissa. Perjantaina elokuun 23 p:nä hän piti puheen aiheesta „Minkä puolesta kommunistit taistelevat” kahdessa kokouksessa, Aleksejevin kansantalolla ja Polyteknillisessä museossa. Lenin aikoi puhua myös perjantaina elokuun 30 p:nä.

Sinä päivänä piti olla VKP(b):n Moskovan komitean byroon laajennettu istunto. Moskovan komitean sihteeriin tov. Zagorskin työhuoneessa olivat Zemljatška, Jefremov, Mjasnikov, Uhanov, Petrov, Tsihon, Solts, Olminski, Ludvinskaja ja eräitä Moskovan komitean virastotyöntekijöitä. Zagorski kysyi kaupunkipiirien työntekijöiltä ennen istunnon alkua, missä tuotantolaitoksissa oli sinä päivänä kokouksia sekä kuka missäkin tuli esiintymään. Selvisi, että Vladimir Iljitš oli luvannut tulla Zamoskvoretšjeen, entiselle Michelsonin tehtaalle.

Zagorski alkoi hätäillä: „Tottakin! Minähän aioin puhua Vladimir Iljitšille Moskovan komitean byroon päätöksestä”. Hän pyysi minua ottamaan puhelimitse Leniniin yhteyden. Ennen kuin sen sain, Zagorski poistui huoneesta, ja hänen sijastaan minä sanoin Vladimir Iljitšille:

— Ludvinskaja puhuu toveri Zagorskin toimeksiannosta. Hän tahtoi ilmoittaa teille, että Moskovan komitean byroo on tehnyt päätöksen siitä, että te ette toistaiseksi esiintyisi

kokouksissa, koska...— Aioin sanoa: „...koska vallankumouksen vihollisten terroristisia tekoja on sattunut hyvin tiheään”.

Mutta Iljitš keskeytti minut nauraen:

— Mitä? Ministerikö¹ minä muka olen? Tahdotteko piilottaa minut rasiaan?

Zagorski tuli sisään. Annoin puhelintorven hänelle. Hän luki Vladimir Iljitšille Moskovan komitean byroon päätöksen, jossa toveri Leniniä pyydettiin väliaikaisesti pysymään poissa puolueettomille pidettävistä suurenkokouksista. Emme tietenkään kuulleet mitä Lenin vastasi, mutta Zagorskin vastauksista kävi selväksi, että Iljitš oli vastaan. Zagorski kuunteli tarkkaavaisesti ja toisti kysymyksen:

— Se päätös tehtiin kun teitä ei ollut?.. Olemme valmiit toistamaan sen teidän läsnäollessanne... Kuuntelemme mitä teillä on vastaansanomista... Tulkkaa, odotamme teitä... Kokouksen jälkeen? Mutta minulla ei ole oikeutta peruuttaa Moskovan Komitean byroon päätöstä. Pyydämme, ettette mene tänään joukkokokoukseen ja sen jälkeen käsittelemme sen asian teidän läsnäollessanne.

Keskustelua kesti vielä muutaman minuutin. Lopulta Zagorski laski kuulokkeen ja sanoi:

— Lupasi kokouksen jälkeen poiketa meille. Sanoi, ettei voi kieltäytyä puhumasta tehtaalla, ensiksikin koska on luvannut työläisille mennä heidän kokoukseensa ja toiseksi koska hänen mielestään on periaatteellisesti oikein ja suorastaan välttämätöntä, että nykyhetkellä esiinnyttäen työläisten kokouksissa. Hän sanoo, että maassa on vakava tilanne, tehtävät ovat pulmallisia, ja ne on ratkaistava yhdessä joukkojen kanssa, pitää neuvotella joukkojen kanssa.

Onnettomuudeksi olimme myöhässä... Kuten tunnettua, V. I. Lenin piti elokuun 30 p:n puheensa „Kaksi valtaa (proletariaatin diktatuuri ja porvariston diktatuuri)” aluksi Basmannin piirissä viljapörssin rakennuksessa, mistä meni Zamoskvoretšjeen ent. Michelsonin tehtaalle ja siellä puhui samasta aiheesta. Sen puheen jälkeen häntä haavoitti vastavallankumouksellisten lähettämä terroristi.

Illalla tai oikeastaan yöllä kokoontuimme jälleen Moskovan komiteaan. Mieli oli raskas. Olimme syvästi huolissamme. Vaadimme voimistamaan taistelua vastavallankumousta vastaan ja vastaamaan vallankumouksen vihollisten terroriin punaisella terrorilla.

¹ Muistettakoon, että hallituksemme jäseniä nimitettiin siihen aikaan kansankomissaareiksi ja ministeri sanaa käytettiin silloin ironisvivahtaisena.— T. L.

Jokaista puolueenjäsentä, jokaista neuvostoihmistä vaivasi pelko Vladimir Iljitšin vaarallisesta tilasta. Meiltä, puoluetyöntekijöiltä, kyseltiin joka päivä alinomaan: „Miten Lenin voi?”. Saimme tuona aikana nähdä erikoisen voimakkaasti, miten suuresti työväenluokka rakasti johtajaansa.

Lehdissä julkaistiin tiedonantoja Vladimir Iljitšin terveydentilasta, niiden lukemisesta aloitimme jokaisen päivän. Yhteiseksi iloksemme V. I. Lenin teki syyskuun 18 p:n lääkärien bulletiiniin lisäkirjoituksen: „Tämän tiedonannon sekä hyvän vointini perusteella pyydän nöyryimmästi, ettei lääkäreitä häirittäisi puhelinsitoilla ja kysymyksillä”.

* * *

Lokakuun vallankumouksen kolmannen vuosipäivän aattona marraskuun 6 p:nä 1920 soitin Vladimir Iljitšille ja pyysin häntä saapumaan kaupunkipiirimme juhlaistuntoon. Työskentelin tuohon aikaan VKP(b):n Sokolnikin piirikomitean organisaatio- ja agitaatio-osaston johtajana. Iljitš vastasi, ettei voinut tulla, koska menee muualle. Pahoilla mielin kutsuimme Moskovan komiteasta puhujan, mutta itseksemme ajattelimme: „Entä jos hän tulee?”. Sattui sellaista, että Lenin saatuaan vähäisimmänkin mahdollisuuden saapui sittenkin, vaikka ei ollut aluksi luvannut, niin kovasti hän halusi olla työläisten keskuudessa mahdollisimman usein.

Koitti juhlapäivä marraskuun 7. „Tivoli” teatterin (nykyisin „Luts”) huoneistossa pidettiin työväen ja puna-armeijalaisten edustajain Sokolnikin piirineuvoston jäsenten ja tehtaiden edustajien yhteinen juhlaistunto. Istunnon avasi piirineuvoston puheenjohtaja, vanha bolševikki ja maanalainen työntekijä Aleksei Grigorjevits Gerasimov. Hän ilmoitti puhujan.

Ja sitten joukkoomme ilmaantui kerrassaan odottamatta Iljitš. Tapansa mukaan hän tuli lavalle huomaamatta. Puhemieshistössä tultiin rauhattomiksi, tahdottiin järjestää Leninille vastaanotto ja keskeyttää puhe. Mutta Iljitš pani vastaan ja istunto jatkui menoaan. Lenin kutsui minut hiljaa syrjään ja alkoi tehdä kysymyksiä. Häntä kiinnosti joukkojen mieliala, hän pyysi vastaamaan, miten piirissä toimittiin vaikeuksien voittamiseksi, varsinkin kulkulaitoksen ja liikenteen parantamiseksi. Miten sujuivat talkoot ja mitä ne hyödyttivät? Mitä tehtiin tuotantolaitoksissa ja rautateillä työkurin lujittamiseksi? Vladimir Iljitšin kysymykset olivat ymmärrettäviä. Työväenluokka sai silloin kestää kovia puutteellisuuksia. Se synnytti joukoissa tyytymättömyyttä. Piirisämme oli vähän isoja tuotantolaitoksia ja tyytymättömyys oli tuntuvampaa.

Puolueenjäsenten keskuudessa pohdittiin silloin kysymystä „ylemmistä ja alemmista” puoluejäsenkerroksista. VKP(b):n Keskuskomitea lähetti puoluejärjestöille siitä kysymyksestä erikosen kirjeen. Siinä sanottiin:

„Melko monissa puoluejärjestöissä kysymys niinsanotuista puolueen „alemmista” ja „ylemmistä” jäsenkerroksista on tullut polttavaksi kysymykseksi... Keskuskomitea olettaa, että kysymys „ylemmistä” ja „alemmista” saa polttavan luonteen kahden ilmiön seurauksena: 1) puolueviikkojen aikana riveihimme on liittynyt verrattain iso määrä puoluekurissa heikosti karaistuneita nuoria puolueenjäseniä, ja 2) eräät vastuunalaiset työntekijät noudattavat todella vääriä ja usein kerrassaan sietämättömiä työtapoja”¹.

Vladimir Iljitš kysyi, miten kaupunkipiirin puoluesoluissa oli tapahtunut kirjeen käsittely. Hän oli hyvin kiinnostunut myös siitä, miten meillä oli järjestetty propaganda ja agitaatio. Hän kysyi, kenelle annamme tavallisesti selostusten teon. Vastasin, että „keskinkertaisille” työläisille, jotka opiskelevat puoluekoulussa. Silloin Lenin kysyi, kuka koulussa opettaa. Sanoin, että entinen menševikki (Moskovan komitea oli hänet lähettänyt).

— Menševikki?! — huudahti Lenin. — Ettekö löytänyt ketään toista? Kylläpä olette iskeneet harhaan! — toisti hän monta kertaa moittivasti ja lisäsi: — Entä missä ovat vanhat bolševikimme? Missä ovat propagandistimme? Olette varmaankin unohtanut heidät?

On itsestään selvää, että me korjasimme pian virheemme ja vaihdoimme koulun johtajan tilalle toisen propagandistin.

Keskustelimme koko puheen ajan. Vaistosimme, että väki salissa odotti kärsimättömästi Leninin esiintymistä, ja lähetin puhujalle kirjelapun, että hän lopettaisi selostuksensa mahdollisimman pian. Vihdoin puheenjohtaja ilmoitti:

— Toverit! Kokouksessamme on tänään kallis vieras Vladimir Iljitš Lenin.

Iljitš tuli esiin kulissien takaa. Suosionosoitukset kasvoivat kunnianosoitukseksi. Se ei piankaan hiljennyt. Vihdoin Vladimir Iljitš voi aloittaa puheensa.

Vladimir Iljitš puhui sadoista ja tuhansista sankareista, jotka olivat suuren vallankumouksemme aikana ikuistaneet nimensä kuolemattomasti, rintamalla taistelevista puna-armeijalaisjoukoista, sekä työläis- ja talonpoikaisjoukosta, joka oli selustassa kestänyt vaikeudet ja vaivat saadakseen Neuvostojen vallan pysyväiseksi. Nyt on maallamme vielä vaikeampi tehtävä: kansantalouden, teollisuuden ja maatalouden kunnostaminen. Olemme voittaneet verenvuodatusta vaatineen sodan, johon

¹ „VKP(b):n Keskuskomitean tiedonantoja”, syyskuun 4 pnä 1920.— *Toim.*

ulkolaiset imperialistit meidät pakottivat, nyt on tullut toisen sodan, verettömän, mutta yhtä raskaan sodan vuoro. Meidän pitää päästä tässä verettömässäkin sodassa voitolle. Pitää päästä voitolle nälästä, rappiutilasta, hävityksestä, nostaa kansa pimeydestä ja tietämättömyydestä. Koko kansan ja ennen kaikkea meidän puolueemme tulee käydä suuren koetuksen läpi, jonka rinnalla entisyys ei ehkä näyttänekään kovin suurelta. Jokaisen työläisen ja työläisnaisen on osoitettava yhtä suurta sankaruutta kuin puna-armeijalaiset ovat osoittaneet rintamalla.

— Mitä tarvitaan sen hyväksi, että tässä uudessa sodassa voitetaan? — kysyi Iljitš.— Tarvitaan työläis- ja talonpoikaisjoukkojen valveutuneisuutta ja yhtenäisyyttä, valveutuneisuutta ja liittymistä tiiviisti bolševikkipuolueen ja Neuvostojen ympärille. Mitä muuta tarvitaan? Rautaista kuria.

Ja Vladimir Iljitš jatkoi:

— Saadaksemme työmme kehittymään noususuuntaan, on välttämättä seurattava hallintakoneiston kaikkien nivelten työtä, toimittava lujakouraisesti ja säälimättä kaikenlaisen kansliamuodollisuuden ja virkavaltaisuuden hävittämiseksi vetämällä työhön mukaan rivijoukot ja käyttäen laajalti aseena kritiikkiä ja itsekritiikkiä.

Puheensa päätteeksi Lenin esitti reippaan kehotuksen, että työnteko uhkuisi intoa, tahtoa ja määrätietoisuutta, joista riippuu kansantalouden mitä nopein pelastus.

Hetkisen vallitsi täysi hiljaisuus. Ihmiset istuivat kuin lumotuina. Sitten kuin uutena hyökynä puhkesivat kauankestävät kättentaputukset.

P. I. VOJEVODIN

RAKASTETTU OPETTAJA

Helmikuun vallankumous vapautti minut Narymin karkotusvankeudesta, ja joulukuussa 1917 minut valittiin työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Länsi-Siperian III alue-edustajakokouksessa Länsi-Siperian ja Uralin aluepiirin elintarvikeneuvoston puheenjohtajaksi.

Se oli vaikeaa aikaa. Armeijan miehiä palasi virtanaan rintamilta kotiin ja nähdessään kotona perheensä nälässä, aseelliset sotilaat riensivät ryhminä sekä yksitellen kaikkialle leivän etsintään. Kaikki rautatiet olivat kirjaimellisesti täpö täynnä pussiselkäisiä, joita taloudellinen rappiotila synnytti ja ajoi liikkeelle. Siperia joutui nälkäisten ihmisjoukkojen hillittömän hyökkäyksen kohteeksi, elintarpeita etsiessään niitä tulvi sinne tavattomat määrät joka puolelta Venäjää.

Tässä pulmallisessa tilanteessa me, sikäläiset työntekijät, jouduimme kosketuksiin monien sellaisten kysymysten kanssa, joiden ratkaisemisesta riippui kenties suorastaan Neuvostovaltan olemassolo Siperiassa. Nämä kysymykset pakottivat minut matkustamaan keskukseen elävän yhteyden järjestämiseksi johdaviin elimiin ja Siperian kansantalouselämän turvaamiseksi rahaluotolla. Niistä tuloksista, mitä monien tovereiden keskukseen tekemistä matkoista oli ollut, tiesin, että ainoastaan toveri Lenin voi ratkaista kaikki siihen aikaan pohdittavanamme olleet kysymykset. Päätinkin mennä hänen puheilleen.

Niinpä olin vihdoin Moskovassa, Kremlissä! Sydäntäni vavahdutti, kun nousin ensimmäistä kertaa Kansankomissaarien Neuvoston huoneistoon, tuohon nuoren työläis- ja talonpoikaisvallan sotilaalliseen esikuntaan. Istuttuani muutaman minuutin Kansankomissaarien Neuvoston Asiainhoitohallinnon kansliassa sain tietää, että käsitteille tulee Siperiasta saapuneen Kansankomissaarien Neuvoston erikoisvaltuutetun A. G. Schlichterin selostus. Hän oli ollut valtuutettuna elintarvikeasiain alalla.

Pyysin tovereita antamaan V. I. Leninille kirjelappuni, jossa pyysin lupaa saada olla läsnä tov. Schlichterin selostuksen käsittelyssä.

Sain luvan. Mieli jännittyneenä menin Kansankomissaarien Neuvoston istuntosaliin. Siellä ei ollut paljon vapaata tilaa, oli kolme tavallista pitkä pöytää veralla peitettyinä ja iso määrä tavallisia tuoleja.

Siellä tapasin vanhoja tuttaviani, tovereita, joiden kanssa olin ollut eri aikoina kosketuksissa maanalaisessa puolueetyössä ja Narymin karkotusvankeudessa.

Joukkona seisoskelleet ja hillitysti puhelleet kansankomissaarit sekä istuntoon kutsutut hiljenivät yhtäkkiä ja asettuivat pöytien ääreen. Juuri minua vastapäätä olevasta ovesta tuli nopein askelin sisään Vladimir Iljitš ja ryhtyi heti paikalla seläilemaan pöydällä olevia papereita ja Kansankomissaarien Neuvoston sihteerin N. P. Gorbunovin puoleen kääntyen puhumaan istunnon työjärjestyksestä.

Näin ensimmäistä kertaa elämässäni lähelläni, vierelläni miehen, jota olin kaikista vallankumouksellisen maanalaisuuden vaivoista ja vastuksista huolimatta seurannut jo melkein kaksikymmentä vuotta (vuodesta 1899). Tuollainen hän oli, meidän Lenin! Olin sitä ennen saanut vain toisten tovereiden kertomana kuulla rakastetusta johtajastamme, opettajastamme, ja nyt hän oli edessäni, maailman ensimmäisen Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtaja.

Syvennyin huonosti siihen, mistä puhuttiin, katsoin vain koko ajan Iljitšiin ja pelkäsin, että minulle sanotaan yhtäkkiä, etten saa olla läsnä sellaisessa istunnossa, ja kehoitetaan poistumaan salista. Mutta ympärilläni oli jo asiallinen työ tavallisessa käynnissään, eikä kukaan kiinnittänyt minuun huomiota. Tarkatessani Leninin kasvoja ja olemusta, hänen keskustelutapaansa, näin, että se oli aivan tavallista keskustelua, niin kuin aivan tavallinen vaatimaton hyvä ihminen puhuu hyvien ystäviensä kanssa, vaikka keskustelu koski varsin tärkeitä ja vakavia valtiollisia asioita.

Istuntoa johtaessaan V. I. Lenin joko melkein koko ajan käveli edestakaisin pöydän vieressä tai seisoen nojatuolinsa luona teki välihuomautuksia tovereiden puheenvuoroihin.

Useimmiten Vladimir Iljitš hillitsi erikoisen monisanaisia puhujia huudahdellen leppoisan ivallisesti: „Tosiasioita! Tosiasioita! Enemmän asioita... Asiallisemmin!”...

Kaikesta näkyi, että kaikki toverit alistuivat sellaiseen asialliseen ja säästävaiseen istunnon menoon, ja kukin yritti tehdä mahdollisimman lyhyesti ilmoituksensa, huomautuksensa tai lisäyksensä. Istunnossa ei ollut vähäisintäkään virkaintoisuuden,

mahtipontisuuden tai virallisuuden tuntua, se oli aidon toverilista yhteistyötä.

Alkoi keskustelu elintarvikeasiain kansankomissaarin A. D. Tsurupan Neuvostotasavallan elintarviketilanteesta tekemän selostuksen pohjalla ja samalla vaihdettiin mielipiteitä A. G. Schlichterin esittämästä ehdotuksesta, että oli välttämättä järjestettävä keskuksen erikoisvaltuutettujen toiminta. Silloin V. I. Lenin lienee muistanut pyyntöni saada olla läsnä elintarvikeasioita koskevan selostuksen käsittelyssä ja kysyi: „Entä missä on Vojevodin?“. Nousin paikaltani ja mutisten jotain hämääntyneenä pyysin myös puheenvuoroa selostuksen johdosta. Vladimir Iljitš katsahti minuun kiinteästi ja vastasi nyökäten: „Kirjoitin, kirjoitin nimenne!“.

Pohjasin lausuntoni kokonaan omakohtaiseen kokemukseeni, minkä olin saanut elintarvikeasiain johtajana Länsi-Siperiassa ja vahvistuksena oli melkoinen määrä Moskovaan tuomiani aineistoja. Suureksi ihmeekseni ja ilokseni Vladimir Iljitš otti yhteenvedossa huomioon joukon huomautuksiani ja ehdotti perustettavaksi erikoisen valiokunnan laatimaan elintarvikediktatuurista asetusuunnosta, minkä tuli saada lopullinen vahvistuksensa Yleisvenäläisessä Toimeenpaneavassa Keskuskomiteassa. Leninin ehdotuksesta minutkin kutsuttiin siihen valiokuntaan.

Vladimir Iljitš vastasi myöntävästi pyyntööni, ettei minua pantaisi valiokuntaan, koska olin tullut Moskovaan aivan lyhyeksi aikaa eräiden hyvin kiireellisten Siperian asiain tähden ja minun piti matkustaa pikaisesti takaisin, mutta hän ehdotti, että esittäisin asetusuunnokseen kaikki käytännöllisluontoiset huomautukset kirjallisessa muodossa ja antaisin ne J. M. Sverdloville, minkä sitten teinkin seuraavana päivänä.

V. I. Leninin niin huomaavainen suhtautuminen rohkaisi minua tavattomasti.

Tapasin Leniniä myöhemmin monta kertaa, ja silmäni pisti aina se, että hän kaikkien asiain käsittelyssä ikään kuin keräsi itseensä kaiken, jokaisen pienimmänkin asian ja myöhemmin teki pikku seikoista ja ehdotuksista yleistyksen ja suunnitteli tarkat, täsmälliset ja määrätietoiset toimenpiteet.

Ollessani kerran lähdössä V. I. Leninin luo keräsin mukaani ison joukon kaikenkaltaisia toimintaselostuksia ja aineistoja. Jo ennen lähtöäni keskuksen oli selostustani varten koottu aineistoa kansantalouden perspektiivisestä kehittämisestä Siperiassa.

Työhuoneessaan Kremlissä Vladimir Iljitš otti minut vastaan aivan tavallisesti, lämpimästi, ystävällisesti.

Alussa yritin virallisesti, jonkun verran kyllä hermostuksissa ja hämmennyksissä, tehdä Siperiamme asioista selkoa Kansankomissaarien Neuvoston päämiehelle, mutta Vladimir Iljitš ryhtyi

itse puhumaan siitä, mitä vaikeuksia meillä on Siperiassa, missä proletariaattia on kovin vähäisesti ja teollisuus heikosti kehittyntä.

Vladimir Iljitš johti niin taitavasti keskustelua, että jouduin enemmänkin vain vastailemaan kysymyksiin kuin selostamaan sen ohjelman mukaan, minkä olin tovereiden kanssa suunnitellut Omskissa. Lenin teki ajoittain välihuomautuksiaan, sanoi toisinaan ivallisesti: „Älkääpä, älkääpä kovasti ärsyttäkö vankkaa Siperian talonpoikaa. Ja kasakoita ottakaa harkiten mukaan, tai ne voivat nujertaa teidät siellä. Hotkaisevat sisuksineen päivineen”...

Tuntiessani oloni jo rauhalliseksi yksinkertaisessa toverillisessä ympäristössä minä vastailin Vladimir Iljitšille myös myhäillen: „Ei, toveri Lenin, vaikka otammekin lujasti bolševistiseen valtaamme „siperialaisen keskitalonpojan”, niin pidämme suuntaviivanamme kuitenkin työläisen ja talonpojan läheistä yhteistoimintaa. Siperialainen talonpoika tuo mielellään viljaa ja rehua Neuvostovallalle, antaapa meille „paperilapuillakin” ts. luotolla, kunnes voimme maksaa”. Ja kun sanoin Vladimir Iljitšille, miten vaikeaa oli alussa, kun keskus ei antanut meille rahamerkkejä eikä ollenkaan tavaroita, hän vastasi:

— Nyt tulee helpompi. Saatte rahaa, teille lähetetään myös teollisuustuotteita.

Vladimir Iljitš oli elävästi kiinnostunut kaikesta, mitä Siperiassa oli tekeillä uusissa neuvosto-oloissa, ja hän osoitti tuntevansa Siperian kansantaloutta siinä määrin, että jouduin kirjaimellisesti ymmälle. Lenin puhui paljon metalli- ja hiiliteollisuuden kunnostamissuunnitelmista. Kun sanoin sitten, että olin saanut siperialaisilta tehtäväkseni vaatia nopeistamaan etelä-Siperian rautatien rakentamista (näytin heti siinä Iljitšille kartan, johon rata oli merkitty), hän kysyi veikeästi:

— Mitä arvellette, saatteko tehdyksi? Tehän valitatte, että teillä ei ole spesialisteja...

Myönsin sen, mutta huomautin heti:

— Kulundan radalla ja erillisillä etelä-Siperian valtaradan lohkoilla ovat työt joka tapauksessa menossa, ja me autamme työläisiä mahdollisuuksien mukaan.

Paitsi sitä, että Vladimir Iljitš oli myöntäväinen kaikkiin luonnoksiimme ja suunnitelmiimme, hän lisäksi otti omakohtaisesti osaa niiden toimeenpanoon ja suoranaisesti ajoi monia asioitamme Kansankomissaarien Neuvoston kautta. Esimerkiksi muodostettiin heti Erikoinen Siperian toimikunta, komissio, johon kuului keskuslaitoksista arvovaltaisia edustajia. Minäkin olin siinä toimikunnassa.

Olin joka päivä suoraa linjaa yhteydessä Omskissa ja Irkutskissa työskennelleiden toverien kanssa. Aika oli kiihkeää ja

kireää, ja keskustelujen jälkeen selostin Vladimir Iljitšille usein Siperian asioitamme. Hän tarkasti jokaisen ehdotuksen hyvin huolellisesti, antoi välttämättömiä neuvoja, määräyksiä ja ohjeita.

Kerran selitin Vladimir Iljitšille puolustusluontoisia tärkeitä ja kiireellisiä asioita, kun oli saatu Irkutskista sähke „Tsentrosibiriltä” (Siperian Neuvostojen Toimeenpanevalta Keskuskomitealta). Vladimir Iljitš lähetti minut Sota-asiaain kansankomissariaattiin.

Siinä kansankomissariaatissa näin surkean kuvan. Odotushuoneessa, jossa ei ollut tuolia eikä penkkiä, myös käytävillä ja portaikoissa, joka paikassa oli joukoittain aseellista väkeä hyvin erilaisissa puvuissa. He olivat kaikki Moskovaan asioitaan toimittamaan saapuneita komentajia.

Kun lähdin menemään sen huoneen ovelle, missä oli sanottu kansankomissaarin olevan, tukkivat komentajat tien tullen joukkona eteeni:

— Seis, seis, veikkonen! Oletpa kovin sukkela! Olemme jo vuorokausikaupalla yrittäneet päästä kansankomissaarin puheille, ja sinä aiot painua suoraan.

Sanoin, että Lenin oli lähettänyt minut kiireelliselle asialle. Toverit päästivät minut heti menemään, mutta kun avasin oven, kansankomissaaria ei huoneessa ollutkaan eikä ollut toivoo päästä pian hänen luokseen.

Asiat eivät kuitenkaan sietäneet viivytystä. Niinpä riensin pahoillani ja hämilläni heti takaisin Kremliin ja tulin uudestaan Vladimir Iljitšin luokse. Hän sanoi niin kuin olisi ymmärtänyt mielentilani:

— Mikäpä siinä... Tehdään tällä tavalla: menkää nyt heti kenraali Bontš-Brujevitšin luo ja kertokaa hänelle kaikesta, mitä tarvitsette.

Nähdessään ällistykseni: „Kuinka kenraalin luo?” — Iljitš hymyili ja selitti laskien kätensä olalleni:

— Niin, niin, aivan oikean, tosin entisen, tsaarin kenraalin luo. Hän on Vladimir Dmitrijevitšin veli, olettehan tavannut hänet täällä Kansankomissaarien Neuvostossa. Ja se Bontš-Brujevitš, jonka luo te nyt menette, on Korkeimmassa Sotaneuvostossa. Siellä tapaatte useita entisiä tsaarin kenraaleja ja harkitsette heidän kanssaan kaikki asiat. Ne kenraalit ovat meikäläisiä ja voitte luottaa heihin täydellisesti.

Iljitš kutsui heti paikalla sihteerin ja antoi määräyksen:

— Soittakaa panssarijoukkojen autovarikolle ja sanokaa, että toverit veisivät heti kiireesti toveri Vojevodinin moottori-pyörällä Korkeimman Sotaneuvoston junaan.

Kääntyen puoleeni Vladimir Iljitš muistutti vielä kerran:

— Sanokaa kenraaleille minun nimessäni, että tekisivät Siperiaa varten kaiken, mitä tarvitaan. Toivotan menestystä.

Kiitin Iljitšiä sydämeni pohjasta, ja toivon siivittämänä olisin ollut valmis vaikkapa suutelemaan tuntematonta nuorta miestä, joka oli Kansankomissaarien Neuvoston päivystävänä sihteerinä ja jonka jäljessä poistuin Vladimir Iljitšin työhuoneesta...

Eniten minua viehätti Vladimir Iljitšin vaatimattomuus ja se, miten tarkasti ja huomaavaisesti hän kuunteli työtovereidensa sekä rivityöntekijäin huomautuksia ja ehdotuksia, hänen kiihkeää haluaan oppia elämältä. Noita ominaisuuksia ei valitettavasti ollut läheskään kaikilla järjestöjemme ja laitostemme vastuunalaisilla johtavilla työntekijöillä. Puheissaan V. I. Lenin esitti usein elävästä elämästä saatuja esimerkkejä ja tietoja. Hän oli hankkinut ne keskustellessaan työläisten ja talonpoikain kanssa, joita kävi hänen puheillaan hakemassa ratkaisua milloin mihinkin yhteiseen tai henkilökohtaiseen asiaan.

Hämmästyin kovasti kerran tällaista tapausta. Olin V. I. Leninin luona tekemässä jotain selostusta, esitin kiireesti itse asian ja samassa toin esimerkkejä keskuslaitoksissamme esiintyneestä kanslia-asiain vitkutuksesta ja puhuin tosin vielä nuoren neuvostohallintakoneiston epätäydellisyydestä. V. I. Lenin kuunteli minua, mutta samaan aikaan hän vastaili vähän väliä puhelimeen ja milloin mihinkin päivystävän sihteerin kysymyksiin. Sanoin Iljitšille, että minun olisi ehkä sopivampaa tulla jonain toisena aikana jatkamaan ilmoitustani. Hän vastasi vain:

— Ei, ei! Jatkakaa nyt...

En kuitenkaan selostanut enää kovinkaan pitkälti ja poistuin. Tällöin minusta tuntui, että olin sattunut Vladimir Iljitšin luo sopimattomaan aikaan ja ettei hän ollut kuunnellut minua tarkkaavaisesti, koska hänellä oli paljon muuta työtä. Miten tavattomasti hämmästyinkään, kun V. I. Lenin kerran puhuessaan Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean tai Neuvostojen V edustajakokouksen istunnossa esitti yllätyksekseni eräitä esimerkkejä ja tietoja, joita olin silloin maininnut sekavassa selostuksessani.

Sen jälkeen aloin paljon tarkemmin ajatella mitä puhuin tavatessani Vladimir Iljitšin, joka osasi niin tarkkaavaisesti kuunnella aivan tavallisten rivityöntekijäin mielipidettä ja käyttää kaiken, mikä oli arvokasta uuden sosialistisen valtion joka-päiväisessä rakennustyössä.

F. V. LENGNIK

VLADIMIR ILJITŠ
JA TYÖNJÄRJESTELYKYSYMYKSET

Jouduin tapaamaan Vladimir Iljitšyä melko usein ollessani vv. 1918 ja 1919 Korkeimman Kansantalouseluuvoston byroon jäsen, sillä hän oli siihen aikaan hyvin kiinnostunut teollisuutta suoraan tai välillisesti koskevista kysymyksistä.

Eräässä keskustelussa — varmaankin Kremlissä Kansankomissaarien Neuvostossa — Vladimir Iljitš lausui ajatuksen, että meillä pitäisi perustaa erikoinen instituutti hoitamaan työn tieteellisten järjestelyaatteiden tutkimista ja käytännöllistä toteuttamista. Vladimir Iljitš nimitti sitä taylorismin tutkimuslaitokseksi, mikä kohtasi vastustusta, sillä taylorismi oli monista hienpuserrusjärjestelmä, mutta muistan Vladimir Iljitšin harmistuneena lausuneen, että *nyt*, kun valta oli työläisten eikä porvariston käsissä, meidän tulee suhtautua työkykyyn kokonaan uudella tavalla, ei rajoittua taylorismin paljaaseen kieltämiseen, vaan ottaa päämääräksi poistaa tieteellisten etsintöjen ja käytännöllisten kokeiden avulla taylorismista sen porvarillinen puoli ja erottaa huolellisesti kaikki se, mikä voi *helpottaa* työläisen työtä, kun raskas fyysillinen työ siirretään koneen suoritettavaksi ja työläisille jää ainoastaan *konetyön säännöstely*, jolloin samalla kohotetaan tehdaslaitoksen yleistä tuotantotehoa kokonaisuudessaan. Vladimir Iljitšin aktiivisella osanotolla Työn keskusinstituutti tov. Gastev edustajanaan hieinan myöhemmin sai melko suuren summan kultaa ostaakseen ulkomailta kalustoa Työn keskusinstituutille. Sittemmin VSFNT:n finanssielimet supistivat melko tuntuvasti siihen myönnettyä rahamäärää, mutta se lienee sittenkin ollut koko maailmassa ensimmäinen laitos työn tieteellisen järjestelyn alalla, joka sai varustuksiaan varten valtionvaroja (muistaakseni 30 tuhatta kultaruplaa)...

Vladimir Iljitš suhtautui hyvin huolehtivaisesti keksijöihin, jotka ehdottivat oleellisia parannuksia sotatieteessä tai jonkin

tuotantoalan parantamisessa. Koska olin Korkeimmassa Kansantalouselämyksessä harvoja puolueeseen kuuluvia insinöörejä, jouduin usein välittäjäksi hänen ja eri keksijöiden kanssakäymisessä. Vladimir Iljitšin määrätietoisuus oli tällöin todella liikuttavaa. Vaikka hänellä oli hoidettavanaan lukemattomia tehtäviä puolue- ja neuvostoelämän mitä erilaisimmilla aloilla, hän otti tavattaessa usein puheeksi jonkin häntä kiinnostavan keksinnön ja usein vaati ryhdyttäväksi pikaisesti toimenpiteisiin, että saataisiin nopeasti lausunto tai voitaisiin mahdollisimman nopeasti keksintö saada valmiiksi tai panna tehdastarkastukseen.

Voimieni mukaan yritin aina tehdä kaikkeni täyttääkseni hänen toivomuksensa, mutta jouduin toisinaan pahoittamaan hänen mieltään, milloin häntä kiinnostaneesta keksinnöstä oli saatu kielteinen lausunto, se kun herätti hänessä aina suurta pettymystä ja pahoittelua. Jos keksijä osoitti ylettömästi yksityisomistajan haluja eikä tahtonut palkkiostakaan antaa valtion tietoon keksintösalaisuuttaan, niin niissä tapauksissa hän saattoi kohdistaa repressaalajakin sellaiseen keksijään tai päätti heittää hänet oman onnen nojaan osoittamatta valtion puolelta minkäänlaista apua.

Se erikoinen huomio, jota Vladimir Iljitš osoitti keksintätoimintaa kohtaan tasavallassa, on parhaana takeena siitä, että se ansaitsee saada osakseen kiinteää ja tarkkaavaa huomiota.

Puolue- tai neuvostoelämämme piirissä tuskin on sellaista kysymystä, joka ei olisi kiinnostanut Vladimir Iljitš Leninin kaikkikäsitteävää älyä.

S. S. K A M E N E V

MUISTELMIA VLADIMIR ILJITŠ LENINISTÄ

Syyskuussa 1918 minut määrättiin Itärintaman komentajan toimeen. Ennen siihen joutumistani en ollut tuntenut enkä tavannut ketään Punaisen Armeijan johtajia. En ollut koskaan tavannut myöskään Vladimir Iljitšiä.

Itärintaman komentajan tehtävässä tutustuin luonnollisesti moniin Punaisessa Armeijassa johtoasemassa olleisiin tovereihin. En ainoastaan saanut tietää, miten Vladimir Iljitš johti sota-asioita, vaan kävin minulle kokonaan uuden sota-asiain järjestely- ja johtotaidon koulun, johon käsitteeseen liittyä Punaisen Armeijan perustaminen, järjestelytyö, kuri ja sotilasjohto sekä myös taistelun järjestäminen kansalaissodan kaudella.

En voi sivuuttaa tätä kysymystä, sillä Vladimir Iljitšiä muistellessa tulee ennen kaikkea mieleen, miten unohtumattoman vaikutuksen teki hänen johtotaitonsa sota-asiain alalla.

Tähdennän erikoisesti sitä, että Itärintamalla perehdyin uuteen sotataidon kouluun. Koska olin osallistunut imperialistiseen sotaan sen ensimmäisestä viimeiseen päivään, niin minulle oli luonnollisesti kertynyt erinomaisen paljon uusia vaikutelmia uusista taistelumenetelmistä ja -tavoista niin kuin jokaiselle osanottajalle. Pitäneen tunnustaa, että pidin itseäni täysin valmentuneena, mitä tuli kaikkia näitä uutuuksia koskevan aineiston kertymiseen ja imperialistisen sodan kokemuksesta tehtävien kaikenkaltaisten „yhteenvedojen” laatimiseen. Ja siitä huolimatta sanon täysin vakaumuksellisesti, etten minä, imperialistisen sodan osanottaja, ollut tehnyt yhteenvedoa sodan varsinaisesta peruskysymyksestä. Olin jättänyt huomiota vaille sen, että käsitteet sotia ja otella sodassa eivät ole samaa. Voidaan vain yksinkertaisesti, kuten sanotaan muodollisesti sotia, niin kuin tehtiin imperialistisessa sodassa, ja voidaan todella otella voiton puolesta — siihen meitä opetti Vladimir Iljitšin johto. Se oli sitä

bolševikkipuolueen Vladimir Iljitšin johdolla suorittamaa työtä, joka opetti miljoonat tajuamaan sodan tarkoitusperät ja tehtävät ja valoi uupuneisiin ja imperialistisen sodan loppuunkuluttamiin joukkoihin uusia voimia voittojen saavuttamiseksi kansalais-sodassa. Sota sai tässä tapauksessa monenlaisia taistelumuotoja.

Tänään puna-armeijalaisrykmentit saavat hyvin intensiivisen poliittisen valmennuksen ja huomenna he saamansa latauksen voimakkaina kantajina puolestaan lataavat ympäristöään ja nostavat sen taisteluun sosialistisen vallankumouksen tehtävien puolesta. He nostattavat hajaannusta valkokaartilaisjoukkojen tai interventtien sotaväen riveissä. Sillä keinoin he saavat aikaan kaikkia vanhoja perustuksia järkyttävän mullistuksen hyvin laajoilla alueilla, minkä jälkeen kaikki „tahtovat punaisia” ja kaikki ovat valkoisia vastaan. Siitä ovat antaneet todistuksensa meidän kaikkein pahimmat vihollisemmekin kuten englantilainen kenraali Knox, amiraali Koltšakin sotilasneuvonantaja, joka kirjoitti vuonna 1919 hallitukselleen: „Voidaan lyödä hajalle bolševikkien miljoona-armeija, mutta kun 150 miljoonaa venäläistä ei tahdo valkoisia, vaan tahtoo punaisia, niin on hyödytöntä auttaa valkoisia”¹.

Poliittinen työ on käynnissä myös valkokaartilaiden valtaamalla alueella, se muotoutuu sielläkin taistelutoimiksi partisaani-osastoina. Nämä viimeksimainitut tulevat kuten Punaisen Armeijan joukko-osastotkin voimakkaiksi paitsi sotilasyksikköinä myös sosialistisen vallankumouksen aatteiden ja tehtävien kantajina jo vihollisen alueella.

Taistelukeinot moninkertaistuvat, karttavat ja kasvavat murtumattomaksi voimaksi. Se voima saattoi ainoastaan voittoa.

Järjestörakenteen uutuus, laajuus ja syvällisyys sekä taistelun rakenne kokonaisuudessaan kirjaimellisesti ällistytti minut. Eikä ole ihmettelemistä, että imperialistisesta sodasta saamani vaikutelmat eivät nyt enää painostaneet minua, vaan sota päinvastoin hämmästytti minua yksipuolisuudellaan, sillä se oli ollut suurta yksinomaan numeroluvuissa. Sitä vastoin taistelun järjestely, aineelliset varat ja sotilasjohdon heikkous ei vastannut ollenkaan armeijan määrävahvuutta, ja lopuksi vanhanaikaiset piintyneet taistelumuodot tekivät sodasta ihmiskunnan jättiläis-teurastamon, puhumattakaan enää niistä imperialistisista tarkoitusteristä ja tehtävistä, joita se sota palveli.

Mutta ei ollut kysymys niinkään epäsuhtaisuudesta kuin siitä, että sotapäällikön kyyrin merkitystä liioiteltiin, sitä kun pidettiin imperialistisessa sodassa voittojen ratkaisevana tekijänä. Sellainen asiointila varsinaisesti poisti päiväjärjestyksestä sekä

¹ „Kansalaissota vv. 1918—1921”, II osa, s. 412.— S. K.

taistelun suunnittelun että järjestämisen. Mainittakoon vain, että armeijan mobilisaatioon oikeastaan sisältyi koko taistelutoimien järjestämiskäsite. Olen poikennut muistelma-aiheesta hiukan etäämmälle kuin kuuluisi vain siksi, että tulisi kyllin selvästi korostetuksi se uusi, mikä oli varmasti hämmästyttävä minua ja hämmästytti, kun minusta tuli Itäisellä rintamalla Punaisen Armeijan taistelun suoranainen osanottaja.

Palaan muistelmissani nimenomaan puolustuksen järjestämisen tärkeimpään renkaaseen, punaisiin asevoimiin, tähdennän erikoisesti punaisten asevoimien muodostamisen uusia omalaa-tuisia menetelmiä.

Vladimir Iljitš näytti meille sotahistoriassa verrattoman esi-merkin armeijan luomisesta politiikan välineeksi.

Punaisen Armeijan perusrunkona olivat työväenluokka ja puolueeseen kuuluvat vallankumoukselliset komentajat. Bolševikit olivat armeijan sementoivana perustana niin poliittisessa valveutuneisuudessa kuin myös joukko-osastojen sotilaallisessa kestävyudessa. Köyhät talonpojat sulautuivat nopeasti perus-runkoon lisäten miesvahvuutta. Nämä kaaderit tekivät tuntuva-a työtä muun talonpoikaiston keskuudessa.

Tutustuin Punaisen Armeijan taistelukuntoon ensimmäistä kertaa tällaisissa olosuhteissa. Tämä tapahtui heti sen jälkeen, kun olin tullut rintaman komentajistoon. Bugulman suunnalla, joka suojasi Uljanovskia (silloista Simbirskiä), oli toisten joukko-osastojen joukossa latvialainen rykmentti. Tämä latvia-lainen rykmentti nautti ansaittua lujan sotilasyksikön mainetta, ja se oli kyseisellä suunnalla kestävyuden perustana. Ylipäällikkö vaati sen rykmentin viemistä pois taistelulinjalta ja lähettämistä Serpuhoviin, missä sijaitsi silloin ylipäällystön esikunta.

Teki luonnollisesti kovin kipeää menettää se perusta, jolle puolustuksen kestävyys tällä suunnalla perustui. Esitin vastalauseeni tästä ylipäällikön päätöksestä pyytäen edes lykkäämään sen täytäntöönpanoa. Protestini evättiin, ja toistamiseen annettiin määräys lähettää rykmentti aivan pikaisesti Serpuhoviin. Ei auttanut mikään, piti tehdä niin.

Nähdessään pulani eräs Itäisen rintaman Vallankumoukselli-sen Sotaneuvoston jäsen kysyi minulta, miksi olin sitä mieltä, että latvialaista rykmenttiä oli vaikea korvata. Sanoessani, että se rykmentti oli erinomaisen taistelukuntoinen, hän vastasi rauhallisesti, että olin hairahtunut kovasti, jos luulin, että toiset samalla suunnalla olevat rykmentit olivat vähemmän taisteluku-ntoisia, ja että esimerkiksi Vladimirin työläisrykmentti oli ehkä vahvempikin latvialaista rykmenttiä taistelukunnonaltaan, koska tämä oli kovasti uupunut.

Saatiin määräys — vladimirilaiset tulivat latvialaisen ryk-mentin tilalle. Hieman sen jälkeen Bugulman lohkolle alkoivat

taistelut. Vladimirilaiset eivät ainoastaan osoittaneet olevansa heistä kuulemani arvion veroisia, vaan myös jopa huomattavasti edellä siitä, mitä imperialistisessa sodassa ymmärrettiin joukko-osaston taistelukunnolla. Vladimirilaiset työläiset antoivat minulle ensimmäisen opetuksen Punaisen Armeijan joukko-osastojen sotilaallisesta arvioinnista.

Osallistuessani Punaisen Armeijan luomiseen Itärintamalla ja seurattessani tarkkaavaisesti askel askelelta sen kasvua tulin omassa itsessäni tuntemaan, miten Punaisesta Armeijasta kehittyi Vladimir Iljitšin poliittisella johdolla työväenluokan politiikan todellinen väline ja proletarisen vallankumouksen suurten tehtävien kantaja.

Erikoisesti pitää panna merkille Punaisen Armeijan poliittinen kasvu, kun Armeija oli kasvatettu tietoomaan tehtävänsä maailman proletariaatin taistelutehtävinä. Sen jälkeen opin erikoisen hyvin ymmärtämään Vladimir Iljitšin sanat, jotka hän lausui Moskovan Neuvostossa toukokuun 5 p:nä 1920, että „ei kumpikaan armeija — ei ranskalainen eikä englantilainen — pystynyt sellaiseen, että sen sotilaat olisivat kyyenneet Venäjän kamaralla taistelemaan Neuvostotasavaltaa vastaan”¹.

Taistelun järjestämisessä kokonaisuudessaan muistan ihmetelleeni sitä, millä keinoin kyettiin hävittämään täydellisesti selustan ja rintaman välinen raja. Selustaa ei itseasiassa yksinkertaisesti ollut olemassa. Sellainen tilanne saavutettiin Vladimir Iljitšin säännöllä, sen mukaan: „kun kerran on jouduttu sotaan, niin kaiken pitää olla sodan intressien alaista, maan koko sisäinen elämä pitää olla alistettu sodan alaisuuteen, siinä suhteessa ei sallita vähintäkään epäröintiä”². Hän sanoi näin ennen kuin alkoi sota valkopuolalaisia vastaan, mutta Vladimir Iljitš johti koko kansalaissotaa tämän säännön mukaan, niin kuin hän sanoi: maan kaikki intressit ja maan koko sisäinen elämä joutuivat kansalaissodan alaisuuteen. Sellaisten olojen vallitessa koko maa oli sotaleirinä. Kerrassaan uutta sotatieteessä on siinä tuo vaatimus *alistaa sodan alaisuuteen maan koko sisäinen elämä* — juuri sillä hävitettiin rintaman selustasta erottavat rajat, juuri sillä luotiin, jos niin voidaan sanoa, koko taistelutoimien järjestämisen eheys. Tämän säännön toteuttaminen on uutta sotatiedettä. Valtiolliset elimet muuttavat työnsä uudelle kannalle. Perustetaan uudet valtiolliset elimet, joilla on erikoisvaltuudet, kuten Tšusosnabarm³, Prodarm (muonituselin). Paikallinen valta järjestäytyy, missä tapahtumien kulku sitä vaatii, joustavaksi,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 31. osa, s. 108.— Toim.

² Sama, s. 112.— Toim.

³ Puolustusneuvoston erikoisvaltuutettu Punaisen Armeijan huollon alalla.— Toim.

hyvin liikkuvaksi vallankumouskomiteain järjestöksi, joilla on hyvin suuret valtuudet ja työssään kiinteä yhteys sotilaspäällisyyteen. Ei ole tietenkään kysymys siitä, mihin muotoon valtiolliset laitokset järjestyivät ja mitä uusia laitoksia perustettiin, vaan koko politiikasta, joka sai nimekseen „sotakommunismi”.

On itsestään selvää, että sekä uudestijärjestäytyminen että uusien elinten perustaminen tapahtui politiikan vaatimuksesta.

Näissä oloissa maan sisäinen elämä saattoi todella olla sodan alaisena ja se oli sitä.

Toistan, että Vladimir Iljitšin käsissä kansalaissodan johtaminen on täydellistä tiedettä koko maan käymästä sodasta. Tämä tiede on erikoisen arvokasta nyt, kun sota valautuu teknillisiin taistelumuotoihin, kun koko taistelunkäynti levittäytyy syvälle maahan laajoille alueille ja kun maan väestö ei voi enää omavaraisesti *mukautua sotaan*.

Vladimir Iljitšin johto tuntui suoranaisesti erillisillä taistelulohkoilla.

Itärintamalta minulla on siitä selvä muisto, joka kuuluu kauteen, jolloin kärsimme rintamalla tappioita.

Punaisen Armeijan hajallelyödyt joukko-osastot vyöryivät pois asemistaan menettäen sekä kestävyytensä että järjestyksen, mutta tuskin oli vielä havaittavissa merkkejäkään taistelulinjan vastaisesta vakautumisesta, kun jo ilmaantui uusia eläviä voimia voimansameneittäneiden rintaman osien vahvistukseksi. Aluksi nostettiin rintaman lähialueilta, myöhemmin keskuksista uusia kommunistikaadereita, uusia työläistaistelijaosastoja. Punaisen Armeijan perusranka vankkeni, sementöityi. Sen jälkeen jo Punaiseen Armeijaan kutsuttujen määrävuroinen mobilisointi palautti aina kovissa taisteluissa menetetyt miesvahvuudet.

Keskuksen kanavia myöten suoritettu työ oli näissä tapauksissa erinomaisen vireää. Kysymys ei ole ainoastaan elävästä miesvahvuudesta. Se työ pani liikkeeseen tavattoman suurten alueiden kaikki voimat ja varat ja nosti ne puolustukseen. Toimeenpantiin sisäisten voimavarojen mobilisointi.

Edelsikö sitä työtä keskuksen ja rintaman välinen kirjeenvaihto, pyynnöt, asiainajaminen ym.? Ei lainkaan. Ei ollut muuta kuin lyhyesti koodikielellä tiedonantoja rintamalla kehittyvästä tilanteesta ja yhtä lyhyitä keskuksen määräyksiä. Siihen aikaan keskuksen ja rintaman työ sulautui kerrassaan yhdeksi kokonaisuudeksi.

En pysty enkä voi luetella, kuinka moninaisia ja erilaisia olivat taistelun järjestämiskanavat, enkä kuvata niiden kautta suoritettua työtä yksistään jo toimenpiteiden moninaisuuden ja eriluonteisuuden kannalta. Mainittakoon vain, että tukahdutettaessa Kronstadtin kapinaa sellaisena taistelun järjestämiskanavana oli VKP:n X edustajakokous, jonka kaikki sotilas-

edustajat lähetettiin heti Kronstadtin rintamalle K. J. Vorosilov johtajanaan.

Pääkanavana oli tietenkin puolue. Nimenomaan se sai aikaan salamannopean suorituksen ja määrätietoisuuden, siitä oli lähtöisin luova into, suorituksen nopeus ja tarkastus. Siinä ilmeni taas Vladimir Iljitšin bolševistisen koulun olemus.

Ylipäällikkönä ollessani jouduin omakohtaisesti näkemään, miten Vladimir Iljitš teki työtä puolustuksen järjestämisessä. Tämä tapaus on siltä ajalta, kun Mamontov kulki reittiään Punaisen Armeijan selustassa 1919. Reitistä saattoi aiheutua jos jonkinlaisia seurauksia, varsinkin kun Mamontov murti rintaman ja työntyi Tambovin alueelle, joka oli aikoinaan eserräläisyyden ja antonovilaisuuden myrkyttämä. Sen tähden on ymmärrettävää, että Vladimir Iljitš ryhtyi Punaisen Armeijan linjaa käyttävän taistelun ohella heti järjestämään syvää puolustusta kaikkien Moskovaan johtavien etelänpuoleisten teiden varsilla ottaen tähän syvään puolustukseen myös Tulan (asetetaan). Vallankumouksellisen Sotaneuvoston jäsen S. I. Gusev sai puolustuksen järjestämisen tehtäväkseen. Puolustuksen järjestäminen merkitsi seudulla linnoitustöiden suoritusta: rakennettiin ampu-makaivantoja, pystytettiin piikkilanka-aitoja, sitten muodostettiin, aseistettiin ja koulutettiin puolustusosastoja, sekä jalka-että ratsuväkeä, ja vihdoin koko väestö ja paikalliset vallanelimet järjestettiin sotakannalle, paikallinen väestö järjestettiin taisteluun kaikkien teiden varsilla, missä Mamontovin kasakkain ilmaantuminen oli mahdollista.

Tämä puolustuksen järjestäminen ei kuulunut ylipäällikön alaisuuteen, kuten edellä on sanottu, sitä johti vartavasten tehtävään pantu toveri Vladimir Iljitšin välittömällä johdolla. Sellainen päätös on katsottava oikeaksi, vieläpä viisaaksikin. Ylipäällistystä ei vedetty pois silloisesta päätehtävästä, taistelusta Mamontovia vastaan, ja mikä on tärkeintä, selustateiden varsilla järjestetty taistelu ei vaatinut rintaman voimia eikä varoja.

Kuten tiettyä, Mamontov ei mennyt syvälle selustaan, vaan liikkui rintaman lähialueilla, jonka vuoksi syväpuolustusjärjestelmä ei joutunut taistelutoimiin. Mutta on epäilemätöntä, että suoritettut puolustustoimenpiteet olisivat osoittaneet parhaan puolensa, minkä voi päätellä vaikkapa niistä tositapahtumista, miten käyttäytyi väestö Tambovin alueella, mistä Mamontov tukea saamatta joutui lähtemään pian tiehensä, kun oli ensin ryövännyt seudun perinpohjin.

Samanlaisen puolustuksen järjesti Judenitšin hyökkäyksen aikana myös Pietarin proletariaatti, joka valmisti punaisen pääkaupungin äärimmäisen sitkeään taisteluun, jopa katusulku-taisteluunkin.

Samanlaisia esimerkkejä omatoimisesta taistelun järjestämisestä kansalaissodan historiassa nähdään Orenburgissa, Ural-skissa ja Turkestanissa.

Jo pelkästään se, että oli iso määrä kanavia, joita myöten voitiin järjestää sotilasosastojen tukeminen, niiden voimistaminen, uusien taistelumuotojen toimeenpano, paikallisten varojen käyttö, voiton turvaaminen ym., ym., synnytti tavattoman määrän mitä moninaisimpia taistelua edistäviä toimenpiteitä. Saa tiin aikaan se, josta jo edellä sanoin nimittäen sitä taisteluksi voiton puolesta. Todella otelimme voiton puolesta kaikin meille siihen aikaan mahdollisin keinoin. Valitettavasti aineelliset mahdollisuudet usein rajoittivat toimenpiteiden suoritusta. Väkisin-kin tulee ajatelleeksi, että jos käytettävissämme olisi silloin ollut nykyajan tekniikka, niin sota olisi kehittynyt sellaisiin uusiin teknillisiin muotoihin ja taistelumenetelmiin, että silläkin alalla olisi epäilemättä tapahtunut täysi vallankumous.

Katson tarpeelliseksi selittää, että ylipäällystön ja sen esikun- nan työmenetelmät olivat etäisiä mainituista uusista johtomene- telmistä, mutta mikä sitäkin pahempaa — kenties erehdynkin — oli se, ettei ylipäällystö ollessaan keskuksesta erillään, Serpuho- vissa nähnyt tätä Vladimir Iljitšin työtä kokonaisuudessaan ja teki työtään vanhaan malliin. Erikoisena mustana pilkkuna oli siinä suhteessa Sotameriasian kansankomissariaatin keskus- laitoksen, Venäjän yliesikunnan (Vseroglavštáb) toiminta. Tämä esikunta oli selustatoiminnan huonoimpien menetelmien kantaja, ilmeisesti se ei ollut vielä läheskään järjestäytynyt uudelle kan- nalle. Se kuului suoranaisesti Sotameriasian kansankomissa- riaatin alaisuuteen.

Sanon vielä henkilöistä, joita Vladimir Iljitš määräsi vastuul- lisiin aseisiin Punaisessa Armeijassa. Pisti suorastaan silmään rintamien ja armeijain Vallankumouksellisten Sotaneuvostojen sekä divisioonien ja joukko-osastojen komissaarien erikoinen valinta. Oli tarpeellista tuntea hyvin niiden tovereiden ominai- suudet, joita määrättiin vastuullisiin tehtäviin Punaisessa Armei- jassa, ja Vladimir Iljitš tunki jokaisen heistä.

Lähemmin tunsin rintaman ja armeijain Vallankumouksellis- ten Sotaneuvostojen jäseniä, jonka tähden vaikutelmani muovau- tuivat etupäässä näiden tovereiden mukaan. Kerrassaan kaikkien näiden tovereiden sotilasopin tuntemus hämmästytti minua, koska olin kylliksi perillä tästä erikoisalasta. Mitä taas tuli hei- dän taistelijaominaisuuksiinsa, antaumuksellisuuteen, kekseliäi- syyteen, päättäväisyyteen ja nopeaan ymmärryskykyyn, niin he olivat suorastaan kuin samasta koulusta, saman mallin mukaan taottuja ja karaistuja. Voitaisiin esittää tuhansia esimerkkejä sanotun vahvistukseksi. Painavimpana todistuksena on se, että

monet Vallankumouksellisten Sotaneuvostojen jäsenet määrättiin myöhemmin armeijain komentajiksi ja suoriutuivat hyvin sotaväen johtamisesta. Hyvin monista joukko-osastojen komissaareista tuli joukko-osastojensa komentajia ja he pystyivät siihen erinomaisesti.

Toistan, että kaikki edellä kertamani kuuluu aikaan, jolloin en ollut vielä tavannut Vladimir Iljitšiä omakohtaisesti ja näin hänet vierain silmin, jos niin voitaisiin sanoa. Vladimir Iljitšistä olivat kertoneet minulle hyvin paljon uudet toverini, bolševikit, olin moniin heistä tällöin jo tutustunut läheisesti ja ystäväystynyt, muttei kukaan mielestäni ollut kuvannut häntä oikein, enkä sitä ihmettele.

Minusta tuntuu, että hän oli jokaisesta joka kerta uusi Vladimir Iljitš. Niin suuret luovain aatteiden ja voimain aarteet omaava ihminen ei voinut vaikuttaa yhdenlaiselta, hänet nähtiin välttämättä joka kerta uudessa valossa.

Ensimmäisen kerran tapasin Vladimir Iljitšin tilanteessa, joka oli minulle erikoinen. Huhtikuussa 1919 Itärintama ryhtyi hyökkäykseen, joka oli heti ensimmäisistä askelista menestyksellistä. Oli kehkeytymässä suuri operaatio, joka päättyi sittemmin Koltšakin täyteen häviöön.

Kerrassaan odottamatta, ainakin se oli yllätys minulle, tuli lennättimitse toukokuun 5 p:nä 1919 Trotskin määräys minun vapauttamisestani rintamankomentajan toimesta. Tehtävästä vapautus tapahtui varsin „hienosti”: sain loman ja raha-avustuksen. Enkä vielä tänäkään päivänä tiedä mitä varten minut erotettiin komentajan tehtävästä.

Kovasti harmissani pakollisesta toimittomuudesta niin kiihkeänä aikana lähdin toukokuun 15 p:nä 1919 Moskovaan pyytämään, että saisin jotain työtä. Moskovassa esitin pyyntöni suoraan Tasavallan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston varapuheenjohtajalle E. M. Skljanskille. Kun en saanut selvää vastauksesta, lähdin melko masentuneena asemalle palatakseeni Simbirskiin. Olin tuskin ehtinyt asemalle, kun aseman komendantti tiedotti minulle tov. Skljanskin käskyn palata heti Tasavallan Vallankumoukselliseen Sotaneuvostoon (TVSN). Tov. Skljanskin luokse tultuani sain määräyksen lähteä hänen mukaansa, ja hän sanoi vasta autossa, että olimme menossa Vladimir Iljitšin puheille. TVSN:sta on Kremliin korkeintaan parin kolmen minuutin matka ja tov. Skljanskin kovalla vauhdilla luullakseni sitäkin vähemmän.

Se tieto, että olimme menossa Vladimir Iljitšin luo, jännitti mieltäni luonnollisesti oikein kovasti, varsinkin kun tov. Skljanski ei maininnut lainkaan, mitä asioita minun tuli selostaa, eikä minulla ollut matkassa mitään aineistoakaan.

Yläkertaan nousimme hississä. Minua kehoitettiin odottamaan porrastasanteella. Tov. Skljanski poistui. Hetken päästä ovi aukesi ja jouduin suoraan Vladimir Iljitšin työhuoneeseen.

Vladimir Iljitš puhui nauraan jotain tov. Skljanskin kanssa ja sisään tultuani kysyi minulta Itärintamasta. Ryhtyessäni selostamaan Vladimir Iljitš otti Iljinin julkaiseman rautatiekartan „Venäjän rautatiet” ja niin jouduin selostamaan sellaisen kartta-aineiston mukaan. En ikinä unohda sitä karttaa, siinä olivat ainoastaan tärkeimmät johtomerkit. Hermostuksissani menetin muististani kaikkien kylien nimet, missä oli Punaisen Armeijan joukko-osastoja ja käytiin taisteluja. Vladimir Iljitš lienee havainnut kiperän asemani ja helpotti selostustani välihuomauksilla, joihin oli jo paljon helpompi vastaila.

Kiinnittäessäni hänen huomiotaan taisteluliikkeen kehittymiseen innostuin ihailemaan sen kauneutta. Vladimir Iljitš sanoi heti siihen, että meidän on välttämättä nujerrettava Koltšak, mutta tapahtuuko se kauniisti vai ei-kauniisti — se on meistä sivujuttu.

Tuolla Vladimir Iljitšin huomautuksella oli syvälinen tarkoitus. Vanhan koulun sotilasspesialistina minut oli koulutettu ja kasvatettu niin sanottujen klassillisten taisteluliikkeiden tuntemiseen, joista olivat lähtöisin sodan „ikuiset ja muuttumattomat periaatteet”. Epäilemättä Vladimir Iljitšin huomautus oli omiaan selventämään ajatuksiani ja palauttamaan nykyhetken reaaliin taistelumuotoihin.

Vladimir Iljitš kyseli, olivatko saavutukset kestäviä, mitä oli suunnitteilla ja mitä tehtiin iskun lujittamiseksi ja edelleenkehittämiseksi. Hermostuin vain vielä lisää, kun jouduin selostamaan rintamalla vallitsevaa tilannetta ja esittämään tulevien taisteluliikkeiden mahdollisen kehittämisen näköaloja. Olin sanomaisillani, että puhun vain omasta käsityksestäni, etten ole enää toimessa ja olen vain sen katsojana, mitä rintamalla tapahtuu. Muistan hyvin, ettei Vladimir Iljitš sen enempää kuin Skljanskiakaan koskettanut mitenkään minun asiaani. Sellainen oli se ensimmäinen kerta, kun tapasin Vladimir Iljitšin.

Huoneesta poistuttuani harmittelin, että olin niin hämmentynyt, ja odottelin tov. Skljanskia.

Tov. Skljanski ei sanonut paluumatkalla minulle sanaakaan. Tasavallan Vallankumouksellisesta Sotaneuvostosta lähdin jälleen asemalle, ja taas toistui entinen juttu, ts. aseman komendantti tiedotti taas minulle pian määräyksen mennä heti tov. Skljanskin luo. Sillä kertaa oli lähetetty auto minua hakemaan.

TVSN:ssa tov. Skljanski tiedotti minulle, että minun käskettiin palata Simbirskiin ja ryhtyä uudestaan Itärintaman komentajaksi. En ollut osannut odottaa sellaista asiankäännettä ja

pidinkin sitä suorastaan mahdottomana, viivytelemättä sanoin sen tov. Skljanskille. Kuinka ihmeessä voin palata rintaman komentajan tehtäviin, kun minut oli kirjaimellisesti kahta viikkoa aikaisemmin erotettu virasta? Kuka minua enää tottelee? Sellaisesta puheesta tov. Skljanski läksytti minut melko tuntuvasti, sanoen epäilyjäni sopimattomiksi.

Samalla sain Vladimir Iljitšin määräyksen lähteä heti Serpuhoviin „sopimaan asioista” siellä silloin sijainneen ylipäällikön esikunnan kanssa. Serpuhovissa tuli vielä lisää yllätyksiä sille päivälle, sain siellä kuulla ylipäälliköltä, että minut oli erotettu siitä syystä, etten ollut täyttänyt hänen määräyksiään ja etten yleensä ollut kurinalainen, mikä oli minulle kerrassaan uutta, ja protestoin heti hyvin jvrkästi; siinäpä oli vähällä jäädä tyystin täyttämättä vaikea tehtävä löytää „yhteinen kieli”, ja tilanteen pelasti vain se, että asiaan sekaantui Vallankumouksellisen Sotaneuvoston jäsen, muistaakseni tov. Aralov. Palasin ylipäällikön luota Moskovaan vasta myöhään yöllä. Itsekseni tein päätöksen pysyä vastedes täysin kuuliisena, ettei ylipäällikkö suinkaan saisi aihetta syyttää minua kurinpuutteesta.

Siitä huolimatta jätin kesäkuussa sanan täydessä merkityksessä täyttämättä ylipäällikön käskyn. Hyökkäys Itärintamalla kehittyi täysin menestyksellisesti. Koltšakin valkokaartilaisarmeijat vyörytettiin Ufan taakse, ja juuri silloin ylipäällikkö antoi käskyn pysähtymisestä Belaja-joelle. Kieltäydyin pysäyttämästä hyökkäystä. Asian sai ratkaistavakseen Vladimir Iljitš.

* * *

Heinäkuun 8 pnä 1919 minut siirrettiin ylipäälliköksi. Siinä tehtävässä en joutunut ottamaan säännöllisesti osaa Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston työhön. Ylipäällikkö kutsuttiin vain erinäisissä tapauksissa päiväjärjestyksen erinäisten kysymysten käsittelyyn.

Mielessä on säilynyt Vladimir Iljitšin näissä Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston istunnoissa suorittama työ. Tähdennän erityisesti sen suurenmoisen työn *luonnetta*, mikä on muistissa selvästi tallella. Päiväjärjestyksen asioita käsiteltäessä Vladimir Iljitš sai yhtä mittaa kirjelappuja. Niihin hän antoi aina poikkeuksetta myös kirjalliset vastaukset. Vladimir Iljitš teki samoin kysymyksiä yhtäläisillä kirjelapuilla ja sai luonnollisesti vastaukset kysymyksiinsä. Tasavallan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston puolesta Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston istunnoissa oli alituisesti läsnä TVSN:n varapuheenjohtaja tov. Skljanski.

Senkaltaisia kirjelappuja sain minäkin niissä istunnoissa. Niiden sisältö koski jonkin rintamalohkon tilaa tai niiden välityksellä Vladimir Iljitš tarkasti, oliko täytetty jokin hänen aikaisemmin antamansa määräys tai Kansankomissaarien Neuvoston tahi Työ- ja Puolustusneuvoston asetukset. Sain sellaisia Vladimir Iljitšin kirjelappuja myös tov. Skljanskin kautta, milloin tämä ei kyennyt heti antamaan vaadittua vastausta Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston istunnossa. Niiden kirjelappuasiain toimitus tapahtui vähimmäisajassa, muuten asianomainen sai jo toisenluontoisia kirjelappuja.

Kerran jouduin saamaan myös sellaisen, sanoisinko raskas-sältöisen kirjelapun. Asia koski Sapožkovin kapinan kukistamista Volganvarren seudulla. Vladimir Iljitš kysyi konkreettisesti, minkä tähden kapinan kukistaminen ei tapahtunut määrää- aikana. Esikunta valmisti melko lavean ja vähän selittävän selostuksen. Vladimir Iljitš sanoi sitä byrokraattiseksi kirjelmäksi, ja ylipäällikköä kehoitettiin luopumaan byrokraattisista tavoista. Niin minä kuin esikuntakin ansaitsimme täydellisesti tämän konkreettisen opetuksen, mutta se ei valitettavasti ollut viimeinen.

Samankaltainen opetus jouduttiin saamaan paljon myöhemmin, kansalaissodan päättyessä, kun Sotameriasian kansankomissariaatin kolme keskushallintoa ilmoitti kolme erilaista Punaisen Armeijan määrävahvuutta. Siitä aiheutui paljon ikä- vyyksiä koko TVSN:lle.

E. M. Skljanski oli säilyttänyt huolellisesti Vladimir Iljitšin kirjelaput. Vladimir Iljitšin kuolinpäivänä, kun muistelmat luonnollisesti tulvahtivat mieleen, katselimme hänen kanssaan koko joukon niitä lappuja, ja näimme selvästi niiden merkitykselli- syiden.

Kuinka paljon hyvin tärkeitä asioita olikaan ratkaistu, selvi- tely tai suunniteltu senkaltaisella kirjeenvaihdolla Kansan- komissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston istun- noissa! Ja aivan erikoisesti hämmästyttää, miten loistavasti Vladimir Iljitš oli selvillä kaikista Sotameriasian kansankomis- sariaatin asioista pienimpiä yksityisseikkoja myöten. Juuri perinpohjaisten tietojen tähden Vladimir Iljitš kykenikin ymmär- tämään kirjaimellisesti puolesta sanasta, mistä oli puhe noissa lyhyissä lakonisissa kirjelapuissa, ja antamaan yhtä lyhyillä vastauksilla päätöksensä monista hyvin vastuullisista asioista.

E. M. Skljanskin hallussa olleet kirjelaput ovat Marxin— Engelsin—Leninin instituutin aineistoissa. Kaksi niistä, jotka ovat vuodelta 1921, ovat XX „Lenin-kokoelmassa”.

Erikoisen kuvaava lakonisuudessaan on kirjelappu maaliskuun 5 pltä 1921: „Salaisesti. Tov. Skljanski! Missä Mironov on nyt? Kuinka on asianlaita nyt? Lenin”¹.

Asia koski II Ratsuarmeijan entistä komentajaa Mironovia, joka oli vangittu ja lähetetty Moskovaan syytettynä.

* * *

Vladimir Iljitš johti Punaista Armeijaa välittömästi ja joka päivä. Se ei ilmennyt suinkaan yksinomaan siinä, että hänelle esitettiin joka päivä tilannekatsauksia ja TVSN:n esikunta teki usein hänen vaatimuksestaan kirjallisia selostuksia. Toistan, Vladimir Iljitš järjesti maan taistelun kokonaisuudessaan, taistelun, jossa Punaisen Armeijan toimet olivat vain osa muista taistelutoimista. Kaikkien monilukuisten toimintakanavien kautta Vladimir Iljitš tiesi rintamalla, armeijoissa ja sotarintaman eri lohkoilla vallitsevan todellisen tilanteen. Tuhansissa tapauksissa Vladimir Iljitš oli todellisesta asiantilasta selvillä paremmin kuin TVSN:n esikunta. On täysin käsitettävää, että koko tämä hänen toimintansa taistelun järjestämisessä kuvastui aivan suoraan myös puolustuksen tärkeimmässä renkaassa, Punaisessa Armeijassa. Siinä suhteessa Vladimir Iljitš johti Punaista Armeijaa syvämmällä ja laajemmin kuin TVSN:n puheenjohtaja. Sivumennen sanoen, muistan omakohtaisesti tehneeni vain yhden selostuksen operatiivisista asioista TVSN:n puheenjohtajalle, puhumatta TVSN:ssä tehdyistä selostuksista, kun taas henkilökohtaisesti Vladimir Iljitšille tein operatiivisia selostuksia paljon enemmän.

Taistelun järjestämisessä tuntui Vladimir Iljitšin alituisesti valvova ja tiukkaava johto. Mutta niin valvonnassa kuin vaatimisessakin oli oma erikoisuutensa, mikä oli varmasti ominaista ainoastaan Vladimir Iljitšille. Se ei ollut pelkästään paljasta hoputusta tai suorituksen valvontatarkastusta. Se oli pikemminkin sen paljastamista, että ihminen ei osannut tehdä työtä uudella tavalla. Sen johdosta palaan mainitsemaan byrokratismiin ilmaukseen, Sapožkovin kapinan kukistamisjutusta tehtyyn selostukseen. Tehtävää ei täytetty määräaikana. Kyselyyn miksi ei täytetty tuli byokraattinen kirjelmä. Ole hyvä ja tee työtä uudella tavalla, heikkoutena työssäsi on byrokratismi; ei voida sietää kapinan kukistamisen viivytystä enempää. Sen seurauksena kapina kukistettiin määräaikana. Selitykseksi sanon, että ensimmäisten epäonnistumisten pääsyynä Sapožkovin jutussa oli todellakin byrokratismi ja hyvin huonoa laatua byrokratismi, mikä paljastui hieman myöhemmin.

¹ „Lenin-kokoelma” XX, s. 17.— *Toim.*

Sapožkov ei ollut niinkään tavoittamaton kuin sitkeähenki- nen. Saimme Sapozkovin joukkioita kiinni, niitä hävitettiin ja sen jälkeen ne kuitenkin virkosivat nopeasti eloon. Tarkastuk- sessa kävi selville, että ne virkosivat aina meidän omien patruunavarastojemme kustannuksella. Palautan mieleen, että Sapozkov oli ennen kapinaannousua ollut Punaisen Armeijan prikaatin komentajana ja hän teki kapinan prikaateineen. Vari- kot, mistä Sapozkovin prikaatia varustettiin ennen kapinaa, eivät sitä „pyyhkineet luetteloilta” kapinan jälkeenkään. Niin se sai edelleen varustuksia, mikä etupäässä auttoi pääsemään nopeasti liikekannalle.

Vladimir Iljitšin hoputustoiminta sai aikaan myös uudet taistelutempot. Sanon ohimennen, etten joutunut silloin kuule- maan sanaa „tempot”. Mutta ne syntyivät ennen kaikkea itsensä Vladimir Iljitšin vireällä johdolla. Asiain käsittely ja niistä sopi- minen kävi sellaista vauhtia, että siihen vaadittua aikaa oli vaikea määritellä. Minulla on muistoja äärimmäisen nopeasta päätösten teosta sekä yhtä nopeasta määräysten kulusta paikka- kunnille.

Järjestäessään taistelua Vladimir Iljitš johti sekä Punaisen Armeijan muodostamista että myös sen aseistusta ja muonitusta. Jälkimmäinen asia lienee ollut kaikkein vaikein. Varustelun alalla perustettiin varusteluelin (Tšusosnabarm) ja muonituksen alalla toinen (Glavsnabprodarm). Kumpikin elin oli Vladimir Iljitšin välittömän johdon alainen. Niitä elimiä johtaneiden tovereiden muistelmat varmaankin kuvaavat Vladimir Iljitšin työtä sillä alalla. Ainoastaan yleisenä huomautuksena on välttä- mätöntä mainita, että varusteluelin toimi hyvin läheisessä yhteis- työssä TVSN:n ja ylipäällystön kanssa. Mitä tulee muonitus- elimen työhön, niin siinä oli paljon monenlaisia yhteenottoja. Vladimir Iljitš ei voinut olla tietämättä eri puolien toisistaan tekemistä valituksista ja niiden hyökkäilyistä. Kului melko pit- kälti aikaa, ennen kuin suhteet saatiin säännöstellyiksi ja koitti keskinäinen ymmärtämys. Eripuraisuuden pääaiheena oli muoni- tuselimiä koskevan asetuksen pykälä, jonka mukaan muonitus- elimen päälliköllä rintamilla ja armeijoissa oli rintaman tai armeijan komentajan oikeudet. Se pykälä turvasi niille elimille päällystöstä riippumattoman olon ja toiminnan. Koska elintar- vikeasiat olivat rintamilla hyvin tukalassa tilassa ja armeijassa oli omat muonituselimensä, niin muodostui kaksinvai- ta armeijan olemassaolon mitä vaikeimmissa kysymyksissä. Alkoi „kamp- pailu”, aluksi ehkä periaatteesta, mutta myöhemmin jo myös puh- taasti toimen kannalta.

Itsekritiikin mielessä pitää sanoa, että mitä tulee viholliselta otettuun „sotasaaliiseen”, ja siihen kuuluivat myös viholliselta vallatut muonavarastot, ei siinä ollut paljoakaan asiaankuuluvaa

järjestystä. Sen tähden senkaltaisesta sotasaaliista syntyi aina mahdoton jupakka varustelusotilaiden ja muonituslaitoksen työntekijäin kesken. Vladimir Iljitš joutui melko usein selvittämään senkaltaisia juttuja ja samoin tekemään kaiken mahdollisen niiden toistumisen ehkäisemiseksi. Jokaisessa tapauksessa perustettiin vartavasten valtuuskuntia sotasaalista jakamaan tai määrättiin joku toveri yhtäläisin valtuuksin tekemään viholliselta saadun omaisuuden jakoa.

Mitä tulee Punaisen Armeijan operatiiviseen toimintaan, niin Vladimir Iljitšin johtava osuus tuntui ennen kaikkea siinä, että Punainen Armeija oli poliittisen johdon väline.

Epäilemättä se, joka johti maan koko politiikkaa, ratkaisi sellaisen kysymyksen, minne piti suunnata Punaisen Armeijan isku ensi, minne toisessa vuorossa. Punainen Armeija oli valkokaartilaisrintamien saartamana. Tuona aikana oli ensitärkeänä tehtävänä kaikkien rintamien arviointi ja päätöksen teko siitä, mikä rintama piti likvidoida ensi vuorossa. Tämän kysymyksen oikeasta ratkaisusta itseasiassa seurasi varmasti edelleen koko valkokaartilaisjoukkojen hävitys. Tämä tavattoman vaikea tehtävä ratkaistiin Vladimir Iljitšin johdolla.

Ensivuoroiseksi tuli Itärintama. Tunnus „Kaikki Itärintaman hyväksi” tiedotti koko Punaiselle Armeijalle päätöksestä.

Väliaikaiset vastoinkäymiset Etelärintamalla ja siinä ylipäällystön osoittama heikkous oli vähällä rikkoa Vladimir Iljitšin antaman toimintasuunnitelman toimeenpanon. Juuri tuolta ajalta onkin se erimielisyys Itäisen rintaman joukko-osastojen hyökkäyksen pysäyttämistä Belaja-joelle, josta ohimennen edellä mainitsin.

Vladimir Iljitšillä oli ratkaistavanaan erikoisen tärkeä operatiivinen kysymys. Sen ratkaisua vaikeutti kovasti se, että niin ylipäällikkö kuin myös Tasavallan Vallankumouksellinen Sotaneuvosto puheenjohtajansa Trotskin muodossa kannattivat sitä, että kieltäydyttäisiin jatkamasta hyökkäystä Koltšakia vastaan ja Belaja-joelle pysähtymällä aloitettaisiin heti Punaisen Armeijan joukko-osastojen siirto Itäiseltä rintamalta Eteläiselle. Selvemmin sanottuna, he kannattivat Vladimir Iljitšin sen päätöksen epäämistä, että ensimmäisessä vuorossa tehtäisiin selvä Koltšakista.

Vladimir Iljitš ratkaisi verrattoman kyvykkäästi strategisen sota-asian: jäi voimaan päätös kieltäytyä pysäyttämästä hyökkäystä. Koltšakin joukkojen hävitystä jatkettiin entistä kovemalla puhdilla. Valmistettiin suunnitelma voimain siirtämisestä Eteläiselle rintamalle määräaikoina. Ylipäällystö vaihdettiin. Ylipäällikön päämaja muutettiin Moskovaan.

TVSN:n puheenjohtaja Trotski tyytymättömänä tähän päätökseen pyysi eroa. Hänelle ei annettu eroa. Sen jälkeen Trotski

ei pitkään aikaan johtanut eikä ollut läsnä Tasavallan Vallankumouksellisessa Sotaneuvostossa. Hän ajoi junassaan, mutta ei käynyt Itäisellä rintamalla, koska se ei häntä enää kiinnostanut.

Kun tulin Moskovaan, TVSN:n varapuheenjohtaja tov. Skljanski saattoi tietooni, että Trotski ei kannattanut nimitystäni mutta että vastaisuudessa hän sopeutuu siihen. Minua ei lainkaan miellyttänyt Trotskin sellainen mieliala ja tulin tosissani levottomaksi. Kuvittelin, että työ oli sellaisissa oloissa suorastaan mahdotonta. Minua epäilyttivät tov. Skljanskin rauhoittavat puheet vastaisesta sopeutumisesta.

TVSN:n jäsen tov. S. I. Gusev oli tuona aikana erinomaisena, arvaamattoman hyvänä tukenani. Hän auttoi minua pääsemään täydellisemmin selville asioista, perehtymään toisten rintamien tilanteeseen, hänen avullaan pääsin kokemasta hyvin monia yllätyksiä, sillä hän muisti perehdyttää jokaiseen pikkuasiaan, jolla oli vähänkin osuutta laajassa toiminnassa.

Trotskin omavaltainen eroaminen TVSN:n johdosta ylipäällystön esikunnan siirtyessä Moskovaan ei kuvastunut mielestäni paljoakaan ylipäällystön työssä. Minusta tuntuu, että tämä seikka sai monissa tapauksissa Vladimir Iljitšin ryhtymään välittömästi TVSN:n työn johtoon.

Ylipäällikkönä tein operatiivisista asioista ensimmäisen selostuksen Vladimir Iljitšille heinäkuun viimeisinä päivinä 1919, kun Kurskin lähetyvillä oli uhkaava tilanne. Siellä selvästi kypsyvässä olleiden tapahtumien takia paikalliset vallankumouksenteat lähettivät hätäsanomia pyytäen ryhtymään toimenpiteisiin valkokaartilaisien torjumiseksi. Vladimir Iljitš vaati ylipäällystön mielipidettä tämän vastarinnan järjestämisestä. Hän kuunteli omakohtaisesti selostuksen tulevasta taisteluliikkeestä.

Operaatiolla oli rajoitettu tehtävä — ehkäistä vihollisen hyökkäys vastaiskulla valkokaartilaisien karkottamiseksi Kurskin luota ja Harkovin solmun valtaamiseksi. Valmistusaikaa oli äärimmäisen rajoitetusti, oli käytettävä hyväksi se, mitä oli saatavissa. Taisteluliike alkoi elokuun alussa ja ensi askelilla kehittyi melko menestyksellisesti: Eteläisen rintaman joukko-osastot valtasivat Valuikin, Kupjanskin, Voltšanskin ja olivat lähestymässä Tšugujevia, mutta siihen ne pysäytti kenraali Škuron valkokaartilaisratsuväki, minkä jälkeen hyökkäyksemme tyrehtyi. Sitä paitsi elokuun 10 p:nä Eteläisen rintaman murti Mamontovin ratsujoukko, joka kiersi selustassamme.

Epäonnistunut operaatio paljasti sen, että Eteläisellä rintamalla olivat asiat yleensä huonolla kannalla ja että oli välttämättä ryhdyttävä toimenpiteisiin niin komentajiston valinnan linjaa kuin myös voimain yleisen ryhmityksen linjaa.

Itäisellä rintamalla tapahtumat kehittivät edelleen hyvällä menestyksellä, minkä johdosta ensivuoroisiksi tulivat nyt luonnollisesti toimet Eteläisellä rintamalla. Etelärintama ei kuitenkaan ehtinyt valmistautua päätapahtumiin. Vladimir Iljitš määräsi uuden päällystön. Mutta voimain uudestiryhmitys piti suorittaa valkokaartilaiden jo aloitettua taisteluliikkeensä, mitkä kehittivät heti meidän vahingoksemme.

Syyskuun 17 pnä 1919 Denikinin vapaaehtoisten armeija ryhtyi hyökkäämään vallaten meiltä Kurskin ja kehittäen hyökkäystä Orelia kohti. Keskuskomitea määräsi Etelärintaman puolustuksen johtoon тов. Stalinin. Lokakuun 16 pnä 1919 Denikinin armeija pysähtyi ollessaan tulossa Tulaan. Denikinin tämän iskun torjumiseksi muodostimme pikajärjestyksessä kaksi vastaiskuryhmää, toisen Karatševin piirissä, missä muodostettiin Uborevitšin XIII armeija, ja toisen Voronežin piirissä, minne Budjonnyin ratsuarmeija siirtyi Tsaritsynin rintamalta.

Samaan aikaan näiden tapahtumien kanssa lokakuun 11—16 pnä 1919 Judenitš ryhtyi hyökkäämään Pietarin suunnalla. Hän valloitti Jamburgin, Krasnoje Selon, Hatsinan, Detskoje Selon ja Pavlovskin läheten Pietaria, ja tällöin oli ryhdyttävä erikoistoimenpiteisiin ja ryhmitettävä voimat vastaiskuun.

Lokakuun 11—16 väliset päivät 1919 olivat kaikkein levottomimmat. Mainituilla suunnilla vihollinen jatkoi yhä hyökkäystään, mutta vastaiskuun kokoamamme joukot olivat vasta keskitymässä lähtöalueille.

Rintamilta saatiin tietoja melkein joka tunti. Piti tehdä hyvin vastuullisia päätöksiä äärimmäisen suppeassa ajassa. Kaikki tärkeimmät tiedotukset ja päätökset тов. Skljanski välitti heti puhelimitse Kremliin Vladimir Iljitšille. Тов. Skljanski ja minä erosimme säännöllisesti hyvin myöhään, aamunkoitossa. Seuraavana päivänä puhelin soi taas hätäisesti. Hyvin pian tapasimme taas тов. Skljanskin työhuoneessa. Pietarin edustalla oli tilanne huonontunut tuntuvasti, oli ryhdyttävä äärimmäisiin toimenpiteisiin, tuotava paikalle vartavasten Tulan puolustukseen muodostettu reservi. Тов. Skljanski tiedotti heti puhelimitse Vladimir Iljitšille päätöksestä. Sitä reserviä nimitimme „patarouvaksi”, se oli viimeinen valtti, jonka varassa oli voittomme. Se „patarouva” maksoi paljon sekä ylipäällystölle että тов. Skljanskille. Vastuuntunne tehdystä päätöksestä kirjaimellisesti poltti mieltä.

Monenlaisten epäsuotuisten olosuhteiden kasaantumisesta syntyi levoton tilanne. En muista koko kansalaissodan kaudelta sen tukalampaa aikaa. Ylipäällystön voimakkaimpana tukena oli silloin Vladimir Iljitšin horjumaton tyyneys.

Kun oli likvidoitu Judenitš ja armeijamme hyökkäsi menestyksellisesti Eteläisellä rintamalla, tämän rintaman esikunnan jo siirryttyä Patotšnajasta Harkoviin, tuli työhuoneeseeni kerran

joulukuun yönä klo kahden tienoilla aivan odottamatta Vladimir Iljitš mukanaan tov. Skljanski.

Vladimir Iljitš silmäili ympärilleen, meni erikoiseen huoneeseen, missä oli pöydällä rintamakarttoja, joihin tehtiin päivittäin merkinnät joukko-osastojemme sijainnista, teki muutaman kysymyksen rintamalla vallitsevasta tilanteesta ja muutaman yleisluontoisen kysymyksen.

Sitten hän puhui suoraa linjaa Harkovin kanssa. Puhelin oli siinä työhuoneessa. Tov. Skljanski ja minä poistuimme huoneesta keskustelun ajaksi. Sen jälkeen kyselyään vielä jotain yleisluontoista Vladimir Iljitš lähti Kremliin.

Vladimir Iljitšin lähdettyä E. M. Skljanski soitti minulle heti ja kysyi: „Oletteko tyytyväinen, että Vladimir Iljitš kävi luonanne?“. „Tyytyväinen“ sopi kaikkein vähiten määrittelemään sitä tunnetta, mikä minulla oli Vladimir Iljitšin lähdön jälkeen. Olihan Vladimir Iljitš tietääkseni käynyt ensimmäisen ja ainoan kerran Vallankumouksellisen Sotaneuvoston rakennuksessa ja käynyt työhuoneessani! Arvaan, että tuona hetkenä kokemani tunteet käsittävät ne, jotka kuvittelevat itsensä minun asemaani.

* * *

Valkopuolalaisen kampanjan operatiivinen suunnitelma syntyi vastoin kuin muut kansalaissodan suunnitelmat kovissa synnytystuskissa. Ensin laadittiin eteläisen ja pohjoisen suunnan suunnitelmaluonnokset. Niistä tehtiin selostus Vladimir Iljitšille. Selostuksen teki Vladimir Iljitšin työhuoneessa esikunnan päällikkö P. P. Lebedev tov. Skljanskin ja minun läsnäollessani. Vladimir Iljitšiä kiinnostivat yksityiskohdat. Erikoisen tarkasti selostettiin rautateiden tilaa. Silloin esitettiin myös se ehdotus, että tov. Budjonnyin I Ratsuarmeija siirretään marssijärjestyksessä Pohjois-Kaukasiasta Dneprin oikealle rannalle ja saman tien armeija saa suorittaa Mahnon joukkoiden tuhoamisen. Selostustilaisuudessa ei tehty lopullista päätöstä. Se tehtiin myöhemmin.

Toukokuun 5 pnä 1920 Moskovan varuskunta saattoi valkokuolan rintamalle nuorten työläisten ja talonpoikain marSSIPataljoonia. Moskovan varuskunta ja rintamalle lähtevät pataljoonat oli rivistetty Teatteriaukiolle (nyk. Sverdlovin aukio). Oikea siipi oli aivan teatterirakennuksessa kiinni. Teatterin edustalla olevaan puistikoon oli rakennettu pieni puhujalava. Siltä lavalta Vladimir Iljitš piti puheen. Hän sanoi, että koska meidän on nyt pakko sotia, niin tulee muistaa, että rintamalle mennään Puolan työläisten ja talonpoikain veljinä, ei mennä sortajina, vaan vapauttajina. Meillä ei ole Puolan työläisten ja talonpoikain kanssa kiistaa...

Vladimir Iljitšin puhe oli lyhyt, ehkä hyvinkin lyhyt ja samalla se oli erikoisen voimakas — voimakas yksinkertaisuudessaan. Se vastasi sitä, mitä sillä hetkellä oli jokaisen mielessä. Puhkeen piti meidän Leninimme, jokaiselle puna-armeijalaiselle ja jokaiselle läsnäolleelle niin läheinen ja niin kallis, jonka jokainen ymmärsi niin hyvin. Siitä kokouksesta jäi mieleeni unohtumaton muisto ja luultavasti jokaisen mieleen, joka siellä silloin oli. Kokous kokonaisuudessaan, tunnelmineen on muistissani tallella. Sen riemun ja innostuksen, jolla taistelijat ja heitä saattavat työläiset ottivat Vladimir Iljitšin vastaan, voi ymmärtää vain se, joka oli siellä aukiolla.

Minun oli käsketty valkupuolalaisia vastaan suoritettavan operaation edistyessä selostaa joka päivä Vladimir Iljitšille karttaa, johon oli merkitty tulokset Punaisen Armeijan joukko-osastojen päivittäisistä liikkeistä Länsirintamalla.

* * *

Myös Wrangelin rintamaa likvidoitiin samaan aikaan kuin valko-Puolan rintamaa. Se oli viimeinen valkokaartilaisrintama. Wrangel saavutti tuntuvia voittoja sinä aikana, kun oli käynnissä taistelu puolalaisia vastaan. Hän pääsi Krimiltä käsin laajentamaan aluettaan kautta Taurian ja valtasi uhkaavan aseman Ukrainassa Dneprin oikeaan rantaan nähden ja niin ollen myös Punaisen Armeijan joukko-osastoihin nähden, jotka taistelivat juuri valkupuolalaisia vastaan. Häviömme Wrangelin rintamalla panivat tekemään syyskuun puolivälissä 1920 päätöksen itsenäisen rintaman muodostamisesta. Ennen erottamistaan Wrangelin rintama kuului valkupuolalaisia vastaan toimivan Eteläisen rintaman komentajan alaisuuteen. Valko-Puolaa vastaan taisteleva Etelärintama muutettiin Lounaisrintamaksi. Wrangelia vastaan taisteleva rintama taas sai nimekseen Eteläinen. Tämän uuden Etelärintaman komentajaksi määrättiin M. V. Frunze, joka ryhtyikin toimekkaasti hävittämään Wrangelin valkokaartilais-armeijaa.

Vladimir Iljitš kiinnitti paljon huomiota tämän rintamalohkon hävittämiseen, varsinkin koska se tapahtui hieman epätavallisesti. Niinpä esimerkiksi Mahnon joukot yhdistettiin Punaisen Armeijan yleisen päällikkyuden alaisuuteen, Lontoo sekaantui asiaan ehdottaen rupeavansa välityspuheisiin Wrangelin kanssa, oli myös tapauksia, että vihreät järjestöt¹ toimivat yhdessä kanssamme Wrangelia vastaan. On selvä, että kaikissa sellaisissa tapauksissa kysymyksen ratkaisi joko suoraan Vladimir Iljitš tai ainakin se ratkaistiin hänen tietensä. Mainittakoon, että

¹ Kulakkijoukkiot.— *Toim.*

M. V. Frunze sai Wrangelin likvidoimiskaudella monesti välittömät ohjeet ja direktiivit Vladimir Iljitšiltä useista taistelutoimiin liittyvistä kysymyksistä. Ei sovi unohtaa, että suoritettiin koko joukko toimenpiteitä, ettei Wrangel päässyt viemään joukkojensa tähteitä karkuteille entisen Mustanmeren laivaston sota- tai muillakaan laivoilla.

Wrangelin tuhoamiseen oikeastaan päättyi kaikkien valkokaartilaisrintamien likvidoiminen.

Punaisen Armeijan taistelutoiminta ei kuitenkaan vielä päätynyt. Valkopuolalaisten puolelta päästettiin meidän läntisille raja-alueillemme yhä Bulah-Balahovitšin rosvojoukkoja. Sen jälkeen Suomen fasistit järjestivät diversion Pohjois-Karjalaan, ja vihdoin Keski-Aasiassa riehui ulkomaisten tukemana basmatšien vastavallankumouksellinen liike. Erikoisen vakavaksi basmatšien liike puhkesi Enver pašan esiintyessä. Näistä mainituista taistelutoimista oli suurimmiksi katsottava Karjalaan suoritettu hyökkäys ja Enverin sotaseikkailu. Suoraan niistä en tehnyt Vladimir Iljitšille selostuksia. Lennätintiedotukseni toimintapaikoilta (osallistuin sekä Karjalaan tehdyn hyökkäyksen että Enver pašan sotaseikkailun likvidoimiseen) kuitenkin selostettiin Vladimir Iljitšille. Tiedän sen siitä, että hän antoi ohjeita monien ehdotusteni perusteella.

Keväällä 1921 Punainen Armeija ryhtyi kotiuttamaan sotilaita. Tasavallan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston esikunta valmisti varsin seikkaperäisen suunnitelman demobilisoinnin suorituksesta, jota paitsi aikamäärät olivat melko pitkät. Vladimir Iljitš ei hyväksynyt niitä aikamääriä ja käsitteli taas senkin asian vallankumouksellisella uskalluksella. Hän määräsi mobilisoidut puna-armeijalaiset päästettäväksi kotiin hyvin lyhyessä ajassa ja oli jälleen oikeassa. Kotiuttaminen suoritettiin suunnilleen Vladimir Iljitšin osoittamina aikoina. On tosin mainittava, että hän hoputti montakin kertaa TVSN:a vaatien selviytymään demobilisoinnista juuri niinä aikamäärinä. Juuri tänä kotiuttamisaikana sattuikin se edellä mainitsemani tapaus, että Sotameriasian kansankomissariaatin keskushallinnot esittivät erilaiset tiedot Punaisen Armeijan määrävahvuudesta.

Punainen Armeija sai lepoajan. Alkoi uuras työ punaisten joukko-osastojen sijoittamiseksi kasarmeihin ja niiden kunnostamiseksi, että voitiin ryhtyä sotilasopiskeluun.

* * *

Vladimir Iljitš sairastui, mutta en tiennyt, että hänen tilanssa oli toivoton. Sitä kovemmalta ja raskaammalta tuntui isku, kun E. M. Skljanski pyysi minua tammikuun 21 p:nä 1924 klo 7 illalla tulemaan heti työhuoneeseensa ja tiedotti, ettei Vladimir Iljitš

ollut enää elossa. Tov. Skljanski sanoi myös, että minulla oli lupa lähteä heti sinä päivänä Gorkiin ja että kuuluin saattojoukkoon, joka tuo Vladimir Iljitšin ruumiin Gorkista Moskovaan. Juna lähti Gorkiin yöllä. Vaunussa vallitsi tavaton hiljaisuus ja vakava tunnelma, keskustelua käytiin puoliääneen, niin kuin olisi pelätty häiritä jonkun rauhaa. Asettauduimme äänettömästi talonpoikien rekiin, joita oli lähi seudun kylistä lähetetty saapuvia hakemaan, ja ajoimme pilkkopimeässä kartanoon, missä Vladimir Iljitš oli viimeiset päivänsä viettänyt. Siellä oli jo paljon ensimmäisellä junalla saapuneita tovereita. Katseltuani hetken liityin saliin asettuneeseen toveriryhmään. Koko yö kului Vladimir Iljitšin viimeisten päivien muistelemisessa. Kaikki valvoivat. Odotettiin aamunkoittoa, että voitiin kantaa Vladimir Iljitšin ruumis kartanosta asemalle ja saattaa Moskovaan.

Ainoastaan se tieto, että Vladimir Iljitš oli jättänyt jälkeensä mitä ankarimmassa taistelussa karaistuneen ja koetellun puolueen, lievensi korvaamattoman menetyksen tunnetta.

S. I. ARALOV

LENIN JA PUNAISEN ARMEIJAN JÄRJESTÄMINEN

Tapasin V. I. Leniniä ja keskustelin hänen kanssaan usein puhelimitse, kun olin tammikuun alusta 1918 työssä Moskovan Sotilaspiirin Operatiivisella osastolla ja myöhemmin Operodin (Sotameriasiaain kansankomissariaatin Operatiivisen osaston) johtajana. Silloin oli kaksi sotilaselintä: 1) Korkein Sotaneuvosto, johon kuului etupäässä sellaisia tsaarin armeijan entisiä kenraaleja (korkeimpia arvoja), jotka olivat tunnustaneet Neuvostovallan, ja 2) Sotameriasiaain kansankomissariaatin Operatiivinen osasto. Korkein Sotaneuvosto johti taistelua Saksan hyökkäystä vastaan. Jouduin monta kertaa keskustelemaan neuvostossa työskennelleiden entisten kenraalien kanssa, että he antaisivat meille apua kansalaissodassa, mutta he kieltäytyivät siitä jyrkästi ollen sitä mieltä, että heidän tehtävänään oli taistella saksalaisia vastaan eivätkä he voineet käydä sotaa „venäläisiä vastaan”. Myöhemmin monet heistä muuttivat kantansa ja ryhtyivät auttamaan meitä taistelussa valkokaartilaisia vastaan. Sotameriasiaain kansankomissariaatin Operatiivinen osasto taas johti kansalaissotaa, joka oli siihen aikaan kehittynyt laajalle, ja otti myös aktiivisesti osaa taistelun järjestämiseen Saksan hyökkäystä vastaan (Pskovin ja Narvan suunnalla, Ukrainassa, Donilla ynnä muualla) lähettämällä näille lohkoille sekä poliittisia komissaareja että myös spesialisteja (esimerkiksi entisen kenraalin F. M. Ivanovin).

Operatiivinen osasto hoiti sen ajan tilanteen tähden niin operatiivista sodanjohtoa kuin myös armeijan huoltoa sotakalustolla: kivääreillä, konekivääreillä, tykeillä, ammuksilla, vaate-
tarvikkeilla, muonituksella, entisen tsaarin armeijan upseeri-
kaadereilla, poliittisilla kaadereilla sekä poliittisella kirjallisuudella. Operatiivinen osasto johti myös välittömästi Moskovassa anarkistien ja eserrien vastavallankumouksellisten esiintymisten tukahduttamista.

Operatiivisessa osastossa työskenteli nuorisoa: nuorisoliittolaisia, nuoria puolueenjäseniä ja vv. 1916—1919 päästön nuoria yliesikuntalaisia (Kuznetsov, Domožirov, Kutjrev ynnä muita). Poliittisten työntekijäin valintaa, valmennusta ja rintamalle lähetyttä hoiti A. G. Vasiljev, joka oli työläissyntyinen. Voidaan sanoa, että ennen Tasavallan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston kenttäesikunnan muodostamista Operatiivisella osastolla oli Punaisen Armeijan yliesikunnan merkitys (kansalaissodan rintamalla suoritettujen taisteluliikkeiden yleinen johto). Työtä oli suunnattoman paljon. Ei yöllä eikä päivällä ollut lepoa eikä rauhaa. Joka puolelta maata tuli loputtomasti sähköitä, puhelin soittoa mitta, ja päivittäin oli satoja asiakkaita, sekä moskovalaisia että eri rintamilta mitä erilaisimmilla asioilla, pyytämässä varustusta, täydennystä, selostamassa petturuustapauksia, hyökkäyksiä ja perääntymisiä. Operatiivisen osaston työntekijät kävivät rintamilla. Esimerkiksi tov. Hirschfeld kävi Pohjoisella rintamalla ja toi sieltä aineistoja ulkomaiden intervention valmistamisesta. Sen tarkoituksena oli erottaa Pohjoinen alue maastamme; hänen tiedotuksensa annettiin V. I. Leninille. V. I. Lenin sai suoraan suuren määrän sähköitä, kirjeitä ja selostuksia ja hän lähetti niitä meille.

V. I. Lenin kyseli meiltä operatiivisia asioita, komissaarien ja poliittisten työntekijäin valmennusta ja lähetystä, armeijan huoltoa. Hän soitti ensimmäiseen varhain aamusta ja vaati selostamaan rintamalla vallitsevan tilanteen (mitä oli tapahtunut edellisenä päivänä ja yön aikana). Hän soitti minulle, mutta jos minua ei ollut, kutsui puhelimeen myös toisia tovereita ja öisin keskusteli toisinaan Operatiivisen osaston päivystäjien kanssa.

Kävin usein aamupäivällä Kremlissä selostamassa Vladimir Iljitšille tarkemmin rintamalla vallitsevaa tilannetta. Hän meni uunin kyljessä (lämpöluukun haassa) riippuvan Venäjän kartan luo, ja minä näytin ja selitin, mitä rintamalla oli tapahtunut edellisenä vuorokautena tai pitemmältäkin ajalta. Vladimir Iljitš vaati seikkaperäisesti selittämään vastoinkäymisten ja perääntymisten syyt ja kysyi mitä olimme tehneet syntyneen tilanteen korjaamiseksi, oliko lähetetty vahvistusta. Hän antoi heti paikalla ohjeita ja neuvoja, arvosteli meitä; toisinaan näissä selostuksissa oli läsnä J. M. Sverdlov.

Kerran selostin Vladimir Iljitšille sitä, että eräät osastot eivät täytä taistelukäskyjä. Hän virkkoi silloin: „Pankaa toimeen ankara kuril Hölläkätisyys johtaa tappioon, pankaa täyttämään käskyt, rangaistaa armotta rikkojia ja antakaa omavaltaiset tribunaaliin”. Sitten hän katsoi minuun silmät veikeästi sirrissä ja lisäsi: „Tai ehkäpä paikan päällä on paremmin tiedossa, milloin pitää perääntyä tai päinvastoin — mennä eteenpäin?. Te olette kaukana ettekä näe oikeaa tilannetta”. Ja jälleen hän toisti

sen, mitä oli aluksi sanonut: „Ei yksikään armeija maailmassa voi tulla toimeen ilman kuria. Meidän Punaisen Armeijamme tulee pyrkiä tietoiseen kuriin, sillä osaksemme on tullut mitä suurin kunnia olla ensimmäinen sosialistinen armeija taistelussa maailman imperialismia vastaan... Meillä pitää olla luja kurinalainen armeija suojellaksemme sosialistista isänmaata, kyetäksemme sitä suojelemaan”.

Ne sotatilanteen selostukset, mitä Leninille teimme, hänen tapansa harkita tilannetta ja hänen ohjeensa osoittivat, miten erikoisen tärkeänä hän piti taistelua kansalaissodan rintamalla, miten paljon aikaa hän käytti sota-asioihin, ja meille oli selvää, että Punaisen Armeijan ja sen taistelun ylimmäisenä ja tärkeimpänä johtajana oli Vladimir Iljitš Lenin eikä sota-asiain kansankommissaari.

V. I. Lenin kiinnitti aina erikoista huomiota niihin rintamiin, joilla oli milloin milläkin hetkellä ensisijainen merkitys Neuvostotasavallalle, esimerkiksi Itäiseen rintamaan 1918 ja seuraavina vuosina Etelä- ja Länsirintamaan. Hän ratkaisi operatiivisesti pulmallisia sota-asioita ja tilanteen mukaan vaati sotajoukkojen siirtoa rintamalta toiselle tämän toisen vahvistamiseksi. Meitä hämmästytti, miten syvällisesti Lenin ymmärsi sotatiedettä. Hän perehtyi ja syventyi rintamien sotilaselämän kaikkiin puoliin. Muistan, että Vladimir Iljitš teki J. M. Sverdloville kysymyksiä, milloin tämä oli selostuksissa läsnä, ja sanoi tukalissa tapauksissa: „auttakaa heitä valitsemaan ihmisiä, heillä on asiat huonosti”. J. M. Sverdlov ei ollut vastaan ja joko tuli muutaman päivän kuluttua itse käymään meillä ja otti tarkasti selville ketä me tarvitsimme tai kutsui minut luokseen.

Saimme Tsaritsynin rintamalta sähkönen Stalinilta. Hän vaati lähettämään sotakalustoa. Lenin lähetti sähkönen Operatiiviseen osastoon minun nimelleni kirjoittaen siihen: „Täytettävä pyyntö heti”, ja samalla kysyi puhelimitse: „Oletteko saanut sähkönen, toveri Aralov?”. Kun vastasin, etten ollut saanut enkä tiennyt siitä mitään, Vladimir Iljitš sanoi: „Vaatikaa posti ja katsokaa, odotan sen aikaa”. Postissa ei sähkönen vielä ollut. Silloin hän kertoi sen sisällöstä ja lisäsi: „Tsaritsynin rintama on nyt hyvin tärkeä. Valkokaartilaiset, kasakat aikovat katkaista Moskovan ja Pietarin työläisiltä yhteystien muonituslähteelle. Se huoltokanava pitää säilyttää hinnalla millä hyvänsä. Muistakaa, Moskovan ja Pietarin työläisten hyvin tärkeä ravintolähde... Te, toveri Aralov, vastaatte päällänne pikaisesta täyttämisestä”.

Operatiivisen osaston työntekijät tekivät kaikkensa täyttääkseen Leninin määräyksen. Jouduttiin aika tavalla häirimään Moskovassa. Muutaman päivän kuluttua hankittiin kaikki, saatiin kuntoon ja lähetettiin Rjazanin asemalle, mistä juna lähetettiin.

Lenin vaati meitä aina yhtä täsmällisesti ja nopeasti täyttämään toistenkin rintamien pyynnöt.

Saimme kerran yöllä suoraa linjaa Kasanista tiedotuksen Muravjovin petoksesta. Muravjov komensi meidän neuvostojoukkoja kapinoivaa tšekkoslovakialaista armeijakuntaa vastaan. Vladimir Iljitš antoi meille heti aamulla joukon ohjeita kommunistien ja työläisten uudesta mobilisoinnista ja sotilasjoukko-osastojen siirrosta. Leninin tavaton tarmokkuus vaikutti meihin piristävästi. Sellaista operatiivisuutta emme havainneet sota-asiaiden kansankomissaarissa. Kuultuaan yöllä selostukseni kansankomissaari Trotski sanoi: „Pitää kirjoittaa juliste”... Lenin reagoi syntyneeseen tilanteeseen kokonaan toisin. Hän osoitti erinomaista operatiivisuutta, kekseliäisyyttä ja teki kaikkensa voimistaakseen ja järjestääkseen meidän sotilasjoukko-osastojamme.

Kesäkuussa (en muista päivämäärää) Vladimir Iljitš tuli tov. Sverdlovin kanssa Operatiiviseen osastoon (Pretšistenka № 37, nyk. Kropotkinin katu) ja piti puheen poliittisille työntekijöille, jotka olivat lähdössä rintamalle, pääasiassa Itäiselle rintamalle tšekkoslovakialaista armeijakuntaa vastaan. Tovereita oli kokoontunut ensimmäiseen kerrokseen. Siellä oli Operatiivisen osaston asiakkaille tarkoitettu iso huone. Poliittisia työntekijöitä oli toista sataa, enimmäkseen Moskovan, Pietarin ja Ivanovo-Voznesenskin tehtaiden työläisiä.

Vladimir Iljitš puhui heille konkreettisista tehtävistä. En pysty tietenkään kertomaan kaikkea, mitä V. I. Lenin sanoi silloin. On jäänyt mieleen, että hän kuvasi kansalaissodan rintamilla vallitsevan yleisen tilanteen, mainitsi kapitalististen valtioiden välisestä taistelusta, tšekkoslovakialaisten kapinasta ja siitä, että vihollinen oli vallannut Volganvarren kaupunkoja. Muistan, että hän osoitti selvästi ja tarkasti, miten tšekkoslovakialainen armeijakunta toimii ranskalaisten ja englantilaisten imperialistien etupyyteiden nimessä, tilanherrojen etupyyteiden nimessä. Menševikit ja eserrät auttavat tšekkoslovakialaisia. Hän puhui siitä, että imperialistit hehkuvat vihaa Neuvosto-Venäjäjä vastaan ja että meitä saartavat joka puolelta imperialistipedot ja niitä maan sisässä tukevat vastavallankumoukselliset. V. I. Lenin sanoi poliittisille työntekijöille: „Teidän tehtävänänne on nostaa intoa Punaisen Armeijan riveissä. On vaikeaa, mutta pitää voittaa väsymys ja viha sotaa kohtaan, sillä me käymme vallankumouksellista sotaa ja sitä varten täydennämme Punaista Armeijaa vallankumouksellisella proletariaatilla”.

Vladimir Iljitš puhui: „Armeijaan tullessanne te, Moskovan, Pietarin ja Ivanovo-Voznesenskin proletaarit, lujitatte rykmenttejä ja osastoja. Vuosien 1905 ja 1917 vallankumouksellisten taistelujen karaisemina vahvistakaa armeijaa, opettakaa

taistelemaan, nostakaa mielialaa ja yhdistäkää puna-armeijalaiset, auttakaa komentajia ja ottakaa spetseiltä oppia, ottakaa oppia sotataidossa. Tarkastakaa heidän jokainen askeleensa ja jokainen määräyksensä ja samalla ottakaa heistä oppia. Kommunisteille ei ole häpeäksi ottaa oppia spesialisteilta. Komissaarien velvollisuus on valvoa silmä kovana sotilasspesialisteja, mutta ei heitä saa terrorisoida. Heihin pitää osata suhtautua. Monet tsaarin upseerit ovat tulleet puolellemme ja työskentelevät rehellisesti, he rakastavat Isänmaata ja ovat päättäneet auttaa meitä rehellisesti, heitä tulee auttaa, antaa heille työmahdollisuudet ja osoittaa luottamusta. Mutta joukossa on vihollisiakin, he ovat vastavallankumouksellisten tehtävillä. On myös horjuvia. Teidän tehtävänne on päästä heistä selville". Lenin tähdensi, että me, puolueenjäsenet, emme vielä ole perillä sotataidosta, ja sen tähden tarvitsemme sotilasspesialisteja ehdottomasti.

Hän puhui myös puna-armeijalaisten kasvattamisesta, vaati opettamaan heille lukutaitoa, selittämään heille Neuvostovallan tehtäviä, että oli välttämättä voitettava vastavallankumous ja interventit. Edelleen hän kehitti tunnettua jo aikaisemmin lausumaansa ajatusta vallankumouksen puolustuksesta: „Me olemme nyt isänmaan puolustajia”.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš puhui sissiliiketojien aiheuttamasta vahingosta Punaisen Armeijan järjestämisessä. Toista ovat punaiset partisaanit, jotka taistelevat sankarillisesti vihollisen selustassa, ja kokonaan toista sissitavat armeijassa, se on äärimmäisen haitallista päällystön suunnitelmille ja se turmelee Punaisen Armeijan sotilaallisia joukko-osastoja. Sissiliiketoja vastaan armeijassa pitää taistella ja hävittää sitä kaikin keinoin. Muistan Leninin esittäneen esimerkkejä meidän partisaaniemme rohkeasta toiminnasta Tšernigovin alueella (Ukrainassa), missä ne eivät olleet antaneet saksalaiselle päällystölle hengähdyksen hetkeä ja estivät miehittäjiä hankkimasta viljaa. Olipa viety kokonainen saksalainen divisioona Krapivjanskin partisaani-osastoja vastaan, mutta se ei kyennyt lannistamaan niiden taistelua. Silloin saksalainen komendantinvirasto oli luvannut 50 tuhannen ruplan palkinnon Krapivjanskin kiinniottamisesta — mutta ei sekään ollut auttanut miehittäjiä.

Yhteisen keskustelun päätyttyä Lenin keskusteli erikseen monien työläisten kanssa, kyseli heidän työstään ja perheistään.

Lenin puhui sotilasspesialistien osuudesta minulle henkilökohtaisesti juuri puolueen VIII edustajakokouksen edellä. Oltiin Kremlissä. Olin saanut tehtäväkseni tiedottaa edustajakokouksen jäsenille rintamalla vallitsevasta sotatilanteesta.

Muistan aivan elävästi, kuinka Lenin pysäytti minut käytävällä lähellä asuntoaan, ikkunan luona ja neuvoi ehdottomasti puhumaan edustajakokouksessa rintamien tilannetta kuvatessani

spesialistien (entisten kenraalien ja upseerien) osuudesta ja mainitsemaan nimiäkin (Vatsetis, Kostjajev, Samoilo, Nikolajev, Danilovyh, M. D. Bontš-Brujevitš) sekä tähdentämään komissaarien ja poliittisten työntekijäin osuutta ja merkitystä lujan ja kurinalaisen Punaisen Armeijan luomisessa.

Operatiivisessa osastossa Vladimir Iljitš kävi monesti. Hän tapasi tulla äkkiarvaamatta, kyseli asioita ja katseli tilannekarttojamme. Paitsi Vladimir Iljitšiä Operatiivisella osastolla kävivät J. M. Sverdlov, F. E. Dzieržynski, G. V. Tšitšerin ynnä muita. Muistan keskustelun Dzieržynskin kanssa. Hän tuli vartavasten tiedustamaan vangittuja upseereja, joita epäiltiin vastavallankumoukselliseen salaliittoon osallistumisesta; heitä pidettiin silloin entisessä Aleksejn junkkerikoulussa Lefortovossa. Vladimir Iljitš oli kehottanut tarkastamaan heidät, sillä joukkoon oli ehkä joku joutunut vahingossa, sellaiset piti vapauttaa ja käyttää apunamme.

Neuvostohallituksen muutettua Pietarista Moskovaan Vladimir Iljitš kutsui työhuoneeseensa neuvottelukokouksen käsittelemään Punaisen Armeijan järjestämis- ja rakennekysymystä. Minutkin oli kutsuttu siihen neuvotteluun. Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan työhuoneessa oli kylmä. Muistan, miten Vladimir Iljitš istui työpöytänsä ääressä turkki hartioilla ja lakki päässä. Siihen neuvotteluun oli kutsuttu Sotameriasiaain kansankomissariaatin (Skljanski ym.) ja Moskovan sotilaspiirin johtajia sekä eräitä spesialisteja, mm. M. D. Bontš-Brujevitš (Kansankomissaarien Neuvoston silloisen asiainhoitajan vanhan bolševikin V. D. Bontš-Brujevitšin veli); tämä huomattu sotilasspesialisti ja tsaarin armeijan kenraali oli ensimmäisen maailmansodan aikana päämajoitusmestarina, useiden rintamien, mm. Läntisen rintaman esikuntapäällikkönä. Esillä olivat tällaiset kysymykset: pakollinen asepalvelu, ts. kaikkien paitsi porvari- ja kulakkisyntyisten kansalaisten kutsunta vakinaiseen asepalveluun, siirtyminen vapaaehtoisesta palvelusta pakolliseen, palveluajat, päälliköt, komissaarit ja näiden keskinäissuhteet. Suunniteltiin järjestettäväksi komissioita.

Vladimir Iljitš kuunteli tarkkaavaisesti puheenvuoroja käytäneiden mielipiteitä ja teki välihuomautuksia. Jäi mieleen se, että Lenin asetti kysymyksen pakollisesta yleisestä vakinaisesta asepalvelusta lujalla otteella, todistaen, että kaikkien kansalaisten lukuunottamatta luokkavihollisia (porvaristoa, keinottelijoita ja kulakkeja) tulee puolustaa Neuvostovaltaa. Punaisen Armeijan tulee olla luokka-armeija. V. I. Lenin mainitsi, että oli tarpeen välttämättä perustaa komissaarilaitos valvontakoneistoksi, Neuvostovallan edustajiksi, jotka harjoittavat kommunistista propagandaa ja selittävät vastavallankumousta vastaan käytävän taistelun merkitystä.

Olen maininnut, että suuren määrän sähköitä ja kirjeitä sota-asioista Lenin sai suoraan. Lenin ei saanut ainoastaan kirjeitä, vaan hänen puheilleen tuli lähettejä sotaväenosastoista, prikaateista ja divisioonista.

Kun nyt muistelee kansalaissodan vuosia ja asioita, niin näkee selvästi, miten valtavan suurta organisatorista ja operatiivista työtä V. I. Lenin teki Punaisen Armeijan perustamisessa ja sen johtamisessa.

A. V. HIRSCHFELD

SUURI JA TAVALLINEN MIES

Vladimir Iljitš Leninin tapasin ensi kerran vuoden 1918 alussa kohta sen jälkeen kun Neuvostohallitus oli siirtynyt Pietarista Moskovaan.

Se oli nuorelle Neuvostotasavallalle vaikea vuosi. Alkoi Saksan imperialistien sotajoukkojen hyökkäys, jota seurasi Brestin rauha. Monissa kaupungeissa oli neuvostovastaisia salaliittoja. Aktiivista apua valkokaartilaisille antoivat ulkomaiset interventit...

Kommunistisen puolueen Keskuskomitea ja V. I. Lenin kutsuivat koko kansan taisteluun Neuvostovallan puolesta, julistivat tunnuksen „Sosialistinen Isänmaa on vaarassa!” Puolet Kommunistisen puolueen jäsenistä ja tuhannet nuorisoliittolaiset lähtivät rintamalle. Työläiset ja köyhälistötalonpojat astuivat Punaisen Armeijan riveihin.

Vladimir Iljitš johti välittömästi Neuvosto-Venäjän kansojen suurta vapaussotaa, kiinnitti valtavaa huomiota Neuvosto-Venäjän aseellisten voimien rakentamiseen, vihollisia vastaan käytyihin sotatoimiin. Hän kävi usein sotilasjärjestössä, jota nimitettiin Sota-asiain kansankomissariaatin Operatiiviseksi osastoksi ja joka sijaitsi Pretšistenkalla (nykyään Kropotkinin katu), talossa № 37. Operatiivisen osaston johtajana oli 1905 vallankumouksen osanottaja S. I. Aralov (myöhemmin Tasavallan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston jäsen). Tuossa järjestössä, joka oli pääesikunnan edeltäjä, minä hoidin Operatiivista alajaostoa. Perähuoneessa, johon pääsi vain työhuoneemme kautta, riippuivat rintamatilannetta kuvaavat kartat.

Eräänä maaliskuun päivänä 1918 olin lennätinyhteydessä Kremlistä Tsaritsyniin, joka oli valkokasakkain piirityksessä. Sain tehtäväkseni antaa Vladimir Iljitšille operatiivisen tiedonannon. Lopetin keskustelun, nousin tuolilta ja huomasin, että lennätinlaitteiden väliä oli varmoin, kevyin askelin tulossa

tanakka, ryhdikäs mies. Korkea otsa, päättäväiset huulet tiukasti yhteenpuristettuina... Ensi vaikutelma oli, että sieltä oli tulossa tiedemies... Kulkiessaan hän luki rauhallisesti ja samalla syventyneenä lennätinnauhaa. Mies kohotti päätään, katsahti silmänsä siristäen minuun... „Mutta hänhän on Lenin!” On vaikea kuvitellakin kuinka jännittyneenä esitin operatiivista tiedonantoa Vladimir Iljitšille.

Sittemmin tapasin Vladimir Iljitšin usein ja minulla oli onni selostaa hänelle muutamia kertoja rintamatilannetta. Kerran maaliskuun lopulla 1918 selostin Operatiivisessa osastossa tilannetta „Suojelujoukoissa”¹ lännessä ja Tsaritsynin seudulla. Vladimir Iljitš kuunteli rauhallisena, keskeyttämättä, esittäen lyhyitä kysymyksiä. Hänen ohjeensa olivat täsmällisiä. Hän tunsi erinomaisesti tilanteen, muisti useita armeijassa olevia henkilöitä ja piti heitä arvossa, tiesi tarkkaan joukko-osastojen sijainnin, tunsi taistelutoimien kartan, oli selvillä rautatieverkostosta, jota myötäillen siihen aikaan taistelutoimet etupäässä kehittyivät. V. I. Lenin kiinnitti suurta huomiota syntyneiden rintamien yhteistoimintaan, asetti ja ratkaisi erinomaisen taitavasti korkeimman strategian, sotatoimien sekä koko sodan johtamisen kysymyksiä.

En nyt muista missä yhteydessä tulin maininneeksi Ranskan ulkoministeri Pichonin puheesta, jossa tämä oli kajonnut siihen seikkaan, että liittolaisia kiinnosti meidän Pohjoinen alueemme, kun Jurjevin kavallustoimien vuoksi Murmanskissa oli syntynyt uhka uuden rintaman muodostumisesta Neuvostotasavaltaa vastaan. Vladimir Iljitš ei virkkanut mitään tästä kysymyksestä; kysyi vain, minkä korkeakoulun opiskelija olin (sitä ennen olin lukenut Moskovan yliopistossa ja käyтин ylioppilaspukua), milloin olin liittynyt puolueeseen.

Piakkoin minun oli keskeytettävä työskentelyni Operatiivisessa alajaostossa ja matkustettava komennukselle Pohjoiselle alueelle. Sieltä palattuani ja esitettyäni selostuksen siitä, että valkokaartilaiset ja ulkomaiset imperialistit valmistelivat Pohjoisen alueen anastamista, menin takaisin operatiiviseen sotilastyöhön.

V. I. Lenin piti aina suurta huolta armeijan poliittisesta työstä, kiinnitti siihen erikoista huomiota, tutki tarkkaavaisesti henkilöitä, joille poliittinen työ sotajoukoissa oli uskottu. Keski-kesällä 1918 Operatiiviseen alajaostoon kutsuttiin kahdeksankymmentä—sata kommunistia, jotka oli valittu Moskovan puoluejärjestöstä Itärintamalle poliittisen työn ohjaajiksi lähettämistä

¹ „Suojelujoukot”, venäjäksi „отряды завесы” — erillisiä taisteluyksiköjä, jotka taistelivat vihollisia vastaan ennen kuin Punaisen Armeijan vakinaisväen voimat saatiin varsinaiseksi rintamaksi.— *Suom.*

varten. Läsä oli myös J. M. Sverdlov, joka keskusteli kommunistien kanssa. Operatiivisesta osastosta soitettiin V. I. Leninille tiedottaen vuoronmukaisen poliittisen työn tekijäin ryhmän lähettämisestä rintamalle. Jo 20—25 minuutin kuluttua Vladimir Iljitš saapui Operatiiviseen osastoon, tutustui ympärilleen kokoontuneisiin poliittisen työn tekijöihin ja sen jälkeen piti hyvästelypuheen selittäen poliittisen työn kysymyksiä Punaisessa Armeijassa.

Siihen aikaan V. I. Lenin kiinnitti erikoista huomiota Savinkovin ja Perhurovin valkokaartilais-eserräläisen kapinan nopeaan tukahduttamiseen Jaroslavlissa. Tämä ulkomaisten imperialistien lavastama ja valmistelema kapina alkoi muutaman päivän kuluttua eserrien kapinayrityksen jälkeen Moskovassa. Paitsi tavallista ilmoituksentekoa kapinan puhkeamisesta Vladimir Iljitš vaati kirjallisen selostuksen toimintasuunnitelmista ja -kaavoista, jotka oli laadittu valkokaartilaisten nujertamiseksi. Vladimir Iljitš osasi nähdä, että Jaroslavl'n kapina oli imperialistien neuvostovastaisen suunnitelman suuri rengas: useiden kaupunkien, siinä luvussa Jaroslavl'n, petturimainen sisältäpäin kaappaaminen olisi yhdistänyt vastavallankumouksellisten Pohjoisen rintaman ja Itärintaman yhteisen hyökkäyksen tekemiseksi Moskovaan.

Myöhemmin, heinäkuun 4 p:nä 1919 Yleisvenäläisessä Toimeenpanevassa Keskuskomiteassa pitämässään puheessa Lenin sanoi, että „vuoden 1918 kesällä paljastui *valtava salaliitto Jaroslavlissa*” (kursivointi minun.— A. H.).

Vladimir Iljitšin tarkka poliittinen ja sotilaallinen selvänäköisyys, hänen ihmeteltävä kykynsä nopeasti ja oikein päästä selville useinkin ristiriitaisten tiedotusten ja tiedonantojen valtavasta paljoudesta, hänen rohkeat ja johdonmukaiset ohjeensa, tarmokkuutensa ja lujutensa, joiden avulla hän pyrki toteuttamaan tehdyn päätöksen, pelastivat Neuvostovallan uhkaavan tilanteen muodostuessa.

En voi olla mainitsematta eräästä tapauksesta, joka kuvaa kirkkaasti Vladimir Iljitšin harvinaista vaatimattomuutta. Kerran yöllä soi Kremlin puhelin. Unettoman yön jälkeen en tuntenut puhujaa äänestä enkä kysynyt nimeä. Puhekuumppanini tunsikin, kuka hänelle vastasi, ja sanoi, että Kremlin oli tullut muutamia tovereita, jotka pyysivät lähettämään joitakin sotilasosastoja Moskovasta toiseen kaupunkiin ja antamaan aseita Kremlin asevarastosta. Vastasin, että uudet sotilasyksiköt oli aseistettava vasta paikanpäälle saavuttua, sillä sitä varten oli olemassa kaikki mahdollisuudet: kaupungissa, josta oli puhe, oli suuria tehtaita. Puhetoverini kuunteli rauhallisesti loppuun ja virkkoi: „Hyvä, kiitän” ja laski kuulokkeen. Ja seuraavana päivänä minä ihmeekseni sain tietää, että olin puhellut... V. I. Leninin kanssa.

Minulle kerrottiin, kuinka Vladimir Iljitš oli hymyillyt ja vedonnut leikillisesti „ankariin ohjeisiin”, joita oli saanut puhelimesta. Kun Kremlin puhelin soi yöllä, tiesin aina, kuka oli puhuja. Läksi on jäänyt mieleen V. I. Leninin pehmeä, miellyttävästi sorahtava puhetapa.

Siitä on kulunut jo monta vuotta. Mutta en milloinkaan unohda Vladimir Iljitšiä. Aina tavallinen, luonteva, pöyhkeilyä sietämätön, vaatimaton, hyvin kurinalainen, johtavan kollektiivin — puolueen Keskuskomitean mielipidettä kunnioittava; teoreettisten ja käytännön kysymysten ratkaisussa nerokasta rohkeutta ja suuren vallankumousmiehen henkilökohtaista uljuutta soveltava; luovasta marxilaisuudesta, puolueen linjasta pienimpiäkin poikkeamia tuomitseva ja hellän huolehtivainen työtovereita, tavallisia neuvostoihmisiä kohtaan,—sellaisena on Vladimir Iljitš Leninin henkilöahmo säilynyt tuhansien ja tuhansien ihmisten mielessä.

VARTIOPAIKALLA KREMLISSÄ

I

G. S. ANTONOV

Tämä tapahtui talvella 1918. Meistä, Kremlin konekiväärikurssien miehistä valittiin ryhmä tovereita suorittamaan palvelusta vartiopaikalla № 27. Tähän ryhmään otettiin minutkin.

Vartiopaikaksi № 27 oli määrätty Vladimir Iljitšin asunnon lähistö Kansankomissaarien Neuvoston talossa. On täysin ymmärrettävää, ettei meillä kenelläkään voinut olla sen kunniakkaampaa ja tärkeämpää tehtävää kuin tämä. Tavallisesti Iljitš viipyi yömyöhään työhuoneessaan, joskus hän meni kotiinsa vasta aamun valjetessa. Asuntoa lähetessään hän aina ja täsmällisesti otti taskustaan lupakortin ja hymyssäsuin esitti sen vartiomiehelle.

Kerran illalla Iljitš tuli asunnostaan mennäkseen Kansankomissaarien Neuvostoon. Tuskin hän oli ehtinyt käytävän päähän kun himmeä valo sammua tupsahti kokonaan. Odottamatta vartiomies kuuli kevyitä ja nopeita askelia, jotka suuntautuivat Leninin asunnolle. Hän herkisti kuuloaan ja näkemättä tulijaa kysyi:

- Kuka siellä?
- Lenin,— kuului vastaus.
- En näe teitä,— virkkoi vartiomies.
- Odottakaa hetki, sytytän tikun.

Iljitš meni vartiomiehen luo palava tulitikku kädessään ja esitti lupakortin.

Ihmeteltävän koruttomana miehenä suhteessaan toisiin ihmisiin Lenin aina tervehti vartiomiestä ensimmäisenä. Ja kerran hän toi oven pieleen tuolinkin, että vartiomies saisi istahtaa. Kun hänelle sanottiin, ettei vartiomiehen ole lupa istua, hän hymyi hyväntahtoisesti ja jätti tuolin kuitenkin käytävään...

Konekiväärikurssit päätettyäni jäin niille komentajan tehtävään. Oli menossa vuosi 1920. Minut määrättiin vartiokunnan

päälliköksi kahteen junaan, joissa Moskovasta Pietariin lähtivät edustajat Kommunistisen Internationalen II kongressin avajaisiin. Toisessa junassa oli Leninin vaunu. Juna pysähtyi vain kolmella asemalla: Klinissä, Tverissä ja Bologojessa. Iljitš nousi junasta kaikilla kolmella asemalla. Ja vaikka heti avattiin joukkokokouksia hän ei puhunut, vaan kävi asemasalissa kuulakseen mitä väkijoukossa puhuttiin.

Kun Vladimir Iljitš tuli ulos vaunusta ja riensi nopein askelein pitkin asemasiltaa, kaikki me tietenkin seurasimme hänen kintereillään. Huomattuaan meidät hän teki käsin eleen, joka merkitsi:

— Jättäkää minut.

Hän ei pitänyt siitä, että hänen mukanaan seurasi vartio. Ja vaikka jokainen meistä oli valmis täyttämään vastustelematta hänen jok'ikisen käskynsä, jäimme tässä tapauksessa vain hiukan taaemmaksi jättämättä häntä yksin.

Iljitš meni asemasaliin. Siellä hän käveli verkalleen, tarkkaili ihmisiä, kuunteli keskusteluja. Kierrettyään salin hän palasi vaunuun.

Sen ajan kurssilaiset ovat säilyttäneet kalliita muistoja Iljitšistä nuorten punakomentajain huolehtivaisena ystävänä. Kiinnostuneena hän kyseli usein Kremlin komendantilta ja kursien päällystöltä kurssilaisten elinoloista, opiskelun edistymisestä, ruoan laadusta, heidän kaikista tarpeistaan. Hän piti kurssilaisista ja vaikka hänellä oli sanoinkuvaamattomasti työtä, hän löysi aina aikaa käydäkseen heidän pienissä juhlissaan.

Niin tapahtui esimerkiksi komentajain päästössä toukokuussa 1920. Nuoret komentajat halusivat ottaa valokuvan yhdessä Vladimir Iljitšin kanssa. Hänelle kerrottiin siitä, ja hän suostui tulemaan kuvattavaksi.

Kurssilaiset rivistäytyivät Kansankomissaarien Neuvoston talon edustalla. Olin päivystävänä komentajana. Huolestuneena kertailin itsekseni tavanomaisen raportin sanoja.

Ja sitten näin Kansankomissaarien Neuvostosta tulevan Vladimir Iljitšin. Komensin „asentoon” ja astuin hänen luokseen tehdäkseni raportin. Hän kohotti kätensä lakin lipalle, kuunteli raportin ja käteltyään minua meni rivistön eteen. Vladimir Iljitš onnitteli lämpimästi kurssilaispäästökkäitä ja toivotti heille menestystä taistelussa vihollista vastaan.

Sitten hän virkkoi tavalliseen tapaansa sydämellisesti:

— Minulle sanottiin, että haluatte valokuvaan kanssani. Sopiihan se, otetaan valokuva.

Ja hän istuutui nuorten komentajain ryhmään.

Kurssilaisten kanssa Iljitš osallistui toukokuun 1 p:nä 1920 Kremlissä talkoisiin. Se tapahtui näin. Kurssilaiset rivistäytyivät aamulla kahdeksan maissa Kansankomissaarien Neuvoston talon

lähettyville. Meidän tuli puhdistaa ja panna mallikelpoiseen järjestykseen Kremlin aukea. Lenin tuli ulos aivan odottamatta ja suuntasi kulkunsa suoraan luoksemme. Tervehdittyään kurssilaisia hän meni oikealle sivustalle ja kävi riviin. Tällöin Lenin sanoi kurssien päällikölle:

— Olen käytettävissänne. Pyydän ottamaan minut joukkoonne.

Me lähdimme torille. Siellä koko osastomme jaettiin viiden hengen ryhmiin. Jouduin samaan ryhmään Leninin kanssa. Ruvettiin kantamaan hirsiiä. Halusimme huolehtia Iljitšin terveydestä ja pyysimme, ettei hän kantaisi raskaita taakkoja. Mutta Leniniä oli vaikea saada sillä kertaa tottelemaan. Hän kantoi hirsiiä samoin kuin mekin. Työskenneltyään aikamoisen rupeaman ja huomattuaan, että me kaikki olimme väsyneet, hän ehdotti huolehtivasti:

— Eiköhän levähdetä.

Istuuduttiin hirsille. Jotkut panivat tupakaksi ja ehdottivat savuketta Iljitšillekin.

— En polta. Aikoinaan, vielä koulupoikana leikkittelin. Nyt en tupakoi.

Työskenneltiin aika kauan. Iljitš oli väsymätön ja vakuutteli:

— Tunnen oloni mainioksi.

Vasta sitten kun työ oli tehty hän hyvästeli meitä ja lähti pois.

II

A. F. KOLOBJAKOV

Vuoden 1919 lopulla ja 1920 alussa opiskelin Moskovan ensimmäisillä Kremlin konekiväärikomentajain kurseilla.

Kurssilaiset suorittivat vartiopalvelua Kremlissä, V. I. Leninin asunnon luona ja silloin pidetyissä edustajakokouksissa ja konferensseissa. Me näimme miten sitkeästi Vladimir Iljitš teki työtä. Joskus vartiopaikalla seistessä Kansankomissaarien Neuvostossa sydänyölläkin saattoi nähdä työn olevan täydessä käynnissä. Ovi aukesi, ja Lenin poistui työhuoneestaan. Hän kulki kuten aina nopeasti, joskus yhtäkkiä pysähtyi kurssilaisen kohdalle, kysyi jotain ja virkkoi hymyillen pari kolme hyväksyvää sanaa. Siinä seistessä tuli mieleen ajatus: milloin Vladimir Iljitš ehti nukkua ja levätä?

Jouduin usein olemaan vartiossa myös Vladimir Iljitš Leninin asunnolla. Ne olivat unohtumattomia päiviä. Onko puna-armeijalaisella mitään sen kunniakkaampaa tehtävää kuin johtajan hengen vartioiminen!

Lenin oli elämässä ihmeellisen yksinkertainen. Hän ei pitänyt upeudesta, pukeutui aina vaatimattomasti, piti tavallisesta mukavasta kalustosta. Usein nähtiin Nadežda Konstantinovna Krupskajan tulevan leipäkäärö ja keittoastia kädessä Kremlin keittiöstä. Työhönsä syventyneenä Vladimir Iljitš unohti päivälisenkin.

Lenin oli väsymätön työssä. Kansankomissaarien Neuvostossa oli aina paljon väkeä. Siellä oli työntekijöitä eri paikkakunnilta, valtuustoja rintamilta, talonpoikaisedustajia ja tehdastyöläisten valtuutettuja. Kaikki he pyrkivät Leninin luo. Lenin keskusteli heidän kanssaan työhuoneessaan.

Lenin ei koskaan mitään unohtanut ja vei jokaisen asian päätökseen. Hän suhtautui jokaiseen, kuka hyvänsä hänen puoleensa kääntyikään, hyvin huomaavaisesti. Kerran eräs kurssilaisistamme, Nikolski, kertoi Leninille, että paikalliset valtaelimet eivät antaneet apua hänen perheelleen. Lenin käski hänen kirjoittaa tarkan anomuksen, ja ettei anomus joutuisi lojumaan jossain, lähetti Kremlin komendantille seuraavanlaisen kirje-lapun:

„Kremlin komendantille

29.X.1919

Tänään saapuu asiapaperi puna-armeijalaiselta (täällä Krem-lissä kurssella)

Grigori Ivanovitš Nikolskilta

Rjazanin läänistä.

Merkitkää se kirjoihin ja lähettäkää heti tänään minulle.

KKN:n puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”¹.

Se tapahtui lokakuun 29 päivänä, ja jo seuraavana, lokakuun 30 päivänä Vladimir Iljitš lähetti sähkeen Nikolskin syntymä-seudulle.

„Rjazan, läänin Toimeenpanevalle komitealle. Kopio Rjazanin läänin Mihailovskojen toimeenpanevalle komitealle.

[Lokakuun 30 pnä 1919]

Käsiteltävä viivyttelemättä kurssilaisen Grigori Nikolskin asia. Antaako Petšornikovskojen kunnan toimeenpaneva komitea laillista apua hänen perheelleen. Jos Nikolskin ja kunnan toimeenpanevan komitean välillä on kannausta syystä että hänen veljensä, kirkonpalvelija, on anastanut häneltä sadon, tarkastakaa asia. Täytäntöönpanosta tiedotettava minulle.

KKN:n puheenjohtaja Lenin”².

Tällaiset tapaukset, kun Lenin huolehti meistä, puna-armeijalaisista, eivät olleet harvinaisia.

¹ „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 295.— *Toim.*

² Sama, s. 183.— *Toim.*

Minulla oli tilaisuus kuulla V. I. Leniniä kahdesti: VII Yleisvenäläisessä Neuvostojen edustajakokouksessa joulukuussa 1919 ja VKP(b):n IX edustajakokouksessa.

Maaliskuussa 1920 lyhyen levähdystauon aikana, jota ennen nuori Neuvostovalta oli nujertanut Koltšakin ja Denikinin ja saanut mahdollisuuden suunnata enemmän huomiota ja voimia taloudelliseen rakennustyöhön, kokoontui bolševistisen puolueen IX edustajakokous. Olin vartiossa salin ovella. Katsoin silmäni räpäyttämättä ja hengitystäni pidätellen Leniniä, kuuntelin hänen selostuksensa edustajakokoukselle, jossa kiinnitettiin suurta huomiota taloudellisiin kysymyksiin ja erikoisesti kysymykseen koko kansantalouden sähköistämisestä.

Selostuksen lopussa Lenin sanoi:

— Edessämme on nyt erittäin monimutkainen tehtävä: voitettuamme verisellä rintamalla meidän on voitettava myös verettömällä rintamalla. Tämä sota on vaikeampi. Tämä rintama on kaikkein vaikein.

ENTISTEN PUNAKAARTILAISTEN, MATRUUSIEN JA PUNA-ARMEIJALAISTEN MUISTELMIA

I

P. P. PLESUMS

Vuonna 1917, Helmikuun vallankumouksen jälkeen, minä, latvialaisen vararykmentin kiväärimies, liityin puolueeseen. Kohta tapahtumat johtivat minut Pietariin. Suurelle ryhmälle latvialaisia kiväärimiehiä annettiin kunniakas ja vastuunalainen tehtävä, meidät lähetettiin vartioimaan Smolnaa ja taistelemaan vastavallankumousta vastaan Pietarissa. Siellä näin ensi kerran Vladimir Iljitš Leninin.

Tammikuussa 1918 eräessä Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa käsiteltiin kysymystä suhteesta Perustavaan kokoukseen. Menševikit ja eserrät puhuivat paljon ja kirkuen. He paasasivat puhujalavalta, kunnes joku kärsimättömänä tarttui heitä takinliepeistä ja kiskoi alas.

Näytti siltä, ettei Lenin lainkaan kuunnellut puhujia. Ja niinpä sitten kiistan kuumimmillaan ollessa J. M. Sverdlov antoi puheenvuoron V. I. Leninille. Vladimir Iljitš asteli rauhallisesti etualalle ja alkoi puhua. Kaikki heti käsittivät, ettei Lenin ollut jättänyt sanaakaan kuulematta. Hänen puheensa pirstoi säpäleiksi kaikki vastustajain perustelut. Ajatusten selvyys, sanoinkuvaamaton usko kantansa oikeudellisuuteen, puheen yksinkertaisuus ja selvyys tempasivat läsnäolijat kiihkeästi mukaansa. Hänen sanansa innoittivat samoinajattelevia ja raivostuttivat vastustajia...

Marraskuusta 1917 maaliskuuhun 1918 näin Leniniä melkein joka päivä. Se huoneisto Smolnassa, johon vartiosto oli majoitettu, sijaitsi vastapäätä Leninin huonetta.

Kaikkia meitä ihmetytti Vladimir Iljitšin tavaton työteliäisyys. Hän poistui Smolnasta hyvin myöhään, joskus 3—4 aikaan yöllä, ja jo kello 10 aamulla hän oli taas työssä.

Eräänä aamuna, kun seisoin vartiopaikalla, tuli Vladimir Iljitš. Hän tervehti ystävällisesti jokaista, meni sotilaan luo, jolla

oli kirja käsissään, kysyi, mitä tämä luki, kuunteli tarkkaavaisesti vastauksen. Sitten hän meni konekiväärinmiehen lähelle. „Kuinka koneenne toimii?” — kysyi Vladimir Iljitš. Konekiväärinmies kertoi lyhyesti aseensa rakenteesta. Lenin kuunteli, teki muutaman kysymyksen, sen jälkeen hän jutteli toistenkin puna-armeijalaisten kanssa. Jokaiselle hänellä riitti sydämellisiä sanoja, hyväntahtoinen lempeä hymy.

Elämä oli siihen aikaan vaikeaa, nälkäistä. Kaikki vaikeudet Lenin kesti yhdessä kanssamme — ruuan vähyyden ja unettomat yöt. Mutta hän oli aina elämäniloinen, eikä häntä milloinkaan jättänyt huumorintaju, vieläpä hän vaikutti toisiinkin reipastuttavasti. Hänen työhuoneensa yksinkertaisuus ihmetytti jopa meitä sotilaitakin. Lenin pukeutui niin ikään hyvin vaatimattomasti, musta puku liiveineen, nauhakengät, lippalakki, lyhyt musta päällystakki. Sellaisena me totuimme silloin näkemään Iljitšin.

Viimeisen kerran näin Leniniä jo Moskovassa, Kremlissä, kun hänet haavoitettuna tuotiin Michelsonin tehtaalta.

Lokakuussa 1918 lähdin 9. latvialaisen jalkaväkirykmentin mukana Etelärintamalle. Samoin kuin miljoonat muut ihmiset, puolustin niinä vuosina ase kädessä Neuvostovaltaa, Lokakuun valloituksia...

II

I. I. ALEKSEJEV

Marraskuussa 1918 meidän merimiesosastomme lähetettiin Moskovasta Ukrainaun. Vladimir Iljitš puhui sotaväelle. Ne hetket ovat piirtyneet ikuisesti mieleen... Pakkasilta. Laskevan päivän säteet kultaavat Kremlin torneja ja kirkkojen kattoja. Punainen tori on tulvillaan aseistettua väkeä, joka on puettu armeijan sinelleihin, merimiestakkeihin ja työläisten nahkatakkeihin. Kaikkien katseet ovat suuntautuneet tavalliselle puiselle puhujalavalle. Sille nousee Lenin.

Meillä Mustallamerellä oli käynyt paljon puhujia, mutta niin totuudenmukaisia, sydämestä lähteviä sanoja, joita me kuunteлимme sinä iltana Punaisella torilla, en ollut enemmän kertaakaan kuullut. Lenin puhui yksinkertaisesti, mutta valloittavan vakuuttavasti. Hän ei elehtinyt juuri lainkaan, puhui rauhallisesti, mutta hänen sisäinen jännittyneisyytensä siirtyi meihin jokaiseen.

Puheensa alussa Iljitš sanoi muutaman sanan nuoren Punaisen Armeijan sotureille ja meille merimiehille, sanoi että sotapalvelu Punaisessa Armeijassa ja Laivastossa on Neuvostotasavallan jokaisen kansalaisen kunniakas ja läheinen asia. Hän

korosti, ettei ilman kuria ja kuuliaisuutta voi olla olemassa taistelukuntoista armeijaa. Erikoisesti meitä liikuttivat Leninin sanat siitä, että nuori Neuvostovaltio on vaarassa, taantumuksen mustat voimat yrittävät tukahduttaa vallankumouksen ja hetmani Skoropadski on luovuttanut Ukrainan maan saksalaisten kenraalien ryöstettäväksi.

Johtajan jokainen sana innosti meitä, lujitti uskoa voittoon. Me pyrimme kiihkeästi taisteluun proletaarisen vallankumouksen saavutusten puolesta.

Käytiin vaikeita, kiivaita taisteluja Harkovin liepeillä, Poltavan seudulla, Lozovajan ja Jekaterinoslavin lähistöllä. Meidän osastomme läheteltiin kaikkein vaarallisimmille lohkoille. Leninin nimi huulillaan merimiehet taistelivat henkeään säästämättä. Kun olimme Jekaterinoslavissa, M. I. Kalinin saapui sinne ja toi meille Vladimir Iljitšin käskyn — siirtyä Berdjanskin lähistölle auttamaan Punaista Armeijaa, taisteluun Denikin joukkoja vastaan.

Unohtumattomia päiviä! Kaikkialla missä taistelimme, Lenin oli näkymättömänä joukossamme, me muistelimme hänen kasvojaan, ääntään, hänen viisaita sanojaan, ja se auttoi meitä kestämään kaikki vaikeudet ja vaarat.

Viimeisen kerran näin meidän kallista Iljitšiämme hänen kuolinvuoteellaan. Olin silloin Merisotaopiston kurssilainen. Kun maan yli kiiri surusanoma Leninin kuolemasta, minut määrättiin yhdistettyyn kunniaavartiostoon ja Itämeren laivaston ja merisotaopistojen seppeleen laskijaksi.

Lenin on kuollut! Tuota ajatusta oli mahdotonta olla vastustamatta, järki ei ottanut sitä vastaan, sydän ei tahtonut uskoa sitä. On kuollut mies, läheinen jokaiselle työläiselle, talonpojalle, puna-armeijalaiselle, merimiehelle,— läheinen kuin isä!

Moskova. Toisilleen tuntemattomat ihmiset pysähtyvät kadulla, he puhelevat lyhyesti:

— Vladimir Iljitš on kuollut.

— Sellainen menetys, on niin raskasta!

— Hän puhui meillä tehtaalla. Hän oli niin vaatimaton, seuraarakastava, hänen katseensa oli niin terävä, että tuntui kuin hän olisi nähnyt toisen sisimpään... Kaiken hän näki, kaiken huomasi.

Ja ihmiset kulkivat yhdessä edelleen, ikään kuin suru — koko kansan murhe — olisi lähentänyt heitä vieläkin tiiviimmin toisiinsa, sitonut heidät vieläkin vankemmilla ystävyysniteillä. Ja niin se olikin, jokainen ymmärsi ja käsitti, että nykyään ja tulevaisuudessa on työskenneltävä, ajateltava, eletävä yhdessä, rakennettava elämää yhdessä. Niinhän opetti meitä Lenin. Siinä on meidän voimamme.

III

G. S. SOKOLOV

Vuosi 1919. Syksy. Valkoiset olivat valloittaneet Orelin ja uhkasivat valloittaa punaisen asepujan — Tulan. Leniniläinen puolueen Keskuskomitea lähettää Neuvostojen maan puolustukseen rintamalle parhaimmat voimansa — puolueaktiivin.

Ivanovon VKP(b):n järjestö antoi riveistään lähes 350 henkeä, ja lyhyiden valmistelujen jälkeen osasto oli lähtövalmiina. Koko kaupunki tuli saattamaan meitä.

Moskovaan saavuimme päivällä ja laulaen suuntasimme kulkemme Moskovan Neuvostolle. Moskovalaiset katsoivat hyvin uteliaina meidän kirjavasti puettua, mutta reippaasti marssivaa taisteluosastoaamme.

Seuraavana päivänä osastomme lähetettiin Liittojen talolle. Sinne saavuttua menimme saliin ja lauloimme odotellessa. Salissa oli kova hälinä. Yhtäkkiä kaikki hiljenivät ja miehestä toiseen kulki kuiskaus: „Lenin!..” Salissa kajahti „hurraa” huuto ja taputettiin käsiä.

Vladimir Iljitš nousi puhujakorokkeelle ja katseli meitä hymyssäsuin. Myrskyisästi tervehtien me viivyimme kotvan hänen puheensa alkua. Sitten tuli hiljaisuus ja Lenin aloitti puheensa toivottaakseen meille onnellista matkaa. Hän ei vain puhunut, vaan aivan kuin valoi ajatuksiaan sydämeemme, voimistaen vihaamme vihollisia kohtaan, ja ne kysymykset, jotka meistä olivat tuntuneet ratkaisemattomilta, muuttuivat tavalliseksi, selviksi. Hän puhui siitä, miten meidän on meneteltävä rintamalla, kuinka suhtauduttava puna-armeijalaisiin, väestöön ja miksi niin on tehtävä. Hän valoi meihin täydellisen luottamuksen voittoon.

Puhe päättyi. Taas voimakkaita „hurraa” huutoja ja kauankestäviä suosionosoituksia. Pyyntöihimme jäädä kokouksen loppuun luoksemme toveri Lenin vastasi, että hänellä on kiireisiä asioita Kansankomissaarien Neuvostossa.

Ennen kokouksen avausta meille oli sanottu, että tulisi tervehdyspuheita, mutta Leniniä ei odotettu tulevaksi, ja hänen saapumisensa oli täysi yllätys. Olimme ylpeitä, että Vladimir Iljitš yhä edelleenkin muisti meidät ja piti meistä ivanovolaista.

Puolueen Keskuskomitealta ja toveri Leniniltä saamansa tehtävän Ivanovon osasto täytti kunnialla. Hoperista se kulki Manyšin soille, Kubanille, Dagestaniin ja edelleen pitkin Kaukasiaa osoittaen puna-armeijalaisten mallikelpoista kurinalaisuutta ja uhrautuvaisuutta ja voittaen väestöä puolelleen.

IV

A. I. O V T S I N O V

Vallankumouksen alkaessa palvelin Pohjoisessa laivastossa. Murmanskin vallankumouskomitean aloitteesta muodostettiin merimiesosasto, johon minäkin kuuluin konekiväärijoukkueen päällikkönä.

Osasto, johon olin joutunut, lähetettiin etelään taistelemaan Krasnovin joukkoja vastaan. Useampien asemataistelujen jälkeen meidät siirrettiin Volgalle järjestämään Volgan-Kaspian laivastoa.

Leninin neuvosta Sormovossa alettiin rakentaa raskasta panssarijunaa erikoistarkoituksiin. Sen miehistö käskettiin valita vapaaehtoisista merimiehistä. Päätin lähteä panssarijunaan.

Kun olimme taisteluvalmiit, meidät kutsuttiin Moskovaan. Heti panssarijunan saavuttua Severnaja-asemalle junan luo tuli kaksi autoa. Toisesta autosta tuli Vladimir Iljitš. Hän nousi panssarijunaan, tervehti ja keskusteli pitkään kanssamme. Rakastettu johtajamme kertoi tilanteesta maassamme, sotavaikueuksista, käski meidän pitää korkealla neuvostosotilaiden maineen lippua, kestää sitkeästi vaikeudet ja taistella vihollisia vastaan rohkeasti, kuolemaa pelkäämättä.

Merimiehet vanhoivat Leninille valan puolustaa voittoisesti Neuvostotasavaltaa. Ja heittelipä sota-ajan kohtalo meitä sitten minne tahansa, me muistimme Leninin käskyn ja hänelle vannomamme valan.

Rintamat vaihtuivat toisensa jälkeen. Tykit tekivät työtään. Ja sitten tuli aika, jolloin ne menivät kelvottomiksi.

Sain käskyn matkustaa Moskovaan hakemaan uusia tykkejä. Tehtävää täyttäessäni kohtasin vakavia vaikeuksia. Mitä tehdä? Päätin mennä Leninin luo.

Ja lähdin. Sihteeri sanoi, että Lenin pyytää käymään sisään. Tuskin olin avannut työhuoneen oven, kun Vladimir Iljitš nousi vastaan. Tervehdin Leniniä, ja hän kysyi hymyillen:

— No, toveri merimies, mikä on asianne?

Kerroin vaikeuksistani tykkien hankkimisessa.

— Alkää olko huolissanne, tykkejä saadaan,— sanoi Vladimir Iljitš ja samassa antoi tarvittavat määräykset.

Sen jälkeen Lenin kyseli panssarijunasta ja rintamatilanteesta. Kerroin hänelle, kuinka panssarijunamme oli kerran tuhonnut koko ryhmän hiekkasäkeillä suojattuja vihollisen junia. Vladimir Iljitš nauroi kauan ja tuon tuostakin toisteli: „Kunnon poikia ne merimiehet!” Lenin saattoi minua erittäin sydämellisesti ja kättäni puristaen pyysi sanomaan tovereille paljon terveisiä.

A. V. IVANOV

PUTILOVIN TYÖMIES ILJITŠIN PUHEILLA

Oli menossa vuosi 1918. Nälänhätä Pietarissa alkoi tuntua yhä voimakkaammin.

Työskentelin silloin Putilovin tehtaalla ritsaajana kattilaoastolla. Tehdaskomitean luvalla me valitsimme työosaston kokouksessa elintarvikehankintavaliokunnan, ja saatuamme hankintamääräykset lähdimme kasvisten hakuun Rostoviin Jaro-slavlin lääniin.

Samanaikaisesti toisetkin työosastot lähettivät elintarvikkeiden hakuun omia valtuutettujaan. Nämä hajanaiset matkat olivat melko tuloksettomia, sen vuoksi huhtikuussa 1918 muodostettiin tehtaan yhteinen hankintavaliokunta, jonka puheenjohtajaksi valittiin minut. Meille määrättiin läänit, joista oli lupa hankkia kasviksia, me saimme myös hankintamääräykset.

Matka paikkakunnille paljasti minulle nälänhädän todelliset syyt. Maassa oli viljaa, mutta kulakiston vastarinta ja sabotaaši, jota eräiden läänien elintarvikelautakuntiin asettuneet eserrät harjoittivat, haittasi teollisuuskeskusten normaalia huoltoa. Taistelullemme nälänhätää vastaan oli annettava järjestyneempi luonne. Sitä silmälläpitäen putilovilaiset lähettivät toukokuun alussa 1918 minut Moskovaan selostamaan V. I. Leninille elintarviketilannetta.

Saavuttuani Moskovaan Vladimir Iljitš otti minut heti vastaan virkahuoneessaan ja minä selostin hänelle nälänhädästä Pietarissa, tilanteesta tehtaalla ja työläisten mielialoista. Iljitš keskeytti selitykseni pyytäen laajemmin selittämään eri tapauksia. Kerroin syistä, jotka mielestäni olivat viljanhankintavaikeuksien synnyttäjinä maassa.

Keskustelun aikana Vladimir Iljitš otti pöytälaatikosta Kansankomissaarien Neuvoston hiljan hyväksymän asetuksen erikoisvaltuuksien antamisesta elintarvikeasiain kansankomissaarille taistelussa maaseutuporvaristoa vastaan. Luettuuan

tämän asiapaperin Lenin allekirjoitti sen ja ojensi minulle, jotta minä voisin lukea sen putilovilaisille.

Vladimir Iljitš pyysi sanomaan Pietarin työläisille, että Työläis-talonpoikainen hallitus toteuttaa päättäväisiä toimenpiteitä maan elintarvikehuollon parantamiseksi.

Lenin kirjoitti läsnäollessani kirjeen elintarvikeasiain kansankomissaarille pyytäen muodostamaan elintarvikehankintaryhmiä Pietarin työläisistä. Iljitš huomautti edelleen, että tämän kirjeen tuoja Andrei Vasiljevits Ivanov, Putilovin tehtaan työmies, kävi hänen luonaan elintarvikeasioissa ja että hän, Lenin, on ilmoittanut Ivanoville hallituksen toimenpiteistä taistelussa nälänhätää vastaan. „Elleivät Pietarin *parhaimmat* työläiset, — kirjoitti Vladimir Iljitš, — muodosta *valinnallista tietä* noin 20 000 miehen luotettavaa työläisarmeijaa lähteäkseen kurinalaisina ja armottomina *sotaretkelle* maalaisporvaristoa ja lahjustenottajia vastaan, niin nälänhätä ja vallankumouksen tuho ovat kiertämättömiä”¹.

Lenin pyysi kansankomissaaria antamaan minulle, hänen kirjeensä tuojalle, todistuksen elintarvikehankintaryhmille annetuista laajoista valtuuksista, jotta minä voisin lukea sen Pietarin työläisille.

Keskustelumme läheni loppua. Minun piti seuraavana päivänä olla tehtaalla, siksi pyysin Vladimir Iljitšiä auttamaan minua Pietariin matkustamisessa. Soitettuaan läsnäollessani Nikolain aseman komendantille Lenin sanoi hänelle:

— Luonani on toveri Putilovin tehtaalta. Hänen täytyy huomenna olla tehtaalla. Pyydän järjestämään hänelle paikan pikajunassa.

Istutuani junaan ajattelin kauan käyntiäni Leninin luona, koetin painaa mieleeni hänen ohjeensa ja määräyksensä, johtajan valoisat ja miellyttävät piirteet. Minua ihmetytti Iljitšin vaatimattomuus ja se suuri huomio, jota hän minulle, Pietarin työväenluokan edustajalle osoitti. Puhellessani Vladimir Iljitšin kanssa en tuntenut ollenkaan ujoutta enkä arkuutta.

Tehtaan kokouksissa kerroin työläisille hyvin tarkasti keskustelustani Leninin kanssa ja niistä tehtävistä, joita hän asetti Pietarin proletariaatille. Tehtaalla ryhdyttiin muodostamaan elintarvikehankintaryhmiä, jotka jo kesäkuun alussa 1918 lähtivät hankintapaikoille.

Kohta Moskovasta paluuni jälkeen „Pravdassa” julkaistiin V. I. Leninin kirje Pietarin työläisille „Nälänhädästä”. Se alkoi näin:

„Toverit! Hiljattain kävi luonani teidän edustajanne, puolue-
toveri, Putilovin tehtaan työläinen. Tämä toveri kuvaili minulle

¹ „Lenin-kokoelma” XVIII, s. 163.— *Toim.*

yksityiskohtaisesti, miten äärettömän suuri nälänhätä raivoaa Pietarissa..."¹.

Tämä kohta Leninin kirjeestä joutui porvarillisten intelligenttien ja vieläpä eräiden eserrä-lehtien taholta epäilyksen alaiseksi. Kulkiessani kerran Sadovajalla näin eserräläisessä lehdessä kirjoituksen, jossa sanat „työläinen Leninin luona” oli otettu lainausmerkkeihin, ja tekstissä sanottiin suoraan, että Putilovin tehtaan työmiehen käynnin Leninin luona „on keksinyt Lenin itse”, koska hän näes ei mainitse työläisen nimeä.

Likaisen porvarillisen lehtipahasen parjailu suututti minua hirveästi. Kotiin tultuani kirjoitin seikkaperäisen kirjeen tuon lehden toimitukseen ja ilmoitin, että nimenomaan minä olin käynyt Leninin luona ja keskustellut pitkään hänen kanssaan. Mutta kuten saattoi odottaakin ei toimituksesta tullut vastausta.

---

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 355.— Toim.

I. A. GOROHOV

MUISTETTAVA PÄIVÄ

Tehdastamme sanottiin silloin vielä „Moskovan—Kurskin rautatien keskusvaunuvarikoksi”¹. Siellä työskenteli noin kahdeksansataa työntekijää. Voidaanko edes sanoa, että silloin, vuonna 1918 tehtiin työtä? Monet tekivät vain sytyttimiä, paistinpannuja ja muita sen kaltaisia kotitalousvälineitä. He veivät tekeleensä maalle ja vaihtoivat ne siellä leipään.

Tuotanto oli hajallaan. Kommunistit — heitä oli meillä silloin vähän — yrittivät järjestää kunnollisen työnteon, mutta heille tekivät haittaa eserrät ja menševikit. Nämä harjoittivat demagogiaa, pyrkivät usuttamaan työläisiä nuorta Neuvostovaltaa vastaan. Perjantaisin meidän varikolla oli erikoisen vilkasta. Silloin pidettiin kerhotalossa joukkokokouksia. Siellä ne roistot eivät kainostelleet. Hoilasivat äänensä käheäksi ja aina vain yhtä ja samaa: se on huonosti, ja tämä on pahasti.

Juuri sellaisella hetkellä Vladimir Iljitš sattui tulemaan meille. Ennen kokouksen alkua talossa ja puistikossa sen edustalla käytiin kiivaita väittelyjä menševikkien ja eserrien kanssa. Kukaan ei edes kiinnittänyt huomiota matalakasvuiseen mieheen, jolla oli yllään kulunut tumma puku ja päässä lippalakki. Hän istuutui penkille ja ryhtyi lukemaan lehteä. Hän ei kylläkään vain lukenut, vaan myös kuunteli hyvin tarkkaavaisesti, mitä työläiset puhuivat hänen ympärillään ja miten menševikit harjoittivat julkeaa agitaatiotaan.

Kun kokous alkoi, ilmoitettiin odottamatta, että puheen-
vuoro on Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajalla Vladimir Iljitš Leninillä. Työläiset ponnahtivat pystyyn, näkivät Leninin, joka oli menossa lavalle, ja alkoivat taputtaa käsiään. Menševikit ja eserrät vaikenivat heti. Olivat kuin piestyjä koiria.

¹ Nykyään Voitovitšille nimetty tehdas Moskovassa.— *Toim.*

Sitten salissa syntyi täysi hiljaisuus. Me kuuntelimme into-
mielin Leniniä, itseään Leniniä! Proletariaatin suuri johtaja
puhui yksinkertaisesti ja selvästi. Hän selitti, kuinka vaikeaan
tilanteeseen tasavaltamme oli joutunut. Tsarismilta meille oli
jäänyt mitätön perintö, meitä ympäröi vihollinen, ja menševikit,
eserrät ja suurrikkaat talonpojat häiritsivät vastavallankumouk-
sellisella toiminnallaan maan talouden kunnostamista.

Meihin koski kovin kipeästi, kun Lenin sanoi, että me varikon
työmiehet teemme sytyttämiä sen sijaan, että korjaisimme vau-
nuja, joita valtio tarvitsee viljan kuljettamiseen. Vladimir Iljitš
puhui tiukasti kurista, toimenpiteistä laiskureita ja lorvailijoita
vastaan.

Menševikit yrittivät keskeyttää Iljitšin puheen, tekivät piste-
liäitä kysymyksiä ja huusivat jotain. Lenin vastasi heille rauhal-
lisesti, etteivät he huutamalla pääse voitolle, on otettava puheen-
vuoro ja todistettava. Mutta mitä he olisivat voineet panna
vastineeksi Leninin selville sanoille? He tukkivat suunsa.

Vladimir Iljitš sanoi, että me voitamme talouden rappiotilan.
Kaikkien työläisten on vain lujitettava rautaista proletaarista
kuria. Se auttaa, jatkoi hän, kunnostamaan teollisuuden ja liiken-
teen. Silloin maassamme tulee olemaan kaikkea tarpeeksi.

Lenin osoitti meille, kuinka voidaan parantaa työntekoa
varikolla. Hän neuvoi korjaamaan vaunuja, järjestämään reitti-
junia, niihin rautatieläisten joukko-osastoja, ja lähettämään ne
viljan hakuun satoisiin lääneihin.

Iljitš puhui melkein puolitoista tuntia. Väkijoukko salissa yhä
vain sankkeni. Monet työläiset saatuun tietää Leninin puhuvan
riensivät kerhotalolle. Kohta väkeä kokoontui niin paljon, ettei
ollut paikaltaan liikahtamista. Kun Lenin lopetti puheensa, työ-
läiset osoittivat johtajalleen pitkään ja yksimielisesti suosiotaan.

Leninin sanat syöpyivät lähtemättömästi työläisten sydä-
meen. Eikä enää kukaan uskonut menševikkien ja eserrien loruja.
Kommunistit ja eturivin työmiehet ryhtyivät tarmokkaasti
korjaamaan vaunuja. Leninin käsky reittijunien järjestelystä
täytettiin.

A. D. BLOHIN

ILJITSIÄ TAPAAMASSA

Osanani on ollut suuri onni tavata V. I. Leniniä ja keskustella hänen kanssaan. Ja jokainen tapaamiseni muodostui minulle havainnolliseksi näytteeksi vallankumouksellisesta asioihin suhtautumisesta, on ollut oppina koko iäksi...

Puolueen VII edustajakokouksessa Lenin esitti tehtävän „sotilaallisten tietojen ja sotaoperaatioiden kaikinpuolisesta, systemaattisesta ja yleisestä opettamisesta täyskasvuiselle väestölle sukupuoleen katsomatta”. On päästävä siihen, puhui Lenin, että työläiset ja talonpojat joka päivä „opettelisivat sotimaan”.

Lenin kehotti käyttämään täydellisesti hyväksi levähdystaukoa, joka oli saatu Brestin rauhan ansiosta, vankan armeijan ja vankan selustan luomiseen.

Rintama tarvitsi uusia joukko-osastoja. Leninin käskystä niitä muodostivat tasavallan sotilaskomissariaatit. Moskovan Zamoskvoretšjen piirin sotilaskomissaarina minun tovereitteni kanssa tuli myös muodostaa muutamia uusia joukkoyksiköitä.

Kerran tätä tehtävää täyttäessämme J. M. Sverdlov kutsui meidät Kremliin. Hänen kanssaan lähdimme Iljitšin luo.

Vladimir Iljitš otti meidät ystävällisesti vastaan, kätteli, pyysi istumaan ja kyseli Punaisen Armeijan uusien joukko-osastojen järjestämisestä.

Selostimme asiaa yksityiskohtaisesti. Kerroimme, että Puna-kaartin osastoista oli muodostettu ja majoitettu kasarmeihin perusväen muodostelmia ja yksiköitä. Muodostimme uusia rykmenttejä: Varsovan punaisen, Lodzin punaisen, Krakovan punaisen ja Kiinalaisten vapaaehtoisten rykmentin.

Vladimir Iljitšiä kiinnosti, montako joukko-osastoa ja yksikköä oli lähetetty rintamalle, mistä saamme aseita ja vaateetusta uusia rykmenttejä varten. Me sanoimme, että piirissä on sotilasvarusteidas, jossa on riittävästi varastoja. Aseet kunnos-

tamme konepajoissa. Kuunneltuaan tarkkaavaisesti Vladimir Iljitš huomautti:

— Eikö teistä, toverit, näytä siltä, että te suhtaudutte uusien joukko-osastojen muodostamiseen paikalliselta ettekä valtiolliselta näkökannalta?

Lenin osoitti, että me käytämme väärin valtion säästöjä (hän tarkoitti sillä etupäässä sotilasvarustehtaan varastoja), kun käytämme niitä vain oman piirimme tarpeisiin, jotka voidaan tyydyttää piirissä toimivien pienten tuotantolaitosten avulla.

Ei kai tarvinne puhua, kuinka tärkeä merkitys meille oli noilla keskusteluilla, joissa Lenin neuvoi meitä suhtautumaan jokaiseen asiaan valtakunnan etuja silmällä pitäen, turvautumaan kaikessa joukkojen tukeen pitämällä niihin kiinteää yhteyttä.

Leninin neuvoa noudattaen otimme välittömästi yhteyden sellaisten pienten yksityislaitosten työläisiin, jotka eivät olleet puolustuslaitoksia. Piirissämme oli muun muassa yksityinen makaronitehdas. Me menimme sinne, puhuimme työmiesten kanssa, ja he täyttivät mielellään pyyntömme. Muutaman päivän kuluttua he korjasivat panssariauton, joka annettiin rintamalle lähteville joukko-osastoille.

Hyvin opettavainen oli minulle vielä eräs keskustelu Iljitšin kanssa. Se tapahtui Punakaartista vakituiseen armeijaan siirtymisen kaudella. Keskustelun sai aikaan seuraava tapahtuma.

Punakaartilaisjuna tuli kiertorataa pitkin Kanatšikovajan huvilalle. Sain kaupungin sotilaskomissariaatista käskyn ottaa vastaan joukko-osaston ja sijoittaa sen useampiin yksikköihin samoin kuin muutkin osastot niiden siirtyessä vakituiseen armeijaan. Mutta punakaartilaisosastoa vaivasi sissihenki eikä se tahtonut täyttää käskyä. Lähestyessämme junaa huomasimme meihin suunnatut konekiväärit. Silloin käskin työntää esiin kanuunat. Vasta sen jälkeen joukko-osasto rivistäytyi vastaanottoa varten.

Kerroin tästä tapauksesta Vladimir Iljitšille.

Vladimir Iljitš sanoi, että olimme menetelleet väärin, ettei tykein ja konekiväärein saa opettaa omaa väkeä, vaan on bolševistisilla totuuden sanoilla kärsivällisesti selitettävä heille, että vallankumous vaatii armeijan uutta järjestämistä, että puolueen ja hallituksen direktiivit on täytettävä vastustelematta, tietoisesti.

— Meidän pitää,— puhui hän,— kaikin voimin ja keinoin suojella vallankumousta. Mutta suojellessamme sitä on otettava selvää, ketkä ovat ystäviä, ketkä vihollisia. On opittava totuudenmukaisesti ja selvästi keskustelemaan kansan kanssa, saatava se vakuuttumaan meidän olevan oikeassa.

Muistan, että piirimme tarkastuksen jälkeen tuli käsky luovuttaa osa vaatetusta ja varusteita Lefortovon piiriin.

Emme ajoissa täyttäneet tuota käskyä ja siten rikoimme sotilaskuria. Sen johdosta meidät kutsuttiin Vladimir Iljitšin luokse.

Lenin puhui täytäntöönpanon ehdottomasta välttämättömyydestä, jota ilman ei voida voittaa vihollista eikä kohottaa valtakunnan puolustuskuntoisuutta.

— Tämän kerran annamme teille anteeksi,— virkkoi hän.— Mutta pitääkää mielessänne, että vallankumouksen suojelijoilla tulee olla rautainen kuri ja heidän itsensä on juurrutettava sitä kaikessa järkkymättä.

Nämä Vladimir Iljitšin huomautukset pidän aina mielessäni, pidän niitä nykyäänkin ohjeena käytännöllisessä työssäni.

A. N. VINOKUROV

LENIN JA SOSIAALIVAKUUTUS

Lokakuun vallankumouksen jälkeen meidän piti särkeä koko entinen valtiokoneisto, myös vanha byrokraattinen lääkintälaitoskoneisto. Täytyi laskea hajalle Tiedemiesten lääkintäneuvosto, Punaisen Ristin päähallinto, Lääkintä- ja saniteettineuvosto, joissa Lokakuun vallankumouksen jälkeen oli tihutyötään näiden laitosten suojassa suorittavia vastavallankumouksellisia aineksia. Oli välttämätöntä luoda uudet, neuvostolaiset lääkintälaitokset. Luonnollisestikin heräsi kysymys kansankomissariaateittain pirstottujen lääkintälaitosten yhdistämisestä yhtenäiseksi Terveydenhoitoasiain kansankomissariatiksi.

Tämän kysymyksen johdosta minä, Barsukov ja jotkut toiset kävimme marraskuussa 1917 useamman kerran Vladimir Iljitšin puheilla. Hän neuvoi meitä:

— Älkää kiirehtikö terveydenhuollon kansankomissariaatin muodostamista. Valmentakaa ensin kaaderit ja perusjärjestöt; saakaa aikaan murros Pirogovin lääkäriyhdistyksessä ja muissa lääkärijärjestöissä, eristäkää niiden taantumuksellisin osa, turvautukaa vallankumouksellisen vähemmistön tukeen ja muodostakaa paikkakunnilla lääkintä- ja saniteettijaostoja ja ottakaa niihin runsaasti työläisiä ja talonpoikia.

Nämä Vladimir Iljitšin ohjeet täytettiin. Jo vuoden 1918 keskivaiheilla lääkäreiden parhaimmisto siirtyi neuvostolaiselle kannalle. Kesäkuussa 1918 kokoontui terveydenhoitojaostojen edustajakokous, ja hieman myöhemmin valmistettiin säädös Terveydenhoitoasiain kansankomissariatista.

Antaessaan ohjeita työn suuntaviivoista Vladimir Iljitš aina varoitti byrokraattisesta asioihin suhtautumisesta ja vaati huolehtivaista suhtautumista neuvostoväestöön. Kun esimerkiksi vuonna 1918 oli vasta kypsymässä kysymys yhteiskunnallisen vakuutuksen erottamisesta Työasiain kansankomissariatista ja

sen siirtämisestä Sosiaalihuollon kansankomissariaatin toimipiiriin kuuluvaksi, Vladimir Iljitš vei Kansankomissaarien Neuvostossa läpi päätöksen tämän kysymyksen asettamisesta laajassa mitassa ammattiliittojen, Yleisvenäläisen vakuutusneuvoston ja Yleisvenäläisen vakuutustyöntekijäin edustajakokouksen käsiteltäväksi. Samoin kävi, kun Sosiaalihuollon kansankomissariaatin ja Työasiain kansankomissariaatin yhdistäminen vuoden 1919 lopulla osoittautui epäonnistuneeksi. Ennakolta ratkaistu kysymys näiden kansankomissariaattien jakamisesta kahtia asetettiin Vladimir Iljitšin ehdotuksesta ammattiliittojen käsiteltäväksi. Asian ratkaisu hieman venyi, ja kun kävin sen johdosta Vladimir Iljitšin puheilla, niin hän sanoi minulle:

— Tarvitaan malttavaisuutta. Olette lääkäri ja tiedätte, että joskus on välttämättömästi sairastettava jokin tauti.

Sosiaalihuollon kansankomissaarina oloaikanani vuosina 1918—1921 sain usein tavata Vladimir Iljitšiä. Perinnöksi saamamme niin sanottu „valtakunnan huoltotoimi” rakentui loiselon ja valheellisen filantropian pohjalle. Vladimir Iljitš antoi ohjeen järjestää tämä työ työtätekevien sosiaalisen huollon alkuperustoille.

Neuvostovallan ratkaistavaksi kohosi kysymys sosiaalisen huollon laajentamisesta ei yksinomaan työläisiä, vaan myös osaa talonpoikaista — puna-armeijalaisten perheitä, sotavammaisia jne. käsiteltäväksi.

Vladimir Iljitš antoi erittäin suuren merkityksen tämän luontoiselle yhteiskunnalliselle vakuutukselle pitäen silmällä oppiaan työväen ja talonpoikaiston liitosta.

Siinä suhteessa on mielenkiintoista pysähtyä Työasiain kansankomissariaatin ja Sosiaalihuollon kansankomissariaatin välillä syntyneeseen kiistaan. Se tapahtui vuosien 1919—1920 vaihteessa. Neuvostokoneiston supistamista silmälläpitäen päätettiin Sosiaalihuollon kansankomissariaatti yhdistää Työasiain kansankomissariaatin kanssa yhdeksi kansankomissariaatiksi. Teimme sen kevyin mielin huomaamatta edeltäkäsinkin lainkaan niitä ristiriitaisuuksia, joita kohta syntyi uudestimuodostetun kansankomissariaatin sisällä.

Vladimir Iljitš kävi usein neuvostokoneiston yksinkertaistamista hoitavassa komissiossa ja tavatessamme teki minulle aina ystävällisen pilkallisia huomautuksia:

— Avioliittoako solmitte? Tokkopa sovitte keskenänne? Eikö hän vain eron haenta ole edessä?

Nähtävästi näiden kahden kansankomissariaatin yhdistämisen selvästä tarkoituksenmukaisuudesta huolimatta Vladimir Iljitšille oli jäänyt epävarmuutta tämän „avioliiton” kestävyyyden suhteen.

Asia oli siten, että yhdistetty Työasiain ja sosiaalisen huollon kansankomissariaatti kiinnitti riittämättömästi huomiota talonpoikien sosiaaliseen huoltoon. Kaikki vastalauseeni, joita tein Työasiain ja sosiaalisen huollon kansankomissariaatin kollegiossa, jäivät huomioonottamatta, sillä meidän näkökantamme jäi vähemmistöön. Silloin ei auttanut muu kuin valittaa puolueen Keskuskomiteaan.

Vladimir Iljitš asettui eittämättä meidän kannallemme ja ratkaisi kysymyksen hyvin jyrkin toimenpitein ehdottaen, että „annetaan ero”, ts. jaetaan kahtia yhdistetty kansankomissariaatti.

Vladimir Iljitš antoi yleensä hyvin suuren merkityksen Sosiaalihuollon kansankomissariaatille. Hänen sairautensa aikana asetettiin ja ratkaistiin myönteisesti kysymys Sosiaalihuollon kansankomissariaatin lakauttamisesta ja sen tehtävien siirtämisestä vastaaville kansankomissariaateille. Palattuaan sairautensa jälkeen Vladimir Iljitš ilmaisi päättäväisen kantansa Sosiaalihuollon kansankomissariaatin säilyttämisestä, ja se jätettiin toimimaan.

A. I. JELIZAROVA

VLADIMIR ILJITŠ
KANSANKOMISSAARIEN NEUVOSTOSSA

(Muistelmasioui)

Vladimir Iljitšin työ Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana oli voimia ja ponnistuksia vaativaa. Alkuvuosina vallankumouksen jälkeen hän hoiti aina itse puheenjohtajan tehtävät, ja istuntoja pidettiin tavallisesti joka päivä ja ne alkoivat kuudelta, harvemmin seitsemältä ja jatkuivat kello 10—11 illalla. Pientä Kansankomissaarien Neuvostoa ei silloin vielä ollut olemassa. Kaikki asiat käsiteltiin Suuressa Kansankomissaarien Neuvostossa. Ja kuinka monenlaisia kysymyksiä niinä vuosina tulikaan käsiteltyä, kun kansalais sodan rintamat silpoivat maataamme ja valtiokoneistoa vasta rakennettiin! Vuosina 1917 ja 1918 Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa oli melkein vakituisesti läsnä mieheni, M. T. Jelizarov. Hän toimi silloin kulkulaitoksen ja myöhemmin vakuutusasiain kansankomissaarina. Mieheni kertoi näistä kokouksista. Vuosina 1918, 1919 ja 1920 minäkin kävin usein noissa istunnoissa. Se oli aikaa, jolloin Valistusasiain kansankomissariaatti laajensi toiminta-alaansa kaikkia ja kaikenlaisia, ei ainoastaan koululaitoksia, vaan myös kaikkia muita, lapsia yhdistäviä ja heidän etujaan valvovia laitoksia käsittäväksi toiminnaksi. Muun muassa Valistusasiain kansankomissariaatti vaati luovutettavaksi valvontaansa kaikki lastensuojelulaitokset ja entiset lastenkodit Sosiaalihuollon kansankomissariaatilta, johon me, Sosiaalihuollon kansankomissariaatin työntekijät emme olleet suostuvaisia todistellen kantaamme sillä, että Valistusasiain kansankomissariaatilla oli riittävästi tehtäviä kaikkien ikäluokkien opettamisessa, alkaen lastentarhoista ja päätyen yliopistoon, ja opettajien valmentamisessa kaikkia näitä laitoksia varten. Me todistelimme, ettei Valistusasiain kansankomissariaatti suoriutuisi niistä lisätehtävistä, joita Sosiaalihuollon kansankomissariaatti suoritti lastenkotien perustamiseksi orpolapsille, heidän huolta-

misekseen ja kasvattamiseen. Ja meidän kantamme osoittautui oikeaksi: jo parin vuoden kuluttua monet Valistusasiain kansankomissariaatin valvontaan siirtyneistä eri hallintojen lastenlaitoksista alkoivat siirtyä noille hallinnoille takaisin; lastenkotien järjestäminen oli joutunut melko lailla retuperälle.

Tämän asian käsittely suoritettiin Kansankomissaarien Neuvostossa. Siellä käsiteltiin niinikään kysymyksiä huollottomista lapsista, niinsanotuista alaikäisistä rikollisista, vietiin läpi päätöksiä lasten rankaisutuomioiden poistamisesta ja alaikäisten sijoittamisesta kasvatuslaitoksiin eikä vankiloihin. Tässä asiassa meillä syntyi väittely Erikoiskomitean kanssa. Mieleeni muistuu eräs sellainen istunto, jossa oli läsnä F. E. Dzierżynski. Lastensuojeluosaston taholta — vankiloiden tarkastuksen tulosten perusteella — esitettiin kysymys alaikäisten vapauttamisesta, vankilatuomion ehdoista, ikärajan muuttamisesta 18 vuodeksi, jota nuoremmille vankilatuomio vaihdetaan kasvatuslaitoksessa-oloksi. Kansankomissaarien Neuvosto ratkaisi silloin tämän kysymyksen meidän eduksemme.

Muun lisäksi kaikkien hallintojen välillä käytiin väittelyjä rakennuksista ja valtuuksien rajoista. Valtion johtaminen oli kaikille uusi ja vaikea tehtävä. Ei ollut helppoa sijoittautua oikein, jokaisen omalle paikalleen. Mitä erilaisimmat toimialat olivat kosketuksissa, kiilautuivat toisiinsa, ja alussa kaikki pyrkivät valloittamaan kovin laajoja työaloja osaamatta jaoitella, eritellä velvollisuuksiaan... Kuinka paljon tapahtuikaan siirtoja, uudelleen nimittämisiä, rajankäyntejä eri alojen välillä, ja sitten taas uutta jaoitelua!

Istunnot olivat useinkin hyvin kiihkeitä ja päiväjärjestys laaja. Kaikki toverit, joiden asiat oli otettu päiväjärjestykseen, tulivat papereineen, asiakirjoineen, tuoden omat erikoisalantuntijat mukanaan istuntoon. Kysymyksensä käsittelyä odotellessa he poistuivat tupakoimaan tai keskustelemaan toiseen huoneeseen, tai jos he olivat salissa, niin selailivat papereitaan tai istuivat kuuntelematta selostusten ja puheiden sisältöä, kun se ei kiinnostanut heitä. Yksin Iljitšin — puheenjohtajan oli kuunneltava kaikki, syvennyttävä asiantytimeen, annettava puheenvuoroja tai lyhennettävä puheenpitoa, löydettyä sopivin ratkaisu useinkin hyvin monimutkaisten väittelyjen sekamelskassa tai tunteiden purkauksessa. Häneltä vaadittiin silloin kaikkien alojen erikoistuntemusta.

Muistan, kun erään kerran Kansankomissaarien Neuvoston päiväjärjestyksessä muiden asiain ohella oli kysymys „pienistä vuodista”. Minä ja mieheni M. T. Jelizarov olimme sinä päivänä läsnä istunnossa. Mark Timofejevits, joka aina pahoitteli Vladimir Iljitšin suurta ylikuormitusta, oli sinä päivänä erittäin suuttunut. „Eikö nyt edes sellaista asiaa kuin kysymys pienistä

vuodista voida ratkaista sälyttämättä sitä Iljitšille?! Eikö nyt noin vähäpätöistä kysymystä voida ilman häntä ratkaista?” — ihmetteli hän. Mutta kysymystä ei poistettu päiväjärjestyksestä: eräs toveri nousi vuorollaan paikaltaan ja alkoi selostaa. Hän puhui jotain nopeasti ja katkonaisesti, kiirehtien sanomaan ajatuksensa. Salissa vallitsi täysi hiljaisuus kuten aina, mutta oli aivan silminnähettävää, että vain harvat kuuntelivat... Iljitšin vain täytyi tätäkin asiaa kuunnella yhtä tarkkaavaisesti, ajattelin silmäillen hiljennettyä salia, jossa oli jo tukala olla ja kuulijakunnan kasvoilla näkyi väsymyksen leima.

Sillä hetkellä Vladimir Iljitšin työhuoneesta, hänen selkänsä takaa, astui saliin J. M. Sverdlov kädessään sähkösanoma ja pysähdyttyään ojensi sen Vladimir Iljitšille. Samalla he puhelivat kaikesta päätellen hyvin tärkeästä asiasta.

„No niin, nyt tuota selostusta pienistä vuodista ei ainakaan enää kukaan kuuntele”, välähti mielessäni. Selostaja vain jatkoi puhettaan. Mutta sitten Vladimir Iljitš, joka näytti kokonaan syventyneen keskusteluun J. M. Sverdlovin kanssa, yhtäkkiä käänsi päätään ja kohotettuaan sormensa keskeytti selostuksen eräässä kohdassa. Selostaja alkoi heti selitellä ja korjailla erehdystään. „Vladimir Iljitš kuunteli kuitenkin sähkeestä huolimatta, siis hän seurasi selostuksen sisältöä”, — ajattelin katsellessani ihmeissäni hänen kalvenneita keskittyneitä kasvojaan. Salissa myös jotkut liikahelivät; näin ihmettelyä myös joidenkin muiden läsnäolijain katseissa. Alettiin keskustelu. Kysymys pääsi loppuunsa. Hyväksyttiin jonkinlainen päätös. Siirryttiin päiväjärjestyksen seuraavaan kohtaan.

Poistuimme Mark Timofejevitšin kanssa „vuota”-kysymyksen tyrmistämänä, ja sen jälkeen tämä asia sai mielessäni aivan kielteisen merkityksen. Noilla sanoilla „pienet vuodat” merkitsin kaikki ne pienet erilliset kysymykset, jotka kaikilla aloilla suurten, yleisvaltiollisen merkityksen omaavien kysymysten lisäksi eivät tulleet ratkaistuiksi ilman Vladimir Iljitšin apua, vaan niinkään lankesivat hänen harteilleen. Ja saatuamme kutsun Kansankomissaarien Neuvostoon sanoimme mieheni kanssa usein: „Taas on kysymys pienistä vuodista”. Eikä Vladimir Iljitš yleensä milloinkaan rajoittunut ainoastaan kyseisen istunnon kulkuun, vaan joko puhutteli sihteeriä vaatien erilaisia tietoja tai asiapapereita ja kuunnellen samalla selostusta tai puheita tai lähetti tovereille saliin kirjelappusia sellaisista kysymyksistä, jotka eivät olleet missään yhteydessä käsiteltävään asiaan, vastaili tovereiden lähettämiin samanlaisiin lappuihin. Jotkut toverit, joilla ei ollut jonain iltana asioita Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa, tulivatkin vain sitä varten, jotta olisivat voineet vaihtaa sanan pari Iljitšin kanssa siitä tai toisesta asiasta. Kaikki se oli lisäkuormituksena Iljitšille, ja sittemmin,

kun hän sairastui, lääkärit huomauttivat, että erittäin vahingollista oli se, että hän piti yhden istunnon aikana määrällisesti oikeastaan kaksi tahi kolmekin. Pieniä vuotia koskevassa kysymyksessä se ilmeni selvimmin.

Minäkin joskus keskustelin sellaisten lappusten avulla. Muistan tapauksia, jolloin Iljitš itse pyysi minua: „Muistuta siitä minulle Kansankomissaarien Neuvostossa” tahi: „Otan selvää ja Kansankomissaarien Neuvostossa sanon sinulle”. Erään sellaisen kirjelapun, joka on yleensä mielenkiintoinen ja jonka siksi olen säilyttänytkin ja esitän tässä, hän kirjoitti eräästä minua silloin erikoisesti kiinnostaneesta asiasta, josta meillä hänen kanssaan oli ollut aikaisemmin puhetta. Asia koski apulaistani Lastensuojeluosastossa.

Se tapahtui syksyllä 1920. Kansankomissaarien Neuvoston päätöksellä johtamani osasto siirrettiin Sosiaalihuollon kansankomissariaatista Valistusasiain kansankomissariaattiin. En rojhennut heti siirtyä osastoineni; pelkäsin, etten pääse työssä yhteisymmärrykseen Valistusasiain kansankomissariaatissa, sillä minun näkökantani ei lyönyt kaikessa yhteen tämän kansankomissariaatin kannanottojen kanssa; erikoisesti vaikutti se, kun sijaisekseni työtoverini asemesta nimitettiin täysin tuntematon henkilö Valistusasiain kansankomissariaatista. Vladimir Iljitš kehotti minua yrittämään, ja ellei yritykseni onnistuisi enkä pääsisi työssä yhteisymmärrykseen tämän sijaisen kanssa, silloin olisi syytä toimia tuon sijaisen vaihtamiseksi.

Työstä ei todellakaan tullut mitään. Entisen yhtenäisyyden asemesta syntyi kahnausta, eripuraisuuksia, esille tuli pikku-maista närkästyneisyyttä ja suhteetonta omahyväisyyttä, ja työskentely kävi kerrassaan mahdottomaksi. Kerroin näistä kokeiluistani Vladimir Iljitšille, ja niinpä hän, huomattuaan kuten hänestä näytti vapaamman hetken istunnon kulussa, tuli salin halki luokseni varovasti, häiritsemättä kokousta ja antoi minulle seuraavan kirjelapun:

„Johtamisen peruseriaate, joka on VKP:n ja keskusneuvostolinten kaikkien päätösten hengen mukainen, on se, että määrätty henkilö vastaa kokonaisuudessaan jostain määrätystä työstä.

Minä johdan (sen ja sen ajan), minä vastaan. Minua häiritsee henkilö X, vaikka hän ei olekaan vastuuvollinen, vaikka hän ei olekaan johtaja.

Se on riitaa. Se on sotkua. Se on vastuunalaiseen työhön *kelpaamattoman* henkilön sekaantumista hänelle kuulumattomaan asiaan. Vaadin hänen *poistamistaan*”¹.

¹ V. I. Lenin, Teokset, XXIX osa, 3. painos, s. 329.— Toim.

Tämä kirjelappu ilmaisee erikoisen kirkkaasti Vladimir Iljitšin esityksille ominaisessa suppeassa, tarkoin määrättyssä muodossa hänen vakaumuksensa henkilökohtaisen vastuuvollisuuden välttämättömydestä kaikkien asiain hoidossa, ja siksipä sen merkitys säilyy myös muissa olosuhteissa ja muina aikoina, ja sen vuoksi esitänkin sen tässä. Mitä taas tulee mainittuun tapaukseen, niin saamani tuki voimisti suuresti tarmokkuuttani toimia välttämättömien työolojen järjestämiseksi, ja onnistuinkin silloin saavuttamaan myönteisen tuloksen.

A. V. LUNATŠARSKI

LENIN KANSANKOMISSAARIEN NEUVOSTOSSA

Leninin aikana Kansankomissaarien Neuvostossa oli vilkasta ja vallitsi asiallinen ilmapiiri. Jo hänen aikanaan vahvistuivat asiain käsittelyn tavat: erittäin tarkka puheajan määrittely, olivatpa selostajat sitten omia tai ulkopuolelta tulleita tai väittelyn osanottajia. Jokaiselta puhujalta vaadittiin suppeaa ja asiallista esitystä. Kansankomissaarien Neuvostossa vallitsi kuin tiivistetty mieliala, tuntui kuin itse aika olisi käynyt sankemmaksi, niin paljon asioita, ajatuksia ja päätöksiä mahtui jokaiseen kuluvaan minuuttiin. Eikä siellä kuitenkaan ollut pienintäkään merkkiä virkavaltaisuudesta, korkealla virka-asemalla mahtailemisesta tai edes sellaisten ihmisten jännittyneisyydestä, jotka suorittavat ylivoimaista työtä. Leninin aikana enemmän kuin koskaan muulloin tämä työ, kaiken vastuunalaisuuden huomioon ottaen, näytti „kevyeltä”.

Lenin nauroi aina mielellään. Hymy hänen kasvoillaan karehti useammin kuin kenelläkään muulla. Ransom, tarkkaavainen englantilainen, pani merkille tämän taipuvaisuuden iloiseen huolettomaan nauruun aikamme huomatuimmassa suurmiehessä ja ymmärsi sen oikein: „Se on voiman naurua,—sanoi Ransom,—eikä se voima sisälly yksinomaan Leninin valtaviin ominaisuuksiin, vaan myös hänen kommunismiinsa. Hänellä on niin pätevä avain yhteiskunnan salaisuuksien ja vaikeuksien paljastamiseksi, kommunismi on antanut hänelle sellaisen varmuuden ennakkonäkemyksen vankkumattomuudesta, ettei tietenkään kukaan muu toimihenkilö pysty olemaan niin itsevarma suunnitelmistaan ja laskelmistaan kuin hän”.

Näin tahi tähän tapaan (sisällöstä menen takuuseen) puhui Ransom.

Kansankomissaarien Neuvostossa työskenneltiin nopeasti, työskenneltiin vilkkaasti, työskenneltiin leikkiä laskien.

Lenin purskahti hyväntahtoisesti nauruun, kun huomasi jonkun puheessa hassunkurista ristiriitaisuutta, ja hänen mukanaan nauroivat kaikki pitkän pöydän ääressä istuvat huomatuimmat vallankumousmiehet ja aikamme uudet ihmiset,— nauroivat joko mielellään vitsailevan puheenjohtajan sutkauksille tai selostajan leikinlaskulle. Naurunpurkauksen jälkeen vallitsi taas reipas asiallisuus ja taas vyöryi selostusten, mielipiteiden ja päätösten vuolas virta.

Piti nähdä, kuinka Lenin kuunteli. En tunne ihanampia kasvoja kuin Vladimir Iljitšin kasvot. Niillä lepäsi verrattoman voiman ilme, jotain jalopeuramaista lankesi noille kasvoille ja noihin silmiin, kun hän syvällisesti ajatellen katsoi selostajaan ja aivan imi itseensä joka ainoan sanan ja kun hän teki nopeita ja sattuvia lisäkysymyksiä selostajalle.

Vaikka Kansankomissaarien Neuvostossa olikin paljon ensiluokkaisen selväjärkisiä miehiä, niin Lenin kuitenkin tavallisesti käsitti kaikki kysymykset ja teki loppuun asti ajatellun päätöksen nopeammin kuin toiset. Siihen ei kuitenkaan liittynyt pienintäkään pyrkimystä niin sanoakseni oman paremmuutensa keinotekoiseen ilmaisemiseen. Kun joku ehdotti sopivan päätöksen, Lenin heti käsitti sen tarkoituksenmukaisuuden ja virkkoi: „Sanelkaapa, se tuli teiltä hyvin sanottua”.

Lenin suuttui hyvin harvoin, varsinkin Kansankomissaarien Neuvostossa. Mutta suuttui vakavasti. Silloin hän ei valinnut sanoja. Hänen huuliltaan singahteli millaisia sanoja hyvänsä, kuten „neuvostolaisia virkaherroja, joilla äly käy yli ymmärryksen”, „töllistelyä”, „härkäpäisyyttä” ja muita vähemmän miellyttäviä määritelmiä, joita tavataan joskus hänen kirjoituksissaan, sähköissään, puhelintiedotuksissaan jne.

Mutta kukaan ei koskaan närkästynyt Leniniltä saadusta „löylytyksestä”. Oli kertakaikkiaan mahdotonta, että kommunisti tai yleensä neuvostoihminen olisi „närkästynyt” Leninin sanoista.

Leniniä päinvastoin aivan kaikki rakastivat hetki hetkeltä yhä enemmän, huolimatta siitä autoiko hän, kiitti tai torui.

Leninin sairastuttua Kansankomissaarien Neuvosto tunsii itsensä orvoksi. Ja kun sitten pitkäaikaisen taudin jälkeen hän tuli jälleen istuntoon, niin tähän tapahtumaan suhtauduttiin pelonsekaisella ilolla, johon sisältyi hieman surua.

Lenin ei ollut ihan entisensä. Hän oli ruvennut käyttämään laseja suojellakseen silmiään, ja se muutti hänen ulkonäköään. Hän johti entiseen tapaansa reippaasti istuntoa, harkitsi asiat mainiosti, teki lopullisia päätöslauselmaehdotuksia, mutta hänen

puheestaan kuului häiritsevää pingoittuneisuutta. Kansankomissaarit kuiskivat keskenään: „On hieman pulskistunut, tullut terveeksi, näkyy sairauden jälkiä, mutta se menee ohi, kaikki järjestyi”, mutta samalla kuitenkin jossain sydämen pohjassa piili tuskallinen pelontunne. Ja sitten Lenin taas poistui luotamme, ja sillä kertaa ainiaaksi.

P. I. P O P O V

LENINIÄ TAPAAMASSA

Ei ole olemassa ainuttakaan kansantalouden ja valtionhallinnan alaa, jossa ei olisi tullut enemmässä tai vähemmässä määrin ilmi Vladimir Iljitšin valtavan voimakas järjestelykyky. Ja valtiollinen tilastotiedekin on olemassa tämän Neuvostovaltion suuren rakentajan ansiosta.

Tilastotiede ei ollut Vladimir Iljitšille ainoastaan johtamisen ja talouden hoitamisen välttämättömänä välineenä, vaan se oli hänelle tärkeänä tutkimustyön välineenä hänen tieteellisteoreettisissa ja tieteellispublisistisissa teoksissaan. Hänen klassillinen teoksensa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” perustuu zemstvojen ja muiden virastojen tilastollisten julkaisujen tilastoaineistoon. Tämä esitystavaltaan loistava ja teoreettisen analyysin ja tosiasiallisen (tilastollisen) aineiston puolesta syvälinen teos on mallinäyte siitä, kuinka on osattava lukea tilastollisten julkaisujen paksuja niteitä ja ottaa numeropylväiköistä, jotka eivät sano paljon mitään maallikolle, kirkkaita perusteita marxismin aatteiden todistamiseksi. Meille tilastomiehille tämä kirja on mallinäyte tilastoaineistojen tieteellisestä hyväksikäytöstä sekä muistomerkki siitä kuinka kylmät luvut saavat ominaisuuden puhua kirkasta ja tulista kieltä suurista aatteista ja suuresta luokkataistelusta.

Jouduin usein keskustelemaan Vladimir Iljitšin kanssa tilastoasioista, ja aina silloin tunsin, että vallankumouksen suuren johtajan ja valtavan suuren proletarisen valtakunnan järjestäjän persoonassa kanssani keskusteli tilastoaineistojen syvälinen tuntija ja huomattava erittelijä, joka käsitti perinpohjin, nimenomaan perinpohjin tilastotyön järjestelyn pikkuseikatkin ja erikoisuudet.

Korkein Kansantalousneuvosto kutsui keväällä 1918 koolle tilastotyöntekijäin edustajakokouksen teollisuuden tarkastusohjelman laatimiseksi ja maatalouden luetteloinnin suunnittele-

miseksi. Tässä edustajakokouksessa esitin valtion tilastotyön järjestämissuunnitelman. Sitten tämä edustajakokouksen tarkistama ja käsittelemä suunnitelma esitettiin Kansankomissaarien Neuvostolle.

Valtiollisen tilastotyön järjestämisestä minulla oli pitkä keskustelu Vladimir Iljitšin kanssa. Menin hänen luokseen hyvin varmana siitä, että kaikkien tilastotieteilijäin kiihkeä halu järjestää valtiollinen tilastotyö tulee saamaan hänen taholtaan mitä lämpimintä kannatusta. Valtiollista tilastotiedettä luotiin kiivaan sabotaašin oloissa, jota harjoitti virkamiessivistyneistö. Tällä sabotaašilla ei kuitenkaan ollut sijaa meidän, zemstvojen tilastotyöntekijäin keskuudessa. Ennen vallankumousta me olimme aina olleet sorretun aineksen asemassa, ja tällöin zemstvojen tilastotyöntekijöille osoitettiin erikoista „huomaavaisuutta” tsaarinhallituksen taholta. Zemstvojen tilastotyöntekijöitä oli vaikea pitää virkailijoihin kuuluvina. Täysin luonnollista, että zemstvojen tilastotyöntekijät olivat ensimmäisiä, jotka kokonaisena säätyryhmänä asettivat kysymyksen sellaisesta valtiollisen tilastotyön järjestelmästä, joka antaisi Neuvostotasavallalle tärkeimmät tilastotiedot suunnitelmallista rakennustyötä varten. Omat suunnitelmamme tilastotyön järjestämisestä tasavallassa veimme syvällä luottamuksella Vladimir Iljitšille tarkastettavaksi.

Valtiollisen tilastotyön suunnitelma oli laadittu yksityiskohdista myöten, siinä kaavailtiin niin paikallisten kuin keskuselintenkien rakenne. Useissa kysymyksissä oli välttämättömästi saatava Vladimir Iljitšiltä eräitä periaatteellisia suuntaviivoja.

Kun tulin hänen luokseen, oli hän jo tutustunut asiaan. Vladimir Iljitš kuunteli tarkkaavaisesti selostukseni, teki minulle joukon kysymyksiä, jotka koskivat valtiollisen tilastotyön järjestämistä, zemstvojen tilastotoimistojen valmistamia töitä ja vahvasti oikeaksi järjestelmän, jonka mukaan zemstvojen ja kaupunkien tilastotoimistot, Siperiassa ja Turkestanissa siirtolaishallintojen tilastotoimistot, jotka on rakennettu samoin kuin zemstvojenkin tilastotoimistot, muodostavat valtiollisen tilastotyön perustan, ovat sen paikallisia elimiä. Samalla hän huomautti, että zemstvojen tilastotoimistot ovat parasta kaikesta siitä, mitä sisältää entinen tilastotyö. Hän muisteli keskustelussa joitakin zemstvojen tilastotyöntekijöitä — Kablukovia, Kisljakovia ja toisia, jotka hän tunsu tai joiden töitä piti arvossa. Häntä kiinnosti myös kysymys siitä, missä määrin hallituksen tilastotyöntekijät osallistuivat neuvostotasavaltojen tilastotyöhön. Huomautukseni, että hallituksen tilastotyöntekijät ottavat hyvin pientä osaa tutkimuksiin, herätti hänen puoleltaan huomautuksen, että niin saattoi odottaakin.

Sitten Vladimir Iljitš vahvasti hänelle ominaisella selvyydellä sen, että keskitetyn tilastotyön järjestäminen on aivan oikein,

järkiperäistä ja ajankohtaista, ja sen, että yleisen tilastoelimen tehtäviä hoitavan keskustilastokomitean lakkauttaminen ja sen aineistojen luovuttaminen tulevalle neuvostolaiselle valtiotilastokoneistolle on välttämätöntä. Hän katsoi oikeaksi myös sellaisen tilanteen, jonka vallitessa komissariaattien yhteydessä tulee tehdä vain niiden teknillisiä tarpeita palvelevaa tilastotyötä, siis käytäntöön sovellettavaa toimistollista tilastotyötä, ja että eri kansantalouseläinten tutkiminen kuuluu valtiotilastolle, joka on oikeutettava toteuttamaan tasavallassa suoritettavan kaiken tilastotyön yleistä johtamista ja vahvistamaan eri hallintojen juoksevan työn tilastolliset ohjelmat. Vladimir Iljitš osoitti päätäväisesti, että valtiollisen tilastotyön tulee tapahtua koko kansantalouden järjestelmällisen tutkimisen suuntaan.

Heräsi kysymys, mikä paikka valtiotilastolle piti kuulua, ts. missä sen tuli sijaita valtionhallinnassa. Vladimir Iljitš tuli johtopäätökseen, että sen tulee olla Kansankomissaarien Neuvoston eikä jonkin komissariaatin yhteydessä.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš selitti, että työnsä yhteydessä hän oli tullut vakaumukseen, että tilastotiede, samoin kuin muutkin tieteen alat, asemaa ja ratkoo eri probleemeja määrättyjen luokien eduksi, ja että hän toivoo näkevänsä valtiollisen tilastolaitoksen työskentelevän proletariaatin ja vallankumouksen eduksi.

Näin ollen Vladimir Iljitš hyväksyi yleisen periaatekysymyksen valtiotilaston järjestämisestä ja antoi ohjeet, mihin suuntaan tuli ratkaista kysymys valtiotilaston perussäännöstä, sekä hyväksyi suunnitelman edellyttämän työohjelman.

Samoin Vladimir Iljitšin ansiosta tuo ohjelma vahvistettiin Kansankomissaarien Neuvostossa heinäkuun 25 p:nä 1918. Silloin myös seurasi päätös minun nimittämisestäni Keskustilastohallinnon johtajaksi. Työskentelyni aikana sain Vladimir Iljitšiltä hyvin usein tehtäväksi käyttää pikaisesti joitakin tilastotietoja, joita saapui Keskustilastohallintoon, sekä tehtäviä, jotka liittyivät uusien tilasto-operaatioiden suorittamiseen.

Tasavalta oli vaikeassa aineellisessa asemassa, jotenka se ei voinut paljoakaan antaa valtiolliselle tilastolaitokselle. Ja ainoastaan Vladimir Iljitšin tuella me saimme huoneiston.

Vladimir Iljitš antoi aina apua Keskustilastohallinnolle. Vladimir Iljitšin puhelimitse antamalla määräyksillä ja joskus hänen kirjelapuilleen oli taikavoimainen vaikutus, ja valtiotilasto voi jatkaa rauhassa työtään.

Entä väestönlasku vuonna 1920? Olisiko ollut mahdollista sen suorittaminen ilman Vladimir Iljitšin henkilökohtaista myötävaikutusta ja apua?

Ei ollut paperia. Vladimir Iljitš antoi määräyksen, ja tehtaat, jotka valmistivat sanomalehtipaperia, alkoivat valmistaa paperia

väestönlaskentaa varten. Tehtaat, joiden tehtäväksi oli annettu kaavapapereiden valmistus väestönlaskentaa varten, eivät voineet työskennellä, sillä ei ollut elintarvikkeita työläisille, puuta lämmitykseen, verkaa paperikoneita varten eikä... tiiliä. Ja niinpä Vladimir Iljitšin ehdotuksesta Kansankomissaarien Neuvosto asetti valiokunnan minun johdollani, jolle annettiin oikeus vaatia kaikilta laitoksilta kaikkea, mitä vain tarvittiin tehtaiden työskentelyä varten, ja laitokset olivat velvollisia täyttämään viivytelyittä valiokunnan vaatimukset. Vain Vladimir Iljitšin avulla onnistuimme saamaan A. V. Lunatšarskilta opettajia väestönlaskentaan. Kun ei ollut varoja, niin Vladimir Iljitš kehotti antamaan niitä. Niin, todella, vuoden 1920 väestönlaskenta tuli suoritettua kokonaisuudessaan hänen ansiostaan. Entä muut työt? Olisivatko ne tulleet suoritettua ilman Vladimir Iljitšin apua, kun valtiolla oli kovin niukalti ainevaroja?

Vladimir Iljitš oli todella neuvostolaisten tilastotyöntekijäin oikea innoittaja ja opettaja,— niin, opettaja, sillä suurena taloustieteilijänä ja syvällisenä analyytikkona hänellä oli sellainen tilastonumeroiden maksimaalisen hyväksikäytön menetelmä, joka antoi hänelle mahdollisuuden tehdä yleistyksiä sellaisestakin tilastoaineistosta, joka toisten käytettävänä sanoi hyvin vähän tahi ei sanonut mitään.

I. M. GUBKIN

MUISTEMIA VLADIMIR ILJITS LENINISTÄ

Huhtikuun lopulla 1918 palasin Venäjälle Amerikasta, jonne minut oli lähettänyt Väliaikainen hallitus tutustumaan Amerikan naftateollisuuteen. Moskovassa minut otettiin vastaan sydämellisesti. Kohta syvennyin kokonaan neuvostotyöhön, jota tein hyvin monella alalla. Pysähdyn tässä vain niihin, joissa jouduin kosketuksiin Vladimir Iljitš Leninin kanssa pyytäen joskus häneltä apua ja kannatusta. Kaikki muistelmani tästä harvinaisesta henkilöstä, joka on pannut alulle uuden historiallisen aikakauden, ryhmittyvät pääasiassa puhtaasti käytännöllisiin asioihin liittyen: a) naftateollisuuteen, b) polttoliuskeen ja sapropeelin tuotantoon ja c) Kurskin magneettisen anomaalia-alueen tutkimuksiin.

Heti paluuni jälkeen sain G. I. Lomovilta pitkän esittelykirjelmän, jonka oli allekirjoittanut kansalainen Solovjov. Hän palveli, ellen väärin muista, kirjanpitäjänä eräässä Moskovan Neuvoston toimistossa. Kirjelmä koski Uhtan vuoriöljyä. Tämän kirjelmän alkuperäiskappaleen perusteella, jonka annoin Leninin kuoleman jälkeen Marxin—Engelsin—Leninin instituuttiin, voidaan päätellä, että Vladimir Iljitš oli sen tarkoin tutkinut. Siinä on paljon Leninin merkintöjä ja tov. Lomoville osoitettu ehdotus antaa kirjelmä jonkun asiantuntijan luettavaksi, joka antaisi siitä lausuntonsa. Uhtaa koskevassa kirjelmässä tiedotettiin todellakin joukko erittäin tärkeitä asioita, jotka täydellisesti ansaitsivat huomiota. Ennen vallankumousta Uhta oli kiinnostanut niin tsaarin hallitusta kuin myös sellaisia naftateollisuuden kapitalisteja kuin Nobel. Ennen vallankumousta siellä oli suoritettu geologisia tutkimuksia ja poraustöitä. Siitä huolimatta oli vielä paljon ratkaisematta jääneitä kysymyksiä. Sen vuoksi ehdotin Päänaftakomitean kollegiolle, jonka jäsenenä siihen aikaan olin, että Uhtaan lähetettäisiin tutkimusretkikunta. Se

järjestettiin ja lähetettiin Uhtaan. Siellä se suoritti suurta kiinnostavaa työtä ja palasi tuoden mukanaan arvokkaita tuloksia.

V. I. Leninin kiinnostus Uhtaan ei heikennyt. Kun Pohjola vapautettiin interventiestä, Neuvostohallitus lähetti G. I. Lomovin Arkangeliin. Maaliskuun 9 p:nä 1920 Vladimir Iljitš lähetti hänelle seuraavansisältöisen sähkeen: „Koettakaa löytää tai antaa jonkun tehtäväksi löytää Uhta-joen naftaesintymiä koskevat painetut asiakirjat ja selostukset pohjoisseudun tutkimusseuran museosta ja valtakunnan omaisuuksien hallinnosta. Lenin”¹.

Myöhemmin, muutamien vuosien kuluttua, nimenomaan ensimmäisen viisivuotiskauden alussa, Uhtan vuoriöljystä tuli taas huomion keskiö. Me olemme kiittolisuuden velassa Iljitšin tarkkaavaiselle katseelle, hänen aloitteellisuudelleen ja huomaavaisuudelleen siitä, että tämä kaukainen seutu ei joutunut unohduksiin ja että siellä alkoi vilkas työntäyteinen elämä. Hän löysi aikaa tutkiakseen huolellisesti kansalaisen Solovjovin kirjelmän ja kiinnittääkseen meidänkin huomionamme Uhtaan, eikä hän sittemminkään unohtanut Uhtaa, mistä on todisteena ylläesittämämme sähkösanoma tov. Lomoville.

Vladimir Iljitš suhtautui erikoisen huomaavaisesti kaikkeen, mikä hiukankin oli yhteydessä vuoriöljyyn. En rohkene ottaa itselleni ylivoimaista tehtävää ja ryhtyä selvittämään koko sitä valtavaa merkitystä, mikä on ollut Leninin herkeämättömällä työllä ja avustuksella neuvostolaisen naftateollisuuden jälleerakentamisessa ja kehittämisessä kaikkine siihen liittyvine vaikeuksineen. Sitä varten pitäisi kirjoittaa kokonainen kirja ja käsitellä hyvin laajaa aineistoa. Pysähdyn vain muutamaiin seikkoihin, jotka ovat kirkkaimpina säilyneet muistissani.

Vuoden 1918 kevään ja kesän Lenin omisti kansallistetun naftateollisuuden järjestämiseen uusille perusteille, yhteydenpitoon naftatuotantoseutujen kanssa ja erilaisten vuoriöljytuotteiden kuljettamisen järjestelyyn sisämaahan Bakusta ja Groznyista. Tähän asiaan hän suhtautui hyvin harkitsevaisesti ja varovaisesti. Hän pyrki hyväksikäyttämään eilisten isäntien ja heidän palvelijoihensa teknillistä ja taloudellista kokemusta.

Kun järjestettiin Päänafakomitea, muodostettiin sen yhteyteen Asiantuntijain byroo, johon kuuluivat kaikkien suurimpien naftatoiminimien edustajat. Tuossa Byroossa käytiin toiminimien kesken vimmittua sanasotaa vaikutusvallasta ja rooleista Päänafakomiteassa, sillä naftaporhot olivat varmoja, että „bolševistinen rutto” menee kohta ohi ja siksi oli tärkeintä, ettei naftakentillä eikä keskustassa sekoitettaisi ja saatettaisi olemattomiksi eri toiminimien etuja. Naftajuhujen salaisissa istunnoissa, joissa oli läsnä entisiin isäntiinsä päin katselevia asiantuntijoita

¹ „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 85.— *Toim.*

Päänaftakomiteastakin, jaoiteltiin toimipaikkoja Päänaftakomiteassa ja käytiin kiivasta kamppailua toimimien kesken joka-ainoasta paikasta, vieläpä konekirjoittajattarien paikoistakin. Syyskuussa katkesi yhteys Bakuun. Siellä pystytettiin aluksi englantilaisten ja sitten mussavatistien valtakomento. Päänaftakomitean Asiantuntijain byroon erikoisalantuntijat matkustivat kiireesti lämpimiin virkapaikkoihin nafta-alueille.

Tšekkoslovakialaisten kapina ja niinsanotun „Samaran sulun” muodostuminen ehkäisivät naftatuotteiden kuljetuksen Volgaa pitkin. Sisämaahan, Samarán yläpuolelle ehdittiin kuljettaa kaikkiaan vain 80 miljoonaa puutaa (lähes 1,3 miljoonaa tonnia) naftaa. Päänaftakomitea, joka oli menettänyt nafta-alueet — ensin Bakun ja vähän myöhemmin Groznyin — suoritti naftatuotteiden kuljetusta Volgan laitureilta ja jakelua. Koitti vuosien 1918—1919 talvi. Nälänhätä ja vilu kahlitsivat punaisen pääkaupungin. Katuja peittivät paksut kinokset. Tavanomainen raitiovaunuliikenne oli pysähdyksissä. Sähkövalo sammui iltaisin tosinaan moniksi tunneiksi. Enintä osaa taloista ei voitu lämmittää, niiden lämmityslaitteet halkeilivat ja likaviemärit tukkeutuivat. Ei ollut polttopuita, hiiltä eikä naftaa. Moskovassa valitsi todellinen polttoainenkä. Sillä välin Bakun naftalähteillä kertyi jatkuvasti säiliöihin naftaa, sillä sitä ei voitu minnekään kuljettaa. Liki pitäen kahdessa vuodessa sinne oli kertynyt naftaa noin 300—350 miljoonaa puutaa. Kaikki säiliöt olivat täynnä naftaa. Volgan laitureilta naftaa saatiin suurella vaivalla siksi kun kuljetuslaitos oli melkein täydelleen lamaanuksissa ja toisaalta siksi, että paikalliset vallanelimet anastivat usein junastit omia kaupunkiaan varten.

Lenin huolehti taistelun järjestämisestä päätään kohottavaa vastavallankumousta vastaan ja johti tätä taistelua, johti nuoren proletarisen valtakunnan taloudellista elämää, johti proletariaatin karkijoukkoa — Kommunistista puoluetta, ja sen lisäksi hän otti kantaakseen vielä erikoisalojen tehtäviä. Hän valvoi henkilökohtaisesti sekä maan elintarvikehuoltoa että naftasäiliövaunujen ja kokonaisten naftajunien kuljettamista. Tässä eräs monilukuisista esimerkeistä. Kerran keskitalvella soitettiin Kremlistä ja vaadittiin puhelimeen jotakuta Päänaftakomitean kollegion jäsenistä. Päänaftakomitea oli silloin jostain syystä siirtynyt Pietariin, entiseen Nobelin taloon Jekaterinan kanavalla, jätettyään Moskovaan pienen edustuston, johon kuuluin minäkin. Menin puhelimeen. Sanottiin, että puhelu tulee Leniniltä. Saatuaan kuulla kuka oli puhelimesta, Vladimir Iljitš kertoi minulle tapauksen, josta en tiennyt mitään. Nižnyi Novgorodin valtaelimet olivat pidättäneet Moskovaan matkalla olleen naftajunan, ja Lenin käski viivyttämättä tarkastamaan tämän asian, kirjoittamaan pikaisesti ankarana sähkösanoman ja viemään sen

hänen allekirjoitettavakseen. Edelleen seurasi jyrkkä käsky seurata junan kulkua ja tiedottaa siitä hänelle. Tuona vaikeana aikana Lenin etsi ulospääsyä polttoainepulan kouristuksesta ja tarttui kirjaimellisesti jokaiseen mahdollisuuteen, joka lupasi helpotusta tilanteeseen. Astrakan oli meidän hallussamme, ja niinpä hän yritti järjestää sen kautta yhteyden Groznyin alueeseen, jossa vuoden 1918 lopulla oli myös vielä Neuvostojen valta. Suora rautatieyhteys Rostovin kautta oli jo katkaistu. Siellä isännöivät valkoiset. Ainoa mahdollinen tie oli Astrakanista Kaspian meren ranta-arojen kautta. Tässä tarkoituksessa talvella vuoden 1919 alussa järjestettiin retkikunta Päänaftakomitean kollegion silloisen jäsenen S. M. Ter-Gabrieljanin johdolla. Retkikunnan tehtävänä oli päästä Groznyihin ja viedä sinne rahavastusta naftakentille. Valitettavasti retkikunta ei päässyt Astrakania pitemmälle, sillä tie Groznyihin oli silläkin suunnalla katkaistu. Tuona onnettomana talvena siellä, Kaspian aroilla, kärsi vilua, nälkää ja lavantautia Pohjois-Kaukasian vapauttanut ja pohjoiseen perääntyvä XI Punainen Armeija.

Maan keskiosaan kuljetetut naftavarastot hupenivat nopeasti. Yhä toistuivat omavaltaiset nestemäisen polttoaineen anastustapaukset, joita suorittivat paikalliset vallanelimet. Se pakotti Leninin keväällä 1919 (huhti-toukokuu) lähettämään Volganvarren vallankumouksellisille sotaneuvostoille seuraavan sähkösanoman: „Kriittillisen polttoainetilanteen vallitessa kielletään ankarimman rangaistuksen uhalla kenen hyvänsä kuluttamasta ja jakamasta nestemäistä polttoainetta ilman Päänaftakomitean siihen antamaa lupaa. Nestemäisen polttoaineen omavaltaiseen anastamiseen ja kuluttamiseen syyllistyneet määrätään viivyttelämättä luovutettaviksi vallankumoukselliseen oikeuteen. Puolustusneuvoston puheenjohtaja Lenin”¹.

Kokonaiseen kahteen vuoteen proletaarisen diktatuurin maa ei saanut täydennystä naftavarastoihinsa. Etsiessään ulospääsyä tästä mitä vaikeimmasta tilanteesta Vladimir Iljitš antoi lopulta tehtävän ryhtyä neuvotteluihin jopa mussavatistienkin kanssa siitä, että heiltä voitaisiin ostaa naftaa ja kuljettaa sitä Neuvostomaahan. Tämä tehtävä annettiin Päänaftakomitean puheenjohtajalle N. I. Solovjoville, mutta Denikinin hyökkäyksen vuoksi hän joutui Bakun asemesta Konstantinopoliin, mistä hänen onnistui suurella vaivalla päästä Bakuun, asua siellä illegaalisesti ja odotella Neuvostovallan tuloa.

Vuoden 1920 alkuun mennessä kaikki VSFNT:n naftavarastot olivat lopussa. Autot kulkivat kaikenlaisilla korvikkeilla, ja rautateillä käytettiin halkoja. Sattui tapauksia, kun veturit pysähtelivät mäenrinteillä ja matkustajain täytyi työntää niitä.

¹ „Lenin-kokoelma” XXIV, ss. 71—72.—*Toim.*

Sellaisen taloudellisen rappiotilan vallitessa mainehikas Punainen Armeija sittenkin taisteli sankariillisesti ja itseuhrautuvaisesti kaikilla rintamilla; se hääti kaikilla rintamilla Judenitšin, Denikinin, Koltšakin ja muiden valkoisten rosvokenraalien joukkoita pois Neuvostovaltion alueelta. Talvella 1919/20 vapautettiin Donetsin kivihiihtialue, ja tammikuun puolivälissä 1920 saapui tieto Uralin-Emban nafta-alueen vapauttamisesta. Sille alueelle, Rakušan naftatistaamoon Kaspian meren pohjoisrannalla, oli kertynyt 14 miljoonaa puutaa (230 tuhatta tonnia) kuljettamatta jäänyttä naftaa. M. V. Frunze, Turkestanin rintaman komentaja, tiedotti siitä kiireellisesti Puolustusneuvostolle, Vallankumoukselliselle Sotaneuvostolle ja armeijan varustelusta huolehtivalle Puolustusneuvoston erikoisvaltuutetulle. Vladimir Iljitšillä heräsi ajatus kuljettaa tämä nafta Neuvostomaan keskustaän; hän antoi tämän kysymyksen ratkaistavaksi kiireellisesti Päänaftakomiteaan. Kuljetus piti järjestää jo talvella, ennen laivaliikenteen avausta, ja vaikkapa hiukan auttaa punaista pääkaupunkia, joka oli nääntymäisillään naftapulan puristuksessa. Heräsi kysymys, miten tuo kuljetus olisi järjestettävä talvisaikaan aavikkoseudulta, jossa temmelsivät lumimyrskyt. Tavallisesti yhteyttä Emban seutuun pidettiin Volgaa pitkin Astrakanin kautta ja Kaspian meren pohjoisrantaan pitkin Gurjeviin (Ural-joen suistomaalla) ja Rakušaan asti, jonka kautta Dossorin ja Makatin naftalähteiltä kulki naftajohto Kaspian merelle. Sitä tietä kuljettiin naftaa ja huollettiin nafta-alue elintarvikkeilla, kalustolla ja materiaaleilla. Laivaliikenteen päätyttyä alue oli erotettu muusta maailmasta 5—6 kuukautta vuodessa. Nyt ei voinut tulla kysymykseen naftan kuljettamisen mahdottomuus. Oli keksittävä jotain. Muistui mieleen, että ainoana kulkuneuvona aavikoilla, joita peitti lumi — lumisessa Saharan erämaassa — saattoi olla vain kameli, että ainoana kuljetusastiana, johon naftaa voitiin panna, olivat 8—10 puudan vetoiset tynnyrit, ja niitä säilytettiin naftatistaamoiden tynnyriverstaissa, joissa valmistettiin astioita naftan kuljetusta varten maitse. Kamelin selkään saattoi laittaa enintään 2 naftalla täytettyä tynnyriä, ts. 16—20 puutaa. Siis 100 kamelin karavaani saattoi ottaa kerralla likipitään 1500—2000 puutaa (noin 25—30 tonnia), ja kun matka Rakušasta Uralskiin (lähimmälle rautatieasemalle) oli lähes 450—500 kilometriä, niin voitiin tehdä kaksi matkaa kuukaudessa. Jos onnistuttaisiin järjestämään muutamia karavaaneja, niin voitaisiin kuljettaa Uralskiin joitakin satoja tonneja naftaa ja lähettää se sieltä Moskovaan. Tällaisesta mietinnöstä tiedotettiin V. I. Leninille, ja tiukan tilanteen vallitessa hänen täytyi se hyväksyä. Kaikkialta alettiin mobilisoida tynnyreitä. Kaikilta tistaamoilta onnistuttiin kokoamaan lähes 2000 tynnyriä, joissa voitiin kuljettaa noin 15—20 tuhatta puutaa naftaa. Kaikki nämä

astiat Vladimir Iljitšin tiukasta käskystä lähetettiin hyvin kiireellisesti rautateitse Uralskiin. Tämän asian operatiivinen johto annettiin „Embaneft” trustin vasta nimitetyn päällikön tov. Friedmanin tehtäväksi, ja hän matkusti heti tynnyrien lähettämisen jälkeen Uralskiin. Emban naftan kuljettamista suunniteltaessa kenenkään päähän ei edes pälkähtänyt, että Emban aroilta olisi mahdoton löytää kameleja. Kuitenkin osoittautui, että koko alueella Uralskista Kaspian merelle pitkin Ural-joen vartta ja useiden kymmenien kilometrien etäisyydessä joelta ei ollut kameleita. Osa niistä oli tuhoutunut kansalaissodan aikana, ja loput oli ajettu arolakeuksille, saavuttamattomiin. Jouduttaen tätä „kamelijuttua”, kuten nimitettiin koko hanketta naftan kuljettamisesta Rakušasta kameleilla, ja ottaen samalla huomioon hankkeen vaaranalaisuuden ja epävarmuuden Vladimir Iljitš järjesteli naftan kuljettamista tavallista tietä Volgaa pitkin. Kauan ennen laivaliikenteen avaamista, jo helmikuun 27 p:nä 1920 hän lähetti sähkösanoman laivaston komentaja Raskolnikoville Astrakaniin ja kopion XI armeijan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston jäsenelle S. M. Kiroville:

„On jännitettävä kaikki voimat, jotta tuntiakaan hukkaamatta ja kaikkia varokeinoja käyttäen voitaisiin heti laivaliikenteen avauduttua kuljettaa koko nafta Gurjeviin. Lähettäkää viivyttelämättä vastaus, onko ryhdytty kaikkiin toimenpiteisiin, kuinka on valmistauduttu, millaiset ovat näköalat, onko määrätty parhaimmat miehet, kuka on vastuussa vaarattomasta laivakuljetuksesta merellä. Lenin”¹.

Kun hankkeemme naftan kuljettamiseksi Rakušasta olivat kiireimmillään, likipitään maaliskuun lopulla (en muista tarkalleen), saatiin toinen ilahduttava viesti siitä, että Punaisen Armeijan maineikkaat joukot olivat vallanneet Groznyin nafta-alueen. Nyt voitiin kuljettaa Groznyin naftaa Moskovaan naftajunissa eikä kameleilla. Naftan puute saatiin vähitellen poistetuksi, ja Emban naftan kuljettamiseen liittyvä „kamelijuttu” kadotti kärkevyytensä ja joutui ajan mittaan unohduksiin.

„Kamelijuttu” osoitti, että Uralin-Emban rikas nafta-alue voi kehittyä vain sillä ehdolla, että tämän alueen ja keskuksen välillä on olemassa oikein järjestetty yhteys. Vladimir Iljitš otti sen huomioon. Hän asetti kysymyksen rautatien rakentamisesta Aleksandrov-Gaista Emballe, ja radan piti kulkea Emban alueen halki ja yhtyä Orenburgin—Taškentin rautatiehen. Tämän tien rakentamiseen ryhdyttiin iskutempoilla, ja sille annettiin lyhennetty nimitys „Algemba”. Tämän kysymyksen yhteydessä asetettiin toinenkin kysymys — naftajohdon rakentaminen Emban

---

¹ „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 85.— *Toim.*

naftakentiltä rakenteilla olevalle „Algemban” rautatielle päin ja edelleen sen suunnassa Volgalle asti Saratovin tai Samarankohdalla. Näitä rakennustöitä Vladimir Iljitš piti hyvin tärkeinä ja auttoi kaikin keinoin. Silloin oli kova puute metallista yleensä ja metalliputkista erikoisesti, ja niin päätettiin purkaa Maikopin—Tuapsen 80—90 kilometrin pituinen naftajohto ja kuljettaa Emballe. Tämän johdon oli rakentanut eräs englantilainen toimiminen, muttei kuitenkaan ollut lopettanut sitä, sillä Maikopin ja entisen Jekaterinodarin välisen naftajohdon toimiessa — tätä johtoa pitkin naftaa pumpattiin Jekaterinodarin naftatilaamoon — ei naftaa riittänyt toiseen johtoon, ja se oli ollut käyttämättömänä kapitalistienkin aikana. Vuonna 1920 tämän alueen naftavaroja käytettiin hyvin heikosti, eikä lähitulevaisuudessa ollut odotettavissa muutosta asiaan. Siksi ei kenestäkään näyttänyt kummalliselta ehdotus Maikopin naftajohdon siirtämisestä Emballe. Siirto suoritettiin, ja Emballa aloitettiin työt naftajohdon rakentamiseksi. Työt aloitettiin Grebenštšikovon kylän lähistössä, jossa johto rakennettiin joen yli ja valmistauduttiin naftajohdon laskuun edelleen naftakentille päin ja vastakkaiseen suuntaan — „Algemballe” päin. Koska Maikopin naftajohtoa riitti vain kaikkiaan 80—90 kilometrin matkalle, toisin sanoen oli vain murto-osa johdon tarvittavasta määrästä, oli ryhdyttävä ajattelemaan, mitä olisi voitu käyttää metalliputkien asemesta. Niinpä silloin saimme kirjallisuudesta tietää, että Amerikassa käytettiin vesijohtoina puuputkia. Tästä tiedotimme Vladimir Iljitšille. Hän antoi määräyksen muodostaa puhejohdollani asiantuntijoista komission tutkimaan kysymystä siitä, oliko mahdollista käyttää puuputkia naftan pumppaukseen. Tässä komissiossa työskentelivät tunnetuimmat specialistit kuten prof. Sidorov ja V. G. Suhov, nykyään Neuvostoliiton Tiedeakatemian kunniajäsen, ja eräitä toisia. Mutta kohta nämä kaikki työt naftajohdon rakentamiseksi ja johtojen käyttöönottoa koskevat tutkimukset oli jätettävä sikseen. Vuoden 1921 alussa muodostettiin Pääpolttoainehallinto, jonka päälliköksi nimitettiin I. T. Smilga, ja hän kutsui neuvonantajakseen kuuluisan Ramzinin.

Niin Smilga kuin Ramzinkin osoittautuivat „Algemban” rakentamisen vastustajiksi ja muun muassa Emban kentiltä Volgalle suunnitellun naftajohdon rakentamisen vastustajiksi. Huhtikuun 15 p:nä 1921 V. I. Leninin määräyksestä Työ- ja Puolustusneuvostossa asetettiin käsiteltäväksi kysymys: onko jatkettava kummankin kohteen rakentamista? Tämän kysymyksen johdosta kehkeytyi hyvin vilkas väittely. Ramzin todisteli, että naftan kuljetus meriteitse ja Volgaa pitkin tankkialuksissa tulee paljon halvemmaksi kuin pumppaus naftajohtoa pitkin, vastusti suurien pääomien sijoittamista niin rautatien kuin naftajohdonkin rakentamiseen ja piti paljon tarkoituksenmukaisempana

käyttää varat uusien tankkialusten ostoon. Minun näkökantani oli päinvastainen.

Metalliputkien korvaamista muilla, helpommin saatavissa olevasta ja halvemmasta aineesta valmistetuilla putkilla koskevan kysymyksen yhteydessä eteeni kohoaa elävästi eräs tapaus, se kuvaa johtajaamme ja opettajaamme sellaisena toimihenkilönä, jolla ei suuressa luovassa ja määrätietoisessa työssään ollut pieniä asioita. Tuona aikana, naftateollisuuden kuntoonpalauttamiseen suunnattujen töidemme alkuaikana, me kiinnitimme suurta huomiota erikoisen naftateollisuutta käsittelevän aikakausjulkaisun kustantamiseen, jossa muun ohessa valaistiin kysymyksiä polttoliu- ja sapropeeliteollisuuden alalta. Kaikki aikakausjulkaisumme numerot, joka silloin ilmestyi nimellä „Nafta- ja Polttoliusketalous”, lähetin täsmällisesti Vladimir Iljitšille. Samoin lähetin hänelle kaikki enemmän tai vähemmän kiintoiset uutuuudet naftatuotannon alalta. Olen pakotettu kalliin opettajamme valoisan muiston edessä katumaan sitä, että joskus mielessäni välähti ajatus, että tuskinpa hänellä oli aikaa silmäillä meidän aidosti ammattialan asioita käsittelevää aikakausjulkaisuaamme. Kuinka suuri olikaan ihmetykseni, kun sain häneltä seuraavansisältöisen kirjelapun:

„Pänaftakomitea
tov. Gubkinille

3. VI. 1921.

Selaillessani aikakausjulkaisua „Nafta- ja Polttoliusketalous” näin numerossa 1—4 (1921) kirjoituksen (s. 199) „Metalliputkien korvaamisesta sementtiseoksella nafta-aukkoja porattaessa”.

On osoittautunut, että sitä voidaan soveltaa kiertoporauksessa. Meillä Bakussa sellainen on käytössä, kuten luin bakulaisten selostuksesta.

Poraustöiden hitauden vuoksi me tuhoudumme ja tuhoamme Bakun.

Rautaputket voidaan korvata sementillä ym., jota tietenkin on helpompi hankkia kuin rautaputkia, ja maksaa se aikakausjulkaisunne laskelmien mukaan „hyvin mitättömän” summan!

Ja tällaisen tiedotuksen te hautaatte lopen tieteellisen aikakausjulkaisunne pienen pieneen kirjoitukseen, julkaisunne, jota saattaa ymmärtää ehkä yksi ihminen 1.000.000:sta VSFNT:ssa.

Miksette lyönyt isoihin kelloihin? Ette julkaissut sitä yleisessä lehdistössä? Ette nimittänyt käytännönmiesten komissiota? Ettekä vienyt läpi kehotustoimenpiteitä Työ- ja Puolustusneuvostossa?

TPN:n puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”¹.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 430.— Toim.

Minut tämä kirje sai suorastaan hämmästyttävään. Pieni kirjoitus oli todella haudattu jonnekin aikakausjulkaisun numeron viime lehdille ja painettu petiitillä, mutta siitä huolimatta Vladimir Iljitš oli löytänyt sen ja toi päivänvaloon. Kirje minua myös ilahdutti, sillä siitä näin, että Vladimir Iljitš luki meidän julkaisumme, että meillä oli erittäin tarkkaavainen lukija ja että oli pidettävä korva tarkkana. Mutta tämän kirjeen herättämien monenlaisten tunteiden vyyhdessä vallitsevana oli oman suuren virheen jättämä tunne.

Siksi kiiruhdinkin ottamaan esille amerikkalaisen aikakausjulkaisun „Engineering and Mining journal” (№ 13, maaliskuun 27 pltä 1920), josta kirjoitus oli lainattu, ja varmistauduin siitä, että kirjoitus oli kirjeenvaihtajan henkilökohtainen mielipide, jota ei ollut tarkastettu käytännössä ja joka oli julkaistu osastossa „Mielipiteitä ja ehdotuksia”. Kaikesta tästä kirjoitin Vladimir Iljitšille keventynein sydämin kesäkuun 5 p:nä 1921 ja lähetin kirjeen ohella tuon kirjoituksen englanninkielisen kopion. Pian sain häneltä pienellä paperiliuskalla seuraavansisältöisen kirjeen:

„Päänaftakomiteaan tov. Gubkinille.

10.VI.1921.

Tov. Gubkin! Teidän kirjeenne ja kopio selvittävät täydellisesti asian. Kun se kerran on vain ehdotus, niin asia tietenkin muuttuu. Muistaakseni tämä tärkein osa on venäläisessä aikakausjulkaisussa jätetty pois.

On määriteltävä *tarkat* toimenpiteet avun antamisesta Bakulle ja esitettävä Työ- ja Puolustusneuvostolle *valvoen* samalla niiden täytäntöönpanoa.

Tov. terveisin Lenin”¹.

Tämä kirje toi minulle paljon iloa. Siitä näin, että Vladimir Iljitš suhtautui erehdykseeni suopeasti, ja tärkeintä oli, että näin hänen seuraavan jatkuvasti asiankulkua Bakussa ja yleensä naftateollisuudessa. Eikä hän rajoittunut ainoastaan Bakun ja muiden piirien huoltamisen alituisen henkilökohtaiseen valvontaan, vaan piti meitä kaikkia tiukalla eikä antanut rauhoitua. Häntä huolestuttivat tiedotukset asioiden huononemisesta Bakussa, ja niinpä hän toukokuun 27 p:nä 1921 lähetti Pääpolttoainehallintoon seuraavansisältöisen kirjeen:

¹ „Lenin-kokoelma” XX, s. 230.— *Toim.*

„Tov. Smilgalle
Kopio Päänaftakomiteaan
Kopio tov. Gubkinille.

Lehdistössä ja tiedonannoissa paikanpäältä toistuvat yhä useammin uutiset asiaintilan huononemisesta Bakussa.

On voimistettava huomiota ja huolenpitoa Bakusta.

Pyydän esittämään *Työ- ja Puolustusneuvostoon* ohjelman järjestelmällisistä toimenpiteistä avunantamiseksi Bakulle ottaen huomioon ulkomaiset hankinnat.

On „valvottava” herkeämättä, mitä Bakussa tapahtuu ja *miten me autamme*.

Tehtävä lyhyet yhteenvedot molemmista pykälistä (a: *mitä on*; b) *mitä olemme antaneet*) ja jatkuvasti valvottava.

TPN:n puheenjohtaja Lenin”¹.

Samaan aikaan tapahtuu tiukkaamista muillakin tahoilla: „Viljaa Baku varten (ainoastaan 3. IV asti) *Halatoville* muistutettava ehdottomasti” — tällaisen määräyksen saa Iljitsin sihteeri. Lentää sähkösanomia M. I. Frumkinille, A. P. Serebrovskille ja Sergo Ordžonikidzelle, joka silloin oli puolueen Taka-Kaukasian aluepiirikomitean sihteerinä ja VKP(b):n Keskuskomitean Kaukasian byroon jäsen.

Heinäkuussa 1921 Bakuun ja Groznyihin lähetetään Työ- ja Puolustusneuvoston komissio, jonka päälliköksi oli määrätty I. T. Smilga. Komission piti tutustua asiintilaan paikanpäällä ja ryhtyä kiireisiin toimenpiteisiin. Sillä ajankohdalla naftateollisuutemme oli alasmenonsa alimmalla portaalla. Komission jäsenenä sain omin silmin nähdä, miten pitkälle Bakun ja Groznyin nafta-alueiden hävitys oli päässyt. Entiset kuuluisat naftakentät Balahany, Sabuntši, Ramany ja Bibi-Eibat vaikuttivat hautausmailta, niillä hädin tuskin kyti naftantuotannon elämä. Pumpsaus oli pysähdyksissä, kun taas porausaukkojen täyttyminen vedellä voimistumistaan voimistui, sillä veden pumppaamista ei suoritettu. Smilgan junalla matkustimme Rostoviin asti. Siellä jätin hyvästi Smilgalle, joka lähti Donetsin kaivosseudulle, ja me kolme miestä (I. I. Radtšenko, M. N. Ljadov ja minä) matkustimme Moskovaan. Se tapahtui elokuun loppupuolella 1921. Minulla oli mukana Smilgan kirje Leninille. Moskovaan saavuttuani kiiruhdin toimittamaan kirjeen Vladimir Iljitsille. Kohta sen jälkeen hän kutsui minut puhelimeen. Kerroin hänelle seikkaperäisesti vaikutelmistani, joita olin saanut matkallani Bakuun ja Groznyihin.

¹ „Lenin-kokoelma” XX, s. 229.— *Toim.*

Naftantuotannon alituksen laskun viimeisenä kuukautena oli vuoden 1921 lokakuu. Silloin nostettiin noin 10 miljoonaa puutaa niiden 35—40 miljoonan puudan asemesta, joka oli tavallinen tuotantomäärä ennen vallankumousta. Siitä ajasta Baku ja Grozny alkivat nousta, ja tuo Neuvostoliiton naftantuotannon käyrän kotkanlento jatkuu herkeämättömänä nykypäiviimme. Perustan tuolle nousulle laski hän, suuri Lenin, uupumattomalla huolenpidollaan Bakusta ja valvomalla herkeämättä, että myös toiset huolehtivat naftateollisuuden tarpeista. „On „valvottava” herkeämättä, mitä Bakussa tapahtuu ja *miten me autamme*.”

Tehtävä lyhyet yhteenvedot molemmista pykälistä (a: *mitä on*; b) *mitä olemme antaneet*) ja jatkuvasti valvottava”. Siinä hänen ehdoton vaatimuksensa meille, silloisille naftateollisuuden johtajille.

Vaikea tilanne, joka uuden talouspolitiikan kaudella vallitsi naftateollisuudessa ja muilla kansantalouden aloilla, asetti kaikessa kärkevydessä kysymyksen toimiluvista yleensä ja naftateollisuustoimiluvista erikoisesti. Tähän kysymykseen pysähdyn yksityiskohtaisemmin.

Kansantalouden kuntoonpalauttamissuunnitelmassa Vladimir Iljitš antoi suuren osuuden toimiluville, joiden tuli toisaalta olla, niin kuin ne olivatkin, Neuvostovallan taktillisena askeleena, tunnettuna poliittisena siirtona, jonka tarkoituksena oli vaikeuttaa imperialistien yhtenäisen rintaman muodostamista meitä vastaan, ja toisaalta niillä oli myös puhtaasti taloudellinen merkitys: niiden tuli Vladimir Iljitšin suunnitelmien mukaisesti palvella sosialistisen suurteollisuuden luomisen asiaa.

Helmikuun 1 p:nä 1921 Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi päätöksen naftatoimilupien myöntämisestä Bakussa ja Groznyissa. Vladimir Iljitš suoritti siihen aikaan suuren työn naftateollisuuden tutkimisen alalla. Helmikuun alkupäivinä minulle ehdotettiin Päänaftakomitean puheenjohtajan Z. N. Dosserin välityksellä, että tekisin selkoa asiaintilasta naftateollisuudessa. Kirjoitin silloin esityskirjelmän „Asiaintilasta Tasavallan nafta-alueilla”. Tämä kirjelmä yhdessä kahden muun nafta-alan tuntijan esityskirjelmien kanssa lähetettiin Korkeimman Kansantalousneuvoston puheenjohtajan A. I. Rykovin välityksellä Vladimir Iljitšille. „Lenin-kokoelman” XX osassa, sivuilla 128—132 tämä kirjelmä on täydellisenä Vladimir Iljitšin siihen tekemin huomautuksin.

Vastaukseksi kirjelmiimme saimme Vladimir Iljitšiltä Päänaftakomitean työntekijöille osoitetun kirjeen, joka oli päivätty helmikuun 23 p:nä 1921.

Tämä kirje ja selostuksiimme tehdyt merkinnät osoittavat miten tarkkaavaisesti Vladimir Iljitš silloin tutki kysymystä

naftateollisuudessa vallinneesta tilanteesta yleensä ja naftatoimiluvista erityisesti. Katson tarpeelliseksi esittää tuon kirjeen kokonaisuudessaan.

„Päänaftakomiteaan jätettyjen esitysten yhteydessä, jotka koskevat kysymystä naftaporausaukkojen täyttymisestä vedellä ja siihen liittyvää hävityksen uhkaa, pyydän Teitä lähettämään tänään, jos mahdollista, käsillänne olevat aineistot (kirjat, aikakausjulkaisut, selostukset yms.) kysymyksestä ulkomaiden lait tai paikalliset säädökset naftateollisuuden harjoittajien edesvastuusta naftaporausaukkojen aukijättämisestä, sulkulaitteiden puuttumisesta, epäratsionaalisuudesta, *y nn ä m u u t a s e l l a i s t a*.

Joko itse lait, tai ellei niitä ole käsillä viittauksen vastaaviin kirjoihin, aikakausjulkaisujen artikkeleihin tai hakukirjallisuuteen, että voisin saada ne kirjastoista.

Pyydän vastaamaan tänään puhelimitse.

KKN:n puheenjohtaja Lenin”¹.

Kaiken saamamme aineiston lähetimme Vladimir Iljitšille. Maaliskuun 22 ja 28 päivien välisenä aikana 1921 Vladimir Iljitš laati „Toimilupasopimusten perusvaatimukset”, jotka muodostivat pohjan Kansankomissaarien Neuvoston päätökselle maaliskuun 29 päiväältä 1921. Liki pitäen samaan aikaan sain tehtävän kirjoittaa sähkösanomaluonnoksen naftatoimiluvista tov. L. B. Krasinille Lontooseen lähettämistä varten. Tuo luonnos lähetettiin Vladimir Iljitšille. Mieleeni muistuu seuraavainen tapaus, joka liittyy kyseiseen vaiheeseen.

Myöhään illalla tulin Isolla Kalugan kadulla sijaitsevaan Vuoriakatemiaan, jossa silloin asuin. Väsyneenä päivän töistä ja huolista toivoin saavani levähtää. Äkkiä tuli puhelinsoitto V. I. Leninin sihteeristöstä, pyydettiin saapumaan heti Kremliin — Vladimir Iljitš vaati kiireisen asian vuoksi. Yö oli puolella. Puoli yhden maissa yöllä astuin Kansankomissaarien Neuvoston istuntosaliin, jossa tapasin V. I. Leninin. Vladimir Iljitš istui tavanomaisella paikallaan, ja Rykov pikkutakkisillaan, paidankaulus ilman solmiota seiso i unin luona. Vladimir Iljitš otti minut vastaan lausuen, että oli tarkastanut Päänaftakomitean laatimat „naftatoimilupien perusehdot”, oli tehnyt niihin korjauksia, ja kysyi, oliko minulla ehkä niiden suhteen jotain vastaansanomista. Vastasin, että olin suostuvainen tehtyihin korjauksiin, ja niin asiakirja vahvistettiin ja lähetettiin radioitse Lontooseen tov. Krasinille. Tämä asiakirja on niinikään julkaistu samassa „Lenin-kokoelman” XX osassa, sivuilla 151—152, siellä

¹ „Lenin-kokoelma” XX, s. 144.— *Toim.*

näemme lopussa seuraavan merkinnän „Laatinut Gubkin, hyväksyneet Rykov ja Lenin”, — jonka oli tehnyt V. I. Lenin alkuperäiskappaleeseen. Tästä asiakirjasta näkyy, että Bakun ja Groznyin seuduilla aiottiin myöntää toimilupia useilla naftakentillä.

Jonkun päivän kuluttua, kun tov. Krasinille oli lähetetty „naftatoimilupien perusehdot”, V. I. Lenin lähetti Azerbaidžanin naftateollisuusyhtymän päällikölle A. P. Serebrovskille kirjeen naftatoimiluvista Bakussa. Kirje on päivätty huhtikuun 2 p:nä 1921. Siinä hän kirjoitti: „On ehdottoman tärkeää, että Bakun toverit maksuisivat *oikean* (puolueen X edustajakokouksen hyväksymän, ts. puolueen jäsenille *ehdottoman*) näkökannan toimilupien suhteen. Toivottavinta olisi luovuttaa $\frac{1}{4}$ (vieläpä $\frac{2}{4}$) Bakua toimiluvulle (ehdolla, että saadaan elintarvike- ja kalustopuuta rajan takaa yli sen määrän, jonka toimiluvan saajat tarvitsevat). *Ainoastaan* silloin voidaan toivoa, että jääneellä $\frac{3}{4}$ (tai $\frac{2}{4}$) *saavutetaan* (ja sitten myös sivuutetaan) nykyaikainen etumainen kapitalismi. Kaikki muut näkökannat johtavat kaikkein vahingollisimpaan „peittoamme noin vain”, „pärjäämme ilmankin” jne. lörpöttelyyn, joka on sitä vaarallisempaa mitä useammin se verhoutuu „puhtaasti kommunistiseen” asuun”¹. En esitä kokonaan tätä erittäin mielenkiintoista kirjettä, josta kuvastuu kristallin puhtaana Leninin suhde toimilupiin ja jossa kosketellaan useita muita kysymyksiä, mainitsen vain, että tässä kirjeessä on alaviitteenä Vladimir Iljitšin huomautus: „Krasinilta sain eilen sähkösanoman vastaukseksi hänelle lähetettyihin toimilupaehtojen luonnoksiin „yleensä hyväksyttäviä”. Krasin *tuntee* sen alan muuten eikä kommunististen kirjasten perusteella!”².

Kuitenkin täytyy huomauttaa, etteivät kapitalistit halunneet auttaa meitä. Puheita heidän taholtaan oli paljonkin, mutta konkreettisia tekoja ei niistä seurannut. Muistan, kun olin Korkeimman Kansantalousneuvoston Pääpolttoainehallintoon kuuluneen Naftateollisuushallinnon päällikkönä, niin luonani kävi erään ennen vallankumousta Maikopissa toimineen englantilaisen toiminimen edustaja mister Colder, joka esitti ottavansa toimiluvan kaikille Maikopin naftalähteille. Toimeksiannostani laadittiin toimilupasopimuksen luonnos, ja siihen asia tyrehtyikin. Esittämämme ehdot eivät sopineetkaan toiminimelle.

Paljon myönteisempiin tuloksiin päästiin toimilupaneuvotte luissa „Bransdalin naftakorporaation” kanssa, joka edusti erästä suuren amerikkalaisen „Sinclair ja kump.” toiminimen sisarjärjestöä. Neuvotteluja kävi kanssamme toiminimen edustaja Mason Day. Nämä neuvottelut päättyivät sopimuksen solmimiseen, jonka sisältö oli seuraava.

¹ „Lenin-kokoelma” XX, ss. 157—158.— *Toim.*

² Sama.— *Toim.*

Me luovutamme toiminimen käyttöön joitakin maa-aloja vanhalla Balahanin alueelta siinä tarkoituksessa, että siellä tullaan suorittamaan syvimmän naftakerrostuman alimpien kerrosten porausta ja hyväksikäyttöä. Näiden maa-alojen tutkimista ja käyttöä tullaan toteuttamaan toiminimen varoilla ja kalustolla. Siitä toiminimelle maksetaan määrätty osa naftana. Tuon naftaosuuden toiminimi voi myydä meille tai viedä ulkomaille. Sopimusajan kuluttua umpeen kalusto siirtyy Neuvostovaltion omaisuudeksi. Sopimus laadittiin hra Mason Dayn osanotolla, ja sen erään toimitusversion hyväksyivät molemmat sopimuspuolet.

Vladimir Iljitš tarkasti sopimusluonnoksen hyvin seikka-peräisesti ennen kuin se esitettiin Kansankomissaarien Neuvostoon vahvistettavaksi. Hän ei jättänyt huomiotta ainoatakaan pilkkua. Sopimuksessa oli joitakin pykälää valitusoikeudesta ja -järjestyksestä erimielisyyksien selvittämiseksi. Näitä pykälää Vladimir Iljitš tutki erittäin huolellisesti. Ja vasta täysin varmana siitä, että kaikki meidän etumme on sopimuksessa huomioitu, hän antoi suostumuksensa sen hyväksymiseen. Sen jälkeen sopimus sai vahvistuksensa Kansankomissaarien Neuvostossa ja astui laillisesti voimaan. Bransdalin korporaatio kuljetti määräaikana Azerbaidžanin naftateollisuusyhtymän alueelle amerikkalaisen kaluston, mutta poraustöitä ja sille luovutettujen naftakenttien hyväksikäyttöä se ei aloittanutkaan, pitäen nähtävästi sopimusta epäedullisena. Tuotu kalusto jäi kokonaan meille.

Siten päättyi ainoa konkreettinen yritys ulkolaisen pääoman saamisesta naftateollisuuteen Vladimir Iljitšin eläessä. Meidän täytyi kunnostaa tätä tärkeintä talouden alaa omin voimin ja varoin, eikä ainoastaan kunnostaa, vaan myös uudistaa. Ulkomaisten insinöörien ja teknikkojen neuvostolaisen naftateollisuuden palvelukseen kutsumisen asemesta meidän täytyi itsemme matkustaa Amerikkaan ja oppia siellä korkeampaa nafta-alan tekniikkaa. Amerikkalaisen naftateollisuuden kokemukset ja saavutukset me sovelsimme ja käytimme hyväksi omassa naftateollisuudessamme. On sanottava kerskailematta, että siinä me onnistuimme. Mutta pääansio siinä ei ole meidän, vaan Vladimir Iljitšin, joka kiinnitti naftateollisuuden kunnostamiseen ja uudistamiseen erikoista huomiota ja auttoi sitä, kuten edelläesitetystä näkyy, valtuuksiensa ja arvovaltansa koko mitalla. Kaikki se loi edellytykset naftateollisuuden mahtavalle kasvulle Liitossamme, kaikki se vihdoin oli määräävänä tekijänä siinäkin, että ensimmäisen viisivuotissuunnitelman naftateollisuutemme täytti kahdessa ja puolessa vuodessa.

Toisena suuntana työssäni, jossa sain alinomaa apua ja kannatusta V. I. Leniniltä, oli polttoliuksen ja sapropeelin tuotanto. Tämän alan syntyminen liittyy myös Leninin nimeen.

Kesällä 1918 ryhmä pietarilaisia insinöörejä B. V. Zvanzigerin johdolla sai Vladimir Iljitšin kiinnostumaan niin sanottuun Kukersin polttoliuskeeseen eli kukersiittiin ja yleensä polttoliuskeprobleemaan, jonka onnistuneella ratkaisulla saatettiin jonkin verran lieventää silloin vallinnutta polttoainepulaa ja panna alulle uusi teollisuuden haara, joka käyttäisi polttoliuskeita kemiallisena raaka-aineena liusketervan saantiin ja valmistaisi siitä useita sängen arvokkaita aineita. Leninin suoranaisella kannatuksella Kansankomissaarien Neuvosto myönsi tarkoitukseen siihen aikaan verrattuna melko sievoisen summan — 15 miljoonaa ruplaa.

Samana kesänä 1918 ehdotin Päänaftakomitealle, että se lähettäisi erikoisen retkikunnan tutkimaan Volganvarren polttoliuskeita Undoryn kylän lähetyville, joka sijaitsee 25—30 kilometrin päässä jokea ylöspäin Simbirskistä, nykyisestä Uljanovskista, Vladimir Iljitšin synnyinkaupungista. Retkikunta, jota johtivat geologit P. I. Butov ja M. L. Kostrikin, huolimatta erittäin vaikeista oloista (taisteluja käytiin Kasanista, rintama kulki tutkimustöiden alueen kautta) suoritti loistavasti tehtävänsä ja kuljetti Moskovaan vaunullisen polttoliusketta kokeiluja ja tutkimuksia varten.

Vuoden 1919 alussa koko polttoliuske- ja sapropeeliala yhdistettiin Pääpolttoliuskekomiteaan, joka muodostettiin Korkeimman Kansantalouselneuvoston yhteyteen. Tämän komitean tehtäväksi annettiin Sjukejevon naftaesiiintymän bitumipitoisten vuorilajien tutkiminen tarkoituksella saada niistä uuttamalla nestemäisiä bitumeja. Polttoliuskeen ja bitumipitoisten vuorilajien käyttööntämisen järjestämiseksi Volgan seudulla Undoryssa, Kašpirovkassa (Syzranin lähetyvillä) ja Sjukejevossa Pääpolttoliuskekomitea varusti suuren tutkimusretkikunnan, joka matkusti keväällä 1919 Volgalle.

Paljon myöhemmin, saman vuoden heinä—elokuussa Volgalle retkikunnan töitä tarkastamaan ja sille apua antamaan matkusti useita Pääpolttoliuskekomitean työntekijöitä yhdessä puheenjohtajansa kanssa. Sittemmin tähän ryhmään yhtyivät F. F. Syromolotov ja V. P. Nogin, jotka auttoivat paljon aivan järjestelytöiden alkuvaiheessa etenkin siten, että he pystyivät saamaan työhön mukaan paikalliset puolue- ja neuvostojärjestöt. Työ oli pantava alulle aivan tyhjällä paikalla sanan täydessä merkityksessä: ei ollut kirveitä, sahoja, kuokkia eikä työntökärriä. Täytyi matkustella pitkin Volgaa ja kerätä kokoon tuota „kalustoa”, vaikkakin alkeellista, mutta hyvin tarpeellista työntekoa varten. Jokainen meistä, niin Pääpolttoliuskekomitean työntekijät kuin meidän johtajammekin toverit Nogin ja Syromolotov vetosimme neuvotteluissa paikallisten työntekijäin kanssa Iljitšin arvoaltaan, sillä hän piti polttoliusketeollisuutta hyvin tärkeänä. Nämä

vetoamiset Leniniin auttoivat meitä paremmin kuin moninaiset valtakirjat, ja meidän onnistui panna pystyyn Undoryn polttoliuskelaivos ja aloittaa polttoliukseen louhinta myös Syzranin lähettyvillä (Kašpirovkan kylän luona).

Volgalta palattuamme meidän onnistui F. F. Syromolotovin myötävaikutuksella, hän oli silloin Korkeimmalle Kansantalouselneuvostolle alistetun Korkeimman vuorineuvoston puheenjohtajana, päästä Vladimir Iljitšin puheille. Olin aikaisemminkin usein nähnyt Vladimir Iljitšiä hänen puheittensa aikana, mutta se oli tapahtunut pitkän matkan päästä. Minut saivat valtaansa hänen tuliset sanansa, joita sitoi rautainen logiikka.

Kremliin Vladimir Iljitšin luo lähtiessä otimme mukaan tuotteita, joita oli saatu polttoliuksesta ja sapropeelista silloisissa pienissä laboratorioissamme.

Toveri Fotijeva — V. I. Leninin sihteeri — pyysi, ettemme olisi kovin kauan Vladimir Iljitšin puheilla.

Vladimir Iljitš otti meidät vastaan työhuoneessaan, joka sijaitsi Kansankomissaarien Neuvoston istuntosalin takana. Sisimmässäni pelkäsini tätä tapaamista, pelkäsini omasta puolestani, että voin jossakin yhteydessä nolata itseni. En koskaan unohtanut sitä eroavaisuutta, mikä vallitsi minun, tavallisen rivityöntekijän, ja valtavat tiedot ja rautaisen tahdon omaavan suurmiehen välillä. Hän johti ihmiskunnan historiassa ennennäkemätöntä vallankumousta, sellaista vallankumousta, joka katkoo vanhan porvarillisen maailman kahleita ja luo perustoja uudelle ihmisyyhteiskunnalle. Se on oleva vapaa pääoman ikeestä ja toisen ihmisen toista ihmistä kohtaan harjoittamasta kaikenlaisesta sorrosta.

Mutta arkauden tunne ei kestänyt kauan. Näin edessäni ystävällisen, tavallisen toverin, joka osasi heti suhtautua minuun siten, että pelkoni häipyi olemattomiin. Viehätyin keskusteluun ja näin, että Iljitš kuunteli puhettani hyvin kiinnostuneena. Alussa juttelimme istuen, sitten nousimme ja jatkoimme kiihkeää keskustelua seisoltaan.

Toveri Fotijeva kävi huoneessa useita kertoja, mikä oli merkkinä siitä, että oli aika lopettaa keskustelu, sillä Iljitšin odotushuoneessa oli vielä paljon väkeä. Sillä välin esittelimme Iljitšille polttoliusketervasta saatua bensimiä, paloöljyä ja sapropeelista uutettua parafiinia. Vladimir Iljitš arvioi heti kaukonäköisesti, mikä merkitys voi olla polttoliuksesta ja liejulla (sapropeelilla) maamme taloudessa, ja lupasi uudelle asialle täydellistä kannatustaan. Hyvästellessään kanssani hän oikeutti minut kääntymään välittömästi hänen puoleensa, kun sattuu syntymään tärkeitä, lykkäystä sietämättömiä asioita. Tämän hän muisti aina. En väärinkäyttänyt tätä oikeuttani, häiritsin Vladimir Iljitšiä ainoastaan erikoistapauksissa, kun en tullut toimeen ilman hänen

apuaan. Polttoliusketeollisuuden kehitystä Neuvostomaassa hän auttoi koko elämänsä ajan, aivan viime päiviinsä asti, puolustaan sitä koko arvovaltansa voimalla.

Kahdesti jouduin kääntymään V. I. Leninin puoleen pyytäen hänen apuaan Pääpolttoliuskekomitean järjestelykysymysten ratkaisussa. Ensi kerran maaliskuun lopulla 1920 valitin hänelle siitä, että Korkeimman Kansantalousneuvoston tuotantolaitosten luokittelukomiteassa on Pietarin piirin polttoliuskekaivannot arvioitu toisen luokan tuotantolaitoksiin kuuluviksi ja on ne siten syrjäytetty Pääpolttoliuskekomitean valvonnasta ja johdosta ja annettu Pietarin läänin Kansantalousneuvoston haltuun. Samassa selostuskirjelmässä¹ pyysin Iljitsiä auttamaan meitä saamaan Päävesirakennuskomitealta kaksi ruoppaajaa sapropeelin koneistettua nostoa varten Ostaškovin piirissä. Tähän kirjelmään Lenin teki merkintönsä:

„Vastattava Gubkinille: hänen perustelunsa eivät mielestäni ole uskottavia, sillä Pietarin läänin polttoliuskekomitea jää välilliseen yhteyteen Pääpolttoliuskekomitean kanssa.

Kuivatislaustehdas on rakennettava Volgalle, sillä Veimarn on kovin lähellä”.

Vastauksena toiseen pyyntöön, joka koski ruoppaajia, oli merkintö: „Pyydettävä Rykovilta”².

Käännyttyäni toistamiseen hänen puoleensa järjestelykysymyksessä oli minulla parempi onni.

Heinäkuussa 1921 Pääpolttoainehallinto ja Korkeimman Kansantalousneuvoston puhemiehistö päättivät yhdistää Pääpolttoliuskekomitean Päähiilikomiteaan jättäen edellisen vaille itsenäisyyttä. Käsittäen että se voi tuhota nuoren polttoliusketeollisuuden, päätin jättää vastalauseen päätöksen johdosta Vladimir Iljitsille. Kirjoitin hänelle vastaavan kirjeen, jonka johdosta saapui seuraava määräys:

„13 VII 1921

Fotijevalle (tai Glasserille)

Lähetäkää Bogdanoville, Smilgalle (ellei hän ole vielä matkustanut) ja Kržižanovskille ja Rykoville (Kopio Smoljaninville) seuraava [kirje puhelinsanoma] parasta kirje, mukana Gubkinin kirjeen *kopio*:

Tavatessani Gubkinin pyysin häntä tärkeitten asiain sattuessa kääntymään välittömästi puoleeni.

Kirjeessään 13.VII. hän pyytää asettamaan Työ- ja Puolustusneuvostossa kysymyksen Pääpolttoainehallinnon ja Korkeimman Kansantalousneuvoston Puhemiehistön Pääpolttoliuskekomitean

¹ Ks. „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 88.— *Toim.*

² Sama, ss. 88—89.— *Toim.*

yhdistämistä Päähiilikomiteaan koskevan päätöksen kumoamisesta. Pyytää säilyttämään Pääpolttoliuskekomitean itsenäisyyden.

Oheisena lähetän kopion hänen kirjeestään.

Pyydän antamaan minulle mitä pikimmin lyhyen lausunnon, muutamalla rivillä.

Minusta Gubkinin perustelut tuntuvat asiallisilta.

TPN:n puheenjohtaja Lenin”¹.

Kysymys käsiteltiin uudelleen, ja Pääpolttoliuskekomitea säilytettiin Pääpolttoainehallinnon yhteydessä itsenäisenä hallintona.

Vladimir Iljitšin lähimmät työtoverit L. B. Krasin ja G. M. Kržižanovski olivat nuoren polttoliuske- ja sapropeeliteollisuuden ystäviä ja auttoivat meitä kaikin voimin.

L. B. Krasin kirjoitti Vladimir Iljitšille kirjeen, jossa osoitti sen merkityksen, mikä voi olla polttoliuskeilla Neuvostomaan taloudessa.

Vastaukseksi tähän V. I. Lenin lähetti lokakuun 16 pnä 1922 Tasavallan korkeimpiin elimiin seuraavan kirjeen:

„KKTN:n Puhemiehistö — *toveri Bogdanoville*

Kopiot:

Valtion suunnittelukomitea — *tov. Kržižanovskille ja Pjatakoville*

Finanssiasiaain kk. — *tov. Vladimiroville*

Yleisvenäläisen TpKK:n Puhemiehistöön

KKN:n varapuheenjoht. *tov. Kameneville*

ja tov. L. B. Krasinille

Tov. Krasin lähetti minulle kirjeen, jossa tiedottaa tov. Gubkinin johtaman insinööriryhmän mitä suurimmista saavutuksista. Tämä ryhmä on alusta alkaen kehittänyt sankaruutta lähentelevällä sitkeydellä ja valtionlaitoksien osoittamalla mitättömällä avunannolla polttoliuskeon ja sapropeelin seikkaperäisen tutkimisen ja sen lisäksi on myös käytännöllisesti katsoen oppinut valmistamaan näistä kaivannaisista erilaisia hyödyllisiä tuotteita kuten iktyolia, mustaa lakkaa, erilaisia saippuonia, parafiinia, ammoniumsulfaattia jne.

Sitä silmällä pitäen, että nämä työt, toveri Krasinin vakuutelman mukaan, muodostavat vankan perustan teollisuudelle, joka kymmenen parinkymmenen vuoden kuluttua tulee antamaan Venäjälle satoja miljoonia, ehdotan että:

¹ „Lenin-kokoelma” XX, s. 231.— *Toim.*

1. Taataan viivyttelemättä näiden töiden edelleen kehittämisen rahoittaminen.

2. Poistetaan nyt ja tulevaisuudessa niitä jarruttavat kaikki esteet, ja

3. Palkitaan yllämainittu insinööriyhmä Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja isolla rahasummalla.

Vastaisuudessa pyydän tiedottamaan minulle kaikesta Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajan toveri Gorbunovin kautta. Esteiden sattuessa pyydän viivyttelemättä ilmoittamaan minulle niinkään hänen kauttaan.

KKN:n ja TPN:n puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)"¹.

Kaikki me silloisen Pääpolttoliuskekomitean työntekijät olimme erittäin iloisia työmme arviosta, jonka Vladimir Iljitš antoi, ja hänen huolenpitonsa meistä jää kaikkein kalleimmaksi, kaikkein pyhimmäksi muistoksi elämässämme.

Leninin nimeen liittyy vielä yksi tärkeä Neuvostovallan ja nimenomaan neuvostotieteen saavutus, nimittäin *Kurskin magneettisen anomalia-alueen* tutkiminen. Neuvostotiedemiesten tutkimukset Kurskin anomalia-alueella johtivat valtaviin rautamalmivarojen löytöön ja todistivat eittämättömän tarkasti, että nimenomaan nämä malmit olivat magneettianomalian aiheuttajina. Vanhan Venäjän tunnetut geologit sitävastoin olivat paa-sanneet, „ettei ole mitään yhteyttä mängeettianomaliolla ja keksityillä magnetiittiesiintymillä eikä edes edellisillä vulkaaniin vuorilajeihin”. Vanha, vallankumousta edeltänyt geologia kärsi vararikon tässä kysymyksessä.

Puhtaasti teoreettisen merkityksen ohella rautamalmin löytö Kurskin magneettiselta anomalia-alueelta sai valtavan käytännöllisen merkityksen. Se rikastutti Neuvostomaata antoisalla rautamalmialueella, jonka malmivarat kohoavat jättiläismäisiin numeroihin — 200—210 miljardiin tonniin, mikä on melkein 50% koko maailman rautamalmivaroista. Tämän asian edistämiseksi, jolla jo alusta alkaen oli enemmän vastustajia kuin ystäviä, onnistuttiin ja se saatiin viedyksi kaikkien vastusten läpi vain Vladimir Iljitšin herkeämättömän avun turvin. Vastuksia oli hirveä määrä, sillä työolot olivat erittäin vaikeat. Aina puuttui jotain. Tulimme häirinneeksi tiheään Leniniä pyynnöillämme.

Koko yrityksemme näytti pieneltä, suoritimme mittasuhteilta verrattain vähäisiä, mutta silti sisältönsä puolesta tärkeitä töitä. Kaikesta huolimatta Iljitš loi yrityksellemme erikoisolot, jotka auttoivat työmme edistymistä. Hän vei Työ- ja Puolustusneuvostossa läpi päätöksen, joka rinnasti Kurskin magneettisen

¹ „ТрКК:n ja ТПКК:n tiedonantoja” № 20, tammikuun 20 piltä 1930.—
Toim.

anomalia-alueen tutkimukset ensi vuoroisen tärkeisiin valtion laitoksiin ja antoi sen työntekijöille erikoisoikeudet ja etuisuudet mobilisaation, palvelukseen kutsunnan, elintarvikkeiden hankinnan ynnä muun suhteen. Se teki mahdolliseksi puoltaa Kurskin anomalia-alueita ja päästä määrätynlaisiin tuloksiin. Geofysikaaliset työt magnetometrian ja sittemmin myös painoanalyysin alalla kehittyivät kesällä 1921 niin pitkälle, että voitiin valita porausaukon paikka, ja poraustyöt alettiin jo kesällä 1921, mistä esitimme selostuksen Vladimir Iljitšille.

Niistä vaikeuksista, joita silloin oli työn järjestelyssä, puhuvat seuraavat tosiasiat. Groznyista porauslaitteita tuovat toverimme joutuivat jossain Rostovin lähistöllä bandiittien käsiin, ja kolme heistä ammuttiin. Toinen tapaus. Meidän rakennustarpeilamme lastatut vaunut joutuivat Tiflisiin eivätkä Štšigryin ja Kurskiin, missä töitä suoritettiin, ja ne saatiin vapautetuksi ja kuljetetuksi määräpaikkaansa suurella vaivalla. Sellaisissa oloissa ei olisi pystytty ilman Leninin apua tekemään mitään. Kamppailussa asian onnistumiseksi oli suurena apuna itsensä „anomalian” voimistuminen, mikä piti vireillä ehtymätöntä kiinnostusta porausaukon ilmiöihin sitä mukaa kuin aukko syveni. Tarkoitan poran yhä voimistuvaa magnetisoitumista porausaukon syvetessä. Alussa se veti puoleensa 1—2 kilon painoisia rautapalasia, sittemmin 161 metrin syvyydellä sen vetovoima kohosi 38 kiloon. Näistä havainnoista tiedotimme jatkuvasti Vladimir Iljitšille.

Magnetometrysten ja painoanalyyttisten tutkimusten tulokset ja erikoisesti porauksen tulokset pitivät Vladimir Iljitšissä ja useissa vastuunalaisissa tovereissa (toverit Kržižanovski, Krasin ja toiset) yllä jatkuvaa kiinnostusta Kurskin anomalia-alueen tutkimustöihin. Parhaana agitaattorina asiamme puolesta oli porausaukko; töiden tulokset porausaukolla, jotka selvisivät sitä mukaa kun se syveni, olivat koko ajan yllyttävänä kannustimena porauksen jatkamiselle. Kiinnostus työtämme kohtaan kohosi erikoisesti, kun pora sattui kiinteään vuorilajiin, joka osoittautui rautamalmipitoiseksi kvartsiittikerrostumaksi ja jota oli vaikea lävätä litsaamalla. Sen jälkeen aukossa tuli taas vastaan pehmeitä vuori!ajeja, savea, jossa tavattiin kalojen luustojätteitä, mikä saattoi meidät hyvin yrmeiksi ja antoi vastustajillemme aihetta vahingoniloon. Horjuipa sellainenkin Kurskin magneettisen anomalia-alueen ystävä jollainen oli ja jollaisena pysyy G. M. Kržižanovski. Kerran tavatessaan minut Valtion suunnittelukomiteassa hän kysäisi: „Onko totta, että sinä kalastelet siellä KMA:lla?”. Vastasin: „Kalastelen kyllä, mutta keiton särvimme sitten yhdessä”. Ei kuitenkaan tarvinnut särpiä tuota keittoa. Jonkin ajan kuluttua pora iski taas malmiin, ja sillä kertaa „vakavasti ja pitkäksi aikaa”. Iljitš oli tietoinen työmme

kaikista vaiheista, tietoinen kaikista epäröinneistä. Tarkistaakseen tiedottamamme asiat hän antoi tutkimustehtävän tov. L. K. Martensille, joka teki hänelle oman lausuntonsa. Tästä V. I. Lenin kirjoitti huhtikuun 6 p:nä 1922 G. M. Kržžanovskille seuraavaa:

„Eilen Martens sanoi minulle, että on „todistettu” (Te sanoitte „melkein”) ennennäkemättömien rautarikkauksien sijainti Kurskin läänissä.

Jos asia on siten, niin eikö *jo keväällä* ole tarpeen — 1) laittaa siellä tarvittavia kapearaidetoja?

2) saattaa lähin polttoturvesuo (tai -suot?) nostokuntoon sähköaseman rakentamiseksi?..

Tätä asiaa on hoidettava *erittäin* voimaperäisesti. Pelkään kovin, että ilman kolminkertaista tarkastusta tämä asia lamaantuu”¹.

Niin kauan kuin Iljitš oli kiinnostunut ja seurasi tätä asiaa, se kulki tavallisen nopeasti eteenpäin. Huhtikuussa 1923 saatiin porausaukosta ensimmäiset rautamalmipitoiset kvartsiittinäytteet. Vladimir Iljitš oli silloin vaikeasti sairaana eikä voinut iloita kanssamme menestyksen johdosta, joista olimme kokonaisuudessaan kiittolisuuden velassa hänelle, hänen uupumattomalle kannatukselleen, jota hän osoitti asiallemme. Voidaan sanoa, että olimme silloin päivän sankareita. Kurskin magneettisen anomalia-alueen erikoinen tutkimuskomissio palkittiin Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä, ja vuoden 1923 Maatalousnäytelyssä Kurskin magneettisen anomalia-alueen geologisista tutkimuksista annettiin valtakunnan korkein palkinto. Mutta korkea mieliala ja innostus ei kestänyt kauan. Into kohta laski, ja eri puolilta alkoi kuulua kuisketta ja „huhuja”. Ruvettiin parhaamaan saatuja tuloksia: „Tuoko nyt on malmia — se on yksinkertaisesti rautapitoista kvartsiittia, joka sisältää 30—35% rautaa ja loput kvartsia. Tuollaista törkyä on Krivoi Rogin hylkykivikasoissa kuinka paljon tahansa maan pinnalla. Se ei ole malmia, vaan silmänlumetta; ei malmia vaan ainoastaan anomaliaa”. Siten ilveilivät vaikean työmme tuloksille kaikenlaiset piikittelijät. Tämän parjauskampanjan järjesti ulkolaisen pääoman asiamiehistö kostoksi siitä, ettei sen onnistunut saada toimilupaa tuolle työlle, jota tavoittelivat kaikenkarvaiset Steinit apureineen. Tuo liukas petkuttajakopla yritti alussa tyrkyttää Neuvostohallitukselle hyvinkin sievoisesta summasta jollain kummallisella tavalla hankkimansa prof. Leistin aineistot. Vastaukseksi tuohon ehdotukseen järjestettiin Kurskin magneettisen anomalia-alueen tutkimustyöt omin voimin ja neuvostolaisilla varoilla. Kärsittyään tappion Leistin aineistojen myynnissä tuo kopla yritti saada

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 472.— Toim.

toimiluvan ja alkoi kehittää agitaatiota meidän töitämme vastaan. Sillä kertaa tov. Krasin esitti myönteisen mielipiteen toimiluvan antamisesta saksalaisille tutkimustöiden ja niitä seuraaviin Kurskin anomalia-alueen kaivostöiden suorittamiseen. Hän oli sillä näkökannalla, että omin voimin emme kuitenkaan pysty kehittämään tätä asiaa. Hän yritti saada myös Vladimir Iljitšin vakuuttamaan siitä.

Oli hetki, jolloin Kurskin anomalia-alue oli aivan toimiluvulle luovuttamisen partaalla. Muistan hyvin, että oli jo tehty vastaava sopimusluonnoskin. Muistan kuinka P. A. Krasikovin kanssa tarkastimme tuota sopimusta pykälä pykälältä. Työ- ja Puolustusneuvosto oli muodostanut jo erikoisen komissionkin, johon kuului puheenjohtajana Lenin ja jäsenenä Rykov, Krasikov ja minä. Tässä komissiossa muun muassa huomautin, että me neuvostotiedemiehet olimme puolessatoista kahdessa vuodessa kehittäneet hyvin pitkälle Kurskin magneettisen anomalian tutkimuksia ja että oli suorastaan väärin anastaa mahdollisuus viedä tutkimukset loppuun ja juuri siinä vaiheessa, kun olimme hyvin lähellä todellisten anomaliaosien määrittelyä. Kun nuo syyt saadaan lopullisesti määritettyä ja saadaan todistettua, että syynä ovat magneettiset rautamalmit, voidaan ottaa esille kysymys KMA:n rautamalmin louhinnan suorittamisesta toimiluvalla. Silloin edes tiedämme, mitä luovutamme ja mitä voimme pyytää korvaukseksi. Kun taas luovuttaminen ilman tuon ilmiön aiheuttavien syiden löytämistä on hyvin arvoituksellista, sama kuin myydä, kuten sanoin, sika säkissä. Tämä näkökanta sai Vladimir Iljitšin täyden kannatuksen: hän päätti, että pitää todellakin lykätä toimiluvan antamista ja antaa neuvostotiedemiehille mahdollisuus viedä tutkimustyöt loppuun ja vasta niistä saatujen tulosten nojalla palata toimilupakysymyksen käsittelyyn uudelleen. Neuvottelut Kurskin anomalia-alueen luovuttamisesta toimiluvulle keskeytettiin.

Toisen epäonnistumisen vaikutuksesta raivostuneet berliiniläiset affäärimiehet päästivät huhun, että muka venäläisten tiedemiesten käskystä porattu aukko Kurskin anomalian tutkimiseksi magneettimaksimissa olisi voitu yhtä hyvällä menestyksellä porata Berliinissä Unter den Lindenillä. Näiden affäärimiesten agentit käyttivät kaikin mahdollisin tavoin hyväkseen huhuja ja yrittivät herättää epäluottamusta töitämme kohtaan. Mutta silloin meitä auttoi porausaukko itse. Kuten jo ylempänä mainitsin siinä alkoi tapahtua sellaisia ilmiöitä, jotka pakottivat joksikin aikaa KMA:n viholliset vaikenemaan.

Sairaana ollessaankin Vladimir Iljitš oli kiinnostunut töitämme KMA:lla. Kesällä 1923 olin tutkimuspaikoilla Štšigryn lähellä. Štšigryssä oli silloin parhaillaan menossa koulutyöntekijäin edustajakokous. Pidin siinä selostuksen Kurskin anomaliaa

koskevista töistä, ja puheessani mainitsin Iljitšin erikoisesta osuudesta, joka hänellä oli tuon alueen valtaviin rikkauksien löytämisessä. Opettajat pyysivät uskollisuutensa ja rakkautensa erikoisena ilmauksena sairastavaa kallista johtajaamme kohtaan viemään hänelle koko edustajakokouksen valokuvan. Piiristä toin mukani albumin, joka sisälsi valokuvia KMA:n tutkimusten tärkeimmistä toimista. Nadežda Konstantinovna Krupskajan pyynnöstä annoin hänelle koko tuon aineiston. Hän aikoi näyttää sen Iljitšille.

Kurskin magneettista anomalia-aluetta ei onnistuttu hautaamaan sen vihollisten kaikista yrityksistä huolimatta, sillä sen ystävänä ja puoltajana oli suuri Lenin.

I. V. ZOLTOVSKI

VUONNA 1918

Kohta Neuvostohallituksen siirryttyä Pietarista Moskovaan sain kirjelapun, jossa pyydettiin tulemaan V. I. Leninin puheille. Pienelle vahvalle paperilapulle oli Vladimir Iljitšin käsialalla kirjoitettu entisen kaupunginduuman osoite Vallankumouksen aukiolla ja aika, joksi keskustelu oli määrätty. Iljitš osoitti myös työhuoneensa numeron vapauttaakseen nähtävästi minut etsinnän vaivasta.

Siihen mennessä Moskovassa oli kaupungin rakennustöiden johtamiseksi perustettu tarvittavat elimet: lainsäädäntäjaosto, maan päällä ja alla suoritettavien töiden jaostot. Oli järjestetty arkkitehtitoimisto rakennussuunnitelman laatimiseksi Moskovaa varten.

Vladimir Iljitš alkoi heti kysellä, kuinka luisti työmme kyseisen suunnitelman laatimiseksi. Kerroin Vladimir Iljitšille suunnitelman perusajatuksen, jonka hän myönsi täysin oikeaksi.

Moskovassa, kuten tunnettua, vallitsevat lounaistuulet. Tämän huomioon ottaen ehdotettiin kehitettäväksi uutta asuinrakennustyötä lounaissuunnassa, Varpusvuorten¹, ja Novodevitšjen luostarin seudulla. Lenin kannatti lämpimästi sitä ajatusta.

Keskustelun kulussa Vladimir Iljitš kiinnitti suurta huomiota kaupungin vihantaistutuskysymyksiin. Hänen mielestään istutuksia oli pidettävä hyvin tärkeinä tekijöinä Moskovan uudessa suunnittelussa. Hän kehotti meitä arkkitehtejä huomioimaan Euroopan pääkaupunkien kokemuksen — Lontoon valtavan vihanta-alueen Hyde Park puiston, Pariisin Elyseymin, Wienin luonnonihanan Ringin. Vladimir Iljitš piti huolta terveellisen, hapestä rikkaan ilmavaraston luomisesta Moskovan asukkaille

---

¹ Nykyään Lenin-vuoret, jonne on rakennettu Moskovan valtion yliopiston monikymmenkerroksinen rakennus ja aloitettu laajat asuinrakennustyöt.—*Toim.*

ja neuvoi siinä tarkoituksessa suunnittelemaan puistoja Moskva-joen rantamille.

Leninin sydämellinen suhtautuminen, herkkä huomaavaisuus ja kärsivällisyys puhetoveria kuunnellessa, hänen vilkas älykkyytensä tekivät tapaamisista elämäni kirkkaimpia ja ilahduttavimpia tilaisuuksia. Hän istuutui mielellään aivan puhetoverinsa viereen, ja kaikkein asiallisin keskustelu hänen kanssaan sai sydämellisen luonteen.

Leniniä kuunnellessani kuvittelin selvästi, miten ihanaksi kaupungiksi muuttuu uusi Moskova. Vladimir Iljitšin kehotuksesta kunnostettiin Teatteriaukio¹, Ohotnyi rivit vapautettiin rumentavista kauppakojuista.

Käsitellessämme kaupungintalouden ja liikenteen suunnitelmaa, jossa olimme jo huomioineet maanalaisen rautatien rakentamisenkin, Vladimir Iljitš pyysi, että kaukojunille järjestettäisiin välttämättä mahdollisuus päästä syvälle kaupungin keskusta.

Leninin hyväksymän Moskovan rakennussuunnitelman toteuttamiseen kuului maatalousnäyttelyn rakentaminen vuonna 1923. Näyttely oli suunniteltu Moskva-joen rannalla sijainneen kaato-paikan tilalle. Nykyään siellä sijaitsee Gorkille nimetty kulttuuri- ja lepopuisto. Laajojen puuistutusten luominen tuossa piirissä suunniteltiin erääksi renkaaksi siinä vihreässä ketjussa, minkä piti kulkea Varpusvuorilta aina Kremlin asti.

Lenin puhui usein siitä, että pääkaupunkia uusittaessa on välttämättä säilytettävä muinaisen rakennustaiteen muistomerkit, kaikki se arvokas, jonka on luonut Venäjän kansan taite-nerous. Tämän yhteydessä hän korosti kulttuuriperinnön merkitystä, puhui että on käytettävä hyväksi tieteen, tekniikan ja taiteen saavutuksia.

Puhuessaan neuvostokulttuurin kehitysteistä Lenin eräässä keskustelussa puolusti kiihkeästi todellista kauneutta taiteessa. On pidettävä lähtökohtana ihanteellista ja otettava se mallikuvaksi sosialistisen yhteiskunnan taidekulttuuria muotoiltaessa, hän sanoi.

Samanaikaisesti hän varoitti poroporvarillisuuden taiteeseemme tunkeutumisen vaarasta. Iäksi ovat painuneet mieleeni Vladimir Iljitšin sanat, jotka hän lausui erään kerran hyvästellesään: „Tehkää kaunista, mutta muistakaa,— ilman poroporvarillisuutta!”.

Jouduin usein käymään Vladimir Iljitšin luona Kremlissä. Hänen ohjeensa, joista henki huolenpito tavallisten ihmisten tarpeista, olivat meille, arkkitehdeille apuna monen monien pulmien ratkaisussa.

¹ Nykyinen Sverdlov-aukio.— *Toim.*

Muistuu mieleen seuraava tapaus. Moskova kärsi niinä vuosina vakavia elintarvikevaikeuksia. Kaiken lisäksi ruokatarpeiden tuontia pääkaupunkiin vaikeuttivat kuljetushaitat. Kehitellen ajatusta kaupungin uudesta, järkiperaisestä suunnittelusta Iljitš ehdotti rakennettavaksi Moskva-joen rantaan, Simonin luostarin luo toisen rantakatutasanteen, kuten on eräällä rantakadulla Lontoossa, sitä varten, että vesiteitse Moskovaan tuotavat vihannekset voitaisiin lastata suoraan raitiovaunuihin ja kuljettaa yöllä työläispiireihin.

Leninin syvästä inhimillisyydestä, myötätuntoisuudesta ja sydämellisyydestä voidaan päätellä seuraavan tapauksen perusteella. Kerran minut kutsuttiin Vladimir Iljitšin luo tutustumaan Berliinistä saatuun taidealan kirjallisuuteen. Saavuttuani Kremliin pyysin anteeksi, etten sinä päivänä voi täyttää tehtävää, sillä olin saanut käskyn muuttaa viivyttelämästä toiseen asuntoon.

Lenin alkoi kysellä: millä perusteella, kenen määräys se oli? Selitin. Kiihtyneenä Lenin saneli heti sihteerilleen paperin (se on säilynyt minulla) pyytäen peruuttamaan hädön. Tuossa asiakirjassa sanotaan muun muassa: „Jos tarvitaan, niin pyyntöä tulee kannattamaan tov. Lenin.”

Näissä ensi silmäykseltä arkisissa seikoissa, näissä pienissä seikoissa, jotka ovat jääneet muistiin elinajakseni, kuvastuu viisaan, suuren Leninin äärettömän kallis ja rakastettu henkilökuva.

A. V. LUNATŠARSKI

LENIN JA TAIDE

Leninillä oli koko elämänsä varrella hyvin vähän aikaa harrastaa taidetta edes vähänkin kiinteästi, ja koska hän aina vieroksui ja vihasi diletanttisuutta, niin hän ei mielellään lausunut julki mielipiteitään taiteesta. Hänen makunsa kaikissa asioissa oli kuitenkin hyvin selvä. Hän piti venäläisistä klassikoista, piti realismista kirjallisuudessa, maalaustaiteessa jne.

Ensimmäisen vallankumouksen aikana 1905 hän joutui kerran yöpymään D. I. Leštšenkon asunnossa, missä oli muun muassa melkoinen kokoelma maailman suurimmille taiteilijoille omistettuja Knackfussin monografeja. Seuraavana aamuna Vladimir Iljitš sanoi minulle: „Miten mielenkiintoinen ala — taidehistoria. Kuinka paljon siinä onkaan marxistille työtä. Valvoin koko viime yön, kun katselin kirjan toisensa jälkeen. Ja alkoi harmittaa, ettei minulla ole ollut eikä tule aikaa harrastaa taidetta”. Nämä Iljitšin sanat painuivat tavattoman tarkasti mieleeni.

Sitten jo vallankumouksen jälkeen jouduin monenlaisten taidearvostelulautakuntien asioissa tapaamaan häntä monesti. Niinpä esimerkiksi muistan, kun hän kutsui minut ja lähdimme hänen ja Kamenevin kanssa muistomerkkiluonnosten näyttelyyn. Oli tarkoitus saada jotain Aleksanteri III:n patsaan tilalle, se kun oli poistettu Vapahtaja-Kristuksen kirkon luona seisovalta komealta jalustaltaan. Vladimir Iljitš tarkasti hyvin kriittisesti kaikki nämä muistomerkit. Häntä ei miellyttänyt yksikään niistä. Erikoisesti ihmetellen hän seisoi futurististyyllisen muistomerkin edessä, mutta kun kysyttiin hänen mielipidettään, hän sanoi: „En ymmärrä tästä mitään, kysykää Lunatšarskilta”. Hän ilostui kovasti, kun sanoin, etten nähnyt ainoatakaan sopivaa muistomerkkiä, ja virkkoi minulle: „Minä kun luulin, että te pystytätte jonkin futuristisen pelättimen”.

Toisen kerran oli kysymys Karl Marxin muistopatsaasta. Tunnettu kuvanveistäjä M. osoitti erikoista itsepintaisuutta. Hän esitteli suuren patsasluonnoksen: „Karl Marx seisoo neljän elefantin päällä”. Niin yllättävä aihe tuntui meistä kaikista omittuiselta, Vladimir Iljitšistä myöskin. Taiteilija ryhtyi tekemään patsaaseensa muutoksia ja korjaili sitä uuteen asuun kolmisen kertaa haluamatta mistään hinnasta kieltäytyä kilpailussa voitosta. Kun arvostelulautakunta minun puheenjohdollani hylkäsi hänen ehdotuksensa lopullisesti ja hyväksyi Aljošinin johtaman taiteilijaryhmän kollektiivisen luonnosehdotuksen, niin kuvanveistäjä M. teki Vladimir Iljitšille valituksen. Vladimir Iljitš suhtautui hänen valitukseensa vakavasti ja soitti minulle vartavasten, että kutsuttaisiin koolle uusi arvostelulautakunta, sanoi tulevansa itse katsomaan Aljošinin ehdotusta sekä kuvanveistäjä M:n ehdotusta. Hän tuli ja oli hyvin tyytyväinen Aljošinin luonnokseen, kuvanveistäjä M:n luonnoksen hylkäsi.

Aljošinin ryhmä pystytti sinä samana vuonna ¹ Vappujuhliksi pienimittaisena muistomerkin mallin sille paikalle, johon aiottiin pystyttää Karl Marxin muistopatsas. Vladimir Iljitš meni vartavasten käymään siellä. Hän kiersi muistomerkin ympäri useaan kertaan, kysyi, kuinka iso siitä piti tulla, ja loppujen lopuksi antoi hyväksyvän lausunnon sanoen kuitenkin: „Anatoli Vasiljevitš, sanokaa taiteilijalle erikoisesti, että hiukset tulisivat näköiset, että Karl Marxin patsas vaikuttaisi samanlaiselta kuin hänen hyvät valokuvansa, tai muuten näyttää kovin erinäköiseltä”.

Jo vuonna 1918 Vladimir Iljitš kutsui minut luokseen ja sanoi, että taidetta pitää edistää agitaatiovälineenä. Tällöin hänellä oli kaksi aatetta. Ensimmäkin hänen mielestään oli koristettava isoilla vallankumouksellisilla kirjoituksilla rakennukset, aidat ym. paikat, missä on tavallisesti mainoksia. Hän teki heti eräitä ehdotuksia.

Toinen suunnitelma koski muistomerkkien pystyttämistä vallankumouksen merkkimiehille erittäin laajassa mitassa, välikaisten kipsipatsaiden pystyttämistä sekä Pietariin että Moskovaan. Ehdotus Vladimir Iljitšin aatteen toteuttamisesta otettiin kummassakin kaupungissa vilkkaasti vastaan, jota paitsi suunniteltiin järjestettäväksi jokaisen muistopatsaan juhlallinen paljastustilaisuus, jossa pidettäisiin puhe kyseisestä vallankumouksmiehestä, ja jokaisen patsaan jalustaan piti tehtävän selittävät kirjoitukset. Vladimir Iljitš nimitti sitä „monumenttipropagandaksi”.

Pietarissa tämä „monumenttipropaganda” oli melko onnistunutta. Ensimmäinen sellainen muistopatsas oli kuvanveistäjä

¹ Vuonna 1920.— *Toim.*

Servudin tekemä Radištševin patsas. Sen jäljennös pystytettiin Moskovaan. Valitettavasti muistomerkki Pietarissa särkyi eikä sitä enää uudistettu. Yleensä enin osa hyviä pietarilaisia muistomerkkejä ei kestänyt aineen haurauden tähden, mutta minä muistan varsin hyviä muistopatsaita, esimerkiksi Garibaldin, Ševtšenkon, Dobroljubovin, Herzenin rintakuvat ynnä eräitä muita. Huonommin onnistuivat vasemmistolaisuuntaiset muistomerkit; niinpä esimerkiksi kun paljastettiin Perovskajan kubistisesti tyylielty pää, niin eräät suorastaan kavahtivat syrjään, ja Z. Lilina vaati hyvin kiihkeään sävyyn, että se poistettaisiin viipymättä. Tarkalleen samoin muistaakseni Tšernyševskin patsas näytti monista myös erittäin mauttomalta. Paras oli Lassalle'n muistopatsas¹. Tämä entisen kaupunginduuman luokse pystytetty patsas on vielä nytkin paikallaan². Se lienee ollut pronsista valettu. Erinomaisen onnistunut oli samoin täysimittainen Karl Marxin muistopatsas, jonka oli tehnyt kuvanveistäjä Matvejev. Se särkyi valitettavasti ja on nyt korvattu samalle paikalle, ts. Smolnyin luo asetetulla jokseenkin tavallisytyypillisellä Marxin pronssipäällä, jossa ei ole Matvejevin työn originellia plastillisuutta.

Muistopatsaat olivat epäonnistuneita Moskovassa, missä Vladimir Iljitš juuri saattoi ne nähdä.

Yleensä Moskovassa oli vähän tyydyttäviä muistomerkkejä. Parhaita lienee ollut runoilija Nikitinin patsas. En tiedä, oliko Vladimir Iljitš katsonut niitä yksityiskohtaisesti, mutta joka tapauksessa hän sanoi minulle kerran tyytymättömänä, että „monumenttipropaganda” meni myttyyn. Vastasin vetoamalla Pietarissa saatuun kokemukseen ja Zinovjevin todistukseen. Vladimir Iljitš pudisti epäröivästi päätään ja sanoi: „Mitä, ovatko kaikki kyvyt kokoontuneet Pietariin ja Moskovaan lahjattomuudet?” En kyennyt selittämään hänelle niin omituista ilmiötä.

Hieman epäilevästi hän suhtautui myös Konenkovin muistotauluun. Se ei näyttänyt hänestä varsin vakuuttavalta. Itse Konenkov nimitti muuten sitä teostaan aika sattuvasti „mnimoreaaliseksi” tauluksi³. Muistan myös, miten taiteilija Altman lahjoitti Vladimir Iljitšille Halturinia esittävän korkokuvan. Se miellytti Vladimir Iljitšiä kovasti, mutta hän kysyi minulta, eihän se vain ollut futuristinen teos. Futurismiin hän suhtautui yleensä kielteisesti. En ollut läsnä, kun hän keskusteli Taiteellis-

¹ Taiteilija Zelitin veistämä Lassallen patsas.— A. L.

² Muistelmat on kirjoitettu 1924.— *Toim.*

³ Мнимореальная (vale-, epärealinen) — väännös sanasta memoriali- (muisto).— *Suom.*

teknillisessä korkeakoulussa (Vhutemas¹), jonka yhteisasuntolassa hän oli kerran käynyt Nadežda Konstantinovnan kanssa. Minulle kerrottiin myöhemmin, miten sisällökästä keskustelua hän oli käynyt koulun oppilaiden kanssa, jotka olivat tietenkin läpeensä „vasemmistolaisia”. Vladimir Iljitš oli vastaillut leikki-puheella ja tehnyt pientä pilaa, mutta oli tuolloin myös sanonut, ettei ryhdy vakavasti puhumaan niistä aineista, sillä ei tunne olevansa kyllin kompetentti. Itse nuoriso oli hänen mielestään oikein hyvää ja hän iloitsi sen kommunistisesta mielialasta.

Elämänsä viimeisellä kaudella Vladimir Iljitšillä oli harvoin tilaisuus nauttia taiteesta. Hän kävi muutaman kerran teatterissa, todennäköisesti yksinomaan Taiteellisessa, jota arvosti hyvin suuresti. Tämän teatterin näytännöt tekivät häneen aina erinomaisen vaikutuksen.

Vladimir Iljitš piti kovasti musiikista. Asunnossani järjestettiin erääseen aikaan hyviä konsertteja. Toisinaan lauloi Šaljapin, soittivat Meitšik, Romanovski, Stradivarius-kvartetti, Kusevitski jne. Kutsuin Vladimir Iljitšiä monesti, mutta hänellä ei ollut koskaan vapaata aikaa. Kerran hän sanoi minulle suoraan: „On tietenkin hyvin hauskaa kuunnella musiikkia, mutta kuvitelkaahan, se tarvelee mielialani. Minuun se vaikuttaa jotenkin raskauttavasti”. Muistaakseni A. D. Tsurupa, jonka onnistui pari kertaa saada Vladimir Iljitš tulemaan kotiinsa samaisen pianisti Romanovskin konserttiin, kertoi minulle myös, että Vladimir Iljitš oli kovasti nauttinut musiikista, mutta näytti olleen hermostunut. Jouduin useaan kertaan todistamaan Vladimir Iljitšille, että Suuri Teatteri tulee meille suhteellisen halvaksi, mutta hän vaati kuitenkin teatterin apurahan supistamista ja se supistettiin. Vladimir Iljitšillä oli siinä kaksi motiivia. Toisen hän mainitsi heti: „Meidän ei sovi kustantaa suuresta rahasta niin yllälistä teatteria, kun meillä ei ole varoja yksinkertaisimpien koulujen ylläpitoon maaseudulla”. Toisen ajatuksensa hän esitti silloin, kun eräässä kokouksessa vastustin hänen Suureen Teatteriin kohdistamaansa hyökkäilyä. Selitin, että teatterilla oli epäilemättä suuri kulttuurimerkitys. Silloin Vladimir Iljitš siristi veikeästi silmiään ja sanoi: „Mutta se oli sittenkin kappale aitoa tilanherrakulttuuria, eikä kukaan pysty väittämään sitä vastaan”.

Tämä ei merkitse sitä, että Vladimir Iljitš olisi yleensä ollut vihamielinen entisen ajan kulttuurille. Erikoisen tilanherramaiselta hänestä näytti opperan koko hovimaisen upea sävy. Mutta Vladimir Iljitš piti yleensä suuressa arvossa entisajan taidetta, varsinkin venäläistä realismia (siinä luvussa myös esimerkiksi „peredvižnikien” maalaustaidetta).

¹ Silloinen laitoksen täydellinen nimi: „Высшие художественно-технические мастерские” (lyhenne: ВХУТЕМАС).— *Suom.*

Nämä ovat ne tapahtumat ja tosiasiat, mitä voin kertoa Vladimir Iljitšistä koskevista muistelmistani. Toistan, että Vladimir Iljitš ei tehnyt koskaan esteettisistä sympatioistaan tai anti-patioistaan johtavia aatteita.

Taidetta harrastavat toverit muistavat Keskuskomitean kirjelmän taidekysymyksistä, joka oli melko jyrkästi tähdätty futurismia vastaan¹. En ole tietoinen siitä tarkemmin, mutta uskon, että siinä oli aimo annos itsensä Vladimir Iljitšin höystettä. Tuohon aikaan Vladimir Iljitš piti minua joko futurismin kannattajana tai ainakin sen erikoisena suosijana ja luultavasti sen tähden ei neuvotellut kanssani ennen kuin julkaistiin tämä Keskuskomitean päätös, jonka piti hänen käsityksensä mukaan oikaista minun linjani.

Myöskin Proletkulttiin suhtautumisessa Vladimir Iljitš oli melko jyrkästi eri mieltä kuin minä. Erään kerran hän puhui minulle jopa ankaran moittivasti. Sanon ennen muuta, ettei Vladimir Iljitš suinkaan kieltänyt työläiskerhojen merkitystä kirjailijoiden ja taiteilijoiden kehittämisessä proletaarien keskuudesta, vaan hän pelkäsi kovasti Proletkultin halua ryhtyä kehittämään „proletaarista tiedettä” ja yleensä „proletaarista kulttuuria” koko mitassaan. Se tuntui hänestä ensinnäkin tuona aikana kerrassaan sopimattomalta ja ylivoimaiselta tehtävältä, toiseksi hän oletti, että tuollaisilla luonnollisesti pikaisilla mieli-johteilla työläiset eristetään opiskelusta, jo valmiin tieteen ja kulttuurin ainesten vastaanotosta, ja kolmanneksi Vladimir Iljitš ei nähtävästi aiheetta pelännyt myöskään sitä, että Proletkultissa voi alkaa pesiytyä jokin poliittinen harhasuuntaus. Hän suhtautui esimerkiksi melko epäsuosiollisesti siihen, että Proletkultissa oli tuohon aikaan suuri osuus A. A. Bogdanovilla.

Proletkultin edustajakokouksen aikana lokakuussa 1920 Vladimir Iljitš antoi tehtäväkseni mennä sinne ja osoittaa selvästi, että Proletkultin tulee kuulua Valistusasiain kansankomissariaatin johdettavaksi ja pitää itseään tämän alaisena laitokseksi jne. Sanalla sanoen Vladimir Iljitš tahtoi, että me vetäisimme Proletkultia valtion puoleen; samaan aikaan hän ryhtyi toimenpiteisiin vetääkseen sitä puolueen puoleen. Toimitin edustajakokouksessa pitämäni puhetta jotakuinkin myötämielisessä ja sovitteluvassa hengessä. Vladimir Iljitšille se puhe annettiin vielä helläkätisemmässä muodossa. Hän kutsui minut luokseen ja löylytti. Myöhemmin Proletkult järjestettiin uudelleen Vladimir Iljitšin ohjeiden mukaan.

Vallankumouksen aikana muodostuneet uudet taiteelliset ja kirjalliset formaatit jäivät enimmäkseen Vladimir Iljitšin huo-

¹ VKP(b):n Keskuskomitean kirje „Proletkulteista”, „Pravda”, joulukuun 1 pnä 1920.— *Toim.*

mion ulkopuolelle. Hänellä ei ollut aikaa ajatella niitä. Sanon kuitenkin, että Majakovskin „Sata viisikymmentä miljoonaa” ei häntä lainkaan miellyttänyt. Hän piti sitä kirjaa mauttomana¹. Ei voida olla harmittelematta, ettei hän voinut enää sanoa sanaansa kirjallisuuden muista myöhemmistä ja kypsemmistä käänteistä vallankumousta kohti.

Kaikkien tiedossa on, miten suuresti Vladimir Iljitšä kiinnosti kinematografiaa.

---

¹ Sitä vastoin Vladimir Iljitšä nauratti kovasti samaisen Majakovskin pieni runo kansliavitkutuksesta, toistipa hän eräitä säkeitä ulkoa.— *A. L*

ROBERT MINOR

LENININ PUHEILLA

En muista, missä kokoussalissa tapasin Vladimir Iljitšin ensimmäistä kertaa. Mahdollisesti „Metropol” hotellin salissa, missä pidettiin Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnot. Joka tapauksessa siellä oli tov. Sverdlov, Yleisvenäläisen Toimeenpanevan KK:n puheenjohtaja, Venäjän bolševikkien ensimmäisiä johtajia, johon tutustuin.

Muistan, että seisoin sivussa ja katselin puhujalavaa ympäröivää ihmisryhmää — bolševistisen vallankumouksen johtajia! Muistan, miten minut valtasi riemukas innostus ja miten kovin halusin saada tietää jokaisen heidän nimensä. Ensi aluksi saattoin tehdä heistä päätelmiä ainoastaan ulkonaisen vaikutelman mukaan.

Eräs venäläinen toveri, joka oli ollut Amerikassa, näytti minulle pyynnöstäni Leninin. Lenin — pienenpuoleinen, hyvin vaatimattoman näköinen mies, seisoj nurkassa. Hänen vaatetuksensa oli tavattoman yksinkertainen, päässä hänellä oli tavallinen työläisen lippalakki, eikä hänellä edes ollut jalassa sellaisia korkeavartisia kiiltäviä saappaita, joita monet silloin käyttivät. Sanalla sanoen, Lenin ei vastannut lainkaan minun käsitystäni suurmiehestä. Katsoin häneen tarkkaavaisesti ajatellen, että ehkä lienen erehtynyt...

Mutta ei, kyllä se oli Lenin, jonka olin nähnyt valokuvissa. Mietiskelin jonkun aikaa, että siinä olivat nyt voitokkaan vallankumouksen johtajat, jättiläisvoimat, jotka olivat panneet erinomaisen suuret tapahtumat liikkeelle ihmiskunnan historiassa! Katseeni palasi tuon tuostakin nurkassa seisovaan mieheen, joka keskusteli jonkun kanssa.

Kiinnitin huomiota hänen kasvojensa eloisuuteen, siihen, kuinka hänen ilmeensä vaihtuivat, kun hän puhui ja kun kuunteli. Vähitellen hänestä tuli huomioni keskiö. Kaikki muu loit-

toni ja haihtui. Ymmärtämättä ainoakaan sanaa siitä, mitä salissa puhuttiin, poistuin mieli tulvillaan yhdestä ihmisestä — Leninistä — saamiani vaikutelmia.

En tiedä, millä keinoin Lenin osasi löytää noina vuoden 1918 raskaina kevät- ja kesäkuukausina aikaa minua varten. Mutta luulen sen aiheutuneen siitä, että hän osoitti syvällistä kiinnostusta kaikkina Venäjän vallankumouksen hetkinä „ulkomaailman” vallankumoukselliseen liikkeeseen, toisten maiden sosialistien asenteisiin. Tällä kertaa olin hänen puheillaan (luullakseni huhtikuun lopulla) viitiseitoista minuuttia.

Itse Lenin puhui vähän. Hän osasi aina saada keskustelukumppaninsa puhumaan — ja itse tyytyi vain kuuntelemaan.

Häntä kiinnostivat pienimmätkin yksityisseikat, kuinka Yhdysvaltojen työväenluokka reagoi vallankumoukseen. Hän kyseli minulta ammattiliittojen suhdetta bolševistiseen vallankumoukseen.

Kerroin hänelle, miten ATF¹:n työläiset arvostavat Pietarin työläisten ja merimiesten toimintaa, nämä kun olivat pelastaneet Tom Mooneyn saatuaan presidentti Wilsonin puuttumaan asiaan ja vaihtamaan kuolemantuomion vankilarangaistukseksi.

Kertoessani tästä lausuin Leninille, bolševistisen puolueen johtajalle virallisen kiitoksen erinomaisesta kansainvälisen solidaarisuuden osoituksesta niiden ammattiliittojen nimessä, jotka kuuluivat Mooneyn puolustusjärjestykseen. Lenin ei sanonut sanaakaan — hänen silmänsä vain alkoivat loistaa.

Me puhuimme vallankumouksen näköaloista Euroopassa. Lenin mainitsi luotettavan informaation puutteesta ja kosketeli ulkomaisen informaation saamisen teknillisiä menetelmiä. Tunnustan, että olin hämmästynyt, kun kuulin, miten maailman vallankumouksen huomattu johtaja puhui kiinnostuneesti pienimmistä yksityisseikoista: paperista, pahvista, musteesta ynnä muista senkaltaisista „pikkuseikoista” ja teknillisistä kysymyksistä.

Lenin teki minulle paljon kysymyksiä.

Tällöin ensimmäistä kertaa tavatessamme Lenin alkoi puhua minulle venäjää. Kykenin vastaamaan hänelle ainoastaan, että en puhu venäjää, mutta taidan ranskaa. Lenin sanoi aluksi, että hän ei osaa englantia kyllin hyvin, ja me puhuimme jonkun aikaa ranskaa, sitten Lenin vaihtoi saksan kieleen ja hetken päästä suureksi hämmästyksekseni jatkoi moitteettomalla englannin kielellä tekemättä ainoatakaan virhettä ja vain silloin tällöin pysähdellen sanaa etsiessään (myöhemmin keskustelimme aina englannin kielellä, enkä muista Leninin erehtyneen kertaakaan tekemään kieliopillista virhettä).

¹ Amerikan Työfедераatio.— *Toim.*

Toisen kerran jouduin Leninin puheille juuri siihen aikaan, kun valkokaartilaiset tekivät säännöllisesti murhayrityksiä valankumouksen johtajia vastaan. Heti paikalla tervehdittyään Lenin teki minulle kysymyksen suoraan:

— Mikä on käsityksenne punaisesta terroristista?

Vastasin, että mielestäni vallankumous joutuu todella tuhoon, ellei porvariston anneta tuntea, että sen yritykset tuhota vallankumous johtavat sen omaan fyysilliseen tuhoutumiseen. Lenin ei vastannut siihen mitään, mutta siitä, miten hän tunnusteli minua katseellaan, vaistosin, ettei kysymys ollut sattumanvarainen.

Tauon jälkeen ja vaihdettuaan kanssani vielä muutaman sanan Lenin kysyi odottamatta, niin ettei sillä ollut lainkaan havaittavaa yhteyttä edelläpuhuttuun:

— Oletteko tavannut Kropotkinia?

— Olen.

— Mikä hän on miehiään?

— Hän on toivoton porvari.

— Niinkö? — virkkoi Lenin kysyvästi.— Kuinka niin?

Kerroin hänelle käynnistäni Kropotkinin luona, siitä, miten Kropotkin, jota olin aikaisemmin ihannoinut, arvosteli minua ankarasti sen tähden, etten tahtonut kannattaa liittolaisten sotaa „demokratian puolesta” ja miten hän moitti minua moittimistaan vielä sittenkin, kun paikalle tuli, häntä puhuttelemaan, ryhmä sotilaspukuisia amerikkalaisia, kristillisen nuorisoyhdistyksen jäseniä. Kerroin, kuinka nämä amerikkalaiset olivat ylettömän kohteliaita Kropotkinille ja puhuttelivat tätä „ruhtinaaksi” (hänen ilmeiseksi mielihyväkseen) ja kuinka pettynyt olin „sankariini” sieltä poistuessani.

Lenin virkkoi vain:

— Hm! Mielenkiintoista...

Seuraavasta seikasta sain myöhemmin käsityksen, miksi Lenin yhtäkkiä otti puheeksi Kropotkinin. Eräs Moskovassa tulkina työskennellyt tuttavani sopersi kiihdyksissään minulle tavatessaan kadulla:

— Porvaristo on hirvittävän peloissaan ja hädissään; eräät vaikutusvaltaisimmat porvarit yrittävät parhaansa, että Lenin ottaisi vastaan Kropotkinin ja että tämä saisi hänet lopettamaan punaisen terrorin...

Lenin ei näyttänyt pitävän asemaansa lainkaan merkityksellisenä, ja tämä piirre ihmetytti minua sitä enemmän, mitä lähemmin tutustuin häneen ihmiskunnan suurjohtajana tänä historian merkkitahtumain hetkellä.

Ollessani kerran lähdössä pois hänen luotaan ja pannessani takkia ylleni satuin tönäisemään vahingossa kyynärpäälläni isoa pyörivää kirjahyllyä — muutamia painavia kirjoja putosi maa-

han. Lenin laskeutui heti paikalla lattialle polven varaan ja alkoi kerätä kirjoja jatkaen keskustelua.

Loppukesällä samana vuonna sain eräästä tapauksesta selvän käsityksen bolševikki Leninin mielenlujudesta.

Moskovassa tulin tavanneeksi erästä henkilöä, entistä chicalaista räätäliä M. C., joka vakuutti tuntevansa minut Tom Mooneyn pelastamiseksi käydystä taistelusta. Hän sanoi olevansa anarkisti ja komentavansa „partisaaniosastoa” rintamalla Kaledinin vastavallankumouksellista armeijaa vastaan.

Se, että hän oli tuollaisena aikana poissa rintamalta, tuntui muuten selittämättömältä. Yhtäkkiä hän katosi. Muutamana päivän kuluttua hänen vaimonsa tuli luokseni itkien ja sanoi, että mies oli vangittu, pantu syytteeseen rintamakarkuruudesta ja varkaudesta ja sotatribunaali oli tuominnut hänet ammuttavaksi. Vaimo vakuutti minulle, että mies oli syytön, että hän oli tavattoman hätäisen oikeuskäsittelyn uhri ja kenties vieläpä „paha-aikeisten ainesten salaliiton uhri”. Nainen pyysi hartaasti, että puolestani pyytäisin Leniniä antamaan määräyksen C:n jutun tarkastamisesta.

Kirjoitin äkkipikaa kirjelappuun kaiken, mitä C:n vaimo sanoi. Kirjelappu mukanani riensin Leninin luo.

Eräs hänen sihteerinsä otti minulta kirjelapun ja poistui. Pian hän palasi sanoen, että toveri Lenin oli juuri Politbyroon istunnossa eikä voinut tulla luokseni, mutta oli lukenut huolellisesti kirjelappuseni ja täyttää viipymättä pyyntöni.

Myöhään yöllä lähetti koputti asuntooni ja antoi minulle Leninin vastauksen, hänen omakätisesti musteella kirjoittamansa lappusen. Luin tuohon aikaan venäjän kieltä hyvin huonosti, mutta sen sisältö syöpyi mieleeni ikiajoiksi:

„Toveri Minor! Kuten lupasin, annoin määräyksen C:n jutun tutkimisesta. On selvinnyt tällaisia faktoja: C. karkasi paikaltaan rintamalta sotatoimien aikana. Hän kähvelsi rahat, jotka oli tarkoitettu hänen rykmenttinsä palkan maksuun. En voi ajaa sellaisen henkilön asiaa. Hänet on ammuttava.

Lenin”.

Tämä teksti on muistinvarainen. Talletin pyhästi sitä kirjelappusta ja kannoin aina mukanani marraskuun puoliväliin 1918, jolloin jouduin ylittämään Neuvosto-Venäjän—Saksan rintaman ja oli heitettävä pois kaikki bolševistista alkuperää olleet asia-paperit.

Kävin toveri Leninin puheilla monenlaisista asioista vielä jonkun kerran tuon tuomitun rintamakarkurin jutun jälkeen, mutta siitä asiasta ei ollut mainintaa kertaakaan.

Mielestäni Leninin ihmeellisimpiä piirteitä oli tapa loitontua keskustelussa taka-alalle.

Kominternin III kongressin jälkeen menin Leninin luo. Olin kovasti kylmettynyt. Lenin ei ollut itsekään terve, mutta kyseli osaaottavasti vointiani.

Pian sen jälkeen hän sairastui vakavasti enkä tavannut häntä muutamaan viikkoon. Hänen tilastaan sain tietoja tovereilta ja sanomalehdistä. Kävin hänen luonaan, kun hän palasi työhön. Tultuani hän kysyi:

— Oletteko jo päässyt vilustuksesta?

Pois lähtiessäni pahoittelin muistaessani, että emme olleet puhuneet hänen voinnistaan, vaan ainoastaan minun voinnistani.

Syksyllä 1921 minun oli lähetettävä Leninille kiireellinen kirje tärkeästä asiasta, josta minun piti saada puhua hänen kanssaan. Kirjeen viennin Kremliin annoin kymmenen—kaksitoistavuotiaan pojan tehtäväksi. Pojan isä oli rintamalla kaatunut puna-armeijalainen. Selitin pojalle, että kirje on osoitettu toveri Leninille, että viejän pitää toimittaa kirje kiireesti perille, saada vastaus ja palata heti takaisin.

Poikaan se teki suurenmoisen vaikutuksen ja hän kiiti nuolena Kremliin. Odotin odottamasta päästyäni, tunti kului tunnin jälkeen, mutta lähettiäni ei kuulunut takaisin. Vihdoin kun oli jo tullut pimeä, poika palasi nenä pystyssä, hyvin tärkeän näköisenä. Tiuskaisin tuimasti:

— Missä olet oikein ollut?

— Oi, olen keskustellut toveri Leninin kanssa! — sanoi poika.

Kremlissä minulle kerrottiin sittemmin, että asianlaita oli todella niin. Poika ei ollut tahtonut antaa kirjettä kenellekään muulle kuin Leninille. Hän oli odottanut istunnon loppuun, jonka jälkeen toveri Lenin oli pidättänyt poikaa luonaan ja kysellyt innokkaasti, kuinka huolehditaan kaatuneiden puna-armeijalaisten lapsista.

Palaan siihen kirjeeseen. Se oli hyvin pitkä — lähes kolme sivua. Lenin sanoi minulle heti, kun tulin hänen luokseen:

— Toveri Minor, ennen muuta teidän tulee tietää, että kirjoittaessanne niin laveasanaisen kirjeen henkilölle, jolla on niin suppeasti vapaata aikaa kuin minulla, kuuluu osoittaa vasemmassa yläkulmassa hyvin lyhyesti, sähkeen sanamuodolla, mitä kirje kosketlee. Sitä paitsi teidän pitää mainita, mitä te suosittellette. Mitä arvelette, kuuluuko teidän menetellä niin?

Tämän keskustelun aikana lienee ollut läsnä tov. Lozovski.

Minua hämmästytti aina se, että joka kerta kun minun piti saada tavata Leniniä (kävin hänen puheillaan kymmenen — kaksitoista kertaa tai ehkä useamminkin), kävi se aina päinsä (ainoastaan poikkeustapauksesta jo mainitsin, kun Lenin oli Politbyroon istunnossa). Leniniä kiinnosti erikoisesti yhteys ulko-

mailta saapuneisiin tovereihin, vaikka näillä ei olisi ollut vähänkään merkittävää työosaa. Toveri Lenin järjesti aikansa niin, että saattoi käyttää sen parhaimmalla tavalla.

Käyttäydyinpä kerran suorastaan nolosti. Hämmästyneenä siitä, että Leninillä oli aikaa ottaa minut vastaan ja järjestää muutamassa minuutissa kuntoon kysymys, jota en ollut moneen päivään saanut toisia henkilöitä ratkaisemaan, huudahdin:

— Toveri Lenin, teillä on enemmän aikaa kuin kellään muilla koko Moskovassa!

En tietenkään tarkoittanut sitä kirjaimellisesti. Mutta Lenin katsoi minuun kummastuneen näköisenä.

— Ei, toveri Minor! — hän sanoi, — minulla *ei ole enempää* aikaa kuin toisilla!

Ja saatoin lukea hänen kasvoistaan, miten jättäjäismäistä taakkaa proletariaatin johtaja kantoi, ja se taakka oli epäilemättä myötävaikuttimena siinä, että maailman jaloimman suurmiehen elämä katkesi viidennelläkymmenennellä neljännellä ikävuodella.

Heti Kominternin III kongressin jälkeen kävin muutamien amerikkalaisten tovereiden kanssa toveri Leninin luona kello kaksitoista yöllä (hän ei voinut vapautua aikaisemmin) harkitaksemme hänen kanssaan kysymystä puolueen organisaatiomuodoista silloisissa oloissa, tuolloin toteuttamattomasta „Daily Worker” lehden julkaisusuunnitelmasta ym.

Lenin neuvoi meitä lausuen joukon sangen täsmällisiä ja selviä ajatuksia näistä kysymyksistä.

Eräs läsnäolleista, joka ilmeisesti kannatti „ultravasemmistolais”-luonteisia ryhmäkuntalaiskatsomuksia, keskeytti Leninin vähän väliä. Lenin katkaisi joka kerta puheensa ja odotti kärsivällisesti, kunnes toinen oli sanonut sanottavansa, ja vasta sen jälkeen jatkoi puhettaan.

Viimeisen kerran tapasin toveri Leninin vuoden 1921 lopulla. Minun piti palata Amerikkaan ja pyysin häneltä lupaa saada esittää toverin, joka tuli tilalleni KITK:aan¹. Toveri Lenin oli erikoisen kiinnostunut tietämään kaikista Yhdysvalloista saapuvista. Erikoisesti häntä kiinnostivat kaikki merkit amerikkalais-syntyisten työläisten kääntymisestä vallankumouksen tielle tuohon aikaan, jolloin Yhdysvaltain Kommunistinen puolue nojautui pääasiallisesti työväenluokan vallankumouksellisiin immigranttikerroksiin. Heti ensimmäiseksi Lenin kysyi tuomaltani toverilta:

— Oletteko amerikkalainen?

— Kyllä, — vastasi toveri.

— *Amerikan amerikkalainen?* — kysyi toveri Lenin uudestaan.

¹ Kommunistisen Internationalen toimeenpaneva komitea. — *Toim.*

- Kyllä,— hän vastasi taas.
- Missä olette syntynyt? Amerikassako?
- Kyllä.
- Entä isänne?

Kuultuaan, että tämän toverin isä oli ollut Amerikkaan Euroopasta muuttaneen farmarin poika, toveri Lenin virkkoi:

— A-a...— Sitten hymyillen leikkisästi hän sanoi:— Minor sensijaan on *Amerikan* amerikkalainen. Toveri Minor, teidän isännehän on syntynyt Amerikassa ja äitinne myös? Eikö niin? — ja jatkoi:— Entä isoisänne? Kummaltakin puolelta?

— Amerikan syntyisiä.

— Hyvä on. Sanokaapa, montako sukupolvea omaisianne on Amerikan syntyisiä.

Vastasin, että esi-isäni olivat asuneet Amerikassa jo paljon ennen Englantia vastaan käytyä vallankumouksellista sotaa. Toveri Lenin kysyi heti:

— Entä *mitä he tekivät* Amerikan vallankumouksen aikana?

Vastasin, että tietämäni mukaan kaikki osallistuivat vallankumoukseen.

— Ahaa! — hän huudahti.— Sepä voi kelvata teille jolloinkin oikeusjutussa!

Vaihdoimme kauan mielipiteitä Yhdysvaltain Kommunistipuolueessa käydystä ryhmäkuntalaiskamppailusta, ja toveri Lenin etupäässä kyseli. En muista, sillä kertaako vai jolloinkin muulloin hän kysyi minulta sen kamppailun luonnetta, ja vastasin hyvin epäonnistuneesti, että se oli vallankumouksesta „hahattelevien” ja „realistien” välistä taistelua. Leninin kasvat synkkenivät lausuessani sanan „realistit”.

— Toivottavasti tarkoitate realisteja sanan parhaassa merkityksessä,— sanoi toveri Lenin.

M. I. ULJANOVA

LEPOAIKOINA

Kun alkukesästä 1918 heräsi kysymys, missä vietettäisiin lepopäiviä, V. D. Bontš-Brujevitš ehdotti Vladimir Iljitšin käyttöön Tarasovkassa sijaitsevaa huvilaansa. Siellä oli kaksi vapaata huonetta pienen huvilarakennuksen toisessa kerroksessa, aivan sen talon vieressä, missä asui Vladimir Dmitrijevitsin perhe. Ruokailu piti järjestettämän heillä.

Lenin-instituutissa on tallella seuraavansisältöinen kirjelappu, joka on todennäköisesti kirjoitettu jossakin istunnossa (Vladimir Iljitš noudatti tavallisesti sellaista tapaa eikä sallinut istunnoissa lainkaan melua tai juttelua):

- 1) Kuinka ovat asiat huvilalla?
- 2) Voiko sinne mennä ensi sunnuntaina?
- 3) Kaksin vai kolmissin?
- 4) Voiko vaatia autoa odottamaan *siellä*?

Vladimir Dmitrijevits oli vastannut myöntävästi näihin kysymyksiin mainiten, että hän oli jo antanut määräyksen vuodevaatteiden ym. lähettämisestä.

„Ostin perunaa. Maito ja rahkapiimä on erinomaista, on muutakin ruokatavaraa”, hän lisäsi.

Niinpä huvilajuttu oli järjestyksessä. Mutta V. D. Bontš-Brujevitšin vieraanvaraisuudesta huolimatta kävimme huvilalla vain pari kolme kertaa. Vladimir Iljitš nimittäin vietti lepoaikansa mieluummin täydellisessä yksinäisyydessä.

„Täällä on ihana lomailta,— uintia, kävelyretkiä, ihmisettömyyttä, toimeettomuutta. Minulle on kaikkein parasta seurapuute ja toimeettomuus”, kirjoitti hän äidilleen Seivästästä (Suomesta), missä hän oli kesällä 1907.

Mutta Tarasovkassa oli melko paljon väkeä. Tavallisesti lähdimme tosin aamusta yksin kävelylle metsään ja kuljimme mahdollisimman kauas välttääksemme tuttavien tapaamista ja alati syntyvää keskustelua, josta Vladimir Iljitš sai kylläkseen

kaupungissakin. Mutta ei ihmisiä kuitenkaan voinut välttää tapaamasta — aterioilla, teenjuonnin aikana yms. Eikä Vladimir Iljitš tullut saaneeksi kunnollista lepoa. Kaikkein suurin paha Tarasovkan huvilalla olivat kuitenkin hyttyset, joita Vladimir Iljitš ei sietänyt lainkaan. Ikkunoissa ei ollut verkkoja, ja niitä lensi esteettömästi sisään, niin että „mon repos'mme” pieni huone oli täynnä surinaa. Ja yritettyään kerran turhaan saada yöllä unta Vladimir Iljitš karkasi aamun sarastaessa huvilalta kaupunkiin, eikä Tarasovkan matkoja sen koommin tehty.

Toista huvilaa ei ollut, ja saadaksemme hengittää vapaina päivinä raitista ilmaa pidimme sen jälkeen säännöllisesti tapana ajaa edes muutamaksi tunniksi kaupungin ulkopuolelle ottaen voileipiä evääksi. Kävimme sillä tavalla monella eri suunnalla, mutta pian Vladimir Iljitšin mielipaikaksi tuli Moskva-joen rannalla lähellä Barvihaa sijaitseva metsikkö. Valitsimme rauhallisen paikan kummulta, mistä avautui laaja näköala joelle ja lähi seudun pelloille, ja oleilimme siellä iltaan saakka. Vladimir Iljitšin autonkuljettaja tov. Gil asettautui autoineen lähistölle — Vladimir Iljitšillä ei ollut silloin vartijaa. Opimme tuntemaan sen paikan jo hyvin tarkkaan ja tiesimme, missä kohtaa oli „mon repos'mme” vievällä kylätiellä sellainen silta, joka kesti auton.

Tiesimme sen tosin vasta erään surullisen kokemuksen jälkeen — eräs pieni silta kärsi hieman raskaan auton ajaessa sen yli. Mutta Vladimir Iljitš pysäytti heti auton ja pyysi korjaamaan sillan kuntoon, sikäli kuin oli mahdollista.

Ajaessamme kylän halki automme luokse juosta kipitti toisinaan kokonainen parvi valkopäisiä talonpoikaislapsia pyytäen päästä „ajelulle”. Vladimir Iljitš, joka piti kovasti lapsista, pyysi Giliä pysäyttämään, ja hälisevä, riemuitseva lapsijoukko täytti auton äärimmilleen. Kilometrin tai puolentoista päässä lapset nousivat autosta ja juoksivat takaisin kylään päin iloisesti hუudellen.

Niin alkeellista kuin senkaltainen lepo olikin — siihen aikaan oli vaikeaa ajatella jotain muuta — jäi siitä meille kaikille oikein hyvä muisto, ja kotiin palasimme aina virkeinä ja tyytyväisinä.

V. N. ROZANOV

LÄÄKÄRIN MUISTELMIA

Oli varhainen aamu. Minut herätettiin vuoteesta ja sanottiin, että piti mennä Kremliin konsultaatioon Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan Vladimir Iljitš Leninin luokse, jota oli illalla haavoitettu ja jonka vointi oli nyt huonontunut. Matkalla tunsin mielenjännitystä siitä, miten tavattoman suuren vastuun saa osakseen, kun osallistuu konsultaatioon Leninin voinnista, Leninin, joka johtaa koko meidän vallankumoustamme, suuntaa ja syventää sitä. Se oli hyvin monimutkainen tunne; yhtä ja toista on jo häipynyt mielestä, kun on kulunut pitkälti aikaa ¹, mutta ilmeisesti siinä oli jännittyneisyyden ohella jonkin verran arkuudenkin tunnetta.

Pieni huone; oli vielä hämärä. Se tavallinen kuva, jonka näkee aina, kun onnettomuus on tullut äkkiarvaamatta: säikähtäneet ja huolestuneet näköiset sukulaiset ja omaiset ovat aivan potilaan ääressä, etempänä seisoo ja supattelee hiljaa myös hermostuneita ihmisiä, jotka ilmeisesti eivät kuitenkaan ole niin läheisiä potilaalle. Ryhmänä haavoittuneen vuoteen toisella puolella ovat lääkärit V. M. Mints, B. S. Weisbrod, V. A. Obuh ja N. A. Semaško — kaikki tuttuja. Mints ja Obuh tulevat minua vastaan, vievät hieman syrjään ja alkavat kuiskaten kertoa lyhyesti tapahtumasta ja haavoittuneen tilasta, tiedottavat, että yksi kuula on lävistänyt vasemman olkavarren ja toinen on puhkaissut vasemman keuhkon yläpään, sitten lävistänyt kaulan vasemmalta oikealle ja juuttunut rintalastan ja solisluun oikeanpuolisen nivelliitoksen viereen. He kertoivat, että haavoittumisen jälkeen autolla kotiin tuotu Vladimir Iljitš oli omin voimin noussut 3:n kerrokseen ja vasta täällä eteisessä lysähtänyt tuolille. Näinä haavoittumisen jälkeisinä muutamina tunteina oli tapahtunut huonontuminen siinä mielessä, että valtimonlyönti

¹ Muistelmat on kirjoitettu vuonna 1924.— *Toim.*

sekä hengitys oli heikentynyt ja lisääntyi yleinen heikkous. Kun se oli kerrottu, ehdotettiin, että tarkastaisin potilaan.

Vahva, luja, tanakkarakenteinen mies; pisti silmään ankara kalpeus, huulien syanoottisuus, hyvin pinnallinen hengitys. Otan Vladimir Iljitšiä oikeasta kädestä, tahdon koettaa valtimoa, Vladimir Iljitš puristaa heikosti kättäni ilmeisesti tervehtiäkseen ja sanoo melko selvällä äänellä: „Ei ole mitään hätää, suotta he ovat huolissaan”. Sanon hänelle siihen: „Olkaa vain vaiti, ei pidä puhua”. Etsin valtimoa enkä kauhukseni löydä sitä, toisinaan se tuntuu hyvin heikkona. Mutta Vladimir Iljitš puhuu taas jotain, pyydän vaativasti häntä olemaan vaiti, vastaukseksi hän hymyilee ja heilauttaa epämääräisesti kättään. Kuuntelen sydäntä, joka on kääntynyt jyrkästi oikealle, ääni on selvä mutta heikonlainen. Koputtelen kevyesti ja sukkelaan rintaa, koko vasen puoli vastaa kaiuttomasti. Todennäköisesti on vuotanut paljon verta vasempaan keuhkopussiin, pleuraan, mikä olikin kääntänyt sydämen niin kauas oikealle. Tuntuu helposti vasemman olkaluun murtuma likipitään ylimmän ja keskimmäisen kolmanneksen rajalla. Tarkastus, niin varovaisesti kuin sen teinkin, tuotti varmasti kovaa kipua, mutta Vladimir Iljitš rypisteli vain hieman kasvojaan päästämättä huudahdustakaan tai voihkaisua.

Tarkastukseni tuloksista ilmoitan kiireesti V. A. Obuhille, joka seisoo siinä vieressäni kumartuneena katsomaan haavoittunutta. V. A. Obuh hyväksyy kaikki objektiivisen tarkastukseni havainnot myönnellen koko ajan kuiskaavalla äänellä: „niin, niin”, ja me kumpikin pyydämme kovasti Vladimir Iljitšiä pysymään liikkumatta ja äänettä. Vastaukseksi puheeseemme Vladimir Iljitš virkkamatta mitään hymyilee. Menemme toiseen huoneeseen neuvottelemaan, ja sinne mennessä Nadežda Konstantinovna ja kaksi minulle tuntematonta — en muista keitä he olivat — pysähdytti minut pienessä välieteisessä ja kysyi hiljaa: „mitä sanotte?” En voinut vastata muuta kuin: „paha haavoittuma, hyvin paha, mutta hän on vahva”.

Konsultaatiossa minun piti vastatulleena lääkärinä puhua ensimmäisenä. Sanoin mielipiteenäni, että siinä valtimon šokki johtui sydämen äkillisestä kääntymisestä oikeaan veren vuotaessa vasemman keuhkon läpiammutusta yläpäästä keuhkopussiin, eikä huomiomme keskionä ole tietenkään ammuttu käsi, vaan tämä niin sanottu hematothorax. Piti ottaa huomioon myös, miten erikoisesti ja suotuisasti kuula oli kulkenut lävistäen kaulan vasemmalta oikealle, aivan välittömästi selkärangan editse, sen ja nielun välistä haavoittamatta isoja kaulasuonia. Jos se kuula olisi millimetrinkin verran kääntynyt jommallekummalle puolelle, ei Vladimir Iljitš olisi tietenkään ollut enää elossa. Sotavuosien jälkeen meillä, kirurgeilla, oli hyvin runsaasti sotakokemusta, ja oli selvää, että jos potilas vain selviää

šokista, niin välitön vaara on ohi, mutta oli jällellä vielä toinen vaara, tartunnan vaara, kuulan mukana voi aina joutua elimistöön tartunta. Tätä vaaraa emme pystyneet enää ehkäisemään, me saatoimme ainoastaan olettaa sitä ja pelätä, koska se olisi ollut tuhoisa: peloitti miten käy sekä keuhkopussin kalvon että kaulassa olevan luotikanavan, joka nähtävästi oli lävistänyt monesta kohdasta kaulan sidekudoksen ja vielä sellaisen kuin nieluntakaisen sidekudoksen.

Lausuin julki kaikista näistä seikoista johtuvan huolestumiseni ja pelkoni, ja samoin tekivät toisetkin lääkärit. Määriteltiin vastaavat toimenpiteet aivan helposti: täysi lepo, kaikki huomio sydämen toimintaan, käsi piti toistaiseksi jättää unhoon, siihen pantiin vain kevyt kannattava side, etteivät tahattomasta liikkeestä hankautuvat katkenneet luut aiheuttaisi haavoittuneelle tarpeetonta kipua. Mielihyvin suostuin ja kannatin V. A. Obuhin ehdotusta kutsua illalla uuteen neuvotteluun tohtori Nikolai Nikolajevitš Mamonov, etevä terapeutti, joka osasi kerrassaan ihmeellisesti suhtautua potilaaseen. Sellaista lääkäriä me, kirurgit, tarvitsimme seurataksemme tarkemmin keuhkopussissa ja keuhkossa tapahtuvia muutoksia. Vähääkään epäroimättä ratkaistiin heti kielteisesti se kysymys, pitikö juuttuneet kuulat ottaa pois vai olla ottamatta.

Neuvottelun jälkeen harkittiin pitkään ja kauan Vladimir Iljitšin terveydentilasta annettavaa virallista tiedonantoa. Joka sana, jokainen pilkkukin oli harkittava hyvin perinpohjaisesti ja huolellisesti, sillä olihan annettava kansan ja koko maailman tiedoksi katkera totuus, ei tiedetty miten kaikki päättyy, mutta se oli sanottava sillä tavalla, että säilyi toivo.

Sen jälkeen menimme taas Vladimir Iljitšin luokse. Hänen sänkynsä vieressä istui Nadežda Konstantinovna. Vladimir Iljitš makasi levossa, toistimme taas tiukan pyyntömme pysyä liikkumatta ja ääneti. Vastaukseksi hän hymyili ja sanoi: „mikäpä tässä, kaikki on hyvin, tällaista voi sattua jokaiselle vallankumousmiehelle”. Pulssia ei vain tuntunut vielääkään. Illalla oli taas konsultaatio ja samaa joka päivä, aamuin illoin, ts. 4—5 viikkoa, kunnes kaikki asettui.

Pulssi palautui vasta kahden vuorokauden kuluttua, ts. tuli sellaiseksi, että sitä saattoi sanoa tyydyttäväksi. Neljän päivän kuluttua yleinen vointi oli niin paljon parempi, että sopi ajatella ryhtymistä haavoitetun käden oikeaan hoitoon.

Tartunnan vaara näytti olevan ohi, ja Vladimir Iljitšin voimakas olemus alkoi nopeasti selvitä keuhkopussiin tapahtuneesta runsaasta verenvuodosta. Neste väheni nopeasti, sydän palautui normaaliin asentoon, potilaan oli vähitellen yhä helpompi hengittää, mutta meidän, lääkäreiden, kävi vain sitä mukaa vaikeammaksi. Kysymys oli siitä, että heti paikalla kun Vladimir Iljitšin

vointi parani ja heti kun hänen äänensä hiukankin voimistui, kävi kerrassaan mahdolltomaksi pakoittaa häntä pysymään levossa, pakoittaa pysymään liikkumatta ja ääneti, saada hänet uskomaan meitä, ettei vaara ollut vielä kokonaan ohi. Hän tahtoi tehdä työtä ja olla selvillä kaikista asioista. Meidän määräilymme sai hänet aina hymyilemään hyvin herttaisesti, mutta täysin avomielisesti, niin kuin hän olisi sanonut: „uskon, uskon, että puhutte vilpittömästi, mutta...”. Juuri tuo „mutta” saikin meidät olemaan kiitollisia käden luunmurtumalle. Käsi oli ripustettu venymään, ja se sitoi Vladimir Iljitšin väkisinkin vuoteeseen. Käsi kasvettui hyvin paikalleen, ja noin kolmen viikon päästä ilmaantui jo niin hyvä liitos, ettei katsottu tarpeelliseksi pitää Vladimir Iljitšiä enää vuoteessa, koska venyttävää painoa voitiin aivan hyvin pitää potilaan ollessa pystyasennossakin.

Vladimir Iljitš otti aina meidät, lääkärit, ja nimenomaan minut hyvin ystävällisesti ja sydämellisesti vastaan, vaikka lausui monesti hyvin vilpittömästi ja kiihkeästi tyytymättömyytensä, että meitä pakoitettiin käymään kahdesti päivässä hänen luonaan ja jättämään siksi aikaa toiset potilaat. Vastasin hänelle siihen joka kerta: „Vladimir Iljitš, tähän olette myös potilas ja joka suhteessa vakava potilas”. Kerran hän vastasi minulle tästä „joka suhteessa” melko vihastuneesti: „Edistyykö tauti sitten siitä „joka suhteessa” toisin? Toverithan ne vain kiusaavat”. Sanoin siihen: „Ehdottomasti toisin, Vladimir Iljitš, ihan samoin kuin lääkäreillä: seitsemänteen sukuhaaraan taudit edistyvät aina jotenkin nurinkurisesti”. Vladimir Iljitš purskahti nauramaan ja alkoi ikävää koputtelua ja keuhkon kuuntelua varten riisua nauru suussa paitaansa sanoen: „Kyllä te aina otatte viimeisen sanan”.

Meidän, lääkärien, kieltä käyttäen voidaan sanoa, että paraniminen edistyi ihmeteltävän hyvin, keuhkopussiin vuotanut erite hävisi jäljettömiin ja keuhko oikein kokonaan. En muista meidän silloin panneen merkille mitään erikoista kalkkiutumiseen nähden, skleroosia ilmeni iän mukaan suhteellisesti. Käden liitos parani erinomaisesti, oli ainoastaan lievää kipua nervus radialiksen suunnassa. Lievän kivun lienee aiheuttanut se, että jokin katkenneen luun pala oli vioittanut tätä hermoa. Proteesitehdas valmisti käteen keveän poisriisuttavan nahkaproteesin, jossa oli pienet lastat, poisriisuttavan siksi, että kättä olisi voitu hieroa, ja lääkärien yhteisvaatimuksesta Vladimir Iljitš matkusti maalle muutamaksi viikoksi. Oli välttämättä mentävä jonnekin, sillä Kremlissä Vladimir Iljitš teki kuitenkin työtä, ja niin kovin pahan haavoittumisen jälkeen piti välttämättä levätä ja päästä voimistumaan. Syyskuun lopulla Vladimir Iljitš tuli näyttäytymään meille, hoitaville lääkäreille, ts. V. M. Mintsille, N. N. Mamonoville ja minulle. Vladimir Iljitš näytti voivan erinomaisesti,

hän oli reipas ja virkeä, keuhkojen ja sydämen puolesta oli kaikki täysin normaalia, käsi oli kasvettunut kiinni erinomaisesti, niin että proteesi voitiin vapaasti heittää pois; ei ollut muuta valittamista kuin kipeän käden peukalossa ja etusormessa epämiellyttävä, toisinaan kipeä tuntu, joka johtui edellämainitusta hermon vioittumasta. Siinä neuvottelussa päätettiin, ettei tohtori Mamonovilla ollut enää mitään tekemistä, mutta että me, kirurgit, tapaamme vielä toisemme puolentoista kahden viikon kuluttua. Tämän neuvottelun aikana Vladimir Iljitš keskusteli kanssamme kauan, kyseli minulta sairaalamme asioista, oli huolissaan siitä, että meillä oli vaikeuksia rakennusten lämmitämisessä, kirjoitti jotakin paperille muistiin, jolloin nauraan kauan sitä, ettei voinut löytää huoneestaan mistään paperinpalaa sanoi: „Tällaista se on puheenjohtajana olo”. Kysymykseeni, vaivaavatko häntä luodit, joista toinen, kaulaan jäänyt, oli hyvin helposti ja selvästi sormin tunnusteltavissa, hän vastasi kieltävästi ja sanoi tällöin nauraan: „ja poisvetämään niitä ruvetaan vuonna 1920, kun selvitään Wilsonista”.

Viimeisessä konsultaatiossa, kun me hyvästelimme Vladimir Iljitšiä, sattui sellaista, mikä todistaa Vladimir Iljitšin ihmeteltävää hienotunteisuutta ja tahdikkuutta. Puolueen Keskuskomitean nimessä minulle oli jo monta kertaa esitetty kysymys Vladimir Iljitšin hoidosta kuuluvasta palkkiosta. Siitä oli puhunut myös V. A. Obuh, jota minä puolestani pyysin hartaasti, ettei rahakysymystä nostettaisi.

Olin kertonut näistä keskusteluista tietenkin kollegoilleni Mintsille sekä Mamonoville; meistä tuntui kerrassaan mahdottomalta esittää laskua Vladimir Iljitšille, jonka toipuminen oli ollut sydämenasiamme.

Vladimir Iljitš itse ratkaisi tämän jutun hienotunteisesti ja hyvin. Viimeisessä konsultaatiossa ei ollut muita kuin V. M. Mints ja minä. Teimme tarkastuksen, keskustelimme vähän aikaa, pyysimme häntä jonkun aikaa hierottamaan kättään, sanoimme, että hänen oli välttämättä oltava varovainen ja huolehdittava siitä, että asunnossa olisi lämmintä. Tällöin Vladimir Iljitš nauratti meitä ja nauroi itsekkin: „Sanotte lämmintä, laitatin itselleni sähköuunin, ja kyllähän se laitettiin, mutta se onkin kuulemma asetuksen vastaista. Mitenkäs nyt? On kai sitä sentään pidettävä... lääkärien määräyksestä”. Rupesimme hyvästelemään (en muista kuka siinä vielä oli joukossamme — kaiketi Maria Iljinitšna), Vladimir Iljitš nousi seisomaan hieman hämillisen näköisenä ja sanoen „hetkinen” kutsui makuuhuoneeseen. Toisella kädellään hän ojensi kirjekuoren V. M. Mintsille ja toisella minulle. Ja todella kovasti hämmennyksissä hän sanoi: „Tämä on hoidosta — olen hyvin kiitollinen teille, olette haastannut minuun niin paljon aikaa.” Hämmennyimme Mintsin

kanssa hetkiseksi kumpikin ja pidimme kiinni kirjekuorista yht'aikaa Vladimir Iljitšin kanssa. Selvittyäni nolouden tunteesta sanoin vihdoin: „Vladimir Iljitš, ehkä voidaan tulla ilman tätä toimeen, uskokaa pois, meidän on hyvä mieli, että olette parantunut, vilpittömästi hyvä mieli ja olemme kiitollisia, että olette taas hyvässä voinnissa”. Myöskin hermostusta tuntien Mints sanoi jotain saman tapaista. Vladimir Iljitš katsoi minuun silmät hieman sirrissä, kiinteällä katseella, heitti kirjekuoret johonkin, varmaankin sängylle, tuli eteeni, aivan lähelle minua, puristi kättäni hyvin lujasti pannen toisen kätensä olalleni ja virkkoi silminnähtävän liikuttuneesti: „Heitetään pois... kiitos, vielä kerran kiitos”. Hän sanoi sen niin lämpimästi ja välittömästi, että minunkin tuli hyvä olla. Hän saattoi meidät ovelle, puristi vielä kerran olkaani eikä kättä ja sanoi: „Sanokaa jos tarvitsette jotakin”. Kotiin tultuani soitin heti V. A. Obuhille, että nyt oli taakka pudonnut harteiltani, kerroin hänelle koko kohtauksen ja sanoin, että nyt oli palkkiokysymys luullakseni lopullisesti selvä. Palkkiosta ei sen koommin ollut puhetta kenenkään kanssa.

Talvi 1918—1919 oli meille, Soldatenkovin sairaalan¹ työntekijöille, hyvin vaikea, kärsittiin kylmää sekä nälkää. Sairaala sijaitsee 2 virstan päässä tullista², ja sen vieressä oli niinsanottu Petrovskin kasvitarha. Olisi ollut hyvin toivottavaa saada kasvitarha palveluskuntalaiskollektiivin tarpeita varten, koska se olisi ollut hyvänä apuna varsinkin perunanhankinnassa. Ruvettiin ajamaan asiaa, ts. edustajamme kulkivat loputtomasti jos joissakin virastoissa, mutta kaikki vaivannäkö oli hyödytöntä.

Yhdessä meidän sairaalamme ja Lokakuun sairaalan edustajien kanssa kirjoitin vihdoin anomuksen Vladimir Iljitšille. Sen toimitti perille Nadežda Konstantinovnan kautta tohtori F. A. Getier (tämä hoiti siihen aikaan Nadežda Konstantinovnaa ja kävi usein Lenineillä). Vladimir Iljitš ei ainoastaan auttanut meitä saamaan nopeasti kasvitarhan yhteiseen käyttöömme, vaan vieläpä muisti sen monesti aina myöhemminkin, soitti väliin minulle ja kysyi puhelimitse, kuinka kaikki sujui, tarvitsimmeko ehkä vielä jotain, ja monesti tuli polkupyörällä lähettejä tuomaan häneltä tämántapaisia kirjelappusia: „tov. Rozanov, mitä kuuluu kasvitaraan, mitä tarvitsette?” tai näin: „tov. Rozanov, saatteko sadon, kuinka paljon tulee miestä kohti? Terveiseni”. Kaikki me soldatenkovilaiset olimme hänelle äärettömän kiitollisia huolenpidosta. Herätti vain ihmettelyä, kuinka hän keskellä hirveää työkuormaansa saattoi muistaa sellaisen hiekkajyväsien kuin meidän kasvitaramme...

¹ Nykyisin Botkinille nimetty sairaala.— *Toim.*

² Tullí sijaitsi nykyisen Bielo-Venäjän aseman luona.— *Toim.*

Huhtikuun 20 päivän iltana 1922 minulle soitti N. A. Semaško ja pyysi tulemaan seuraavana päivänä Vladimir Iljitšin luo. Berliinistä oli tulossa professori Borhardt konsultaatioon, koska Vladimir Iljitšiltä oli poistettava luodit. Ihmettelin sitä hirveästi ja kysyin: „miksi?” Semaško kertoi minulle, että viime aikoina Vladimir Iljitšiä olivat alkaneet vaivata päänsivut, professori Klemperer (huomattu saksalainen professori, terapeutti) oli ollut konsultoimassa. Klemperer oli lausunut olettamuksenaan ja ilmeisesti melko varmuna olettamuksenaan, että kivut johtuivat Vladimir Iljitšin elimistöön jääneistä kuulista, joiden lyijy oli muka saanut aikaan myrkytyksen. Koska olin kirurgina nähnyt tuhansia haavoittuneita, tuntui tuo ajatus minusta suorastaan kummalliselta, minkä myös sanoin Semaškolle. Hän oli kanssani samaa mieltä, mutta konsultaatioon oli sittenkin mentävä.

Se oli mielenkiintoinen neuvottelu. Poikkesin hakemassa Borhardtin ja me lähdimme Kremliin yhdessä. Mukanamme oli myös eräs naislääkäri, en muista hänen nimeään, hänet oli velvoitettu olemaan tulkkina. Meidät vietiin suoraan Vladimir Iljitšin työhuoneeseen, hän tuli heti luoksemme, tervehti ja sanoi tulkille, ettemme tarvitse häntä, „puhumme kaikesta omin neuvoin”, ja kutsui meidät asuntoonsa. Siellä hän kertoi meille lyhyesti mutta hyvin perusteellisesti päänsivusta ja Klempererin konsultaatiosta. Kun Vladimir Iljitš sanoi, että Klemperer oli kehottanut poistamaan luodit, koska niiden lyijy saa aikaan myrkytyksen ja synnyttää päänsivua, Borhardtin silmät aluksi laajenivat ihmetyksestä ja hän tuli sanoneeksi *unmöglich* (mahdotonta), mutta sitten luultavasti huomaten sen sopimattomaksi, koska voisi loukata berliiniläisen kollegansa auktoriteettia, alkoi puhua joistakin sensuuntaisista uusista tutkimuksista.

Puolestani sanoin varmasti, etteivät luodit olleet lainkaan syyssä päänsivuihin, että se oli mahdotonta, sillä luotien ympärille oli kasvanut tiivis sidekudos, jonka läpi ei päässyt mitään elimistöön. Kaulassa, rintalastan ja solisluun oikeanpuoleisen nivelliitoksen kohdalla oleva luoti oli helposti sormin tunnusteltavissa, sen poistaminen ei ollut vaikea tehtävä enkä vastustanut sitä, mutta olin jyrkästi sitä vastaan, että kuula poistettaisiin vasemmasta olkavarresta. Luoti oli syvässä, se oli vaikeasti etsittävässä, eikä se lainkaan vaivannut Vladimir Iljitšiä sen enempää kuin toinenkaan luoti, ja operaatio tuottaisi vain kerrassaan tarpeetonta kipua. Vladimir Iljitš oli samaa mieltä ja sanoi: „Otetaan nyt sitten toinen pois, että minut jätettäisiin rauhaan ja ettei kukaan luulisi turhia”.

Sovittiin, että seuraavana päivänä luotien asema tarkastetaan röntgenkojeella akateemikko Lazarevin instituutissa. Röntgen-tarkastuksessa luodit näkyivät erinomaisesti, ne olivat hieman muuttaneet paikkaa siihen verrattuna, mitä olimme nähneet

röntgenogrammeista haavoittumisen jälkeen. Otettiin röntgenkuvia eri suunnista. Sen jälkeen Vladimir Iljitš meni P. P. Lazarevin seurassa katsomaan Fysiikan instituuttia, mutta tästä tarkastusmatkasta ei tullut mitään, sillä ehdittyään huoneeseen, missä P. P. Lazarevin toimesta oli koottu Kurskin anomalia-aluetta koskeva aineisto, Vladimir Iljitš vaati P. P. Lazarevilta tämän aineiston äärimmäisen perusteellista esittelyä. Hän kuunteli hyvin tarkkaavaisesti, kyseli paljon, näkyi, että hän kiinnostui kysymykseen. Poislähtiessään Vladimir Iljitš pyysi, että P. P. Lazarev pitäisi häntä edelleenkin selvillä työn kulusta. Leikkauksesta sovittiin, että se tehtäisiin sairaalassani seuraavana, huhtikuun 23. päivänä ja että Vladimir Iljitš tulee sinne kello 12. Ehdotin, että Borhardt tulisi luokseni sairaalaan kello 11, sillä aioin näyttää hänelle kirurgiset osastot ennen leikkausta, mutta professori Borhardt pyysi lupaa saada tulla kello 10.30. En tietenkään ollut sitä vastaan, oletin, että hän tahtoi katsoa sairaalamme mahdollisimman tarkasti.

Borhardt saapui ja raahasi mukanaan hirvittävän ison ja raskaan, kaikenlaisia instrumentteja sisältävän matkalaukun, millä hämmästytti tavattomasti niin minut kuin kaikki assistenttinikin. Leikkaukseen tarvittiin aivan mitätön määrä välineitä, muutama verenvuotoa pysäyttävä nipistin, pinsetti, sondi, sakset ja leikkuveitsi — siinä kaikki, mutta hän toi kokonaisen röykkiön. Rauhoitin häntä sanoen, että meillä oli kaikki, aivan kaikki valmiina, oli valmiina novokaiiniliuoskin, oli myös käsineet, ja koska Vladimir Iljitšin tuloon oli vielä puolitoista tuntia, niin kehotin häntä tutustumaan kirurgian osastoon. Hän lienee ollut hermostunut ja sanoi haluavansa ryhtyä leikkauksen vaatimaan ennakkovalmisteluun. Sen jälkeen Borhardt alkoi puhua, että leikkauksen suorittaisin minä ja hän on assistenttina, vastasin hänelle siihen, että hänen on tehtävä leikkaus ja minä kernaasti assistoin. Borhardt toisti vielä moneen kertaan tämän ehdotuksensa, että hän on leikkauksessa apulaisena. Niinpä en vielä nytkään tiedä syytä, miksi hän puhui sellaista, luullakseni erikoisesta kohteliaisuudesta. Varsinaisesta leikkauksesta Vladimir Iljitš sanoi kerran sidonta-aikana minulle ja tohtori Otškinille: „Luulin, että koko se toimitus käy paljon sukkelammin. Minä olisin painanut tällä tavalla ja leikannut halki, luoti olisi putkahanut ulos. Se oli kaikki vain komeutta varten”. Ei auttanut muu kuin nauraa ja olla melkein samaa mieltä.

Vladimir Iljitš tuli täsmälleen kello 12, hänen mukanaan tov. Belenki ja vielä joku vartiosta. Saapui myös N. A. Semaško. Leikkaushuoneeseen tuli tietenkin ainoastaan Semaško, joka kysyi minulta kuka tekee leikkauksen. Vastasin hänelle: „Tietenkin saksalainen, mitä varten hän sitten olisi tullut?” Semaško oli samaa mieltä. Leikkaus onnistui kaikin puolin hyvin. Vladimir

Iljitš ei ollut ilmeisestikään lainkaan hermostunut, juuri leikattaessa vain hieman nyrpisti kasvojaan. Olin varma, että leikkaus oli pikaista laatua ja Vladimir Iljitš pääsee kotiin sen jälkeen puolen tunnin päästä. Borhardt oli kategorisesti sitä vastaan ja vaati, että potilasta pidetään sairaalassa ainakin vuorokausi. En tietenkään väittänyt sitä vastaan, koska laitoshoido on aina paljon rauhallisempaa. Mutta minne minun oli pantava sellainen potilas kuin Vladimir Iljitš? Osasto oli täpösen täynnä ja — ketä? Tiesin mitä kukin poti, mutta minulla ei ollut käsitystäkään siitä, mitä saattoi olla potilaiden mielessä. Neuvoteltuani yllilääkärin V. I. Sokolovin kanssa päätimme panna Vladimir Iljitšin 44. huoneeseen naisten osastolle, siellä oli erillinen huone, iso-laattori ja siellä makaava potilas voitiin vaivatta siirtää yleiseen huoneeseen. Vladimir Iljitš oli aluksi kovasti vastaan eikä halunnut jäädä sairaalaan „tyhjänpäiväisen takia”. Piti suostutella ja selittää, että kokaiinin jälkeen saattoi tulla kuvotusta ja oksetusta tai voi alkaa päänkipu, ja meidän on mukavampi pitää häntä silmällä. Vladimir Iljitš ei myöntynyt pitkään aikaan suostutteluamme, viimeisenä pisarana lienevät olleet minun sanani: „Olen valmistanut teitä varten huoneenkin naisten osastolle, Vladimir Iljitš”. Vladimir Iljitš purskahti nauramaan ja sanoen „minkäs teille mahtaa!” jäi sairaalaan.

Tämä odottamaton sairaalaan sijoittaminen ei tietenkään tuottanut paljon vaivaa meille, sairaalan väelle, vaan etupäässä vartiolle ja huolestutti Nadežda Konstantinovnaa sekä Maria Iljinišnaa, jotka soittivatkin minulle ja tulivat sitten käymään. Maria Iljinišna oli huolissaan, ruokitaanko Vladimir Iljitšiä. Rauhoitin häntä sanoen, että pidämme huolen kaikin puolin, syötämme sekä juotamme.

Kuten jokaisesta sairaalaan tulevasta potilaasta, Vladimir Iljitšin nimelle kirjoitettiin kaikki asiaankuuluvat paperit, tehtiin sairaskertomus, jonka täytti ylilääkäri V. I. Sokolov. Vladimir Iljitš alistui vastaansanomatta sairaalajärjestykseen, otti hyvin ystävällisesti vastaan tohtori Sokolovin, vastasi kaikkiin hänen kysymyksiinsä, antoi kuunnella ja koputella itseään. Siitä sairaskertomuksesta saanen panna merkille viimeiset rivit: „Hermostossa — yleinen neuroosi, toisinaan huono uni, päänsärkyä. Spesialistit ovat todenneet liikeyrityksestä johtuvaa neurasteenia”.

Kello 7 tienoissa illalla pikkupoikani sai pahan haavan jalkaansa, hänet piti viedä sairaalarakennukseen, neuloa ja sitoa haava. Käväisin Vladimir Iljitšin luona, kerroin hänelle tapauksesta, ja sen jälkeen hän kysyi minulta joka päivä poikani jalkaa, kunnes se parani. Vladimir Iljitšille olikin luonteenomaista sellainen huomaavaisuus toisia kohtaan. Vladimir Iljitšin vointi oli oikein hyvä, kysymykseeni, tarvitsiko hän jotain, hän vastasi

osoittaen ovella seisovaa toveri Belenkiä: „Sanokaa hänelle, etteivät he olisi kovin levottomia eivätkä häiritsisi potilaita”. Kun klo 11 tienoissa kävin sairaalarakennuksessa uudestaan, Vladimir Iljitš jo nukkui.

Borhardt tuli seuraavana aamuna, haava sidottiin uudestaan, ja Vladimir Iljitš pääsi kohta puolelta päivin kotiin. Teimme Borhardtin kanssa vielä kerran sidonnan, sitten hän matkusti pois, ja haavaa hoidimme jo apulaiseni tohtori A. D. Otškinin kanssa, mukanamme oli aina myös leikkausvälskärini K. M. Grešnova. Haavaa hoidettiin tamponoimalla, ja sen arpeutumisen kesti noin kaksi ja puoli viikkoa, haava parani aivan hakartelutta; Vladimir Iljitš pysytteli haavan tähden muutaman päivän Kremlissä ja sitten kävi sidonnassa Gorkista käsin. Joka kerta Vladimir Iljitš harmitteli sitä, että me jouduimme sidontaan kuluttamaan paljon aikaa ja aikoi aina vain ruveta käymään sidottamassa sairaalassa. Piti vakuuttaa, että teimme sen aivan auliisti ja että meidän oli paljon rauhallisempaa suorittaa sidonta täällä kuin sairaalassa. Vladimir Iljitš jätti meidät muuttaman kerran teelle, kesti vieraanvaraisesti keskustellen kaikenlaisista aiheista. Haava oli jo arpeutunut, ja sitä piti katsoa päivän parin päästä siteen poistamiseksi kokonaan — niin sovittiinkin.

Kahden päivän kuluttua minut kutsuttiin klo 3 paikkeilla sairaalassa neuvottelusta puhelimeen. Puhelimessa kysyi Vladimir Iljitš: „Mitä te teette?” — „Istun kokouksessa, sen jälkeen menen kotiin”. — „Joko piankin?” — „Noin 15—20 minuutin päästä”. — „Hyvä on, tulen luoksenne parinkymmenen minuutin kuluttua”. Aion sanoa vastaan, mutta hän sulki puhelimen.

Vladimir Iljitš tuli todellakin parinkymmenen minuutin kuluttua ja tuli suoraan työhuoneeseeni. Yritin sanoa hänelle, että hän oli suotta vaivautunut, olisin tullut hänen luokseen. „Vladimir Nikolajevitš, olin aivan joutilaana juuri nyt, mutta te olitte työssä, ei siitä kannata puhua”. Otin pois kollodium-siteen ja sanoin, ettei sitä tarvita enää. „Sepä hyvä, kyllä minua jo kyllästyttääkin koko tämä joutava asia”. Sitten Vladimir Iljitš alkoi kysellä minulta, miten hän osoittaisi kiitollisuuttaan välskärilleni ja tarvitsiko ehkä tohtori Otškin jotain. Sanoin, että välskärini hermot olivat olleet koetuksella, hänen kasvattityttärensä oli sairastanut vastikään jotain lasten tarttumatautia, ja heidän olisi ollut oikein hyvä päästä Krimille parantolaan. Vladimir Iljitš kirjoitti asian muistikirjaansa ja sanoi sanovansa siitä Semaškolle. En osannut sanoa mitään tohtori Otškinista, mainitsin vain, että hänen vaimonsa sairasteli. Ryhdyin kyselemään Vladimir Iljitšiltä, miltä hänen yleinen vointinsa tuntui. Vladimir Iljitš vastasi, että yleensä hän voi jotakuinkin hyvin, ajoittain vain vaivasi päänkipu, toisinaan oli uni huonoa ja

mieliala kehno. Koetin saada Vladimir Iljitšin uskomaan, että hänen oli välttämättä otettava kunnon lepo, jätettävä joksikin aikaa syrjään kaikki tehtävät ja oleiltava aivan vapaasti ja huoltua. Ja hän sanoi siihen vastaten: „Itsenne teidän on levättävä, toveri Rozanov, olette myös aika huonon näköinen, lähtekää ulkomaille, järjestän teille matkan”. Kiitin häntä, mutta sanoin, että Saksan matkalla ei ainakaan saa lepoa, sillä siellä tulee väkisinkin kulkeneeksi klinikoissa ja sairaaloissa, mutta jos aikoi lomailla, niin oli parasta mennä vain Riianlahden rannalle. „Menkää sitten sinne” (Vladimir Iljitš järjesti minulle todellakin mahdollisuuden lomailla Riassa, ja välskärini teki Krimin matkan). Kiitin Vladimir Iljitšiä ja aloin taas suostutella puolestani häntä. Vladimir Iljitš kiitti minua lämpimästi hoidosta ja sanoi, että kyllä hän „sittenkin” ajattelee itseään ja koettaa levätä ja että siitä pitää erikoisesti huolta Maria Iljinitšna. Hän sanoi, että häntä huolestutti enemmän Nadežda Konstantinovnan terveys kuin omansa, sillä tämä oli ilmeisesti ruvennut huonosti tottelemaan Feodor Aleksandrovitšia (tohtori Getier'ta), ja pyysi sanomaan Getier'lle, että tämä suhtautuisi Nadežda Konstantinovnaan tiukemmin tai muuten hän sanoo aina voivansa hyvin. Vastasin siihen: „Samoin kuin tekin”. Vladimir Iljitš nauroja ja virkkoi kätellen: „Pitää tehdä työtä, pitää tehdä työtä”.

Erotessamme Vladimir Iljitš oli täysin hyvässä voinnissa ja lähti Gorkiin, mutta noin kolmen viikon kuluttua, toukokuun 26 päivänä 1922 Maria Iljinitšna soitti minulle kello kymmenen tienoissa aamulla ja puhuen hätäisellä äänellä pyysi tulemaan heille pian. „Volodja voi jostain syystä huonosti, on kipuja vatsassa ja oksetuttaa”,— hän sanoi. Auto tuli pian, poikettiin Kremliin ja sieltä lähdettiin sitten kahdella autolla Gorkiin mukanamme apteekista kaikki välttämätön myös lääkeruiskeita varten sekä kaikenlaisia lääkkeitä. Gorkiin lähtivät N. A. Semasško, Vladimir Iljitšin veli Dmitri Iljitš, tohtori L. G. Levin, tov. Belenki ja vielä joku.

Vladimir Iljitš asui tuohon aikaan pienen rakennuksen yläkerrassa; isoa taloa vielä sisustettiin. F. A. Getier oli tullut Himkistä jo ennen meitä ja tarkastanut Vladimir Iljitšin. Läsnoilleiden kertoman mukaan aluksi olisi voinut luulla, että sairaus johtui yksinkertaisesti vatsasta, ehkä kalasta, jota Vladimir Iljitš oli edellisenä iltana syönyt ja joka ei ollut muka aivan tuoretta, vaikka söivät sitä toisetkin eikä kellekään ollut siitä tullut mitään. Vladimir Iljitš oli nukkunut yön huonosti, istunut kauan puistossa ja kävellyt. F. A. Getier kertoi, että pahoinvointi oli jo loppunut ja särki päätä, mutta ikävintä oli se, että oikeanpuolisissa raajoissa oli havaittavissa pareesia (lievää halvautumista) ja jonkin verran vikaa puhe-elimessä. Määrättiin tilanmukainen hoito, ensi sijassa täysi lepo. Päätettiin kutsua konsultaatioon

neuropatologi, muistaakseni professori V. V. Kramer. Ja sillä tavalla vaikean taudin uhkaava aave tuli ensimmäistä kertaa näkyville tuona päivänä, ensimmäistä kertaa selvästi kuolema heristi sormeaan. Kaikki tietenkin ymmärsivät sen, omaiset vaistosivat ja me, lääkärit, tajusimme. Toista on ottaa tarkka selko taudin laadusta, selvittää paikallinen diagnostiikka, määritellä kivun luonne ja syy, toista on käsittää heti, että tila on uhkaava ja tuskin kestettävissä — lääkärille sellainen on aina raskasta. En ole neuropatologi, mutta minulla on aivokirurgiassa paljon kokemusta; väkisinkin ajatustoiminta kävi heti määrättyssä kirurgisessa suunnassa, mikä on usein kuitenkin varmintä eräiden aivotautien terapiassa. Mutta punnitsinpa mielessäni mitä diagnostiikkaa hyvänsä, ei kirurgialla ollut tässä asiaan puuttumista. Tauti saattoi kestää viikkoja, päiviä tai vuosia, ja tulevaisuus häämöitti kuitenkin kaikkea muuta kuin lupaavana.

Maaliskuun 10 päivänä 1923 V. A. Obuh soitti minulle illalla ja sanoi, että minua pyydetään osallistumaan vakituiseen päivystykseen Vladimir Iljitšin luona, joka voi huonosti. Seuraavana päivänä tov. Stalin soitti minulle samasta asiasta ja sanoi, että hän ja hänen toverinsa tietävät Vladimir Iljitšin suhtautuneen minuun oikein hyvin ja pyytävät minua myöntämään tähän päivystykseen mahdollisimman paljon aikaa.

Näin Vladimir Iljitšin 11. päivänä ja havaitsin hänen tilansa hyvin vaikeaksi, hänellä oli korkea kuume, oikeat raajat olivat halvautuneet kokonaan, afasia. Vaikka tajunta oli himmentynyt, Vladimir Iljitš tunsi minut, hän puristi terveellä kädellään kättäni monta kertaa ja sitä paitsi silitti kättäni varmaankin tulos-tani tyytyväisenä. Alkoi vaikeasti sairaan potilaan pitkälinen huolenpitoa vaativa hoito.

Hoitoa vaikeutti vielä se, että Vladimir Iljitš ei puhunut. Koko sanasto rajoittui muutamaan sanaan. Toisinaan pulpahti kerrassaan odottamatta sanoja: „Lloyd George”, „konferenssi”, „mahdottomuus” ynnä eräitä muita. Näille käyttämilleen sanoille Vladimir Iljitš yritti antaa jonkin merkityksen eleiden ja äänenpainon avulla. Toisinaan elehtiminen oli hyvin tarmokasta ja itsepintaista, mutta Vladimir Iljitšiä ei läheskään aina ymmärretty ja se pahoitti joka kerta hänen mielensä kovasti, vieläpä nostatti toisinaan varsinkin 3—4 ensimmäisen kuukauden aikana kiihtymyksen puuskia. Vladimir Iljitš karkotti silloin luotaan kaikki lääkärit, hoitajattaret ja apulaishoitajat. Nämä kaudet olivat äärettömän raskaita Nadežda Konstantinovnalle ja Maria Iljinitšnalle sekä meille kaikille. Kaikesta ulkonaisesta hoidosta piti huolta Maria Iljinitšna, eikä kukaan tiennyt milloin hän nukkui. Vladimir Iljitšin luokse ei päässyt ketään muita kuin Nadežda Konstantinovna, Maria Iljinitšna, päivystävät lääkärit ja hoitajapersonaali, johon pitää laskea kuuluvaksi myös

Pjotr Petrovitš Pokaln. Vladimir Iljitšiä nähtävästi kiusasivat konsultaatiot kovasti, ja hän oli niiden jälkeen alituisesti huonolla tuulella, varsinkin kun ulkolaiset olivat konsultoimassa. Ulkolaisista Vladimir Iljitš otti hyvin vastaan professori Försterin, josta täytyy sanoa, että hän itse suhtautui aina Vladimir Iljitšiin hyvin sydämellisesti. Mutta syksystä Vladimir Iljitš lakasi ottamasta Försteriäkin vastaan ja ärtyi kovasti, jos näki hänet sattumaltakin, joten loppujen lopuksi professori Försterin oli hoitoon osallistuessaan käytettävä ohjeenaan vain Vladimir Iljitšiä ympäröiviltä henkilöiltä saamiaan tietoja.

Raitis ilma, hoito ja hyvä ravinto tekivät tehtävänsä, ja Vladimir Iljitš toipui vähitellen ja lihoi. Tuli mahdollisuus ope- tella puhumaan. Käytiin ajelulla, käytettiin hyväksi jokainen päivä, milloin saattoi mennä ajelulle puutarhaan, puistoon. Potilas oli täydessä tajussa. Vladimir Iljitš naurahteli sanasutkauksille. Etsittiin sienä, mikä oli Vladimir Iljitšistä hyvin mieluisaa ajanviettoa, häntä nauratti kovasti se, etten osannut hakea sienä, hän teki pilaa minusta, kun kuljin sienien ohi, jotka hän näki jo hyvin kaukaa.

Kaikki sujui hyvin, puhutunnit tuottivat tiettyjä tuloksia, jalka voimistui niinkin hyvin, että saattoi sitoa jalkaterää fikseeraavan kevyen laitteen. Sitä mukaa kuin tunsii vahvistuvansa Vladimir Iljitš vieroksui toisten palveluksia ja vähensi ne vähimmäismäärään. Hän vaati päästä aterioimaan yhteiseen pöytään, oli toisinaan dieettiruokaa vastaan ja vastusti aina kaikenlaisia lääkkeitä nauttien mielellään ainoastaan kiniiniä, jolloin aina nauroi meidän ihmetellessämme, kuinka hän nieleksi aivan rauhallisesti niin kitkerää ainetta nenää nyrpistämättä.

Toistan, että kaikki sujui niin hyvin, että lähdin elokuussa lomalle rauhallisin mielin. Puolivälissä elokuuta sain Maria Iljinitšnalta kirjeen, sekin oli täysin rauhoittava, hän kirjoitti, ettei kaivattu enää lääkäreiden päivystystä ja että puhetta harjoitettiin niin pontevasti, että Vladimir Iljitšiä oli siitä vähän hillittäväkin. Syyskuussa piti lopettaa myös laupeudensisarten päivystykset, Vladimir Iljitš lienee yksinkertaisesti vaivautunut näiden läsnäolosta.

Puheharjoitukset ja myöhemmin myös kirjoitusharjoittelu jäi kokonaan Nadežda Konstantinovnan huoleksi. Hän antautui siihen tehtävään erinomaisen kärsivällisesti ja rakastavasti, ja opiskelu tapahtui aina kahden kesken. Sitä varten erikoisesti kutsutut lääkärit eivät saaneet Vladimir Iljitšin huomiota osakseen. Myöhemmin hän suorastaan epäsi heiltä pääsyn luokseen ja kiihtyi siitä kovasti, joten he vain johtivat noita oppitunteja ja antoivat Nadežda Konstantinovnalle erikoisohjeita. Kaikki näytti sujuvan hyvin, niin että vastoin kaikkea lääkärin logiikkaa mieleeni juolahti väkisinkin: entä jospa kaikki tulee kuntoon ja

Vladimir Iljitšistä tulee kuitenkin vielä työntekijä vaikei ehkä täydessä mitassa.

Lomalta palattuani kävin muutaman kerran tapaamassa Vladimir Iljitšiä mukanani tohtori N. N. Prigorev sekä ortopedisten jalkineiden tekijä, että potilaalle olisi saatu mukavat jalkineet, aluksi tavalliset ja sitten myös talvijalkineet. Vladimir Iljitš otti meidät aina ystävällisesti vastaan, antoi kernaasti koettaa kenkiä, opetteli kanssani kävelemään ja keppi kädessä liikkui miltei avutta. Illastaessaan kanssamme hän kestitsi meitä ja istui pöydässä pitkät ajat osallistuen keskusteluun vähäsanaisilla puhevaroillaan, josta me opimme loppujen lopuksi ymmärtämään jokseenkin paljon. Joka kerta näiden käyntieni aikana hän oli hyväntuulinen.

Ja yhtäkkiä tuli kuolema, joka aina yllättää vaikka olisi odotettavissakin. Lääkäreistäkin tuskallinen ruumiinavaus. Hirmuinen aivosuonten kalkkiutuma ja ainoastaan kalkkiutuma. Ei ollut niinkään ihmeteltävää se, että ajatus jaksoi toimia kalkkiutuman niin kovasti muuttamissa aivoissa, kuin se, että hän oli voinut elää niin kauan sellaisin aivoin.

V. D. BONTŠ-BRUJEVIŠ

UNOHTUMATON KÄVELYMATKA

Vuoden 1918 elokuvakronikassa on sellainen kohta, että V. I. Lenin on Kremlissä kävelyllä. Elokuvanauha on syyskuulta 1918, ajalta, jolloin haavoittumisen jälkeen Vladimir Iljitš alkoi toipuessaan käydä työhuoneessaan Kansankomissaarien Neuvostossa.

Leninin paranemisesta oli julkaistu yksityiskohtaisia tiedonantoja. Mutta näiden tiedotusten jälkeenkin aivan samoin kuin Vladimir Iljitšin sairauden aikana Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitohallintoon tuli loputtomasti kyselyjä Leninin voinnista. Yhtä mittaa kävi työläisten, ammattiliittojen tai eri tehtaiden valtuuskuntia. Siinä kaikessa tuntui suuri hätä, joka oli kuten myöhemmin kävi selville, provokatoristen huhujen synnyttämä, sillä vihamieliset ainekset levittivät valheellista tietoa, että Lenin oli muka kuollut.

Siitä koitui johtopäätös, että Vladimir Iljitš piti näyttää kansalle niin pian kuin suinkin. Lääkärien lausunnon mukaan hän ei voinut mennä esiintymään mihinkään joukkokokoukseen ennen kuin kolmen kuukauden kuluttua. Silloin tehtiin päätös filmata Vladimir Iljitš elokuvakroniikkaan millä keinoin hyvänsä. Mutta filmaus oli järjestettävä sillä tavalla, ettei Vladimir Iljitš huomaa operaattoreita, muuten hän ei anna kuvata itseään. Tehtiin tällainen suunnitelma: elokuvaoperaattorit tulevat kauniina aurinkoisena päivänä Kremliin, asettavat laitteensa nurkkain taakse, rakennusten seinäin syvennyksiin, keisaritykin lähelle ynnä muihin paikkoihin, missä Vladimir Iljitš tapasi käydä kävelyllä. Sovittiin siitäkkin, että kun menen V. I. Leninin mukana kävelyille, väistyn tuon tuostakin syrjään, että elokuvaoperaattorit saavat filmatuksi hänet yksin.

Pian koitti aurinkoinen ja lämmin syyspäivä. Annoin puhelimitse tiedon elokuvatyöntekijöille, että sopi valmistautua. Vladimir Iljitšille sanottiin, että hänen oli välttämättä mentävä

kävelyllä kello yhden tienoissa päivällä, se oli lääkäreiden tiukka vaatimus.

Sovittuna aikana muistutin Vladimir Iljitšille, että oli mentävä kävelyllä. Hän nousi sukkelaсти, otti lippalakkinsa ja sanoi:

— Lähdän ilman päällystakkia. Tänään on ihana päivä!

Ulos tultuamme lähdimme asfalttikäytävälle. Yritin kääntää Vladimir Iljitšin huomion pois lähi ympäristöstä ja kerroin hänelle juuri tuoreimmasta postista saamiani hyvin hauskoja tietoja: viljan ynnä muiden elintarvikkeiden kuljetuksesta rautateillä ja siitä, miten Sokolnikissa oli Leninin toimeksiannosta monia hyviä huviloita kunnostettu sairaiden lasten hoitoloiksi ja metsäkouluiksi. Vladimir Iljitšillä oli alituisesti mielessä huolenpito lapsista ja hän kuunteli aina kernaasti sellaisia tiedotuksia.

Vladimir Iljitš käveli ilmeisesti mielihyvin. Kirurgin neuvosta hän yritti koko ajan verryttää haavoittunutta vasenta kättään heittämällä sitä selän taakse niin, että kosketti oikeaan lapaan. Hän ei pystynyt tätä liikettä vielä suorittamaan, sillä käden lihakset eivät olleet vielä kylliksi voimistuneet eivätkä norjistuneet.

Sopivalla hetkellä pysyttelin hänestä jonkin matkan päässä. Se ei jäänyt huomaamatta hänen katseeltaan.

— Mitäs te menette sivuun, hyvä mies! Jos kerran on lähdetty, niin kävellään yhdessä! — hän sanoi.

Niin me tulimme keisarirytkin luokse. Ehdotin, että mennään edelleen.

— Houkuttelevaa, mutta en voi. On ehdittävä kello neljään mennessä kirjoittaa yhtä ja toista ja puhutella kahta toveria, joiden pitäisi tulla.

Ja Lenin pyörähti äkkiä paluusuuntaan.

Kuljettuaan muutaman kymmenkunta askelta hän jäi katsomaan suoraan eteenpäin ja sanoi:

— Katsokaa, tuolla joku juoksee ja kantaa jotain selässään. Sehän on filmaaja!..

Ymmärsin, ettei asiaa voinut salata Vladimir Iljitšiltä sen pitemmälle.

— Aivan oikein,— vastasin,— elokuvaoperaattori se on ja heitä on täällä paljon. Teidät on filmattu...

— Mutta kuka teille on antanut luvan? — hän kysyi.— Ja miksi ette sanonut etukäteen?

— Siksi, että ette olisi lähtenyt filmattavaksi, ja se on kerrassaan välttämätöntä.

— Se on totta, etten olisi lähtenyt. Te siis narrasitte minua? Kuinka voitte tehdä näin, Vladimir Dmitrijevits? — sanoi hän moittivasti.

— Työläisten pitää saada nähdä teidät millä keinoin hyvänsä. Puhumaan ette pääse vielä kolmeen kuukauteen...

— Se nyt on vielä...

— Niin sanovat lääkärit. Työläiset ovat levottomia ja tahtovat tietää kuinka edistyy toipumisenne. Ja me päätimme näyttää teidät elokuvakankaalla kävelyllä. Kronikan panemme kiertämään ensi vuorossa kaikille työläisklubeille.

— Jos sitä kerran tarvitsevat työläiset, niin se riittää pahan tekonne lunnaiksi...

Lähdimme eteenpäin naureskellen ja pilailten, kuinka se kaikki oli järjestetty.

Huomatessaan, että „salaliitto” oli paljastunut, elokuvaoperaattorit tulivat esiin joka puolelta ja kuvasivat keskustelukohdauksemme. Siinä on onnistunut kuva: Vladimir Iljitš tuli filmiin iloisesti nauravana.

Lenin lähti kotia kohti melko nopeaa vauhtia. Pyysin häntä hidastamaan käyntiä ja hetkeksi pysähtymään, itse menin syrjään. Operaattorit, jotka toimivat jo avoimesti, saivat Vladimir Iljitšistä kuvan, kun hän seisoo asfalttikäytävällä oikea käsi taskuun piilotettuna.

Kuvanoton jälkeen suuntasimme askelemme ovelle. Nousin portaita Vladimir Iljitšin mukana saattaakseni hänet työhuoneeseen.

Tultuaan sinne reippaana, tyytyväisenä ja kävelystä virkistyneenä Lenin syventyi heti lukemaan kirjeitä ja papereita.

Filminauha valmistettiin jonkun ajan kuluttua sen jälkeen kuin se oli tarkastettu Kremlissä. Julkaistiin filmi nimellä „Vladimir Iljitš kävelyllä Kremlissä”. Ensiksi sitä näytettiin valkokankailla Moskovon työläiskortteleissa ja sen jälkeen sitten kaikkialla.

Yleisön ihastus oli sanoinkuvaamaton. Vladimir Iljitšin tullessa kankaalla näkyviin kaikki nousivat seisomaan ja osoittivat kauan suosiotaan salin kajahtellessa huudoista: „Eläköön Vladimir Iljitš!” Monet itkivät ilosta, kun näkivät palavasti rakastetun johtajan elossa ja reippaana.

A. M. SYSOJEVA

ULJANOVIENT PERHEESSÄ

Tunsin Uljanovit jo Pietarissa, jonne tulin Vologdan läänistä. Tunsin heidän äitinsä.

Vladimir Iljitš ja Nadežda Konstantinovna olivat siihen aikaan ulkomailla, enkä nähnyt heitä.

Tutustuin Uljanoveihin Ivan Vasiljevitiš Babuškinin kautta, joka on serkkuni ja joka oli jo paljon aikaisemmin suositellut minua heille kotiapulaiseksi. Tulin heille vuonna 1908 ja asuin 3½ kuukautta, sitten lähdin pois, sillä Maria Iljiničiina matkusti ulkomaille Vladimir Iljitšin luokse. Kun Vladimir Iljitšiä haavoitettiin vuonna 1918 ja hän aikoi lähteä Gorkiin, Maria Iljiničiina pyysi Kržižanovskeja, joilla olin silloin, päästämään minut Gorkiin siksi aikaa kun Vladimir Iljitš oli siellä. En ollut tavannut Vladimir Iljitšiä sitä ennen enkä tuntenut häntä.

Vladimir Iljitš oli jo Gorkissa, kun tulin sinne.

Jostain syystä kainostelin häntä kovasti ja minua hermostutti sinne lähtö. Mutta hän olikin aivan tavallinen. Hän tuli minua kohti, hymyili ja antoi kättä sanoen:

— Tämäkös se on Sanja?

Hän sanoi minua aina Sanjaksi.

Asuimme Gorkissa kolme viikkoa, Vladimir Iljitš tuli oikein hyvään kuntoon ja muutimme takaisin Moskovaan. Palasin sitten taas Kržižanovskeille, heillä olin tammikuun 24 päivään 1919, sitten menin taas Uljanoveille ja heillä olin vuoteen 1923.

Minua pidettiin kuin perheen jäsentä. Olin aina emäntänä, minulta ei koskaan tilattu mitään ruoanvalmistuksessa, tein mitä oli tehtävissä ja niin kuin osasin.

Vladimir Iljitš teki aina hyvin paljon työtä, ja kotielämä ja -olot olivat aivan yksinkertaiset.

Toisinaan jos satuin valmistamaan jotain vähän parempaa, niin Vladimir Iljitš sanoi ehdottomasti:

— Mitä varten tällaista? Ei sovi, pitää laittaa yksinkertaista.

Sanon suoraan, että koetin olla aina täsmällinen ja valmistaa kaiken määrätunniksi. Kaikki aterioivat yhdessä.

Päivällisen jälkeen Vladimir Iljitš lepäsi aina vähän aikaa, sitten istuutui työn ääreen, kävi hakemassa lasillisen teetä ja meni taas työhuoneeseensa. Hän joi usein teetä seisoltaan, suoraan keittiössä.

Hyvin usein hän otti itse illallista, kun tuli kotiin myöhään, eikä pitänyt siitä, että olisin odottanut häntä.

— Käykää levolle, älkää koskaan odottako minua, saan itse kaiken,— hän sanoi.

Jos hän tuli aikaisemmin, niin söi illallista enimmäkseen keittiössä.

Suhteet olivat aivan kotoiset, olin kuin perheen jäsen. Elämä kulki kulkuaan, kaikki luisti jotenkin oikein hyvin.

Muistan, kuinka vuonna 1920 oli määrätty vapputalkoot. Vladimir Iljitš aikoi lähteä talkoisiin, ja sen tähden illastettiin tavallista aikaisemmin, koska hänen piti käydä varhain nukkumaan.

Illallispöydässä Nadežda Konstantinovna ja Maria Iljinična nauroivat, kuinka Vladimir Iljitš rupeaa työhön luullen, että hän puhui työhönmenosta leikillään.

He ehdottivat, että hän viettäisi talkoot tekemällä huoneessaan työtä myös kello 8:sta aamulla, mutta hän sanoi päättävästi, että menee pihakentälle, joka oli suunniteltu puhdistettavaksi talkoilla. Siellä oli siihen aikaan paljon, kasoittain kaikenlaisia lankkuja ja hirsiä ja rautaromua ym.

Niinpä muistan, kuinka valmistin aamiaisen ja teen puoli kahdeksaksi ja menin herättämään Vladimir Iljitšiä, mutta hän oli jo valveilla ja sanoi:

— Kyllä, kyllä, olen jo jalkeilla, tulen heti.

Vladimir Iljitš söi kiireesti ja lähti pihaan. Sitten kerrottiin, että hän ei ollut tullut suoraan kentän keskusta, vaan kiertänyt sivusta, ettei häntä olisi heti huomattu. Kun hänet nähtiin, niin ihmeteltiin kovasti ja oltiin huolestuneita, kuinka Vladimir Iljitš jaksaisi tehdä niin raskasta työtä. Hän ei tietenkään totellut ketään ja ryhtyi työhön toisten mukana.

Minusta oli hyvin hauskaa katsoa, ja minäkin menin ja näin, kuinka Vladimir Iljitš kantoi tovereiden kanssa olallaan hirsiä, he nostivat hirren neljään mieheen ja kantoivat määrättyyn paikkaan.

Vladimir Iljitš teki työtä kello kahdeksasta kahteentoista, ja kun hän tuli kotiin, olivat kaikki alusvaatteet märkinä hiestä ja kengästä oli irronnut pohja.

Nadežda Konstantinovna sanoi hänelle leikillään:

— Ei sinua saa päästää sellaiseen työhön — mistä sinulle aina saa uusia kenkiä!

Toisinaan Vladimir Iljitšille lähetettiin lahjaksi ruoka-aineita, mutta hän oli kovasti sellaista vastaan ja pyysi aina antamaan ne lahjat lastenkoteihin.

Sattui sellaista, että kun paistoin jonkin kotipiirakan ja toin sen teepöytään, niin hän sanoi aina: — Mitä varten tällaista? — Hän leikkasi aina piirakan kahtia ja sanoi kenelle toinen puolisko piti antaa.

Vladimir Iljitš piti kovasti puhtaudesta. Jos hän sattui milloin näkemään, että leipä oli pöydällä peittämättä ja siihen lensi karpäsiä, niin hän huomautti siitä aina ja muistutti, että karpäsiltä oli kaikki peitettävä.

Kaupungissa ollessamme en nähnyt Vladimir Iljitšin juuri milloinkaan lepävään.

Gorkissa hän kävi joskus iltaisin pelaamassa linnapeliä tuolloin parantolassa lepäämässä olleiden tovereiden ja parantolan palveluskuntalaisten tai autonkuljettajain kanssa. Vladimir Iljitš pelasi innokkaasti tunnin tai puolitoista. Tuli ikään kuin hyvä olla, kun näki Vladimir Iljitšin pelaamassa linnapeliä, kun näki hänet lepäämässä eikä aina työtä tekemässä.

Tai muistuu mieleen vielä se, kuinka hän piti huolta kaikista muista. Jos joku oli käymässä Gorkissa kaupungista, niin Vladimir Iljitš aina sanoi:

— Älkää päästäkö ketään lähtemään nälkäisenä, syöttäkää ja tarjotkaa teetä.

Toisinaan vapaina hetkinä Vladimir Iljitš otti korin, lähti metsään sieneen ja oli aina hyvin tyytyväinen takaisin tullessaan, varsinkin jos kori oli täynnä.

Mutta sellaisia hetkiä, lepohetkiä, Vladimir Iljitšillä oli kovin vähän, enimmäkseen hän vain teki työtä, työtä ja työtä.

Sairautensakin aikana, vuoteenomana ollessaan, kun ei voinut kirjoittaa, Vladimir Iljitš jatkoi työntekoa sanellen ajatukseen pikakirjoittajalle.

Kun hän sairastui vakavasti, ei enää auttanut lepokaan.

Asuimme Gorkissa koko talven, ja Vladimir Iljitšiä vaivasi kuitenkin aina päänsärky ja unettomuus. Ryhdyttiin kaikkiin toimenpiteisiin, mutta paraneminen edistyi huonosti.

Ja kun hän joutui kokonaan vuoteenomaksi, niin alkoi hyvin tukala elämä. Nadežda Konstantinovna ja Maria Iljiničšna valvoivat yökaudet, olivat kaiken aikaa kovasti huolissaan, oli paljon puuhaa, kaikkia vaivasi väsymys ja hermot olivat pingolla. Sairastuin juuri silloin ja lähdin maalle. Niin erosinkin heistä kesäkuun 10 päivänä 1923 enkä enää sen jälkeen nähnyt Vladimir Iljitšiä.

R. B. BORISOVA

VUONNA 1918

Olin huhtikuussa 1918 työssä Nikolajevskin (nykyisen Pugatšovin) kaupungissa puolueen kihlakuntakomitean sihteerinä.

Siihen aikaan paikalliset puolue- ja neuvostoelimet muodostivat työläisistä, entisistä vanhan armeijan sotilaista, köyhistä ja keskivarakkaista talonpojista sotilasosastoja. Meillä oli näiden osastojen komentajana Vasili Ivanovitš Tšapajev.

Eri puolilla kihlakuntaa syntyi kulakkien salaliittoja ja kapinoita. Sen lakeuksilla liikkui Uralin kasakkain valkoisia joukkioita. Läheni lähenemistään kapinaan noussut tšekkoslovakialaisten sotavankien armeijakunta, jonka eserrät olivat yllyttäneet Neuvostovaltaa vastaan. Elokuun lopulla 1918 valkobandiittien onnistui murtautua Nikolajevskin lähelle. Melkein koko puoluejärjestö lähetettiin tulilinjalle. Palattuani rintamalta Nikolajevskiin tapasin Tšapajevin lennätinlaitoksessa. Hän oli kovasti kiihdyksissä. Elokuun 30 päivän iltana lennätin oli tuonut hirveän uutisen — Lenin oli haavoittunut pahasti. Tšapajev sanoi minulle: „Kuinka ihmeessä siellä Moskovassa eivät voineet varjella meidän Leniniä yhdeltä bandiitilta? Oh, olisipa minun sotureilleni uskottu Leninin vartioiminen, ei sellaista olisi tapahtunut koskaan!” Palatessaan tulilinjalle Tšapajev pyysi pyytämällä lähettämään hänen esikuntaansa niin usein kuin suinkin tietoja Leninin terveydentilasta.

Syyskuun 2 p:nä melkein juuri ennen taistelun alkua toin Tšapajevin esikuntaan lennättimitse saadun tiedon, että Vladimir Iljitš voi hiukan paremmin. Kerroin tämän rohkaisevan uutisen sotilaille pikakokouksessa. Kiväärin tiukasti kädessä Tšapajevin sotilaat vanhoivat kostavansa kaikille vallankumouksen vihollisille rakkaan Leninin haavasta. He pitivät sanansa. Tšapajevilaiset osoittivat siinä taistelussa ennennäkemätöntä uljuutta. He tuhosivat miesluvultaan monta kertaa isommat ja aseistukseltaan vankemmat valkoisten joukot.

Syyskuun alussa 1918, kun Tšapajevin sotilaat olivat vielä isoista taisteluista kuumissaan ja itse Tšapajev valmisti jo Samarana valtaamissuunnitelmaa, Nikolajevskin asemalle tulla pyyhälsi Trotskin „erikoisjuna”. En ollut päivällä kaupungissa enkä tiennyt, mitä kaupungissa oli tapahtunut erikoisjunan tultua.

Tullessani iltamyöhällä kihlakuntakomiteaan näin siellä, että „erikoisjunan” vartiosto ei päästänyt ketään komitean huoneistoon. Vaadin tiukasti, että minut päästetään kihlakuntakomiteaan. Salissa olijat alkoivat myös huutaa: „Kuinka sitä nyt tuolla tavalla, tähän on meidän sihteeri!” Ovella seisoneet puna-armeijalaiset päästivät minut. Tulin työhuoneeseeni. Siellä olivat puolueen kihlakuntakomitean kaikki jäsenet. Tšapajevilla oli kädessään paljastettu ase, Trotskilla samoin. Molemmat puhuivat kovalla äänellä, hyvin kiivaasti. Lyöden nyrkkiä pöytään Trotski sanoi: „Te lähette akatemiaan. Sellainen on Sotasiain kansankomissariaatin päätös ettekä voi siitä kieltäytyä. Tämä on minun määräykseni.” Tšapajev vastusti todistaen, ettei häntä saanut nyt ottaa pois rintamalta, etteivät hänen osastonsa pysty nyt nopeasti tottumaan taistelunkäyntiin toisen päällikön alaisina. Samara vallataan tuossa paikassa, hän ei lähde rintamalta, hän ei halua eikä voi lähteä nyt opiskelemaan. Mutta Trotski ei tahtonut kuulla mitään. Hän uhkasi ja vaati Tšapajevia matkustamaan viipymättä Moskovaan akatemiaan.

Puutuin puheeseen ja sanoin, ettei Tšapajevia sopinut todellakaan ottaa nyt pois rintamalta,— se oli kihlakuntakomitean mielipide. Trotski katsoi minuun halveksivan ivallisesti: „Mitä tuo merkitsee? Minä olen kansankomissaari. Tämä minun määräykseni ei voi olla peruutettavissa. Jos te, kihlakuntakomitea, puututte asiaan, niin saatte vastata siitä puolueen Keskuskomitean edessä”.

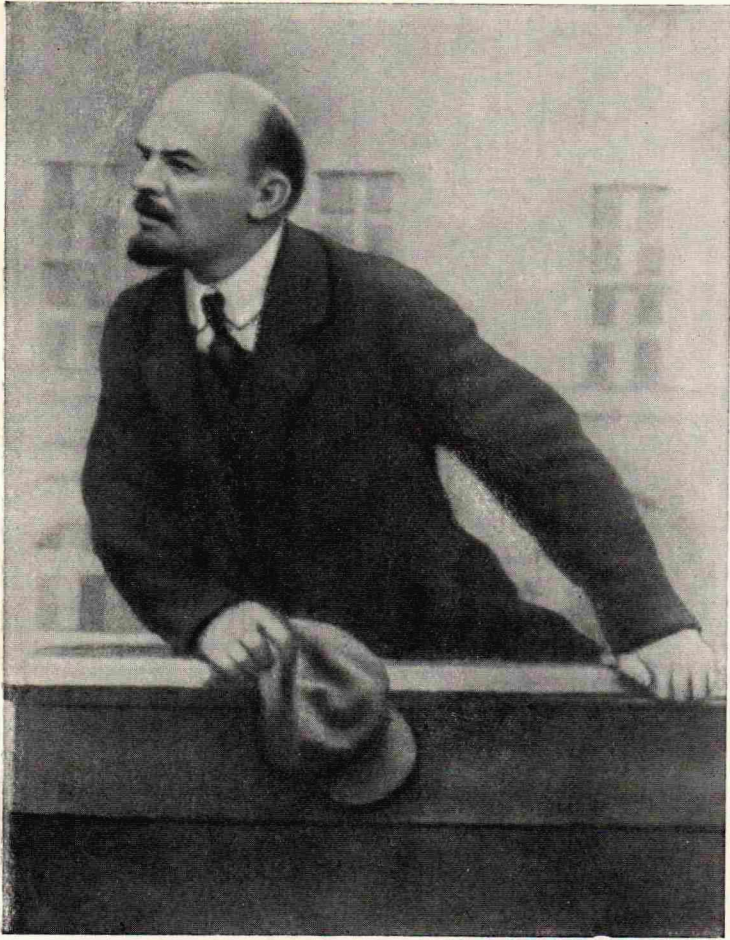
Tšapajev lähti akatemiaan, mutta vasta Samarana valtatuksen jälkeen.

Lokakuun alussa vuonna 1918 Nikolajevskin kihlakuntakomitea sai puolueen Keskuskomitealta ilmoituksen, että oli välttämättä lähetettävä joku opiskelemaan Puolue- ja neuvostotyön keskuskouluun. Puolueen kihlakuntakomitean päätöksellä siihen kouluun lähetettiin minut. Niin pääsin äkkiarvaamatta yhtäikaa Tšapajevin kanssa Moskovaan opiskelemaan.

Tulin Moskovaan puolivälissä lokakuuta. Eri puolilta maata kouluun oli kokoontunut lähes 800 kylien ja kihlakuntien työntekijää.

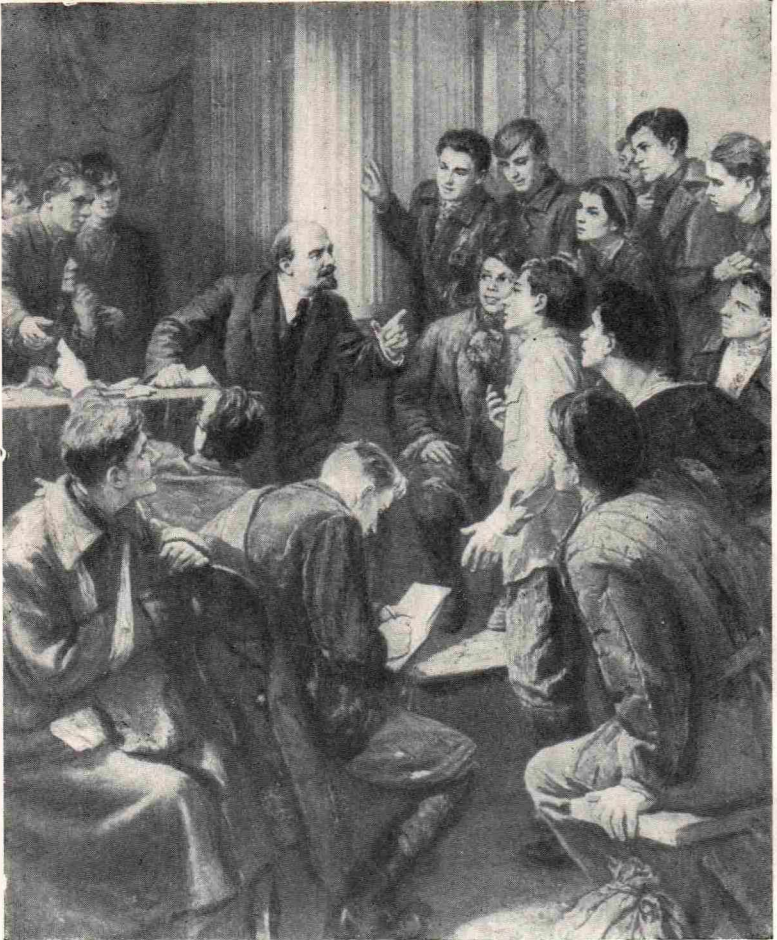
Valittiin kurssilaishallinto, johon minäkin tulin kuulumaan.

Ylettömästi työmäärästään huolimatta Vladimir Iljitš kiinnitti kurssilaisiin paljon huomiota. Hän puhui kursseilla monta kertaa. Myös toiset Keskuskomitean Politbyroon jäsenet opetti-

V. I. Lenin.

Valokuva, toukokuun 5 pnä 1920.

Vladimir Iljitš Lenin Venäjän Kommunistisen
Nuorisoliiton III kokouksen edustajain joukossa.

Taiteilija P. Belousovin taulusta.

vat kursseilla. Jakov Mihailovitš Sverdlov piti luentoja neuvostorakennustyöstä.

Joka kerta kun Vladimir Iljitš esiintyi kursseilla, hän kyseli ehdottomasti ennen alkua, kuinka oli ruokatarvikkeiden, kurssilaisten ruokailun laita. Vladimir Iljitšille valmistettiin tarkat tiedot kurssilaisista, näiden puolueenjäsenyydestä, koulusivistyksestä sekä yhteiskunnallisesta asemasta. Vladimir Iljitš osoitti erikoista huomiota naispuolisiin kurssilaisiin ja oli kiinnostunut tietämään, mitä työtä nämä olivat ennen tehneet kihlakunnissa ja kuinka edistyivät. Kursseilla ei ollut kovinkaan paljon koulun päättäneitä. Siellä oli enimmäkseen äskettäin puolueeseen liittyneitä työläisiä, jotka oli lähetetty maaseudulle työhön ja oli koottu nyt Moskovaan kouluun. Oli myös muutamia sellaisia, jotka olivat nousseet esiin maaseudun kommunistien keskuudesta, mutta heitä oli vähän. Varsin vähän oli sellaisia puolueenjäseniä, jotka olivat kuuluneet puolueeseen jo ennen vallankumousta.

Vladimir Iljitš lienee ottanut tämän seikan huomioon. Hän ei käyttänyt luennoissaan koskaan ainoatakaan vieraskielistä sanaa. Ja kerran hän eräessä luennossaan muistuttikin meille (oli puhe agitaatiomenetelmistä), että käyttäisimme yksinkertaista kieltä, että vain yksinkertainen kieli on selvintä ja ymmärrettävintä niille joukoille, joiden keskuudessa joudumme työskentelemään maaseudulla.

Vladimir Iljitš sanoi, että kihlakuntien työntekijäin tehtävänä oli nyt kaikkein tärkeimmän toimeenpano — heidän tulee lujittaa Neuvostovaltaa maaseudulla. Neuvostovallan pystyttäminen oli ollut suuri tehtävä. Proletariaatti oli tehnyt sen talonpoikain avulla. Ja nyt, sanoi hän meille, nyt oli autettava talonpoikaistoa rakentamaan Neuvostovaltaa, rakentamaan se niin, että se olisi todella vallankumouksellinen valta, todella kansanvalta. Ensimmäistä kertaa historiassa rakennamme aivan uutta hallitusmuotoa, ja meidän on opittava tekemään niin, että tämä uusi hallitusmuoto olisi kaikkein demokraattisin, aito demokraattinen valta (muistan, kuinka hän toisti sanat „aito demokraattinen valta”). Juuri teidän on opittava panemaan sellainen valta toimeen paikkakunnilla, kihlakunnissa, kunnissa ja kylissä.

Leninin puheessa oli niin syvällinen vakuuttavuus, että sen jälkeen jokainen ymmärsi, miksi tänne kansalaissodan riehuessa oikeastaan oli kutsuttu niin paljon työntekijöitä, käsitettiin mikä merkitys oli puolueopiskelulla tuona aikana.

Kerran riensin hengästyneenä koulurakennukseen, kun tiesin, että Vladimir Iljitš tulee luennoimaan. Kurssilaiset tungeksivat vielä käytävillä. Minut piiritti ryhmä huonetovereitani tiedottaen, että minua oli käynyt jokin sotilashenkilö kysymässä. Saadessaan tietää, että se oli kaikkien tuntema V. I. Tšapajev, he

hyökkäsivät kimppuuni kysellen hänestä. Emme huomanneet, kun ohitsemme kulkenut Vladimir Iljitš pysähtyi kuuntelemaan meidän melko vilkasta keskusteluamme.

Meidät kutsuttiin pian luokkaan. Ovella minut pysäytti koulun apulaisjohtaja, naishenkilö, (en muista nyt hänen nimeään) ja kehotti seuraamaan häntä. Oletin koulun hallintoasiain olevan tämän viivytyksen syynä ja pyysin hartaasti, että saisin mennä kuuntelemaan Vladimir Iljitšin puhetta. „Et myöhästy, tule mukaani”, rauhoitti hän vain. Lavalle vievällä käytävällä hän sanoi: „Vladimir Iljitš haluaa puhua kanssasi”. On vaikea selittää senhetkistä mielentilaani. Minut valtasi ilon ja hämäännysten tunne.

Pienessä huoneessa näyttämön edessä istui pöydän ääressä Vladimir Iljitš. Hän nousi seisomaan ja ojensi minulle kätensä kysyen:

— Mistä kihlakunnasta olette, toveri Borisova, ja mitä teette siellä?

Vastasin hänelle, että olin Nikolajevskin kihlakunnasta ja työskentelin siellä puolueen kihlakuntakomitean sihteerinä.

— Nikolajevskin? Sieltäkö, missä Tšapajev toimii?

Vastasin:

— Juuri siitä kihlakunnasta, Vladimir Iljitš, mutta valitettavasti Tšapajev ei ole nyt siellä, vaan opiskelee täällä akateemiassa.

— Miksi harmittelette sitä niin?

— Pahoittelen sitä, että hänet pakoitettiin lähtemään rintamalta, vaikka hänen olonsa rintamalla olisi kovin, niin kovin tarpeellista.

— Vai niin. Mutta minkä tähden te arvelette, että Tšapajev olisi nyt kovin tarpeen rintamalla?

Yhtäkkiä tulin ajatelleeksi, että nytpä ratkeaa nimenomaan se kysymys, jonka ratkaisua olimme monesti Tšapajevin kanssa koettaneet saada puolueen Keskuskomiteasta. Kenties juuri sen tähden rohkaistuini niin, että kerroin Vladimir Iljitšille Nikolajevskissa sattuneesta tapauksesta ja minkä tähden Tšapajevin piti mielestäni palata sotilasosastojensa johtoon.

— Lähettäkää hänet takaisin rintamalle, Vladimir Iljitš,— minä pyysin,— hän on siellä tarpeellisempi, ja koulua hän käy myöhemmin, käy ehdottomasti, hän haluaa itsekin saada tietopuolista oppia.

Vladimir Iljitš katsoi minuun hymyillen, kun aivan värisin kiihtymyksestä, ja sanoi: „Koulunkäynti on aina mahdollista ja aina tarpeellista. Mikäpä siinä, ajattelemme, ajattelemme ehdotustanne”. Sen jälkeen hän kysyi, palaanko takaisin Nikolajevskiin kurssit päätettyäni. Vastasin myöntävästi. Siihen Vladimir

Iljitš virkkoi: „Se on hyvä. Menkää sinne, teitä tarvitaan nyt siellä”.

Muutaman päivän kuluttua Tšapajev tuli luokseni. Hän sanoi hyväntuulisesti: „No niin, sain vihdoinkin luvan palata takaisin rintamalle. Siinä on varmaan ollut tekijänä sinun apusi”. Kerroin hänelle keskustelustani Vladimir Iljitšin kanssa. Tšapajev oli liikuttunut. Hän ymmärsi, että Lenin tiesi hänestä, vaikkei ollutkaan tavannut mieskohtaisesti.

— Lenin puhui aivan totta,— vastasi Tšapajev.— Minun kaltaisten työläisten ja talonpoikain, joilla on tiedot hyvin vähissä, pitää ehdottomasti opiskella. Voin sanoa sinulle ihan suoraan, että minun on tietomäärälläni hyvin vaikea sotia. Mutta minkäs teet, mehän taistelemme kansan asian puolesta ja sen tähden voitamme korkeasti oppineet kenraalitkin.

Kysyin häneltä, mitä hän oli saanut kolmikuukautisesta akatemiassa opiskelusta.

— Vaikka jouduin akatemiaan sopimattomaan aikaan ja toisten tahdosta, en ole kuitenkaan haaskannut aikaani täällä hukkaan.— Ja Tšapajev lisäsi:— Jos satut vielä vastaisuudessa puhumaan minusta Leninille, niin sano hänelle, että heti paikalla kun Tšapajev ja hänen sotamiehensä tekevät selvän vastavallankumouksesta, he tahtovat ehdottomasti ryhtyä sitten opiskelemaan oikein perusteellisesti.

Kurssien jälkeen sairastuin vaikeasti. Ja palasin Nikolajevskiin vasta helmikuun lopulla 1919. Maaliskuun alussa minut valittiin kihlakunnan puoluekonferenssissa toistamiseen kihlakuntakomiteaan ja edustajaksi VIII puoluekokoukseen.

Tauti oli tykkänään muuttanut näköni. Minusta tuntui silloin, etteivät lähimmät omaisetkaan voineet tuntea minua heti. Miten kovasti ihmettelinkään, kun Vladimir Iljitš kulkiessaan ohitseni VIII puoluekokouksen istuntosalissa ojensi heti kätensä sanoen: „Hyvää päivää, toveri. Edustatteko Nikolajevskin kihlakuntaa?” Ja hän kysyi vielä: „Kuinka Tšapajev, onko sotimassa?”

— Kyllä, sotimassa hän on, Vladimir Iljitš,— vastasin.— Nyt hän ei komennakaan enää osastoja, vaan divisioonaa.

— Entä onko hänellä yhteys puolueen kihlakuntakomiteaan?

— Kyllä, ja se yhteys tulee kestämaan koko ajan.

Puoluekokouksessa osallistuin agraarijaostoon ja erääseen komiteaan. Vähin erin olin myös sota-asiain jaoston istunnossa.

Maaliskuun 20 päivänä olin sota-asiain jaoston istunnossa, jossa käsiteltiin Punaisen Armeijan rakennekysymystä. Keskustelua käytiin tavattoman kiivaassa äänensävyssä. Edustajat, sotilashenkilöt, jotka olivat muodostaneet „sotilasopposition”, vastustivat sotilasspesialistien käyttämistä armeijassa ja kannattivat

päälliköiden valinnallisuutta asettuen Leninin linjaa vastaan tässä kysymyksessä.

Vihdoin rupesi Vladimir Iljitš puhumaan. Hän kysyi, ymmärsivätkö nämä työntekijät, ettei missään, ei ainoassakaan maassa, ei edes sielläkään, missä proletaarit ja työtätekevät joukot ovat valveutuneempia ja kehittyneempiä kuin Venäjällä, voida sosialistisen vallankumouksen voittaessa ja proletariaatin diktatuuria pystytettäessä rakentaa kommunismia muuten kuin niin, että uudella luokalla on välttämättömät tekniikan ja kulttuurin tietovararat. Mutta nämä tietovararat ovat porvarillisten spesialistien käsissä, ja enin osa heistä ei ole myötätuntoista proletariaatin diktatuurille. Samoin on laita sotilasalalla. Kurinalaista, taistelukuntoista ja voimakasta armeijaa proletariaatin diktatuurin suojelemiseksi kaikilta sen vihollisilta ei voida muodostaa ilman vanhoja upseereja ja everstejä. Sellaisen armeijan muodostamiseksi meidän tulee ottaa heidät palveluun ja pakoittaa heidät palvelemaan meitä — ensimmäistä proletaarista valtiota. Vasta sitten kun sellainen armeija on muodostettu, me saamme voiton kaikilla provarillisten vastavallankumousta vastaan taistelevilla rintamilla siitäkkin huolimatta, että erinäiset sotilasspesialistit voivat meidät pettää.

Puoluekokouksen maaliskuun 21 päivän istunnossa käsiteltiin sotilaskysymyksiä. Lyhyessä puheessaan Vladimir Iljitš selosti perusteellisesti tehtävää, miten Punainen Armeija on muodostettava sotilasspesialistien ja porvaristolta perityn tieteen avulla. Sellainen armeija on kyllin taistelukuntoinen päästäkseen voitolle niissä hirveissä yhteenotoissa, mitä syntyy vastaisuudessa nuoren Neuvostotasavallan ja sisäisen vastavallankumouksen sekä imperialististen valtioiden välillä.

Puoluekokouksen aikana saimme kokea alituisesti Vladimir Iljitšin väsymättömän huomion ja huolenpidon.

Seisoessani kerran Nadežda Konstantinovnan ja Maria Iljinitšnan seurassa Vladimir Iljitš kulki ohi. Hän kääntyi katsomaan meihin ja sanoi Nadežda Konstantinovnalle hymyillen: „Häneltäpä voitkin kysellä Tšapajevista. Hän kertoo sinulle kaiken siitä miehestä”. Ja Nadežda Konstantinovna kyseli minulta todellakin kaikkea, mitä tiesin Tšapajevista, missä hän oli nyt divisioonineen ja mitä hänelle nyt kuului. Erikoisen kiinnostuneesti ja vilkkaasti hän kyseli mikä Tšapajev oikein oli miehään, millainen perhe tällä oli, hänen syntyperästään, divisioonan kokoonpanosta, tehdäänkö Tšapajevin joukko-osastoissa kasvatuksellista puoluettyötä ja kuka sitä suorittaa. Lopuksi Nadežda Konstantinovna sanoi kertovansa sen kaiken Vladimir Iljitšille, tämä kun oli kovin kiinnostunut niistä asioista.

Edustajakokouksen täysistuntojen ja jaostotyön välisinä aikoina Vladimir Iljitš keskusteli monien edustajain kanssa.

Niiden joukossa minullakin oli onni saada puhua Vladimir Iljitšin kanssa. Minua tietenkin auttoi siinä Nadežda Konstantinovna. Tavatessaan minut edustajakokouksen istuntosalin ovella Vladimir Iljitš sanoi mihin ja milloin tulla. Ellei muistini petä, Vladimir Iljitš otti minut vastaan samana päivänä, maaliskuun 21 päivänä työhuoneessaan Kremlissä.

Lenin kyseli tarkasti, kuinka kihlakunnan asiat sujuivat, oliko kylissä paljon kommunisteja ja kuinka edistyi viljan hankinta. Kysymykset seurasivat toisiaan harvakseen, väliajoin, ettei minun huolinut vastata kerralla kaikkeen, mikä Vladimir Iljitšiä kiinnosti. Rohkaistuneena pyysin Leninin apua, että olisimme saaneet muutaman auton viljankuljetukseen. Kuunneltuaan sanottavani Vladimir Iljitš sanoi: „Vilja on meille *kovasti* tarpeen (hän painotti sanoja nimenoman näin). Kootkaa kaikki, *niin paljon kuin suinkin voi* koota viljaa kihlakunnassanne. Mutta muistakaa, että vilja on koottava niin, ettei tule tehdyksi virheitä ettekä kärjistä välejänne keskivarakkaisiin talonpoikiin. Kootkaa vilja. Kootkaa kaikin keinoin, viljaa tarvitaan”. Sen jälkeen Vladimir Iljitš nousi seisomaan ja tullen pöydän takaa pois jatkoi: „Mutta mitä tulee autoihin, toveri Borisova, niitä emme voi teille antaa. Autoja meillä on vähän ja ne ovat hyvin tarpeen rintamalle. Niin että joudutte vielä kauan käyttämään hevoskyytiä. Mutta pitääkään silmällä, että teette sen herättämättä talonpojissa tyytymättömyyttä. Te käytte sotaa ja teille on tärkeää, että talonpojat auttaisivat teitä eikä teidän vihollisianne”.

Toivoin vielä voivani kertoa Vladimir Iljitšille siitä, mitä kihlakuntajärjestöjen oli onnistunut tehdä kihlakunnassa toimivien 150 kommuunin ja arttelin auttamiseksi. Mutta nähdessäni, että olin jo vienyt Vladimir Iljitšiltä liian paljon aikaa sanoin harmitellen hyvästellessäni: „Enpä osannut kertoa kihlakunnan talonpoikaisyhteisöistä, vaikka vein teiltä näin paljon aikaa”. Vladimir Iljitš vastasi pahoitellen: „Siitä teidän olisi pitänyt aloittaakin, toveri Borisova. Nyt sitä vastoin saatte kertoa siitä yksityiskohtaisesti maanviljelyksen kansankomissaarille toveri Seredalle, joka tarvitsee kovasti niitä tietoja hallitukselle tekemäänsä selostusta varten”.

Kahta päivää myöhemmin jouduin kuitenkin odottamatta kertomaan Pugatšovin kihlakunnan kommuuneista myös Vladimir Iljitšille. Tämä keskustelu Vladimir Iljitšin kanssa tapahtui puistokäytävällä Kremlissä.

Kun olin ensimmäistä kertaa Kremlissä, päätin katsella sen alueella ja rakennusten sisässä kaikki mahdolliset paikat, mihin oli pääsy. Niinpä maaliskuun 24 pnä, kun olin saanut Kremlin komendantilta luvan, harhailin pihalla varhaisesta aamusta ja lienen huomaamattani eksynyt puistokäytävälle, kun näin heti kaukaa Vladimir Iljitšin. Hän kulki polkua ollen tulossa sitä

paikkaa kohti, missä minä seisoin. Tultuaan kohdalleni hän tunsu minut heti ja tervehdittyään kysyi, mitä tein siellä niin varhain. En hämäännyksestä osannut ensi hetkellä sanoa kunnolla sanaakaan. Saatuaan tietää miksi olin sinne tullut, Vladimir Iljitš hymyili sydämellisesti, lähti kävelemään rinnallani ja sanoi: „Mikäpä siinä, katselkaa kaikkea, mikä teitä Kremlissä kiinnostaa”. Nähtävästi Vladimir Iljitš muisti yhtäkkiä Pugatšovin kommuunit, kysyi, olinko jo tavannut tov. Seredaa, ja alkoi tehdä minulle kysymyksiä Pugatšovin kihlakunnan kommuuneista. Kerroin, että Pugatšovin kihlakunnassa oli syntynyt kommuuneja jokaisessa kylässä, missä oli ollut kulakki-kapinoita. Ne olivat ikään kuin köyhän talonpoikaiston vastaus kulakkien Neuvostovaltaan purkamaan vihaan ja kiukuun.

— Entä kuinka paljon kihlakunnassanne on kommuuneja, artteleita ja muita talonpoikaisyhteisöjä ja ketä niihin kuuluu? Sehän on iso kihlakunta. Muistatteko, kuinka laaja kihlakuntanne on pinta-alaltaan ja paljonko siinä on asukkaita?

Vastasin nauraen, että kihlakuntamme on Belgian suuruinen, mutta siinä on vain 500 tuhatta asukasta, etupäässä talonpoikaisyväestöä. Kihlakunnassa on jo 120 kommuunia ja arttelia. Monissa kylissä toimii yhteisestä maanmuokkauksesta huolehtivia talonpoikaisyhdistyksiä. Näissä on paljon keskitalonpoikia. Mutta kommuuneihin kuuluu yksinomaan köyhiä ja batrakkeja, kaikkiaan noin 8—9 tuhatta henkeä. Usein kommuunien järjestäjinä ovat olleet tšapajevilaiset. He tekevät pontevasti agitaatiota kommuunien puolesta ja pitävät yllä yhteyttä järjestämiinsä kommuuneihin. Samoin tekevät myös tšapajevilaiset komentajat. Niinpä esimerkiksi Tšapajevin divisioonan paras, uljas komentaja, entinen batraki Ivan Pljasunkov pitää alituisesti huolta ja kaikin keinoin auttaa kommuuniaan, se on hänen silmäteränsä, niinkuin sanotaan. He auttavat kommuunien väkeä usein taloudenhoidossa, kun ovat jossain „omiensa” lähistöllä, kuten he sanovat, ja opettavat suhtautumaan työhön isännän tavoin. Siellä, missä kommuunit ovat pystyneet suorittamaan kylvön ja korjaamaan joltisen sadon, alkavat talonpojat suhtautua niihin hyvin. Mutta on sellaisiakin kommuuneja, missä taloutta hoidetaan aivan taitamattomasti. Suuren vaikutuksen köyhään talonpoikaistoon teki se, kun tuli tiedoksi, että Neuvostohallitus on myöntänyt miljoonia ruplia maatalouden avustukseen. Kommuunit ja arttelit alkoivat saada jäseniä yhä lisää. Syntyi useita uusia kommuuneja (vuoden 1918 syksyllä). Meidän kihlakunnassamme on tietenkin vielä vähän talonpoikaisyhteisöjä. Mutta sosialistinen vallankumous kehittyi maaseudullamme yhä syvenevään suuntaan, ja minä uskon, että köyhien ja myös keski-varakkaiden talonpoikaisyhteisöt kasvavat ja voimistuvat edelleen.

Vladimir Iljitš kuunteli hyvin tarkkaavaisena hätäisiä vastauksiani. Hän kysyi, oliko kihlakunnassa neuvostotalouksia. Kerroin hänelle kahdesta neuvostotaloudesta, jotka oli muodostettu kihlakunnassa vuoden 1918 alussa entisten tilanherrain kahdelle isolle maatilalle. Vuoden aikana nämä kaksi neuvostotaloutta olivat joutuneet monta kertaa kärsimään kapinoivien kulakkien ja valkokasakoiden toimeenpaneman hävityksen. Sen tähden taloudet olivat vielä hyvin heikkoja ja kaipasivat suurta apua. Vladimir Iljitš sanoi minulle sitten:

— Teidän pitää ehdottomasti saada kommuunien ja Tšapajevin sotilaiden kanssa aikaan vakituinen yhteys, he voivat vaikuttaa suuresti kommuunien perustamiseen, ja neuvostojärjestöjen tulee auttaa kommuuneja, mutta koettakaa lähettää sinne sellaisia, jotka ovat hyvin perillä maaseudun elämästä ja talonpoikain taloudesta. Talonpojat eivät siedä päällikköinä sellaisia, jotka eivät tunne heidän olojaan. Niinpä teidänkin kihlakunnassanne opitaan ymmärtämään omasta kokemuksesta kommuunien paremmuus. Silloin teillä rupeaa asiat luistamaan paremmin.

Näistä Vladimir Iljitšin ohjeista ja VIII puoluekokouksen päätöksistä tuli johtotähti puolue- ja neuvostojärjestöjen työssä.

Hyvin pian saimme tuntea, mikä vaikutus näillä päätöksillä oli Nikolajevskin kihlakunnan monilukuisen keskitalonpoikais-
toon. Vuoden 1919 kevät- ja kesäkuukausina puolueen kihlakuntakomiteaan tuli melkein joka päivä kymmeniä ja satoja nuorukaisia kylistä eri puolilta kihlakuntaa vaatimaan, että heidät lähetettäisiin Punaiseen Armeijaan.

B. T. BUNKIN

VILJAA MOSKOVAN JA PIETARIN TYÖLÄISILLE
VUONNA 1918

Tämä tapahtui vuonna 1918. Kaupunkien, varsinkin suurten kaupunkien työläisväestö koki äärimmäistä leipäpulaa. Tällöin Moskovan Neuvoston päätöksellä annettiin työläisjärjestöille elokuussa lupa hankkia viljaa viljavista lääneistä (puolitoista puutaa ruokatarvikkeita syömämiestä kohden) ja kuljettaa esteettömästi rautateitse kuukauden aikana. Jottei sakkiselkäisten joukoista olisi syntynyt hyvin suurta häiriötä liikenteelle, pidettiin pääkaupungin tuotantolaitoksissa työläisten yleisiä kokouksia, joissa ehdotettiin, että lopetettaisiin viljanhaku yksityisesti ja valittaisiin kollektiiveittain edustajat suorittamaan viljanostoa järjestyneesti paikallisten muonituselinten kautta.

Kuukauden kuluttua, kun esteettömän viljankuljetuksen aika määrä kului umpeen, kävi ilmi, että monet työläisjärjestöt olivat kuluttaneet paljon työläisiltä keräämiään varoja hyödyttömiin viljanhakumatkoihin seudulta toiselle ja palanneet Moskovaan tyhjin käsin. Toiset eivät olleet kyenneet hankkimaan viljaa, toiset eivät olleet ehtineet kuljettaa määrääjassa.

On helppo kuvitella, millainen mieliala oli leivättä jääneillä työläisillä. Vastavallankumouksen agentit vielä kiihottivat tuotantolaitoksissa alkanutta napinaa. Viholliset supisivat, että noin ne sakkiselkäiset ja keinottelijat saivat käyttää täysin määrin hyväkseen viljan vapaan kuljetuksen oikeutta, mutta järjestyneet työläiset, jotka olivat edellisenä vuonna suorittaneet vallankumouksen ja jatkoivat rintamalla kovaa taistelua Neuvostovaltan puolesta, olivat jääneet ilman leipää.

Lokakuussa entisellä Kramerin tehtaalla järjestettiin niiden Moskovan työläisjärjestöjen edustajain yleiskaupunkilainen kokous, jotka eivät olleet ehtineet hankkia ja varustaa kollektiiveilleen viljaa. Olin silloin 21-vuotias. Olin työssä Pohjoisen rautatien Savjolovon radalla, jonka työläiset kuuluivat myös osattomiksi jääneisiin. Savjolovon radan sotilaallinen vallan-

kumouskomitea lähetti minut siihen edustajain kokoukseen varoittaen etukäteen kuitenkin, että ei suinkaan saanut toistamiseen sallia liikenteelle haitallista säkkiselkäisten matkustelua.

Yleiskaupunkilaisessa kokouksessa oli työläisedustajia entisiltä Kramerin, Bromleyn ja „Provodnik” tehtaalta, „Dukat”-tehtaalta, Moskovan postilaitoksesta, Rahapajalta, Nikolain (nyk. Lokakuun) rautatien veturivarikolta, Moskovan—Kurskin, Pohjoiselta sekä Kasanin rautateiltä. Moskovan arsenaalin hallinnosta, entisestä Konšinin kankaanvärjäysyhtiöstä, Sotasiain kansankomissariaatista, Korkeimmasta Kansantalouselneuvostosta, „Izvestija” lehden painosta, Moskovan edustajaneuvostosta, kaikista Moskovan sairaaloista, tykistön ylihallinnolta ja monilta muilta järjestöiltä ja laitoksilta. Oli myös vähälukuisten kollektiivien edustajia, esimerkiksi Turgenevin lukusalin toimitsijain, pihamiesten ja vartijoiden liiton, Vapahtaja-Kristuksen temppelin vahtien ja entisen Ljubimovin laivaosakeyhtiön edustajat (viimeksimainitun järjestön edustajat käyttivät rekisteröidessä nimeä „Neuvostotasavallan laivasto”). Kaikkiaan kokoon-tui 467 järjestön väkeä, joka edusti melkein puolimiljoonaista työläisjoukkoa ja näiden perheenjäseniä.

Kaikki puhujat vaativat pidentämään vapaan viljankuljetuksen myöntävän asetuksen voimassaoloaikaa vielä kuukaudeksi. Tietäessäni rautatieliikenteessä vallitsevan tilanteen yritin selittää tovereille, että esteettömän viljankuljetusluvan pidentäminen saattaa kokonaan hunningolle rautatieliikenteen, joka on niinkin kärsinyt sodasta ja säkkiselkäisten kuljeskelusta. Puheeni sai vastaansa tyytymättömiä huutoja.

Kokous päätti valita 3-henkisen valtuuskunnan ja lähettää sen V. I. Leninin luo sopimaan ja ratkaisemaan leipäkysymyksen. Minäkin tulin valituksi valtuuskuntaan.

Totta puhuen, minua hieman peloitti osallistua Vladimir Iljitš Leninin puheille menevään valtuuskuntaan. Sanoin olevani puolueeseen kuulumaton tavallinen rautatieläinen, minut oli valtuutettu osallistumaan vain yleiskaupunkilaiseen kokoukseen ja pyysin jättämään valtuuskunnassa yhden paikan rautatieläisille, että siihen tulisi vallankumouskomitean valtuuttama toveri.

Sotilaallinen vallankumouskomitea, jolle tiedotin yleiskaupunkilaisen kokouksen päätöksestä, asetti minut siihen valtuuskuntaan ja antoi asiaankuuluvan todistuksen.

Valtuuskunnassa oli 3 henkilöä: J. Tjurin (välskäri), P. Bemel (mekaanikko) ja minä. Minusta tuli valtuuskunnan sihteeri ja sain tehtäväkseni valmistaa selostuskirjelmän V. I. Leninin nimelle. Sen tähden valtuuskunnanjäsenet kävivät kotonani — muistaakseni — pari kertaa kirjelmää toimittamassa.

Huhut meistä Vladimir Iljitš Leninin luo menevistä „valtuusmiehistä” levisivät pian Moskovaan. Myöhään illalla lokakuun

25 pnä luokseni tuli kotiin muuan toveri Kulkulaitosten kansankomissariaatista ja vei minut kulkulaitosten kansankomissaarin tov. Nevskin puheille. Kansankomissaari kertoi minulle viljan-kuljetuksessa vallitsevasta tilanteesta sekä niistä vaikeuksista mitä rautatieläisillä siinä oli. Hän pyysi, että painaisin sen kai-ken hyvin mieleeni siltä varalta, jos Vladimir Iljitš kysyy.

Lokakuun 26 pnä lähdimme Kremliin valmistettuamme ensin „valtuuskirjat”. Niissä ei ollut mitään leimoja. Allekirjoitimme — Tjurin valtuuskunnan puheenjohtajana ja minä sihteerinä.

Päivystäjä porttikojussa Kremlin Troitskin portilla soitti Kansankomissaarien Neuvostoon L. A. Fotijevalle, ja niin saimme pääsylvuan hallitustaloon. Nousimme vastaanottohuo-neeseen kolmanteen kerrokseen päällystakki yllä, salkku kädessä. Tarkastettuaan omatekoiset „valtuuskirjamme” ja otettuaan sel-ville tulomme tarkoituksen L. A. Fotijeva meni ilmoittamaan meistä toveri Leninille.

Päätöksemme mennä Leninin puheille, jolla oli yletön määrä suuria valtiollisia ja puoluehtäviä, tuntui meistä myöhemmin omituiselta, julkealta ja käsittämättömältä. Ja samalla on täy-sin ymmärrettävissä työläisten päätös mennä nimenomaan Leninin puheille, kaikkien työtätekevien rakkaan johtajan ja ystävän luo, johon työväenluokka luotti rajattomasti.

Muutaman minuutin kuluttua meidät kutsuttiin toiseen huo-neeseen, johon pääsimme pienen käytävän kautta. Me aavistimme pian tapaavamme Leninin ja olimme hermostuneita. Emme tien-neet mitä tehdä, mitä puhua, missä pitää käsiä ja päähineitä ja yleensä tunsimme olomme hyvin epämukavaksi.

Yhtäkkiä aukesi pieni ovi, jota vastapäätä me seisimme, ja huoneeseen tuli aivan tavallinen pienenpuoleinen mies, jonka yksinkertainen puku ei ollut lainkaan uusi ja kengät samanlaiset.

— Hyvää päivää, toverit! — sanoi hän pehmeällä ja lämmin-sointisella äänellä ojentaen kätensä.

Hän oli Vladimir Iljitš Lenin.

Luultavasti ympäristön yksinkertaisuus ja vastaanotto sai mieleemme pian tasapainoon ja tunsimme olomme aivan tavalli-seksi, niin kuin olisimme tulleet hyvän toverin luokse keskustele-maan asioistamme.

Esitin pyyntömme ja annoin Vladimir Iljitšille selostuskirjel-män, jonka olin opetellut ulkoa. Hän katseli kirjelmää pikapäin ja sanoi: „Kaikkeen ovat rautatieläiset syyssä!” ja vielä jotain vähemmän imartelevaa rautatieläisistä.

Minut oli edellisenä iltana pumpattu Kulkulaitosten kansan-komissariaatissa täyteen numerotietoja ja faktoja ja sanoin:

— Vladimir Iljitš! Edessäanne seisoo rautatieläinen.

Muistan, miten selkäpiitäni karmi sillä hetkellä. Toverini kat-soivat minuun kauhistuneina luullen, että olin pilannut heiltä

koko asian, mutta oli myöhäistä enää ottaa taka-askelta ja aloin puolustella rautatieläisiä ja syyttää kaikesta muonituselimiä.

— Miltä rautatieltä olette? — kysyi Vladimir Iljitš.

Vastasin:

— Pohjoiselta.

— Vai niin, juuri siltä, joka harjoittaa sabotaasia?

Hänen sanansa ällistyttivät minut niin, että unohdin kaiken mitä olin opetellut, enkä tiennyt mitä puhua edelleen. Toverini joutuivat myös ymmälle eivätkä sanoneet sanaakaan.

Luettuaan selostuksemme Vladimir Iljitš sanoi:

— Teemme toisin. Odottakaa minua täällä.— Ja hän meni työhuoneeseensa.

Auenneesta ovesta näin Iljitšin kirjoituspöydän, korituolin ja takana kirjakaapin.

Kului muutama minuutti. Vladimir Iljitš tuli uudestaan luoksemme ja antoi kirjelapun sanoen:

— Viekää tämä kirjelappu Elintarvikeasiain kansankomissariaattiin toveri Brjuhanoville ja sanokaa työläisille, että voimme tyydyttää heidät leivällä nyt täällä Moskovassa.

Hyvästellessään meitä Vladimir Iljitš pyysi L. A. Fotijevaa tarjoamaan meille aterian ja sitten kääntyen yhtäkkiä minuun päin kysyi:

— Oletteko puolueenjäsen?

Hämäännyin vielä enemmän ja vastasin:

— En, Vladimir Iljitš, suokaa anteeksi, en ole puolueenjäsen.

Vladimir Iljitš taputti minua olalle ja sanoi:

— Mitä siinä on anteeksipyyttämistä? Rehellinen puolueeton on monesti arvokkaampi puolueenjäsenä.

Keskustelumme päättyi siihen ja meidät saatettiin ruokasaliin. Siellä meille tarjottiin maukasta kaalikeittoa, mutta en muista mitä oli toiseksi ruoaksi.

Ruokasalissa luimme V. I. Leninin kirjelapun. Sen sisältö kuului näin:

„Tov. Brjuhanov! Kirjelapun tuojat pyytävät lupaa saada ostaa 1½ puutaa määrääjän jälkeen, koska eivät ehtineet ostaa ajoissa. Mielestäni heitä pitää auttaa toisella tavalla, sillä on mahdotonta uudestaan panna liikkeelle puolentoista puudan hankkijoita ja me pystymme nyt auttamaan heitä toisella tavalla. On ajateltava keino, miten se tehdään. Muistuttakaa minulle tänään Kansankomissaarien Neuvostossa.

KKN:n puhenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”.

Kiiruhdimme suoraan Kremlistä Elintarvikeasiain kansankomissariaattiin, joka sijaitsi Yläkauppahallilla (nyt siinä on tavaratalo GUM), ja meidät otti heti paikalla vastaan

Elintarvikeasiain apulaiskansankomissaari N. P. Brjuhanov (kansankomissaari tov. Tsurupa oli silloin sairaana).

Keskusteltuamme lyhyesti rekisteröityjen järjestöjen sekä syömämiesten määrästä tov. Brjuhanov sanoi, että tulisimme hänen luokseen seuraavana päivänä, ja hän puolestaan sopii sillä välin asiasta toveri Leninin kanssa.

Palasin kotiin onnellisena ja iloisena. Kaikki ihmiset ja koko ympäristö näytti tuolloin aivan uudelta, valoisalta ja riemukkaalta. Innostuksesta haltioissani kerroin äidille, isälle, veljille ja pikkusiskolle, kuinka tulimme Kremliin ja kuinka olin jutellut — kenen kanssa luulette minun jutelleen? — itsensä Leninin kanssa ja että Lenin oli taputtanut minua olalle ja ikään kuin kehaissut ja rohkaissut. Naapurit riensivät kuulemaan minua, onnenpoikaa, ja kerroin moneen kertaan kaiken, aivan yksityiskohdittain.

Seuraavana päivänä N. P. Brjuhanov sanoi meille, että V. I. Leninin ehdotuksesta ne työläisjärjestöt, jotka eivät olleet ehtineet tuoda viljaa kollektiiveilleen ennen syyskuun 25 päivää, saavat sitä Moskovassa valtion varastoista. Elintarvikeasiain kansankomissariaatti tulee yhdessä meidän, valtuuskunnan jäsenten, kanssa ratkaisemaan sen kysymyksen, mitkä järjestöt missäkin mitassa viljaa saavat, ja sitä varten meille annetaan kansankomissariaatissa huone työpaikaksi ja asiakkaiden vastaanotto paikaksi.

Tehtiin heti suunnitelma, missä järjestyksessä katsotaan ja tyydytetään Moskovon laitosten ja työläisjärjestöjen anomukset. Päätettiin jako suorittaa tältä näkökannalta: 1) Tyydyttää täydellisesti niiden järjestöjen pyynnöt, jotka olivat käyneet hankkimassa viljaa paikkakunnilta mutta eivät olleet tuoneet sitä. 2) Tyydyttää osittain sellaisten järjestöjen pyynnöt, joilta oli viljanhankinta jäänyt suorittamatta heistä riippumattomista syistä, jota paitsi oli otettava huolellisesti selko jokaisesta erillisestä tapauksesta. 3) Piti hylätä niiden järjestöjen pyynnöt, joilla ei ollut viljanhakumatkasta asiapapereita.

Valtuuskuntamme otti järjestöiltä ja laitoksilta vastaan anomukset ja kaikki välttämättömät asiapaperit, tarkasti ne ja valmisti päätökset. Oli tehty vartavasten lomakkeet, me täytimme ne ja annoimme sitten apulaiskansankomissaarin tov. Brjuhanovin, valtuuskuntamme puheenjohtajan sekä sotilasmuonitusbyroon edustajan allekirjoitettaviksi. Sen jälkeen laitosten edustajat voivat mennä hakemaan Moskovon muonitusneuvostosta leipää tai jauhoja kiinteällä hinnalla.

Savjolovon radan työläis- ja toimitsijakollektiivissa, jonka edustajana minä kuuluin valtuuskuntaan, oli 9 tuhatta syömämiestä ja Elintarvikeasiain kansankomissariaatti täytti sen pyynnön antaen 30 naulaa henkeä kohti. Niinmuodoin 4—5 henkinen työläis- tai toimitsijaperhe sai yhdellä kertaa 120—150

naulaa (eli 3—4 puutaa) jauhoja. Kun otetaan huomioon, että korteilla jaettiin silloin leipää puolen naulan päiväannoksina henkilöä kohti, niin on täysin ymmärrettävää niiden työläisten ihastus ja kannatus, jotka saivat heti sellaisen leipävaraston. Savjolovon radan työläisten ja toimitsijain kokouksessa, missä minä selostin, että olimme olleet Leninin puheilla ja että hänen ohjeensa mukaan jokainen työläinen ja toimitsija voi saada heti sinä päivänä varastosta 30 naulaa jauhoja henkilöä kohti, en saanut pitkään aikaan puhutuksi asiaani loppuun, kun suosionosoitukset jyrisivät ja ilo oli niin meluisaa. Päätöslauselmassa kokous tervehti ja kiitti „proletariaatin johtajaa toveri Leniniä, joka vastasi niin lämpimällä myötätunnolla työväen tarpeisiin”. Päätöslauselmassa sanottiin: „Työläiset ovat olleet varmoja siitä, että heillä on johtaja, joka ei unohda työmiehiä...”.

Valtuuskuntamme puheille alkoi pian tulla Moskovan läänin kihlakuntien edustajia sellaisista laitoksista ja järjestöistä, jotka eivät myöskään olleet ehtineet käyttää hyväkseen Moskovan neuvoston päätöstä viljan hankinnasta ja kuljetuksesta 1½ puudan määrinä. Elintarvikeasiain kansankomissariaatin määräyksestä emme kuitenkaan voineet ottaa toisten kaupunkien järjestöjen anomuksia vastaan. Marraskuussa saapui Pietarin työläisten suuri edustajisto, joka soimasi meitä, valtuuskuntaa, lujasti „separatistisesta toiminnasta”, kuten pietarilaiset toverit sanoivat, ja vaati viipymättä ottamaan leipää saavien luetteloihin Pietarin sekä Moskovan läänin kihlakuntien järjestöt.

Päätettiin järjestää toinen kokous, Moskovan työläisjärjestöjen edustajain yhteinen kokous Pietarista saapuneiden edustajien kanssa. Tämä kokous oli määrätty pidettäväksi klo yksi jpp. marraskuun 16 pnä Sokolnikissa, Jermakin kadulla, Työväentalon isossa konserttisalissa. Valtuuskunta kutsui kokoukseen N. P. Brjuhanovin. Hän vastasi: „Tuskin saan aikaa tulla. Yleisissä kokouksissa ei voida kysymyksiä ratkaista. Kysymyksiä pitää ratkaista asiapaperit kädessä”.

Kokous oli runsasväkinen (lähes 2 tuhatta henkeä 525 järjestöstä), niin kuin saattoi olettaakin, ja hyvin myrskyinen. Kokouksen avasi valtuuskuntamme puheenjohtaja tov. Tjurin. Meistä valtuuskunnan jäsenistä ei valittu ketään puhemiesistöön. Pietarilaiset valloittivat aloiteoikeuden. Tov. Aleksejev Pietarin arsenaalista sai ilman vuorojärjestystä puheenvuoron tehdä ilmoituksen. Hän ehdotti, että kokous katsottaisiin edustajakokoukseksi ja siihen kutsuttaisiin apulaiskansankomissaari Brjuhanov tai joku kansankomissariaatin kollegion jäsenistä. Minua kehoitettiin lukemaan ääneen kirje, jolla valtuuskunta oli kutsunut Brjuhanovia kokoukseen, sekä Brjuhanovin vastaus ja kieltäytyminen tulemasta. Kokous valitsi 3-henkisen edustajiston keskustelemaan puhelimitse Brjuhanovin kanssa, mutta silläkin

kertaa hän kieltäytyi tulemasta sekä lähettämästä ketään Elin-tarvikeasiain kansankomissariaatista.

Ilmapiiri alkoi kokouksessa tulistua. Tehtiin ehdotuksia, että kysymys piti käsitellä tehtaiden yleisissä kokouksissa ja päätöksissä vaatia jatkamaan Moskovan Neuvoston asetuksen voimassaoloaikaa.

Kokous rauhoittui vasta Tjurinin onnistuneen esiintymisen ansiosta, hän kun kertoi, miten huomaavaisesti V. I. Lenin oli ottanut meidät vastaan ja suhtautunut ymmärtäväisesti työläisten tarpeisiin. Sen jälkeen hyväksyttiin seuraava päätös (lainaan pöytäkirjasta):

„Niiden järjestöjen edustajat, jotka eivät ehtineet ostaa 1,5 puudan ruokanormia, kokoontuneina edustajakokoukseen päättivät:

I. Ajaa asiaa Toimeenpanevan Keskuskomitean, Työläisten ja Talonpoikain edustajain Moskovan Neuvoston sekä toveri Leninin kautta, että tyydytettäisiin täydellisesti kaikkien niiden järjestöjen pyynnöt, jotka ovat Moskovan Neuvoston päätöksen mukaisesti saaneet viljanostoluvan, kuluttaneet hirveän paljon toverijoukon rahoja, mutta joilta jäi vilja ostamatta heistä riippumattomista syistä. Tämä päätös on lähetettävä samanaikaisesti Yleisvenäläiseen Toimeenpanevaan Keskuskomiteaan sekä Työläisten ja Talonpoikain edustajain Moskovan Neuvostoon. Toverit Bunkin, Bemel ja Tjurin, jotka ovat jo käyneet Leninin luona, valtuutetaan uudestaan hänen puheilleen.

II. Antaa asian ajaminen kokonaisuudessaan saman valtuuskunnan vastuulle, joka on toiminut tähän asti, täydentäen sitä kahdella edustajalla, valtuuttaen Pietarin puolesta tov. Aleksejevin Arsenaalin edustajana ja Orehovo-Zujevon piirin puolesta tov. Korelovin”.

Pietarin edustajat tulivat seuraavana päivänä puheillemme Yläkauppahallille ja lausivat jälleen hyvin jyrkässä muodossa tyytymättömyytensä, että olimme toimineet erikseen, ainoastaan Moskovan järjestöjen nimessä, ja vaativat minua lähtemään heidän mukanaan Brjuhanovin puheille. Kiihtyneet työläiset keskustelivat hänen kanssaan tiukasti ja vaativat antamaan luvan kuljettaa viljaa vapaasti tai antamaan leipää valtion varastoista. Brjuhanov vastasi, että on ennen muuta parannettava työtehoa sekä rautateiden kuljetuskykyä.

Siihen keskustelu päättyikin. Mutta pietarilaiset toverit eivät rauhoittuneet, vaan vaativat minua viemään heidät Leninin puheille. Minulle ei suotu edes mahdollisuutta poiketa valtuuskuntamme huoneeseen. Joku toi minulle päällystakin ja lakin, ja niin lähdettiin tai oikeastaan minua vietiin — Kremliin. Vastustin menoa ja olin kovasti hermostunut. Soitin päivystäjän välityksellä Troitskin portin vahtikojusta L. A. Fotijevalle ja pyysin

ottamaan vastaan ryhmän pietarilaisia työläisiä kiireelliselle asialle. Meidät päästettiin Kremliin ja me nousimme Kansankomissaarien Neuvoston vastaanottohuoneeseen. Sillä aikaa kun pietarilaiset keskustelivat pöydän ääressä vastaanottohuoneessa istuvan tytön kanssa, kerroin kaikesta L. A. Fotijevalle ja pyysin epäämään meiltä pääsyn Vladimir Iljitšin puheille, ettemme vaivaisi häntä, mutta ottamaan huomioon, että tovereiden vaatimukset ovat oikeita ja ne voidaan ratkaista ilman V. I. Leninin osanottoa. Tov. Fotijeva keskusteli työläisten kanssa ja lähetti meidät Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean puheenjohtajan tov. J. M. Sverdlovin luokse, joka otti meidät viivyttelemättä vastaan työhuoneessaan.

Pietarin työläisedustajat istuutuivat kokouspöydän ääreen ja minä J. M. Sverdlovin kirjoituspöydän viereen. Kerroin avomielisesti kaikesta, siitä, kuinka me, moskovalaiset, olimme Leninin puheilla, Elintarvikeasiain kansankomissariaatissa toimineen valtuuskuntamme työstä, äskettäin pidetystä yhteisestä kokouksesta ja Brjuhanovin keskusteluista pietarilaisten työläisten kanssa.

Jakov Mihailovitš keskusteli edustajien kanssa rauhallisesti ja sydämellisesti, kertoi meille maassa vallitsevasta vilja- ja polttoainetilanteesta, kyseli pietarilaisten tilannetta ja mielialoja, lupasi sitten puhua Vladimir Iljitšin kanssa ja antaa Elintarvikeasiain kansankomissariaattiin määräyksen, että pietarilaisten työläisten vaatimukset täytettäisiin samoin kuin moskovalaistenkin. Keskustelun loputtua Jakov Mihailovitš kätteli jokaista hyvästiksi ja ehdotti, että kävisimme syömässä Kansankomissaarien Neuvoston ruokalassa.

Poistuimme Kremlistä rauhoittunein mielin ja piristyneinä.

Pietarilaiset työläisedustajat matkustivat kotiinsa seuraavana päivänä, ja pian seurasivat samaa tietä Pietariin lähetetyt viljavaunut.

J. M. HERR

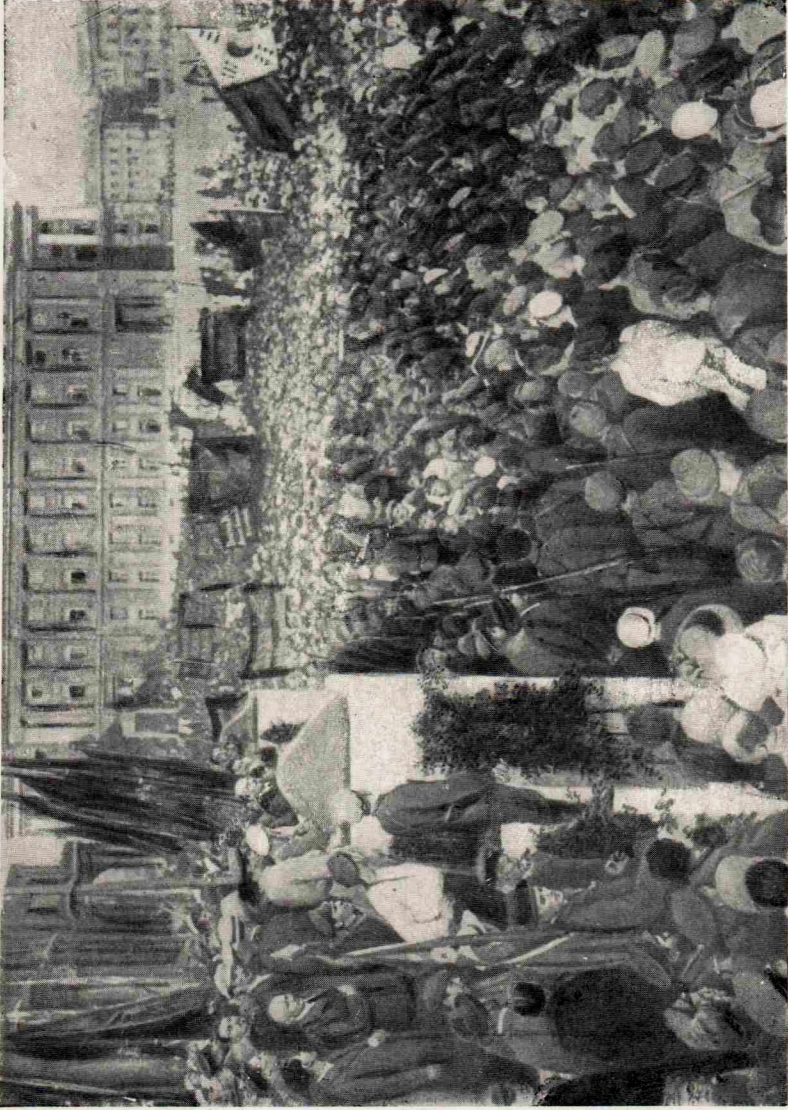
KOMSOMOLIN KEHDON ÄÄRESSÄ

Työläisnuorison ensimmäiset joukkojärjestöt Venäjällä saivat alkunsa vuonna 1917. Bolševikkien puolue seurasi syntyneitä proletaarista nuorisoliikettä heti ensi askelista kiinteästi auttaen nuorisoa saamaan oikean poliittisen asenteen, rakentamaan järjestönsä itsenäiseksi vallankumoukselliseksi luokkajärjestöksi.

Touko- ja kesäkuussa 1917 „Pravdassa” julkaistiin joukko N. K. Krupskajan ja puolueen muiden toimihenkilöiden artikkeleita nuorisoliittojen tehtävistä, julkaistiin liiton sääntöjen luonnos. Puolue lähetti huomatuimpia edustajiaan valistamaan nuorisoa poliittisesti ja auttamaan nuorisojärjestön rakennustyössä. Tärkeintä on se, neuvoi Lenin, että työläisnuoriso oppisi järjestössään tietämään itsensä suuren vallankumouksellisen luokan osaksi, luokan, jonka kutsumuksena on maailman muuttaminen, ja käytännöllisesti oppisi ottamaan osaa taisteluun sosialististen ihanteiden toteuttamisesta.

Puolueen VI edustajakokouksella, joka pidettiin Pietarissa elokuussa 1917, oli erikoinen merkitys työläisnuorison liittojen täsmällisessä poliittisessä muotoutumisessa ja rakennustyössä. Suunnaten puoluetta ja työväenluokkaa Neuvostovallan pystyttämiseksi tehtävän aseellisen kapinan valmisteluun ja suorittamiseen puolueen VI edustajakokous tähdensi erikoisessa päätöksessä, minkä merkityksen puolue antaa työläisnuorison osallistumiselle proletariaatin diktatuuria puoltavaan taisteluun ja määritteli selvästi nuorisoliittojen luonteen ja suunnan, niiden tehtävät.

Lokakuun vallankumouksen päivinä työläisnuorisoliitot yhtyivät kokonaisina järjestöinä punakaartilaisosastoihin. Työläisnuoriso taisteli antaumuksellisesti Neuvostovallan puolesta mitä vaarallisimmilla paikoilla suorittaen sankaruuden, uhrautuvaisuuden ja murtumattoman nuorisouljuuden ihmetekoja.

V. I. Lenin puhumassa Uritskin torilla Pietarissa.
Vatokuva, heinäkuun 19 päivä 1920.

V. I. Lenin ja A. M. Gorki.
Kuva on otettu Kommunistisen Internationalen
II Kongressin aikana.

Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen nuorisoliitot olivat Kommunistisen puolueen aktiivisia ja luotettavia apulaisia proletariaatin valtiovallan uusien elinten rakennustyössä, tuotannon valvonnan täytäntöönpanemisessa, Leninin antaman maa-asetuksen toimeenpanossa, Lokakuun aatteiden propagoimisessa ja toteuttamisessa sekä Neuvostovalan aseellisessa suojelemisessa.

Kansalaissodan alkuaikana proletaarinen nuoriso ei ollut vielä yhdistynyt koko maan mitassa. Oli kuitenkin jo kypsynyt tarve koko Venäjän nuorisoliittojen yhdistymiseen. Puolueen Keskuskomitean neuvosta työläisnuorison liittojen Pietarin, Moskovan ja Uralin järjestöt valitsivat heinäkuussa 1918 Organisaatiobyroon valmistamaan työläis- ja talonpoikaisnuorison Yleisvenäläisen edustajakokouksen koollekutsumista.

Edustajakokous avattiin lokakuun 29 päivän iltana 1918. Mikä riemu valtasikaan edustajat sekä monilukuiset vieraat, kun juhlallisessa hiljaisuudessa kajahtivat sanat: „Työläis- ja talonpoikaisnuorison liittojen ensimmäinen Yleisvenäläinen edustajakokous julistetaan avatuksi!”.

Ryhdyttiin valitsemaan puhemiehistöä. Nuorukainen nousi seisomaan. Hän huudahti innoittuneella äänellä: „Ehdotan edustajakokouksen kunniapuheenjohtajaksi Vladimir Iljitš Leninin!..”. Vastaukseksi kajahtivat myrskyisät suosionosoitukset, tervehdys- huudahdukset johtajan kunniaksi, ja „Internationalea” laulettiin koko joukon voimalla.

* * *

Vladimir Iljitš ei voinut tulla edustajakokoukseen voimia-vaativalta neuvostovaltion johtamistyöltään. Mutta hän seurasi tarkkaavaisesti edustajakokouksen kulkua. V. I. Leninin kutsusta nuorisoliiton I edustajakokouksen puhemiehistö kokouksen valtuuttamana saapui hänen puheilleen Kremliin kertomaan kokouksen työstä ja saamaan rakastetulta johtajalta neuvoja ja ohjeita. Tämän artikkelin kirjoittajalla oli erinomainen onni olla mukana siinä valtuuskunnassa, joka kävi Vladimir Iljitšin puheilla.

Synkkänä marraskuun päivänä, kun lähdimme Kremliin, olivat yhteisasuntolan talouspuolella ehtyneet muonavarat tyystin, eivätkä edustajat saaneet tavallista nälkäajan annosta, ruis-korppujakaan. Juotuamme „niin vain” kuumaa vettä lähdimme matkalle. Sanon suoraan, että vaikka mieltämme paisuttivat kaikkein puhtaimmat ja ylevimmät tunteet tietäessämme hyvin pian tapaavamme V. I. Leninin, oli meillä kuitenkin kova nälkä. Jaksamatta voittoa inhimillistä heikkoutta laskimme tarkasti

taskujemme sisällön, panimme kaikki varamme yhteen ja ostimme kaupustelijalta Lubjankan kulmassa (nykyään Dzieržynskin aukio) melkein kokonaisen limpun.

Säästeliäästi mutustaen leipää pohdimme kulkiessamme innokkaasti kaikkea, mistä piti ehdottomasti kertoa Vladimir Iljitšille. Päätettiin, että yksi puhuu koko edustajiston puolesta, muuten meiltä jää tärkein sanomatta.

Innostuimme keskustelemaan niin, että matka kului aivan huomaamatta, ja tulimme Kremlin luo. Muutaman minuutin kuluttua olimme jo Vladimir Iljitšin vastaanottohuoneessa. Mutta Lenin ei voinut heti ottaa puheilleen. Johtajan aika oli jaoteltu tarkasti, olimme myöhästyneet, ja hänen luonaan olikin jo joku toinen. Piti odottaa. Häpeäksemme olimme myöhästyneet, tov. Fotijeva (joka oli Leninin sihteerinä) sanoi meille siitä, keräännyimme joukkona huoneen nurkkaan ja supattamalla annoimme viimeisiä ohjeita „valtuutetullemme”.

Äkkiarvaamatta työhuoneen ovi aukesi, ja Lenin saattaessaan jotakuta pois katsahti hymyillen meihin päin sanoen: „Kas, nuoriso on tullut” — ja kutsui sisään. Hän kätteli jokaista ystävällisesti ja leppoisesti ja istutti meidät mukavasti pöydän ympärille.

Ja niin olimme Leninin luona. Edessämme istui näöltään aivan tavallinen yksinkertainen mies, niin läheinen ja kallis. Ja samalla jättiläinen — vallankumouksen johtaja, Neuvostovaltion päämies ja maailman työtätekevien opettaja. Ja pitänee sanoa suoraan, että me kaikki hämäännymme, unohdimme kaikki kuniit sanat, mitä olimme aikoneet sanoa. Riemu paisutti rintaa, mutta emme pystyneet ilmaisemaan tunteitamme. „Valtuutettumme” suoristi arasti puseroan ja virkkoi kangerrelleen, ääni värähtäen: „Kallis, suuresti kunnioitettu toveri Lenin!” Koitti tauko. Hän vaistosi meidän kiinteät katseemme, kakisteli kurkkuaan ja aloitti uudelleen: „Kallis, suuresti kunnioitettu Vladimir Iljitš” — ja vaiken i auttamattomasti, tykkäänään.

Lenin ymmärsi mielentilamme, auttoi meitä pääsemään tasapainoon puhuen leikkisästi ja tehden kysymyksiä ja huomauttamatta viritti vapaan vilkkaan keskustelun syntyneen yleisvenäläisen kommunistisen nuorisojärjestön päämääristä ja tehtävistä ja työtätekevän nuorison osuudesta taistelussa Neuvostovallan lujittamisesta, maassamme luodusta uudesta sosialistisesta järjestelmästä. Lenin halusi tietää, olivatko kaikki läänit edustajakokouksessa edustettuina, paljonko oli talonpoikaisnuorison edustajia, miten ilmeni jo perustettujen järjestöjen konkreettinen toiminta ja olimmeko selvillä ulkomaiden proletaarinuorison liitoista ja taistelusta. Kun Lenin kysyi, paljonko tyttöjä oli edustajakokouksessa, niin Saša Bezymenski kavahti pystyyn ja raportoi: „Kyllä, 9 kappaletta...”

Kaikki purskahtivat nauramaan ja kaikkein äänekkäimmin ja hereimmin nauroi Lenin. Kun tuli hiljaisuus, korjasin Bezymenskiä sanoen, ettei kappaletta vaan henkilöä. Lenin hymyili lempeästi ja sanoi vakavasti: „Ja vielä mitä henkilöitä — naisia! Uusi järjestelmä voittaa sitä nopeammin ja varmemmin, mitä laajemmalti saamme työläis- ja talonpoikaisnaisia mukaan proletariaatin taisteluun.” Lenin kehotti meitä vartavasten suunnittelemaan työtätekevän naisnuorison vetämistä liittoon.

Keskustelu läheni loppuaan. „Valtuutettumme” virkosi yhtäkkiä ja yritti pitää juhlallisen puheen. Mutta Lenin keskeytti hänet kysymällä uralilaiselta työläiseltä Sorvinilta, opetteleeko työläisnuoriso ampumaan ja harrastaako yleensä sotilasoppia. „Valtuutettu” odotti sen aikaa ja aloitti sitten taas: — Liitto on otanut nimekseen kommunistinen... me...

Lenin katsoi meihin tutkivasti ja sanoi:

— Kysymys ei ole nimestä, toverit. Asian ydin on se, — virkkoi hän korostavasti, — että Kommunistisen nuorisoliiton jäsenten tulee elämällään ja työllään osoittaa olevansa sen nimen arvoisia. Näettehän, miten ankara taistelu on käynnissä, miten paljon kärsimyksiä ja verenvuodatusta se vaatii. Neuvostovaltaa, työtätekeviä vastaan on nyt muutakin kuin venäläiset valkokaartilaiset ja maailman porvaristo. Vaiivanamme on nälänhätä ja taloudellinen rappiotila. Entisajan kurjana perintönä on luku- taidottomuus ja sivistymättömyys. Ne kaikki ovat vihollisiamme ja ne on voitettava. — Ja lopuksi Lenin sanoi: — Teidän tulevaisuutenne on Neuvostovaltiossa, sosialistisessa yhteiskunnassa, jonka rakennamme ehdottomasti. Kommunistisen nuorison tehtävänä on olla uuden elämän taistelijain eturiveissä.

Hyvästellessään Vladimir Iljitš antoi meille muutaman numeron „Internatsional Molodjoži” julkaisua ja kehotti ottamaan yhteyden Nuorisointernationaleen niin pian kuin suinkin. Hänen mieleensä juolahti kysyä vielä: „Entä millä kannalla ovat raha-asiat?” Vastasimme vaatimattomasti, ettei rahaa toistaiseksi ollut. Vladimir Iljitš istahti kirjoittamaan Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean puheenjohtajalle Jakov Mihailovitš Sverdloville kirjelappua, jossa ehdotti annettavaksi komsomolin tulevalle Keskuskomitealle kymmenentuhatta ruplaa työn järjestämistä varten.

Huoneeseen tuli tov. Fotijeva ja sanoi jotain hiljaa V. I. Leninille. Tämä nyökkäsi myöntävästi ja pyysi sanomaan: „Viiden minuutin kuluttua otan hänet vastaan...” Ymmärsimme, että meidän oli aika lähteä, ja nousimme seisomaan. Lenin nousi myös, katsoi meitä tarkkaavaisesti ja hymynpilke silmänurkissa kysyi suoraan, sydämellisesti: „Kyllä kai te haluatte syödä, pojat?” Vastasimme kuorossa: „Emme!” Mutta kasvomme puhuivat toista. Lenin kirjoitti Sverdloville vielä toisen

kirjelapun: „Annettava ateria 11 (yhdellettoista) nuorisoliiton ensimmäisen Yleisvenäläisen edustajakokouksen puhemieshistön jäsenelle”.

Tämä Leninin sydämellisyys, hänen liikuttava huolenpitonsa ihmisistä nostatti sanomattomasti mieltämme. Lähdimme Leninin luota siivittyneinä, mieli riemukkaana toimittaaksemme edustajakokouksen kautta maan koko työläis- ja talonpoikaisnuorisolle Leninin antaman ohjelmallisen evästyksen käydä kommunismin voiton nimessä uhrautuvaan työhön ja urotekoihin.

* * *

Vuoteen 1919 komsomoli tuli jo koko työläis- ja talonpoikaisnuorison johtavana edustavana järjestönä; puolue, Lenin uskoivat tälle järjestölle proletarisen nuoren polven aatteellisen kasvatuksen ja panivat sen ottamaan osaa nuorison tarpeiden valtiolliseen ratkaisuun työn ja koulunkäynnin alalla.

Maaliskuussa 1919 kokoontunut puolueen kahdeksas edustajakokous tähdensi erikoisessa päätöslauselmassaan „Työstä nuorison keskuudessa” nuorisoliiton merkitystä puolueen reservinä. Edustajakokous kehotti puoluetta osoittamaan mitä aktiivisinta aatteellista sekä aineellista tukea Venäjän Kommunistiselle Nuorisoliitolle.

Tiedämme, että Leninillä oli yli-inhimillinen työtaakka, mutta hän löysi aikaa perehtyäkseen komsomolin elämän konkreettisiin tarpeisiin, antaakseen neuvon tai sanoakseen joissakin kysymyksissä ratkaisukeinon.

Huhtikuussa 1919 oli koolla opiskelijakommunistien I Yleisvenäläinen edustajakokous. Nuorisoliiton ja opiskelijakommunistien välillä ei ollut kylliksi kosketusta. Monet paikalliset nuorisoliittojärjestöt eivät huolehtineet uuden työkoulun rakentamiskysymyksistä, kun pitivät sitä sivistyneistön asiana. Vladimir Iljitš auttoi korjaamaan tämän tilanteen. Tervehtiessään opiskelijakommunistien edustajakokousta hän mainitsi puheessaan, miten suuri merkitys on sillä, että itse kommunistinen nuoriso ottaa osaa uuden neuvostokoulun rakennustyöhön. Edustajakokouksen jälkeen opiskelijakommunistit liittyivät järjestyneesti nuorisoliittoon.

Vuoden 1919 lokakuu oli kansalaissodan kulussa kriitillisin. Moskovaa kohti eteni etelästä Denikinin valkokaartilaisarmeija, Pietariin pyrki pohjoisessa kenraali Judenitšin joukkio. Vihollinen oli joka hetki halukas lyömään kyntensä vallankumouksen sydämeen pysäyttääkseen sen sykkinnän. Moskovassa kokoontui kansalaissodan raskaana uhkaavana aikana, lokakuussa 1919 nuorisoliiton II Yleisvenäläinen edustajakokous. Edustajakokouksen jäsenet ehdottivat, että julistetaan nuorisoliittolaisten yleinen

mobilisointi rintamalle. Puolueen Keskuskomitea korjasi edustajakokousta ja ehdotti nuorisoliittolaisten mobilisointia, mutta mobilisoimaan 80—100 prosenttia ainoastaan rintaman läheisistä piireistä ja 30 prosenttia yleisesti muualta. Lenin lähetti edustajakokoukselle kirjallisen tervehdysten. Hän toivotti nuorisolle menestystä työssä ja uuden elämän rakentamisessa ja lausui lujan voitonvarmuutensa. Nuorison voimia tarvittiin myös selustassa, tehtaissa ja maaseudulla eikä ainoastaan rintamalla.

* * *

Nuorisoliiton elämässä unohtumaton, historiallinen vuosi 1920. Nuorisoliiton III edustajakokous. Iso sali talossa № 6 Malaja Dimitrovkalla (nykyisin Leniniläiselle nuorisoliitolle nimetty teatteri) Moskovassa on täpö täynnä. Siinä on edustetun maan proletaarisen nuorison parhaimmisto — uljaita taistelijoita ja uhrautuvia rakentajia, uuden elämän luojia, haaveilijoita ja sankareita. Edustajien ikä vaihtelee 17—20 vuoteen. Henkilöpapereiden pykälässä „koulusivistys” on enimmäkseen lyhyesti: käynyt alkeiskoulun, mutta on tällaisiakin vastauksia: „osaan lukea”, „en ole käynyt koulua”, „lukutaitoinen”.

Odotetaan Leniniä. Odottaessa lauletaan, kiistellään... Yhtäkkiä salissa kajahtaa riemukas huudahdus — Lenin!

Vladimir Iljitš tuli jotenkin kovin äkkiä lavalle lippalakki päässä ja syystakki yllään, eikä häntä edes heti tunnettu. Lenin! Siinä hän seisoj hymyilevänä aivan lähellä, vierellämme, ja onnentunne ailahti sydämessä. Kiihkeät suosionsoitukset kestivät monta minuuttia. Mutta Lenin näytti kelloa ja pyysi meitä hillitsemään tunteemme. Koitti hiljaisuus.

Lenin tuli aivan lavan partaalle ja katsoen tarkkaavaisesti jännittyneisiin kasvoihin sanoi hiljaa:

„...Tekisi mieleni keskustella tänään siitä, mitkä ovat kommunistisen nuorisoliiton perustehtävät ja sen ohella — millaisia pitäisi nuorison järjestöjen yleensä olla sosialistisessa tasavallassa”.

Salissa oli nyt aivan hiljaista, ja Lenin jatkoi niin kuin olisi keskustellut meidän kanssamme ja maan koko nuorison kanssa:

— Ja niinpä kun katsotaan siitä näkökulmasta kysymystä nuorison ja kommunistisen nuorison liittojen tehtävistä, ne voitaisiin ilmaista lyhyesti: on opiskeltava.

Sanon rehellisesti, että emme kaikki ymmärtäneet heti Leninin sanojen syvälistä tarkoitusta... Monet edustajat olivat tulleet kokoukseen suoraan rintamalta, toiset tehtaista ja kolmannet maaseudulta. Olimme kaikki yhdessä taistelleet vihollisia vastaan, tehneet työtä, harjoittaneet agitaatiota ja päivittäin suorittaneet suuren määrän tehtäviä kaikin henkemme voimin ja

tuntein uurastaen uuden maailman rakennustyössä. Tehtävämme tuntuivat siihen rajoittuvankin. Ja nyt — opiskella!

Lenin näki hämmästyksemme. Palaten välillä jo sanottuun hän selvensi hyvin syvällisten teoreettisten asettamusten sisältöä arkielämästämme, työtätekevien taistelusta esittämillään esimerkeillä ja selitti yksinkertaisin ja ymmärrettävin sanoin, mitä kommunismi on ja minkä tähden kommunistinen yhteiskunta voidaan rakentaa ainoastaan tieteen perustalle, nojautumalla ihmiskunnan keräämiin tietoihin.

— Mutta sen yhteiskunnan voivat rakentaa ainoastaan työläiset ja talonpojat,— hän sanoi.— Vanhempi polvi on pystyttänyt Neuvostovallan. Se jo turvaa kommunismin rakentamisen ja voiton ehdot. Mutta kommunistisen yhteiskunnan rakentaa ja siinä tulee elämään se sukupolvi, joka on nyt 15—20 vuoden ikäinen.

Leninin sanat painuivat syvälle sydämeen ja mieleen: käydä kommunismin koulua, sitkeästi ja päättäväisesti opiskella matematiikkaa ja kemiaa, historiaa ja rakennustekniikkaa ja yhdistää ne tiedot työlaitoksessa suoritettuun tuotannolliseen työhön, käyttää niitä maataloudessa, olla sivistyneitä ihmisiä ja työntekijöitä — kaikin voimin tehdä työtä kommunismin voiton hyväksi.

Leniniä kuunnellessamme kommunismi muuttui haaveesta, etäisestä hämärästä tulevaisuudesta eläväksi asiaksi, joka oli meidän rakennettavissamme ja luotavissamme.

* * *

Siitä on kulunut jo monta vuotta, mutta mielessäni on elävästi Lenin, nerokkuutensa kansalle antanut suurmies. Lukiessamme Leninin teoksia aina yhä uudelleen saamme uutta voimaa ja tietoa, ja samalla sydämen täyttää syvä kiitollisuuden tunne hänen meille jättämästään suuresta aarteesta.

B. M. VOLIN

MUISTELMIANI

I lman aikalaisten, omaisten, ystävien, työtovereiden ja ase-kumppanien muistelmia ei minkäänlainen suuren toimihenkilön elämäkerta, ei „lyhyt” eikä myöskään mitä seikkaperäisin, „akateeminen” laitos, voi olla aito elämäkerta. Tämä koskee ennen kaikkea Vladimir Iljitšin elämäkertaa. Olivatpa asiapaperit miten perinpohjaisen täydellisiä ja selviä tahansa, suuren Leninin elävä henkilökuva kirkastuu erikoisesti ja näkyy kaikessa ihastuttavuudessaan hänestä kerrottujen muistelmien valossa.

V. I. Leninin teoksissa, „Lenin-kokoelmissa”, Marxisin-leninisin instituutin suuressa arkistossa NKP:n Keskuskomiteassa on tallella paljon kirjelappuja, kirjeitä ynnä muita asiapapereita, jotka todistavat kirkkaasti, miten kiinteää huomiota Vladimir Iljitš osoitti henkilökohtaisesti yliluonnollisen suuresta työtaakastaan huolimatta Kommunistisen puolueen kaadereita kohtaan, puolueeseen kuuluvia sekä kuulumattomia tovereita kohtaan, heidän elämäänsä ja heidän työtään kohtaan. En tiedä tapauksia, että Lenin ei olisi vastannut, puhuteltiinpa häntä puhelimitse, kirjelappujen välityksellä tai jotenkin muuten. Lenin vastasi kaikkeen. Kaikessa tuli ilmi hänen bolševistinen ymmärtäväisyytensä, hänen valloittava suoramielisyytensä.

* * *

Oli käynnissä ankara kansalaissota. Kulakit nousivat kapiinaan, banditismi hajoitti työtä, oli käytävä aatteellista sekä hallinnollista taistelua menševikkejä ja eserriä vastaan. Oli puutetta kaikesta: leivästä, polttoaineesta, pukimista ja lääkkeistä. Yhteys keskuksen kanssa oli epäsäännöllistä. Ja kysymykset oli ratkaisu tavalla nopeasti.

Vaikka meillä ei aluksi ollutkaan käytännöllistä kokemusta puolue työn ja valtiollisen työn johtamisessa, toimimme paikkakunnilla yleensä melko hyvin. Koulu osoittautui erinomaiseksi, se pitkällinen ja raskas koulu, jota olimme käyneet taistellesamme tsarismia, porvaristoa ja niiden palkkarenkejä vastaan. Puolue ja neuvostotyöntekijöistä uhkui bolševistinen energia ja vallankumouksellinen aloitteellisuus, he ymmärsivät, että piti toimia yhdessä kansanjoukkojen kanssa ja kansanjoukkojen nimessä. Useinkin jouduimme silti umpikujaan mutkallisen ja tukalan tilanteen edessä.

Silloin oli vain yksi luonnollinen neuvo: Moskovassa käynti ja tietenkin käynti Leninin puheilla. Ja käytiin niiden tiheiden matkojen lisäksi, mitä tehtiin Moskovaan vuosittaisiin puolueen edustajakokouksiin, puoluekonferensseihin, kerran vuodessa (ja useamminkin) kokoontuviin Neuvostojen edustajakokouksiin ja Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istuntoihin, joiden aikana oli monenlaisia neuvotteluja V. I. Leninin, J. M. Sverdlovin, M. I. Kalininin ynnä muiden ottaessa ehdottomasti niihin osaa.

Eikä ollut sellaista tapausta, että Vladimir Iljitš ei olisi Moskovaan tultuamme ottanut meitä vastaan heti samana tai seuraavana päivänä.

Lenin osoitti eri paikkakunnilla työskentelevien tovereiden tarpeisiin erikoista, sanoisin aktiivista huomiota. Tässä kaksi hyvin mieleen painunutta tapausta, jotka näyttävät mitä tarkoitan puhuessani Leninin osoittamasta aktiivisesta huomiosta.

Oli vuoden 1918 loppu. Valmistauduttiin uuraasti VKP(b):n VIII edustajakokoukseen, jossa piti hyväksyttävän puolueen uusi ohjelma ja jossa Vladimir Iljitš tähdensi maaseutua käsittelevässä puheessaan, kuten tiettyä, sitä, miten on suhtauduttava keskivarakkaaseen talonpoikaan, ja perusteli syvällisesti uuden tunnusteen: „On osattava tehdä sovinto keskitalonpoikaiston kanssa kieltäytymättä hetkeksikään taistelusta kulakkia vastaan ja nojautuen vankasti ainoastaan köyhälistöön...” Ja loppupuheessaan antoi kuuluisan tunnuksen suhteesta keskitalonpoikaan: „Pois komentelu”.

Livnin kihlakunnassa Orelin läänissä syttyi siihen aikaan ankara kulakkikapina. Oli paljon kerrottavaa Iljitšille, monista kysymyksistä oli saatava häneltä selitystä ja neuvoa. Olin tuohon aikaan Orelin läänin toimeenpanevan komitean puheenjohtajana ja kaupungin puoluejärjestön sihteerinä. Tovereiden yhteisestä päätöksestä lähdinkin Moskovaan heti ensimmäisellä tavara-junalla (matkustajajunia kulki silloin hyvin epäsäännöllisesti).

Lenin otti minut heti vastaan ja keskusteli kauan kanssani työhuoneessaan. Kerroin Vladimir Iljitšille meidän puolue- ja neuvostotyömme „vaivoista”: kihlakunnissa ja kunnissa tapahtu-

vista väärinkäytöksistä, niistä harmeista, joita keskitalonpoika joutui paikkakunnilla kärsimään. Tuli puheeksi, että maaseutua oli välttämättä täydennettävä molemmista pääkaupungeista käsin uusilla tarkistetuilla puoluevoimilla ja paikallisten Neuvostojen johtoon vedettävä rohkeammin meille läheisiä tunnollisia puolueeseen kuulumattomia työläisiä, talonpoikia ja sivistyneistöä.

Vladimir Iljitšiä eivät kiinnostaneet yksinomaan minun hänelle esittelemäni asiat, vaan hän teki keskustelun kulussa uusia kysymyksiä ja lausui uusia ajatuksia.

Kun kaikki kysymykset olivat lopussa ja ryhdyin hyvästelemään, Vladimir Iljitš pysäytti minut yhtäkkiä sanoen:

— Älkää kiirehtikö matkustamaan pois! Kaikesta siitä, mitä teidän tulee tehdä, kertoo vielä paremmin Jakov Mihailovitš.

„Vielä paremmin!“... Ja olin jo kukkuramitalla saanut Iljitšin neuvoja ja ohjeita.

Vladimir Iljitš kutsui puhelimeen J. M. Sverdlovin:

— Luonani on parhaillaan toveri Volin — tiedättehän „Orelin kuvernöörimme“... Hän pistäytyy puheillemme heti. Kertokaa hänelle kaikesta välttämättömästä, olkaa hyvä...

Olin pian jo J. M. Sverdlovin luona. Pitkällä vanhalla nahkasohvalla istuen keskustelimme kauan silloisen puolue- ja neuvostorakennustyön kipeistä kysymyksistä.

Keväällä 1919 puolueen Keskuskomitea lähetti minut Brjanskiin ja siellä minut valittiin VKP(b):n lääninkomitean sihteeriksi.

Brjanskin teollisuuspiirissä (sitä nimitettiin silloin Brjansko-Maltsevskin piiriksi) oli vaikeutensa. Tavaton määrä kaaderityöläisiä oli mennyt Punaiseen Armeijaan. Saksalaiset miehittäjät olivat katkaisseet tiet Ukrainaan, ja työläiskaupungit ja -asutukset olivat melkein leivättömiä. Siellä häärivät kovasti eserrät ja anarkistit, jotka yrittivät käyttää ajan vaikeuksia hyväkseen. Tilanne muodostui toisinaan uhkaavaksi. Mutta puoluejärjestö oli luja, siinä oli etumaisilla työläisillä tuntuva osuus. Siksipä toukokuun 10 päivänä 1919 Moskovan—Kasanin radalla pidettyjen joukkotalkoiden vaikutuksesta saatiin toimeenpannuksi useita onnistuneita talkoita sekä rautatiesolmussa että varsinaisesti Brjanskissa.

Päätettiin, että minun oli mentävä Vladimir Iljitšin puheille ja kerrottava yksityiskohtaisesti piirissämme vallitsevasta tilanteesta, meillä esiintyvistä hyvistä puolista sekä vaikeuksista.

Lenin otti minut vastaan, ryhtyi kyselemään piirin tilasta ja kyseli erikoisen innokkaasti ja seikkaperäisesti sellaisesta epätavallisesta uudesta toimenpiteestä kuin talkoot. Hän vaati minua kirjoittamaan työläisten selustassa osoittamasta työskaruudesta pienen helppotajuisen kirjasen, joka olisi kuvitettu valokuvilla. Lupasin tehdä sen, mutta en voinut täyttää lupaustani,

sillä minut kutsuttiin puolivälissä kesää Moskovaan ja lähetettiin puolueen Keskuskomitean edustajana (instruktöörinä) agitaatio-laivalle „Krasnaja Zvezda”, joka lähti Nižni Novgorodista Volgaan alas (laivan poliittisena komissaarina oli V. M. Molotov).

Keskustelumme siirtyi lopuksi sota-aiheeseen, rintamalla vallitsevaan tilanteeseen. Ja silloin Vladimir Iljitš sanoi minulle:

— Tiedätekö mitä, paremmin ja tarkemmin teille kertoo tästä kaikesta eräs vastikään rintamalta saapunut toveri.— Tutulla liikkeellään Lenin otti puhelinkuulokkeen, kutsui sen toverin ja sanoi hänelle:

— Volin Brjanskista on luonani. Hän pistäytyy puheillen heti, kertokaa hänelle rintamalla vallitsevasta tilanteesta, olkaa hyvä.

Vladimir Iljitš ei pitänyt milloinkaan neuvojaan ja selityksiään täydellisinä. Hän tahtoi, että paikkakunnilta saapuneet toverit saivat mahdollisimman monipuolisesti tietoja ja ohjeita. Ja olipa hänellä miten paljon työtä tahansa noina vaikeina vuosina, hän ei ajatellut vaivannäköä eikä ajanmenetystä auttaessaan toveria niin hyvin kuin suinkin saattoi.

Kuinkas meillä useinkin käy? Ihminen pääsee vastaanotolle, hän kertoo asiansa, saa vastaukset kysymyksiin ja selityksiä — siinä kaikki! Ei, Vladimir Iljitš ei ollut sellainen, hän otti vastaan, kuunteli asian tarkkaavaisesti, onki itse tietoonsa kaikkea, mitä katsoi tarpeelliseksi, vastasi kaikkeen seikkaperäisesti ja lisäksi vielä järjesti niin, että henkilö saattoi puhutella jotakuta toista, joka häntä täydensi ja valaisi kysymystä uudelta puolelta. Sellainen oli Lenin!

* * *

Kaikki signaalit paikkakunnilla vallitsevasta huonosta tilanteesta ehtivät ihmeteltävän nopeasti Leninin tietoon. Vladimir Iljitš muisti pienimpiä yksityiskohtia myöten mitä oli kerran saanut tietoonsa ja toisinaan palasi asiaan vielä pitkän ajan kuluttua näyttäen tekevän kerrassaan yllättäviä päätöksiä.

Vuonna 1919 alkukesästä kaatui nuorin sisareni, aktiivinen bolševikki, ystäväni ja toverini, etelässä taistelussa Grigorjevin joukkioita vastaan. Perheen suru oli hyvin suuri, minulle sähkötettiin kutsu tulla pikaisesti sinne, ja sain puolueen Keskuskomitealta luvan lähteä Brjanskista muutamaksi päiväksi Jekaterinoslaviin (nykyisin Dnepropetrovsk). Paluumatkalla pääsin enää suurin vaikeuksin (Denikin hyökkäsi) Harkoviin, joka oli silloin Neuvosto-Ukrainan pääkaupunkina.

Harkov ihmetytti minua kovin, siellä ei ollut jännittyneen sotatilanteen, rintaman läheisyyden eikä Denikinin hyökkäyksen vaaran tuntua, ei ollut levottomuutta siitäkään, että sisäisen

vastavallankumouksen puolelta oli provokaation mahdollisuus. Yksityiskauppa kukoisti, soitto kajahteli kahviloissa ja ravintoloissa, jotka olivat täpö täynnä häikäilemättömän näköistä väkeä, katukäytävät aivan kihisivät rennosti esiintyvistä nuorista miehistä. Menin puolueen lääninkomiteaan, siellä ei ollut lainkaan vartiota, vallitsi täysi huolettomuus, välinpitämättömyys, joka ei vastannut tilannetta.

Sinä aikana mitä olin lääninkomiteassa tulini tietämään, että Harkovin koko neuvosto- ja puolueyön johtoväki oli melkein tyystin „detsistejä” (demokraattisen sentralismin kannattajia; Sapronov oli läänin toimeenpanevan komitean puheenjohtaja, Boguslavski lääninkomitean sihteeri, Sosnovski lehden toimittaja, Rafail oli läänin ammattiliittoneuvostossa jne.), eräät heistä eivät salanneet puolueen Keskuskomiteaa kohtaan tunteensa vastenmielisyyttä.

Painostava levottomuuden tunne vaivasi minua lähtiessäni Harkovista. Ja Brjanskiin tultuani kirjoitin kaikesta näkemästäni pienen kirjelapun V. I. Leninille.

Sitten kului melko pitkälti aikaa — silloisten mittojen mukaan arvioiden. Ehdin olla vielä työssä Brjanskissa vähän aikaa ja syksyllä sain määräyksen siirtyä Kostromaan, missä minut valittiin läänin toimeenpanevan komitean puheenjohtajaksi.

Kerran varhaiskevällä 1920 minut kutsuttiin „suoralle lennättimelle” läänin toimeenpanevan komitean puheenjohtajan työhuoneen vieressä sijaitsevaan salahuoneeseen. Sellaiset kutsut eivät olleet harvinaisia.

— Lennättimen ääressä on Lenin, — luki sähköttäjä.

— Kirjelappusenne Ukrainasta oli hyvin tarpeen, toveri Volin. Lähtekää viivyttelämättä Moskovaan PB:n¹ istuntoon. Siellä puhutaan kaikesta...

Totta puhuen olin jo noiden kuukausien levottomassa hyöriässä melkein ollut unohtamaisillani Ukrainassa käyntini ja Vladimir Iljitšille lähettämäni kirjelapun. Mutta Vladimir Iljitš ei ollut unohtanut mitään.

Moskovan matkaan liittyi suuria vaikeuksia. Oli ylitettävä Volga, ja jäänlähö oli jo alkanut, sitten oli matkattava Moskovaan tavarajunassa, joka kulki uuvuttavan hitaasti.

Kun tulini huoneeseen, missä Politbyroon istuntoa pidettiin, Vladimir Iljitš huudahti:

— Kas tuossa on sen kirjeen kirjoittajakin, jonka luin teille, kun käsiteltiin Harkovin tilanteesta saatua aineistoa.

Läsnäolleiden joukossa huomasin Ukrainan Toimeenpanevan Keskuskomitean puheenjohtajan G. I. Petrovskin, Rakovskin sekä

¹ Puolueen Keskuskomitean Poliittinen byroo (Politbyroo). — *Toim.*

muita Ukrainan Kommunistisen puolueen Keskuskomitean johtavia työntekijöitä. Istunto läheni loppuaan. Lenin teki keskustelusta yhteenvedon ja sanoi muun muassa:

— Otamme viralta kaikki nuo „detsistien” johtopukarit ja lähetämme Harkoviin läänin toimeenpanevan komitean puheenjohtajaksi ja lehden toimittajaksi toveri Volinin. Toivottavasti hän ei pahastu meihin siitä, että muutamme niin usein hänen puolue- ja hallinnollisen työnsä paikkaa...

Kuinka olisi voinut sanoa Leninin ehdotusta vastaan? Vaikka Kostroman metsissä oli jonkin verran epäsuotuisa tilanne, oli siellä tosin paljon rauhallisempaa tuohon aikaan kuin Ukrainan aroilla. Mutta bolševikit eivät menneet rauhallisempiin paikkoihin, vaan sinne missä heitä tarvittiin.

Vladimir Iljitšin kanssa oli sitten keskustelu (eikä vain keran). Lenin sanoi, että kirjelappuni oli auttanut paljastamaan Harkovissa muodostuneen vaarallisen mätäpaiseen.

— Meille pitää tiedottaa paikan päällä tapahtuvasta niin usein kuin suinkin. Miten muuten voi johtaa näin suurta maata,— sanoi Lenin.

* * *

Mieleen tulee vuoden 1920 kevät. VKP(b):n IX edustajakokous. Sen avajaiset Suuressa teatterissa, sen työskentely ja päättäjäistilaisuus Kremlissä, jo tsaarin ajoilta ränsistyneessä salissa, jota ei ollut kunnostettu; siellä oli laudoista tehty koroke, ja punakankainen verho erotti puhemiehistön konekirjoittajista (puolueen VIII edustajakokouksen jälkeen tämä sali oli saanut Sverdlovin nimen; nyt se on upea Sverdlovin sali, missä SNTL:n Korkeimman Neuvoston Puhemiehistön puheenjohtaja tai hänen sijaisensa tavallisesti suorittavat hallituspalkintojen jaon).

Edustajakokous oli myrskyinen ja kireä tunnelmaltaan. „Detsistit”, „demokraattisen sentralismin” puoluevastaisen ryhmän jäsenet (Sapronov, Osinski, Jurenev, Bubnov, Pjatakov ynnä muut) nostattivat hajaannusta edustajakokouksen työhön. He eivät kaihtaneet edes henkilökohtaista hyökkäilyä Leniniä vastaan.

Edustajakokouksen sihteeristöön valittuna ja istuessani puhemiehistössä seurasin tarkkaavaisesti kuinka Vladimir Iljitš reagoi siihen kaikkeen. Lausumatta kertaakaan välihuomautusta (kuten panin merkille silloin ja tarkkailin myöhemmin, Lenin ei yleensä koskaan millään tavalla keskeyttänyt puhujia) hän hymähteli, siristi silmiään ja kirjoitti muistiin, mitä vastustajat puhuivat puolueen Keskuskomitean organisaatiopolitiikasta, yksilöjohdosta ja kollegiaalisuudesta, „puolueylimistön pikku ryhmästä” jne.

Ilmoittautumisjärjestyksessä minä sain sitten puheenvuoron. Niinä vuosina (kuten paljon myöhemminkin) ei puheita valmistettu ennakolta, niitä ei etukäteen lyötetty koneella, vaan keskustelun kulkuun vastattiin lyhyiden muistiinpanojen perusteella, joita tehtiin istuntojen aikana. Aloitinkin siitä, että opposition puheet olivat ehdottomasti tehneet painostavan vaikutuksen. Salissa alkoi melu, töminä ja „työläisten opposition” istumapaikoilta kuului kovia huutoja. Mutta oppositiolaiset eivät saaneet keskeytetyksi puhettani. Puheenvuoroni jälkeen tuli väli-aika. Puhemiehistön jäsenet nousivat paikoiltaan. „Detsistiit” kävivät uhkauksin ja parjauksin kimppuuni. Kun kaikki oli rauhoittunut, Vladimir Iljitš tuli sanomaan minulle: — Annoitte aika hyvän läksytyksen noille kirkujille. Minäpä teen heistä selvää omalla tavallani. — Ja seuraavissa puheenvuoroissa hän teki heistä selvän oikealla Iljitšin tavalla...

Puoluekokous läheni loppuaan (oli huhtikuun 5 päivä 1920). Lenin lausui ehdottoman varmuutensa, että nojautumalla koko neuvostokansaan, sen etujoukkoon työväenluokkaan, 600 tuhatta kommunistia kykenee ratkaisemaan voitokkaasti taloudelliset tehtävät niin kuin oli sitä ennen ratkaissut sota-asioita koskevat tehtävät; hänen lyhyt loppupuheensa päättyi edustajien ja vieraiden innokkaihin suosionosoituksiin.

Istunnossa puheenjohtajana toiminut G. I. Petrovski ei ehtinyt ilmoittaa kokousta päättyneeksi, kun lavalle alkoi nousta puoluekokouksen edustajia, ja huomioiden V. I. Leninin viisikymmenvuotispäivän lähenemisen he pitivät innokkaita puheita, joista uhkui rakkaus ja kiitollisuus suurta johtajaa ja opettajaa kohtaan...

Lenin terästi aluksi kuuloaan, mutta pian osoitti puhujia kuunnellessaan ilmeistä kärsimättömyyttä. Koko hänen olemuksestaan näkyi todellinen tyytymättömyys. Hän nousi pöydän takaa, lähti nopein askelin pois puhemiehistöstä ja meni sihteeristön kautta kolmanteen kerrokseen työhuoneeseensa.

Mutta puheiden pitäminen vain jatkui. Leniniltä saatiin pian vastauselappuja. Yhtäkkiä nurkassa kilahti puhelin. Menin nostamaan kuulokkeen.

— Pyydän puhelimeen kokouksen puheenjohtajaa, — sanoi Vladimir Iljitš selvästi hermostunut värähdys äänessään. Kutsuin hämilläni Petrovskia. Muutaman sekunnin kuluttua Petrovski palasi harmistuneen näköisenä puhemiehistön pöydän luo ja salin hiljetessä ilmoitti Vladimir Iljitšin antaneen hänelle „selkäsaunan”, sanoneen, että hän vaatii päättävästi „teilaamaan” tämän „mahdottomuuden”, lopettamaan „ylystyspuhetulvan”.

Mutta luonnollisesti se „mahdottomuus” jatkui. Puhuivat M. I. Kalinin, J. M. Jaroslavski, F. J. Koon ja monet muut. Tällä kertaa ei kukaan tahtonut totella Leninin vaatimuksia. Innokkaat

puheet virtasivat täydestä sydäimestä, joka puolelta kajahteli eläköön-huutoja Vladimir Iljitšille.

Lopuksi IX edustajakokous teki päätöksen V. I. Leninin täydellisten koottujen teosten julkaisemisesta. Päätöstä ei pantu pöytäkirjaan.

Vladimir Iljitšin vaatimattomuus, hänen alituinen pyrkimyksensä pysytellä poissa näkyvistä ja hänen suoranainen vihansa vähäisintäkin „palvontaa” kohtaan kasvattavat kaadereitamme bolševismin parhaiden, verrattomien perinteiden hengessä.

Koko voimassaan ilmeni tämä Vladimir Iljitšin luonteenpiirre jonkun ajan kuluttua, kun puolueen Moskovan komitea toisti yriytyksen juhlia häntä. Olin siinä tilaisuudessa vieraana.

Siihen aikaan maassa ei ollut julkaistu edes pientä lehtistäkään V. I. Leninin elämästä ja toiminnasta, saatikka aivan lyhyttä elämäkertaa. Ja sen tähden monille tovereille, jopa Moskovan puolueaktiiviin kuuluville oli yllätys, että Vladimir Iljitš täyttää huhtikuun 22 pnä 50 vuotta.

Moskovan komitean johto päätti järjestää suppeassa puoluepiirissä V. I. Leninin viisikymmenvuotispäivälle omistetun illan. V. I. Leninin juhliminen, „kommunistiset iltamat”, kuten sitä tuolloin nimitettiin, tapahtui huhtikuun 23 pnä Moskovan Komitean salissa Bolšaja Dmitrovkalla (nykyinen Puškinin katu, rakennuksessa sijaitsee nykyisin SNTL:n prokuraattorin virasto).

Kokoontuneet kummastelivat, missä Lenin oli ja miksi häntä ei ollut läsnä kokousta avattaessa. Asianlaita oli näin. Moskovan Komitean sihteeri A. F. Mjasnikov tiedotti Vladimir Iljitšille tilaisuudesta vasta sitten, kun se oli jo alkanut. Vladimir Iljitš kieltäytyi olemasta läsnä virallisessa juhlaosassa. Vasta monien puhujien esiinnyttyä, muiden muassa puhuivat A. M. Gor'ki, A. V. Lunatšarski, M. S. Olminski, J. V. Stalin ynnä muut, vasta väliajan jälkeen, Vladimir Iljitš tuli esiin kaikille yllätyksenä, yleisen innostuksen vallitessa ja riemukkaiden huudahdusten kajahtellessa. Hän sai puheenvuoron. Hän aloitti lyhyen puheensa siitä, että kiitti kokoontuneita kahdesta asiasta: ensinnäkin hänelle osoitetuista tervehdyksistä ja toiseksi „vielä enemmän” — kuten hän sanoi — siitä, että hänet „päästettiin kuulemasta juhlapuheita”. Nämä sanat saivat suosionosoituksia. Ja sen jälkeen hän rupesi heti puhumaan toisesta aiheesta niin kuin olisi yrittänyt lopettaa tervehdystulvan, jossa oli kaikki huomio keskittynyt häneen, puolueen johtajaan, ja sanoi haluavansa puhua hieman „bolševikkipuolueen nykytilasta”¹.

Se oli Leninin lyhimpiä puheita. Se oli omistettu kokonaan bolševikkipuolueelle ja tähdätty ylistelyä ja isottelua vastaan.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, s. 491.— Toim.

Vladimir Iljitš varoitti tovereita — kaikkia bolševikkeja erikseen ja bolševikkeja poliittisena puolueena kokonaisuudessaan — mahdollisuudesta joutua hyvin vaaralliseen asemaan, nimenomaan ylpistyneiden asemaan. Hän sanoi, että se asema on „melko typerä, häpeällinen ja naurettava”¹.

Siinä puheessa Lenin osoitti ihmeteltävän tahdikkaasti, millainen tulee bolševikin olla ja millainen tulee koko puolueemme olla vastuullisena kansalleen ja työtätekevälle ihmiskunnalle.

Vladimir Iljitšin syntymäpäivää ei hänen elinaikanaan enää sen jälkeen vietetty.

* * *

Joulukuun loppu 1920. Moskovassa kokoontui historiallinen Neuvostojen VIII Yleisvenäläinen edustajakokous, joka hyväksyi V. I. Leninin aatteen mukaan valmistetun ja G. M. Kržižanovskin esittämän Neuvosto-Venäjän sähköistämissuunnitelman, GOELRON (Venäjän sähköistämisestä huolehtiva Valtion komitea) kuuluisan suunnitelman.

Tänä Neuvostotasavallalle äärimmäisen vaikeana aikana, kun sen piti poikkeuksellisen mutkallisessa tilanteessa ryhtyä välittömästi sodan jälkeen rauhanomaiseen sosialistiseen rakennustyöhön, puoluetta vastaan hyökkäsivät trotskilaiset, buharinilaiset, „työläisopposition” osanottajat, „demokraattisen sentralismin” kannattajat ynnä muut bolševismin viholliset ja panivat alulle väittelyn, tunnetun ammattiliittöväittelyn.

Lenin luonnehti muodostuneen puolueensisäisen tilan „puoluekriisiksi”. Sen tähden ei ole ihmeteltävää, että Vladimir Iljitš joutui niinä päivinä pitämään paitsi puhettaan varsinaisessa edustajakokouksessa ja valmistamaan päätöslauselmia peruskysymyksistä vielä esiintymään monta kertaa edustajakokouksen VKP(b):n ryhmän istunnoissa, missä opposition kannattajat päästivät puoluevastaiset hyökkäilynsä ja mielialansa valloilleen.

Meiltäkin, edustajakokouksen jäseniltä, työ vaati suurta ruumiillisten ja henkisten voimain jännitystä. On helppo käsittää, miten kovaa voimainponnistusta se vaati Vladimir Iljitšiltä. Milloin hän lepäsi? Erään iltaiستunnon väliaikana meille ilmoitettiin, että kaikki edustajakokouksen jäseninä olevat läänien toimeenpanevain komiteain puheenjohtajat kutsutaan edustajakokouksen istunnon jälkeen neuvotteluun, joka pidetään puolueen Keskuskomitean huoneistossa. Läänien toimeenpanevain komiteain puheenjohtajat — meitä oli parikymmentä — lähtivät Vozdviženkalle (nykyinen Kalininin katu), missä sijaitsi VKP(b):n

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, s. 493.— Toim.

Keskuskomitea. Miten ihmettelimmekään, kun näimme Mihail Ivanovitš Kalininin rinnalla Vladimir Iljitšin.

Neuvottelu alkoi melko myöhään. Kokoushuone oli huonosti valaistu, sähkö sammui vähän väliä. Kaikilla oli päällysvaatteet yllä, toisilla nahkatakki (nahkapompat), toisilla sinellit. Koska oli käynnissä puolueen sisäinen väittely ja valmisteltiin siirtymistä uuteen talouspolitiikkaan, uusiin organisaatiomuotoihin paikallisen neuvostokoneiston lujittamiseksi, siirtymistä työväenluokan ja talonpoikaiston liiton uuden taloudellisen perustan luomiseen, Lenin ja Kalinin vaativat meitä kertomaan perinpohjaisesti, mitä lääneissä, kihlakunnissa ja kunnissa oli tekeillä, talonpoikaiston keskuudessa vallitsevista mielialoista, työläisten asemasta ja „paikallisen aloitteellisuuden” konkreettisista ilmauksista. Mekin puolestamme teimme runsaasti kysymyksiä heille. Vaikka Lenin vetosi koko ajan Kalininiin, että tämä muka on alituisten matkojensa ansiosta paremmin selvillä tilanteesta kuin hän, huomasimme kyllä, että Iljitšillä oli laajat ja tarkat tiedot ja että hän teki virheettömät päätelmät.

Keskustelua käytiin hyvin vapaasti, mutta juuri sen päästyä parhaaseen vauhtiin havaitsimme, että oli kulunut jo yli puoliyön. Kalinin ehdotti, että lopetettaisiin, seuraava päivä oli voimiavaatava työpäivä.

Kun menin ulos ja aloin pimeään tähden varovaisesti laskeutua Mohovaja kadulle kääntyäkseni sitten vasemmalle, I Neuvostojen talolle (hotelli „National”), huomasin edessäni, aivan kadunkulmassa hämmästykseni Vladimir Iljitšin. Hän oli päässyt jotenkin huomaamatta lähtemään yksin pois kokouksesta.

— Kuinka rohkenitte lähteä tällaisena yönä yksinänne kävelylle pitkin Moskovaa, Vladimir Iljitš? — huudahdin. Lenin pysähtyi.

— Mitä sitten, toveri Volin, olenko muka vailla kaikkia tasavallan kansalaisen oikeuksia kun kerran olen Kansankomissarien Neuvoston puheenjohtaja?.. — kuulin hänen pilkallisen äänensä.

— Niin mutta kuinka ilman saattajia!..

— Niin kuin en muka voisi kulkea ilman saattajia,— jatkoi hän yhtä ivallisesti.

Tämä lyhyt keskustelu tapahtui Vozdviženkan ja Mohovajan kulmauksessa. Lumessa kahlaten tulimme sitten Troitskin portille. Huoahdin helpotuksesta: perillä oltiin! Vladimir Iljitš seiso i turvassa vartiossa olevan puna-armeijalaisen rinnalla.

Mutta eikös mitä. Tarttuen käsipuolesta Vladimir Iljitš lähti viemään minua vasemmalle Aleksanterin puiston suuntaan ja sanoi:

— Mitä suotta kiirehtiä! Kävellään vähän.— Ja taas lisäsi leikkisästi: — Katsokaa, miten kaunis yö...

Mutta yö ei ollut lainkaan kaunis, se näytti minusta tuolla hetkellä suorastaan hirvittävältä. En sanonut kuitenkaan enää mitään vastaan, ja lähdimme menemään ääneti Aleksanterin puiston ohi, ohi sen tähden, ettei puistoon suinkaan ollut pääsyä päiväsaikaankaan, se oli niin täynnä roskaa ja soraa.

Lenin katkaisi ensimmäisenä äänettömyyden ja ryhtyi puhumaan siitä, mistä oli puhuttu viimeksi neuvottelun keskeytyessä — kulakkikapinoista. Hän muisti, että oli Orelin läänin Livnin kapinan aikana sähköttänyt minulle oikeistoiesitteläisestä „talonpoikaiskirjailijasta” Ivan Volnovista, joka oli Livnissä, ja ehdottanut hänen pelastamistaan.

— Ehdittekö, vai kuinka? — kysyi Iljitš.

Sanoin, että sähkösanoma oli tullut ajoissa ja että Volnov oli vapautettu, vaikka hänellä ilmeisesti oli ollut yhteyttä kulakkikapinaan.

Kerroin sitten Urenin kapinasta, joka oli ollut minun toimiesani Kostroman läänin toimeenpanevan komitean puheenjohtajana, ja kaikesta, mitä olin nähnyt käydessäni tuvassa, missä kapinan vangittuja johtopukareita oli pidetty.

— Kuvitelkaahan, Vladimir Iljitš, — sanoin, — ukkoja ja akkoja, hyvin kookkaita, juurevia, tummia, oikeita streltsien jälkeläisiä, aivan kuin ilmi eläviä henkilöitä Surikovin taulusta „Streltsien teloituspäivän aamuna”.

Lenin oikein pysähtyi kysymään:

— Onko siellä sitten ollut streltsejä? Kuinka he ovat sinne joutuneet?

Ja kerroin Vladimir Iljitšille mitä sikäläiset toverit olivat minulle kertoneet. Kapinoitsijoiden esi-isät olivat olleet Pietari I:n Kostroman metsiin lähettämiä streltsejä.

Niin tulimme taas puna-armeijalaisen vartiopaikalle Spasskin portille. Huoahdin uudestaan helpottuneesti ja tein yrityksen hyvästellä. Mutta päästämättä kättäni Vladimir Iljitš sanoi nau-raen:

— Kun kerran kävitte toimeen, niin viekää loppuun. Olkaa ystävällinen ja saattakaa minut asunnon ovelle.

Ja me menimme Spasskin portin ja Kremlin aukion kautta Tšudovin luostarin ohi ovelle, mistä veivät portaat kolmannen kerrokseen Iljitšin asuntoon. Ja siinä todella huoahdin helpottuneesti...

Olisi luullut olevan yksinkertaisinta kutsua auto neuvottelun jälkeen, mutta sellainen ei johtunut Leninin mieleenkään, hän oli poistunut salista vaatimattomasti, huomaamatta, mennäkseen kotiin yksinään.

Vielä monta vuotta myöhemmin Nadežda Konstantinovna, ollessamme yhdessä työssä Valistusasiain kansankomissariaatissa, muisteli kerran, miten Vladimir Iljitš oli nauraen kertonut hänelle „retkeilystämme” pitkin pimeää Moskovaa tuiskeisena yönä.

* * *

Keväästä 1921 olin Harkovista kutsuttuna työssä N. K. Krupskajan johtamassa Poliittisen valistustyön päähallinnossa. Toimitin „Agit-Rostaa”¹.

Tuohon aikaan oli käynnissä Kommunistisen puolueen puhdistus. Sen eräät tulokset olivat jo tiedossa. Tarvittiin Leninin sanaa.

Muistaessani Leninin antaneen luvan kääntyä hänen puoleensa Poliittisen valistustyön päähallinnon asioissa soitin hänelle Kremlin kautta „yläkommutaattorin” linjaa ja kuullessani hänen äänensä pamautin hämäännöksissäni asiani, että pyysin häntä kirjoittamaan artikkelin „Agit-Rostalle” puolueen puhdistuksesta. En totta puhuen ollut kovin varma, että saan hänen suostumuksensa. Lenin oli tunnetusti aulis ja valmis täyttämään minkä järkevän pyynnön hyvänsä, mutta oletin, että hän kieltäytyy tavattoman ankaran työtaakkansa tähden ja että lupaa kuitenkin puhuttaa puolueen Keskuskomiteasta jonkun antamaan sellaisen kirjoituksen. Mutta Lenin ei kieltäytynyt.

— Hyvä on, toveri Volin, sellaista artikkelia todella tarvitaan. Kirjoitan ehdottomasti ja lähetän sen teille Nadežda Konstantinovnan kautta...— hän sanoi.

Parin päivän kuluttua Nadežda Konstantinovna antoi minulle pienen kirjoituksen „Puolueen puhdistuksesta”, jossa oli allekirjoitus „N. Lenin”, ja sanoi:

— Vladimir Iljitš pyysi sanomaan toivomuksenaan, että ette kaiketi ole vastaan, jos kirjoitus ilmestyy myös „Pravdassa”.

Kirjoitus „Puolueen puhdistuksesta” ilmestyi silloin „Agit-Rostassa” ja samanaikaisesti „Pravdassa”.

* * *

Vielä muuan todistus siitä, miten helppo oli päästä Leninin puheille, miten luonnollisesti hän suhtautui tovereihin ja miten verrattoman aulis hän oli.

Oli tulossa Lokakuun vallankumouksen viides vuosipäivä. Olin silloin VKP(b):n Moskovan komitean äänenkannattajan

¹ Venäjän tietotoimiston agitaatiojulkaisuja.— *Suom.*

„Rabotšaja Moskva” lehden (nykyään „Moskovskaja Pravda”) toimittajana. Taiteilijamme piirsi lehden juhlanumeron ensimmäistä sivua varten kuvan, jossa Lenin seisoi käsi etuojossa, maapallo taustanaan. Tultiin ajatelleeksi, että kuva kaipasi allekirjoitusta „V. I. Lenin”. Leninin omakätisiä nimikirjoituksia oli paljon, mutta olisi ollut mieluista julkaista Iljitšin vartavasten tähän kuvaan tekemä nimikirjoitus.

Soitin Kansankomissaarien Neuvoston sihteerille L. A. Fotijevalle ja esitin hänelle toimituksen pyynnön. Tov. Fotijeva vastasi, että Vladimir Iljitš johti parhaillaan istuntoa (se oli kaikesta päättäen Työ- ja Puolustusneuvoston istunto; Neuvostossa käsiteltiin sellaisia kysymyksiä kuin sadon realisointi, Donetsin laakion rahoittaminen, Pietarin työläisten viljavarustelu ym.) eikä sitä paitsi ollut varsin hyvässä voinnissa, mutta hän lupasi kuitenkin toimittaa Leninille lehden pyynnön. Piirros lähetettiin viipymättä Kremliin. Ja seuraavana aamuna lehden koko työntekijäjoukon suureksi riemuksi oli käytettävissämme pahvinpala, jossa oli piirustus ja Vladimir Iljitšin omakätisesti puneella tekemä kirjoitus: „Eläköön Internationale! Lenin”.

Marraskuun 7 p:nä 1923 „Rabotšaja Moskvassa” oli juhlan kunniaksi lisälehti, jonka ensimmäistä sivua koristi tämä dokumentti.

* * *

V. I. Leninin Teoksista, joissa ovat neuvostokauden kirjoitukset, näkee heti „Tietoja elämästä ja toiminnasta” otsikoidusta osasta, miten usein Vladimir Iljitš joutui esiintymään. Sellaisen, suorastaan ylivoimaisen kuormituksen hän saattoi kestää vain vankan elimistönsä ja tavattoman työkykyisyytensä ansiosta. Hyvin usein Lenin esiintyi joka päivä — paitsi kaikenkaltaisissa edustajakokouksissa, konferensseissa, täysistunnoissa, neuvotteluissa, istunnoissa ja kongresseissa, hän piti puheita myös työläisille välittömästi tehtailla ja klubeilla. Kuten tiettyä, hän puhui myös talonpoikain ja puna-armeijalaisten kokouksissa. Voidaan luetella monia tapauksia, kun Vladimir Iljitš piti kaksi puhetta ja useammankin puheen päivässä, ja Vapunpäivänä 1920 hän piti Punaisella torilla järjestetyn paraatin jälkeen puheen tilaisuudessa, jossa laskettiin Vapautetun työn muistomerkin peruskivi Moskva-joen rannalle (missä oli ennen keisari Aleksanteri III:n patsas), ja työväen joukkokokouksissa Zamoskvoretšjen, Baumannin, Blagušo-Lefortovon ja Krasnaja Presnjan kaupunkipiireissä...

Erikoisen usein Lenin esiintyi vuonna 1918.

Niinpä elokuun 2 p:nä 1918 Lenin piti Butyrskin piirissä, Varsovan vallankumouksellisessa rykmentissä, Zamoskvoretšjen piirissä ja puna-armeijalaisten kokouksessa Hodynkan kentällä puheen aiheesta „Neuvostotasavalta vaarassa”.

Erääseen aikaan puolueen Moskovan komitealla oli tapana pitää „perjantaikokouksia”. Perjantaisin puolueen Keskuskomitean ja Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean jäsenet, kansankomissaarit, puolueen Moskovan komitean jäsenet ja monet muut johtavat työntekijät saivat VKP(b):n Moskovan komitean todistuksen mennäkseen yhteen tai kahteen paikkaan puhumaan työtätekeville. Moskovan komitea ei tehnyt ennakolta sopimuksia näistä esiintymistodistuksistaan eikä kysynyt keneltäkään toverilta myöntymystä.

Sellaisia puhemääräyksiä sai toisten kanssa tasaveroisesti myös Vladimir Iljitš.

On säilynyt tallella senkaltainen Leninin saama esiintymistodistus, joka velvoitti „perjantaikokoukseen”. Se kuuluu näin: „Toveri Leninille. Alkaa klo 6.30.

Puhemääräys

kokoukseen elokuun 30 p. 1918

aihe: „Kaksi valtaa” (Työväen diktatuuri ja porvariston diktatuuri).

1) Ent. Viljapörssin rakennus, Gavrikovskin aukio, Basmanin piiri.

2) Michelsonin tehdas, Štšipok, Zamovskvoretšjen piiri”.

Leninin mieleenkään ei johtunut, että olisi voinut kieltäytyä täyttämästä puolueen Moskovan komitean tehtävää tiedottamalla siitä esimerkiksi sihteerinsä välityksellä sille, joka oli todistuspaperin allekirjoittanut. Lenin oli esikuvallinen puoluekurin noudattamisessa, eikä kukaan ymmärtänyt niin hyvin kuin hän, miten tärkeää oli esiintyä säännöllisesti työtätekevien, puolueeseen kuuluvien tai kuulumattomien, työläisten, talonpoikain, puna-armeijalaisten ja sivistyneistön edessä.

Lähdin kerran eräänä maaliskuun iltana — muistan hyvin, että oli kolea varhaiskevät — Moskovan komitean määräyspaperin mukaan puhumaan Krasnaja Presnjan piirin naiskutojille entisen kauppiaston „hienon” „Jar”-nimisen ravintolan salissa, joka oli Pietarin valtatie varrella (muutama vuosi sitten tämä rakennus kunnostettiin „Sovetskaja” hotelliksi). Sali oli täpötäynnä lämpimästi pukeutuneita työläisnaisia — oli kostea ja kylmää, kaikissa isoissa ikkunoissa ei ollut laseja, muutama kattoon ripustettu pölyttynyt pikku lamppu valotti heikosti.

Olin puhunut jo melko kauan. Yhtäkkiä koko sali tuli levottomaksi ja alkoi ihastuneena osoittaa suosiotaan. Käännyin vaistomaisesti katsomaan taakseni. Vasemmalla puolellani lavan

puolihämärässä seisoivat seinivierellä Vladimir Iljitš ja Maria Iljinitšna. Vaikenin ja siirryin hiukan taapäin antaakseni paikani Leninille.

— Ei, ei, toveri Volin,— sanoi Lenin ääneen ja tuli luokseni.— Jatkakaa ja pitäkää puheenne loppuun, mutta päättäkää se kunnolla.

Salissa naurettiin.

Mumisin jotakin vastaukseksi, että olin puhunut jo kauan. Mitä saatoin sitten tehdä? En päättänyt puhettani lainkaan „kunnolla”, vaan „pyöristin” lopun, kuten nykyään sanotaan.

Silloin Lenin tuli esiin päällystakki yllään, lakki kädessään. Salissa kajahtivat taas työläisnaisten riemukkaat suosionosoitukset ja huudahdukset. Pyytäen anteeksi myöhästymistään Vladimir Iljitš alkoi puhua ja päätti lyhyen puheensa tuhatlukuisen naiskuulijakunnan osoittaessa äänekkäästi iloaan.

Lähdimme yhdessä pois. Vladimir Iljitš ehdotti, että ajaisin heidän autossaan Moskovan Neuvostolle. Matkalla selvisi, että Moskovan komitean työntekijän erehdyksestä olimme kumpikin saaneet puhemääräyksen samaan kokoukseen. Sitä paitsi Lenin oli samaisen määräyksen mukaan esiintynyt jo tätä ennen yhdessä kokouksessa, mistä johtuikin hänen myöhästymisensä.

Kyllä Vladimir Iljitšiä tämä „väärinkäsitys” sitten nauratti! Mutta Maria Iljinitšna istua kyyrötti auton nurkassa jurosti vaiti — hän tiesi hyvin, mitä ponnistuksia Leniniltä vaati silloin kahdessa kokouksessa puhuminen...

* * *

„Rabotšaja Moskva” lehden toimittajana sain olla läsnä Kommunistisen Internationalen IV kongressin istunnoissa. Kongressi toimi Kremlin palatsin Isossa salissa (se on myöhemmin rakennettu kokonaan uudella tavalla ja siitä on tehty Neuvostoliiton Korkeimman Neuvoston istuntosali). Silloin se sali oli nykyistä paljon lyhempi ja kapeampi, keskellä oli ohuet kierrepintaiset kullanväriset pylväät ja lava oli väliaikainen.

Kongressin juhlalliset avajaiset oli marraskuun 5 p:nä 1922 Pietarissa, ja sen jälkeen se siirtyi työskentelemään Moskovaan. Marraskuun 13 päivän aamuistunnossa kuultiin V. I. Leninin selostus „Viisi vuotta Venäjän vallankumousta ja maailman vallankumouksen näköalat”.

Vaikka Vladimir Iljitš oli juuri sitä ennen ollut kauan sairaana (hän oli ollut Gorkissa vuoden 1922 toukokuusta lokakuuhun) eikä vielä marraskuun alussakaan ollut hyvässä voimissa, ei hän katsonut voivansa olla esiintymättä Kominternin

kongressissa, jonka osanottajina oli yli 400 edustajaa 58 kansallisesta kommunistipuolueesta ja järjestöstä.

Väkeä oli hyvin paljon. Paitsi kongressin varsinaisia jäseniä, läsnä olivat Italian sosialistisen puolueen, Islannin työväenpuolueen, Mongolian vallankumouksellisen kansanpuolueen, Kommunistisen Nuorisointernationalen, Profinternin (Kansainvälisen ammattiliittojärjestön), Kansainvälisen naissihteeristön, Kansainvälisen työväen avustusliiton ja Yhdysvaltain neekerijärjestön edustajat.

Vladimir Iljitšillä oli edessään puheen käsinkirjoitetun jäsenyyksen liuskat, ja hän piti puheensa saksan kielellä. On helppo käsittää, mitä hermojännitystä se vaati. Edustajat kuuntelivat — toiset seisaaltaan, toiset istualtaan — mieli herkkänä, henkeään pidättäen hänen tunnin kestävästä selostustaan.

Lenin puhui siitä, että bolševikkipuolue oli aloittanut uuden talouspolitiikan ja mitä hyviä tuloksia Neuvosto-Venäjä oli saavuttanut ilman vierasta apua. Kommunistiseen Internationaleen kuuluville tovereille Vladimir Iljitš puhui täysin avoimesti, näyttäen esimerkkiä bolševistisesta itsekritiikistä. „Olemme tehneet ja teemme yhä tavattoman paljon tyhmyyksiä. Kukaan ei voi käsittää sitä paremmin eikä nähdä sitä havainnollisemmin kuin minä...”¹ Nämä sanat saivat edustajat nauramaan, mutta heidän katseessaan kuvastui kiintymys ja kunnioitus Leniniä kohtaan. Vladimir Iljitš ryhtyi selittämään yksityiskohtaisesti näitä „tyhmyyksiä” objektiiviselta kannalta. Ne ovat luonnollisia, sillä „meillä on opiskelu vasta alulla, mutta me opiskelemme niin järjestelmällisesti, että voimme olla varmat siitä, että saavutamme hyviä tuloksia”. Katsahtaen ovelasti kuulijoihin Vladimir Iljitš sanoi, että „tyhmyyksistä” puhuttaessa sietää mainita yhtä ja toista myös meidän vihollisistamme: „Kun vastustajamme tekevät meille huomautuksia ja osoittavat sormella, että nähkääs, Lenin itsekin tunnustaa bolševikkien tehneen tavattomasti tyhmyyksiä, niin haluan vastata siihen: niin kyllä, mutta tiedätkö, että meidän tyhmyytemme ovat sentään kokonaan toista laatua kuin teidän”...² Ja todistaviksi esimerkeiksi hän otti Koltšakin sotaretken ja Versailles’in rauhan.

Kun Lenin lopetti selostuksensa, salissa kajahtivat myrskyisät, kauankestävät suosionosoitukset ja kaikilla maailman kielillä riemukkaita huudahduksia: „Eläköön toverimme Lenin!”

Lenin päätti puheensa väsyneenä ja kuitenkin yleisestä myötätunnosta innostuneena.

Se oli hänen viimeinen puheensa edistysmielisen ihmiskunnan järjestyneimmän osan eturivin taistelijoille.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 390.— *Toim.*

² Sama, s. 391.— *Toim.*

* * *

Viikon kuluttua, marraskuun 20 päivän iltana 1922, V. I. Lenin puhui Moskovan Neuvoston täysistunnossa, joka pidettiin yhteisesti Moskovan kaikkien piirineuvostojen jäsenten kanssa. Vladimir Iljitš otettiin vastaan riemukkain huudahduksin, laulamalla „Internationalea” ja pitkällisin kauankestävin kättentaputuksin.

Moskovan Neuvosto oli jo usean viikon aikana tiedustellut, voisiko Lenin esiintyä pääkaupungin työtätekevien edustajille. Vladimir Iljitš aloitti puheensa pyytämällä edustajilta anteeksi myöhästymistään ja selittämällä, että sairautensa tähden joulukuusta 1921 alkaen hänen oli pitänyt lykätä viikosta toiseen tätä puhettaan, sillä, kuten hän virkkoi leikillään, „ammattimiehen kielellä puhuen menetin työkykyni melko pitkäksi aikaa...”¹ Huonosta voinnistaan ja väsymyksestä huolimatta Vladimir Iljitš ei ollut kuitenkaan katsonut mahdolliseksi vastata kieltävästi Moskovan Neuvoston pyyntöön esiintyä sen täysistunnossa.

Kun Vladimir Iljitš astui esiin, niin lava oli melkein tyhjä, oli puheenjohtaja, pikakirjoittaja istui paikoillaan, ja puhemieshistön pöydän ääressä istuin minäkin Neuvoston edustajana ja „Rabotšaja Moskvan” toimittajana. Leninin lämpimän käden toverillinen puristus ja hänen tarkkakatseisten ja hieman väsyneiden silmiensä hymy tuntui niin hyvältä!

Hän näytti minusta vielä väsyneemmältä kuin Kominternin IV kongressissa esiintymisensä jälkeen. Tällöin Moskovan Neuvoston täysistunnossa näin Vladimir Iljitšillä ensimmäistä kertaa yllä ruskean sotilasmallisen takin, mikä näytti minusta oudolta (ennen viimeistä sairauttaan hän ei ollut koskaan käyttänyt sellaista). Tätä puhettaan varten Leninillä ei ollut, kuten ei koskaan muulloinkaan, valmista koneella lyötyä puhetekstiä, hän piteli käsissään vain muutamia paperiliuskoja, joihin oli pikapäin hahmotellut jäsenyyksen.

Vladimir Iljitšin huonosta voinnista huolimatta hänen puheensa oli erikoisen elämäniloinen, innostava ja optimistinen. Hyväksyvät huudahdukset ja kättentaputukset keskeyttivät sen tuhkatiheään.

Lenin kuvasi Neuvosto-Venäjän asemaa sen jälkeen kun interventit oli lyöty. Hän sanoi, että meidän maamme seisoi täysin selvästi ja määrätysti viitoitetulla tiellä ja että se oli turvannut itselleen menestyksen koko maailman valtioiden

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 397.— Toim.

edessä. Hän puhui aivan erikoisella tavalla sisäisistä tehtävistä, joiden ratkaisemiseen oli ryhdyttävä toisin kuin aikaisemmin. Kuulijoihin tekivät tavattoman vaikutuksen Vladimir Iljitšin sanat: „Ennen kommunisti sanoi: „Annan henkeni”, ja se tuntui hänestä hyvin yksinkertaiselta, vaikka se ei ollut joka kerta niinkään yksinkertaista. Nyt meillä, kommunisteilla, on kokonaan toinen tehtävä. Meidän tulee nyt laskelmoida kaikki, ja jokaisen teistä tulee oppia olemaan laskelmallinen”¹.

Erikoisen syvällisellä ymmärtämyksellä ja kaukonäköisyydellä hän puhui kommunistisesta puolueesta. Jotenkin erittäin lämpimästi, isällisesti hän nimitti puoluetta — maan muuhun väestöön verrattuna pientä ihmisryhmää — „jyväseksi”, joka on ottanut tehtäväkseen muuttaa kaiken uusille raiteille — ja se sen tekeekin! lisäsi vakuuttavasti Lenin katsellen kuulijakuntaa.

Jokainen tunsi sydämensä sykkivän riemukkaasti silloin, marraskuun 20 päivän iltana 1922 — tuona nepin (uuden talouspolitiikan) parhaalla kaudella, kun Lenin lausui kuuluisat sanansa sosialismista, jonka olemme jo saaneet jokapäiväisen elämämme piiriin, sosialismista, joka ei ole enää etäisen tulevaisuuden kysymys.

Vladimir Iljitšin kuuluisat toivoa nostattavat sanat herättivät myrskyisät suosionosoitukset: „Saanen lopuksi lausua julki varmuuteni, että olipa tämä tehtävä kuinka vaikea tahansa ja kuinka uusi tahansa edelliseen tehtäväämme verrattuna ja tuottipa se kuinka paljon vaikeuksia hyvänsä, niin me kaikki yhdessä ratkaisemme, emme huomenna vaan muutamassa vuodessa sen tehtävän vaikka mikä olisi, ratkaisemme, niin että nepin Venäjstä tulee sosialistinen Venäjä”².

Neuvoston jäsenet osoittivat myrskyisästi suosiotaan, ja hän seisoi tribuunilla — tuo suurmies ja tavallinen ihminen — katsellen loistavalla, hieman väsyneellä katseella kansan Moskovan, työtätekevien kaupungin, maailman ensimmäisen sosialistisen valtion pääkaupungin edustajia...

* * *

Meille Lenin oli aina huomaavainen ystävä, joka oli joka hetki valmis antamaan apuaan. Mennessämme hänen puheilleen tai neuvotteluun hänen luokseen ei mieltämme vaivannut milloinkaan arkuuden häiväkään saatikka pelko. V. I. Lenin oli meille vaatimattomuuden ja suoramielisyyden erinomainen esikuva. Suuri johtajamme ei millään tavalla eikä milloinkaan osoittanut

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 402.— *Toim.*

² Sama, s. 405.— *Toim.*

etevämmyyttään. Jokainen kohdattuaan kerran hänet tuli kysyneeksi itseltään: oliko se todellakin Vladimir Iljitš, hänenkö, Lenininkö kanssa todella juttelin kuin ystävän tai toverin kanssa ja istuin saman pöydän ääressä, seisoin hänen rinnallaan hänen työhuoneensa ikkunan ääressä? Nämä ajatukset liikkuvat mielessä vielä nytkin. Ja tekee hyvää ajatella, että Lenin oli muita läheisempi, kaikkein ymmärtäväisin, kaikkein yksinkertaisin...

E. K. TISSÉ

FILMAAJAN MUISTIINPANOJA

Elämässäni on ollut runsaasti hetkiä, jolloin olen tuntenut itseni iloiseksi, innoittuneeksi ja onnelliseksi. Mutta ei ainoatakaan hetkeä voi vaikutelman voimakkuudessa ja syvällisyydessä verrata siihen, mitä olen kokenut tavatessani Vladimir Iljitšin.

Minulla on ollut hyvä onni: olen neljä kertaa tavannut Leninin ja kuvannut hänet. Mieleepi on niistä kerroista jäänyt häviämätön muisto, ja näen nytkin Iljitšin aivan kuin eilisen päivän tapaamiselta täysin elävästi sellaisena kuin hän tuolloin oli.

Vuosi 1919 Moskovassa. Yleisen sotilasopiskelun päivä.

Työläiset tulivat Punaiselle torille suoraan tehtaista. He kan-toivat selässään reppuja ja kiväärejä. Konekiväärinauhut ja patruunavyöt tekivät heidät sotilaiden näköisiksi. Monilla oli vain tavalliset paidat yllään; pikaisen kesän toivossa he olivat lähteneet pitkälle matkalle ilman saappaitakin.

Tori oli täynnä väkeä. Monella taholla seisoivat kuorma-autoja puhujalavoina.

Tulin torille aamusta. Minulla oli mukana iso filmauskone ja 120 metriä nauhaa — se oli tuohon aikaan enin mahdollinen määrä. Sataan kahteenkymmeneen metriin minun piti mahduttaa kaikki sen vaikuttavan päivän tapahtumat.

Aloin kuvata työläisiä, minulle oli sanottu, että he lähtevät suoraan torilta rintamalle. Miehet syleilivät vaimojaan ja puristivat pienokaisia rintaansa vasten kohentaen välillä kiväärejiin tottumattomasti.

Yhtäkkiä tunsin, että minua tyrkittiin ja väkijoukko liikehti. Tietämättä mistä oli kysymys riensin toisten mukana erään kuorma-auton luo. Kuulin ympärilläni toistettavan vain yhtä sanaa, lapset sekä aikuiset tähyilivät yhteen pisteeseen hokien: „Lenin, Lenin! Tuolta hän tulee!”

Suurella vaivalla pääsin koneineni aivan auton luo. Ja siinä näin Iljitšin ensimmäistä kertaa. Mieleeni muistuvat heti paikalla lukemattomat hänestä kuulemani kertomukset, ne eivät pystyneet tulkitsemaan kuin pienen murto-osan hänen miellyttävyyttään ja ylevää yksinkertaisuuttaan.

Vladimir Iljitš kulki verkkaista rauhallista käyntiä, hän oli miettivän ja totisen näköinen; hänen kasvoillaan väikkyi herttainen ystävällinen hymy, kun hän tarkkaili ihmisiä. Iljitšillä oli yllään iänikuinen musta syystakkinsa ja harmaa lippalakkinsa. Jonkin matkan päässä kuorma-autosta hän pysähtyi, otti pienen muistilehtiön, kirjoitti jotakin lyijykynäntyngällä ja pani kiirehtimättä takaisin taskuunsa. Hän tuli auton luo ja nähdessään minut koneineni sanoi hiljaa ja vakavasti: „Minua kuvatkaa vähemmän, toveri, ja enemmän niitä, jotka minua kuuntelevat — rintamalle lähteviä tovereita”.

Mitä saatoin vastata Iljitšille? Tiesin, etteivät sellaiset hetket elämässä toistu, ja olin kovasti jännittynyt.

Työläiset auttoivat Vladimir Iljitšiä nousemaan autoon. Sillä hetkellä otin Leninistä ensimmäistä kertaa elämässäni kuvan. Kuorma-auto, jossa hän seiso, oli vanha, kulunut ja likainen. Lenin kävi seisomaan nostetun laidan ääreen, ja koko tori hiljeni odottamaan.

Siihen aikaan siellä ei ollut kauniita tribuuneja eikä äänenvoimistajia, eikä sittenkään ainoakaan Iljitšin sana mennyt hukkaan. Syntyneessä hiljaisuudessa hänen innokkaan puheensa hehkuvat sanat kajahtivat äänekkäästi ja selvästi. Vaikka hänen sanansa eivät väliin kuuluneet torin laitaan, kaikki tiesivät kuitenkin mitä hän puhui, sanat toistettiin suusta suuhun kaikkien kuuluville. Työläiset katselivat läheistä ja rakasta ihmistä hellyyden ja kiintymyksen tuntein ja kuuntelivat tarkasti, henkeään pidättäen hänen helppotajuista erinomaista puhettaan.

Seisoin Kremlin muurin vieressä enkä päässyt työntymään eteenpäin nähdäkseni hänen kasvonsa. Lenin seiso selin koneeseen. Minua melkein itketti harmista ja epätoivosta. Miten huono onni! Tuntui, että kaikki oli mennyt myttyyn — en ehdi päästä väkijoukon läpi, en näe Leninin kasvoja enkä ehdi saada häntä filminauhalle. Mutta Vladimir Iljitš tuli itse avukseni. Kun hän käännähti ja huomasi minut onnettoman ja surkean näköiseksi, hänen kasvoillaan häivähti myötätuntoinen hymy ja hän kääntyi sellaiseen asentoon, että näin hänet ja saatoin kuvata.

Iloni oli ääretön. Lenin puhui yli puoli tuntia. Totta puhuen ei tehnyt mieli kuvata, sillä oli vaikea hellittää huomiotaan, teki mieli vain kuunnella suuren johtajan innoittavia ja lämpimiä sanoja.

Lenin lopetti puheensa. Ahtaudesta huolimatta työläisosastot alkoivat rivistäytyä heti siinä paikassa. He lauloivat

vallankumouksellista hymniä. Vladimir Iljitš viittoili heille tervehdykseksi liikuttuneena ja iloisen näköisenä...

Käytin sinä päivänä noin 30 metriä nauhaa Leninin kuvaamiseen.

Mieltäni vaivasi kovasti negatiivien onnistuminen, mutta kaikki kävi mainiosti — kuvat onnistuivat hyvin. Silloin opin myös käsittämään, miten suuri merkitys on Vladimir Iljitšin filmaamisella ja miten paljon ja miten huolellisesti niin nerokasta verratonta ihmistä on kuvattava, että saa hänen henkilö-hahmonsaa edes osittain ikuistetuksi. Ja muistan jo silloin harmittelleeni sitä, ettei meillä, elokuvan tekijöillä, ollut mahdollisuutta ikuistaa hänen puhettaan... Mikä olisi sen vaikuttavampaa kuin saattaa uudestaan kuuluville Leninin tuona unohtumattomana sankarillisena päivänä lausumat sanat?!

Senkertaisen kuvauksen jälkeen haaveilin alituisesti siitä, että saisin uudestaan tilaisuuden kuvata Leninin.

Heinäkuun 16 p:nä 1920 minulle ilmoitettiin Elokuvakomiteassa: „Lähdet tänään Pietariin. Työ on hyvin vastuullinen! Filmaat Kominternin kongressin...”

Kongressin avajaiset oli määrätty aamupäiväksi. Olin Uritskin palatsissa jo paljon ennen määrätuntia mukanani filmauskone ja 240 metriä nauhaa. Iso sali täyttyi nopeasti, pian niin, ettei neulakaan olisi mahtunut putoamaan. Edustajia oli kymmenistä maista, puhuttiin maailman kaikilla kielillä. Katselin sivuilleni — Vladimir Iljitšiä ei näkynyt missään. Mieleni kävi levottomaksi, näinköhän hän ei tulekaan?!

Huomioni kiintyi yht'äkkiä miesryhmään, se kulki käytävää pitkin, eräällä oli iso kimppu punaisia ruusuja. Käsitin heti, kenelle kukat oli tarkoitettu. Ihmiset asettuivat odottamaan keskiovelle. Ei saanut hukata hetkeäkään, riensin ulos ja ryhdyin asettelemaan filmauskonettani sinne, aivan palatsin sisäänkäytävän edustalle. En ehtinyt vielä tarkastaa, oliko kaikki kunnossa, kun näin Vladimir Iljitšin tulevan puistokäytävää, puiden välissä. Hän oli pirteän ja elämäniloisen näköinen, hän käveli rivakasti ja reippaasti.

Edustajia tuli joukkona ulos ovesta, he antoivat Iljitšin käsiin ruusukimpun nauraen ja keskustellen vilkkaasti. Vladimir Iljitš hymyili hämillään ja kätteli heitä. Koneeni kävi ja se kohtausta on nauhalla kokonaisuudessaan.

Muutaman minuutin kuluttua Lenin meni puhumaan. Nousin koneineni lavalle ja levitin jalustan aivan korokkeen lähelle.

Puheensa innokkaimmissa kohdissa taivuttaen vartalonsa eteenpäin Iljitš joko jäi hetkeksi siihen asentoon tai ojensi oikean kätensä dynaamisella liikkeellä salia kohti. Teki mieli saada talteen puhujan koko voima ja tenhoava vaikutus. Jännittynein mielin seurasin metrimittaria, joka kauhukseni lyödä naksutti

mistään piittaamatta yhä kasvavaa numeroa. Teki mieli filmata loputtomasti, mutta nauhaa oli niin vähän!.. Mielipahaa tuntien lähdin Iljitšin luota pois ja menin saliin kuvaamaan edustajia. Teki kovasti mieleni filmata lavalla puhuva Lenin isolla kuva-alalla, mutta tiesin, ettei siitä tule mitään, koska valoa oli niukasti.

Lenin lausui puheensa viimeiset sanat voimakkaalla innon painolla. Ne peittyivät suosionosoituksiin. En ollut milloinkaan joutunut näkemään sellaista kunnianosoitusta, aivan itsestään alkoi jonkkolaulu, sitä laulettiin kymmenillä kielillä, ja seisoen puhemiehistössä Lenin lauloi toisten mukana „Internationalea”.

Punainen Pietari järjesti ennennäkemättömän mahtavan juhlakulkueen kongressin kunniaksi. Väki kokoontui Talvipalatsin edustalle. Odotin Vladimir Iljitšiä Talvipalatsin sisäänkäytävän luona. Lenin kysyi hieman pilkallisesti: „Filmaatteko taas tänäänkin?” — „Tietysti, Vladimir Iljitš!” — vastasin innostuneesti ja koettaen pysytellä lähellä menin hänen jäljessään parvekkeelle. Aukio alhaalla oli täpö täynnä väkeä, katoillakin oli paljon ihmisiä.

Vladimir Iljitš piti parvekkeelta pitkän sisällökkään puheen. Koettaen olla Iljitšiä häiritsemättä filmasin suurennetulla kuva-alalla ja kasvot suurennetulla alalla niin, että kuvan vasemmassa laidassa oli yleisnäköala alhaalla lainehtivasta ihmismerestä.

Vuonna 1920 filmasin Vladimir Iljitšin kahdesti. Minulla oli kerrassaan vähän nauhaa, kun näin Leninin Kominternin Toimeenpanevan komitean istunnossa puhemiehistössä. En voinut kuvata muuta kuin sen momentin, kun Iljitš keskusteli edustajien kanssa.

Vappuna 1920 näin Vladimir Iljitšin tilaisuudessa, jossa laskettiin Karl Marxin muistopatsaan peruskivi. Vladimir Iljitš oli hyvin vilkas ja pirteä, ilman päällystakkia, yllään tumma puku ja päässä tumma lippalakki. Niin kuin muuten aina muulloinkin noina vuosina, minulla oli sinä päivänä varsin vähän nauhaa ja säästin sitä erikoisen mielenkiintoisten dynaamisten kaaderien filmaukseen. Onnistuin saamaan nauhalle Iljitšin hänen keskustellessaan tovereiden ympäröimänä sillä hetkellä, kun hän kirjoitti nimensä metallilevyyn.

Se kohta on syöpynyt mieleeni koko iäksi. Vladimir Iljitš tunsu minut, tervehti leppoisasti ja vieläpä sanoi jollekulle: „Pitää antaa tilaa, ei sovi häiritä, hän tekee työtä”.

N. K. KRUPSKAJA

MUISTELMIANI V. I. LENINISTÄ

VUODEN 1919 LOPPUPUOLI

Vuoden 1919 loppupuoli oli alkua raskaampi. Erikoisen vaikeat olivat syys- ja lokakuu, marraskuun alku. Kansalaissota sai laajemmat mitat. Koltšak oli voitettu, mutta valkoiset olivat päättäneet ottaa haltuunsa Neuvostovallan keskuksat Moskovan ja Pietarin. Etelästä käsin oli tulossa Denikin, joka oli vallannut joukon hyvin tärkeitä kohteita Ukrainassa, lännestä eteni Judenitš, hän oli jo pääsemäisillään aivan Pietariin. Valkoisten voitot nostattivat piileksivien vihollisten mieltä. Marraskuun lopulla Pietarissa paljastettiin vastavallankumouksellinen järjestö, jolla oli yhteys Judenitšiin ja joka sai Ententelta avustusta.

Koko ajan, kun Denikin ja Judenitš olivat voiton puolella, Vladimir Iljitšin nimelle tuli kimpuittain nimettömiä kirjeitä, joissa parjattiin, uhkailtiin ja ivattiin pilakuvin. Sivistyneistö horjui vielä. Neuvostovallan puolelle oli siirtynyt ainoastaan sen edistysmielisin osa Timirjazev¹ etujoukossa. Eserrien kannatuksella anarkistit järjestivät syyskuun 25 pnä Leontjevin kujalla sijaitsevassa VKP(b):n Moskovan komitean huoneistossa räjähdysten, jossa tuhoutui joukko tovereitamme.

Joka puolella vallitsi hirveä nälänhätä ja kurjuus. Oli luji-tettava Punaista Armeijaa, pidettävä siinä yllä taistelumielialaa, harkittava sotarintaman suunnitelmia, huollettava Punainen Armeija, rintama ja työläiskeskukset viljalla, selitys- ja agitaa-tiotyötä piti tehdä yhä laajemmassa mitassa, koko hallinta-koneisto oli järjestettävä uudestaan, ei vanhalla, ei byrokraatti-sella tavalla, vaan uuteen, neuvostomalliin, oli valittava työnteki-jät, opetettava heitä ja oltava perillä kaikista pikkuasioista.

Iljitšin voitonvarmuus ei heikentynyt hetkeksikään, mutta hän tekikin työtä aamusta iltaan, suurilta huolilta hän ei saanut

---

¹ Timirjazev Klimenti Arkadjevitš (1845—1920) — maailmankuulu venäläinen tiedemies, kasvien elämän tutkija.— *Suom.*

unenrauhaa. Usein herätessään yöllä hän nousi tarkastamaan puhelimitse, oliko jokin hänen määräyksensä täytetty, tai sähkötti vielä lisäselitykseksi jotain ylimääräisesti. Päivisin hän oli kotona vähän, enimmäkseen istui työhuoneessaan vastaanottamassa asiakkaita. Noina kiireisinä kuukausina näin häntä tavallista vähemmän, kävimme tuskin ollenkaan kävelyllä, enkä kehdannut ilman asiaa käydä hänen työhuoneessaan, kun pelkäsin häiritsevänä työtä.

Kiperin kysymys oli leipäkysymys. Silloisissa oloissa, kun pieni talonpoikaistalous oli vallitsevana maataloudessa ja lisäksi harjoitettiin hurjaa keinottelua, oli suorastaan mahdotonta toteuttaa suoranaista leipäviljan ostoa tarpeellisessa määrässä. Se asia oli saatava tietyn suunnitelmallisuuden raiteille, saatettava voimaan joukko ehdottomia lakeja ja mobilisoitava siihen tehtävään sopivia ihmisiä. Eikä ollut sattuma, että helmikuussa 1918 elintarvikeasiain kansankomissaarin virkaan määrättiin Aleksandr Dmitrijevits Tsurupa. Tunsimme hänet jo entisiltä ajoilta, olin ollut hänen kanssaan Ufassa karkotettuna.

Hänen isänsä oli ollut pikkuvirkailija (kaupunkihallinnon sihteeri) Aljoškissa Taurian läänissä. Aleksandr Dmitrijevits oli syntynyt samana vuonna kuin Vladimir Iljitš, 1870. Perhe oli ollut iso, 8 henkeä, isä kuollut varhain, äiti oli ommellut ansiotyöksi, ja Aleksandr Dmitrijevits alkanut varhain antaa tunteja. Hän oli käynyt kansakoulun, kaupunkikoulun ja maatalousopiston (keskikoulun). Ammatiltaan hän oli agronomi, oli hyvin perillä maataloudesta ja talonpoikaisoloista. Vallankumouksellisena hän oli joutunut ensimmäistä kertaa vankilaan 1893 ja uudestaan hänet vangittiin 1895. Vuodesta 1897 hän oli palvelut Ufassa tilastovirkailijana. Siellä hän kuului sosialidemokraattien ryhmään, joka teki aktiivista työtä rautatietyöläisten ja lähi-seudun tehdastyöläisten keskuudessa, teimme siellä työtä yhdessä. Ufassa hän tapasi kaksi kertaa Vladimir Iljitšin, joka kävi luonani, myöhemmin olimme koko ajan kirjeenvaihdossa. Hän kirjoitti „Iskraan”. Tunsimme hänet vakaumuksellisena innokkaana vallankumousmiehenä. Vuonna 1901 hän järjesti Harkovin vappulakon, vuonna 1902 hän teki Tulassa työtä ryhmässä, johon kuuluivat Sofia Nikolajevna Smidovitš, Veresajev, Lunatšarskin veli. Vuonna 1902 Tsurupa vangittiin Tulassa ja vuonna 1905 hän oli taas Ufassa työssä.

Vuodesta 1914 Tsurupa alkoi jälleen osallistua aktiivisesti vallankumoukselliseen bolševistiseen työhön. Iljitš osasi yleensä oikein hyvin päästä ihmisistä selville ja hän arvosti suuresti Aleksandr Dmitrijevitsiä. Hän oli hyvin vaatimaton ihminen, ei puhuja eikä kynäilijä, mutta erinomainen organisaattori, käytännön mies, joka tiesi tehtävänsä ja tunsu maaseudun. Samalla hän oli vaikeuksia pelkäämätön erinomainen vallankumousmies, joka

antautui kokonaan työhönsä, taisteluun asian puolesta, jonka merkityksen hän ymmärsi perinpohjin. Hän teki työtä Iljitšin johdolla, tämä piti häntä arvossa, huolehti hänen terveydestään ja levostaan. Nähdessään Tsurupan väsyneenä ja työstä rasittuneena Iljitš paheksui puolittain leikillään, puolittain vakavasti sitä, että hän ei säästä „valtion omaisuutta” (niin nimitimme kotikielellämme asialleen uskollisia kommunisteja). Iljitš piti Aleksandr Dmitrijevitšistä myös toverina.

Neuvostovallan elintarvikepolitiikkaan sisältyi tuolloin viljamonopolin järjestäminen, ts. kaikkalainen viljan yksityiskauppa kiellettiin, kaikki viljan ylijäämä oli ehdottomasti luovutettava valtiolle kiinteästä hinnasta, ylijäämäin salaaminen kiellettiin, kaikki viljaylijäämät luetteloitiin tarkasti, järjestettiin kunnollista viljan kuljetusta viljavilta seuduilta puutetta kärsiville paikkakunnille sekä kulutus- ja kylvövarastoihin. Itseasiassa se oli osa suunnitelmallista taloutta, sosialistista taloutta, mutta sitä piti hoitaa oloissa, kun ei talouden perustuksia ollut saatu vielä uuteen kuntoon, kun talonpoikaistalous oli yhäkin yksityistalonpoikain taloutta.

Heinäkuun 29—30 pnä 1919 Moskovan Neuvosto ja Moskovan ammattiliittoneuvosto kutsuivat koolle tehdaskomiteain, ammattiliittohallintojen edustajain, Moskovan työläisten keskusosuekunnan valtuutettujen ja „Kooperatsia” yhtymän valtuuston konferenssin yhteisen kuluttajayhdistyksen järjestämiseksi Moskovassa. Konferenssissa oli läsnä sekä menševikkejä että riippumattoman kooperaation kannattajia. Vladimir Iljitš piti tässä konferenssissa puheen heinäkuun 30 pnä. Hän toivotti konferenssille menestystä työssä, mutta korosti painokkaasti, että kaikki riippuu siitä, saadaanko kansalaisdossassa voitto ja päästään järjestämään uudella tavalla koko yhteiskuntalaitos, mikä antaa kooperaatiolle oikean suuntauksen.

Hän puhui siitä, että Lokakuun sosialistisesta vallankumouksesta oli kulunut vasta 20 kuukautta eikä sinä aikana luonnollisestikaan ollut voitu koko vanhaa järjestystä saattaa uusille raiteille. Iljitš puhui siitä, ettei ole hävitettävä ainoastaan vanhat laitokset, ei ainoastaan tilanherrat ja kapitalistit, vaan on hävitettävä myös kapitalismin ja pientalonpoikaistalouden kasvattamat tavat, jotka ovat vuosisatojen kuluessa syöpyneet jokaiseen pienomistaja-isäntään.

Nyt kun kollektiivinen talous on vallitsevana taloudenhoitomuotona¹, jokainen käsittää mistä Lenin puhui, hän puhui yksityistalouden vaihtumisesta kollektiiviseksi. Hän sanoi, että oli käynnissä kapitalismin ja sosialismin välinen viimeinen ja ratkaiseva taistelu ja että ainoastaan sosialismi voi hävittää ainiaaksi

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1938.—*Toim.*

nälän, riiston, toisen hyötymisen toisen työstä. Hän puhui siitä, että bolševikit ovat ryhtyneet sosialistiseen viljanhankintaan huoltaakseen leipäviljalla Punaisen Armeijan ja työläisväestön. Ensimmäisenä vuotena oli saatu hankintoihin ainoastaan 30 miljoonaa puutaa.

Vladimir Iljitš sanoi: „Seuraavana vuonna hankimme yli 107 miljoonaa puutaa siitä huolimatta, että sota-asiain kannalta sekä viljavimmille maille pääsyn kannalta olimme tänä toisena vuotena vaikeammassa olosuhteissa, sillä meillä ei ollut lainkaan pääsyä paitsi Siperiaan, myöskään Ukrainaan eikä suureen osaan kaukaista etelää. Siitä huolimatta viljanhankintamme on kolminkertaistunut, kuten näette. Elintarvikekoneiston töiden näkökulmasta se on suuri voitto, mutta siitä näkökulmasta, kuinka huolletaan viljalla ei-maataviljelevät paikkakunnat, se on varsin vähän, sillä kun on suoritettu tarkkoja tutkimuksia ei-maataviljelevän väestön ja erikoisesti kaupunkien työläisväestön ravinto-oloista, niin on käynyt ilmi, että tämän vuoden keväänä ja kesällä työmies on kaupungeissa saanut Elintarvikekomitealta suunnilleen vain puolet elintarvikkeista ja muu sen on ollut pakko hankkia vapaakauppatorilta, Suharevkalta ja keinottelijoilta, jota paitsi edellisestä puoliskosta työläinen on maksanut yhden kymmeneksen kaikista menoistaan ja jälkimmäisestä puoliskosta yhdeksän kymmenesosaa. Kuten on sopinut odottaakin, herrat keinottelijat kiskovat työläiseltä 9-kertaisesti sen hinnan, minkä valtio ottaa hankintaviljasta. Jos otetaan nämä elintarviketilanteemme tarkat tiedot, niin meidän täytyy sanoa, että me seisomme puoleksi, toisella jalalla vanhassa kapitalismissa ja olemme vain puoleksi päässeet pois tästä keinottelun hetteiköstä, keinottelun suosta ja ehtineet todella sosialistisen viljanhankinnan kannalle, kun vilja ei ole enää tavaraa, ei ole enää keinottelun kohde eikä kauden, taistelun ja monien köyhtymisen aihe ja syy”.

Ja edelleen Lenin sanoi:

„Nyt on käynnissä ratkaiseva ja viimeinen taistelu kapitalismia vastaan ja vapaata kauppaa vastaan, ja meillä tapahtuu nyt kapitalismin ja sosialismin välinen perustaistelu. Jos me voitamme tässä taistelussa, niin ei tule enää olemaan paluuta kapitalismiin eikä entiseen valtaan, ei mihinkään siihen, mitä oli ennen”¹.

Monissa puheissaan ja lausunnoissaan vuonna 1919 Iljitš selitti työmiehille sekä työläisnaisille, talonpojille ja puna-armeijalaisille Neuvostovallan elintarvikepolitiikan tarkoitusta ja

¹ V. I. Lenin, Teokset, 29. osa, ss. 481—482, 487 (harvennus N. K. Krupskajan).— Toim.

merkitystä ja puhui kollektiivisesta taloudesta. Elämä on osoittanut otetun linjan oikeaksi.

Iljitš ei pitänyt huolta yksinomaan Punaisen Armeijan tarvitsemasta viljasta, hän ajatteli alituisesti, miten piti vahvistaa Punaisen Armeijan tiiveyttä ja kurinalaisuutta. Hänen mielestään varmin keino oli liittää kokoomukseltaan talonpoikaisen Punaisen Armeijan riveihin työläisiä. Sen tähden hän tervehti innostuneesti rintamalle, taistelun tuoksinaan lähteviä pietarilaisia työläisiä ja tervehti samasta syystä myös Moskovan työläisiä. Hän luotti työläisiin, piti hyvin tärkeänä heidän nostamistaan johtaville paikoille, työläiskomissaarien, punaisten komentajien virkaan. Hän kehotti puna-armeijalaisia voimistamaan valppauttaan. Kirjeessään työläisille ja talonpojille Koltšakista saadun voiton johdosta Iljitš mainitsi:

„...tilanherroja ja kapitalisteja ei ole murskattu eivätkä he tunnusta itseään voitetuiksi: jokainen järkävä työmies ja talonpoika näkee, tietää ja käsittää, että heidät on vasta lyöty hajalle, että he ovat menneet piiloon, kätkeytyneet ja pukeutuneet usein „neuvostolliseen” „suojaväriin”. Monet tilanherrat ovat soluttautuneet neuvostotiloille, kapitalistit kaikenlaisiin „päähallintoihin” ja „keskusvirastoihin”, neuvostovirkailijoiksi; he vaanivat joka askeleella Neuvostovallan virheitä ja heikkouksia kukistaakseen sen, avustaakseen tänään tšekkoslovakkeja ja huomenna Denikiniä.

On kaikin voimin seurattava ja otettava kiinni näitä ryöväreitä, piileskeleviä tilanherroja ja kapitalisteja, paljastettava heidät *kaikenlaisten naamioittensa takaa* ja rangaistava säälimättä, sillä he ovat työtätekevien pahimpia vihollisia, taitavia, kokeneita, asiansa tuntevia vihollisia, jotka odottelevat kärsivällisesti otollista tilaisuutta salaliittoa varten, he ovat sabotoijia, jotka eivät kaihda mitään rikosta vahingoittaakseen Neuvostovaltaa. Näitä työtätekevien vihollisia, tilanherroja, kapitalisteja, sabotoijia ja valkoisia kohtaan on oltava säälimättömiä.

Mutta jotta osattaisiin ottaa heitä kiinni, on oltava taitavia, varovaisia, tietoisia, on mitä tarkimmin valvottava vähäisimpiäkin häiriöitä, vähäisimpiäkin poikkeamia Neuvostovallan lakien tunnollisesta täyttämisestä. Tilanherrojen ja kapitalistien voima ei ole vain heidän tiedoissaan ja heidän kokemuksessaan, ei vain siinä, että he saavat apua maailman rikkaimmilta mailta, vaan myöskin niiden laajojen joukkojen tottumusten ja tietämättömyyden voimassa, jotka haluavat elää „vanhaan tapaan” eivätkä ymmärrä sitä, että on välttämättä noudatettava tiukasti ja tunnollisesti Neuvostovallan lakeja”¹.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 29. osa, ss. 514—515.— Toim.

Monia säikytti tämä kehotus valppauteen. Iljitšille kerrottiin paljon sellaista, kuinka puna-armeijalaiset tekivät toisinaan selvää jostakusta pystyvästä komentajasta milloin sen tähden, että hän oli herrassyntyinen, milloin taas jokin hänen määräyksensä ei miellyttänyt tai vain jostakin pikkuasiasta. Eräät kertoessaan hymähtelivät kuin sanoakseen: „Sellaisia ne teidän mainiot puna-armeijalaisenne sitten ovat!”

Sattui tietenkin paljon sellaisia tapauksia, ettei syytetty siitä, mistä olisi pitänyt, eikä syytetty sitä, jota olisi pitänyt syyttää. Selvillesaamista häittäsi tietojen puute, entinen pikkuomistajan mittapuu mikä oli hyvää mikä pahaa ja sangen monien kysymysten anarkistinen käsittely. Ja Iljitš pani koville meidät, valistustyön tekijät, vaati järjestämään laajemmin aikuisten työläisten, talonpoikain ja puna-armeijalaisten opiskelun eikä suhtautumaan siihen muodollisesti, virallisesti, vaan laajentamaan opiskelevien näköpiiriä ja saamaan siihen läpeensä puoluekantaisuuden hengen. Hän vaati, että oli avattava kaikki tiet korkeakoulusivistykseen niille, joilta ne tiet olivat aikaisemmin tukossa.

Juuri vuonna 1919 julkaistiin joukko määräyksiä, jotka avasivat kaikille pääsyn korkeakouluihin, järjestettiin työläistiedekuntia (rabfak — yliopistoon valmentava koulu. *Suom.*), pantiin toimeen monilukuisia työläiskursseja, vuonna 1919 järjestettiin ensimmäinen neuvostopuoluekoulu.

Iljitš oli vuoden 1919 lopulla hyvin huonon näköinen (on tallella yksi senaikainen valokuva, jossa hän on menossa kurseille, siitä näkyy, miten huonokuntoiselta hän silloin näytti), hän oli usein väsynyt ja huolestunut, kun käväisin hänen luonaan. Tulin sisään, ja hän oli vaiti. Tiesin, että hänet sai puhumaan ja hänen mielialansa paranemaan kertomalla jotain kuvaavaa rabfakilaisten elämästä, neuvostopuoluekoulun elämästä. Oli sitä kertomistakin. Iljitšiä kiinnosti, kuinka kasvaa ihmisten tietoisuus, kuinka he oppivat paremmin ymmärtämään edessäolevia tehtäviä. Jouduin puhumaan Iljitšin kanssa paljon näistä aiheista.

Elokuun 10—17 päivinä Pietarissa pidettiin „puolueviikko”; samanaikaisesti toimitettiin puolueen VIII edustajakokouksen päätöksen mukaisesti puolueen jäsenten „uudestirekisteröinti”, joka pitkittyi syyskuun loppuun. Moskovassa „puolueviikko” pidettiin lokakuussa 8—15 päivien välillä.

Lokakuun 11 pnä Vladimir Iljitš kirjoitti artikkelinsa „Työväen valtio ja puolueviikko”, missä ilmeni erikoisen selvästi Iljitšin käsitys puolueesta ja siitä, millainen uuden neuvostohallintalaitoksen tulee olla ja miten tärkeää on nostaa siihen enemmän voimia työväen ja työtätekevän talonpoikaiston riveistä.

Iljitš kirjoitti siinä artikkelissaan: „Puolueviikkoa vietetään Moskovassa Neuvostovallalle tukalana ajankohtana. Denikinin

saamat menestykset ovat saaneet aikaan sen, että tilanherrat, kapitalistit ja heidän ystävänsä ovat ryhtyneet voimistamaan epätoivon vimmallalla salaliittoja, että porvaristo on tehostanut ponnistelujaan pakokauhun synnyttämiseksi ja Neuvostovallan vankkuuden järkyttämiseksi kaikin keinoin. Horjuvat, epäroivät ja tiedottomat pieneläjät sekä heidän mukanaan intelligentit, eserrät ja menševikit ovat, kuten tavallista, alkaneet horjua entistä enemmän ja ensimmäisinä ovat antaneet kapitalistien pelästyttää itseään.

Mutta olen sitä mieltä, että Moskovassa vietettävän puolueviikon sattuminen vaikeaan ajankohtaan on meille vain eduksi, sillä se on hyödyksi asialle. Me emme tarvitse puolueviikkoa paraatin vuoksi. Muodollisia puolueen jäseniä meillä ei tarvita ilmaiseksikaan. Meidän puolueemme, vallankumouksellisen työväenluokan puolue, on ainoa hallituspuolue maailmassa, joka ei ole huolissaan jäsenmääränsä lisäämisestä, vaan jäsenistönsä laadullisesta parantamisesta, puolueen puhdistamisesta „mukaan lyöttäytyneistä”. Me olemme jo moneen otteeseen suorittaneet puolueen jäsenten uudelleenrekisteröinnin ajaaksemme pois nuo „mukaan lyöttäytyneet” ja jättääksemme puolueeseen vain tietoiset ja kommunistille vilpittömästi uskolliset jäsenet. Me käytimme sekä rintamalle mobilisoimista että talkootöitä puhdistaksemme puoluetta niistä, jotka mielivät vain „käyttää hyväkseen” hallituspuolueen jäsenten asemasta johtuvia etuisuuksia, sellaisista, jotka eivät halua kantaa kommunismin hyväksi tehtävän uhrautuvaisen työn taakkaa.

Ja nyt, kun on parhaillaan käynnissä voimaperäinen mobilisointi rintamalle, puolueviikko on hyväksi siltä kannalta, ettei se johda mukaanlyöttäytymishaluisia kiusaukseen. Me kutsumme puolueeseen sankoin joukoin vain tavallisia työläisiä ja köyhimpiä talonpoikia, työtätekeviä talonpoikia, *mutta emme* keinottelijatalonpoikia. Näille rivijäsenille me emme lupaa emmekä anna mitään etuja puolueeseen liittymisestä. Puolueen jäsenille lankeaa nyt päinvastoin tavallista raskaampi ja vaarallisempi työ.

Sitä parempi. Puolueeseen tulee vain vilpittömiä kommunistin kannattajia, vain tunnollisesti uskollisia työväen valtiolle, vain rehellisiä uurastajia, vain sellaisia, jotka todella edustavat kapitalismin aikana sorrettujen joukkoja.

Vain sellaisia puolueen jäseniä me tarvitsemmekin.

Me emme tarvitse uusia jäseniä puolueeseen mainostuksen vuoksi, vaan tosiyötä varten. Heitä me kutsumme puolueeseen. Työtätekeville me avaaamme puolueen ovet leveästi auki”¹.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, ss. 45—46.— Toim.

Ja edelleen Iljitš toisti sen, mitä oli jo sanonut Jakov Mihailovitš Sverdlovin hautajaisissa, että rivityömiesten ja talonpoikain keskuudessa on hyvin paljon järjestäjä- ja johtajakykyjä. Heille hän osoitti kehotuksensa ryhtyä sosialistiseen rakennustyöhön: „Jos te olette vilpitön kommunismin kannattaja, niin käykää rohkeammin tähän työhön, älkää pelätkö sen uutuutta ja vaikeutta, älkää välittäkö vanhoista ennakkoluuloista, joiden mukaan tämä työ on muka voimienmukaista vain niille, jotka ovat saaneet virallisen sivistyksen”¹.

Kirjoituksen loppupuolella olivat nämä sanat: „Työätekevien joukot ovat puolellamme. Siinä on meidän voimamme. Siinä on maailman kommunismin voittamattomuuden lähde”.

Iljitš osoitti tuona tukalana ajankohtana puheensa ja kirjoituksensa alituisesti työläisille ja puna-armeijalaisille. Hänen sanansa innoittivat: Jaroslavl, Vladimirin ja Ivanovo-Voznesenskin työläisiä lähti joukoittain rintamalle.

„Ainoastaan työläisten ja talonpoikain etujoukkoaan kohtaan osoittaman *myötätunnon* voima on pystynyt *tekemään ihmeitä*”, kirjoitti Iljitš.

„Sillä se on ihme; työläiset, jotka ovat saaneet kestää nälän, kylmän, hävityksen ja rappiotilan ennenkuulumattomat rasitukset, ovat säilyttäneet kaiken mielenpirteytensä, kaiken uskollisuutensa Neuvostovaltaa kohtaan, kaiken itseuhrauksen ja sankaruuden voimansa, ja sen lisäksi ovat kaikesta valmentumattomuudestaan ja kokemattomuudestaan huolimatta ottaneet kantaakseen valtiolaivan ohjauksen taakan! Ja vielä hetkellä, kun myrskyn voima on rajuimmillaan...

Proletaarisen vallankumouksemme historia on täynnä sellaisia ihmeitä. Sellaiset ihmeet vievät varmasti ja ehdottomasti, olivatpa erinäiset vaikeat koetukset miten kovia tahansa, maailman Neuvostotasavallan täydelliseen voittoon”².

Nuorisossa syntyi myös halu lähteä rintamalle. Me, poliittisen valistustyön tekijät, näimme silloin paljon vaivaa ensimmäisen neuvostopuoluekoulun kanssa, missä koetimme välttää antamasta nuorisolle „virallista” oppia, jota Iljitš niin moitti, vaan tietoja, jotka olisivat aseistaneet silloisten tapahtumain ymmärtämyksellä. Olimme hirveän iloisia siitä, että Iljitš tuli lokakuun 24 p:nä 1919 ensimmäisen neuvostopuoluekoulumme päästötillaisuuteen.

„Toverit! — aloitti hän puheensa. — Tiedätte, että emme ole tänään kokoontuneet yhteen pelkästään halusta viettää enemmistönne käymän neuvostokoulukurssin päättäjäisjuhlaa, vaan myös sen tähden, että lähes puolet koko teidän päästöstänne on tehnyt

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, ss. 46—47.— Toim.

² Sama, ss. 53—54.— Toim.

päätoksen lähteä rintamalle antaakseen uutta, oleellista lisäapua rintamalla taisteleville sotajoukoille”¹.

Iljitš kertoi täyden toden rintamilla vallitsevasta vaikeasta tilanteesta jatkaen: „Nämä ovat ne syyt miksi olemme kuitenkin suostuneet toivomukseenne, niin raskas kuin tämä uhri onkin — lähettää rintamalle tänne kokoontuneet sadat kurssilaiset, jotka ovat tietävästi tarpeen työhön Venäjällä”.

Kerrottuaan rintamalla käynnissä olleesta taistelusta Iljitš puhui vielä neuvostopuoluekoululaistemme edessä olevasta työstä.

„Työläisten ja talonpoikain edustajina niillä, jotka lähtevät rintamalle, ei voi olla valinnan varaa. Heidän tunnuksenaan tulee olla — kuolema tai voitto. Jokaisen teistä tulee osata lähestyä takapajuisimpia, kehittymättömimpiäkin puna-armeijalaisia selittääkseen työtätekevän kannalta hyvin ymmärrettävällä kielellä tilanteen, auttaakseen heitä vaikealla hetkellä, hävittääkseen kaiken horjunnan ja opettaakseen heitä taistelemaan sabotaasiin, velttouden, puijauksen tai petoksen moninaisia ilmenyksiä vastaan. Tiedätte, että meidän riveissämme sekä komentajistossa on vielä paljon sellaisia tapauksia, siinä tarvitaan sellaisia, jotka ovat käyneet tietyn oppikurssin, ymmärtävät poliittisen tilanteen ja osaavat antaa apua työläisten ja talonpoikain laajoille joukoille näiden taistellessa petturuutta ja sabotaasia vastaan. Neuvostovalta toivoo teidän osoittavan paitsi mieskohtaista rohkeutta myös kaikenpuolista apua niille joukoille, lopettavan kaikkinaisen horjunnan niiden keskuudessa ja näyttävän, että Neuvostovallalla on voimia, joita se käyttää hyväkseen millä vaikealla hetkellä hyvänsä”².

Neuvostopuoluekoululaiset osoittivat olevansa luottamuksen arvoisia.

Iljitšin puhe oli ohjeena myös kaikille meille poliittisen valistustyön tekijöille.

Iljitš ei puhunut ainoastaan kokouksissa mieltään vaivaavista asioista, vaan myös kotona varsinkin silloin, kun kävi joku läheinen toveri. Vuoden 1919 lopulla meillä alkoi käydä usein Inessa Armand, jonka kanssa Iljitš puhui erikoisen mielellään liikkeen näköaloista. Inessan vanhin tytär oli jo ollut rintamalla ja oli vähällä tuhoutua Leontjevin kujalla toimeenpannussa räjähdyksessä syyskuun 25 p:nä. Muistan, miten Inessa tuli keran meille nuoremman tyttärensä Varjan kanssa, joka oli silloin aivan nuori neitonen ja josta tuli myöhemmin uskollinen puolueen jäsen, ja Iljitš ryhtyi heidän aikanaan „liikuttelemaan sotajoukkoja”, kuten tapasin sanoa vanhaan tapaan; muistan, kuinka

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, ss. 53—54.— *Toim.*

² Sama, ss. 63—64.— *Toim.*

Varjušan silmät välkkyivät. Iljitš „liikutteli sotajoukkoja” mielellään myös silloisen kotiapulaisemme Olimpiada Nikanorovna Žuravljovan kanssa. Olimpiada Nikanorovna oli aikaisemmin ollut Uralilla työssä rautatehtaassa tavallisena työläisenä ja sittemmin siivoojana „Pravda” lehden toimituksessa. Iljitšin mielestä hänellä oli hyvä proletaarin vaisto. Ja keittiössä istuen (vanhasta tottumuksesta Iljitš aterioi ja joi teetä mielellään keittiössä) hän pohti Olimpiada Nikanorovnan kanssa tulevia voittoja.

Iljitš ei erehtynyt. Neuvostovallan kaksivuotispäivän otimme vastaan voitoin.

Lokakuun vallankumouksen vuosipäiväksi Iljitš kirjoitti innokkaan tervehdyksen Pietarin työläisille, „Pravdaan” hän kirjoitti artikkelin „Neuvostovalta ja naisen asema” ja „Bednota” lehteen artikkelin talonpojille „Kaksi vuotta Neuvostovaltaa”.

Marraskuun 7 p:nä Iljitš piti Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean, Moskovan Neuvoston, Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston ja tehdaskomiteain yhteisessä istunnossa selostuksen „Kaksi vuotta Neuvostovaltaa”. Iljitš ei esiintynyt mielellään juhlaistunnoissa eikä hänen puheensa tässäkin istunnossa ollut agitaatioluonteinen, se oli puhtaasti asiaselostus. Mutta sen sisältö vaikutti voimakkaasti, sytyttävästi läsnäoleviin ja nostatti myrskyisät suosionosoitukset.

Iljitš puhui siitä, että tärkein saavutus Neuvostovallan kulu-neelta kaksivuotiskaudelta oli „...työväen vallan rakennustyön antama oppi ...työläisten osallistuminen valtion yhteiseen hallintaan”, „...kaikkein tärkeimmän työn olemme tehneet vanhan valtionhallintakoneiston uudestaan järjestämisen alalla, ja vaikka tämä työ on ollut vaikea, olemme kuitenkin kahdessa vuodessa nähneet työväenluokan ponnistusten tulokset ja voimme sanoa, että meillä on sillä alalla tuhansia työläisten edustajia, jotka ovat läpäisseet koko taistelun tulen työntäen askel askeleelta porvarisvallan edustajia syrjään. Emme näe työläisiä ainoastaan valtion hallintakoneistossa, näemme heidän edustajiaan myös elintarvikeasioissa, sillä alalla, missä on ollut miltei yksinomaan vanhan porvarillisen hallituksen, vanhan porvarillisen valtion edustajia. Työläiset ovat luoneet elintarvikeasiain hallintakoneiston...” sanoi Lenin. Entisen 30% asemesta työläisedustajia tuli vuoden 1919 aikana hallintakoneistoon 80%.

Samoin Iljitš sanoi, että oli käynnissä tärkein työ — työ proletariaatin johtajien luomiseksi. Heitä syntyi rintamalla ja kaikilla hallinnon aloilla. Iljitš mainitsi talkootöiden merkityksestä ja työläisten puolueeseen otton merkityksestä. Yksinomaan Moskovassa hyväksyttiin puolueviikolla yli 14 tuhatta uutta puolueen jäsentä. Iljitš puhui vielä siitä reservistä, jonka muodosti

silloisen taistelun oloissa kasvatettu työläis- ja talonpoikaisnuoriso. Mutta hän sanoi, että pääasia, johon tuli kiinnittää huomiota, oli oikeiden suhteiden luominen monimiljoonaisen talonpoikaiston kanssa, välttämättömyys tehdä talonpoikaiston keskuudessa laajaa selitystyötä. Hän puhui siitä, miten kansalaissota avasi talonpojan silmät näkemään todellisen asiointilan.

Iljitš puhui rauhallisesti. Kaikkien mieliala oli juhlava.

VI. Majakovski, johon poliittisen valitustyön tekijät olivat tuolloin niin ihastuneet, ilmaisi yleisen mielialan Lokakuun valankumouksen toiselle vuosipäivälle omistamassaan runossa:

„Maailmaan
vaikka pisara,
kaksi myötä
levitkään sielujenne lumous
ja kasvattakoon
se työväen sankariryötä
nimeltään
v a l l a n k u m o u s.
Onnittelijat
ovia paukuttelevat tuskin?
He kai
pelosta
lääpälleen jäivät?
Ja olkoot.
Sadatta —
uskon! —
vietämme vuosipäivää”.

B. S. WEISBROD

ELÄVÄ ILJITŠ

On kulunut monta vuotta¹ siitä, kun minulla oli onni tavata Leniniä ja keskustella hänen kanssaan. Muistini on pitänyt huolellisesti tallella monia vaikutelmia ja muistoja. Mutta se, mistä tekee mieli kertoa, ei ole edes muisto, vaan vaistonvarainen tuntu, joka ei ole kadonnut eikä katoa koskaan — sen lämmön tuntu, jota Lenin säteili.

Niin voimakkaasti kuin Lenin vihasi vallankumouksen vihollisia, niin suuresti ja loputtomasti hän piti hellää huolta ihmisistä, jotka olivat hänen mielestään tarpeellisia puolueen asialle, maalle. Jouduin omakohtaisestikin kokemaan tämän Iljitšin huolenpidon.

Lokakuussa 1919 Puolustusneuvosto määräsi minut Turkestanin rintamalle ja Lounaisrintamalle kulkutautien vastustamistyöhön määrätyn Erikoiskomitean puheenjohtajaksi. Lenin keskusteli kanssani edessäolevasta työstä puoli tuntia työhuoneessaan yksityiskohtaisesti ja perusteellisesti. Antaessaan minulle allekirjoituksellaan varustetun valtuuskirjan hän päätteli, että oli tehtävä jotain, mikä paremmin helpottaisi tehtävääni. Ja niinpä sain virallisen valtuuskirjan lisäksi henkilökohtaisen kirjelapun, jonka piti vaikeissa tilanteissa olla pelastukseni.

Hyvästelimme. Tein lähtövalmisteluja. Mutta äkkiarvaamatta minut kutsuttiin erääseen laitokseen. Sinne tultuani tapasin räätälin, jolle oli sanottu, että minusta piti ottaa mitta ja ommella kiireellisesti nahkapuku. Osoittautui, että senkin määräyksen oli antanut Lenin, joka otti huomioon millaisiin oloihin jouduin työhön.

Iljitš ehdotti evästykseksi, että tukalina hetkinä ottaisain viipymättä häneen yhteyden suoraa lennätinlinjaa. En halunnut

¹ Muistelmat on kirjoitettu vuonna 1940.— *Toim.*

käyttää väärin tätä lupaa ja koetin myöhemmin ratkaista kaikki kysymykset paikan päällä, vaikka kulkutautien vastustamistyössä rintamalla sattui paljon vaikeuksia.

Kerran tilanne muodostui niin kiperäksi, että rohkenin Samarasta sähköttää Leninille tavattomista vaikeuksista lääkintähenkilökunnan, varsinkin keskikoulutuksen saaneiden hankkimisessa. Ja mitäs — pian minut kutsuttiin suoralle lennättimelle. Kapea lennätinnauha tiedotti Leninin lupauksen ryhtyä hyväksemme kiireellisiin aputoimenpiteisiin. Ja hänen toimestaan mobilisoitiin todellakin viipymättä hammaslääkäreitä sairaanhoitajiksi. Sitä paitsi Terveystieteiden kansankomissariaatille ehdotettiin, että se antaisi osan lääkäreitä työhön rintamalle. Rintama sai hyvin pian välttämättömän lisäyksen lääkintätyöntekijöitä.

Yhtäläistä huomiota Vladimir Iljitš kiinnitti kaikkiin myöhempiinkin vaatimuksiin, joita esitettiin kulkutautien vastustamistyön parantamiseksi rintamalla. Sain esimerkiksi Leninin henkilökohtaisesta määräyksestä Korkeimman Kansantalousneuvoston reserveista 11 vaunullista liinavaatteita potilaille.

Juuri ollessamme lähdössä Etelärintamalle, kun komiteamme oli jo vaunussa ja odotti lähtöä Kasanin asemalla, minut kutsuttiin yhtäkkiä asemankomendantin puhelimeen. Oli juhlapäivä, ja komitean jäsenet tulivat levottomiksi: mitä on tapahtunut, näinköhän matka peruutetaan? Mutta asia olikin toinen, Iljitš soitti. Hän tahtoi tietää, kuinka olimme järjestäytyneet, olimmeko saaneet erillisen vaunun, oliko se mukava ja oliko meillä kyllin lämmin.

* * *

Iljitš osasi huolehtia kanssaihmistensä voinnista paremmin kuin kukaan muu. Keskellä valtiollisia huolia, johtaessaan monimiljoonaisen kansan taistelua Lenin seurasi samanaikaisesti ympärilläolevia tarkasti, isällisesti ja hälytti heti, jos havaitti jossakussa sairauden tai liikarasisituksen oireita.

— Hän on tullut jostain syystä aika huonon näköiseksi, toveri Weisbrod, pitäisi käväistä hänen luonaan, — virkkoi hän minulle tarkoittaen jotakuta toveria. — Ottakaapa selville, tarvitaanko siellä jotakin. Annan teille auton.

Sain monesti kuulla Vladimir Iljitšin sanovan näin.

— Teidät pitää vetää edesvastuuseen huolimattomasta suhtautumisesta valtion omaisuuteen — itseenne! — Juuri nämä sanat Iljitš lausui usein, milloin millekin neuvostotyön tekijälle.

Mutta vaikka Lenin osasi huolehtia niin hyvin toisista, hän oli samalla tavattoman vaatimaton, kun asia koski häntä itseään.

Ollessamme pahasti haavoittuneen Iljitšin vuoteen ääressä eserräläisen Kaplanin tehtyä ilkityönsä, jolloin pelkkä sattuma, että Iljitš onneksi käänsi päätään, pelasti hänet kuolemasta, meitä, lääkäreitä, vaivasi luonnollisesti kipeä levottomuuden ja hädän tunne ihmisen hengestä, jonka hyväksi jokainen työtätekevästä olisi mielellään uhrannut itsensä.

Nähdessään ja vaistotessaan sen hän yritti pristää mieltämme ja vakuuttaa, että hän voi paremmin eikä kaivannut lääkintähenkilöstön yletöntä huomiota.

— Mitä te istutte vierelläni, eikö teillä ole sairaalassa työtä? — sanoi Vladimir Iljitš.

Lenin tervehtyi nopeasti ja erikoiset bulletiinit tiedottivat joka päivä kautta maan hänen voinnistaan. Kansan levottomuus ja rakkaus hyökyi sen huoneen ovelle, missä kamppailtiin johtajan elämästä. Tuhansin kyselyin ja puhelinsoitoin meiltä vaadittiin koko ajan yhä uusia vastauksia ja tiedotuksia. En unohda koskaan hetkeä, kun Vladimir Iljitš otti vointiaan koskevan vuoronmukaisen lääkärintiedonannon ja lisäsi siihen omakätisesti muutaman sanan, että tuntee voivansa hyvin ja pyytää, ettei lääkäreitä häirittäisi liiallisilla kyselyillä.

Siinäkin ilmeni hänen halunsa helpottaa hoitajien työtä ja vaivannäköä.

Kun Vladimir Iljitšin vointi parani tuntuvasti, aloin käydä 1. Kaupunginsairaalassa, missä olin silloin työssä. Vladimir Iljitš osoitti kiinnostusta sairaalan asioihin. Hän kyseli sen tilaa, oliko potilaille kylliksi elintarvikkeita sekä mistä ja miten niitä hankimme.

Heti kun Lenin tunsu vointinsa vähänkin siedettäväksi, hän lakkasi välittämästä lääkärien neuvoista ja ryhtyi uudestaan voimiavaativaan työhönsä. Pian haavoittumisen jälkeen minun oli kerran yöllä Maria Iljinitšnan pyynnöstä soitettava Kansankomissaarien Neuvoston istuntoon, että sieltä pantaisiin Vladimir Iljitš poistumaan.

— Emme mahda hänelle mitään,— vastasi toveri J. M. Sverdlov.— Ainoa keino on lopettaa nyt heti istunto.

* * *

Vladimir Iljitšin lapsirakkaudesta on kerrottu sekä kirjoitettu paljon. Jouduin monesti seuraamaan omin silmin, miten tämä rakkaus ilmeni. On kuitenkin riittämätöntä sanoa vain, että Lenin oli hyvä ja hellä lapsia kohtaan.

Meidän maassamme hyvin monet pitävät lapsista. Mutta kaikki eivät osaa lähentyä lasta niin, että valloittaisi luottamuksen tyrkyttämättä hellyyttään ja lepertelemättä joutavia. Vladimir Iljitš oli erinomaisesti selvillä lapsen sielunelämästä ja osasi

puhutella lasta yhtä vakavan yksinkertaisesti niin kuin jokaista aikuistakin.

Erikoisesti on mieleeni jäänyt tällainen tapaus Gorkista vuodelta 1920. Kävelimme puistossa ja vastaamme juoksi pieni tyttö. Vladimir Iljitš pysähtyi sanattomana ihailemaan lasta. Hänen silmistään loisti rakkaus ja hellyys. Tyttökin pysähtyi ja silmät apoavoimina katsoi sanaakaan sanomatta, vakavana Leniniin. Sain mielijohteen kutsua tyttöstä luokseni. Tämä hämmentyi tietysti heti paikalla ja juoksi pois. Ja sieti nähdä, miten pahoilla mielin Lenin katsoi lapsen perään ja miten soimaavasti hän torui minua tästä pienestä mutta karkeasta pedagogisesta virheestä.

N. A. MILJUTIN

LENININ ANTAMIA TEHTÄVIÄ SUORITTAMASSA

E lokuussa 1919 minut määrättiin Työasiain kansankomissariaatin kollegion jäseneksi ja Kansankomissaarien Pienen Neuvoston jäseneksi. Sen johdosta minulla oli erinomainen onni tavata Vladimir Iljitšiä joka päivä ja tehdä työtä hänen kanssaan. Olen tallettanut muistiinpanot monista keskusteluista.

Vaikka Vladimir Iljitš moittikin toisinaan lujasti Kansankomissaarien Pientä Neuvostoa, sanoi hän kuitenkin:

— Se on ensimmäinen apulaiseni.

Ja väliin ivaten Kansankomissaarien Neuvoston koneiston työtä lisäsi:

— Se on minun tekemäni korjaus Kansankomissaarien Neuvoston asiain „hoitoon”.

Vladimir Iljitšillä oli verraton kyky päästä selostuksen jonkin pikkun seikan perusteella äkkipikaa selville pohjimmaisesta asiaintilasta. Muistuu mieleen tällainen tapaus.

Neuvostolaisessa hallintakoneistossa tehtiin koko ajan supistuksia, kuten tiedetään. Kansankomissariaatit löysivät kuitenkin alituisesti keinot välttyäkseen noudattamasta henkilökunnan supistamista koskevia päätöksiä. Vladimir Iljitš otti tämän kysymyksen esille Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa. P. I. Popov Statistisesta Keskushallinnosta sai tehtäväkseen tarkastaa, miten henkilökunnan supistaminen on tapahtunut, ja tehdä kaikissa neuvostoläitöksissä työskentelevien ihmisten luettelot ennen supistusta ja sen jälkeen. Popov puolestaan teetti sen työn alaisillaan, ja nämä laativat selostuskirjelmän taulukoineen ja diagrammoineen.

Sen kirjelmän mukaan P. I. Popov tekikin selostuksensa. Siitä kävi ilmi, että oli toimeenpantu tavattoman laaja henkilökunnan supistus. Esimerkiksi kirjeenvaihtajia oli supistettu 50%, tarkastajia 70% ja lentäjät supistettu Maatalouden kansankomissariaatista jopa 100-prosenttisesti.

Kun puhe ehti lentäjiin, Vladimir Iljitš, joka oli kuunnellut selostusta tarkkaavaisesti, keskeytti Popovin:

— Pavel Iljitš, mitä kumman lentäjiä Maatalouden kansankomissariaatissa on ollut?

— Tuhohyönteisten hävittämisessä.

— Mutta mitä he ovat tehneet kansankomissariaatissa? Hyvä, kun olisivat pelloilla, mutta kansankomissariaatissa. Ketä he ovat siellä hävittäneet?

— Niin vain istuivat, siksi heidät supistettiin.

— Huvittavaa, entä kuinka monta heitä oli?

— Sanon heti.

Popov ryhtyi penkomaan kansioistaan yksityistietoja.

— Kas tässä... M-hm... Maatalouden kansankomissariaatti... Löysin! Lentäjät... sarake „oli” — yksi, sarake „supistettu” yksi, sarake „jäänyt” — nolla, sarake „supistusprosentti” — 100.

Kaikki nauroivat äänekkäästi. Muita ylinnä nauroi Vladimir Iljitš. Katsellen neuvottomana silmälasiansa yli Pavel Iljitš käänsi katseensa toisesta kansankomissaarista toiseen ja alkoi sitten itsekkin nauraa.

Maatalouden kansankomissariaatin lentäjissä paljastui Statistisen Keskushallinnon työntekijäin koko tempu. Vladimir Iljitš sai nopeasti selville kaiken pienimpiä seikkoja myöten. Osoittautui, että samaan aikaan kun tarkastajia supistettiin 500—600 henkeä, inspektoreja lisääntyi tuhat jne. Henkilökunnan „supistamisen” tuloksena työntekijäin määrä lisääntyi.

Kyllä silloin kuuli kunniansa Työasiain kansankomissaari, joka ei ollut hoksannut tätä sabotointitemppua!

Työläisten ja talonpoikain inspektio sai sen jälkeen toimekseen henkilökuntaluettelon määräämisen. Sitä paitsi Työasiain kansankomissariaatin tehtäväksi tuli määrätä jokaiselle kansankomissariaatille kiinteä muonaerien luku riippumatta työssä olevista työntekijöistä, ja kansankomissaarit saivat oikeuden jakaa muonaerät työntekijäin arvokkuuden perusteella (työn määrän ja laadun mukaan).

Miten kovasti Vladimir Iljitš oli tasapalkkaisuutta vastaan, näkyy siitä tosiasiasta, että hän kannatti innokkaasti ehdotusta järjestää elintarvikevarustelu työkirjojen perusteella, että leivän jakelu suoritettaisiin työssäkäyntimerkintöjen määrän mukaan. Hän järjesti F. E. Dzierżyńskin johtaman komitean, jonka tehtäväksi antoi valmistaa kysymyksen elintarvikehuollon siirtämisestä asumapaikalta työpaikalle.

On kuvaavaa, että Trotski nimitti tätä „byrokraattiseksi kujeeksi”. Elämä näytti kuitenkin, että sillä keinoin emme ainoastaan säästäneet tavattoman suuria elintarvikevaroja, vaan astuimme myös ensimmäisen askeleen työsuorituksen mukaan järjestettyyn huoltoon.

Suunnilleen samaan aikaan Vladimir Iljitš kannatti innokkaasti sekä asetti Kansankomissaarien Neuvostossa käsiteltäväksi ensimmäisenä kysymyksenä ehdotuksen ylitöiden hinnoittelun 50 prosentin korotuksesta sekä myös ehdotuksen palkittamisen käytäntöön otosta, ja siihen hän esitti myös joukon täsmennyksiä, joiden tarkoituksena oli lisätä työläisten kiinnostusta työntuloksiin.

Näiden toimenpiteiden vastapainoksi Zinovjev esitti oman ohjelmansa — saada työläiset kiinnostumaan tuotannosta päättämällä heidät suoraan ja tasasuhtaisesti osallisiksi tuotantolaitosten voitoista. On ymmärrettävää, ettei se voinut luoda työläisen henkilökohtaista kiinnostusta korottaa mahdollisuuksien mukaan työntuottavuutta eikä sillä yleensä ollut mitään yhteistä proletaarisen sosialismin kanssa.

Muuan kuvaava seikka. Kun selostin elintarvikekomitean työn tuloksia, Vladimir Iljitš oli kovasti huolissaan siitä, oliko ehkä unohdettu yksinäiset vanhukset.

— Eihän heitä puolusta kukaan, jos me unohdamme heidät, — sanoi Iljitš.

Siitä huolimatta, että olin maininnut pykälästä, joka koski hyvin iäkkäiden vanhusten huollon järjestämistä, Vladimir Iljitš palasi siihen kysymykseen kolme neljä kertaa.

Vieläkin eräs yksityiskohta. Tekemämme luonnoksen mukaan porvaristo ei saanut elintarvikekortteja. Arvelimme niin, ettei kannata haaskata paperiakaan kun emme anna elintarpeita. Vladimir Iljitš ei ollut samaa mieltä. Hän ehdotti, että kortit jaettaisiin kaikille, mutta jakelu toimitettaisiin työnteon perusteella.

— Vähänkö voi sattua! Emme tietenkään anna heille leipää nyt, mutta sittenpäähän nähdään. Pitää kuitenkin antaa kortit, sillä on moraalinen merkityksensä. Eikä periaatteellisestikaan saa jättää ketään leivänsaantioikeutta vaille. Mutta meidän oikeutemme ja vieläpä velvollisuutemmekin on pakoittaa kaikki tekemään työtä.

* * *

Sietää sanoa vielä, miten Lenin suhtautui kansankomissariaattien välisiin melko usein toistuviin jupakoihin työasioista.

Työasiain kansankomissariaatti ja Terveystieteiden kansankomissariaatti kävivät säännöllisesti keskenään „kansalais-sotaa” sen johdosta, että Työasiain kansankomissariaatti hoiti työläisten sairashoitokysymyksiä (vakuutusasioihin liittyvää lääkintäapua). Eivät mitkään sovittelurytykset näiden kansankomissariaattien välillä tuottaneet tuloksia. Vladimir Iljitšiä kyllästyttivät alituiset kahnaukset. Kerran tätä asiaa käsitellessä hän ehdotti sulkemaan työasiain ja terveystieteiden

kansankomissaarit viereiseen huoneeseen ja pitämään heitä siellä niin kauan (kävipä heidän miten hyvänsä), että he sopivat keskenään. Tunnin kuluttua yhteinen päätös oli valmis!

Vladimir Iljitš antoi hyvin suuren merkityksen kurille. Hän oli siinä asiassa sitä mieltä, että täytäntöönpanijan tuli tietää ja panna toimeksi ennen kaikkea *korkeimpien elinten* direktiivit. Vladimir Iljitšillä oli tästä kysymyksestä yhteenottoja Trotskin, tämän apulaisen Skljanskin sekä Kamenevin kanssa, jotka olivat sitä mieltä, että täytäntöönpanijoille oli välttämätön ainoastaan välittömän päällikön määräys.

Jonkin poikkeustapauksen vuoksi Kansankomissaarien Neuvosto antoi määräyksen autojen mobilisoinnista Moskovassa. Moskovan Neuvoston autotallin kuului myös lähettää muutama auto. Silloinen Moskovan Neuvoston puheenjohtaja Kamenev kielsi kuitenkin autotallin päällikköä antamasta autoa. Vladimir Iljitš asetti asian käsiteltäväksi Kansankomissaarien Neuvostossa antaakseen konkreettisen opetuksen kaikille kansankomissaareille. Kutsuttiin autotallin päällikkö (joku sotilashenkilö), joka ilmoitti toimineensa Moskovan Neuvoston puheenjohtajan suorasta määräyksestä. Vladimir Iljitš esitti ehdotuksenaan, että Erikoiskomitean kuuluu vangita autotallin päällikkö kuukaudeksi Kansankomissaarien Neuvoston määräyksen täyttämättä jättämisestä.

Skljanski alkoi protestoida rajusti vaatiessa Kamenevin eikä autotallin päällikön rankaisemista. Vladimir Iljitš virkkoi ovelasti hymyillen:

— Nähkääs, toverit, Moskovan Neuvoston puheenjohtaja ei kuulu meidän käskynalaisiimme. Skljanski tehkoon Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean puhemiehistössä seloituksen Kamenevin laittomista teoista. Me sen sijaan rankaisemme sitä, joka on välittömästi syyllinen Kansankomissaarien Neuvoston käskyn rikkomiseen.

Seuraava tapaus todistaa Vladimir Iljitšin suhdetta toverihin, hänen verratonta huomaavaisuuttaan ja tarpeen vaatiessa myös lujuttaan.

Eräs huomattu työntekijä, joka oli Leninin lähimpiä apulaisia, toveri N., sai suorittaakseen hyvin vastuullisen hallinnollisen ja taloudellisen tehtävän. Työssään toveri N. uskoutui kokonaan ympäröiville ihmisille, jotka osoittautuivat veijareiksi.

Kansankomissaarien Neuvostoon alkoi tulla hälyttäviä tietoja. Sanottiin Vladimir Iljitšille. Hän kutsui toveri N:n puheilleen. En tiedä mistä he puhuivat, mutta ainakin Vladimir Iljitš antoi Kansankomissaarien Pienen Neuvoston puheenjohtajan tehtäväksi määrätä (epävirallisesti) jonkun toverin tutkimaan asiaa ei-julkisesti ja esittää hänelle ehdokkaan. Ajattelimme tehtävään erään toverin. Vladimir Iljitš hylkäsi hänet:

— Kuivanpuoleinen.

Määrättiin toinen, ei taaskaan ollut sopiva.

— Lakimies, sotkee kaiken.

Esitettiin kolmas — sama tulos. Lopulta Vladimir Iljitš ehdotti annettavaksi sen tehtävän minulle, kuten uudelle ihmiselle (olin silloin vastikään tullut Moskovaan).

Tulin Vladimir Iljitšin luo. Hän kertoi minulle asian ja lisäsi lopuksi:

— Tällaista puhutaan. Pelkään, että siinä on jonkin verran perää, mutta mahdollisesti se on myös toveri N:n parhausta. Puhuin hänen kanssaan ja kuvitelkaa, hän rupesi itkemään, sanoi ampuvansa itsensä, jos se on totta. Tässä on teille lupakirja, ottakaa Sotilasasiain kansankomissariaatista miehiä niin paljon kuin tarvitsette, menkää tarkastamaan, mutta tehkää se loukkaamatta häntä, tai hän voi jos sikseen tulee todellakin tehdä itselleen jotain.

Näillä sanoilla Vladimir Iljitš antoi minulle tarkastukseen oikeuttavan todistuksen. Asia oli sellainen, että minun mielestäni oli ihmeellistä puhua loukkautumisesta. Palautin Vladimir Iljitšille lupakirjan ja pyysin lähettämään toisen toverin.

— Vladimir Iljitš, tuskin pystyn olemaan loukkaamatta ihmistä, jos hän on syyllinen siihen, mistä häntä syytetään.

Vladimir Iljitš siristi silmiään.

— Kuulkaapas. En tiedä, kuinka ymmärsitte minut, mutta mahdollisesti en todellakaan ole objektiivinen. Tehkää niin kuin katsotte oikeaksi. Ehtona kuitenkin olkoon, että ensiksi näytätte minulle kaiken, mitä kirjoitatte. Jos tulee jotain hyvin epämurkua, varoittakaa minua. Tulkaa mihin aikaan hyvänsä.

Nousin ja otin lupakirjan. Vladimir Iljitš tuli pöydän takaa, laski kätensä olkapäilleni ja sanoi jotenkin erikoisen ystävällisesti:

— Ettekö voi olla loukkaamatta syyllistä? Oletteko todellakin aina tekemisissä vain sellaisten kanssa, jotka eivät osaa erehtyä? Onko sellainen mahdollista?

Sitten hän lisäsi:

— Henkilökohtainen luottamus on suuri asia, mutta tosiasiatkin ovat itsepäisiä. Sanokaa minulle kaikki, mitä havaitsette, mutta älkää loukatko N. Tunnen hänet oikein hyvin. Hän on tehnyt meille suuria palveluksia. Mutta kuka tietää millaisiin tyhmyyksiin ihminen pystyykään. Näkemiin sitten, tulkaa pian käymään!

Vladimir Iljitš antoi minulle hyvän opetuksen suhtautumisesta ihmisiin. Monet toverit — sietää sanoa suoraan — ovat sitä mieltä, että mitä ankarammin, kovemmin (ja toisinaan myös loukkaavammin) he läksyttävät alaisiaan virheistä, sitä

vaikuttavampaa ja tehokkaampaa se on. Tietysti laiskaa hevosta on hoputettava. Mutta vakituksena vaikutuskeinona se menetelmä ei ole lainkaan paikallaan.

Vladimir Iljitš *kasvatti* ihmisiä. Se oli hänen perusmenetelmänsä. Tiukkaamista hän käytti vain esimerkkinä, näytteenä, opetuksena. En tiedä tapausta, että pikku virheet olisivat saaneet hänet kiivastumaan, vaikka hän näki aina pikku seikat ison ilmennyksenä, osana, puolena. Ihminen oli Vladimir Iljitšille aina liikkeen päämäärä. Mutta hän ei ajatellut ihmistä kollektiivin ulkopuolella, riiston hävittämistäistelun tehtävien ulkopuolella. Piti tehdä se mitä piti, mutta ei sen enempää!

Samanaikaisesti näin tässä tapauksessa esimerkin oikeasta itsetarkistuksesta, henkilökohtaisten tunteiden alistamisesta yhteiskunnan asialle. Luottipa Vladimir Iljitš toveriin miten lujasti tahansa, mutta jos kerran syntyi epäily — oli tarkistettava.

En oikeastaan joutunut suorittamaan mitään tutkimusta. Kaikki oli selvää ensi näkemältä. Tehtäväkseni jäi vain ottaa esille viitisen tyyppillisintä „keskinkertaisen häpeällistä” tosiasiaa. Panin lyhyesti ja rauhallisessa sävyssä paperille sen, mitä olin havainnut. Loppulausunnossa mainitsin, että suurin syyllinen asiassa on se, joka määrää sopimattomia ihmisiä hallinto- ja taloustyöhön, josta näillä on varsin hämärä käsitys.

Ensi työkseni vein sen kirjoitukseni toveri N:lle. Kerroin hänelle hänen työstään ja hänen apulaistensa petkutuksesta hyvin rauhallisesti, melkein leikkisästi, kuin pilajuttua. En kuitenkaan lieventänyt tosiasioita vähääkään. Pikemminkin päinvastoin. Hän kuunteli ihmeissään. Hänen kulmakarvansa nousivat hetki hetkeltä yhä enemmän koholle.

— Kylläpä ovat lurjuksia, konnia! Katsokaa mitä ovat tehneet! Mitä se tuollainen on?

Annoin kirjoituksen luettavaksi. Sen jälkeen kun olin jo yksityiskohtaisesti selittänyt tosiasiat, tämä niiden kuiva osittainen esitys ja varsinkin johtopäätelmä niiden syyllisyydestä, jotka käyttävät ihmisiä väärillä paikoilla, tyydytti toveria täydellisesti. Kysyin, oliko hän samaa mieltä kaikesta, mitä oli kirjoitettu, vai pitikö ehkä jotain korjata ja mitä hän yleensä arveli, miten oli parasta kertoa koko tämä juttu Vladimir Iljitšille.

— Kaikki on mainiosti. Minulla ei ole mitään kirjoitettua vastaan. Ei huoli muuttaa mitään, kirjoitan, että en ole vastaan.

Siihen minun pöytäkirjaani hän kirjoitti, ettei ole vastaan ja että asiat ja johtopäätelmät on esitetty oikein.

Hän puristi kättäni innokkaasti ja me erosimme ystävinä. Menin Iljitšin luo.

— Kuinka asiat sujuvat? Mitä on käynyt selville?

Kerroin kaiken järjestyksessä. Vladimir Iljitš kuunteli jännittyneenä, otsa rypyssä. Lopuksi annoin hänelle kirjoitukseni ja sanoin:

— Olen pannut paperille pari tosiasiaa ja omat johtopäätelmäni.

Sitten sanoin kuin ohi menen:

— Toveri N. on kaikesta samaa mieltä.

Vladimir Iljitš nosti ihmetellen päätään:

— Kuinka, mitä se merkitsee? Näytittekö hänelle kirjoituksenne?

— Kyllä, hän luki sen ja kirjoitti, ettei ole vastaan.

— Ihmeellistä!

Vladimir Iljitš luki aluksi N:n lisäämät sanat ja vasta sitten ryhtyi lukemaan selityskirjoitustani. Lukiessaan hän käänsi vähän väliä paperia ja luki lopusta N:n kirjoituksen virkkaen välisanoiksi:

— Eikä hän ole tätäkään vastaan!.. Eikä tätäkään!.. Ihmeellistä!

Lukemisensa lopussa hän purskahti hyväntuulisesti nauramaan ja huudahti:

— Vai niin, siinähan se niksi onkin! Nyt on kaikki selvää! Hän ilostui siitä, että syyllinen kaikkeen olenkin minä, minun ei olisi pitänyt määrätä häntä sopimattomaan tehtävään. Etevästi tehty! Kahden on helpompi kantaa syytä... Entä onko hän rauhallinen?

— Täysin. Hän sanoi tulevansa puheillenne.

— Sanokaa hänelle heti paikalla, että tulisi ehdottomasti tänä iltana. Tämä selityksenne jättäkää minulle, teen kyllä kaiken mitä pitää. Sanokaa Kansankomissaarien Pienen Neuvoston puheenjohtajalle, että minä hoidan tätä asiaa edelleen... Osasittepa keksiä neuvon! En arvannut mitenkään odottaa tällaista tulosta.

— Enpä minä mitään keksinyt, Vladimir Iljitš. Kirjoitin mitä näin ja niin kuin ymmärsin.

— No hyvä on. Sitä parempi.

Jonkun ajan kuluttua toveri N. pantiin pois työstä, jota paitsi se tehtiin hyvin varovaisessa muodossa. Aluksi hänelle annettiin toinen tehtävä, joka veti hänen huomionsa pois asiasta, ja myöhemmin hän sai uuden työmääräyksen samalla kun hänet vapautettiin entisestä työpaikasta.

* * *

Tekee mieli kertoa muutamia huvittavia tapauksia vuosilta 1919—1920.

Öisin meitä kävi kuljettamassa istunnoista kotiin autobussin tapainen matkavaunu, joka puuskutti ja narisi, mutta vei meidät

kaikki kuitenkin kotiin. Kerran kävelimme kello kahden tienoissa yöllä keisarirytkin ympärillä ja odottelimme autoa. Yhtäkkiä Kansankomissaarien Neuvoston ovelta tulee Vladimir Iljitš nopeaa käyntiä, kättelee meitä pikapäin, kääntyy oikealle patriarkan huoneita kohti, sieltä ylittää taas kadun liivana Suuren kellotornin kohdalla ja menee nopeasti Spasskin portille.

Suunnilleen minuutin kuluttua samalta ovelta rientää latvialainen kiväärimies, joka vartioi Vladimir Iljitšiä haavoittumisen jälkeen vakituisesti.

— Näittekö Vladimir Iljitšiä?

— Tottahan toki, hän meni Uspenskin kirkolle.

Toveri lähti juoksujalkaa osoitettuun suuntaan. Noin viiden minuutin kuluttua hän palasi hämmentyneen näköisenä.

— Mitä on tapahtunut?

— No kun onnettomuudeksi poistuinkin paikaltani hetkeksi, kuulin yhtäkkiä, että Vladimir Iljitšin työhuoneen ovi kävi ja hän meni ulko-ovelle. Tempasin siinä hetkessä sinellini ja riensin perään. Juoksin Borovitskin portille, ja vartijat sanoivat, ettei hän ollut sieltä mennyt. Juoksin tänne — eikä häntä ole. Niin kuin olisi maa niellyt!

Nauroimme toverin hädälle, kun Vladimir Iljitš oli osannut niin etevästi pettaa vartijansa. Hän ei tahtonut millään sopeutua siihen, että murhayrityksen jälkeen oli määrätty hänelle vartija!

Kerran poikkesin jollekin asialle Leninin sihteeristöön. Yhtäkkiä kuulin Vladimir Iljitšin nauravan työhuoneessaan aivan sydämensä pohjasta. Hetken kuluttua sieltä tuli nuolena ulos sihteeristön työntekijä Nataša Lepešinskaja aivan tulipunaisena, melkein itku silmässä. Vasta pitkän kyselyn jälkeen hän kertoi, mitä työhuoneessa oli tapahtunut.

Kuvanveistäjä Altman muovasi tuohon aikaan savesta Leninin päästä. Vladimir Iljitšin myöntymyksestä kuvanveistäjä teki työtä Leninin työhuoneessa mutta sillä ehdolla, ettei häirinyt tätä työssä. Väliajoilla veistos peitettiin määrällä rievulla, ettei savi kuivunut.

Poistuessaan Altman oli pyytänyt Vladimir Iljitšiä kastelemaan rievun illalla. Vladimir Iljitš kutsui Natašan, haetti hänellä kannullisen kylmää vettä ja itse syventyi työhön pöytänsä ääressä istuen.

Nataša toi vettä. Keskeyttämättä työtään Vladimir Iljitš virkkoi:

— Kaatakaa minun päähäni, olkaa hyvä.

Hämillään ja kummastellen Nataša meni kannu kädessään arasti Vladimir Iljitšin luokse takaa päin ja pysähtyi epäröiden, kaataisiko vai ei.

Vladimir Iljitš käännähti, katsoi Natašaan ihmetellen ja sitten purskahti nauramaan kylkeään pidellen:

— Ei tähän päähän, vaan tuohon tuossa!
Hän osoitti veistosta nauraen kovasti.

* * *

Syyskuussa 1920 elintarvikeasiain kansankomissaarin A. D. Tsurupan ehdotuksesta joukko keskuksen työntekijöitä, minä siinä luvussa, joutui järjestämään paikkakunnilla elintarvikehankintoja. Saatuani laajat valtuudet antavan lupakirjan ja mobilisoi tuani avukseni viitisen toveria matkustin heti seuraavana päivänä Oreliin, missä tulin näkemään hyvin surullisen kuvan. Hankintasuunnitelmasta oli täytetty 11%, jota paitsi sikäläisillä oli sellainen käsitys, että kaikki lutviutuu itsestään. Piti panna lujille sekä toimeenpaneva komitea että puolueen läänikomitea. Toimitettiin puolueenjäsenten mobilisaatio. Sotilaskomissaarin kanssa tuli perusteellinen yhteenotto ja vasta sen jälkeen sain myös puna-armeijalaisia elintarvikehankintaryhmille.

Työ alkoi sujua. Miljoonia puutia vehnää, kauraa ja perunaa saatiin lähtemään Moskovaan. Rautatiet eivät voineet ottaa vastaan kaikkea, mitä toimme asemille. Sen asian ratkaisemiseksi lähdin marraskuun alussa Moskovaan.

Seuraavana päivänä heti tuloni jälkeen elintarvikeasiain apulaiskansankomissaari tiedotti, että Vladimir Iljitš tahtoi minua tavata. Olin hieman hermostunut mennessäni. Olinko toiminut oikealla tavalla? Ehkä olin suotta perustanut aseellisia ryhmiä? Ehkä olin liian jyrkästi pannut tähtäimen suurrikkaiden talonpoikain, kulakkien viljaan? Olihan köyhälistökomiteat hajoitettu, mutta minä olin perustanut koko taktiikkani maaseudun differentioitumiselle, köyhälistön auttamiselle ja kulakin aseelliselle pakotukselle.

Vladimir Iljitš otti minut asiallisen näköisenä vastaan. Pisti silmään hänen rasittuneisuutensa.

— Kuinka te siellä toimitte?

— Koko lailla hyvin, Vladimir Iljitš. Viljaa hankittiin 3 miljoonaa puutaa. Kaikki varastot saatiin täyteen. Paikoitellen on varastoitu kauraa kirkkoihin. Perunasta tuli vastus, ei ole mihin panna. Rata ei ota vastaan, olen itse järjestänyt kuljetusreitit ja lastausta, mutta eihän sitä saa kaikkea kuljetetuksi. On pantu käyntiin spritehtaita, kaadettu kasoihin ja tulikin pakkaneen...

— Teitä kuunnellessa voisi luulla, että peruna se on kaiken harmin alkujuuri! Uskottavinta on, että ei yksinkertaisesti ollut valmistauduttu hankintoihin eikä ajateltu kesällä säilytystä. Se pitää ottaa tulevaisuudessa huomioon. Kertokaa, kuinka saitte aikaan, että talonpoika luovutti elintarvikkeita.

Kerroin piirivaltuutettujärjestelmästä, esikuntien ja hankintaryhmien järjestämisestä, alituisesti toimittamastani määräysten täyttämisen tarkastuksesta paikan päällä. Varsin yksityiskohtaisesti kerroin maaseudun differentioitumiseen perustuvasta taktiikasta, puna-armeijalaisten perheille ja köyhälistölle osoitetusta elintarvikeavustuksesta jne.

— Entä kuinka teidät otettiin siellä vastaan? Siellä on nuorta väkeä, varmaankin otatte yhteen?

Kerroin hankauksistamme leikkisässä sävyssä. En malttanut olla valittamatta sotilaspiirin hallintoa vastaan, jolta jouduttiin ottamaan jokainen puna-armeijalainen väkisin.

Vladimir Iljitš soitti heti paikalla Skljanskille kehottaen neuvomaan piirien sotilaskomissaareja, että *vilja ratkaisee nyt kaiken*, että elintarvikkeiden hankkijoita oli autettava kunnolla.

Otin sitten rohkeamman otteen ja nostin kysymyksen aseellisen voiman käytöstä. Vladimir Iljitš näytti heti jännittävän huomiotaan ja vastauksen asemesta alkoi kysellä, kuinka toimin paikan päällä. Kerroin Novo-Berezovkassa syttyneestä kapinasta ja miten kävimme Odintsovin kanssa kahden likvidoimassa siellä yhteenoton. Kun Vladimir Iljitš kuuli, että kaikki oli tapahtunut pelkällä sadattelulla ja metakoimisella ilman verenvuodatusta, hän aivan loisti. Lopulta hän alkoi nauraakin, kun kerroin hänelle, miten olimme „ehdollisesti” takavarikoineet kulakilta — kyläneuvoston puheenjohtajalta — koko karjan ja miten hurjan tarmokkaasti hän alkoi toimia, kun hänelle luvattiin palauttaa se, jos kylä täyttää kolmessa päivässä elintarvikkeiden luovutusvelvollisuuden.

Ryhdyttiin puhumaan maaseudulla käytettävästä taktiikasta. Vladimir Iljitš hyväksyi täysin maaseudun differentioitumiselle perustuvan linjan, että kulakki eristetään ja autetaan osalla hankittua viljaa puna-armeijalaisten vaimoja ja köyhälistöä. Hän soitti heti Elintarvikeasiain kansankomissaariaattiin, että annettaisiin lupa jakaa köyhälistölle osa hankittua, ja sanoi vahvistukseksi, että hyväksyi siinä asiassa minun toimenpiteeni.

Keskustelu palasi jälleen aseellisten ryhmien toimintaan. Kerroin erään bandiitin tekosista Kromyn kihlakunnassa ja Livnin „akkojen kapinasta”, missä kaikki oli käynyt myös ilman verenvuodatusta. Vladimir Iljitš oli ilmeisen selvästi tyytyväinen, että selviydymme ilman ihmisuhreja, mutta virkkoi lopuksi.

— Älkää tehkö tästä johtopäätöstä, että kiväärit ovat pelkkä koristus. Taistelu on taistelua. Ilman äärimmäistä tarvetta on parasta selviytyä näin, mutta hankinta-armeijalaisten tulee olla lujia, jos on välttämätöntä. Tambovin läänissä hän naisväki riisuu hankintaväkeä aseista ja aseistaa rosvoja. Se on aivan lähellä teitä. Antonovilaisuus voi levitä teillekin.

Sanoin, että en ollut yleensä huolissani väestäni. Mitä tuli naisväkeen, niin oli kyllä meilläkin ollut kaksi yritystä, mutta komentajat olivat kummassakin tapauksessa selviytyneet kunnialla.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš teki joukon tavallisia kysymyksiä talonpoikain mielialoista ja heidän suhteestaan Neuvostoihin. Kun kerroin, että läänin eräissä piireissä melkoinen osa talonpoikaista näkee nälkää ja että olin omalla vastuullani lähettänyt sinne vähän apua köyhälistön lasten ruokkimiseksi, Vladimir Iljitš hyväksyi sen täydelleen. Hän soitti uudestaan Elintarvikeseiain kansankomissariaattiin, että järjestettäisiin yhteiskunnallinen ruokailu (ruokalat) läänin niissä piireissä, missä oli huonosti elintarvikkeita, ja että sinne lähetettäisiin sitä varten kokeneita järjestäjiä.

Talvella niillä ruokaloilla oli suuri merkitys meidän asemamme lujittamisessa Orelin läänissä. Oli tapauksia, että talonpojat antoivat ruokaloiksi mielenosoituksellisesti kirkkoja, missä papit olivat ennen usuttaneet kieltäytymään elintarvikeliijäämien valtionluovutuksesta. Kulakki jäi eristetyksi. Talonpojat alkoivat julkisesti osoittaa meille kulakkien peruna- ja viljakuoppia.

Lopuksi Vladimir Iljitš kyseli syyskylvöstä. Häpeäkseni en osannut sanoa hänelle mitään ja lupasin käydä siihen käsiksi.

Poislähtiessäni Vladimir Iljitš sanoi:

— Se on hyvä, että olette saanut läänin liikekannalle ja antanut elintarvikkeita kaupungille. Se on nyt *pääasia*. Mutta jos jää aikaa, ajatelkaa tulevaisuuttakin. Käykää kertomassa, kun tulette Moskovaan.

Vladimir Iljitšin luota lähtiessäni jos milloinkaan ymmärsin varmasti mitä piti vastedes tehdä.

* * *

Marraskuun 13 p:nä 1920, kun elintarvikeliijäämien luovutus-suunnitelmasta Orelin läänissä oli täytetty jo yli 80%, sain lennättimitse tiedon, että minut oli määrätty Voronežin läänin elintarvikeneuvottelun puheenjohtajaksi. Samalla minut kutsuttiin Moskovaan.

Ennen lähtöäni lähetin muutaman henkilön (inkognito) Voronežiin ottamaan selvää tilanteesta. Siellä ei ollut hääviä. Elintarvikekomitea oli köyhä, läänin toimeenpaneva komitea ja puoluekomitea trotskiläisten käsissä. Läänin alueella oli alituisesti bandiittikahakoita, pohjoisessa toimi Antonov, etelässä Kolesnikov, Pavlovskin kihlakuntaan oli ryhmittynyt isoin joukoin rintamakarkureita, Zemljanskin ja Kalatšin kihlakunnissa oli rauhatonta. Elintarvikkeiden luovutusvelvollisuudesta oli täytetty ainoastaan 2%.

Ottaen huomioon tilanteen Elintarvikeasiain kansankomissariaatti päätti antaa minulle rajattomat valtuudet.

Vein Yleisvenäläisen TpKK:n, Kansankomissaarien Neuvoston, Työ- ja Puolustusneuvoston ja puolueen Keskuskomitean nimessä annetun lupakirjaluonnoksen Keskuskomitean sihteerille. Hän allekirjoitti lupakirjan pitemmittä puheitta ja kehotti käymään Leninin puheilla sen erikoisluonteen tähden.

Vladimir Iljitš luki lupakirjan tarkkaavaisesti:

— Tiedättekö, olen puolestani suostuvainen allekirjoittamaan tämän paperin, mutta sillä ehdolla, että sen allekirjoittaa Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean sihteeri ja viseera Skljanski. Muuten voi jälkeen päin syntyä kaikenmoisia ikäviä keskusteluja ja väärinkäsityksiä.

— Eihän toki Skljanski ikinä allekirjoita tällaista tekelettä!

— Niin, hän kai on vastaan. Tehdäänpä tällä tavalla: minä allekirjoitan, sitten otatte Toimeenpanevan Keskuskomitean sihteerin allekirjoituksen ja menette Skljanskin luo viimeksi, kun toiset ovat allekirjoittaneet. Silloin hänen on vaikea kieltäytyä kirjoittamasta nimeään. Mutta jos hän kuitenkin rupeaa sanomaan vastaan, niin pyytäkää soittamaan minulle heti. Joka tapauksessa käykää luonani ennen lähtöä.

Skljanskin luona jouduttiin pitkään keskusteluun. Hän vaati ehtoa, ettei lupakirja koskisi sotilaskursseja. Puolustin päättäväisesti sitä ehdotonta oikeutta, että tarpeen vaatiessa voitiin ottaa kurssilaisiakin. Sovittiin niin, että saan Kasanista kolme ratsuväkirykmenttiä, vaunullisen kiväärejä ja muutamia konekiväärejä enkä ilman äärimmäistä tarvetta koske kursseja.

Ennen lähtöä poikkesin taas Vladimir Iljitšin luo. Tutustutin hänet yksityiskohdittain Voronežin läänissä vallitsevaan tilanteeseen. Muistan, että Vladimir Iljitš neuvoi minua tarkkailemaan ihmisiä huolellisesti, sijoittamaan heidät oikeille paikoille ja ehdottomasti kehotti *nojautumaan alimpiin neuvostoelimiin*.

— Hehän jäivät paikalle teidän lähdettyänne. Pitää saada voitetuksi nurkkakuntalaispyrkimykset ja -mielialat, on toimitettava nopeasti ja päättävästi, mutta samalla ohjattava asioita niin, että väestö tuntisi paikallisen valtaelimen olemassaolon ja oppisi tottelemaan sitä. Orelin läänissä Neuvostot kuulemma lujittuivat elintarvikekampanjan tuloksena. Jos onnistutaan saamaan Voronežissäkin sellainen aikaan, niin ratkaistaan suuri tehtävä. *Pääasia* on tietysti *elintarvikkeet*. Valitettavasti on hukattu paljon aikaa. Sikäläisille on näytettävä, miten pitää tehdä työtä, täytyy piristää heitä, saada toimimaan!

Voronežin läänissä emme joutuneet niinkään paljon toimimaan hankinta-asioissa kuin torjumaan Antonovin, Mahnon, Kolesnikovin sekä muita rosvojoukkioita ja sitä paitsi käymään erikoisen voimiavaativaa taistelua oppositiolaisia, byrokraatteja

ja varkaita vastaan, joita oli päässyt kaikkiin elimiin. Ainoastaan Leninin arvovallan ansiosta sekä parhaiden puolueenjäsenten ja proletaarien yhdistymisen nojalla onnistuimme tuona talvena pääsemään läänissä voitolle, lyömään kaikki vastavallankumoukselliset voimat ja hajoittamaan trotskilaisen opposition, sabotaašin ja avoimet eserräläiskapinat. Elintarvikeylijäämien luovutus suoritettiin 92%.

Kamppailun päätteeksi läänin talonpoikain edustajakokouksessa perustettiin kylvökomiteoita ja suunnattiin joukkojen ja uudistetun hallintakoneiston tahto luovaan työhön.

Sinä aikana (jouluukuusta 1920 maaliskuuhun 1921) kävin Vladimir Iljitšin luona kahdesti. Häntä kiinnosti erikoisesti talonpoikain mieliala. Kerroin epäilyksistäni, noudattimmeko oikeaa politiikkaa sadon uudestijakelussa talonpojille. En osannut ajatella vielä luontaisveroa, mutta mainitsin, että työssämme oli jotain vikaa, hävitimme sadonlisäämiskiihokkeen.

Vladimir Iljitš ehdotti, että harkitsisin kysymystä: mitä pitää tehdä köyhälistön hyväksi, jos emme ottaisi talonpojilta kaikkia ylijäämiä ja kieltäytyisimme sadon uudestijakelusta?

— Te tunnette nyt talonpoikaiston. Harkitkaa asiaa kunnolla. Sanokaa jos pääsette johonkin tulokseen.

Tultuani maaliskuun alussa Moskovaan menin suoraan Vladimir Iljitšin luo ja esitin hänelle kokonaisen järjestelmän *talonpoikain keskinäisapukomiteain* perustamiseksi. Tunnustin tehneeni jo eräässä kihlakunnassa (Mtsenskissa Orelin läänissä) senkaltaisen kokeen, joka oli antanut myönteisen tuloksen.

Vladimir Iljitš teki minulle hyvin seikkaperäisiä kysymyksiä ja lupasi ajatella ehdotustani. Hän kehotti neuvottelemaan Elintarvikeasiain kansankomissariaatin eräiden työntekijäin kanssa.

Pian Vladimir Iljitš kutsui minut sähköellä Moskovaan. Olin hänen luonaan heti seuraavana päivänä.

— Asiani on tämä. Istukaa heti kirjoittamaan talonpoikaiskomiteoistanne lyhyet teesit. Mutta vain suppean asiallisesti, konkreettisesti, ei puoltatoista kahta sivua enempää. Näyttäkää ne huomenna Elintarvikeasiain ja Raha-asiain kansankomissariaatissa ja tulkaa sitten luokseni. Soittakaa etukäteen tulostanne, ettei huoli sitten kauan minua odottaa. Kirjoittakaa vain mahdollisimman lyhyesti, mitä mielestänne pitää tehdä, ilman mitään perustelua ja johdantoja.

Seuraavan päivän iltana sovimme tapaamisesta. Olin Vladimir Iljitšin luona heti aamulla. Muistan aivan elävästi hänen vakavat ja hieman huolestuneet kasvonsa. Vladimir Iljitš luki kirjoitukseni kahdesti, sulki silmänsä ja vaipui mietteisiinsä. Sitten hän nousi päättäväisesti ja sanoi:

— Antakaa kirjoituksenne toveri Fotijevalle. Korjatkoon hän sen toistaiseksi talteen, ja te tehkää tällä tavalla. Menkää

ammattiliittojen Moskovan neuvostoon, ottakaa sieltä muutama henkilö ja lähettäkää lähistölle eri kyliin. Antakaa heille ennakolta ohjeet ja selittäkää miten aiotte sen kaiken järjestää. Kerätkööt he väenkokoukset ja kertokoot omin sanoin komiteoista. Kirjoittakoot myös muistiin kaiken, mitä väenkokouksissa puhutaan. On tärkeää tietää talonpoikain mielipide. Älkää itse lähtekö. Paikan päällähän rivityöntekijät joutuvat panemaan kaiken toimeksi, te taas pystytte saamaan puolellenne kenet hyvänsä. Melkeinpä olette jo puhuttanut minutkin. Viikon päästä kootkaa heidät kaikki ja ottakaa juurtajaksain selville mitä talonpojat puhuvat. Sitten pistäydyste minulle kertomaan.

Viikon kuluttua toin Vladimir Iljitšille muutaman väenkokouksen arvion talonpoikain keskinäisapukomiteain perustamisesta. Hän luki ne tarkasti, sitten kysyi kuka oli käynyt kylissä ja mitä nämä kertoivat. Hän ehdotti, että kirjoittaisin asetuksen luonnoksen — „vain hyvin lyhyen!” — ottaen huomioon hänen selostuksensa luontaisverosta. Sitten hän käski näyttää asetusluonnosta Elintarvikeasiain kansankomissariaatissa ja hakemaan sieltä allekirjoituksen.

— He tuntevat talonpojan eivätkä idealisoi, päinvastoin. Ja me joudumme sentään näkemään talonpojasta vaivaa kuutisen vuotta.

Viimeisiä sanoja lausussa Vladimir Iljitšin katse porautui minuun, hän oikein kumartui pöydän yli. Vastasin, että jouduttaneen kymmenisenkin vuotta näkemään vaivaa, että edes jossain määrin saadaan hävitetyksi takapajuisuus ja piintyneisyys ja varsinkin maaseudun yksityisomistuspyrkimykset. Siihen Vladimir Iljitš sanoi:

— Kukapa sen tietää, sittenpä nähdään.

Vladimir Iljitš kysyi mitä minä ajattelin yhteiskunnallisesta vakuutuksesta maaseudulla. Sanoin, että maaseudulla on järjestettävä omaisuuden vakuutus ja köyhälistön avustus, mutta yhteiskunnallinen vakuutus olisi siellä harha-aate.

— Ehkä vaillinainen aate?

— Kenties.

— No niin. Näyttäkääpä asetusluonnoksenne ehdottomasti toveri Vinokuroville. On tärkeä tietää hänen mielipiteensä. Tiedätekö ehkä, mitä hän ajattelee talonpoikain yhteiskunnallisesta vakuutuksesta?

— En ole vartavasten keskustellut siitä aiheesta, mutta mielestäni hän on ollut aina sitä vastaan.

— Älkää unohtako näyttää asetustanne myös raha-asiain kansankomissaarille. Onko teillä muuten puhelin?

— Ei ole, Vladimir Iljitš. Asun vaunussa.

— Teidän pitää jäädä Moskovaan. Järjestäkää elämäne oikein kunnolla, ette ole varsin hyvävointisen näköinen.

— Niin, en ole oikein terve. Vilustuin Voronežissa.

— Pitää huolehtia itsestään, teillähän on muistaakseni keuhkoissa vikaa. Menkää ehdottomasti lääkärintarkastukseen. Asetus talonpoikain keskinäisapukomiteoista allekirjoitettiin toukokuun 15 pnä 1921.

Minut määrättiin vähää ennen sitä sosiaalihuollon apulaiskansankomissaariksi.

Kävin ensi työkseni käsiksi talonpoikain keskinäisapukomiteoihin, perustin niiden keskuksen. Yhteiskunnallisen huollon järjestämisessä uusissa oloissa oli kestettävä voimakas vastarinta Sosiaalihuollon kansankomissariaatissa itsessään, sen sisällä. Ainoastaan Vladimir Iljitšin aktiivisella sekaantumisella ja vaihtamalla jäsenet Sosiaalihuollon kansankomissariaatin kollegioon työ voitiin saada laajaan uomaan.

* * *

Vladimir Iljitšiä olivat aina kiinnostaneet yhteiskunnallisen huollon kysymykset.

Kun Kamenev Leninin ollessa sairautensa tähden poissa sai Kansankomissaarien Neuvostossa vahvistetuksi päätöksen Sosiaalihuollon kansankomissariaatin likvidoimisesta, sai hän Vladimir Iljitšiltä aika läksytyksen ja päätös kumottiin.

Vladimir Iljitš kannatti innokkaasti ajatusta erikoisen *invalidien osuuskunnan* perustamisesta, jolloin mainitsi, että invalideilla pitää olla lyhennetty työpäivä ja että heille pitää antaa parhaat huoneistot ja vapauttaa kokonaan veroista.

— Olemme nyt köyhiä, mutta meistä tulee rikkaita. Invalideille työnteko tulee olla iloa ennen kuin muille. Se tulee olla päämääränämme.

Kun käsiteltiin invalidien opiskelun helpottamiskysymystä, Vladimir Iljitš soitti Valistusasiain kansankomissariaattiin Lunatšarskille vaatien invalideille kaikenlaisia helpotuksia kurseille sekä korkeakouluihin pääsyssä ja etuoikeuksia stipendeihin muihin opiskelijoihin verrattuna. Hän ehdotti esimerkiksi, että perustettaisiin invalideille erikoisia yhteisasuntoloita, missä nämä saisivat hoitoa ja apua.

* * *

Elämäni valoisin muisto on se, että minulla on ollut ilo tehdä työtä Leninin kanssa, hänen sydämellinen huomaavaisuutensa, aivan erikoinen, vain hänelle ominainen lempeys, inhimillisuus.

V. A. WIDMONT

SVERDLOVILAISEN MUISTELMIA V. I. LENINISTÄ

Kaikkien mieleen, jotka tunsivat Vladimir Iljitšin, tapasivat ja kuuluivat häntä, on jäänyt ainiaaksi suurmies, ajattelija, vallankumouksellinen ja laajain kansanjoukkojen johtaja, jollainen Lenin oli. Kuulin V. I. Leninin puhuvan monta kertaa, ja olen onnellinen saadessani kertoa muistiini painuneista Leninin erinomaisista piirteistä, suuresta mutta yksinkertaisesta ja vaatimattomasta ihmisestä, jollainen Lenin oli.

Kesäkuussa 1919 VKP(b):n Donin byroo komensi minut, Punaisen Armeijan sotilaan, Moskovaan Yleisvenäläisen TpKK:n Sverdloville nimettyyn neuvosto- ja puolueuetyön keskuskuuluun. Opiskelin siinä koulussa lokakuun loppuun 1919, se oli tuolloin 3½-kuukautinen. Seuraavasta kurssista, joka koottiin syksyllä 1919, opintoaika koulussa piteni ja koulu sai nimekseen Sverdloville nimetty Kommunistinen yliopisto.

Meitä siihen kouluun otettiin silloin ainakin tuhat henkeä. Se oli ensimmäinen senlaatuinen puolue- ja neuvostotyön tekijöitä valmentava koulu.

Jouduin olemaan Moskovassa kesäkuusta 1919 vuoden 1920 alkuun. Kannattaa hieman palauttaa mieleen, millaista aikaa se oli. Denikin rynnisti Moskovaa kohti ja oli syksyllä 1919 jo 300 kilometrin päässä siitä. Hajallelyödyt koltšakilaiset kokosivat hieman voimiaan ja aloittivat hyökkäyksen. Judenitš ryhtyi Pietarin edustalla uudestaan hyökkäykseen, ja lokakuussa tämän joukko-osastot olivat jo Pulkovon kukkulain lähellä. Pohjoisella rintamalla hyökkäsi kenraali Miller. Heitä kaikkia auttoivat aktiivisesti amerikkalaiset, englantilais-ranskalaiset, puolalaiset, japanilaiset ynnä muut imperialistit. Viholliset kävivät Neuvostoliiton kimppuun joka puolelta. Moskovassa ja Pietarissa paljastettiin vastavallankumoukselliset salaliitot. Neuvostokansa sai sinä aikana kokea vilua ja nälkää. Melkein kautta koko maan raivosi lavantautiepidemia.

Nuorella Neuvostovaltiolla oli edessään tavattomia vaikeuksia. Piti järjestäytyä torjumaan imperialistit, piti huoltaa elintarvikkeilla kaupungit ja armeija, saada tuotantolaitokset ja liikenne työskentelemään tunnuksenaan „Kaikki rintamaa varten” ja niissä oloissa rakentaa, saada kuntoon ja lujittaa uutta, historiassa ennennäkemätöntä valtiota — Neuvostovaltiota.

Tuona verrattoman tukalana aikana suuri opettajamme V. I. Lenin osoitti mainion teoreettisen mahtinsa ohella erinomaista valtion johtamiskykyä, poliittista tarkkanäköisyyttä ja horjumatonta tahdonlujuutta ja miehuullisuutta taistelussa vihollisia ja kaikenkaltaisia uuden elämän rakennustyössä ilmaantuneita vaikeuksia vastaan. Leninissä ne ominaisuudet yhdistyivät ihmeelliseen inhimilliseen yksinkertaisuuteen sekä kansan, sen elämän, pyrkimysten ja toiveiden syvälliseen tuntemukseen. Leninin sekä hänen perustamansa puolueen voimana on tämä kiinteä yhteys kansaan.

V. I. Leninin senaikaisista kirjoituksista näkyy, että hän harasti tuolloin kaikkia aloja, mitä maan asioissa esiintyy: poliittisia ja sotilasasioita, talouden ja pedagogian kysymyksiä, hallinnollisia sekä kulttuuri- ja valistustyön samoin kuin organisaation ja agitaatio- ja propagandatyön kysymyksiä. Vladimir Iljitš kirjoitti dekreettejä, julistuksia, päätöksiä, ohjekirjelmia, sanomalehtiartikkeleja ja suuria teoreettisia teoksia, puhutteli työläisten ja talonpoikain edustajia. Sen ohella hänellä oli aikaa esiintyä joka toinen tai kolmas päivä isoissa ja pienissä kokouksissa, konferensseissa, puna-armeijalaisille kasarmeissa, työläisille tehtaissa ja kurssilaisille kouluissa.

Sinä aikana näin ja kuulin Iljitšiä monta kertaa.

Heinäkuun 11 p:nä 1919 V. I. Lenin piti meille, Neuvostovaltiotyön keskuskoulun oppilaille tunnetun esitelmänsä „Valtiosta”.

Muistan hyvin sen päivän, kun Lenin tuli esitelmöimään. V. I. Lenin ei esiintynyt kuulijakunnan edessä sillä tavalla kuin ovat myöhemmin ruvenneet tekemään meidän monet puhujamme, propagandistimme, luennoitsijamme ja agitaattorimme. Hän ei lukenut puheitaan, selostuksiaan ja luentojaan paperista. Niinpä tällöinkin, vaikka hän piti esitelmän sangen monimutkaisesta teoreettisesta kysymyksestä, jossa porvarilliset tiedemiehet ja lakimiehet olivat aiheuttaneet paljon sotkua, hänellä oli edessään ainoastaan pieni jäsenyys, emmekä edes huomanneet hänen siihen katsovan, niin harvoin hän lienee siihen vilkaisut.

Hänen puheensa oli sujuvaa ja vapaata, samalla kuitenkin tulista, kiihkeää. Hänen voimakkaan johdonmukainen ajattelunsa tempasi meidät mukaansa, sai kokonaan valtoihinsa. Hänen puheessaan yhdistyivät syvälliset teoreettiset yleistyukset ja niin yksinkertainen ja selvä esitystapa, niin tavaton

vakuuttavuus, ettemme olleet milloinkaan kuulleet toisten puhujien tai luennoitsijoiden puhuvan sillä tavalla.

Seurasimme Leniniä, hänen eloisaa puhettaan ja hänen käteensä täsmällisiä vaikkei varsin taajoja liikkeitä.

Pikakirjoitusteksti Leninin esitelmästä „Valtiosta” julkaistiin vasta vuonna 1929 — kymmenen vuoden kuluttua. Esitelmästä jäi kuitenkin lujasti mieleeni perusasettamukset valtion synnystä, olemuksesta ja muodoista. Eritoten painui mieleen se, että valtio on toisen luokan herruuden ylläpitämiskoneisto toiseen luokkaan nähden ja että eri muodoistaan huolimatta (monarkia, tasavalta) valtio on kaikissa riistäjyhteiskunnissa ollut hallitsevan luokan diktatuuria, orjanomistajain diktatuuria, tilanherrain ja maanorjainomistajain diktatuuria. Suojautuipa nykyajan porvarillinen valtio millaisin demokratismin tunnuksin hyvänsä, se on porvariston diktatuuria. Siinä esitelmässään Lenin paljasti amerikkalaisen valedemokratian osoittaen, ettei „missään pääoman valta, koko yhteiskuntaa hallitseva pienen miljardööri-ryhmän valta ole saanut niin karkeaa ilmaisua kuin Amerikassa, missä niin avoimesti harjoitetaan lahjontaa”¹.

Toisen kerran näin V. I. Leninin Puolue- ja neuvostotyön keskuskoulussa lokakuun 24 p:nä 1919, kun tehtiin yhteenveitoja koulun työstä. Hän sanoi puheessaan, että koululla oli suuri merkitys ja että olisi tehnyt mieli määrätä koulunpäättäneet puolue- ja neuvostotyöhön maan eri seuduille, missä oli kova puute työntekijöistä. Huomioiden koulunpäättäneiden yhteisen halun lähteä rintamalle Lenin sanoi, että puolueen Keskuskomitea myöntyy sangen vastahakoisesti antamaan lähes puolet kurssilaisista rintamalle työhön, mutta muodostunut rintamatilanne vaatii sitä. Siinä puheessaan hän lausui ne kuuluisat sanansa, joita toistimme monesti Suuren Isänmaallisen sodan aikana. Ne nostattivat meissä urheutta vihollista vastaan taistellessa:

„Työläisten ja talonpoikain edustajina rintamalle lähtevillä ei voi olla valinnan varaa. Heidän tunnuksenaan tulee olla — kuolema tai voitto”.

Opiskellessani Sverdloville nimetyssä Keskuskoulussa jouduin kuulemaan Leniniä kahdesti muissa tilaisuuksissa koulun ulkopuolellakin. Meitä, sverdlovilaisia, kutsuttiin kaikkiin suuriin istuntoihin ja kokouksiin, toisinaan oli jo etukäteen tiedosamme, missä V. I. Lenin aikoo esiintyä.

Heinäkuun 4 p:nä 1919 olimme läsnä Suuressa teatterissa Yleisvenäläisen TpKK:n, työväen ja puna-armeijalaisten edustajain Moskovan Neuvoston, Yleisvenäläisen Ammattiliittoneuvos-

¹ V. I. Lenin, Teokset, 29. osa, s. 449.— Toim.

ton sekä Moskovan tehdaskomiteoiden puheenjohtajien yhteisessä kokouksessa. Denikin oli aloittanut hyökkäyksensä, ja V. I. Lenin piti laajassa kokouksessa selostuksen „Neuvostovallan nykytilasta ja lähiajan tehtävistä”. Kokouksessa hyväksyttiin vetoamus kaikille työtätekeville, puna-armeijalaisille ja matruuseille.

Leninille oli ominaista ihmeteltävä täsmällisyys, joka todisti nerokkaan johtajamme kehittämää erinomaista järjestyneisyyttä ja syvällistä työntekokulttuuria, toisten ihmisten ja heidän aikansa suurenmoista kunnioittamista. Tuona Neuvostomaalle erikoisen tukalana aikana Lenin tuli istuntoon muutamaa minuuttia ennen määräaikaa. Noin 7—10 minuuttia ennen alkamisaikaa kajahtivat suosionosoitukset. V. I. Lenin istui puhemiehissä niin, että iso maljakko peitti hänet näkyvistämme, ja luki jotain tarkkaavaisesti, varmaankin selostuksensa jäsenystä. Kun istunto oli avattu, hän tuli pöydän takaa. Lavalla ei ollut puhujakoroketta, Lenin tuli lähelle parrasta ja aloitti selostuksensa tavanmukaisesti lukematta paperista, vain silloin tällöin hän vilkaisi pieneen paperiliuskaan.

Neljännän kerran näin ja kuulin V. I. Leninia kasarmissa, Lefortovossa, missä hän puhui rintamalle lähtevälle rykmentille. Meitä sverdlovilaisia oli tullut kasarmiin hiukan ennen, kun olimme saaneet tietää hänen puhuvan siellä. Lenin tuli puna-armeijalaisten luokse ilman mitään erikoisuuksia. Hänellä oli yllään kulunut syystakki, jossa oli musta samettikaulus. Hän riisui päällystakin noustuaan pienelle klubilavalle. Puheenjohtaja antoi Leninille puheenvuoron, ja hän piti pienen mutta innostavan puheen, jossa kuvasi suppeasti mikä tilanne vallitsi maassa Denikin hyökkäyksen vuoksi sekä rintamalle menevien puna-armeijalaisten tehtäviä. Leninin puhe teki kaikkiin kuulijoihin suuren vaikutuksen ja se sai myrskyisät suosionosoitukset. Lenin poistui heti puheensa jälkeen. Sitten yritti pitää puhetta jokin siviilipukuinen eserrä tai menševikki. Puna-armeijalaiset eivät ruvenneet häntä kuuntelemaan, alkoivat viheltää ja miehen oli häpeissään poistuttava lavalta.

Viimeisen kerran näin V. I. Leninin syksyllä 1919 Suuressa teatterissa pääkaupungin puolueaktiiville järjestetyssä konsertissa. Konsertissa esiintyivät venäläisen näyttämön suurnimet, Šaljapin, Neždanova, Sobinov, Geltser ynnä muut. Monet puolueen ja hallituksen johtajat olivat läsnä. Leninin näimme vasta konsertin lopussa. Kun esirippu sulkeutui, kuului ylhäältä yhtäkkiä ääni: „Eläköön maailman vallankumouksen johtaja Vladimir Iljitš Lenin!”. Sitä seurasivat heti suosionosoitukset.

Istuin eräässä parvekkeen aitiassa ja näin, että V. I. Lenin (hänellä oli päällystakki, sillä teatterissa oli kylmä) nousi istumapaikaltaan suunnilleen keskikohdalta permanttoa ja lähti

hyvin nopein askelin käytävää pitkin näyttämöä kohti. Hän meni sitten näyttämön vieressä oikealla puolen olleesta pikku ovesta orkesterisyvennykseen poistuen katsomosta. V. I. Lenin oli näköjään istunut konsertin aikana muun yleisön keskellä permantopaikalla ja pakeni tervehdyksiä, joita alkoi kuulua konsertin loputtua. Se oli jälleen todistus V. I. Leninin ihmeteltävästä inhimillisestä yksinkertaisuudesta ja vaatimattomuudesta.

M. I. GLASSER

LENIN JA GORKI

Työskennellessäni V. I. Leninin sihteeristössä jouduin monesti näkemään, kun Vladimir Iljitš ja Maksim Gorki tapasivat toisensa.

Kaikilla meillä Vladimir Iljitšin sihteeristön työntekijöillä oli erinomaisen riemukas mieliala niinä päivinä, kun Gorki kävi hänen luonaan. Se johtui Vladimir Iljitšin aivan erikoisesta innostuneesta mielentilasta, mikä tarttui meihin, kun hän odotti Gorkia kärsimättömästi, ja kaikki vaistosivat, että hän piti Gorkista kuten läheisestä ystävästä, kuten erinomaisesta lahjakkuudesta, joka oli antautunut proletaarisen vallankumouksen palvelukseen.

Useimmiten Aleksei Maksimovitš kävi Vladimir Iljitšin kotona. Mutta toisinaan Vladimir Iljitš otti hänet vastaan työhuoneessaan. Tavallisesti hän kutsui sihteerin jo sen päivän aattona, kun Gorkin piti tulla Pietarista, ja sanoi hyvin sydämellinen ja innostunut väre äänessään: „Huomenaamuna saapuu Gorki. Lähettäkää autoni hakemaan häntä asemalta ja pitäkää huolta, että Aleksei Maksimovitšin asunnossa olisi hänen tulemakseen kaikki valmista. Ottakaa selvä, onko siellä lämmiin, onko polttopuita. Sopikaa hänen kanssaan, mihin aikaan voidaan lähettää auto häntä sitten hakemaan”. Aleksei Maksimovitš ei osannut pitää huolta itsestään. Vladimir Iljitš tiesi sen ja huolehti Gorkin mukavuudesta pikku seikkoja myöten, mikä ei ollut siihen aikaan, kansalaissodan vuosina, aina helppoa.

Gorkin saapumispäivän aamuna Vladimir Iljitš tuli työhuoneeseensa tavallista aikaisemmin ja kutsui heti paikalla sihteerin selostamaan, oliko kaikki tullut tehdyksi. „Ette suinkaan vain unohtanut sanoa Kremlin porttikojussa, ettei siellä Gorkia viivytetä?” Puolen tunnin kuluttua kuului taas soitto: oliko auto lähetetty?

On tavaton vahinko, ettemme noina vuosina tehneet säännöllisesti muistiinpanoja Vladimir Iljitšin vastaanotoista, hänen antamistaan tehtävistä, puheista jne. Sen tähden on vaikea muistaa minä päivinä tarkalleen hän tapasi M. Gorkia. Mutta hyvin selvästi ovat muistissa heidän kohtauksensa. Muistan ainoastaan kerran 1919 Gorkin tulleen äkkiarvaamatta illalla, niin ettei Vladimir Iljitš ollut tavattavissa, koska hän oli puhumassa kokouksessa sinä päivänä, ja Gorki joutui odottamaan hänen paluutaan sihteeriössämme. Tavallisesti Gorkin ei tarvinnut odottaa sekuntiakaan, Vladimir Iljitš tuli itse vastaan, kätteli melkein syleillen ja katsoen tapansa mukaan suoraan silmiin tiedusteli heti hänen vointiaan ja vei mukanaan työhuoneeseensa.

Saimme paljon työtä suoritettavaksemme niinä tunteina, kun Gorki istui Vladimir Iljitšin luona, sillä hän toi aina mukanaan kukkuramitalla huoliaan, jotka koskivat sekä asioita että ihmisiä, ja Vladimir Iljitš seurasi aina erikoisen huolehtivaisesti, ettei yksikään hänen asiansa jäänyt tarkastamatta eikä selvittämättä loppuun. Saatiin heti asioita toimitettavaksi, tehtiin kyselyjä, kirjoitettiin kirjeitä sekä sähköitä, ja niihin saadut vastaukset piti ehdottomasti tiedottaa Vladimir Iljitšille.

Sattui niinkin, että M. Gorki tuli sellaisena aikana, jolloin Vladimir Iljitšillä oli kiireellistä tehtävää tai joku kiireiselle asialle tullut oli hänen puheillaan. Sellaisissa tapauksissa Vladimir Iljitš varoitti meitä aina etukäteen: „Päästäkää Aleksei Maksimovitš heti työhuoneeseeni, kun hän tulee, vaikka olisinkin työssä”. Ja Vladimir Iljitš jatkoi työtään Gorkin läsnäollessa saadakseen kiireellisen tehtävän päätökseen.

Gorki tunsu Vladimir Iljitšiä kohtaan yhtä syvällistä kiintymystä. Jouduin toisinaan Vladimir Iljitšin toimeksiannosta puhumaan Gorkin kanssa heti heidän keskustelunsa jälkeen, ottamaan selvää ja kirjoittamaan seikkaperäisesti muistiin hänen pyyntönsä ja milloin mitäkin asiantoimitusta. Gorki ei kyennyt peittämään mielenliikutustaan oltuaan Leninin puheilla, hän kertoi vaikutelmistaan ja puhui niin kuin olisi toistamiseen eläytynyt keskusteluunsa...

Leninin kirjelapuista ja sähköistä, jotka on julkaistu „Lenin-kokoelmissa”, kuvastuu selvästi, miten hän suhtautui Gorkiin viimeisinä vuosina heidän kohdatessaan ja miten hän piti Gorkista huolta ystävän tavoin. Gorkin sairaus huolestutti Vladimir Iljitšiä kovasti. Hän aivan vaatimalla vaati Gorkia tulemaan hänen huvilalleen lomalle, milloin tämä sairasteli, ehdotti, että Gorki lähtisi agitaatiolaivalla Volgaa pitkin ja omakohtaisesti järjesti hänelle sen matkan.

Vuonna 1921, kun Gorki alkoi yskiä verta, Vladimir Iljitš suostutteli Gorkia kauan — ja suostuttikin hänet — matkusta-

maan ulkomaille hoitoon. Gorki ei olisi tahtonut lähteä ennen kuin oli saanut kaikki asiansa kuntoon, ja Lenin kirjoitti kirjeitä niihin laitoksiin, joista riippui Gorkin ajamien asiain mahdollisimman nopea toimeenpano, ettei häntä olisi mikään viivyttänyt. Eräs kustannusasioita hoitava komissio, johon Gorki otti osaa, tarvitsi kaksi autoa. Autoja oli tuolloin vähän, hänen pyyntönsä täyttämistä pitkitettiin, ja Vladimir Iljitš kirjoitti siitä asiasta Venäjän Erikoiskomiteaan тов. Menžinskille vartavasten kirjeen, jossa on tällaiset rivit:

„...Pitää auttaa Gorkia ja auttaa nopeasti, sillä hän lykkää sen tähden ulkomaanmatkaansa, vaikka yskii verta”.

N. K. Krupskaja julkaisi 1936 otteen eräästä Gorkin kirjeestä, jonka tämä oli kirjoittanut hänelle Italiasta toukokuun 16 p:nä 1930. Gorki kirjoittaa siinä, että hänen luonaan oli ollut D. I. Kurski, he olivat puhuneet Leninistä, „...ja ajattelin koko yön: „Mikä järjen valo sammui, millainen sydän lakkasikaan sykkimästä!””.

Vladimir Iljitš piti M. Gorkia suuressa arvossa erinomaisena sanataiteilijana, eräänä kirjakielen perustajana, josta kaikkien kirjallisen työn tekijäimme tulee ottaa oppia. Parhaana näytteenä siitä on hänen huolenpitonsa „nykyvenäjän (Puškinista Gorkiin)” sanakirjan laatimisesta ja pikaisesta julkaisemisesta. XX „Lenin-kokoelmassa” on joukko Vladimir Iljitšin kirjelappuja, joista näkyy, miten hän vaati Valistusasiain kansankomissariaattia kiirehtimään sanakirjan laatimista ja miten piti huolta kaikkien vastusten poistamisesta, joita oli siihen aikaan paljon, että tuo niin tärkeä työ olisi edistynyt.

N. K. Krupskaja kertoi, että Vladimir Iljitš oli vähää ennen kuolemaansa pyytänyt lukemaan hänelle M. Gorkin teosta „Yliopistoni”, oli kysellyt hänestä paljon ja ollut huolissaan nähdesään sanomalehdessä maininnan Gorkin huonosta voinnista (Gorki oli siihen aikaan Italiassa).

V. T. KOLESNIKOV

UNOHTUMATON KÄYNTI ILJITŠIN LUONA

Keväällä 1919, nuorelle Neuvostotasavallalle kovien koettelemusten aikana, minut lähetettiin Donin toisen piirikunnan vallankumouskomitean muiden jäsenten kanssa edustajaksi Eteläisen rintaman siviilihallintoon ja myöhemmin Yleisvenäläisen TpKK:n kasakka-asiain osastoon.

Tulimme M. I. Kalininin luokse. Toveri Kalinin otti meidät vastaan ystävällisesti, kuunteli pyyntöme ja sanoi keskustelussa: „Iljitš on hyvin kiinnostunut kuulemaan Donilla vallitsevasta tilanteesta”. Sen sanottuaan hän otti puhelinkuulokkeen ja soitti Vladimir Iljitšille.

Odotimme henkeämme pidättäen vastausta. Miten suuri olikaan ilomme, kun M. I. Kalinin sanoi meille: „Iljitš ottaa teidät vastaan huomenna kello kolmelta”.

Olin silloin nuori. Minun on vaikea sanoin kuvata sitä innostuksen ja riemun tunnetta, minkä silloin koin. Koko yön valmistimme selostusta. Harkitsimme kaikkea, mistä teki mieli puhua Iljitšille.

Tulimme Iljitšin odotushuoneeseen. Sihteeri tov. Fotijeva varoitti meitä sanoen, että Vladimir Iljitš oli valvonut jo monta yötä, ja pyysi meitä esittämään asiamme mahdollisimman lyhyesti.

Odotushuoneessa oli paljon asiakkaita, sotilas- sekä siviilihenkilöitä, paljon talonpoikien lähettejä. Kiisteltiin vilkkaasti, jokainen kertoi asiastaan, josta oli tullut Iljitšin puheille.

Meidät kutsuttiin kello kolmelta. Minut valtasi sillä hetkellä erikoisen voimakas mielenliikutus ajatellessani, että saan heti nähdä suuren johtajan. Menimme työhuoneeseen. Vladimir Iljitš itse avasi meille oven ja istutti meidät nojatuoleihin unohtumattoman herttainen hymy huulillaan. Sitten hän meni nopeasti kartan luo, haki piirikuntamme siitä ja alkoi heti ladella meille kysymyksiä. Töin tuskin ehdimme vastata. Iljitšiä kiinnosti

kaikki, kasakkaväestön mielialat, olimmeko turvanneet puna-armeijalaisperheet siemenviljalla, miten kasakat suhtautuivat maatalousartteihin ja kommuuneihin, miten kasakat liittyivät Punaisen Armeijan riveihin ynnä monet muut kysymykset. Valmistamamme selostus osoittautui tarpeettomaksi. Katosi alussa vaivannut arkuus — Vladimir Iljitš valloitti mieleemme nopeasti. Suorasukainen sydämellinen keskustelu veti meitä magneetin tavoin Iljitšin puoleen. Teki mieli puhua loputtomasti.

Minua hämmästytti V. I. Leninin ihmeellinen työkykyisyys. Eri puolilta maata tuli puhelinkeskusteluja melkein yhtä mittaa. Siitä saattoi päätellä, että Iljitšin työhuoneeseen johtivat kaikki langat kaikilta rintamilta, tehtaista ja rautatieasemilta, missä kulki sotajoukkoja tai muonitusta ja sotakalustoa kuljettavia junia. Täällä ratkaistiin Neuvostovallan kohtalo. Ja vaikka puhe-
lin soi yhtä mittaa, Vladimir Iljitš ehti tehdä kysymyksiä meille sekä Yleisvenäläisen TPKK:n kasakka-asiain osaston puheenjohtajalle ja sihteerilleen Fotijevalle, ja kysellessään hän oli koko ajan rauhallinen ja hymyili.

Ajattelin sitä, miten vaatimaton hän oli ja miten suuri voima hänessä piili!

Keskustelu oli päättymässä. Vladimir Iljitš oli kuunnellut kaikki tarpeemme, kirjoittanut useita kirjeitä kansankomissariaatteihin ja hyvästellessään meitä sydämellisesti sanoi: „Menkää kolkuttamaan. Soittakaa minulle, jos teille jossakin ei avata”.

Iljitšin luota poistuessamme olimme kuin lumottuja ja tunsimme vielä kauan tuon erinomaisen keskustelun vaikutuksen.

N. V. KRYLENKO

V. I. LENIN METSÄSTÄMÄSSÄ

Viimeisinä työvuosinaan Vladimir Iljitš kävi usein yhtämittaisen työnteon välillä virkistykseksi metsästä-mässä.

Eräällä linnustusretkellä hän sanoi kerran sattumalta minulle hyvin, mitä hän siinä arvosti eniten. Harhailimme kahden eräänä kuumana elokuunpäivänä Smolenskin läänin metsissä ja soilla jahtaamassa valkoisia peltopyitä ja teeriä.

— Kaikkein parasta tässä on se, ettei näinä kahtena päivänä ole ollut ainoatakaan puhelinsoittoa, ei ainoatakaan kirjelappua eikä ainoatakaan kysymystä,— sanoi hän minulle.

Ja hän oli oikeassa. Siellä ei kukaan häirinnyt hänen täydellistä lepoaan, henkisen työn ja yli-inhimillisen uurastuksen vaatimaa lepoa, jolloin hän edes ruumiillisella väsymyksellä huojensi jännittyntä ajatustoimintaa, mikä rasitti alituisesti hänen aivostaan.

Kukaan muuten ei häirinnyt häntä paitsi hän itse. Sillä monesti kulkiessaan haulikko selässä metsässä rinnallani hän teki yhtäkkiä jonkin sellaisen kysymyksen, mikä osoitti, että hänen mielessään pysyivät siellä metsässäkin samat „kaupunkilaisen” ajatukset. Hän arvosti ja piti metsästyksestä ennen kaikkea lepokeinona, virkistyksestä ja huvina. Urheilijanintoa, niin sanottua „intohimoista metsästäjää” hänessä oli varsin vähän, vaikka oli sitä hänessäkin tietysti jonkin verran.

Kerron tässä¹ erillisistä tapauksista ja metsäretkimuistel-mista ainoastaan muutamia, mielenkiintoisimpia ja Vladimir Iljitsiä parhaiten kuvaavia. Sellaisia tapauksia muistan kolme.

---

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1928.— *Toim.*

* * *

Ensimmäinen on ketunpyynnistä, jolloin oltiin lähellä Moskovaa Ljubertsyn tehtaan lähistöllä jahtaamassa kettua lipuilla. Juuri sellaisesta metsästyksestä Vladimir Iljitš kirjoitti myöhemmin eräässä artikkelissaan, joka oli julkaistu „Pravdassa” ja suunnattu... menševikkejä vastaan¹. Vladimir Iljitš piti kovasti siitä pyyntitavasta, kun kettu vartavasten kierretään punaisilla pikku lipuilla melko laajaan kehään, josta on vain yksi pääsytie, metsästäjä on juuri sen pääsytien luona ja kettua ajetaan sitä kohti käsiä hakkaamalla ja huutamalla. Se pyynti ei voi ollakaan viehättämättä, juuri se on kauneimpia ja samalla vaikeimpia pyyntitapoja, sillä se vaati lipuilla kettua kiertävältä jahtimieheltä erikoista taitoa ja ampujalta rautaista itsehillintää.

Meitä oli sillä retkellä kolme: Vladimir Iljitš, Ivan Pavlovitš Zukov, nykyinen Keskuskomitean jäsen, ja minä. Jouduin seisomaan lähellä Vladimir Iljitšiä ja näin, miten kellanpunainen kaunis kettu lähti tulemaan suoraan Leniniä kohti nuuskien suipolla kuonollaan ilmaa, vaaraa vainuten. Lumiset näreet peittivät Vladimir Iljitšin sen näkyvistä.

Kettu tuli suoraan häntä kohti, ja sen sijaan, että olisi käyttänyt hetkeä hyväkseen laukaistakseen nopeasti ja osuvasti, Vladimir Iljitš paikalleen kangistuneena tuijotti vain lähenevään eläimeen, tuijotti... eikä ampunut. Kettu pysähtyi kääntäen päänsä häntä kohti. Silloin Vladimir Iljitš nosti hiljakseen haukkuaan. Muuta ei tietenkään tarvittukaan, että kettu käännähti salamannopeasti, liehautti häntäänsä ja luikahti pois.

Kun kysyin, miksi hän ei laukaissut, Vladimir Iljitš vastasi:
— Se oli niin sievä, niin kaunis...

Ja hän ryhtyi heti tapansa mukaan leppoisesti ja huvittuneena sättimään itseään, ettei hänestä olekaan „metsästäjäksi mokomasta suutarista” jne.

Ymmärsin kuitenkin selvästi, että hän oli aivan tahallaan ollut ampumatta.

* * *

Monet ovat panneet merkille, että Vladimir Iljitšissä ei ollut sitä erikoislaatuista välinpitämättömyyttä, mikä on yleensä ominaista metsästäjille, he kun unohtavat aina, että heidän maalinaan on elävä olento. Niinpä hän ollessaan kerran J. Preobraženskin mukana metsoja ampumassa myös jätti rauhaan kauniin metsälinnun eikä lainkaan surrut jälkeen päin sitä,

¹ Ks. V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, ss. 181—185.— Toim.

että se lensi siipiään humauttaen pois. Vladimir Iljitšille riitti se, että hän kuuli ja näki metson, tarkkaili sitä kaikessa kauneudessa, kun se lauloi lauluun soittimella sarastavan aamun puoli-hämärässä, siivet levällään mahtavan kuusen havustossa.

On kirjoitettu ja puhuttu hyvin paljon, miten tavattoman luonnollinen ja vapaa Lenin oli toisten seurassa. Se piirre tuli erinomaisen selvästi näkyviin hänessä metsästysretkillämme silloin, kun hän joutui välittömästi kanssakäymisiin tavallisen väestön kanssa maaseutukylissä, niityillä ja metsissä. Ja ihmiset suhtautuivat häneen yhtä yksinkertaisesti.

Muistan, miten ajoimme kerran tärisevillä maalaiskärryillä pölyistä maantietä metsästysretkelle. Matkaa oli aika pitkälti, nelisenkymmentä kilometriä. Yllään hihnalla vyötetty sininen paita, päässä harmaa lippalakki Vladimir Iljitš istua kyyrötti ajomiehen rinnalla jutellen kaikesta aivan vapaasti, muina miehinä. Toisissa kärryissä heidän jäljessään ajoin minä, samainen Žukov ja toinen ajuriukko.

— Kuka tuolla edellä ajaa, taitaa olla Lenin? — kysyi ajomies minulta.

— Ei, ei ole, — minä sanoin.

— No kun ei, niin ei.

Siitä äänenpainosta, millä hän virkkoi tuon epämääräisen vastauksen, näkyi kuitenkin, ettei hän uskonut minua vähääkään. Ei hän tietenkään uskonut minua, sillä siihen aikaan oli Vladimir Iljitšin kuvia melkein jokaisessa maalaistuvassa ja häntä oli niin ollen vaikea olla tuntematta. Eikä tuo asia sellaisenaan, että maailman vallankumouksen johtaja, itse Lenin, Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtaja, maailman porvariston kauhu, „diktaattori”, kuten porvariston sanomalehdet häntä nimittivät, ajaa köryytti tavallisilla maalaisrattailla ajomiehen rinnalla, se ei ollut ajomiehestä lainkaan ihmeellistä tai käsittämätöntä. Ja varmasti jok'ikinen ulkolainen sanomalehtimies olisi kiinnittänyt koko huomionsa ennenkaikkea juuri siihen puoleen...

Lenin käyttäytyi kaikissa muissakin tilaisuuksissa yhtä yksinkertaisesti ja samalla tavattoman vaatimattomasti.

Samalla matkalla pidimme pari päivää majaa talonpoikais-tuvassa ja yövyimme heinäladossa. Vladimir Iljitš ei sallinut milloinkaan kenenkään palvella itseään, teki kaiken itse eikä erottautunut erikoisemaan toisten rinnalla. Samaan aikaan hän suhtautui metsästystovereihinsa tavattoman huolehtivaisesti ja huomaavaisesti ja piti velvollisuutenaan jakaa metsästyslaukkunsa sisällön toisten kanssa. Vielä vähemmän hän alentui valittamaan ruumiillista väsymystään, vaikka olikin toisinaan aika lujilla.

Muistan, miten herätin hänet kerran varhain aamulla menäksemme metsään. Vladimir Iljitš nousi ja näkyi selvästi, että

hän oli väsynyt ja uupunut. Kysyin mikä häntä vaivasi. Hän valitti valvoneensa yöllä ja sanoi, että häntä kiusasi hirveä pääkipu. Mutta kun rupesin puhumaan, ettei ollut välttämätöntä lähteä niin aikaisin, niin hän pani kuitenkin hyvin tiukasti vastaan ja sanoi, ettei voinut olla puhettakaan siitä, että hänen takiansa menisi myttyyn suolle lähtö.

Talonpoikaislapsien kanssa hän oli aina varsin pian hyvissä väleissä, ja hänen leikinlaskunsa pääsi silloin valloilleen.

* * *

Vladimir Iljitšillä ei ollut erikoista metsästäjille ominaista urheilijan intoa, mutta hän osasi kuitenkin antautua koko sydämeästään pyyntiin, varsinkin jos hänen puoleltaan tarvittiin vähänkin aloitteellisuutta.

Varsin kuvaavia ovat kaksi linnustusretkeä, jotka muistan. Toinen tehtiin Moskovon lähistölle Gorkin seudulle, toinen noin 90 kilometrin päähän Moskovasta, Rešetnikovon asemalle.

Edellisellä retkellä tulimme illasta 10 kilometrin päässä Gorkista sijaitsevaan pikku kylään. Ollessamme auringon laskettua lehtokurpan soitimella kuulin läheltä noin parinsadan askelen päästä teerien tavallista suhahtelevaa ääntelyä. Se toi mieleeni ajatuksen, josta sanoin heti paikalla Vladimir Iljitšille:

— Eiköhän järjestetä heti paikalla risumajoja, että voidaan jo aamusta ruveta ampumaan?

Vladimir Iljitš suostui heti.

Tarkkasimme pensaikossa paikan, missä teeret olivat soitimella ja säikäytettyämme linnun pois ryhdyimme kumpikin innokkaasti työhön. Meillä ei ollut kummallakaan edes linkkuveistä. Oksia, vitsaksia ja rankoja piti taittaa paljain käsin ja rakentaa majan ilman minkäänlaista työkalua. Puolentoista tunnin kuluttua oli kumpikin koju valmiina noin 50 askelen päässä toisistaan.

Minua jo silloin hämmästytti, miten kiinnostuneesti Vladimir Iljitš teki työtä. Hän asetteli majanrakennustarpeita seuraavan päivän pyyntiä varten parhaansa mukaan, katkoi ja kantoi vitsaksia, pystytti hiki hatussa maahan riukuja ja kantoi niiden päälle oksia.

Palasimme väsyneinä kylään, missä menimme heti latoon nukkumaan. Sinä yönä oli kirkas kuutamo, muistan sen hyvin, ja melko kaukaa kuului, että teeret alkoivat tulla soitimelle.

Oli kello kolme yöllä. Kavahdin jalkeille, herätin Vladimir Iljitšin ja lähdimme molemmat juoksujalkaa risukojuillemme. Onneksi eivät lyyrypyrstöt olleet vielä lentäneet sinne, emme myöhästyneet. Majoihin asetuttua jäimme hiljaa odottamaan.

— Frrrrr... frrr,— kuului siivenlyöntiä, ja ensimmäinen teeri laskeutui lähelle majaani. Sen pyrstön valkeat sulat liikkuivat aivan edessäni, ja pienestä aukosta näin sen kokonaan, kun se kääntyili siivet pörhöllään, pää alaspäin.

Muutaman minuutin kuluttua siihen lensi toinen. Suhahteleva ääntely kuului aivan läheltä. Enempää viivyttelämättä tähtäsin ja laukaisin. Laukauksen ääni pelästytti toisen linnun lentoon, toinen sitä vastoin jäi maahan.

Kojusta kömmittyäni minua vaivasi ilkeä harmin tunne, että linnut olivat laskeutuneet minun majani eivätkä Vladimir Iljitšin kohdalle.

Lienee häntäkin harmittanut...

Mutta silloinkin hän puhui tunteistaan pikemminkin huvittuneena ja naurahdellen tapansa mukaan kuin harmistuneena, jota paitsi virkkoi, että oli itse syyssä, sillä olisi hänenkin pitänyt pari kertaa „suhauttaa”. Linnut olisivat laskeutuneet hänen lähelleen...

Toisella kertaa, ollessamme linnustamassa lähellä Rešetnikovia, jouduimme taas istumaan risukojuissa rinnakkain nelisenkymmenen askelen välimatkalla. Oli kylmä kasteinen aamu. Vilutti aivan luihin ja ytimiin. Sillä kertaa meillä oli melko huono onni. Vaikka teeret äännähtelivät jossain aivan lähellä, eivät ne tulleet minun sen enempää kuin Vladimir Iljitšinkään majan eteen. Ja silloinpa kuulin, kuinka Vladimir Iljitš „suhautteli”. Ei se tosin ollut aivan ehtaa teerenmaanittelua, mutta joka tapauksessa voi sanoa, että hän yritti parhaansa! Hyvin luonteenomaista Vladimir Iljitšille oli juuri sentapainen innostuminen, kyky tehdä koko sydämestään kaikkea, jopa maanitella lintujakin.

* * *

En ollut Vladimir Iljitšin kanssa isoja metsäneläimiä pyytämässä muuta kuin susijahdissa. Valitettavasti meillä ei ollut siinäkään koskaan hyvää onnea, eikä toteutunut Vladimir Iljitšin harras toivo, saada tappaa susi.

Kuvaavaa oli se piirre, että hän halusi metsästyksen tuottavan hyötyä. Hän piti tavallaan moraalisena velvollisuutenaan hävittää edes yhden suden, koska susien hävittämisestä yleensä puhuttiin tuolloin melkeinpä Kansankomissaarien Neuvostossa.

Muistan, miten taivalsin kerran Vladimir Iljitšin kanssa yömyöhällä Zabolotje-nimiseen kylään, minne olimme menossa sorsajahtiin. Pienestä naapurikylästä oli Zabolotjeen matkaa kolmisen kilometriä. Päätin viedä koko seurueen — meitä oli neljä — oikotietä ja eksyinkin sen tähden. Yöllä kylmässä tuulella pelloilla olimme tyystin uupumaisillamme, kun jouduimme kahlaamaan nilkkaa myöten savikurassa, joka tarttui möykyiksi

saappaisiin. Hevoset oli lähetetty edeltä, avoimella peltoaukealla ei ollut tietenkään toivoa saada keneltäkään apua tai tavata ketään...

Silloin Vladimir Iljitš ehdotti, että palaisimme kaikki takaisin, ensimmäiseen kylään. Niin lähdimme takaisin. Sätin itseäni, että en ollut osannut ottaa oikeaa suuntaa, toiset paheksuivat sitä, että oli kuljettu turhaan puolitoista kilometriä niin hankalaa tietä.

Tulimme kylään vasta noin puolentoista tunnin kuluttua. En kuullut koko aikana Vladimir Iljitšiltä ainoaakaan moitteen sanaa, en vähääkään paheksuntaa. Hän näki, että olin tehnyt kaikesta voitavani ja että pellolla pimeässä oli todella ollut vaikea löytää oikeaa tietä.

* * *

Millainen ampuja ja metsästäjä Vladimir Iljitš oli?

Voidaan sanoa suoraan, että hän ampui aika hyvin vaikka itse tapasikin puhua, ettei ollut metsästäjä eikä ampunut häävisti. Hän piti erikoisesti lehtokurppien pyynnistä. Se johtui osaltaan tietysti siitä, että niiden pyynnissä on paljon kaunista. Hän varmaankin nautti suuresti saadessaan tarkkailla linnunlentoa, hän kertoi aina ihastuneena siitä, kuinka kurppa oli lentänyt, kuinka kauniisti kaartanut päätään ja miten sen pitkä nokka oli näkynyt iltahämärässä.

Häntä harmitti aika lailla vain se, ettei hän osannut koskaan kuulla selvästi lehtokurpan karnutusta.

Kun hänelle sanoi joskus:

— Kuuletteko, nyt se karnuttaa, nyt se lentää,— hän kurot tautui, koetti kuunnella, sitten heilautti kättään ja sanoi vilpittävästi pahoillaan:

— Ei, en kuule, en kuule mitään!

Kannattaa vielä panna merkille muuan Vladimir Iljitšin piirre.

Hän ei milloinkaan käyttänyt rumaa kieltä, silloin kun kaikkein sivistyneimmätkin metsästäjämaailman edustajat tavallisesti päästävät metsässä, niityllä ja suomailta kielenkantansa irti ja ilma aivan tärisee kiroilusta, kuten tavataan sanoa. Iljitš ei milloinkaan tehnyt sitä.

J. E. RUDZUTAK

MUISTELMAPALOJA

Tahdon kertoa tässä pikku paloin muistelmiani siitä, miten tapasin Iljitšiä hänen harvoina lepohetkinään.

Iljitsissä ei ollut häivettäkään siitä jäyhyydestä ja vaativaisuudesta, mikä ilmeni, kun puhuttiin työasioista; hän oli tavattoman vapaa ja osoitti toverillista huolenpitoa välittämättä laisinkaan omakohtaisesta mukavuudestaan.

Toisinaan sovittiin lauantai-iltana, että mennään yhdessä metsälle pyhäpäivänä. Jo neljän tienoissa aamulla Iljitš herätti puhelimitse. Minun noustessani Iljitš ehti aina tulla ovellemme metsästäjän varusteinen, jalassa huopikkaat, yllään musta varsannahkatakki ja alituisesti mukanaan pari voileipää paperikäärössä ja peltirasia, jossa oli pienittyjä sokeripaloja ja hyppysellinen teenlehtiä.

Olimme kerran talvella 1920 jo pimeällä tulossa kotiin epäonnistuneelta metsästysretkeltä. Noin 60 kilometrin päässä Moskovasta moottorirekeemme tuli jokin vika. Päätettiin lähteä jalkaisin kahden virstan päässä sijaitsevalle Podsolnetšnojen rautatieasemalle ja ajaa sieltä junassa Moskovaan. Heitimme varusteet selkäämme ja lähdimme kahlaamaan lumessa. Poikkesimme sikäläisen Neuvoston valaistuun taloon toivoen saavamme puhelinyhteyden Moskovaan. Neuvostossa Iljitš varmaankin tunnettiin, mutta tahdottiin kai saada varmuus ja meiltä vaadittiin henkilöpapereita. Esitin Yleisvenäläisen TpKK:n todistuksen, jäsentodistukseni ja sanoin, että toiset olivat matkatovereitani ja olin valmis takaamaan, että he olivat luotettavia. Ulos lähdettyämme joku riensi Neuvostosta kuitenkin jälkeemme ja kysyi Iljitsiltä aivan suoraan, oliko hän Lenin. Myönteisen vastauksen saatuaan toveri esittäytyi entiseksi puna-armeijalaiseksi ja lähti saattamaan meitä rautatieasemalle. Siellä Iljitš ryhtyi itse tiedustelemaan, millä keinoin saatoimme jatkaa matkaa. Kulkulaitosten kansankomissariaatti ehdotti, että se lähettää heti veturin ja

vaunun. Iljitš kieltäytyi jyrkästi sellaisesta „ylellisyydestä” ja saatuaan tietää, että noin 40 minuutin kuluuttua oli tulossa tavara-juna, pyysi järjestämään meille siinä paikan.

Meidät sijoitettiin vaunuun, jossa oli lääketarpeita kuljetta- van junan henkilökuntaa. He muuten ryhtyivätkin heti pyytä- mään Iljitšiä puolustajakseen: yli kahdestakymmenestä vaunusta oli enää jäljellä kymmenkunta, toiset oli matkalla eri paikoissa irrotettu junasta laakerien palamisen tähden tai kaikenlaisista muista syistä.

Ei ehditty kunnolla lämmitellä keskellä tavaravaunua seiso- van peltiunin ääressä, kun vaunu tuli seuraavalla pysäkillä täyteen rautatieläisiä, myöhäisestä ajasta huolimatta (kello oli suunnilleen 12 yöllä) työläiset tulivat katsomaan „Iljitšiään”. Ujosteleva hymy huulillaan Iljitš puristi nokisia rasvaisia kouria. Tervehdysten jälkeen ruvettiin keskustelemaan siitä, mitä varten tarvitaan elintarvikkeiden hankintaryhmiä ja että elintarvikkei- den kuljetuskielto huononsi rautatieläisten asemaa. Iljitš selitti perinpohjaisesti, että jos rautatieläiset saavat luvan kuljettaa elintarvikkeita, niin sitä käyttävät keinottelijat hyväkseen ja kaik- kien työläisten asema siitä vain huononee. Eräät työläiset innos- tuivat keskusteluun niin, etteivät huomanneet junan lähtöä ja ajoivat Iljitšin seurassa junassa seuraavalle pysäkille.

* * *

Olimme kerran tehneet uuvuttavan kävelymatkan syvässä lumessa kahlaten ja istuuduimme levähtämään kannoille. Siinä ruvettiin laskemaan leikkiä ja kertomaan „metsästysjuttuja”. Eräs metsämies meni innoissaan niin pitkälle, että sanoi ampu- neensa Krimillä kahden puudan painoisen kotkan. Kävin siihen kiinni irvailakseni ja kysyin, että se oli kenties ollut rautakotka jonkin ruhtinaan huvilan portinpielestä. Iljitš näytti nolostuvan toverin puolesta niin kuin häntä olisi itseään syytetty jostain sopimattomasta ja käänsi puheen heti toisille aloille.

* * *

Ajopaikasta loikkasi jänis ja Iljitš ampui sen tarkalla lau- kauksella. Odottamatta ajon päättymistä Iljitš kiiruhti tapetun jäniksen luokse. Juuri silloin loikkasi aivan lähellä toinen jänis ja piiloutui onnellisesti pensaikkoon. En malttanut olla sano- matta: „Kylläpä te nyt, lähditte ajamaan tapettua takaa ja pääs- titte elävän käsistänne”. Iljitš meni hämilleen:

— Niin todellakin, tein pahasti.

Ja lisäsi sovittelevasti:

— En tee enää toiste niin.

*
*
*

On talvi-ilta. Lepäämme talonpoikaistuvassa. Iljits kieltäytyy kivenkovaan teelasista niin kauan kuin toiset läsnäolleet eivät ole saaneet annostaan. Hänen peltinen sokerirasiansa kulkee miehestä mieheen. Hän tiedustelee huolehtivaisesti, ovatko toiset viluissaan tai kasteleet jalkansa. Isännän kanssa hän juttuaa talonväen elämästä ja oloista, mitä on huonoja puolia, onko harmia vallanelimistä tai erillisistä viranomaisista, mitä on talonpoikain mielestä tarpeen tehdä puutteellisuuksien poistamiseksi. Hän osasi ottaa oppiakin eikä ainoastaan opettaa. Ja tämän suurmiehen ja samalla niin tavallisen ja läheisen ihmisen keskusteluja kuunnellessa syntyi usein talvipakkasellakin sellainen tunnelma kuin olisi tuvan hirsiseinien läpi, vuosisataisen pimeyden halkoen pilkistänyt kevätaurinko ja ihmisestä toiseen pulpunneet vireyttävät solisevat keväiset virrat.

S. K. GIL

MUISTEMIANI

VLADIMIR ILJITS LEPOHETKINÄ

Lähdimme kerran sorsajahtiin Kaširan suuntaan Mihnevon tälle puolen. Ellen erehdy, silloin oli vuoden 1920 syksy. Mukanamme oli Dmitri Iljitš Uljanov, jahtimies ja vielä kolme toveria. Dmitri Iljitš tunsi erinomaisesti ne seudut, sillä hän oli jolloinkin työskennellyt siellä kunnanlääkärinä. Lähellä oli lampi, mutta sinne pääsi vain kääntymällä valtamaantietä kylätielle. Edellisenä päivänä oli satanut, joka puolella oli kuraa mahdottomasti, oli uskallettua jatkaa matkaa. En ollut varma, pääsimmekö onnellisesti lammelle, mutta ajoin kuitenkin autoa eteenpäin. Ei ehditty ajaa kymmentäkään syltä maantietä, kun auton etuosa painui savivelliin.

— Perillä ollaan,— minä sanoin.

— Pitää auttaa,— sanoi Vladimir Iljitš nousten autosta.

— Ei, menkää te mieluummin metsälle, Vladimir Iljitš,— kehotin minä häntä,— saamme kyllä omin voimin jotain aikaan. Onhan meitä kolme!

Vladimir Iljitš suostui vaikei aivan heti ja lähti lammelle Dmitri Iljitšin ja jahtimiehen seurassa.

Pari tuntia meni auton nostoon. Hakattiin näreitä ja koivunrankoja pyörien alle ja vedettiin autoa, vihdoin päästiin kovalle kohtaa. Olimme kaikki aika lailla savessa siitä puuhasta.

Metsästäjät palasivat parahiksi. Ensimmäisenä tuli Vladimir Iljitš. Hän oli pirteä ja hyväntuulinen, selässä roikkui riista, ammutut sorsat.

— Mitä, oletteko väsyksissä? — kysyi Iljitš.— Pidetään lepo!

Päätettiin ottaa vähän haukattavaa. Istuuduttiin ja availtiin vaatimattomia eväsvaroja. Eräällä oli mukanaan hieman viiniä. Vladimir Iljitš ehdotti ensimmäisenä!

— Pitää parantaa kuntoa. Ottakaapa ryppyä, toverit!

Eräät ujostelivat juoda. Iljitš huomasi sen.

— Mitä siinä on häpeilemistä, jos juotte. Taidan minäkin ottaa ryypyn seuran vuoksi, tuli vähän kylmä.

Ja silloin näin ensimmäisen ja viimeisen kerran Vladimir Iljitšin pitelevän viinipikaria kädessään.

Ihmettelin aina sitä, kuinka hän kielsi itseltään kaiken ja tyytyi vähimpään. Kun istuimme „metsästäjäjoukossa” eväitämme syömässä, niin Iljitš tarjosi aina voileipiään:

— Syökää, toverit, syökää!

Hän koetti kestitä kaikkia, mutta itse söi vain yhden voileivän eikä muuta. Toisinaan otti vain palan ruisleipää, ripotti vahvasti suolaa päälle, joi kaksi lasillista teetä ja — oli kylläinen.

Kerran menimme Vladimir Iljitšin kanssa metsäretkelle Zavidovoon. Siellä meitä odotti jo totuttuun tapaan jahtimies Porošin.

Oli likimain menossa vuoden 1920 kevät. Metsonpyyntiaika läheni loppuaan. Tulimme Porošinin luo illalla. Oli määrä lähteä liikkeelle varhain aamulla, pimeään aikaan, että ehdittäisiin päiväkoitoksi paikalle. Talolta oli sinne parin kilometrin matka. Istuimme Porošinilla teetä juomassa ja neuvottelimme, minne kukin menee. Päätettiin jakautua kahteen ryhmään: toinen lähtee teerenpyyntiin, toinen metsoja ampumaan.

— No niin, kuka lähtee minne? — kysyi Vladimir Iljitš.

— Me lähdemme teerenpyyntiin, — sanoivat toiset.

— Entä te, toveri Gil? — tiedusti Iljitš.

— Teidän mukanaan metsoja ampumaan, Vladimir Iljitš.

Mukaamme lähti Porošinin poika. Vanhempi Porošin meni teerenampujien joukossa.

Kelirikko oli aika paha, lumi ei ollut vielä sulanut, vesilammikoita oli joka puolella. Ja soidinpaikka oli kaikkein suoperäisimmällä paikalla. Päämäärää lähestyessämme nuori jahtimies varoitti meitä, että oli mentävä eteenpäin hyvin varovaisesti — metsokukko oli jossain lähellä.

Liikuimme eteenpäin hitaasti, tunnustelemalla, sillä päivä ei vielä sarastanut. Kärjessä kulki Porošinin poika, hänen jäljessään Vladimir Iljitš, ja minä olin joukon viimeinen. Vihdoin tulimme perille. Seisoimme liikahtamatta melkein polvea myöten vedessä. Suunnilleen viidentoista tai kahdenkymmenen minuutin kuluttua piti metsojen ruveta ääntelemään. Vedessä oli kylmä seisoa, ja istuimme kannolle. Vladimir Iljitš oli aivan viluissaan, minunkin hampaani kalisivat, mutta emme liikahtaneetkaan.

Näemme taivaanrannan rupeavan vaalenemaan, eivätkä linnut vain tule sittenkään soitimelle.

Porošinin poika virkkaa kuiskaamalla:

— Näinköhän olemme jo myöhässä?

Vladimir Iljitš kohauttaa ääneti olkaansa. Odottelemme vielä jonkun aikaa mutta aivan turhaan.

— Kuinkas nyt? — kysyy Iljitš.

Nuori jahtimies puhuu pahoittelevasti:

— Miksi ette tulleet heti, kun saitte sähkösanomamme? Olisi pitänyt tulla heti paikalla, nyt on kulunut jo viikko. Tarkastin eilen ja metsoja oli vielä paljon. Jäimme nyt lehdellä soittamaan!

Huomaamattamme puhuimme jo ääneen. Astuimme muuttaman askelen lämmitelläksemme. Yhtäkkiä kuului kahinaa, ja iso metso pyrähti lentoon.

— Mikä tuo on? — kysyi Vladimir Iljitš.

Nuori Porošin vastasi:

— Ne ovat jo parittuneet, ja soidinaika on ohi.

Vladimir Iljitš surkutteli, että metsästysonni oli ollut niin huono.

Kotiin tulimme ensimmäisinä. Pian palasi vanhakin jahtimies seuralaisineen.

— No, mitä kuuluu? — kysyi Iljitš metsästäjän tapaan.— Onko laukku pullollaan?

— On,— vastasivat he näyttäen täysiä reppujaan.— Entä teidän, tyhjillään?

— Niin on,— vastasi Vladimir Iljitš tekeytyen hyvin murheelliseksi.

Joimme teetä ja levätyämme lähdimme Moskovaan.

Vaikka sillä kertaa oli metsällä ollut huono onni, Vladimir Iljitš oli hyväntuulinen, laski leikkiä ja nauroi.

* * *

Eräänä sunnuntaipäivänä vein Vladimir Iljitšin autolla tävan mukaan kauas kaupungin ulkopuolelle. Pysähdyimme Bogdanihan kylään, noin kymmenen kilometrin päähän Gorkista. Vladimir Iljitš pysähtyi aina mielellään tuntemattomiin paikkoihin ja kävi juttusille vastaantulevien talonpoikain kanssa.

Niin hän teki Bogdanihassakin, jonne tulimme sinä aamuna. Autosta noustuaan hän lähti tupia kohti. Vastaan tuli ryhmä köyhiä talonpoikia. Heidän joukossaan oli sattumalta ukko, joka oli käynyt Leninin puheilla kylän lähettinä. Hän tunsu Iljitšin ja sanoi heti seuralaisilleen. He piirittivät Leninin ja niin alkoi keskustelu.

Hyvin pian Vladimir Iljitšin ympärillä oli oikein iso joukko talonpoikia. Kaikki tahtoivat nähdä Leninin, kuulla hänen puhuvan ja kysellä itse. Iljitš kuunteli jokaista tarkkaavaisesti ja vastasi kernaasti.

Väkijoukosta tuli yhtäkkiä esiin vanha harmaahapsinen ukko ja sanoi kyläläisille:

— Kuulkaahan, kylänväki! Tässä edessämme on ylimmäinen bolševikki, Lenin. Kerrotaan hänelle meidän onnettomuudestamme. Kukas meitä auttaa ellei hän...

Monet alkoivat puhua yhteen ääneen. He kertoivat Leninille jostain hyvin vakavasta asiasta ja ilmeisesti kipeästä kysymyksestä koettaen kukin saada äänensä kuuluville. Vladimir Iljitš keskeytti sanoen:

— Tuollainen ei kelpaa, toverit. En ymmärrä kerrassaan mitään, jos puhutte yhtäkaa. Valitkaa joku, joka voi selvästi kertoa kaikesta. Toiset saavat puolestaan kuunnella ja korjata sitten häntä, jos hän jättää jotain pois tai sanoo väärin.

Harmaapartainen ukko tuli valituksi. Hän kertoi Vladimir Iljitšille, millaista vääryyttä kylässä harjoitettiin. Ollen vetoavinaan elintarvikeverolakiin kyläneuvosto oli ottanut köyhiltä kaiken viljan ja kylvösiemenet. Ihmisille ei ollut jäänyt naulaakaan jauhoja eikä perunanmukulaa.

Vladimir Iljitš kuunteli hyvin tarkkaavaisena. Talonpoikain kerrottua kaiken kerrottavansa hän pyysi kirjoittamaan asiasta, panemaan sen paperille aivan seikkaperäisesti, jättämättä ainoatakaan nimeä pois.

— Täällä on vihollisten käsi pelissä, he haluavat nostattaa talonpojissa tyytymättömyyttä. Tutkitaan asia ja kuritetaan ketä kuuluu,— sanoi Lenin. Hän käytti mielellään venäläistä sanaa „Vzdutj” (kurittaa, antaa selkään jne.).

Paluumatkalla noin kolmen tunnin kuluttua pysähdyimme Bogdanihassa uudelleen. Kirje oli jo valmis. Lenin pani sen huolellisesti taskuunsa, hyvästeli talonpoikia, ja lähdimme matkalle. Lenin teki kirjeeseen huomautuksensa ja lähetti sen Venäjän Erikoiskomiteaan.

Leninin olettaus osoittautui oikeaksi. Kylässä toimi Neuvostovallan vihollisia, kulakkeja ja rikollisia. Kulakkipesä paljastettiin ja hävitettiin.

ROSVOJEN HYÖKKÄYS

Tämä tapahtui tammikuun 19 p:nä 1919. Talvi oli sinä vuonna pyryinen, Moskova oli kinoksien peitossa. Kaduilla oli nietoskukkuloita ja notkoja.

Sinä muistorikkaana sunnuntai-iltana lähdimme Sokolnikiin. Vladimir Iljitš meni tapaamaan N. K. Krupskajaa, joka oli lepäämässä eräässä hoitolakoulussa. Siellä oli sinä iltana lasten juhla, ja Vladimir Iljitšiä odotettiin kärsimättömästi.

Ajoimme Sokolnikiin Orlikin sivukadun emmekä „Krasnyje” portin kautta. Muutaman sylvän päässä Kalantšan aukiolta kuulimme uhkaavan huudon:

— Seis!

Huutaja oli sinellipukuinen olio. Lisäsin vauhtia ja tein jyrkän käännöksen. Vladimir Iljitš kysyi:

— Mistä on kysymys?

Huudahdin torveen, että auton edessä oli ollut joku tuntematon, varmaankin humalainen. Ajoimme onnellisesti asemain ohi, mutta lähetessämme Kalinkinin tehdasta keskelle tietä hyökkäsi monta miestä revolverit kädessä.

— Seis! Pysäyttäkää auto! — kuului huuto.

Näin, ettei se ollut ulkoasultaan patrulli, ja ajoin edelleen suoraan heitä kohti. Tuntemattomat toistivat käskynsä:

— Seis! Laukaisemme!

Aioin „pujahtaa ohi”, mutta Vladimir Iljitš vaati pysäyttämään auton. Hän luuli, että ne olivat miliisejä henkilöpapereiden tarkastuksessa.

Sillalle ehdittyämme jarrutin. Auto seisahtui. Sen luo tuli juosten kiihtyneitä aseistettuja miehiä, jotka komensivat:

— Ulos autosta! Äkkiä!

Vladimir Iljitš raotti ovea ja kysyi:

— Mistä on kysymys?

Eräs hyökkääjistä karjaisi:

— Ulos sieltä! Ilman puheita!

Rosvo tarttui Vladimir Iljitšin hihaan ja kiskaisi kovasti. Nousten autosta Iljitš toisti neuvottomana kysymyksensä:

— Mistä on kysymys, toverit? Ketä te olette? — ja otti taskusta lupalappunsa.

Leninin mukana ollut Maria Iljinitšna ja tov. Tšebanov myös nousivat autosta käsittämättä vielä mitä oli tekeillä. Kaksi rosvoa asettui Vladimir Iljitšin viereen, pidellen kummankin puolen revolverinpiippua hänen ohimollaan.

— Pysy alallasi!

Kolmas rosvo tuli edestä, tempaisi Vladimir Iljitšin takin auki ja sieppasi silmänräpäyksessä, ammatillaisen eleellä sivutaskusta lompakon, jossa olivat Leninin henkilöpaperit, ja taskuaseen.

Istuin koko sen ajan paikallani ohjauspyörän ääressä ladattu pistooli kädessä. Oli pidettävä itsensä kurissa, etten laukaissut bandiitteja kohti. Luotini olisivat kaataneet yhden tai kaksi hyökkääjää, mutta se olisi välttämättä nostattanut ammunnan heidän puoleltaan. En voinut panna Vladimir Iljitšin henkeä vaaraan.

Maria Iljinitšna ei tajunnut heti, että ne olivat ryöväreitä, ja sanoi paheksuvasti:

— Mikä oikeus teillä on tarkastaa taskut? Tämähän on toveri Lenin! Näyttäkää lupapaperinne!

— Emme tarvitse lupapapereita,— vastasi eräs rosvoista.— Saamme tehdä mitä vain.

Rosvot huomasivat minun istuvan kaikessa rauhassa paikallani ja vaativat tulemaan heti ulos. Vaatimuksensa he vahvistivat uhkaamalla revolvereilla. Harmitti, etten voinut osoittaa vastarintaa julkeille rikollisille, vaikka olin aseistettu ja kyllin vankka mies. Tajusin vain sen, ettei saanut panna Leninin henkeä vaaraan.

Eräs rosvoista istui minun paikalleni, toiset hyppäsivät hyttiin tai auton astuimelle. Auto lähti kiivasta vauhtia. Ohjaamossa oli ilmeisesti hyvin tottunut automies, huomasin sen hänen liikkeistään. Auto katosi näkyvistä.

— Niin, etevä tempu,— sanoi Vladimir Iljitš.— Ja me aseistetut ihmiset annoimme auton. Sepä häpeä!

Ymmärsin, että Vladimir Iljitš vihjasi minuun, ja aloin selittää, että rosvot olisivat vastanneet laukaukseeni ja ruvenneet tulittamaan.

— Muistatteko, Vladimir Iljitš, revolverien piiput oli kohdistettu ohimoonne,— minä sanoin.— Olisin voinut ampua, minulla oli kylliksi aikaa, he unohtivat minut pariaksi minuutiksi. Mutta mikä olisi ollut tulos, jos olisin ampunut? Yhden olisin kaatanut varmasti. Mutta ensimmäisen laukauksen jälkeen he olisivat ampuneet teidät. Tajusin asemamme epäedulliseksi enkä ampunut. Hehän tarvitsivat vain autoamme eivätkä meitä.

Vladimir Iljitš mietti hetkisen ja vastasi:

— Olette oikeassa, toveri Gil. Emme olisi väkipakolla saaneet mitään aikaan. Taisimme jäädä henkiin vain sen ansiosta, ettemme osoittaneet vastarintaa.

Vasta silloin huomasimme, että tov. Tšebanov piteli maitohinkkiä kädessään (veimme maitoa Nadežda Konstantinovnalle). Tilanteen surkeudesta huolimatta purskahdimme kaikki nauramaan.

Ehdotin, että mentäisiin Sokolnikin piirin Neuvostoon ja sieltä soitettaisiin Kremliin, Erikoiskomiteaan.

— Onko Neuvosto sitten aivan lähellä? — ihmetteli Vladimir Iljitš.

Osoitin kaksikerroksista taloa sillan toisella puolella. Iljitš levitti kätensä ja hetken kuluttua virkkoi:

— Rosvosta Neuvoston vieressä. Kerrassaan hirveää!

Menimme Neuvoston talolle. Niin kuin saattoi odottaakin, vartija kielsi jyrkästi sisäänpääsyn, koska meillä ei ollut lupalappuja. Vladimir Iljitš yritti murtaa vartijan itsepintaisuuden.

— En pysty todistamaan henkilöllisyyttäni, minun paperini ryövättiin. Tässä kahden askelen päässä teistä ryöstettiin ja vietiin auto. Tahdomme vain soittaa, että pääsisimme perille.

Vartija ei sittenkään myöntynyt. Vladimir Iljitš menetti jo kärsivällisyytensä ja sanoi päättäväisesti:

— Olen Lenin, mutta en voi todistaa sitä millään. Tässä on autonkuljettajani, hänellä on henkilötodistus kai tallella, ja hän todistaa kuka minä olen.

Vartija ällistyi. Hän laski kiväärinsä ja seisautui paikalleen. Näytin henkilöpaperini, hän kosketti niitä koneellisesti, katsoi monta kertaa Vladimir Iljitšiin ja päästi meidät sanattomasti sisään.

Neuvostossa ei ollut ketään. Kuljin monen tyhjän huoneen läpi ja tulin puhelinvaihdhuoneeseen. Siellä torkkui puhelinmies. Kysyin häneltä, oliko päivystäjiä. Ei ollut sieluakaan. Pyysin kutsumaan puheenjohtajan tai hänen apulaisensa.

Jonkun ajan kuluttua tuli puheenjohtaja ja kysyi meiltä:

— Ketä te olette? Millä voin palvella?

Vladimir Iljitš sanoi nimensä ja kertoi:

— Onpa teillä täällä järjestys, ihmisiä ryövätään kadulla, aivan Neuvoston nenän alla.— Ja sitten lisäsi: — Saanko soittaa ja kutsua auton?

— Käykää työhuoneeseeni, toveri Lenin,— sanoi puheenjohtaja valmiina palvelemaan.

Vladimir Iljitš antoi tehtäväkseni soittaa suoraan Dzierżynskille. Pyysin puhelimeen Felix Edmundovitšia. Häntä ei ollut. Puhelimeen tuli hänen apulaisensa. Kerroin tapahtumasta. Sitten annoin kuulokkeen Vladimir Iljitšille. Hän pyysi ryhtymään heti toimenpiteisiin auton pidättämiseksi ja lausui paheksumisensa kaupungin huonosta vartioinnista. Erikoiskomiteasta lienee kysytty, oliko se poliittinen juttu.

— Ei ainakaan poliittinen,— vastasi Lenin varmasti,— hehän olisivat ampuneet minut. Nämä tahtoivat vain ryöstää.

Soitin Kremlin autovarikolle ja kutsuin auton sekä vartijan. Autoa odottaessa Vladimir Iljitš käveli huoneessa edestakaisin ja puhui puoliääneen:

— Ei voida sietää tällaista enää. Pitää ryhtyä taistelemaan tarmokkain ottein banditismia vastaan. Heti paikalla!

Ja hän sanoi minulle:

— Ja auto on löydettävä, toveri Gil. Kaikin keinoin!

Sanoin olevani varma, että auto löytyy heti samana yönä. Vladimir Iljitš pysähtyi ja sanoi silmiään siristäen:

— Epäilen!

— Mutta minä olen siitä varma. He eivät pääse kaupungista karkuun. Tiet eivät kelpaa ajoon, he kiertelevät kaupunkia ja juuttuvat nietoksiin. Kaikki autot tarkastetaan.

— Sittenpä nähdään,— Iljitš hymyili.

Pian saapui odottamamme auto, ja Vladimir Iljitš lähti Maria Iljinitšnan kanssa Sokolnikiin. Minä menin etsimään autoamme.

Erikoiskomiteassa ja etsivässä osastossa nostettiin kaikki jalkeille, ja auto löydettiin heti sinä yönä vastakkaiselta puolelta kaupunkia, Krimin sillan luota. Auton vierestä tavattiin murhattuina milliisi ja puna-armeijalainen. Sinä yönä saatiin kiinni paljon monenlaisia rikollisia.

LENIN TAVARAVAUNUSSA

Kerran joulukuussa 1920 Vladimir Iljitš soitti minulle lauantai-iltana:

— Toveri Gil, haluaisin lähteä huomenna jonnekin pitemmän matkan, noin 70 virstan päähän. Onko moottorirekenne kunnossa?

— Täysin kunnossa.

— Kuinka kauan ajamme mielestänne 70 virstan matkaa?

Selitin, että kaikki riippui kelistä, luminietoksista. Ellei tie ole kovin kinostunut, niin päästään neljässä tunnissa perille.

— Lähdetään sitten aikaisin, kuuden tienoilla aamulla.

Panin moottorireen matkakuntoon ja lähdimme taipaleelle varhain aamulla ennen päivännousua. Puhalsi pakkasviima, mutta se ei pidättänyt Vladimir Iljitšiä lähtemästä pitkälle matkalle.

Ajoimme Leningradin tietä. Lunta oli tiellä paljon, mutta tie oli tasainen, ja saavuimme perille kolmessa ja puolessa tunnissa.

Jahtasimme monta tuntia yhteen menoon kettuja ja kylmästä välittämättä menimme yhä syvemmälle metsäntiheikköön. Vladimir Iljitš oli hyväntuulinen, innostui kovasti jahtiin ja tuskin huomasikaan navakkaa tuulta ja pakkasta. Olimme koko päivän suksilla.

Hämärän tultua menimme lähellä sijaitsevalle neuvostotilalle teelle ja lämmittelemään.

Kuudetta käydessä illalla lähdimme paluumatkalle toivoen ehtivämme yhdeksäksi kotiin. Mutta silloin sattui tapaus, josta Vladimir Iljitš kertoi myöhemmin hauskesti, humoristiseen sävyyn.

Pakkasta oli kaksikymmentä astetta, aukealla pellolla puhalsi tuuli armottomasti. Olimme ajaneet suunnilleen 15 kilometriä, ohittaneet Podsolnetšnojen aseman ja yhtäkkiä moottori alkoi „ampua”. Katsoin bentsiinisäiliötä, ilmanpaine oli normaali, oli siis kysymyksessä tukkeuma.

Ajoimme vielä jonkun matkaa, ja moottori sammui tyyten. Irrotin bentsiiniputken, kädet jäätyivät pakkasessa; kymmenessä minuutissa vesikin oli jo jäässä. Vladimir Iljitš kysyi:

— Miltä näyttää?

— Ikävä juttu, ei voida ajaa.

— Mitä nyt tehdään?

Ehdotin, että jätetään moottorireki paikalleen ja kävellään Podsolnetsnojen asemalle. Ehkä Moskovaan menee jokin juna ja pääsemme kotiin. Muuta neuvoa ei ollut.

— Se on totta, mennään vain,— myönsi Vladimir Iljitš.

Päätimme poiketa sikäläiseen Neuvostoon tiedustamaan, oliko vielä sinä päivänä odotettavissa Moskovan juna. Neuvostoon tultuamme kyselimme puheenjohtajaa.

Aluksi ei kukaan tuntenut Vladimir Iljitšiä. Mutta sitten huomasi erään katselevan tarkkaavaisesti Leninin kuvaa seinällä ja välillä aina Vladimir Iljitšiin. Vihdoin hän kuiskasi jotain toisen toverin korvaan. He menivät nopeasti viereiseen huoneeseen. Oli selvää, että he olivat tunteneet Leninin.

Pian Neuvostossa alkoi hyörinä. Joku kutsui Vladimir Iljitšin erääseen huoneeseen. Alkoi kerääntyä paljon väkeä. Jokainen tahtoi nähdä Leninin ja puhua hänen kanssaan. Monet läsnäolleista koettivat kaikin mahdollisin keinoin olla apunamme, antaa neuvoja, miten parhaiten ja helpommin pääsi Moskovaan. Vladimir Iljitš käyttäytyi aivan luonnollisesti, kiitteli luontaisen hienotunteisesti kaikesta ja pyysi, ettei vaivauduttaisi hänen tähtensä.

Eräs Neuvoston jäsenistä ehdotti, että Vladimir Iljitš kutsuisi Moskovasta vartavasten veturin, ja todisteli sen olevan varmimman keinon päästä nopeasti takaisin kotiin. Vladimir Iljitš kieltäytyi jyrkästi:

— Mitä varten erikoinen veturi? Aivan turha. Pääsemme mainiosti perille tavarajunassakin. Älkää suotta vaivautuko, toverit.

Lähdimme ulos ja tavarajunaa odotellessa kävelimme asemarakennuksen vierellä. Tuuli oli tyyntynyt, mutta pakkaneen oli vain tullutunut. Kaikkiällä kohoili lumikumpuja kauan riehuneen pyryn jälkinä. Vladimir Iljitšissä ei ollut ärtymyksen tai tyytymättömyyden häivääkään, hän oli levollinen niin kuin ennenkin ja laski väliin leikkiä. Hänen elämänilonsa oli ehtymätön.

Pian tavarajuna tuli. Se ei ollut pitkä, noin 15 vaunua. Koetimme jo valita mihin vaunuun nousisimme. Huomasin, että Neuvostossa näkemämme toverit puhuivat jotain asemapäällikölle. Tämä vei meidät veturin luo. Sen vieressä oli tavaravaunu, joka oli samalla ylijunailijan ja vaunumiesten vaunu.

Hetken kuluttua olimme vaunussa. Siellä oli melko lämmin, rautauunissa loimusi tuli. Asetuimme uunin ympärille, Lenin minun ja erään junailijan väliin.

— Tämä on kyllä ollut oikea seikkailumatka, — sanoi Lenin. — Mutta täällä ei ole pahakaan, kun on lämmin. Pääsemme mainiosti perille. Kaikki pitää kokea.

Kun nousimme vaunuun, siellä oli muutama henkilö, junailijoita ja vartiostoa. Mutta vaunuun ja sen eteen kertyi vähitellen

väkeä yhä lisää. Oli levinyt tieto, että vaunussa oli Lenin, ja kaikki silloin asemalla olleet riensivät meidän vaunumme luo. Osa tungeksi avoimen oven edessä, ja rohkeimmat nousivat vaunuunkin.

Seisoimme asemalla viitensentoista minuuttia, sen aikaa kun veturi otti polttoainetta ja vettä. Sitten vihdoin kytkettiin veturi, vaunuun tuli ylijunailija ja hänen jäljessään kaksi puna-armeijalaista. Asemapäällikkö antoi lähtömerkin ja juna lähti Moskovaan. Vladimir Iljitšin tyydytykseksi se lähti hyvää vauhtia.

Muutaman minuutin kuluttua eräs puna-armeijalainen sanoi Vladimir Iljitšille:

— Toveri Lenin, saanko ilmoittaa...

Vladimir Iljitš nosti katseensa häneen ja virkkoi ystävällisesti:

— Olkaa hyvä, puhukaa mistä on kysymys. Istukaa vierelleni, toveri,— ja hän siirtyi hieman antaakseen puna-armeijalaiselle tilaa.

Istuuduttuaan penkin reunalle puna-armeijalainen aloitti arasti kertomuksensa vastoinkäymisistään.

— Olen tätä junaa saattavan komennuskunnan päällikkö. Meillä oli kaksikymmentä vaunua, olemme viemässä lääketarpeita. Matkalla paloi laakereita eikä meillä ole nyt täyttä vaunumäärää. Vaadin, ettei vaunuja olisi irrotettu, vaan siirretty lasti toisiin vaunuihin, koska en voinut jättää niiden luokse vartioita. Muonaa meillä on ollut varsin vähän ja tällaisessa pakkasessa miehet palettavat, kun eivät saa vaihtoa...

Vladimir Iljitš terästi kuuloaan käyden hetki hetkeltä yhä tarkkaavaisemmaksi.

— Minun puheeseeni ei kiinnitetty lainkaan huomiota,— jatkoi vartiopäällikkö,— vaunut irrotettiin, ja jouduin sittenkin jättämään miehiä niitä vartioimaan. Olen nyt siis viemässä vajaata junaa ja joudun varmasti edesvastuuseen. Toveri Lenin, neuvokaa, mitä minun pitää tehdä.

Vladimir Iljitš kuunteli hyvin vakavana, keskeyttämättä ja sanoi hetken kuluttua:

— Niin, kerrassaan hirveätä komentoa. Sellainen rahtitavara kuin lääketarpeet ovat meille nykyään oikeata arvotavaraa. Asiassa pitää tehdä tiukka ja perinpohjainen tutkimus, älkää olko huolissanne, toveri, ette te joudu edesvastuuseen. Kun tullaan Moskovaan, lähdette mukanani, otan asian huolekseni.

Juna pysähtyi asemalle. Vladimir Iljitš lähti puna-armeijalaisten seurassa asemalle, Erikoiskomitean osastoon. Lenin koputti luokkuun, se aukesi, ja näyttäytyi sotilaspukuinen mies, päivystäjä.

— Kuulkaahan, toveri, tässä on sellainen tapaus,— aloitti Vladimir Iljitš ja kertoi, miten matkan varrelle Moskovaan tul-

lessa oli jäänyt kulkulaitoksen työntekijäin syystä lääketarvevaunuja. Kerrottuaan kaiken seikkaperäisesti hän pyysi järjestämään puna-armeijalaisille lepopaikan, että he saavat olla rauhassa erikoismääräykseen saakka.

Erikoiskomitean osaston päivystäjä kuunteli ihmetellen: kuka mahtoi olla tuo siviilipukuinen mies, joka antoi niin vastuullisia määräyksiä? Vladimir Iljitš käsitti päivystäjän ihmetyksen ja näytti Kansankomissaarien Neuvoston virallista lupalappua.

— Lenin, — esittäytyi hän päivystäjälle todistusta näytäessään.

Päivystäjä ojentautui:

— Kyllä, toveri Lenin. Kaikki täytetään.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš hyvästeli sydämellisesti junan vartiopäällikköä, nyökkäsi päivystäjälle, ja me lähdimme Kremliin.

V. D. BONTŠ-BRUJEVIŠ

LASTEN KUUSIJUHLASSA

Nadja on huonona, hänen tilansa vain pahenee...—sanoi Vladimir Iljitš minulle kerran surullisena ja hiljaa vastaukseksi, kun kysyin miksi hän oli niin synkän näköinen. Ja aivan kuin olisi hävennyt inhimillistä heikkouttaan hän ryhtyi heti tarkastamaan koodisähkeiden selityksiä ja tavallisia sähkösanomia, joita oli tullut eri puolilta Venäjää, rintamilta sekä vallankumouskomiteoilta.

— Nadežda Konstantinovna tarvitsee pitkällistä lomaa ja se pitäisi ehdottomasti viettää Moskovon ulkopuolella,—sain Vladimir Iljitšille.

— „Pitkällistä lomaa”!.. Koettakaapa suostuttaa hänet. Hän ei tahdo kuullakaan...

— Ainoastaan te voitte hänet suostuttaa... Ja se pitää tehdä...

Vladimir Iljitš loi minuun alta kulmain vakavan katseen. Ymmärsin, että itsepintaisuuteni miellytti häntä, ja koska tiesin miten vaarallinen Nadežda Konstantinovnan tila oli, niin neuvoin Vladimir Iljitšiä viemään hänet erääseen Sokolnikissa sijaitsevaan hoitolakouluun.

— Se ei ole kaukana Moskovasta, niin että teidänkin on helppo tavata häntä, ja hänkin puolestaan voi tulla nopeasti tänne, milloin asiat vaativat... On puhelin... Hyvä koulu... Siellä on pieniä sekä isompia lapsia... Koulunjohto on täysin luotettavaa...

Tämä ehdotus oli Vladimir Iljitšin mieleen. Hän nousi ja pannen peukalonsa liivinaukkoihin tuli luokseni varpaisillaan niin kuin ainakin konspiraattori ja virkkoi hiljaa, melkein korvaan:

— Käväiskää siellä tiedustelussa, katsokaa kaikki tarkasti älkääkä sanoko kenellekään mitä varten tulitte. Painakaa hyvin mieleenne, miten sinne mennään. Ja kertokaa minulle heti, kun tulette takaisin... Koetan puolestani jutella etukäteen Nadjan kanssa...

— Mitä sinne kuuluu? — kysyi Vladimir Iljitš katsoen minuun tutkivasti, kun tulin hänen työhuoneeseensa Sokolnikista palattuani. — Nadja on taipuvainen lähtemään... Siellä on kaiketi mukava olla... Sanon teille huomenaamuna lopullisesti... — ja hän syventyi heti jälleen alitukseen, ankaraan, kovasti hermoja kuluttavaan työhönsä, jota vähän väliä keskeyttivät puhelinoimit, jolloin syttyivät merkkivalot ja surisivat „mehiläiset”, viereisessä huoneessa olevat puhelinasetat, kun tuli soittoja Pietarista, Nižni Novgorodista, Kurskista ynnä muualta.

Vladimir Iljitš antoi sadoittain määräyksiä, sai tiedoituksia, kirjoitti muistiin tärkeimmän, laati sähköitä, lennätintiedoituksia ja puhelinsanomioita, lähetti kirjelappuja ja kirjeitä moottoripyörälähettiläiden välityksellä ja teki sen kaiken tasaisesti, tyynesti, ääntään korottamatta, niin yksinkertaisesti ja levollisen näköisenä, niin kuin se ei olisi työtä ollutkaan. Aika ajoin hän meni äkkiä karttojen luo ja teki merkinnät rintamalla vallitsevasta tilanteesta sen mukaan mitä tiesi viimeisistä tiedoituksista.

...Seuraavana aamuna hän sanoi minulle heti, kun tulin tekemään senpäiväistä ilmoitusta:

— Nadja suostuu... Pakkaa tavaroitaan... Otaa mukaansa hirveän määrän työtä, vaikka tuskin jaksaa puhua, tuskin hengittää... Paraneeko hän? — Hänen aina kirkkaissa ja selkeäkatseisissa silmissään häivähti syvän surun synkentävä varjo, kasvot näyttivät kuihtuneen ja kalvenneen, ja silmien ympärillä ohi- moissa värähtelivät rypyt... Hänen oli raskasta...

— Lähdemme tänään illansuussa, mutta ei pidä sanoa kenellekään, ei kenellekään.

— Eipä tietenkään... Se on selvä...

Nadežda Konstantinovna lähti heti sinä päivänä Sokolnikiin hoitolakouluun, ja näimme hyvin pian, että hänelle oli terveellistä olla siellä lepäilemässä, täydessä rauhassa, raittiissa ilmassa mäntymetsässä, ja Vladimir Iljitš piristyi.

— Ehkä pääsee kuntoon... Paranee... kun lepää...

Vladimir Iljitš kävi Sokolnikissa usein eikä aina edes sanonut lähdöstään kenellekään.

— Haluatteko osallistua lastenjuhlaan? — kysyi hän minulta kerran.

Sanoin haluavani.

— Hankkikaapa sitten mistä ikinä tahdotte piparkakkuja, makeisia, leipää, kuusenkoristeita, naamiaispukuja, naamioita ja leluja, niin menemme tapaamaan Nadjaa ja järjestämme lapsille juhlan. Tässä teille rahaa menoihin, kustannetaan ne yhteisesti.

Se oli ankara nälän ja vilun vuosi. Kansalaissota riehui joka puolella, ja hallitus lähetti rintamalle kaiken minkä suinkin voi. Kaupunkipaikoissa oli ruokatarpeita vähän. Yhteisvaroin ostimme vähitellen kaikkea mitä suinkin saimme ja lähetimme

edellisenä päivänä koululle, että lapset saivat opettajien kanssa valmistaa kuusen.

Päätettiin lähteä matkalle kello 4—5 tienoilla iltapäivällä eri aikoina, ettei lähtömme olisi kovasti herättänyt huomiota. Vladimir Iljitšin piti lähteä Maria Iljinitšnan kanssa myöhemmin kuin minä.

Vihdoin he saapuivat koululle hieman myöhästyneinä.

— Missä Nadja on?

— Meni yläkertaan huoneeseensa.

— Mene hänen luokseen,— kehotti Vladimir Iljitš sisartaan ja juteltuaan hieman kanssani lähti myös Nadežda Konstantinovan luo...

Vladimir Iljitš oli jo tullut yläkerrasta Nadežda Konstantinovan ja Maria Iljinitšnan seurassa, ja oli juuri siinä huoneessa, mihin kuusi oli laitettu. Lapset olivat hänen ympärillään ja kyseivät häneltä kilvan kaikkea.

— Mitä rupeamme leikkimään? — kysyi Vladimir Iljitšiltä hyvin vilkas toimekas pikku tyttö.— Sukkelaan nyt! Tai tulee ikävä! Saimme odottaa teitä jo niin kauan! Mitä leikitään?

— Nyt piiritään kuusen ympärillä,— vastasi Vladimir Iljitš.— Lauletaan ja sitten leikitään kissaa ja hiirtä...

— Hyvä on, hyvä on! — huudahti tyttö iloisesti taputtaen käsiään ja toiset yhteen ääneen hänen perässään.

— Kaikki ovat samaa mieltä! Mikäpä tässä, ei muuta kuin käsi käteen... Anna kätesi! Ota heitä sieltä toisella kädellä!.. Käykää pian piiriin!..— Siinä hetkessä muodostui iso lapsipiiri, aikuisetkin yhtyivät siihen, Vladimir Iljitš lähti kiertämään kuusta ja kaikki toiset hänen jäljessään.

— Aloitahan laulu! Mitä sinä?..— virkkoi Vladimir Iljitš heti sille tyttöselle. Tämä punastui ja alkoi laulaa kauniilla raikkaalla äänellä. Kaikki yhtyivät kuusilauluun ja pyörivät piirissä kuusen ympärillä.

Juuri silloin kuusessa syttyivät moniväriset valot. Koulun monttööri oli lasten huviksi hankkinut pieniä sähkölamppuja. Hän oli myöhään aattoiltana lasten nukkuessa vetänyt sähköjohdon, kiertänyt kuusenoksiin lamput, ja nyt ne kaikki syttyivät palamaan. Lasten ilo ja riemu oli ylimmillään. Yhteisessä piirileikissä laulettiin entistä reippaammin, keskellä seisovan kuusen välkähdellessä sadoin monivärisin valoin.

Vladimir Iljitš oli kaikessa mukana koko sydäimestään, leikki, piti iloa, nauroi ja lauloi lasten mukana. Häneltä kyseltiin kaikkea aivan yhtenäin, ja hän ehti vastata kaikille, lasketteli sutkauksia ja pilapuheita, itsekin kyseli ja arvautteli, ja sai vain ihmetellä, mistä hän kaikkea sellaista osasi ja muisti.

Niinpä piiri pyöri taas kuusen ympärillä, uusi laulu kajahteli soinnukkaasti, monien äänten laulamana. Piano alkoi soida

säestykseksi piristäen laulua, ja kaikki pyörivät kiivaampaa vauhtia nauravien onnellisten lasten hauskassa piirissä. Vladimir Iljitšin esimerkin vaikutuksesta toisetkin aikuiset innostuivat yleiseen ilonpitoon, siinä oli riemua, naurua yhtenäin, hyörintää ja ääntä, kun kaikki ottivat parhaansa mukaan, reippaasti, verratomasti ja nuorekkaasti osaa yhteiseen koulun talvijuhlaan.

— No niin, entä koska leikitään kissaa ja hiirtä? Mitäs te? Taisitte unohtaa! — yllytti Vladimir Iljitš.

Ja jälleen syntyi piiri ja jälleen hän oli siellä lasten keskellä... Katsokaa, kuinka hän on innostunut leikkiin, ei päästä kissaa, puolustaa hiirtä! Katselee valppaasti, ei häntä narrata... Hänen puolustukseensa voi luottaa, hän ei hellitä. Hänen intonsa on niin aitoa, että se puolestaan vaikuttaa lapsiin, ja nämä leikkivät aivan haltioituneina.

Niinpä Vladimir Iljitšistä tuli tuolloin, heti ensi tutustumisesta lasten paras ystävä. He puhuivat hänen kanssaan kainostelematta, sinuttelivat, laskivat leikkiä, keskeyttivätpä hänen puheensakin ja kaikesta tuntui, että hän oli heistä täysin heikkalainen. Lapset valloittivat hänet kokonaan aikuisilta. Veivät teepöytänsä mukanaan kestitäkseen, panivat hänelle hilloa lautaselle, ja aivan jokikinen tahtoi tehdä jotain hänen hyväkseen. Hän taas särki heille pähkinöitä, kaatoi teetä kuumista juomalaseista ja piti tarkasti huolta heistä, niin kuin kaikki lapset olisivat olleet hänen perhettään. Hän piti lapsista niin kovasti! Lapset vaistosivat sen ja kiintyivät häneen heti, ja kaikki tahtoivat olla hänen seurassaan. Vladimir Iljitš sai nopeasti tietoonsa lasten nimet, eikä ihmeellistä kyllä sekoittanut niitä, muisti jokaisen.

Lapsille ei mahtanut mitään. He valloittivat Vladimir Iljitšin kerta kaikkiaan ja veivät muihinkin huoneisiin. He näyttivät museota, lintuja, hiiriä, oravan ja aivan kaiken, mitä heillä oli. Näyttivät piirustuksia ja päiväkirjansakin, jota muuten antoivat tuskin kenenkään luettavaksi. Vladimir Iljitš otti niin perinpohjaisesti osaa heidän harrastuksiinsa niin kuin olisikin koko ikänsä ollut tekemisissä koululaisten kanssa.

Vihdoin lapsille jaettiin lahjat, menimme teelle, ja sen jälkeen päätettiin lähteä kotiin...

Koulun lasten nuoret äänet saattoivat meitä kutsuen käymään toistekin. Vladimir Iljitš hyvästeli sydämellisesti koulun henkilökuntaa ja käteli jokaista lasta. Lapset surivat vilpittömästi hänen lähtöään, kaikesta näki, että Vladimir Iljitš oli valannut heidän sydämensä.

Lasten mieliä elähdyttivät hauskat muistot Iljitšistä vielä hyvin kauan sen jälkeen, kun hän oli käynyt koululla.

I. I. BRODSKI

KUINKA PIIRSIN V. I. LENININ

Tunsin heti ensimmäisistä päivistä Lokakuun vallankumouksen syvällisen vaikutuksen. Minulle selvisi heti, että aikalaisen ja varsinkin taiteilijan oli häpeällistä sivuuttaa välinpitämättömänä ne suurtapahtumat, jotka kehittyivät silmin nähtemme päivittäin ja jopa tunneittain. Käsitin, että jokaisen taiteilijan velvollisuus oli kuvata vallankumouksen aikakautta ja sen merkkimiehiä.

V. I. Leninin persoonallisuus oli mielestäni erikoisen poikkeuksellinen ja tavattoman mielenkiintoinen kuvattavaksi. Jo marraskuusta 1917 lähtien hain kauan tilaisuutta voidakseni tutustua häneen tai edes vain nähdä läheltä, mutta en saanut mitään aikaan. Milloin missäkin kokouksessa tai puhetilaisuudessa tarkkailin häntä hieman, mutta sellaisissa paikoissa oli tavallisesti rauhatonta ja kova tungos enkä voinut keskittyä piirtämään Vladimir Iljitšin muotokuva. Smolnaan en rohjennut mennä, sillä tiesin, että siellä tehtiin jättivoimia vaativaa, yli-inhimillistä työtä.

Vuoden 1917 lopulla Pietarissa järjestettiin niin sanottu Taideasiain toimeenpaneva komitea. Siihen kuului kaikkien eri taidealojen parhaita edustajia. Tämä komitea, jossa oli puheenjohtajan paikalla tavallisesti A. V. Lunatšarski, kokoontui niinä kuukausina melko usein ja melkein aina A. M. Peškovin (Maksim Gorkin) asunnossa. Hän asui tuolloin Pietarin puolella, Kronverskaja kadulla talossa № 23. En ollut sitä ennen ollut A. V. Lunatšarskin tuttava, olin ainoastaan lukenut hänen ilmentyneitä kirjoituksiaan. Tutustuimme toisiimme, kun tapasimme usein komitean istunnoissa, ja kun tov. Lunatšarski kerran sanoi tuntevansa hyvin töitäni ja pitävänsä niitä mielenkiintoisina, pyysin hänen apuaan, että olisin voinut tehdä piirroksia Lokakuun vallankumouksen eräistä toimihenkilöistä. Lunatšarski lupasi auttaa ja pyysi tulemaan Talvipalatsiin, missä sijaitti siihen aikaan Valistusasiain kansankomissariaatti.

Menin A. V. Lunatšarskin luokse muutaman päivän kuluttua. Keskustelimme pitkälti monista tuolloin virinneistä päivänkysymyksistä, jotka koskivat elämää, luovaa työtä ja taidetta, ja hyvästellessä pyysin Lunatšarskin apua, että olisin saanut tavata Vladimir Iljitšiä tehdäkseni edes lyijykynäpiirroksen.

Lunatšarskia ei tarvinnut kauan puhuttaa, sain jo muutaman minuutin kuluttua häneltä Vladimir Iljitšille osoitetun kirjeen.

Kun päätin jonkun ajan kuluttua (loppukevällä 1918) mennä sillä suosituksella tapaamaan Vladimir Iljitšiä, niin häntä ei enää ollutkaan Pietarissa, Kansankomissaarien Neuvosto muutti Moskovaan.

Ensimmäisen kerran näin V. I. Leninin läheltä 1919 kokouksessa Kansantalossa Pietarissa ja sieltä saamieni vaikutelmien pohjalla saatoin pikapuolin maalata taulun „Lenin ja manifestaatio”. Taulu sai sinä vuonna Pietarissa toimeenpannussa kilpailussa ensimmäisen palkinnon ja on nykyisin¹ Leningradin vallankumousmuseossa.

Tarkemmin pääsin tutustumaan V. I. Leninin ulkonäköön Kommunistisen Internationalen II kongressin avajaisjuhlassa Uritskin palatsissa (ent. Taurian palatsi) Pietarissa.

Saatuani pääsyluvan menin istuntosaliin hiukan ennen alkua, valitsin läheltä puhemiehistöä mukavan paikan ja sillä tavalla ehdin piirtää melko tarkasti muutaman askelen päästä Vladimir Iljitšin kasvopiirteet ja profiilikuvan.

Tahdon kertoa, miten Vladimir Iljitšin ja minun kesken sattui huvittava keskustelu vielä siitä piirustuksesta. Muutaman tunnin kuluttua kongressin avajaisten jälkeen nimittäin suoritettiin sepelten lasku Mars-kentällä vallankumoustaistelijain haudoilla. Seppeleitä laskivat kongressin osanottajat, ja Vladimir Iljitš oli myös heidän joukossaan. Minäkin olin siellä ja kansikossani oli Vladimir Iljitšin valmis muotokuva, jonka olin kongressin avajaisissa piirtänyt lyijykynällä. Satuun joutumaan lähelle Leniniä ja annoin hänelle piirrokseni pyytäen allekirjoittamaan. Hän katsoi kynäpiirrosta tarkasti ja vastasi minulle, ettei hän ollut siinä näköisensä. Ympärilläolevat ryhtyivät innokkaasti vakuuttamaan, ettei Vladimir Iljitš ollut lainkaan tietoinen ulkonäöstään ja että kuva oli epäilemättä onnistunut. Vladimir Iljitš hymähti ja kirjoitti nimensä piirroksen alle.

— Ensimmäistä kertaa elämässäni allekirjoitan sellaista, mitä en hyväksy,— sanoi hän hymyillen, kun antoi minulle kuvan takaisin.

Mutta kun kuva oli kiertänyt toisten käsissä ja useimmat toverit sanoivat, että näköisyys oli tavoitettu, Vladimir Iljitš katsoi muutaman minuutin kuluttua kuvaa uudestaan ja virkkoi:

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1937.— *Toim.*

— Taitaa se sittenkin olla näköinen.

Kongressin avajaisista sain aineiston suureen tauluuni „Kolmannen Internationalen toisen kongressin avajaiset”.

Matkustin juhlallisen avajaisistunnon jälkeen kongressin osanottajien mukana Pietarista Moskovaan.

Kremlin suuren palatsin Andrein salissa, missä kongressin työstunnot pidettiin, sain piirustaa Vladimir Iljitšin vielä useaan kertaan.

Arkistossani on tallella eräs piirtämäni Vladimir Iljitšin kuva. Viimeisen kuvan tein, ellei muistini petä, myös Moskovassa muutamaa viikkoa sen jälkeen, kun II kongressi oli päättynyt, Yleisvenäläisessä puoluekonferenssissa. Konferenssi pidettiin Sverdlovin salissa Kremlissä, ja Lenin piti siellä puheen Puolan kanssa tehtävästä välirauhasta.

Kominternin III kongressissa Moskovassa heinäkuussa 1921 sain piirretyksi Leninistä kolme kuvaa. Ja vihdoin viimeiset Vladimir Iljitšistä tekemäni piirrookset ovat kontuurikuvia, ne ovat hallussani, piirsin ne 1921 lokakuussa tai vuoden lopulla.

Pahoittelen kovasti, etten voinut noina vuosina nähdä Vladimir Iljitšiä useammin. En voi mitenkään antaa itselleni anteeksi, etten maalannut öljyllä Vladimir Iljitšin isoa muotokuvaa elävän mallin mukaan.

KONST. FEDIN

ILMI ELÄVÄ LENIN

1

Näin Leninin ensimmäisen kerran aivan vuoden 1919 alussa Moskovassa. Hän oli alkanut käydä ulkona toivuttuaan vastavallankumouksen tekemän murhayrityksen jälkeen.

Lenin odotteli Nadežda Konstantinovna Krupskajaa Valistusasiain kansankomissariaatissa, Krimin sillan luona sijaitsevassa entisessä lyseorakennuksessa. Turkki yllään, hatutta päin hän käveli edestakaisin kapeassa ahtaassa aulassa pääoven ja portaikon väliä, missä istui ovenvartija pikku pöydän ääressä.

Ylhäältä näki niin hyvin Leninin pään, se oli iso ja epätavallinen, jäi mieleen ensi näkemästä. Turkiskaulukselta erottui vaaleat kellertävät hiukset. Korkealle ulottuva otsa, päälaki ja takaraivo olivat kummallisesti huomiotaherättävät hänen ulkomuodossaan, vaikka ei muissakaan piirteissä ollut historian merkkihenkilöiden tahi nykyajan tuttujen elävien henkilöiden toistoa, hänen ulkonäkönsä oli ainutlaatuinen, se kuului vain tuolle miehelle — Leninille. Lakki kädessä selän takana hän teki säännöllisiä liikkeitä, käveli pienin askelin edestakaisin hyvin keskittyneenä, rikkomatta liikkeen tasamittaisuutta ja nostaen vain välillä katseensa.

Vaikka työpäivä oli jo aikaa sitten loppunut eikä talossa ollut paljonkaan toimitsijoita, huoneissa levisi nopeasti tieto, että Lenin oli tullut hakemaan Nadežda Konstantinovnaa. Muistan, miten konekirjoittajattaret riensivät osastoista — katsomaan Leniniä, kurkkivat kaiteen yli ja kiiruhtivat pois, jos hän nosti päätään.

Siitä, että Lenin käyskenteli ovenvartijan vierellä, joka juuri huolehti kuumasta keitetystä juomavedestä, ja että ympärillä liikkui tullen ja mennessä kiihkeän inhimillisen uteliaisuuden ajamia toimitsijoita, jäi mieleeni ensimmäinen valloittava vaikutelma Leninistä, että hän oli täysin luonnollinen, vapaa ja miehekkäässä vaatimattomuudessaan voimakkaasti mieleenpainuva ihminen.

Heinäkuussa 1920 pidettiin Pietarissa Kommunistisen Internationalen II kongressin avajaiset.

Lenin tuli Uritskin palatsin saliin kongressin moniheimoi-
sten osanottajien kärkejoukossa. Häntä vastaan lähti vyörymään
kättentaputusten äänet niellen edetessään kaiken jyrinänsä.
Sillä hetkellä saliin tuotiin joka puolelta kukkakoreja, punaisia
neilikoita ja osanottajille jaettiin kukkia.

Lenin meni kiireesti koko salin läpi, pää hieman etukuma-
rassa, ikään kuin hän olisi halkonut ilmapirtaa ja yrittänyt
päästä pois näkyvistä niin pian kuin suinkin, että suosionosoit-
ukset olisivat lakanneet. Hän nousi puhemiehistön penkeille eikä
häntä näkynyt koko aikana kun ovaatiota kesti.

Hiljaisuuden koitettua hän tuli äkkiarvaamatta näkyviin
salissa ja lähti nousemaan hyvin nopeasti amfiteatterin penkkien
lomitse. Häntä ei huomattu aivan heti, mutta siinä hetkessä kun
huomattiin, kättentaputus alkoi uudestaan, ja väki työntyi siihen
välikköön, mistä hän melkein juosten riensi ylös. Lenin tuli erään
vanhan miehen kohdalle ja ojensi hänelle kätensä hymyillen
hyväntuulisesti. En tiedä kuka se mies oli. Siitä päätellen, miten
vakavasti ja arvontuntevasti hän tervehti Leniniä, se oli joku
hyvä talonpoikaistuttava.

Lenin joutui kestävänsä vielä kolmannet ja ehkäpä intoutu-
neimmat, valtavimmat suosionosoitukset, kun hän nousi puhu-
maan. Hän lehteili kauan papereitaan korokkeella, sitten nosti
kätensä ja puisti sitä rauhoittaakseen meluavan salin. Hän kat-
seli sivuille moittivasti ja tuikeasti, otti yhtäkkiä kellon ja näytti
sitä kuulijakunnalle kopautellen vihaisesti sormellaan kellotau-
luun. Ei auttanut mikään. Silloin hän ryhtyi jälleen katselemaan
ja selailemaan papereita. Suosionosoitusten kumu ei vaimennut
piankaan.

Lenin-puhujassa liike ja sana yhdistyi täydellisesti. Puheen
sisällön tulkinta tapahtui plastillisesti, koko keholla. Sulatettu
metalli näytti valetun taipuisaan muottiin, ulkonainen liike myö-
täili sanaa niin täsmällisesti ja puheen tulisen sisällön tulkinta
tapahtui niin vuolaasti. Lenin katsoi välillä muistiinpanoihinsa
ja mainitsi paljon numerolukuja, mutta se ei hetkeksikään tehnyt
hänestä yksitoikkoista professoria, hän pysyi koko ajan suurena
tribuunina.

Kun hän kysyi kuulijoilta, minkä tähden kautta koko maail-
man on syntynyt „rauhattomuutta”, kuten Englannin hienotun-
teinen porvarillinen hallitus sitä nimittää, kuvastui koko hänen
kehossaan ironisesti tuo porvaristolle epämukava hermostuttava
„rauhattomuus”, ja kaikkien nähden maailman politiikka sai
hämmästyttävän sarkastisen muodon.

Vieressäni sanomalehtimiesten aitiassa istui taiteilija. Hän tunnusteli tarkkaotteisilla silmillään Leninin hahmoa yrittäen saada sen eloisuuden paperille. Mutta Leninin ele, hänen liikkeensä jäivät tavoittamatta. Taiteilija istuutui toiseen paikkaan. Myöhemmin näin hänet istumassa kolmannella ja neljännellä paikalla. Valokuvaus- ja elokuvakoneiden objektiivit tavoittelivat samoin kuin taiteilijat tavoittamatonta ilmi elävää Leniniä.

Istunnon jälkeen Lenin tuli palatsista edustajajoukossa, Gorkin rinnalla. Siinä ulos tullessa valokuvaaja kuvasi heidät, ja siitä on peräisin tunnettu kuva: Lenin ja Gorki palatsin pylvään luona.

3

Päivä oli sinihohteinen. Väkijoukko kantoi korkealla tammenlehvistä ja punaisista ruusuista solmittua kolmimetristä seppeltä laskeakseen sen Vallankumousuhrien aukiolla niiden haudoille, joiden elämä oli ollut taipumaton myrskyissä kuin tammi ja ihana kuin ruusun kukinta.

Lenin kulki edellä kongressin osanottajien rinnalla. Hänen vierellään saattueessa oli alituisesti vaihtuen uusia ihmisiä, ulkomaalaisia ja venäläisiä, iäkkäitä ja nuoria.

Hän kulki päällystakitta, pikkutakki auki, kädet vuoroin selän takana, vuoroin housuntaskuissa. Näytti siltä kuin hän ei olisi ollutkaan kadulla, raskasmuotoisten suurten rakennusten keskellä, vaan tutussa huoneessa, ehkäpä kotonaan; ikään kuin hänen mielestään ei olisi ollut mitään tavatonta tuossa ympäröivässä väkijoukossa, hän tunsu olonsa vaivattomaksi ja vapaaksi siinä luonnollisessa vetovoimassa, mikä hänellä oli ihmisiin ja minkä vaikutuksesta he pyrkivät hänen lähelleen.

Siinä kulkueessa Lenin keskusteli merkillisellä tavalla erään henkilön kanssa.

Mutta tämä asia kaipaa pientä sivuhuippuä. Pietariin oli tullut saksalainen, joka oli ollut kolme päivää Braunschweigin „itsenäisen” tasavallan johdossa. (Noske musersi sen tasavallan). Olin tavannut miehen Työn palatsissa. Katselimme parvekkeelta jäyhää aukiota, jossa oli vielä jälkiä siitä, miten Pietari oli sankarillisesti puolustautunut Judenitšia vastaan.

Braunschweigilaista hermostutti neuvostolainen tavaranjakelujärjestys. Tämä köyryselkäinen mies kohotti yhtäkkiä pitkät kätensä ilmaan ja loi epätoivoisen tuskan katseen aukion yli.

— Mutta mitä varten teillä on rihkamatavarakaupat kiinni? Mistä ostan napin tilalle, jos nappi sattuu irtoamaan?!

Braunschweigin tasavallan mies oli ammatiltaan räätäli...

Ja niinpä väkijoukossa sekin mies keskusteli Leninin kanssa saattueen ollessa matkalla Vallankumousuhrien aukiolle.

Lenin taivutti päänsä kallelleen kuullakseen paremmin pienikasvuista puhetoveriaan. Aluksi Lenin oli vakava. Sitten hän alkoi hymyillä ja siristi silmiään nytkäytellen niskaansa. Sen jälkeen hän astui askelen sivuun ja huiskautti äkkiä kättään sillä ilmeellä, joka merkitsee: „hölynpölyä!” Braunschweigilainen todisteli jotakin yhä edelleen ja elehti. Lenin tarttui häntä kyynärpäätä ja sanoi pari kolme lausetta — lyhyttä ja ilmeisesti lopullista, vääjäämätöntä lausetta. Braunschweigilainen pani sittenkin kovasti vastaan. Silloin Lenin yhtäkkiä lyöä läpsäytti häntä olalle, pani peukalonsa liivinaukkoihin ja alkoi nauraa, nauraa niin että huojui kävellessään, sitten astui kiivaammin eteenpäin eikä enää katsonut taakseen, mieheen, joka oli häntä niin naurattanut.

Lieneekö poloinen Braunschweigin mies ruvennut puhumaan napista? Mahdollista tietenkä.

Tämä kohtausta kesti vain kaksi kolme minuuttia, ja sain nähdä silloin Leninin iloisena, sydämestään nauravana, tarkata millä tavalla hän väitteli tavallisista asioista. Hänen kasvoniilmeensä vaihtelivat nopeasti, silmä oli veikeästi sirrissä, vuorottelivat eleet, joissa oli merkitystä, kiihkoa ja tahtoa...

Näistä kolmesta minulle kalliista hetkestä talletin mieleeni ja sydämeeni nerokkaan, ikuisesti ilmi elävän Leninin.

KLARA ZETKIN

MUISTEMIA LENINISTÄ

Näinä raskaina hetkinä¹, kun syvä suru masentaa meitä jokaista, kun jokainen tajuaa, että keskuudestamme on poistunut korvaamaton ihminen, mielessämme kirkastuu hänestä, ainoasta, valoisa ja elävä muisto, joka näyttää meille kuin salamanleimaus suuressa johtajassa suuren ihmisen. Leninissä persoonallisuutena yhdistyy sopusointuisesti johtaja ja ihminen. Tämän erikoisuuden ansiosta Lenin on syöpinyt ainiaaksi maailman proletariaatin suureen sydämeen, ja se on juuri sitä, mitä Marx sanoi kommunismin puolesta taistelevien mainioksi osaksi. Sillä työtätekevät, kaikki rikkauden uhrit, kaikki ne, jotka eivät ole selvillä porvarillisen maailman ehdollisesta valheellisuudesta ja tekopyhyydestä, osaavat tarkalla luontaisella vaistolla tehdä eron todellisen ja valheellisen, vaatimattoman suuruuden ja korkean pöyhkeyden välillä sekä heihin kohdistuneen todellisen rakkauden ja pelkkää tyhjäänpäiväistä kunnianhimoa kuvastavan suosionhaun välillä.

Pidän velvollisuutenani kertoa kaikesta, mitä on pikku paloinakin säilössä omakohtaisessa muistelma-aarteistossani unohtumattomasta johtajasta ja ystävästä. Se on velvollisuuteni Vladimir Iljitšiä kohtaan. Se on velvollisuuteni niitä kohtaan, joiden hyväksi hän teki koko työnsä: proletaareja, työtätekeviä, koko maailman riistettyjä ja orjuutettuja kohtaan, joita hän rakasti sydämestään ja jotka hänen ylväs aatteensa näki vallankumoustaistelijoiksi ja korkeamman yhteiskuntajärjestelmän luojiksi.

Varhaisyyksyllä 1920 tapasin Leninin ensimmäisen kerran sen jälkeen, kun koko maailmaa oli järkyttänyt Venäjän vallankumous. Olin vastikään saapunut Moskovaan, oli juuri meneillään muuan puolueistunto, ja ellei muistini petä, se pidettiin Sverdlovin salissa Kremlissä. Lenin ei näyttänyt minusta

¹ Muistelmat on kirjoitettu tammikuussa 1924.—*Toim.*

muuttuneen, hän oli tuskin lainkaan vanhentunut. Olisin voinut vannoa, että hänellä oli yllään sama vaatimaton, huolellisesti puhdistettu takki, jonka olin nähnyt hänellä ensimmäistä kertaa tavatessamme, 1907 II Internationalen maailman kongressissa Stuttgartissa. Rosa Luxemburg, joka taiteilijamaisen tarkalla silmällä pani aina merkille kaiken luonteenomaisen, oli osoittanut minulle silloin Leniniä sanoen: „Katso tarkasti tuota miestä. Se on Lenin. Kiinnitä huomiota hänen itsepäiseen, tahdonmiestä todistavaan pääkallonmuotoon”.

Käytöksessään sekä puheissaan Lenin oli pysynyt samanlaisena kuin ennen. Väittelyt virisivät toisinaan hyvin vilkkaiksi, jopa intohimoisiksi. Lenin osoitti kuten ennenkin, II Internationalen kongressien aikana, erinomaisen suurta huomiota väittelyjen kulkuun, tavatonta itsehillintää ja levollisuutta, jossa kuvastui sisäinen keskittyneisyys, tarmo ja joustavuus. Sitä todistivat hänen huudahduksensa, erinäiset huomautuksensa ja hänen pitemmät puheensa, kun hän otti puheenvuoron. Näytti siltä, ettei hänen terävältä katseeltaan ja selkeältä älyltään voinut luiskahtaa sivuun mitään huomionarvoista. Silmäni pisti tuolloin kokouksessa, kuten muuten aina myöhemminkin, Leninin kuvaavin piirre — vaatimattomuus, sydämellisyys ja luonnollisuus koko hänen suhtautumisessaan kaikkia tovereita kohtaan. Puhun „luonnollisuudesta”, sillä sain täysin määrätyn vaikutelman, että se mies ei voinut käyttäytyä muuten kuin hän käyttäytyi. Hänen suhteensa tovereihin oli koko hänen sisäisen olemuksensa luonnollinen ilmaus.

Lenin oli puolueen kiistämätön johtaja, kun puolue kävi tietoisesti taisteluun vallasta ja viitoitti päämäärän ja tien venäläiselle proletariaatille ja talonpoikaistolle. Nauttien niiden luotamusta se hallitsee maata ja toteuttaa proletariaatin diktatuuria. Lenin oli suuren maan, maailman ensimmäisen proletaarisen valtion johtaja. Hänen ajatuksensa ja tahtonsa elivät miljoonissa ihmisissä myös Neuvosto-Venäjän rajojen ulkopuolella. Jokaisesta kysymyksestä hänen mielipiteensä oli maassa ratkaiseva, ja hänen nimensä oli toivon ja vapautuksen symboli kaikkialla, missä on sortoa ja orjuutta.

„Toveri Lenin johtaa meitä kommunismiin. Kestämme, olipa meillä mitä vaikeuksia tahansa”, sanoivat venäläiset työläiset. Korkeimman ihmisyyhteiskunnan ihanteellinen valtakunta sisäisen katseensa edessä he kiiruhtivat rintamalle vilua ja nälkää kokien tai äärimmäisin voimainponnistuksin tekivät kaikkensa kunnostaakseen uskomattomien vaikeuksien keskellä maansa taloudellista elämää.

„Meidän ei huoli pelätä, että tilanherrat tulevat ottamaan meiltä maan pois. Iljtit ja bolševikit puna-armeijalaisten kanssa pitävät meidän puolta ja auttavat” — niin ajattelivat talonpojat,

joiden maan tarve oli tyydytetty. „Eläköön Lenin!” — ne sanat nähtiin usein monien kirkkojen seinissä Italiassa. Se oli sellaisen proletaarin ihastunutta ihmettelyä, joka tervehti Venäjän vallankumousta omana vapauttajanaan. Leninin nimen ympärille yhdistyivät niin Amerikassa kuin myös Japanissa ja Intiassa kaikki yksityisomistajain valtaa vastaan taistelevat.

Miten yksinkertaisesti ja vaatimattomasti puhuikaan Lenin, joka oli jo suorittanut jättisuuren historiallisen työn ja jonka kannettavana oli rajattoman luottamuksen, kaikkein raskaimman vastuullisuuden ja alituisesti voimia vaativan työn valtava taakka! Hän sulautui kokonaan toverijoukkoon, oli samaa ainesta, yksi monista. Hän ei tahtonut ainoallakaan eleellä tai kasvoniilmeellä osoittaa painostusta „johtavana persoonallisuutena”. Sellainen oli hänelle täysin vierasta, sillä hän oli todella aito selvä persoonallisuus. Lähetit toivat yhtenäen tiedotuksia eri laitoksista, siviili- sekä sotilaslaitoksista, hyvin usein hän antoi siinä heti paikalla vastauksen kirjoittaen nopeasti muutaman rivin. Leninillä oli jokaiselle ystävällinen hymy ja päänyökkäys, ja aina se nostatti vastaukseksi iloisen ilmeen siinä, kenelle hän hymyili. Istuntojen aikana hän keskusteli ja sopi silloin tällöin eri asioista milloin minkin vastuunalaisen toverin kanssa herättämättä kenenkään sivullisen huomiota. Väliajalla Lenin sai kestää oikean hyökkäyksen, toverit ympäröivät hänet joka puolelta, siinä oli miehiä sekä naisia Pietarista, Moskovasta ja myös liikkeemme monista muista keskuksista. Erikoisen paljon hänen ympärillään oli nuoria tovereita: „Vladimir Iljitš, olkaa hyvä”... „Toveri Lenin, ette saa kieltää”... „Iljitš, tiedämme hyvin, että te... mutta...” Satamalla satoi siihen tapaan pyyntöjä, kyselyjä ja ehdotuksia.

Lenin kuunteli ja vastaili kaikille uupumattoman, liikuttavan kärsivällisesti. Hän oli tunnontarkka ja aina valmis auttamaan puolueetyössä sekä henkilökohtaisessa surussa. Sydän iloitsi nähdessä, miten hän suhtautui nuorisoon, puhtaan toverillisesti, vailla kaikkea pedanttisuutta, vailla opettajan sävyä tai ylimielisyyttä, mikä syntyy siitä tunnosta, että iäkkyyks on muka jo sellaisenaan verraton paremmuus ja hyve.

Lenin käyttäytyi siten kuin käyttäytyy tasa-arvoinen tasa-arvoisten kesellä, joihin hän kuuluu sydämensä kaikin säikein. Hänessä ei ollut „vallanpitäjän” varjoakaan, hänen arvovaltansa puolueessa oli mitä ihanteellisimman johtajan ja toverin arvovaltaa, jonka etevyyttä kunnioittaa siitä tietoisuudesta, että hän ymmärtää aina ja tahtoo puolestaan olla ymmärretty. En voinut olla tuntematta katkeruutta verratessani Leniniä ympäröivää ilmapiiriä Saksan sosialidemokratian „puolue-isien” pöyhkeilevään kaavamaiseen arvokkuuteen. Ja minusta tuntui kerrassaan typerältä se, miten mauttomasti sosialidemokraatti Ebert

„Saksan tasavallan herra presidentin ominaisuudessa” yritti matkia porvaristoa „sen kaikissa tottumuksissa ja tavoissa” menettäen tyystin ihmisarvontuntonsa. Eivät ne herrat olleet tietenkään koskaan niin „mielettömiä ja hurjapäisiä” kuin Lenin, että olisivat „yrittäneet tehdä vallankumouksen”. Ja heidän suojeluksessaan porvaristo voi sillä välin kuorsata rauhallisemmin kuin Heinrich Heinen elässä kolmenkymmenen viiden monarkin aikana — kuorsata, kunnes vihdoinkin täälläkin vallankumous nousee historiallisen valmistuksen välttämättömästä virrasta ja jyräyttää sille yhteiskunnalle: „Pois tieltä!”

* * *

Leninistä puoluekonferenssissa saamani vaikutelma, joka oli vielä saanut voimistusta monista senjälkeisistä keskusteluista, vain parani käydessäni ensimmäistä kertaa hänen kotonaan, perhepiirissä. Leninin asunto oli Kremlissä. Sinne mennessä piti ohittaa usea vartiopaikka. Sellainen valppaus aiheutui siitä, että vastavallankumoukselliset terroristit tekivät tuolloin vähän väliä murhayrityksiä vallankumouksen johtajia vastaan. Milloin oli tarpeen, Lenin otti puheilleen myös upeissa valtion huoneistoissa. Hänen yksityisasuntonsa oli kuitenkin äärimmäisen yksinkertainen ja vaatimaton. Olin käynyt monesti varakkaammin sisustetuissa työläisasunnoissa kuin mitä oli tämä „Moskovan kaikkivoivan diktaattorin” asunto.

Leninin vaimo ja sisar olivat juuri illallispöydässä, kun tulin heille, ja minutkin kutsuttiin heti hyvin sydämellisesti aterialle. Illallinen oli vaatimaton, ei yhtään kummempi kuin kenen tahansa keskinkertaisen neuvostotoimitsijan ateria siihen aikaan. Siihen kuului tee, ruisleipää, voita ja juustoa. Sitten sisaren piti „vieraan kunniaksi” etsiä jotain „makeaa”, ja onneksi löytyi pieni hillopurkki. Kuten tiedetään, talonpojat toivat „Iljitsilleen” runsaasti vehnäjauhoja, silavaa, kananmunia, hedelmiä jne., tiedetään myös, että siitä ei jäänyt mitään Leninin asuntoon. Kaikki lähetettiin sairaaloihin ja lastenkoteihin, sillä Leninin perhe noudatti tarkasti sitä periaatetta, että oli elettävä samoissa olosuhteissa kuin työtätekevät joukot.

En ollut tavannut Leninin vaimoa, tov. Krupskajaa sen jälkeen, kun olimme olleet vuoden 1915 maaliskuussa naissosialistien kansainvälisessä konferenssissa Bernissä. Hänen silmissään oli lempeä hyväntahtoinen ilme, ja miellyttäviin kasvoihin oli petollisen kalvava tauti jättänyt lähtemättömät jäljet. Paitsi sitä seikkaa hän oli muuten aivan entisensä, nimenomaan inkarnoitu suoraluontoisuus, teeskentelemättömyys ja suorastaan puritaaninen vaatimattomuus. Hänen hiuksensa oli kammattu sileästi taakse, yksinkertaiseksi sykkyräksi niskaan, ja puku oli aivan

tavallinen, niin että hän muistutti rasittunutta työläisvaimoa, jolla on ikuisena huolenaan se, että vain ehtisi, ettei vain haaskaisi aikaa turhaan. „Venäjän suuren valtakunnan ensimmäisenä naisena” — mikä hän oli porvarillisten käsitteiden ja sanontojen mukaan, Krupskaja oli kiistämättä ensimmäinen, mitä tulee uskollisuuteen sorrettujen ja hädänalaisten asialle. Häntä ja Leniniä yhdisti mitä vilpittömin elämänkatsomusten ja -näkemysten yhteisyys. Krupskaja oli Leninin oikea käsi, hänen tärkein ja paras sihteerinsä, hänen vakaumuksellisin aatetoverinsa, hänen katsomustensa pystyvin tulkitsija, yhtä uupumaton ystävien ja kannattajien järkevissä ja ymmärtävissä värväämisissä kuin Leninin aatteiden propagoimisessa työläisten keskuudessa. Sen ohella hänellä oli oma toimikenttensä, jolle hän oli antautunut koko sydämeästään — kansan valistus ja kasvatustyö.

Olisi loukkaavaa ja naurettavaa olettaa, että tov. Krupskaja esitti Kremlissä „Leninin puolison” osaa. Hän teki työtä, kantoi huolet Leninin kanssa, huolehti Leninistä niin kuin oli tehnyt koko elämänsä ajan, silloinkin, kun he olivat maanalaisuudessa, ankaraa vainoa kokiessaan joutuneet elämään erossa toisistaan. Hän teki Leninin asumuksesta „kotilieden” tämän sanan jaloimassa merkityksessä aivan aito äidillisellä huolenpidolla. Sietää mainita, että Leninin sisar oli siinä hänen apunaan koko sydämensä hellyydellä. En tarkoita kotiliettä tietenkään saksalaisessa pikkuporvarillisessa mielessä, vaan tässä kodissa vallitsevan henkisen ilmapiirin mielessä, jossa heijastui siinä työskenteleviä perheenjäseniä yhdistävät suhteet. Syntyi sellainen vaikutelma, että niissä suhteissa oli läpeensä erikoinen totuudellisuuden, välittömyyden, ymmärtämyksen ja sydämellisyyden vire. Vaikka en ennen sitä hetkeä ollut tuntenut tov. Krupskajaa paljontaan henkilökohtaisesti, olin heti paikalla hänen seurassaan ja hänen ystävällisessä huollossaan kuin kotonani. Kun Lenin tuli ja kun vielä hieman myöhemmin ilmaantui iso kissa, jota koko perhe tervehti iloisesti — kissa hyppäsi „hirveän terroristijohtajan” olalle ja sitten kävi hänen syliinsä mukavaan asentoon — niin minusta tuntui, kuin olisin ollut kotonani tai Rosa Luxemburgin luona, jolla oli kaikkien ystävienkin hyvin muistama Mimi-kissansa.

Lenin tapasi meidät kolme naista keskustelemassa taiteesta, valistus- ja kasvatustyöstä. Olin juuri sillä hetkellä lausumassa ihastustani ja ihmettelyäni siitä, että bolševikit suorittivat ainoalaatuista, alallaan titaanista kulttuurityötä, siitä, että maassa kukoistivat luovat voimat, jotka tahtoivat aukoa uusia uria taiteelle ja kasvatukselle. Kerroin tuolloin peittelemättä vaikutelmastani, että melko usein tapaa aikamoista epävarmuutta ja epämääräistä haparointia, koeaskeleita ja että sen rinnalla, kun etsitään intohimoisesti uutta sisältöä, uusia muotoja ja uusia

teitä kulttuurielämän alalla, toisinaan esiintyy myös keinoteokoista muodinjaljittelyä ja länsimaisten esikuvien matkimista. Lenin yhtyi heti paikalla keskusteluun hyvin vilkkaasti.

— On hyvä, oikein hyvä asia, että uudet voimat heräävät ja tekevät työtä luodakseen Neuvosto-Venäjällä uuden taiteen ja kulttuurin,— hän sanoi.— Niiden myrskyisä kehitysvauhti on käsitettävää ja hyödyllistä. Meidän tulee saavuttaa se, mikä on lyöty laimin vuosisatojen aikana, ja me teemme sen. Välttämättä esiintyy kaaosmaista kuohuntaa, etsitään kuumeisesti uusia tunnuksia, jotka tänään ylistävät, laulavat ylistystä tietyille virtauksille taiteen ja ajattelun alalla, mutta huomenna huutavat „ristinpuuhun naulitse”.

— Vallankumous päästää kaikki tähän asti kammitoituina olleet voimat valloilleen ja ajaa niitä syvistä pohjakerroksista elämän pinnalle. Tässä teille esimerkki monien joukosta. Ajatelkaapa, mikä vaikutus on ollut maalaustaiteemme, kuvanveistomme ja rakennustaiteemme kehitykselle tsaarin hovin mieliteoilla ja muodilla samoin kuin herrojen aristokraattien ja porvariston makuuistilla ja oikuilla. Yksityisomistukselle pohjautuvassa yhteiskunnassa taiteilija tuottaa tavaroita markkinoita varten, hän tarvitsee ostajia. Vallankumouksemme on päästänyt taiteilijat vapaaksi näistä varsin proosallisista sortavista elin-ehdoista. Se on tehnyt Neuvostovaltiosta heidän puolustajansa ja tilaajansa. Jokaisella taiteilijalla, jokaisella, joka pitää itseään sellaisena, on oikeus tehdä luovaa työtään vapaasti, ihanteensa mukaan, täysin vapaana kaikesta muusta.

— Mutta ymmärrettävästi me olemme kommunisteja. Emme saa seisoa kädet ristissä ja päästää kaaosta kehittymään minne hyvänsä. Meidän tulee johtaa tätä prosessia täysin suunnitelmallisesti ja muotoilla sen tuloksia. Olemme vielä kaukana siitä, hyvin kaukana. Meilläkin on luullakseni meidän tohtori Karlstadt¹. Olemme ylettömiä „kukistajia taiteessa”. Kaunis pitää säilyttää, ottaa se esikuvaksi, lähteä siitä jopa silloinkin, jos se on „vanhaa”. Minkä tähden meidän pitää kääntää selkämme tosi kauniille, kieltäytyä pitämästä sitä lähtökohtana edelleenkehittymistä varten pelkästään sen perusteella, että se on „vanhaa”? Minkä tähden pitää palvoa uutta niin kuin jumalaa, jolle pitää alistua vain siksi, että „se on uutta”? Järjettömyyttä, läpeensä järjettömyyttä! Siinä on paljon ulkokultaisuutta ja tietenkin Lännen hallitsevan taidemuodin vaistomaista kunnioitusta. Me olemme hyviä vallankumouksellisia, mutta jostain syystä tunemme olevamme velvollisia todistamaan, että mekin olemme „nykykulttuurin tasolla”. Minäpä rohkenen sanoa itseäni „barbaariksi”. En kykene pitämään expressionismin, futurismin,

¹ Karlstadt (1480—1541)— huomattu uskonpuhdistaja.— *Toim.*

kubismin ynnä muiden „ismien” tuotteita taiteellisen nerouden korkeimpana ilmennyksenä. En ymmärrä niitä. Ne eivät tuota minulle vähäkään iloa.

En malttanut olla tunnustamatta, että minultakin puuttuu vastaanottoelintä ymmärtääkseni, minkä tähden innoittuneen sielun taiteellisenä ilmennyksenä pitää olla kolmioita nenän vastineena ja minkä tähden vallankumouksellisen toimeliaisuusshalun tulee tehdä ihmiskehosta, jonka elimet muodostavat monimutkaisen kokonaisuuden, kahdelle puujalalle nostettu pehmeä muodoton säkki, josta tököttää kaksi haarukkaa, kummassakin viisi piitä.

Lenin purskahti nauramaan aivan sydämen pohjasta.

— Niin, hyvä Klara, minkä sille mahtaa, olemme molemmat vanhoja. Meille riittää, että pysymme ainakin vallankumouksessa nuorina ja olemme ensimmäisissä riveissä. Emme pysty seuraamaan uutta taidetta, löntystelemme jäljessä.

— Mutta ei meidän mielipiteemme taiteesta ole tärkeintä,— jatkoi Lenin.— Ei ole pääasia sekään, mitä taide antaa muutamalle sadalle tai jopa muutamalle tuhannelle väestön yhteismäärästä, joka lasketaan miljoonissa. Taide kuuluu kansalle. Sen tulee laskea juurensa hyvin syvälle, työtätekevään laajojen joukkojen pohjakerksoihin. Näiden joukkojen tulee kyetä ymmärtämään ja pitämään siitä. Sen tulee yhdistää näiden joukkojen tunne, ajatus ja tahto, innostaa heitä. Sen tulee herättää heissä taiteilijoita ja kehittää heitä. Pitäisikö meidän tarjota mitättömälle vähemmistölle hienointa lajia makeita bieskviittejä silloin, kun työläis- ja talonpoikaisjoukot ovat ruisleipää vailla? En luonnollisestikaan ymmärrä tätä ainoastaan sanan kirjaimellisessa mielessä, vaan myös kuvaannollisesti. Meidän tulee kyetä aina näkemään ensi sijalla työläiset ja talonpojat. Heidän hyväkseen meidän tulee oppia hoitamaan taloutta ja laskemaan. Se koskee myös taidetta ja kulttuuria.

— Taiteen lähentämiseksi kansaan ja kansan lähentämiseksi taiteeseen meidän tulee ensi aluksi nostaa yleistä tieto- ja sivistystasoa. Miten on asianlaita siinä suhteessa? Te ihaillette sitä valtavaa kulttuuritoimintaa, jota me olemme suorittaneet valtaantulomme jälkeisenä aikana. Kerskailematta voimme tietysti sanoa, että olemme tehneet siinä suhteessa paljon, hyvin paljon. Emme ole ainoastaan „listineet päitä”, kuten meitä syyttävät kaikkien maiden menševikit ja teidän kotimaassanne Kautsky, vaan olemme myös valistaneet päitä; olemme valistaneet paljon, ison määrän päitä. „Paljon” kuitenkin ainoastaan menneisyyteen verrattuna, silloin vallassa olleiden luokkien ja ryhmiä pahoihin tekoihin verrattuna. Meidän työläisissä ja talonpojissa virittämämme ja sytyttämämme valistuksen ja sivistyksen jano on tavattoman suuri. Ei yksinomaan Pietarissa ja Moskovassa,

teollisuuskeskuksissa, vaan myös kaukana niiden rajojen ulkopuolella, aivan varsinaisissa maaseutukylissäkin. Ja me olemme kuitenkin köyhää kansaa, kerrassaan köyhää. Käymme tietysti oikeaa tosi sotaa lukutaidottomuutta vastaan. Järjestämme isoissa sekä pikku kaupungeissa ja kylissä kirjastoja, „lukupia”. Panemme toimeen hyvin monenlaisia kursseja. Järjestämme hyviä näytäntöjä ja konsertteja, lähetämme joka puolelle maata „siirrettäviä näyttelyjä” ja „valistusjunia”. Mutta toistan: mitä se voi antaa sille monimiljoonaiselle väestölle, jolla ei ole alkeellisintaa tietoa, alkeiskulttuuria? Samaan aikaan kun tänään Moskovassa olettaamme kymmenentuhatta ja huomenna vielä toiset kymmenentuhatta henkilöä nauttii suuresti ihastuneina loistavasta näytännöstä teatterissa, miljoonilla on tavoitteenaan oppia kirjoittamaan tavuittain nimensä ja laskemaan, he pyrkivät vasta siihen tietopiiriin, joka opettaisi, että maa on pallonmuotoinen eikä litteä ja että maailmaa hallitsevat luonnonlait eivätkä noidat ja velhot „taivaallisen isän” kanssa.

Virkoisin siihen: — „Toveri Lenin, ei kannata niin katkerasti valittaa lukutaidottomuutta. Eräessä suhteessa se on helpottanut teille vallankumouksen toimeenpanoa. Työläisen ja talonpojan aivoja ei ole pilattu, niihin ei ole ahdettu porvarillisia käsityksiä ja katsomuksia. Propagandanne ja agitaationne viskaa siemenensä koskemattomaan maahan. On helpompi kylvää ja korjata siellä, missä ei tarvitse ennakoita raivata pois kokonaista aarniometsää”.

— Se on totta,— vastasi Lenin.— Mutta ainoastaan tietyissä rajoissa tai oikeastaan tietyllä toimintakaudella. Lukutaidottomuus sopi silloin, kun taisteltiin vallasta ja oli välttämättä murskattava vanha valtiolaitos. Mutta emme suinkaan me hävitä pelkästään hävittääksemme? Hävitämme sitä varten, että luotaisiin jotain parempaa. Lukutaidottomuus sopii huonosti yhteen tai ei sovi lainkaan yhteen kunnostamistehtävän kanssa. Marxin mukaanhan se työ kuuluu itse työläisille ja lisäksi — talonpojille, jos he tahtovat hankkia vapauden. Neuvostojärjestelmämme helpottaa tätä tehtävää. Sen ansiosta tuhannet työtätekevät, jotka ovat kansasta lähtöisin, opettelevat nykyään erilaisissa neuvostoissa ja neuvostoelimissä toimimaan kunnostamistyössä. Ne ovat miehiä ja naisia „voimiensa kukoistuksessa”, kuten teillä on tapana puhua. Enemmistö heistä on varttunut vanhan vallan aikana eikä niin ollen ole käynyt koulua eikä päässyt sivistyksen piiriin, mutta nyt he pyrkivät tietoon intohimoisesti. Olemme aivan päättäväisesti ottaneet päämääräksemme vetää neuvostotyöhön mukaan yhä uusia kerroksia miehiä ja naisia ja antaa heille tietty käytännöllinen sekä teoreettinen koulutus. Emmekä sittenkään kykene tyydyttämään sitä tarvetta, mikä meillä on luovista johtavista voimista. Meidän on pakko ottaa työhön vanhan

tyylin byrokraatteja ja sen seurauksena meillä on muodostunut byrokratismi. Vihaan sitä koko sydämestäni tarkoittamatta tietenkään tässä jotakuta yhtä virkamiestä. Viranhoitaja sellaisenaan voi olla kunnan ihminen. Vihaan järjestelmää. Se halvauttaa ja tuottaa turmelusta sekä alhaalla että myös ylhäällä. Ratkaisevana tekijänä byrokratismiin voittamisessa ja juurimisessa on kansan kaikinpuolinen koulutus ja kasvatust.

Millaiset ovat tulevaisuuden näköalamme? Olemme perustaneet erinomaisia laitoksia ja suorittaneet todella hyviä toimenpiteitä silmälläpitäen sitä, että proletaari- ja talonpoikaisnuoriso voisi käydä koulua, opiskella ja omaksua kulttuuria. Mutta siinäkin nousee eteemme sama kiusallinen kysymys: mitä se kaikki merkitsee niin suurelle väestölle kuin meidän? Ja vielä pahempi puoli on se, ettei meillä ole läheskään riittävää määrää lastentarhoja, lastenkoteja ja alkeiskouluja. Miljoonat lapset varttuvat ilman kasvatusta ja koulua. Heistä tulee yhtä tietämättömiä ja sivistymättömiä kuin ovat olleet heidän isänsä ja isoisänsä. Mikä määrä kykyjä tuhoutuukaan sen tähden, miten paljon onkaan tukahdutettu pyrkimystä valoon! Kasvavan sukupolven onnen kannalta se on hirvittävä rikos, aivan samaa kuin rikkauksien ryöstö Neuvostovaltiolta, jonka tulee kehittyä kommunistiseksi yhteiskunnaksi. Siinä piilee uhkaava vaara.

Leninin äänessä, joka oli tavallisesti niin levollinen, värähti hillitty suuttumus.

„Kuinka kovasti hän ottaakaan sydämelleen tuon asian, kun kerran pitää meille kolmelle agitaatiopuhetta”, ajattelin itsekseni. Joku meistä, en muista kuka nimenomaan, otti puheeksi eräät erikoisesti silmäänpiistävät ilmiöt taiteen ja kulttuurin alalla, ja selitti niiden johtuvan „ajanhetken olosuhteista”. Lenin esitti siihen vastaväitteen:

— Tiedän sen hyvin! Monilla on se vilpiton vakaumus, että *panem et circenses* („leipä ja sirkusnäytännöt”) on keino päästä nykyisen kauden vaikeuksista ja vaaroista. Leipä tietysti! Mitä tulee näytäntöihin, en pane vastaan, olkoot! Mutta älköön silloin unohdettako, etteivät näytännöt ole oikeaa suurta taidetta, vaan pikemminkin enemmän tai vähemmän kaunista huvitusta. Ei sovi siinä asiassa unohtaa, etteivät meidän työläiset ja talonpojat muistuta lainkaan roomalaista ryysyköyhälistöä. He eivät elä valtion kustannuksella, vaan he pitävät valtiota yllä työllään. He „ovat tehneet” vallankumouksen ja puolustaneet sitä vuodattamalla hirveästi verta ja kantamalla lukemattomia uhreja. Meidän työläisemme ja talonpoikamme ansaitsevat todella jotain suurempaa kuin sirkusnäytännöt. He ovat saaneet oikeuden suureen aitoon taiteeseen. Sen tähden me nostamme etusijalle hyvin laajakantoisen valistus- ja kasvatustyön. Kulttuurin perustan se luo tietenkin sillä ehdolla, että on ratkaistu leipäkysymys. Sillä

pohjalla kehittyä varmaankin todella uusi, suuri kommunistinen taide, joka luo muodon sisältönsä mukaiseksi. Sillä tiellä „intelligenssimme” joutuu ratkaisemaan tavattoman tärkeitä jaloja tehtäviä. Jos he ymmärtävät ja ratkaisevat ne tehtävät, niin he suorittavat velvollisuutensa proletaariselle vallankumoukselle, joka on heillekin avannut appo auki ovet. Niistä ovista he pääsevät avariin tiloihin alhaisista elinoloista, jotka on niin mestarillisesti luonnehdittu „Kommunistisessa manifestissa”.

Sinä yönä — oli jo myöhä — koskettelimme vielä muitakin aiheita. Mutta ne vaikutelmat kalpenevat niiden huomautusten rinnalla, mitä Lenin lausui taiteesta, kulttuurista, kansanvalituksesta ja kasvatustyöstä.

„Miten vilpittömästi ja palavasti hän rakastaakaan työtätekeviä”, vilahti mielessäni, kun palasin kotiin tuona kylmänä yönä päässäni innostuksen kuumotus.— „Ja on kuitenkin sellaisia, jotka pitävät tuota ihmistä kylmänä järkeilykoneena, luulevat häntä kuivaksi kaavafanaatikoksi, joka on selvillä ihmisistä ainoastaan „historiallisten kategorioiden ominaisuudessa” ja pelaa niillä välinpitämättömästi kuin palloilla”.

Leninin tekemät huomautukset vaikuttivat minuun niin syvästi, että hahmottelin ne heti paikalla paperille pääpiirteissään aivan samoin kuin olin tehnyt ollessani ensimmäistä kertaa käymässä Neuvosto-Venäjän pyhällä vallankumouksellisella maalla ja kirjoittanut joka päivä päiväkirjaani kaiken, mikä mielestäni ansaitsi huomiota.

Sydämeeni syöpyi lähtemättömästi vielä joukko muita Leninin ajatuksia, jotka hän lausui samoihin aikoihin, keskustellessaan kerran kanssani.

Samoin kuin monien siihen aikaan länsimaista saapuneiden minunkin oli maksettava vero elämäntavan muutokselle ja jouduin vuoteenomaksi. Lenin kävi minua tapaamassa. Hän tiedusteli huolehtivaisesti kuin hyvin hellä äiti, sainko asiaankuuluvaa lääkärinhoitoa, sopivan ravinnon, kyseli mitä tarvitsin jne. Hänen takanaan näin tov. Krupskajan herttaiset kasvot. Lenin epäili, oliko kaikki niin hyvin, niin erinomaisesti kuin luulin. Erikoisesti hän kiivastui sen tähden, että asuin neljännessä kerroksessa eräässä neuvostotalossa, jossa oli tosin teoriassa hissi, mutta joka käytännössä ei toiminut.

— Täsmälleen niin kuin Kautskyn kannattajilla kiintymys ja pyrkimys vallankumoukseen,— sanoi Lenin sarkastisesti.

Pian keskustelumme siirtyi poliittisten asiain uomaan.

Punaisen Armeijan perääntyminen Puolasta hohki varhaista kylmää vallankumoushaaveisiin, joita me ja monet kanssamme olivat vaalineet silloin, kun neuvostojoukot suorittivat salamanopean ja rohkean rynnäkön Varsovaan. Tämä hohkava kylmä esti haaveidemme kypsymisen.

Kuvailin Leninille, minkä vaikutuksen olivat tehneet Saksan proletariaatin vallankumoukselliseen kärkejoukkoon ja myös Scheidemanneihin ja Ditmanneihin, suur- sekä pikkuporvaristoon puna-armeijalaiset neuvostotähti lakissaan, yllään äärimmäisen kulunut sotilaspuku, vieläpä usein siviilipuku, jalassa virsut tai saapasrisat, kun he tulivat pienillä virmoilla hevosillaan aivan Saksan rajalle. „Jaksavatko he pitää Puolan käsissään vai ei, ylittävätkö Saksan rajan ja mitä silloin tapahtuu?” Sellaiset kysymykset vaivasivat silloin mieliä Saksassa, ja niiden ratkaisussa strategit oluthaarikan ääressä valmistautuivat saamaan loistavia voittoja. Tällöin kävi ilmi, että kaikissa luokissa, kaikissa yhteiskuntakerroksissa oli paljon enemmän šovinistista vihaa valkokaartilaisista imperialistista Puolaa vastaan kuin ranskalaista „perintövihollista” vastaan.

Mutta vielä voimakkaampi, vielä torjumattomampi kuin šovinistinen viha Puolaa kohtaan tai Versailles'in sopimuksen pyhyyden ihailu oli vallankumouksen aaveen herättämä pelko. Sen edessä kaikkosi tyystin puheissa hurjan tulinen patriotismi sekä vienosti luritteleva pasifismi. Niin muodoin suur- ja pikkuporvaristo katseli yhdessä sen myötäkulkevien proletaarisperäisten reformistainesten kanssa asiointilan kehittymistä Puolassa toinen silmä nauraen, toinen itkien.

Lenin kuunteli tarkkaavaisesti, kun kerroin yksityiskohdittain Kommunistisen puolueen sekä myös reformistipuolueen ja ammattiliittojohtajien käyttäytymisestä.

Hän istui muutaman minuutin vaiti, syvissä mietteissä.

Lopulta hän sanoi: — Niin, Puolassa kävi niin kuin kaiketi piti käydä. Tiedättehän kaikki ne seikat, joista aiheutui, ettei mielettömän rohkea, voittoisa etujoukkomme voinut saada vähääkään varmennusta jalkaväen puolelta, ei voinut saada aseistusta, ei edes kuivaa leipää riittävässä määrässä ja sen tähden sen piti pakkoluovuttaa leipää ynnä muita aivan välttämättömiä tarpeita puolalaisilta talonpojilta ja pikkuporvareilta; nämä puolestaan olivat sen vaikutuksesta halukkaita pitämään puna-armeijalaisia vihollisina eivätkä vapauttaja-veljinä. Puhumattakin on selvää, että he eivät tunteneet, ajatelleet ja toimineet tuolloin lainkaan sosialistisesti, vallankumouksellisesti, vaan nationalistisesti, šovinistisesti, imperialistisesti. Pilsudskin ja Daszinskin puoluelaisien narraamat työläiset ja talonpojat puolustivat luokkavihollisiaan, antoivat meidän urheiden puna-armeijalaistemme kuolla nälkään, viekottelivat heidät väijytykseen ja tappoivat.

— Meidän Budjonnyimme on nyt todennäköisesti katsottava maailman loistavimmaksi ratsuväkipäälliköksi. Tiedättehän varmaankin, että hän on talonpoikaisnuorukainen. Kuten myös Ranskan vallankumouksellisen armeijan sotilaat hän on kantanut marsalkan sauvaa repussa, tässä tapauksessa satula-

laukussa. Hänellä on mainio strateginen vaisto. Hänen uljuutensa hipoo huimapäisyyttä, mieletöntä uskallusta. Hän jakaa ratsumiestensä kanssa kaikki kovimmatkin kokemukset ja pahimmat vaarat. He antavat vaikkapa hakata itsensä kappaleiksi hänen puolestaan. Hän vastaa yksinään kokonaisia eskadroonia. Mutta eivät nämä Budjonnyin ja toisten vallankumouksellisten sotapäälliköiden hyvät ominaisuudet ole kyenneet saamaan tasapainoon meidän puutteellisuksiamme sotilaskunnan ja tekniikan alalla.

— Oletteko tietoinen siitä, että rauhan solmimista Puolan kanssa aluksi vastustettiin kovasti aivan samoin kuin silloin, kun solmittiin Brest-Litovskin rauhaa? Minun piti kestää hyvin kova taistelu, koska kannatin rauhanehtojen hyväksymistä, jotka olivat ehdottomasti suotuisat Puolalle ja hyvin raskaat meille. Melkein kaikki asiantuntijamme vakuuttivat, että kun otetaan huomioon Puolassa vallitseva tilanne ja varsinkin sen vaikea rahallinen asema, niin olisi voitu saada meille paljon suotuisammat rauhanehdot siinä tapauksessa, jos olisimme voineet jatkaa sotatoimia edes jonkun aikaa. Silloin meillä olisi ollut mahdollisuus saavuttaa täydellinen voitto. Jos sotaa olisi jatkettu, olisivat kansalliset ristiriidat itä-Galitsiassa sekä muissa osissa Puolaa heikentäneet tuntuvasti virallisen imperialistisen Puolan taistelukuntoa. Ranskan antamasta avustuksesta ja luotosta huolimatta olisi yhä lisääntyvä sotamenojen taakka ja surkea rahatilanne nostattanut lopulta talonpoikain ja työläisten liikkeen. Mainittiin joukko muitakin asioita todistukseksi siitä, että jatkettaessa sotaa meidän mahdollisuutemme olisivat vähitellen parantuneet.

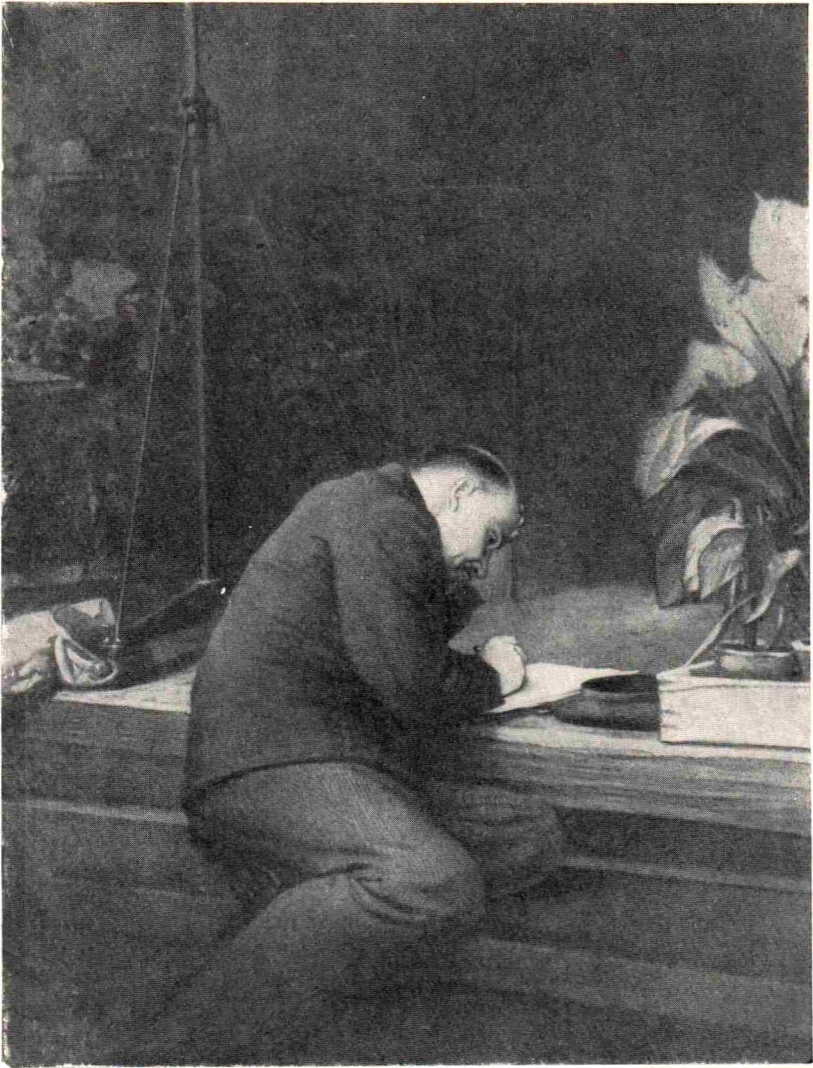
Pienen tauon jälkeen Lenin kehitteli ajatustaan edelleen:

— Itse puolestanikin ajattelen, ettei asemamme suinkaan pakottanut meitä solmimaan rauhaa millä hinnalla hyvänsä. Olisimme voineet kestää talven. Mutta olin sitä mieltä, että poliittiselta kannalta oli järkevämpää antaa periksi viholliselle, raskaiden rauhanehtojen tilapäisuhrit tuntuivat minusta huokeammilta kuin sodan jatkaminen. Loppujen lopuksi siitä on ollut vain etua meidän ja Puolan välisille suhteille. Puolan kanssa solmimaamme rauhaa käytämme hyväksi hyökätäksemme koko voimalla Wrangelin kimppuun ja antaaksemme hänelle niin murskaavan iskun, että se pakottaa hänet jättämään meidät rauhaan ikiajoiksi. Neuvosto-Venäjälle voi olla vain eduksi, jos se käytöksellään osoittaa, että se käy sotaa vain itsepuolustuksen tähden ja vallankumouksen suojelemiseksi, että se on ainoa suuri rauhaarakastava valtio maailmassa ja ettei sillä ole aikomuksiakaan valloittaa mitään aluetta, alistaa valtaansa mitään kansoja tai yleensä ryhtyä imperialistisiin seikkailuihin. Mutta pääasia oli: olisimmeko voineet ilman äärimmäistä

V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja Kasinon kylän talonpoikain seurassa
(Moskovan läänin Volokolamskin kihlakunta).
Valokuva, marraskuun 14 pnä 1920.

V. I. Lenin Kominternin III kongressin istunnossa
puhemiehistöön korokkeen portailla kirjoittaa puheista muistiinpanoja.
Kreml.

Valokuva, 1921.

tarvetta panna venäläistä kansaa kestäämään vielä yhden talvikampanjan kauhut ja kärsimykset? Olisimmeko voineet lähettää puna-armeijalaisankareitamme, työläisiämme ja talonpoikiamme, jotka olivat joutuneet kärsimään niin paljon ja niin paljon kestäneet, uudestaan rintamalle? Sen jälkeen kun oli käyty monta vuotta imperialistista ja kansalaissotaa — uusi talvikampanja, joka saattaa miljoonat ihmiset kokemaan nälkää ja vilua, tuhoutumaan mykässä hädässään. Ruokatarpeita ja vaatetusta on nyt hirveän vähän. Työläiset tuskittelevat, talonpojat nurisevat, heiltä vain otetaan eikä anneta mitään... Ei, minusta oli sietämätöntä ajatella talvikampanjan kauheuksia. Meidän piti solmia rauha.

Leninin puhussa hänen kasvonsa näyttivät kutistuvan silmissäni. Lukemattomat isot ja pienet rypyt uursivat syvän vakonsa. Kova huoli tai jäytävä kipu uursi jälkiään... Pian hän lähti pois. Hän ehti muun muassa kertoa, että oli tilattu kymmentuhatta nahkapukua puna-armeijalaisille, joiden piti vallata Perekop meren puolelta. Mutta jo ennen kuin ne puvut olivat valmiit, riemuitsimme saamastamme uutisesta, että Neuvosto-Venäjän sankarilliset puolustajat olivat tov. Frunzen nerokkaalla ja rohkealla johdolla vallanneet rynnäköllä kannaksen. Sotaväki johtajineen suoritti siinä verrattoman sotilaallisen uroteon.

Leninillä oli nyt yhtä huolta, yhtä mielenvaivaa vähemmän, Etelärintamallaakaan ei ollut enää edessä talvikampanjaa.

* * *

Vuonna 1921 Internationalemme III Maailmankongressi ja naiskommunistien toinen kansainvälinen konferenssi saivat minut tulemaan toistamiseen Moskovaan, missä viivyin melko kauan. Se oli raskasta aikaa! Ei niinkään raskasta sen tähden, että istunnot pidettiin kesäkuun loppupuolella ja heinäkuun alussa, kun aurinko hehkutti kuumilla säteillään Moskovan loistavia kultaisia kirkonkupoleja, kuin Kominternin puolueiden keskuudessa vallitsevan ilmapiirin tähden.

Saksan kommunistisessa puolueessa se ilmapiiri oli sähköistynyt, myrskyt, jyrinä ja salamointi oli jokapäiväinen ilmiö. Pessimistimme, jotka saavat intoa ainoastaan silloin, kun he kykenevät luulonsa mukaan ennakolta aavistamaan milloin minkinlaisia onnettomuuksia, ennustivat puolueen hajoamista ja loppua. III Internationaleksi järjestyneet kommunistit olisivat olleet kehoja internationalisteja, elleivät teorian ja taktiikan kysymyksistä Saksan puolueessa käydyt kiivaat väittelyt olisi syyttäneet toisten maiden tovereiden mieliä.

„Saksan kysymyksestä” tuli todella niinä päivinä koko Kominternia ajatteluttava ongelma.

„Maaliskuun esiintyminen”¹ ja niin sanottu „hyökkäysteoria”, joka oli sen pohjana ja kuului erottamattomasti sen alkujuureen, vaikka muotoiltiin selvästi ja täsmällisesti vasta myöhemmin jota paitsi se tehtiin vain esiintymisen puolustamiseksi,— antoi virikkeen koko Kominternille ryhtyä maailmantalouden ja maailmanpolitiikan selvittelyyn. Sen piti sillä keinoin raivata vankkaa perustaa periaatteellisille ja taktillisille asenteilleen, ts. lähimpiä tehtäviään varten, proletariaatin ja kaikkien työtätekevien vallankumouksellista mobilisaatiota varten.

Kuten on tiettyä, kuuluin „maaliskuun esiintymisen” ankarimpiin arvostelijoihin siitä syystä, että puolue oli sen suunnitellut väärin, valmistanut huonosti, järjestänyt huonosti, johtanut epäonnistuneesti ja suorittanut epäonnistuneesti, enkä suinkaan siksi, että se ei olisi muka ollut työväenluokan taistelua. Panin hyvin ankaran arvostelun alaiseksi hät'hätää sepitetyn „hyökkäysteorian”. Tämän lisäksi minulle tuli vielä syytä „henkilökohtaiselle tilille”. Saksan puolueen Keskuskomitean horjuva asenne Italian sosialistien Livornon kongressiin² nähden ja Toimeenpanevan Komitean taktiikkaan nähden sai minut eroamaan viivyttelämästä ja mielenosoituksellisesti Keskuskomiteasta. Minua painosti kovasti, oikein kovasti se tieto, että olin joutunut sellaisella „kurinrikkomuksella” jyrkkään oppositioon niihin nähden, jotka sekä poliittisesti että henkilökohtaisesti olivat minua lähimpänä, ts. venäläisiin ystäviin nähden.

Kominternin Toimeenpanevasa Komiteassa ja Venäjän puolueen Keskuskomiteassa samoin kuin Kominternin monissa muissa jaostoissa „maaliskuun esiintymisellä” oli melko paljon fanaattisia kiivaita puolustajia. He kehuivat sitä ylettömästi vallankumouksellisena joukkotaisteluna, jossa oli satoja tuhansia vallankumouksellisia proletaareja osanottajina. „Hyökkäysteoriasta” tehtiin heti vallankumouksen uusi evankeliumi. Tiesin, että minua odotti kiihkeät ottelut, ja olin tehnyt lujan päätöksen käydä otteluun välittämättä siitä, pääsenkö voitolle vai kärsinkö tappion.

¹ Tarkoitetaan Keski-Saksan työläisten aseellista esiintymistä maaliskuussa 1921. Toisten teollisuusalueiden työläiset eivät kannattaneet kapinaa, jonka tähden se tukahdutettiin nopeasti, vaikka työläiset taistelivat sankarillisesti. Proletariaatin „maaliskuun esiintymisestä” Saksassa ks. V. I. Lenin, Teokset, 32. osa, ss. 449—453, 487—498 ja 33. osa, s. 4.— *Toim.*

² Italian sosialistipuolueen Livornon edustajakokous oli tammikuussa 1921. Siinä käytiin ankaraa taistelua Kommunistiseen Internationaleen hyväksymisen ehdoista.

Osa edustajia, Kominternin kannattajia, jotka puolsivat puolueen Kominterniin liittymisen ehtojen absoluuttista hyväksymistä ja vaativat eroa reformisteista ja yhtymistä Kommunistiseen Internationaleen, poistui edustajakokouksesta ja perusti Italian Kommunistisen puolueen.— *Toim.*

Mitä ajattelee Lenin kaikista näistä esiintulleista kysymyksistä? Hän, joka osaa paremmin kuin kukaan muu muuttaa marxilaiset vallankumoukselliset periaatteet toiminnaksi, sopeuttaa ihmiset ja asiat historialliseen yhteyteensä, arvioida voima-suhteet,— kuuluuko hän „vasemmistolaisiin” vai „oikeistolaisiin”? Jokainen, joka ei ilmaissut ehdotonta ihailua „maaliskuun esiintymisen” ja „hyökkäysteorian” johdosta, sai luonnollisesti heti nimityksen „oikeistolainen” tai „opportunisti”. Odotin kiihkeän kärsimättömästi suoraa vastausta kaikkiin näihin kysymyksiin. Ne vastaukset piti ymmärtääkseni olla ratkaisevia Kominternin olemassaololle, sen päämäärälle ja toimintakyvylle. Siitä hetkestä, kun erosin Saksan puolueen Keskuskomiteasta, olivat katkenneet kaikki venäläisiin ystäviin yhdistäneet kirjeenvaihtoni langat, joten tiesin Leninin antamasta „maaliskuun esiintymisen” ja „hyökkäysteorian” arviosta yksinomaan kuulopuheiden ja arveluiden perusteella, joita vuoroin kumottiin, vuoroin taas toistettiin. Keskustellessani hänen kanssaan pitkään kohta muutaman päivän kuluttua maahan tultuani sain suoran varauksettoman vastauksen kaikkiin kysymyksiin.

Ensi työkseen Lenin vaati selostamaan Saksassa vallitsevaa ja erikoisesti puolueen sisäistä tilannetta. Koetin tehdä sen mahdollisimman selvästi ja objektiivisesti, esitin tosiasioita ja lukuja. Ajoittain Lenin teki täsmentäviä kysymyksiä, jotka „panivat pisteen i:n päälle”, ja kirjoitti lyhyitä muistiinpanoja. En salannut levottomuuttani siitä, että mielestäni Saksan puoluetta ja Kominternia vaaransi se, jos maailmankongressi asennoituu „hyökkäysteorian” pohjalle. Lenin nauroi leppoisaa varmaa nauruaan.

— Milloin olette liittynyt pahaennustaviin profeettoihin? — hän kysyi.— Olkaa rauhassa, „hyökkäysteoretikot” eivät pääse kongressissa erikoisesti riemuitsemaan. Me olemme vielä täällä. Luuletteko, että emme ole oppineet mitään vallankumouksen suoritetuamme? Tahdomme teidänkin ottavan siitä oppia. Voidaanko sitä yleensä nimittää teoriaksi? Se on kuvittelua, romantiikkaa, ei mitään muuta kuin romantiikkaa. Senpä tähden se on keksittykin „ajattelijain ja runoilijoiden” maassa herttaisen Bélan¹ myötävaikutuksella, joka myös kuuluu runollisesti lahjakkaaseen kansaan ja katsoo aina velvollisuudekseen olla enemmän vasemmalla kuin vasemmistolainen. Emme saa sepitellä tyhjiä ja haaveksia. Meidän tulee arvioida selväjärkisesti, täysin selväjärkisesti maailmantalous ja maailmanpolitiikka, jos tahdomme käydä taistelua porvaristoa vastaan ja voittaa. Ja me tahdomme voittaa, meidän tulee voittaa. Kongressin päätöksen

¹ Béla Kún.— Toim.

Kominternin taktiikasta ja kaikkien siihen liittyvien kiistanalaisien kysymysten tulee kuulua yhteen ja tulla käsiteltäviksi maailmantalouden tilannetta koskevien teesiemme kanssa. Sen kaiken tulee olla yhtä kokonaisuutta. Meidän pitää toistaiseksi kuunnella enemmän Marxia kuin Talheimeria tai Bélaa — tosin Béla on hyvä antaumuksellinen vallankumouksellinen. Joka tapauksessa Venäjän vallankumous voi opettaa enemmän kuin Saksan „maaliskuun esiintyminen”. Kuten olen jo sanonut, minussa ei kongressin asenne herätä lainkaan levottomuutta.

„Kongressin kuuluu myös tehdä päätöksensä „maaliskuun esiintymisestä”, joka on itse asiassa „hyökkäysteorian” tuotetta, käytäntöön soveltamista, sen historiallinen havainnollinen esimerkki”, keskeytti Leninin.— „Voidaanko teoriaa ja käytäntöä erottaa toisistaan? Olen kuitenkin nähnyt täällä, että monet toverit puolustavat kiihkeästi „maaliskuun esiintymistä” siitä huolimatta, vaikka kieltävät „hyökkäysteorian”. Mielestäni se on epäloogillista. Vilpittömällä myötätunnolla pajastamme tietenkin päämme niiden proletaarien edessä, jotka ryhtyivät taisteluun, sillä heidät yllytti siihen Hörsingin provokaatio ja he tahtoivat puolustaa oikeuttaan. Kaikki olemme lausuneet julki solidaarisuutemme, välittämättä siitä, oliko heitä satoja tuhansia, kuten lorujen kertojat tahtovat vakuuttaa, tai ainoastaan muutama tuhat. Mutta kokonaan toista on ollut ja on meidän Keskuskomiteamme periaatteellinen ja taktillinen asenne „maaliskuun esiintymiseen” nähden. Esiintyminen oli ja pysyy kapinamielisten syntiinlankeemuksena”.

— Luonnollisesti on arvioitava eri tavalla vallankumouksellisen proletariaatin osoittama vastarinta ja huonosti laskelmoineen puolueen tai oikeastaan sen johtavien elinten suorittama rynnäkö. Te, „maaliskuun esiintymisen” vastustajat, olette kuitenkin itse syyllisiä siihen, että kaikki on käynyt niin. Näitte ainoastaan Keskuskomitean väärän politiikan, näitte sen huonon vaikutuksen ettekä huomanneet taistelevaa proletariaattia Keski-Saksassa. Sitä paitsi Paul Levin¹ puhtaasti kielteinen arvostelu, jossa ei tunnu yhteys puolueeseen, kiukutti tovereita ehkä pikemminkin sävyensä kuin sisältönsä puolesta ja veti huomion pois asian tärkeimmistä puolista. Mitä tulee puolueen mahdolliseen asenteeseen „maaliskuun esiintymiskysymyksessä”, niin teidän tulee ottaa huomioon, että meidän pitää löytää kompromissille perusta. Aivan niin, älkää katsoko minuun ihmettelevästi ja moittivasti. Teidän ja teidän ystävienne pitää tehdä jokin kompromissi. Teidän tulee tyytyä siihen, että teille kuuluu leijonan-

¹ Paul Levi oli Saksan Kommunistisen puolueen edustaja Kominternin II kongressissa. Huhtikuussa 1921 erotettiin Saksan Kommunistisesta puolueesta ja siirtyi sosialidemokraattien puolelle.— *Toim.*

osa kongressin tulosten suuntautumisesta, viette sen mukanne kotiin. Teidän poliittinen peruslinjanne voittaa — ja voittaa loistavasti. Se tietenkin estää „maaliskuun esiintymisen” toistumisen. Kongressin päätöslauselmat pitää toteuttaa hyvin tiukasti. Siitä ottaa huolehtiakseen Kominternin Toimeenpaneva Komitea. Minulla ei ole sen suhteen lainkaan epäilystä.

— Kongressi taittaa niskat surullisenkuuluisalta „hyökkäysteorialta”. Se suunnittelee taktiikan täydelleen teidän katsomus-tenne mukaiseksi. Se joutuu siitä antamaan „hyökkäysteorian” kannattajille lohdutuksen muruja. Jos nostamme „maaliskuun esiintymistä” käsiteltäessä etualalle nimenomaan sen, että siinä taisteli porvariston häntyrien provosoima proletaari, ja jos muissa suhteissa osoitamme hieman „isällistä”, „historiallista” ymmärtäväisyyttä, niin se on hyvä. Tietenkin te protestoitte sitä vastaan, Klara, pitäen sitä hämäyttämisenä yms. Mutta se ei auta teitä. Jos tahdomme, että kongressin vahvistettavaksi kuuluva taktiikka saataisiin hyväksytyksi tiukasti ja suuritta hankauksitta ja siitä tulisi kommunististen puolueiden toiminnan laki, niin meidän kalliit „vasemmistolaisemme” eivät saa tuntea erikoisesti joutuneensa loukkauksen kohteeksi eikä heillä saa olla kotiin palatessa erikoisen katkeraa tunnetta. Meidän tulee samoin — ja heti ensi työksi — kiinnittää erikoista huomiota tosi vallankumouksellisiin työläisiin puolueen sisällä sekä ulkopuolella. Kirjoititte minulle kerran, että meidän, venäläisten, pitää oppia hieman ymmärtämään Lännen psykologiaa eikä heti paikalla huitoa kovalla luudalla vasten kasvoja. Olen ottanut sen huomioon.— Lenin hymyi tyytyväisenä.— Niinpä emme nyt tahdo-kaan huitoa luudalla „vasemmistolaisia” naamaan, aiommepa hie-
man voidella palsamilla heidän haavojaan. Heidän tulee ryhtyä vakavasti ja yhdessä teidän kanssanne toteuttamaan Internationalemme III kongressin taktiikkaa. Sehän merkitsee, että pitää koota laajat työläisjoukot teidän poliittisen linjanne mukaan, mobilisoida ne ja viedä Kommunistisen puolueen johdolla taisteluun porvaristoa vastaan poliittisen vallan valtaami-
seksi.

— Siinä päätöslauselmassa, jonka te ehdotatte Keskuskomitean puhemiehistölle, oli muuten hahmoteltu selvästi sen taktiikan peruslinjat, jota kuuluu noudattaa. Sillä päätöslauselmalla ei suinkaan ollut kielteistä luonnetta kuten Paul Levin kirjasella. Kaikesta siihen sisältyneestä kritiikistä huolimatta se oli luon-
teeltaan myönteinen. Kuinka se sitten voitiin syrjäyttää? Minkä väittelyn jälkeen ja millaisten motiivien perusteella? Sen sijaan, että olisi käytetty sitä eroa, mikä oli teidän päätöslauselmanne myönteisyyden ja Paul Levin kirjasen kielteisyyden välillä teidän erottamiseksi Levistä, teidät muokattiin heti hänen rinnallaan. Kuinka ajattelematonta onkaan ottaa sellainen asenne!

„Kallis toveri Lenin, luuletteko ehkä, että teidän kuuluu tarjota minullekin lohdutuksen muruja”, virkoin kesken hänen puheensa, „koska minun kuuluu nielaista se kompromissi. Mutta tulen toimeen ilman lohdutusta ja ilman palsamia”.

— En, en, en ajatellut sitä,— vastasi Lenin.— Todistukseksi kovistelen teitä heti paikalla oikein kunnolla. Sanokaa, kuinka saatoitte tehdä sellaisen kapitaalityhmyyden, nimenomaan kapitaalityhmyyden kuin karata Keskuskomiteasta? Oletteko menettänyt järkenne? Se sai minut todella kuohuksiin. Sopiko toimia niin harkitsemattomasti, välittämättä sellaisen askelen tuottamista seurauksista, saattamatta sitä tietoomme ja kysymättä mielipidettämme? Miksi ette kirjoittanut minulle? Olisittehan voinut edes sähköttää.

Selitin Leninille kaikki ne syyt, joista päätökseni oli aiheutunut (se syntyi äkkiarvaamatta, silloin muodostuneesta tilanteesta). Hän ei hyväksynyt selityksiäni.

— Vai vielä! — huudahti Lenin vilkkaasti.— Ette saanut Keskuskomitean jäsenkirjaa toveriryhmältä, vaan puolueelta kokonaisuudessaan. Teillä ei ollut oikeutta kieltäytyä teille osoitetusta luottamuksesta.

Hänen mielestään katumukseni ei ollut kuitenkaan riittävää, ja hän arvosteli edelleen ankarasti poistumistani Keskuskomiteasta ja lisäsi heti sen jälkeen:

— Ettekö liene täysin ansainnut sen rangaistuksen, että naistenkonferenssissa teitä vastaan hyökkäiltiin eilen täysin järjestyneesti pitäen kantaanne pahimmanlaatuisen opportunismien ilmauksena? Hyökkäilyjä johti omakohtaisesti Reuter¹. Se oli tietenkin yksinkertaisesti tyhmyyttä, suurta tyhmyyttä kuvitella, että „hyökkäysteoria” voidaan pelastaa hyökkäämällä teidän kimppuunne nurkan takaa naistenkonferenssissa. Toivottavasti osaatte pitää tätä tapausta poliittiselta kannalta naurettavana, vaikka moraaliselta kannalta siinä on hyvin epämieluisen sivumaku. Hyvä Klara, aina on pidettävä muistissa työläiset, joukot, on aina ajateltava ainoastaan heitä ja ajateltava päämääräämme, johon pyrimme. Silloin katoavat kaikki nuo pikkuseikat. Kenenpä niskoille niitä ei ole sattunut? Voitte uskoa sanaani, että minäkin olen niellyt niitä aikamoisen annoksen... Mutta palatkaamme rikkomukseenne. Teidän tulee luvata minulle, että ette enää koskaan ota niin ajattelemattomia askelia, tai päinvastaisessa tapauksessa ystävyysytemme on lopussa.

Keskustelumme kääntyi sen jälkeen pääaiheeseen. Lenin kehitteli peruspiirteissä kantaansa Kominternin taktiikkaan näh-

¹ *Reuter* (Friesland)— saksalainen sosialidemokraatti. Liittyi 1918 „Spartakus” liittoon. Kominternin III kongressissa kuului „vasemmistolaisiin”. Kominternin III kongressin jälkeen siirtyi sosialidemokraatteihin.— *Toim.*

den siinä muodossa, kuin hän esitti sen myöhemmin erinomaisessa selvässä puheessaan kongressissa¹ ja vielä kärkevästi valiokuntien neuvotteluissa käydyssä väittelyssä.

— Maailman vallankumouksen ensimmäinen aalto on laskenut eikä toinen ole vielä noussut,— sanoi Lenin.— Meidän olisi vaarallista tehdä siitä harhakuvitelmia. Emme ole kuningas Xerxes, joka käski ruoskia merta kahleilla. Mutta ei suinkaan tosiasioiden konstatoiminen merkitse toimeettomana pysymistä, taistelusta kieltäytymistä? Ei lainkaan. Pitää opiskella, opiskella, opiskella! Toimia, toimia, toimia! Pitää valmistautua, valmistautua kaikin puolin kunnolla, että kyetään täysin tietoisesti, täydellä tarmolla käyttämään hyväksi lähintä nousevaa vallankumouksen aaltoa. Se on asian ydin. Tarvitaan väsymätöntä puolueagitaatiota ja -propagandaa ja sen jälkeen puolue toimintaa. Mutta sellaista puolue toimintaa joka on vapaata mielettömyydestä, että se voi muka korvata joukkojen esiintymisen. Kuinka paljon meidän, bolševikkien, onkaan pitänyt tehdä työtä joukkojen keskuudessa, ennen kuin olemme voineet sanoa: „valmis on, eteenpäin!” Sen tähden suunta joukkoihin! Joukkojen valtaaminen on vallan valtaamisen ehtona. Te, „maaliskuun vastustajat” voitte täysin tyytyä tähän kongressin asenteeseen.

„Entä Paul Levi? Miten suhtaudutte häneen? Miten häneen suhtautuvat ystäväne? Millaisen asenteen kongressi ottaa häneen?” — nämä kysymykset olivat jo pitkän aikaa polttaneet kieltäni.

— Valitettavasti Paul Levi on nyt erikoinen kysymys,— vastasi Lenin.— Syy siitä on suurimmalta osaltaan itsessään Levissä. Hän on loitonnut meistä ja mennyt itsepäisesti johonkin umpikujaan! Sen saitte nähdä omakohtaisesti, kun kävitte niin pontevaa agitaatiota edustajistojen keskuudessa. Olin sitä mieltä, että hänellä on kiinteät siteet proletariaattiin, vaikka vaistosinkin hänen suhteissaan työläisiin eräänlaista pidättyväisyyttä, tavaltaan kuin halua „pysytellä välimatkan päässä”. Hänen kirjasensa ilmestymisajasta aloin häntä epäillä. Pelkään, että hänessä on suurta taipumusta itsetutkisteluun ja itseihailuun, että hänessä on jonkin verran kirjallista kunnianhimoa. „Maaliskuun esiintymisen” arvostelu oli välttämätöntä. Mitä sitten antoi Paul Levi? Hän silpoi puolueen armottomasti. Hänen kritiikkinsä ei ole ainoastaan hyvin yksipuolista, liioiteltua, jopa kiukkuista, hän ei anna mitään sellaista, jonka mukaan puolue voisi suunnistautua. Hänestä päätellen on syytä epäillä häneltä puuttuvan solidaarisuuden tunnetta puolueeseen. Ja juuri se seikka on ollut syynä monien rivijäsentoverien paheksumiseen. Se on tehnyt

¹ Ks. V. I. Lenin, Teokset. 32. osa, ss. 444—453.— Toim.

heidät sokeiksi ja kuuroiksi Levin kritiikkiin sisältyvälle paljolle oikealle. Sillä keinoin muodostui mieliala — se tarttui toisiinkin jaostoihin kuuluviin tovereihin — joka nostatti kiistan kirjasesta tai oikeastaan Paul Levin persoonasta erikoiseksi väittelyjen aiheeksi sen sijaan, että olisi väitelty „hyökkäysteoreetikkojen” ja „vasemmistolaisten” väärästä teoriasta ja huonosta käytännöstä. Nämä saavat olla kiitollisia Leville siitä, että he selvisivät toistaiseksi niin huokealla, liian huokealla. Paul Levi on itse pahin vihollisensa.

Leninin viimeiset lauseet minun sieti kuunnella ilman vasta-aitteita, mutta hänen muita mielipiteitään vastaan protestoin tarmokkaasti ja sanoin:

„Paul Levi ei ole kunnianhimoinen, omahyväinen kynäilijä. Hän ei ole kunnianhimoinen poliittinen karrieristi. Hänen onnettomuutensa oli se, että hän joutui liian nuorena puolueen johtoon. Kun Rosa, Karl ja Leo¹ murhattiin, hänen piti ryhtyä johtoon, vaikka olikin usein sitä vastaan. Se on tosiasia. Vaikka hän ei toverihimme nähden osoita erikoista lämpöä ja pysyy yksinäisenä, niin olen kuitenkin varma, että hän olemuksensa kaikin säikein kuuluu puolueeseen ja työläisiin. Onneton „maaliskuun esiintyminen” järkytti häntä aivan sielun syvimpään. Hän oli vakuumuksellisesti sitä mieltä, että se asetti kevytmielisesti puolueen olemassalon kortin varaan ja hävitti sen, minkä puolesta Karl, Rosa ja Leo sekä monet muut olivat antaneet henkensä. Hän itki, kirjaimellisesti itki kivusta ajatellessaan, että puolue oli tuhoutunut. Hän piti sen pelastamista mahdollisena ainoastaan sillä ehdolla, että käytettiin kaikkein kärkevimpiä välineitä. Hän kirjoitti kirjassensa samanlaisessa mielentilassa, kuin legendaarinen roomalainen syöksyi auenzeeseen kuiluun vapaaehtoisesti, kun toivoi voivansa henkensä hinnalla pelastaa isänmaan. Paul Levillä oli mitä puhtain ja epätsekkään tarkoitus. Hän tahtoi parantaa eikä rikkoa”.

— En tahdo kiistellä kanssanne siitä,— vastasi Lenin.— Olette parempi Levin puolustaja kuin hän itse. Mutta tiedättehän, ettei politiikassa ole merkitystä tarkoituksella, vaan tuloksella. Teillä, saksalaisillahan, on sananparsi, joka kuuluu „tie helvettiin on kivetty hyvillä aikomuksilla”. Kongressi tuomitsee Paul Levin ja on häntä kohtaan ankara. Se on välttämätöntä. Levi tuomitaan kuitenkin ainoastaan kurinrikkomuksesta eikä poliittisesta perusnäkökannasta, mikä hänellä on. Ja kuinka sellainen kävisikään päinsä hetkellä, jolloin se näkökanta tunnustetaan oikeaksi! Niin muodoin Paul Leville on tie auki palata riveihimme. Kun hän

---

¹ *Leo Jogihes* (Tyszko) — Puolan ja Saksan työväenliikkeen toimihenkilö.— *Toim.*

ei vain itse tukkeaisi tietään. Hänen käsissään on hänen poliittinen kohtalonsa. Hänen tulee kurinalaisena kommunistina alistua kongressin päätökseen ja häipyä pois poliittisesta elämästä joksi-kin aikaa. Se on tietenkin tuntuva hänestä hyvin katkeralta. Olen hänelle myötätuntoinen, ja minun on häntä vilpittömästi sääli. Uskokaa pois. Mutta en voi vapauttaa häntä kovasta koetuksesta.

— Levin tulee omin neuvoin lunastaa tekonsa. Se on hänelle voimaperäisen työn ja rauhallisen itsemietinnön aikaa. Hän on iältään nuori eikä ole ollut kauan puolueessa. Hänen teoreettisessa tietotasossaan on paljon aukkoja, ja kansantaloustieteen alalla hän on vielä marxismin valmentavalla luokalla. Perusteellisemmän lueskelun jälkeen hän palaa luoksemme varmoin periaattein ja on parempi ja varmempi puoluejohtaja. Meidän tulee kyetä säilyttämään Levi sekä hänen itsensä tähden että myös asian tähden. Meillä ei ole kykyjä liikaa, ja meidän on pidettävä arvossa sitä, mitä meillä on. Ja jos Paul Levistä antamanne luonnekuva on oikea, niin lopullinen ero proletariaatin vallankumouksellisesta kärkijoukosta tuottaa hänelle parantumattomat haavat. Puhukaa hänen kanssaan kaikesta toverillisesti, auttakaa häntä näkemään asiat siinä muodossa kuin ne ovat, yhteiseltä näkökannalta eikä hänen henkilökohtaisen „oikean kantansa” näkökulmasta. Kannatan teitä siinä. Jos Levi alistuu kuriin ja käyttäytyy oikein,— hän voi esimerkiksi toimia avustajana puoluelehdistössä ilman nimikirjoitusta, voi julkaista muutaman hyvän kirjasen jne.— ja kolmen tai neljän kuukauden kuluttua vaadin avoimessa kirjeessä hänen rehabilitoimistaan. Hänen on kestettävä tulikaste. Toivokaamme, että hän sen kestää.

Huokaisin. Sydämeeni hiipi kylmän karmeaa tuntoa, että edessäni oli jotain torjumatonta, jonka seurauksia oli mahdotonta arvata etukäteen. Sanoin vastaukseksi:

„Kallis toveri Lenin! Tehkää voitavanne! Teillä, venäläisillä, on vapaat kädet antaaksenne iskuja. Te levitätte nopeasti sylinne painaaksenne sydäntänne vasten. Tiedän puoluehistoriastanne, että teillä kiroukset ja siunaukset voivat seurata toisiaan kuin tuulenpuuskahdus arolla. Me, „Lännen ihmiset”, olemme sitä vastoin hitaampiliikkeistä verta. Meitä painaa niiden historiallisten kerrostumien taakka, joista Marx puhui. Pyydän teitä vielä kerran koko sydämeistäni: tehkää kaikki mahdollinen, ettemme menettäisi Leviä”.

Lenin vastasi:

— Olkaa rauhassa, täytän teille antamani lupauksen. Kun vain itse Levi kestäisi kaiken.

Lenin sieppasi aivan tavallisen, jonkin verran kuluneen lippalakkinsa ja lähti luotani rauhallista tarmokasta käyntiä.

* * *

Oli täysin luonnollista, että Saksan edustajistoon kuuluvat „oppositiolaiset”, tovv. Maltzan, Neumann, Francken ja Müller, tunsivat palavaa halua tavata Leniniä voidakseen kokemuksensa pohjalla valaista hänelle „maaliskuun esiintymisen” luonnetta ja seurauksia. Tov. Francken oli edustajana Reinin maakunnasta, muut kolme olivat ammattiliittotyöntekijöitä. He aivan oikein pitivät hyvin merkityksellisenä sitä, että Kominternin johtajalle tehtäisiin selkoa luokkatietoisten ja täysin vallankumousmielisten laajojen proletaaripiirien mielialasta, samoin kuin sitä, että he voisivat lausua hänelle oman katsantokantansa „hyökkäysteoriasta” sekä siitä taktiikasta, jota tulee noudattaa. Luonnollisesti heidän teki myös kovasti mieli kuulla Leninin mielipide heitä vaivaavista asioista. Lenin suhtautui tovereiden toivomukseen kuten „aivan itsestään selvään” asiaan. Sovittiin päivästä ja ajasta, milloin hänen piti tavata heidät minun asunnossani. Toverit tulivat hieman ennen kuin Lenin, sillä meidän piti sopia keskenämme väittelyihin osallistumisesta.

Lenin oli erinomaisen täsmällinen. Hän tuli huoneeseen melkein minuutilleen niin kuin oli sovittu, tapansa mukaan ilman muuta, niin että kiiyaasti kiistelevät toverit tuskin huomasivat.

— Hyvää päivää, toverit!

Hän kätteli jokaista ja istui keskeemme ottaakseen heti osaa keskusteluun. Minulle se kaikki oli tuttua, ja minusta oli aivan luonnollista, että jokainen toveri tunsii näöstä Leninin. Sen tähden ei pätkähtänyt päähänikään esitellä häntä heille. Kun oli kulunut kymmenisen minuuttia yhteisessä keskustelussa, eräs toveri vei minut syrjään ja kysyi hiljaa:

„Sanokaa, toveri Klara, kuka tuo toveri oikeastaan on?”

„Mitä, ettekö sitten tuntenutkaan häntä? Sehän on Lenin”.

Ystävänä sanoi: „Ei suinkaan, siinä sitä ollaan! Luulin, että hän odottaa kuin suuri herra ainakin. Ei kukaan rivitoveri pysty käyttäytymään yksinkertaisemmin! Sietää nähdä, kuinka entinen toverimme Hermann Müller kantaa juhlallisesti Reichstagissa takkinsa liepeitä oltuaan kerran valtiokanslerina”.

Minusta tuntui, että „oppositiipuolen toverit” ja Lenin pitivät toisilleen tutkintoa. Lenin ilmeisesti yritti enemmänkin kuunnella, vertailla, tehdä toteamuksia ja orientoitua sen sijaan, että olisi itse „lukenut ääneen johtavia artikkeleita”, vaikkei hän yleensä salannut mielipidettään. Hän teki kysymyksiä väsymättä ja seurasi hyvin tarkkaavaisesti tovereiden puheita vaatien usein selityksiä sekä lisätietoja. Hän tähdensi kovasti laajojen työtätekevien joukkojen keskuudessa suoritettavan suunnitelmallisen järjestyneen työn tärkeyttä sekä kovan kurin ja sentralisaation vält-

tämättömyyttä. Lenin sanoi minulle myöhemmin, että hänelle oli tuosta tapaamiskerrasta jäänyt hyvä vaikutelma.

— Mainioita poikia, nuo Maltzanin ja hänen tovereidensa laatuiset Saksan proletarit! Oletan kernaasti, etteivät he pysty radikaalien valehtelutorilla nieleksimään palavaa tappuraa. En tiedä, kelpaavatko he iskujoukoksi. Mutta siitä asiasta olen aivan varma, että nimenomaan sellaisista ihmisistä kuin he muodostuu laajoja tiiviitä vallankumouksellisia proletarijoukkoja, että ne ovat tärkeintä perusvoimaa, joka kantaa hartioillaan koko työtaakan tuotannossa sekä ammattiliitoissa. Sellaisia aineksia meidän tulee koota ja saada toimintaan. He yhdistävät meitä joukkoihin.

Muuan muistelman, joka ei ole poliittisluonteinen. Kaikista talomme ihmisistä oli oikeaa juhlaa aina se, milloin Lenin tuli käymään luonani, niin ovella seisovista puna-armeijalaisista kuin keittiöpalvelijatyöstä sekä Lähi- ja Kauko-Idän edustajista, jotka asuivat samassa suuressa huvilassa missä minäkin. Se oli entinen rikkaan tehtailijan talo, jonka vallankumous oli antanut Moskovan Kommuunin omaisuudeksi.

„Vladimir Iljitš tuli!” Tämä tieto levisi suusta suuhun, kaikki odottivat häntä valppaina, riensivät isoon eteiseen tai kerääntyivät portille häntä tervehtiäkseen. Heidän kasvoillaan loisti vilpittön ilo, kun hän kulki ohi ja tervehti hymyillen leppoisaa hymyään tai vaihtaen milloin kenenkin kanssa pari sanaa. Toiselta taholta ei ollut teennäisyyden häivääkään, puhumattakaan liehakoimis-halusta, ja toiselta taholta ei jälkeäkään alentuvaisesta ylemmydentunnosta tai efektin tavoittelusta. Kaikki kongressiin Dagestanista ja Persiasta saapuneet edustajat samoin kuin Paul Levin ansiosta kuuluisiksi tulleet merkillisen erikoispukuiset „turkestanilaiset”, puna-armeijalaiset, työläiset ja toimitsijat, kaikki pitivät Leninistä kuten oman joukkonsa miehestä, ja hän tunsii olonsa kotoiseksi heidän parissaan. Sydämellinen veljellinen tunne lähensi heidät.

* * *

„Hyökkäysteoreetikot” eivät saavuttaneet lainkaan menestystä valiokuntain neuvotteluissa ja täysistunnoissa käydyissä väittelyissä. Korjaamalla ja täydentämällä „Kominternin taktiikka” selostuksen teesejä he toivoivat kuitenkin katsantokantajensa pääsevän voitolle. Sellaisia korjauksia tekivät saksalainen, itävaltalainen ja italialainen edustajisto. Toveri Terraccini puolusti niitä korjauksia. Niiden hyväksymisen puolesta tehtiin kiihkeästi agitaatiota. Mikä päätös sitten tulee hyväksytyksi? Äärimmäisen jännittänyt ilmapiiri vallitsi Kremlin tilavassa ja korkeassa salissa, jossa kommunistisen kansantalon

kirkkaanpunainen väri lieventää kullanvälkkeisen keisarinhovin kylmää ja jäyhän arvokasta sävyä. Sadat edustajat ja sankka kuuntelijajoukko seurasi istuntojen kulkua hyvin ankarassa hermojännityksessä.

Lenin ottaa puheenvuoron. Hänen puheensa on mestarillinen näyte hänen vakuuttamistaidostaan. Ei ole pienintäkään merkkiä retorisesta kaunistelusta. Hänen puheensa vaikutusvoimana on ainoastaan hänen selvä ajatuksensa, todistelun armoton logiikka ja johdonmukaisesti noudatettu linja. Hän viskeele lauseitaan kuin hiomattomia kivenjätkäleitä ja muodostaa niistä viimeistellyn kokonaisuuden. Lenin ei tahdo sokaista eikä viehättää, hän tahtoo ainoastaan vakuuttaa. Hän saa vakuuttuneeksi ja siten viehättää. Ei sointuvilla kauniilla sanoilla, jotka huumaavat, vaan kuultavan kirkkaalla ajatuksella, joka itsepetoksetta käsittää yhteiskunnallisten ilmiöiden maailman niiden todellisessa muodossa ja paljastaa säälimättömän totuudellisesti „sen mitä on”.

Vuoroin viheltävinä piiskan iskuina, vuoroin musertavina miekanlyönteinä Leninin mielipiteet putoilevat niiden niskaan, jotka tavallaan urheilevat „teorian jähdillä” ja jotka eivät ymmärrä, mikä nimenomaan turvaa meille voiton.

— Vasta silloin, kun pystymme taistelun kulussa vetämään puolellemme enemmistön työtätekeviä joukkoja, ei ainoastaan työläisenemmistöä, vaan myös enemmistön riistettyjä ja sorrettuja, vasta silloin me todella voitamme.

Jokainen vaistosi, että nyt käytiin ratkaisevaa taistelua. Kun puristin ihastuksen vallassa hänen kättään, en malttanut olla sanomatta hänelle:

„Kuulkaahan, toveri Lenin, meillä jonkin kokouksen puheenjohtaja jossakin pahaisessa maaseutukaupungissa pelkäisi puhua niin suorasukaisesti, niin yksinkertaisesti kuin te. Hän pelkäisi osoittavansa „vaillinaista sivistystä”. Mielestäni teidän puhetaitonne on verrattavissa ainoastaan Tolstoin suureen taiteeseen. Teillä on samanlainen voimakas ehjä viimeistely linja, sama vääjäämätön totuuden tunto. Kauneus on siinä. Kenties se on slaavilaisen luonteen erikoinen tuntomerkki?”

— En tiedä sitä,— vastasi Lenin.— Tiedän ainoastaan sen, että kun olen esiintynyt „puhujan ominaisuudessa”, olen aina ajatellut työläisiä ja talonpoikia kuulijakuntanani. Olen tahtonut heidän ymmärtävän minua. Puhuipa kommunisti missä hyvänsä, hänen on ajateltava joukkoja, hänen on puhuttava heille. On muuten hyvä, ettei kukaan kuullut teidän hypoteesianne kansallisesta psykologiasta. Voitaisiin sanoa, että katsokaas vain, ukko antautuu kohteliaisuuksien pauloihin. Meidän tulee olla varovaisia, ettei suinkaan synny epäilystä, että me molemmat vanhat olemme salaliitossa „vasemmistolaisia” vastaan. „Vasemmistolaiset” kun eivät näes harrasta lainkaan juonitteluja ja salaliittoja.

Äänekkäästi nauraen Lenin kiiruhti palaamaan salista työnsä ääreen, mikä oli odottamassa.

Lähtöpäivänäni Lenin tuli hyvästelemään minua ja evästämään „hyvillä neuvoilla”, joita hänen mielestään „tarvitsin”.

— Ette ole tietenkään täysin tyytyväinen kongressin lopputulokseen,— hän sanoi.— Ette salaa sitä, että mielestänne kongressi menetteli epäloogillisesti siinä, että erotti sittenkin Paul Levin puolueesta, vaikka oli ottanut hänen kanssaan yhtäläisen linjan periaatteellisesti ja taktillisesti. Siitä piti seurata rangaus. En tarkoita tällöin yksinomaan Levin virheitä, joista olen puhunut aikaisemmin. Tarkoitin pääasiallisesti sitä, miten kovasti hän vaikeutti joukkojen valtaamistaktiikan toimeenpanoa. Hänen pitää samoin tunnustaa virheensä ja ottaa niistä itselleen oppia, sillä hän ottaa pian taas poliittisten kykyjensä ansiosta puolueen johdon vastuulleen.

Vastasin siihen: „Uskon, että on olemassa ainoastaan yksi tie, jolla Levi voisi alistua Kominternin kuriin kieltäytymättä katsomuksistaan. Hänen tulee luopua Reichstagin edustajan jäsenkirjastaan ja lopettaa aikakauslehtensä julkaiseminen sellaiseen numeroon, jossa hän antaisi täysin objektiivisen arvion III Maailmankongressimme työstä historian korkealta vartiopaikalta. Se ei tietenkään kiellä kriittistä suhtautumista siihen työhön, vaan päinvastoin yhtä lailla hänen kuuluu tehdä julkilausuma, että vaikka hän pitää häntä vastaan tähdättyä edustajakokouksen päätöslauselmaa vääränä ja epäjohdonmukaisena, niin hän alistuu siihen asian etujen nimessä. Poliitikkona ja ihmisenä Paul Levi ei menettäisi mitään ottaessaan sellaisen askeleen, jossa ilmenisi hänen miehuullisuutensa ja itsehillintänsä, vaan ainoastaan voittaisi. Vastoin vihamiestensä ilkeitä epäilyjä hän pystyisi todistamaan, että kommunismi on hänelle kaikkein kalleinta”.

— Ehdotuksenne on erinomainen, todella erinomainen,— virkkoi Lenin.— Mutta hyväksyykö sen puolueesta erotettu Levi? Joka tapauksessa toivon, että Levin arvioinnissa olisi pohjimmaisena perustana teidän kiihkeä optimisminne eikä monien muiden pessimismi. Lupaan teille vielä kerran, että esitän puolueelle avoimen kirjeen Levin ottamisesta puolueeseen takaisin, ellei hän itse vain tee mahdottomaksi sellaista askelta. Mutta palatkaamme pääasiaan: teitä pitäisi tyydyttää III kongressin kaikki päätökset kokonaisuudessaan. Niillä on varsin tärkeä historiallinen merkitys ja Kominternin kehityksessä ne ovat todella „käännekohta”. Niihin päättyy sen ensimmäinen kehitysvaihe vallankumouksellinen joukkopuolue päämääränä. Sen tähden kongressin piti tehdä perusteellinen loppu niistä vasemmistolaisten harhakuvitelmistä, että maailman vallankumous edistyy lakkaamatta rajua alkuvauhtiaan, että me olemme toisen vallankumouksellaan harjalla ja että yksinomaan puolueen tahdosta ja sen aktiivisuudesta riippuu

lippumme voiton turvaamismahdollisuus. Tietenkin paperilla ja kongressi-istuntosalissa on helppo „tehdä” vallankumous ilmatomassa tilassa, joka on tykkänään vailla objektiivisia ehtoja, ja julistaa se pelkästään „puolueen maineikkaaksi teoksi” — ilman joukkojen osanottoa. Mutta loppukädessä se ei ole edes vallankumouksellinen, vaan jokin suoranaisesti pikkuporvarillinen katsantokanta. Ne „vasemmistolaisyhmykset” ovat saaneet saksalaisten „maaliskuun esiintymisessä” sekä „hyökkäysteoriassa” konkreettisen ja hyvin selvän ilmaisunsa. Kävi niin, että niiden hävittämiseksi teitä kuritettiin, joudutte maksamaan ne omalla nahallanne. Tilitystä tehtiin kansainvälisessä mitassa.

— Nyt teidän tulee yrittää noudattaa Saksassa ainoana lujana puolueena meidän hyväksymäämme taktiikkaa. Niin sanottu „rauhan sopimus”, joka on solmittu teidän kesken ja jonka olemme jotenkuten saaneet kokoon, ei voi olla sellaisenaan lujana pohjana sille. Siitä tulee itsepetosta, ellei teitä innoita vasemmalta sekä oikealta vilpiton ja rehellinen pyrkimys toimia yhtenäisenä puolueena selvän ja määrätyn poliittisen linjan pohjalla. Teidän tulee kaikesta haluttomuudestanne ja tuntemastanne vastenmielisyydestä huolimatta ehdottomasti kuulua puolueen Keskuskomiteaan. Ettekä saa sieltä enää karata, vaikka itsensä tuntuksikin, että teillä on siihen oikeus tai olette jopa velvollinen sen tekemään. Teillä ei ole mitään muuta oikeutta kuin oikeus palvella raskaana aikana puoluetta ja proletariaattia. Velvollisuutenne on nyt saada puolue säilymään. Panen teidät henkilökohtaisesti vastaamaan siitä, ettei puolueessa tapahtuisi minkäänlaista hajaannusta. Aivan äärimmäisessä tapauksessa voidaan sallia hyvin pienen ryhmän eroaminen. Teidän tulee olla vaativainen nuoria tovereita kohtaan, joilla ei ole vielä syvällistä teoreettista valmennusta eikä paljon käytännöllistä työkokemusta, ja samalla teidän tulee suhtautua heihin hyvin kärsivällisesti.

Keskeytin silloin Leninin „opetussaarnan” hämmästyneenä: „Onko teillä sitten epäilyksiä siinä suhteessa?” Opettajani nauroi sanoen: „Ei, mutta minulla on kokemusta”. Sitten hän jatkoi:

— On erittäin tärkeää, että kokoatte lippumme ympärille entisiä tovereita, joilla on jo ansioita työväenliikkeessä. Tarkoitin sellaisia tovereita kuin Adolf Hofmann, Fritz Geyer, Dauming, Fries ynnä muita. Ja heihin nähden teidän pitää osoittaa kärsivällisyyttä, ei saa julistaa heti, että „kommunismiin puhtaus” on vaarassa, jos sattuu jolloinkin, että he eivät pysty muotoilemaan kommunistista ajatustaan selvästi ja täsmällisesti. Näillä tovereilla on hyvin varma aikomus tulla hyväiksi kommunisteiksi, ja teidän pitää auttaa heitä tulemaan sellaisiksi. On täysin ymmärrettävää, että ette saa tehdä mitään myönnytyksiä reformistisille teoriajätteille. Reformismia ei saa salakuljettua meille jonkin väärän lipun varjolla. Mutta teidän tulee panna sellaiset toverit

vastaaviin oloihin, että he voisivat puhua ja toimia ainoastaan kuin kommunistit. Siitä huolimatta joudutte kenties, jopa varmasti kestäämään milloin mitään pettymyksiä. Jos joudutte menettämään yhden toverin, joka „suistuu raiteilta”, niin pystytte varmalla ja viisaalla toiminnalla säilyttämään kaksi, kolme tai kymmenen toveria, jotka ovat tulleet yhtäikaa hänen kanssaan joukkoonne ja joista on tullut oikeita kommunisteja. Sellaiset toverit kuin Adolf Hofmann, Dauming jne. tuovat puolueeseen mukanaan kokemusta ja tiettyä asiantuntemusta. He ovat ennen kaikkea yhdistäviä eläviä niveliä puolueen ja laajojen työläisjoukkojen välillä, joiden luottamusta he nauttivat. Kaikki riippuu joukoista. Emme saa pelotella heitä „vasemmalta tulevilla tyhmyyksillä” emmekä „oikealta tulevilla kauhuilla”. Valtaamme puolellemme joukkoja, jos ryhdymme niin suuressa kuin pienessä toimeen kuten vuorenlujat kommunistit. Joudutte nyt Saksassa läpäisemään tutkinnon joukkojen valtaustaktiikassa. Älkää tuotako meille pettymyksiä, älköönkään ensimmäisenä askelena siinä suunnassa olko puolueen hajaantuminen. Pitää aina ajatella joukkoja, Klara, ja silloin suoritate vallankumouksen kuten me sen suoritimme: joukkojen kanssa ja joukkojen kautta.

* * *

Tämän jäähyväiskeskustelun jälkeen kävin Moskovassa kahdesti, ja oloikaani synkensi kuin musta varjo se, että en voinut puhua Leninin kanssa enkä tavata häntä. Vaikea tauti oli kaatanut hänet, niin voimakkaan ja niin lujaluontoisen. Mutta vastoin kaikkia ilkeitä huhuja ja ennustuksia hänen vointinsa parani vähitellen. Kun matkustin lokakuun lopussa 1922 Kominternin IV Maailmankongressiin, niin tiesin näkeväni Leninin. Hän oli tervehtynyt siinä määrin, että hänen piti puhua aiheesta: „Viisi vuotta Venäjän vallankumousta ja maailman vallankumouksen näköalat”¹. Olisiko voinut ajatella sen parempaa juhlahajjaa Venäjän vallankumoukselle kuin että sen tervehtynyt nerokas johtaja tulee puhumaan vallankumouksesta proletarisen kärkejoukon edustajille? Heti tulopäiväni jälkeisenä päivänä tuli iloisen kiihottuneessa mielentilassa luokseni muuan toveri, joka lienee periytynyt vanhalta „järjestykseltä” uudelle:

„Toveri, teitä tahtoo tavata Vladimir Iljitš, herra Lenin, hän on pian täällä”.

Tämä ilmoitus jännitti mieleni niin, että en ensi hetkellä kiinnittänyt lainkaan huomiota koomilliseen „herra Leniniin”. Kavahdin heti paikalla pystyyn kirjoituspöydän äärestä ja ryntäsin ovelle. Vladimir Iljitš oli jo siinä, yllään harmaa

¹ Ks. V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, ss. 380—394.— Toim.

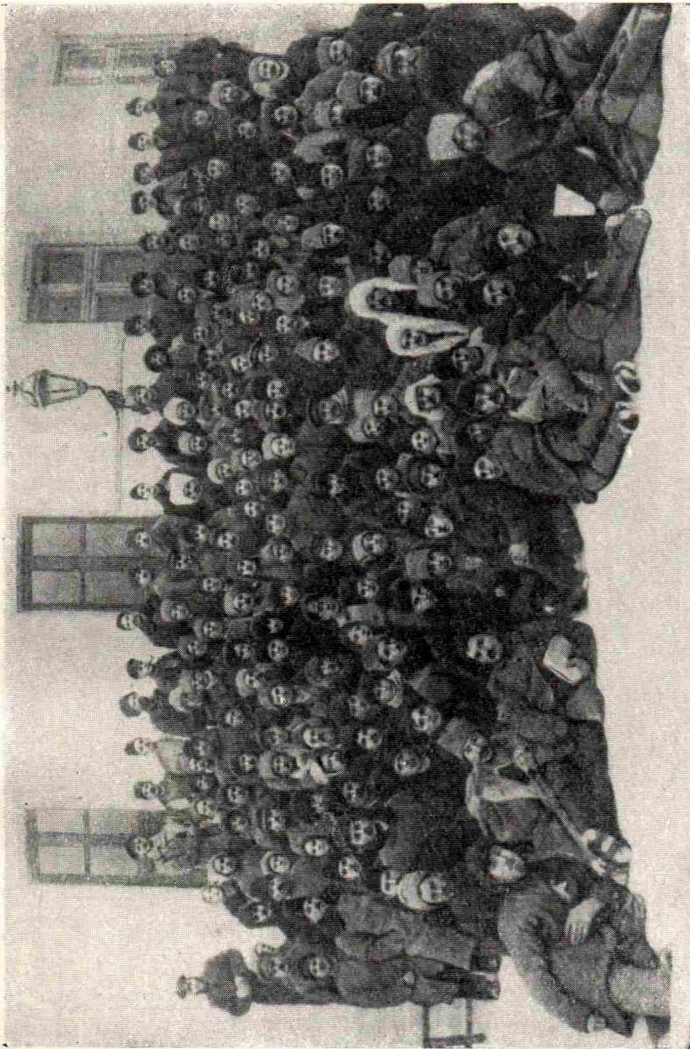
french-mallinen takki, virkeänä ja vankkana niin kuin oli ollut ennen sairauttaan. Nauroin kyynelet silmissä, onnellisena kuin lapsi. Lenin asettui mukavasti kirjoituspöydän ääreen.

— Älkää olko huolissanne,— vastasi hän kysellessäni hänen vointiaan.— Voin aivan hyvin ja olen täysin vahvistunut, olenpa tullut „järkeväksikin” ainakin herrojen tohtorien sanastoa käyttäen. Teen työtä, mutta en ylivoimaisesti, ja noudatan tiukasti lääkärien määräyksiä. Kiitän nöyrimmästi, en tahdo sairastaa enää. Se on ikävää, työtä on paljon, enkä halua, että Nadežda Konstantinovna ja Maria Iljinična joutuvat uudestaan huolehtimaan ja näkemään vaivaa sairaan hoidosta... Maailman historia on ilman minuakin astunut Venäjällä sekä muualla maailmassa eteenpäin. Puoluetoverimme ovat tehneet työtä hyvin, hyvin yksimielisesti, ja se on tärkeintä. Kaikilla heillä on ollut ylettömästi työtä ja olen oikein iloinen, että voin hiukan ottaa siitä osalleni.

Sen jälkeen toveri Lenin kysyi minulta hyvin sydämellisesti poikiani niin kuin aina tavatessamme ja lopulla vaati minua selostamaan Saksassa ja Saksan puolueessa vallitsevaa tilannetta. Tein lyhyen ilmoituksen pitäen koko ajan mielessä, etten saanut häntä väsyttää. Hänen toivomuksessaan vaistosin ajatuksen, joka sitoi puheemme Kominternin III kongressin aikana käytyyn keskusteluun. Hän teki pilaa minun silloisesta „alentuvaisen ymmärtäväisestä psykologiastani” Levin jutussa.

— Vähemmän psykologiaa, enemmän politiikkaa,— sanoi Lenin.— Levin asiasta käydyssä väittelyssä olette muuten näyttäneet, että tekin pystytte siihen. Hän ansaitsi täydelleen ankaran arvostelunne. Levi itse likvidoi itsensä nopeammin ja perusteellisemmin kuin sen olisi voinut tehdä hänen pahin vihollisensa. Meille hänestä ei ole nyt lainkaan vaaraa. Meille hän on nyt sosialidemokraattisen puolueen yksi numero — eikä sen enempää. Eikä hän voi meille tullakaan miksikään muuksi, vaikka joutuiskin näyttämään siellä jotain osaa. Se muuten ei olekaan vaikeaa, koska se puolue hajautuu. Mutta Rosan ja Karlin lähimmälle asetoverille ja ystävälle se on häpeällisin loppu mitä saattaa kuvitella. Niin, häpeällisin. Senpä tähden ei olisi voinut lainkaan olettaa, että hänen poistumisensa ja petturuutensa voisi järkyttää vakavasti Kommunistista puoluetta tai vahingoittaa sitä. Pienissä piireissä on tapahtunut pientä järkytystä ja erillisiä henkilöitä on pudonnut pois. Puolue on terve, se on terve perustaltaan. Se on oikealla tiellä tullakseen joukkopuolueeksi, joka johtaa vallankumouksellista joukkoa, Saksan proletariaatin puolueeksi... Entä kuinka on teidän oppositionne laita? — kysyi Lenin oltuaan hetken vaiti.— Onko se lopultakin oppinut johtamaan politiikkaa ja nimenomaan kommunistista politiikkaa?

Selostin asiaintilaa ja päätökseksi ilmoitin, että „Berliinin oppositio” aikoo asettaa IV Kansainvälisen kongressin tehtä-

V. I. Lenin II Yleisenäisen vuorityöläisten
kokouksen edustajain seurassa.
Valokuva, 1921

V. I. Lenin ensimmäisen neuvostolaisen sähköauran kokeilutilaisuudessa Moskovan Karjanhoitoteknillisen korkeakoulun opetus- ja kokeilutaloudessa (Butyrin maatila).

Valokuva, lokakuun 22 pñä 1921.

väksi tarkastaa edellisen kongressin kannanoton ja kumota sen. „Takaisin II kongressiin!” — on sen tunnuksena.

Leniniä huvitti tämä „verraton yksinkertaisuus”, kuten hän sitä sanalleen nimitti.

— „Vasemmistolaiset” toverit pitävät Kominternia eräänlaisena uskollisena Penelopena! — huudahti hän nauraen hyväntuulisesti.— Mutta eihän meidän Internationalemme kudo päiväs-aikaan purkaakseen kankaansa yöllä. Se ei voi sallia itselleen sellaista ylellisyyttä, että ottaa askelen eteenpäin ja heti sen jälkeen askelen taakse. Eikö tovereilla sitten ole silmiä nähdäkseen, mitä pelii heidän edessään aiotaan pitää? Mitä on muuttunut maailman tilanteessa, että joukkojen valtaaminen on lakannut olemasta meidän erikoistehtävämme? Sellaiset „vasemmistolaiset” ovat kuin Bourbonnit: he eivät oppineet mitään eivätkä unohtaneet mitään. Sikäli kuin on tiedossani, „vasemmistolaisen” kritiikissä piilee paitsi niiden virheiden kritiikkiä, joita tapahtui yhtenäisen rintaman taktiikkaa noudatettaessa, halu passittaa hiiteen koko yhtenäisen rintaman taktiikka. Kominternin tulevan edustajakokouksen ei pidä kumota, vaan vahvistaa, tähdentää ja tähdentää kovasti III kongressin päätöstä Kominternin toiminnan perustana. Ne päätökset ovat askel eteenpäin II kongressin työhön verrattuna. Meidän tulee rakentaa niiden pohjalla edelleen, muuten emme kehity joukkojen puolueeksi, proletariaatin johtavaksi vallankumoukselliseksi luokkapuolueeksi. Pyrimmekö valtaamaan vallan, pyrimmekö työläisten diktatuuriin, vallankumoukseen — kyllä vai ei? Jos kyllä, niin ei tänään ole sen paremmin kuin eilenkään muuta tietä kuin se, jonka III kongressi viitoitti.

Sitten Lenin ilmaisi tyytyväisyytensä siitä, että Neuvostovenäjällä elvytetään taloutta oikealla tavalla joskin vielä hitaasti. Hän luetteli tosiasioita ja mainitsi kuvaavia lukuja.

— Mutta puhun siitä selostuksessani,— keskeytti hän kertomuksensa langan.— Nyt on jo kulunut se aikamäärä, jonka lääkäriyrannit sallivat ystävien tapaamiseen. Nähkääs nyt, miten olen tottelevainen. Mutta minun pitää sittenkin kertoa teille jotain sellaista, mikä ilahduttaa teitä erikoisesti. Ajatelkaahan, sain äskettäin kirjeen pienestä syrjäkylästä (olen valitettavasti unohtanut vaikean nimen.— *K. Z.*). Lähes sata lastenkodin lasta kirjoittaa minulle: „Rakas Lenin vaari, tahdomme kertoa sinulle, että meistä on tullut oikein kilttejä. Opiskelemme ahkerasti. Osaamme jo kirjoittaa ja lukea hyvin, teemme paljon muutakin hyvää. Peseydymme joka aamu hyvin ja pesemme kätemme syönnin edellä. Tahdomme, että opettajallamme on hyvä mieli, hän ei pidä meistä, kun olemme likaisia” jne. Nähkääs, rakas Klara, meillä on edistystä kaikilla aloilla, vakavaa edistystä. Opettelemme kulttuuria, peseydymme, vieläpä peseydymme joka

päivä. Katsokaa, meillä osallistuvat maaseudun lapsetkin Neuvosto-Venäjän uudestiluomiseen. Ja pitäisikö meidän näissä oloissa pelätä, ettei voitto ole meidän puolellamme? — Ja siinä kohdassa Lenin purskahti nauramaan, nauramaan entistä hyväntuulista nauruaan, jossa oli niin leppoisa ja voitonvarma sointi.

Muutamaa päivää myöhemmin kuuntelin hämmästyksen vallassa Leninin selostusta Venäjän vallankumouksesta, referaattia, jonka toipunut esittäjä uhkui raudanlujaa elämänhalua ja tahtoi ryhtyä yhteiskunnallisen elämän luovaan rakennustyöhön. Ja se oli kuitenkin sellaisen toipilaan puhetta, jota kuolema jo tavoitteli luisevilla kourillaan säälimättä. Mutta tämän viimeisen historiallisen tapauksen rinnalla ja samanarvoisena sydämessäni soi lakkaamatta se, miten päättyi viimeisellä kerralla keskusteluni Leninin kanssa. En ota huomioon mielipiteiden vaihtoa, sattumalta tavatessa. Se kerta liittyy hänen kanssaan käymääni ensimmäiseen „ei-poliittiseen” keskusteluun muodostaen kokonaisuuden. Kummassakin on koko Lenin, sama Lenin. Lenin, joka osasi nähdä suurta pienessä, osasi löytää pienen ja suuren välisen sisäisen yhteyden ja arvioida sen. Lenin, joka käsitti Marxin opin hengessä kansanvalistuksen ja vallankumouksen väliset kiinteät siteet. Lenin, jolle kansanvalistus merkitsi vallankumousta ja vallankumous kansanvalistusta. Lenin, joka rakasti palavasti ja epäitsekäästi luovaa työtätekevää joukkoa ja varsinkin lapsia — näiden joukkojen tulevaisuutta, kommunismin tulevaisuutta. Lenin, jonka sydän oli yhtä avara kuin hänen ajatuksensa ja hänen tahtonsa ja josta tuli sen tähden proletariaatin verraton suuri johtaja. Voimakkaasta ja rohkeasta Leninistä tuli voittaja, sillä koko hänen olemuksensa perustuntona oli rakkaus uutta luovia joukkoja kohtaan, luottamus heihin, usko sen asian yleveyteen ja kauneuteen, jolle hän oli uhrannut elämänsä, usko sen riemuvoittoon. Senpä tähden hän kykenikin tekemään historiallisen „ihmeen” — Lenin siirsi vuoria.

KLARA ZETKIN

MUISTIKIRJAN SIVUJA ¹

Toveri Lenin keskusteli kanssani monesti naisasiasta. Hän piti naisten liikettä ilmeisesti hyvin merkityksellisenä, joukkoliikkeen sellaisena oleellisena perusosana, josta voi tiettyissä oloissa tulla sen ratkaiseva osa. On itsestään selvää, että hän piti naisen täydellistä yhteiskunnallista tasa-arvoisuutta kommunistin kiistattomana perusaatteena.

Ensimmäisen kerran kävimme siitä aiheesta pitkää keskustelua syksyllä 1920 Leninin isossa työhuoneessa Kremlissä. Lenin istui paperien ja kirjojen peittämän kirjoituspöytänsä ääressä, joka osoitti uurastusta ja työntekoa, vaikka siinä ei ollut „nerokasta epäjärjestystä”.

— Meidän on ehdottomasti saatava syntymään voimakas kansainvälinen naisten liike selvällä määrätyllä teoreettisella pohjalla,— sanoi hän tervehdittyään, keskustelumme aluksi.— Ilman marxilaista teoriaa ei voi olla hyvää käytäntöä, se on selvä. Meillä, kommunisteilla, pitää välttämättä tässäkin kysymyksessä olla mitä ylevin periaatteellinen puhtaus. Meidän pitää vetää selvä raja kaikista muista puolueista. Valitettavasti II Kansainväliseltä kongressiltamme jäi naisasia käsittelemättä. Se esitti asian, mutta ei ehtinyt ottaa määrättyä asennetta. Asia juuttui valiokuntaan. Sen piti valmistaa päätöslauselma, teesit, ottaa varma linja. Mutta sen työssä on ollut edistystä vähän. Teidän pitää auttaa sitä.

Olin toisilta jo kuullut sen mitä Lenin ilmoitti minulle nyt, ja olin lausunut ihmettelyni siitä. Olin intoa täynnä kaikesta, mitä venäläiset naiset olivat tehneet vallankumouksen aikana, ja kaikesta siitä, mitä he tekevät nytkin sen puolustamiseksi ja edelleenkehittämiseksi. Mitä tulee naistovereiden asemaan ja toimintaan bolševikkipuolueessa, niin minusta tuntui, että täällä

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1925.— *Toim.*

puolue on suorastaan esikuvallinen. Yksinomaan se antaa kansainväliselle kommunistiselle naisliikkeelle arvokkaita, koulutettuja ja koeteltuja voimia ollen samaan aikaan myös suurena historiallisena esimerkkinä.

— Se on totta, se on oikein hyvä asia,— virkkoi Lenin hienoinen hymy huulilla.— Proletaarinaiset Pietarissa, täällä Moskovassa ja muissa niistä kaukana sijaitsevilla kaupungeissa ja teollisuuskeskuksissa käyttäytyivät vallankumouksen aikana suuremmoisesti. Emme olisi voittaneet ilman heitä. Tai tuskin olisimme voittaneet. Se on minun mielipiteeni. Miten suurta urhoollisuutta he osoittivatkaan, miten urhoollisia he ovatkaan nyt! Kuvitelkaapa mitä kärsimyksiä ja puutteita he saavat kestää. Ja he kestävät, kestävät sen tähden, että he tahtovat puolustaa Neuvostoja, sen tähden, että tahtovat vapautta ja kommunismia. Niin, meidän työläisnaisemme ovat erinomaisia, he ovat luokkataistelijoita. He ansaitsevat ihailua ja rakkautta. Yleensä on sanottava suoraan, että jopa „kadettinaisetkin” Pietarissa olivat taistelussa meitä vastaan urhoollisempia kuin upseerikoululaiset.

— Se on totta. Puolueessamme on luotettavia, älykkäitä ja uupumattoman toimeliaita naiskommunisteja. He voisivat olla vastuullisilla paikoilla Neuvostoissa, toimeenpaneissa komiteoissa, kansankomissariaateissa ja muissa laitoksissa. Monet heistä tekevät yötä päivää työtä puolueessa, proletaari- ja talonpoikaisjoukkojen keskuudessa tai Punaisessa Armeijassa. Se on meille hyvin arvokasta. Ja se on tärkeää koko maailman naisille, sillä se todistaa naisten kykyjä ja sitä suurta arvoa, mikä naisten työllä on yhteiskunnassa. Ensimmäinen proletaarinen diktatuuri raivaa todella tietä naisten täydelliselle yhteiskunnalliselle tasa-arvoisuudelle. Se juurii pois enemmän ennakkoluuloja kuin naisten tasa-arvoisuudesta julkaistut kirjepinkat. Kaikesta huolimatta meillä ei ole vielä sittenkään kansainvälistä kommunistista naisliikettä, mutta meidän tulee saada se synty-mään. Meidän pitää viivyttelämättä käydä toimeen. Ilman sitä liikettä Internationalemme ja sen puolueiden työ ei ole täydellistä eikä koskaan tule täydelliseksi. Mutta vallankumouksellista työtämme tulee suorittaa kokonaisuutena, aukkoja jättämättä. Kertokaa, miten tehdään kommunistista työtä ulkomailla.

Ryhdyin kertomaan kaikesta, mistä minulla saattoi olla tietoja Kominterniin liittyneiden puolueiden silloisesta heikosta ja epä-säännöllisestä yhteydestä huolimatta. Lenin kuunteli tarkkaavaisesti, istuen hieman etunojassa, osoittamatta vähääkään ikävystyneisyyden, kärsimättömyyden tai väsymyksen merkkejä ja seurasi hyvin kiinnostuneena toisarvoisiakin yksityisyyksiä. En tiedä ketään, joka olisi osannut kuunnella paremmin kuin hän, panna kaiken nopeammin järjestykseen ja kyennyt saamaan yhteyden kaiken kesken. Se näkyi niistä lyhyistä, aina hyvin

täsmällisistä kysymyksistä, joita hän teki kesken kertomustani, ja siitä, kuinka hän myöhemmin palasi johonkin keskustelun yksityiskohtaan. Lenin teki myös lyhyitä muistiinpanoja.

Ymmärrettävästi puhuin hyvin yksityiskohtaisesti Saksassa vallitsevasta asiailasta. Kerroin hänelle, että Rosa¹ piti aikanaan hyvin tärkeänä mahdollisimman laajain naisjoukkojen vetämistä mukaan vallankumoukselliseen taisteluun. Kun perustettiin Kommunistinen puolue, Rosa vaati naisliikettä palvelevan sanomalehden julkaisemista. Kun Leo Jogihes neuvotteli kansani puolueityön suunnitelmasta tavatessamme viimeistä kertaa — puolueityön vuorokautta ennen sitä kuin hänet murhattiin, ja antoi minulle monenlaisia tehtäviä, niin siinä luvussa oli myös työläisnaisten keskuudessa suoritettavan organisaatiotyön suunnitelma. Puolue kävi siihen asiaan käsiksi heti ensimmäisessä maanalaisessa konferenssissaan. Ennen sotaa ja sota-aikana esiinnousseet koulutetut ja harjaantuneet naisagitaattorit ja -johtajat jäivät melkein poikkeuksetta kaikki kummankin suunnan sosialidemokraattisiin puolueisiin ja pitivät kuohuvia naisjoukkoja vaikutusvallassaan. Oli naisten keskuudessa jo kuitenkin muodostunut pieni ydinjoukko tarmokkaita antaumuksellisia tovereita, jotka ottivat osaa kaikkeen työhön ja puolueemme taisteluun. Puolue oli jo myös järjestänyt ohjelmallista työtä naisten keskuudessa. Se oli tietenkin vasta aivan alkua, mutta kuitenkin hyvä alku.

— Aika hyvin, aika hyvin tehty, — sanoi Lenin. — Kommunistinaisten tarmo, uhrautuvaisuus ja innostus, heidän urheutensa ja älykkyytensä maanalaisuuden tai puolittaisen maanalaisuuden aikana on hyvänä edellytyksenä työn kehittymiselle. Joukkojen valtaaminen ja esiintymisten järjestäminen on arvokasta ja tärkeää puolueen ja sen mahdin kasvulle. Mutta miten on sen kysymyksen perusteiden ymmärtämisen ja tovereiden opettamisen laita siinä suhteessa? Sillähän on ratkaiseva merkitys joukoissa tehtävälle työlle. En jaksa nyt muistaa, kuka sanoi: „suurten tekojen suorittamiseen tarvitaan innoitusta”. Meillä ja koko maailman työtätekevillä on vielä suoritettavanaan todella suuria tekoja. Niinpä mikä on teidän tovereidenne, Saksan proletaarinaisten innoittajana? Miten on heidän proletaarisen luokkatietoisuutensa laita? Ovatko heidän harrastuksensa ja aktiivisuutensa suuntautuneet aikamme poliittisiin vaatimuksiin? Mihin heidän ajatuksensa ovat keskittyneet?

— Olen kuullut venäläisiltä sekä saksalaisilta tovereilta kummallisia asioita. Minun pitää se kertoa. Minulle sanottiin, että eräs lahjakas naiskommunisti julkaisee Hamburgissa sanomalehteä prostituoiduille naisille ja haluaa järjestää heidät vallankumoukselliseen taisteluun. Kommunistina Rosa

¹ Rosa Luxemburg.— *Toim.*

toimi inhimillisistä tunteista, kun hän puolusti eräässä kirjoituksessaan prostituoitua naista tämän joutuessa vankilaan jostakin poliisilaitoksen sääntöjen rikkomisesta, jotka koskivat hänen surullista ammattiaan. Nuo porvarillisen yhteiskunnan kahdenkertaiset uhrit ansaitsevat sääliä. He ovat ensiksikin kirotun yksityisomistusjärjestelmän ja lisäksi vielä kirotun ulkokultaisen siveellisyyden uhreja. Se on selvä asia! Ainoastaan raaka ja lyhytnäköinen ihminen voi sen unohtaa. Mutta sen ymmärtäminen on toista, ja kokonaan toista on — kuinka sen sanoisikaan — prostituoitujen järjestäminen erikoiseksi vallankumoukselliseksi taisteluosastoksi ja ammatillisen äänenkannattajan julkaiseminen heitä varten. Eikö sitten Saksassa ole enää naispuolisia teollisuusyöläisiä, jotka kaipaavat järjestäytymistä, jotka tarvitsevat sanomalehteä ja jotka pitäisi ehdottomasti saada taisteluunne mukaan? Tämä kysymys koskee jo kipeää sivupoikkeamaa. Minusta se muistuttaa kovasti sitä muotikirjallisuutta, joka teki jokaisesta prostituoidusta madonnan sulokuvan. Sielläkin oli tosin alkujuuri terve: yhteiskunnallinen myötätunto, kunnioitetun porvariston valesiveellisyyden herättämä suuttumus. Mutta terve alkujuuri joutui porvarillisen syövytyksen alaiseksi ja kuihtui tyystin. Yleensä prostituutio meilläkin täällä tuottaa vielä paljon vaikeita tehtäviä. Tehtävänä on palauttaa prostituoitu tuotannolliseen työhön, hakea hänelle paikka yhteiskunnan taloudessa. Mutta taloutemme nykytilassa ja vallitsevissa monimutkaisissa oloissa sitä on vaikea ja hankala toteuttaa. Siinä teille sellainen osa naisasiaa, mikä on edessämme kaikessa laajuudessaan ja vaatii ratkaisua proletariaatin vallattua valtiiovallan. Saamme Neuvosto-Venäjällä nähdä siitä vielä paljon vaivaa. Mutta palatkaamme teidän yksityistapaukseenne Saksassa. Puolueen ei pidä missään tapauksessa suhtautua tynestä jäsentensä sellaisiin sekaannuttaviin ryhtymyksiin. Se saa aikaan sekasotkua ja rikkoo voimia hajalle. Entä mitä olette itse tehnyt sen estämiseksi?

Ennen kuin ehdin vastata, Lenin jatkoi:

— Teidän pahojen tekojenne luettelo ei ole vielä lopussa, Klara. Minulle on kerrottu, että työläisnaisille pidettävissä luku- ja keskusteluilloissa selvitetään enimmäkseen sukupuoli- ja avioliittoasioita. Se on kuulemma poliittisen opetuksen ja valistustyön tärkein huomionkohde. En ollut uskoa korviani, kun kuulin sen. Ensimmäinen proletaarien diktatuurin valtio taistelee koko maailman vastavallankumouksellisia vastaan. Tilanne itsessään Saksassa vaatii tiivistämään äärimmilleen kaikki vallankumoukselliset proletaarivoimat yhä kovemmin hyökkäävän vastavallankumouksen torjumiseksi. Mutta aktiiviset naiskommunistit selvittelevät sillä aikaa sukupuolikysymyksiä ja nykyajan, vanhan ajan ja tulevaisuuden avioliittomuotoja! He pitävät tärkeimpänä velvollisuutenaan valistaa työläisnaista sillä alalla. Kaikkein

parhaiten leviää kuulemma erään wieniläisen naiskommunistin sukupuoliasioista kirjoittamaa kirjasta. Hölynpölyä koko se kirja! Työläiset ovat jo aikaa sitten lukeneet Bebeliltä sen, mitä siinä on oikeaa. Eivätkä suinkaan ikävän puisevan kaavan muodossa kuten kirjasessa, vaan mukaansatempaavan agitaation muodossa, jossa syytetään monella tavalla porvarillista yhteiskuntaa. Kirjainen on saavinaan siinä mainitusta Freudin hypoteesista „tieteellisen” asun, mutta se on kaikki alkeellista tuherrusta. Freudin teoria on nykyään myös tavallaan muotioikku. Tunnen epäluottamusta artikkeleissa, selostuksissa, kirjasissa yms. esitettyjä sukupuoliteorioita kohtaan — lyhyesti sanoen, sitä erikoislajin kirjallisuutta kohtaan, joka on parhaassa kukkeudessaan porvarillisen yhteiskunnan tunkiopohjalla. Minussa eivät herätä luottamusta ne, jotka pohtivat yhtä herkeämättä ja sinnikkäästi sukupuoliasioita kuin intialainen fakiiri tuijottaa napaansa. Minusta tuntuu, että sukupuoliteorioiden runsaus, ne kun vielä ovat enimmäkseen hypoteeseja, jota paitsi usein mielivaltaisia hypoteeseja, johtuu henkilökohtaisista tarpeista. Nimenomaan halusta hakea porvarilliselta moraalilta puolustusta omalle epänormaalille tai ylettömälle sukupuolielämälleen ja anoa suvaitsevaisuutta itseään kohtaan. Minua iljettää sellainen porvarillisen moraalin naamioitu kunnioitus yhtä paljon kuin sukupuoliasioiden tutkiskelu mieliharrastuksena. Yritäköönpä se harrastus esittäytyä miten kapinallisena ja vallankumouksellisena hyvänsä, niin se on loppukädessä sittenkin täysin porvarillista. Sitä suosii eritoten sivistyneistö ja sen lähimmät väestökerrokset. Puolueessa luokkatietoisien taistelevan proletariaatin keskuudessa sillä ei ole sijaa.

Huomautin siinä kohdassa, että yksityisomistuksen ja porvarillisen järjestyksen vallitessa sukupuoli- ja avioliittoasiat ovat omiaan kypsyttämään monenkaltaisia tehtäviä, konflikteja ja kärsimyksiä kaikkien yhteiskuntaluokkien ja -kerrosten naisten keskuudessa. Sota on seurauksineen kärvevöittänyt tavattomasti naisten kohdalta juuri sukupuolisuhteissa ennen vallinneita konflikteja ja kärsimyksiä. Aikaisemmin naisilta salatut ongelmat ovat tulleet julki. Siihen liittyy vielä alkaneen vallankumouksen ilmapiiri. Entinen tunne- ja ajatusmaailma rutisee liitoksissaan. Entiset yhteiskunnalliset siteet heikkenevät ja katkeilevat. Ihmisten välisissä suhteissa orastaa uusien vielä muotoutumattomien ideologisten mahdollisuuksien ituja. Mielenkiinto niitä kysymyksiä kohtaan johtuu siitä, että tunnetaan tarvetta päästä tilanteesta selville ja tarvetta asennoitua uudella tavalla. Siinä tuntuu myös reaktio porvarillisen yhteiskunnan vääristelyjä ja petosta vastaan. Historian kulussa ja talousmuodosta riippuen tapahtuneet avioliiton ja perheen muodonvaihdokset kelpaavat keinoksi, jolla juuritaan työläisnaisten mielestä luulot porvarillisen

yhteiskunnan ikuisuudesta. Historiallis-kriittisesti yhteiskuntaa käsiteltäessä pitää ruveta jo porvarillisen järjestelmän kainostelemattomaan jäsentelyyn, sen perusolemuksen ja sen nostattamien seurausten paljastamiseen, ottaen lukuun myös väärän sukupuoli-moraalin tuomitseminen. Kaikki tiet vievät Roomaan. Joka kerta kun tehdään marxilainen analyysi yhteiskunnan ideologisen päällyksen tärkeästä osasta tai huomattavasta yhteiskunnallisesta ilmiöstä, sen tulee päätyä porvarillisen järjestelmän ja sen baasiksen, yksityisomistuksen analyysiin; ja jokaisen sellaisen analyysin tulee saattaa päätelmään, että „Karthago on hävitettävä”.

Lenin nyökäytti hymyillen.

— Vai niin! Puolustatte niin kuin lakimies toveritanne ja puolueettanne! Puhutte tietenkin aivan oikealta kannalta. Mutta Saksassa tehdystä virheestä se voi parhaassa tapauksessa olla vain anteeksipyyntönä eikä puolustuksena. Virhe oli ja pysyy virheenä. Voitteko vakuuttaa minulle vakavasti, että luku- ja väittelytilaisuuksissa sukupuoli- ja avioliittoasioita tarkastellaan vahvan ja elinvoimaisen historiallisen materialismin kannalta? Sehän edellyttää monipuolista syvällistä tietoa, tavattoman laajan aineiston hyvin selvää marxilaista hallitsemista. Missä teillä on nyt siihen voimia? Jos niitä todella olisi, niin ei olisi voinut tapahtua, että edellämainitun kaltaista kirjasta olisi käytetty opetusaineistona luku- ja väittelyilloissa. Sitä kirjasta suositellaan ja levitetään, sen sijaan että sitä kritikoitaisiin. Mihin loppujen lopuksi johtaa epätydyttävä, epämarxilainen asian käsittely? Siihen, ettei sukupuoli- ja avioliittoasioita katsota tärkeimmän yhteiskunnallisen kysymyksen osaksi. Päinvastoin suuri yhteiskunnallinen kysymys alkaa näyttää sukupuoli-ongelman osalta tai lisäksi. Pääasia joutuu taka-alalle toisarvoisena. Se ei ainoastaan tuota epäselvyyttä siinä asiassa, vaan myös yleensä sumentaa ajattelua, sumentaa työläisnaisten luokkatietoisuutta.

— Sen lisäksi sietää tehdä vielä muuan huomautus. Jo Salomo tietäjä sanoi, että kaikella on aikansa. Sanokaa, olkaa hyvä, onko nyt aika pitää kuukausimääriä työläisnaisten harrastuksena sitä, miten rakastetaan ja otetaan vastaan rakkautta, miten pidetään seuraa ja ollaan seurusteltaessa huomionkohteena. Ja tietenkin vielä miten se kaikki on tapahtunut ja tapahtuu entisenä ja nyky-aikana ja tulevaisuudessa sekä eri kansoilla. Ja sitä nimitetään vielä ylväästi historialliseksi materialismiksi. Nyt tulee suunnata työläisnaisten kaikki ajatukset proletariaaniseen vallankumoukseen. Se luo perustan myös sekä avioliitto-olojen että sukupuolien välisten suhteiden todelliselle uusintamiselle. Mutta nyt totisesti tulee etusijalle toisia ongelmia kuin Australian neekerien avioliittomuodot tai vanhan ajan maailman perheensisäiset avioliitot.

Historia asettaa entiseen tapaan Saksan proletaarin päiväjärjestykseen sellaiset asiat kuin Neuvostot, Versailles'in rauhan ja sen vaikutuksen naisjoukkojen elämään, työttömyyden, alenevan työpalkan, verot ja paljon muuta. Samalla sanoen pysyn kannassani, ettei se ole oikea, ei lainkaan oikea työläisnaisten poliittisen ja yhteiskunnallisen valistuksen menetelmä. Kuinka olette voinut olla vaiti? Teidän olisi pitänyt asettaa arvovaltanne sitä vastaan.

Selitin kiivaalle ystävälleni, etten ollut lyönyt laimin tilaisuutta arvostella, väittää johtavia naistovereita vastaan ja puhua julkisestikin erinäisissä paikoissa. Mutta tietäähän hän, ettei kukaan ole profeetta omalla maallaan ja sukukuntansa keskellä. Arvosteluni nostatti minuun nähden epäilystä, että „minussa on vielä vahvasti sosialidemokraattisen asennoitumisen sekä vanhaaikaisen pikkuporvarillisuuden jätteitä”. Loppukädessä arvostelu ei ollut kuitenkaan turhaa. Sukupuoli- ja avioliittoasiat eivät ole enää keskiönä kerhoissa ja väittelyilloissa.

Lenin kehitteli ajatuksensa lankaa edelleen.

— Tiedän, tiedän,— hän sanoi,— minuakin kyllin epäillään siinä suhteessa poroporvariksi. Mutta suhtaudun siihen tyyneesti. Vastikään porvarillisten katsomusten munasta kuoriutuneet kelta-nokat ovat aina hirveän viisaita. Meidän pitää mukautua siihen, mutta emme aio „parantaa” itseämme. Nuorisoliike sairastaa myös sukupuoliasioiden nykyaikaisten asettamusten tähden ja harrastaa niitä ylettömästi.

Lenin painosti ironisesti „nykyaikaisia” sanaa ja samalla aivan kuin olisi hosunut sitä pois.

— Kuten minulle on tiedotettu, sukupuolikysymykset ovat myös tutkiskelun mielialiheena teidän nuorisojärjestöissänne. Ei kuulemma tahdo riittää sen aiheen selostajia. Sellainen hulluttelu on nuorisoliikkeelle erikoisen vahingollista, erikoisen vaarallista. Se voi kiihottaa ja ärsyttää ylettömästi erinäisten henkilöiden sukupuolielämää ja aiheuttaa nuorten ihmisten terveyden ja voiman turhaa kulutusta. Teidän tulee taistella sitäkin ilmiötä vastaan. Onhan nais- ja nuorisoliikkeellä paljon kosketuskohtia. Naisten, kommunistitovereidemme, tulee tehdä kaikkialla nuorison kanssa yhteistä ohjelmallista työtä. Se korottaa ja kantaa heidät yksilöäitien maailmasta yhteiskunnalliseen äitien maailmaan. On tarpeen edistää naisten yhteiskunnallisen elämän ja toiminnan kaikenpuolista heräämistä, että he pääsisivät pikkuporvarillisen, individualistisen koti- ja perhepsykologian suppeudesta. Sanoin tämän vain muun muassa.

— Meilläkin melko suuri osa nuorisoa harrastaa sukupuoliasioiden „porvarillisen ymmärryksen ja porvarillisen moraalien reviiisiota”. Ja pitää sanoa — melko suuri osa parasta todella paljonlupaavaa nuorisoamme. Asia on niin kuin juuri mainitsitte. Sodan seurausten ja alkaneen vallankumouksen ilmapiirissä

vanhat ideologiset arvot menevät nurin ja kadottavat hillitsevän voimansa. Uudet arvot kiteytyvät valmiiksi verkalleen, taistelun tietä. Ihmisten välisiä suhteita ja naisen ja miehen välisiä suhteita koskevat katsomukset vallankumouksellistuvat, vallankumouksellistuvat myös tunteet ja ajatukset. Yksilön oikeuden ja kollektiivin oikeuden ja siis myös yksilön velvollisuuksien välillä tapahtuu uudet rajoittelut. Se on hidasta ja usein hyvin kivullista häviämisen- ja syntymisprosessia. Se kaikki koskee myös sukupuoli-suhteita, avioliittoa ja perhettä. Parhaissa ihmisissä herättää voimakasta inhoa vaikeasti purettavan porvarillisen avioliiton lahoaminen, mädännäisyys ja saasta, joka takaa vapauden aviomiehelle ja panee orjuuteen vaimon, sellainen sukupuolimoraalin ja -suhteiden iljettävä valheellisuus.

— Porvarillisen valtion avioliittoa ja perhettä määrittelevien lakien paino voimistaa pahaa ja kärkeväittää ristiriitoja. Se on „pyhän yksityisomistuksen” aikaansaamaa sortoa. Se pyhittää myytävyyden, alhaisuuden ja saastan. „Kunnollisen” porvari-yhteiskunnan valheellisuus on kaiken kukkurana. Ihmiset nousevat vallitsevaa iljettävyttä ja kataluutta vastaan. Ja tänä aikakautena, jolloin mahtavat valtiot kukistuvat, kun entiset valtasuhteet rikkoutuvat, ja kokonainen yhteiskunnallinen maailma alkaa tuhoutua, sellaisena aikakautena yksityisen ihmisen tunne-elämä muuttaa nopeasti muotoaan. Kiihottava vaihtelunhalu nautinnoissa saa helposti hillittömän voiman. Avioliiton ja sukupuoliyhteyden muodot porvarillisessa mielessä eivät anna enää tyydytystä. Avioliiton ja sukupuolisuhteiden alalla lähenee vallankumous, joka on proletarisen vallankumouksen kanssa sopusoinnussa. Ymmärrettävästi sen esille nostama tavattoman sekava asiavyhytti kiinnostaa syvästi sekä naisia että myös nuorisoa. Kummatkin kärsivät erikoisen voimakkaasti nykyisin sukupuolisuhteissa vallitsevasta sekasorrosta. Nuoriso kapinoi sitä vastaan iälleen ominaisella kiivaudella. Se on ymmärrettävää. Ei mikään voisi olla sen valheellisempää kuin ruveta saarnaamaan nuorisolle munkkiasketismia ja likaisen porvarillisen moraalin pyhyttä. Tuskin on kuitenkaan hyvä, että sukupuolikysymykset, jotka nousevat voimakkaasti esiin luonnollisista syistä, tulevat keskeisiksi nuorison henkisessä elämässä. Seuraukset voivat olla suorastaan kohtalokkaita. Kysykääpä sitä tov. Lilinalta. Hänellä on varmaankin kokemusta eri kasvatuslaitoksissa suorittamansa laajan työn pohjalla, ja te tiedätte, että hän on tosi kommunisti, vailla ennakkoluuloja.

— Nuorison muuttunut suhde sukupuolielämän kysymyksiin on tietenkin „periaatteellista” ja tavallaan nojaa teoriaan. Monet sanovat asennetaan „vallankumoukselliseksi” ja „kommunistiseksi”. He uskovat vilpittömästi asian olevan niin. Minuun, vanhaan mieheen, se ei vaikuta. Vaikka en ole vähääkään synkkä-

mielinen askeetti, tuntuu minusta melko usein sittenkin nuorison — ja usein myös aikuisten — niin sanottu „uusi sukupuolielämä” puhtaasti porvarilliselta, se tuntuu kunnan porvarillisen pöytäsalin muunnokselta. Sillä ei ole mitään yhteistä vapaan rakkauden kanssa, niin kuin me, kommunistit, sen ymmärrämme. Tietysti tiedätte kuuluisan teorian siitä, että kommunistisessa yhteiskunnassa käy sukupuolihaluja ja rakkauden tarpeen tyydyttäminen muka yhtä yksinkertaisesti ja huomaamatta kuin vesilasillisen juominen. Siitä „vesilasiteoria” nuorisomme on tullut vimmaan, suorastaan vimmaan. Siitä teoriasta on tullut monien nuorukaisten ja neitosten karvas kohtalo. Sen kannattajat väittävät teorian olevan marxilaisen. Kiitos vain sellaisesta „marxismista”, joka johtaa kaikki yhteiskunnan ideologisessa päällysrakenteessa esiintyvät ilmiöt ja muutokset välittömästi, suoraviivaisesti ja kokonaan yksinomaan taloudellisesta perustasta. Asia ei ole lainkaan niin yksinkertainen. Muuan Friedrich Engels on jo kauan sitten havainnut tämän historiallista materialismia koskevan tosiasian.

— Mielestäni kuuluisa „vesilasiteoria” ei ole lainkaan marxilainen, vaan se on kaiken lisäksi yhteiskunnanvastainen. Sukupuolielämässä ei ilmene ainoastaan se, mitä on luonnolta saatu, vaan myös se, mitä kulttuuri on tuonut mukanaan, olkoon se sitten ylevää tai alhaista. Engels mainitsee „Perheen alkuperässä”, kuinka tärkeää on sukupuolirakkauden kehittyminen ja hienostuminen. Sukupuolisuhteet eivät ole yksinomaan yhteiskunnallisen talouselämän ja ruumiillisen tarpeen välillä tapahtuvan pelin ilmennystä. Ei olisi marxismia, vaan rationalismia pyrkiä selittämään sukupuolisuhteiden muuttumisen johtuvan suoraan taloudellisesta baasiksesta erottamalla ne sellaisenaan koko ideologiaan kuuluvasta yhteydestä. Tietenkin jano vaatii tyydytystä. Mutta ei suinkaan normaali ihminen käy normaalioloissa kadulle liikaan pitkäkseen juodakseen lätäköstä? Tai edes juomalasista, jonka reunaa ovat koskettaneet kymmenet huulet? Ja tärkeintä on yhteiskunnallinen puoli. Veden juominen on todella yksilön asia. Mutta rakkauteen osallistuu kaksi, ja syntyy kolmas, uusi elämä. Siinä piilee yhteiskunnallinen mielenkiinto, syntyy velvoittava suhde kollektiiviin nähden.

— Kommunista ei tunne vähääkään mieltymystä „vesilasiteoriaan”, vaikkapa sitä koristaisi „vapautetun rakkauden” nimilappu. Sitä paitsi se ei ole edes uusikaan eikä kommunistinen. Muistanette, että sitä oppia julistettiin kaunokirjallisuudessa suunnilleen viime vuosisadan puolivälissä „sydämen emansipaationa”. Porvarillisessa käytännössä se on muuttunut ruumiin emansipaatioksi. Entiseen aikaan julistaminen tapahtui lahjakkaammin kuin nykyään; en pysty arvostelemaan, miten on käytännöllisen puolen laita.

— En suinkaan tahdo saarnata arvostelullani asketismia. Sellainen ei ole tullut mieleenikään. Ei asketismia, vaan elämäniloa ja vireyttä kommunismin tulee tuoda mukanaan, ja niiden herättämisessä on osansa myös rakkauselämän kyllyydellä. Nykyisin tavataan usein sukupuolielämän liiallisuutta, mutta se ei mielestäni tuo mukanaan elämäniloa eikä vireyttä, vaan päinvastoin heikentää niitä. Vallankumouksen aikoina sellainen on pahaksi, kerrassaan pahaksi.

— Erikoisesti kaippaa elämäniloa ja vireyttä nuoriso. Tervettä urheilua — voimistelua, uintia, retkeilyä, kaikenlaista liikuntakasvatusta, monipuolisia henkisiä harrastuksia, opiskelua, selitystyötä, tutkistelua ja mahdollisuuden mukaan sitä kaikkea yhdessä! Se kaikki antaa nuorisolle enemmän kuin ainaiset puheet ja väittelyt sukupuoliasioista ja niin sanotusta „elämän kuluttamisesta”. Terve sielu terveessä ruumiissa! Ei munkki eikä Don Juan, mutta ei myöskään saksalainen poroporvari keskiväli-
muotona. Tehän tunnette nuoren toverin XYZ. Kaunis ja hyvin lahjakas nuorukainen! Pelkään, ettei hänestä sittenkään tule mitään kunnollista. Kuin villiintyneenä hän vaihtelee yhtenäis-
rakkaustarinoitaan. Sellainen on haitallista poliittiselle taistelulle sekä vallankumoukselle. En takaa myöskään, ovatko luotettavia ja kestäviä taistelussa sellaiset naiset, joiden henkilökoh-
tainen romaani on punoutunut politiikkaan, tai miehet, jotka juoksevat jokaisen hameen perässä ja antavat jokaisen nuoren naikkosen panna pään pyörälle. Ei, ei, se ei sopeudu yhteen vallankumouksen kanssa.

Lenin kavahti pystyyn, löi kädellään pöytään ja astui muutama askelen huoneen lattialla.

— Vallankumous vaatii joukoilta sekä yksilöltä voimien keskittämistä ja ponnistusta. Se ei siedä senkaltaisia orgiatiloja, jotka ovat ominaisia D'Annunzion dekadenttikirjain henkilöille, miehille sekä naisille. Hillittömyys sukupuolielämässä on porvarillista, se on mädännäisyyden tuntomerkki. Proletariaatti on nouseva luokka. Se ei kaippaa päihtymistä, joka huumaisi sen tai kiihottaisi. Se ei tarvitse sukupuolihillittömyyden päihdytystä eikä alkoholin päihdytystä. Se ei rohkene eikä tahdo unohtaa kapitalismin iljettävyyttä, saastaa ja raakuutta. Se saa parhaan taisteluvirikkeen luokkansa asemasta, kommunistisesta ihteestä. Se tarvitsee selvyttä, selvyttä ja vielä kerran selvyttä. Toistan, sen tähden ei saa olla lainkaan heikkoutta, ei lainkaan voimien haaskausta tai hävittämistä. Itsehillintä ja itsekuri ei ole orjuutta, niitä tarvitaan myös rakkaudessa. Mutta suokaa anteeksi, Klara. Olen tehnyt pitkän syrjähyppyn keskustelumme lähtöpisteestä. Minkä tähden ette huomauttanut minulle? Levottomuus sai minut innostumaan liikaa. Mieltäni vaivaa kovasti nuorisomme tulevaisuus. Nuoriso on osa vallankumousta. Ja jos

porvarillisen yhteiskunnan vahingolliset ilmiöt pääsevät leviämään myös vallankumouksen maailmaan, kuten eräiden rikkuruohojen pitkälle levittäytyvät juuret, niin on parempi ajoissa nousta sitä vastustamaan. Sitä paitsi nämä koskettelemanasi asiat ovat myös osa naisongelmaa.

Lenin puhui hyvin vilkkaasti ja vakuuttavasti. Tunsin, että hänen jokainen sanansa oli lähtöisin syvältä sydäimestä; hänen kasvoniilmeensä varmensi sen. Toisinaan tarmokas kädenliike korosti ajatusta. Minua hämmästytti se, kuinka Lenin hyvin tärkeiden poliittisten asiain ohella kiinnitti niin paljon huomiota yksityisiin ilmiöihin ja analysoi niitä. Eikä yksinomaan Neuvostovenäjän, vaan vieläpä myös kapitalistivaltioiden ilmiöihin. Erinomaisena marxilaisena hän käsitti ja selitti yksityisen, ilmenipä se missä muodossa tahansa, sen yhteydessä suureen ja kokonaiseen ja arvioi sen merkityksen tälle kokonaisuudelle. Hänen tahtonsa ja elämäntarkoituksensa oli suuntautunut varauksetta ja vääjäämättä kuin voittamaton luonnonvoima yhteen kohteeseen — vallankumouksen nopeistamiseen joukkojen asiana. Hän arvioi kaiken sen vaikutuksen mukaan, mikä sillä saattoi olla vallankumouksen valvutuneisiin taistelujoukkoihin, niin kansallisiin kuin kansainvälisiin, sillä hän näki aina selvästi edessään yhtenäisen, jakamattoman proletaarisen maailmanvallankumouksen ja otti tällöin kaikin puolin lukuun eräiden maiden historialliset erikoisuudet ja niiden kehitysvaiheiden erilaisuuden.

„Mikä vahinko, toveri Lenin, etteivät sanojanne kuulleet sadat ja tuhannet ihmiset. Tiedättehän, ettei teidän tarvitse minua käännöstyötä. Mutta kuinka olisikaan tärkeää, että mielipiteenne kuulisivat sekä ystävät että viholliset!” huudahdin minä.

Lenin hymähti leppoisasti.

— Kenties pidän jolloinkin puheen tai kirjoitan koskettelemistani kysymyksistä. Myöhemmin, en nyt. Nyt pitää keskittää kaikki aika ja kaikki voimat muuhun. On tärkeämpiä ja painavampia huolia. Taistelu Neuvostovallan säilyttämisestä ja lujittamisesta ei ole vielä läheskään päättynyt. Meidän pitää yrittää parhaimmalla mahdollisella tavalla sulattaa Puolan kanssa käydyn sodan lopputulos. Etelässä pysyttelee vielä Wrangel. Olen tosin aivan varma, että selviämme hänestä. Se panee Englannin ja Ranskan imperialistit sekä heidän pienet vasallinsa vähän miettimään. Mutta sitten on vielä tehtävämme vaikein osa — kunnostaminen. Sen toimeenpanon aikana tulee olemaan merkityksensä myös sellaisilla asioilla kuin sukupuoli-suhteet, avioliitto- ja perhekysymykset. Ja teidän tulee toistaiseksi taistella siellä, missä milloin on tarpeen. Ette saa sallia, että niitä asioita selitetään vastoin marxilaisuutta ja luodaan perustaa desorganisoiville poikkeamille ja vääristelyille. Niinpä pääsin vihdoin käsiksi teidän työhönne.

Lenin katsahti kelloon.

— On kulunut jo puolet aikaa, mikä on käytettävissäni,— hän sanoi.— Olen rupatellut liikaa. Teidän tulee kirjoittaa johtavat teesit naisten keskuudessa tehtävästä kommunistisesta työstä. Tiedän periaatteellisuutenne ja käytännöllisen kokemuksenne. Sen tähden keskustelemme siitä työstä vain lyhyesti. Niinpä ryhtykää työhön. Miten ymmärrätte ne teesit?

Kerroin hänelle suppeasti mitä ajattelin niistä. Lenin nyökkäytti muutaman kerran hyväksyvästi eikä keskeyttänyt puhettani. Kun olin sanonut sanottavani, katsoin häneen kysyvästi.

— Oikein,— hän sanoi,— puhukaa siitä työstä vielä Zinovievin kanssa. Olisi myös hyvä, jos tekisitte siitä selostuksen vastuunalaisten puolueyöntekijänaisten kokouksessa ja ottaisitte asian yhteisesti käsiteltäväksi. Vahinko, suuri vahinko, ettei tov. Inessa¹ ole täällä. Hän on sairas ja on matkustanut Kaukasiaan. Kirjoittakaa teesit käsittelyn jälkeen. Komissio tarkastaa ne ja Toimeenpaneva Komitea tekee lopullisen päätöksen. Lausun mielipiteeni vain muutamista pääpykälistä, joista hyväksyn täydellisesti kantanne. Ne tuntuvat minusta tärkeiltä myös jokapäiväiselle agitaatio- ja propagandatyöllemme, koska tahdomme tehdä valmistustyötä menestyksellisille esiintymisille ja voitokkaille taisteluille.

— Teesien tulee tähdentää erikoisesti sitä, että naisten todellinen vapautuminen on mahdollista ainoastaan kommunismin kautta. Pitää tehdä perusteellinen selvyys, mikä rikkomaton yhteys vallitsee naisen aseman — ihmisenä sekä yhteiskunnan jäsenenä — ja tuotannonvälineiden yksityisomistuksen välillä. Sillä keinoin erottaudumme varmoin rajoin „naisten emansipaatiota” ajavasta porvarillisesta liikkeestä. Se laskee myös perustan sille, että naisasiaa tutkitaan yhteiskunnallisen asian, työväenliikkeen osana, ja niin muodoin se voidaan liittää lujasti proletaariseen luokkataisteluun ja vallankumoukseen. Naisten kommunistisen liikkeen tulee olla joukkoliikettä, tulee olla osana yhteistä joukkoliikettä, eikä ainoastaan proletaarien, vaan kaikkien riistettyjen ja sorrettujen, kaikkien kapitalismin uhrien liikettä. Siinä on naisliikkeen merkitys proletariaatin luokkataistelulle ja proletariaatin historialliselle luovalle tehtävälle, kommunistisen yhteiskunnan luomiselle. Meillä on syytä olla ylpeitä siitä, että vallankumouksellisten naisten parhaimmisto kuuluu meidän puolueemme, Kominterniin. Mutta sillä ei ole vielä ratkaisevaa merkitystä. Meidän tulee saada miljoonia työtätekeviä naisia kaupungeissa sekä maaseudulla mukaan taisteluamme ja eritoten yhteiskunnan kommunistiseen uudestijärjestelyyn. Ilman naisia ei voi olla oikeaa joukkoliikettä.

¹ Inessa Armand.— *Toim.*

— Ideologisesta käsityskannastamme juontuvat myös järjestötyön menetelmät. Ei mitään erillisiä kommunistinaisten järjestöjä! Naiskommunisti on yhtäläinen puolueen jäsen kuin mieskommunistikin, hänellä on samat velvollisuudet ja oikeudet. Siinä ei voi olla eriäviä mielipiteitä. Emme saa kuitenkaan sulkea silmiä tosiasioilta. Puolueella pitää olla elimensä — työläisryhmiä, valiokuntia, komiteoita, osastoja, tai nimitettäköönpä niitä miten hyvänsä, joiden erikoistehtävänä on herättää laajoja naisjoukkoja, yhdistää heitä puolueeseen ja pysyttää heidät puolueen vaikutuspiirissä. Sitä varten on tietenkin välttämättä tehtävä täysin mitoin järjestelmällistä työtä näiden naisjoukkojen keskuudessa. Passiivisuuden tilasta nostamiamme naisia meidän tulee kouluttaa, värvätä ja aseistaa Kommunistisen puolueen johtamaan proletaariseen luokkataisteluun. En tarkoita tällöin yksinomaan proletaarinaisia — tehdastyöläisiä tai kotilietensä ääressä hääriäviä. Muistissani ovat myös talonpoikaisnaiset, pikkuporvariston eri kerrosten naiset. Hekin ovat kaikki kapitalismin uhreja, ja sodan aikana heistä on tullut sitä vielä enemmän kuin koskaan muulloin. Tosiasiat ovat näkyvissä, näiden naisjoukkojen apoliittinen, epäyhteiskunnallinen ja takapajuinen ajattelutapa, heidän toimintapiirinsä suppeus ja koko heidän elämäntapansa. Olisi mieletöntä, kerrassaan mieletöntä jättää se huomiomme ulkopuolelle. Tarvitsemme omia elimiä tehdäksemme työtä heidän keskuudessaan, tarvitaan erikoisia agitaatiomenetelmiä sekä järjestömuotoja. Se ei ole „naisen oikeuksien” porvarillista puolustusta, se on käytännöllistä vallankumouksellista määrätietoisuutta.

Sanoin Leninille, että hänen mielipiteensä ovat minulle arvokas tuki. Monet toverit, varsin hyvät toverit, vastustivat todella ankarasti sitä, että puolue perustaisi erikoisia elimiä suunnitelmallisen työn suorittamiseksi laajojen naisjoukkojen keskuudessa. He sanoivat sitä palaamiseksi sosialidemokraattisiin perinteisiin, surullisenkuuluisaan „naisen emansipaatioon”. He todistelivat, että kommunististen puolueiden tulee toimia työtätekevien joukkojen keskuudessa tekemättä jaoituksia, koska ne tunnustavat periaatteessa täydellisesti naisten tasa-arvoisuuden. Naisiin tulee suhtautua aivan samalla tavalla kuin miehiin. Kaikki yritykset ottaa huomioon Leninin merkillepanemat seikat agitaatioissa ja järjestötyössä leimattiin vastakkaisten katsomusten kannattajien taholta opportunistiksi, petturuudeksi ja luopumiseksi periaatteesta.

— Tuo ei ole uutta eikä lainkaan todistuskelpoista, — sanoi Lenin siihen. — Älkää antako johtaa itseänne harhaan. Minkä tähden meillä ei ole missään, ei Neuvosto-Venäjälläkään puolueessa samaa määrää naisia kuin miehiä? Minkä tähden ammatillisesti järjestyneitä työläisnaisia on niin vähän? Nämä

tosiseikat ajatteluttavat. Siinä, että kielletään erikoiselimien välttämättömyys laajojen naisjoukkojen keskuudessa suoritettavassa työssämme, ilmenee Kommunistiseen työväenpuolueeseen¹ kuuluvien „kalliiden ystäviemme” hyvin periaatteellinen ja varsin radikaalinen kanta. Heidän mielestään pitää olla ainoastaan yksi järjestömuoto: työväen liitto. Tiedän sen. Vetoaminen periaatteisiin pääsee pinnalle monissa vallankumouksellisissa, mutta sekavissa mielissä „jos sattuu milloin käsitteissä vajausta”, ts. milloin järki kieltäytyy käsittämästä päivänselviä tosiasioita, joihin pitää kiinnittää huomiota. Miten sellaiset „periaatteen puhtauden” varjelijat selviytyvät niistä kiertämättömistä teoista, joihin historia meidät pakottaa vallankumouksellisissa poliitikassamme? Kaikki ne jaarittelut hajoavat tomuksi armottoman välttämättömyyden edessä; emme voi toteuttaa proletaarista diktatuuria ilman miljoonia naisia, ilman heitä emme pysty suorittamaan kommunistista rakennustyötä. Meidän tulee löytää heidän luokseen tie, meidän on paljon tutkittava ja paljon kokeiltava sen löytääksemme.

— Sen tähden teemme täysin oikein, kun esitämme vaatimuksia naisten eduksi. Se ei ole minimi-ohjelma eikä uudistusohjelma sosialidemokraattisessa hengessä, II Internationalen hengessä. Se ei merkitse, että me tunnustamme uskovamme porvariston ja sen valtion ikuisuuteen tai edes pitkäikäisyyteen. Se ei ole myöskään yritystä tyyntyttää naisjoukkoja reformeilla ja käännyttää pois vallankumouksellisen taistelun tieltä. Ei mitään yhteistä reformistisen petkutuksen kanssa! Vaatimuksemme ovat vain käytännöllisesti lähtöisin siitä tosiasiallisesta huutavasta puutteesta ja häpeällisestä alennustilasta, minkä heikko ja porvarillisessa järjestelmässä oikeudeton nainen joutuu kestämään. Todistamme sillä, että olemme selvillä niistä puutteista, tajuamme myös naisen sorronalaisuuden, olemme tietoisia miehen etuoikeutetusta asemasta ja vihaamme, niin, vihaamme ja tahdomme hävittää kaiken sen, mikä painaa ja vaivaa työläisnaista, työläisen vaimoa, talonpoikaisnaista, pieneläjän vaimoa ja jopa monessa suhteessa myös vakavaraisen luokan naista. Porvarilliselta yhteiskunnalta naisille vaatimamme oikeudet ja yhteiskunnalliset toimenpiteet ovat todisteena, että ymmärrämme naisen aseman ja harrastukset ja otamme ne huomioon proletarisen diktatuurin vallitessa. Emme tietenkään turttavien huoltotoimenpiteiden avulla. Ei, emme tietenkään, vaan kuin vallankumoukselliset, jotka kehottavat naisia kuten tasa-arvoisia, vertaisiaan käymään käsiksi talouden ja ideologisen päällysrakenteen uusintamiseen.

¹ *Saksan Kommunistinen työväenpuolue* — anarko-syndikalistinen pikku-porvarillinen ryhmä; muodostui 1919 Saksan Kommunistisesta puolueesta eronneista „vasemmistolaisaineksista”. — *Toim.*

Vakuutin Leninille, että olin hänen kanssaan samaa mieltä, mutta sanoin, että se kanta kohtaa epäilemättä vastustusta. Epävarmat ja arat älyniekat torjuvat sen „vaarallisena opportunistina”. Ei sopinut liioin kieltää, että meidänkin nykyiset vaatimukset naisille voidaan ymmärtää ja tulkita väärin.

— Mitä vielä! — huudahti Lenin hieman tuikeasti.— Se vaara uhkaa kaikkia puheitamme ja tekojamme. Jos sen pelosta olemme ryhtymättä hyödyllisiin ja välttämättömiin tekoihin, niin meistä voi ilman muuta tulla intialaisia pylväspyhimyksiä. Ei liikahdustakaan, ei pienintäkään liikahdusta tai muuten lennämme kuperkeikkaa periaatteidemme korkean pylvään nokasta! Tässä tapauksessa ei ole kysymys ainoastaan siitä, mitä vaadimme, vaan myös siitä, miten sen teemme. Lienenkin korostanut sitä riittävän selvästi. On selvää, että emme saa propagandassamme hypistellä ja liikutella naisasiavaatimustemme nappuloita kuin rukousnauhaa. Ei, tosioloista riippuen meidän tulee taistella milloin minkin vaatimusten puolesta ja taistellessa tietenkin pitää huomion kohteena proletariaatin yhteiset edut.

— Jokainen yhteenotto saattaa meidät tietenkin ristiriitaan kunnioitetun porvarillisen ryhmän kanssa ja sen yhtä kunnioitetujen reformismia kannattavien lakeijain kanssa. Se pakottaa jälkimmäiset joko taistelemaan puolellamme ja johdollamme — mitä he eivät tahdo — tai näyttämään oikean karvansa. Niin muodoin taistelu nostaa meidät selvästi esiin ja näyttää kommunistiset kasvomme. Se virittää meitä kohtaan luottamusta laajoissa naisjoukoissa, jotka tuntevat olevansa miesten herruuden, työnantajan vallan ja koko porvarillisen yhteiskunnan riiston, orjuuden ja painostuksen alaisia. Kaikkien pettämät ja hylkäämät työtätekevät naiset alkavat ymmärtää, että heidän tulee taistella meidän puolellamme. Kaivataanko meidän kesken erikoista vakuuttelua, että naisten oikeuksista taisteltaessa pidetään ehdottomasti samalla silmällä perustavoitetta, vallan valtaamista ja proletariaatin diktatuurin pystyttämistä? Nykyhetkellä se on ja pysyy meidän a:na ja o:na. Se on selvää, aivan selvää. Mutta hyvin laaja työtätekevä naisväki ei tunne rajua halua tulla mukaamme taisteluun valtiovallasta, jos toivotamme aina yhtä ja samaa vaatimusta, vaikka toivottaisimme Jerikon pasuunoilla. Ei, ei! Meidän on saatava naisjoukot tajuamaan sekini, että kehotuksellamme on poliittinen yhteys työtätekevien naisten hädänalaisuuteen, tarpeisiin ja toiveisiin. Heidän pitää tietää, että proletaarinen diktatuuri merkitsee täydellistä oikeuksien tasarvoisuutta miehen rinnalla niin lainsanassa kuin myös elävässä elämässä, perheessä, valtiossa ja yhteiskunnassa sekä samalla vielä porvariston vallan kukistamista.

„Neuvosto-Venäjä todistaa sen, se on meille erinomaisena esimerkkinä!” huudahdin minä.

Lenin jatkoi:

— Neuvosto-Venäjä nostaa naisten asemaa koskevat vaatimuksemme esiin uudessa valossa. Proletariaatin diktatuurin aikana ne eivät ole enää proletariaatin ja porvariston välisen taistelun kohteena, vaan tiilinä kommunistisen yhteiskunnan rakennuksella. Se näyttää naisille toiselle puolelle rajaa, mikä käänteentekevä merkitys on sillä, että proletariaatti ottaa vallan käsiinsä. Pitää tehdä tarkkaa selitystä, mikä ero on heidän asemallaan täällä ja siellä, että saisitte naisjoukot mukaanne proletariaatin vallankumoukselliseen luokkataisteluun. Heidän mobiilisoitinsa, jonka suoritus vaatii periaatteiden selvää ymmärrystä lujalla organisaatiopohjalla, merkitsee Kommunistisen puolueen elämää ja voittoa. Mutta älkäämme narratko itseämme. Kansallisissa jaostoissamme ei ymmärretä tätä asiaa vieläkään oikein. Ne suhtautuvat passiivisesti ja odottavasti työtätekevien naisten joukkoliikkeen luomiseen kommunistisen puolueen johdolla suoritettavana tehtävänä. He eivät ymmärrä, että sellaisen joukkoliikkeen kehittäminen ja sen johtaminen on koko puolue toiminnan tärkein osa, jopa puolet yhteistä puoluettyötä. Jos he sattumalta milloin tunnustavat voimakkaan, selvän päämäärän omaavan kommunistisen naisliikkeen välttämättömäksi ja arvokkaaksi, on se platonista tunnustusta puheessa, mutta ei alituista puoluetuntoista huolenpitoa ja velvollisuutta.

— Agitaatio- ja propagandatoiminta naisjoukkojen keskuudessa, näiden herääminen ja vallankumouksellistaminen on heidän mielestään jotain toisarvoista, sellaista, mikä koskee vain kommunistinaisia. Kommunistinaisia moititaan siitä, ettei asia edisty nopeammin ja tarmokkaammin. Se on väärin, alkujuurta myöten väärin. Oikeaa separatismia ja naisten tasa-arvoisuutta à la rebours, kuten ranskalaiset sanovat, ts. naisten tasa-arvoisuutta nurinpäin. Mihin pohjautuu kansallisten jaostojemme väärä asenne? (En puhu Neuvosto-Venäjistä.) Loppukädessä se ei ole muuta kuin naisen ja naistyön aliarvioimista. Nimenomaan aliarvioimista. Valitettavasti voidaan vielä monia tovereitamme tarkoittaa sanoilla „hangatkaa kommunistia, niin löydätte porvarin”. Pitää tietenkin hangata tuntoherkkää kohtaa — hänen ajattelutapaansa suhtautumisessa naiseen. Voiko olla sen havainnollisempaa todistusta kuin se, että miehet katsovat rauhallisesti, kun naiset kuluvat vähäpätöisessä työssä, yksitoikkiosessa, rasittavassa, ajan ja voimat nielevässä työssä, kotitalouden hoidossa; katsovat, kuinka naisten näköpiiri siinä supistuu, järki himmenee, sydämenlyönti veltostuu ja tahto heikkenee? En puhu tietenkään porvarisnaisista, jotka sälyttävät kaikki kotiaskaret, lastenhoidonkin palkkapalvelijain huoleksi. Tarkoitin naisten valtaosaa, siinä luvussa myös työläisten vaimoja, vaikka nämä viettäisivät kaikki päivät tehtaassa, olisivat itse ansiotyössä.

— Hyvin harvat aviomiehet, harvat proletaaritkaan ajattelevat, kuinka paljon he voisivat huojentaa vaimonsa huolitaakkaa tai jopa kokonaan päästää hänet siitä, jos tahtoisivat auttaa „naisten työssä”. Eihän toki, sehän on „miehen oikeuden ja arvon” vastaista. Hän vaatii itselleen levon ja mukavuuden. Naisen kotielämä on jokapäiväistä uhrautumista tuhansien mitätömien pikku tehtävien suorituksessa. Aviomiehen entinen valta-oikeus on voimassa piilevässä muodossa. Hänen orjattarensa kostaa hänelle siitä objektiivisesti myös piilevässä muodossa: nainen laimentaa miehen mielenvireyttä ja taistelutarmaa takapajuisuudellaan ja sillä, ettei ymmärrä miehensä vallankumouksellisia ihanteita. Ne ovat niitä pikku toukkia, jotka huomaamatta ja hiljakseen jäytävät ja kuluttavat. Tiedän mitä työläisten elämä on — muutenkin kuin kirjoista. Naisväen keskuudessa suoritettavaan kommunistiseen työhömmä, poliittiseen työhömmä kuuluu tuntuvana annoksena miesten kasvattaminen. Meidän on puhdistettava pienimpiä juurinipukoita myöten pois vanha orjanomistajakatsanto. Sekä puolueesta että joukoista. Se on poliittinen tehtävämme yhtä lailla kuin on myös kipeästi välttämätöntä muodostaa esikunta sellaisista mies- ja naistovereista, jotka ovat saaneet perusteellisen teoreettisen sekä käytännöllisen valmennuksen suorittaakseen ja pitääkseen yllä puoluetöitä työtätekevien naisten keskuudessa.

Kysymykseeni Neuvosto-Venäjän nykyoloista Lenin vastasi:

— Proletaarisen diktatuurin hallitus — tietenkin liitossa Kommunistisen puolueen ja ammattiliittojen kanssa tekee kaikkensa sen hyväksi, että voitettaisiin miesten sekä naisten takapajuiset katsomukset ja sillä keinoin otettaisiin pois pohja vanhalta epäkommunistiselta ajattelutavalta. Kannattaako puhua-kaan, että lainsäädännössä on vahvistettu miehen ja naisen tasa-arvoisuus! Kaikilla aloilla on havaittavissa vilpittön halu toteuttaa sitä tasa-arvoisuutta. Me vedämme naisia mukaan neuvostotalouden ja hallintojen työhön, lainsäädäntöön sekä hallitustoimiin. Avaamme heille kaikkien kurssien ja oppilaitosten ovet parantaaksemme heidän ammatillista ja yhteiskunnallista valmennustaan. Perustamme yhteiskeittiöitä ja -ruokaloita, pesulaitoksia ja korjaamoja, lastenseimiä ja -tarhoja, lastenkoteja ja kaikenlaisia kasvatuslaitoksia. Sanalla sanoen, toteutamme vakavasti sitä ohjelmaa vaatimusta, että siirrämme yksityisen kotitalouden talous- ja kasvatustehtävät yhteiskunnan tehtäväksi. Sillä keinoin nainen vapautuu entisestä kotiorjuudesta ja kaikkinaisesta riippuvaisuudesta miehestään. Hän saa yhteiskunnassa täyden toimintamahdollisuuden kykyjensä ja taipumustensa mukaisesti. Lasten kehitykselle taas tarjoutuu suotuisamat olosuhteet kuin mitä heillä olisi kotona. Meillä on maailman

edistyksellisimmät lakisäädökset naisten työn suojelusta. Järjestyneiden työläisten valtuutetut toteuttavat niitä. Lisääntyy synnytyskoteja, äitien ja pienokaisten koteja, järjestämme äideille neuvontaa, rintalasten ja pienokaisten hoitokursseja, äitiyden ja lastensuojelun näyttelyjä ynnä muuta senkaltaista. Teemme hyvin vakavaa työtä varattomien ja työttömien naisten tarpeiden tyydyttämiseksi.

— Tiedämme erinomaisesti, että se kaikki on vielä vähäistä työtätekevien naisjoukkojen tarpeisiin verrattuna ja että se ei vielä läheskään merkitse heidän todellista vapauttamistaan. Ja sittenkin se on jättiläismäinen askel eteenpäin, jos verrataan siihen, mitä oli tsarinajan kapitalistisella Venäjällä. Onpa se paljon myös siihen verraten, mitä tehdään siellä, missä kapitalismissa on vielä rajaton valta. Se on hyvä alku. Suunta on otettu oikein, ja tulemme johdonmukaisesti ja kaikella tarmollamme kehittämään työtä siihen suuntaan. Te ulkomailla voitte olla siitä varmoja. Neuvostovaltion olemassaolon jokainen päivä selventää yhä paremmin sen, ettemme me pääse edistymään ilman miljoonia naisia. Kuvitelkaapa, mitä se merkitsee maassa, missä runsaasti 80% väestöstä on talonpoikia. Pientalonpoikaistalous merkitsee yksilön kotitaloutta ja naisen kiinnitystä siihen. Teidän on siinä suhteessa oleva paljon parempi ja helpompi kuin meidän, sillä ehdolla tietenkin, että proletaarijoukkonne tajuavat objektiivisen historiallisen kypsyytensä vallan valtaamiseen, vallankumoukseen. Älkäämme menettäkö toivoamme. Voimamme kasvavat vaikeuksien mukana. Elävän elämän välttämättömyys sysää meidät uusille raiteille myös naisjoukkojen vapauttamisessa. Toverillinen solidaarisuus Neuvostovaltioon liittyvänä saa aikaan suuria. Tietenkin toverillinen solidaarisuus kommunistisessa eikä porvarillisessa mielessä, kuten sitä saarnaavat reformistit, joiden vallankumouksellinen intomielisyys on menettänyt väkevyytensä kuin huokea etikka. Käsi kädessä toverillisen solidaarisuuden kanssa on edistyvä myös henkilökohtainen aloitteellisuus, joka muuttuu yhteisön toiminnaksi ja sulautuu siihen. Maaseudullakin tapahtuu proletaarien diktatuurin aikana naisen vapautuminen, kun kommunismi toteutetaan. Siinä suhteessa panem suurimman toivoni teollisuutemme ja maataloutemme sähköistämiseen. Se on suurenmoinen tehtävä! Sen toimeenpanossa on suuria, hirvittävän suuria vaikeuksia. Niiden voittamiseksi on välttämättä päästettävä valloilleen ja kasvatettava mahtavia joukkovoimia. Miljoonien naisten tulee osallistua siihen.

Viimeisten kymmenen minuutin aikana oli koputettu oven kahdesti, mutta Lenin ei keskeyttänyt puhettaan. Nyt hän avasi oven ja huudahti:

— Tulen heti!

Minuun päin kääntyen hän virkkoi vielä hymyillen:

— Tiedättekö, Klara, käytän hyväkseni sitä, että olen keskustellut naishenkilön kanssa, ja selitän myöhästymisen syyksi tietenkin yleisesti tunnetun naisten puheliaisuuden. Vaikka todellisuudessa tällä kertaa on puhunut paljon mies eikä nainen. Yleensä kyllä minun pitää antaa tunnustus, että te osaatte todella kuunnella vakavasti. Kenties juuri se onkin saanut minut puhumaan näin paljon.

Tämän leikkisän huomautuksen jälkeen Lenin auttoi takkia päälleni.

— Teidän tulee pukeutua lämpimämmin,— sanoi hän huolehtivaisesti,— Moskova ei ole Stuttgart. Tarvitsette huolenpitoa. Älkää vilustuko. Näkemiin.

Hän puristi lujasti kättäni.

* * *

Suunnilleen parin viikon päästä keskustelin seuraavan kerran naisliikkeestä Leninin kanssa. Lenin tuli luokseni. Kuten melkein aina, hän tuli käymään odottamatta, yhtäkkiä, levähdysajallaan, kesken sitä jättivoimia vaativaa työtä, jota voitokkaan vallankumouksen johtaja teki. Hän näytti hyvin väsyneeltä ja huolestuneelta. Wrangel ei ollut vielä lyöty lopullisesti ja suurten kaupunkien elintarvikehuolto tuijotti Neuvostohallitukseen kysymyksenä kuin armoton sfinksi.

Lenin kysyi, miten oli teesien laita. Kerroin hänelle, että oli pidetty ison valiokunnan istunto, johon olivat ottaneet osaa ja lausuneet mielipiteensä kaikki nykyään Moskovassa olevat huomattavat naiskommunistit. Teesit ovat valmiit ja tulevat nyt käsiteltäväksi pienessä valiokunnassa. Lenin neuvoi pyrkimään siihen, että III Maailmankongressi harkitsisi kysymyksen asiaankuuluvalla perusteellisyydellä¹. Pelkästään se tosiasia voittaa monien tovereiden ennakkoluulot. Yleensä sen järjestämiseen pitää ensi sijassa käydä käsiksi naiskommunistien ja sitä paitsi käydä käsiksi perusteellisesti.

— Ei tarvita hyvien tätien lavertelua, vaan pitää puhua lujalla varmalla äänellä kuten taistelijat,— huudahti Lenin vilkkaasti.— Kongressi ei ole salonki, jossa naisten tulee olla tenhonsa loistossa, kuten romaaneissa puhutaan. Kongressi on taisteluareena, missä me taistelemme vallankumouksellisessa toiminnassa tarvittavasta tiedosta. Todistakaa, että pystytte taisteluun. Tietenkin ensi sijassa vihollisia vastaan, mutta myös

¹ Kominternin III kongressi kuuli Klara Zetkinin selostuksen vallankumouksellisesta naisliikkeestä ja teki päätökset: 1) Naiskommunistien kansainvälisen yhteyden lujittamisesta ja Kominternin Kansainvälisen sihteeristön tehtävistä naisten keskuudessa suoritettavassa työssä sekä 2) Kommunistisen työn muodoista ja menetelmistä naisten keskuudessa.— *Toim.*

puolueen sisässä, kun on tarpeen. Kysymyshän on laajoista naisjoukoista. Venäläinen puolueemme tulee kannattamaan kaikkia ehdotuksia ja toimenpiteitä, jotka auttavat valtaamaan nuo joukot. Jos naiset eivät tule puolellemme, niin vastavallankumoukselliset voivat viedä heidät meitä vastaan. Se meidän tulee aina muistaa.

„Naisjoukoista pitää tulla meikäläisiä, vaikka heidät olisi kahlehdittu taivaaseen”, tartuin Leninin ajatukseen.— „Täällä vallankumouksen keskustassa, missä elämä kuohuu ja valtimo lyö nopeasti ja voimakkaasti, mielessäni on syntynyt suunnitelma työtätekevien naisjoukkojen suuresta kansainvälisestä esiintymisestä. Teidän laajat puolueettomien naisten konferenssit ja edustajakokoukset ovat antaneet minulle siihen erikoisen sysäyksen. Meidän on yritettävä kehittää ne kansallisista kansainvälisiksi. Epäilemätön tosiasia on, että maailmansota ja sen seuraukset ovat järkyttäneet syvästi eri yhteiskuntaluokkien ja -kerrosten hyvin laajoja naisjoukkoja. Niissä on alkanut kuohunta, ne ovat lähteneet liikkeelle. Katkerat huolet toimeentulon turvaamisesta ja olemassaolon sisällön löytämisestä asettaa heille kysymyksiä, joista enimmällä osalla on ollut vain heikko aavistus ja jotka vain hyvin harvat ovat täysin tajunneet. Porvarillinen yhteiskunta ei kykene vastaamaan niihin tyydyttävästi. Vastaamaan kykenee ainoastaan kommunismi. Meidän on saatava kapitalististen maiden laajat naisjoukot se tajuamaan ja sitä varten on kutsuttava koolle puolueeton kansainvälinen naisten kongressi”.

Lenin ei vastannut heti. Hän mietti, ja hänen katseensa näytti kääntyneen sisäänpäin, suupielissä oli tiukka piirre ja alahuuli hieman törössä.

— Niin, se meidän on tehtävä,— hän sanoi sitten.— Hyvä suunnitelma. Mutta ei hyvä eikä erinomaisinkaan suunnitelma ole minkään arvoinen, ellei sitä toteuteta hyvin. Oletteko jo ajatellut sen toteuttamista? Miten kuvittelette sen tapahtuvan?

Esittelin Leninille yksityiskohtaisesti mitä ajattelin siitä. Eri maiden naiskommunisteista on aluksi muodostettava, ollen alati kiinteässä kosketuksessa kansallisiin jaostoihimme, komitea kongressin valmistamista, toimeenpanoa ja käyttöä varten. Alkaako se komitea heti paikalla toimia virallisesti ja julkisesti, se on kysymys, jota on punnittava tarkoituksenmukaisuuden kannalta. Joka tapauksessa komitean jäsenten ensimmäisenä tehtävänä on ruveta eri maissa kosketuksiin proletaarisen poliittisen naisliikkeen ammatillisesti järjestyneiden naistyöläisten johtajien kanssa, kaiken kaltaisten ja eri suuntausten porvarillisten naisjärjestöjen kanssa ja vihdoin myös huomattujen naislääkärien, opettajattarien, kirjailijattarien yms. kanssa ja muodostaa kansallinen puolueeton valmistava valiokunta. Näiden kansallisten komiteain jäsenistä on muodostettava kansainvälinen komitea,

joka pitääkin huolen kansainvälisen kongressin koolle kutsumisesta ja määrää kongressin työjärjestyksen, paikan ja alkamisaian.

Mielestäni kongressin on käsiteltävä ensi sijassa naisen ammattityön oikeutta. Samassa on keskusteltava ja selitettävä sellaisia asioita kuin työttömyys, työpalkan tasoittaminen samantyyppisessä työssä, 8-tuntisen työpäivän ja työläisnaisten työn suojeleminen lainsäädännöllisestä voimaansaattamisesta, ammattiliittojen järjestäminen, äidin ja lasten yhteiskunnallinen suojeleminen, yhteiskunnalliset toimenpiteet kotiemännän ja äidin aseman huojentamiseksi jne. Edelleen työjärjestykseen on otettava naisen asema suku- ja avioliitto-oikeudessa sekä yleisessä valtiollisessa oikeudessa. Perusteltuani nämä ehdotukseni selitin, miten eri maissa kansallisten komiteain piti mielestäni suunnitelmallisella kokous- ja lehdistökampanjalla suorittaa kongressin perusteellinen valmistelu. Sillä kampanjalla on erikoisen tärkeä merkitys. Sen on herätettävä laajat naisjoukot, viritettävä heissä halu tutkia vakavasti käsiteltäviä kysymyksiä ja kiinnitettävä heidän huomionsa kongressiin ja samalla juuri sillä myös kommunismiin ja Kommunistisen Internationalen puolueisiin. Kampanja pitää saada käsittämään kaikkien yhteiskuntakerrosten työtätekevät naiset. Sen on oltava takeena, että kongressiin osallistuvat ja sen työhön ottavat osaa kaikkien tarkoitettujen järjestöjen edustajat sekä myös naisten avointen kokousten lähettämät edustajat. Kongressin on oltava „kansan edustajisto” kokonaan toisessa merkityksessä kuin porvarilliset parlamentit.

On itsestään selvää, että kommunistinaisten tulee olla paitsi liikkeellepanevana voimana, myös johtavana voimana siinä valmistelutyössä, jota jaostojemme tulee mahdollisimman tarmokkaasti tukea. Se kaikki koskee tietenkin myös kansainvälisen komitean toimintaa, varsinaisen kongressin töitä ja näiden mahdollisimman laajaa hyväksikäyttöä. Työjärjestyksen kaikista kysymyksistä kongressille pitää ehdottaa kommunistiset teesit ja vastaavat päätöslauselmat, jotka on tehty huolitellusti periaatteelliselta kannalta ja perusteltu kunnolla yhteiskunnallisia tosiasioita tieteellisesti käsittelemällä. Teesit pitää käsitellä etukäteen ja Kominternin Toimeenpanevan Komitean kuuluu ne hyväksyä. Kommunististen päätösten ja tunnusten tulee olla kongressin töiden ja yhteisen huomion keskiönä. Edustajakokouksen jälkeen ne pitää välttämättä agitaation ja propagandan avulla saada leviämään mahdollisimman laajoihin naisjoukkoihin, jotta kyseiset tunnukset olisivat määräävinä vastedes naisten kansainvälisissä joukkoesiintymisissä. Välttämättömänä ennakoehdtona on luonnollisesti se, että naiskommunistit esiintyisivät kaikissa komiteoissa ja varsinaisessa kongressissa lujana yhdenmielisenä kokonaisuutena, että he toimisivat samoin mielipitein, yhteisin

voimin, periaatteellisella selkeydellä ja varauksettomalla suunnitelmallisuudella. Kaikista esiintymisistä pitää sopia yhteisesti.

Lenin nyökäytti monta kertaa puheeni aikana niin kuin olisi myönnellyt ja teki lyhyitä hyväksyviä huomautuksia.

— Olette mielestäni suunnitellut asian varsin hyvin poliittiselta kannalta ja pääpiirteissään myöskin järjestelyn kannalta, — hän sanoi. — Olen aivan samaa mieltä, että sellainen kongressi voisi nykytilanteessa suorittaa merkityksellisen työn. Siinä on mahdollisuutena saada puolellemme hyvin laajat naisjoukot, varsinkin kaikenkaltaista ammattityötä tekevät naisjoukot, teollisuustyöläiset, kotiapulaiset sekä myös opettajattaret ja muut toimitsijat. Se olisi hyvä, oikein hyvä! Ajatelkaa tilannetta. Miten suurta voiman lisää merkitseekään vallankumoukselliselle proletariaatille naisjoukkojen tietoinen suuttumus suurten taloudellisten ottelujen tai myös poliittisten lakkojen aikana! Sillä ehdolla tietenkin, että pystymme ne naisjoukot valtaamaan ja pitämään puolellemme. Se merkitsisi suuria, jopa suorastaan valtavia etuja. Mutta mitä arvellette eräistä kysymyksistä? Luultavasti valtiolliset viranomaiset suhtautuvat kongressin koollekutsumiseen varsin epäsuopeasti ja yrittävät sitä häiritä. Tuskin ne sentään rohkenevat tukahduttaa sitä karkeasti. Se ei ainakaan teitä säikäytä. Mutta ettekö pelkää, että niin komiteoissa kuin varsinaisessa kongressissa porvariston ja reformismin naisedustajat voittavat teidät, naiskommunistit, määrällisesti sekä epäilemättömällä etevämmyydellään? Ja sitten oletteko ennen kaikkea todella varma naiskommunistitovereidenne marxilaisesta koulutuksesta, siitä, että heistä voi saada iskuryhmän, joka kestää kunnialla taistelun?

Siihen vastasin Leninille, että viranomaiset tuskin uhkaavat kongressia panssarinyrkillä. Kongressin pilkkaaminen ja karkea häرنäily on vain agitaatiota sen hyväksi. Ei-kommunististen ainesten lukumäärää ja etevyyttä vastaan me, kommunistit, voimme esittää historiallisen materialismin tieteellisen pätevyyden yhteiskunnallisten ongelmien käsittelyssä ja valaisemisessa ja vaatimustemme johdonmukaisuuden niiden ratkaisemiseksi. Lopuksi — eikä se ole viimeinen — meidän panoksenamme on proletarisen vallankumouksen Venäjällä saavuttama voitto ja vallankumouksen suorittama työ naisen vapauttamisessa. Eräiden tovereiden heikko ja riittämätön valmennus on korvattavissa suunnitelmallisella ennako- ja yhteistyöllä. Siinä suhteessa toivon mitä parhainta venäläisiltä naiskommunisteilta. He muodostavat varmasti falangimme rautaisen ydinjoukon. Heidän rinnallaan rohkenisin käydä tyynesti paljon vaativampaankin kuin otteluihin kongressissa. Sitä paitsi vaikka kärsisimme tappion äänestyksessä, niin pelkästään tosiasiana taistelomme nostaa kommunismin etualalle ja sillä on huomattava propagoiva merki-

tys, samalla kun se tuo meille uusia tukipisteitä tulevaa työtämme varten. Lenin purskahti nauramaan.

— Teillä on yhä entiseen tapaanne intomielinen suhde venäläisiin vallankumouksellisiin. Niin, niin, vanha rakkaus ei unohdu. Uskottavasti olette oikeassa. Sitkeän taistelun jälkeen tappiokin olisi voitoksi, se valmistaisi sitä, että tulevaisuudessa saamme puolellemme työtätekeviä naisjoukkoja. Yleensä on kysymys sellaisesta toimenpiteestä, jota kannattaa pelotta yrittää. Emme voi mitenkään joutua kokonaan häviölle. Tietysti toivon voittoa, toivon voittoa täydestä sydäimestä. Se vahvistaisi voimiamme tuntuvasti, laajentaisi ja lujittaisi taistelurintamaamme, se saisi rivimme elävöitymään, liikkumaan ja toimimaan. Sellainen on aina hyödyllistä. Sen lisäksi kongressi herättäisi porvariston ja sen reformistiystävien leirissä lisää levottomuutta, epävarmuutta, ristiriitoja ja yhteenottoja. Voidaan kuvitella, ketä istuntoon tulee yhdessä „vallankumouksen hyeenain” kanssa, jos asia sujuu hyvin heidän johdollaan: siinä on silloin Scheidemannin ja Dittmannin ja Leginin ylijohdolla kesytettyjä rehelliä naisosialidemokraatteja, paavin siunauksen saaneita tai Lutherin oppia kannattavia hurskaita kristittyjä, todellisia salaneuvosten tyttäriä ja vastaleivottuja valtioneuvoksettaria, englantilaisia ladymaisien hienoja pasifisteja ja hehku-mielisiä ranskalaisia nais-asian ajajia. Mikä porvarillisen maailman kaaos ja luhistuma kongressista heijastuukaan! Mikä kuva sen toivottomasta umpikujasta! Kongressi voimistaisi hajaannusta ja siten heikentäisi vastavallankumouksen voimia. Vihollisvoimain heikkeneminen joka tavalla merkitsee meidän voimamme kasvua. Kannatan kongressia. Puhukaa siitä Zinovjevin kanssa. Hän ymmärtää täysin asian tärkeyden. Kannatamme häntä koko tarmolla. Alkakaa siis. Toivotan teille menestystä taistelussa.

Puhuimme vielä Saksassa vallitsevasta tilanteesta, erikoisesti keskustelimme kohta pidettävästä vanhojen spartakistien¹ sekä

---

¹ *Spartakistit* — ensimmäisen maailmansodan aikana tammikuussa 1916 K. Liebknechtin, R. Luxemburgin, F. Mehringin, K. Zetkinin ja eräiden muiden johdolla perustetun Spartakus liiton jäsenet. He tekivät joukoissa vallankumouksellista propagandaa imperialistista sotaa vastaan, paljastivat saksalaisen imperialismin anastuspolitiikkaa sekä sosialidemokratian johtajien petturuuden. Mutta spartakistit, saksalaiset vasemmistolaiset eivät päässeet vapaaksi puolimensevivististä virheistä teorian ja politiikan tärkeimmissä kysymyksissä. Saksalaisten vasemmistolaisten virheitä on arvosteltu V. I. Leninin teoksissa: „Juniuksen kirjasen johdosta” (ks. Teokset, 22. osa, ss. 291—305), „Marxismien karrikatyyristä ja „imperialistisesta ekonomismista”” (ks. Teokset, 23. osa, ss. 16—64) ym. Huhtikuussa 1917 Spartakus liiton jäsenet yhtyivät Saksan keskustalaisten Riippumattomaan sosialidemokraattiseen puolueeseen säilyttäen siinä järjestöllisen itsenäisyytensä. Marras-

riippumattomien¹ vasemmistosiiven „yhdistävästä edustajakokouksesta”. Sen jälkeen Lenin poistui kiirehtien ja mennessään toisen huoneen läpi tervehti tuttavallisesti eräitä siinä työssä olleita tovereita.

Zinovjev myös hyväksyi suunnitelmani. Illoin ja toiveikkain mielin ryhdyin valmistavaan työhön. Kongressiaate murtui kuitenkin Saksan ja Bulgarian naiskommunistien asenteeseen. Ellei oteta lukuun Neuvosto-Venäjä, he johtivat tuolloin huomatuinta kommunistista naisliikettä. He epäsivät jyrkästi kongressin koollekutsumisen.

Lenin vastasi minulle, kun ilmoitin asiaintilasta:

— Ikävästi kävi, hyvin ikävästi! Ne toverit löivät laimin loistavan mahdollisuuden avata hyvin laajoille naisjoukoille uusia parempia näköaloja ja sillä keinoin saada ne mukaan proletariaatin vallankumoustaisteluun. Kuka tietää, toistuuko niin suotuisa tilaisuus piankaan. Rauta pitää takoa kuumana. Mutta tehtävä sellaisenaan säilyy. Teidän on yhä edelleen etsittävä tietä naisjoukkoihin, jotka kapitalismi on painanut hirvittävään hädänalaisuuteen. Teidän on etsittävä sitä kaikin keinoin. Siitä välttämättömästä asiasta ei saa luopua. Kapitalismia ei voiteta eikä kommunistimia rakenneta, ellei ole järjestynyttä joukkotoimintaa kommunistien johdolla. Sen tähden on myös naisjoukkojen Akheron lopulta saatava liikkeelle.

* * *

On kulunut vallankumouksellisen proletariaatin ensimmäinen vuosi ilman Leniniä. Tämä vuosi on osoittanut hänen asiansa kestävyuden ja johtajan erinomaisen nerokkuuden. Tykinlaukaukset tiedottavat suruhetken, jolloin Lenin vuosi sitten ainiaaksi sulki etäälle ja syvälle näkevät silmänsä. Näen työtätekevän kansan loputtomassa surusaattueessa murheellisia miehiä sekä naisia. He menevät Leninin lepopaikalle. Heidän surunsa on minun suruni, miljoonien suru. Uudistuessaan kivuntunne herättää muistelmat vastustamattomasti. Se palauttaa myös todelli-

---

kuun vallankumouksen jälkeen 1918 Saksassa spartakistit rikkoivat välinsä „riippumattomien” kanssa ja perustivat samana vuonna joulukuussa Saksan Kommunistisen puolueen.— *Toim.*

¹ *Saksan riippumaton sosialidemokraattinen puolue* — huhtikuussa 1917 perustettu keskustapuolue. Lokakuussa 1920 Riippumattoman sosialidemokraattisen puolueen edustajakokouksessa Hallessa tapahtui hajaannus. Tuntuva osa puoluetta yhdistyi joulukuussa 1920 Saksan Kommunistiseen puolueeseen. Oikeistoainekset muodostivat erillisen puolueen ja ottivat Riippumattoman sosialidemokraattisen puolueen entisen nimen. Vuonna 1922 „riippumattomat” liittyivät uudestaan Saksan sosialidemokraattiseen puolueeseen.— *Toim.*

suuden, jota muistaissa katoaa raskas nykyisyys. Kuulen jokaisen sanan, jonka Lenin lausuu keskustelussa. Näen hänen kasvoniilmeidensä vaihtelut. Ja minun on kirjoitettava, välttämättä on kirjoitettava... Liput, vallankumoustaistelijain veren värjäämät liput tekevät kunniaa Leninin haudan ääressä. Laskeetaan laakeriseppeleitä. Jok'ikinen on paikallaan. Saanen liittää niihin nämä vaatimattomat muistelmäsivuni.

KLARA ZETKIN

LENIN JA JOUKOT

Kun muistelen keskustelujani Leninin kanssa — sisimmäsäni hänen sanansa ovat elävinä niin kuin olisin kuullut ne tänään, — näkyy niistä kaikista suuren vallankumousjohtajan muuan kuvaava luonteenpiirre. Se on hänen syvällinen suhteensa hyvin laajoihin työtätekeviin joukkoihin, varsinkin työläisiin ja talonpoikiin.

Lenin tunsi sydämellistä vilpitöntä myötätuntoa näitä laajoja joukkoja kohtaan. Kipu sydämessä hän ajatteli heidän kurjaa asemaansa ja kaikkia niitä kärsimyksiä, mitä heillä oli jokapäiväisessä elämässään — kivulloisesta neulanpistosta koviin kurikaniskuihin. Jokainen yksityinen tapaus, josta hän sai tietää tai jonka todistajana oli ollut, kuvasti hänelle monien, lukemattomien elämänosaa. Miten liikuttunut hän olikaan kertoessaan minulle marraskuun alussa 1920 talonpojista, jotka olivat vähää aikaisemmin käyneet kyläyhteisön läheteinä hänen luonaan:

— He olivat repaleisissa vaatteissa, jalassa rievut ja viirsut. Näin kurjalla ilmalla! Jalat aivan läpimärkinä, kylmästä sinisinä. Määräsin tietenkin heille annettavaksi jalkineet armeijan varastosta. Mutta onko siitä apua? Tuhannet ja kymmenet tuhannet talonpojat ja työläiset kulkevat nyt jalat haavoilla, ei heille voida kaikille antaa jalkineita valtion kustannuksella. Miten syvästä ja hirveästä kurjuudesta meidän köyhän kansamme pitääkään nousta ja päästä! Sen vapautumisen tie on tuntuvasti hankalampi kuin teidän saksalaisen proletariaattinne tie. Mutta uskon sen sankaruuteen, se nousee.

Lenin puhui aluksi hiljaa, melkein kuiskaamalla. Viimeisen lauseen hän lausui kovaa, suupielissä tiukka ilme, varman päättäväisesti.

Suunnilleen samaan aikaan oltuani muutaman päivän Ivanovo-Voznesenskissa minun oli ilmoitettava saamistani unohuttumattomista vaikutelmista hänelle: siellä pidetystä piirikonfe-

renssista, kokouksesta täpö täydessä teatterissa ja siellä vallinneesta mielialasta sekä käynnistäni lastenkodeissa ja isossa tekstiilitehtaassa, missä työskentelee enimmäkseen naisia.

Leniniä kiinnosti erikoisesti, mitä olin nähnyt ja kokenut pikkulasten ja nuorten keskuudessa, ja hän kyseli yksityiskohtaisesti. Kerroin hänelle, kuinka työläisnaiset piirittivät minut ja kyselivät kovasti heidän saksalaisten sisariensa asemaa ja kuinka he olivat sanoneet lopuksi:

— Katso meidän paljaita naarmuisia jalkojamme. Meillä ei ole muuta kuin virus. On kylmä, mutta työssä pitää käydä. Kerro Leninille, että olemme kovasti hyvillämme, jos voimme saada talveksi kunnan jalkineet. Ja kun saisimme enemmän leipää! Mutta sano hänelle, että tulemme toimeen näinkin ja vaikka tulisi vielä muustakin puutetta.

Lenin kuunteli minua hyvin tarkkaavaisesti. Syvä ymmärtämys kuvastui hänen kasvoillaan.

— Tiedän, mitä ne raukat saavat kärsiä ja mitä kestää tukalassa tilanteessa! — huudahti hän. — On kauheaa, että Neuvostovalta ei voi auttaa heti. Uuden valtion on aluksi puolustettava olemassaolonsa, kestettävä taistelu. Se vaatii suuria uhreja. Mutta tiedän myös sen, että proletaarinaisemme kestävät. He ovat sankareita, erinomaisia sankareita. Heidän vapautumisensa ei tipahda heille kuin taivaan lahja. He ansaitsevat sen, he lunastavat sen uhreillaan ja maksavat verellään silloinkin, kun eivät seiso valkokaartilaiden kiväärien edessä.

Lenin ymmärsi syvällisesti, aidosti sen orjuutetun ihmiskunnan henkiset vaivat, joka nääntyi aikansaeläneiden yhteiskuntamuotojen ja elämäntapojen puserruksessa. Mutta niin hyvin kuin Lenin ymmärsi joukkojen tukalan aseman, ei hänen suhteensa joukkoihin suinkaan rajoittunut siihen. Eikä sen suhteen pohjana ollut kuten monilla muilla surkutteleva myötätunto, vaan se juontui lujin juurin siitä, että hän arvioi joukot historialliseksi vallankumoukselliseksi voimaksi. Riistetyt ja orjuutetut Lenin näki ja arvioi taistelijoiksi riistoa ja orjuutta vastaan, ja kaikki taistelevat hän näki ja arvioi sen uuden yhteiskuntajärjestelmän rakentajiksi, joka tekee lopun kaikesta ihmisen toista ihmistä kohtaan harjoittamasta riistosta ja orjuudesta. Sorron ja riiston vanhojen tukipylväiden kukistaminen liittyi hänellä joukkojen asiaan kiinteästi sellaisen järjestelmän luomiseen, jossa ei ole sortoa eikä riistoa ja joka myös on joukkojen asia.

Leninistä oli maailman uudeksi muuttavan proletaarisen vallankumouksen vapautusasiassa pelkkä „joukon määrä” enää riittämätöntä, kuten hän minulle kerran sanoi, hän piti välttämättömänä „laatua määrässä”. Vallankumouksellinen joukko, joka kaatoi voitokkaasti vanhaa ja jonka kuului luoda uutta, ei ollut Leninille epämääräistä massaa eikä kuohkea ainemöhkäle.

jota pieni johtajaryhmä saattoi muovata mielensä mukaan. Joukon hän arvioi lukemattomista yksilöistä muodostuvan parhaan, taistelevan ja korkealle pyrkivän ihmiskunnan tiivistymäksi. Oli herätettävä tämän ihmiskunnan tunto ja tietous, kehitettävä ja nostettava proletaarien luokkatunto järjestyneen aktiivisuuden korkeimpaan asteeseen.

Lenin ymmärsi joukon Marxin hengessä ja piti luonnollisesti hyvin merkityksellisenä sen kaikinpuolista kulttuurikehitystä. Sitä hän piti vallankumouksen suurimpana saavutuksena ja kommunismin toteuttamisen varmana takeena.

— Punainen Lokakuu on avannut lavean tien hyvin suuri-mittaiselle kulttuurivallankumoukselle, joka pannaan toimeen alkaneen taloudellisen vallankumouksen pohjalla, ja ne ovat alituisesti vuorovaikutuksessa keskenään. Kuvitelkaapa eri kansallisuutta ja rotua olevia miljoonia miehiä ja naisia, jotka ovat eri sivistysasteilla. Nyt he pyrkivät kaikki eteenpäin, uuteen elämään. Se on Neuvostovallan suurenmoinen tehtävä. Sen on vuosien ja vuosikymmenien kuluessa korvattava monien vuosisatojen kulttuurivelka. Sivistyksellisen edistyksen hyväksi toimii neuvostoelinten ja -laitosten lisäksi tiedemiesten, taiteilijain ja opettajain lukemattomia järjestöjä ja yhdistyksiä. Ammattiliittomme tuotantolaitoksissa ja osuuskuntamme maaseudulla suorittavat hyvin suurta kulttuurityötä. Puolueemme aktiivisuus tuntuu ja ulottuu kaikkialle. On tekeillä hyvin paljon, saavutuksemme ovat hyviä siihen verrattuna mitä on ollut, mutta ne tuntuvat pieniltä siihen verrattuna, mitä on edelleen tehtävä. Kulttuurivallankumouksemme on vasta alussa.

Sattumalta Lenin mainitsi Suuren teatterin erään loistavan balettiesityksen arvostelusta.

— Niin, baletti, teatteri, ooppera, uuden ja uusimman maa-laustaiteen ja kuvanveiston näyttelyt — ne kaikki ovat monille ulkomaalaisille todistuksena siitä, että emme me, bolševikit, olekaan niin hirveitä raakalaisia kuin siellä on luultu, — virkkoi hän hymyillen. — En kiellä niitä enkä muitakaan sen kaltaisia yleisen kulttuurin ilmennyksiä, en lainkaan aliarvioi niitä. Mutta sanon suoraan, että sydäntäni lämmittää paljon enemmän parin kolmen alkeiskoulun perustaminen maaseudulle kuin hienoinkaan näyttelyesine. Joukkojen yleisen kulttuuritason noustessa muodostuu se hyvä terve pohja, josta kasvaa pystyviä ehtymättömiä voimia taiteen, tieteen ja tekniikan kehittämiseen. Meillä on tavattoman voimakas halu luoda kulttuuria ja levittää sitä. Totta puhuen, meillä tehdään tällöin paljon kokeiluja ja vakavan rinnalla esiintyy paljon penikkamaista ja epäkypsää, johon kuluu voimia ja varoja. Mutta luova elämä vaatii näköjään yhteiskunnassa tuhlaavaisuutta aivan samoin kuin luonnossa. Sen jälkeen kun proletariaatti otti vallan käsiinsä, on jo kulttuurivallanku-

moukselle tärkein olemassa: joukot ovat heränneet ja pyrkivät kulttuuriin. Kasvavat uudet ihmiset, jotka uusi yhteiskuntajärjestelmä on luonut ja jotka puolestaan luovat tätä järjestelmää.

On kulunut viisi vuotta ¹ siitä, jolloin joukkojen suuri ystävä, herättäjä ja kasvattaja sulki silmänsä, joissa paloi niin syvä rakkaus ja usko pieniin ja huomaamattomiin ihmisiin. Mutta Leninin asia ei tukahtunut sammuksiin hänen kuollessaan. Se elää ja ulottaa vaikutuksensa hänen perustamansa ja johtamansa puolueen rajojen ulkopuolelle tuntemattomiin laajoihin joukkoihin, jotka Neuvostoliitossa uurastavat sosialismissa rakennustyössä, jotka kapitalistisissa maissa käyvät vapaustaistelua vallasta ja jotka siirtomaissa nousevat herroja, riistäjiään ja sortajiaan vastaan. Historiallisesta luovasta tehtävästä tulee heidän toteuttamanaan arvokas muistomerkki Leninille.

---

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1929.— *Toim.*

N. I. ALTMAN

ENSIMMÄINEN KUVANVEISTOS LENINISTÄ

Keväällä 1920-muovailin Anatoli Vasiljevitš Lunatšarskin rintakuvaa ja kävin usein hänen luonaan Kremlissä. Silloin sainkin ehdotuksen tehdä Vladimir Iljitšin kuvan hänen viisikymmenvuotispäiväkseen. Suostuin mielihyvin tuohon ehdotukseen, mutta tiesin, että Vladimir Iljitš tavallisesti kieltäytyi olemasta mallina taiteilijoille, enkä kuitenkaan olisi halunnut tehdä hänen muotokuvaansa valokuvan perusteella.

Kerroin Lunatšarskille minulle tehdystä ehdotuksesta ja pyysin häntä keskustelemaan asiasta Vladimir Iljitšin kanssa. En erikoisesti uskonut, että keskustelun tulos olisi minulle myönteinen. Miten suuri olikaan iloni, kun kahden tai kolmen päivän kuluttua Anatoli Vasiljevitš ilmoitti minulle Leninin antaneen suostumuksensa, mutta samalla hän lisäsi, ettei Leninillä ole aikaa olla „mallina”, toisin sanoen istua liikkumattomana yhdessä paikassa. Päätin muovailla Leninin muotokuvan enkä tehdä sitä maalaamalla.

Olin syvästi liikuttunut. Tulisin olemaan muutamia viikkoja Leninin parissa, seuraamaan joka päivä hänen työntekoaan! Tunsin voimieni ja tarmoni kasvavan. Nuo unohtumattomat päivät ovat painuneet ainiaaksi mieleeni ja tänään muistelen niitä elämäni parhaimpina päivinä.

Kun astuin ensi kerran Leninin työhuoneeseen, ei siellä ollut ketään. Vein sinne pöytäni, välttämättömät työvälineet ja saven. Vladimir Iljitšiä odotellessani katselin hänen työhuonettaan. Huoneen sisustus kertoi kaunopuheisesti sen omistajasta. Huone oli kalustettu vaatimattomasti. Kirjahyllyjä, seinillä karttoja. Sohvahyllyllä oli Marxin muotokuva, joka oli lahja Pietarin Työläisten ja talonpoikain edustajain Neuvostolta. Myöhemmin sinne asetettiin myös Lunatšarskin Leninille lähettämä S. Halturinin korkokuva, joka oli minun tekemäni. Keskellä huonetta oli kirjoituspöytä puhelimeineen. Kahden, Kremlin pihalle antavan

ikkunan välissä oli peili. Peili auttoi minua suuresti myöhemässä työssäni, siitä voin nähdä Leninin eri näkökulumista.

Kun näin ensi kerran Vladimir Iljitšin, hämmästytti minuakin sama mikä tavallisesti hämmästytti kaikkia — hänen tavaton välittömyytensä ja vaatimattomuutensa. Eräs työmies onkin ilmaissut Leninin häneen tekemää vaikutelmaa seuraavin sanoin: „Koruton kuin totuus”.

Niihin aikoihin Lenin kirjoitti kirjaansa „Vasemmistolaisuus” lastentautina kommunismissa”. Hän oli kokonaan antautunut työlleen, kirjoitti sitä innostuneesti ja keskittyneesti. Joskus hän oikaisi itsensä tuolin selkääntä vasten ja pohti jotain mieltämyönsä. Huoneessa oli hiiren hiljaista. Koetin olla liikoja kyselemättä. Tiesin, että Leninin työ oli erikoisen tärkeää. Käsikirjoituksessaan samoin kuin puheissaan, Gorkin sanojen mukaan, hän tarjosi jokaisen sanan aivan kuin kämmenellä, paljastaen ihmeteltävän helposti sanan tarkan merkityksen.

Ollessani toista päivää Iljitšin työhuoneessa hän katsahti minuun päin silmiään siristäen ja teki huomautuksen. Hänestä tuntui, ettei nenä ollut tehty aivan oikein. Rintakuva oli vasta alkuvaiheessaan, kasvojen piirteet olivat tuskin tuntuissa. Kun selitin sen Vladimir Iljitšille, hämmästytti hän ja sanoi:

— Mutta Lunatšarski sanoi, että työ kestää vain pari kolme päivää, puolituntia kerralla.

Muutaman päivän kuluttua hän muisti taas Anatoli Vasiljevitšin sanat. Sanoin Leninille, etten ollut milloinkaan luvannut Lunatšarskille tehdä muotokuvaa kahdella kolmella kerralla. Silloin Lenin myhähti ja sanoi hyväntahtoisen leikkisästi:

— Se on tietysti Anatoli Vasiljevitšin „metsästysjuttuja”.

Leninin kuvan muovaaminen ei ollut helppoa. Vladimir Iljitš ei istunut mallina, hän oli syventynyt työhönsä. Tavallisesti hän istui pöydän ääressä pää kumarassa, ja minä näin ainoastaan hänen päänsä yläosan. Siksi minun oli käytettävä kaikkia mahdollisia tilaisuuksia nähdäkseni Leninin eri puolilta. Päätin tehdä luonnoksia silloin, kun hän keskusteli ihmisten kanssa. Niin syntyi kokonainen piirrossarja, joka oli suurena apuna työssäni.

Ikkunasta tuleva auringonvalo kuivatti savea. Sitä piti kastella runsaasti. Kuljin usein työnsä ääressä istuvan Iljitšin ohi eri puolilta, pysähtyen milloin hänen oikealle, milloin vasemmalle puolelleen, milloin eteen, milloin taakse. Koko huoneen lattia oli täynnä savisten kenkien jälkiä. Tunsin oloni epämuksuvaksi. Ei tehnyt mieli häiritä johtajan työrauhaa ja sanoin kerran hänelle:

— Vladimir Iljitš, te olette varmasti hyvin kyllästynyt minuun.

Lenin katsoi tarkkaavasti minuun ja vastasi:

— Työskennelkää vain samalla vauhdilla niin kauan kuin pitää, en häiritse teitä.

Hän, joka oli harvinaisen energinen ja työkykyinen, osasi antaa arvon ja kunnioittaa myös vierasta työtä.

Tämän ihmeellisen ihmisen valtava elämäniloisuus ja ääretön ystävällisyys tuntuivat kaikessa.

Pöydän ääressä istuessaan Lenin usein vihelteli. Kerran hänelle tuotiin avokirje. Hän luki sen ja rupesi nauramaan sitä lapsimaista, helposti toisiin tarttuvaa naurua, jota ihailivat kaikki, ketkä edes joskus olivat joutuneet tapaamaan Leniniä. Iljitš pani kirjeen sivutaskuunsa ja jatkoi kirjoittamistaan. Sitten hän otti taas kirjeen taskustaan, katseli sitä ja purskahti nauruun. Ja niin hän aika ajoin, lepo hetkinään, otti monta kertaa kirjeen taskustaan ja nauroi. Sitten jatkoi taas keskeytynyttä työtään.

Kerran pyysin Vladimir Iljitšiä työtäni helpottamiseksi katsomaan useammin minuun päin ja kävelemään joskus huoneessa. Hän suostui mielihyvin.

Lenin kirjoitti kirjaansa ja siksi asiakkaiden vastaanotto näinä päivinä oli rajoitettu. Kuitenkin niiden kuuden viikon aikana, jotka työskentelin Kremlissä, kävivät hänen luonaan Englannin ammattiliittojen edustajisto ja saksalaisten työläisten edustajisto.

Paitsi edustajistoja, kävi Leninin luona tuona aikana myös A. M. Gorki, J. V. Stalin, F. E. Dzierżyński, M. F. Andrejeva, N. K. Krupskaja, M. I. Uljanova. Kävi myös muutamia minulle tuntemattomia henkilöitä. Muutamat hankkivat itse pääsyluvan Leninin luo, toiset tulivat Leninin kutsusta. Monia hän lähetti hakemaan omalla autollaan. Kaikille hän oli ystävällinen, kohtelias, laski usein leikkiä, joskus ironisoi. Hän antoi sävyisässä muodossa ohjeita ja neuvoja. Oli mahdotonta olla joutumatta hänen lumousvoimansa valtaan. Vladimir Majakovski ei ollut vielä silloin sanonut Leninistä kuuluisia sanojaan — „inhimillisin ihminen”, mutta juuri se tunne syntyi, kun näin miten maailman ensimmäisen proletaarisen valtion johtaja keskusteli ihmisten kanssa.

Toukokuun 1. päivänä menin kuten tavallisesti Kremliin. Kaduilla marssi laulaen juhlakulkueita. Ihmeekseni Lenin ei ollut työhuoneessaan. Minulle sanottiin, että Lenin on mennyt vapputalkoisiin. Osoittautui, että Lenin oli kantamassa hirssiä talkooväen mukana.

— Onnittelten juhlan johdosta,— sanoi Vladimir Iljitš tullessaan työhuoneeseen.

Hänen kasvojaan valaisi iloinen hymy, takin napinreiässä oli kirkkaanpunainen nauha. Hän oli juhlava, ryhdikäs, nuorekas

huolimatta viidestäkymmenestä ikävuodestaan. Hän oli ihmeissään tulostani.

— Tänäähän on juhla — Toukokuun 1. päivä! — sanoi hän.

Työni läheni loppuaan. Viimeisiä päiviä näin Leninin läheltä. Veistos oli valmis. Kannoimme sen pois työhuoneesta, ja eräässä toisessa huoneessa se valettiin heti kipsiin. Se oli ensimmäinen elävän mallin mukaan tehty Vladimir Iljitšin kuvanveistos.

I. I. BORISOV

LENIN TALKOISSA

Toukokuun 1 päivänä vuonna 1920 VKP(b):n Keskuskomitea järjesti Yleisvenäläiset talkoot. Ei ollut sellaista maan kolkkaa, missä sinä päivänä ei olisi tehty työtä. Kurssilaitten mukana (se tapahtui Kremlissä) minäkin menin Kremlin pihaan osallistuakseni työhön. Osa Kremlin aukiosta oli silloin täynnä kaikenlaista romua, hirsii ja lautoja, ja se haittasi kovasti normaalisten sotilasharjoitusten pitämistä.

Seisoin oikealla sivustalla, koska olin kurssien komissaari. Kremlin komendantti Peterson tuli luokseni ja sanoi:

— Toveri Lenin tuli myös talkoisiin.

Näin Iljitšin. Hän seisoj muutaman askeleen päässä meistä odotellen työmääräystä. Hänellä oli yllään kulunut puku ja jalassa nauhakengät.

Pyysin häntä vanhimpana asettumaan oikealle puolelleni, jonka hän tekikin kiireesti ja sanoi nopeasti:

— Sanokaa, mitä minun pitää tehdä.

Kuului talkootöiden esimiehen käsky:

— Rivistäytykää, oikealle-mars!

Lähdimme suorittamaan meille määrättyä työtä. Piti työskennellä parittain, ja minä kannoin Vladimir Iljitšin kanssa pitkiä salkoja.

Hän koetti aina tarttua salon paksumpaan päähän eikä ohuempaan. Minä sitävästoin halusin antaa hänelle kevyemmän pään, ja siitä meille syntyi kiistaa.

— Te joudutte kantamaan enemmän raskaita kantamuksia kuin minä,— väitti hän.

Todistelin menetteleväni aivan oikein, sillä Iljitš oli viisikymmenvuotias ja minä olin vasta kahdenkymmenen kahdeksan ikäinen.

Hän teki työtä sanomattoman hyvin. Hän aivan juoksi, meni toisten ohi, kiirehti ikään kuin osoittaen siten, että on työskennel-

tävä ripeästi. Minä väsyin ja kaikki muutkin talkoolaiset istahtivat hengähtämään. Toveri Lenin meni kurssilaisten joukkoon.

Aurinko paistoi kirkkaasti, musiikki innosti ihmisiä. Sinä hetkenä kaikista tuntui, ettei ole suurempaa iloa kuin tehdä ruumiillista työtä. Joku ryhmässä olevista tarjosi Leninille savuketta.

— Minä en tupakoi,— vastasi hän.— Lukiolaisena ollessani kerran tupakoin niin, että tulin pahoinvointiseksi. Sen jälkeen en ole tupakoinut.

Lepohetken jälkeen jouduimme kantamaan hyvin raskaita tammipölkkyjä. Niitä oli kannettava kuusissa miehin keppien päällä. Täytyi levähtää pari kertaa matkalla ennen kuin ne saatiin kannettua määräpaikkaan.

Vladimir Iljitš työskenteli neljä tuntia kurssilaisten kanssa.

Nuo neljä tuntia, jotka vietin Vladimir Iljitšin seurassa raskaassa ruumiillisessa työssä, ovat jääneet mieleeni ainiaaksi.

„TRJOHGORKAN” EDUSTAJA

I

V. A. JEMELJANOV

Vladimir Iljitš Lenin oli Moskovan Neuvoston vakituinen edustaja. Hänet oli sinne valinnut pääkaupungin suurimman kutomateollisuuslaitoksen „Trjohgornaja manufakturan” kollektiivi.

Iljitš kävi usein ja oli hyvin tervetullut vieras trjohgorkalaisien luona. Siellä missä nykyään sijaitsee Leninille nimetty Kulttuuritalo oli ennen Prohorovin ruokala. Vuosina 1920 ja 1921 Vladimir Iljitš puhui trjohgorkalaisille siinä huoneistossa.

Vuonna 1920 Vladimir Iljitš tuli „Trjohgorkalle” toukokuun 1 päivänä. Ainiaaksi on painunut mieleen hänen puheensa, jonka hän piti marraskuun 6 päivänä 1921, Lokakuun vallankumouksen neljäntenä vuosipäivänä.

Olin silloin kokouksen puheenjohtajana. Toveri Kollontai piti selostuksen Neuvostotasavallan kansainvälisestä ja sisäisestä tilanteesta. Yhtäkkiä minulle ilmoitettiin:

— Iljitš tuli.

Lenin oli tullut sisään pihan puolelta ja ollakseen häiritsemättä selostajaa jäänyt seisomaan vaatimattomasti esiripun taa.

Kun toveri Kollontai sai tietää Leninin olevan salissa, päätti hän nopeasti selostuksensa.

— Puheenvuoro on Moskovan Neuvoston jäsenellä, „Trjohgornaja manufakturan” edustajalla toveri Leninillä,— ilmoitin minä selvästi ja kovalla äänellä.

On vaikea sanoin kuvata, mitä tapahtui sillä hetkellä salissa. Siellä kävi suosionosoitusten ja tervehdyshuutojen voimakas vihuri.

Seurasimme johtajamme puhetta tarkkaan, ettei meiltä olisi jäänyt sanaakaan kuulematta. Joka sana painui mieleemme, herätti meissä pyrkimyksen kulkea eteenpäin — kommunismin kukkuloita kohti.

II

S. VOLKOV

Se tapahtui juuri Lokakuun vallankumouksen kolmantena vuosipäivänä. Työtätekevien johtaja Vladimir Iljitš tuli tervehtiämään meitä.

Vallankumouksen kolmas vuosipäivä oli julistettu työnjuh-laksi. Kaikkien työläisten piti mennä järjestyneesti työpaikoil-leen, järjestää ja panna kuntoon työtätekeville kuuluva omai-suus.

Oli päätetty panna järjestykseen armeijan omaisuusvarasto (se oli Moskovan lähistöllä, noin kymmenen virstan päässä). Työläiset, miehet ja naiset kokoontuivat yksimielisesti, tasan kello seitsemän lähtivät jalkaisin matkaan ja palasivat takaisin noin kello kolmen aikaan päivällä.

Tiesimme, että Iljitšin piti puhua meille sinä päivänä. Ja Vladimir Iljitš tuli todellakin 40 minuuttia ennen määräaika-a ja odotteli kärsivällisesti, kun työläiset söivät ja levähtivät vähän, koska olimme vasta palanneet.

Hän kysyi meiltä: „Minkälainen on työläisten mieliala?”. „Työskentelimme noin kahdeksan virstan päässä Moskovasta”,— vastasimme. Lenin kysyi: „Jalkaisinko teitte matkan?” „Niin”,— vastasimme siihen.

Hän sanoi meille: „Teitä moititaan vähän ja kuitenkin on mistä moittia. Varmaan oli myös perheellisiä työläisnaisia?” „Oli”,— vastasimme. „Niin, mutta heidän pienet lapsensa olivat kotona huoltoa vailla, ettekä te ottaneet sitä huomioon”.

Työläiset todellakin puhelivat ja kinastelivat äänekkäästi siitä, että heidät oli lähetetty liian kauaksi työhön ja itse työntekoon oli jäänyt hyvin vähän aikaa. Vladimir Iljitš istui ja kuunteli keskustelua. Viimein hän kysyi: „Kuinka monta prosenttia työ-läisistä on naisia tuotannossanne? Miten paljon naisia osallistuu aktiivisesti neuvostorakennustyöhön? Paljonko on solussa VKP:n jäseniä? Onko puolueessa naisia?”

Vastasimme kaikkiin Vladimir Iljitšin kysymyksiin ja sitten meidän oli aika lopettaa keskustelu siihen, sillä piti aloittaa kokous.

Kun Iljitš piti Lokakuun vallankumouksen 3. vuosipäivälle omistetun tervehdyspuheen, kuvastui työläisten kasvoilta ilo; mielihapat ja vastoinkäymiset oli unohdettu. Lenin kertoi lyhyesti ja selvästi maamme tilanteesta.

Kun tehtaallamme suoritettiin Neuvostojen vaalit, me valit-simme Moskovan Neuvoston jäseneksi Vladimir Iljitšin. Edusta-jien luettelo oli asetettu kaikkein näkyvimmälle paikalle ja sitä lukiessaan työläiset puhelivat: „Koska Iljitšin nimi on luettelossa

ensimmäisenä, on luettelo oikea. Meidän Neuvostomme jäsenet eivät häpäise Iljitšin nimeä ja siksi äänestämmekin yksimielisesti koko luettelon puolesta”. Ja aina kun luettiin edustajaehdokkaiden luettelot, kuuntelivat kaikki hyvin tarkasti, ja heti Leninin nimen kuultuaan väki osoitti suosiotaan.

Kun Lenin sairastui, kyselivät työläiset alinomaa hänen vointiaan.

Viimeisten vaalien aikana päätimme viedä itse hänelle mandaatin. Muodostettiin edustajisto, jonka piti antaa mandaatti ja kutsua hänet työläisten kokoukseen. Mutta Lenin oli pahasti sairaana emmekä saaneet enää häntä tavata.

Lenin, meidän valittumme ja johtajamme kuoli, mutta hänen asiansa ja oppinsa elää. Hän jätti meille leninismen. Leninismi on kaikkien työtätekevien vapauttamisen taisteluase. Eläköön leninismi!

III

K. S. OVSJANNIKOVA

Vladimir Iljitš esiintyi monta kertaa „Trjohgorkan” työläisten kokouksissa. Kokoonnuimme silloin „Isoon keittiöön”, siihen samaan, jossa vuonna 1905 oli sijainnut taisteluryhmien esikunta.

Niinä vuosina asuin Sosnovkan tyttöjen asuntolassa. Kerran illalla kuulin, kun käytävällä huudettiin: „Lenin tuli!” Panin liinan päähäni ja riensin kiireesti ulos. Kaikilta portailta kuului jalkojen töminää... Vladimir Iljitš oli tullut odottamatta, ilmoittamatta kenellekään tulostaan, mutta jo muutaman hetken kuluttua oli väkeä niin paljon, ettei missään ollut vapaata paikkaa. Lenin ei pitänyt puheita, vaan keskusteli työläisten kanssa. Miten sydämellisiä ja lämpimiä olivatkaan hänen sanansa! Kaikki hänessä oli meidän omaa, työläismäistä — hänen sanansa, välitön suhtautuminen ihmisiin ja hänen käytöksensä.

Muistuu mieleen miten tarkkaavasti Lenin kuunteli työläisten mielipiteitä. Hän, joka opetti totuutta koko maailmalle, otti itse oppia joukoilta.

Lenin oli erittäin huomaavainen ihmisiä kohtaan. Kerran hän puhutteli minuakin. Ellei muistini petä, se tapahtui Lokakuun vallankumouksen kolmantena vuosipäivänä. Aamulla olimme käyneet jalkaisin talkoissa, jotka pidettiin Moskovasta jonkin matkan päässä olevassa Horošovin Serebrjanyi borissa. Illalla kokoonnuimme „Isoon keittiöön”. Lenin oli tullut jo aikaisemmin, mutta ei antanut ilmoittaa tulostaan; hän odotteli jossain lähes tunnin, kunnes työläiset söivät ja levähtivät.

Istuin ensimmäisessä rivissä ja pidin kädestä pientä poikaani. Lenin kyseli työläisiltä talkoista. Yhtäkkiä hän katsahti minuun ja kysyi:

— Toveri, olitteko tekin talkoissa?

— Olin,— vastasin.

Sitten Lenin kysyi, oliko minulle annettu siellä ruokaa. Vastasin myönteisesti. Sitten Vladimir Iljitš kääntyi kaikkien puoleen ja sanoi:

— Katsokaa, tämä pienen lapsen äiti, joka odottaa toista lasta, kävi jalan 8 virstan päässä auttaakseen valtiota. Tällaisten työläisten avulla voitamme pian maamme talouden rappiotilan.

En odottanut saavani talkoisiin osallistumisesta tällaista palkintoa kuin olivat Iljitšin sanat. Koko ikäni tulen muistamaan ne!

Puheissaan Lenin tähdensi meille sitä valtavaa tehtävää, joka oli koko maan edessä — kansantalouden kuntoonpanemista ja ilmaisi olevansa varma siitä, että me voitamme työnrintamalla samoin kuin olimme voittaneet kaikilla kansalaissodan rintamilla.

S. A. LOZOVSKI

KESKUSTELUJA ILJITŠIN KANSSA

Näin Leniniä monia kertoja. Muistellessani nyt niitä tapauksia, joiden johdosta käännyin Leninin puoleen, muodostuu seuraavanlainen yleisvaikutus: käännyin hänen puoleensa joka kerta, kun edessäni oli ratkaisematon kysymys, kun piti selviytyä vaikeasta tilanteesta, kun tarvittiin sitä erikoista ajatusten selvyyttä ja kaukonäköisyyttä, jonka Lenin omasi.

Nyt on vaikea muistaa kaikkia hänen kanssaan käytyjä keskusteluja. Vaikka Leninillä oli ylenmääräisesti työtä, löysi hän kuitenkin aikaa ei vain puhua muutamia minuutteja puhelimessa, vaan keskustella henkilökohtaisestikin, kun oli kysymyksessä jokin tärkeä asia.

Muistan kuin tämän päivän, miten kiinnostunut Lenin oli englantilaisen trade unionin¹ edustajiston matkasta Venäjälle. Minut oli määrätty Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston edustajana ottamaan vastaan valtuuskunta.

Keskustelin Leninin kanssa ennen lähtöäni Pietariin heitä vastaan. Muistan että hän sanoi minulle:

— Trade unionilaisten pitää nähdä Venäjä sellaisena kuin se todella on. Nähkööt meidän kurjuutemme, köyhyytemme ja sen innoituksen, joka kaikesta huolimatta vallitsee työläisten keskuudessa.

Kun olin ottanut vastaan valtuuskunnan ja soitin ensivaikutelmistani Pietarista Moskovaan Leninille, hän kyseli minulta kauan siitä, mitä on miehiään kukin edustajista, miten he suhtautuvat hetken tapahtumiin, mikä heitä eniten ihmetyttää, miten he ilmaisevat suhteensa Neuvosto-Venäjään, onko heidän puheissaan „eurooppalaista” kohteliaisuutta vai onko se oikeaa vilpi-

---

¹ Englantilaisen trade unionin (työväen ammattiyhdistyksen) valtuuskunta, josta puhutaan S. A. Lozovskin muistelmissa, tuli Neuvosto-Venäjälle vuonna 1920.— *Toim.*

töntä tunnetta. Muistan, että kerroin kauan puhelimitse vaikutelmistani, jotka olin saanut englantilaisen edustajiston ensitapaamisesta, ja Lenin esitti yhä uusia kysymyksiä.

Lähdin valtuuskunnan mukana retkeilemään Volgalle ja sieltä palattuani keskustelin taas Leninin kanssa. Nyt hän kyseli minulta, minkä vaikutuksen vieraisiin olivat tehneet meidän kylämme, kaupunkimme, ja kaikesta näkyi, että kertomani painui ikuisesti hänen mieleensä.

Heinäkuun alussa 1920 jouduin käymään Leninin luona Kansainvälisen ammatti- ja tuotantoliittoneuvoston asioissa, jota me siihen aikaan aloimme perustaa Moskovassa. Tunnettua on, että Profintern (Punainen Ammattiyhdistysinternationale) oli perustamisensa alussa, heinäkuussa 1920 tuolla nimellä.

Julkilausuma, jonka piti tulla uuden keskuksen pohjaksi, saatiin laadittua suurella työllä. Sitä vastustivat Italian työnkonföderaation edustajat D'Aragona ja Bianki sekä Dugoni. He ehdottivat sellaisia asettamuksia, joita oli mahdotonta hyväksyä. Minun laatimani luonnoksen D'Aragona ja Bianki eväsivät jyrkästi. Heidän kirjoittamansa luonnoksen minä hylkäsin jyrkästi. Sen jälkeen Serrati ryhtyi laatimaan luonnosta, ja minä tein muutamia muutoksia eräiden pykälien sanamuotoon. Mutta korjauksista ja muutoksista huolimatta julkilausuma ei tyydyttänyt minua.

Heräsi kysymys, pitäisikö allekirjoittaa vai eikö sellainen riittämättömän selvästi laadittu julkilausuma. Kuten muissakin vaikeissa tilanteissa lähdin silläkin kertaa Vladimir Iljitšin luo. Toin hänelle ehdottamani tekstin, D'Aragonan tekstin ja Serratin kompromissiehdotuksen ja pyysin neuvoa.

— Kompromissiteksti ei ole erikoisen hyvä,— sanoi hän,— mutta loppujen lopuksi sen voi allekirjoittaa. Tärkeintä tällä kertaa ei ole tämä teksti, vaan se seikka, että te muodostatte järjestöä. Myöhemmin kirjoitatte paremman tekstin, mutta nyt on tärkeätä laskea perusta vaikkapa vallankumouksellisten ammattiliittojen kansainväliselle solulle. Ellette saa vietyä läpi selvempää sanamuotoa, allekirjoittakaa korjaamanne Serratin laatima luonnos.

Lenin tähdensi, että tärkeintä on muodostaa kansainvälinen keskustiteytymä, kaikki muu luonnistuu sittemmin. Seuraavat vuodet osoittivat Leninin olleen oikeassa.

Kansainvälisten asioiden yhteydessä jouduin tapaamaan Vladimir Iljitšiä ennen sitä, kun Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston edustajisto matkusti ulkomaille elokuussa vuonna 1920. Kuten tunnettua Yleisvenäläinen Ammattiliittojen Keskusneuvosto oli päättänyt silloin tehdä saartoon läpimurron.

Edustajistomme matkusti Murmanskiin. Siellä se siirtyi neuvostohöyrylaiva „Subbotnikiin”, saapui Pohjois-Norjassa olevaan

pieneen Vardön kaupunkiin, sieltä edelleen Trondhjemiin, hankki kahdeksan päivän oleskeluluvan Kristiaaniaan ja sen jälkeen pääsi vihdoin Saksaan.

Ennen matkallelähtöä minulla oli melko pitkä keskustelu Leninin kanssa. Selostin hänelle saarron läpimurron suunnitelmia. Hän kuunteli tarkkaavasti kaiken ja sanoi:

— Matkustakaa, matkustakaa, sittenpäähän nähdään.

Palattuani Saksasta (minut karkotettiin sieltä) minulla oli taas pitkä keskustelu Vladimir Iljitšin kanssa. Häntä kiinnosti suuresti Saksan ammattiliittojen tila: olivatko ne todellakin niin lujia miltä ulkoapäin näyttivät, millainen oli meikäläisten voima ja millainen vastustajien voima, millainen mieliala oli Saksassa jne. Kun kerroin Vladimir Iljitšille, että ulkoasiain ministeri tohtori Simon oli kutsunut edustajistomme luokseen ja että minulla, Artjomilla ja Antselovitšilla oli ollut pitkä keskustelu Simonin kanssa, Iljitš sanoi kuin sivumennen:

— Haluavat pelotella liittolaisia venäläissuuntauksella.

Profinternin perustavan kongressin aikana pyysin Vladimir Iljitšiä keskustelemaan ranskalaisen syndikalistiryhmän kanssa. He olivat ensi kerran matkustaneet maansa rajojen ulkopuolelle ja jansivat melko huonosti meidän asioitamme.

Profinternin perustavan kongressin edustajisto oli muodostettu kuten tunnettua ehdottomista Profinternin kannattajista, ehdollisista kannattajista ja sen vastustajista. Lenin keskusteli kauan heidän kanssaan ja eräät anarkian kannalla olevat tunnusivat, ettei Venäjän vallankumous olisi voinutkaan käyttää muuta taktiikkaa venäläisten anarkistien suhteen.

Anarkismin kannalla olleet edustajat kertoivat silloin minulle, että keskustelu Leninin kanssa oli tehnyt heihin valtavan vaikutuksen. Eräs heistä sanoi minulle naiivisti:

— Jos meillä Ranskassa olisi tällaisia poliitikkoja (politiciens) kuin Lenin, suhtautuisimme heihin toisin kuin nyt.

Seuraavana vuonna Profinternin II kongressin aikana Vladimir Iljitš keskusteli taas ranskalaisen edustajiston kanssa, sitäpaitsi ennen sitä minä keskustelin melko kauan hänen kanssaan myönnetyksistä Unitaariselle työnkonfедераatiolle Profinternin ja Kominternin välisiä suhteita koskevassa kysymyksessä.

— Jos Profinternin ja Kominternin keskeisen edustajiston hävittäminen, sanoi hän, voi vaikka jossain määrin helpottaa kannattajiemme työtä Ranskassa, on se tietysti silloin tehtävä.

Säännöt muutettiin siinä mielessä, ja Unitaarinen työnkonfедераatio sai mahdollisuuden liittyä Profinterniin.

Sairautensakin aikana Leniniä kiinnostivat kansainväliset asiat. Kun joulukuussa 1922 oli päätetty lähettää Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston edustajisto Kansainväliseen maailman rauhankongressiin Haagiin, vaati Lenin muodosta-

maan erikoisen valiokunnan, johon hänkin kuului. Tämän valiokunnan piti käsitellä edustajiston kanssa kaikki kysymykset, jotka koskivat pasifistista kongressia.

Vladimir Iljitš ei voinut sairautensa vuoksi tulla valiokunnan istuntoon ja ilmoitti kirjallisesti katsantokantansa siitä, miten on taisteltava sodan uhkaa vastaan. Tässä valiokunnalle¹ osoitetussa kirjeessään Lenin esitti hänelle ominaisella ajatuksen selvyydellä, miten on taisteltava sotaa ja sodan uhkaa vastaan. Lenin ei voinut sietää fraaseja. Mutta sodanvastaisten julkilausumien alalla kaikkien maiden reformistit taas olivat ja jäivät vertaansa vaille. Juuri sitä hän erikoisesti korosti kirjeessään. Hän kehotti edustajistoamme olemaan noita vallankumouksellisia korulauseita vastaan, hän vaati meitä ilmaisemaan päättävästi, millaisissa olosuhteissa lakko sotaa vastaan olisi mahdollinen, muodostamatta siinä asiassa mitään harhakuvitelmia.

Näistä muutamista esimerkeistä näkyy, että Lenin tuli aina avuksemme, olipa kysymyksessä mikä työ hyvänsä, kun jollekin meistä nousi eteen tärkeä taktillinen kysymys, ja tunnettua on, että hänellä oli harvinainen kyky ilmaista lyhyesti, suppeasti, liioitta sanoitta koko puolueen ja sen yksityisten jäsenten käyttäytymisen linja...

Vallankumouksen aikana jouduin kuulemaan usein Leninin puheita ammattiliittojen ja neuvostojen edustajakokouksissa sekä Kominternin kongresseissa. Iljitšillä oli erikoinen kyky osata vaikuttaa kuulijakuntaan.

Oliko Lenin kaunopuhuja? Jos tarkistettaisiin tätä kysymystä erityisesti kaunopuhetaiteen kannalta, parlamenttipuhujan laveiden kädenliikkeiden, pyöristettyjen lauseiden, tyylinkoreuden kannalta, niin voi sanoa, ettei Lenin ollut kaunopuhuja. Mutta jos heitetään syrjään tuo hienostuneisuuden, asianajajan mittapuu ja otetaan puheen sisältö ja sen kuulijakuntaan tekemä vaikutus, puhujan ja kuulijoiden välinen intiimiyhteys, niin Lenin oli suuri puhuja. Minulla oli aina sellainen tunne, että hän hypnotisoi kuulijat... Hän puhui hieman kumealla äänellä, joskus toisti useampaan kertaan saman lauseen kuin tahtoen kiilata sen kuulijoittensa mieleen. Hän puhui hyvin yksinkertaisesti, selvästi, ilman sivistyneistölle ominaisia koristuksia puheessaan, ilman loisteliaisuutta, ja siitä huolimatta kaikki kuuntelivat henkeään pidättäen.

Onko se selitettävä hänen nimensä vaikutuksella? Ei. Hänen puheessaan tuntui aina tavaton vakuuttavuus ja rautainen tahto. Hänestä säteili voimaa, hänen sanansa sattuivat jokaiseen kuulijaan, pakoittivat heidät keskittymään, kokoamaan ajatuksensa. Hän alisti kokousväen mahtavaan logiikkaansa ja

¹ Ks. V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, ss. 409—413.—*Toim.*

tahtoonsa, sellainen valtava tahdonvoiman säteily lähti puhujakorokkeelta. Minä olin kuullut Leninin puhuvan satoja kertoja ja sittenkin alistuin tuohon omalaatuiseen hypnoosiin.

Erikaisen vaikutuksen Lenin teki Venäjän vallankumouksen vaarallisimpina hetkinä. Meidän tapahtumarikkaassa vallankumouksessamme oli usein hetkiä, jolloin tehtiin vaikeita ja äkkinäisiä käännöksiä, jolloin kaikki tuntui olevan hiuskarvan varassa. Ja kun kuuli sellaisina hetkinä (Brest-Litovskin rauha, tšekkiläis-eserrien suorittama Kasanin valtaus, Denikinin lähestyminen Tulaa, Kronstadtin kapina jne.) Vladimir Iljitšin puhuvan, sai täydellisen käsityksen tämän vallankumoustaistelijan ja -tribuunin voimasta ja mahdollisuudesta.

Kun muistelee Leniniä kaikissa niissä erilaisissa olosuhteissa, joissa hän joutui työskentelemään, kun palauttaa muistiin ensimmäisen vallankumouksen, sen häviön, otzovismin, likvidaattoruuden ja uuden nousun kaudet, sisäisen taistelun VSDTP:ssä, sodan, Zimmerwaldin, Kienthalin, Helmikuun vallankumouksen, heinäkuun päivät, Lokakuun vallankumouksen, Perustavan kokouksen hajoittamisen, Brestin rauhan, köyhälistökomiteat, elintarvikehankinnat, Leniniä vastaan tehdyn murhayrityksen, koko Etelä-Venäjän, Siperian, Arkangelin, Kaukasian menetykset, talonpoikaiskapinat, Kronstadtin, uuden talouspolitiikan, puolueen, ammattiliittojen, Neuvostojen edustajakokoukset, Kominternin ja Profinternin kongressit jne. jne.,—kun muistelee kaikkia näitä tapahtumia, joita olisi riittänyt sadoiksi rauhallisen kehityksen vuosiksi ja muistaa sen merkityksen, mikä Leninillä oli tämän myrskyisän murroskauden aikana — alkaa käsittää kuinka suuri oli se menetys, jonka kärsi venäläinen ja kansainvälinen proletariaatti menetettyään Leninin.

Suuret aikakaudet synnyttävät suuria ihmisiä, ja suuret ihmiset antavat erikoisen loiston sille aikakaudelle, joka heidät nostattaa. Lenin ilmaantui kahden maailman — kapitalismin ja kommunismin rajalla. Hän, joka oli syntynyt kapitalismin rauhanomaisen kehityksen kaudella, oli eräs vahvimmista vanhan hävittäjistä ja uuden luojista. Leninin suuruus näkyy siitä, että *leninismi ja kommunismi ovat yhtä ja samaa*. Eikö tässä ole kylliksi, että voidaan arvioida kuolemattoman vallankumousmiehen ja joukkojen nerokkaan johtajan historiallinen merkitys?

IVAN OLBRACHT

MUISTELMANI VLADIMIR ILJITŠ LENINISTÄ

Ensi kerran näin Vladimir Iljitšin maaliskuun 16 päivänä 1920, pian sen jälkeen, kun olin saapunut Neuvostojen maahan. Moskovan Suuressa teatterissa oli surujuhlaistunto, joka oli omistettu Venäjän vallankumouksen erään johtajan ja ensimmäisen työläisedustajien Neuvostojen valtion järjestäjän Jakov Mihailovitš Sverdlovin kuoleman ensimmäiselle vuosipäivälle.

Tuota vaikutelmaa en unohda milloinkaan. Teatteri, Euroopan suurimpia, on kullassa ja purppurassa. Parvet ja aitiot pistävät esiin kultaisina puoliympyröinä punaisten seinien ja silkkiesiripujen taustalla. Näyttämön vastaisella puolella oleva kahden parven korkuinen avara tsaarin aitiö katoksineen on myös kauttaaltaan kultaa ja purppuraa. Ja kaikkialla on työläisiä. Heillä on pukunaan nahkatakkeja ja puoliturkkeja, lippalakkeja, puna-armeijalaispäähineitä ja korkeita papaha-lakkeja, valkoisia villaliinoja, neitosilla turkislakkeja ja liinoja; he tulivat kuin kotiinsa, välittömästi ja reippaasti, täyttivät joka ainoan paikan permannolla ja purppurankultaisilla parvekkeilla tsaarin aitiota myöten, asettautuivat istumaan avonaisen näyttämön tuoleille. Näyttämön tausta kuvasi sinertävän harmaata goottilaistyylistä, pilarein koristettua kirkkoa. Pilarien väliin oli pingoitettu leveä punainen kangas, jossa oli kirjoitus „Kaikkien maiden proletarit, liittykää yhteen!“. Vähän alempana oli havuilla kehystetty Sverdlovin muotokuva. Edessä, punaisella kankaalla katetun, koko näyttämön pituisen pöydän ääressä, istuivat vallankumouksen johtajat, Kommunistisen puolueen johtajat, he jotka laskivat uuden aikakauden perustan historiaan.

Vähän ennen istunnon alkua tuli Lenin sivukulissin takaa näyttämölle. Lyhyehkö ja leveäharteinen mies, ruskea parta, päälaki kalju, korkea otsa, joka oli suunnattu eteenpäin kuin valmiina puhkaisemaan kaiken mikä asettuu eteen. Vladimir Iljitš täytti pian viisikymmentä. Hänet otettiin vastaan suosionsoituksin. Ne eivät olleet liian raikuvia, enemmänkin ystävällisiä

kuin riemukkaita. Lenin istuutui puhemiehistön pöydän taakse vapaalle tuolille, laidasta kolmannelle tai neljännelle — paikka ei ollut huomiota ansaitseva. Miksi? Siksi, että täällä hän oli tovereittensa keskellä, tovereiden joiden kanssa oli työskennellyt yhdessä kaksikymmentä viisi vuotta, jotka hän tunsu hyvin ja jotka myös tunsivat hänet hyvin.

Puheenjohtaja piti lyhyen puheen ilmoittaen kokouksen avatuksi. Lenin katsoi kelloonsa, sipaisi kädellään kaljuaan, sitten kosketti kädellään huuliaan, kääntyi jonkun takanaolevan puoleen ja puhui jotain. Katsoin tuohon koko maailman mahtavimpaan mieheen. Kaikki hänestä piirretyt muutokuvat ovat epäonnistuneita. Ne antavat Leninin siristetyille silmille eräänlaisen sarkastisen ilmeen, jota ei ole hänen kasvoillaan, eivätkä näytä, että hänellä on vaaleat hiukset. Leninin silmäkulmista lähtee viuhkamaisesti rypyjä.

Toveri Lenin! Ei enempää eikä vähempää. Mies, jonka aika-kauti toi esiin maanpakolaisuuden ullakkokomeroista ja museokirjastoista ja asetti maailman historian tapahtumien keskiöön.

Hän, jonka ihmismassa nosti syvyyksistään ilmaistakseen epäsointuisen huutonsa hänen selvissä ja kellonkumahuksellujissa sanoissaan, jotta hän voisi takoa aatteen erillään olevien mielteiden sameasta kaaoksesta, jotta hän johtaisi heitä, liittäisi heidät yhteen ja yhdessä heidän kanssaan valloittaisi maailman.

Tuossa hän nousi ja astui näyttämön eteen. Lenin oli pukeutunut kuin jonkin puhtaan työalan työläinen. Ruskea puku, vähän värinsä muuttaneet, laskoksiin painuneet housut. Hän otti puheenvuoron ja muuttui heti päättävämmän ja vielä keskittyneemmän näköiseksi. Hänellä oli voimakas ja kuuluva ääni joskin hieman kumeahko. Sellainen ääni on ihmisillä, jotka liian usein joutuvat pingoittamaan äänijänteitä esiintyessään kokouksissa. Tai ehkä se oli seuraus keuhkohaavasta, jonka eserräläinen Kaplan oli tehnyt luodillaan toissavuonna Michelsonin tehtaalla. Lenin puhui Sverdlovista. Hän puhui rauhallisesti, henkevästi, hänen lauseensa olivat kaikki yhtä selviä, sillä kaikki mitä hän puhui oli tärkeätä: ei tarvinnut mitään erikoisesti korostaa eikä ollut mitään liikaa. Sellaisia olivat myös hänen kädenliikkeensä — varmoja, jyrkkiä, ne eivät sallineet epäilyksiä. Nyrkkiin puristetut kädet nousivat ja laskivat puheen tahdissa; muutamia sulavia ja leveitä eleitä etusormella; päättävä käden heilahdus, — intomieli, joka on kiteytynyt laiksi. Intomieli on hioutunut vankilassa, se on lujittunut karkotuksella, terottunut veljen ja tovereiden hirttopuun alla, karaistunut vastavallankumouksen verisissä nuotioissa.

Mutta puhuiko Lenin ainoastaan Sverdlovista?

Niin, tämän erinomaisen miehen nimen puhuja mainitsi monta kertaa; nytkin Vladimir Iljitš muistelee sitä miten loistava orga-

nisaattori Jakov Mihailovitš oli. Mutta sanottuaan tämän lauseen Lenin siirtyi käsittelemään järjestön ja kurin merkitystä. Ainoastaan ne voivat johtaa Venäjän proletariaatin voittoon. Ilman järjestöä ja kuria, ilman niiden alinomaista lujittamista ei ole mahdollista viedä päätökseen Neuvostovaltion rakentamista ja turvata työväenluokan voittoa koko maailmassa!

Kuka oli Sverdlov, Leninin taistelutoveri ja ystävä? Hän oli aikakauden suuri lapsi, yksi monista, samanlainen vallankumouksen sotilas. Hän oli vallankumouksen synnyttämä ja kuului sille samoin kuin Lenin, vallankumouksen sotilas.

Puhuja kertoi, että Jakov Mihailovitš osasi erittäin hyvin valita työntekijöitä ja aseuttaa heidät kykyjään vastaavaan toimeen. Hän ei tutustunut noihin ihmisiin missään salongeissa tai vastaanottotilaisuuksissa kuten on tapana Lännessä, vaan vankiloissa ja etappiteillä, Siperiassa ja maanpakolaisuudessa. Tästä on tärkeätä muistuttaa siksi, että voitaisiin paremmin korostaa sitä eroavaisuutta, joka on Venäjällä vanhoine vallankumouksellisine perinteineen ja muulla Euroopalla, koska yleensä on välttämätöntä mainita Lännestä, Ententen politiikasta, joka oli täynnä vihaa proletariaasta vallankumousta kohtaan; eurooppalaisten valesosialistien joukossa olevista porvariston käytyreistä; vallankaappausyrityksestä Saksassa; niistä tiedotuksista, joita Neuvostohallitus oli saanut tänä iltana tästä asiasta, saksalaisen kornilovilaisuuden toiveista ja todellisista mahdollisuuksista. Lenin elää vain nykyisyydessä ja tulevaisuudessa. Vallankumous on hänelle kaikki kaikessa, vain siihen ovat kiintyneet hänen ajatuksensa, vain siitä hän puhuu, vain sen hengessä hän elää...

Hän muistuttaa joukoille työn järjestämisen välttämättömydestä ja hänen rauhalliset, henkevät sanansa, hänen päättävät eleensä puhuvat: näin, näin ja näin! Hänen puheensa on vakuuttavaa, mikään ei ole sille niin vierasta kuin imartelu, se on alkeellisten totuuksien ja kokemuksen kieltä. Hän ei siedä tyhjiä korupuheita. Vallankumoukset eivät jätä tarkistamatta ainoatakaan „fraasia”, ja siinä on niiden eräs kaikkein parhaimmista ominaisuuksista... Ja joukot kuuntelevat Leniniä. Tuntuu, että edessäsi on liikkumattomiksi jähmettyneiden päiden valtava pronssinen korkokuva. Tuhannet permannolta ja aitiosta kohdistuvat katseet risteytyvät yhdessä pisteessä...

Kaikkien kasvoilla on samanlainen hymy, hiljainen, tuskin huomattava ja lempeä, suuren rakkauden hymy. Sillä Lenin on samaa lihaa ja verta kuin tämä kansanjoukko, eivätkä hänen huulensa ole kertaakaan lausuneet sanoja, jotka eivät olisi samalla myös heidän sanojaan...

Vladimir Iljitš lopettaa puheensa ja poistuu näyttämöltä. Kaikkien läsnäolevien katseet saattavat häntä kulisseille asti.

Ja kansanjoukko, joka hänen puheensa aikana on ollut kangistuneen hiljainen, on taas joutunut jokapäiväisen elämän tyrskyjen valtaan. Katsomo on levoton ja alkaa liikehtiä.

Esiintyy toisiakin puhujia, hekin puhuvat edesmenneestä Jakov Mihailovitš Sverdlovista. Sitten soittamon täyttävät soittajat, nähtävästi samat, jotka soittivat täällä kolme vuotta sitten esikuntaupseereille, siviilikenraaleille ja rikkaille kauppiaille. Alkaa konsertti. Esitetään „Yhdeksäs sinfonia”, Rimski-Korsakovin ja Tšaikovskin sävellyksiä.

Konsertin päätteeksi lauletaan „Kansainvälinen”. Kaikki nousevat; lakit ja papahat, jotka tähän asti ovat olleet päässä, on otettu pois, ja Moskovan Suuressa teatterissa, purppurankultaisessa teatterissa, jossa on kuusi parveketta ja avara tsaarin aatio, tuhatlukuinen työläisten, talonpoikien ja sotilaiden joukko kajauttaa yhtenä valtavana kuorona „Kansainvälisen” säkeet:

„Tää on viimeinen taisto,
rintamaamme yhtykää...”

Länsi-Euroopan proletariaatti vielä toistaiseksi laulaa: „T u l e e viimeinen taisto”. Vain kolme vuotta sitten hekin olivat niin laulaneet.

Yhdeksänkuukautisen Neuvostojen maassa oleskeluni aikana näin ja kuulin toveri Leninin puhuvan useita kertoja.

III Internationalen toinen kongressi, jossa minulla oli onni olla läsnä, avattiin Pietarissa. Sitten se jatkoi työtään Moskovassa. Tästä kongressista minulle jäi kallis muistelu — muistelu Leninistä, suuresta historiallisesta toimihenkilöstä, joka oli aina välitön ja inhimillinen.

Kun Toimeenpanevan Komitean jäsenet olivat asettuneet paikoilleen puhemiehistössä, tuli näyttämölle myös Lenin. Hän silmäili valtavan suurta kokoussalia ja sitten jostain syystä laskeutui permannelle ja lähti kulkemaan käytävää pitkin salin perälle. Kaikki kääntyivät ja seurasivat häntä katseellaan. Perimmäisissä riveissä istui Leninin vanha ystävä, sokea pietarilainen työmies, vallankumoustaistelija Selgunov. Hän oli eräs kaikkein vanhimmista Vladimir Iljitšin elossa olevista ystäväistä. Hän oli työskennellyt yhdessä Leninin kanssa salaisissa opintokerhoissa, ottanut osaa melkein kaikkiin niinä aikoina suoritettuihin poliittisiin kampanjoihin, levittänyt lentolehtisiä, vuonna 1895 oli „Taisteluliiton” ensimmäisten jäsenten joukossa, ja kun vuonna 1900 alkoi Leninin toimittamana ilmestyä „Iskra” lehti, oli Selgunov sen innokas levittäjä. Hän osallistui Lokakuun vallankumouksen valmistamiseen, mutta oli jo sokea, kun se koitti.

Kun Lenin tuli hänen tuolinsa luo, sanottiin siitä sokealle bolševikille. Selgunov nousi, otti pari askelta Vladimir Iljitšiä kohti, ja kaksi vallankumoustaistelijaa suuteli tulisesti toi-

siaan. Ja siinä kaikki. Minusta näytti, etteivät he sanoneet toisilleen sanaakaan. Siitä huolimatta tämä kohtaaminen oli kaunis inhimillisyytensä vuoksi. Sen jälkeen Lenin palasi näyttämölle ja pian alkoi istunto.

Vladimir Iljitsistä minulle on jäänyt vielä eräs, ulkonaisesti vähäpätöinen, mutta miellyttävä henkilökohtainen muistelu.

Minä kirjoitin laajan artikkelin Tšekkoslovakian tilanteesta „Internationale” aikakausjulkaisua varten, joka ilmestyi monilla kielillä. Tietääkseni se oli ensimmäinen seikkaperäinen tiedotus syntymämaastani. Artikkelini, joka oli kirjoitettu Kudrinskaja kadulla sijaitsevan Tšekkiläisen Neuvoston toimeksiannosta, nähtävästi lähetettiin puolueen Keskuskomiteaan. Minä muuten en tiennyt siitä mitään. Myöhemmin sain tietää, että Lenin oli lukenut sen. Olin hyvin hämmästynyt, kun näin, että artikkelini oli julkaistu kokonaisuudessaan „Internationale” nimisessä kokoelmassa. Näin Lenin sai tietää olemassaolostani.

Kevään loppupuolella saapui Tšekkoslovakiasta toveri Šmeralin johtama tšekkiläisten kommunistien edustajisto. Pian tulonsa jälkeen Šmeral kutsuttiin Leninin luo. Šmeralin kirjassa „Totuus Neuvosto-Venäjältä” päiväyksen „Perjantai, toukokuun 21 p.” alla on vain seuraavanlainen kirjoitus: „Tänä iltana olin Leninin luona hänen asunnossaan Kremlissä”. Eikä sanaakaan enempää, vaikka muut tämän kirjan luvut ovat hyvin yksityiskohtaisia. Mistä Lenin oli puhunut toveri Šmeralin kanssa jäi tietymättömäksi¹. Mutta erästä seikasta Šmeral kertoi minulle.

„Miten toverianne miellyttää Neuvosto-Venäjä? — kysyi Lenin. — Onko hän johonkin tyytymätön?” — „Hän on tietenkin ihastunut Neuvostojen maahan”, — vastasi Šmeral. Sitten muistettuaan äkkiä jotain lisäsi: „Hän ei saa vain hankittua mistään tulitikkuja”. Lenin naurahti tuolle leikkipuheelte, työnsi käden taskuunsa ja veti esiin tulitikkulaatikon: „Tämä on hänelle minulta”.

Leninin tulitikkulaatikkoa, tietysti jo tyhjää, säilytin jonkin aikaa kirjoituspöytäni laatikossa. Siihen aikaan todellakin kärsittiin Moskovassa suurta tulitikkujen puutetta, ja me jouduimme laskeutumaan toisen Neuvostojen talon viidennestä kerroksesta alakertaan, jonka keittiössä porisi aina kiehuva vesi, ja sytyttämään omatekoiset savukkeemme hellan liekistä.

Tulitikkurasia. Eloton puinen esine. Mutta se oli kuitenkin Leninin lahja. Ja se oli minulle hyvin rakas...

¹ Ks. B. Šmeralin muistelmia tässä kirjassa. — *Toim*

BOGUMIR ŠMERAL

PÄIVÄKIRJASTA

Ensimmäisen kerran minulla oli onni tavata henkilökohtaisesti Leniniä keväällä 1920 käydessäni Neuvostovenäjällä silloin vielä sosialidemokraattina. Tšekkoslovakian kommunistista puoluetta ei silloin vielä ollut. Minä olin „vasemmiston” edustaja sosialidemokraattien joukossa. Venäläisestä sotavankeudesta palanneiden tovereiden kanssa valmistimme „vasemmiston” liittymistä III Internationaleen ja kommunistisen puolueen perustamista.

Olin silloin neljänkymmenen ikäinen. En taitanut sanaakaan venäjän kieltä enkä ollut lukenut juuri lainkaan bolševistista kirjallisuutta. Lokakuun vallankumous teki minuun valtavan vaikutuksen. Tulin siihen vakaumukseen, että reformismien tie on väärä tie, mutta kaksikymmentä kaksi vuotta kestänyt sosialidemokraattinen menneisyyteni piti minua vielä kaukana bolševistisesta selvyydestä ja lujudesta. Moskovassa käynti ratkaisi tietoisesti elämäni jälkipuolen kohtalon.

Niihin aikoihin oli hyvin vaikeaa päästä rajojen läpi Moskovaan. Lähdin Prahasta maaliskuun 3 päivänä ja saavuin Moskovaan vasta 31 päivänä matkattuani Saksan, Liettuan, Latvian, Räävelin, Narvan, Jamburgin ja Pietarin kautta. Huhtikuun 3 päivänä tapasin ensi kerran Leninin.

Se tapahtui Kremlissä VKP(b):n IX edustajakokouksen istunnossa. Sain vakituisen vieraslipun puhemiehistön korokkeelle.

Lenin astui sisään. Lyhyt tervehdys. Hän kysyi saksaksi, mihin minut oli majoitettu, antoiko Kominternin sihteeristö tarvittavaa apua, lupasi tavata minua lähiaikoina. Sitten hän seisoi jo puhujalavalla ja puhui.

Minkä vaikutelman teki minuun, länsimaiseen sosialidemokraattiin, Leninin esiintyminen? Olin tottunut länsieurooppalaiseen „parlamentti”-puhujiin, olin kuullut monien puhuvan, muun muassa Wilhelm Liebknechtin, Bebelin, Viktor Adlerin, Jaurésin.

Heti kun Lenin oli sanonut muutaman lauseen tunsin, että puhui aivan toisenlainen ihminen kuin kaikki ne muut, joita olin aikaisemmin kuullut. Puuttui ulkonainen teatraalisuus, tehostus ja paatos, jolla korostetaan oman arvon tuntua. Välitön, silmäänpistämätön, vaatimaton, sellainen oli ensi vaikutus, jonka Leninin puhe teki. En ymmärtänyt venäjää enkä voinut ilman tulkkia seurata hänen selostuksensa sisältöä. Mutta kuulijakunnan kasvojen ilmeestä ja katseesta näin, miten valtava vaikutus oli Leninin sanoilla. Sinä iltana kirjoitinkin matkapäiväkirjaani:

„Kun Lenin esiintyi, näin hänet puhujalavalla takaapäin. Lyhyt takki karkeaa villakangasta, vartalo ei iso eikä pieni, ei lihava eikä laiha. Ei mitään silmäänpistävää. Hänen passissaan pitäisi olla merkintä „puuttuu erikoisia tuntomerkkejä”, siksi etten nähnyt takaapäin edes hänen kaljua päälakeaan. Näen aivan läheltä hänen hieman kumaraisen selkänsä ja tahtomattani kysyn itseltäni: „Onko hän Lenin vai ei?”. Minusta tuntuu, että Leninissä on juuri se leniniläistä, ettei hän ulkonaisesti kiinnitä huomiota. Hän on yksi niistä, joita voidaan pitää yhtä hyvin kaupungin työläisenä kuin maaseudun intelligenttinä. Sellainen hän oli ulkonäöltään ja sellainen oli hänen kielenkäyttönsä. Ei lainkaan teeskentelyä eikä mahtipontisuutta.

Joukkojen tribuuni puhui edustajakoukussa hillitysti, ääntään jännittämättä. Sanat virtaavat nopeasti toisensa jälkeen, melkein yksitoikkoisesti seuraa lause lausetta. Erikoisen kuvaavasti hän pitää sen osan puheestaan, johon haluaa kiinnittää erikoista huomiota: silloin hänen äänensä muuttuu vielä rauhallisemmaksi, sävy tulee korkeammaksi, mutta puheen nopeus kiihtyy.

Kun suljin silmäni ja ymmärtämättä puheen sisältöä kuuntelin vain hänen ääntään, minusta tuntui, että kaksi aivan tavalista ihmistä keskusteli jostain vilkkaasti. Lenin asetti kysymyksen ja sitten vähän korotetulla äänellä vastasi siihen. Hänen puheensa vaikutus heijastui kokousedustajain täyttämässä salissa.

Siellä oli mitä erilaisimpia ihmisiä, jotka olivat tulleet eri puolilta Venäjää — Siperiasta aina länsirajoille asti. Korkeita valkoisia karvalakkeja, sotilaspuseroita, mustia nahkatakkeja, kaupungin työläisiä, joilla oli päättäväiset, teräväpiirteiset kasvot, tyttöjä, jotka näyttivät vielä lapsilta. Kaikkien kasvot olivat liikkumattomasti kohdistetut Leniniin, hänen silmiinsä, — siinä oli kuin yksi metalliin valettu korkokuva.

Mitä kauemmin Lenin puhui, sitä jännittyneempi oli kuulijajoukko. Kädet kohosivat suosionosoituksiin ja aivankuin jähmettyivät paikalleen ennen kuin olivat kohdanneet toisensa: uuden lauseen synnyttämä jännittyneisyys ei antanut niille aikaa liittyä

yhteen. Vaivoin hillitty yskä osoitti vain elonmerkkejä tässä aivankuin kivettyneessä jännityksessä. Niin täydellisesti Lenin hallitsi kansaansa eikä vain omia ajatuksiaan. Edustajien kasvoista näki, että hänen ajatuksensa olivat heidänkin ajatuksiaan, hänen elämänsä oli heidän elämänsä. Hän lopetti puheensa yllättävän lyhyellä epäpönteillä lauseella”.

Möhemmin huhtikuun 23 päivänä esiinnyin Pietarissa Kansantalolla Leninin viisikymmenvuotispäivälle omistetussa kokouksessa. Silloiselle ajatustasolleni on kuvaavaa, että verratessani nykyistä aikakautta antiikkisen yhteiskuntajärjestelmän hajoamiseen, vertasin kommunistista liikettä varhaiseen kristinuskoon ja Leniniä — Jeesukseen Kristukseen. Ulkonaisesti puheeni, jonka pidin tšekin kielellä, nähtävästi miellytti pietarilaisia proletaareja, mutta kuultuaan käännöksen he vastustivat sisältöä. Puhemiehistöön tuli kirjelappu, jossa oli seuraavanlainen huomautus: „Vastustamme Jeesukseen vertaamista!”.

Ensimmäinen poliittinen keskusteluni Leninin kanssa tapahtui ennen kuin osasin odottaakaan, sattumalta, toukokuun 5 päivänä. Suuressa teatterissa oli määrätty pidettäväksi Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean, Moskovan Neuvoston sekä ammattiliittojen ja tehdaskomiteoiden edustajien yhteinen kokous juuri tapahtuneen Puolan Neuvosto-Venäjäälle hyökkäämisen johdosta.

Lähdin kokoukseen. Teatteriaukiolla oli vartioketju, todistuksellani minua ei päästetty menemään. Ei auttanut, vaikka minua saattava toveri selitti, että olin ulkomaalainen, ja osoitti todistukseni tekstiin: „Tämän todistuksen esittäjällä on oikeus liikkua kaikkialla”.

Puna-armeijalainen vastasi rauhallisesti, mutta jyrkästi:

— Niin, toveri, siihen on siten kirjoitettu, mutta siitä huolimatta. Me olemme sotilaita, meille ei ole sanottu mitään poikkeustapauksista, me tiedämme vain käskyn. Ei saa!

Äkkiä kuulin, että matkatoverini puhui takanani jonkun kanssa.

Nyt esitän taas, mitä olen kirjoittanut matkapäiväkirjaani:

„— Vai toveri Smeral! — Joku ojentaa minulle kätensä, puristaa kevyesti ja sydämellisesti kättäni ja siitä kiinni pitäen kulkee edelläni, vie minua eteenpäin. Puna-armeijalainen, joka ensin ei halunnut päästää minua, nostaa päätään, hymyilee niin, että valkoiset hampaat välkkyvät ja antaa meidän kolmen mennä. Sinä hetkenä en vielä käsitä, kuka minua vie eteenpäin. Hiestyneiden silmälasien läpi näen edessäni vain hieman kumaran selän, karkeavillaisen takin, kovasti kuluneet kengät ja lakin, jollaisia meillä käyttävät työmiehet. Ennen kuin voin lausua sanaakaan olemme jo teatteritalossa. Kapeassa, pimeässä porraskäytävässä en näe mitään päivänvalon jälkeen.

— Vihdoinkin näen teidät! — sanoo toveri tarttuen nyt käsi-puoleeni ja vieden minua eteenpäin.

Onko se hän vai eikö ole? Ne, joiden suuren nimen olemme tottuneet kuulemaan vain kaukaa, hämmästyttävät välittömyydellään ja vapaalla, luonnollisella käytöksellään.

Ovi avautui ja me astuimme teatterin johtokunnan pieneen salonkiin. Lenin heitti lakkinsa lähimmälle tuolille paljastaen tutun kaljun päänsä. Niin, minä seisoin kasvoista kasvoihin maailman proletariaatin suuren johtajan kanssa.

Hän alkoi heti puhua asiasta. Minä halusin kertoa elämäkertani. Lenin keskeytti minut:

— Tunnen teidän menneisyytenne, teidän kehityksenne. Siitä ei tarvitse puhua.— Lenin suhtautui tahdikkaasti sosialidemokraattiseen menneisyyteeni.— Miten te käsitätte nykyhetken tilanteen Euroopassa?”

Siitä alkoi keskustelu, johon sitten hänen ajatuksensa keskittyivät niin, että hän jatkoi keskustelua yli kolmeneljännnes tuntia vaikka hänen oli kohta pidettävä erittäin tärkeä poliittinen puhe. Häntä kiinnosti jokainen pienikin seikka, jonka voin kertoa hänelle tilanteesta ja mielialoista Tšekkoslovakiassa ja Keski-Euroopassa.

Tunsin, ettei hän kiinnittänyt sellaista huomiota minuun vain siksi, että olin yksi niistä harvoista ulkomaalaisista, jotka olivat tulleet VSFNT:aan osittaisen saarron aikana, vaan myös siksi, että olin sosialidemokraatti. Se hämäännutti minua. Eniten Lenin kyseli siitä, miten kansallisuuskysymys heijastuu Tšekkoslova-kiassa.

Niistä huomautuksista, joita hän teki, kirjoitin seuraavana päivänä muististani, taitoni mukaan seuraavat ajatukset:

„Finanssipääoman aikakaudella, imperialismin aikakaudella, ei voida sanoa, että jokainen kansakunta, joka omaa muodollisesti poliittisen riippumattomuuden, olisi jo itsenäinen. Nyky-aikana on olemassa aivan erikoisia siirtomaa- ja finanssiorjuutuksen muotoja, joilla pieni joukko kaikkein rikkaimpia kapitalistimaita orjuuttaa valtavan suuren osan koko maapallon väestöstä. Taistelu kansallisesta itsemääräämisoikeudesta tulee yhä enemmän taisteluksi tuota sortoa vastaan. Se on nykyajan ja tulevan ajan kansallisuuskysymyksen tyypillinen kaava. Imperialistinen maailmansota paljasti pelkästään muodollisen porvarillisen demokratian valheellisuuden siten, että se osoitti työtätekeville käytännössä ja lyhyessä ajassa sen seuraukset. Elämä on tämän sodan jälkeen käytännössä osoittava myös kokonaisille kansakunnille, kuinka valheellista on „kansojen itsemääräämisoikeuden” periaatteen pelkästään muodollinen toteuttaminen, jota Versailles'in rauhan synnyttänyt „länsimaiden demokratia” pitää ansionaan. Kaikissa uudelleen muodostetuissa

pienissä valtioissa ja siirtomaissa työtätekevät näkevät käytännössä miten riittämätöntä on kansakunnalle kokonaisuudessaan vain poliittinen vapautus. Todellinen proletaarinen internationalismi vaatii, että proletaarisen taistelun edut yhdessä maassa olisivat alistetut tuon taistelun eduille kansainvälisessä mitta-kaavassa ja että porvariston voittanut kansa pystyisi kantamaan, uskaltaisi kantaa kaikkein suurimmat kansallisuuhrit maailman kapitalismin voittamiseksi”.

Näitä ja muita ajatuksia lausueessaan Lenin ei esiintynyt eittämättömänä auktoriteettina. Ei lainkaan! Häntä kiinnosti puhekumppanin mielipide. Usein hän suorastaan onki minulta sanoja haluten tietää, miten minä reagoin asiaan. Hänen toinen silmänsä oli sirrillään ja toinen tuntui sidotun katseeseeni. Sanan täydessä merkityksessä hän jauhoi aivoillaan jokaisen uuden tois asian, jonka hänelle ilmoitin.

— Te tulette erittäin herkkien kansallisuussuhteiden ympäristöstä, — puhui Lenin. — Teidän ajatuksenne heijastavat todellisuutta, puhukaa niistä kainostelematta. Niin, niin, teillä on hyvin vaikea tilanne. Kaiken edelläkäyneen vuoksi tšekkiläisen ja saksalaisen proletariaatin taistelutahtoinen yhteenliittyminen muodostuu teillä perin vaikeaksi. Ja kuitenkin teidän on pyrittävä siihen, että tšekkiläinen ja saksalainen proletariaatti joutuisivat teillä mahdollisimman pian yhteisrintamaan. Jos sitä ei tapahtuisi, olisivat luokkataistelun muodot teillä vieläkin kivullisempia. Mitä tulee pikkuporvariston ennakkoluuloihin, sen kansalliseen itsekkyyteen, sen kansalliseen rajoittuneisuuteen, ne teidän on otettava huomioon silloinkin kun tšekkiläisen ja saksalaisen proletariaatin väliset väärinkäsitykset on voitettu. Nämä ennakkoluulot häviävät vasta silloin, kun häviää imperialismi ja kapitalismi.

Koska minun tuli matkustaa takaisin rajan taakse, en varovaisuuden vuoksi kirjoittanut päiväkirjaani sitä, mitä Lenin puhui silloin sodasta, jota käytiin Neuvostotasavaltaan hyökännyttä Puolaa vastaan.

Salista ilmoitettiin kokouksen alkavan. Me menimme puhe-miehistön korokkeelle. Puheenvuoro annettiin Leninille. Kun hän oli lopettanut puheensa, meni eräs toveri hänen luokseen ja, kuten myöhemmin sain tietää, sanoi hänelle, että on saatu tärkeitä tietoja. Leninin piti heti lähteä Kansankomissaarien Neuvostoon.

Minä istuin puhujalavan toisessa päässä. Lenin, joka pohti mielessään historiallisen merkityksen omaavia asioita, ei unoh- tanut ennen lähtöään, että oli äsken keskustellut pienen kansa- kunnan pienen ihmisen kanssa. Hän otti muistion, repäisi siitä lehden, kirjoitti siihen jotain kynällä, taittoi paperin ja se kulki kädestä käteen minulle. Kirjelappu oli kirjoitettu saksaksi, muu-

tamat sanat alleviivattu kerran tai kaksi. Jäljennän sen käännöksen:

„Toveri Šmeralille. Jos Te sattuisitte tarvitsemaan jotain ettekä kaikista ponnisteluista huolimatta saisi vastausta tai pääsisi asiassa tulokseen (jota, ikävä kyllä, meillä usein tapahtuu), *kääntykää*, olkaa hyvä, suoraan minun puoleeni (puhelin-tiedotus: *Kreml*, puhelinvaihte, kolmas kerros), tai kirjeellisesti merkiten kirjekuoreen: henkilökohtaisesti *siltä* ja *siltä*. Parhain terveisin. Lenin”.

Toukokuun 21 päivänä minut kutsuttiin hotelli „Savoy” (jossa silloin asuin) puhelimeen ja pyydettiin tulemaan illalla Leninin luo hänen asuntoonsa Kremliin. Sillä kertaa Lenin keskusteli kanssani yksityiskohtaisesti Tšekkoslovakian kommunistisen puolueen perustamisesta. Sain neuvoja miten on työskenneltävä, jotta mahdollisimman suuri osa joukkojärjestöä, „vasemmistolaista” sosialidemokraattista puoluetta tulisi voitettua III Internationalelle, miten oli perustettava kommunistinen puolue kadottamatta yhteyksiä sosialidemokraattisen puolueen järjestyneisiin työläisten perusjoukkoihin.

Palasin Moskovasta aivan toisena ihmisenä. Vilpittömästi ja rehellisesti astuin kommunismiin, bolševismiin johtavan kehitykseni tielle.

WILLIAM GALLACHER

LENIN

Vuonna 1920 Glasgow'n toverit, jotka olivat yhteydessä Clyden työläiskomiteaan (tehdasvanhinten liike), lähettivät minut edustajaksi Kominternin II kongressiin.

Siihen aikaan me olimme „vasemmisto”-lahkolaisia emmekä halunneet osallistua Britannian sosialistisen puolueen ja sosialistisen työväenpuolueen keskeiseen väittelyyn kommunistisen puolueen muodostamisesta Englannissa. Me tahdoimme muodostaa Skotlannissa „puhtaan” kommunistisen puolueen, jolla ei olisi mitään yhteistä työväenpuolueen ja parlamentaarisen toiminnan kanssa.

Koska minulla ei ollut passia ja yleensä pienet mahdollisuudet sen saamiseen, niin lähdin Newcastleen, jossa viikon kuluttua onnistuin erään norjalaisen toverin, laivan lämmittäjän avulla pääsemään laivaan ja matkustamaan Bergeniin. Bergenistä matkustin Vardöön ja sieltä Murmanskin kautta Pietariin.

Kun saavuin sinne oli Pietarissa työnsä aloittanut kongressi jo siirretty Moskovaan.

Smolnassa minulle annettiin mukava huone ja ryhdyttiin etsimään tulkkia. Istuin kirjoittamaan kirjeitä, mutta samassa luokseni tuli eräs tovereista ja antoi vast'ikään englannin kielellä julkaistun kirjasen „„Vasemmistolaisuus” lastentautina kommunismissa”. Ryhdyin seläilemaan sitä työni lomassa, mutta kun pääsin Englantia koskettelemaan lukuun ja näin, että siellä puhuttiin minusta, niin suorastaan hypähdin paikaltani. Lähtiessäni Glasgow'sta olin varma, että meidän vihamielinen asenteemme työväenpuoluetta kohtaan ja haluttomuus osallistua parlamenttiin olivat niin järkeviä ja niin kestäviä, ettei minun tarvinnut enää tehdä muuta kuin esittää muutamia hyvin harkittuja perusteita voidaksemme painaa mattoon sekä Britannian sosialistisen puolueen että sosialistisen työväenpuolueen hartiat. Olin aivan järkytetty nähdessäni, etten ollut vielä ehtinyt kongressiin, kun raken-

tamani korttitalo oli jo perusteitaan myöten hajonnut. Mutta silloin Leninin asettamat kysymykset eivät olleet minulle vielä läheskään selviä, mikä ilmenikin sitten kongressissa käyttämissäni puheenvuoroissa.

Moskovaan saavuin lauantaina puolenpäivän aikaan ja tulin parahiksi hotelliin ehtiäkseni talkoisiin. Työskentelin kahdeksaan asti illalla, ladin kasaan rautaharkkoja eräessä valimossa.

Maanantaina lähdin toisten edustajien kanssa Kremliin, jossa jouduin ensi kerran olemaan läsnä Kominternin kongressissa.

Edustajat seisoskelivat salissa ryhminä ja keskustelivat.

Menimme eräeseen sivuhuoneeseen, jossa edustajat joivat teetä, kirjoittelivat ja valmistivat puheenvuorojaan. Minut esiteltiin eri maiden edustajille ja sitten jouduin eräeseen ryhmään ja joku kuiskasi minulle:

— Tämä on toveri Lenin.

Ojensin käteni ja sanoin:

— Hallo!

Siinä oli kaikki mitä voin lausua.

Kun Leninille sanottiin, että olin toveri Gallacher Glasgow'sta, tervehti hän minua hymyillen:

— Olemme iloisia nähdessämme teidät kongressissamme.

Vastasin, että olen onnellinen ollessani täällä, ja sitten jatkoimme keskustelua muista asioista. Ajattelin: „Hyvänen aika, kaikkialla on sota, kaikenlaisia ulkopuolisia ja sisäisiä pulmia, jotka tuntuvat melkein ratkaisemattomilta, mutta tämä toveri on järkähtämättömän varma, että bolševikit saavat voiton”.

Lenin laski leikkiä ja naureskeli tovereitten kanssa, ja joskus kun puhuin jotain, hän katseli minua jotenkin omituisesti. Sitten sain tietää sen johtuneen siitä, että äänsin englannin kieltä hyvin omalaatuisesti ja Leninin oli vaikeaa ymmärtää minua.

Käsitin heti, etten keskustellut luoksepääsemättömän „suurmiehen” kanssa, jota ympäröi kopeuden ilmapiiri, vaan Leninin, suuren puolueenjäsenen kanssa, jolla on jokaiselle proletaariselle taistelijalle lämmin hymy ja ystävällisiä sanoja.

Kun yhdyin väittelyyn poliittisesta ja ammattiliittoja koskevasta päätöslauselmasta, sain osakseni ankaria huomautuksia. Muutamat „kaikkein parhaimmat” todisteluni kumottiin hyvin helposti. Puheeni aikana vastaväittäjät eivät jättäneet käyttämättä tilaisuutta tehden kärkeviä välihuomautuksia. On selvää, että minä sanoin vastaan ja väittely kiihtyi yhä enemmän. Kun tunsin, että maa luisuu pois jalkaini alta, tulin huonolle tuulelle. Mutta Lenin, joka johti asenteitteni leppymätöntä periaatteellista arvostelua, käytti joka tilaisuutta auttaakseen minua, sanoakseen jotain sellaista, joka huomattavasti helpottaisi sitä vakavaa

tilannetta, johon virheelliset katsantokantani olivat minut joh-
taneet.

Istuntojen aikana Lenin lähetti minulle useasti kirjelappuja, joissa hän muutamain sanoin selitti jonkin kysymyksen.

Istuntojen jälkeen tavallisesti revin kirjelappuni ja niiden mukana myös Leninin kirjelaput. Nyt se tuntuu minusta usko-
mattomalta, mutta silloin se ei jostain syystä tuntunut miltään. Poliittisen valiokunnan työn lähetessä loppua, kun minä puhuin hyvin jyrkästi Britannian sosialistisesta puolueesta ja sosialisti-
sesta työväenpuolueesta, lähetti Lenin minulle kirjelapun, jossa hän arvosteli lyhyesti ja purevasti näitä ryhmiä. Kerroin illalla salaisuutena parille toverille, että Lenin oli lähettänyt minulle sellaisen kirjelapun BSP:sta ja STP:sta¹, että jos he sen näkisi-
vät, niin aivan ällistyisivät.

— Missä se on? — kysyi toinen heistä.

— Minä revin sen,— vastasin välinpitämättömästi.

— Mitä? Revittekö te Leninin kirjoittaman kirjelapun? — kysyi hän ihmetyksestä henkeään pidättäen.

— Olen repinyt monta niistä,— vastasin,— mutta ne olivat luonteeltaan henkilökohtaisia, enkä usko hänen haluavan, että säilyttäisin ne.

Kahden päivän kuluttua joku muistutti „Lastentaudista” poliittisessa valiokunnassa juuri silloin, kun minä puhuin.

— Niin,— sanoin,— olen lukenut sen, mutta en ole mikään lapsi. Hyvähän teidän on kohdella minua kuin lasta ja antaa luunappeja selän takana. Mutta nyt minä olen täällä, ja minä todistan teille, etten ole vasta-alkaja.

Leninin huomio kiintyi tähän viimeiseen lauseeseen ja jonkin ajan kuluttua, kun William Pole oli Venäjällä, Lenin toisti sen hänen kanssaan käydyssä keskustelussa koko hyvällä skotlantilaisella murteella. Kun sitten istuin paikalleni, hän lähetti minulle kirjelapun: „En tuntenut teitä vielä silloin, kun kirjoitin kirjani”.

Lenin auttoi kaikella tavalla minua ja toisia tovereita pääsemään selvytyteen poliittisista kysymyksistä niin yhteisissä istun-
noissa kuin myöskin poliittisen valiokunnan istunnoissa noudat-
taen samalla päättävästi poliittista linjaansa.

Arvokkainta oli minulle Leninin kanssa käymäni keskustelu hänen kotonaan. Lenin pyysi minua istumaan, ja aloimme puhua puolueen rakentamisesta, sen osuudesta vallankumoustaistelun johdossa. Siihen asti en ollut kertaakaan ajatellut vakavasti puolueen merkitystä, mutta nyt aloin todella ymmärtää, millaisen pitää olla kommunistisen puolueen.

¹ BSP — Britannian sosialistinen puolue; STP — Sosialistinen työväen-
puolue.— *Toim.*

Lenin oli jyrkästi sitä vastaan, että Skotlannissa perustettaisiin eri puolue.

— Teidän täytyy työskennellä juuri äskettäin Englannissa perustetussa puolueessa,— sanoi hän.

Minä vastustin: en voi työskennellä niiden ja niiden kanssa.

— Jos teille on vallankumous kaikki kaikessa, niin teillä ei tule olemaan minkäänlaisia vaikeuksia. Vallankumouksen hyväksi te työskentelette kenen kanssa tahansa vaikkapa toistaiseksi. Mutta te ette saa mitään aikaan, jos te aloitatte siitä, että ette halua työskennellä kenenkään kanssa, sen asemesta, että yhtyisitte heidän riveihinsä ja taistelisivte vallankumouksen asian puolesta. Menkää puolueeseen ja taistelkaa Kominternin linjan puolesta, ja silloin Kommunistinen Internationale tukee teitä auktoriteetillaan.

Koko keskustelumme aikana proletaarinen vallankumous oli ainoa elävä, mieltäliikuttava aihe kaikessa, mistä hän puhui.

En ollut kuullut koskaan mitään sen kaltaista. Ajatellessani Leniniä en voinut ajatella muuta kuin vallankumousta ja välttämättömyyttä kehittää sitä eteenpäin millä hinnalla hyvänsä. Mielestäni se oli suuren leniniläisen nerouden pääominaisuus; Lenin ei ajatellut milloinkaan itseään, hänessä ikään kuin olennoitui taistelu, ja ilmaantuipa hän mihin tahansa, vaikutti hän kaikkiin innoittavasti voimakkaalla vakaumuksellaan.

Sellainen on viimeinen muistelmani, joka minulla on säilynyt meidän suuresta Leninistämme.

MARSEILLE CACHIN

UNOHTUMATTOMIA TAPAAMISIA

Olen yksi niistä harvoista Ranskan poliittisista toimihenkilöistä, jotka saivat nähdä ja olla kanssakäymisissä Leninin kanssa. Se tapahtui vuonna 1920, kun kansat, jotka nykyään ovat yhdistyneet Neuvostoliitossa, olivat tulossa lopulliseen voittoon. Lenin oli silloin jo viisikymmenvuotias.

...Ennen Leniniä ei kukaan ollut johdattanut ihmiskuntaa niin tärkeän historiallisen kehityskauden läpi. Nyt ei enää leninismien vastustajien leirissäkään kielletä sitä totuutta, että tämä suuri valtiollinen toimihenkilö oli huomattava persoonallisuus. Historiallisten tieteiden arvovaltaiset edustajat osoittavat, miten valtava historiallinen merkitys on niillä tapahtumilla, joita Lenin johti vuodesta 1917 — tsarismin kukistumisen hetkestä alkaen.

Tunnettua on, ettei Lenin ollut vain toiminnan mies, joka tarkokkuudessa oli vertaansa vailla, vaan että hänellä oli myös laajat universaalitiedot. On muistutettava, että Lenin tunnusti sen suuren merkityksen, mikä oli XVIII vuosisadan ranskalaisilla ensyklopedisteilla ihmiskunnan kehityksessä. Hän ilmaisi rajattoman ihastuksensa vuosina 1783—1794 tapahtuneen Ranskan vallankumouksen ihmisiin ja aatteisiin. Hän oli vuoden 1793 vuoripuoluelaiisten ja jakobiinien innokas ihailija.

Lenin piti Pariisin Kommuunia yhtenä niistä tapahtumista, jotka edistävät ihmiskunnan historiaa. Kuolemattomiksi käyneissä sanoissaan hän ylistää Pariisin työläisten vuonna 1871 osoittamaa sankaruutta...

* * *

Lenin tunsu hyvin Ranskan. Pitkän maanpakolaisuutensa aikana hän asui Ranskassa monta vuotta. Pariisissa, Marie Rosen kadulla talossa numero 4 hänellä oli vaatimaton kaksihuoneinen

asunto. Tunsin silloin useita bolševikki-emigrantteja, jotka samoin kuin Leninkin asuivat köyhästi Pariisin neljännessätoista piirissä.

Tapasin Leninin II Internationalen kongressissa Stuttgartissa vuonna 1907. Hän oli tehnyt useita korjauksia päätöslauselmiin. Korjaukset olivat erinomaisia siksi, että niissä ilmeni johdonmukainen taistelu imperialistista sotaa vastaan.

Näin hänet läheltä vasta monen vuoden kuluttua, kesällä vuonna 1920, Moskovaan tekemäni matkan aikana. Minut oli valittu sinne edustajaksi Strassburgin sosialistisen edustajakokouksen yksimielisellä päätöksellä.

Saavuttuamme Venäjälle kohtasimme usein bolševistisen puolueen edustajia ja keskustelimme heidän kanssaan. Me tulimme Moskovaan neuvottelemaan Ranskan sosialistisen puolueen mahdollisesta liittymisestä III Internationaleen.

Kesäkuun 19 päivänä Kommunistisen Internationalen johtajat Leninin johdolla kokoontuivat kanssamme vaihtamaan mielteitä. Lenin otti puheenvuoron. Hän puhui puhdasta ranskaa.

Ennen kaikkea hän kiitti sosialistista puoluetta ja kahta sen edustajaa siitä, että nämä olivat kääntyneet III, Kommunistisen Internationalen puoleen. Lenin antoi tälle käynnille suuren merkityksen. Hän sanoi hymyillen „odottaneensa meitä”, sillä eniten hän piti arvossa meidän maamme proletariaatin erinomaista vallankumouksellista uljuutta.

Hän osoitti, ettei Ranskassa ole nyt kysymys viipymättä suoritettavasta vallankumouksesta. Eikä se ole keskustelun aihe. Päätehtävä on luoda aikaa hukkaamatta ennakkoehdot tehokasta taistelua varten imperialistista valtakomentoa vastaan.

Lenin sanoi, että ranskalainen puolue tarvitsee sanomalehden, joka kasvattaisi työväenluokkaa ja johtaisi sen vapautukseen. Tarvitaan marxilaissuuntainen sanomalehti. Mitä tulee proletariaaseen puolueeseen, niin siinä on välttämättä oltava ankara kuri kaikille ja ennen kaikkea niille, jotka ovat saaneet kunnian olla sen vastuunalaisissa toimissa. On taottava yhtenäinen, marxilaisesti kasvatettu kurinalainen luokkapuolue.

Nykyaikaisia sotia seuraavat vakavat järkytykset, jotka kärjistävät luokkataistelua ja jouduttavat vallankumousta. On turhaa kysyä itseltään, tuleeko vallankumous ennen vai myöhemmin.

Lenin kosketti puheessaan mainintaamme siitä, ettei meillä ole tarpeeksi ihmisiä. Ei meilläkään ole tarpeeksi ihmisiä, sanoi hän, mutta me kuljemme eteenpäin ja ihmisiä ilmaantuu lisää. On tärkeätä ylläpitää usko siihen, että proletariaatin voimat ovat ehtymättömät. Teidän, ranskalaisten, pitää ymmärtää, että taistelussamme meitä innostavat teillä muinoin suoritettut vallankumoukset. Myös teillä kapitalismi luovuttaa paikkansa sosialismille, joka on tunkeutunut kapitalistisen järjestelmän kaikkiin

huokosiin. Suorittakaa propagandaa niiden kansojen keskuudessa, jotka teidän imperialisminne on alistanut sortonsa alle, sillä ihmisten on saatava kaikkialla vapaasti määrätä oma kohtalonsa.

Te sanotte: „Se tulee olemaan raskasta”. Meidänkin oli raskasta, mutta me taistelimme ja voitimme!

Viisi tuntia kesti tämä sisältörikas ja sydämellinen keskustelu.

* * *

Ennen Ranskaan palaamista pyysimme saada tavata Leniniä hyvästelläksemme häntä ja kertoaksemme vaikutelmistamme. Me tapasimme Leninin heinäkuun 28 päivänä ja keskustelumme kesti puolitoista tuntia. Hän otti meidät hyvin ystävällisesti vastaan Kremlissä pienessä virkahuoneessaan, joka oli vaatimattomasti ja yksinkertaisesti kalustettu.

Lenin kyseli meiltä yksityiskohtaisesti Ranskan tilanteesta, jonka hän muutenkin tunsikin hyvin. Lenin toisti meille, että hän kunnioittaa suuresti maamme menneisyyttä ja Ranskan proletariaattia. Lenin nimitti kommunisteja jakobiineiksi, mutta sellaisiksi, joilla oli yhteys proletariaattiin. Siksi hän uskoi, että III Internationalen aatteet menestyvät Ranskassa, koska niissä kuvastuvat maamme puhtaimmat vallankumoukselliset perinteet.

Samalla hetkellä kun me keskustelimme Leninin kanssa Punainen Armeija teki loppua Ukrainaan hyökänneistä valkopuolalaisista joukkioista. Ranskalaiset ja englantilaiset imperialistit valmistivat Puolaan lähetettäväksi valiodivisioonan, jota komensi ranskalainen kenraali Weygand. Divisioonaa oli varustettu uusimmilla aseilla, joilla oli suuri tuhoava voima. Mutta Dunkerquen satamatyöläiset kieltäytyivät lastaamasta tykkejä ja konekiväärejä tätä divisioonaa varten, ja Lenin pyysi meitä kiittämään lämpimästi Ranskan työtätekeviä.

Lopuksi Lenin sanoi, että imperialistinen Eurooppa, joka oli kahden ja puolen vuoden ajan hyökännyt itsepintaisesti neuvostotasavaltojen kimppuun, on kärsinyt tappion. Nyt, kun imperialistit ovat kärsineet tappion Puolassa, Neuvosto-Venäjä on saanut rauhallisen hengähdysajan, ja se tullaan käyttämään siihen, että kunnostetaan maa ja tehdään se voittamattomaksi.

Lenin kysyi minkälaiset ovat vaikutelmamme pitkäaikaisesta Venäjällä oleskelustamme. Vastasimme, että muistelmat, jotka olemme saaneet täällä olostamme, eivät tule koskaan haihtumaan. Sanoimme hänelle, että huolimatta valtavista sodan tuottamista onnettomuuksista me näimme koko maassa intomielisyyttä, uskoa tulevaisuuteen ja uljuutta, jotka takaavat varman voiton.

Lenin oli hyvin tyytyväinen vastaukseemme. Hän toivotti meille, että Ranska muodostaisi pian suuren kommunistisen puolueen, jonka menestyksiä hän tulee kiinnostuksella seuramaan. Keskustelumme lopussa hän lausui valittelunsa, ettei ollut voinut aikaisemmin ja kauemmin keskustella kanssamme.

Seuraavana päivänä lähdimme takaisin Pariisiin. Sinne saavuimme elokuun 11 päivänä matkattuamme Eestin, Suomen, Ruotsin ja Saksan kautta.

Kotiin palattuamme päätimme heti tehdä selostuksen matkastamme Ranskan työläisille. Puolueen sihteeristö järjesti kokouksen kaupungin silloisessa suurimmassa huoneistossa — Pariisin sirkuksessa. Sirkusrakennuksen luo tuli yli 40 tuhatta työtätekevää. Suurella työllä pääsimme puhujalavalle, ja pitää sanoa, ettei Pariisi ollut milloinkaan tätä ennen nähnyt niin kiihkeää, mukaansatempaavaa ja innostavaa kansan mielenosoitusta. Pariisin väestö osoitti monen tunnin aikana veljellistä solidaarisuuttaan neuvostovallankumoukselle, josta toimme varsin toivottavia tietoja Leninin kanssa käymämme keskustelun jälkeen.

HRISTO KABAKTŠIJEV

LENIN JA BULGARIA LAISET TESNJAKIT

Kommunistisen Internationalen II kongressissa Bulgarian kommunistisesta puolueesta oli kolme edustajaa: minä, toveri Šablin (Ivan Nedelkov), jonka bulgarialaiset fasistit surmasivat vuonna 1925, ja tohtori N. Maksimov, joka erotettiin puolueesta syyskuun kapinan jälkeen vuonna 1923.

Miten suuren merkityksen puolueemme antoi osallistumiselleen tähän kongressiin, millä ilolla se suhtautui Kommunistiseen Internationalen ja Neuvosto-Venäjään todistaa jo sekin seikka, miten me, II kongressin edustajat, saavuimme vallankumouksen ja sosialismin „luvattuun maahan”. Koska silloin oli hyvin vähän toivoa päästä Neuvosto-Venäjälle laillista tietä Länsi-Euroopan (Saksan) kautta, niin päätimme tehdä rohkean matkan kalastajan purjeveneellä Varnasta Mustanmeren kautta Odessaan. Tämä retki oli hyvin vaarallinen ja uhkarohkea jo senkin vuoksi, että matka piti tehdä pienellä veneellä pitkin myrskyisää Mustaa merta ja myös siksi, että tätä Mustanmeren aluetta vartioi silloin yhtäältä romanialainen merivartiosto ja toisaalta Wrangelin laivasto, joka piti hallussaan Krimin rannikkoa. Viidestä kongressin edustajasta, jotka lähtivät yhtäaikaan salaa kahdella veneellä Bulgariasta Odessaan, pääsi perille vain kaksi, minä ja Maksimov; toveri Šablin oli päässyt onnellisesti Neuvosto-Venäjälle jo aikaisemmin, myös kalastajaveneellä. Romanianlainen vartiosto oli saanut kiinni avomerellä toveri Kolarovin ja Dimitrovin ja vanginnut heidät. Minun ja matkakumppanini ensimmäinen yritys epäonnistui, sillä myrsky särki veneemme ja heitti meidät takaisin Bulgarian rantaan. Lähdimme toisen kerran matkaan ja purjehdittuamme pienellä kalastajaveneellämme kuusi päivää saavuimme onnellisesti Odessaan.

Kaikkein kiihkein toiveeni oli tavata ja tutustua Leniniin. Lähtiessämme II kongressiin puolueemme Keskuskomitea antoi meille, „tesnjaki”-sosialistien puolueen edustajille, erikoisen tehtävän — tavata Leniniä ja kysyä häneltä neuvoa tärkeimmissä

sillä hetkellä puolueen edessä olleissa kysymyksissä. Lokakuun vallankumous muutti täydelleen „tesnjaki”-sosialistien suhteen bolševikkeihin, ja bolševikkien saamat voitot kansalaissodassa vahvistivat lopullisesti „tesnjakien” uskon bolševismiin ja Neuvostovaltaan. Mutta „tesnjakeilla” ei ollut vielä määrättyjä ja lujia asenteita puolueen konkreettisiin vallankumouksellisiin tehtäviin nähden, joita Bulgariassa ja Balkanin maissa kärjistyvä vallankumouksellinen kriisi asetti heidän eteensä yhä kärkevämmin ja vaativammin.

Tutustuin Leniniin kansallis- ja siirtomaakysymyksiä käsittelevässä valiokunnassa, jonka työhön hän otti osaa ja jota hän johti. Kansallisuuskysymys oli bulgarialaisten kommunistien, entisten „tesnjakien” huomion keskiönä. Bulgarian edustajistosta minä osallistuin kansallisuus- ja siirtomaakysymyksiä käsittelevään valiokuntaan. Olin lukenut jo ennen valiokunnan koollekutsumista Kommunistisen Internationalen Toimeenpanevan Komitean teesit kansallisuus- ja siirtomaakysymyksistä ja ne olivat tehneet minuun valtavan vaikutuksen. Valiokunnassa sain tietää, että teesit olivat Leninin kirjoittamat.

Kohta sen jälkeen, kun vuonna 1908 nuorturkkilaisten suorittama vallankaappaus Turkissa oli kärjistänyt Balkanilla kansallisuuskysymyksen ja aiheuttanut Balkanin sodan vaaran, „tesnjaki”-sosialistien puolue asetti kansallisuuskysymyksen ensi tilalle. „Tesnjaki”-sosialistien puolueen perustaja ja johtaja Blagojev kehitteli ja määritteli tuona aikakautena puolueen ohjelman kansallisuuskysymyksessä; siinä oli teoreettisesti perusteltu ja yhdistetty puolueen yleisiin tehtäviin tunnus Balkanin demokraattisesta federatiivisesta tasavallasta. „Tesnjakit” olivat julistaneet tämän tunnuksen jo aikaisemminkin, mutta eivät olleet antaneet sille ajankohtaista poliittista merkitystä. Sen hyväksyivät myös muut Balkanin sosialidemokraattiset puolueet Balkanin maiden I:ssä sosialidemokraattisessa konferenssissa, joka pidettiin Belgradissa tammikuussa 1910, ennen Balkanin sotaa. Se vahvistettiin ja julistettiin uudestaan Balkanin III:ssä sosialidemokraattisessa konferenssissa Bukarestissa heinäkuussa 1915 juuri ennen sitä, kun Bulgaria ja Romania vedettiin imperialistiseen sotaan. Tätä tunnusta kannattivat Balkanin maiden sosialidemokraattiset puolueet ja ennen kaikkea „tesnjaki”-sosialistien puolue koko Balkanin sodan ja imperialistisen sodan ajan.

Leninin artikkeleista, jotka hän oli kirjoittanut Balkanin sodan aikana ja joissa hän käsitteli tätä sotaa, minä jo tiesin, että hän tuki Balkanin sosialistien taistelua Balkanin demokraattisesta federatiivisesta tasavallasta¹. Mutta imperialistisen sodan

¹ Ks. V. I. Leninin kirjoitusta „Serbian ja Bulgarian voittojen yhteiskunnallinen merkitys” (*V. I. Lenin, Teokset*, 18. osa, ss. 368—370.) — *Toim.*

jälkeen, jo vuonna 1919, „tesnjaki”-socialistien puolue samalla kertaa, kun se muuttui kommunistiseksi puolueeksi ja yhtyi Kominterniin hyväksyen tunnuksen työläisten ja talonpoikien neuvostoista, vaihtoi tunnuksen Balkanin demokraattisesta federatiivisesta tasavallasta tunnukseen Balkanin socialistisesta federatiivisesta neuvostotasavallasta. Siinä mielessä puhuinkin kongressin kansallisuus- ja siirtomaakysymysten valiokunnassa. Puheeni aikana Lenin keskeytti minut korostaakseen tämän katsantokannan oikeaperäisyyttä ja sanoi, että tällä hetkellä (Lokakuun vallankumouksen jälkeen) Balkanin kommunistien tulee taistella socialistisen federatiivisen neuvostotasavallan puolesta eikä demokraattisen tasavallan puolesta.

Me Bulgarian edustajat otimme erikoisella ilolla vastaan sen, että Lenin oli hyväksynyt puolueemme ohjelmatusannuksen. Mutta sillä hetkellä emmekä vielä kauan sen jälkeenkään käsittäneet, ettei riitä ainoastaan oikean vallankumouksellisen tunnuksen esittäminen, on välttämättä osattava myös taistella tosi vallankumouksellisesti sen toteuttamisen puolesta. Mutta meidän taistelumme kansallisuuspolitiikan alalla ei ollut sellaista taistelua, jolla oli ja jolla on niin suuri merkitys Balkaneilla, se ei ollut sellaista ennen Kominterniin liittymistämme eikä moneen vuoteen sen jälkeenkään...

Osallistuin myös kongressin agraarivaliokuntaan, vaikka edustajanimme siinä oli toveri Sablin, joka piti puheen agraarikysymyksestä kongressin täysistunnossa ja (ellen erehdy) myös valiokunnassa. Lenin johti agraarivaliokuntaa. Samoin kuin kansallisuuskysymyksessä niin myös erikoisesti agraarikysymyksessä kongressiedustajain, valiokunnan jäsenten keskuudessa vallitsivat II Internationaalelta perityt epäselvät ja virheelliset katsantokannat.

Käsitettävää on, etten muista tarkkaan enkä voi toistaa niitä laajoja väittelyitä, joita käytiin näissä kahdessa kaikkein tärkeimmässä ja suurimmassa kongressin valiokunnassa. Lenin otti innokkaasti osaa näihin väittelyihin, ja hänen oli hyvin usein sekaannuttava monien kysymysten käsittelyyn, erikoisesti käsiteltäessä agraarikysymyksen teesejä, jotka Lenin oli kirjoittanut, ja korjattava niitä vääriä asenteita, joita edustajat valiokunnassa esittivät.

Meille BKP¹ edustajille Leninin teesit kansallisuus- ja siirtomaakysymyksistä sekä hänen teesinsä agraarikysymyksestä olivat todella uutta, me tutkimme niitä innokkaasti ja opimme niistä. Näissä teeseissä samoin kuin kansallisuuskysymystä koskevissa teeseissä löysimme vastauksen moniin periaatteellisiin taktiikan peruskysymyksiin, joita nousi kärkevinä Bulgarian

¹ Bulgarian Kommunistinen puolue.— *Toim.*

Kommunistisen puolueen eteen imperialistisen sodan jälkeisellä kaudella. Mutta myöhemmin osoittautui, että agraarikysymyksessä enempää kuin kansallisuuskysymyksessäkään emme vielä, edes Kominternin II kongressin jälkeen, olleet ehtineet kyllin syvällisesti tutkia leniniläisiä teesejä, omaksua ja toteuttaa ei vain sanoissa, vaan teoissa leniniläisiä, bolševistisiä asenteita kansallisuus- ja agraarikysymyksissä, joilla oli ja on niin valtava merkitys meidän käytännöllisessä toiminnassamme Bulgariassa ja Balkaneilla.

Lenin suhtautui ystävällisesti ja erittäin rakastettavasti kaikkiin edustajiin, jotka halusivat keskustella hänen kanssaan henkilökohtaisesti. Valiokuntien istuntojen välillä pyysin henkilökohtaisesti saada tavata häntä kongressin työn päätyttyä voidakseni kertoa tilanteesta Bulgariassa ja Balkanin maissa ja kuulla hänen mielipiteensä. Lenin antoi heti auliisti suostumuksensa ja sanoi minulle, että pyytäisin viemään minut kongressin jälkeen hänen luokseen Kremliin.

Niin teinkin.

En muista, monenko päivän kuluttua kongressin työn päätyttyä pyysin saada tavata Leniniä ja se luvattiin minulle heti.

Kremlissä, Leninin odotushuoneessa tapasin muutamia ulkomaalaisia, diplomaattisia edustajia tai sanomalehtimiehiä, jotka moitteettomissa virkapuvuissaan odottivat vuoroaan ja menivät Leninin luo ennen minua. Minut kutsuttiin heti heidän jälkeensä, ja minä menin Leninin luo.

Minuun teki valtavan vaikutuksen huoneen vaatimattomuus ja yksinkertaisuus: Leninin virkahuone oli pieni, yksinkertaisesti kalustettu, siinä ei ollut muuta kuin kirjoja ja papereita täynnä oleva leveä pöytä, muutamia tuoleja ja pari taulua. Lenin oli pukeutunut hyvin vaatimattomasti ja yksinkertaisesti, hänen pukunsa muodosti täyden vastakohtan äsken vastaanotolla käyneiden ulkomaalaisten loistavien pukujen rinnalla.

Lenin otti minut vastaan lämpimästi ja ystävällisesti ja pyysi kertomaan heti, mitä tapahtui Bulgariassa. Jo keskustelumme alussa hän pyysi minua selittämään, mikä oli se kapina, joka puhkesi Bulgariassa imperialistisen sodan lopussa. En tiennyt vielä, että Lenin oli jo vuonna 1918 tuon kapinan aikana, joka tunnetaan „Vladain kapinan” nimellä, Neuvostojen VI edustajakokouksessa pitämässään puheessa tehnyt arvioin kapinasta ja korostanut sen merkitystä kansainvälisen proletaarisen vallankumouksen alkavan aikakauden tunnusmerkkinä¹. Sillä hetkellä pidin vielä oikeana „tesnjaki”-sosialistien puolueen taktiikkaa tämän kapinan suhteen ja koetin kuvata tapahtumien kehityksen

---

¹ Ks. V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, ss. 138—139.— Toim.

niin kuin sen ymmärsi ja selitti puolue, koetin selittää ja todistaa oikeaksi sen asenteen kapinaan. Mutta Lenin suhtautui selityksiini skeptillisesti. Koetin todistaa hänelle, että meidän puolueemme ei sekaantunut kapinaan siksi, että se oli sodan lopussa vielä kovin heikko, ja kapina puhkesi alkuvoimaisesti rintamalta perääntyvien, hajalle lyötyjen sotajoukkojen keskuudessa, jotka lähestyivät silloin pääkaupunkia Sofiaa rangaistakseen sodan aiheuttajia ja pakoittaakseen heidät solmimaan rauhan. Lenin kuunteli ääneti minua, mutta heti kun olin lopettanut kysyi:

— Te ette sekaantuneet kapinaan siis siksi, että olitte kovin heikkoja?

Vastasin myöntävästi, mutta näkyi, ettei vastaukseni tyydyttänyt Leniniä.

Leniniä kiinnosti enemmän Bulgariassa ja Balkaneilla sodan jälkeen muodostunut uusi tilanne. Vähän ennen sitä olin lähettänyt Leninille kirjoitukseni tästä tilanteesta. Lenin mainitsi siitä keskustelussamme ja sanoi, että oli lukenut sen ja lähettänyt „Kommunistitšeski Internatsional” aikakausilehden toimitukseen julkaistavaksi. Tämä kirjoitus todellakin julkaistiin¹.

Leninin luona käydyn keskustelun aikana puhuin minä eniten koettaen valaista Bulgarian tilannetta. Nyt en enää muista keskustelua, mutta muistan hyvin, että selittäessäni Bulgarian ja Balkanien tilannetta pysyttelin niissä samoissa suuntaviivoissa, joita olin noudattanut vähän tätä ennen yllämainitussa kirjoituksessanikin. Kysyin Leniniltä:

— Voiko Bulgarian kommunistinen puolue toivoa saavansa suoranaista poliittista ja sotilaallista apua Neuvosto-Venäjältä, jos Bulgariassa ja Balkaneilla kärjistyvä vallankumouksellinen kriisi johtaa vallankumoukseen?

Lenin ei vastannut minulle suoraan tähän kysymykseen. Ensін hän sanoi, että viime aikoina Neuvosto-Venäjän kansainvälinen asema on muuttunut ja huonontunut Punaisen Armeijan kärsittyä tappion Varsovan lähistöllä (keskustelin Leninin kanssa elokuussa 1920, juuri niinä ensimmäisinä päivinä, kun Punainen Armeija alkoi perääntyä). Lenin ei osoittanut ollenkaan levottomutta sen johdosta, että Puolan kanssa käydyn sodan kulkuun oli tullut odottamaton ja jyrkkä käänne, joka herätti kongressiedustajain keskuudessa suurta hämminkiä. Lenin sanoi tapansa mukaan hymyillen:

— Katsokaa, me olimme varmoja, että saamme lopullisen voiton ja silloin olisi tilanne aivan toinen teilläkin Balkaneilla. Mutta me kärsimme tappion, tilanne muuttui, se pitää ottaa huomioon.

¹ Ks. „Kommunistitšeski Internatsional” № 14, v. 1920.— *Toim.*

Sitten Lenin lisäsi:

— „Kansainvälisen vallankumouksellisen strategian” (käytin näitä sanoja.— *H. K.*) näkökannalta katsoen, kuten te sanoitte, tilanne ei ole nyt niin suotuisa vallankumoukselliseen esiintymiseen kuin ennen; mutta jos on todella kysymys vallankumouksesta Bulgariassa ja Balkaneilla ja te haluatte tietää mitä apua voitte odottaa, niin teidän on parasta kääntyä sotilastovereitten puoleen, keskustelkaa asiasta heidän kanssaan, meillä on vielä likvidoimaton rintama etelässä.

Minua hyvästellessään Lenin toisti:

— Toimikaa ja tiedoittakaa meille useammin tilanteestanne.

Kerroin hänelle muun muassa, että sodan jälkeen teemme kommunistista joukkoagitaatiota kokouksien, mielenosoitusten ja sanomalehtien kautta ja lisäksi vielä julkaisemalla useita omaperäisiä ja käännettyjä kirjasia ja kirjoja, jotka selittävät Lokakuun vallankumouksen periaatteita ja tunnuksia. Leniniä kiinnosti heti tämä meidän joukkokirjallisuutemme, ja minä lupasin lähettää hänelle kaikki uudet bolševistiset brošyyrit, jotka olimme ehtineet tuoda mukaanamme Bulgariasta. Tähän päättyi ensimmäinen keskusteluni Leninin kanssa.

Todellakin kokosin ja lähetin Leninille kaikki (bulgarialaiset) sodan jälkeen puolueen julkaisemat brošyyrit ja kirjat, jotka löysin Moskovasta. Siinä oli eräitä Leninin teosten käännöksiä ja muutama omaperäinen bulgarialainen kirjanen, esimerkiksi „Sosialidemokratian tunnuslauseet”. Tämä oli ensimmäinen yritys, joskaan ei läheskään onnistunut, liittää Lokakuun vallankumouksen tunnukset Bulgarian Kommunistisen puolueen ohjelmaan. Brošyyriä oli julkaistu 100.000 kappaletta ja painos oli melkein täydellisesti myyty.

Muutama päivä sen jälkeen, kun olin lähettänyt Leninille bulgarialaiset brošyyrimme (noin 15 kirjaa), minulle ilmoitettiin, että Lenin on kutsunut minua luokseen Kremliin. En osannut arvata, miksi Lenin kutsui minua, mutta olin tietysti iloinen kutsusta ja lähdin heti Kremliin, samaan työhuoneeseen, jossa olin jo käynyt. Lenin otti minut vastaan iloisesti hymyillen.

Hänen edessään pöydällä oli lähettämäni kirjat ja brošyyrit.

— Te olette ehtineet lyhyessä ajassa luoda erinomaisen agitaatiokirjallisuuden! Sellaisia puolueita on vähän, jotka olisivat pystyneet sen tekemään. Siinä suhteessa ovat asiat teillä hyvin.

Ja hän alkoi selailta eräitä omaperäisiä kirjasia ja pyysi minua selittämään niiden sisältöä. Tämä Leninin lämmin ja sydämellinen vastaanotto ilahdutti sekä hämmästytti minua: tavattoman suuri mielenkiinto, jota Lenin osoitti meidän bolševistiseen agitaatiokirjallisuuteemme, liikutti minua ja oli imartelevaa minun puolueenjäsenen itserakkaudelleni.

— Tällaisten kirjasten julkaiseminen ja joukkoluontoinen levittäminen on nykyaikana eräs kommunistien tärkeimmistä tehtävistä,— toisti Lenin ja tiedusteli, mitä kysymyksiä kosketelaan ja kehitellään meidän omaperäisissä kirjasissamme.

— Onko vaikea oppia bulgarian kieltä?— kysäisi Lenin.

Vastasin, ettei se ole lainkaan vaikeaa, sillä venäjä ja bulgaria ovat sukukieliä, molemmat kielet perustuvat vanhaan slaavilaiseen kirjakieleen. Silloin Lenin pyysi minua, jos on mahdollista, hankkimaan hänelle nopeasti bulgarialais-venäläisen sanakirjan.

Lupasin kernaasti, mutta voin täyttää lupaukseni vasta pitkän ajan kuluttua. Moskovassa ei ollut sellaista sanakirjaa ja vasta kuuden kuukauden kuluttua voin lähettää hänelle Bulgariasta erään toverin mukana sanakirjan. Muutama vuosi sitten „Pravdassa” julkaistiin Vladimir Iljitšin lyhyt kirje hänen kirjastonhoitajalleen, jossa Lenin pyytää hankkimaan bulgarialais-venäläisen sanakirjan. Nähtävästi Lenin odotti kärsimättömästi tilaisuutta tutustuakseen bulgarialais-venäläisen sanakirjan avulla hänelle antamiini kirjoihin ja kenties seuratakseen muitakin julkaisujamme. Suuri mielenkiinto, jota Lenin osoitti kommunistisen liikkeen voimistumiseen kaikissa maissa, myös Bulgariassa, muistutti minulle sitä mielenkiintoa, millä Marx ja Engels heidän aikakaudellaan seurasivat sosialistista liikettä ja marxilaisuuden leviämistä kaikkiin maihin, ja sitä varten opiskelivat monien maiden kieliä ¹.

Tällä kertaa en ollut kauan Leninin luona, sillä vastaanottohuoneessa oli odottamassa paljon kongressin edustajia, jotka kiirehtivät ennen matkallelähtöään puristamaan vielä kerran Lokakuun ja maailman proletaarisen vallankumouksen suuren johtajan kättä ja kuulemaan hänen huuliltaan välttämättömät ohjeet. Kiirehdin hyvästelemään Leniniä. Hän pyysi minua kertomaan terveisensä Blagojeville ja kaikille tovereille Bulgariassa. Tämä oli toinen ja viimeinen keskusteluni Leninin kanssa.

Palattuani Bulgariaan selostin puolueen Keskuskomitean tovereille II kongressin yleisiä päätöksiä ja edustajistomme osanottoa kongressin työhön, sekä kerroin heille myös Leninin kanssa käydyistä keskusteluista. Erikoisen suurta mielenkiintoa ja huomiota kaikkeen mitä kerroin kongressista, Neuvostotasavallasta ja Leninistä osoitti „tesnjaki”-sosialistien puolueen vanha johtaja ja perustaja Blagojev.

¹ Vuonna 1893 Engels lähetti meidän „Sotsial-Demokrat” kokoelmamme toimitukseen kirjeen, jossa tervehti sosialistisen liikkeen ilmestymistä Bulgariassa, Vähän Aasian kynnyksellä, ja ilmoitti, että oli alkanut opiskella bulgarian kieltä voidakseen seurata Bulgarian sosialistista liikettä, ja tämän todisteeksi kirjoitti kirjeeseensä muutamia sanoja aivan virheettömästi bulgarian kielellä.— H. K.

Blagojevin nimi liittyy Pietarin ensimmäiseen sosialidemokraattiseen järjestöön. Hän seurasi aina suurella mielenkiinnolla vallankumousliikkeen kulkua Venäjällä ja otti vastaan tulisella innolla ensin Helmikuun ja sitten erikoisesti Lokakuun vallankumouksen. Totta kyllä ei hänkään kuten „tesnjaki”-socialistien puolue yleensä voinut heti Lokakuun vallankumouksen jälkeen luopua sosialidemokraattisista perinteistä, jotka olivat niin syvälle juurtuneet myös „tesnjaki”-socialistien puolueeseen. Blagojev oli osallinen Bulgarian Kommunistisen puolueen virheisiin niin Vladain kapinassa vuonna 1918 kuin myös fasistien vallankaappauksessa kesäkuussa vuonna 1923. Mutta Lokakuun vallankumouksen jälkeen hän tuli yhä lähemmäksi bolševismia.

Kun me, Kommunistisen Internationalen II kongressin edustajat lähdimme matkaan, sanoi Blagojev meille: „Olkaa bolševikien puolella, Leninin puolella — vallankumouksen voittaessa Venäjällä voitti myös heidän asiansa”.

Blagojev kuunteli kiinnostuneesti ja tarkkaavaisesti laajaa selostustani kongressista ja Leninistä ja kiitti liikuttuneena.

Käsitin mikä hänen mieltään liikutti sillä hetkellä. Kun olimme ehdottaneet, että hän olisi lähtenyt edustajiston mukana kongressiin, oli hän kieltäytynyt pahoillaan, sillä hän oli silloin jo kovasti sairas ja tiesi, ettei kestäisi pitkää ja vaikeaa matkaa.

— Mitä minä siellä tekisin? Olen sairas, en voi työskennellä, enkä halua, en voi seisoa syrjässä.

Pian sen jälkeen (vuonna 1924) Blagojev kuoli. Hän tunnusti puolueen tehneen virheen kesäkuussa ja hyväksyi proletariaatin vallankumouksellisen kapinan syyskuussa vuonna 1923. Täten hän osoitti entisen „tesnjaki”-socialistien puolueen nuorelle ja vanhalle sukupolvelle, Bulgarian uudelle Kommunistiselle puolueelle ja Bulgarian proletariaatille bolševistisen puolueen tien, Leninin tien.

ANTONIN ZÁPOTOCKÝ

MUISTEMIA LENINISTÄ

Tämä tapahtui ensimmäisen maailmansodan jälkeen kesällä vuonna 1920. Sodan aiheuttamat vallankumousmyrskyt tärisyttivät vielä Eurooppaa. Pirstoutuneiden valtioiden raunioille syntyi ja kehittyi uusia valtioita. Kuudennen osan maapalloa käsittäneen vanhan tsaari-Venäjän paikalle oli kohoamassa Sosialistinen Neuvostotasavalta. Vanha Itävalta-Unkari hajosi, ja sen alueelle kasvoi uusia valtioita. Niihin kuului myös Tšekkoslovakia. Uudet valtiot eivät ainoastaan syntyneet, ne etsivät itselleen uusia muotoja. Ja tuo etsintä aiheutti usein monilukuisia väittelyjä ja taisteluja. Tässä taistelussa törmäsivät yhteen ei ainoastaan erilaiset poliittiset puolueet, vaan kokonaiset yhteiskuntaluokatkin. Uusi syntyi ja kasvoi, vanha hajosi. Sen vuoksi oli Euroopassa rauhatonta. Rauhatonta oli Venäjällä, rauhatonta oli myös meillä.

Moskovaan oli kutsuttu koolle Kolmannen, Kommunistisen Internationalen maailmankongressi. Minut lähetettiin kongressiin Tšekkoslovakian sosialidemokraattisen puolueen uumenissa muodostuneen vasemmisto-opposition edustajana. Erikoisen voimakasta oli oppositio Kladnossa. Punainen Kladno lähettikin minut kongressiin. Matkustin. Se oli silloin vaikea matka. Puolassa oli sota...

Oli matkustettava Saksan kautta. Saksasta laivalla Eestin Rääveliin, sieltä Lätin Riikaan. Riiasta Pietariin ja Moskovaan. Kaikkialla oli pysähdyksiä ja esteitä. Lopultakin pääsin Moskovaan, mutta huomattavasti myöhästyneenä. Kongressin työ oli parhaillaan menossa. Istuntoja pidettiin Kremlin Andreaksensalissa Moskovassa.

Istunnon väliajalla tulin saliin, ja siellä näin ensimmäisen kerran Leninin. Puhemiehistön korokkeen askelmilla istui ensinäkemältä aivan tavallinen pienehkö mies. Hänen polvillaan oli avattu muistilehtiö, johon hän jotain kirjoitti nopeasti. Pysähdyin

kuten pysähtyivät monet edustajat. Kukaan ei rohjennut häiritä häntä. Siinä on hän — Lenin! Siinä on hän, jonka nimi on viimeisten kolmen vuoden aikana niin pelottanut kapitalistista Eurooppaa!

Pelko on ollut aivan oikeutettua. Vasta nyt se ilmenee täysin selvästi. Jos Lenin eläessään saattoi kapitalistit kauhun valtaan, niin sitä enemmän he joutuvat kauhun valtaan nyt! Lenin on kuollut, mutta leninismi elää! Leninin ja leninismin oikein ymmärtäminen merkitsi kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän loppua monissa maissa ja johti työtätekevän kansan vapauden ja sosialismin tielle.

Vuonna 1920 monet eivät tähän vielä uskoneet. Mahdollisesti eivät uskoneet myöskään monet niistä, jotka Kommunistisen Internationalen kongressin istuntojen väliajoilla seisoivat puhujakorokkeen askelmille istuutuneen Leninin edessä. Eivät uskoneet monet kongressin työhön osallistuneistakaan, joiden kanssa Lenin väitteli ja polemisoi puhujakorokkeelta lehtiöön tekemiensä muistiinpanojen mukaan. Myöskin eräiden minun toverieni, Tšekkoslovakian edustajain joukossa, kuten myöhemmin kävi selville, oli epäuskoisia. Mutta miljoonat työtätekevät uskoivat. He eivät ainoastaan uskoneet, vaan myös toimivat niin kuin Lenin opetti. Silloin Kommunistisen Internationalen kongressissa, tavattuani ensi kerran Leninin, liityin uskovien riveihin iäksi. En ole milloinkaan katunut sitä.

Minulla oli kongressissa mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti toveri Leninin kanssa.

Eräänä kesäkuun päivänä tulin hotelliin, siellä ilmoitettiin, että minun oli mentävä Kremliin toveri Leninin luo, joka oli kutsunut luokseen tšekkiläiset edustajat. Tämä kutsu aiheutti levottomuutta. Me, tšekkoslovakialaiset edustajat, tulimme yhtäkkiä huomion kohteeksi. Useat muiden maiden edustajat olivat epäilemättä meille kateellisia. Minä aivan häkellyin. Millä tavalla ja mistä keskustelen Leninin kanssa? Minä, sosialidemokraattisen puolueen rivityöntekijä Kladnon kivihiilikaivoksilta! Ja mikä yleensä meidän pienessä Tšekkoslovakiassamme mahtoi kiinnostaa Leniniä?

Näin ajattelin vielä Leninin työhuoneen eteisessä. Mutta kaikki minun epäilykseni olivat aiheettomia. Lenin tiesi meistä paljon.

Ensiksikin ilmeni, että hän ymmärsi tšekkiläistä puhetta. Mekin ymmärsimme venäjän kieltä, vaikka emme osanneetkaan sitä puhua. Kävi selville, että tulkki oli tarpeeton. Lenin tunsu Prahan. Hän oli ollut siellä Venäjän bolševistisen puolueen illegaalisessa konferenssissa vuonna 1912.

Hän aloitti keskustelun kysymyksellä, joka varmaankaan ei häkellyttäisi ainoatakaan tšekkiä. Hän kysyi, syödäänkö

Tšekkiassa vieläkin knedlikoita luumujen kera. Lenin muisti vielä Prahassa oloajoiltaan tämän tšekkiläisen kansallisruuan. Oli itsestään selvää, että tällaisen alkulauseen jälkeen keskustelu sujui aivan ystävällisesti vieläpä silloinkin, kun kosketeltiin poliittisia kysymyksiä. Leniniä kiinnosti Tšekkoslovakia. Kertomamme mukaan hän piirsi sinisellä kynällä isolle kartalle maamme uudet rajat. Keskustelu siirtyi Karpaatti-Venäjään, sitten Leniniä alkoi kiinnostaa meidän suhteemme Unkariin (tämä oli Unkarin kommuunin kukistumisen jälkeen). Käsiteltiin monia muita poliittisia kysymyksiä. Toveri Leniniä kiinnosti erikoisesti Unkarin ongelma. Hän halusi saada siitä mitä tarkimman selostuksen, ja samalla hän selitti erittäin kiinnostavasti oman mielenkiintonsa Unkarin probleemoihin.

„Täällä on paljon unkarilaisia emigrantti-tovereita. Mutta minä haluaisin kuulla teidän mielipiteenne. Tiedän kyllin hyvin, oman kokemukseni mukaan, että emigrantit usein saattavat kuvata olosuhteita maassaan sellaisiksi, millaisina he itse haluaisivat niitä nähdä, mutta ei sellaisiksi, millaisia ne todellisuudessa ovat.”

Näin puhui Lenin. Yksinkertaisesti, selvästi, mutta samalla jokainen hänen lauseensa uhkui suurta totuutta, elämän kokemusta ja harvinaisia tietoja. Juuri tämä sisäisestä totuudesta tulviva vakuuttava voima takasi Leninin ja leninismien voiton.

Ne ovat voittaneet yhdellä kuudesosalla maapalloa ja nyt suorittavat voittokulkuaan maapallon toisiin osiin.

Lenin on kuollut, mutta leninismi tulee elämään ikuisesti, ja yhdessä sen kanssa tulevat elämään eloisat muistelmamme toveri Leninistä.

LEV NIKULIN

TÄMÄN MAAILMAN SUURI IHMINEN

Vuosi vuodelta käännytään yhä useammin vanhemman polven puoleen kysymyksellä: „Oletteko te nähnyt Leninin?” Vaikea on pidättää ylpeätä iloa vastatessa: „Kyllä. Olen nähnyt.” Ja silloin ensimmäistä kysymystä välttämättä seuraa toinen: „Missä te näitte Leninin? Milloin?”

Jos ihminen on saanut edes kerran vaikkapa vain ohimennen nähdä Leninin, niin hän pitää sitä kuitenkin erittäin tärkeänä tapahtumana, se jää ainiaaksi mieleen hänen elämänsä kaikkein kalleimpana ja arvokkaimpana muistona. Juuri sen tähden seurataan levottomuuden ja epäluulon tuntein valkokankaalle tai näyttämölavalle ilmestyvää taiteilijan hahmoittelemaa Leninin henkilökuvaa, ja vain sen mukaan, miten taiteilija lahjakkuutensa voimalla palauttaa muistiin Leninin ulkomuodon, hänen kävely- ja puhetapansa, älykkyyden, kaukonäköisyyden ja jalomielisyyden, haihtuu epäluulon varjo taiteilijaa kohtaan ja jää vain ainoa tunne — äärettömän ihastuksen tunne, joka kohdistuu aikakautemme suurimpaan ihmiseen.

„Vladimir Lenin, tämän maailman suuri miesten mies on kuollut”.

Näin kirjoitti Gorki ilmaisten näillä sanoilla kansamme, koko ihmiskunnan äärettömän murheen Leninin kuolinpäivinä. „Tämän maailman suuri miesten mies...” — juuri tuo ajatus tulee tämän kirjoittajankin mieleen, sillä hänellä on ollut onni kerran nähdä Lenin.

Niinä vuosina, nuoren Neuvostovaltion ensimmäisinä vuosina, kaikki mikä sisältyi kansan elämään, kaikki sen haaveet ja pyrkimykset kohdistuivat tähän ihmiseen ja puolueeseen, jonka hän oli luonut. Voitte kuvitella ne tunteet, jotka valtasivat meidät, Itämeren laivaston nuoret poliittiset työntekijät, saadessamme tietää, että tulemme näkemään ja kuulemaan Leniniä.

Meidät komennettiin Poliittisen hallinnon asioille Moskovaan. Epätavallinen tapahtuu joskus yksinkertaisesti ja odottamatta. Muistan sen paahtavan päivän, jolloin lähestyimme Kremlin Troitskinporttia puristaen kädessä vihreätä pääsylupaa Kominternin II kongressin istuntoon, joka oli määrä pitää Kremlin Suuren palatsin Andreaksensalissa. Vartija katsoi pääsylupiamme, mutta ei pujottanut niitä pistimeen, kuten siihen aikaan oli tapana tehdä, vaan luovutti ne takaisin katsoen meihin kunnioittavasti.

Olivat vuoden 1920 kesäiset päivät. Heinäkuun 19 päivänä, Kominternin II kongressin avajaispäivänä, Punainen Armeija valtasi Grodnon ja Baranovitšin kaupungit. Puolalaiset tilanomistajat jättivät perintötilansa ja pakenivat Varsovaan ja sieltä edelleen länteen. Łódzin tehtailijat jättivät Poznaninkadun upeat talonsa. Entente kiiruhti valkopuolalaisten avuksi. Wrangelilaiset valmistelivat hyökkäystä pohjois-Tauriassa. Mahnon rosvo-koplat raatelivat Ukrainaa.

Ja juuri niinä päivinä Kremlin Suuren palatsin Andreaksensalissa Kominternin II kongressin edustajat käsittelivät siirto-
maakysymystä.

Puhujakorokkeelle ilmestyi luonteenomainen, miljoonille ihmisille tuttu Iljitšin pää. Hänen tarkat hieman siristetyt silmänsä saivat tuokiassa näköpiiriinsä koko kultakoristeisen Andreaksensalin, useita satoja ihmisiä, kongressin edustajia ja vieraita. Koitti täydellinen, erikoisen merkityksen omaava hiljaisuus. Tällainen hiljaisuus ilmaisee kuulijain suurta kunnioitusta puhujaa kohtaan. Se puhuu siitä, että sanat, jotka nyt tullaan lausumaan, eivät kohdistu vain näiden seinien sisällä oleviin ihmisiin, vaan että niillä tulee olemaan merkitys koko maailmalle, koko historialle, koko ihmiskunnalle.

Lenin ei tehnyt minkäänlaista taukoa, ei ainuttakaan elettä, jotka ovat ominaisia kokeneelle puhujalle. Hän ei tehnyt ainuttakaan niistä harkituista liikkeistä, joiden ainoana tarkoituksena on vetää puoleensa ja keskittää kuulijain huomio. Jännittämättä ääntään, tasaisesti, selvästi ja kokolailla nopeasti hän alkoi lukea nyt koko maailmalle tuttuja teesejään siirtomaakysymyksestä.

Kongressin edustajain keskuudessa syntyneet väittelyt, horjahtelut ja epäluulot olivat edeltäneet näitä teesejä, jotka siitä hetkestä lähtien tulivat koko ihmiskunnan omaisuudeksi. On muistettava, että Lenin oli sosialismin käytäntöön soveltamisen omalaatuinen Kolumbus, hän vei maailman vallankumousliikettä ennen tuntemattomia teitä. Eräiden edustajien horjahteluille ja epäluuloille oli Lenin niinä päivinä omistanut erään esiintymisistään.

„Toveri Quelch, Britannian sosialistisen puolueen edustaja, puhui tästä valiokunnassamme (kansallisuus- ja siirtomaakysy-

mysten valiokunnassa.— *L. N.*). Hän sanoi, että englantilainen rivityömies pitäisi kavalluksena auttaa kapinaannousseita orjuuttettuja kansoja heidän taistelussaan englantilaista herruutta vastaan... Tässä on kysymyksessä suurenmoinen petos tuohon porvarilliseen Internationaleen kuuluvien johtajien ja työläisten taholta”¹,— sanoi Lenin. Ja tämä kavalluksen vastakkainasettaminen siinä mielessä miten sen ymmärsivät porvarillisen Internationalen sovittelijat, ja kavalluksen miten sen määritteli ja arvioi Lenin, teki kirjaimellisesti tärisyttävän vaikutuksen. Se voimistui ja valloitti täydellisesti kuulijan vielä siksi, että Lenin oli lausunut nämä sanat syvällä vakaumuksella, vilpittömästi ja lisäksi vielä hyvin tavallisesti, ilman pienintäkään puhujalle ominaista koreilua.

Leninin logiikka lumosi myöskin silloin, sen ainoan kerran, jolloin minulla oli tilaisuus kuunnella Leniniä. Juuri sen tähden vielä nytkin muistissani ovat säilyneet ei vain ulkonainen, ei vain silloiset olosuhteet ja sille ajalle ominaiset erikoisuudet, vaan myös ne tunteet, koko se tunteiden tulva, joka valtasi meidät kuullessamme tämän maailman suurinta ihmistä.

Lenin ei korostanut ainoatakaan lausetta, mutta kuitenkin muistiin jäi kaikkein tärkein siitä, mitä hän luki, jäi sen tähden, että leniniläisen ajatuksen selvyys, leniniläisten sanojen totuus valtasi kuulijat. Niin voi puhua vain ihminen, joka on täysin varma sanojensa oikeellisuudesta. Niin voi puhua vain ihminen, joka on sisäisesti vakuuttunut siitä, että hän esiintyy kapinaannousseen mahtavan kansan nimessä, kansan, joka totuuden ja oikeudenmukaisuuden nimessä kutsuu ihmiskuntaa puolustamaan sorrettuja. Juuri sen tähden, että asiakirjan teksti, jota Lenin luki, koostui hyvin tavallisista, koruttomista, selvistä lauseista, ja myös sen tähden, että Lenin lausui nämä todellisuudessa vanhaa maailmaa järjestyttävät sanat aivan yksinkertaisesti, ilman mitään puhujan paatosta,— puheen vaikutus oli syvä ja vastustamaton.

Erittäin syvä ja vastustamaton se oli silloin, kun Lenin kääntyi joukkojen, kansan puoleen, jolle on outoa jonkun kaunopuheisen „parlamentaarikon” pelkistetty puhetekniikka. Kansa ei ota vastaan puhujataidon koreilua eikä efektiivistä teatraalista elehtimistä, vaan etsii totuutta, etsii logiikkaa ja selvyyttä, ja kun se löytää sen todella suuren ihmisen sanoista ja teoista, niin se seuraa häntä kääntymättä pois, loppuun asti, voittoon asti.

Piti vaikkapa kerran kuulla Leniniä ymmärtääkseen, miksi kansa lähti hänen mukaansa. Juuri tämä ajatus valtasi minut sinä heinäkuun iltana, jolloin ensi kertaa eläissäni kuulin Leniniä.

¹ *V. I. Lenin*, Teokset, 31. osa, s. 220.— *Toim.*

Oli Moskovan kesäyön hämärä, pohjolan valoisten öiden heikko varjo. Laskeva aurinko valaisi kullattua Andreaksensalia ja sytytti leimuun puhujakorokkeen luona olevien punalippujen silkin.

Yllättävänä, aivan hämmästyttävänä vastakohtana suurelle upealle palatsin salille oli kongressin istuntojen asiallinen työtyyli. Pitkä, punaisella veralla katettu pöytä, pikakirjoittajain pöytien vihreitä lampunvarjostimia ja puhemiehistön pöydän takana raskas vadelmanpunainen verho (silloin vielä pois korjaamattoman valtaistuimen verhokatos).

Kuului rauhallinen, täydellisessä hiljaisuudessa selvästi sointuva Leninin ääni, joka kiiri kauas tämän salin ja palatsin ulkopuolelle, saartoreinkaalla ja piikkilanka-aitauksen ruostuneella rautaverkolla piiritetyn maamme rajojen ulkopuolelle. „Tämän maailman suuri miesten mies” puhui koko maailmalle, katsoi vuosikymmenien lävitse ja näki voiton jo niinä päivinä, jolloin Englannin „valtiomiehet” lähettivät Britannian laivaston Mustanmeren rannikoille ampumaan puna-armeijalaisia joukko-osastoja, jolloin Ranskan „valtiomiehet” valmistautuivat tunnustamaan de facto parooni Wrangelin Venäjän hallitsijaksi.

Lenin lopetti puheensa ja poistui heti korokkeelta. Kaikki taputtivat käsiä, nousivat paikoiltaan ja siirtyivät viereiseen saliin. Sinne ikkunan luo oli pysähtynyt Lenin. Hän keskusteli kongressin erään naisedustajan kanssa, ja tämän kertoma pani Leninin nauramaan, hän nauroi raikkaasti ja iloisesti, huomauttaen vilkkaasti vähän väliä jotain puhetoverilleen. Katsoessamme Leniniä emme enää ihmetelleet sitä, ettei ainoakaan muotokuva eikä valokuva ilmaissut kasvojen elävyyttä, silmien älyä ja kaukonäköisyyttä.

Leninin lähellä seisleet ihmiset koettivat olla näyttämättä, että he pysähtyivät nähdäkseen hänet vielä kerran. Ja kuitenkin „tämän maailman miesten miehen” ympärillä oli selvästi tuntuva huomaavaisuuden, ystävyys ja lämmön ilmapiiri. Kongressin edustajain keskuudessa oli ihmisiä, jotka tunsivat Leninin jo hänen karkotusajaltaan, emigraatiovuosilta, he olivat lukeneet ja tunsivat hänen teoksensa ja nyt kunnioittavan hämmästyksen tuntein katsoivat tiedemieheen, joka oli osannut toteuttaa elämässä omat katsantokantansa ja sen, mikä oli hänen ainoana toiveenaan, hänen haaveenaan ja samalla myös maamme miljoonien ihmisten tahtona ja toiveena.

Kongressin iltaiistunto oli päättynyt. Lenin lähti pois. Hän kulki palatsin gallerian läpi tavallisin nopein kevyin askelin, ja Leninin mentyä ohi vartijat saattoivat häntä pitkin, tarkkaavin ja vakavin katsein.

Vartijat seurasivat katseillaan tätä aikalaistensa tunnustamaa, vuosisatoihin ikuistettua suurta miestä. Ja sen vuoksi, että

Lenin oli seuraarakastava, vaatimaton, esiintymisessään koruton ja tavallisten kansanmiesten tavattavissa, hänen kansanomaisuutensa vain kasvoi ja laajeni.

Monet niistä, jotka olivat sinä päivänä Kremlin palatsissa, „hänen järkensä ja tahtonsa perijät”, ovat vielä elossa ja, vahvistaen Aleksei Maksimovitš Gorkin sanat, „tekevät työtä menestyksellisemmin kuin kukaan, milloinkaan, missään on maailmassa työskennellyt”; toiset ovat päättäneet kunniakkaasti elämänsä taipaleen.

Vuoden 1920 kesä meni ohitse. Tuli syksy ja ankara talvi ja vielä kolme talvea Leninin kanssa, sitten tammikuun mustat murheen yöt.

Ankara pakkanen, huurua ja lunta, huurretta vanhusten parissa ja taukoamattomasti liikkuva ihmisvuoto, jonka alkupää hitaasti matoi Liittojen Talon avoimista ovista sisään, loputtoman jälkipään hävitessä jonnekin Moskovan kaduille. Keskellä pylväsalia lepäsi Lenin, ja miljoonien ihmisten hengityksen huuru leijaili hänen ihmeellisen, unohtumattoman ja nyt jo kalman kalventaman otsansa yllä.

Kaikki mikä maailmassa on rehellistä, kaikki mikä on valoisaa ja jaloa liittyi Leninin arkun luona syvään suruun, ja noina ensimmäisinä murheen päivinä näytti parjaajien ja vihamiestenkin kurkkua kuristavan: heillä ei ollut voimaa nostaa ääntänsä tämän maailman suurimman ihmisen säteilevää kunniaa vastaan.

Suuri venäläinen kirjailija, joka eli kaksitoista vuotta ystävänsä ja opettajansa jälkeen, kirjoitti:

„...ja vaikka häneen kohdistuvan vihan pilvi, valheen ja parjauksen pilvi hänen nimensä ympärillä olisi vieläkin sankempi, olisi se samantekevää: ei ole voimia, jotka voisivat himmentää soihdun, jonka Lenin kohotti mielettömäksi käyneen maailman tukahduttavassa pimeydessä”.

Näillä sanoilla lopetan erään elämäni arvokkaimman muistelma — muistelma siitä päivästä, jolloin näiden rivien kirjoittaja näki ja kuuli Leniniä.

A. BEZYMENSKI

LENIN KOMSOMOLIN III EDUSTAJAKOKOUKSESSA

AVAJAISTEN AATTONA

Matka Kasanista Moskovaan kesti lähes viisi vuorokautta. Matka asemalta Karetny rjadiin kesti lähes viisi tuntia.

Mutta meistä totisesti tuntui, että tämä kaikki tapahtui päinvastoin. Moskovaan olimme matkanneet esikuntavaunussa, käytettäväksemme oli annettu kolme „pehmeätä” vaununosastoa, ja väkeä vaunussa oli ollut vain säädetty määrä. Totta kyllä liikuimme hitaasti, ja kerran jouduimme muiden matkustajien kanssa hakkaamaan metsässä halkoja auttaaksemme veturinkuljettajaa viemään junan seuraavalle asemalle. Mutta sehän oli aivan tavallista ja vieläpä eräänlaista hupiakin.

Mitäpä voisinkaan kertoa matkastamme kolmella issikalla, jotka kuljettivat meitä kaatosateessa kylmänä syysiltana pitkin pääkaupungin katuja? Ajoneuvot olivat niin täynnä matkustajia, ettei ollut mahdollisuutta nostaa kuomua. Kukaan ei voinut edes liikahda. Ei minkäänlaista hupia, sillä tällaisessa tilassa ei voinut edes väitellä. Vettä tuli kuin saavista, ja me vain ajaa körötimme.

Vasta paljoa myöhemmin saimme tietää, että issikat olivat kuljettaneet meitä kiertoteitse, jotta ajomaksu ei olisi tuntunut maantierosvouxelta. Kysymyksessä eivät olleet vuoden 1920 miljardiruplien „rahamerkit” — sellaisista tyhjänpäiväisistä asioista ei kannattanut edes puhua. Meidän piti antaa issikoille maksuksi naula suolaa (noin 400 gr. *Suom.*). Eivät he „tienaaneet” sitä aivan rehellisesti, mutta kuitenkin nokkelasti: he kiertelivät ja kaartelivat Moskovaa aivan loputtomiin.

Issikan nariseva ääni ilmoitti meidän saapuneen asuntolamme portille. Annettuamme issikoille yhteisen suolanaulan kannoimme matkakamppemme pihan läpi.

Siinä on nyt edessämme kolmas Neuvostojen Talo, monien Nuorisoliiton edustajakokousten kehto, kiivaiden väittelyjen,

iloisten tanssien ja sydämellisen laulun vaitelias todistaja. Kuinka monta vakavaa sanaa se onkaan kuullut, kuinka paljon innoittavia kertomuksia, haaveita ja mielikuvitusta! Saa kulua monen monta vuotta, mutta mieleni iloitsee aina, kun näen tämän leveän matalan talon ja tahtomattanikin alan kuvitella mielessäni sen käytäviä ja huoneita, jotka olivat ääriään myöten täynnä hälliseviä nuorisoliittolaisedustajia. Terve, sinä kolmas Neuvostojen Talo, rakas paatinen vanhus, nuoruutemme vierasvarainen ystävä!

Saatuani valtuuskirjan sijoituin Pietarin edustajiston huoneeseen. Huoneessa oli vieri vieressä kovia vuoteita. Keskellä oli pöytä, joka esti melkein kokonaan vapaan liikkumisen. Pöydällä komeili kirjoituskone, jolla naputtelimme kirjoitukset edustajakokouksemme „Korvatillikka” nimiseen lehteen, tasavaltamme ensimmäiseen satiiriseen lehteen.

Kun olimme selvillä asuinsijoistamme riensimme ruokalaan saadaksemme kahdeksannesnaulan leipää, sakariiniteetä, voblakeittoa (1000 kaloriaa), keitettyä voblaa (1880 kaloriaa) ja vielä jotain ruokalistan mukaan „jälkiruokaa”. Ruokala ja asuntolan huoneet muistuttivat väittelyklubeja. Yleisen väittelyn kohina olisi saattanut tukahduttaa Niagaran putouksen pauhun. Oli kehkeytymässä ohjelma- ja sääntökysymysten käsittely.

Saimme kuulla, että pääselostuksen huomenna tekee Vladimir Iljitš Lenin. Vaikea on kuvata sykehdyttävää iloamme.

Yöllä asuntolan kaikissa huoneissa käsiteltiin eri katsantokannoilta huomista Leninin selostusta.

- Onko selostus kansainvälisestä tilanteesta? Mainiota!
- Eipäs kun nykyhetken tilanteesta.
- Onko niiden välillä sitten jotain eroa?
- Kyllä Lenin tietää.

Edustajat yrittivät etukäteen arvilla selostuksen sisältöä:

— Ja varmastikin kaikki imperialistit ja sosialipetturit saavat selkäänsä!

— Ehdottomasti saavat! Ehkä hän kuitenkin puhuu enemmän Puolasta ja Wrangelista.

— Ei sinne päinkään! Puheen polttopisteenä tulevat olemaan erimielisyydet Liitossamme (nuorisoliitossa).

— Ja niistäkö selostuksessa kansainvälisestä tilanteesta?

— Entä sitten? Emmekö me sitten ratkaise kaikki kysymykset yleismaailmallisessa mittakaavassa?

Eräs rintamamiehemme, kirkassilmäinen nuorukainen, joka kantoi kättään kaulasiteen varassa, aprikoi:

— Olen nähnyt hänen kuviaan, mutta omin silmin en ole sattunut näkemään. Hän on varmaankin kookas, suorastaan jättiläinen. Ja kuinkapa Lenin voisi olla toisenlainen?

Yö vierähti huomaamatta. Sitävastoin aamu aivan edustajakokouksen avajaisiin asti mateli hitaammin kuin ajoneuvomme asemalta. Milloin se loppujen lopuksi alkanee? Milloin?

Meistä ei kukaan voi unohtaa sitä iloista, sykähdyttävää ja jännittävää odotusta...

KOKOUS ODOTTAA LENINIA

Jo monta tuntia ennen edustajakokouksen alkua kokoonnuimme Malaja Dmitrovkan (nykyään Tšehovin) kadulla sijaitsevan talon № 6 saliin odottamaan Leniniä. Eräs puhemiehistön jäsen, joka kävi aina puolen tunnin kuluttua puhelimesta, ilmoitti alinomaa, että Politbyroon istunto yhä jatkui ja että Vladimir Iljitš saapuisi heti istunnon päätyttyä.

Istuin näyttämöllä, joka oli täpösen täynnä edustajia. Tuntuu aivan käsittämättömältä miten siihen mahtui niin paljon ihmisiä. Joku tuon tuostakin itsepintaisesti pyysi „vapauttamaan näyttämöhuoneiston” ja menemään saliin, mutta emme olleet kuulevinammekaan. Sali oli meittäkin aivan täynnä. Ihmiset olivat sulloutuneet välikäytävälle, istuivat ikkunalaudoilla, seisovat joukkoina seinien vierustoilla. Eikä kukaan olisi edes liikahtanut antaakseen meille paikkansa.

Sali humisi. Jatkettiin väittelyjä, jotka olivat alkaneet tapoamisten ensi hetkellä kolmannen Neuvostojen Talon käytävillä, asuntolan huoneissa, mandaattien jakelupöytien luona. Ja kun toisinaan väittelivät salin eri puolilla olevat ihmiset huutaen kilvan, niin ajoittain edustajakokous muistutti hyrskyvää merta.

Ei tarvinnut muuta kuin jonkun huutaa puhemiehistöstä: „Hiljaa!”, niin hälinä katkesi siihen ja edustajat suuntasivat katseensa näyttämön oikeanpuoleiseen nurkkaan jääden liikkumattomiksi paikoilleen. Leninin piti tulla sieltä.

Joka puolella oli harmaita sinellejä ja mustia nahkatakkeja. Alakerrassa ei ollut vaatenaulakkoa, sitäpaitsi oli salissa muutama tunti sitten ollut kylmä, ja valtaosalla edustajia oli päällystakit yllään. Alussa monet eivät edes viitsineet ottaa päästään korkeita papahalakkeja, oudonnäköisiä hattuja ja murjoutuneita lippalakkeja. Sitten sali huomattavasti lämpeni, papahat ja lippalakit katosivat näkyvistä, mutta nuorisoliittolaiset eivät kiirehtineet riisumaan sinellejään ja nahkatakkejaan,—kenties vain näyttääkseen uljailta sotureilta.

Ja he olivat todellakin uljaan näköisiä. Suurin osa heistä oli joko vastikään palannut rintamalta tai valmistautui menemään sinne. Oli kulunut vasta kuukausi Yleisvenäläisistä talkoista, joihin koko Liitto oli osallistunut. Heidän keskuudessaan oli paljon elintarvike-hankintajoukkojen komentajia ja rivimiehiä. Monet olivat järjestäneet ryhmiä ja joukkueita, jotka olivat

auttaneet talonpoikia ja varsinkin puna-armeijalaisten perheitä elonkorjuussa, talouden kunnostamisessa ja rakennusten korjaus töissä.

Kaikille eturiveille näyttämöltä oikealle oli sijoittunut pietarilainen valtuuskunta, vasemmalle moskovalainen valtuuskunta, jonka taakse sijoittuivat Ukrainan, Uralin sekä Tulan ja Vladimirin kaupunkien edustajat. Muiden edustajistojen jäsenet olivat salissa eri paikoilla.

Pietarilaiset ensimmäisinä hokkasivat ruveta laulamaan ja niinpä jo salissa kaikui „Jablotško”, „Taistelulaulu” ja „Punainen lippu”.

Mutta sitten minä vilkaisin näyttämön nurkkaan — ja sydän sävähti rinnassani. Ilo himmensi silmät. Halutti syöksyä eteenpäin ollakseni lähempänä tätä pienehköä hymyilevää miestä, jonka yllä oli tumma samettikauluksinen päällystakki. Halutti tehdä jotain urheaa, juuri täällä, juuri nyt, että hän ymmärtäisi, kuinka me häntä rakastamme. Halutti huutaa vielä kovemmin voidakseni ilmaista riemun, joka täytti koko olemukseni.

Näyttämöllä seisoivat Lenin.

Hän oli tullut yhtäkkiä ja mennyt näyttämölle niin nopeasti, että toverit, jotka olivat vahtineet hänen tuloaan ovella, eivät ehtineet sisään ennen häntä. Sillä samalla hetkellä kun lämpiössä muutamat riemuisat äänet huudahtivat: „Lenin!” — Iljitšin näki-vät kaikki. Suosionosoitukset salissa kestivät loputtomiin.

Kaikki edeltäkäsien valmistetut tervehdykset ja huudahdukset unohtuivat. Edustajakokous lausui mahtavana henkäyksenä kuin yksi ihminen vain ainoan sanan:

— Lenin! Lenin! Le-e-enin!

Edustajain taajojen rivien välitse Iljitš kulki puhemiehistön pöydän luo riisuen päällystakkiaan ja tervehtien nyökkäyksellä tuttuja. Laskettuaan päällystakkinsa tuolille hän otti takkinsa taskusta kirjoitetun paperiliuskan, nähtävästi puheensa jäsenyyksen, ja aikoi ruveta heti puhumaan.

Mutta suosionosoitukset yhä paisuivat. Kättentaputukset täri-syttivät salia. Yleisen innostuksen valtaamat edustajat eivät tahtoneet eivätkä voineet rauhoittua. Kaikki puhuivat yhtä aikaa, tuntui ettei maailmassa ollut voimaa, joka olisi voinut hillitä meitä. Se oli ennennäkemätön tunteiden purkaus. Jokainen huusi jotain omaa, kaikkein kalleinta, kaikkein sydämellisintä, kaikkein vilpittömintä.

Vladimir Iljitš katsoi väliin tarkkaavaisesti konseptiaan, väliin kääntyi puhemiehistön pöytään päin pyytäen koko olemuk-sellaan rauhoittamaan kuulijakuntaa. Puheenjohtaja alkoi loppu-jen lopuksi lujasti kilisyttää kelloa, mutta yleisessä suosionosoitusten myrskyssä kellon soittoa ei paljoakaan kuulunut. Sitten Lenin työnsi vasemman käden peukalon liivin aukkoon ja oikealla

kädellä teki muutaman hillitsevän liikkeen, joilla hän ilmeisesti pyysi antamaan mahdollisuuden aloittaa selostus. Suosionsoitukset yhä jatkuivat. Lenin otti liivin taskusta kellon ja näytti sitä sormella. Mutta sekään ei auttanut.

Puheenjohtaja kurottautui pöydän yli ja huudahti pääni yllä niin äänekkäästi kuin vain saattoi:

— Vladimir Iljitš! Miten ilmoitan teidän esiintymisenne? Selostus kansainvälisestä tilanteesta? Selostus nykyhetken tilanteesta?

Kuullakseen paremmin Lenin asetti kätensä korvan taa. Puheenjohtaja toisti kysymyksen.

— Ei, ei.— Vladimir Iljitš pudisti kieltävästi päätään ja hymyili veikeästi,— ei laisinkaan... ei laisinkaan... Minä puhun Nuorisoliiton tehtävistä. Mutta ilmoittaminen on liikaa. Niin, niin, se on liikaa...

Iljitš katsoi tarkkaavaisesti saliin, kohotti taas hiukan kätään, ja tällä kertaa kaikki hiljeni. Puheenjohtaja yritti sanoa jotain, mutta hän ei voinut kuitenkaan mitään ilmoittaa. Sinä samana hetkenä, kun hiljaisuus valtasi salin, Lenin alkoi puhua — alkoi niin rauhallisesti ja asiallisesti, aivan kuin hän olisi jo pitkän aikaa keskustellut edustajakokouksen kanssa.

KOKOUS KUUNTELEE LENINIA

— Toverit, tänään minä haluaisin puhua Kommunistisen nuorisoliiton perustehtävistä sekä sen yhteydessä siitä, millaisia tulee yleensä nuorison järjestöjen olla sosialistisessa tasavallassa.

Edustajat katsahtivat toisiinsa leppoisasti. Nuorisoliiton tehtävät tuntuivat heistä aivan selviltä: on nujerrettava porvarit. On lyöty Krasnov, on lyöty Koltšak, Judenitš, Denikin, on lyöty Puolan imperialistit. Ketä vielä olisi lyötävä?..

Lenin kulki edestakaisin pienellä vapaaksi jääneellä näyttämön kaistaleella. Alussa hän liikkui hyvin varovasti koettaen olla koskettamatta meihin, jotka istuimme tiiviinä kehänä lavalla. Sitten hän jo tottui tähän omalaatuiseseen „puhujalavaan” ja alkoi liikehtiä yhä nopeammin tuon tuostakin elehtien vilkkaasti käsillä. Toisinaan hän pysähtyi jotenkin yhtäkkiä, ojensi oikean kätensä eteen korostaakseen jotain erikoisen tärkeätä ajatusta. Väliin hän kulki hyvin hitaasti pannen kätensä selän taakse, ja silloin hänen puheensa tuntui sydämelliseltä keskustelulta.

— Ja kun kysymys nuorison tehtävistä otetaan tältä kannalta, niin minun on sanottava, että nämä nuorison tehtävät yleensä ja kommunistisen nuorisoliiton sekä kaikenlaisten muidenkin järjestöjen tehtävät erikoisesti, voitaisiin lyhyesti sanoen määritellä näin: on opiskeltava.

Lenin lausui sanan „opiskeltava” erikseen koko lauseesta, vakavasti ja lujasti.

Edustajakokous vavahti ihmetyksestä.

Ei voinut olla tekemättä äkillistä liikettä kuullessaan tällaisen siihen aikaan aivan epätavallisen sanan! Oli järjestäytyttävä uudelleen, omaksuttava uusi asia ja vakavasti ajateltava sitä. Tämä uusi asiahan oli aivan odottamaton!

On opiskeltava! Mutta miksi tästä alettiin puhua juuri nyt? Entäs rintamat? Entäs sekasorto?

On opiskeltava! Miljoonat nuorukaiset ja neitokset janosivat tietoja. Opiskelun halu oli ehtymätön ja ihana. Mutta Leninhän lausui tämän sanan erikoisella tavalla korostaen sitä niin, että sana sai uuden merkityksen. Siinäkö tosiaankin on Nuorisoliiton perustehtävä?

Vähääkään hämmästyttäen aikaansaamastaan vaikutuksesta, päinvastoin ilostuen siitä, Lenin jatkoi rauhallisesti puhettaan hiukan kumartuen eteenpäin.

— Selvää on, että tämä on vain „pelkkä sana”. Se ei vielä anna vastausta tärkeimpiin ja kaikkein oleellisimpiin kysymyksiin — mitä on opiskeltava ja miten on opiskeltava?

— Minun on sanottava, että ensimmäinen ja kaikkein luonnollisin vastaus näyttäisi olevan se, että Nuorisoliiton ja yleensä koko nuorison, joka tahtoo päästä kommunismiin, on opiskeltava kommunismia.

Valtaosa edustajista tunsivat helpotusta. Opiskeltava kommunismia — se on selvempi kuin vain opiskeltava. Mutta miksi „näyttäisi olevan”? Täytyykö tässä tosiaankin jotain selittää? Eikö porvarien nujertaminen rintamalla ole parhain keino opiskella kommunismia? Juuri sen tähden olisikin nopeammin siirryttävä sotatilanteen kuvaamiseen!

Mutta Leninin puhe ei kääntynytään päiväjärjestyksessä osoitetun kysymyksen uomaan. Senpä tähden meidän olikin niin vaikea olla. Leninin oli voitettava meidän tietoisuutemme syvä inertia. Hän käsitti sen ja hiukan hiljentäen puheensa tahtia korosti äänenpainollaan erillisiä sanoja ja lauseita. Vladimir Iljitš kehitti ja todisteli ajatustaan vastustamattomalla loogillisella voimalla esittäen yksinkertaisessa ja selvässä johdonmukaisuudessa ketjun tarkkoja kaavoja.

— Mitä me tarvitsemme oppiaksemme kommunismia? Mitä meidän on otettava yleistietojen summasta oppiaksemme kommunistisen tiedon?

Pilkallinen hymy seurasi sanoja kommunistisista kirjanopinneista ja kerskailijoista, jotka luulevat, että kommunismin oppiminen on pelkkää sen omaksumista, mitä on esitetty kommunistisissa kirjoissa ja kirjasissa. Iljitš tehosti erittäin voimakkaasti sitä, että eräs kaikkein suurimmista vitsauksista, mitä meille on

jäänyt vanhalta kapitalistiselta yhteiskunnalta, on kirjan täydellinen irrallisuus käytännöllisestä elämästä.

— Kommunistisista kirjasista ja teoksista saatu kommunismin kirjatieto ei ole minkään arvoista ilman työtä ja taistelua, sillä se olisi teorian ja käytännön välisen irrallisuuden jatkamista edelleenkin, sen entisen irrallisuuden, mikä oli vanhan porvarillisen yhteiskunnan kaikkein inhoittavin piirre.

Jälleen iloista liikehtimistä salissa. Joka kerta kun lausuttiin nämä sanat „taistelu ja työ”, edustajakokouksesta tuntui, että kaikki alkoi tulla selvemmäksi siksi, kun taistelun ja työn vaatimus oli meille selvempää ja tavallisempaa kuin vaatimus opiskella.

— Tämän johdosta herää kysymys, miten meidän on kaikki tuo yhdistettävä kommunismin opettamiseen?

Selostajan äänenpaino ei jättänyt epäilyksen häivääkään. On yhdistettävä! Juuri se on tärkeintä. Siinä on se rengas, johon voi ja josta täytyy tarttua kiinni vetääkseen koko ketjun!

Nähtävästi asia oli juuri niin. Lenin alkoi puhua vanhasta koulusta käsitellen kysymystä siitä, mitä on opiskeltava, mitä on otettava ja mitä hylättävä.

Yllättävä aihe valtasi huomiomme. Lenin valloitti mielemme ja lähti viemään sitä, vielä hentoa ja kompastuvaa, tuota tietä, jota hän halusi sitä viedä.

Lenin liitteli todistuksen toiseensa väsymättä toistaen perusajatusta sanojen eri yhdistymillä.

— Kommunistiksi voidaan tulla vasta sitten, kun on rikastettu muistia kaikkien niiden tietorikkauksien tuntemisella, mitä ihmiskunta on luonut.

Leninin sanat olivat tavallisia ja vakuuttavia. Niiden julistama totuus kymmenkertaistutti todistusten voiman. Leninin sanoissa soi kaikkivoittava inhimillinen intohimo, äärettömän suuren kokemuksen voima, vilpittömän rakkaus siihen, mikä oli hänen itsensä ja muidenkin elämän ehto, neron vaativaisuus ja ankaruus, ihmisen isällinen koruttomuus ja hyväily, ihmisen joka pyrkii todistamaan ja vakuuttamaan.

Sali hiljeni. Kaikkien kasvoista heijastui ajatuksen uuttera toiminta.

Edustajat ojentelivat vaiteliaina kirjelappusia lähettäen niitä puhemiehistöön. Puheen ensimmäisten kymmenen viidentoista minuutin aikana Lenin itse otti vastaan lappusia ja pani ne taskuunsa tai pöydän kulmalle. Vieläpä hän puhettaan keskeyttämättä avasi ja luki eräitä lappusia. Mutta kun hän ei vastannut niihin eikä kukaan tahtonut hetkeksikään keskeyttää Iljitiä, kirjelappusia ruvettiin lähettämään niille, jotka istuivat näyttämöllä.

Mutta Lenin jatkoi ajatuksensa kehittelyä korostaen äänellä ja eleellä niitä lauseita, joissa hän puhui tosiasioiden kriittillisen selvittelyn välttämättömyydestä, jotta entisen päähänpänttäämisen tilalle asetettaisiin taito omaksua inhimillisten tietojen summa ja omaksuttaisiin siten, ettei kommunismi olisi meillä jotain ulkoaopittua vaan olisi meidän omaa harkintaamme, olisi niitä johtopäätöksiä, mitkä ovat välttämättömiä nykyaikaisen valistuksen kannalta.

Edustajakokoukselle tuli yhä selvemmäksi se, mitä merkitsee itse tehtävä „on opiskeltava”. Kuten useat edustajat kirjoitin minäkin puheen huolellisesti muistiin, ja erittäin tarkasti kirjoitin ne lauseet, joita Lenin korosti.

Tämän korostuksen mukaan minä alleviivasin moninkertaisesti Leninin puheen ensimmäisen osan seuraavat mietteet, jotka oli ilmaistu sanojen moninaisilla yhdistelmillä: „Omaksua *täydellisesti* kaikki se, mitä entinen tiede on antanut”. „Ei ulkoa opittu vaan *harkittu*”. „Kaikkialla oma-aloitteista toimintaa ja alullepanoa”. „Marx *muokkasi arvostelevasti* kaiken sen, minkä ihmisyyhteiskunta oli luonut, jättämättä siitä mitään huomioimatta”. „Ei keppikuri eikä päähänpänttääminen, vaan työläisten ja talonpoikain *tietoinen kuri*”. Kun puhe oli Marxista ja hänen kritiikistään, joka oli suunnattu kaikkeen siihen, minkä inhimillinen ajatus oli luonut, Lenin lausui erikoisella korostuksella sanat: „*tarkistaen työväenliikkeen pohjalla*”. Ja minä muistan varmasti, että Lenin toisti nämä sanat kahdesti.

— Tiedämme, ettei kommunistista yhteiskuntaa voida rakentaa, ellei elvytetä teollisuutta ja maanviljelystä, ja ettei niitä saa elvyttää vanhaan tapaan. Ne on elvytettävä nykyaikaisen tieteen uusimpien saavutusten mukaan rakennetulla pohjalla. Te tiedätte, että tuona perustana on sähkö... Te ymmärrätte varsin hyvin, ettei lukutaidottomista ihmisistä ole sähköistämisen suorittajiksi, eikä siihen riitä vain pelkkä lukutaito. Tässä ei riitä se, että ymmärretään, mitä on sähkö, on tiedettävä, miten sitä voidaan teknillisesti sovelluttaa sekä teollisuuteen että maanviljelykseen ja teollisuuden ja maanviljelyksen eri aloille. Se on meidän itsemme opittava, se on opetettava koko nousevalle työtätekeväälle sukupolvelle.

Kaikki, mitä Lenin oli tähän asti puhunut, sai yksinkertaisen ja käytännöllisesti selvän perustan. Tämän esimerkin avulla oli helpompi ymmärtää kaikki muu. Edustajat silmäilivät iloisesti toisiaan. Edustajakokous taputti käsiään riemuissaan. Salissa taas kuului huminaa, mutta se oli aivan toisenlaista kuin aikaisemmin...

Ja Lenin jatkoi:

— Ei siinä kyllin, että teidän on yhdistettävä kaikki voimanne tukeaksenne työväen ja talonpoikain valtaa kapitalistien

hyökkäystä vastaan. Se teidän pitää tehdä. Sen te olette mainiosti käsittäneet, sen käsittää selvästi jokainen kommunisti. Mutta se on vähän. Teidän on rakennettava kommunistinen yhteiskunta.

Nämä viisi lyhyttä lausetta liikuttivat meitä syvästi. Vuotena, jolloin ympärillä oli sotaa, sekasortoa ja kurjuutta, Lenin opetti meille ei ainoastaan sitä, miten on taisteltava tänään ja huomenna, vaan myös sitä, miten on muutettava kommunismi meidän käytännöllisen työmme ohjeeksi, miten on rakennettava kommunistista yhteiskuntaa.

Tästä hetkestä alkaen oli jo vaikea kirjoittaa jotain muistiin. Leninin ojentaessa kättä suoristautuivat jättiläisaatteen valtaamat edustajat vaistomaisesti eteenpäin, ja he miettivät jännittyneinä, kun hän kulki edestakaisin lavaa pitkin kädet selän takana ja ajatteli ääneen kaikkien edessä. Lenin antoi meille työohjelman vuosikymmeniksi. Ja oliko se vain vuosikymmeniksi?

— Teidän pitää olla ensimmäisiä rakentajia kommunistisen yhteiskunnan miljoonien rakentajien joukossa...

— Teidän on kasvatettava itsenne kommunisteiksi... Nykyisen nuorison kasvatuksen, valistuksen ja opetuksen pitää kokonaisuudessaan olla kommunistisen moraalin kasvattamista nuorisossa.

Kuinka monta kertaa onkaan puhuttu joukkokokouksissa ja kirjoitettu, että tulevaisuus kuuluu nuorisolle, mutta me emme ole milloinkaan tunteneet noiden sanojen suurta totuutta ja vastuunalaisuutta siten kuin Leninin puheen aikana! Puolue Leninin kautta vaati meitä olemaan nuorison aatteellisena ja käytännöllisenä johtajana kasvattaaksemme itsestämme ja nuorisosta kommunisteja. Yhä korkeammalle ja korkeammalle kohosi ylpeyden tunne siitä, mitä elämä on määrännyt meidän sukupolvellemme, ilosta että me elämme, taistelemme ja rakennamme.

Lenin puhui ei ainoastaan koko salille vaan myös erikseen jokaiselle edustajalle. Meistä jokaisesta tuntui aivan kuin Iljitš olisi keskustellut nimenomaan jokaisen kanssa. Edustajat tunsivat koko sydämellään, että se mistä Lenin oli puhunut kuului kaikille yhteisesti sekä jokaiselle erikseen. Juuri näin on koko Nuorisoliiton ja meidän henkilökohtaisesti toimittava, opiskeltava ja ajateltava!

Ajatusten ja todistusten yhtymät muodostivat ketjun, muuttivat tarkoiksi lopullisiksi kaavoiksi — ikuisiksi tunnuslauseiksi, jotka Nuorisoliiton on kannettava lipussaan.

Lenin hymyili jokaiselle edustajain iloiselle purkaukselle käsittäen, että hän kosketti heidän sydämensä kaikkein kalleimpia kieliiä. Hän ei katsonut enää konseptiin. Vieläpä hän yritti piiloittaa sen taskuunsa, mutta ei osunut, ja piteli kirjoitettua paperia vasemmassa kädessään.

Äkkiä hän pysähtyi ja taas seisten aivan näyttämön reunalla hiukan kumartuen eteenpäin alkoi puhua siitä, että sukupolvi, joka on nyt viisitoistavuotias, tulee näkemään kommunistisen yhteiskunnan. Kaikkien henkeä salpasi. Näytti kuin sali olisi tullut valoisammaksi eikä seinä enää olisi ollut. Koko maailma muuttui saliksi, jossa oli menossa Komsomolin III edustajakokous!

Pienellä kapealla näyttämön kaistalla, joka tällä hetkellä tuntui maailman korkeimmalta tornilta, seisoivat miehet silmät hieman sirillänsä. Hän ojensi kätensä eteenpäin ja sanoi:

— Siis sen sukupolven, joka nyt on 15-vuotias ja joka tulee 10—20 vuoden kuluttua elämään kommunistisessa yhteiskunnassa, on kaikki opiskelutehtävänsä asetettava siten, että nuoriso joka päivä kaikissa kylissä ja kaikissa kaupungeissa ratkaisisi käytännöllisesti yhteisen työn kaikki pienimmätkin ja yksinkertaisimmatkin tehtävät. Sitä mukaa kun tämä tulee tapahtumaan joka kylässä, sitä mukaa kun kehittyy kommunistinen kilpailu, sitä mukaa kun nuoriso osoittaa osaavansa yhdistää työnsä,— sitä mukaa tulee kommunistisen rakennustyön menestys taatuksi.

Kukaan ei liikahtanut. Teki mieli osoittaa suosiota, hurrata, mutta oli mahdotonta rikkoa tätä mieltä kohottavaa vaitiota.

Värähtelevässä, jännittävässä hiljaisuudessa kantautuivat tavalliset vakavat sanat:

— Vain arvioiden jokaista askeltaan tämän rakennustyön menestyksen kannalta, vain kysyen itseltään, olemmeko tehneet kaikkemme ollaksemme yhdistyneitä ja valveutuneita työtätekeviä, Kommunistinen nuorisoliitto saa aikaan sen, että se liittää puoli miljoonaa jäsentänsä yhdeksi työn armeijaksi ja herättää yleistä kunnioitusta itseensä kohtaan.

Lenin työnsä konseptin taskuun, pyyhkäisi kädellä otsaansa ja aivan odottamatta kääntyi ja meni puhemiesistön pöydän luo. Puhe oli päättynyt.

VALIAJALLA

Vladimir Iljitš istuu aivan puhemiesistön pöydän vierellä ja ottaa asiallisesti taskustaan kirjelappusia. Niitä on äärettömän paljon. Mutta puheenjohtaja ojentaa Leninille yhä uusia ja uusia lappusia. Vladimir Iljitš nähdessään tämän paperivuoren läimäyttää koomillisesti käsiään yhteen, mutta lukee niitä silminnähdessä tyytyväisenä ja latoo eteensä eri kasoihin. Sitten hän pyytää paperiliuskan, lukee uudelleen eri kysymyksien mukaan lajitellut kirjelappuset ja rupeaa laatimaan kirjelappusiin vastausten jäsennystä.

Me olimme hämmästyneitä. Tarvitseeko Lenin, joka osaa vastata kaikkiin kysymyksiin, myös jäsenyyksen? Mutta hämmästyksemme kesti vain hetkisen. Käsitimme miten suurta kunnioitusta ja rakkautta ihmisiin, vaativaisuutta itseänsä kohtaan oli tässä tavallisessa tosiseikassa. Kaikesta kuului neron yleveys.

Katsoimme hellittämättä Iljitšiin. Kaikki näyttämöllä istuneet ja seisleet edustajat jäivät paikoilleen. Joku yritti päästä salista näyttämölle. Se oli turhaa!

Mutta todellinen rakkaus ei tunne esteitä. Varovaisesti harppailen jalkojemme yli ja pyydellen alinomaa anteeksi pujottautui hitaasti Leninin luo voronežilainen edustaja hassu rynkkyhihainen naisentakki yllään. Hän ei nähnyt muita kuin Leninin. Hän liikkui kuin lumottu. Minä olin katsellut tarkasti hänen kasvojaan Leninin puheen aikana ja käsitin, että siinä on ihminen, jonka on vallannut yksi ainoa ajatus, yksi ainoa tunne: *hänen edessään on Lenin*. Vaikkapa vain tämän hetken takia oli kannattanut elää ja taistella, nähdä nälkää ja nääntyä kylmästä. Hänen edessään on Lenin. Tämä hetki on suurin palkkio kaikista koettelemuksista. Olkoon niin ettei kuule kaikkia sanoja, vaikka olisi välttämätöntä ja haluaisi kuulla ne! Se on tietenkin kovin paha, mutta edessä hän on Lenin! Puhu kauemmin, Lenin. Mitä pitempi sinun puheesi on, sitä enemmän minä löydän siitä erinomaisia ajatuksia, kun alan sitä lukea. Mutta nyt minä pyydän puhumaan kauemmin saadakseni sinua kauemmin katsoa. Itse sinä olet nykypäivien ja tulevaisuuden suurin totuus. Sinä olet Lenin.

Voronežilainen edustaja tuli aivan pöydän reunan luo ja pysähtyi Leninin taa. Joku nykäisi häntä hihasta saadakseen hänet siirtymään syrjään, mutta hän ei siirtynyt. Vladimir Iljitš tunsii hänen kiinteän katseensa ja vilkaisi taakseen. Silmänräpäyksessä Lenin laski kädestään kynän ja käännähti kokonaan tulijaan päin odottaen kysymystä.

Ja kas vain, voronežilainen alkoi puhua levottomuudesta käheällä, katkeilevalla äänellä:

— Vladimir Iljitš!.. Olenko se todellakin minä?.. Minä?.. Joka tulen näkemään kommunistisen yhteiskunnan?

Leninin silmät säteilivät.

— Juuri niin! — hän sanoi äänekkäästi ja liikutuksella.— Te! Juuri te, kallis toveri!

Voronežilainen läimäytti lapsellisesti käsiään, kääntyi äkkiä ja sööksyi eteenpäin unohtaen näyttämöllä istuvat ihmiset. Edustajain huudahdukset saattoivat hänen juoksuaan, kun hän tallasi istujain jalkoja.

Vladimir Iljitš seurasi häntä vakavin, tarkkaavaisin katsein kunnes hän katosi näyttämön näköpiiristä, sitten Lenin hymyili häikäisevästi ja otti jälleen kynänsä.

Lenin alkoi yhtäkkiä hermostella, hän rupesi etsimään jotain pöydältä ja taskusta. Sitten hän laskeutui toiselle polvelleen, vilkaisi pöydän ja tuolien alle.

— Mitä on tapahtunut, Vladimir Iljitš? — kysäisin häneltä.

— Kadotin kirjelapun,— Lenin vastasi ja jatkoi etsimistään,— kadotin kirjelapun... Se oli erinomainen kirjelappu. Hyvä toveri oli sen kirjoittanut. Siihen pitää vastata...

Me aloimme hyvin innokkaasti auttaa häntä etsimisessä. Kun kirjelappu loppujen lopuksi löytyi, Lenin oli kovasti tyytyväinen. Hän kiitti meitä sydämellisesti, oli hetkisen mietteissään ja sitten kirjoitti jotain jäsenyäkseen.

Ihastuneina katsoimme häneen, Leniniin, katsoimme kansojen johtajaan, katsoimme ihmiseen, joka tahtoi ja osasi vastata jokaisen hyvän toverin jokaiseen hyvään kirjelappuuseen.

LENIN VASTAA KIRJELAPPUIHIN

— Kirjelappuihin vastaamista varten annetaan puheenvuoro toveri Leninille.

Vladimir Iljitš vilkaisi paperiinsa.

— Kirjelappuja on hyvin paljon. Mutta minä yritän vastata useimpiin niistä. Monissa kirjelapuissa kysytään Tasavaltamme sotatilanteesta ja taloudellisesta tilanteesta. Valitettavasti en voi pitää tänään toista selostusta...

Iljitš hymähti ja lisäsi:

— Varsinkaan käheällä äänellä.

Vastauksena oli iloinen liikehtiminen salissa.

— Tässä minulta kysytään talonpoikaiston asemasta...

Ja Lenin kuvasi yksinkertaisin ja selvin sanoin talonpoikaiston asemaa ja työväenluokan johdolla käydyssä taistelussa saatua kokemusta. Lenin puhui avusta talonpojille ja heidän kasvattamisestaan kommunismin hengessä.

Useissa kirjelapuissa kyseltiin Leniniltä Nuorisoliiton suhteesta sivistyneistöön.

Vladimir Iljitš kertoi sivistyneistön asemasta luokkien taistelussa. Hän puhui, että työläis- ja talonpoikaistalon nuorison on oltava nuorison liittojen runkona, mutta on välttämättömästi oltava yhteistoiminnassa intelligenttien kanssa.

Edustajakokous puhkesi myrskyisiin suosionosoituksiin.

— „Miten te suhtaudutte siihen, että meidän järjestöme nimitettäisiin Nuorison kommunistiseksi liitoksi eikä Kommunistiseksi nuorisoliitoksi, NKL:ksi eikä KNL:ksi?“,— lukee Vladimir Iljitš.

Lenin pyöritteli kirjelappua käsissään, kohautti ihmeissään olkapäitään ja sanoi:

— Nimikysymystä pidän toisarvoisena.

Edustajat hämmästyivät. Lenin piti toisarvoisena kysymystä, joka oli aiheuttanut myrskyisiä väittelyjä.

— Tämä kysymys aiheuttaa periaatteellisia erimielisyyksiä!— puheenjohtaja sanoi.

Vladimir Iljitš kohautti taas olkapäitään ja sanoi päättävästi:

— En näe eroavaisuutta.

Ja mieleeni johtui Iljitšin keskustelu VKNL:n I edustajakokouksen puhemiehistön jäsenten kanssa vuonna 1918. Eräs meistä ylpeänä selosti Leninille, että edustajakokous oli päättänyt nimittää liittomme „Kommunistiseksi nuorisoliitoksi”. Luulimme Leninin osoittavan ihastusta. Mutta hän hymähti ja sinkosi vastaukseksi neljä sanaa:

— Nimikysymys ei ole tärkeintä.

Joku huudahti oitis:

— Mutta me todistamme olevamme tämän nimen arvoisia!

— Sitten se on oikein,— seurasi vastaus.

„Millaisten on oltava VKNL:n ja Venäjän Kommunistisen puolueen (bolševikkien) väliset suhteet?”— kyseltiin seuraavassa kirjelapussa.

Vladimir Iljitš vastasi, että Nuorisoliiton on otettava ohjeeseen Kommunistisen puolueen yleiset direktiivit, jos Nuorisoliitto todellakin tahtoo tulla kommunistiseksi. Noudattaen näitä direktiivejä on sen ratkaistava tehtävä niin, että sen toiminta olisi kommunistisen työn esimerkkinä koko kasvavalle nuorisolle. Mutta tärkeintä on se, ettei Liitto käytännössä sulkeutuisi kuoreensa, että kaikista 400 tuhannesta VKNL:n jäsenestä tehtäisiin koko nuorison käytännön johtajia, koko nuorison käytännön esikuva.

Myrskyiset suosionsoitukset Kommunistisen puolueen kunniaksi vaimensivat nämä hänen viimeiset sanansa.

Vladimir Iljitš siirsi syrjään kirjelappukasan. Hänen käsiinsä jäi vain yksi ainoa kirjelappu, nähtävästi viimeinen.

„Sanokaa, loppuuko sota pian?”

Edustajat alkoivat nauraa. Vladimir Iljitš myöskin nauroi ja sanoi, että hän lohduttaisi mielellään meitä, mutta hän ei itsekään sitä tiedä. Yksi asia on selvä: mitä nopeammin me murskaamme Wrangelin, sitä nopeammin loppuu sota, sitä lähemmäksi tulee meidän yhteinen voittomme kapitalismista.

Loppumattomat suosionsoitukset kajahtivat vastaukseksi. Sen jälkeen kun juhlallinen „Kansainvälinen” oli päättynyt, Lenin otti päällystakkinsa ja lähti ovelle ympärillään nuorisoparvi, joka esitti hänelle uusia kysymyksiä. Hän laskeutui hitaasti pienten lämpiöön johtavien portaiden askelmia. Menin hänen jäljessään koettaen kuulla mistä hän puhui. Saattaessaan Leniniä joku kysyi häneltä:

— Minkä tähden te ette käsitellyt erimielisyyksiä Liitosamme?

Lenin aivan pysähtyi.

— Kuinka? — sanoi hän ihmetellen.— Te erehdytte. Minä vastasin kaikkiin kysymyksiin.

Ja taas hän jatkoi matkaansa ohittaen vastauksesta ymmälle jääneen edustajan.

Tietysti! Tietysti hän vastasi! Nuorisoliiton on otettava ohjeeseen Kommunistisen puolueen direktiivit. On ratkaistava tehtävä sen kaikkien jäsenten kasvattamisesta koko nuorison käytännön johtajiksi, kommunistisesti kasvatettava sitä. Ei sulkeuduttava kuoreensa. Oltava joukkojärjestönä. Sen runkona on työläis- ja talonpoikaisnuoriso. Voi rajoittaa intelligenttien hyväksymistä, mutta on välttämätöntä olla yhteistoiminnassa heidän kanssaan. Välttämättömästi on omaksuttava kaikki tiedon ja menneisyyden kulttuurin rikkaudet, muokattava ne arvostelevasti. On opiskeltava. On murskattava vihollinen. Rakennettava kommunistinen yhteiskunta. Siinä on se vastaus.

Edessämme ovat pääportaiden leveät askelmat. Lenin jouduttaa askeliaan vastaten käden eleillä nuorison lukemattomiin tervehdyksiin. Sitten hän istuu autoon, ja katukäytävälle jää seisomaan sotilassinelleihin ja mustiin nahkatakkeihin pukeutunut ihmisjoukko.

Lopultakin onnistutaan huutamaan yhteen ääneen tervehdys, joka saattaa loittonevaa autoa:

— E-lä-köön Le-nin! E-lä-köön mei-dän bol-še-vis-ti-nen puo-lu-eem-me!

Me seisomme kauan pääportailla...

G. M. KRŽIZANOVSKI

AJATTELIJA JA VALLANKUMOUSMIES

Tutustuin Vladimir Iljitšiin jo kolmekymmentä vuotta sitten, ja siksi on ymmärrettävää, että jouduin keskustelemaan hänen kanssaan monista eri kysymyksistä. En varmaankaan erehdy kun sanon, että viimeisten viiden vuoden aikana keskusteluillamme oli selvä teknillinen suunta. Toisin sanoen, hän piti minua lähinnä teknikkona — sellaisena teknikkona, jonka kanssa oli kiintoisaa keskustella hänen mieltään askarruttaneista aiheista. En puhu niistä minulle osoitetuista kirjelapuista ja esityksistä, jotka liittyivät konkreettisesti johonkin keksintöön taikka jonkun keksijän kohtaloon. Nykyään on lukuisilla asiakirjoilla todistettu kuinka tavattoman laaja oli niiden henkilöiden piiri, joiden henkilökohtaisesta kohtalosta Vladimir Iljitš huolehti todella toverillisesti. Näiden henkilöiden joukossa oli melkoinen osa sellaisia, jotka eivät olleet Vladimir Iljitšin kanssa missään tekemisissä henkilökohtaisesti eikä puoluelinjaa, mutta kiinnostivat häntä vain jonkin hyödyllisen teknillisen aatteen levittäjinä. Varsinkin silloin kun tällaisella aatteella onnistuneesti toteutuessa saattoi olla eteenpäin työntävä, vallankumouksellistava vaikutus.

Niinä muutamina lepohetkinä, joita Vladimir Iljitšillä oli käytettävänä avomielisiin ystävällisiin keskusteluihin kanssani, tiesin ettei ollut parempaa keinoa saada Vladimir Iljitš unohtamaan hetkeksi raskaat huolet kuin keskustelu tieteen uutuuksista ja varsinkin tekniikan uusista saavutuksista. Ja näiden saavutusten joukossa häntä tietenkin kiinnostivat lähinnä ne, joita voitiin välittömästi soveltaa meillä Venäjällä. Sillä yhdistyihän Vladimir Iljitšin olemuksessa hämmästyttävästi yhteen syvämietteinen ajattelijä mitä aktiivisimman vallankumousmiehen kanssa. Ja tämä viimemainittu olemus työnsi lakkaamatta häntä toimimaan loppuun asti ja murtamaan kaikki esteet, jos ne olivat jonkin oikean aatteen tiellä. Ja juuri taistelun tuoksinassa hän tunsii

voivansa parhaiten. Hän saattoi helposti siirtää abstraktiselta näyttävän keskustelun momentin nopeasti kehittyvän käytännön keskelle. Varsinkin kun objektiiviset olosuhteemme huomioiden me olemme tarvinneet ja tarvitsemme juuri sellaista nopeasti kehittyvää käytäntöä.

Lokakuun vallankumous asetti Neuvosto-Venäjän työntekijät taloudellisella rintamalla todellisten uranuurtajain asemaan. Vallankumous oli vastikään herättänyt suunnattoman suuren maan vuosisataisesta unesta. Me tunsimme kirjaimellisesti sanoen vasta aakkoset luonnonvarojemme tietämisen alalla. Vladimir Iljitšissä meillä oli mies, joka tajusi mainiosti ja mitä täydellimmäin kaiken sen, ja hänellä oli enemmän kuin kenelläkään muulla sellaista arvovaltaa, joka pystyi parhaiten lyhentämään uuden Venäjän, Neuvosto-Venäjän synnytystuskia siirtymällä oikeasta teoriasta tarpeelliseen käytäntöön. Tarkastellessani nyt huolellisesti hänen kanssaan käytyä kirjeenvaihtoa ja selaillessani muistelmieni sivuja käy jälleen ja taas kerran selväksi miten valtavasti tämä mies meni toisista edelle työssään, todellisena nerona meni edelle kaikista, millainen tavaton totuuden ja etsittävän kokonaisuuden eri osien tarpeellisen sopusuhtaisuuden vaisto hänellä oli, ja miten usein siihen, mikä näytti olevan hänen virheensä, ei ollut syyppää hän, vaan olimme syyllisiä yksinomaan me, hänen apulaisensa.

Nopeus, jolla Vladimir Iljitš käsitti hyvinkin vaikeat teknilliset kysymykset, antoi minulle oikeuden laskea leikkiä väittämällä, että me kaikki menetämme paljon siitä, että kohtalo oli katsonut tarpeelliseksi omistaa hänen ylioppilasvuotensa lakitieteen eikä tekniikan lukemiseen. Mutta ei ainoastaan tämä teknillisen ydinsisällön nopea käsittäminen, vaan ennen muuta ja eniten Vladimir Iljitšin luonteen aktiivisuus, hänen lakkaamaton valmiutensa taisteluun ja sellaisten esteiden hävittämiseen, joiden edessä olisivat perääntyneet muutkin kuin heikkoluonteiset, oli juuri se, mikä teki niin arvokkaaksi hänen yhteistyönsä meille, teknoille, jotka liitimme niin paljon toiveita maan teknilliseen uudestijärjestämiseen. Jos on totta se, että todellinen teknikko on ennen kaikkea ikuinen taistelija, niin on epäilemätöntä, että Vladimir Iljitšissä piili valtavia luovan työn mahdollisuuksia myös teknillisellä alalla.

Luulen että nälkävuosi, synkkä vuosi 1921, oli se viimeinen pisara Vladimir Iljitšin osaksi tulleiden koettelemusten maljaan, joka täytti sen niin kukkuralleen, että se horjutti lopullisesti kaikki hänen voimansa.

Vladimir Iljitšin terveydentila keväällä 1922, mitä tuskallisin unettomuus, joka jo silloin myrkytti hänen elämänsä, olivat sellaiset, että oli vakavasti ajateltava välttämätöntä pitempiaikaista lomaa ja mitä vakavinta ilmastohoitoa. Ohjelma oli suunniteltu

oikein, mutta suureksi suruksi emme ehtineet sitä toteuttaa. Tauti alkoi kehittyä kiihtyvällä vauhdilla ja ehti meistä edelle. Suunnitellun matkustamisen aattona, huhtikuun 6 päivänä 1922, Vladimir Iljitš kuitenkin kirjoitti minulle:

„Eilen Martens sanoi minulle, että „on todistettu” (Te kerroitte „miltei”) Kurskin läänissä olevan ennennäkemättömän suuria rautamalmirikkkauksia.

Jos on niin, eikö pitäisi *jo keväällä* — 1) rakentaa sinne tarvittavat kapearaideradat?

2) valmistella lähin turvesuo (tai suot?) turpeennostamista varten sähköaseman rakentamiseksi sinne?

Jos tämä näkökohta ei näytä Teistä tarpeettomalta, kirjoittakaa siitä Martensille (ja minulle 2 sanaa).

Martens tahtoo matkustaa sinne noin 3 viikon kuluttua...

Tätä asiaa on hoidettava *erittäin* tarmokkaasti. Pelkään pahasti, että ilman kolminkertaista tarkastusta asia tyrehtyy”¹.

Edessäni on toinen kuvaava asiakirja. Tunnettu hydraulisen turpeennoston keksijä R. E. Klasson, joka tunsu Vladimir Iljitšin jo 90-luvulta alkaen, kirjoittaa Ulkomaankaupan kansankomisariaattiin jäljennöksineen Turveteollisuuden Päähallintoon kokonaista seitsemän arkkia käsittävän pitkän kirjeen. Hän valittaa, että hänen suunnitelmiansa toteuttamisen tiellä on joukko jarrutuksia. Hän kuvaa ulkomaanmatkaansa ja kirjoittaa niistä uutuuksista turveteollisuuden tekniikassa, joita oli nähnyt Saksassa. Hän kirjoittaa muun muassa „Madruck” rakenteisista puristimista, joilla voidaan koneellisesti puristaa raakaturpeesta kosteus jopa 60% asti. Tämä kirje joutui minulle Vladimir Iljitšiltä, ja se pitää nähdä, miten kirjavaksi hän oli tehnyt kaikki seitsemän sivua mitä erilaisimmilla alleviivauksilla yhdellä ja kahdella viivalla, reunahuomautuksilla, kysymys- ja huudahdusmerkeillä. R. E. Klasson ei kaiketi itsekään osannut arvata, että hänen kirjeensä jokainen sana tullaan erittelemään niin suurella huolella. Huomautukset osoittavat, että päinvastoin kuin R. E. Klasson Vladimir Iljitš piti saksalaisten toiminimien meille esittämiä hintoja hyvinkin suurina, mutta siitä huolimatta, kaikista minun esittämistäni estelyistä huolimatta, vaati tämän turpeenpuristusmenetelmän kokeilemistä meillä Moskovon lähellä. Muistan, että hän pyysi minulta perusteellista selitystä siitä, miksi 60 prosentin kosteutta voidaan pitää niin suurena askeleena eteenpäin ja mitä perusteita R. E. Klassonilla on olettaa, että turpeen edelleen kuivattaminen tulee olemaan jo verrattain helppoa. Olihan tämä R. E. Klassonin kirje lähetetty Berliinistä maaliskuun 23 päivänä 1921, so. aikana, jolloin kevätkylvö-

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 472.— *Toim.*

kampanjamme oli pahimman uhan alaisena tuona onnettomana vuonna, niinä päivinä, jolloin silminnäkijäin kertoman mukaan tavaton keväthelle pakoitti Vladimir Iljitšin yhä useammin luomaan katseensa kohtalokkaalle pilvettömälle taivaalle...

Vladimir Iljitšistä sanottiin: „Venäjän valtion sähköistämisen suuri alkuunpanija ja innoittaja”. Näissä sanoissa ei ole mitään liioittelua. Venäjän sähköistämistä koskevan alustuksen ottaminen Neuvostojen VIII Yleisvenäläisen edustajakokouksen päiväjärjestykseen oli täydellisesti Vladimir Iljitšin ansiota. Eräässä keskustelussa kanssani hän sanoi selvästi, ettei sitä ollut niinkään helppo viedä läpi. Aikoinaan olivat sensaationa Vladimir Iljitšin sanat tässä VIII edustajakokouksessa siitä, että Venäjän sähköistämisen Valtionkomitean (GOELRO) töiden tulee olla tavallaan puolueen uutena ohjelmana. Edustajakokous otti myrskyisin suosionosoituksin vastaan Vladimir Iljitšin sanat siitä, että seuraavissa edustajakokouksissa tulevat insinöörien ja agronomien, Neuvosto-Venäjän rakennustöiden osanottajain, selostukset olemaan tavallisena ilmiönä!

Ajatus sähköistämisestä oli teknillisissä piireissämme ollut jo pitkän aikaa kypsymässä. Todistuksena siitä olivat tosiasiallisen sähkönjakelun kasvu ja lukuisat selostukset yleisvenäläisissä sähköteknillisissä edustajakokouksissa. Jo vuonna 1912 oli laadittu luonnos suuren aluesähköaseman rakentamisesta lähelle Moskovaa Bogorodskin kihlakunnan valtaviin turvesoiden käytön pohjalle. Vuonna 1915 tein itse henkilökohtaisesti erikoisen selostuksen turvetuotannon ja Moskovan alueen hiiliesiintymien käytön toimihenkilöiden edustajakokouksessa turvekäyttöisten aluesähköasemien rakentamisen merkityksestä Venäjälle. Samana vuonna ilmestyi insinööri E. Buchheimin erikoisen kuvaava kirjanen „Venäjän taloudellisesta vapautumisesta”, jossa tämä vapautuminen oli suunniteltu toteutettavaksi „Venäjän alueen sähköistämisen tietä”. Tässä kirjasessa muun muassa sanotaan: „Venäjän sähköistäminen tulee kuitenkin ennemmin tai myöhemmin kiireelliseksi ja äärettömän tärkeäksi tarpeeksi, joka on välttämätön yleisen hyvinvoinnin ja koko maan tuotannon kohottamiseksi”...

Voitaisiin esittää vielä paljon esimerkkejä, jotka osoittaisivat ja todistaisivat, että jo kauan ennen sotaa¹ esiintyi aatteita erilaisista sähköistämisen toteuttamiseen liittyvistä taloutemme muutoksista.

On kuitenkin epäilemätöntä, että taloudellisen rakennustyömme koko valtava sähköistäminen yhtenäisen sosialistisen taloussuunnitelman erottamattomana osana on kokonaisuudessaan lähtöisin Vladimir Iljitšiltä ja eroaa sekä mittasuhteiltaan

¹ Ennen ensimmäistä maailmansotaa.— *Toim.*

että laadultaan jyrkästi Lokakuun vallankumousta edeltäneen sähköistämisen koko menneisyydestä.

Kannattaen päättäväisesti sähköistämistä Vladimir Iljitš huomioi täydellisesti taloutemme takapajuisuuden ja pääomiemme tavattoman niukkuuden. Kaiken sen hän näki ja käsitti täysin reaalistisesti jo yksistään siksi, että oli kirjoittanut useita teoksia, joissa osoittaa asiakirjallisesti venäläisen tilastomme tietojen syvällisen tuntemisen alkulähteiden mukaan. Mutta hän tiesi myös sen, että sosiaalisen vallankumouksen aura kyntää ensi kertaa ja nimenomaan meidän tasankojamme ja että tätä työtä suoritettaessa ei voida yliarvioida tekniikan merkitystä.

Kaiken vallankumouksellisen rohkeutensa ohella Vladimir Iljitš jos kukaan seisojasi lujasti molemmilla jaloillaan mitä reaalisimman todellisuuden maaperällä ja vieläpä enemmänkin — hän ikäänkuin kasvoi sen syvimmistä syvyyksistä, sillä hänellä oli enemmän kuin kenelläkään hänen aikalaisistaan erikoinen kyky arvata kansan miljoonajoukkojen salaisimmat ajatukset ja tunteet. Hänellä tuntui olevan näihin joukkoihin jokin erikoinen, välitön sukulaisuus. Se ilmeni muun muassa Vladimir Iljitšin puheen erikoisessa yksinkertaisuudessa ja samalla kansanomaisessa mehevytydessä, hänen sanontojensa luonteessa, kaikessa hänen tieteellisessä ajatuksessaan.

Me teknikot tiedämme erittäin hyvin, miten tärkeää meidän työssämme on luova rohkeus ja yhtenäinen ehjä vakaumuksellisuus. Luulen, että juuri tällaiset linjat lisäsivät hyvin paljon Vladimir Iljitšin myötätuntoa teknikojen työtä sekä itseään teknikkoja kohtaan. Ainiaaksi on jäänyt muistiin eräs ilta, jonka me vietimme Vladimir Iljitšin kutsusta Kremlissä, kun esitettiin elokuvanauhaa, jossa kuvattiin työtä turvesuolla ja vertailtiin vanhoja turpeenostomenetelmiä „Hydroturpeen” työmenetelmiin. Ja ainiaaksi jäävät muistiin sinä iltana käydyt keskustelut Vladimir Iljitšin kanssa, hänen tiedustelunsa meidän saavutuksistamme turveprobleeman ratkaisemisessa, hänen vilkas iloisuutensa ja rohkaisevat sanansa...

Yleensä turveprobleema näytteli eräänlaista osaa Vladimir Iljitšin tutustuttamisessa sähköistämiskysymyksiin. Eräässä keskustelussa hänen kanssaan joulukuussa 1919 luonnehdin seikkaperäisesti turpeen mahdollista merkitystä polttoainetaloudestamme ja polttoturpeen tuotannon osuutta maan sähköhuollossa. Tultuani kotiin sain muutaman tunnin kuluttua häneltä kirjelapun. Hän kirjoitti:

„Gleb Maksimilianytš!

Minua kiinnostaa erikoisesti Teidän selityksenne polttoturpeesta.

Ettekö kirjoittaisi siitä artikkelia „Ekonomitšeskaja Žizniin” (ja sitten kirjasena tai aikakausjulkaisuun)?

On käsiteltävä kysymys lehdistössä”¹.

Ja mukana Vladimir Iljitšin kirjoittamat artikkelin teesit.

Vladimir Iljitšin toivomuksenmukaisen kirjoituksen julkaisin pakinan muodossa „Pravdassa”.

Tammikuun jälkipuoliskolla 1920 lähetin V. I. Leninille kirjoituksen teollisuuden sähköistämisen tehtävistä ja tammikuun 23 päivänä sain häneltä tällaisen kirjeen:

„Gl. M.!

Kirjoituksen olen saanut ja lukenut.

Mainiota.

Tarvitaan *useita* sellaisia. Silloin julkaisemme kirjasena. Meillä ei ole riittävästi nimenomaan toimekkaita ja „hoksaavaisia” spesialisteja.

On 1) huomautukset *toistaiseksi* poistettava tai supistettava. Niitä on lehteä varten liian paljon (toimittajan kanssa puhun huomenna).

2) Eikö voisi lisätä *suunnitelmaa* ei teknillistä (se on tietenkin monien tehtävä eikä hätäinen), vaan poliittista tai valtiolista, so. tehtävää proletariaatille?

Suunnilleen: 10 (5 ?) vuodessa rakennamme 20—30 (30—50 ?) sähköasemaa, että koko maamme tulisi peittymään 400 virstan (tai 200 virstan, jos emme pysty enempää tekemään) toimintasäteen keskuksiin; voimanlähteenä turve, vesi, polttokivi, hiili, nafta (käydä *suunnilleen* läpi koko Venäjä *likimääräisellä* tarkkuudella). Alamme nyt ostaa tarvittavia koneita ja malleja. 10 (20 ?) vuoden kuluttua teemme Venäjistä „sähköistetyt”.

Ajattelen, että sellaisen „suunnitelman” — toistan, ei teknillisen, vaan valtiollisen — suunnitelman luonnoksen Te voisitte antaa.

Se on annettava nyt, jotta havainnollisesti, yleistajuisesti, joukoille, innostetaan selvällä ja voimakkaalla (perusteiltaan täysin *tieteellisellä*) näköalalla: työhön käsiksi, ja me teemme 10—20 vuodessa koko Venäjistä, niin teollisesta kuin maataloudellisestakin, *sähköistetyt*. Teemme työtä kunnes meillä on **niin ja niin monta** (tuhatta tai miljoonaa hevosvoimaa tai kilowattia?? piru sen tietää) koneorjaa jne.

Ehkä vielä *likipitäinen* Venäjän kartta keskuksineen ja ympyränkehineen? vai eikö sitä vielä voi?

Toistan, on innoitettava työläisten ja tietoisten talonpoikien *joukko* 10—20 vuoden *suurella* ohjelmalla.

Keskustelemme puhelimessa.

Teidän Lenin

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 366.—Toim.

P. S. Krasin sanoo, että rautateiden sähköistäminen on meille mahdotonta. Onko se totta? Jos on totta, niin ehkä se tulee mahdolliseksi 5—10 vuoden kuluttua? ehkä Uralilla on mahdollista?

Eikö olisi tehtävä erikoista kirjoitusta sähköasemaverkoston „valtionsuunnitelmasta”, jossa olisi myös kartta tai sähköasemien likimääräinen luettelo (lukumäärä), perspektiivit, jotka voisivat keskittää koko maan sähkövoiman?

Olkaa hyvä, soittakaa minulle kun saatte tämän kirjeen, sitten keskustelemme”¹.

Sen jälkeen valmistin muutaman viikon kuluessa kirjasen „Venäjän sähköistämisen perustehtävät”, ja toveri Bontš-Brujevitšin oli Vladimir Iljitšin painostuksesta pidettävä suurta kiirettä sen julkaisemisessa. On itsestään selvää, että sellaisella kiireellä tehty kirjanen saattoi suorittaa vain agitaatiolehtisen väliaikaisen työn, ja kun Vladimir Iljitš ehdotti minulle julkaistavaksi siinä alkulauseensa, niin minä en tahtonut liittää hänen nimeään tähän kiireellä tehtyyn kirjaseen ja olin päättävästi vastaan.

Helmikuun lopusta 1920 alkoi työskennellä järjestämäni Venäjän sähköistämisen Valtionkomitea (GOELRO), jonka oli tietenkin jo pelkästä olemassaolonsa mahdollisuudesta kiittäminen täydellisesti Vladimir Iljitšiä. Tämän komitean työ kiinnostoi aivan alusta lähtien hyvin suuresti Vladimir Iljitšiä. Hän tutustui henkilökohtaisesti eräisiin komitean jäseniin, ja minun välitykselläni hänellä oli tarkka käsitys meidän työmme kaikista tärkeimmistä vaiheista. Hän varoitti siitä, ettemme vain sulkeutuisi työssämme ahtaaseen etu- ja henkilöpiiriin, ja vaati sellaista asioiden hoitoa, jolloin propagoitaisiin asianmukaisella tavalla sähköistämisen aatetta.

Palauttakoot toverit mieliin tilanteen, jossa elimme vuoden 1920 alussa, kun meillä oli vielä sotarintama ja sodanjälkeinen talouden rappiotila ilmeni joka askeleella jättiläisvaikeuksina kiireellisimpien valtiollisten tehtävien täyttämässä. Ja kaikki se lankesi koko jättiläispainollaan ennen kaikkea Vladimir Iljitšin harteille, hänen harteilleen, jotka olivat mitä suurimmalla uhrautuvaisuudella valmiit ottamaan kantaakseen minkä taakan tahansa, kun oli kysymyksessä proletariaatin etujen puolustaminen.

Sinä vuonna hän kutsui minut talvi-iltoina monia kertoja luokseen käsittelemään jotakin työmme kysymystä ja kuunteli erittäin tarkkaavaisesti tiedotuksia, joita esitin hänelle samansuuntaisista töistä Lännessä. Muistakaapa, miten tunnettu englantilainen kirjailija Wells muisteli keskusteluaan Vladimir

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, ss. 370—371.— Toim.

Iljitšin kanssa Venäjän sähköistämisestä. Kirjailija Wells oli varma siitä, että sähköistäminen sopii suunnilleen sellaiselle maalle kuin Englanti, mutta Venäjän erämaiden suhteen se on pelkkää haavetta. Mutta kuitenkin hän tunnusti, että Vladimir Iljitšin varmuus sai hänet horjumaan, ja hän ajatteli jopa Venäjänkin sähköistämistä mahdolliseksi, jos siihen asiaan käy käsiksi Lenin.

Niin, tieteen ja tekniikan voimien vakavan huomioimisen ohella Vladimir Iljitšissä eli mitä suurin, horjumaton usko vallankumouksen vihurin rohkaiseman Venäjän työtätekevän väestön mahtaviin voimiin. Miten monta kertaa lähdinkään Vladimir Iljitšin kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen hänen luotaan uusiin voimiin ja entistäkin lujemmin luottaen taistelumme voitokkaaseen lopputulokseen! Ja kun vuoden 1920 lopulla esipuheessa GOELRO:n selostukseen Neuvostojen VIII Yleisvenäläiselle edustajakokoukselle kirjoitin elämän todellisten rakentajain vahvoista käsistä, näin ajatuksissani en ainoastaan työläisten ja talonpoikien monimiljoonaiset rivit, vaan myös heidän rohkean ja tarmokkaan johtajansa, joka niin rajattomasti luotti heidän luoviin voimiinsa.

Eräässä keskustelussa Vladimir Iljitšin kanssa mainitsin hänelle numeroita hehkulamppujen valmistuksesta Yhdysvalloissa. Vertailtaessa sitä Yhdysvaltojen väkiluvun 100-miljoonaiseen numeroon saatiin tulokseksi, että sähkövalaistus alkaa tulla demokraattiseksi. Muistan, että tulimme Vladimir Iljitšin kanssa sellaiseen johtopäätökseen, että neuvostojärjestelmän oloissa me voimme ensimmäisen tavattoman vaikean aloittamisvuosikymmenen jälkeen ottaa vielä paljon nopeamman vauhdin tieteen ja tekniikan saavutusten yleistämisessä kuin amerikkalainen vauhti. Yritystemme koko menestyksen täydellisenä takeena tulee olemaan seuraava ainoa ratkaiseva momentti: maailmassa ei missään ole niin välitöntä, varauksetonta ja vilpitöntä yhteyttä mitä laajimpiin kansanjoukkoihin kuin on meillä toteutettaessa mitä tahansa aatetta, joka liittyy näiden joukkojen etuihin. Kun kerran asia on niin, tulee myös taloudellisessa luovassa työssä väistämättä vaikuttamaan se yleinen laki, jonka on todennut K. Marx ja jossa sanotaan, että kunkin historiallisen teon tuloksellisuus on suoraan verrannollinen sen piiriin vedettyjen kansanjoukkojen määrään. Onhan se ilmeistä, että toisinaan meidän dekreettipyrkimyksemme menevät todellisen rakennustyön edelle, mutta emmekö mene tietoisesti sellaiseen edelle kiiruhtamiseen, pitäen dekreettiä ei vain kuivana lainkaavana, vaan myös propagandan elävänä sanana?

Kun oli kulunut muutama viikko tästä keskustelusta, sain Vladimir Iljitšiltä alempana seuraavan hänelle luonteenomaisen kirjeen:

„Minulle juolahti mieleen seuraava ajatus.

Sähköä on propagoitava. Miten? Ei vain sanoilla, vaan myös esimerkillä.

Mitä se merkitsee? Tärkeintä on tehdä sitä tunnetuksi. Sitä varten on jo nyt laadittava *suunnitelma* jokaisen *talon* valaistamisesta sähköllä Venäjän Sosialistisessa Federatiivisessa Neuvostotasavallassa.

Se on pitkäksi ajaksi, sillä 20.000.000 (— 40.000.000 ?) lampua ja johtimia yms. meiltä tulee puuttumaan *kauan*.

Mutta suunnitelma kuitenkin tarvitaan *heti*, vaikkapa useksikin vuosiksi.

Se ensinnä.

Ja toiseksi, on laadittava *heti supistettu* suunnitelma ja sitten kolmanneksi — mikä kaikkein tärkeintä — on osattava herättää sekä *joukkojen kilpailua* että *omatoimisuutta*, jotta joukot ryhtyisivät *heti* käsiksi asiaan”¹.

Miten luonteenomaisia ovatkaan nämä rivit niiden tarmokkaalle kirjoittajalle sen selittämiseksi, että sähkölampuja sanotaan laajalla maaseudullamme „Iljitšin lampuiksi”!

Valmistaakseen 9 kuukaudessa selostuksen sähköistämisestä komiteamme oli työskenneltävä kuumeisella kiireellä. Kokonaisia kirjan lukuja jouduttiin lähettämään kirjaimellisesti sanoen miltei tarkastamatta suoraan kirjoituskoneesta latomoon. Ja seläntakana oli tämän teoksen tavattoman tarkkaavainen ja arvostelemaan harjaantunut ensimmäinen lukija: Vladimir Iljitš vaati lähettämään yhden kappaleen oikovedoksia hänelle. Muistelen, kuinka olin silloin huolestunut ja jännittynyt odottaessani toivottua puhelinkutsua. Erikoisesti minua huolestutti luku agraarikysymyksestä, jonka suuri tuntija Vladimir Iljitš oli. Tämä luku oli tavattoman vaikea käsitellä erikoiselta „voimataloudelliselta” kannalta. Tunnen sisimmässäni vieläkin iloa muistellesani hänen suhtautumistaan meidän yksimieliseen yhteiseen työhömmö.

Siinä teoksessa on hyvin paljon aukkoja ja puutteellisuuksia. Kirjan kohtalo ei meitä peloittanut: olihan sen arvostelijana ja ensimmäisenä lukijana mies, jonka terävänäköisyyttä ja huomiokykyä eivät epäilleet edes hänen vihollisensa. Se kirja on osoituksena siitä, että yksi ja sama nerokas äly ja sama luja käsi ohjasi sekä sosiaalisen vallankumouksen peräsintä että uuden tekniikan jättiläistraktoria, joiden tehtävänä oli erottamattomassa yhtenäisyydessä luoda uusi, valoisa, iloinen ja veljellinen elämä.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 399.— Toim.

* * *

Ihminen on meille kallis kaikessa monitahoisuudessaan, varsinkin kun hän on sitä harvinaista ihmislajia, jota me voimme nimittää tyypilliseksi nerokkaiden ihmisystävien edustajille.

Juuri niihin ihmisiin kuuluikin vaatimaton, mitä laajimman ympäristönsä ulottuvilla aina ollut, kaikkia „työtätekeviä ja rasitettuja” kohtaan uhrautuvaa rakkautta tuntenut meidän V. I. Uljanov-Leninimme.

Jos kysytte keneltä tahansa meistä, vanhoista, joilla oli onni olla Vladimir Iljitšin välittömässä ympäristössä, oliko hänellä joitain sellaisia piirteitä, joita olisi voinut muuttaa parempaan päin, niin me kaikki vastaamme yhdessä: silloin jos koskaan kaikki „parempi” olisi todella hyvän vihollinen...

Ei tarvinnut kuin olla vähän kanssakäymisissä hänen kanssaan huomatakseni, että hänestä huokui kiihkeän, kekseliään, onnekkaan ja korkeastioppineen taistelijan erikoista rohkaisevaa voimaa ja tarmoa. Hänen suurta luontaista tervettä järkeään kehysti aivan erikoisella tavalla, iljitšiläisesti, kaikinpuolinen terävä lahjakkuus, poikkeuksellinen „käsittämisen paljous”.

On tunnettua, että unkarilainen maestro Liszt neuvoi venäläistä säveltäjää A. P. Borodinia ennen kaikkea muistamaan, että suurten tekojen ihmiset eivät pelänneet olla oma itsensä.

Juuri se todellisen, aina aidon ja koruttoman henkilöllisyyden selvä ilmeneminen pisti heti silmään Vladimir Iljitšissä ja jatkuva tuttavuus hänen kanssaan vain vahvisti tietoisuudessa tätä persoonapiirrettä.

Menikö hän Keskuskomitean tai Kansankomissaarien Neuvoston vastuunalaiseen istuntoon, aikoiko puhua suurilukuisessa työläisten kokouksessa jonkin tehtaan avarassa salissa (ne tilaisuudet liikuttivat erikoisesti hänen mieltään), valmistautuiko puhumaan Suuressa teatterissa tai odottiko jotakin asiakasta kotonaan, noissa pyhissä pienissä Kremlin huoneissa,— hän oli aina sama Vladimir Iljitš, erikoisella tavalla ryhdistäytynyt, erikoisella tavalla aseistautunut taisteluun kaikkea sitä vastaan, mikä estää ihmisiä elämästä inhimillisesti, niin välitön ja niin läheinen siksi, että hänen sanansa olivat selviä ja vakuuttavia.

Ja hän sanoi vain sen, minkä katsoi erittäin tarpeelliseksi häntä odottaville ihmisille, mikä vastasi johtavaa elämäntotuuutta, sanoi suoraan, huolimatta siitä, että kenties monille hänen kuuli-joistaan oli epämiellyttävää katsahtaa sitä totuutta silmiin.

Jakobiini Robespierre, kuten tiedetään, huolehti sangen paljon siitä, että hänen pukunsakin olisi ollut sellainen, joka painuisi joukkojen mieleen jonakin vain hänelle, Robespierrelle, ominaisena.

Karl Marx tapasi sattumalta hänen luokseen ensi kertaa tulleen Louis Blanc'in peillin edessä kaunistelemassa itseään. Se alensi heti Louis Blanc'ia Marxin silmissä.

Mitään sellaista ei voinut tapahtua Vladimir Iljitšille. Hänen pukunsa oli aina hyvin yksinkertainen, tavallinen, siinä ei ollut originellin vähäisintäkään tavoittelua.

Tämän ihmisen tapaamista pidän elämäni onnellisimpana tapahtumana; Vladimir Iljitšin vallankumouksellista toimintaa Synnyinmaamme suurimpana onnena; sitä seikkaa, että suurena ja samalla kriittillisenä aikakautena, jota nyt meidän päivinämmme elää koko ihmiskunta, Lenin on yhä uusien ja taas uusien miljoonien ihmisten silmissä heidän kirkas neronsa,— ihmiskunnan järkkymättömän edistyksen eniten lupaavana tekijänä.

Eikä voida antaa parempaa neuvoa ihmisille kuin neuvoa useammin tutkimaan Leninin luomuksia, tutkimaan sitä valtavaa rikkautta, jonka hän jätti ihmisille teoksissaan, elämänsä esimerkissä.

A. M. Gorki kirjoittaa erinomaisen osuvasti selittäessään:

„Hänessä oli eräänlaista magneettisuutta, joka veti puoleensa työihmisten sydämiä ja myötätuntoa”. Ja edelleen: „Hänen naurunsa oli herttaista,— sellaisen ihmisen sydämellistä naurua, joka näki erinomaisesti inhimillisen tyhmyyden kömpelyydet ja järjen veekeat temppuilut, mutta osasi nauttia lapsellisen naiivisti kuten „sydämeltään vilpittömät”.

Vanha kalastaja, Giovanni Spadaro, sanoi hänestä:

— Vain rehellinen ihminen voi sillä tavalla nauraa”.

Muistan kun kerran minä ja eräs silloinen kansankomissaari, jonka kanssa olin lakkaamatta epäsovussa, ryntäsimme Vladimir Iljitšin työhuoneeseen, joka sijaitti Kansankomissaarien Neuvoston istuntosalin vierellä,— hän oli sillä kerralla luovuttanut puheenjohtajapaikkansa jollekin toiselle,— ryntäsimme syytäen toisiamme vastaan kokonaisen ryöpyn syytöksiä. Vladimir Iljitš yritti kuunnella meitä, mutta kohta me huomasimme, miten hänen kasvonsa tulivat punaisiksi, silmät alkoivat iloisesti säihkyä ja hän puhkesi sydämelliseen nauruun, niin että aivan kyynelet tulivat silmiin, virkkaen meille:

— Katsokaas heitä: he kuvittelevat, että voisin saada jotain selvää tuosta sanatulvasta, jonka he syytävät minulle.

Ja kiiivaiden vihamiesten ei auttanut muu kuin yhtyä heihin itseensä kohdistuvaan nauruun.

— Niin, hän oli todellakin magneetti-ihminen!

Jos sanomme, että Vladimir Iljitš pyrki aina ympäröimään itsensä erittäin lahjakkailta, tarmokkailta ja lujatahtoïsilla ihmisillä, niin ei se vielä riitä. Hän oli valmis suorastaan „vaalimaan” sellaisia henkilöitä, iloitsi heidän menestyksistään, antoi heille

toisinaan anteeksi monia „heikkouksia”, joiden ei olisi luullut hänen tarkalta silmältään jäävän huomaamatta.

Kun joku alkoi hänen läsnäollessaan puhua toisen toverin „kielteisistä ominaisuuksista”, hän katkaisi jyrkästi kaikki sen suuntaiset poroporvarilliset puheet:

— Kertokaa mieluummin minulle, millainen on hänen käytöksensä poliittinen linja.

Ja samalla sellainen hienotunteinen kaikinpuolinen huolenpito avun antamisesta ajoissa toverille, tavaton määrä tämän suuren sydämen poikkeuksellista lämpöä todistavia asiakirjoja, joita säilytetään hänen nimeään kantavassa museossa!

Vladimir Iljitš kirjoitti ja luki ihmeteltävän nopeasti ja siinäkin hänellä oli mainioita leniniläisiä erikoisuuksia.

Hän kirjoitti puhtaasti ja selvästi, kauniilla pienellä käsialalla. Mielellään alleviivasi sen, mikä näytti hänestä erikoisen oleelliselta (varsinkin yksityisluontoisissa kirjelapuissa): alleviivasi yhdellä ja joskus kahdellakin viivalla... Se oli usein varoitus — ystävällinen, mutta selvä: älkää kompastuko tässä paikassa!

Hän myös luki erikoisella tavalla: elävät, säihkyvät silmät kiitivät nopeasti kirjan tai käsikirjoituksen sivuilla; hänen silmänsä olivat todella „kaikkinäkevät”; niiltä ei jäänyt mikään huomaamatta.

Kun Vladimir Iljitš minun läsnäollessani otti käsiinsä jonkin uuden kirjan, hymyilin tahtomattani... Tiesin kokemuksesta: hyvällä metsästäjällä on hyvä onni; tiesin, että kaikkalainen tekijän ajatusten vilpillisyys, kaikenlainen nöyristelevä mukautuminen saa ankan kurituksen.

Jos kirja oli hänen omansa, Iljitš teki lyijykynällä lyhyitä erittäin osuvia huomautuksia.

Joskus hän alleviivasi ja pani kaksi kysymysmerkkiä: silloin saattoi olla varma siitä, että tekijä oli tavattu kiinni itse teosta. Ja kun hän kirjoitti reunaan ilmeikkään, iljitšiläisen „hm, hm”, niin merkitsi se, ettei tarvinnut kuin tarkastella sitä kohtaa vähän syvemmältä — ja tekijä on paljastettu...

Vladimir Iljitšin vilkas luonne ilmeni hänen liikkeidensä nopeudessa ja joustavuudessa, erinomaisten silmiensä terävän ivallisessa katseessa, koko hänen olemuksensa eräänlaisessa hänelle ominaisessa luonnollisessa „innostuksessa”, kaiken ympäröivän erittäin voimakkaassa tajuamisessa.

Kerran hänen työskentelynsä viimeisinä vuosina kysyin Vladimir Iljitšiltä:

— Miksi ette koeta huvittaa itseänne vaikkapa vähäsen hyvällä musiikilla?

— En voi, Gleb Maksimilianovitš, musiikki vaikuttaa minuun liian voimakkaasti.

Ja saattoi huomata, että tällä miehellä, jolla oli niin suuri valta ympäröiviin nähden, oli vieläkin suurempi valta itseensä nähden.

Siitä „hyvästä kasvatuksesta” Vladimir Iljitšin oli tietenkin kiittäminen myös erikoisen sopuisan ja ystävällishenkisen lahjakkaan perheensä vaikutusta ja niiden poikkeuksellisten tapahtumien antamaa taistelukaraisua, joiden pyörteisiin Synnyinmaamme vallankumoukselliset kohtalot olivat hänet heittäneet, mutta ennen muuta ja eniten hänen oli kiittäminen itseään, sitä lujatahtoista rautaista kuria, joka oli Vladimir Iljitšille ominaista nuoruusvuosista alkaen ja jonka hän säilytti elämänsä loppuun asti. Hänellä oli oikeus olla vaativainen toisille siksi, että hän oli tavattoman vaativainen itseään kohtaan.

Vladimir Iljitšin saattoi helposti suuttuttaa luonnehtimalla jotain henkilöä epäselvästi ja ylipäänsä „hyväksi” ihmiseksi. „Mitä tekemistä tässä on „hyvällä”,— sanoi hän.— Sanokaa mieluummin mikä on hänen käytöksensä poliittinen linja...”

Vladimir Iljitš oli puoluetoveri tämän sanan parhaimmassa merkityksessä eikä siinä suhteessa ollut ketään hänen vertaistaan. Hänen eläessään me kaikki tunsimme, että hänen ystävällinen ja tarkkanäköinen silmänsä seurasi alinomaa meitä, ja hän kiihuhti suurella hienotunteisuudella ja valmiudella avuksi kun vain huomasi, että toverit olivat vaikeassa asemassa. Läheisessä ystäväpiirissä Vladimir Iljitšistä tuli aina heti koko seuran keskeinen henkilö. Hänen läheisyydessään käytiin innokkaimmat keskustelut ja kuului iloisin nauru. Hän tunsu tavattoman hyvin jokaisen toverin henkilökohtaiset erikoisuudet ja osasi suhtautua ihmeteltävän oikein jokaiseen ihmiseen nimenomaan kunkin erikoisuuksien mukaisesti. Mutta Vladimir Iljitš ei sietänyt teeskentelyä, vilppiä ja korupuhetta, samoin kuin sitä ei sietänyt Marx.

Hän kulutti kaikki voimansa maailman suurimman vallankumouksen palveluksessa, poltti jännitettyllä ajattelulla nerokkaat aivonsa. Vähän ennen kuolettavaa sairastumistaan, ehdittyään tuskin toipua edellisestä taudinkohtauksesta, hän kerran sanoi minulle hämillään hymyillen: „Niin, luulen että olin kantaakseni liian suuren kuormituksen...” Hän sanoi sen kysyvässä sävyssä. Kuollessaan hän epäili vielä, oliko hän antanut riittävän panoksen, joka oli koko hänen elämänsä.

G. M. KRZIZANOVSKI

V. I. LENIN JA SUUNNITTELUTYÖ

Sosialistisen rakennustyömme kehittyessä alkaa suunnittelutyön merkitys käydä yhä ilmeisemmäksi. Mutta suunnittelutyömme lähimpien ongelmien ja „tyypin” käsittämiseksi selvästi on hyödyllistä tutustua lähemmin niihin tehtäviin, joita V. I. Lenin antoi Valtion Suunnittelukomitealle. Nämä muistelmät voivat myös auttaa käsittämään puolueen XX edustajakokouksen ohjeiden koko suurenmoisuuden, ne kuudennen viisivuotiskauden kukkulat, joilta todellakin alkavat näkyä myös kommunismin kukkulat.

Vladimir Iljitšin suhtautuminen Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan sähköistämisen valtiosuunnitelman (GOELRO) luonnokseen on dokumentoitu hänen tunnetussa puheessaan Neuvostojen VIII Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa ja useissa hänen kirjoituksissaan. Yhteen aikaan hän jopa oletti, että GOELRO voidaan välittömästi muuttaa pysyväksi Kansankomissaarien Neuvoston alaiseksi suunnittelukomiteaksi. Marraskuun 6 päivänä 1920 päivätyssä kirjeessä minulle Lenin kirjoitti: „mitä arvoa on kaikilla noilla „suunnitelmilla” (ja kaikilla „suunnittelukomiteoilla” ja „suunnitelmallisilla ohjelmilla”) ilman sähköistämissuunnitelmaa? Ei mitään arvoa. Itse asiassa juuri GOELRO:n tuleekin olla yhtenäinen Kansankomissaarien Neuvoston alainen suunnitteluelin...”¹

Näillä sanoilla Vladimir Iljitš osoittaa havainnollisesti, miten suuren merkityksen hän antoi kaikessa suunnittelutyössämme sähköistämissuunnitelmalle ja miten selvästi hän näki jo silloin välttämättömäksi yhdistää korkeimpien valtioelintemme työsuunnitteluelinten joustavaan järjestelmään.

Kiireellinen työ GOELRO:n selostuksen valmistelemiseksi Neuvostojen VIII Yleisvenäläiselle edustajakokoukselle esti luonnollisesti minua harrastamasta järjestelykysymyksiä, ja

---

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 397.— Toim.

palasimme niihin Vladimir Iljitšin kanssa vasta helmikuussa 1921 viettäessäni lomaani Arhangelskojessa, lähellä Moskovaa. Vladimir Iljitš kävi kerran siellä luonani, ja silloin sovimme hänen kanssaan tulevan „Valtion yleissuunnittelukomitean” likimääräisestä kokoonpanosta ja perustehtävistä. On säilynyt V. I. Leninin kirje niiltä ajoilta, jossa hän muun muassa kirjoitti (kirje on helmikuun 25 päivältä 1921):

„...Teidän on muodostettava *Yleissuunnittelukomiteaan väkivahva* puhemieshistö... että organisaattorit ja lujat... henkilöt *auttaisivat* teitä ja *vapauttaisivat Teidät hallinnollisesta* työstä... Teidän tulee olla asian „sieluna” ja *aatteellisena* johtajana (varsinkin syrjäyttää, häätää *tahdittomat* kommunistit, jotka saattavat ajaa pois spetsit)... Tehtävänänne on löytää, valita, *panna työhön* kyvykkäitä järjestäjiä, johtajia... *antaa VKP:n KK:lle mahdollisuus, tietoja, aineistoa heidän arvioinniaan varten*”¹.

Avatessani huhtikuun 5 päivänä 1921 ensi kertaa virallisesti vahvistetun Valtion Suunnittelukomitean puhemieshistön juhlistunnon koskettelin seikkaperäisesti Valtion Suunnittelukomitean työn ja GOELRO:n töiden yhteyttä. Puheen pikakirjoitteen lähetin Vladimir Iljitšille ja sain häneltä heti seuraavat hyvin selvät ohjeet:

„G. M.!

Palautan puheenne.

Sen pääpuutteellisuus: liian paljon sähköistämisestä, liian vähän *juoksevista* taloudellisista suunnitelmista.

Pääpaino on toisaalla kuin pitäisi olla.

Kun keskustelin kommunististen „rikkiviisaiden” kanssa, jotka lukematta kirjaa „Sähköistämissuunnitelma” ja käsittämättä sen merkitystä lörpöttelivät ja kirjoittivat tyhmyyksiä suunnitelmasta ylimalkaan, oli minun kiinnitettävä heidän huomiotaan siihen kirjaan, sillä muuta vakavaa suunnitelmaa ei ole eikä voi olla.

Jos edessäni olisivat henkilöt, jotka ovat kirjoittaneet sen kirjan, en kiinnittäisi heidän huomiotaan siihen kirjaan, vaan pois siitä — *juoksevien* taloudellisten suunnitelmien kysymyksiin.

Alkakaa nyt käsitellä niitä, herrat professorit! Teidän sähköistämisenne in allen Ehren!² Kunnia sille,—kunnia. Kirjoititte 1:sen painoksen. Korjaamme, julkaisemme 2:sen. Sen ja sen alakomitean asiantuntijat kirjoittavat tusinan asetuksia ja päätöksiä sähköopin ja sähköistämissuunnitelman opettamisesta yms. Vahvistamme ne.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 406.— *Toim.*

² — on täydessä kunniaassa! — *Toim.*

Mutta valtion yleisen suunnittelukomitean ei nyt pidä ruveta käsittelemään sitä, vaan on käytävä viipymättä ja kaikin voimin käsiksi *juokseviin* taloudellisiin suunnitelmiin.

Polttoaine *tänään*. Vuodeksi 1921. Nyt, keväällä.

Romun, jätteiden, kuolleiden materiaalien keräys. Niiden käyttäminen viljan vaihtamista *varten*.

YNNÄ MUUTA SAMANTAPAISTA

Siihen on kiinnitettävä heidän huomionsa. Sitä tekemään on heidät pantava. Nyt. Tänään.

1—2 alakomiteaa sähköistämiseen.

9—8 alakomiteaa laatimaan juoksevia taloudellisia suunnitelmia. Niin on jaettava voimat vuodeksi 1921.

Teidän *Lenin*"¹.

Luodessamme silmäyksen menneeseen, tuohon vaikeaan alkukauteen, jolloin kaiken lisäksi vallitsi talouden rappiotila, näemme nyt selvästi, millaisen nousun tien olemme kulkenet tänä aikana.

Vuoden 1921 kevät oli synkin kaikista mitä Neuvosto-Venäjä on joutunut kokemaan. Jo huhti- ja toukokuussa oli selvästi huomattavissa, että kuivuus vain lisääntyi. Kevätkylvöt jäivät suurelta osaltaan tekemättä. Polttoainepula oli tavattoman suuri, mikä vuorostaan tyrehtytti metallurgian, joka oli juuri alkanut elpyä täydellisestä rappiutilasta. Ja edessä oli ennennäkemätön nälänhätä. Juuri näiden suurten huolien aikana Vladimir Iljitšin oli harkittava Valtion Suunnittelukomitean toimintamenetelmää. Huhtikuun 12 päivänä hän kirjoitti minulle:

„Kysymys valtionsuunnitelman peruspiirteistä ei virastona vaan *suunnitelmana* on päiväjärjestyksessä kiireellisenä”.

Kirjeessä hän antaa tehtävän esittää hänelle „*lyhyet yhteenvedot: 3 numeroa (polttopuut, hiili, nafta)*” ja suunnitelma vuodeksi 1922. Pitäen tätä kirjettä riittämättömänä hän kirjoitti seuraavana päivänä uuden kirjeen, jossa tiedusteli, onko tehtävä selvä, ja kehotti „laskemaan, mitä on välttämättömästi ostettava ulkomailta, jotta tulisi hinnalla millä hyvänsä voitetuksi suurin puute...”².

Vladimir Iljitšin kirjeet osoittavat kyllin havainnollisesti, miksi Valtion Suunnittelukomitean oli ensi aikoina sellaisten puhtaasti järjestelylaatuisten kysymysten kuin Polttoainehallinnon muodostamisen ja elintarvikelastien kuljetusten valvontakoneiston järjestämisen ohella hoidettava kuumeisella

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, ss. 409—410.— *Toim.*

² Sama, ss. 414, 415.— *Toim.*

kiireellä polttoainesuunnitelman ja elintarvikesuunnitelman kysymyksiä.

Ne ajat olivat vaikeita. Mutta mikä onni olikaan samalla kulkea käsi kädessä sellaisen johtajan kanssa kuin oli Vladimir Iljitš ja päästä raskaina hetkinä turvautumaan hänen viisaisiin neuvoihinsa! Hänen ajatuksensa työskenteli väsymättä taloudellisten ja poliittisten tarpeittemme kaikilla peruslinjoilla, suoritti alinomaa erittäin jännitettynä suurta tehtäväänsä.

Vladimir Iljitšin hämmästyttävimpänä erikoispiirteenä oli ihmetystä herättävä taito työskennellä todellisessa yhteydessä „tosiaidon” todellisuuden kanssa. Siitä johtui hänen suuri vastenmielisyytensä niin sanottua „oppineisuutta”, perusteetonta akateemisuutta ja kaikenlaisia intelligenttimäisiä tyhjiä jaaritteluja kohtaan. Käsitellessään jotain mielenkiintonsa kohteeksi joutunutta kysymystä hän kuten sanotaan tarttui härkää sarvista ja riisui armotta kaikki ja kaikenlaiset naamiot saadakseen selville todelliset piirteet tosielämästä, jonka kohottamiseksi hänen luova ajatuksensa työskenteli väsymättä.

Voidaan kuvitella, kuinka suurta suuttumusta hänessä herätti se, kun hän joutui miltei joka askeleella näkemään niitä jättiläismäisiä roskakasoja, joita tuli jatkuvasti osaksemme eli oikeamin sanoen tiellemme vuosisataisen menneisyytemme jätteinä. Siinä mielessä meidän taloudellisen työmme, ihmisten välisten suhteiden todelliseen tervehtyttämiseen tähdätyn työmme, tuli ensi alussa ja vielä monien vuosien aikana olla luonteeltaan todella sotaisaa taistelua lukuisten vastustavien virtausten lyömiseksi. Tälläkin rintamalla, vaikeimmissakin olosuhteissa meille oli uljuuden ja taistelutarmon esikuvana aina väsymätön Vladimir Iljitš.

Heinäkuun 4 päivänä 1921 hän kirjoitti minulle kirjeen, jonka otsikko kuului: „Ajatuksia valtiotalouden „suunnitelman” johdosta”:

„Meidän kaikkien päävirhe tähän asti on ollut se, että olemme perustaneet toiveemme parhaimpaan; ja siitä lankeimme byrokrattisiin utopioihin. Suunnitelmistamme toteutui vain mitätön murto-osa. Elämä nauroi, kaikki nauroivat suunnitelmille.

Se on perin pohjin muutettava.

Perustettava laskelmat huonoimpaan. Kokemusta jo on, joskin vähän, mutta käytännöllistä”.

Tässä suurimerkityksisessä kirjeessä Vladimir Iljitš, esittäen mietteitä suunnitelmallisesta työstä, antaa itseasiassa ohjeet todellisuus pohjaisesta suunnitelmalaskelmasta. Tämän laskelman hän kehottaa „suorittamaan erittäin nopeasti”, „panemaan 70% Valtion Suunnittelukomitean jäsenistä työhön 14 tunniksi vuorokaudessa (olkoon tiede kärsivällinen: on myönnetty hyvät elintarveannokset, on pantava tekemään työtä)”.

Lenin vaati, että Valtion Suunnittelukomitean työntekijät valvoisivat suurtuotantolaitoksia, kukin 30 laitosta.

„Valvokaa,— kirjoittaa hän,— *30-a herkeämättä*. Te vastaatte siitä...

Valvoa herkeämättä merkitsee *vastata* päällään polttoaineen ja viljan järkiperaisestä käytöstä, niiden kummankin enimmäismäärän hankkimisesta ja enimmäismäärän kuljetuksesta paikalle, polttoaineen säästäväisestä käytöstä (teollisuudessa sekä rauta-teillä jne.)...”

On kuvaavaa, että Lenin ei antanut tehtäviä ehdottoman määräyksen muodossa, vaan ikäänkuin esitti ehdotuksia, jotka hän kehotti käsittelemään ja harkitsemaan. Yllä esitetty kirje päättyy merkillepantavaan, Leninille ominaiseen vaatimattomaan lauseeseen:

„Tässä ajatukseni Valtion Suunnittelukomiteasta.
Ajatelkaa. Keskustelemme.

Lenin”¹.

Tästä kirjeestä huokuu nälkäajan huolestuneisuus. Samalla se osoittaa mitä havainnollisimmin välittömän suunnittelun sekä Valtion Suunnittelukomitean merkityksen rappiotilan pahimpien ilmiöiden torjumisen välineenä. Vladimir Iljitš vaati ennen kaikkea suhtautumaan todellisuuden pohjalta konkreettisiin toiseikkoihin ja suhteisiin, vaati että vallankumouksen työntekijät eivät liitelisi haaveiden maailmassa, vaan pystyttäisivät väsymättä, kivi kiveltä tulevaisuutemme rakennusta, saisivat aikaan tarvittavaa edistystä eivätkä vieroksuisi mitään työtä, vaikka se ensi silmäykseltä näyttäisikin valmistelevalta ja pienimerkitykselliseltä.

Vladimir Iljitš oivalsi, että taistelussa rakennustöiden realismuksen ja tarvittavan edistyksen puolesta ne numero- ja asiatiidot, joita korkeimmilla valtioelimillä on käytettävissään, ovat merkitykseltään hyvin suhteellisia ja johdettuja suureita, jotka vuorostaan kaipaavat huolellista tarkastusta ja uudestiarviointia.

Alkulähteiden tarpeellista tuntemista hän etsi välittömästä tutustumisesta taloudellisen rakennuksemme tärkeimpiin tukipylväisiin: tehtaisiin — mistä johtuvat ylempänä esitetyt rivit,— ja valtiokoneen alempiin renkaisiin,— niistä johtui hänen sitkeä työskentelynsä ohjeen laatimiseksi taloudellisia neuvottelukokouksiamme varten.

Hän tahtoi niin yksityiskohtaista aidon todellisuuden tunteamista, että nousi eteen toisenlaatuinen vaikeus: näiden vaatimusten asianmukaisten täytäntöönpanijain löytäminen. Valtion Suunnittelukomiteassa me pyrimme aina valitsemaan sellaisia

¹ V. I. Lenin, Teokset, 32. osa, ss. 473, 474.— *Toim.*

työntekijöitä, joilla oli riittävä käytännöllisen työn kokemus. Jos henkilöllä oli kokemuksen lisäksi vielä professorin arvo, niin suunnittelutyö voitti siitä hyvin paljon.

Vladimir Iljitš antoi Valtion Suunnittelukomiteassa ratkaisevan merkityksen nimenomaan spesialistien työlle ja kirjoitti monta kertaa lehdissä sitä spesialisteihin vihamielistä suhtautumista vastaan, mikä kaiketi lienee miltei kiertämätön ilmiö aikakausina, jolloin proletariaatin joukot ottavat yhteen vastustajainsa kanssa taistelussa ensimmäisten myönteisten taloudellisten menestysten saavuttamiseksi.

Vladimir Iljitš tiesi varsin hyvin, että spesialistien työssä oli eittämättä puutteellisuuksia, koska he olivat vasta siirtymässä meidän puolellemme,— eihän F. Engels turhaan nimittänyt sellaisia henkilöitä „happamaksi kohopiimäksi”,— mutta hän oli sittenkin joka hetki valmis puolustamaan Valtion Suunnittelukomitean työntekijöitä, kun heidän työtään syyttä moitittiin.

Vuoden 1921 vaikea tilanne, laajamittaisiin suunnittelutöihin tarvittavan fakta-aineiston ilmeinen niukkuus ja vihdoin siirtokelpoisten voimavarojen täydellinen puuttuminen edes jonkinlaisen tuotantotason ylläpitämiseksi — kaikki se, kuten on jo mainittu ylempänä, johti V. I. Leninin mieleen ajatuksen, että oli välttämätöntä varoittaa Valtion Suunnittelukomitean työntekijöitä vielä kerran voimien ja varojen yliarvioimisen, virkavaltaitten utopioiden ja suunnitelman byrokraatisoimisen vaaroista. Hän piti suunnittelutyötä ennen kaikkea suunnitelman toteuttamiseksi käytävän taistelun osana, sen maaperän valtaamisena vielä askel askeleelta, jolla tulevaisuudessa on suoritettava täysin määrätietoista ja kauaskantoisia näköaloja lujasti käsittävää taloudellista työtä. Eräässä kirjeessä minulle hän muun muassa kirjoitti:

„Suurin vaara on valtiotalouden suunnittelun byrokraatisointi. Se on sangen suuri vaara...

Pelkään pahoin, että lähtien toisenlaiselta kannalta *Tekään ette huomaa sitä...*

Kokonainen, ehjä, todellinen suunnitelma on meille nyt = „byrokraattinen utopia”.

Alkää tavoitelko sitä.

Pitää heti, päiväkkään ja tuntiakaan viivyttelemättä, *erottaa* pala palalta *tärkein*, vähimmäismäärä tuotantolaitoksia ja *järjestää niissä työ*.

Keskustelemme siitä henkilökohtaisesti ennen selostustanne. *Ajatelkaa*”¹.

Olen joutunut monia kertoja huomaamaan tovereilla, jotka ovat täydellisesti kiinni täytöntöönpaneavassa taloustyössä, sellaista Valtion Suunnittelukomitean työn arviointia, josta näkyi

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 405.— *Toim.*

selvästi, että toverit luulevat Valtion Suunnittelukomitean työssä olevan erikoisen suotuisat edellytykset „antautua tieteille ja taiteille”. Itseasiassa ei missään ollut havaittavissa niin suurta epäsuhdetta mahdollisuuksiemme ja todellisuutemme, teorian ja käytännön välillä, kuin Valtion Suunnittelukomitean yleistävässä työssä.

Hyvin monet meistä, jotka työskentelimme Valtion Suunnittelukomiteassa, taas kuvittelivat puhtaasti käytännöllistä täytännönpanotyötä todelliseksi levoksi varsinkin kun otetaan huomioon tyytymättömyyden tunne ja ne kiusalliset keskeneräisyydet, joita jouduimme alussa kokemaan joka askeleella taistelussa sen suunnitelmallisen talouden puolesta, mikä itseasiassa saattoi toteutua vasta hyvin raskaan, hyvin mutkikkaan kehitystien lopputaipaleella. Erittäin kiusallista oli se, ettei ollut riittävästi taloudellisia eikä suunnittelutyön voimavaroja sellaisena raskaiden koettelemusten aikana kuin oli koko vuosi 1921.

Jouduin monia kertoja keskustelemaan tuntikausia Vladimir Iljitšin kanssa mitä erilaisimmista Valtion Suunnittelukomitean työhön liittyvistä aiheista ja yhdessä hänen kanssaan suorittamaan poikkeamista niiltä suorilta ja oikeilta linjoilta, joita hänen poikkeuksellisen terävä älynsä oli hahmotellut, sillä maaperä niiden toteuttamista varten vaati sellaisen omaperäisen tekijän lisätyötä kuin on aika.

Muistan, että vuoden 1921 päättyessä mielessäni oli kypsynyt välttämättömyys esittää erikoiskatsauksessa suunnittelutyön se teoria, johon olin päätyneet GOELRO:ssa ja Valtion Suunnittelukomiteassa työskentelyn jälkeen taloudellisen todellisuutemme tutkimisen aikana. Siinä tarkoituksessa laadin mitä yksityiskohdaisimman suunnitelman kirjaani varten, joka sittemmin julkaistiin otsikolla „VSFNT:n ja Valtion yleissuunnittelukomitean työn taloudelliset ongelmat”, ja lähetin kirjan suunnitelman alustavasti tarkastettavaksi Vladimir Iljitšille. Hän vastasi heti minulle pienellä, mutta hyvin rohkaisevalla kirjelapulla:

„G. M.! Luin ja *erikoisesti, erikoisesti* hyväksyn. Valmistakaa *mahdollisimman pian*, sanelkaa.

Lisäys on mielestäni välttämätön: uudesta talouspolitiikasta. Mielestäni se olisi parempi sovittaa (*valaisten* eri puolilta uuden talouspolitiikan paikka, merkitys, *o s u u s y l e i s p u i t t e i s s a*) eri lukuihin. Miltei jokaiseen lukuun voi lisätä (ja mielestäni on lisättävä) sivun pari siitä, että uusi talouspolitiikka *ei muuta* yhtenäistä valtion taloudellista suunnitelmaa *eikä poikkea* sen puitteista, vaan muuttaa sen toteuttamisen *m e n e t e l m ä ä*.

Teidän mielipiteenne?

Tervehdin! *Lenin*”¹.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 456.—*Toim.*

Tässä teoksessa Valtion Suunnittelukomitean alkuperäistä tehtävää laajennettiin huomattavasti ja sen toiminta, kuten näemme ylläesitetystä kirjelmästä, hahmoteltiin vakavasti ja pitkäksi aikaa.

* * *

Leninin ohjeet siitä, että meidän suunnitelmissamme on yhdistettävä tieteellinen menetelmä työtätekevien joukkojen kokemukseen, suorittavat tänä päivänäkin suunnattoman suurta palvelusta. Joukkojen kokemuksen huomioimiseksi puolue ja hallitus ovat pitäneet monia neuvottelukokouksia työn ihmisten kanssa, jotka ovat „sosialistisen jouduttamisen” ratkaiseva voima, kuten sanoi Lenin.

Lenin sanoi, että suurten saavutusten seuralaisina ovat aina myös suuret koettelemukset. Mutta neuvostoihmiset ovat näissä koettelemuksissa tavattomasti kasvaneet. Tämä kasvu liittyy läheisesti kulttuurivallankumoukseen, joka on suuren Lokakuun voittojen tulos. Ja kun tähän lisätään, että meidän aikamme on todella vallankumouksellisten muutosten aikakausi tieteen ja tekniikan alalla, niin on tämän kulttuurivallankumouksen merkitystä vaikea yliarvioida.

On mielenkiintoista todeta jo Marxin nähneen ennakoita koittavan sellaisen ajan, jolloin teknillisten välineiden voimakkuus tulee olemaan niin suuri, että se korvaa moninkertaisesti näiden välineiden luomiseen tarvittavat kustannukset. Nykyiset harppaavat kaivinkoneet, maanimurit ja muut tehokkaat koneet, jotka korvaavat monien tuhansien ihmisten työn, todistavat havainnollisesti oikeaksi Marxin ennaltanäkemyksen.

Meillä muuttuu myös ihmisen osuus yhteiskunnallisen työn prosessissa. Ihminen ei enää ole vain pelkkä tekijä, joka luo vaihtoarvoa suhteellisesti henkilökohtaisen työnsä välttämättömän osan käyttöön nähden, vaan hän tulee yhä enemmän asioista päättäväksi valvojaksi, joka ohjaa monimutkaista tekniikkaa. Tieteestä tulee tehokas tuotantovoima, josta yhteiskunnallisen varallisuuden kasvun suuruus ja mittasuhteet ovat yhä enemmän riippuvaisia.

Kuudennen viisivuotissuunnitelman tehtävien reaalisuutta vahvistaa kulttuurivallankumouksen ja sen teknillisen vallankumouksen saavutusten yhdistyminen omalaatuisella tavalla toisiinsa, joka liittyy atomivoiman rauhanomaisen käytön aikauteen.

Tajuavatko ulkomaiset arvostelijamme tämän erikoisuuden, joka läpäisee kuudennen viisivuotissuunnitelmamme kaikki ratkaisevat tavoitteet? Sen näyttää tulevaisuus!

L. B. KRASIN

VLADIMIR ILJITŠ JA ULKOMAANKAUPPA

Sairaus pakotti Vladimir Iljitšin suureksi suruksemme loitononemaan valtiollisen työn todellisesta johtamisesta ajankohdalla, jolloin ulkomaankauppamme otti vasta alkuaskeleita. Tosin Vladimir Iljitš hoiti vielä puheenjohtajan tehtäviä Kansankomissaarien Neuvostossa, kun ulkomaan tavaroiden tuonnin alalla jo oli saatu aikaan huomattavia kauppasopimuksia, mutta vientimme syntyminen ja kehittyminen,— ja viennin kehittymisestä riippuu tuontimmekin,— alkoivat vasta myöhemmin, jolloin Vladimir Iljitš ei voinut tarkkaavaisesti seurata valtiokoneistomme toimintaa.

Alussa Vladimir Iljitš suhtautui hiukan skeptillisesti ulkomaankauppaamme eli oikeammin sanoen meidän kykyihimme käytännöllisesti suoriutua sen tehtävistä. Kun jouduin kertomaan Vladimir Iljitšille, kuinka suunnitelmiamme mukaan kymmeniä ja satoja raaka-aineilla lastattuja laivoja on lähtevä ulkomaille, ja että vientimme kehittyminen takaa ulkomaisen valuutan säännöllisen virtaamisen maahamme ja että suunnilleen viiden vuoden kuluessa saamme aikaan sen, että vienti tulee ylittämään tuonnin, so. saavutamme aktiivisen kauppabilanssin, Vladimir Iljitš kuten tavallisesti siristi silmäänsä, vilkaisi minuun syrjästä, heilautti kättään toivottomalla eleellä ja virkahti nopeasti sydämellisellä ja unohtumattomalla tavallaan: „Ei meistä ole kauppiaksi”. Tämän epäilyksen perustana ei ollut ainoastaan Vladimir Iljitšille ominainen isällisen ivallinen epäluottamus, kun hänen läsnäollessaan joku bolševikeista alkoi kehua käytännöllisiä saavutuksiaan, vaan myös objektiivisen ulkoisen tilanteen arviointi.

Vladimir Iljitš ei luottanut ollenkaan kapitalistiseen maailmaan ja odotti siltä alinomaa kaikenlaisia esteitä ja juonitte-luja. Vaikka Korkein Liittoneuvosto vuoden 1920 tammikuun

päätöksellä olikin lakkauttanut virallisesti Neuvosto-Venäjän saarron, niin todellisuudessa se vielä jatkui, ja ulkomaankaupan esteettömyyden epäilemisen oli riittävästi aihetta. Leninin skeptillisuus ulkomaankaupan suhteen oli niin syvälinen, että yhteen aikaan hän epäili sitäkin, voimmeko ostaa tavaroita ulkomailta edes omalla kullallamme. Kerran hän puoleksi leikillisessä sävyssä kysyi: „Onnistummeko käyttämään kultavaramme hyödyllisten ja tarpeellisten tavaroiden ostamiseen? Varokaa, ettemme vain myöhästyisi”. Tietenkin rauhoitin Vladimir Iljitšijä vakuuttaen, että mitä tulee kultavarojen kulutukseen, niin myöhästymisen vaaraa ei siinä tule koskaan olemaan, päinvastoin täytyy ryhtyä drakonisiin toimenpiteisiin, ettei kultavaroja kulutettaisi liian nopeasti. Tämä Leninin „kultaskeptisismi” heijastui epäilemättä myös muutamissa Kansankomissaarien Neuvoston päätöksissä, esimerkiksi matkustaessani maaliskuussa 1920 ulkomaille kaupallisiin neuvotteluihin Englannin kanssa Kansankomissaarien Neuvosto teki päätöksen myöntää Kulkulaitosten kansankomissariaatille 300 miljoonaa kultaruplaa veturien ja muun rautatiekaluston ostamiseen. Ehkäpä tämä maksumääräys tuli myöhemmin kultaluoton perustaksi Ruotsista tehdyn alkuperäisen tilauksen suurentamisessa 100 veturista runsaasti 1000 veturiin.

Kuinka oikeassa Vladimir Iljitš oli epäillessään ulkomaankauppaamme, todistaa parhaiten se porvarillisten hallitusten ja pankkien yhteisesti järjestämä „kultasaarto”, jota jouduimme kokemaan suorittaessamme ensimmäisiä ostoja ulkomailla ja jonka mukaan yksikään toiminimi eikä mikään pankki suostunut vastaanottamaan kultaamme tilauksiemme maksuna. Tämä „kultasaarto” aiheutti tasavallallemme lähes 45 miljoonan ruplan vahingon ja murrettiin vasta silloin, kun maaliskuussa 1921 allekirjoitettiin kauppasopimus Englannin kanssa.

Ulkomaisten suhteittemme kehittämisen alkuvaiheella ulkomaankauppaamme rajoittui siihen, että pikaisessa järjestyksessä hankittiin kaikkein välttämättöimpiä tavaroita, varaosia ja työkaluja kulkulaitosta ja raaka-aineteollisuuden tärkeimpiä aloja varten: lennätinkojeita sodan aikana tuhottuja rautatieasemia varten, pumppulaitteita, vanunkia, nauloja, kirveitä, sahoja, viiloja, työkaluterästä, hihnoja ym. Oli ostettava vain tuotantovälineitä ja työkaluja supistaen mikäli mahdollista kulutustarvikkeiden ostamisen — sellainen oli perusdirektiivi, jonka hyväksymiseen Vladimir Iljitš osallistui.

Vuoden 1921 tuhoisa kuivuus ja sen aiheuttama nälänhätä Volganvarrella ja monilla alueilla pakottivat muuttamaan jyrkästi tätä direktiiviä. Kun kesällä 1921 saavuin Lontoosta Moskovaan ja menin Vladimir Iljitšin luo hänen työhuoneeseensa, tapasin hänet hyvin huolestuneena. Vladimir Iljitš silmäili alin-

omaa helteiselle ja paahtavalle taivaalle odottaen nähtävästi, että jostain vihdoinkin ilmestyisi toivottu sadepilvi. Hän toisti moneen kertaan saman kysymyksen: „Entä onnistummeko ostamaan viljaa ulkomailta? Päästääkö Entente viljan Venäjälle?”

Koko tuontisuunnitelmamme oli mennyt myttyyn, ja palatuaani Englantiin jouduin laajassa mitassa järjestämään viljan ja siemenien ostamisen, tietenkin kultavarojen kustannuksella, sillä siihen aikaan ei meillä vielä ollut vientiä juuri ollenkaan. Vladimir Iljitš seurasi tarkkaavaisesti melkein joka laivaa, joka otti suunnan ulkomailta Venäjälle, ja kirjaimellisesti pommitti meitä sähköillä ja kirjeillä vaatien tekemään kaiken mahdollisen nälkäänäkevien seutujen auttamiseksi.

Tässä ei ole tilaisuutta esitellä yksityiskohtaisesti ulkomaankaupparamme kehitystä. Saimme mahdollisuuden viedä ulkomaille omia tavaroitamme vasta sitten, kun oli solmittu kauppasopimus Englannin kanssa ja käyty muutamia oikeusjuttuja Englannissa, joiden tuloksena saatiin aikaan eräänlainen takuu tavaroidemme ja rahavarojemme säilymisestä ja koskemattomuudesta. Vasta tämän jälkeen saimme mahdollisuuden viedä ulkomaille puutavaraa, pellavaa, hamppua, turkiksia ja naftatuotteita. Tästä lähtien kysymys ulkomaankaupan monopolista asettui eteemme kaikessa laajuudessaan.

Siihen asti ulkomaankaupan monopoli tuntui olevan ilman muuta selvä asia, sillä se johtui „sotakommunismiin” olemuksesta. Uuteen talouspolitiikkaan siirtyminen jo sinänsä asetti tietenkin kysymyksen monopolista, mutta niin kauan kun puuttui tavaroiden vientiä, ulkomaankaupan monopoli koski pääasiassa ulkomaisten liikkeiden etuja. Koska kapitalistinen maailma oli ottanut meihin nähden vihamielisen kannan ja Ulkomaankaupan kansankomissariaatin oli verrattain helppo puolustaa asemiaan ulkolaisten liikemiesten tavoitteilta ulkolaisten tavaroiden vapaan tuonnin suhteen Neuvosto-Venäjälle, niin Ulkomaankaupan kk. sai verrattain helposti puolue- ja neuvostaelimien kannatusta.

Tilanne muuttui jyrkästi, kun tuli mahdollisuus myydä ulkomaille venäläisiä raaka-aineita. Melkeinpä jokaisella järjestöllä, eikä ainoastaan talousjärjestöillä, vaan vieläpä ei-talouselämän kansankomissariaateilla osoittautui olevan varastoissaan peltavaa, turkiksia, harjasta ym. vientitavaraa. Jälleenkasvava yksityiskauppa ja koko uuden talouspolitiikan kausi alkoivat voimakkaasti painostaa Ulkomaankaupan kansankomissariaattia pyrkien murtamaan ulkomaankaupan monopolin. Yleisestä innostuksesta kaupankäynti-tunnukseen alkoi kehittyä erikoislaatuinen neuvostomerkantilismi, jonka tunnuksena oli kaupan kehittäminen mahdollisimman laajaksi kaikin keinoin eikä

ainoastaan sisämaassa, vaan myös sen ulkopuolella. Uuden talouspolitiikan ja useiden valtiollisten ja taloudellisten elimien käytännölliset edut saivat „teoreettisenkin” perustelunsa ja rinnan sen kanssa kasvoi painostus ulkomailta, missä kaikki porvarilliset yhteiskuntapiirit hallituksista ja pankeista alkaen aina keskinkertaisiin ja pienkeinottelijoihin ja kaupanvälittäjiin asti olivat tietenkin ulkomaankaupan monopolin vastustajia, mikä länsieurooppalaisen porvarin silmissä näytti „bolševikkien hirviöltä”, kuten VTŠK tai GPU¹. Kysymys ulkomaankaupan monopolista pantiin vireille myös neuvostolehdistössä, sen sivuilla julkaistiin useita vapaata kauppaa puolustavia artikkeleita, joissa vaadittiin ulkomaankaupan monopolin lieventämistä, joskaan ei vaadittu sen peruuttamista kokonaan². Kysymystä käsiteltiin myös puolue-elimissä, ja vuoden 1922 lopussa tämä liike sai ilmauksensa verrattain arvovaltaisten elinten ennakkopäätöksissä, joissa suunniteltiin ulkomaankaupan monopolin seläistä lieventämistä, että puhuessani kerran tämän ehdotuksen johdosta jouduin vertaamaan sitä ilmapallon reikään. Ulkomaankaupan monopolia ei aiottu hävittää, suunniteltiin vain muutamien tavaroiden vapaa tuonti ja vienti ja vapaakulku muutamien valtionrajojen yli, minkä lopputuloksena olisi epäilemättä ollut koko ulkomaankaupamme järjestelmän varma perikato, samoin kuin ilmapallo varmasti putoaa maahan, jos joku tekee siihen vaikka pienenkin reiän.

Tilanne oli tavattoman vaarallinen, melkeinpä toivoton, ja kenen luokse siinä tapauksessa olisi voitu mennä ellei Vladimir Iljitšin luokse?

Kuten on tunnettua lokakuun alussa 1922 Vladimir Iljitš palasi puheenjohtajan toimeen Kansankomissaarien Neuvostossa, mutta sairasteli kuitenkin koko ajan. Saavuttuani hänen luokseen sain tietää, että hän oli huonovointinen eikä poistunut asunnostaan. Mutta jo seuraavana päivänä Lenin itse soitti minulle ja määräsi keskusteluajan osoittaen suurta huolenpitoa, mikä oli hänelle ominaista kaikissa asioissa, olipa se sitten kuinka pieni tahansa. Kun olin selittänyt tilanteen yksityiskohtaisesti, Vladimir Iljitš myönsi tilanteen olevan vakavan ja sanoi: „Pitää toimia”. Siitä hetkestä lähtien käsitin, että ulkomaankaupan monopoli on pelastettu. Vladimir Iljitš tutki kaiken tätä

¹ Yleisvenäläinen Erikoiskomitea tai Poliittinen Päähallinto.— *Suom.*

² Buharin ja Sokolnikov asettuivat aivan avoimesti ulkomaankaupan monopolia vastaan. V. I. Lenin tuomitsi jyrkästi heidän kantansa kirjeessään „Ulkomaankaupan monopolista”, minkä hän kirjoitti joulukuun 13 päivänä 1922 VKP(b):n KK:n Täysistuntoa varten, jonka työhön Vladimir Iljitš ei voinut osallistua sairautensa vuoksi. (Ks. *V. I. Lenin*, Teokset, 33. osa, ss. 417—420).— *Toim.*

kysymystä koskevan aineiston; tovereita, jotka kannattivat ulkomaankaupan uutta järjestelmää, hän pyysi kirjoittamaan teesit kantansa perustelemiseksi, samanlaisen tehtävän hän antoi minullekin ja lupasi puolestaan kannattaa Ulkomaankaupan kansankomissariaatin asennetta erikoisella kirjeellä.

Tässä kirjeessä Vladimir Iljitš kerralla tarttui härkää sarvista, kuten hän teki aina. „Kysymys on siinä, tuleeko Ulkomaankaupan kansankomissariaattimme toimimaan nepmanien hyväksi vai proletaarisen valtion hyväksi. Se on sellainen peruskysymys, josta ehdottomasti sopii ja on taisteltava puolueen edustajakokouksessa”¹. Viittaukset siihen, ettei muka Ulkomaankaupan kansankomissariaatti ole toimintakykyinen, Vladimir Iljitš epäsi toisarvoisina, „sillä sen toimintakykyisyys ei ole suurempi eikä pienempi toistenkaan kansankomissariaattiemme toimintakykyisyyttä, mikä riippuu niiden yleisestä sosiaalisesta rakenteesta ja vaatii meiltä uutteraa työtä pitkien vuosien kuluessa valistuksen ja yleisen tason kohottamiseksi”².

Puolustaessaan ulkomaankaupan monopolia Ulkomaankaupan kansankomissariaatti kävi taistelua siitä, ettei yksityispääomaa päästettäisi tekemään kauppasopimuksia, erikoisesti raaka-ainesten ostamista ulkomaille viemiseksi, ja perusteli omaa kantaansa sillä, että muussa tapauksessa maaseudulla kasvaisi keinotekoisesti mitä pahin riistäjä — välittäjä-keinottelija, ulkomaisen pääoman asiamies, joka juonittelee dollarin, punnan ja Ruotsin kruunun avulla. Vapaan kaupan kannattajat esittelivät tämän perustelun vastaväitteeksi sen, että annammehan me ulkomaalaisen pääoman käyttöä hyväkseen toimilupia. Jos kohta voidaan sallia konsession omistaja, niin miksei voi samoilla perusteilla sallia ulkomaankaupan välittäjä-kauppiasta. Vladimir Iljitš epäsi tämän perusteen seuraavasti: „Mitään sentapaista ei seuraa toimiluvista, joissa me huomioimme sekä alueen että erikoisluvan kaupan harjoittamiseen määrätyillä tavaroilla ja lisäksi on pääasia, että me pidämme omissa hallussamme kaupankäyntiä useilla tuotelajeilla, jotka olemme antaneet toimiluvulle...”³.

Vladimir Iljitš arvioi oikein tulli- ja rajavartion merkityksen ja osoitti, ettei rajamme pysy lujana niinkään paljon niiden ansiosta kuin ulkomaankaupan monopolin ansiosta. Vapaan kaupan puolustajien yrityksiin luonnehtia ulkomaankaupan monopolia „Rajalukkohallintoyhteisöksi” Vladimir Iljitš vastasi: „Sanonta „Rajalukkohallintoyhteisö” on laatuaan sellainen, jota Marx aikoinaan nimitti „free trade vulgaris” sanonnaksi,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 417.— *Toim.*

² Sama, ss. 417—418.— *Toim.*

³ Sama, s. 418.— *Toim.*

sillä tässä ei ole mitään muuta kuin vulgääri freetradelainen korulause”¹. Vastaukseksi eräälle vastaväittäjälle², joka ehdotti ulkomaankaupan monopolin asemesta järjestettäväksi voimistetun tullivartion, Vladimir Iljitš kirjoitti, että „se on hänen hämmästyttävien virheensä, vieläpä pelkkä teoreettinen virheensä,— sillä mikään tullipolitiikka ei voi olla tehokas ajankohdalla, jolloin vallitsee imperialismi ja hirvittävä eroavaisuus köyhien ja uskomattoman rikkaiden valtioiden välillä”. Hän (vastaväittäjä) „vetoaa tullivartioon näkemättä sitä, että näissä olosuhteissa sen voi murtaa kokonaan mikä tahansa rikas teollisuusmaa. Sitä varten riittää, kun se ilmoittaa palkkion niiden tavaroiden Venäjälle viemisestä, joista me perimme tullin. Jokainen teollisuusmaa löytää rahaa tähän tarkoitukseen aivan riittämiin, ja sillä keinoin mikä tahansa teollisuusmaa murtaa kanta-teollisuutemme aivan varmasti”³.

Vladimir Iljitš esittää tässä todella syvällisen ajatuksen, ettei mikään tullivartio, mikään tullin voimistaminen voi suojella teollisuuttamme ulkomaiselta kilpailulta, ja vain ulkomaankaupan monopoli on se suoja, joka takaa meille mahdollisuuden kuntoonpalauttaa teollisuutemme ulkomaisesta kilpailusta huolimatta.

Toverit, työläiset, muistakaa nämä suuren johtajamme sanat, muistakaa hänen pyhä neuvonsa, että uudelleen nousevan teollisuutemme puolustaminen voidaan turvata vain puolustamalla ulkomaankaupan monopolia.

„Senpä vuoksi,— jatkoi Vladimir Iljitš,— kaikki Buharinin järkeilyt tullipolitiikasta eivät merkitse käytännöllisesti mitään muuta kuin Venäjän teollisuuden jättämistä kokonaan puolustusta vaille ja mitä hienommalla harsolla verhottua siirtymistä vapaan kaupan järjestelmään. Meidän on taisteltava sitä vastaan kaikin voimin ja taisteltava vieläpä puolueen edustajakokouksessakin, sillä nykyään, imperialismien kaudella, ainoastaan ulkomaankaupan monopoli on sen arvoinen tullipolitiikka, että siitä voidaan puhua vakavasti”. Ja edelleen: „Käytännössä Buharin asettuu puolustamaan keinottelijaa, pikkuporvaria ja talonpoikaiston kermakerrosta teollisuusproletariaattia vastaan, joka ei laisinkaan kykene jälleenrakentamaan teollisuuttansa ja muuttamaan Venäjää teollisuusmaaksi muuten kuin puolustamalla sitä yksinomaan ulkomaankaupan monopolin avulla eikä suinkaan, tullipolitiikan avulla. Kaikki muut suojelustullijärjestelmät nykyisen Venäjän olosuhteissa ovat valeprotektionismia, paperiprotektionismia, joka ei anna proletariaatille mitään. Proletariaatin

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 418.— *Toim.*

² L. B. Krasin tarkoittaa Buharinia.— *Toim.*

³ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 419.— *Toim.*

ja sen teollisuuden näkökannalta tällä taistelulla on sen vuoksi tärkein, periaatteellinen merkitys”.

„Tähän voin lisätä vielä sen, että rajojen osittainen avaaminen tuo mukanaan vakavia vaaroja valuutalle, sillä käytännöllisesti me joudumme Saksan asemaan, se aiheuttaa mitä vakavimpia vaaroja siinä mielessä, että Venäjälle tunkeutuu pikku-porvaristoa ja kaikenkarvaisia rajantakaisen Venäjän asiamiehiä, joita meidän on aivan mahdoton kontrolloida”.

Syytökset, että ulkomaankaupan monopolin kannattajat eivät muka käsitä täydellisesti sitä, mikä merkitys on tavaroiden kiertokulun voimistumisella sisämarkkinoilla, Vladimir Iljitšin mielestä voitiin poistaa perustamalla sekayhtiötä, „sillä näiden sekayhtiöiden tavoitteena ei ole mikään muu kuin tavarain kiertokulun voimistaminen säilyttämällä Venäjän teollisuuden reaalisen suojelemisen eikä ainoastaan näennäisen suojelemisen, kuten on asianlaita tullisuojelelun vallitessa. Sekayhtiöiden järjestelmä on ainoa järjestelmä, jonka avulla voidaan parantaa Ulkomaankaupan kansankomissariaatin huonoa koneistoa, sillä tämän järjestelmän vallitessa sekä ulkomaalainen että venäläinen kauppias toimivat rinnatusten. Ellemme me kykene näissäkään olosuhteissa oppimaan ja omaksumaan sekä perehtymään asiaan täydellisesti, niin silloin kansamme on kokonaan ja toivottomasti avuton”¹.

Vladimir Iljitš saneli kaiken tämän joulukuun 13 päivänä 1922.

Vladimir Iljitšin kirjoituksella oli ratkaiseva merkitys ulkomaankaupan monopolia koskevan kysymyksen viemiseksi lopulliseen ja peruuttamattomaan päätökseen. Vladimir Iljitšin vakuuttava todistelu sai uskomaan nekin toverit, jotka yhteen aikaan olivat horjuvalla kannalla tässä kysymyksessä ja vaikkei hän voinutkaan enää esiintyä puolueen XII edustajakokouksessa, niin kysymys ulkomaankaupan monopolista ei enää herättänyt kenessäkään epäilyä, ja tämä ulkomaisen talouspolitiikkamme perusperiaate sai lopullisen vahvistuksensa puolueen edustajakokouksen päätöslauselmassa.

Tämä vuosi² oli omiaan jättämään jälkensä myös ulkomaankaupan alalla. Jo viime vuonna meidän onnistui huomattavasti ylittää vienti tuontiin verraten, saavuttaa aktiivinen kauppabilanssi, ja ensi vuodeksi viennin ylittäminen tuontiin verrattuna on myöskin täysin taattu puhumattakaan siitä, että me olemme suurentaneet kaksinkertaisesti ulkomaankaupan yleisen tavaravaihdon, olemme parantaneet laadullisesti vientimme ja tuontimme kokoonpanoa, siirtyen yhä enemmän ja enemmän

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, ss. 419—420.— Toim.

² Muistelmat on kirjoitettu 1924.— Toim.

toteuttamaan tuotannollista periaatetta. Kauppakoneistomme kehittyi hiljaa, mutta varmasti, yhdellä iskulla olemme saavuttaneet kunniakkaan aseman kansainvälisillä viljamarkkinoilla, meidän vientimme kehittyi laadullisesti ja määrällisesti kaikilla aloilla, ja Länsi-Euroopan liikemiesmaailma, joka käy kanssamme kauppaa, voi jo nyt todistaa oikeaksi sen, että me opimme käymään ulkomaankauppaa ja perehdymme siihen.

K. V. MEŠALKIN

TOIVOTTU VIERAS

Koko iäksi on jäänyt muistiini se päivä, jolloin Vladimir Iljitš Lenin ja Nadežda Konstantinovna Krupskaja kävivät Kašinin kylässä.

Se tapahtui marraskuun 14 päivänä 1920. Aamusta pyrytti pehmeätä lunta. Volokolamskin viertotie, joka poikittaa kyläkatumme, oli kuoppainen eikä juuri lainkaan eronnut kylätiestä. Tämän viertotien laitaan me rakensimme kiireen kaupalla puhujalavan. Aivan sen viereen pystytimme pylvään ja kiinnitimme siihen sähkölyhdyn.

Vladimir Iljitš saapui meille sähköaseman avajaisjuhliin; olimme rakentaneet sen omin voimin. Totta kyllä, kun kyläkokouksessa tehtiin päätös lähettää kutsu Moskovaan, Kremliin, monet pyörittivät päätään ja vakuuttivat:

— Ei siitä tule mitään, on hänellä työtä ilmankin.

— Tietäähän sen millainen aika on. Sota, talous on rappiolla, nälänhätä.

— Ja matkakin on kovin pitkä — vähintään puolitoista sataa virstaa, — puhelivat toiset.

Juhlalilaisuutta varten valitsimme Marja Nikititšna Kaškinan kodin. Kaikki toivoivat Leniniä vieraakseen, mutta Marja Nikititšnan talo oli paras koko kylässä: kaksihuoneinen, monta ikkunaa, päältä laudoilla vuorattu ja räystäät leikkauskoristeiset.

Elämä oli siihen aikaan vaikeaa, mutta sittenkin halutti kestittää Vladimir Iljitšiä. Kyläkunta valitsi Pavel Jegorovitš Jegorovin kokiksi. Minut määrättiin hänen apulaisekseen.

— Kozma, ota vastaan! — käski Pavel Jegorovitš minua.

Kylän naiset toivat kuka kanan, kuka lautasella kurkkuja, toiset vuorostaan kaalia, voita, munia. Talon emäntä Marja Nikititšna sekä Vasilisa Malafejeva keittivät kaljaa.

Niinpä puolenpäivän tienoissa, noin kahdeltatoista kaikki tulivat levottomiksi — jokaisen teki mieli nähdä ensimmäisenä

kaivattu vieras. Naapurikyylissä oli saatu tietää, että me odotamme Iljitšiä Kašinoon, ja sieltä tuli väkeä joukolla meille. Kylän lapset olivat ensimmäisinä Vladimir Iljitšiä vastassa. He lähtivät kauas viertotielle ja siellä odottivat häntä.

V. I. Leninin autoa seurasi meidän, Volokolamskin auto, jossa saapuivat kihlakunnan johtohenkilöt. Kaikki riensivät taloista ulos autojen luo.

— Hyvää päivää, kansalaiset,— sanoi Vladimir Iljitš.

Joukolla saatoimme Vladimir Iljitšin ja Nadežda Konstantinovnan taloon, jossa pöydät oli katettu valkaistuiilla pellavaliinoilla.

Jouhiorkesteri soitti „Internationalen” — siitä olimme huolehtineet jo aamulla. Soittajat olimme tuoneet Volokolamskista. Asetimme oman miehen myös naulakolle, mutta huolenpito oli tarpeeton. Kun muuan nuorimies yritti auttaa Vladimir Iljitšiä, kieltäytyi hän kohteliaasti ja riisui päällystakkinsa itse. Hän ripusti sen nurkassa olevaan koukkuun ja samassa auttoi Nadežda Konstantinovnaa riisumaan lyhyen plyysitakin.

Me kaikki katselimme ihailien Leniniä. Hänen silmänsä olivat ihmeellisen vilkkaat. Kämmenillään hän hieroi korkeata otsaansa ja ohimoja. Vladimir Iljitš oli tanakka ja hartiakas mies, ja me olimme iloisia siitä, että hän oli niin terve ja hymyilevä.

Vladimir Iljitšille ja Nadežda Konstantinovnalle tarjottiin kupillinen kaljaa.

— Humaltuuko tästä? — kysyi Vladimir Iljitš.

Silloin Vasilisa Malafejeva ja Marja Kaškina selittivät, etteivät he olleet panneet humalaa kaljaan. Sitten hän joi kaljan ja pyyhki vaaleat viiksensä. Nadežda Konstantinovna maistoi myös kaljaa.

Sen jälkeen pantiin vieraiden eteen lihashyytelöä ja paloiksi leikattua leipää.

— Pala on suurenlainen,— sanoi Vladimir Iljitš ja alkoi leikata hyytelöä veitsellä.

Hän puheli kanssamme aivan tavallisesti, kuin talonpojan poika. Alussa tuntemamme arkuus häipyi nopeasti.

Sähköasemamme innokkaimmat rakentajat kertoivat ruoka-pöydässä, kuinka paloöljyn puutteessa olimme päättäneet rakentaa sähköaseman. Sähköjohdot laitettiin talojen ja aitojen yli. Iljitš iloitsi kanssamme. Sitten häneltä kyseltiin kaikenlaista rintamatilanteesta, karttuunista, tulitikuista, viljasta. Eräs meidän kylän talonpojista nousi seisomaan ja sanoi:

— Epämääräisyys on meille, talonpojille, pahinta...

— Mikä nimenomaan? — kysyi Vladimir Iljitš.

— Tarkoitin luovutusvelvollisuutta. Talonpoika kyntää peltoa, mutta ei tiedä, kuinka paljon häneltä peritään syksyllä. Jos

kyntää paljon, häneltä otetaan paljon. Jos kyntää vähän on se valtakunnalle epäedullista.

Vladimir Iljitš halusi vastata näihin kysymyksiin kaikille, niin että voisivat kuulla myös ne talonpojat, jotka tilan ahtauden vuoksi eivät voineet tulla sisään, vaan turkit yllään ja hatut päässä seisoivat eteisessä ja kuistilla sekä kurkistelivat ikkunoista.

Sisään tuli valokuvaaja ja sanoi, että hänen tehtäväkseen on annettu valokuvata vieraat, sitä paitsi ulkona kohta tulee pimeä. Vladimir Iljitš halusi valokuvaan meidän kanssamme, ja kaikki kiiruhtivat ulos.

Puhujalavalla Lenin otti hatun päästään, avasi takkinsa napit ja puhui voimakkaasti ja vakuuttavasti. Vastatessaan kysymyksiin pöydän takana hän hymyili ja hieroi kädellä leukaansa. Mutta puhuessaan ulkona hän halkoi kädellä ilmaa ja oli vakava. Vladimir Iljitš rakensi puheensa siten, että vastasi meidän esittämiimme kysymyksiin.

Hän sanoi, että sota kohta päättyy ja että tilanne paranee. Koittaa aika, jolloin Neuvostovalta lujittuu, talous saadaan kuntoon ja tehtaot pannaan taas käyntiin. Silloin tulee kankaita, leipää ja jotain muutakin, että talonpojat voisivat muokata peltoja koneilla ja saada runsaita satoja (hän tarkoitti tietysti traktoreita). Hän sanoi, että kaikki se, minkä valtio perii talonpojilta, palaa heille rauhan aikana satakertaisesti.

— Kyllä puhuu vakuuttavasti,— sanoi joku kylän miehistä.

V. I. Lenin kehotti pitämään kiinteää yhteyttä työväenluokkaan ja astumaan sen kanssa samaa jalkaa.

Me kuuntelimme hänen puhettaan, ja aurinko tuntui paistavan jokaisen sydämeen. Meiltä hän matkusti Jaropoletsin kylään

F. FEOFANOV

KUINKA VALOKUVASIN ILJITŠIN
TALONPOIKAIN SEURASSA

Vuonna 1920 olin valokuvaajana Volokolamskin kaupungissa kihlakunnan valistusosastossa. Jouduin ottamaan monenlaisia kuvia, valokuvaamaan muun muassa lastenkoteja, kaikenlaisia juhlakokouksia, avajaisia ym.

Niinpä marraskuun 13 päivänä 1920 minut lähetettiin Kašinon kylään, missä marraskuun 14 päiväksi oli määrätty sähköaseman avajaiset.

Marraskuun 14 päivänä heräsin aikaisin, otin valokuvauskoneen ja lähdin ulos kuvatakseni sähköaseman ja talon, missä avajaistilaisuutta valmistettiin.

Lapset kulkivat laumana perässäni.

Kadulla tapasin paikallisen talonpojan toveri Kurkovin. Hän kuului Kašinoon rakennetun sähköaseman alkuunpanijoihin. Kurkov kysyi:

— Tiedätkö, toveri Feofanov, ketä taidat joutua valokuvaamaan? Olen lähettänyt Vladimir Iljitš Leninille kutsun saapua tänne sähköaseman avajaisiin.

Hämmästyin asiasta aika tavalla, mutta Kurkov lohdutti:

— Kutsu on kyllä lähetetty, mutta tuskinpa hän saapunee, sillä työtä hänellä lienee aika lailla.

Otettuani muutamia kuvia jatkoin matkaani taloon, jossa aiottiin järjestää vieraille vastaanotto ja juhlapäivällinen.

Talo oli isoin koko Kašinossa, ja se kuului entiselle kirkonvanhimmalle. Kävin sisällä, juhlavalmistelut olivat siellä täydessä käynnissä.

Yhtäkkiä kuulin surinaa, ja auto hurautti ohitseni. Se ei ollut Volokolamskin autoja. Väkeä riensi talosta autoa vastaan. Sillä välin juoksi luokseni kiireesti kihlakunnan valistusosaston johtaja, minä katsoin häneen enkä jaksanut käsittää, mikä hänen oli — hän hypähteli, aikoi jotain sanoa eikä voinut. Sitten hän läimäytti minua olkapäälle ja huudahti:

— Iljitš saapui! — ja pinkaisi tupaan kuin pojannulikka.

Minäkin kiiruhdin taloon toisesta ovesta.

Mentyäni sisälle kuulin jouhiorkesterin soittavan „Internationalea”, Vladimir Iljitš seisoi ovensuussa hattu kädessä, vierellä oli Nadežda Konstantinovna. Kun „Internationale” loppui, Vladimir Iljitšiä pyydettiin riisumaan päällysvaatteet, joku yritti auttaa häntä, mutta hän ei antanut sitä tehdä.

— Älkää huoliko, minä riisun itse, — sanoi hän.

Riisuuduttuaan hän auttoi Nadežda Konstantinovnaa.

Iljitš oli lyhytkasvuinen, tanakka mies, hänen kasvonsa olivat hyväntahtoiset. Hänellä oli tummanharmaa puku. Nadežda Konstantinovna oli puettu myös aivan yksinkertaisesti.

Joku Volokolamskin viranomaisista alkoi esitellä Vladimir Iljitšille kihlakunnan työntekijöitä, jotka olivat juhlatilaisuudessa. Siinä olin minäkin ja jouduin viimeisenä kättelemään häntä. Kun menin lähelle ja huomasin, ettei kukaan minua esittele, niin sanoin itse oman nimeni:

— Kihlakunnan valokuvaaja Feodor Feofanov.

Vladimir Iljitš puristi lujasti kättäni ja sanoi:

— Uljanov-Lenin.

Vladimir Iljitšiä pyydettiin pöytään. Hän istui Nadežda Konstantinovnan viereen, vastapäätä istuutui hänen seurassaan Moskovasta saapunut toveri. Pöydän taakse istuivat myös oman kihlakunnan valtaelinten edustajat.

Eräät talonpojat kysyivät Vladimir Iljitšiltä, miksi heidän meijerinsä oli suljettu. Iljitš kuunteli heitä tarkkaavaisesti ja vastasi:

— Henkilökohtaisesti en voi teitä mitenkään auttaa juuri nyt, mutta panen tämän kysymyksen viereille, ja jos on mahdollista, niin ne avataan.

Teki mieleni kuunnella edelleenkin Vladimir Iljitšiä. Luonteenomaista oli se, että hän itse teki paljon kysymyksiä.

— Niin, mitä sitten seurasi? — nämä sanat hän toisti usein.

Yhtäkkiä hoksasin, että päivä painuu iltaan, ja minunhan on hinnalla millä hyvänsä valokuvattava Vladimir Iljitš talonpoikain seurassa. Menin ulos ja sanoin tästä talonpojille, jotka olivat kokoontuneet joukolla talon edustalle, siinä olivat sekä naiset että lapset. Sanoin heille:

— Älkää menkö minnekään, otan teistä kuvan Vladimir Iljitšin seurassa. Hakekaa kotoa penkkejä ja pöytiä kuka mitä voi tuoda.

Talonpojat täyttivät pyyntöni tuokiossa, ja minä menin Leninin luo ja sanoin:

— Vladimir Iljitš, talonpojat odottavat teitä — he haluaisivat tulla kuvaan kanssanne.

— Sepä hyvä,— vastasi hän ja jatkoi vilkasta keskustelua talonpoikain kanssa.

Kymmenisen minuutin kuluttua huomasi, että alkoi olla aivan hämärä, kuva voi mennä pilalle, enkä sitä halunnut missään tapauksessa.

Menin uudelleen Leninin luo ja sanoin:

— Vladimir Iljitš, kymmenen minuutin kuluttua on myöhäistä ottaa valokuva.

Tähän hän vastasi:

— Hyvä on, menkää ja valmistautukaa kuvaamaan. Tulemme heti Nadežda Konstantinovnan kanssa.

Muistan hyvin nämä hänen sanansa. Menin ulos ja näin hänen jo tulevan toisesta ovesta.

Häntä ja Nadežda Konstantinovnaa varten jätin paikan keskelle ryhmää, kaksi vapaata tuolia.

Vladimir Iljitšin viereen istui leveäpartainen mies Ašmarin. Hänellä oli turkki päällä, päässä iso pörröinen lakki ja hänen partaansa oli takertunut oljenkorsi. Hänet minä panin istumaan Vladimir Iljitšin viereen oikealle puolelle.

Mistä oli ilmaantunut sellainen lapsilauma! He olivat tönätä minut nurin ja pyrkivät kaikki istumaan aivan Leninin jalkoihin. Lasten sijoittaminen kesti verrattain kauan, sillä heitä oli vaikea saada istumaan hiljaa.

Vladimir Iljitš huomasi sen ja sanoi lapsille:

— Katsokaa tuonne, tuohon mustaan reikään.

Sitten hän kääntyi puoleeni:

— Toveri valokuvaaja, te palellutatte lapset!

— Ei hätää, Vladimir Iljitš, he ovat terveitä ja kestäviä.

Halusin ottaa hyvän valokuvan, ja saadakseni kaikki rauhoittumaan kerralla huudahdin äkkiä:

— Asento!

Huomasin Vladimir Iljitšin hymyilevän, sellaisena valokuvakin hänet.

Valokuvauksen jälkeen Vladimir Iljitš ja Nadežda Konstantinovna palasivat taloon, ja hetken kuluttua kaikki lähtivät ulkoilmakokoukseen.

Kylän keskellä aukiolla oli korkea pylväs, jossa riippui sähkölyhty. Pylväs oli koristettu lipuilla ja havuköynnöksillä ja sen vieressä oli pöytä. Lenin ja koko kylän väki lähtivät tälle aukiolle.

Vladimir Iljitš kulki lapsijoukossa ja keskusteli vilkkaasti heidän kanssaan siitä, miten he opiskelivat.

Huomioni kiintyi erääseen ukkoon, joka seiso i aivan köyristyneenä. Joku naisista sanoi:

— Katsokaapas, tuo ukkokin on tullut ulos. Hän on kuulemma jo pitkän aikaa pysytellyt kotona. Kun kylälle levisi tieto, että

itse Lenin on saapunut, ja mummo aikoi kiireesti lähteä kokoukseen, niin ukko virkkoi:

— Odota, eukko, älä mene minnekään, minä lähden itse.

Kokous alkoi. Vladimir Iljitš nousi puhujalavalle, otti lakin päästään ja alkoi puhua:

— Ennen kaikkea, kansalaiset, sallikaa kiittää teitä kutsustanne ja samalla ilmoittaa teille ilosanoma. Juuri äsken Krem-lissä sain tiedon, että asiamme rintamalla ovat hyvin. Viikon kuluttua paroni Wrangelista tehdään loppu. Sen me tiedämme varmasti ja tähdennämme sitä.

Nämä sanat synnyttivät riemumyrskyn, kauan aikaa kaikui „hurraa”-huuto, talonpoikain pörröiset lakit lensivät ilmaan.

Hänen oli tapana puhuessaan ojentaa vasen käsi eteenpäin ikäänkuin osoittaen johonkin. Oikeassa kädessä hän piti lakia.

— Teidän kylänne Kašino panee käyntiin voimallaitoksen. Se on vasta alkua. Tehtävämme on saada aikaan se, että tasavaltamme suorastaan välkkyisi sähkövalossa.

Taas kajahtivat suosionosoitukset ja „hurraa”-huudot, lakit lensivät ilmaan, kotitekoinen soittokunta kajautti „Internationalen”.

Iljitš puhui noin kaksikymmentä minuuttia.

Kokouksesta Vladimir Iljitš lähti taloon, jonka luona auto odotti häntä. Talonpojat pyysivät häntä käymään sisään jatkaakseen keskustelua, eräs talonpoika pysytteli koko ajan Leninin vieressä ja pyytämällä pyysi häntä lähtemään Jaropoletsiin.

Lenin istui autoon ja me ympäröimme hänet. Hän hyvästeli kädestä kaikkia meitä.

Kun Vladimir Iljitš lähti Jaropoletsiin, kokoontuivat kutsuvieraat päivälliselle. Leninin yllättävä vierailu innosti mieliä, monet vieraat nousivat seisomaan ja pitivät puheita, talonpojat lauloivat vallankumouslauluja, vaikka eivät osanneet kyllin hyvin sanojakaan, kaikkien mieliala oli reipas ja juhlava.

Koko iltana ei puhuttukaan muusta kuin Iljitšistä, muisteltiin kaikkea yksityiskohtaisesti, miten hän saapui, miten puhui jne.

Noin tunnin kuluttua kuulin lasten huutavan „hurraa”. Lapset olivat odottaneet tienvarressa Iljitšin palaamista Jaropoletsista ja tervehtivät häntä.

S. M. MANUTSARIANTS

TYÖNI VLADIMIR ILJITŠIN KIRJASTOSSA

Olin kovin levoton mennessäni ensi kertaa Vladimir Iljitšin puheille. Se tapahtui maaliskuun 14 päivänä 1920 kello 4 iltapäivällä. V. V. Vorovski, joka suositteli minut V. I. Leninin kirjastonhoitajaksi, muistutteli sinä päivänä useaan kertaan:

— Pidä varasi ettet myöhästy, Vladimir Iljitš on hyvin täsmällinen ja pitää tarkkuudesta.

Vladimir Iljitš otti minut vastaan Kansankomissaarien Neuvoston istuntosalissa. Tervehti ja kysyi:

— Tekö olette kirjastonhoitaja?

— Kyllä.

— Istukaa. Onko tämä ala ammattinne?

— Ei, kirjastonhoitajain kursseja en ole käynyt, mutta tunnen kirjastotyön.

— Voitteko saada minulle tarvittavaa kirjallisuutta ja seurata uusia julkaisuja?

— Luulen voivani. Joka tapauksessa yritän, — vastasin hänelle.

Keskustelun päätyttyä Vladimir Iljitš kehotti minua tutustumaan hänen kirjastoonsa ja ryhtymään työhön.

Kun menin ensi kerran Vladimir Iljitšin työhuoneeseen, niin ihmettelin sen yksinkertaista kalustoa ja kirjojen vähyyttä kaapeissa. Minusta tuntui, että Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan kirjastossa pitäisi olla useita tuhansia niteitä. Vasta myöhemmin, työni yhteydessä käsitin, että asia oli toisin. Vladimir Iljitš jätti työhuoneeseen vain ne kirjat ja hake-
mistot, joita hän tarvitsi työssä. Ettei kirjasto paisuisi tarpeet-
tomasti, hän pyysi lähettämään kaikki muut kirjat toisiin kirjas-
toihin, missä sadat ihmiset voivat käyttää niitä.

Seuraavana päivänä Vladimir Iljitš pyysi, etten muuttaisi paikaltaan yhtään kirjaa huomauttaen, että hän on tottunut

siihen järjestykseen, missä kirjat ovat. Minä pyysin, että hän antaisi luvan vaikkapa erottaa kaunokirjallisuuden poliittisesta.

— Sen kyllä voitte tehdä, — sanoi hän. Mutta pyysi kuitenkin, etten koskisi kirjoituspöydän oikealla puolella olevaa kierto-hyllyä.

Olin saanut järjestykseen kaunokirjallisuuden enkä rojhennut kajota toisiin kirjoihin. Kun Vladimir Iljitš tuli työhön virka-huoneeseensa, sanoin hänelle kerran:

— Vladimir Iljitš, minulla ei ole työtä.

Hän kohotti päätänsä paperista, hymähti ja sanoi:

— Hyvä on, lähtekää kotiin ja levätkää.

Vastasin hänelle:

— En tarkoita juuri tätä hetkeä vaan yleensä, koska ette anna koskea kirjoja.

— Tehkää kirjoille mitä haluatte, mutta antakaa kierto-hyllyn olla koskematta.

Vihdoin hän pyysi tarkastamaan kierto-hyllynkin ja täydentämään hakemistoilla.

Kierto-hyllyllä, jota Vladimir Iljitš niin kovasti varjeli, oli seuraavaa hakemistokirjallisuutta: sanakirjoja, puolueen ja neuvostojen edustajakokousten, Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean täysistuntojen, Kominternin kongressien pöytäkirjat, päätökset ja päätöslauselmat, kaikenlaiset tilastotiedolliset käsikirjat, hallituksen lakiasetus- ja määräyskokoelma, sanalla sanoen kaikki se kirjallisuus, mitä Vladimir Iljitš tarvitsi työsäään alinomaa.

Aivan ensimmäisessä kirjelapussa Vladimir Iljitš kirjoitti minulle:

„Kirjastonhoitajalle

Voisitteko

1. lajitella eri *Kansankomissariaattien kaikki* julkaisut kansikkoihin tai hyllyille.

2. Samoin VKP:n KK:n ja paikallisten *puoluekomiteoiden* julkaisut?”

Vladimir Iljitšin työhuoneessa oli kaunokirjallisuuden klassikkojen kootut teokset, tietosanakirjat, ulkomaista kirjallisuutta, Marxin, Engelsin, Leninin kirjasia ynnä muita kirjoja. Eri kirjahyllyllä olivat sanomalehdet, jotka nidottiin kuukausittain ja säilytettiin työhuoneessa.

Alkutyökseni Vladimir Iljitš pyysi minua kokoamaan Marxin, Engelsin ja omat kirjasensa ja nitomaan pienet kirjaset yhteen, jotta niitä olisi mukavampi käyttää. Niin nidottiin K. Marxin ja F. Engelsin kirjoittama „Kommunistisen puolueen manifesti”, jonka parhaina käännöksinä Vladimir Iljitš piti Plehanovin (julkaistu Genevessä) ja P. Orlovin venäjännöksiä, nidottiin

myös Leninin kirjaset vuosilta 1905—1917. Ehdotin Vladimir Iljitšille hankittavaksi Marxin ja Engelsin „Julkaisematottomat artikkelit” (vuosilta 1852, 1853, 1854) ja „Sota ja vallankumous” (I kirja). Hän pyysi hankkimaan ne ja teki vastaavan lisäyksen omaan kirjoitukseensa „Marxilainen kirjallisuus” (liite kirjoitukseen Marxista. Granatin tietosanakirja, 28. osa, s. 244).

Lenin käytti usein Marxin ja Engelsin kirjeiden julkaisua. Kerran Vladimir Iljitš pyysi Marxin kirjeet Kugelmannille, joissa oli hänen alkulauseensa.

Suuresta työtaakastaan huolimatta Vladimir Iljitš tarkasteli kaikki julkaisut, jotka hän sai, ja hän sai niitä paljon, eikä ainoastaan Venäjällä ilmestyneitä, vaan hyvin paljon ulkomaalaista venäjän- sekä vieraskielistä kirjallisuutta, lehtiä ja aikausjulkaisuja.

Vladimir Iljitš tarkasteli kirjoja ei ainoastaan vapaa-aikoina, vaan myös kokouksissa. Hänellä oli tavallisesti 5—7 minuuttia vapaata aikaa Kansankomissaarien Neuvoston tai Työ- ja Puolustusneuvoston istuntojen edellä, ja silloin hän kyseli: „Mitä uutta on?” Silmäiltyään uusia kirjoja hän otti niitä mukaansa ja kokouksen loputtua palautti kirjat, joissa monissa oli hänen merkintöjään: säilytettävä erikseen työhuoneessa tai apukirjastossa.

Vladimir Iljitš piti kovasti sanakirjoista, ja niitä olikin hänellä paljon. Kerran ehdotin hänelle, että hankittaisiin uusi tietosanakirja. Vladimir Iljitš katseli juuri jotain kirjaa ja kysyi:

— Tiedättekö aivan varmasti, että sellainen julkaisu on olemassa?

— Kyllä.

— Hankkikaa sitten.

Vladimir Iljitšin pyynnöstä hänelle lähetettiin ukrainalainen sanakirja.

Esitän vielä pari kirjelappua:

„Pyydän hankkimaan minulle *bulgarialais-venäläisen* sanakirjan”.

| „Kirjastonhoitajalle.

Pyydän hankkimaan ja sitomaan *italialais-venäläisen sanakirjan*.

De Vivo. Odessa. 1894”.

Muutamien päivien kuluttua italialais-venäläinen sanakirja oli kansiin sidottuna kiertoohjelyllä. Kun ilmoitin siitä Vladimir Iljitšille, hän hymähti ja sanoi:

— Joko se saatiin? Niin pian? Merci. Ikävä, ettei riitä aikaa lukea italian kielellä!

Tavallisesti Vladimir Iljitš esitti pyyntönsä suullisesti. Ellen ollut paikalla hän jätti kirjelappusen.

Ehdotin Vladimir Iljitšille, että hankittaisiin Tšernyševskin teokset ja sidottaisiin kansiin. Hän suostui ja pyysi sitomaan myös Herzenin teokset, jotka olivat hänen kirjastossaan. Hän moitiskeli usein kirjojen huonoa sidontaa: „Kun vähänkin kääntää kansia, kirja hajoaa kokonaan”, — niiden painoasua tai aineiston valikointia; hän oli vilpittömästi iloinen ja huomautti aina, kun saatiin hyvin julkaistuja kirjoja.

Sellaiset julkaisut kuin „Еженедельник Правды” („Pravdan viikkolehti”), „Власть Советов” („Neuvostojen valta”), „Бюллетени ВЦСПС” („Ammattiliittojen Keskusneuvoston bulleettiin”), „Бюллетени НКВД” („Ulkoasiain kansankomissariaatin bulleettiin”), „Воля Труда” („Työn tahto”) ym. Vladimir Iljitš pyysi kokoamaan ja sitomaan. Tämänluontoiset pyynnöt hän kirjoitti tavallisesti julkaisujen kansiin, esimerkiksi: „koottava kompletti kirjastoani varten”, tai: „koottava kompletti”, „nidottava”, „ilmesytyneet №№ pantava kansiin”.

Usein Vladimir Iljitš pyysi hankkimaan hänelle kirjan, lehden tai aikakausjulkaisun, jota oli suositellut joku tovereista.

Kun A. M. Gorki kävi Vladimir Iljitšin luona, sain seuraavanlaisen kirjelapun:

„Pyydän hankkimaan (kompletin)

Rabotši Krai

Iv. Voznesenskista

(*Todellisten* proletaaristen runoilijain kerho)

Gorki kehuu { Zilin¹
Artamonov
Semjonovski”.

Sain Vladimir Iljitšiltä hyvin monenlaisia tehtäviä. Esimerkiksi marraskuun 30 päivänä 1920 hän kirjoitti:

„Pyydän hankkimaan minulle:

Antonio Labriola

- 1) „Historiallinen materialismi”.
- 2) Filosofiasta.

venäjän ja ranskan kielellä”.

Vielä muutamia kirjelappusia:

„Pyydän hankkimaan minulle kirjan

Palkintosysteemit metalliteollisuudessa.

Holzmanin esipuhe. Metallistien KK:n julkaisu, 1919, sivuja 87”.

¹ Nähtävästi kirjoitusvirhe. Oli runoilija I. Žizin.— *Toim.*

„Kirjastonhoitajalle
 Pyydän hankkimaan minulle venäjännöksinä
Hegelin teokset

- 1) Logiikka
- 2) Fenomenologia

Historiallis-Filosofisen
 seuran julk. toim. *Radlov*".

„Pyydän hankkimaan minulle saksankielisen kirjan:
Otto Bauer: Talouspolitiikan uusi kurssi
Neuvosto-Venäjällä".

25/IV. Lenin".

Oli kovin harmillista ja epämiellyttävää, kun syystä tai toisesta en aikanaan saanut Vladimir Iljitšin pyytämää kirjaa, ja joskus sattui sitäkin. Kerran eräs toveri toi Vladimir Iljitšille kaksi aikakauslehteä: „Экономист” („Ekonomisti”) ja „Новая Россия” („Uusi Venäjä”). Vladimir Iljitš näytti ne minulle (satuin juuri tulemaan istuntosaliin) ja sanoi:

— Näitä en ole saanut.

Minua hävetti.

— Olen syyllinen siihen, en osannut pitää huolta.

— Ette te ole syyllinen, vaan se, joka on velvollinen lähettämään minulle kirjallisuuden aikanaan.

Vladimir Iljitš pyysi usein panemaan merkille, mitä kirjoja hän otti asuntoonsa, ja valvomaan niiden palauttamista työhuoneeseen. Kun joku tovereista pyysi Vladimir Iljitšiltä kirjaa, hän lähetti heidät luokseni ja mainitsi: „Kirjastonhoitajani on ankara”. Jos hän antoi jollekin kirjan, niin pyysi jättämään kirjelapun minua varten.

Eserrien oikeusjutun aikana eräs toveri pyysi muutamia kirjoja Vladimir Iljitšin kirjastosta. Valmistin kirjat, ja kun Vladimir Iljitš tuli työhuoneeseen pyysin lupaa antaa ne toverille huomauttaen, että Denikinin kirjoissa „Отъерки русскои смуты”¹, I osa, I ja II vihko — oli Vladimir Iljitšin tekemiä merkintöjä. Tähän Vladimir Iljitš vastasi: „Saa antaa. Ei se mitään. Hänhän palauttaa ne?” Denikinin kirjaan hän oli kirjoittanut kirjan arvostelun: „tekijä käsittelee luokkataistelua kuin sokea koiranpentu”.

Vladimir Iljitš teki kirjoihin monenlaisia ja luonteenomaisia merkintöjä. Esimerkiksi: „Lenin”. „Leninin kpl”, „Leninin pöydälle”. „Palautettava, Leninin kpl”, „Kirjastooni”, „Säilytettävä hyllyllä”, „Säilytettävä salassa”. Kokoelmaan „Engelsin poliitti-

¹ „Venäjän kapinan historia”.— *Suom.*

nen testamentti” Lenin kirjoitti: „Säilytettävä hyllyllä. 30/IX—1922. Lenin”.

Lähettäessään toveri Kržižanovskille Venäjän sähköistämisen valtionkomitean bulletiinit № 5, vuodelta 1920, Vladimir Iljitš kirjoitti: „Gl. M.! Olkaa hyvä ja palauttakaa tämä minulle lyhyin huomautuksin, kun olette lukenut s. 20—21. Teidän Lenin”.

VKP(b):n X edustajakokouksessa loppulausunnossaan VKP(b):n KK:n toimintaselostuksen johdosta Vladimir Iljitš esitti maaliskuun 9 päivänä 1921 lainauksen A. Kollontain kirjasta „Rabotšaja oppozitsija” („Työläisoppositio”)¹.

Luettauan A. Todorskin kirjasen „Vuosi kiväärin ja auran parissa”, joka oli julkaistu Tverin läänin Vesjegonskin kaupungissa, Vladimir Iljitš kiitti sitä kovasti ja esitti siitä lainauksen puolueen XI edustajakokouksessa Keskuskomitean poliittisessa toimintaselostuksessa².

Tarkastellessaan Berliinissä julkaistua kriittillis-bibliografista aikakauslehteä „Russkaja Kniga” („Venäjän Kirja”) Vladimir Iljitš kirjoitti usein kansilehteen pyyntönsä hankkia jokin ulkomainen julkaisu. Vladimir Iljitšin pyynnöstä tilattiin Intiaa käsittelevää kirjallisuutta.

Kerran Vladimir Iljitš pyysi hankkimaan kaksi kirjaa. Toinen niistä oli Naživinin muistelmat Tolstoista. Pyyntökirjeeseeni vastattiin, ettei sellaista kirjaa ole, vaan on „Tolstoin päiväkirja”. Tämän johdosta Vladimir Iljitš kirjoitti minulle:

„Tov. Manuštšarjants!
Voisitteko ottaa selvän?
„Tolstoin päiväkirjaa” *en tarvitse*,
tarvitsen *Naživinin muistelmat* Tolstoista,
jotka on julkaistu *saksaksi* „Tolstois Denkwürdigkeitenissa”.
5/XII Lenin”.

Toisessa kiertoehlyssä, joka seisoj kirjoituspöydän vasemmalla puolen, oli niitä kysymyksiä koskeva kirjallisuus, joita Vladimir Iljitš parhaillaan käsitteli: sähköistämisestä, ammatti-liittöväittelystä ym.

Vladimir Iljitš valmistautui huolellisesti jokaiseen esiintymiseensä, keräsi aineistoa, valitsi lainaukset. Oli pidettävä huolta vain siitä, että kaikki tarpeellinen kirjallisuus oli käsillä. Vladimir Iljitš selaili nopeasti kirjan ja näki heti, oliko siitä hänelle hyötyä vai ei.

¹ Ks. V. I. Lenin, Teokset, 32. osa, s. 169.— *Toim.*

² Ks. V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, ss. 259—260.— *Toim.*

Toukokuun 17 päivänä 1922 sain Vladimir Iljitšiltä seuraavan kirjelapun:

„Pyydän hankkimaan minulle *Sosialistisesta Akatemiasta* kirjat, jotka on merkitty oheelliseen luetteloon sinisellä kynällä.

V. Uljanov (Lenin).

P. S. Ja jos on, niin myös tätä kysymystä koskeva kirja-luettelo.

Lenin”.

Vladimir Iljitš aikoi varmaankin kirjoittaa työn järjestämisestä tieteellisellä pohjalla. Hänen pyynnöstään valittiin tätä alaa koskeva kirjallisuus hänen omasta kirjastostaan sekä tehtiin luettelo niistä kirjoista, joita oli Työ- ja Puolustusneuvoston kirjastossa. Sitä paitsi hän pyysi hankkimaan luettelon Työn instituutissa olevasta tämän alan kirjallisuudesta. Sosialistisesta Akatemiasta saadut kirjat Vladimir Iljitš pyysi jättämään työhuoneeseen.

Nämä tehtävät annettuaan Vladimir Iljitš matkusti Gorkiin ja pyysi soittamaan työhuoneen puhelinautomaatista ja tiedoittamaan, mitä on saatu aikaan. Mutta kohta hän sairastui ja palasi Moskovaan vasta syksyllä, lokakuun 2 päivänä 1922. Siihen mennessä kokosin hänelle kaiken tarpeellisen kirjallisuuden apukirjastoon, joka oli hänen asuntonsa vieressä. Palattuaan Gorkista Vladimir Iljitš kävi kirjastossa pari kertaa, katseli kirjoja ja pyysi, etten korjaisi niitä pois. Mutta hän ei enää voinut toteuttaa aikomustaan.

Valmistaessaan puheetta Kominternin IV kongressia varten marraskuussa 1922 Vladimir Iljitš pyysi Kominternin III kongressin pikakirjoituspöytäkirjat ja päätöslauselmat, oman seloituksensa Kominternin III kongressissa uudesta talouspolitiikasta saksan kielellä ja kirjasensa luontaisverosta saksan kielellä.

Vuoden 1922 lopulla, kun Vladimir Iljitšin kirjasto oli huomattavasti paisunut, ehdotin hänelle muutamien osastojen supistamista. Hän suostui ehdotukseeni ja pyysi puhumaan Nadežda Konstantinovnan ja Maria Iljiničnan kanssa, mitä kirjoja heille pitää jättää.

Vladimir Iljitš suhtautui erittäin sydämellisesti toisiin ihmisiin. Hän oli hyvin huomaavainen, herkkä ja huolehtiva meitä rivityöntekijöitä kohtaan. Hänen johdollaan oli helppo ja hauska työskennellä.

P. A. OSTRJAKOV

LEHTI ILMAN PAPERIA JA „ILMAN VÄLIMATKOJA”¹

Suunniteltuaan valmiiksi radiolähettimen kytkinkaavion M. A. Bontš-Brujevitš ratkaisi samalla toisenkin tehtävän — hänen onnistui valmistaa vahvarakenteinen radioputki, jonka anodia voitiin kuormittaa suuremmalla teholla kuin aikaisemmin. Tammikuun 11 päivänä 1920 radiolaboratoriossa suoritettiin ensi kerran koelähetys radiopuhelimella; neljän päivän kuluttua, tammikuun 15 päivänä suoritettiin radiopuhelimella koelähetys Nižni Novgorodista Moskovaan antennitehon ollessa 30 wattia.

Radiolaboratorion työssä oli suuria vaikeuksia. Sen vuoksi M. A. Bontš-Brujevitš päätti kääntyä suoraan Vladimir Iljitš Leninin puoleen ja pyytää hänen apuaan. Allekirjoittanut matkusti Moskovaan ja Posti- ja Lennätinlaitoksen kansankomisariaatin kollegion erään jäsenen kautta luovutti Bontš-Brujevitšin kirjeen Leninille ja saatuaan Vladimir Iljitšiltä vastauksen palasi takaisin Nižni Novgorodiin. Siten saatiin Vladimir Iljitšin kirje, jonka kaikki neuvostoradistit nykyään tuntevat hyvin. Kirje on helmikuun 5 päivältä 1920.

Vladimir Iljitš luonnehti kirjeessään nerokkaan kaukonäköisesti radiopuhelimen tulevaisuuden:

„Käytän hyväkseni tilaisuutta ilmaistakseni Teille syvän kiitollisuuteni ja myötätuntoni siitä suuresta työstä, jota Te suoritate radiokeksintöjen alalla. Sanomalehti ilman paperia ja „ilman välimatkoja”, jota Te luotte, on suuri saavutus. Lupaam kaikin tavoin auttaa Teitä tässä ja kaikessa tämän alan työssä”².

Puolentoista kuukauden kuluttua, maaliskuun 17 päivänä 1920 Vladimir Iljitš allekirjoitti Työ- ja Puolustusneuvoston päätöksen, jossa sanottiin:

¹ P. A. Ostrjakovin muistelmat on julkaistu täydellisinä kirjassa: P. A. Ostrjakov, Mihail Aleksandrovitš Bontš-Brujevitš, Svjazizdat, Moskova, 1953.—*Toim.*

² V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 372.—*Toim.*

„1. Velvoittaa Posti- ja Lennätinlaitoksen kansankomissariaatin Nižni Novgorodin radiolaboratorio valmistamaan pikaisessa järjestyksessä, viimeistään kahdessa ja puolessa kuukaudessa, Keskusradio- ja Puhelinasema, jonka toimintasäteen tulee olla 2000 virstaa.

2. Asema rakennetaan Moskovaan, valmistelutyöt aloitettava viipymättä”.

Hallituksen päätös asetti M. A. Bontš-Brujevitšin eteen pulmallisen tehtävän. Lähettimen kaavio oli pääpiirteissään jo ratkaistu asia, kun taas suuritehoisten lähetysputkien valmistusvaikeudet tuntuivat ensisilmäykseltä tekevän koko työn aivan mahdottomaksi.

Kookas alumiinianodi ei antanut toivottavaa tulosta, sillä se ei kestänyt suuria anodihäviöarvoja. Olisiko etsittävä ratkaisua lisäämällä pienitehoisten radioputkien määrää? Kun maamme saarto loppui, niin ulkomaisesta kirjallisuudesta saimme tietää, että nimenomaan tälle tielle oli asettunut Carnawonessa Marconin toiminimi, joka käytti putkilähettimessä runsaasti sata radioputkea, samoin tekivät myös amerikkalaiset Arlingtonissa kytkiessään lähettimeen 300 radioputkea. Meidän oli etsittävä periaatteellisesti toisia teitä.

— Kun olisi saatavissa vaikeasti sulavaa tantaalia tai molybdenia, — mielti Bontš-Brujevitš, — niin voisi saada aikaan vaikeasti sulavan anodin ja siten kohottaa anoditehon. Mutta näitä metalleja ei Venäjällä sulatettu eikä valssattu. Toisaalta maa on yhä saarrossa eikä niitä metalleja saada ulkomailta-kaan.

Mutta Bontš-Brujevitšin pöydällä radiolaboratoriossa on Vladimir Iljitšin kirje. Sen hän on jo aikoja sitten oppinut ulkoa. Siinä puhutaan lehdestä ilman paperia ja „ilman välimatkoja”. Leninin asettama tehtävä on suoritettava. On etsittävä muita keinoja. Tantaalin puutteessakaan ei saa kärsiä moraalista vararikkoa — tunnustaa saamattomuutta ja sanoa, että tehtävä on ylivoimainen!

Ajankohta oli raskasta luovalle työlle. Öisin koko kaupunki vajosi pilkkopimeään. Puuttui leipää ja polttoainetta eikä ainoastaan molybdenia tai tantaalia. Bontš-Brujevitš istui laboratoriossaan takki yllään ja lakki päässä. Ajatukset palasivat alinomaan Vladimir Iljitšin asettamaan tehtävään. Ajatella, Lenin, jolla on tavaton työtaakka ja kiireisiä asioita ratkaistavana joka päivä, on kirjoittanut hänelle, Bontš-Brujevitšille kirjeen! Lenin on puhunut radiopuhelimesta! Lenin ajattelee siitä! Se merkitsee, että tehtävä kuuluu niihin asioihin, joita Lenin harkitsee. Johtajan tahto on täytettävä hinnalla millä hyvänsä. Ja Bontš-Brujevitšin ajatukset palaavat taas tantaaliin, jota puuttuu, ja siitä johtuviin uusiin pulmiin...

* * *

Vuoden 1920 lopulla kuorma-auto kiiti Horošovskin viertotietä pitkin Vagankovon hautausmaan ohi. Lumisateisessa aamuhämärässä auton kuorma näytti lavastustarpeilta. Tosiasiassa autoon oli lastattu Nižni Novgorodin radiolaboratoriossa valmistetun 5 kilowatin tehoisen radiopuhelähettimen vaneeriset kojetaulut. Kokeilijat kyyhöttivät myös autonlavalla. He kiiruhtivat Hodynkan radioasemalle. Sen mastojen suojassa radiopuhelin aloittaa koetoimintansa ja lähettää radiopuhelinsanoman Berliiniin. Siellä Telefunken-yhtiön insinöörit tulevat kuuntelemaan tätä lähetystä. Heillä ei ollut toimivaa radiopuhelinta. Voitiin olla täysin varmoja siitä, että aiottu kokeilu onnistuu: pari kuukautta sitten radiopuhelimen lähetys oli menestyksellisesti vastaanotettu Obdorskissa ja Taškentissa.

Vuorokauden kuluttua lähetin oli valmis, ja kun kello seitsemään Keski-Euroopan ajan mukaan oli enää korkeintaan puolisen tuntia, huomattiin äkkiä, ettei lähetysten tekstiä ollutkaan. Kansankomissariaatista saapunut tulkki näet kysyi, mitä oikeastaan on tulkettava ja lähetettävä radioitse. Silloin kaikki kokeilun osanottajat alkoivat sepittää kollektiivisesti lähetysten tekstiä. Sepittäjä-veikot käyttivät kaiken taitonsa, mutta tunteet pulppusivat kovin vuolaina. Radiopuhelinsanoma oli melkein kuin zapogilaisten kirje Turkin sulttaanille. Tekstistä väiteltäessä lähetysten alku myöhästyi viisi minuuttia. Posti- ja Lennätinlaitoksen kansankomissariaatin edustaja, joka oli Telefunkenin insinöörin kanssa saksalaisella vastaanottoasemalla, Geltowin radioasemalla, oli kuolla häpeästä, ja saksalaiset insinöörit olivat hänelle ymmärtäväisen myötätuntoisia. Viiden minuutin kuluttua osat vaihtuivat: nyt Posti- ja Lennätinlaitoksen kansankomissariaatin edustaja oli ymmärtäväisen myötätuntoinen saksalaisille insinööreille ja nämä esittivät noloina selityksiään.

Yksipuolinen radiopuhelähetyksen Berliiniin oli onnellinen hetki M. A. Bontš-Brujevitšin elämässä. Hän oli täyttänyt Leninin antaman tehtävän, osoittanut Leninin luottamuksen oikeutetuksi ja todistanut, että lehti ilman paperia ja „ilman välimatkoja” on täysin mahdollinen.

Huomioiden Hodynkan radioasemalla tehdyn kokeilun tulokset V. I. Lenin antoi Posti- ja Lennätinlaitoksen kansankomissariaatin tehtäväksi valmistaa ehdotuksen asetukseksi radiopuhelinlähettimen rakentamisesta Moskovaan ja nimetä ehdokas rakennustöiden päällikön tehtävään. Kun dekreettiluonnos oli valmis ja allekirjoittanut nimettiin siinä rakennustöiden päällikön tehtävään, Vladimir Iljitš kirjoitti tammikuun 26 päivänä 1921 Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle:

„...Bontš-Brujevitš (ei Vl. Dm. Bontš-Brujevitšin sukulainen, vaan samanniminen) on kaikkien lausuntojen mukaan *mitä huomatuin* keksijä. Asia on *merkitykseltään jättäjäismäinen* (lehti ilman paperia ja ilman johtoja, sillä kaiuttimen ja sen vastaanottimen avulla, jonka Bontš-Brujevitš on parantanut niin, että saadaan helposti satoja vastaanottimia, koko Venäjä voi kuunnella sanomalehteä, jota luetaan Moskovasta).

Pyydän Teitä hartaasti:

1) Valvokaa tätä asiaa valppaasti *kutsuen Ostrjakovin ja pitäen puhelinyhteyttä Nižniin*

2) oheinen dekreettiluonnos on saatava *nopeasti* hyväksytyksi Pienessä Neuvostossa. Ellei päästä heti yksimielisyyteen, on valmistettava välttämättä Kansankomissaarien Suureen Neuvostoon tiistaiksi

3) tiedotettava minulle kaksi kertaa kuukaudessa töiden *kulusta*¹.

Tässä kirjelapussa Vladimir Iljitš korosti operatiivisia tehtäviä, ja heti sen jälkeen, tammikuun 27 päivänä 1921, hän allekirjoitti dekreetin radiolähetysasemien rakentamisesta. Siinä sanotaan:

„Ottaen huomioon, että Nižni Novgorodin radiolaboratorio on päässyt hyviin tuloksiin täyttäessään Työ- ja Puolustusneuvoston päätöstä maaliskuun 17 päivältä 1920 suurella vaikutussäteellä toimivan radiopuhelinlähetyksaseman suunnittelusta ja rakentamisesta, Kansankomissaarien Neuvosto päättää:

Posti- ja Lennätinlaitoksen kansankomissariaatti veloitetaan rakentamaan Moskovaan ja Tasavallan tärkeimpiin kaupunkeihin radioasemia keskinäistä puhelinyhteyttä varten”.

Päätöksessä hahmoteltiin edelleen laaja radiopuhelähettimien rakennusohjelma ja korostettiin näiden tehtävien erikoista valtakunnallista tärkeyttä lukien sanotut työt iskutehtävien ryhmään.

Suurempi erä radiopuhelähettäjiä ja -vastaanottimia annettiin jälleen Nižni Novgorodin radiolaboratorion valmistettavaksi Korkein Kansantalouselneuvosto veloitettiin ryhtymään pikaisesti toimenpiteisiin Nižni Novgorodin radiolaboratorion työpajojen laajentamiseksi ja varustamiseksi.

Vladimir Iljitš määräsi Moskovan radioaseman rakennusajan kuudeksi kuukaudeksi. Se oli tavattoman lyhyt aika. M. A. Bontš-Brujevitšin oli tehtävä parannuksia vesijäähdytteisiin radioputkiinsa ennen kuin suurlähettimen rakentaminen voitiin aloittaa. Hän suoriutui menestyksellisesti tehtävästä ja sai tulokseksi

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 403.— Toim.

1,2 kilowatin anoditehon. Radiopuhelinlähettimen generaattoriosassa piti olla 8 tällaista radioputkea, yhtä monta putkea oli aikomus laittaa myös modulaattoriin. Generaattorin tehon odotettiin nousevan kymmeneen—kahteentoista kilowattiin. Siihen aikaan tämä suunniteltu radioasema oli voimakkain ei ainoastaan Neuvosto-Venäjällä, vaan myös koko maailmassa. Länsi-Euroopassa ja Amerikan Yhdysvalloissa ei ollut suuritehoisia generaattoriputkia ja sen vuoksi ei voinut olla suuritehoista radioasemaakaan.

Radioaseman rakentajan asiat olivat huonommin. Oli rakennettava radioaseman talo ja mastot Moskovassa ja samanaikaisesti taattava laboratoriolle työmahdollisuudet Nižni Novgorodissa, missä tilanne siihen aikaan muuttui hyvin tukalaksi, sillä kaupungissa ei ollut polttoainetta, Nižni Novgorodin voimalaitos pysähtyi—kansalaissodan seuraukset tuntuivat. Päälle päätteeksi Pietarissa seisautettiin työt „Neftegaz” tehtaassa, joka toimitti laboratoriolle puristettua kaasua. Kaasusäiliöt oli vuodesta 1918 asti V. N. Podbelskin ehdotuksesta kuljetettu Nižniin postivaunuissa.

Mutta radiolähettimen ja sille tarpeellisten suuritehoisten radioputkien valmistamista ei saanut keskeyttää eikä pitkittää. Se merkitsi, että oli rakennettava oma sähkölaitos ja pienoinen „kaasutehdas”. Sitä varten tarvittiin pikaisesti rahaa.

Hankittiin kiireesti kaksi 150 hevosvoimaista dieselgeneraattoria Detskoje Selon radioasemalta ja alettiin rakentaa sähkölaitosta radiolaboratorion pihamaalle. Rakennuksen seinät muurattiin melkein valmiiksi, mutta siihen rakentaminen pysähtyi. Töiden jatkamiseksi ei ollut rahaa. Näitä töitä ei ollut missään rakennustöiden kustannusarvioissa. Posti- ja Lennätinlaitoksen kansankomissariaatin silloiset johtajat olivat yleensä sitä mieltä, että radiolaboratorio ei tarvitse omaa sähkölaitosta. Voidaan odottaa, kunnes kaupungin voimalaitos saa polttoainetta. Siksi yritykset saada apua Posti- ja Lennätinlaitoksen kansankomissariaatilta ja Finanssiasiaien kansankomissariaatilta jäivät tuloksettomiksi.

VLADIMIR ILJITSIN LUONA

Allekirjoittaneen mieleen painui erikoisen hyvin se päivä, jolloin hän sai juoksennella Moskovassa kaikki virastot ja lopuksi palasi tyhjin käsin Nižni Novgorodin radiolaboratorion Moskovan osastoon Bolšaja Dmitrovkalle (nykyään Puškinin katu), 22. Tuntui siltä, että oltiin umpikujassa. Kaikkialta oli saatu jyrkkä kielteinen vastaus. Mutta rakennustöiden jatkamiseksi tarvittiin kipeästi 35 tuhatta ruplaa.

Mieleen tuli ajatus kääntyä välittömästi Vladimir Iljitšin puoleen. Vaikka sellainen keino tuntui kovin oudolta, se oli ainoa mahdollisuus selviytyä pulasta. Ja päätin kääntyä välittömästi Vladimir Iljitšin puoleen. Parasta oli kirjoittaa hänelle kirje.

Repäisin kouluvihkosta pari lehteä ja aloin kirjoittaa kirjettä. Olin jännittynyt kirjoittaessani. Mitä enemmän kirjoitin, sitä kovemmin sydän sykki. Kirjettä tuli kokonaista neljä sivua. Olin niin hermostunut etten voinut lukea kirjoittamaani.

Panin kirjeen kuoreen, kirjoitin osoitteen, juoksin ulos, kutsuin ajurin ja ajoin Kremlin Troitskin portille, joka on Maneesin lähellä. Luovutin kirjeeni postiluukkuun ja palasin kävelen Bolšaja Dmitrovkalle. Kello oli kahden tienoissa.

Noin tunnin kuluttua huoneessani soi puhelin:

— Puhuu Kansankomissaarien Neuvoston sihteeri. Tekö kirjoittitte Vladimir Iljitšille?

— Minä!

— Saapukaa heti Kremliin. Hän vastaanottaa teidät.

Se tapahtui niin odottamatta, että hämmästyin. En ollut valmis selostamaan asiaa Vladimir Iljitšille. Sain hieman ajatuk-siani kokoon ja tein lyhyen jäsennyksen siitä, mistä olisi kerrot-tava Vladimir Iljitšille. Päätin ottaa mukaani stanssatun teräs-levyn V. P. Vologdinin suurjaksogeneraattorista, jota hän rakensi Nižni Novgorodissa. Tällaiset millimetrin kymmenes-osien vahvaiset teräslevyt koottiin paketeiksi ja niistä sitten koottiin staattori. V. P. Vologdin oli saanut valssatuksi tätä terästä eräässä Uralin tehtaassa. Otin mukaani myös muutamia elektroniputkien osia.

Kohta olin taas Troitskin portilla ja sitten Kansankomissaa-rien Neuvoston sihteeristössä. Sihteerinä toiminut naishenkilö sanoi, että minun on hiukan odotettava. Noin parinkymmenen minuutin kuluttua eräästä ovesta tuli talonpoika, nähtävästi edus-mies. Hänen iloisista kasvoniilmeistään ja loistavista silmistään käsitin, että siellä, oven toisella puolen oli Lenin. Ja todellakin, minua pyydettiin menemään sisään.

Vladimir Iljitš ojensi kätensä ja sanoi (erikoisesti painuivat mieleeni Vladimir Iljitšin ensimmäiset sanat, jotka hän lausui kävelen huoneessa):

— Jos kirjoitatte minulle toisen kerran, niin lyökää kirjeenne koneella. Sain siitä vaivoin selvän.

Vastasin hänelle jotain siihen tapaan, etten ollut oikein varma kirjeeni joutumisesta hänelle.

— Miksi sitten kirjoititte minun nimelleni?

Siihen en osannut vastata mitään.

— No niin, kertokaa mitä teille on tapahtunut?

Selitin lyhyesti tilanteen, johon sähkölaitoksen rakentaminen oli joutunut, kerroin myös, miksi sen rakentaminen oli välttämätöntä, mitä on elektroniputki ja mihin sitä tarvitaan. Näytin hänelle myös putken osia ja suurjaksogeneraattorin staattorilevyä.

Vladimir Iljitš kuunteli tarkkaavaisesti selitykseni, otti puhe-linkuulokkeen, soitti Finanssiasiaien kansankomissariaattiin, ja rahakysymys tuli ratkaistua. Seuraavana päivänä sain rahat.

Tämä keskustelu kesti parikymmentä minuuttia. Olin jo pois-lähdössä, kun Vladimir Iljitš pysäytti minut ja kysyi, tunnenko keksijä Tšeikon. Sanoin tuntevani.

— Entä mitä ajattelette hänen keksinnöistään?

Sanoin, että kaikki tuntui pelkältä seikkailulta. Vladimir Iljitš katsahti paheksuvasti minuun, rypisti kulmiaan ja pyysi selittämään tarkemmin, miksi noin ajattelin.

Juttu oli seuraavanlainen. Vähää ennen kertomiani tapahtumia Nižni Novgorodin radiolaboratorioon lähetettiin mainittu keksijä Tšeiko. Omien sanojensa mukaan hän oli keksinyt keinon, miten voidaan suorittaa räjäytyksiä matkan päästä sähkömagneettisten aaltojen avulla. Radiolaboratoriossa hänen töitään pidettiin salaisina, emmekä käyneet hänen luonaan. Mutta niiden kokeiluvälineiden perusteella, joita hän vaati varastosta, oli selvää, ettei hänestä ollut ruudin keksijäksi puhumattakaan sen räjäyttämistä. Senpä vuoksi rohkeninkin niin jyrkästi arvostella hänen keksintöään.

Vladimir Iljitšin vaatimuksesta jouduin kuitenkin syvemmin perustelemaan selitykseni. Selitin hänelle, että mielestäni kauko-ohjattava räjäytys sähkömagneettisten aaltojen avulla voidaan saada aikaan kahta tietä. Ensimmäinen keino on suunnata räjähdysaineeseen sellaisen jaksoluvun omaava sädekimppu, että se synnyttäisi eräänlaista itsevärähtelyä räjähdysaineen, esimerkiksi pyroksoyliinin molekyyli- tai vieläpä atomirakenteessakin. Tässä herää kysymys aineen elektronirakenteen mikroaalloista ja mikrovärähtelyistä. Toinen keino on suunnata pyroksoyliinipanokseen sädekimppu, mahdollisesti pelkkiä lämpösäteitä, ja aiheuttamatta resonanssi-ilmiöitä pakottaa se väkisin syttymään ja sitten räjäyttämään. Sivumennen sanoen, pyroksoyliini voi palaa räjähtämättäkin.

Mitä tulee keksijä Tšeikoon, niin hän ei tee työtä ensimmäisen eikä toisenkaan potentiaalisen mahdollisuuden alalla. Se voidaan huomata niistä kokeiluvälineistä, joita hän käyttää.

Selittäessäni Vladimir Iljitšille mainittuja asioita jouduin koskettelemaan elektroniteoriaa, aineen rakennetta ja sähkömagneettisia aaltoja koskevia kysymyksiä. Leninin huomautukset ihmetyttivät minua usein. „Mistä hän tietää kaiken tämän?” — vilahti usein mielessäni.

Vasta muutaman vuoden kuluttua luin V. I. Leninin klassillisen teoksen „Materialismi ja empiriokritisismi”, kirjan, joka on niin välttämätön jokaiselle insinöörille, ja silloin huomasin, ettei minun olisi tarvinnut ollenkaan selitellä Leninille elektroniteoriaa. Vladimir Iljitš oli fyysikkona-teoreetikkona yhtä laajasti oppinut kuin sosiologinakin.

ENSIMMÄINEN RADIOPUHELÄHETYSASEMA

Keskustelu Vladimir Iljitšin kanssa päättyi tähän. Sain tehtäväkseni ilmoittaa hänelle töiden kulusta sähkölaitoksen rakennuksella Nižni Novgorodissa ja samoin jonkin ajan kuluttua alkaneella radioaseman rakennuksella. Minulle annettiin Vladimir Iljitšin allekirjoittama valtuuskirja numero 1505 helmikuun 18 päivästä 1921. Siinä sanottiin:

„Radiopuhelähetyksiaseman rakentaminen katsotaan erittäin tärkeäksi ja kiireelliseksi, minkä vuoksi:

1. Nižni Novgorodin radiolaboratorion neuvoston puheenjohtaja tov. *Ostrjakov* velvoitetaan käyttämään kaikkia hänen määräysvallassaan olevia keinoja radiopuhelähetyksiasemien rakentamiseksi pikaisessa järjestyksessä...”

Sähkölaitos ja kaasutehdas saatiin valmiiksi määräaikaan, mutta radioasema ei tullut valmiiksi niiden kuuden kuukauden aikana, jotka oli myönnetty sen rakentamiseen. L. A. Fotijeva tutki tehtävän täyttämättä jättämisen syytä. Hänen edessään istuivat radioaseman rakentaja, so. allekirjoittanut, ja Korkeimman Kansantalousneuvoston puheenjohtaja. Rakennustöiden päättämisen määräaika lykättiin, mutta Kansankomissaarien Neuvoston päätöksellä annettiin aseman rakentajalle muistutus määräajan rikkomisesta ja Korkeimman Kansantalousneuvoston puheenjohtajalle muistutus siitä, ettei hän ollut ryhtynyt päättävien toimenpiteisiin.

Luettuaan „Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean Tiedonannoissa” („Izvestija VTŠIK”) kirjoituksen tästä asiasta radioaseman rakentaja muisti, kuinka hän oli saanut nuoruusvuosina kolme ylimääräistä palvelusvuoroa Bontš-Brujevitšin akkumalaattorin lataamisesta insinööriopiston pesuhuoneessa, ja tuli johtopäätökseen, että hänelle kuului jo syntymästään saada kuhmuja yhteistyöstä patruunansa kanssa. Mutta radioaseman rakennustöiden päätyttyä sen rakentaja sai lukea „Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean Tiedonannoista”, että Kansankomissaarien Neuvoston päätöksellä on useille rakennustöiden johtajille ja työmiehille, allekirjoittanut mukaanluettuna, ilmoitettu kiitosmaininta ja myönnetty palkinto.

Vuonna 1922 rakennettiin Moskovaan Voznesenskajakadulle (nykyään Radiokatu) Kurskin rautatieaseman taakse radiopuhe-

lähetyksasema. Se pantiin käyntiin elokuun 21 päivänä 1922, ja syyskuun 17 päivänä esitettiin ensimmäinen laaja radiokonsertti, johon osallistuivat N. A. Obuhova ja useita Neuvostotasavallan huomattuja taiteilijoita. Tämän aseman kautta alettiin sitten säännöllisesti lähettää lehteä ilman paperia ja „ilman välimatkoja”.

Muutamia kuukausia ennen radioaseman käyntiinpanoa toukokuun 11 päivänä 1922 Vladimir Iljitš kirjoitti kirjeessään posti- ja lennätinlaitoksen kansankomissaarille:

„Luin tänään „Izvestijasta” kirjoituksen, että Nižni Novgorodin kaupunkineuvosto on kääntynyt Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean puoleen pyynnöllä, että Nižni Novgorodin radiolaboratorio palkittaisiin Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja professorit Bontš-Brujevitš ja Vologdin mainittaisiin punaisella taululla.

Pyydän teidän lausuntoanne. Omalta kohdaltani katsoisin tarpeelliseksi kannattaa tätä pyyntöä...”

Edelleen Vladimir Iljitš pyysi kirjeessään posti- ja lennätinlaitoksen kansankomissaaria lähettämään hänelle „...Bontš-Brujevitšin mahdollisimman suppean selostuksen siitä, kuinka hänen työnsä edistyvät sellaisten kaiuttimien rakentamiseksi, joiden avulla voidaan esittää laajoille joukoille se, mitä lähetetään langattoman puhelimen kautta”.

Vladimir Iljitš muistutti vielä kerran:

„Näillä töillä on meille poikkeuksellisen tärkeä merkitys sen vuoksi, että niiden onnistuminen, ja sen Bontš-Brujevitš on luvannut jo aikoja, toisi suurenmoisen hyödyn agitaatiolle ja propagandalle”¹.

Noin viikon kuluttua Vladimir Iljitš palasi uudelleen radiolähetyksysymykseen. Toukokuun 19 päivänä 1922 hän saneli puhelimeen kirjeen J. V. Stalinille ja pyysi, että se lähetettäisiin kaikille Politbyroon jäsenille. Tutustuttuaan Bontš-Brujevitšin selostukseen radiovälityksestä Vladimir Iljitš kirjoitti:

„Toveri Stalin,

...Tämä Bontš-Brujevitš, jonka selostuksen lähetän tässä, on huomatuin työntekijä ja keksijä radiotekniikan alalla, eräs Nižni Novgorodin radiolaboratorion tärkeimmistä toimihenkilöistä.

Näistä selostuksista käy ilmi, että meidän tekniikassamme on täysin toteutettavissa elävän ihmissanan lähettäminen pitkien matkojen päähän langattoman radiopuhelimen avulla; myös satojen vastaanottimien valmistus on täysin mahdollista ja niiden avulla voidaan vastaanottaa puheita, selostuksia ja luentoja Moskovasta tasavallan sadoilla paikkakunnilla satojen ja tietyin ehdoin jopa tuhansienkin virstojen etäisyydessä...

¹ „Lenin-kokoelma” XXXV, s. 348.— *Toim.*

Sentähden olen sitä mieltä, ettei saa missään tapauksessa kitsastella varojen myöntämisessä, jotta radiopuhelinyhteyden järjestely voitaisiin viedä päätökseen ja aloittaa käyttökelpoisten kovapuhujien tuotanto.”¹

Samana päivänä Vladimir Iljitš tähdensi vielä kerran lisäkirjeessä pitävänsä mahdollisena radiolaboratorion rahoittamista kultavarannosta ehdolla, että radiolaboratorio suorittaa mahdollisimman nopeasti tehtävät kovaäänisten puhelinten ja vastaanottimien parantamiseksi ja tuotannon järjestämiseksi.

Syyskuun 19 päivänä 1922, kun Moskovan radiopuhelinasema avattiin, Nižni Novgorodin radiolaboratorio palkittiin korkealla hallituksen palkinnolla: Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä. Samassa päätöksessä Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea merkitsi erikoisesti laboratorion tieteellisten johtajain M. A. Bontš-Brujevitšin, V. P. Vologdinin ja A. F. Sorinin toiminnan.

---

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, ss. 323, 324.— Toim.

S. K. TIMOŠENKO

JOHTAJAA TAPAAMASSA

Vuonna 1920, kun oli lyöty Denikin ja Mahnon rosvojoukot Ukrainassa, Ensimmäisen Ratsuarmeijan kommunisti-sotilaat valitsivat toverit Vorošilovin ja Budjonnyin sekä minut edustajakseen VSFNT:n Neuvostojen VIII edustajakokoukseen.

Matkustimme Moskovaan innostuneina. Teki mieli mahdollisimman pian nähdä Vladimir Iljitš ja kuulla hänen puheensa.

Näimme Vladimir Iljitšin Suuressa teatterissa, missä edustajakokous avattiin. On vaikea kuvata nyt niitä tunteita, mielenliikutusta ja iloa, jotka valtasivat meidät, kun hän tuli saliin.

Tuhannet silmät kohdistuivat Iljitšiin. Jokainen tahtoi painaa ainiaaksi mieleensä kalliin johtajan kuvan. Edustajat tervehtivät suurta Leniniä seisten, valtavin suosionosoituksin ja „hurraa” huudoin.

Neuvostojen VIII edustajakokouksessa Lenin teki toimintaselostuksen hallituksen työstä.

Edustajat kuuntelivat hänen selostustaan suurella mielenkiinnolla ja rakkaudella. Leninin sanat painuivat syvästi mieleemme ja sydämeemme.

Muistan kun edustajakokous oli päättänyt työnsä ja edustajat alkoivat poistua Suuresta teatterista, luokseni tuli Kliment Jefremovitš ja sanoi, että meitä pyydetään päivälliselle V. I. Leninin luo.

Olin niin kovasti jännittynyt, etten ollut tuntenut sellaista olotilaa kiivaimpien taistelujenkaan edellä. En osannut kuvitella, kuinka sitä voi mennä päivälliselle johtajan luo.

Kliment Jefremovitš hoputti lähtemään. Auto odotti jo portilla. Oli kiiruhdettava. Menimme ulos ja ajoimme Kremliin. Moskovan pakkassäähän olin huonosti puettu. Avonainen auto kiiti kovaa vauhtia ja tuuli puhalsi vihlovasti. Mutta minulla oli kuuma — ajatus Vladimir Iljitš Leninin tapaamisesta jännitti niin kovasti.

Meidät päästettiin Kremliin esteettömästi. Perillä kävi selville, että päivällinen olikin Mihail Ivanovitš Kalininin luona eikä Vladimir Iljitšin luona.

Nousimme kolmanteen kerrokseen. Kuljimme käytävää pitkin ja jouduimme pienehköön huoneeseen. Sisällä meitä vastaan tulivat toverit Lenin, Kalinin, Stalin, Frunze ja Ordžonikidze.

Kättelimme toisiamme.

Vladimir Iljitš Lenin meni Budjonnyin luo ja kysyi: „Kuinka voitte?”

Semjon Mihailovitš vastasi hermostuksissaan: „Jumalan kiitos, siinähan se menee”.

Vladimir Iljitš hymyili lämpimästi ja rohkaisevasti ja kääntyen meidän toisten puoleen sanoi: „Se on ymmärrettävä tiettenkin, että hyvin”.

Sitten hän asteli huoneessa, heitti meihin nopean katseen ja sanoi Mihail Ivanovitš Kalininille: „Tänään vieraanamme on ratsuarmeijalaisia — Punaisen Armeijan parhaita poikia. He eivät ole tottuneet kuluttamaan aikaa turhaan. Käydäänpä ateriaan käsiksi”.

Vladimir Iljitš otti Kliment Jefremovitšia ja minua käsivarresta ja vei istumaan viereensä. Vorošilovin ja Budjonnyin väliin istui Stalin ja vastapäätä Kalinin, Frunze ja Ordžonikidze.

Ruokapöydän ääressä Vladimir Iljitš kysyi aivan ensiksi: „Niin, mitä kuuluu armeijaan, kuinka ovat asiat, millainen mieliala on sotajoukoissa, miten te muodostatte joukko-osastojanne?”

Leninin kysymyksiin vastasi Kliment Jefremovitš Vorošilov.

Semjon Mihailovitš Budjonnyi yhtyi vähitellen keskusteluun ja sitten myös minä. Arkailuni oli kohta tipotiessään.

Vladimir Iljitš kyseli minulta mainioista sotapojistamme. Sain hänelle, että sotamiehemme olivat usein antaneet oikeita neuvoja vaikeiden taistelutehtävien ratkaisemiseksi. Nämä sanat olivat erikoisesti mieleen Vladimir Iljitšille. Hän sanoi: „Juuri niin, nojautukaa heihin, he antavat aina hyvän neuvon. Pääasia on olla aina sotamiesten, joukkojen keskuudessa”.

Vladimir Iljitš oli hetkisen vaiti ja sitten kysyi: „Entä onko ollut tapauksia, että sotamiehet eivät ole totelleet teitä? Eivät ole esimerkiksi halunneet lähteä hyökkäykseen?”

Vastasin Vladimir Iljitšille, etten tunne sellaisia tapauksia. Sain, että ellei komentaja olisi antanut hyökkäyskäskyä, niin sotamiehet olisivat omintakeisesti rynnänneet vihollisen kimppeen jättäen sellaisen komentajan laahustamaan jäljessä.

Kaikki nauroivat.

V. I. Lenin puristi kättäni: „Hyvä on, että meidän sotamiehemme menevät itse vihollista vastaan. Sellaisia ominaisuuksia ei ole yhdelläkään imperialistisella armeijalla”.

Kun puhe siirtyi siihen, mitä Ensimmäinen Ratsuarmeija voi saada aikaan, jos sitä käytetään oikein, niin Vorošilov, Frunze, Ordžonikidze ja Budjonnyi arvostivat korkealle Ensimmäisen Ratsuarmeijan taistelukyvyyn, sillä se oli menestyksellisesti lyönyt Denikinin sotajoukot. He vakuuttivat Leninille, että Ensimmäinen Ratsuarmeija on pelottava voima ja se on valmis hetkellä millä hyvänsä murskaamaan vihollisen.

Muistan, että Vladimir Iljitš varoitti, ettemme vain pysähtyisi saavutettuihin tuloksiin, ja kehotti kohottamaan edelleenkin sotilaskuria sekä suorittamaan poliittista kasvatustyötä sotamiesten ja komentajien keskuudessa.

Päivällinen päättyi. Toveri Lenin hyvästeli lämpimästi meitä ja sanoi: „Kun tulette Moskovaan, niin tulkaa heti meille. Olemme aina iloisia tulostanne. Tulkaa ehdottomasti meille. Jos tarvitsette jotain, niin autamme”.

Lähdimme pois. Matkalla hotelliin toveri Vorošilov kysyi: „Minkä vaikutelman saitte tapaamisesta, toveri Timošenko?”

Vastasin, että minua hämmästytti Leninin koruttomuus ja sydämellisyys, kun hän keskusteli kanssamme.

Yöllä en saanut unta pitkään aikaan. Mieleeni palasi yhä uudelleen keskustelu Leninin kanssa, hänen eleensä, kasvonilmeensä, äänensä ja liikkeensä.

Siitä ajasta on kulunut jo yli kolmenkymmenen viiden vuoden, mutta Vladimir Iljitš on aina mielessäni elävänä ja unohtumattomana.

V. G. SORIN

ISO TALO

Näin Gorkissa nimitetään taloa, jossa Vladimir Iljitš asui, erotukseksi kahdesta muusta pienemmästä talosta, jotka olivat sen lähetyvillä: sanatorion ruokalasta ja talosta, jossa asui „Gorki” neuvostotilan johtaja A. A. Preobraženski — Vladimir Iljitšin vanha tuttava vielä Samaran ajoilta.

„Ison talon” julkisivu on pieneen kylään päin (se onkin Gorkin kylä), talon takana on puisto, taloa ja puistoa ympäröi aita, aidan takana toisella puolen on sanatorio ja Pahra-joki, toisella neuvostotila. Siinä kaikki.

Olin Gorkissa vain muutaman kerran, ja siksi muistissani on säilynyt hyvin vähäisiä muistelmia Vladimir Iljitšistä. Niillä on yhteyttä yleensä vähäpätöisiin ja toisarvoisiin tapahtumiin ja pikkuseikkoihin, ettei niitä oikeastaan pitäisi ottaa puheena-aiheeksikaan, semmitenkin kun tällaisissa tapauksissa on aina ikävä pakko mainita omakin persoona, jota ilman kuten on tunnettua ei kirjoiteta muistelmia. Toisaalta mielenkiinto kaikkeen siihen, jolla on yhteyttä Vladimir Iljitšiin, on niin suuri, että mahdollisesti allekirjoittaneenkin erillisistä ja katkonaisista muistelma-panpatkista on jotain hyötyä.

* * *

Oli kesä 1920. Joelle mennessään Vladimir Iljitš pistäytyi sanatorion ensimmäiseen pieneen taloon ja otti aivot olalle. Talonväki huomasi Vladimir Iljitšin ja ryntäsi kaikista ikkunoista ja ovista ulos, ympäröi hänet ja pyysi häneltä lupaa kantaa aivot rantaan. Vladimir Iljitš hymyili ystävällisesti, laski leikkiä, mutta ei antanut airoja ja aivot olallaan laskeutui joelle sininen paita yllään.

Pahra-joessa laskettiin „valtavanmoista” nuottaa. Se levitettiin joen poikki ja vedettiin neljänneksen virstaa jokea pitkin,

tarvottiin ja loiskutettiin vettä ja peloteltiin kaloja. Vladimir Iljitš otti tarmokkaasti osaa nuotan vetoon. Vaivoin saatiin nuotta rantaan ja löydettiin nuotasta kaikkiaan kaksi pienoista kalaa, jotka samassa laskettiin takaisin veteen.

Eräänä iltana sanatorion pihaan tuli toveri Schmidell (Hamovnitšin piiristä) kovin huolestuneen näköisenä ja kertoi kiireesti juurikään tavanneensa Vladimir Iljitšin menossa padon kautta Gorkille päin ilman vartiota. Vladimir Iljitš käveli tietysti aina ilman vartiota eikä siinäkään ollut mitään kummallista, että hän oli lähtenyt Gorkin kylään, mutta sittenkin se huolestutti meitä: vähänkös mitä voi sattua? Päätimme lähteä kiireesti kylään päin ja saattaa Vladimir Iljitšiä pysytellen etäällä hänestä, ettei hän huomaisi meitä. Niin teimmekin. Vladimir Iljitš käveli hiljalleen Gorkin kylää pitkin ja sitten palasi samaa tietä takaisin, ja me seurasimme häntä etäältä. Vladimir Iljitš ei aavistanutkaan kulkevasa muutamien kommunistien „seurassa” eikä yksinään.

Leninin kirja «„Vasemmistolaisuus” lastentautina kommunismissa» oli ilmestynyt vastikään. Keskustelimme kirjan herättämistä vaikutelmista puistossa ison talon lähellä. Puhuttiin Clausewitzista ja sotataktiikan suhteesta poliittiseen taktiikkaan. Vladimir Iljitš tuli luoksemme muutamiksi minuuteiksi ja kuultuaan keskustelumme aiheen huomautti kirjaimellisesti seuraavaa: „Clausewitzin teoksia puolueemme jäsenet voisivat nytkin lukea suureksi hyödyksi itselleen. Mitä tulee taktiikkaan, niin sotilas- ja poliittinen taktiikka ovat epäilemättä vierusaloja, grenzgebiete”. Tämän saksalaisen sanonnan kirjoitin heti muistiin. Sanonta „vierusaloja” myöskin painui mieleeni hyvin.

Tammikuu vuonna 1921 (tai joulukuun loppu 1920). Ammatti-liittoväittelyn aika. Tapasin Vladimir Iljitšin puiston portille johtavalla tiellä. Kyselin ohimennen häneltä yksityiskohtia väittelyn kulusta (olin silloin sairas enkä väittelyn alkuaikana ollut Moskovassa). Vladimir Iljitš näytti huolestuneelta, suun ilme oli luonteenomaisen tiukka. Erään kysymyksen johdosta, joka ei nähtävästi ollut kyllin selvä, hän huomautti: „Tarkoitatteko hajaantumisen vaaraa?” Muistan hyvin, etten sitä tarkoittanut, päähänikään ei pälkähtänyt sellainen ajatus, mutta peläten sitä, että Vladimir Iljitš voisi luulla minua harkitsemattomaksi ja epävakaaaksi keskustelutoveriksi, kiiruhdin (kadun sitä!) myöntämään, että niin, niin, sellainen on nimenomaan ajatukseni. „Ei, en luule” tai „Sitä en ajattele”. En voi taata Leninin sanojen esityksen täsmällisyyttä, mutta muistan hyvin niiden kielteisen ajatuksen. Sitten Vladimir Iljitš kysyi, olenko nähnyt Trotskin kirjaan. Ellen ole, hän voi antaa sen, mutta korkeintaan pariksi tunniksi ehdolla, että palautan aikanaan takaisin. Samalla Vladimir Iljitš lisäsi, että kohta ilmestyy hänen, Leninin, vastaus

(taisi olla „Vielä kerran virheestä”¹). Vladimir Iljitš antoi minulle Trotskin kirjasen pienessä talossa, missä hän asui saavuttuaan muutamaksi päiväksi Gorkiin. Hän oli alleviivannut eräitä kohtia kirjasen sivuilla. Sivujen laidoissa oli paljon hänen merkintöjään. Täsmälleen kahden tunnin kuluttua palautin kirjasen Nadežda Konstantinovnalle.

Marras- tai joulukuu 1921. Me kolme toverusta päätimme käydä Gorkissa jonkin juhlan johdosta. Hankimme autoreen (niitä oli silloin Moskovassa ehkä kaiken kaikkiaan neljä kappaletta). Noin kello kaksi lähdimme matkalle. Kun olimme ajaneet Moskovasta noin kymmenen virstaa, niin tietenkin autoreki pysähtyi. Yritimme kaikkemme, mutta mikään ei auttanut. Alkoi hämärtää, tuli ilta. Kun ei, niin ei — on palattava kävelemällä takaisin Moskovaan. Autoreen kuljettajat taisivat lähteä läheiseen kylään. Me taas tallustelimme Moskovaan pää painuksissa, ainoastaan tov. A. L. kevensi mieltään sättien koko maailmaa.

Emme ehtineet kulkea virstaakaan vauriopaikalta kun kuului surinaa: sieltä oli tulossa meidän autorekemme valaisten tietä isoilla lyhdyillään. Kuljettajat olivat näköjään saaneet autoreen pois kuopasta ja nyt ajoivat meitä hakemaan. Aloimme heiluttaa käsiä, ettei reki vain kiitäisi ohitse, ja se pysähtyikin parin metrin päähän meistä. Toveri A. L. laski viimeisen manauksensa, nyt jo riemusta, ja se kuului vähintään virstan säteellä. Iloisina työnnyimme istumaan autoon.

Kuvitelkaa hämmästyttämme ja noloa asemaamme, kun autosta kuului yhtäkkiä Vladimir Iljitšin nauru ja hän kysyi, oliko meillä kylmä ja olimmeko kovin väsyneitä. Mutisimme jotain tervehdyksen tapaista, ja tov. A. L. kysyi hämillään: „Vladimir Iljitš, tekö se olettekin?”, ja häkeltyi niin pahasti, että tokaisi äkkiä ilman mitään aihetta: „Entä tiedätekö, Vladimir Iljitš, ne menševikit ja eserrät ovat yhä AMO-tehtaalla”. Hän alkoi harvinaisen vilkkaasti ja kiihkeästi kertoa menševikkien juonitteluista. Menševikit ja eserrät kiinnostivat todellakin Vladimir Iljitšiä, ja toverimme sai tilaisuuden rohkaistua ja kertoa Vladimir Iljitšille tilanteesta AMO-tehtaalla, missä menševikkien ja eserräin vaikutus oli vielä pitkän aikaa tuntuva. (Oli käynyt sillä tavalla, että Vladimir Iljitš sattui ajamaan omalla autoreella Gorkista Moskovaan, tapasi matkalla lumessa seisovan autorekemme ja saatuaan autonkuljettajilta tietää, että heidän matkamiehensä olivat lähteneet kävellen Moskovaan takaisin, päätti ottaa meidät autoonsa. Me taas emme aavista-

¹ „Vielä kerran ammattiliitoista, nykyhetken tilanteesta ja Trotskin ja Buharinin virheistä”. — *Toim.*

neetkaan, että sillä matkalla voisi ilmaantua toinenkin autoreki paitsi meidän autoamme.)

Seuraavana päivänä tai sitä seuraavana toveri Rogov soitti Moskovan Neuvostosta Moskovan komitean agitaatio-osastoon ja Vladimir Iljitšin pyynnöstä otti selvää tilanteesta AMO-tehtaan puoluejärjestössä ja menševikkien ja eserrien vehkeilyistä tehtaalla.

Vuosi 1923. Eräänä kesäpäivänä Vladimir Iljitš nojaten keppiinsä nousi itse portaita ylös, tuli A. A. Preobraženskin luo tämän pikku taloon ja viipyi siellä kaksi päivää. Sitten hän palasi taas kotiinsa isoon taloon.

Syksyllä, Moskovan maatalousnäyttelyn aikaan, oli erikoinen merkkitapaus: sairaan Vladimir Iljitšin viimeinen Moskovan matka. Hänen omaisensa olivat kovin huolestuneita Moskovan matkan johdosta, mutta hän oli päättänyt tehdä matkan. Kerrotaan, että nähtyään Moskovan Vladimir Iljitš tuli oikein iloiseksi ja liikuttuneeksi ja näytteli terveellä kädellään Moskovaa seuralaisilleen. Sitten hän ajoi maatalousnäyttelyn kautta, kävi Kremlessä, tervehti puna-armeijalaisia, kävi asunnossaan. Illalla auto palasi takaisin Gorkiin. Tämän matkansa jälkeen Vladimir Iljitš oli useita päiviä surullinen ja mieteliäs.

Vuosi 1924. Tammikuun alussa illalla kuljin ison talon ohi. Ympäriällä vallitsi erikoinen, „gorkilainen hiljaisuus”. Yhtäkkiä kuulin parvekkeelta Vladimir Iljitšin äänen. Tuntui siltä kuin hän olisi jotain kysynyt ja Nadežda Konstantinovna vastannut hänelle.

Eri aikoina näin Vladimir Iljitšiä Gorkissa hyvin läheltä, pysyen tietenkin pois hänen näkyvistään. Näin kuinka hän oli muuttunut viimeisten kuuden — kahdeksan kuukauden aikana, kuinka sairaalloisuus hävisi vähitellen hänen kasvoiltaan. Kaikkiin, jotka siihen aikaan tapasivat Vladimir Iljitšiä, hän teki toipuvan potilaan vaikutuksen. Kerran toveri Vever (parantolan johtaja) tuli hyvin iloisena ja kertoi, kuinka hän aivan odottamatta oli tavannut Vladimir Iljitšin ja kuinka Vladimir Iljitš oli kätellyt häntä ja ollut yhtä ystävällinen kuin ennenkin. Samaa kertoi myös tov. Papkov, joka näytti Vladimir Iljitšille miten traktori käy, sekä ne toverit, jotka olivat joulukuussa lasten juhlassa isossa talossa ja tapasivat Vladimir Iljitšiä. „Yhtä hymyilevä, yhtä ystävällinen, silmät vain hiukan surulliset”.

Kaikki luulivat Vladimir Iljitšin paranevan. Henkilökohtaista käsitystäni ei mikään vahvistanut paremmin kuin silloin illalla kuulemani Vladimir Iljitšin ääni (en ollut kuullut hänen puhuvan siitä saakka, kun hän oli esiintynyt Suuressa teatterissa marraskuussa 1922); se oli todellisen Iljitšin aito ääni, syvä ja sointuva, sellainen kuin olimme tottuneet kuulemaan kokouksissa, missä Vladimir Iljitš esiintyi.

Tammikuun 21 päivä. Tiedettiin, että Vladimir Iljitš vielä muutama päivä sitten oli käynyt metsästämissä, mutta viimeiset pari päivää oli ollut huonovointinen. Hänen terveytensä yleisen paranemisen ohessa sattui usein sellaisiakin onnettomia päiviä, jolloin Vladimir Iljitš tunsi vointinsa huonommaksi. Niinpä ei tälläkään kertaa hänen pahoinvointiaan pidetty erikoisena. Pikku talossa, jossa A. A. Preobraženski asui, tiedettiin aina Vladimir Iljitšin terveydentila, miten hän nukkui, millainen oli ruokahalu, kuinka hän voi. Tänään kävi Maria Iljinitšna. Niin, tuntee voivansa hiukan huonommin kuin tavallisesti, ja siinä kaikki. Ei mitään huolestuttavaa. Kello 12 (ehkä myöhemmin?) parantolaan, jossa siihen aikaan, Vladimir Iljitšin sairastaessa, asui vain lääkäreitä, eräs lääkäri tuli isosta talosta ja sanoi, että kaikki on parempaan päin. Hän selitti, että sairas oli parhaallaan nukkumassa. „Kevääseen mennessä hänet saadaan terveeksi ehdottomasti”.

Eikä kukaan aavistanut, että päivä oli Leninin viimeinen elonpäivä.

Kello 6 illalla. Olin pienessä talossa, kun sinne tuli joku Maria Iljinitšnan lähettämänä ja pyysi kamferia. En tiennyt mihin kamferia oikeastaan käytetään, ja kysyin siitä. Minulle selitettiin kuiskaten, että sitä käytetään sydämen toiminnan voimistamiseksi silloin kun sydän heikkenee. Näistä sanoista tulin heti levottomaksi enkä saanut rauhaa. En jaksanut mitenkään hillitä levottomuuttani.

Kaikkialla vallitsi hiljaisuus. Kaikki tuntui aivan tavalliselta kuten aina. Mutta oli jotain epätavallista, huolestuttavaa: *yläkerran akkunat olivat valaistut*. Gorkissa käyneet tiesivät, ettei yläkerran akkunoissa siihen aikaan saanut olla valoja, ja koska siellä oli valo, tapahtui siis jotain erikoista. Ja toiseksi: kysymykseeni missä on vartion päällikkö tov. Pakaln päivystäjä vastasi, että hän on yläkerrassa. Pakaln ei tavallisesti ollut siihen aikaan yläkerrassa. Huolestuneena kävelin ison talon ympäri.

Menin isoon taloon sisään, katsoin kelloa. Kello oli seitsemän. Siis oli kulunut jo kymmenen minuuttia siitä, kun Vladimir Iljitš oli kuollut, mutta mikään ei puhunut hänen kuolemastaan, siitä ei ollut edes kaukaista ajatusta. Enintään voitiin olettaa, että hänen terveydentilansa oli huonontunut, oli sattunut taudinkohtaus tai halvaus.

Palasin A. Preobraženskin taloon. Oltiin aina levottomia, kun Vladimir Iljitšin terveys huononi eikä voitu auttaa mitenkään. Mutta isosta talosta ei tullut ketään, eikä ollut tietoa, mitä Vladimir Iljitšille oli tapahtunut. Korva kuunteli herkästi vähäisintäkin ääntä.

Alakerran ovi paukahti äkkiä kovasti kolahtaen. Kaikki ryntäsivät portaikolle. Samassa tuokiossa, en ehtinyt edes porras-

tasanteelle, joku huusi hirveästi, kammottavasti, ja ilman sanoja kävi selväksi, että isossa talossa oli tapahtunut jotain korvaamatonta...

* * *

Ainiaaksi on painunut mieleen tuo iso, kirkkaasti valaistu huone, ja keskellä huonetta pöydällä kuollut Lenin.

Ensimmäinen, äkillinen vaikutus oli se, ikäänkuin Vladimir Iljitš olisi ojentanut sivuilleen suoriksi lujasti jännitetyt kätensä ja jäänyt hetkeksi siihen asentoon noustakseen tai ponnahtaakseen heti ylös lihasjännityksen voimalla.

Hautajaissaattue. Matkalla kaikki paikat tuovat mieleen Leninin. Saattue kulkee puistokatua pitkin. Siinä, portin lähellä vuonna 20 Vladimir Iljitš seisoi talonpoikain ympäröimänä, jotka olivat luultavasti jostain lähikylistä, ja keskusteli heidän kanssaan. Saattue kulkee parantolan ohi. Siellä Vladimir Iljitš kävi vuonna 21 ja pelasi parvekkeella šakkia tov. Weisbrodin kanssa. Saattue ohittaa kentän. Siellä Vladimir Iljitš pelasi „gorkilaisten” kanssa näiden suosimaa linnapeliä. Hautajaissaattue etenee yhä loitommaksi autiosta isosta talosta. Siellä on kaikki ennallaan. Mutta yläkerrasta ei kuulu enää tuttua kepin kopsahtelua. Sairas Vladimir Iljitš oli liikkunut keppiin nojaten...

Hautajaispäivä. Isossa talossa on nostettu musta lippu Sotilasvartion toverit, kuusi—seitsemänmiehinen ryhmä on asetunut seisomaan parvekkeen eteen kääntyen Gorkin kylään päin. Kello neljä. Kaukaa Moskovasta päin kuuluu kumeeaa ja pitkää jylinää. Sitten vielä ja vielä... Se on tykistötulta, Gorkiin kuuluu tykistön kunnialaukauksia. Silloin sotilasvartioston toverit nostavat vuorostaan kiväärinsä ja ampuvat kolme yhteislaukausta Vladimir Iljitšin muistolle. Sitten he seisovat vielä hetken, ja eräs miehistä virkkaa hiljaa: „Nyt ei meillä ole enää ketä suojella...”

* * *

Talvella puistossa oli paljon lunta. Keväällä lumen sulettua tuntuivat isosta talosta puistoon johtavalla kapealla polulla hyvin selvästi pyörätuolin jäljet. Sillä oli sairasta Vladimir Iljitšiä kuljetettu puistossa. Iljitšin pyörätuolin jättämiä jälkiä ei kukaan voinut katsella tyyntä mielin.

O. I. TŠERNOV

MITEN MINÄ, PUOLUEETON SIPERIALAINEN
TALONPOIKA, KÄVIN VLADIMIR ILJITŠIÄ TAPAAMASSA
JA MITÄ SIITÄ SEURASI

Saavuini hänen luokseen Siperiasta. Tavallisen talonpojan ei ole helppo saapua Siperiasta Moskovaan. Kokonaista kaksi kuukautta oli kulunut siitä, kun lähdin kotoa, ja koko sen ajan olin etsinyt tietä päästäkseni Leninin puheille.

Matkalla Leninin luona vuonna 1921 sain tietää, että Vladimir Iljitš ottaa minut vastaan kello yksi päivällä. Tuntia ennen määräaikaa menin Kansankomissaarien Neuvostoon: minun piti soittaa Leninin sihteerille tov. Glasserille. En osannut soittaa puhelimesta, pyysin päivystäjänä olevaa neiti-ihmistä soittamaan puolestani. Kaikki nauroivat, mutta päivystäjäneiti puhui puolestani hyväntahtoisesti. Sitten hän sanoi, että puoli yksi minun on oltava välttämättä paikalla; tiesin hyvin, että oli hankittava vielä pääsylupa, olin hämilläni ja huolissani. Vihdoin sain pääsyluvankin Kremltiin, siellä oikeaan taloon, mutta piti yhä vain juosta paikasta toiseen, ja hyörin kuin mielipuoli pitkässä turkissani. Henkilötodistukseni kiinnittivät kaikkialla huomiota, ja loppujen lopuksi pääsin kolmanteen kerrokseen.

Sihteeri tuli vastaan ja kysyi:

- Tekö olette Tšernov?
- Kyllä olen.
- Istukaa.

Hetken kuluttua rauhoituin hiukan, jännitys laukesi ja kokosin ajatuksiani. Istuin siinä noin viisitoista minuuttia, ja se oli minulle suureksi avuksi.

Viimein sihteeri tuli taas, pyysi seuraamaan häntä, ja niin jouduin kaikesti aivan lähelle Leniniä. Vihdoin Vladimir Iljitšin työhuoneesta joku poistui, ja minua pyydettiin sisään. Olin nyt aivan rauhallinen ja muistan hyvin, kuinka Vladimir Iljitš nousi ja tuli vastaan, ikäänkuin hänen edessään olisi ollut arvovaltainen vieras. Vladimir Iljitš tervehti lämpimästi ja kysyi:

— Mitä uutta toitte Siperiasta?

Vastasin hänelle:

— Olen kirjoittanut paperille omat ajatukseni, sallisitteko lukea ne.

— Olkaa hyvä, lukekaa, käykää istumaan.

Ja me kävimme istumaan, emmekä toisiamme vastapäätä, vaan minä istuin pöydän päähän; hän katsoi minuun puolittain toisaanne kääntyneenä.

Kun rupesin lukemaan, niin katselin tahtomattakin häneen, hänen kasvojaan. Alussa ne näyttivät ilmaisevan ikävää ja väsymystä,— olen kyllästynyt muka noihin teidän selostuksiinne,— mutta sitä mukaa kun luin edelleen, hänen kasvonsa muuttuivat tuntuvasti, vasen silmä siristyi usein, hän käännähti äkisti minuun päin, katsoi tarkkaavaisesti ja siristi silmäänsä. Lukemiseni lopulla huomasin että siinä päässä ratkaistiin tavattoman suurimerkityksellistä kysymystä, ratkaistiin muutaman minuutin kuluessa; näin kuinka laajakantoisesti Vladimir Iljitš ajatteli sillä hetkellä ja teki leikkauksen käden vavahtamatta.

Selostukseni koski luovutusvelvollisuuden muuttamista verotukseksi meillä, Siperiassa.

Kun olin lopettanut lukemisen, Vladimir Iljitš kysyi:

— Kuka te olette?

Kerroin hänelle olevani pakkotyöhön karkotettuja, karkotukseen olin joutunut eserräin puolueeseen kuulumisesta, nykyään pidän itseäni puolueettomana. Siperiassa oli oma talouteni.

— Miten te ymmärrätte progressiivisen verotuksen?

Kerroin siitäkin. Hän näytti vaipuvan ajatuksiinsa, oli hetken vaiti, sitten kääntyi puoleeni ja kysyi: „Suostutteko julkaisemaan kirjeenne „Pravdassa”?” Vastasin hänelle: „Suostun”. Hän kysyi vielä, missä minut voi tavata, että voisi kutsua. Sanoin että Serebrjakovin kautta.

— Lisätkää selostukseenne se, miten te ymmärrätte progressiivisen verotuksen ja kuka te olette.

Nousimme ylös, hän saattoi minut kansliaan ja käski antaa minulle mustekynän ja mustetta. Sanoin etten osaa kirjoittaa mustekynällä, silloin hän naurahti ja käski antaa kosmoskynän, ja niin me erosimme.

Mikä tekee Leninin suureksi?

Se on seuraava. Hän ei tietenkään kuunnellut selostustani pitäen minua erikoispersoonana, vaan *minun kauttani hän kuunteli koko talonpoikaiston mielipidettä, ja minun kauttani hän huomioi alhaalla vallitsevan koko tilanteen mutkallisuuden.*

Ennenkuin pääsin hänen puheilleen, olin puhunut asiasta monien kanssa, ja monet sanoivat minulle: „Vaikka oletkin oikeassa, ei sinun neuvojasi kuitenkaan noudateta” ja sitä paitsi jo ennen minua olivat Vladimir Iljitšin luona käyneet samoilla

asioilla esimerkiksi V. M. Sokolov Siperiasta (olimme hänen kanssaan ihmeellisen yksimielisiä).

Kaikki tuntui siltä kuin rataan ei olisi vielä aika pyörähtää.

Mutta Vladimir Iljitš ei ollut monien muiden kaltainen, teoria ei sitonut häntä, hän otti kiinni elämästä, tapahtumista, vallankumouksesta ja ohjasi sitä.

Kokeneena miehenä hän ohjasi joukkojen tahtoa, oli niiden monista vivahteista rikas sielu.

Senpä vuoksi Vladimir Iljitšin kuolema¹ onkin kaikkien kansojen suuri menetys, senpä vuoksi ei ainoastaan puolueen jäsenien, vaan myös meidän, puolueeseen kuulumattomien sydäntä kivistää lakkaamalla tämän menetyksen johdosta.

Mutta hänen taitava kokemuksensa ei ole mennyt meiltä hukkaan.

Toteutamme elämässä kollektiivisen työn neuvot, teemme työtä ilman ihmisen orjuuttamista toisen ihmisen taholta.

---

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1924.—*Toim.*

TYÖLÄIS- JA TALONPOIKAISNAISTEN KONFERENSSISSA
HELMIKUUN 26 PÄIVÄNÄ 1921

I

J. I. PODTSUFAROVA

Yli kolme tuhatta edustajaa saapui työläis- ja talonpoikaisnaisten Moskovan läänikonferenssiin. Sen avajaistilaisuudessa työläis- ja talonpoikaisnaiset vaativat, että Vladimir Iljitš tulisi konferenssiin. Puhemiehistöstä ilmoitettiin, että Lenin tulee konferenssiin. Seuraavana päivänä edustajat toistivat vaatimuksensa Vladimir Iljitšin kutumisesta konferenssiin. Puhemiehistö soitti Kremliin, sieltä vastattiin, ettei Lenin voi tulla puhumaan, hänellä ei ole aikaa.

Silloin konferenssi valitsi edustajiston Leninin luo. Edustajistoon tulimme minä ja tov. Truba (Ikrjanistova). Matkalla Kremliin sovimme, kumpi meistä puhuu Leninin kanssa ja mitä on puhuttava.

Sihteeri ei suostunut pitkään aikaan ilmoittamaan Vladimir Iljitšille tulostamme selittäen, että tällä oli kovasti työtä.

Silloin unohdimme sopimuksen kumpi meistä puhuu, ja puhuimme koko ajan molemmat yhdessä. Meillä oli taistelumieli-ala ja me vaadimme päättävästi, että tulostamme ilmoitettaisiin Leninille, uhkailimmepa silläkin, että ellei meitä päästetä hänen luokseen, niin koko konferenssi tulee Kremliin.

Silloin sihteeri antautui ja ilmoitti tulostamme Vladimir Iljitšille. Saatuamme Leninin suostumuksen puhua konferenssissa menimme aivan „lentäen” takaisin.

Kun olimme konferenssitalon luona, niin huomasimme auton ja siinä V. I. Leninin. Odotellessaan edustajiston palaamista konferenssi menetti kärsivällisyytensä ja järjesti päivällisajan. Mutta poislähtiessään työläis- ja talonpoikaisnaiset huomasivat meidät — sekä edustajiston että auton, jossa Lenin saapui. Silmänräpäyksessä kaikki kääntyivät takaisin Ziminin¹

¹ Nykyään Suuren teatterin filiaali.— *Toim.*

teatteritaloon. Nopeasti ja meluttomasti kaikki menivät paikoilleen. Toveri Lenin nousi puhujalavalle kello kädessään.

Lenin alkoi puheensa näin:

— Toverit työläis- ja talonpoikaisnaiset. Voin puhella kansanne korkeintaan viisi minuuttia: minun on otettava vastaan Turkin valtuuskunta, jonka kanssa on käytävä neuvotteluja hallituksen nimessä. Jätin omat tehtäväni tervehtiäkseni teidän konferenssiinne.

Olen seurannut lehdistä työtänne ja lukenut, että monet täällä puhuneet talonpoikaisnaiset sanovat, että työväenluokka on unohtanut talonpoikaiston ja auttaa sitä huonosti.

Työväenluokka ei koskaan ole unohtanut talonpoikaistoa eikä ole voinutkaan unohtaa, sillä se itse on lähtöisin talonpoikaiston uumenista.

Vain työläisten ja talonpoikain, työläis- ja talonpoikaisnaisen täydellä yhteisymmärryksellä me voimme selviytyä taloutemme rappioutilasta, minkä imperialistinen sota ja kansalaisotta ovat aiheuttaneet.

Kaiken sen, minkä työväenluokka nyt ottaa talonpojilta, se ottaa lainaksi ja tämän lainan se on maksava talonpoikaistolle silloin, kun teollisuutemme alkaa vaurastua. Ja Länsimaiden työtätekevät ja sorretut Idän kansat ojentavat kätensä meille, vaikka olemmekin köyhiä.

II

M. I. GLASSER

Ajankohta oli erittäin raskas. Vladimir Iljitšillä oli tavattomasti työtä. Elintarvike-, polttoaine- ja raaka-ainepula, nälänhätä ja talouden rappiotila, mitkä ovat syvästi painuneet meidän kaikkien mieleen, vaativat täydelleen kaiken hänen huomionsa. Jännittynyt työ istunnoissa, joita pidettiin monia päivän mittaan, eri hallinta-alojen työn herkeämätön valvonta, loputtomat puheillepääsppyynnöt, joihin Vladimir Iljitš myöntyi poikkeuksetta — on vaikea edes luetella lyhyesti hänen päivätyötään. Ainoastaan helmikuussa 1921, jolloin kokoontui työläis- ja talonpoikaisnaisen konferenssi. Vladimir Iljitš otti vastaan yli 70 asiakasta (23:ssa päivässä) ja piti 40 kokousta (lukuunottamatta esiintymisiä suurissa kokouksissa ja kaikkea muuta johtavaa työtä). Melkein joka päivä Vladimir Iljitš laski itse kynä kädessä, kuinka monta puutaa viljaa ja hiiltä oli hankittu, viety varastoihin, tuotu Moskovaan ja muihin suuriin teollisuuskeskuksiin; melkein joka päivä hän kutsui neuvotteluja löytääkseen pikaiset ja ratkaisevat keinot elintarvike-, polttoaine- ja muun pulan poistamiseksi.

Helmikuun 26 päivänä 1921 Vladimir Iljitš jätti syrjään kaiken tämän epäinhimillisen vaikean ja vaativan työn keskustellakseen työläis- ja talonpoikaisnaisten kanssa.

Tämä helmikuun 26 päivä oli erikoisen raskas. Vladimir Iljitšin työhuoneessa oli menossa neuvottelu raaka-ainekesymyksestä, kun konferenssin lähetystö tuli Kremliin. Neuvottelun päätyttyä Vladimir Iljitšin piti heti ottaa vastaan Turkin valtuuskunta (siihen aikaan käytiin neuvotteluja Turkin kanssa); sitä paitsi hän oli luvannut ottaa vastaan useita tovereita myöhäiseen iltaan asti.

Päivystävä sihteeri epäröi kauan rohkenematta ilmoittaa Vladimir Iljitšille työläisnaisten pyyntöä houkutellessa näitä suoriutumaan sillä kertaa „jotenkin” ilman Vladimir Iljitšiä. Mutta naisten lähetystön sinnikkyys pani „antautumaan”, kuten toveri Podtšufarova muistelee, kirjoittamaan Vladimir Iljitšille kirjepapin, että työläis- ja talonpoikaisnaiset aikovat tulla konferenssista koko joukolla Kremliin, ellei Vladimir Iljitš tule heidän luokseen vaikkapa viideksi minuutiksi.

Samalle kirjepapulle Vladimir Iljitš vastasi heti, hetkeäkään epäröimättä: „Jos 5 minuuttia, voin kello 2³/₄, kun ehtinette siirtää Turkin valtuuskunnan” (esitän vastauksen tekstin täsmällisesti). Turkin valtuuskunnan vastaanotto siirrettiin puolella tunnilla, mutta istunto hiukan pitkittyi, joten matkaan ja konferenssissa esiintymiseen jäi vain neljännestunti.

Ennen lähtöään Vladimir Iljitš käväisi sihteeristössä kysymässä konferenssin osoitteen ja saatuaan tietää, että hänelle oli „varattu” niin vähän aikaa puheeseen työläisnaisille, hän oli kovasti pahoillaan ja nuhteli sihteeriä: „Kuinka voi viidessä minuutissa sanoa jotain kunnolleen?”

Muuta keinoakaan ei ollut: koko päivän myöhäiseen yöhön asti kestivät vastaanottotilaisuudet ja istunnot.

I. A. TŠEKUNOV

TALONPOJAN MUISTELMIA

Vuosina 1919 ja 1921 kävin Vladimir Iljitšin luona useita kertoja. Joka kerta saavuin Moskovaan kyläyhteisömme talonpoikien edusmiehenä toimittamaan yhteisiä ja taloutta koskevia asioita.

Viimeisellä käynnillä toin mukamani pitkän pöytäkirjan, jossa oli esitetty kaikki asiat — niin yhteiskunnalliset kuin myös taloudelliset ja osuuskunnalliset. Talonpojat olivat antaneet tehtäväkseni luovuttaa pöytäkirja henkilökohtaisesti Vladimir Iljitšille.

Nyt, vanhuudenpäivilläni, muistelen aina niitä onnellisia ja iloisia aikoja, muistelen mielenliikutustani ja arkuuttani, joita koin seisoessani vastaanottohuoneen ovella.

Kun astuin sisään, katosi liikutukseni ja arkuuteni heti, sillä Vladimir Iljitš ojensi kätensä ja tervehti minua aivan ovella harvinaisen yksinkertaisesti, hymyillen ystävällisesti.

— Hyvää päivää, toveri Tšekunov!

Hän saattoi minut pöydän luo, pyysi istumaan ja vasta sitten kävi itse istumaan ja kyseli talonpoikien elämästä, loukattiinko jollain tavoin, mihin talonpojat olivat tyytyväisiä ja mikä ei tyydyttänyt heitä.

Koetin olla pitkittämättä keskustelua ja nousin tuoilta neljä kertaa pyytäen anteeksi että olin häirinnyt, mutta Vladimir Iljitš esteli minua lähtemästä, ja lopulla tunsin oloni aivan vapaaksi, ikäänkuin olisin keskustellut vanhan ystäväni ja toverini kanssa. Viimeinen keskusteluni helmikuun 28 päivänä 1921 kesti kokonaista kaksi tuntia ja päättyi vasta kello kaksitoista yöllä.

Saattaessaan minua Vladimir Iljitš pyysi, etten matkustaisi Moskovasta ilmoittamatta hänelle, hän määräisi tapaamisajan myöhemmin. Samalla hän pyysi, että kirjoittaisin tästä keskustelustamme yksityiskohtaisesti „Bednota” lehteen.

Sanoin hänelle, että tuskinpa voin täyttää hänen toivomustaan.

— Miksi ette voi? — kysyi Vladimir Iljitš.

Selitin että olin kadottanut matkalla silmälasini ja ostanut torilta aivan kehnot: niistä ei ollut apua melkein ollenkaan.

Vladimir Iljitš pyysi odottamaan, palasi pöydän luo ja painoi nappia. Sihteeri tuli.

— Sanokaa minun nimessäni Terveystenhoitoasiain kansankomissariaattiin, että jo huomenna annettaisiin toveri Tšekunoville hyvät silmälasit.

Kieltelin, mutta Vladimir Iljitš sanoi päättävästi, että hän niin tahtoi ja se oli täytettävä.

On selvää, että sellaisesta huolenpidosta ja huomaavaisuudesta olin tavattoman kiitollinen. Sanoin että ne silmälasit ovat minulle hyvin arvokkaat.

Kyynelsilmin hyvästelin rakasta Iljitšiä.

Sittemmin ilmeni, että poistuttuani Vladimir Iljitš ei jättänyt asiaa siihen, että oli antanut määräyksen sihteerille silmälasien hankkimisesta minulle, vaan omakätisesti kirjoitti vielä kirjelapun Terveystenhoitoasiain kansankomissariaattiin. Tämä kirje on nykyään Leninin Instituutissa.

Kirjelapussaan toveri Lenin kirjoitti:

„Luonani on tov. Ivan Afanasjevitš *Tšekunov*, erinomainen työtätekevä talonpoika, joka omalla tavallaan propagoi kommunismin perusteita. Hän on kadottanut silmälasinsa. Maksanut *kelvottomista* 15000 ruplaa!

Voisitteko auttaa, että hän saisi hyvät silmälasit?”

Vladimir Iljitšin toivomus tavata minua vielä toistekin jäi toteuttamatta. Hän sairastui kohta...

F. P. DIDUK

V. I. LENININ LUONA

Ukrainan talonpoikain valtuuskunta saapui Moskovaan huhtikuun alkupäivinä vuonna 1921.

Varhainen aamu. Kurskin asemalta lähdimme Kremliin jalkaisin kysellen ohikulkijoilta tietä. Tulimme Manežin aukiolle. Sieltä näkyivät jo Kremlin muurit.

Päivystäjä tarkasti matkapaperimme ja soitti. Puhelimitse hän sai määräyksen päästää meidät Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajan luo. Siellä luvattiin ilmoittaa tulostamme V. I. Leninille, meitä kehoitettiin menemään toistaiseksi „National” hotelliin lepäämään.

Emme ehtineet vielä kunnolla majottua hotelliin ja syödä aamiaista, kun päivystäjä kutsui minut puhelimeen. Otin kuulokkeen ja sanoin: „Minä täällä”. Kuului ääni: — Hyvää päivää, toveri Diduk, puhuu Lenin.

Suoraan sanoen hämmästyin niin, etten älynnyt vastata edes Vladimir Iljitšin tervehdykseen. Iljitš kyseli miten olimme majoittuneet ja pyysi anteeksi, ettei voinut ottaa vastaan heti, ja määräsi tapaamisen illalla kello 10:ksi. Lopulta tulin tuntoihini ja huomasin, että keskustelu oli jo loppunut. Toverini ahdistelivat minua kysymyksillään. Jokaisen mieltä jännitti: Lenin tiesi jo, että olimme saapuneet.

Aika kului kovin hitaasti iltaan. Sitten laski aurinko, syttyivät valot. Seurasimme kelloa. Viisarit näyttivät kello 9. Vielä kokonainen tunti... Kaikki olivat vakavia. Olimmehan menossa itsensä Leninin luo! Jokainen tunsu suurta vastuuta siitä tehtävästä, jonka monet Ukrainan talonpojat olivat valtuuskunnalle antaneet.

Meitä huolestutti moni seikka. Sodan jälkeen tehtaat olivat raunioina, maatalous takapajulla, nälänhätä uhkaamassa. Maata saaneet talonpojat, varsinkin köyhät, tarvitsivat työjuhtia ja maatalouskalustoa. Tärkeintä oli kuitenkin taistelu kulakkien, tilan-

herrojen palkkarenkien murhajoukkioita vastaan, jotka silloin terrorisoivat köyhälistöä.

Lopulta tulimme Kremliin. Meille sanottiin:

— Vladimir Iljitš pyytää teitä luokseen.

Astuimme Leninin työhuoneeseen. Toveri Lenin nousi pöydän takaa, tervehti meitä kädestä. Esitimme puolestamme terveiset Ukrainan talonpojilta.

Vladimir Iljitš pyysi meitä istumaan asetellen tuoleja ja istui itse. Sitten hän kyseli vuorotellen jokaiselta nimen, isännimen, sukunimen, mistä läänistä, paikkakunnalta. Kaikki tunsimme olomme hänen seurassaan välittömäksi, vapaaksi. Vladimir Iljitšillä oli erinomainen muisti. Ihmettelimme aivan kun hän keskustelun kulussa nimitti jokaista nimeltä ja isännimeltä. Vladimir Iljitš oli puettu vaatimattomasti, kasvot olivat väsyneen näköiset, mutta iloiset. Hän kyseli kaikkea huolellisesti, hymyili iloisesti ja meistä tuntui kuin olisimme jo kauan olleet hänen kanssaan tuttavina.

Keskustelu tapahtui ukrainan kielellä. Eräs tovereistamme pyysi anteeksi, että puhumme ukrainaa ja kysyi, ymmärtääkö hän meitä. Vladimir Iljitš vastasi, että ymmärtää ja pitää ukrainan kielestä, on lukenut Ševtšenkon, Frankon ja muiden ukrainalaisten kirjailijain teoksia. Häntä vuorostaan kiinnosti, onko kylissä ukrainaksi julkaistuja Ševtšenkon, Frankon, Kotsubinskin kirjoja sekä muuta kirjallisuutta.

Vladimir Iljitš kyseli kauan meiltä maaseutuuelämästä, häntä kiinnostivat varsinkin köyhät talonpojat. Häntä huolestutti alkava kevätkylvö — onko siemenviljaa? Onko kyntövälineitä? Eikä hän unohtanut muitakaan maaseudun tarpeita.

Vladimir Iljitš antoi erikoisen valiokunnan tehtäväksi tutkia keskustelussa kosketeltuja kysymyksiä ja esittää niiden johdosta ehdotuksen Kansankomissaarien Neuvostolle. Meitä hän pyysi olemaan läsnä valiokunnan istunnossa.

Aika kului keskustelussa niin nopeasti, ettemme huomanneetkaan, kun kellon viisari näytti jo 12.

Nousimme ja kiitimme toveri Leniniä vastaanotosta ja hyvästelimme. Vladimir Iljitš pyysi viemään terveisiä Ukrainan talonpojille.

KRUM KULIAVKOV

VALOISIN MUISTELMANI

Vuonna 1921 Moskovassa pidettiin Kominternin III kongressi. Bulgarian valtuuskuntaa johtivat Georgi Dimitrov ja Vasili Kolarov... Valtuuskunnan edustajana minulla oli onni ei vain nähdä suuri Lenin, vaan myös keskustella hänen kanssaan ja piirtää hänen kuvansa kun hän itse oli mallina.

Kongressin avajaiset pidettiin Suuressa teatterissa. Hotelli, jonne valtuuskuntamme oli majoittunut, sijaitsi lähellä teatteria ja me lähdimme kongressin avajaisiin määrätyllä hetkellä jalkaisin. Aukiolle tultua huomasimme, että perässämme kulki melko suuri lapsiryhmä. Millä ansaitsimme sellaisen huomion? Pian kaikki selvisi. Viimeisinä astelimme minä ja Pentšo Dvorianov. Lapset eivät hellittäneet katsettaan nimenomaan Dvorianovista. Osoittautui, että lasten mielenkiintoa herättivät hänen karlovilaiset roimahousunsa...

Avajaisjuhllisuuksien jälkeen lavalle ilmestyi Šaljapin mukanaan säestäjä, joka oli hänelle vyötäröön asti; Šaljapin näytti hänen vierellään vieläkin isommalta. Šaljapin lauloi muutaman laulun ja lopetti esiintymisensä „Junttalauluun”. Salissa puhkesivat myrskyiset suosionosoitukset, kun hän loppusäkeen „Hei junttamme, hei heijuu! Jo nousee, jo nousee, hei heijuu!” asemesta lauloi:

Hei junttamme, se nousee!
Hei, neuvostolainen, se nousee!..

Seuraavana päivänä alettiin kongressin istunnot. Salissa, jossa istuntoja pidettiin, kohtasivat toisensa eri maiden edustajat, jotka sitä ennen olivat tienneet vain toistensa nimet. Neuvostotoverit suhtautuivat ulkomaalaisiin suurella mielenkiinnolla. Vapaina hetkinä, istuntojen välillä he istuivat luonamme tai kävelivät kanssamme käytävillä vilkkaasti keskustellen. Sitäkin enemmän ulkomaalaisia tovereita kiinnostivat huomattavat Loka-

kuun vallankumouksen sankarit ja toimihenkilöt. Siellä oli ihmisiä, joiden nimet olivat jylisseet kautta maailman ja ennen kaikkea siellä oli Lenin.

Mutta Leniniä ei vielä ollut kongressissa. Hän tuli muistaakseni vasta kahdeksanteen istuntoon. Hänen saapuessaan sali jyrisi suosion- ja kunnianosoituksista. Kaikki edustajat tervehtivät seisoen ja innostuneina suurta opettajaa ja johtajaa, vallankumouksen neroa, joka valaisi koko ihmiskuntaa syvällisellä marxilaisella ajattelukyvyllään. Hän istui heti pöydän taa vaatimattomana ja rauhallisena, alkoi asiallisesti selailta papereitaan ja painoi päänsä alas nostamatta sitä enää aivan kuin tahtoen sanoa: jättäkäämme tämä tällainen, onhan tärkeämpiäkin asioita.

Siihen aikaan puhujakorokkeella esiintyivät Italian edustajat. Heidän edustajistossaan oli paitsi kommunisteja, jotka liittyvät ehdottomasti III Internationalen ohjelmaan ja joita Gennari johti kongressissa, myös Serratin kannattajia, joita edusti Lazzari. Serratilaiset eivät hyväksyneet eräitä III Internationalen ohjelman pykäläiä. Italiaan oli lähetetty vuonna 1920 Hristo Kabaktšijev selittämään heille, että tämä ohjelma on oikea, ja auttamaan Italian kommunistista puoluetta kriisin poistamisessa. Sen vuoksi nyt kaikki tahtoivat kuulla mitä sanoo serratilainen edustaja, joka oli juuri ennen Leninin saapumista aloittanut puheensa.

Lazzari oli jo iäkäs, vanhan puhujakoulutuksen miehiä ja puhui temperamenttisesti elehtien ylenmäärin ja kääntyillen kaikkiin suuntiin. Puheen päätyttyä kaikki valmistuivat kuuntelemaan käännöstä. Nykyään painetaan kuulokkeet korville ja tökätään pistotulppa siihen rasiaan, jonka yläpuolella on kirjoitus kuuntelijan äidinkielellä tai jollain muulla kielellä, jolla tulkinta halutaan kuulla. Silloin käännös tehtiin siten, että tulkit menivät puheen päätyttyä salin neljään nurkkaan ja tulkkasivat puheet venäjäksi, ranskaksi, saksaksi ja englanniksi. Jokainen meni siihen nurkkaan, missä puhuttiin hänen ymmärtämäänsä kieltä.

Menimme luonnollisesti siihen nurkkaan, missä tulkattiin venäjäksi. Tulkkina taisi olla Lunatšarski... Kuunnelleksani tarkkaavaisesti en huomannut, kun joku seisahtui viereeni, painautuen aivan kiinni vasempaan käsivarteeni. Käännyin katsomaan — Lenin! Tuntui kuin käsivarttani olisi kumentanut. Mikä onni! Katselin tarkasti hänen kasvojaan, jotka olivat hyvin lähellä omiani, tunsin hänen hengityksensä, näin hänen kasvoissaan tuskin havaittavat pikku kuoppaset, katselin tarkasti hiusten ja kasvojen väriä, koetin painaa mieleeni kaiken mahdollisimman tarkoin...

Lenin kuunteli kirjoittaen aika ajoittain jotain muistikirjaansa. Hänen kasvonsa olivat rauhalliset, vilpittömät ja hyvätahtoiset. Katselin yhä häntä ja ajattelin: mikä inhimillisuus hänestä

huokuu! Hän on nero — yhtä suuri kuin hän on mieleltään vaatimaton ja ylevä. Hänen koruttomuutensa ja sydämellisyytensä on niin lumoavan puoleensavetävää, että katsetta on mahdotonta irroittaa hänestä.

Kun tulkki lopetti ja edustajat lähtivät paikoilleen, Lenin kääntyi odottamatta puoleeni:

— Mitä te, toveri, minua niin tarkastelette?

— Pyydän anteeksi, toveri Lenin,— vastasin hiukan hämmentyneenä tuosta odottamattomasta kysymyksestä,— olen taiteilija. Piirrän kaiketi joskus teidän kuvanne.

— Vai niin, oletteko taiteilija? Entä mistä olette kotoisin?

— Bulgariasta.

— Onko siellä meikäläisiä taiteilijoita paljonkin?

— Onhan siellä.

Tässä hämmentyneessä mielentilassa liioittelin tietysti hiukan. Silloin Bulgariassa meikäläiset taiteilijat — kommunistit olisi voinut laskea sormin. Olihan heitä kuitenkin olemassa.

Luoksemme kerääntyi muutamia henkilöitä — lehtimiehiä, taiteilijoita. He samoin kuin minäkin katselivat mielenkiinnolla ja uteliaan tarkkaavaisesti Leninin kasvoja.

— Toveri Lenin, suokaa meille muutama minuutti,— pyysi joku.

Lenin katsahti meihin, tarttui sormin liiviinsä ja nyökäytti päätään.

— No hyvä... Mennään.

Seurasimme häntä. Eräässä pienessä huoneessa oli vain muutama edustaja. Lenin istui tuolille ja otettuaan muistikirjan taskustaan vaihtoi pari sanaa erään ranskalaisen lehtimiehen kanssa. En tarkkaan muista piirsimmekö hänen kuvaansa kolmen tai neljän minuutin ajan, kun joku sanoi, että häntä kutsutaan puhelimeen. Hän lähti pois eikä enää palannut. Sitä paitsi väli-aika päättyi ja alkoi istunto.

Gennari puhui ensimmäisenä. Hänen lopetettuaan Lenin nousi puhujakorokkeelle. Hän vastaili Lazzarille, tai oikeammin ei vastannut vaan kyseli. Kysymyksiä sateli toinen toisensa jälkeen kuin kuulia konekivääristä. Lazzari näkyi yhä useammin ottavan nenäliinan ja pyyhkivän hikistä niskaansa. Nyt Lenin oli aivan toinen. Hänen kasvoistaan kuvastui jännitys, intomieli ja määrätietoisuus.

Toisella kertaa näimme mielenkiintoisen tapauksen. Lenin tuli sisään ja lähti suoraan puhemiesistön pöytää kohti. Mutta puhujan sanat näyttivät hänestä niin mielenkiintoisilta, ettei hän malttanut kiertää pylvään taitse puhemiesistöön, vaan istahti puhemiesistökorokkeen alimmalle askelmalle ja alkoi kirjoittaa nopeasti muistikirjaansa. Monet valokuvaajat kuvasivat ja taiteilijat hahmottelivat paperille tämän mielenkiintoisen hetken. Eräs

toimeliimpia taiteilijoita, joka piirsi silloin monta kuvaa, oli Brodski.

Toinenkin tapaus on painunut syvälle muistiini.

Joka lauantai vapaana olevat kansalaiset menivät maksutta tekemään työtä (kuten meillä talkoopäivinä), he auttoivat nuorta proletaarista valtiota selviämään vaikeuksista.

Kongressiedustajat halusivat myös ottaa osaa näihin talkoihin. Eräänä lauantaina järjestyimme riveihin ja marssimme laulaen meille määrättyyn paikkaan. Se oli Aleksanterin¹ asema, jossa piti purkaa vaunuista parruja ja lajitella ne.

Tulimme asemalle. Siellä oli pitkät rivit parruilla ja muilla materiaaleilla kuormattuja vaunuja,— kokonaisia tavarajunia, joille ei ollut lastinpurkajia. Jakauduimme kaksittain joka vaunuun, meidän oli purettava parrut vaunuista ja pinottava.

Jouduin toveri Georgi Dimitrovin pariksi erästä tällaista vaunua purkamaan. Työ alkoi. Nostelimme parruja ja laitoimme niitä varovasti syrjään. Alussa kaikki sujui hyvin: yhdessä tartuimme parruun ja yhtäkaa asetimme sen määrättyyn paikkaan. Mutta kesken työn, kun melkein puoli vaunulastia oli jo purettu, sattui pieni ikävyys. Eräs parru oli kovin paksu ja raskas. Toveri Dimitrov, joka silloin oli parhaissa voimissaan, terveempi ja voimakkaampi minua, kannatti parrun, mutta minulta se putosi. Parrun pää sattui jalkaterääni, ja minä onnahdin kivusta. Isku ei ollut kovin voimakas, mutta neuvostoverit lähettivät minut heti Kremlin sairaalaan, jossa jalkaani tehtiin kääre ja minut pantiin vuoteeseen.

Muutaman tunnin kuluttua sairaanhoitajatar tuli luokseni ja virkkoi hymyillen:

— Tiedättekö kuka teitä kyseli? Vladimir Iljitš kyseli vastikään. Hän sai tietää, että eräs ulkomaalainen edustaja on Aleksanterin asemalla parrulastia purkaessa loukkaantunut, ja kyseli hänen vointiaan.

Saatanko sen unohtaa? On hyvin vaikea käsittää, miten Leninillä oli aikaa huolehtia sellaisista pikkuseikoista.

Nuo ihmiskunnan historian valoisimman henkilön elämään liittyvät tapaukset ovat painuneet syvälle muistiini.

¹ Nyt Bielovenäjän asema.— *Toim.*

TSUI TSU-BO

LENIN

Punainen valo loistaa kaikkialle Andreaksensalista, valaisee koko maailmaa; eri maiden työtätekevien edustajain puheet, heidän äänensä järkyttävät maapalloa — Kommunistinen Internationale on kokoontunut III kongressiinsa. Tänään Kremlinä on tullut todella ihmiskunnan erilaisten kulttuurien erinomaisen yhtymisen symboli.

Lenin esiintyi kongressissa monta kertaa. Hän puhui vapaasti saksaa ja ranskaa, harkiten ja punniten rauhallisesti jokaisen sanan. Eikä Leninin esiintymisessä ollut mitään yliopiston professorille ominaista. Hänen käyttäytymisensä yksinkertaisuus ilmensi suoraluontoisen ja järkkymättömän poliittisen toimihenkilön. Kerran satuin tapaamaan Leninin käytävällä, ja keskustelimme muutaman minuutin. Hän osoitti minulle eräitä Idän kysymystä valaisevia asiakirjoja ja sitten pyydettyään anteeksi poistui kiireisiin valtionhoidon tehtäviinsä.

Joka kerta, kun Lenin puhui Andreaksensalissa, oli mahdotonta päästä puhujalavan luo — kaikkialla sekä tuoleilla että pöydillä istui ihmisiä eikä omenakaan olisi sopinut putoamaan. Kun valot syttyivät salissa, Leninin suuri varjo muodosti ihmeellisen kuvan langetessaan tunnuslauseille ja plakaateille „Kommunistinen Internationale”, „Kaikkien maiden proletaarit, liitykää yhteen!”, „Venäjän Sosialistinen Federatiivinen Neuvostotasavalta”. Punaiselle taustalle muodostunut siluetti synnytti erikoisia tunteita ja oli erinomaisen symbolinen... Leninin puheen viimeiset sanat hukkuivat suosionosoitusten myrskyyn...

Heinäkuun 6 päivänä 1921.

* * *

„Elektrosila” tehdas № 3, entiset „Dynamon” verstaat.

Lokakuun vallankumouksen vuosijuhla. Juhlakokoukseen tehtaalle oli kokoontunut paljon väkeä... Tehtaan työmiehet, rehelli-

set uurastajat, olivat elämässään kokeneet kovia ja nähneet paljon: he olivat nähneet julmat kasakat hajoittamassa työläisten kokouksia, olleet mukana myrskyisissä lakoissa, käyneet läpi sitkeitä verisiä taisteluja vihollisia vastaan. Mutta tänään Lokakuun vallankumouksen vuosipäivänä heitä juhlietaan ja tervehditään joukolla! Toimitsijat ja työläiset ja heidän perheensä tulivat tehtaalle ryhmä ryhmän jälkeen...

...Kaikki nousevat seisomaan kunnioittaakseen vallankumoustaistelussa kaatuneiden muistoa. Suruhymnin sävelten vaiettua puhujalavalle nousee toinen toisensa jälkeen puhujia, jotka tervehdivät lämpimästi läsnäolevia.

Kaikilla läsnäolevilla on erinomaisen juhmallinen mieliala. Sitten he näkevät aivan odottamatta, että Lenin nousee puhujakorokkeelle. Kaikki salissa olevat liikahtavat joukkona eteenpäin. Muutaman minuutin ajan tuntuu kuin ihmettelylle ei tulisi loppua. Hiljaisuus ei kuitenkaan kestä kauan: äkkiä sen rikkovat „hurraa”-huudot, suosionosoitukset, joista vapisee taivas ja maa...

Työläisten katseet suuntautuvat yhteen kohtaan — Leniniin. Jännittäen kuuloaan he seuraavat tarkasti Leninin puhetta painaakseen mieleensä jokikisen sanan. Hyvin yksinkertaisilla ja selvillä esimerkeillä Lenin osoittaa vakuuttavasti, että Neuvostovalta on työtätekevien oma valta, ja työtätekevät tajuavat itse tämän totuuden päivä päivältä yhä selvemmin ja joka päivä se käy heille yhä ymmärrettävämmäksi.

„Aseistettu mies, joka herätti menneisyydessä työtätekevien joukkojen tietoisuudessa kauhua, ei nyt Punaisen Armeijan edustajana ole kauhea, vaan on heidän puolustajansa”¹.

Leninin viimeiset sanat hukkuivat myrskyisiin suosionosoituksiin. Tuntui etteivät tehtaan seinät kestä sellaista suosionosoituksen jyrinää, „hurraa”-huutoja ja „Internationalen” juhlasäveliä — siellä heräsi eloon ja kasvoi suuri ja mahtava energia...

Kokous päättyi. Suurin osa läsnäolleista lähtee ruokalaan juhlaillalliselle...

Punaisen Lokakuun vuosipäivälle omistettu juhlatilaisuus oli tehtaalla todella juhmallinen...

Marraskuun 8 päivänä 1921.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 96.— Toim.

FRITZ HECKERT

LENINIÄ TAPAAMASSA ¹

Syksyllä 1920 Saksan riippumaton sosialidemokraattinen puolue jakaantui kahtia. Vasen siipi, jota kannattivat laajat työväenjoukot, siirtyi Kommunistiseen puolueeseen, jonka tuloksena meistä tuli joukkopuolue. Se velvoitti meitä vastaavalla tavalla esiintymään. Sen lisäksi monet riippumattomat vasemmistolaiset olivat vieläkin sitä mieltä, että todellista vallankumousta varten ei ole lainkaan välttämätöntä proletariaatin ratkaisevien kerrosten enemmistön kannatuksen valtaaminen, vaan siihen riittää uhrauksiin valmis vähemmistö. Eikä ole ihme, että yhdistyneessäkin Kommunistisessa puolueessa oli laajalle levinnyt sellainen katsantokanta, että on koittanut aika kostaa porvaristolle ja sosialidemokraateille kaikista menneistä iskuista.

Tuon mielialan ottivat huomioon porvarilliset vastustajamme ja provosoivat meidät suoranaiseen yhteenottoon Keski-Saksassa, Leinissa ja Manssfeldissa. Kuten on tunnettua kärsimme ankaran tappion, mikä johti heti siihen, että huomattava määrä puolueestamme hiljattain liittyneitä erosi pois.

Eronneiden johdossa oli Paul Levi, joka oli jo italialaisen kahtiajaon jälkeen kääntynyt pois SKP:sta. Omassa äänenkannattajassaan „Unser Weg” Levi hyökkäili raivokkaasti yhdistynyttä kommunistista puoluetta vastaan ja kirjoitti, että me olimme seikkailupolitiikallamme Leinissa ja Manssfeldissa johtaneet puolueen suoranaiseen tuhoon. Ja samassa yhteydessä, pyrkinessään saattamaan puolueemme huonoon valoon, hän sommiteli pilkallisen säkeistön: „Fähnlein auf Fähnlein ging in den Tod, wie es die Zentrale gebot” ². Mutta me puolestamme emme

¹ Muistelmista „Leniniä, Luxemburgia ja Liebknechtia tapaamassa”, julkaistu aikakauslehdessä „Kommunistisches Internationales”, 1935, № 3.— *Toim.*

² „Joukko joukon perässä marssi kuolemaan, niin vaati Keskuskomitea”.— *Toim.*

kiinnittäneet riittävästi huomiota tuon tappion ja sen seurauksien merkitykseen.

Alussa päinvastoin luulimme, että Keski-Saksassa sattuneella tappiolla oli toisarvoinen merkitys ja että se loppujen lopuksi oli johtava vieläpä puolueemme lujittumiseen. Tätä katsantokantaa me perustelimme „Hyökkäysteoria” nimisessä kokoelmassa: koska puolueemme on nyt Saksan proletariaatin todellinen joukkopuolue, niin meidän on muka itsemme „löydettävä vihollinen kaikkialta ja lyötävä sitä”.

Kun jouduin jälleen illegaaliseen asemaan ja poliisi etsiskeli minua joka paikassa, puolue lähetti minut Moskovaan. Matkalla tapasin unkarilaisen toverin Rakosin. Hän lupasi perille tultua tutustuttaa minut heti Leniniin ja kannattaa mielipiteitäni. Olin itse mielestäni hyvin aseistettu. Luotin puolueeseemme ja siihen, että sen taktiikka oli pääpiirteissään oikea, ja lisäksi varastosani oli „hyökkäysteoria”, ja siksi olin varma, että teen Leniniin hyvän vaikutelman.

* * *

Vaikka pyrin joka päivä tapaamaan Leniniä, minun oli odotettava kahdeksan päivää ennenkuin hän otti minut vastaan. Sitten lopultakin sain kutsun ja lähdin Kremliin entisellä hyvällä mielialalla.

Nousin toiseen kerrokseen Leninin luo ja jouduinkin äkkiä hänen eteensä. Hän istui työhuoneessaan korituolissa. Hän puhui minulle saksaa ja pyysi istumaan. Sitten hiukan ivallisella äänensävyllä sanoi:

— Kas niin, toveri Heckert, kertokaahan sankariteoistanne Keski-Saksassa.

Minua ei tarvinnut kauan pyydellä, kerroin hänelle kaiken mitä mielessäni oli. Silloin Lenin sanoi:

— Mutta puhutaan, että teidät lyötiin.

Olin toista mieltä yrittäen todistaa, ettei asia ole lainkaan niin, ja että Keski-Saksan tapahtumien jälkeen puolueemme edelleenkin kasvaa ja lujittuu.

— Vai niin,— sanoi Lenin,— mielenkiintoista miten te sen voitte todistaa.

Rakosi yritti minua puolustaa, mutta Lenin väitti jyrkästi vastaan. Sitten hän sanoi minulle:

— Te jouduitte provokaatioon, teitä löylytettiin hyvin ja puolueenne joutuu siitä maksamaan kalliin hinnan.

Poistuimme Leninin työhuoneesta aivan lyötyinä. Siinä hetkessä minulle selveni, että jos saksalainen edustajistomme „hyökkäysteorioineen” tekeekin jonkinlaisen vaikutelman, niin vain huonon...

Pian toisetkin edustajat saapuivat Saksasta Kominternin III kongressiin. Taas kaikki yhdessä menimme Leninin luo. Hän otti meidät vastaan samassa paikassa. Esitimme vielä kerran hänelle kaikki perustelumme, vaikka meiltä jo puuttui entinen varmuus. Eräät „hyökkäysteorian” laatijatkin alkoivat esittää jo vastaväitteitä joitakin sanontoja vastaan. Ja Lenin taaskin löylytti meidät perinjuurin, puhuen sillä kertaa vieläkin jyrkemmin.

Kun Lenin kysyi:

— Mitä te luulette työläisten ajattelevan, kun te viette heidät taisteluun ja he saavat sellaisia kolauksia kuin Manssfeldissa?

Wilhelm Kenen vastasi:

— Työläiset ottavat oppia saamistaan kolauksista.

— Oppivat vielä nytkin, kun ovat joutuneet työttömiksi? — kysyi Lenin, ja Kenen vastasi:

— Silloin vatsa sähköistää heidän aivonsa vallankumouksellisella energialla.

Lenin tarttui tähän sanontaan tehdäkseen pilkanalaiseksi koko kantamme näissä kysymyksissä. Joka kerta kun hän todisteli päätelmiemme perättömyyttä, virheellisyyttä ja vaarallisuutta jossain kysymyksessä, niin hän lisäsi aina:

— Aivan niin, kaikki tuo johtuu teillä siitä, että vatsa sähköistää aivoja...

Myöhemmin, eräessä istunnossa Kremlin Pienessä salissa Lenin jälleen selitti Saksan edustajistolle, jonka joukossa oli Keski-Saksan esiintymisiin kielteisestikin suhtautuneita tovereita, hankkeidemme koko järjettömyyden. Hän osoitti, että joukkoomme oli soluttautunut sellaisiakin aineksia kuin poliisikäyri Ferry, joka oli yrittänyt räjäyttää Voiton obeliskin, ja toisia, jotka heittelevät pommeja käymälöihin. Lenin sanoi:

— Olihan päivänselvä, että kysymyksessä oli provokaatio. Sen sijaan että olisitte puolustustarkoituksessa mobilisoineet työläisjoukot porvariston hyökkäilyjä vastaan ja täten osoittaneet joukoille asenteenne oikeaksi, te keksitte järjettömän „hyökkäysteorian”, joka antaa kaikille poliiseille, kaikille taantumuksen viranomaisille mahdollisuuden osoittaa teidät mellakoiden alkuunpanijoiksi, joilta on suojattava kansaa!

Tällaisen pyykin jälkeen me lakkasimme heti „hyökkäysteorian” propagandan.

Mutta Lenin ei nuhdellut meitä yksistään Keski-Saksan tapahtumien johdosta, vaan myös kaikesta siitä saamattomuudesta, jäykkyydestä, dogmaattisesta suoraviivaisuudesta, joka oli ominaista meidän politiikallamme. Hän tuomitsi meidän käyttäytymisemme Heidelbergin edustajakokouksessa, sillä se vieroitti paljon rehellisiä työläisiä Kominternista. Hän tuomitsi meidän toimettomuutemme, kieltäytymisemme tekemästä työtä reformistisissa ammattiliitoissa.

Samalla saivat tietysti kunnan löylytyksen myös „Kommunistisen työväenpuolueen” edustajat, puolueen, joka oli Kominternissa myötämielisten oikeuksilla.

Kongressin valmisteluistunnoissa, joita pidettiin Teatteritorin varrella sijaitsevassa „Kontinental” hotellin salissa, Lenin jälleen paljasti kaikki heikkoutemme ja virheemme. Se suututti meitä kovin, koska siellä oli läsnä toistenkin kommunististen puolueiden edustajia. „Jos kerran meitä pitää löylyttää, niin miksi se on tehtävä monilukuisten ulkomaalaisten tovereiden läsnäollessa?” — niin me ajattelimme.

Paul Frelich sanoi:

— En luullut, että Lenin on noin pikkumainen mies.

Frelich oli ilmeisesti pettynyt ja tyytymätön tällaiseen bolševistisen itsekritiikin menetelmään. Ja se vakaumus lujittui hänessä, kun Lenin kongressin täysistunnossa jälleen moitti meitä. Tämän tyytymättömyyden voi selvästi huomata Frelichin katseessa siinä elokuvassa, joka otettiin Kominternin III kongressissa Leninin pitäessä puheita Saksan puolueen politiikasta.

Nuhteita saivat Leniniltä kongressissa saksalaisten lisäksi myös toisten puolueiden edustajat, varsinkin eräät italialaiset, vieläpä ranskalaisetkin.

Kaikki tuo sai meidät tekemään uusia poliittisia typeryyksiä Leniniä vastaan, aloimme nimenomaan kerätä allekirjoituksia eräiden määritelmien alle, jotka sitten halusimme asettaa vastapainoksi Leninin määritelmille ja siten toivoimme puolustavamme eräitä ”hyökkäysteoriaamme” aineksia. Minäkin onnistuin saamaan muutamia „tyytymättömien” ääniä. Ja tästä kaikki yhdessä ja jokainen ryhmä erikseen sai vielä kerran hyvän löylyn. Ja seurauksena oli, että meidän piti antaa Leninille periksi.

Silloin sattui tapaus, joka kuvaa erikoisen ilmeikkäästi Leniniä ihmisenä. Klara Zetkin hyökkäili raivokkaasti meitä vastaan ja asettui melkein päkokonaan Leninin asenteille. Me puolestamme hyökkäilimme jyrkästi Klaraa vastaan, varsinkin minä puheessani. Juuri seuraavana päivänä hyökkäilyjen jälkeen oli Klaran syntymäpäivä. Vanhaa vallankumoustaistelijaamme, joka kulki taistelumme etujoukossa, piti tietenkin tervehtiä kongressissa. Hankittiin valtava ruusukimppu. Samassa heräsi kysymys, kuka lausuisi tervehdys sanat. Valinta kohdistui minuun. Halusin tietenkin päästä jotenkin tuosta tehtävästä ja esitin kymmenittäin kaikenlaisia verukkeita. Silloin Lenin otti minua kädestä ja sanoi:

— Toveri Heckert, te harjoititte Saksassa väärää politiikkaa ja siitä voi olla vihainen. Klara sanoi, että politiikkanne oli huonoa. Ehkä kaikki hänen sanansa eivät olleet kohdallaan, mutta tekin esiinnyitte eilen Klaraa vastaan jyrkästi ja epäoikeudenmukaisesti. Sovittakaa sitä nyt tänään ruusukimpulla.

Tein kaiken voitavani. Klara myöskin lausui kiitoksensa ottaessaan minulta kukat vastaan, mutta samalla katsoi aivan kuin olisi tahtonut nielaista minut. Kun tulin pois puhujakorokkeelta, Lenin sanoi leikkillään:

— No, kaikkihan meni hyvin...

* * *

„Kontinental” hotelliin oli järjestetty niinsanottujen „vallankumouksellisten” taiteilijain pienoinen taidenäyttely. Kirjavasti tuhritulla taustalla oli kaikenlaista vanhaa rojua, astiain sirpaleita, savupiipun kappale ym.,— ja kaiken sen töherryksen tuli esittää uutta taidetta. Olin kerrassaan kiihtynyt. Kiistelinkin erään toverin kanssa, joka yritti todistaa, että siinäkin „taiteessa” oli jotain järkeä. Lenin seisoikin takanani ja päättään nyökäytellen sanoi minulle:

— Kuten näette, toveri Heckert, sattuu sitä meilläkin selaista!

* * *

Vuonna 1921 (kaiketi muutamaa viikkoa ennen Kominternin III kongressin alkua) eräät toverit ottivat minut mukaansa Liittojen Talon pylvässaliin kuuntelemaan Leninin selostusta.

Sali oli täpötäynnä. Kaikki odottivat kärsimättömästi selostajaa. Lenin puhui uuden talouspolitiikan välttämättömyydestä ja siihen liittyvistä seurauksista. Me, Lännen kommunistit, emme tässäkin kysymyksessä olleet heti päässeet selville vesille. Salissa oli tovereita, jotka pitivät uutta talouspolitiikkaa vallankumoukselle vieraana asiana. Lenin sanoi puheessaan, että kommunistien on opittava käymään kauppaa, että sotakommunismien menetelmin ei voida enää kulkea eteenpäin. Hän sanoi myös, että vaikka bolševikit eivät osanneetkaan vielä käydä kauppaa, niin he ehdottomasti oppisivat sen.

Se loukkasi kovasti eräitä yleisön joukosta. He eivät olisi nähkääs lainkaan halunneet, että heidät olisi „alennettu” „kaupitsijain” asemaan. Eräs venäläinen toveri, johon olin tutustunut hänen hoitaessaan venäläisten sotavankien vapauttamista Saksassa, oli uuden talouspolitiikan kiihkeä vastustaja. Hän oli vartavasten saapunut tähän kokoukseen Sverdlovskista, jossa hän työskenteli asetehtaan johtajana. Hän ei voinut millään suostua Leninin vaatimukseen oppia käymään kauppaa ja pyysi heti puheenvuoron hyökätäksään aito partisaanin tapaan Leninin „oportunismia” vastaan. Vielä eräs toinenkin samanlainen „sankari” esiintyi Leniniä vastaan. Mutta he saivat Leniniltä säälimättömän ja ankaran opetuksen.

Muutaman päivän kuluttua tämän kokouksen jälkeen minulla oli jälleen tilaisuus keskustella henkilökohtaisesti Leninin kanssa Saksan puoluetta koskevista kysymyksistä.

Kommunistisen Internationalen III kongressin jälkeen ja varsinakin Jenassa pidetyn edustajakokouksemme jälkeen Frisland, joka oli silloin puolueemme pääsihteeri ja alussa taisteli vasemmistolaisena Leviä vastaan, kokosi ympärilleen ryhmän oikeistoaineksia, jotka pyrkivät revisoimaan puolueemme ja Maailmankongressin päätöksiä Levin asenteen mukaan. Saadaksen Keskuskomiteassa enemmistön tämän „valtakappauksen” hyväksi he lähettivät minut ja Wilhelm Pieckin Moskovaan. Marraskuun alussa saimme tietää Frislandin aikeista ja koeitimme Pieckin kanssa päästä Leninin puheille pyytääksemme häneltä neuvoa tässä asiassa.

Marraskuun 10 päivänä kävimme Leninin luona Kremlin työhuoneessa ja selostimme yksityiskohtaisesti tuosta opportu- nismien hyökkäysaikeesta puolueettamme vastaan. Lenin kuunteli meitä hyvin tarkkaavaisesti ja sanoi, että meidän on viivyttel- mättä palattava Saksaan ja saatava kiskaistua puolue pois Fris- landin ja hänen kumppaniensa käsistä. Hän kertoi meille saman- laisista vaikeista tilanteista NKP(b):ssa ja miten hän oli niistä selviytynyt. Lopuksi hän sanoi, että meidän puolueemme on voi- tettava vieläkin suurempia vaikeuksia.

Leninin ystävällisillä neuvoilla aseistuneina matkustimme jo samana iltana Berliiniin. Frislandilaisten salaliittolijain suureksi hämmästykseksi saavuimme Keskuskomitean istuntoon ja tulok- sena oli se, että puolueesta ei heitetty ulos Kominternille uskollis- ia aineksia, vaan Frisland ja hänen porukkinsa.

* * *

Viimeisen kerran näin Leniniä hänen ensimmäisen sairastu- misensa jälkeen Kominternin IV kongressissa. Silloin tuli esille se suuri rakkaus, jota hän nautti ei vain bolševikkien taholta, vaan Kominternin perustajana myös kaikkien ulkomaalaisten toverien taholta.

Usein iltaisin, kun Lenin ei voinut enää tulla kongressiin, me menimme istuntojen päätyttyä hänen asunnolleen ja lauloimme „Bandera rossa”¹. Noihin iltaserenaadeihin ottivat aina osaa italialaiset, ja heidän soinnukkaat äänensä voittivat kaikkien toisten äänet. Ja kun näimme ikkunassa Leninin varjon, olimme kovin onnellisia ymmärtämättä sitä, että tuolla hälinällä häirit- simme vaikeasti sairaan ihmisen lepoa...

¹ Italialainen vallankumoushymni „Punalippu”.— *Toim.*

Toivoin kuten kaikki muutkin toverimme, että Lenin paranee pian ja astuu jälleen maailman kommunistisen puolueen johtoon. Olin jo pitkän aikaa lujasti uskonut, että Lenin oli kaikkein huomattavin, vertaansa vailla oleva vallankumouksen johtaja. Mutta vasta lokakuussa vuonna 1923 Saksan puolueen kärsimän tappion jälkeen käsitin lopullisesti, että Lenin oli oikeassa aivan kaikissa kysymyksissä eikä Luxemburg, ja että oli päästävä lopullisesti eroon kaikista Luxemburgin virheellisistä asenteista, jotta puolueemme todella pystyisi täyttämään suuren vallankumouksellisen tehtävänsä.

Tieto Leninin kuolemasta oli minulle kuin salaman isku. Enkä pitkään aikaan voinut mitenkään tottua siihen ajatukseen, että Lenin olisi todella poistunut luotamme. Olivathan vihollisemme monta kertaa ennenkin kirjoittaneet: „Lenin on kuollut”. Ehkei se tälläkään kertaa ole totta? Mutta valitettavasti surusanoma jäi kumoamatta!

Kun ensi kerran Leninin kuoleman jälkeen seurasin hänen mausoleuminsa korokkeelta toukokuun ensimmäisen päivän juhla-kulkuetta Punaisella torilla, niin tunsin koko olemuksellani, että Lenin ei ollut kuollut, hän elää ja on elävä taistelussamme kommunismin puolesta koko maapallolla. Hän elää Neuvostojen maan valtavassa sosialistisessa rakennustyössä ja kaikkien maiden kommunistien vallankumouksellisessa taistelussa.

PAUL VAILAND-COUTURIER

LENIN

Lhyitä olivat Leninin kanssa viettämäni unohtumattomat hetket. Siitä asti kun hän on poissa joukostamme etsin usein uutterasti muistikuviani palauttaakseni mieleen kallisarvoisten hetkien pienimmätkin yksityisseikat. Kun avaan hänen kirjansa, syvennyn hänen oppiinsa, aatteisiinsa, sanoihin, tunnen heti tapaavani jälleen elävän Iljitšin, hänen silmänsä, hymynsä, eleensä...

Se tapahtui vuonna 1921. Vuoden kuluttua siitä, kun Ranskan puolue liittyi Kominterniin. Tulimme Euroopan raunioiden yli Neuvostomaan luovan proletariaatin luo.

Jamburgissa, Kronstadtissa, Pietarissa ammotti vielä tuhansia avoimia haavoja. Jo silloin olimme liikutettuja sydämemme sisimpään asti kohdatessamme noita ihmislegioonaa, uuden elämän alkuunpanijoita, hävittäjiä ja uudestaanluojien, sodan ja rakentamisen sotureita.

Kun astuimme neuvostomaalle tunsimme heti olevamme ruumiillisesti vapaita länsieurooppalaisesta kapitalismista. Tunsimme itsemme uudelleensyntyneiksi, mutta aatteellisesti heikoiksi ja avuttomiksi. Venäjän puolue. Se on todellinen puolue! Mutta me ranskalaiset puuhailemme yhä luopioiden kanssa. Noiden pikkuporvarien painostamalla puolueellamme ei vielä viime aikoihin asti ollut aikaa tarttua joukkojen kasvattamiseen, puolue oli vajonnut poroporvarilliseen liejuun.

En salaa sitä, että monet meistä ja minäkin henkilökohtaisesti, jotka olimme intoutuneet liiaksi vihassamme oikeistolaisia kohtaan, teimme ja puhuimme tyhmyyksiä.

Muistan miten Ranskan jaoston neuvottelun aikana menin Leninin luo.

— Oletteko vasemmistolainen! No-no, sitten ei ole mitään hätää.

Hän näki heti lävitseni ja osoitti lempeällä kädellään minulle oikean paikan. En ole koskaan tavannut sellaista miestä. Sittemmin keskustelimme hänen kanssaan satunnaisten tapaamisten aikana monista asioista: talonpojista, Ranskan vallankumouksesta, Pariisin Kommuunista.

Vladimir Iljitš oli ja jäi jatkuvan toiminnan olennoitumaksi, ja samalla hän oli kiireestä kantapäähän marxilainen. Kosketukseni häneen teki samanlaisen vaikutuksen tietoisuuteeni kuin vihurin tuulahdus ummehtuneeseen huoneeseen. Se virkisti ennakkoluulojen ja muodollisten doktriinien rasittamat aivot.

Leninin kuvaa en ole tähän asti onnistunut piirtämään; hänen kasvopiirteissään kuvastui niin täyteläisesti hänen sisäinen olemuksensa, että sitä on melkein mahdotonta piirtää kynällä. Hänellä oli leveät kasvot, kulmikkaat poskipäät, parta harvahko, nenä iso, veitikkamainen hymy huulilla ja silmissä, kädet taskussa. Verraton hyväntahtoisuus, suoraluontoisuus, rauhallisuus, rautainen logiikka, ensyklopedistin kulttuuri ja tiedot.

Tuolla järjen ja tahdon jättiläisellä ei voinut olla sijaa henkille draamoille. Luja varmuus asiansa oikeuteen, ei ainoatakaan horjuntaa eikä poikkeamisia asetetusta päämäärästä.

Lenin intelligenttinä osasi ajatella samalla tavalla kuin työläinen. Lenin puhujana ei tarvinnut tyhjiä fraaseja, sanahelinää. Mies, joka järkytti koko maailman ja jonka tajunta herkeämättä sulatti kaikkea sitä, mitä tämä maailma eli ja koki, tuo mies säilytti tietoisensa elämänsä loppuun saakka itsessään erinomaisen kyvyn tajuta ja ajatella samalla tavoin kuin kiinalainen kuli tai neekerityömies. Hän ymmärsi sorrettua annamilaista ja hindua yhtä hyvin, ne olivat hänelle yhtä avoin kirja kuin leningradilainen metallityöläinen, kuin pariisilainen tekstiilityöläinen tai kaivostyömies Uudesta Wirginiasta. Lenin oli loppuun muovattu uuden ihmisen tyyppi; hän on meille tulevaisuuden esikuva.

Sellaisen kuvan sain Vladimir Iljitšistä aivan tapaamistemme ensi päivästä alkaen.

SEN KATAJAMA

TOVERI LENININ SEURASSA

Toveri Leniniä tapasin kolme kertaa, joten muistelmani toveri Leninistä ovat nähtävästi kovin niukkoja ja rajoitettuja. Nuo kolme tilaisuutta olivat seuraavat: ensimmäinen Neuvostojen Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, joka pidettiin Suuressa teatterissa joulukuun 23 päivän iltana vuonna 1921; toveri Lenin teki selostuksensa edustajakokoukselle; toinen tammiukuussa vuonna 1922 hänen työhuoneessaan Kremlissä ja viimeisen kerran marraskuun 13 päivänä vuonna 1922 Kremlin Andreaksensalissa Kommunistisen Internationalen IV kongressissa.

Nyt kerron vaikutelmistani, joita sain toveri Leninistä näiden tapaamisten aikana.

I

Ennen kuin kerron toveri Leninistä saamistani vaikutelmista on sanottava, miten olin valmistautunut toveri Leniniä tapamaan. Olin kuullut siitä, miten voimakkaasti hän oli osannut vaikuttaa kuulijakuntaansa Brest-Litovskin aikana ja muissa tapauksissa, jolloin hän puheellaan voitti vastustajansa. Mutta parhaiten tutustuin toveri Leniniin lukemalla hänen kirjansa „Valtio ja vallankumous”. Siitä kirjasta sain Lokakuun vallankumouksen tosiohjelman — „kapitalismista kommunismiin siirtymisen” ohjelman.

Tuo aika oli tavattoman vakavaa ja vaikeaa taloudellisen saarron, kansalaissodan ja nälänhädän jälkeen. Neuvosto-Venäjä oli karkottanut maastaan kaikki ulkoiset viholliset ja vasta hiljattain hyväksynyt uuden talouspolitiikan, ja lähetti nyt Genovaan valtuuskuntansa, jolla oli toveri Leninin ohjeet mukanaan. Neuvostojen edustajakokouksessa toveri Lenin puhui ulko- ja sisäpolitiikasta luoden selvän kuvan tulevaisuuden näköaloista.

Maailman imperialistiset valtiot kamppailivat päästäkseen sodanjälkeisestä kriisistä ensin Washingtonin kongressin ja sitten Genovan kongressin avulla; viimeainittuun heidän oli jo pakko kutsua Neuvosto-Venäjäksi. Neuvosto-Venäjä oli silloin paljon paremmassa asemassa kuin koskaan ennen.

Tässä on sopivaa mainita siitä, miksi minä jouduin tähän edustajakokouksen istuntoon. Vuodesta 1916 lähtien olin ottanut osaa vasemmistoliikkeeseen Amerikassa ja julkaissut „Vallankumouksellinen Vuosisata” viikkolehteä ja „Luokkataistelu” kuukausilehteä, joiden tehtävänä oli Venäjän vallankumousliikkeen selittäminen Amerikan työläisille... Olin saapunut Meksikosta, missä silloin työskentelin, osallistuakseni Kauko-Idän työtätekevien edustajakokoukseen.

Ennen toveri Leninin tuloa lausuin muutaman tervehdysosan. Suuri teatteri oli täpötäysi. Huomasin, että kaikki läsnäolleet odottivat levottomasti ja jännittyneesti toveri Leninin esiintymistä.

Kun toveri Lenin tuli saliin, kaikki nousivat seisomaan ja taputtivat käsiään muutaman minuutin. Kun puheenjohtaja ilmoitti puhujan ja toveri Lenin nousi puhujakorokkeelle, kaikki läsnäolijat taas nousivat ja tervehtivät häntä kauankestävin suosionosoituksin.

Koska en osannut venäjää, havaintoni olivat sinä iltana rajoitettuja. Toveri Lenin käyttäytyi kuulijakunnan edessä vapaasti. Kaikki kuuntelivat häntä erikoisen tarkkaavaisesti, noudattaen täydellistä järjestystä ja syvää hiljaisuutta.

Toveri Lenin puhui noin kolme tuntia ilmaisematta yhtään väsymyksen merkkejä, melkein muuttamatta ääntään, kehitellen herkeämättä ajatustaan, esittäen todistelun toisensa jälkeen, ja tuntui siltä, että koko kuulijakunta pyrki hengitystään pidättäen kuulemaan jokaisen hänen lausumansa sanan. Toveri Lenin ei käyttänyt kaunopuheista korkealentoisuutta eikä elehtimistä, mutta hän oli tavattoman vaikutusvaltainen; kun hän alkoi puhua koitti haudanhiljaisuus, kaikkien silmät olivat kääntyneet häneen. Toveri Lenin loi silmäyksen koko kuulijakuntaan ja aivan kuin hypnotisoi sen. Seurasin runsaslukuista joukkoa enkä huomannut ainoatakaan henkilöä, joka olisi liikkunut tai yskinyt koko niiden pitkän kolmen tunnin aikana. Hän tempasi mukaansa koko kuulijakunnan. Kuulijakunnasta aika tuntui lyhyeltä. Toveri Lenin oli suurin puhuja, mitä olin elämässäni kuullut. Kun hän lopetti puheensa, kaikki nousivat, osoittivat taas suosiotaan ja lauloivat „Internationalen”; siten päättyi Neuvostojen IX Yleisvenäläisen edustajakokouksen tämä istunto.

Tämän istunnon jälkeen toveri Lenin otti minut vastaan ja puristi sydämellisesti kättäni lausuen nimeni niin oikein ja varmasti kuin olisi tuntenut minut jo hyvin kauan.

II

Toisen kerran kohtasin Leninin Kauko-Idän vallankumouksellisten järjestöjen I edustajakokouksen aikana tammikuussa vuonna 1922.

Edustajakokous kutsuttiin koolle järjestämään Kauko-Idän maiden vallankumoukselliset voimat ja näyttämään imperialistisille valtakunnille, jotka olivat solmineet Washingtonin konferenssissa yhdeksän valtakunnan sopimuksen, Kauko-Idän maiden vallankumouksellisen voiman. Lokakuun vallankumous herätti Kauko-Idän työtätekevät; he näyttivät pian voimansa Japanin imperialismille, joka yritti orjuuttaa kiinalaiset 21. pykälän loukkaavien vaatimusten nojalla; Japanin työläiset osoittivat kasvaneen voimansa niin sanotuissa „riisikapinoissa” (1918), ja Korea taistelussaan riippumattomuuden puolesta (1919).

Yllämainittu edustajakokous pidettiin Moskovassa tammikuussa 1922. Tähän kokoukseen osallistuivat Kiinan, Japanin, Indonesian ja Mongolian edustajat. Kaikkiaan oli noin 200 edustajaa. Edustajakokous pyysi, että Lenin olisi läsnä ja antaisi ohjeitaan. Toveri Lenin ei voinut huonon terveydentilansa vuoksi täyttää edustajakokouksen pyyntöä ja kutsui kokouksen valtuuskunnan luokseen.

Sinä iltana me, kokouksen valitsevat valtuusmiehet, lähdimme hänen luokseen Kremliin. Meidät vietiin hänen työhuoneeseensa. Se oli suuri huone, yksinkertaisesti mutta hyvin kalustettu. Kun menimme huoneeseen, näimme oikealla seinällä muutamman kuvan; eräs niistä oli venäläinen vallankumouksellinen toimihenkilö¹, josta toveri Lenin piti kovasti; vasemmallalla puolella seisojaksi kaksi kirjakaappia parhaimpina kirjoineen. Keskellä huonetta seisojaksi iso pöytä ja tilava mukava nojatuoli, jossa Lenin istui. Ison pöydän ympärillä oli paljon tuoleja asiakkaita varten.

Muutamman minuutin odotimme toveri Leninin tuloa. Kukaan edustajista paitsi minua ei ollut koskaan nähnyt toveri Leniniä. Tultuaan huoneeseen hän tervehti kaikkia kädestä, istui syvälle nojatuoliin ja alkoi keskustella vuoronperään eri maiden edustajain kanssa; kaikki tietenkin kuuntelivat heidän kysymyksensä sekä toveri Leninin hyödylliset ja mielenkiintoiset vastaukset.

Toveri Lenin käsitteli joka valtuuskunnan kanssa kyseisen maan erikoiskysymyksiä sekä koko Kauko-Idää koskevia kysymyksiä. Eniten hän korosti sitä, että on yhdistettävä kaikkien kokouksessa edustettujen maiden vallankumoukselliset voimat. Keskustelussa kosketeltiin tietenkin myös kysymystä yhteisrintamasta; toveri Lenin selitti Kauko-Idän maiden vallankumouksellisten

¹ Tekijä tarkoittaa nähtävästi Halturinin muotokuvaa.— *Toim.*

työläisten yhdistämisen välttämättömyyttä ja sanoi katsoen minuun:

— Te puolustelite yhteisrintamaa Kauko-Idän maissa.

Hän oli nähtävästi lukenut kirjoitukseni, jossa todistelin, että Korean ja Japanin työläisten on muodostettava yhteisrintama japanilaista imperialismia vastaan, joka sortaa ja riistää yhtälailla molempien maiden työläisiä.

Sinä iltana toveri Lenin oli oikein virkeällä mielellä ja näytti reippaalta. Hän puhui aivan vapaasti englantia ja oli erittäin huomaavainen jokaista hänen kanssaan puhellutta kohtaan, ja hän osasi myös erittäin hyvin kuunnella. Hän osasi antaa jokaiselle tyydyttäviä ja rohkaisevia neuvoja. Me kaikki tunsimme olomme vapaaksi ja olimme aivan kuin kotona. Hän oli todellinen keskustelumestari ja herätti kaikissa meissä kiinnostusta siihen mistä keskustelimme. Toveri Lenin antoi paljon päteviä ohjeita ja neuvoja kaikille valtuuskunnille tuossa lyhyessä, mutta erittäin tärkeässä kokousedustajain kanssa käydyssä keskustelussa.

Kun me valmistuimme hyvästelemään toveri Leniniä, hän otti askeleen tai pari askelta eteenpäin ja puristi jokaisen kättä. Olin viimeinen niistä, jotka hyvästelivät sydämellisesti häntä ja sen vuoksi onnistuin vaihtamaan pari sanaa toveri Leninin kanssa.

— Olen kuullut, että jätätte Moskovon ja matkustatte maalle levähtääksenne?

Toveri Lenin sanoi:

— Kyllä.

— Toivoisin, että te levähtäisitte rauhallisesti ja palaisitte parhaassa voinnissa! — sanoin minä.

Toveri Lenin vastasi:

— Minun on hyvin levähtävä, minun on tehtävä työtä, meidän kaikkien on tehtävä työtä.

Hän puhui ystävällisessä sävyssä. Puristimme sydämellisesti toistemme kättä, ja minä lähdin pois.

III

Kolmannen ja viimeisen kerran puristin toveri Leninin kättä Kominternin IV kongressin aikana, tarkemmin — marraskuun 13 päivänä vuonna 1922. Kuten tunnettua hänen alustuksensa aiheena oli: „Viisi vuotta Venäjän vallankumouksesta ja maailman vallankumouksen näköalat”.

Suuri Andreaksensali oli täpötäynnä. Leninin saapumista odotettiin jännityksellä. Kun Venäjän vallankumouksen ja maailman proletariaatin johtaja ilmestyi saliin, hänet otettiin vastaan valtavien suosionosoituskain ja loputtomien riemuhuudoin. Kaikki läsnäolleet nousivat seisomaan tervehtiäkseen toveri Leniniä. Edustajat lauloivat „Internationalea”.

Kun toveri Lenin nousi puhujakorokkeelle, hän puristi jokaisen puhemiehistön jäsenen kättä. Tunsin, että hänen kätensä ei ollut sellainen kuin ennen; muistin, että hän oli kauan sairastellut ja suurin vaivoin tuli tervehtimään kongressia.

Kun Lenin alkoi puheensa, hän näytti aivan terveeltä, hänen puheensa oli melkein samanlaista kuin viime joulukuussa Suuressa teatterissa. Hän puhui saksan kielellä, katsoi muutaman kerran kelloon koettaen lopettaa puheensa tunnissa. Tässä on tarpeetonta kertoa hänen puheensa sisältöä. Sanon vain sen, että kaikki läsnäolleet kuuntelivat häntä erittäin tarkkaavaisesti ja täydellisen hiljaisuuden vallitessa.

Kun hän lopetti, koko sali puhkesi suosionosoituksiin. Hän istui johtajatovereiden keskuuteen ja keskusteli muutaman minuutin tavallisista asioista. Sitten jätti salin. Kaikki seisoivat niin kauan kun hän poistui salista.

* * *

Lopuksi haluan sanoa muutaman sanan siitä, että minä olin hyvin vähän kosketuksissa Leniniin, koska tapasin hänet vain kolme kertaa, mutta minulla oli suuri onni tavata häntä ja puristaa hänen kättään. On paljon tovereita, jotka opiskelivat ja työskentelivätkin hänen johdollaan, ja kokemukseni on pisara meressä, mutta vieläpä Neuvostoliitossakin on miljoonia, jotka halusivat nähdä häntä, kuulla häntä, puhella hänen kanssaan, mutta heillä ei ollut sitä onnea. Jokaisen ken kohtasi toveri Leniniä jokapäiväisessä elämässään on kerrottava siitä toisille — se on todellinen velvollisuus puolueen ja vallankumouksen edessä. Tältä kannalta kirjoitinkin muistelmani toveri Leninistä.

P. M. LASTSUK

LENIN KREMLIN SOTAKOULULLA

Vuonna 1921, jolloin minut oli määrätty Yleisvenäläiselle Toimeenpanevalle Keskuskomitealle nimetyn yhdistetyn sotakoulun johtajaksi ja komissaariksi, näin usein Vladimir Iljitšiä ja jouduin muutaman kerran lyhyesti keskustelemaan hänen kanssaan.

Tapasin joskus iltaisin Leninin kävelyllä hallitustalon ja arsenaalin välisessä puistikossa. Kurssilaiset oli sijoitettu arsenaaliin. Lapsiparven ympäröimänä hän kuunteli kurssilaisten iloisia ja reippaita lauluja, joita kantautui arsenaalin avoimista ikkunoista.

Muistan että kello kahden tai kolmen aikaan yöllä soi asunnossani puhelin. Koulun päivystäjä ilmoitti, että toveri Lenin on tarkistuskäynnillä koulussa.

Mentyäni nopeasti sinne tapasin Leninin pataljoonan erään komppanian luota juuri sillä hetkellä, kun komppanian päivystäjä raportoi hänelle. Raportti tehtiin reippaasti, mutta hiukan liian kovalla äänellä, sillä oli yö, ja toveri Lenin kiinnitti siihen päivystäjäkurssilaisen huomion kuiskaten:

— Hiljemmin!

Toveri Lenin kulki varovasti huoneesta toiseen, pysähtyi sänkyjen luo, tutki makuuvaatteiden puhtautta, miesten omien vaatteiden järjestystä, huoneiston puhtautta ja viihtyisyyttä.

Kun kuljimme sänkyrivien välissä (Lenin kulki edellä), hän huomasi luisuneen peitteen, jonka kolikka kosketti jo lattiaa; toveri Lenin kohotti peitteen ja pani sen sängylle.

Katsellessaan taktiikan ja topografian luokkahuonetta Lenin huomautti, että havaintovälineitä oli liian vähän.

Myöhemmin sain nähdä Leninin Suuressa palatsissa puoluekonferenssissa, missä istuntojen välillä, väliajalla, keskustelin hänen kanssaan kurssilaisten — tulevien komentajien — valmennuksesta. Keskustelussa toveri Lenin antoi myönteisen

arvion heidän sotilaallisesta valmennuksestaan, ulkoisesta ryhdistään sekä kurinalaisuudestaan ja pyysi lähettämään hänelle katsottavaksi muutamia opetusohjelmia heidän teoreettisesta valmentamisestaan. Lähetin joitakin ohjelmia, ja Vladimir Iljitš teki niihin omia merkintöjään ja huomautuksiaan.

Toveri Leninin antamaa myönteistä arviota kurssilaisten valmennuksesta ja sitä, että minut kutsuttiin puoluekonferenssin osanottajien ryhmäkuvaan (Vladimir Iljitš asetti minut istumaan lähelleen), pidän suurimpana palkintona elämässäni.

A. P. PINKEVITŠ

LENININ LUONA

Hyvien harvat tietävät — tästähän ei Vladimir Iljitšin elin-aikana kerrottu missään — siitä harvinaisen suuresta huolenpidosta, jota hän kohdisti tiedemiehiin. Heti kun tasavalta oli lujittunut, heti kun oli tapahtunut käänne kansalaissodan taistelutantereella Neuvostojen hyväksi — jo vuoden 1919 lopulla — Kansankomissaarien Neuvosto teki joulukuun 23 päivän istunnossa päätöksen tulla avuksi tiedemiehille, jotka silloin todellakin olivat erittäin tukalassa asemassa.

* * *

Lähtiessään Aleksei Maksimovitš Gorki¹ luovutti V. I. Leninin luvalla sekä tiedemiesten elinolojen parantamisesta huolehtivan valiokunnan suostumuksella puheenjohtajan velvollisuudet minulle (puheenjohtajan sijaisena). Kuukautta ennen matkalle lähtöä (syyskuussa) hän sopi Vladimir Iljitšin kanssa, että me menemme Leninin luokse ja keskustelemme monista valiokunnan asioista. Mutta Aleksei Maksimovitš sairastui, ja minun piti mennä määröpäivänä ja -tuntina vastaanotolle yksin.

Menin erittäin levottomana avaraan vastaanottohuoneeseen (Kremlissä). Olin tavannut ennenkin Leniniä, mutta en ollut joutunut puheisiin hänen kanssaan — en puoluettyötä suorittaessani ensimmäisen vallankumouksen aikana enkä liioin hänen ulkomailta palaamisensa jälkeen.

Hän nousi minua vastaan ja alkoi heti puhua hyvin yksinkertaisesti ja toverillisesti.

Ensimmäinen saamani vaikutelma oli: hän ei ole lainkaan muotokuviansa näköinen! Hän ei ole mikään tummaverinen, millaiseksi hänet kuvataan; punertavat viikset ja parta, kasvot vaaleaveriset. Hän oli yllättävän lyhyt, mutta leveähartainen,

¹ Syksyllä 1921 A. M. Gorki, jolla oli uusiintunut tuberkuloosiprosessi, matkusti V. I. Leninin vaatimuksesta ulkomaille hoitamaan terveyttään.— *Toim.*

rakenteeltaan vankka ja sopusuhtainen, pään muoto oli omalaa-
tuinen — korkea otsa, vähän hiuksia; hänessä tuntui olevan
jotain, joka muistutti jossain suhteessa maata, mustaa multaa,
Volgan seudun peltoja ja metsiä. Puettu hän oli yksinkertaisesti,
vaatimattomasti.

Mutta kuvaaminen ei sano kerrassaan mitään, sillä tämä
kaikki on staattista, jähmettynyttä, mutta Lenin oli täynnänsä
dynamiikkaa, toimintoja ja vilkkautta. Hänen kasvonsa elehtivät
alinomaa, ne säkenöivät ja ilmeet muuttuivat aina sen mukaan
mistä oli puhe. Silmät olivat eloisimmat. Hänen katseensa oli
milloin läpituokea, se ikään kuin pyrki pääsemään perille teidän
sisimmästänne, milloin sädehtivän iloinen — mukaansatempaava,
melkein pä lapsellisen vallaton, sitten taas vakava, ja silloin siinä
kuvastui keskittynyt ajatus. Hänen silmänsä eivät olleet suuret,
mutta niiltä ei voinut kätkeytyä eikä luullakseni salata mitään.

Lenin oli erinomainen keskustelukumppani. Jouduin juttele-
maan hänen kanssaan vain kaksi kertaa — ensimmäisen kerran
tunnin ajan, toisen kerran kaksikymmentä viisi minuuttia, mutta
molemmat kerrat jäivät mieleeni erikoisen selvästi nimenomaan
ihmeellisen, nähtävästi hänelle ominaisen keskustelutavan vuoksi.
Jutellessaan hän kiinnittää kaiken huomionsa teihin ja antautuu
kokonaan keskusteluun. Hän kuuntelee kiinnostuneesti, käsittää
asiat heti, siirtyy nopeasti seuraavaan kysymykseen, te tunnette
itseenne kohdistuvaa valtavaa mielenkiintoa. Eikä tuo mielen-
kiinto varmastikaan kohdistu meihin kuin johonkin Ivanoviin tai
Petroviin, vaan kuin määrättyyn elämänvaiheeseen, jota Lenin
kyseisenä hetkenä mitä intensiivisimmin tutkii. Nimenomaan
intensiivisyys ja seikkaperäisyys keskusteltaessa Leninin kanssa
herättävät suorastaan hämmästyttä. Ja vielä: häntä kiinnostaa
kaikki, kaikki on tarpeellista, hänestä ei mikään tunnu vähäpätöi-
seltä, ikävyyttävältä, kaikella on suuri merkitys, ja hänen pitää
saada kaikki tietää. Keskustelun kulussa hän tulee omaksi ja
läheiseksi, te aivan unohdatte, että edessänne on satojen miljoonien
ihmistien johtaja — *Lenin*, ja teistä tuntuu, että edessänne on
tavallinen ja rakastettava Vladimir Iljitš, tai pelkästään — Iljitš.
Ja ainoastaan keskustelun tavaton intensiivisyys, sen tempera-
menttisuus muistuttaa teille edessänne istuvan miehen harvinais-
sestä älystä ja tahdonvoimasta.

Mitä kaikkea Iljitš kysyykään! Ensinnäkin teistä. Mistä olette?
Missä työskentelette? Oletteko kuulunut puolueeseen? Entä nyt?
Vakava kysymys: miksi ette ole puolueessa? Vastaus ei ilmeisesti
tyydytä. Hän synkistyy hieman, mutta samassa silmistä välkehtii
jo hyväntahtoisuus, hän kyselee edelleen.

Samalla hän kirjoittaa koko ajan, tekee merkintöjä muistioon.
Se herättää hiukan hämmennystä, mutta levottomuudesta ei ole
jäännyt jälkeäkään, mielipahalla ajattelette, että pian seuraa loppu,

pian on lopetettava tuo erinomainen, tuo poikkeuksellinen keskustelu, sillä toista sellaista keskustelukumppania ei ole.

Noin viisitoista minuuttia kuluu siihen, että hän kyselee työstänne ennen ja nyt. Sitten Vladimir Iljitš kysyy Maksim Gorkista, osaaottavana, lämmöllä, ystävän tavoin. Huolehtii siitä, että hänen kanssaan olisi joku matkan aikana.

— Hän tarvitsee mukaansa vahvakätisen miehen,— lisää hän naurussa suin.

Sitten asiasta, jonka takia olin tullut hänen luokseen. Vähän hämmentyneenä sanoin luottavani hänen apuunsa ja pelkääväni, etteivät asiat vain sujuisi huonommin Aleksei Maksimovitšin matkan takia. Tottuani hiukan Iljitšiin rohkenein sanoa:

— On tunnustettava, että me (so. valiokunta) luulimme usein, että hyvin paljon tehdään nimenomaan Aleksei Maksimovitšia varten. Mutta meillä, jotka jäämme, ei ole hänen yhteyksiään, ei hänen nimensä tenhoa, ja koko toivomme kohdistuu teihin, teidän apuunne.

Hän kuunteli ensin vakavana, mutta puheeni lopussa nauroi.

— Olkoon menneeksi — autamme teitä.

Kului puolituntinen, nousin lähteäkseni. Vladimir Iljitš pysäytti minut:

— Odottakaahan.

Hän otti puhelinkuulokkeen, soitti jollekin, pyysi saapumaan myöhemmin — puolen tunnin kuluttua, ja alkoi sitten taas kysellä. Nyt tiedemiehistä, heidän aineellisesta asemastaan, tieteellisestä työstään, heidän suhtautumisestaan Neuvostovaltaan. Hänellä ei ole mitään harhakuvitelmia.

— Luultavasti enemmistö on vielä valkoisia, meitä vastaan?

Kerron seikkaperäisesti, jaottelen tiedemiehet useampaan ryhmään. Mainitsen erään vasemmistolaisen, nimeltään L.

Vladimir Iljitš käännähti nopeasti tuolillaan ja otti oikealla puolella olevalta pieneltä kirjahyllyltä painavan, muutamia satoja sivuja käsittävän teoksen, heilautti sitä ilmassa ja sanoi:

— Mutta tätä ei sentään olisi pitänyt julkaista...

Vastapäätä riippuvan kellon viisarit lähentelivät kolmea. Olin ollut hänen luonaan jo neljäkymmentä viisi minuuttia. Tein liikkeen noustakseni. Lenin esti jälleen sen.

— Aleksei Maksimovitš sanoi teidän tulleen vastikään Uralilta. Mitä siellä on tekeillä?

Kerroin. Hän kuunteli muun muassa mielihyvin kertomustani siitä, miten paikallinen (Jekaterinburgin) kulutusosuuskunta piti kurissa uutta talouspolitiikkaa (nep). Osuuskunta alkoi jo touku-kuussa järjestää kauppoja ja ravintoloita ja kilpailla menestyksellisesti yksityiskauppioiden kanssa lyöden ne pois laudalta. Siihen aikaan ei Moskovassa eikä Pietarissa sellaista työtä suoritettu. Muun muassa eräs „neuvosto”-ravintola käytti paikallisten

„nepmannien” päivällisistä ja illallisista saamansa voiton antamalla turvakodin lapsille aamuisin samanlaisia aterioita kuin tarjottiin ravintolassa.

Vladimir Iljitš ilostui.

— Kelpo miehiä. Kuka siellä on? Maksimov?

Lopultakin tein lähtöä. Lenin kehotti tarpeen vaatiessa kääntymään suoraan hänen puoleensa, tov. Fotijejan välityksellä.

Kun olin jo ovella, hän huudahti yhtäkkiä minulle:

— Niin, sanokaapa, eikö *N* ole vielä selviytynyt ramollissement¹ tilastaan?

Vastasin. Kysymyksessä oli eräs entinen, erittäin huomattu, puolueetyössä ansioitunut bolševikki, joka oli puolueen ulkopuolella.

Vladimir Iljitš hymyili:

— No-no, sanokaa hänelle minulta terveisiä.

* * *

Kului syyskuu, puoli lokakuuta. Maksim Gorki matkusti. Tiedemiesten asema ei huonontunut, joskaan ei parantunutkaan. Kaiken lisäksi kävi vielä niin, ettei maksettu muutenkin mitättömän pientä työpalkkaa, muodostui velallisuutta.

Käännyin jälleen Leninin puoleen. Muistaakseni saavuin keskiviikkona, soitin Kansankomissaarien Neuvoston sihteeriin sekä A. V. Lunatšarskille ja Ammattisivistyksen Päähallinnon puheenjohtajalle. Leniniltä tuli vastaus: Vladimir Iljitš ottaa teidät vastaan tänään, kahdeksalta. A. V. Lunatšarski määräsi vastaanoton torstaiksi ja Ammattisivistyksen Päähallinnon johtaja — perjantaiksi. Kaikki kävi aivan päinvastoin: en mitenkään ollut osannut toivoa pääseväni Leninin luo samana päivänä.

Ja niinpä olen jälleen toisen, ikävä kyllä, viimeisen kerran mitä mainioimman ihmisen, ennen kaikkea — *ihmisen* luona.

Hän otti minut vastaan vilpittömästi, kuin vanhan tuttavan, ei kysellyt enempeä, vaan siirtyi suoraan asiaan.

Kerroin. Hän kuunteli vakavana rypistäen hieman otsaansa. Käski toistamaan, täydentämään. Tiedot siitä, että muutamat tiedemiehet työskentelevät satamassa, pani hänet vavahtamaan. Hän kääntyi puoleeni ja suoraan silmiin katsoen kysyi:

— Tiedättekö sukunimet? Eikö se ole huhua?

Nimitin henkilöt.

— On ryhdyttävä joihinkin toimenpiteisiin,— sanoi hän muutta mutkitta.— Kuulkaahan, jättäkää heti huomenna minulle...

Hän keskeytti äkkiä ja hymyili ovelasti jatkaen:

— Ei, ei minulle, ryhdymme toimeen virka-asteikkojen kautta... Jättäkää Lunatšarskille lyhyt anomus, jossa selitätte

¹ ramollissement — velttous, väsymys.— *Toim.*

pyyntönne, mutta ehdottomasti lyhyesti ja selvästi: asian sisältö heti ensimmäisille riveille, ettei tarvitse lukea kauan päästäkseen selville sisällöstä. Mitä minuun tulee, niin minulle riittää kopio. Lähettäkää minulle kopio. Siitä seikasta, joka koskee satamassa työskentelevää professoria, siitä kirjoittakaa ehdottomasti, se on erittäin tärkeätä.

Ja jälleen, jonkinlaisella isällisellä huolenpidolla, ilmeisen lempeällä äänellä hän kysyy Maksim Gorkista: miten terveys, missä hän on, jne.

Vielä muutama rohkaiseva sana tiedemiehille, ja sitten hyvästelin hänen kanssaan ajattelematta minuuttiakaan, sekuntiakaan sitä, että hän puristaa viimeisen kerran kättäni, että näen viimeisen kerran nuo ihmeelliset silmät, tuon kauniin, ylvään pään.

Aamulla jätin anomukseni ja lähdin edelleen, ylhäältä alas johtavassa järjestyksessä virka-asteita myöten. En ajatellutkaan, että pian saataisiin aikaan joitain oleellisia muutoksia tiedemies-ten asemassa.

Tämä tapahtui lokakuun 28 päivänä, ja jo lähi päivinä Vladimir Iljitš järjesti tiedemiesten elinolojen parantamisesta huolehtivan Keskusvaliokunnan, jonka johtoon tuli tov. Halatov, erittäin tarmokas mies.

Jo marraskuun 7 päivänä (tov. Halatov oli juhlapäivinä Pietarissa) hän kutsui minut vaunuunsa ja ilmoitti useista antamistaan määräyksistä, jotka heti tekisivät parannuksia tiedemiesten asemaan. Marraskuussa alkoi vilkas järjestelytyö: Lenin oli pitänyt sanansa, hän „auttoi” toimeliaasti. Mutta siitä tuskin tarvitsee kertoa, sen kaikki muistavat.

Koko maailma kärsii suuren menetyksen ¹, kun Lenin on poistunut luotamme. Menetyksessä koskee myös tiedemiehiä, joiden ystävä Vladimir Iljitš aina oli. Hän kulki nykyisen yhteiskunnan kaikkein vallankumouksellisimman luokan vallankumouksellisen etujoukon johdossa. Hän näki edessään *koko* maailman ja osasi antaa oikean arvion *kaikelle* olevaiselle. Hän tiesi senkin, että proletariaatin täytyy ei vain hävittää, vaan myös rakentaa; ei vain luoda uudelleen, vaan myös ottaa paljon perintönä. Siitä johtuu se, että hän antoi tunnustuksen kulttuurille, antoi tunnustuksen kulttuurin tieteellisen uran työntekijöille.

---

¹ Muistelmat on kirjoitettu tammikuussa 1924.— *Toim.*

V. K. TUPIKOV

SÄHKÖAURAA KOKEILEMASSA

Butyryn huuttori oli Moskovan maanviljelyopiston ja sittemmin Moskovan karjanhoitokorkeakoulun maatilana. Työskennellessäni huuttorilla siellä kävi vuosittain noin 8.000 retkeilijää — talonpoikia, agronomeja, ylioppilaita. Tukiasemalla suoritettiin mitä erilaisimpia kokeiluja. Ensimmäiset kokeilut maatalouden sähköistämiseksi suoritettiin niin ikään Butyryn huuttorilla. Vuonna 1921 alettiin valmistautua sähkökyntöön.

Odotimme päivästä päivään Vladimir Iljitšiä, joka halusi tutustua sähkökyntöön. Vihdoin päättyivät ennakkokokeilut, koitti lokakuun 22 päivä vuonna 1921 — virallinen kokeilupäivä.

Iltapäivällä pellon viereiselle maantielle pysähtyi auto ja siitä nousivat Vladimir Iljitš ja Nadežda Konstantinovna. Heidät otti vastaan valtuusto, johon kuuluivat sähkökyntöä johtava insinööri, Butyryn huuttorin johtaja ja työpaikkakomitean puheenjohtaja. Pellolle kerääntyivät kaikki työläiset ja paljon Karjanhoitokorkeakoulun ylioppilaita. Lyhyen kokouksen jälkeen alettiin heti kokeilut.

Vladimir Iljitš seurasi tarkkaavaisena kaikkia työn yksityiskohtia, esitti koko ajan kysymyksiä työnjohtajille ja kokeiluihin osallistuneille työläisille.

Vladimir Iljitš oli tyytyväinen sähköauran työhön sekä laatuun että kulunkeihin nähden, ja hän pyysi maatilana johtajaa ja tämän apulaisia tutustuttamaan hänet koko talouteen.

Tutustuminen alkoi lypsykarjataloudesta. Vladimir Iljitšiä kiinnosti kaikki: jäädytyslaitos ja muut laitteet, talouden lähettämän maidon laatu ja määrä. Leniniä ilahdutti erikoisesti se, että maito oli laadultaan parempaa kuin paras lapsille varattu maito Tanskassa, sillä lypsäessä ja astioihin kaatamisessa noudatettiin mallikelpoista puhtautta ja karjaa hoidettiin kaikkien hygieenian sääntöjen mukaan ja ruokittiin oikein, ja se, että talouden kaikki tuotteet lähetettiin lastenseimiin ja -sairaaloihin,

synnytyslaitoksille ja jaettiin lupalappujen mukaan henkilöille, joilla oli sairaita tai rintalapsia.

Vladimir Iljitš sanoi, että meidän on perustettava mahdollisimman paljon sellaisia farmeja kaupunkien läheisyyteen ja edistettävä entisten parantamista.

Karjasuojassa Vladimir Iljitš kyseli lypsymääristä, karjan eri ruokintamenetelmistä, vasikoiden kasvattamisesta.

Vladimir Iljitšiä kiinnosti talouden saama viljalajien sato, siemenviljan lajittelun järjestys, miten paljon talous antaa vuosittain kauraa ja ruista siemenviljana Moskovon maatalousosastolle.

Sitten Vladimir Iljitš lähti asutukseen nähdäkseen työläisille rakennetun uuden kaksikerroksisen talon.

Talouteen tutustuminen päättyi siihen, ja Vladimir Iljitš ja Nadežda Konstantinovna lähtivät työläisten, heidän perheidensä ja ylioppilaiden ympäröimänä odottavan auton luo. He hyvästelivät meitä lämpimästi ja toivottivat uutta menestystä työssä. Ylioppilaille Vladimir Iljitš lausui toivomuksen, että he opiskelisivat hyvin.

S. M. BIRJUKOV

LENININ LUONA KREMLISSÄ

Marraskuun viimeiset päivät vuonna 1921... Moskovassa, Liittojen talon Pylvässalissa, oli koolla läänin maataloustyöntekijäin I edustajakokous...

Edustajakokouksen työ sujui suuren innostuksen vallitessa. Ja se olikin käsitettävää: Neuvostomaa oli päättänyt voitokkaasti ulkomaisia interventtejä ja valkokaartilasta vastavallankumousta vastaan käymänsä sodan; sovellettiin uutta talouspolitiikkaa, elintarvikeylijäämien luovutusvelvollisuus oli korvattu luontaisverolla; puolue ja hallitus alkoivat laatia VSFNT:n uutta maalakikokoelmaa.

Kokouksen edustajat ilmaisivat suuren halunsa kuulla Vladimir Iljitš Leniniä, neuvotella hänen kanssaan maatalouden kehittämisen teistä, maalakikokoelmasta.

Alettiin valikoida valtuustoa, jonka tuli käydä V. I. Leninin luona Kremlissä, kutsua hänet edustajakokoukseen. Osoittautui, että valtuuston valitseminen ei ollut helppo asia: kokouksen kaikki osanottajat halusivat tulla valituksi, kaikki halusivat käydä Iljitšin luona.

Suurten väittelyjen ja vilkkaan keskustelun jälkeen valtuusto tuli loppujen lopuksi valituksi. Minäkin pääsin siihen.

Kokous antoi meille evästyksen: Leniniltä on kyseltävä tarkoin kaikkea mikä koskee maataloutta ja varsinkin uudesta maalakikokoelmasta. Ja edustajat sanoivat meille:

— Pyytäkää Vladimir Iljitšiä välttämättä tulemaan edustajakokoukseen ja pitämään puhe. Pyytäkää niin, että hän varmasti tulee...

Marraskuun 29 päivänä valtuustomme lähti Kremliin. Tuskin lienee tarpeellista mainita, miten jännittyneitä olimme odotellessamme tapaavamme Leninin — suuren opettajan ja johtajan, kommunistisen puolueen ja Neuvostovaltion johtajan! Keskustelimme kauan keskenämme siitä, mitä kysymyksiä ja miten

hänelle on esitettävä, miten voisimme paremmin painaa mieleen kaiken mitä hän meille sanoo. Ja tietenkin ajattelimme vähiten sitä, että meidän itsemme pitäisikin puhua ja että meidän mieli-
teemme voisi kiinnostaa Iljitšä.

Kaikki kävi aivan toisin: Lenin kyseli hyvin tarkkaan talonpojilta — kokouksen lähettämän valtuuston jäseniltä...

Kas miten alkoi ja jatkui tuo keskustelu.

Me seisomme Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan odotushuoneessa, ja yhtäkkiä aukeaa Leninin työhuoneen ovi. Kynnyksellä on Vladimir Iljitš. Hän tervehtii meitä iloisissaan, kättelee jokaista edustajaa, pyytää työhuoneeseensa.

Luulen että Lenin huomasi meidän arastelumme ja siksi ryhtyi itse oikein yksinkertaisesti, suurella lämmöllä, aivan kuin vanha tuttava, läheinen toveri, ensimmäisenä keskustelemaan meitä kiinnostavasta aiheesta — hän kyseli talonpoikien esiintymisistä läänin edustajakokouksessa, mitä he ajattelevat Neuvostovallan uudesta talouspolitiikasta. Hän ei edes istuutunut kirjoituspöytänsä taa, vaan käveli huoneessa tai istuutui milloin yhden, milloin toisen edustajan viereen.

— Mitä ajattelette, voimmeko me kohottaa maataloutta, jos työskentelemme entiseen tapaan? — kysyi Vladimir Iljitš.

Talonpoikaisedustajat vastasivat yhteen ääneen, että entiseen ei pidä palata.

— Minä ajattelen samoin, entiseen ei saa palata, — sanoi Lenin innokkaasti. — Meidän on saatava tiede talonpoikien avuksi — on järjestettävä maatalouden mallitiloja, talonpoikien maille on perustettava koepalstoja ja kokemuksen perusteella on saatava talonpojat vakuuttuneeksi talouden tieteellisen hoitamisen paremmuudesta.

Sen sanottuaan hän vilkaisi läsnäolleisiin ja jälleen kysyi:

— Entä mitä te, toverit, tästä ajattelette?

Talonpojat olivat samaa mieltä Leninin kanssa.

Sitten alkoivat valittelut: sodan aikana maa jäi hoitamatta — raivattavaa olisi paljon, mutta maa on kasvanut pensaikkoa, sahalla on vaikea kyntää.

Lenin kannatti talonpoikia.

— Niin, sahra ei meitä elätä, — sanoi hän. — Teollisuus alkaa valmistaa maatalouskoneita — auroja, kylvökoneita, niittokoneita. Ajattelimme kalustaa niillä ensi vuorossa vuokra-asetat, että voisimme palvella laajalti talouksia. Pian saamme traktoreitakin...

Vladimir Iljitš kyseli talonpojilta erittäin yksityiskohtaisesti miten osuuskunnat harjoittavat kaupankäyntiä maaseudulla, selitti miksi tavaroita on vielä vähänlaisesti.

— Entä miten on Neuvostovallan työn laita paikkakunnilla? — kysyi Lenin.

— Huononlaisesti, — vastasivat talonpojat, — muutamat johtajat ovat tulleet omavaltaisiksi, juovat pontikkaa.

— Sellaiset työntekijät on ajettava armotta pois, — sanoi Vladimir Iljitš. — Kohta me lähetämme kaupungista maaseudulle parhaita ihmisiä, työläisiä, puolueenjäseniä.

Mietittyään hetkisen ja kääntyen työhuoneessa olleiden talonpoikien puoleen hän lisäsi päättävästi:

— Mutta teidän itsennekin pitää osallistua aktiivisemmin yhteiskunnalliseen elämään. Useat merkit osoittavat sitä, että talonpoikaisto ilmaisee yhä syvällisempää ja suurempaa pyrkimystä talouden uudella tavalla järjestämiseen ja maanviljelyskulttuurin kohottamiseen. Meidän on päästävä siihen, että maatalouden työntekijäin edustajakokouksia, sellaisia kuin teidän kokouksenne, pidettäisiin mahdollisimman usein ja että näiden edustajakokousten työn tulokset tulisivat käytännöllisesti ilmi lähi tulevaisuudessa. Jos ne parannukset, joihin on jo ryhdytty varsin laajassa mitassa, leviävät poikkeuksetta kaikkiin lääneihin, niin me voimme saada pian voiton nälänhädästä ja saavuttaa todellista parannusta talonpoikaistaloudessa.

Vladimir Iljitš meni kirjoituspöydän luo, avasi laatikon ja otti sieltä huolitellen laitetun nipun talonpoikien edustajakokousten ja kyläkokousten pöytäkirjoja ja päätöslausemia, maan eri puolilta tulleita talonpoikien henkilökohtaisia kirjoituksia.

Lenin luki meille otteita noista asiakirjoista.

— Tuossa esimerkiksi, — sanoi hän, — on talonpojan kirje Siperiasta. Käsiälä on kömpelö, mutta talonpoika järkeilee suuresta valtiollisesta asiasta... Kaikkialla on havaittavissa nousua, ja on erittäin tärkeätä, että siihen osallistuvat itse talonpojat.

Kun katseli Leniniä tuona hetkenä, ei voinut olla huomauttamatta, miten suuressa arvossa hän piti tavallisten ihmisten kirjoituksia, miten suuren merkityksen, valtiollisen merkityksen hän niille antoi.

Sitten me pyysimme Vladimir Iljitšiä lausumaan mielipiteensä maalakikokoelmasta.

Hän vastasi meille näin:

— Kuten tiedätte, toverit, Maatalouden kansankomissariaatti on laatinut uuden maalakikokoelman luonnoksen, mutta puolueen Keskuskomitea ei ole sitä vielä käsitellyt...

Kun keskustelu lähenei loppuaan, Vladimir Iljitš alkoi vielä puhua edustajakokouksesta ja neuvoi meitä:

— Antakaa talonpojille ja agronomeille täysi mahdollisuus esiintyä kokouksessa, kirjoittakaa yksityiskohtaisesti heidän puheensa pöytäkirjaan ja lähetäkää ehdottomasti minulle. Kun alamme uuden maalakikokoelman käsittelyn, niin otamme huomioon Moskovan läänin talonpoikien mielipiteen. Antakaa talonpoikien ymmärtää, että maa on lujasti neuvostovallan käsissä

ja hyväksytään sellainen lakikokoelma, jonka hyväksymistä haluaa suurin osa talonpoikia.

Ennen keskustelua tuntemamme arkuus oli haihtunut kokonaan ja minä huomautin, että on vallan eri asia kuka tästä puhuu — mekö vai itse toveri Lenin, kaikki odottavat kuulevansa Leniniä.

— Hyvä on, sanokaa kokousedustajille, että tulen,— sanoi Vladimir Iljitš hymyillen.

...Noin kahden tunnin kuluttua tuon muistissa säilyvän Kremlissä käydyn keskustelun jälkeen tervehdimme lämpimästi Leniniä, kun hän ilmaantui kokouksemme puhujakorokkeelle.

I. G. GAVRILOV

MITEN TULIN TUNTEMAAN VLADIMIR ILJITSIN

Minulla henkilökohtaisesti on ollut onni sekä nähdä läheltä Vladimir Iljitšiä että myös keskustella hänen kanssaan melko kauan aikaa. Se tapahtui aivan vuoden 1921 lopulla. Olin vasta saapunut Moskovaan Neuvostojen IX Yleisvenäläiseen edustajakokoukseen Kostroman läänin edustajana. Saavuimme muutamaa päivää ennen kokouksen alkamista. Näin piti tehdä siksi, kun edustajat eivät ehtineet matkustaa kotiinsa läänin Neuvostojen edustajakokouksen jälkeen — päätettiin matkustaa suoraan Moskovaan.

Meitä, puolueeseen kuulumattomia edustajia kokoontui Moskovaan 109 henkeä. Aika kävi pitkäksi. En muista minä päivänä joulukuussa Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean kahdeksannen kokoonpanon jäsen talonpoika Petruškin kehotti puolueettomia edustajia kokoontumaan kello 7 illalla Kremliin, Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean taloon, huoneeseen 51 käsittelemään kysymystä siitä, ketä puolueettomista edustajista ehdotetaan edustajakokouksen puhemieshistöön¹.

Venäjän kaikilta kolkilta saapuneina, keskenämme aivan tuntemattomina emme pitkään aikaan voineet valita puhemieshistöä edes tuon neuvottelun ajaksi. Jokainen nimitti henkilön, jonka hän yksin vain tunsi.

Silloin huoneeseen tuli M. I. Kalinin, ja asia järjestyi heti.

Mihail Ivanovitšia pyydettiin heti olemaan neuvottelun puheenjohtajana, ja oitis valittiin muutkin puhemieshistön jäsenet.

---

¹ Kirjoittaja on epätarkka. Neuvottelu, josta Gavrilov kirjoittaa, pidettiin edustajakokouksen työn aikana — joulukuun 26 p:nä 1921. Se valitsi edustajat maavaliokuntaan, kuuli selostuksen hevosrahtiverosta ja käsittelee maakysymyksen. — *Toim.*

Kahden kolmen minuutin kuluttua Vladimir Iljitš tuli huoneeseen. Me kaikki hämäännymme siitä, mutta Iljitšin tavallinen ja lempeä tervehdys rohkaisi meitä kaikkia.

Vladimir Iljitš istuutui pöydän ääreen kasvot puhemiehistöön, selkä „yleisöön” päin, ja alkoi kirjoittaa jotain muistioonsa.

Minä istuin ensimmäisellä rivillä, aivan lähellä Iljitšiä, hänestä hiukan oikealla.

M. I. Kalinin piti pienen puheen neuvottelumme tarkotuksesta. Sitten Mihail Ivanovitš sanoi, että keskusvalta tietää varsin hyvin, miten raskas on talonpoikien asema, ja tuo valta tekee kaiken, mikä nykyisissä vaikeissa olosuhteissa on mahdollista elinolojen helpottamiseksi maaseudulla. Hän sanoi:

— Teidän, sankan väkijoukon keskuudesta tänne saapuneiden puolueettomien edustajien velvollisuutena on kuunnella tarkasti kaikkea, mitä edustajakokouksessa sanotaan, ja kertoa oikein näkemästänne ja kuulemastanne valitsijoillenne.

Kerron tämän lyhyesti.

Vastauksena M. I. Kalininin puheeseen alkoi kuulua loputtomia valituksia paikallisten viranomaisten työhön nähden. Jokainen puhui omasta kihlakunnastaan, melkein pä kotikylästään. Järjestystä puheenvuorojen pidossa ei noudatettu — jokaisella oli mielessään tavattoman paljon kipeitä kysymyksiä. Oli hälinää aivan kuin kunnan kokouksessa.

Vladimir Iljitš kirjoitti jotain nopeasti muistiin. Tuntui siltä, että hän sai kaikesta tuosta puheensorinasta itselleen selville jotain hyvin tärkeitä.

Käyttäen hyväkseni melun hiljenemistä käännyin M. I. Kalininin puoleen sanoen:

— Te suhtaudutte meihin kovin hellävaroen — etteköhän aio tekaista meistäkin kommunisteja?

Mihail Ivanovitš ei vastannut mitään. Luullakseni hän ei kuullut sanojani.

Mutta Vladimir Iljitš käännähti nopeasti puoleeni, kosketti oikealla kädellään päätäni ja katsellen hyvin tarkkaavaisesti minuun sanoi:

— Älä tekaise, isä, älä missään nimessä tekaise itsestäsi kommunistia! Me puhdistamme koko ajan puoluetta noista tekemällä tehdyistä kommunisteista. Enkä tiedä onnistummeko saamaan aikaan täydellisen puhtauden. Sekin riittää, että olette meitä täysin ymmärtäviä rehellisiä kansalaisia, se riittää vallan hyvin rakentaaksemme uuden elämän. Nimitän teitä kaikkia rehellisiksi kansalaisiksi sen takia kun tiedän, että muissa olosuhteissa te ette istuisi tässä salissa.

Tätä sanoessaan mainio keskustelukumppanini loi silmäyksen edustajajoukkoon.

Sanoin:

— Meillä maaseudulla ei osata vielä pitkään aikaan sopeutua uuteen elämänjärjestykseen, ja talonpojat odottavat tulevaksi vielä jotain pahempaa.

— Kaikki asiat järjestyvät, isä. Te käsitätte varmaankin jos sen, että olemme nimenomaan tänä vuonna laskeutuneet korkeuskistamme paljon lähemmäksi teitä. Nyt on teidän vuoronne kohottautua meidän tasollemme, eikä tarvita kuin viitisen vuotta, kun kaikki järjestyy.

Kaksi edustajaa tuli lähellemme, mutta kääntyytään nopeasti pöytään päin Vladimir Iljitš kirjoitti jälleen jotain muistionsa.

Vaikka Vladimir Iljitš puhui tasaisella ja melko hiljaisella äänellä, minulta ei jäänyt kuulematta ainoakaan Iljitšin sana, ja ne painuivat mieleeni niin, että luultavasti muistan ne elämäni loppuun saakka.

Tunnustan että niinä hetkinä, kun Vladimir Iljitš katsoi suoraan minuun, tunsin oloni varsin kiusalliseksi: tuntui siltä kuin suuri puhekumppanini olisi nähnyt lävitseni, nähnyt koko sisimpäri.

Jonkin ajan kuluttua Iljitš kääntyi taas minuun päin ja sanoi:

— Täälläkin hälistään, näkyy että mieltä vaivaa kovin, olen viime aikoina alkanut tutkia kuntien ja kihlakuntien edustajakokousten päätöksiä, toivon löytäväni niistä ratkaisun siihen tehtävään, jota en pidä mahdollisena ratkaista minkään poliittisen taloustieteen mukaan.

Ja hän kääntyi jälleen nopeasti muistionsa puoleen.

Koska minusta tuntui, ettei Vladimir Iljitš puhunut minulle henkilökohtaisesti, vaan ikään kuin ajatteli ääneen, niin en rohjennut edes hiiskahtaa vastaukseksi hänen sanoihinsa.

M. I. Kalinin ilmoitti, että Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean kokoonpanoon on päätetty valita kolmekymmentä puolueeseen kuulumatonta jäsentä.

— Niin että koettakaa, toverit, esittää meille parrakkaita ehdokkaita.

Salissa syntyi iloista hälinää, liikehtimistä:

— Miksi parrakkaita? Tai onko jälleen seitsemän bojarin valtakausi?

— Älkää olko levottomia, toverit,— sanoi Mihail Ivanovitš.— On tunnustettava, että partasuu on paljon kokeneempi kuin piimäsuu. Toveri Lenin valmistelee varmaankin uutta asetusta siitä, että paikkakunnilla poltettaisiin kaikki rukouskirjat,— jatkoi M. I. Kalinin hymyssä suin.— Siitä pitää neuvotella. Kysytään vaikkapa toveri Petruškinilta mitä pitäisi tehdä. Hän huitaisee vain kädellään — polttakaa minun puolestani. Mutta jos kysytään häneltä,— Mihail Ivanovitš osoitti edustaja tov. Bojarinovia, jolla oli suuri ja komea parta,— niin hän taitaa

kysyä ensin meiltä: entä mitä te olette lähettäneet meille rukouskirjojen tilalle? Emme osaa vastata mitään, eikä toveri Lenin allekirjoitakaan asetusta.

Noiden sanojen jälkeen Vladimir Iljitš nousi tuoilta.

— Luullakseni toveri Kalinin liioittelee tällä kertaa,— sanoi hän.— En ole koskaan aikonut enkä aio polttaa rukouskirjoja, sillä luotan että koittaa aika, jolloin rukouskirjat häviävät itsestään,— sanoi hän istuutuen jälleen tuolille.

Arvelen, että Vladimir Iljitš oli silloin kanssamme toista tuntia.

Toisen kerran näin Vladimir Iljitšiä jo Yleisvenäläisen edustajakokouksen puhujakorokkeella. Siellä hän näytti minusta aivan toisenlaiselta ihmiseltä. Siinä määrin kun hän meidän puolueetomassa neuvottelukokouksessamme oli „rahvaanmiesten isä”, siinä määrin hän näytti puhujakorokkeella kaikkien johtajalta. Minua hämmästytti silloin se, että hän tiesi sekä maailmantilanteen että myöskin ne tiet, joita Venäjän oli kuljettava selviytyäkseen helpoimmin silloisesta erittäin vaikeasta tilanteesta.

Kolmannen kerran onnistuin näkemään Vladimir Iljitšiä vasta yhdeksän kuukauden kuluttua, Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean neljännen istuntokauden aikana.

Silloin hän ei muistuttanut enää sitä Iljitšiä, millainen hän oli joulukuussa vuonna 1921. Siinä määrin kuin hän silloin näytti voimakasrakenteiselta, ehtymätöntä tarmoa uhkuvalta ihmiseltä, siinä määrin hän yhdeksän kuukauden kuluttua näytti kovin uupuneelta ihmiseltä.

Samana päivänä Vladimir Iljitš kävi valokuvassa Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean jäsenten kanssa. Minä jouduin kuvassa aivan lähelle Iljitšiä. Kun Vladimir Iljitš siirtyi istumaan hiukan lähemmäksi meitä, talonpoikia, niin joku huomautti:

— Iljitš koettaa täälläkin olla mahdollisimman lähellä rahvaanmiehiä.

Enempää en saanut nähdä Vladimir Iljitšiä.

Mutta nämäkin, tässä kuvatut muutamat tapaukset tekivät minuun sellaisen vaikutelman, ettei Vladimir Iljitš ollut ainoastaan maailmanvallankumouksen johtaja, vaan myös suuri talonpoikaiston ystävä, joka ymmärtää syvällisesti sen ajatukset ja tarpeet.

N. A. SEMAŠKO

LENIN JA TERVEYDENHOITO VUONNA 1921

Työ- ja Puolustusneuvoston sekä Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana Lenin oli aina kiinnostunut väestön terveydenhoitoa koskevista kysymyksistä. Rintaman saniteettiolot kiinnittivät vuonna 1921 erikoisesti hänen huomiotaan. Terveydenhoitoasiain kansankomissariaatti huolehti siihen aikaan sekä sotilas- että siviililääkintäpalvelusta, ja minä jouduin useamman kerran keskustelemaan näistä kysymyksistä Vladimir Iljitsin kanssa hänen erikoisilla vastaanotoillaan sekä istuntojen aikana.

Lenin käsitti mainiosti, mikä merkitys on terveydenhoidolla maanpuolustuksessa ja rauhanomaisessa rakennustyössä. Kaikkien tiedossa on hänen Neuvostojen VII edustajakokouksessa sanomansa tunnettu lauseparsi: „Joko täit voittavat sosialismin tai sosialismi voittaa täit!”

Neuvostojen Maan saniteettitilanne oli siihen aikaan poikkeuksellisen vaikea. Valkoiset perääntyivät Siperiassa; Omskista on saatu sähke: valkoiset jättivät varastohuoneet täyteen pilkkukuumeeseen kuolleitten ruumiita; koko lähitienoon väestö on saanut tartunnan; tartunta leviää Punaisen Armeijan osastoihin. Harkovia puhdistetaan valkoisista. Saniteettiosaston päälliköltä tov. Ššerbakovilta saadaan heti sähke: valkoiset jättivät kauheita kulkutauteja väestön keskuuteen, pilkkukuume leviää Punaiseen Armeijaan. Näin kaikilla rintamilla valkoisilta jäänyt raskas perintö uhkasi horjuttaa Neuvostovaltion puolustus- ja rakennustöiden mahtia.

Lenin oli tavattoman huolestunut ja seurasi pilkkukuumetta vastaan käymämme kamppailun kaikkia vaiheita; kuunteli tarkkaavaisena minua vastaanotoilla, järjesti usein selostuksia Työ- ja Puolustusneuvoston sekä Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa; moitti kovasti laiminlyöntien takia, auttoi tarmokkaasti kaikkina vaikeina hetkinä.

Kerran valitin Leninille sen johdosta, kun rautatiellä suhtaututtiin sietämättömän huolimattomasti avun lähettämiseen Etelärintamalle ja Ukrainaan. „Erittäin kiireellinen lisäjuna № 17009,— kirjoitin Leninille,— jossa matkustaa tov. Weisbrodin johtama erikoinen saniteettikomissio ja joka vie Etelärintamalle ja Ukrainaan lääkintätarpeita pilkkukuumeen vastustamiskamppailua varten, kulkee kovin hitaasti. Kolmessa päivässä se on edennyt 115 virstaa. En tiedä kenen määräyksestä kiireellisestä ja itsenäisestä lisäjunasta on tehty tavarajuna, joka seisoo pitkät ajat asemilla vaunuja kytkettäessä. Asioiden näin ollen Etelärintamalle ja valkoisten hävitykseltä vapautetuille etelän paikkakunnille lähetetty apu voi saapua liian myöhään. Pyydän: 1) antamaan heti määräyksen lisäjunan kulusta, 2) ottamaan sen erikoisvalvontaan, 3) tutkimaan hitaan kulun syyt ja antamaan tuohon hidasteluun syyllistyneet vallankumouksellisen tribunaalin tuomittavaksi.

Terveysenhoitoasiain kansankomissaari
N. Semaško”.

Lenin antoi Kansankomissaarien Neuvoston sihteerille määräyksen: „18/I. Pyydän keskustelemaan puhelimitse Markovin kanssa ja sanomaan hänelle, että kannatan *voimaperäisesti* Semaškon pyyntöä. Lenin”.

Erikoisjunan kulku järjestettiin nopeasti.

Terveysenhoitoasiain kansankomissariaatti lähetti Leninin määräyksestä joka kuukausi Työ- ja Puolustusneuvostolle kirjallisen selostuksen kulkutauteja vastustavien toimenpiteiden kulusta rintamilla. Hän oli velvoittanut tarkistamaan huolellisesti jokaisen noissa selostuksissa olleen lauseen ja numeron. Kamppailu kulkutauteja vastaan rintamilla sujui kaikkina vuosina vaihtelevalla menestyksellä siihen saakka, kunnes valkoiset lopulta saatiin lyödyiksi ja kun ne alkoivat perääntyä. Silloin vastustamistoimenpiteet alkoivat heti sujua menestyksellisemmin. Elokuun 26 p:nä 1921 Terveysenhoitoasiain kansankomissariaatti voi jo tiedottaa Leninille Työ- ja Puolustusneuvostoon lähettämässään selostuksessa kulkutautien leviämisestä armeijassa kesäkuun 25 päivästä heinäkuun 25 päivään seuraavaa: „Syys- ja talvikauden viimeinen parasiittityphysepidemian korkein taso oli viime vuoden joulukuussa, käsittäen tuona kuukautena 25,7% Punaisen Armeijan miehistövahvuuden tuhatta henkilöä kohden. Sitten on havaittavissa vähitellen tapahtuvaa laskua: tammikuussa tuo luku oli 22,2%, helmikuussa 19,0%, maaliskuussa 14,2%, huhtikuussa vain 7,3%, toukokuussa 3,5% ja kesäkuussa 1,7%, jota paitsi viime mainittu ja sitä seuraavat prosenttisuhteet on laskettu toukokuussa olleen Punaisen Armeijan miehistövahvuuden mukaan”.

Mutta Lenin ei sallinut missään määrin heikentää valppautta. Hän vaati päinvastoin entistä suurempaa järkähtämättömyyttä ja sitkeyttä kulkutautien vastustamisessa. Lokakuussa vuonna 1921 havaittiin tilanteen olevan vaikean Pohjois-Kaukasian sotilaspiirissä (PKSP). Työ- ja Puolustusneuvosto antoi toveri Leninin allekirjoittaman määräyksen, joka velvoitti Terveysneuvoston kansankommissariaatin „järjestämään lääkintäavun verkoston PKSP:n niillä lähetys- ja siirtopaikoilla, jotka eivät kuuluneet Sotilas-Saniteettiselle Päähallinnolle”, ts. siviililääkinnän linjaa; turvaamaan lähetys- ja siirtopaikat muonaerillä, polttoaineella, vetureilla ja vaunuilla.

Sotatoimet alkoivat loppua. Sodan, saarron ja nälän näännyttämä siviiliväestö kaipasi erikoisesti lääkintäapua. Osa armeijan saniteettiomaisuudesta voitiin luovuttaa siviiliväestön käytettäväksi ilman mitään puolustukselle aiheutuvaa vahinkoa. Sitäkin suuremmalla syyllä, kun sotilas- ja siviililääkintäpalvelu oli keskitetty yhdelle elimelle: Terveysneuvoston kansankommissariaatti voi siirtää nopeasti huomion kysymyksestä toiseen ja manööverata joustavasti.

Ja Työ- ja Puolustusneuvosto teki kesäkuun 15 päivänä 1921 päätöksen:

„Tarkoituksella turvata Punainen Armeija mahdollisimman täydellisesti lääkintähenkilökunnalla ja saniteettiomaisuudella siltä varalta, jos sotatoimet uusiintuvat, Työ- ja Puolustusneuvosto päättää:

1. Ylläpitää Punaisessa Armeijassa rauhan aikana täyden määrän lääkintähenkilökuntaa, 100% säädettyä henkilökuntaa.

2. Säilyttää Sotilas-Saniteettisen Päähallinnon varastossa koskemattomana lääkintä- ja sotilaallis-taloudellisten hankintojen saniteettiomaisuus 140.000 sairaansijaa varten, joista 40.000 sairaansijaa 100 saniteettijunaa varten ja 100.000 sairaansijaa 500 kentäsairaalassa, 200 sänkyä kussakin.

3. Luovuttaa Terveysneuvoston kansankommissariaatille siviiliväestön tarpeita varten 50.000 sairaansijaa Sotilas-Saniteettiselle hallinnolle kuuluvista sairaansijoista erikoisilla ehdoilla: sairaaloita kokonaisuudessaan, ilman jakamis- ja siirtämisoikeutta tai oikeutta tehdä muutoksia henkilökunnan kokoonpanossa, aktiivisena reservinä sotatoimien varalta”¹.

¹ Kuten tunnettua, Lenin oli Terveysneuvoston kk:n järjestämisestä alkaen yhtenäisen lääkintäpalvelun kannalla: hän vaati liitettäväksi Terveysneuvoston kk:iin Työasiain kk:lle kuuluneen lääkintävakuutuksen (sairaskassat); hän vaati äitien ja lasten suojelun siirtämistä Sosiaalihuollon kk:lta Terveysneuvoston kk:lle; hän kannatti sotilaslääkintäpalvelun liittämistä Terveysneuvoston kk:iin. Voidaan sanoa suoraan, että ilman Leninin tukea meillä tuskin olisi yhtenäistä lääkintäpalvelua, niin paljon tuolla aatteella oli aluksi vastustajia.— N. S.

Tästä nähdään, että kysymys ratkaistiin varsin järkiperaisesti: siviiliväestön saama lääkintäapu laajeni huomattavasti (50.000 sairaansijaa). Lääkintähenkilökunnan täyden määrän säilyttäminen Punaisessa Armeijassa, 140.000 sairaansijan pitäminen mobilisaatiovalmeudessa, siviiliväestön tarpeisiin kokonaisuudessaan luovutettujen sairaaloiden jakamisen kieltäminen takasivat samalla puolustuksen vaatimukset „sotatoimien uudistamisen varalta”.

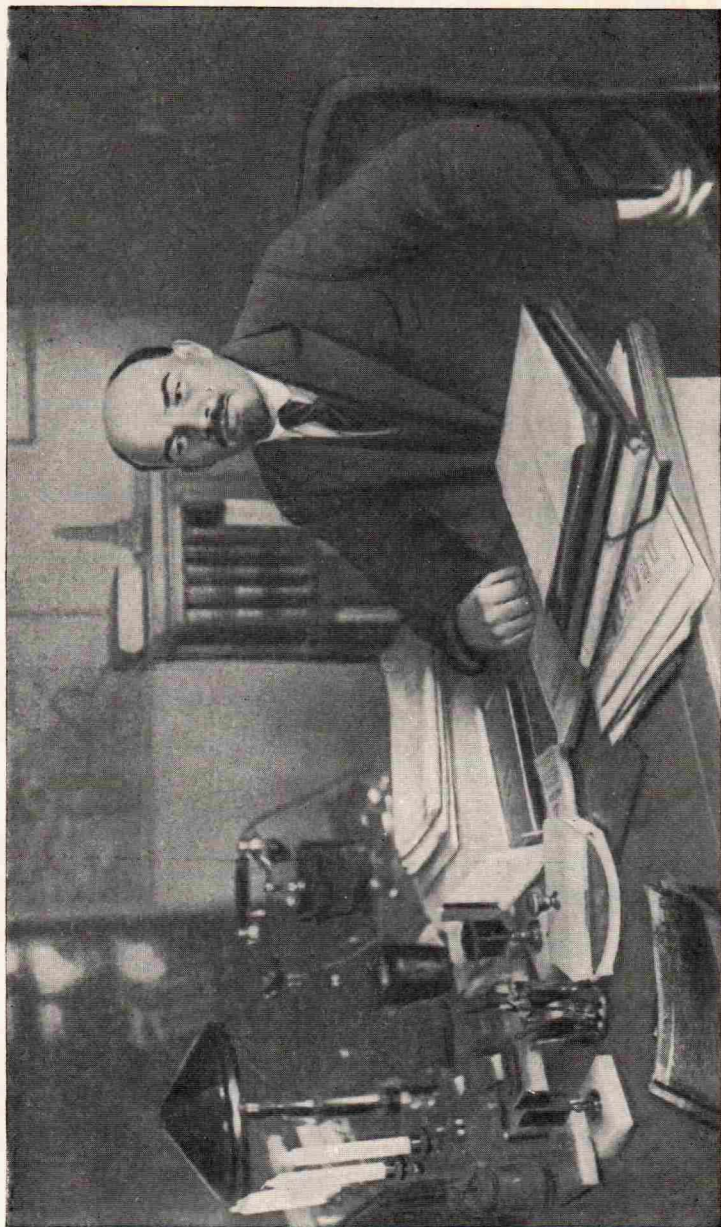
Matkustelin silloin usein rintamalla tarkistamassa saniteettioloja. Lenin antoi minulle joka kerta allekirjoittamansa valtuuskirjan laajoine oikeuksineen (nuo valtuuskirjat ovat vieläkin tallella Marx—Engels—Lenin instituutissa). Muistan, että keran huomasi tavattoman suuria epäkohtia sairaiden ja haavoittuneiden puna-armeijalaisten hoidossa Liskin asemalla. Sairaalat ja haavoittuneet makasivat melkein pä ravinnotta, ilman hoitoa, heitä ei evakuoitu; kunnallispalvelu oli järjestetty vallan kelvottomasti. Saavuttuani takaisin kerroin siitä kiihtyneenä Vladimir Iljitšille. Kyllä hän silloin suuttui! Kyytiä saivat sekä lääkintä- että muut työntekijät. Monet sabotaasin järjestäjät joutuivat maksamaan hengellään kelvottoman suhtautumisensa Neuvostovaltion puolustajia kohtaan.

Siviililääkintää koskevat kysymykset käsiteltiin tavallisesti Kansankomissaarien Neuvostossa. Sielläkin Vladimir Iljitš kiinnitti suurimman huomion kulkutautien vastustamisen toimenpiteisiin. Syksyllä vuonna 1921 ilmaantui ruttoa Mustanmeren rannikkoalueille. Paikalliset viranomaiset viehättyivät liiaksi pelkäästään hallinnollisiin toimenpiteisiin (karanteeni, miliisivartioiden taudintartunnan saaneiden kotitalojen luona, jne.) eivätkä kiinnittäneet huomiota lääketieteellisiin toimenpiteisiin (sairaiden eristäminen, desinfektio, deratisaatio, ts. tartunnan levittäjäin hävittäminen, jne). Ilmoitin siitä useita kertoja Vladimir Iljitšille. Hänen tarmokkaalla avullaan rutto saatiin muutamassa kuukaudessa kokonaan häviämään (muun muassa auttoi Työ- ja Puolustusneuvoston marraskuun 30 päivänä 1921 tekemä erikoispäätös rahavarojen pikaisesta myöntämisestä rutonvastaisiin toimenpiteisiin).

Joka käynnilläni V. I. Leninin luona sain tavallisesti häneltä jonkin erittäin arvokkaan neuvon. Hän ymmärsi mainiosti, että ilman väestön tietoisuutta ja omatoimisuutta kamppailu kulkutauteja vastaan on sangen vaikeaa (hän ilmaisi monta kertaa hyväksymisensä tunnuksestani: „Työntekevien terveyden suojele on työntekevien oma asia”). Hän vaati aina, että on taisteltava järjestelmällisesti puhtauden puolesta, täitä vastaan. Hän kävi minun ja Bontš-Brujevitšin kanssa Moskovan saniteettiosastoissa, joita oli järjestetty Moskovan kaikilla suurimmilla rautatieasemilla, sillä kaikkien Moskovaan saapuneiden tuhan-

V. I. Lenin lepäämässä N. K. Krupskajan ja A. I. Jelizarovan seurassa.
Seisoo V. I. Leninin veljenpoika Viktor, penkillä istuu
työmiehen pikku tytär Veera.
Gorkin puistossa.
Valokuva, 1922.

V. I. Lenin työhuoneessa Kremlissä.
Valokuva, lokakuu 1922.

sien matkustajien piti käydä ensin saunassa, heidän vaatteensa käytettiin desinfiatiohuoneiden ja pesulaitosten kautta. Lenin teki joka käynnillä monia arvokkaita huomautuksia. Kerran hän antoi minulle aatteen puhtaudesta kamppailevien valiokuntien järjestämisestä tehtailla. „Saakaa mukaan enemmän työläisnaisia”,— neuvoi hän minua. Toisen kerran hän neuvoi, että tähän tehtävään on saatava mukaan nuorisoliitto: „Katsokaapa minkälaisen puhtauden saa aikaan reipas, tarmokas nuoriso, joka menee kaikille pihoilte, kaikkiin taloihin”.

Vuoden 1921 alkukesällä Moskovassa oli muutamia kolera-tapauksia. Aloin lyödä heti hätäkelloa, sillä tiesin hyvin, että aina kun kulkutauti alkaa raivota (varsinkin kolera), on se saatava loppumaan aivan alkuunsa, muuten on myöhäistä. Moskovan järjestöt hidastelivat, eivät auttaneet Moskovan terveydenhoito-osastoa. Keskusjärjestöt (Finanssiasiaain kansankomissariaatti, Elintarvikeasiaain kansankomissariaatti) eivät myöskään auttaneet. Käännyin silloin Leninin puoleen. Hänen määräyksestään kuultiin tuota epidemiaa koskeva selostus Työ- ja Puolustusneuvoston istunnossa kesäkuun 15 p:nä 1921. Tuosta kysymyksestä tehty Työ- ja Puolustusneuvoston päätös voi olla malliesimerkinä päättävistä ja hyvin järjestetyistä toimenpiteistä kulkutau-teja vastaan. Työ- ja Puolustusneuvosto myönsi tarkoitukseen huomattavia rahavaroja (miljardin ruplaa silloisena rahana). Elintarvikeasiaain kansankomissariaattia kehoitettiin antamaan viemäritöissä, käymälöiden ja likakaivojen tyhjentämisessä ym. puhdistustöissä työskenteleville työläisille muona-annokset (8.000 henkeä); sairaille annettiin valioruoka; puhdistustyöt turvattiin kuljetusvälineillä — autoilla ja hevosilla; järjestettiin lisää kulkutautisairaaloita; kaikki lääkintälaitokset turvattiin liina-vaatteilla, kalustolla ym. Tuon päätöksen mikään kohta ei tietenkään mennyt läpi ilman asianomaisten järjestöjen vastustusta; varojen saanti oli vaikeaa, elintarvikkeiden ja vaatevarojen saanti vielä vaikeampaa. Leninin määräyksen mukaan toimien vastukset kuitenkin voitettiin. Toimenpiteet kulkutau-teja vastaan sujui-vat menestyksellisesti, kolera loppui alkuunsa.

Lenin ei kieltänyt tuohon tarkoitukseen tarvittavia varoja, mutta hänen ehdoton vaatimuksensa oli, että jokainen kopeekka tuli käytettyä hyödyllisesti. Seuraava minulle osoitettu Leninin kirje luonnehtii sitä erittäin hyvin:

„tov. Semaškol

Allekirjoitettuani tänään Pienen Kansankomissaarien Neuvoston päätöksen kahden miljardin (luullakseni niin? en muista tarkoin summaa¹) myöntämisestä Moskovan puhtaus-huoltoon ja luettuani Terveydenhoitoasiaain kansankomissariaatin

¹ Kuten huomasimme, kysymyksessä oli miljardi.— N. S.

„Asetuksen” asuntojen terveysviikosta („Izvestija” heinäkuun 12 p n ä) tulin johtopäätökseen, että epäilyni (siihen nähden, että koko tuo kysymys on asetettu kerrassaan kelvottomasti) voimistuu.

Miljardeja otetaan, varastellaan ja ryöstetään, mutta työ jää tekemättä.

Moskovassa on saatava aikaan mallikelpoinen (tai vaikkapa aluksi *siedettävä*) puhtaus, sillä ei voida kuvitellakaan mitään häpeällisempää kuin mitä on „neuvosto”-lika „ensimmäisissä” neuvostotaloissa. Miksi *ei* ensimmäisissä taloissa?

Pyydän lähettämään minulle mitä lyhimmän, mutta tarkan, asiallisen, tosiasioihin perustuvan selostuksen siitä, miten terveysviikon pitäminen missäkin sujuu? Onko edes yksi lääni, missä on tehty jotain tolkulla?

Edelleen. Mitä tehdään (ja mitä on tehty?) Moskovassa? kuka vastaa työstä? Ainoastaanko pramean neuvostollisen arvonimen omaavat „virkamiehet”, jotka eivät hittoakaan ymmärrä eivätkä ole perillä asiasta, allekirjoittelevat pelkästään papereita? Vai onko *toimekkaita* johtajia? Ketä nimenomaan?

Tärkeintä on saada aikaan henkilökohtainen vastuuvelvollisuus.

Mitä on tehty henkilökohtaisen vastuuvelvollisuuden aikaansaamiseksi?

Ketkä suorittavat tarkistuksen?

Tarkastajanko? Paljonko heitä on? ketä he ovat?

Nuoriso-osastotko (KNL)? Onko sellaisia? Montako? Missä ja mitä ne ovat saaneet aikaan?

Mitä muita *reaalisia* tarkistuskeinoja on?

Käytetäänkö rahaa arvokkaiisiin ostoksiin (karboli? puhdistusvälineet? paljonko on ostettu?) vai pidetäänkö niillä yllä uusia tyhjätöimittäjä-„virkamiehiä”?

KKN:n Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”¹

Tuo kirje voi olla eräänä parhaana esimerkkinä siitä, miten Lenin aina vaati toimeenpanon tarkistamista („toimeenpanon tarkistaminen on tärkeintä koko työssä, koko politiikassa”,—sanoi hän).

Leniniä kiinnosti erikoisesti kysymys kylpylöistä. Hän ymmärsi sillä olevan myöskin poliittisen eikä vain lääketieteellisen merkityksen. Ja neuvostokylpylöiden järjestämisellä todellakin oli valtavan suuri poliittinen merkitys. Ensi kerran maailmanhistoriassa entisten rikkaiden yksityisissä taloissa hoitivat terveyttään työläiset, työtätekevät. Tsaari Nikolain entisessä palatsissa hoitivat terveyttään köyhät talonpojat. Leniniä kiinnostivat

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, ss. 450—451.—Toim.

eniten Krimin kylpylät. Siihen vaikutti osittain se seikka, kun Terveystieteiden kansankomissariaatin valtuutettuna Krimin kylpylöissä oli silloin V. I. Leninin veli Dmitri Iljitš, ja hän tietenkin kirjoitti Vladimir Iljitšille paljon Krimin kylpylöiden ihannoista.

Heti kun Wrangel oli ajettu Mustaanmereen lähdin Krimille, sovittuani siitä Vladimir Iljitšin kanssa, ottaakseni huostaan kylpylöiden omaisuuden (palatsit, kaluston), suojellakseni sitä rosvouksesta ja järjestääkseni kylpylöitä. Matka oli kovin vaarallinen, sillä Krimin kaikki vuoristot kihisivät valkoisia ja vihreitä, mutta kävin sittenkin kaikissa kylpylöissä. Kylpyläseudun rikkaudet herättivät minussa tavatonta ihastusta. Palattuani Moskovaan kerroin silmät suurina Leninille Krimin ihannoista. Vladimir Iljitš kuunteli minua tarkkaavaisena ja sanoi: „Kirjoitakaa Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiluonnos, mutta poliittinen, sellainen, että jokainen lause sisältäisi hyvän ajatuksen”. Yön aikana kirjoitin luonnoksen ja seuraavana päivänä näytin sitä V. I. Leninille. Luonnos alkoi näin: „Sen ansiosta, kun Punainen Armeija on vapauttanut Krimin Wrangelin ja valkokaartilaisten herruudesta, on tullut mahdolliseksi käyttää terveydenhoidolle suotuista Krimin rannikkoa kaikkien Neuvostotasavaltojen työläisten, talonpoikien ja kaikkien työtätekevien lääkintähoitoon ja heidän työkykynsä palauttamiseen Krimin parantoloissa ja kylpylöissä, jotka aikaisemmin palvelivat vain suurporvariston erikoisoikeuksia. Ihanista huviloista ja yksityisten taloista, jotka aikaisemmin kuuluivat suurtilanherroille ja rikkaille kapitalisteille, entisistä tsaarien ja suuriruhtinaiden palatseista on tehtävä työläisten ja talonpoikien parantoloita ja terveydenhoitolaitoksia”.

Vladimir Iljitš hyväksyi luonnoksen, mutta kehotti lisäämään, että Krimin kylpylöiden tulee palvella myös muiden maiden vallankumousmiehiä, sosialistisen vallankumouksen sotureita, jotka ovat haavoittuneet tai menettäneet terveytensä taistelussa kapitalismia vastaan. Minä kylläkin koetin vastustella: „Odotetaan niin kauan kunnes kylpylät saadaan kuntoon...” Mutta Vladimir Iljitš pysyi jyrkästi omalla kannallaan. „Sillä tulee olemaan suuri poliittinen merkitys”. Niinpä Vladimir Iljitš lisäsi itse omakätisesti luonnoshahmotelmaan ajatuksen ulkomaalaisten vallankumouksellisten toimihenkilöiden parantamisesta Krimin kylpylöissä: „sekä Kansainvälisen Ammattiliittoneuvoston lähettämien muiden maiden työläisten parantoloita” (dekreetti joulukuun 21 piltä 1920).

Kuten aina Vladimir Iljitš oli tässäkin kysymyksessä oikeassa. Krimin kylpylät (yleisvenäläinen terveydenhoitopaikka) antoivat hyvin pian turvapaikan ulkomaalaisille vallankumousmiehille. Kerran, muistaakseni vuonna 1924, tarkistin sitä. Osoittautui, että

Krimillä hoiti silloin terveyttään vallankumousmiehiä 8 maasta, siinä luvussa vieläpä Intiastakin.

Kylpylärakennustyöt kiinnostivat V. I. Leniniä aivan alusta alkaen. Hän kannatti järkeviä aloitteita, moitti kovin laiminlyönneistä. Eräs luutuberkuloosipotilas kirjoitti kerran Vladimir Iljitšille valituksen epäkohdista parantoloissa (sellaiset potilaat ovat kaikkein tuskastuttavimpia; he ovat hoidossa monia vuosia, siirtyvät parantolasta toiseen, hermostelevat ja kiukuttelevat, hermostuttavat henkilökuntaa). Vladimir Iljitš kirjoitti minulle seuraavanlaisen ankaran kirjeen:

„tov. Semaško,

Minulle huomautetaan yhä useammin siitä, että tilanne Krimillä ja Kaukasiassa sijaitsevissa kylpylöissämme on sietämättömän huono: lahjomista, etuisuuksia porvareilla samalla kun huono suhde työläisiin saa sisun kuohumaan, ja mikä on tärkeintä, täydellinen holtittomuus lääkinnässä ja, mikä on vieläkin tärkeämpää, elintarvikkeilla varustelu on kerrassaan kehnoa.

Pyydän esittämään minulle heti tarkat tiedot käsillä olevan aineiston perusteella.

Ja sitten tarkistamismenetelmistä yksityiskohtaisemmin: kuinka monta kylpylää (kuinka monesta) lähettää oikein kirjoitetut selostukset (elintarvikkeiden määrä... potilaalle, henkilökunnalle jne), kylpyammeiden (mutakylpyjen) määrä jne.

KKN:n Puheenj. V. Uljanov (Lenin)“¹.

Vastasin, että potilas on epäilemättä liioitellut huomauttaessaan epäkohdista: elintarvikkeita on todellakin vähänlaisesti, mutta mitään varkautta, lahjomista, etuisuuksia porvareilla, holtittomuutta lääkinnässä ja muita sellaisia sietämättömiä epäkohtia ei ole. Erikoinen valiokunta, johon kuului myös Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomitean edustajia, oli juuri ennen sitä tarkistanut kylpylät, eikä se huomannut mitään sellaisia sietämättömiä epäkohtia. Nähtävästi en kuitenkaan kyennyt hälventämään kokonaan Vladimir Iljitšin epäilyjä kylpylöissä valinneeseen asiointilaan nähden, vaikkakin hän hieman rauhoittui.

Myös vuonna 1921 kuten edellisinä ja seuraavinakin vuosina Vladimir Iljitš huolehti jatkuvasti lapsista.

Vuoden 1921 lopulla kävi vaikeaksi saada huoneistoja Valitusasiain kansankomissariaatin ja Terveystenhoitoasiain kansankomissariaatin lastenlaitoksia varten. Heti vallankumouksen jälkeen olimme sijoittaneet lastenlaitoksia yksityisten taloihin, parhaisiin huviloihin, palatseihin; tehtaille annettiin lasten käyttöön johtajien ja insinöörien asunnot ja talot. Mutta sotatömiin ja silloisten tapahtumien tilanteessa lastenlaitoksia alettiin

¹ „Lenin-kokoelma“ XXIII, s. 213.— *Toim.*

siellä täällä sijoittaa ahtaammalle ja muuttaa paikasta toiseen. Käännyimme Vladimir Iljitšin puoleen Kansankomissaarien Neuvostoon pyytäen puolustusta.

Toukokuun 13 päivänä 1921 Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi Leninin allekirjoittaman päätöksen, jolla varmistettiin heti lastenlaitosten huoneistovaranto. Tuolla päätöksellä säädettiin, että Valistusasiain kansankomissariaatin ja Terveystenhoitoasiain kansankomissariaatin lastenlaitosten pakollista siirtämistä „voidaan sallia vain erikoistapauksissa, *sotatoimien tilanteessa*”. Kielletään lastenlaitosten ahtaammalle sijoittaminen, jos niiden käytössä oleva huoneisto vastaa Valistusasiain kk:n ja Terveystenhoitoasiain kk:n säättämää normia. Päinvastoin, läänien toimeenpaneville komiteoille annettiin määräys luovuttaa sellaisille laitoksille „parhaat rakennukset kaupungeissa, asutuskeskuksissa ja entisissä tilanherrojen kartanoissa”. Sellaiset rakennukset on vapautettava aivan heti ja annettava Valistusasiain kk:lle ja Terveystenhoitoasiain kk:lle lastenlaitosten tarpeiden tyydyttämiseen. Talousalan kansankomissariaatteja kehoitettiin suorittamaan pikaisesti korjaustyöt noissa rakennuksissa. „Kuukauden sisällä tämän asetuksen julkaisemispäivästä Läänien toimeenpanevien komiteain tulee esittää Valistusasiain kk:lle ja Terveystenhoitoasiain kk:lle vastaavanlaiset selostukset toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tämän asetuksen noudattamiseksi, ja Valistusasiain kk:n ja Terveystenhoitoasiain kk:n on esitettävä samassa määräajassa selostus Kansankomissaarien Neuvostolle. Tämän asetuksen täyttämättä jättämiseen syyllistyneet vedetään lainmukaiseen edesvastuuseen”.

Sanomattakin on selvää, että tämä asetus aiheutti suuren käänteän Valistusasiain kansankomissariaatin ja Terveystenhoitoasiain kansankomissariaatin lastenlaitosten verkoston laajentamisessa.

Vuoden 1921 aikana Kansankomissaarien Neuvostossa käsiteltiin useita kysymyksiä, jotka koskivat terveydenhoidon järjestelyä ja muun muassa Terveystenhoitoasiain kansankomissariaatin järjestöllistä rakennetta. Ilmaantui taaskin pyrkimyksiä jakaa lääkintäpalvelu eri hallintoalojen mukaan („hajottaa” se, kuten minä silloin sanoin). Piti jälleen kamppailla sitkeästi tuollaisia pyrkimyksiä vastaan. Vladimir Iljitš tuki jälleen meitä, ja neuvostollisen lääkintäpalvelun järjestöllinen yhtenäisyys pääsi voitolle.

Sellainen oli Vladimir Iljitš Lenin Kansankomissaarien Neuvoston sekä Työ- ja Puolustusneuvoston puheenjohtajana väestön terveyden suojelua koskevissa kysymyksissä.

A. V. LUNATŠARSKI

LENININ ERÄS NEUVO KULTTUURIKYSYMYKSISTÄ

Leninin mielipide puolueettomista spesialisteista ja opettajakunnasta tunnetaan hyvin.

Lenin kunnioitti suuresti huomattavia tieteen eri alojen asiantuntijoita. Juuri hänen aloitteestaan otettiin askel, joka siihen aikaan näytti varsin rohkealta, nimittäin sellainen askel, että Korkeimman Kansantalousneuvoston ja Valtion Suunnittelukomitean elimiin otettiin hyvin paljon puolueettomia tiedemiehiä.

Lenin kunnioitti suuresti myöskin opettajia. Muistan, miten kerran luin hänelle puhelimitse erittäin hälyttävän sähkeen, missä kerrottiin opettajiston vaikeasta tilasta joissakin luoteisissa lääneissä. Sähke päättyi näin: „Škraby”¹ näkevät nälkää.— „Ketkä? Ketkä?” — kysyi Lenin.— „„Škraby”,— vastasin minä hänelle,— se on koulutyöntekijäin uusi nimitys”. Hän vastasi minulle hyvin tyytymättömänä: „Ja minä kun luulin niiden olevan joitain rapuja jossakin akvaariossa. Miten rumaa on käyttää noin vastenmielistä sanaa opettajasta! Hänelle kuuluu kunniakas nimitys—kansan opettaja. Niin häntä on nimitettävä edelleenkin”.

Lenin puhui aina siitä, että on mahdotonta rakentaa sosialismia, sen enempiä kuin sosialistista kulttuuriakaan pelkästään kommunistien käsin. Hän antoi varta vasten valistusalaan koskevan sekä kirjallisen että suullisen toimintaohjeen siitä, että meidän on välttämättä saatava puolellemme yli puoli miljoonaa käsittävä valistustyöntekijäin armeija.

Keskustellessani Vladimir Iljitšin kanssa näistä asioista sain kuulla häneltä alinomaa tällaisia neuvoja:

— On tehtävä niin, että itse opettajat ja valistuneet joukot levittäisivät paitsi yleistä kulttuuria myös kommunistisia aattei-

---

¹ Lyhennys „шкрабы” venäjänkielisestä „школьные работники”, „koulutyöntekijät”.— Suom.

tamme kaukaisimmillakin syrjäseuduilla puhumattakaan kaupungeista. Ryhmitelkää heitä, valitkaa aktiivisimmat, auttakaa heitä pääsemään eteenpäin, huolehtikaa jatkuvasti siitä, että opettajat pääsisivät normaalisti kohoamaan johtaville paikoille, tehkää koulun aktiivisimmista, sivistyneimmistä työntekijöistä itsellenne tuki. Antakaa heidän huolekseen järjestää sitten toisia. Saakaa heidät mukaan läänien kansanvalistusosastoihin ja ottakaa heitä koneistoomme, aina Valistusasiain kansankomissariaatin kollegiota myöten. Erilaisten spesialistien ja korkeampien koulujen opettajien keskuudessa on tietenkin mustasotnialaisia, eserräläisiä ja menševistisiä virtauksia. Niitä vastaan on taisteltava, useinkin säälimättä. Mutta monet voidaan saada luopumaan mielipiteistään. Meidän puolestamme puhuvat oikeat aatteemme ja voittomme. Horjuvat opettajat on saatava pois vihollisten vaikutusvallasta. Tämä koskee myöskin muiden alojen spesialisteja. Pelkästään kommunistien varassa ette voi pitkällekään päästä. Tietenkin on hyvin tärkeää kasvattaa myöskin kommunistien ja varsinkin nuorisoliittolaisten keskuudesta valistuneita kulttuurityöntekijöitä; koittaa aika, jolloin he tulevat olemaan kyllin päteviä ja jolloin heitä tulee olemaan riittävän paljon, ja mitä pikemmin sellainen aika koittaa, sen parempi. Mutta lähi aikoina te ette tietenkään saa aikaan sellaista tilannetta, jolloin voisitte järjestää valistuksen pelkästään kommunistien voimin. Eikä kysymys ole vain siitä, että työntekijäin alin kerros olisi puolueettomia, joita puolueenjäsenet ohjaisivat. Ei sinne päinkään. Tarvitaan, että teidän esikunnissanne käytettäisiin hyväksi vakavia, meille myötätuntoisia, samaa tietä meidän kanssamme kulkevia pedagogisia voimia.

Mutta hän lisäsi tähän:

— Jos te sallitte, että tapahtuu meidän kommunististen perusteidemme hajaantumisprosessi, jos te sulaudutte puolueettomaan väkijoukkoon, niin se tulee olemaan mitä suurin rikos. Mutta jos te sulkeudutte pieneksi lahkolaisryhmäksi, jonkinlaiseksi valloittajien kastiksi, herätätte epäluottamusta ja vastenmielisyyttä itseänne kohtaan suurten väkijoukkojen keskuudessa, ja sitten vetoatte siihen, että hehän muka ovat pikkuporvareita, vieraita aineksia, luokkavihollisia, niin teidät on vedettävä edesvastuuseen vallankumouksellisen lain koko ankaruudella.

Lenin naurahti, mutta heristi samalla ankarana sormeaan.

— Teidän pitäisi hyvin käsittää, että tehtävänäimme on valloittaa tuosta väenpaljoudesta puolellemme yhä enemmän liittolaisia,— ja ken ei kykene sitä tekemään, hänen ei pidä tarttua rakennustyön tehtävään.

VIKTOR ULJANOV

LASTEN YSTÄVÄ

Talvella 1921 saavuin tätini, Anna Iljinitšna Jelizarovan kanssa maalta Moskovaan. Asetuimme asumaan Manež-najakadun varrelle. Vladimir Iljitš kävi usein meillä. Muistan ensimmäisen tapaamiseni hänen kanssaan. Hän saapui pakkasaamuna. Olin kovin ujo, ja nähtyäni tuntemattoman vieraan ryömin sohvan alle. Minut saatiin sieltä vaivoin tulemaan pois.

Osin paljon maalaisten lauluja. Lenin halusi kuulla niitä. Mutta minua saatiin houkutella pitkän aikaa ennenkuin lopulta suostuin hänen pyyntöönsä ja lauloin, sohvan alta pois tulematta, muutamia sen ajan päivänkysymyksistä sepitettyjä kupletteja. Vladimir Iljitš nauroi sydämensä pohjasta kuunnellessaan laulani. Sillä hän voitti minut puolelleen, ja minä tulin rohkeamaksi. Hän istutti minut polvelleen ja hyväili minua, ja kun olin saanut takaisin rohkeuteni, niin esitin hänelle yhdellä istuimella koko lauluohjelmani.

Seuraavana kesänä, vuonna 1922, asuimme Gorkissa. Kävimme Vladimir Iljitšin kanssa puistossa marjoja poimimassa. Eräällä sellaisella marjamatkalla minua suostuteltiin pitkän aikaa antamaan poimimani marjat sedälle, mutta minä söin ne aina. Juttu päättyi siihen, että Vladimir Iljitš antoi minulle mansikkakimpun.

Juuri tuohon aikakauteen kuuluu myös laajalti tunnetuksi tullut valokuva, jossa Lenin on Nadežda Konstantinovnan, Anna Iljinitšnan, minun ja sen talon pihamiehen tyttären kanssa, missä me Moskovassa vakituisesti asuimme.

Niinä vuosina, jolloin tapasin Vladimir Iljitšin, olin vielä pikkupoika, mutta jo silloinkin minua veti hänen puoleensa osakseni tulleet hellät hyväilyt. Muistan muutamia tapauksia siitä kaukaisesta ajasta, jolloin Lenin ollessaan jo sairaana asui vakituisesti Gorkissa. Kerran istuimme illallispyödyssä. Pöydällä oli

pullossa hedelmämehua. Minulla ei ollut lupaa juoda sitä. Tehdäkseen minun mielikseni hän siirsi vaieten pullon lähelleni.

Erään kerran me lapset leikimme Gorkin puiston lehtokujassa ja rakensimme hiekasta laivoja. Leniniä kuljetettiin silloin, vuonna 1923, vaunuissa lehtokujia pitkin. Me odotimme, että kulkiessaan tien poikki vaunut musertavat rikki rakennelmamme, mutta niin ei käynyt. Silloin me rakensimme laivoja koko lehtokujan poikki. Nyt vaunujen piti välttämättä tuhota „laivat”. Mutta silläkin kertaa kaikki jäi ehjäksi. Ja vasta myöhemmin saimme muilta kuulla, että Vladimir Iljitš oli luullut sen pahoittavan mieltämme ja oli pyytänyt kulkemaan niin, etteivät vaunut häirinneet leikkiämme.

Samoihin aikoihin kävin mielelläni huoneessa, missä Lenin asui. Lapsen vaistolla tajusin hänenkin iloitsevan käynneistäni. Menin hänen huoneeseensa, missä hän istui ikkunan luona ja opetteli Nadežda Konstantinovnan avulla kirjoittamaan vasemmalla kädellä. Vladimir Iljitš keskeytti harjoittelunsa ja katsoi lämpimästi hymyillen kauan minua.

Joulukuussa vuonna 1923 Gorkissa järjestettiin lasten kuusi-juhla. Paitsi meitä, jotka asuimme Vladimir Iljitšin luona, kutsuttiin myös Gorkin kylän talonpoikien lapsia, neuvostotilan ja lepokodin työntekijäin lapsia. Väkeä oli paljon, oli hälinää ja tavattoman hauskaa. Leninille nähtävästi oli mieluista meidän seuramme, hän ei lähtenyt pois luotamme koko iltana ja oli läsnä lahjojakin jaettaessa. En voi milloinkaan unohtaa Iljitšiä, kun hän koko ajan seurasi katseellaan riemuitsevaa lapsiparvea, jota hän niin suuresti rakasti ja jonka hyväksi hän teki niin paljon... Tapasin silloin viimeisen kerran Iljitšin.

M. J. A W E R B A C H

SUURUUS JA VAATIMATTOMUUS

Vuonna 1922 minut kutsuttiin Kremliin Vladimir Iljitšin asuntoon. Luulin että minut johdetaan komeaan huoneistoon, mutta jouduinkin pieneen, vaatimattomasti kalustettuun huoneeseen. Mutta mikä ihanteellinen järjestys siellä olikaan, mikä puhtaus! Kaikki ilmaisi suurta kulttuuria.

Vladimir Iljitšiä ei ollut huoneessa. Hyvin ymmärrettävien syiden takia odottelin häntä levottomana, mutta kun hän astui ovesta sisään, niin levottomuuteni muuttui hämmennykseksi.

Mutta Vladimir Iljitšin ei tarvinnut sanoa kuin muutama lause, ja arkuuteni hävisi jäljettömiin. Syntyi vilkas, mielenkiintoinen keskustelu. Hän oli mainio keskustelukumppani, valloitti puolelleen logiikkansa voimalla, suurella oppineisuudellaan ja hämmästyttävällä tietojen monipuolisuudella. Hänen huomaavaisuutensa ja syvällinen inhimillisyytensä lumosi kokonaan.

Tutkiakseni, miten on hänen näkönsä laita, kysyin:

— Miten te luette?

Vladimir Iljitš otti kirjan ja vei sen lähelle silmiään.

Hänen ikäisensä ihmiset siirtävät tavallisesti lukiessaan kirjan, sanomalehden tai käsikirjoituksen kauemmaksi silmistään eivätkä lue läheltä. Aloin etsiä syytä siihen ja lopulta löysin sen.

Jo ensimmäisestä keskustelusta Vladimir Iljitšin kanssa pääsin selville, että hän huolehti tavattomasti tovereista eikä ajatellut lainkaan omaa terveyttään.

— Teidän pitää ehdottomasti levätä,— sanoin minä.

— Mutta miten voisi levätä, kun on niin paljon tehtävää? — vastasi Vladimir Iljitš.

Hän mietti hetkisen ja sanoi hieman hiljemmin:

— Niin, töitä on paljon...

— Järjestäkää sitten kotilepoa,— ehdotin minä.

— Miten? — kysyi Iljitš neuvotonna.

— Se merkitsee, että on tehtävä vähemmän työtä ja enemmän levättävä.

— Toistaiseksi ei siitä tule mitään, ja sittenpä hän nähdään...

Aloin hyvästellä. Ja minua hämmästytti jälleen Vladimir Iljitšin koruttomuus ja vaatimattomuus. Eteisessä hän koetti koko ajan auttaa takkia ylleni. Sitten hän alkoi etsiä kalossejani. Jouduin vallan hämilleni ja pyysin, ettei hän hyörisi puolestani, mutta hän vain siristi veikeästi silmiään ja vakuutti:

— Assistentithan auttavat professoria!

Lähdin pois syvästi liikuttuneena.

* * *

Toisen kerran minut kutsuttiin Gorkiin. Vladimir Iljitš oli siljoittautunut silloin kulmahuoneeseen sivurakennuksessa, jossa aikoinaan oli asunut Moskovan entisen kaupunginpäällikön Reinbotin palveluskuntaa.

Vladimir Iljitš otti minut vastaan hyvin tervetulleena, kyseli tiedemiesten elämästä ja lääketyöntekijöistä. Keskustelimme, mutta Vladimir Iljitš näytti huonovointiselta. Häntä vaivasi jokin ajatus. Myöhemmin selvisi, että häntä huolestutti se, milloin hän taas pääsee työhön.

Hyvästellimme.

— Mihail Osipovitš, ehkä tarvitsette jotain?— kysyi Vladimir Iljitš.

— En tarvitse mitään. Neuvostomaan tiedemiehellä on kaikki, mitä tarvitaan luovaa työtä varten. Ehkä saisi olla enemmän ulkolaista lääketieteellistä kirjallisuutta...

— Kirjallisuutta saadaan,— lupasi Iljitš.

Eikä hän unohtanut lupaustaan.

* * *

Mieleeni painui erikoisesti viimeinen kohtaaminen.

Tämä harvinaisen vaatimaton, yksinkertainen, tenhoava ihminen ei pitänyt siitä, että hänen vuoteensa ympärille kokoontui professoreja, tiedemiehiä ja lääkäreitä.

— Miksi ihmisten työtä häiritään?— sanoi hän.

Vladimir Iljitšiä hoitivat „lääketieteen veljet” — lääkäreiksi lukevat ylioppilaat. Mutta samaan aikaan Gorkissa oli vakituisesti huomattuja lääkäreitä, joskin „illegaalisessa asemassa”. He eivät rohjenneet näyttäytyä Iljitšille. Kerrotaan, että Vladimir Iljitš huomasi kerran puistossa vilaukselta nykyään edesmenneen professori V. N. Rozanovin. Se teki Iljitšin tavattoman levottomaksi.

Tammikuun 20 päivänä 1924 Maria Iljinitšna soitti kotiini. Hän pyysi saapumaan kiireesti Gorkiin.

Lähdin myöhään yöllä. Autoreki kiidätti nopeasti, mutta sydämeni oli raskas. Painoi huolestuttava ajatus: „Näinköhän asiat ovat huonosti?”.

Mutta karkoitin nuo ajatukset... Ei! Leninin täytyy saada elää!

Suuressa huoneessa Gorkissa tapasin Nadežda Konstantinovnan, Maria Iljinitšnan, professorit Försterin, Getier'n, Rozanovin, Cramerin, Osipovin ja muita.

Osoittautui, että Vladimir Iljitš oli näyttänyt kädellään silmiään. Nadežda Konstantinovna oli kysynyt:

— Ehkä pitäisi kutsua Averbach?

Vladimir Iljitš oli vastannut myöntävästi.

Hän otti minut vastaan yhtä tervetulleena kuin aikaisemminkin, vaikkakin hän näytti voivan huonosti. Tutkin näön: se oli edelleenkin normaali. Nähtävästi Vladimir Iljitš oli vienyt käden silmilleen tuntiessaan hetkellistä pahoinvointia.

Haluamatta vaivata sairasta aloin hyvästellä. Hän päästi minut pois vastahakoisesti.

Tultuani ruokasaliin lääkärit ympäröivät minut:

— Miten Vladimir Iljitš voi? Mitä hänelle tapahtui?..

En ehtinyt vastata: juuri silloin eräs päivystävä ylioppilas kiiruhti luoksemme ja sanoi, että Vladimir Iljitš pyytää tuomaan hänet ruokasaliin. Professorit menivät heti pois. Nadežda Konstantinovna, Maria Iljinitšna ja minä jäimme.

Vladimir Iljitš tuli sisään. Selvisi, että häntä huolestutti minun matkani Moskovaan: enkö vilustu, eikä minun tule kylmä. Hän halusi, että olisin jäänyt yöksi Gorkiin.

Mutta en voinut jäädä. Aamulla piti suorittaa sairaskäynti potilaiden luo sairaalaan. Silloin Vladimir Iljitš pyysi, että minut peiteltäisiin hyvin turkillä...

Vladimir Iljitš istui kymmenisen minuuttia.

— Vladimir Iljitš, olette väsynyt. Menkäämme huoneeseen,— ehdotin minä.

Saatoin hänet työhuoneeseen saakka ja hyvästelin... En tienynyt silloin, että muutaman tunnin kuluttua lakkaa lyömästä tuo suuri sydän, lakkaa toimimasta nerokas järki...

J. V. STALIN

TOVERI LENIN LEPÄMÄSSÄ

HUOMIOITA

Minun nähdäkseni ei olisi kirjoitettava „toveri Leninistä lepäämässä” nyt, kun lepo on päättymässä ja toveri Lenin palaa pian työhön. Sitä paitsi minulla on niin paljon vaikutelmia ja ne ovat niin arvokkaita, ettei ole oikein tarkoituksenmukaista kirjoittaa niistä lyhyen kirjoitelman muodossa, niinkuin „Pravdan” toimitus vaatii. Mutta täytyy kuitenkin kirjoittaa, sillä toimitus vaatii itsepintaisesti.

Olen joutunut tapaamaan rintamalla vanhoja sotilaita, jotka vietettyään muutamia „ympyriäisiä” vuorokausia herkeämättömissä taisteluissa ilman lepoa ja unta, palasivat sitten taistelusta varjojen kaltaisina, kaatuilivat kuin viikatteen niittäminä ja nukuttuaan „kaikki kahdeksantoista tuntia yhtämittaa” nousivat levon jälkeen virkeinä uusiin taisteluihin, joita ilman he „eivät voi elää”. Ensimmäisen kohtauksemme aikana heinäkuussa, puolitoista kuukautta kestäneen väliajan jälkeen toveri Lenin teki minuun juuri sellaisen vanhan sotilaan vaikutuksen, joka on ehtinyt levähtää uuvuttavien herkeämättömien taistelujen jälkeen ja virkistynyt levon jälkeen. Hän oli pirteä ja elpynyt, mutta väsymyksen ja liikaräsituksen jäljet tuntuivat.

— „Minä en saa lukea sanomalehtiä,— huomauttaa toveri Lenin pilkallisesti,— en saa puhua politiikasta, minä kaarran huolellisesti jokaisen pöydälle jätetyn paperipalasen peläten, ettei se vain olisi sanomalehti ja ettei siitä tulisi kurinrikkomusta”.

Minä nauran ääneen ja ylistän taivaaseen asti toveri Leninin tottelevaisuutta. Samalla teemme pilaa lääkäreistä, jotka eivät voi käsittää sitä, että ammattipoliitikot, saadessaan tavata toisiaan, eivät voi olla puhumatta politiikasta.

Hämmästyttävää on toveri Leninin kiihkeä halu tehdä kysymyksiä ja into, hillitön into päästä työhön. Näkyy, että hän suorastaan janoaa tietoja. Eserrien oikeusjuttu, Genua ja Haag, satotoiveet, teollisuus ja raha-asiat — kaikki nuo kysymykset vilisevät toinen toisensa jälkeen. Hän ei kiiruhda lausumaan

mielipidettään, vaan valittaa, että on jäänyt jälkeen tapahtumista. Enimmäkseen hän kyselee ja painaa mieleensä. Hän vilkastuu kovin saadessaan tietää, että satotoiveet ovat hyvät.

Kokonaan toisenlaisen kuvan sain kuukauden kuluttua. Tällä kertaa on toveri Lenin kirja- ja sanomalehtipinkkojen keskellä (hänelle on annettu lupa lueskella ja puhua politiikasta rajoituksitta). Ei ole enää jälkeäkään väsymyksestä eikä liikarosituksesta. Ei ole merkkejäkään hermostuneesta työinnosta — jano on mennyt ohi. Levollisuus ja varmuus ovat palautuneet häneen täydellisesti. Meidän entinen Leninimme, joka katsoo veikeästi keskustelukumppaniinsa silmää siristäen...

Niinpä keskustelummekin on tällä kertaa luonteeltaan vilkaampaa.

Sisäinen tilanne... Sato... Teollisuuden tila... Ruplan kurssi... Budjetti...

— „Tilanne on vaikea. Mutta kaikkein raskaimmat päivät ovat ohi. Sato auttaa asiaa perinpohjin. Teollisuuden ja raha-asiain tilan paraneminen on koittava sadon jälkeen. Kysymys on nyt siitä, että valtio vapautettaisiin tarpeettomista meroista supistamalla virastojamme ja laitoksiamme ja parantamalla niitä laadullisesti. Tässä asiassa tarvitaan erikoista lujutta, ja silloin selviydymme, selviydymme varmasti”.

Ulkoinen tilanne... Entente... Ranskan menettely... Englanti ja Saksa... Amerikan osuus...

— „Ne ovat ahneita ja vihaavat syvästi toisiaan. Niillä syntyy tappelu keskenään. Meidän ei tarvitse kiirehtiä. Meidän tiemme on oikea: me kannatamme rauhaa ja sovintoa, mutta vastustamme orjuutta ja orjuuttavia sovinnonehtoja. Peräsinä on pidettävä lujasti käsissä ja kuljettava omaa tietämme antamatta enempää imartelun kuin pelottelunkaan vaikuttaa itseemme”.

Eserrät ja menševikit, heidän raivokas agitaationsa Neuvosto-Venäjää vastaan...

— „Niin, he ovat asettaneet päämääräkseen Neuvosto-Venäjän häpäisemisen. He helpottavat imperialistien taistelua Neuvosto-Venäjää vastaan. He ovat juuttuneet kapitalismin liejuun ja luisuvat kuiluun. Rämpikööt siellä. Työväenluokalle ovat he jo aikoja sitten olleet vainajia”.

Valkoinen sanomalehdistö... Emigrantit... Mahdottomat jutut Leninin kuolemasta yksityiskohtaisine kuvauksineen...

Toveri Lenin hymyilee ja huomauttaa: „Valehdelkoot ja lohdutelkoot itseään, ei pidä riistää kuolevilta viimeistä lohdutusta”.

Syyskuun 15 päivänä 1922.

GIOVANNI GERMANETTO

ITALIAN KOMMUNISTIEN EDUSTAJISTON MUKANA MOSKOVASSA

Kun Kerenskin lähettiläät saapuivat vuoden 1917 kesällä Torinoon „orientoimaan” Italian työläisiä ja selittämään heille Venäjän Väliaikaisen hallituksen politiikkaa, niin heidät otettiin vastaan huudoilla: „Eläköön rauha!”, „Eläköön Lenin!” Kutsumatta saapuneet vieraat nähtävästi oivalsivat, että Italian työläiset ovat riittävästi orientoituneita ilman heidän apuaan, ja he luikkivat tiehensä...

Lenin! Tuo nimi olennoi jo silloin ensimmäisen imperialistisen sodan näännyttämien ihmisten kaikki valoisat toiveet. Kansamme oli julistanut tuon nimen taistelulipukseen, se kuulosti uhkaukselta maailmansodan alkuunpanijoita vastaan ja siitä tuli työtätekevien hartain usko parempaan tulevaisuuteen.

Kenenkään ihmisen nimi ei viimeisen vuosisadan aikana ole ollut Italiassa niin rakastettu kansan keskuudessa kuin oli Leninin nimi. Alppien rinteillä pienten kylien köyhissä mökeissä, Sisilian rikkikaivoksissa, Torinon ja Milanon tehtaissa, koko maan virastoissa ja oppilaitoksissa, kasarmeissa ja juoksuhaudoissa ensimmäisen maailmansodan rintamilla miljoonat italialaiset lausuivat tuon nimen rakkaudella ja suurella hartaudella. Leninin nimi piirrettiin talojen seiniin, vankiloiden selleihin ja Rooman katakombeihin...

Voi helposti käsittää iloni, kun minulle sanottiin, että matkustan Neuvostoliittoon Italian kommunistisen puolueen edustajistossa osallistuakseni Kominternin IV kongressiin ja Punaisen ammattiyhdistysinternationalen (Profinternin) II kongressiin.

Se oli fasistijoukkojen terrorin mielivallan aikaa. Nuo joukkiot polttivat työtätekevien julkisia rakennuksia ja tappoivat poliisin siunaamina parhaita johtajiamme ja ystäviämme. Me lähdimme Italiasta muutamaa päivää ennen mustaa „Mussolinin hyökkäystä” Roomaan...

Me — edustajaryhmä — matkustimme melkein koko Euroopan halki. Mutta minua ei kiinnostanut Wien eikä Berliini eivätkä Euroopan muutkaan pääkaupungit. Kaikki ajatukseni olivat kohdistuneet tuntemattomaan Neuvostojen Maahan, Moskovaan, suureen Leniniin, jonka tulisin näkemään ensi kerran.

Oli marraskuu. Mutta me, jotka olimme tottuneet Italian kuumaan aurinkoon, emme tunteneet edes kylmää. Niin lämpimästi ottivat meidät vastaan neuvostoihmiset, kun vain olimme astuneet rajan yli uuteen maailmaan, kansojen vapauden ja ystävyyden maailmaan.

Kominternin IV kongressin avajaisissa lauloimme riemulla „Kansainvälisen” hymnin 50 kielellä... Marraskuun 13 päivänä 1922 kokoontuimme Kremlin suurimpaan saliin odottaen kärsimättöminä Leninin selostusta „Viisi vuotta Venäjän vallankumouksesta ja maailman vallankumouksen näköalat”...

Ennen istunnon alkamista päätin mennä käytävälle salaisena toivonani kohdata Lenin ja tervehtiä häntä Italian työläisten nimessä. Ja kohtasinkin hänet. Mutta monisanaisen tervehdyksen asemesta sain vain sanottua ranskaksi:

— Hyvää päivää, toveri Lenin!

Hän pysähtyi, puristi lämpimästi kättäni ja kysyi:

— Oletteko ranskalainen?

— En, olen italialainen.

— Puhun hiukan italiaa,— sanoi hän minulle äidinkielelläni.

Samaan aikaan salista tuli vielä muutamia tovereita. Me kaikki halusimme vaihtaa eri kielillä muutaman sanan suuren Leninin kanssa...

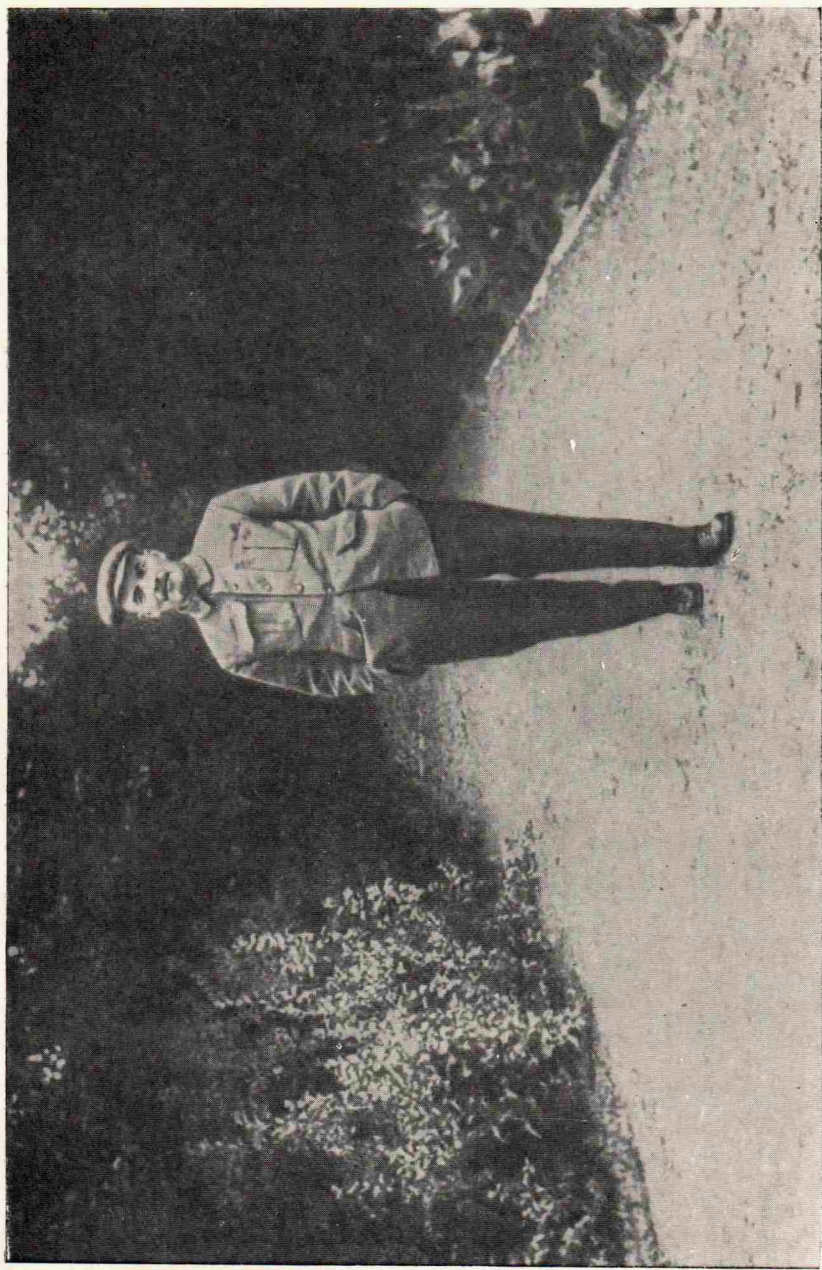
Kominternin IV kongressin päiväjärjestyksessä oli myös Italian kysymys. Meidän vielä nuorta puoluettamme johtivat henkilöt, jotka veivät sitä väärää tietä.

Eräänä iltana Vladimir Iljitš kutsui Italian edustajiston luokseen keskustelemaan. Me kaikki, lukuunottamatta trotskilaista Bordighaa ja muutamia hänen kannattajiaan, olimme sanomattoman iloisia. Pöydän ääreen, jolle oli katettu teekupit, istuutui koko edustajaryhmä, Vladimir Iljitš, Nadežda Konstantinovna ja vielä muutamia henkilöitä.

Bordigha halusi pitää puheen Italian asioista, mutta Vladimir Iljitš keskeytti hänet:

— Ei tarvitse... Kuulimme jo niin paljon puheita kongressissa... Jutelkaamme vain aivan välittömästi, toverillisesti...

Lenin oli kovasti reippaalla mielellä, iloinen ja toverillinen. Hän keskusteli melkein jokaisen kanssa ranskaksi tai italiaksi. Hän kyseli puolueystämme, tiedusteli mistä kaupungeista ja miltä alueilta olimme saapuneet, häntä kiinnosti työläisten taistelu eri paikkakunnilla ja hän kuunteli edustajien vastauksia

V. I. Lenin kävelyllä Gorkissa sairauden jälkeen.
Valokuva, 1922.

V. I. Lenin Gorkissa.
Valokuva, 1922.

sellaisella huomiolla, mikä on ominaista vain työväenluokan suurelle opettajalle.

En unohda milloinkaan Leninin tuona iltana antamaa neuvoa. Puhuessaan fasistien toimeenpanemasta vallan valtaamisesta Italiassa Vladimir Iljitš sanoi, että fasistit järjestävät varmaankin omia ammattiyhdistyksiään. Italian kommunistien pitää ehdottomasti työskennellä noissa ammattiyhdistyksissä.

Täytyy tunnustaa, että me olimme silloin lahkolaisuushengen vallassa eikä tuo neuvo tuntunut meistä aivan oikealta... Taistelun kulku kuitenkin osoitti, että Leninin viisas ohje oli aivan oikea. Pian käsitimme, että se oli ainoa keino valloittaa puolellemme fasistien demagogian peittämät työtätekevien joukot, ainoa keino, jonka avulla joukot voitiin viedä taisteluun ja saavuttaa voitto. Kuinka monta kertaa myöhemmin, kun fasististen ammattiyhdistysten huoneistot antoivat meille usein luotettavan turvapaikan salaisia kokouksia varten, muistimmekaan Leninin viisaita sanoja!

Kominternin IV kongressin Italian valiokunta laati yksityiskohtaisen päätöslauselmaehdotuksen puolueemme työstä. Edustajaryhmä kerääntyi käsittelemään tuota päätöslauselmaehdotusta. Sattumalta ei Kremlissä ollut sinä iltana muuta vapaata salia kuin valtaistuinsali. Kokouksen puheenjohtajaksi toverit valitsivat minut. On mielenkiintoista, että puheenjohtajan paikka oli... Nikolai II:n ja viimeisen valtaistuimella. Aamuun saakka kestäneen kiihkeän väittelyn aikana ei kukaan kaiketi tullut ajatelleeksi, että tsaarin valtaistuimella istui sinä iltana... italialainen parturi...

Muuten, minulla oli vielä vanhoja välienselvityksiä Nikolai viimeisen kanssa. Kun tuo Venäjän työläisten ja talonpoikien teloittaja saapui kerran Italiaan, niin minut ja eräitä muita työläisiä vangittiin, koska olimme osallistuneet Italian työtätekevien mielenosoitukseen solidaarisuuden osoittamiseksi Venäjän valankumouksellisille työläisille.

Sinä merkillepantavana iltana Kremlin valtaistuinsalissa pidetyssä kokouksessa italialaiset edustajat hyväksyivät äänten enemmistöllä leniniläisen linjan puolueen politiikkaa koskevista kysymyksistä.

Gramscin ja Togliattin johdolla käytiin läpi pitkälinen taistelu, jonka tarkoituksena oli suunnata Italian työväenluokan puolue oikealle tielle. Taistelu johti siihen, että Italian kommunistisen puolueen rivit kasvoivat 58 tuhannesta yli kahteen miljoonaan jäseneseen. Oikean leniniläisen politiikan ansiosta ammattiyhdistysten työssä olemme saavuttaneet sen, että Yleisessä Italian työnkonfедераatiossa (YITK) lasketaan nykyään olevan järjestyneitä työläisiä ja toimitsijoita enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin maan historiassa. Siihen aikaan kun

konfедераatiota johti kavaltaja D'Aragona, oli sen riveissä vähemmän kuin 2 miljoonaa ammattiyhdistysten jäsentä, mutta nyt niitä on yli 4 miljoonaa.

Leninin muisto elää noissa maamme työväenluokan saavutuksissa, ja työväenluokka pitää ohjeenaan kansojen nerokkaan opettajan neuvoja.

Leninin nimi on kaikkien sorrettujen ja riistettyjen taistelulippuna, ja hänen kuolematon oppinsa on johtotähtenämme taistelussa rauhan, vapauden ja sosialismin puolesta!

PIERRE SEMARD

KESKUSTELU LENININ KANSSA PROFINTERNIN II KONGRESSIN AIKANA

Vuonna 1922, Punaisen ammattiyhdistysinternationalen II kongressin työn aikana, Lenin otti meidät, minun ja Monmousseau'n, vastaan työhuoneessaan Kremlissä keskustelukseen kanssamme vallankumousliikkeen tilasta Ranskassa, niistä ehdoista, jotka oli asetettu Saint Étiennessä pidetyssä (kesäkuu 1922) Unitaarisen työnkonfедераation kongressissa konfедераation liittymiseksi Punaiseen ammattiyhdistysinternationaleen, ja saadakse tietää mielipiteemme Ranskan Kommunistisesta puolueesta.

Sen jälkeen kun olimme tiedustelleet Leniniltä hänen vointiaan ja kun hän oli vastannut, ettei hän ole vielä aivan toipunut, Lenin aloitti keskustelun kääntyen puoleeni:

— Semard, oletteko puolueenjäsen?

— Olen vuodesta 1916 lähtien, Zimmerwaldin ja Kienthalin konferenssien jälkeen, ne avasivat silmäni; ennen sitä olin erveläinen „villien” riveissä. He kieltäytyivät yhtymästä sosialistiseen puolueeseen, jota me pidimme puhtaasti parlamentaarisenä ja porvarillisena puolueena.

— Entä te, Monmousseau,— oletteko puolueenjäsen?

Monmousseau vastasi kieltävästi ja selitti, miten hän on vähitellen siirtynyt anarkismista kommunismiin; hän puhui miten hänen, vallankumouksellisen ammattiyhdistysliikkeen johtajan, joka on vielä kokonaan anarko-syndikalismin ja antiparlamentarisuuden hengen läpitunkema, on vaikea liittyä Kommunistiseen puolueeseen, sillä se voi aiheuttaa sen, että hyvin monet työläiset, jotka olisivat suuresta merkityksestä ammattiyhdistysliikkeelle ja jotka voisi saada vedettyä mukaan kärsivällisellä työllä, osoittautuisivat olevan häntä ja Unitaarisen työnkonfедераation johtoa vastaan...

— Miksi te molemmat ajattelette samalla tavalla? — kysyi Lenin meiltä.

Monmousseau vastasi:

— Olemme molemmat Frossardia, asianajajia ja intellektuelleja vastaan, jotka eivät tiedä mitään työväenluokasta ja johtavat puoluetta.

Minä yhdyin häneen ja lisäsin:

— Me olemme aatevehjiä taistelussa reformismia, kavaltaja-johtajia vastaan, työväenluokan kasvattamisen ja johtamisen asiassa luokkataistelun kannalla; siihen sisältyy Unitaarisen työnkonfедераation Profinterniin yhtymisen merkitys, ja sen me pyrimme toteuttamaan.

— Puolue on yhä vieläkin sellaisten ihmisten johdettavana, mutta miten heidät voidaan karkottaa? Miten se on mahdollista, jos työläisaktivistit, sellaiset kuin te, Monmousseau, jäävät puolueen ulkopuolelle?

Monmousseau vastasi, ettei hänen liittymisensä puolueeseen saa olla individuaalista. Sen jälkeen kun me selitämme Ranskan työläisille, mikä Punainen ammattiyhdistysinternationale itse asiassa on, mitä on kommunismi, mitä se on saanut aikaan Venäjällä, hänen liittymistään tulee seuraamaan tuhansien valankumouksellisten työläisten, Unitaarisen työnkonfедераation jäsenten puolueeseen liittyminen.

— Mutta,— lisäsi Monmousseau,— on välttämättä tehtävä meille helpommaksi valistustyön suorittaminen, autettava meitä voittamaan anarko-syndikalistiset perinteet, poistettava säännöistä johtuvat vaikeudet.

— Mitä siinä tapauksessa tarvitaan, että te ja yhdessä teidän kanssanne parhaat työläiset ja ammattiyhdistysten jäsenet liittyisivät puolueeseen?

Monmousseau vastasi:

— Tarvitaan, että me voisimme avata Unitaarisen työnkonfедераation ovet laajoille työväenjoukoille, järjestää sen riveihin ne, jotka ovat vielä reformatorisen ja porvarillisen vaikutuksen alaisia. Mutta me olemme sitä mieltä, että elimellisen yhteyden tunnustaminen ammattiyhdistyksen ja puolueen välillä, Profinternin ja Kominternin välillä on este, joka pidättää ranskalaisia työläisiä, ja että se aiheuttaa suuria vaikeuksia yksinpä vallankumousmielistenkin ammattiyhdistyksen jäsenten keskuudessa, jotka ovat vielä anarkismin hengen vallassa. Me pyydämme teitä poistamaan X pykälän Punaiseen ammattiyhdistysinternationaleen liittymisen ehdoista, koska tämä pykälä edellyttää tuon elimellisen yhteyden.

— Semard, oletteko te samaa mieltä Monmousseau'n kanssa?

— Me molemmat olemme samaa mieltä tästä kysymyksestä; tämä on nykyhetken taktiikkakysymys; ja sen tarkoituksena on valloittaa puolellemme mahdollisimman paljon työläisiä, jotka me sitten voimme saada mukaan puolueen kanssa suoritettavaan

yhteistyöhön, mutta kuitenkin vain sillä ehdolla, että puolue tulee noudattamaan parempaa politiikkaa.

— Vakuutatteko te, että jos me poistamme tuon pykälän, niin työläiset ja ammattiyhdistysten aktiiviset, vallankumoukselliset jäsenet tulevat helpommin lähelle puoluetta ja myöntyvät sen politiikkaan?

Tuohon kysymykseen vastasimme myöntävästi.

— Kyllä me tietenkin voimme poistaa tuon pykälän, mutta teidän on otettava huomioon, että siihen suostuessaan Komintern tekee suuren poliittisen myönnytyksen. Se on ikäänkuin halkeama, jonka me lyömme Internationalen sääntöihin. Sellainen toimenpide voi olla vain aivan poikkeuksellinen Ranskan vallankumousliikkeeseen nähden. Se edellyttää vakavaa sitoumusta teidän puoleltanne, ja te vuorostanne otatte kannettavaksenne tavattoman suuren vastuun. Huolehtikaa siitä, ettei meidän milloinkaan tarvitsisi katua sitä.

— Te sanotte,— jatkoi Lenin,— että puolue on huono, te ette luota Frossardiin; mutta mitä te ehdotatte? Olisiko mahdollista, että vallankumouksellisen ammattiyhdistysliikkeen avulla voitaisiin perustaa todellinen kommunistinen puolue?

Minä vastasin:

— Liittämällä puolueeseen paljon työläisiä voidaan tietenkin valaa siihen terveempää vallankumouksellista verta, ja Unitaarisen työnkonfедераation tulee olla juuri sinä alkulähteenä, josta voitaisiin ammentaa voimia riistämättä Unitaariselta työnkonfедераatiolta joukkojärjestön luonnetta, järjestön, joka yhdistää kaikki työläiset suuntauseroavaisuuksiin katsomatta, kuuluivatpa he mihin puolueeseen tahansa. Todellisen kommunistisen puolueen perustamisella te ette tietenkään tarkoita olemassaolevan puolueen hävittämistä, vaan sen radikaalista uudelleenmuokkaamista saamalla siihen vallankumousmielisiä työväenjoukkoja, jotka ovat jo todistaneet olevansa taistelukykyisiä. Meidän tehtävämme on valmistella sitä. Jatkamalla entistä tarmokkaammin taistelua itse puolueen sisällä te joudutatte sen paremmaksi tulemista ja annatte sille pikemmin todella kommunistisen suunnituksen.

Monmousseau sanoi, että hän jo osoitti ne syyt, jotka pakottavat häntä hidastelemaan puolueeseen liittymisessä.

Minä vakuutin olevani suostuvainen siihen, että on voimistettava työtä puolueessa ammattiyhdistystehtävistämme huolimatta.

— Te ilmoititte,— sanoi Lenin,— ettette luota Frossardiin. Entä onko esimerkiksi Jean Renaud teidän mielestänne kommunisti ja voisiko hänestä tulla kommunisti?

Minä vastasin:

— En tiedä Jean Renaud'in poliittista asennetta. Tiedän vain sen, että hän on kiinteässä yhteydessä talonpoikaikerroksiin,

joiden vaatimukset hän tuntee erinomaisesti ja osaa ilmaista niiden toivomukset. Siinä suhteessa hän on hyödyllinen puolueelle, ja siksi tulee käyttää häntä hyväksi.

— Teidän mielestänne hänet on noiden syiden vuoksi jätettävä puolueeseen?

Me vastasimme, että sellainen on mielipiteemme, mutta että puolue on puhdistettava sellaisista aineksista, jotka eivät ole samaa mielipidettä Kommunistisen Internationalen kanssa ja jotka eivät kaihda sanomasta sitä julki.

Siinä olikin pääasia keskustelustamme.

Sitten Lenin esitti vielä muutamia kysymyksiä, jotka koskivat Ranskan tilannetta ja työläisten aineellista asemaa. Hän johdatti mieleemme oleskelunsa Pariisissa ja sen, miten hän oli mielellään kuljeskellut esikaupungeissa ja ollut kanssakäymisessä joukkoihin.

Sen jälkeen hän kysyi meiltä, mitä olimme nähneet Venäjälle saavuttuamme ja mitä vaikutelmia olimme saaneet.

Koska vastauksissamme kuvastui koko meidän intomme, niin Lenin kiirehti hillitsemään sitä sanoen, että usko lopulliseen menestykseen on välttämätöntä, mutta että on tehtävä vielä paljon työtä, on työskenneltävä todellisten vallankumousmiesten tavoin, lujasti ja sitkeästi; että hän luottaa erikoisesti meihin ja Ranskan proletariaatin mainioon vallankumoushenkeen avun saamisessa neuvostoproletariaatille sen raskaassa, jättiläisvoimia kysyvässä työssä sosialismin rakentamiseksi.

Tähän päättyi keskustelumme, joka painui ainiaaksi lujasti mieleemme.

GASTONNE MONMOUSSEAU

LENIN JA RANSKAN AMMATTIYHDISTYSLIIKE

Vuoden 1922 lopulla saavuin ensi kerran Moskovaan UYTK:n¹ edustajana Punaisen ammattiyhdistysinternationalen II kongressiin.

Vuosi aikaisemmin Ranskassa oli tapahtunut ammattiyhdistysten kahtiajakaantuminen. Vallankumouksellinen ammattiyhdistysten vähemmistö, joka sodan aikana ja ennen vuotta 1921 oli kyennyt saamaan puolelleen järjestyneen työväen enemmistön ja valtaamaan haltuunsa komentopaikat reformatorisen YTK:n² sisällä, erotettiin viimeksimainitun johtomiesten toimesta (erotettiin 1300 ammattiyhdistystä, enimmäkseen rautatieläisten ammattiyhdistyksiä). UYTK, jolla ei ollut vallankumouksellista johtoa, joutui heti synnyttyään anarkistien käsiin, jotka olivat järjestyneet sitä tarkoitusta varten.

UYTK:n perustavassa edustajakokouksessa vuoden 1922 kesäkuussa, seitsemän kuukautta sen jälkeen, kun anarkistit olivat anastaneet itselleen johdon, Kominternille ja Profinternille myönteiset vallankumoukselliset ainekset saivat aikaan sen, että anarkistit jäivät vähemmistöön, ja vallankumouksellisen ammattiyhdistyskeskuksen johto joutui vallankumouksellisille aineksille.

Ranskan Kommunistinen puolue oli siihen aikaan sosialidemokraattisten aineiden, pikkuporvarillisten poliittisten hommamiesten, vaikutuksen alainen. Nuo ainekset antoivat suunnan puolueen politiikalle ja tukivat salaa anarkisteja meitä vastaan. Me valtassimme UYTK:n taistelemalla tuollaisia puolueenjohdon kulussientakaisia vehkeilyjä vastaan ja päätimme liittyä Punaiseen ammattiyhdistysinternationaleen.

Profinterniin yhtymisen ehtoja koskevassa kysymyksessä ilmeni kolme suuntaa. Ensimmäistä suuntaa puolustivat puolueen

¹ Unitaarinen yleinen työnkonfедераatio.— *Toim.*

² Yleinen työnkonfедераatio.— *Toim.*

silloisen pääsihteerin Frossardin ystävät, ja se vaati elimellisen yhteyden säilyttämistä Kommunistisen puolueen ja UYTK:n välillä. Kun otetaan huomioon anarko-syndikalististen perinteiden voima UYTK:n sisällä, niin Frossardin ystävien tällainen kysymyksen asettelu ei johtunut Profinternin ja Kominternin periaatteiden puolustamisen tehtävistä, vaan sen tarkoituksena oli antaa anarkisteille parempi tukikohta taistelussa Kominternia ja Profinternia vastaan sekä estää UYTK:n yhtyminen viimeksi mainittuun.

Toinen suunta suostui siihen, että UYTK yhtyy Profinterniin, mutta sillä ehdolla, että viimeksi mainittu säilyttää täydellisen itsenäisyyden Kominternin suhteen ja lopettaa ensin Profinternin sääntöjen edellyttämän elimellisen yhteyden niin Kominternin ja Profinternin välisten keskinäissuhteiden kuin myös Ranskan Kommunistisen puolueen ja UYTK:n välisten keskinäissuhteiden mielessä.

Kolmas suunta lausui mielipiteensä ennen kaikkea viipymättömän Profinterniin yhtymisen puolesta säilyttäen itsellään oikeuden taistella tulevaisuudessa kansainvälisissä kongresseissa tuota elimellistä yhteyttä vastaan (Profinternin sääntöjen X pykälä). Samalla tuo suunta ilmaisi suostuvansa väliaikaisten (olosuhteista riippuen) sopimusten solmimiseen Kominternin ja Profinternin, ammattiyhdistysten ja puolueen välillä.

Viimeinen suunta sai enemmistön UYTK:n vallankumouksellisessa ryhmässä. Päätökseen yhtyi kommunistinen ryhmä.

Minut valittiin Punaisen ammattiyhdistysinternationalen II kongressiin UYTK:n sihteerinä ja Profinterniin yhtymisen kannattajana. Minut valtuutettiin ilmoittamaan virallisesti UYTK:n yhtymisestä Profinterniin ehdoilla, jotka oli säädetty Saint Etiennen kongressissa.

Ennen Profinternin II kongressia pidettiin Kominternin IV kongressi. Ranskan kysymyksellä oli siellä tärkeä paikka. UYTK:n edustajisto kutsuttiin väittelyyn, jonka aikana Ranskan Kommunistisen puolueen johtajat esiintyivät järjestelmällisesti Kommunistisen Internationalen linjaa vastaan ammattiyhdistysryhmiä ja yhteisrintamaa koskevassa kysymyksessä. Välttämättömän kannatuksen siihen, että se voisi noudattaa omaa linjaansa Ranskan puolueen sisällä, Komintern sai UYTK:n ammattiyhdistyseudustajistosta ja nimenomaan Kommunistiseen puolueeseen kuulumattomien aineiden keskuudesta. Muut, paitsi Pierre Semard, olivat Frossardin ja hänen ystäviensä vaikutuksen alaisia. Frossardin ryhmä koetti harjoittaa kiristyspolitiikkaa Internationalen johtajiin nähden keinoitellen UYTK:n anarko-syndikalistisilla perinteillä ja viimeksi mainitun Punaisen ammattiyhdistysinternationaleen yhtymisen ehdoilla.

Silloin minut ja Semard kutsuttiin eräänä aamuna Leninin luo. Leninin nimi herätti minussa bolševikkien ja menševikkien väliseen taisteluun liittyviä tunteita. Tiesin hänestä vain sanomalehtien ja kertomusten perusteella, mutta vaistomaisesti olin seurannut hänen toimiaan suurella innolla vuoden 1917 helmikuusta lähtien.

En pitänyt Leniniä ainoastaan bolševikkien ja Lokakuun vallankumouksen johtajana, vaan myös harvinaisena miehenä, jonka ansiota on Lokakuun vallankumouksen voitto.

Kun katselin Leniniä anarko-syndikalististen ennakkoluulojeni näkökulmasta, niin hän varjosti silmissäni oman luomuksensa — bolševistisen puolueen. Jouduin todella epätoivon valtaan kun vähän yli vuoden kuluttua sain tietää Leninin kuolemasta. Minusta tuntui, että vallankumous oli jäänyt ilman johtajaa, että se on sisäisten ristiriitojen vallassa, että sen on pakko perääntyä, koska sitä ympäröivät imperialistiset voimat. Sellainen katsantokantani Leniniin nähden pani minut pitämään Venäjän vallankumousta ja proletariaatin diktatuurin menestyksiä tuloksena poikkeuksellisista olosuhteista. Kun kuvittelin puolueen läpeensä mädäntynyttä Frossardin ja kumpp. johtoa ja asetin sen vastapainoksi Leninin henkilökuvan, niin ajatus elimellisestä yhteydestä Ranskan Kommunistisen puolueen ja UYTK:n välillä tuntui minusta sietämättömältä.

Vielä nytkin, yhdentoista vuoden kuluttua¹, joudun liikutuksen valtaan muistaessani hetken, jolloin meidät kutsuttiin Leninin luo.

Ranskan lehdistö kuvasi Venäjän vallankumouksen johtajat aina porvariston kaiken ylellisyyden, vieläpä loisteliaisuudenkin perijöiksi. Käydessäni ankaraa taistelua kaikkea lehdistön levittämää valhetta vastaan kuitenkin tunnustin, että niillä ihmisillä, jotka ovat monien vuosien aikana antaneet kaikki voimansa vallankumouksen asialle vankilan, karkotuksen ja kuolemanvaaran uhatessa on oikeus tiettyyn vähäiseen ylellisyyteen, lepoon, etuihin kulkuvälineiden käytössä, työehdoissa jne. Sitä enemmän minua hämmästytti se vaatimaton huoneisto, johon meidät johdettiin, ja myöskin yksinkertainen kalusto. Vielä suuremman vaikutuksen minuun teki kirjoituspöytänsä takana istuva Lenin. Hän nousi ja otti meidät vastaan aivan tavallisesti, toverillisesti ja luonnollisesti, niinkuin sen olisi tehnyt kuka tahansa meidänlainen aktivisti.

Ennen hänen luokseen menoa tunsin kurkkuani kuivaavan. Sydän löi levottomasti, mutta samalla piti hinnalla millä tahansa „olla antautumatta vaikutuksen alaiseksi”. Piti löytää kaikki

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1933.— *Toim.*

mahdolliset perustelut, joita olimme niin moneen kertaan käsitelleet, jos kysymys menisi niin pitkälle, että kosketeltaisiin Punaisen ammattiyhdistysinternationalen sääntöjen surullisen kuulua X pykälää.

Mutta jää murtui heti ensi hetkellä. Edessämme oli mies, jonka seurassa tunsin oloni vapaaksi ja jota kohtaan tunsin heti täydellistä luottamusta. Sen jälkeen olen aina Moskovaan saavuttuani käynyt Leninin mausoleumissa palauttaakseni selvästi mieleen vuoden 1922 vaikutelmat.

Lenin kävi heti käsiksi asiaan:

— Te, Monmousseau, ette siis ole Kommunistisen puolueen jäsen? Mutta te, Semard, te kuulutte puolueeseen? Kuinka te sitten osaatte työskennellä keskinäisessä yhteisymmärryksessä?

— Toveri Lenin, Ranskassa ei RKP:n¹ jäsenkirja ole kommunismin patentti. Meillä Semardin kanssa on erilaiset katsantokannat, mutta me molemmat olemme valmiit puolustamaan kommunismia epäilyttäviltä aineksilta, joita on niin paljon Ranskan puolueessa ja sen johdossa.

— Minkä takia te ette liity puolueeseen?

— Juuri noiden epäilyttävien ainesten, poliittisten virkakiipeilijäin, asianajajien ja nykyrien takia, jotka mielestäni eivät ole sosialistisen puolueen johtajia parempia.

— Mekin haluamme poistaa puolueesta epäilyttävät ainekset,— vastasi Lenin minulle,— mutta me emme voi tehdä sitä ulkoisin keinoin; sitä varten tarvitaan, että UYTK:n vallankumoukselliset työläiset auttaisivat meitä liittymällä puolueeseen.

Vastauksen asemesta tein kielteisen eleen. Silloin Lenin kysyi minulta:

— Mitä meidän olisi tehtävä, jotta sellaiset aktivistit kuin te ja UYTK:ön kuuluvat vallankumoukselliset työläiset liittyisivät puolueeseen?

Silloin minun ei auttanut muu kuin antaa valta tunteilleni:

— Toveri Lenin,— sanoin minä,— noille työläisille pitää avata ovet auki puolueeseen kumoamalla X pykälä, joka edellyttää puolueen „elimellisen yhteyden” ammattiyhdistyksiin.

— Mutta oletteko te varma, että se johtaa toivottuun tulokseen? — kysyi Lenin hymyillen.

Me Semardin kanssa vastasimme myöntävästi.

— Hyvä on,— sanoi Lenin,— me teemme niinkuin haluatte, mutta tietäkää, että me teemme suuren myönnytyksen, lyömme ikäänkuin halkeaman Kommunistisen Internationalemme sääntöihin. Sellainen toimenpide voi sen vuoksi olla vain poikkeuk-

¹ Ranskan Kommunistinen puolue.— *Toim.*

sellisena toimenpiteenä Ranskaan nähden, kun otetaan huomioon Ranskan ammattiyhdistysliikkeen perinteet. Te otatte kannettavaksenne tavattoman suuren vastuun Internationalen edessä. Koettakaa parhaanne, ettei meidän tarvitsisi milloinkaan katua teille tekemäämme myönnytystä.

Sen jälkeen keskustelu siirtyi muihin kysymyksiin, mutta valitettavasti en voi kertoa siitä tarkemmin. Hyvin yksinkertaisesta syystä: tunsin tavattoman suurta huojennusta kun Lenin lupasi, että „elimellinen yhteys” kumotaan. Kuvittelin jo mielesäni, miten vallankumoukselliset työväenjoukot anarkistien asettamat esteet voittaen yhtyvät Kominternin ja Punaisen ammattiyhdistysinternationalen ympärille, liittyvät sitten puolueeseen ja rakentavat sen uudelleen Leninin ajatuksen mukaan.

Voimme palata Ranskaan ammennettuamme tavattomasti voimaa Leninin sanoista. Iloni tuon tapauksen johdosta oli niin suuri, että vain tuo osa keskustelustamme jäikin mieleeni. Sitä paitsi minua kiinnosti silloin melkein yksinomaan ammattiyhdistyskysymys. Muut probleemit, esimerkiksi talonpoikaiskysymys, joita Lenin kosketteli, olivat minulle uusia; mielestäni niillä oli vain kaukainen yhteys luokkataisteluun ja ne voivat, niinkuin minusta tuntui, kiinnostaa vain Kommunistista puoluetta.

Keskustelulla Leninin kanssa oli ratkaiseva merkitys Ranskan ammattiyhdistysliikkeen kehittymiselle sen suunnistamisessa kommunismin teorian ja taktiikan mukaisesti. Lenin käsitti mainiosti Ranskan joukkoliikkeen erikoisuudet, liikkeen, joka reformistien ja anarkistien vaikutuksesta vapautuen kehittyi kommunismin suuntaan UYTK:n johtajien tavattomasta heikkoudesta ja anarko-syndikalistisesta poikkeamasta huolimatta.

Toimenpiteillä, joihin Lenin ryhtyi, oli todellakin merkittävä vaikutus koko siihen vallankumouksellisten ammattiyhdistystyöntekijäin osaan, joka vielä horjui suuresti vaikkakin kallistui Kommunistisen puolueen puoleen. Mitä henkilökohtaisesti minuun tulee, niin pidin itseäni Leninin kanssa käydyn keskustelun jälkeen jo sidottuna kommunistiseen liikkeeseen ja Kominterniin, vaikka kaikissa järkeilyissäni ja toiminnoissani oli vielä anarkististen ennakkoluulojen tuntu.

Kun palasimme Ranskaan, niin anarkistit tekivät asenteettamme raivokkaimpien hyökkäilyjensä kohteen. Saint Étienne'n kongressissa anarkisteja vastaan syntynyt poliittinen liittoutuma hajosi heti, toimeenpaneva valiokunta ja konfедераalinen sihteeristö jakaantuivat kahdeksi keskenään vihamieliseksi ryhmäksi. Näistä vaikeuksista huolimatta valtavan suuri puolueeseen kuulumattomien ammattiyhdistystyöntekijäin enemmistö liittyi

Bourges'in kongressissa vuonna 1923 Kommunistisen puolueen ympärille, jonka vastikään sosialidemokratian riveihin siirtynyt Frossard oli luopiomaisesti hyljännyt, ja UYTK kääntyi lopullisesti Punaisen ammattiyhdistysinternationalen linjalle. Ammattiyhdistysainesten joukkomittainen Kommunistiseen puolueeseen liittyminen Frossardin luopuruuden jälkeen teki puolueelle mahdolliseksi torjua kaikki trotskilaiset hyökkäilyt ja lähteä varmana bolševisoinnin tietä.

M. A. VOLODITŠEVA

MUISTELMAKATKELMIA

Joulukuun lopulla 1922 Vladimir Iljitš ei enää voinut tulla työhön työhuoneeseensa. Häneltä oli kielletty kaikenlainen työnteko ja vieläpä toverienkin tapaaminen, sillä viimeainituissa tapauksissa olisi välttämättä syntynyt asiallinen keskustelu, jota ilman ei voitu kuvitella Vladimir Iljitšiä.

Vain kaksi kertaa päivässä, muutama minuutti kerrallaan, hän sai kirjoittaa päiväkirjaansa sanelemalla sitä joko tov. Fotijevalle tai minulle. Tavallisesti se tapahtui päivällä, noin klo 12 aikaan, ja iltaisin useimmiten noin klo 6:lta. Puoli kuudelta, neljännessä vaille kuusi olin jo kovasti jännittyneessä mielen-tilassa.

Koko sen ajan, minkä olin työskennellyt Vladimir Iljitšin luona vuodesta 1918 lähtien, meillä oli ollut tapana tehdä työtä aamusta myöhään iltaan, usein puolen yön jälkeinkin.

Ja hänen sairautensa aikana Kansankomissaarien Neuvoston sihteeri-
istö oli paikka, josta mitkään voimat eivät saaneet meitä lähtemään pois.

Kello 6:lta sinne tuli Maria Iljinitšna, tai Vladimir Iljitšin asunnosta soitettiin sihteeristöön, ja minä lähdin Vladimir Iljitšin luo.

Hän makasi huoneessaan sängyssä. Hänen lähelleeni oli asetettu pieni pöytä, jonka ääreen istuuduin kirjoittamaan. Vladimir Iljitš tervehti tavallisesti yksinkertaisesti, toverillisesti ja ystävällisesti ojentaen vasemman kätensä ja kyseli huolehtivaisesti, enkö päivystä liian usein, miksi olen kalpea, noudatammeko oikein päivystysvuoroja, ja lisäsi sormeaan heristäen: „Pitäkää varanne, muuten minä...”. Pahimpana rangaistuksena olisin tietenkin pitänyt sitä, jos olisin menettänyt mahdollisuuden työskennellä Vladimir Iljitšin luona, nähdä ja kuulla häntä usein, vaikkapa minut olisi lähetetty parhaaseen parantolaan.

Sihteeristöemme muistiinpanoissa on säilynyt luettelo aiheista, jotka Vladimir Iljitš oli pannut itselleen merkille, ja työn aikana

hän kyseli, onko hän ottanut ne kaikki huomioon vai onko jäänyt käsittelemättömiä aiheita. Mikäli nyt muistan, Vladimir Iljitš noudatti tuota järjestystä aiheiden käsittelyssä koko työskentelynsä ajan.

Näin hän saneli kaikki viimeiset, vuonna 1923 lehdistössä julkaistut kirjoituksensa: „Päiväkirjan lehti“, „Osuustoiminnasta“, „Miten meidän on uudestijärjestettävä Työläis- ja talonpoikaisinspektio“, „Mieluummin vähemmän, mutta parempaa“.

Erikoisesti painui mieleeni eräs ilta, jolloin Vladimir Iljitš, lopetettuaan kirjoituksen „Mieluummin vähemmän, mutta parempaa“ sanelemisen, pyysi minua lukemaan koko kirjoituksen. Eräät kohdat hän luki itse ääneen ja osoitti mitä ja mihin piti korjata tai lisätä. Sinä iltana hän oli erittäin iloinen. Ja nauroi niin, miten vain hän osasi nauraa. Hänen naurussaan oli runsaasti reippautta. Kun toverit nyt mainitsevat puheissaan Vladimir Iljitšin kirjoituksesta, niin mieleeni palautuu aina se ilta, jolloin Vladimir Iljitšin mieliala oli erinomaisen pirteä. Kun Nadežda Konstantinovna vilkaisi huoneeseen huolissaan, että Vladimir Iljitš työskenteli pitemmän aikaa kuin oli lupa, niin hän puolustautui leikkillisesti sanoen: „Minähän luen enkä sanele, ja luvan lukemiseen minulle on antanut Herr Professor“.

Koko sinä aikana, joulukuun lopusta 1922 maaliskuuhun 1923, Vladimir Iljitš ei kertaakaan antanut huomata olevansa sairas ennenkuin sairaus teki lopun hänen työnteostaan. Hän oli sama Vladimir Iljitš, jonka me kaikki tunsimme, Vladimir Iljitš, jonka silmät katsoivat tarkkanäköisesti ja väsymättä kauaksi eteenpäin, ajatukset työskentelivät syvällisesti, sydän löi työtätekevien hyväksi. Hänen hengenvoimansa tenho oli niin valtava, että vaikka hän oli makuulla, saneli eikä työskennellyt tapansa mukaan työhuoneessaan,—tuntui seftainen väliaikaiselta, vähäpätöiseltä esteeltä, josta Vladimir Iljitš oli epäilemättä selviytyvä hyvin pian, sillä vaikeuksia ei ollut luotu sitä varten, etteikö Vladimir Iljitš olisi niitä voittanut.

Fyysillisesti Vladimir Iljitšiä ei ole.

Mutta puolueemme on omaksunut hänen hengenvoimansa. Se on teräksinen. Se taipuu iskujen alla, mutta ei murru. Se on murtumaton.

Ja iskuja on ollut paljon ja tulee vielä olemaan. Meidän nykyisenä tehtävänä on täyttää Leninin puolueen ohjeet siten kuin täyttäisimme Leninin määräykset, jos hän olisi elossa, siten kuin hän meitä opetti: kärsivällisesti ja sitkeästi.

M. I. GLASSER

VLADIMIR ILJITŠIN VIIMEISISTÄ TYÖPÄIVISTÄ

Helmikuun 5 päivänä 1923 näin Vladimir Iljitšin ensi kerran sen jälkeen, kun hän joulukuussa oli sairastunut uudelleen, ja näin hänet viimeisen kerran elossa.

Hän oli maannut jo toista kuukautta vuoteessa. Terveystilan huononemisen uhalla lääkärit olivat kieltäneet häneltä täydelliseen tervehtymiseen saakka sanomalehtien lukemisen, kaikki tapaamiset, joista aiheutuisi ajatustenvaihtoa, kaikenlaiset puuhat „juoksevien asioiden parissa”. Hänen sallittiin ainoastaan lukea kirjoja mutta vain hyvin vähän ja — hänen hartaasta pyynnöstään — sanella päiväkirjaansa aluksi vain muutamia minuutteja päivässä (sitten aikaa lisättiin aina 30—40 minuuttiin päivässä, mutta jaettiin useampiin eriin). Ja Vladimir Iljitš käytti tuota oikeutta omalla tavallaan: kirjoitti „päiväkirjaa”, mutta ilmaantui ohjaavia kirjoituksia — kaikkein päivänpolttavimmista „juoksevista” kysymyksistä, jotka sitä paitsi olivat hänen itsensä esilletuomia; sanelemisoikeutta hyväkseen käyttäen hän kutsui sanelemisen varjolla luokseen sihteerin ja antoi erilaisia tehtäviä.

Helmikuun alussa sairaudessa tapahtui jonkinlainen käänne parempaan. Lääkärit lupasivat, että kuukauden kuluttua hän saa lukea lehtiäkin. Sinä päivänä, jolloin hän minut kutsui, helmikuun 5 päivänä, hän makasi jo ilman pääkäärettä, näytti iloiselta, nauroi ja laski leikkiä. Hän antoi toimitettavakseni muutamia asioita, puhui aivan vaivattomasti kuten ennenkin, ehkä hiukan hitaammin; hän koetti entiseen tapaan arvata kaikki yksityiskohdat, jotta hänen pyyntönsä tulisi toimitettua vastuksitta ja nopeasti. Häntä kiinnosti Tilastollisen Keskushallinnon Moskovassa ja Leningradissa suorittaman tilastokyselyn aineistojen käsittely (hän sai tietää siitä ennen sairastumistaan); hän vaati tarkkoja tietoja siitä, missä pisteessä näiden aineistojen käsittely on, mihin määräaikaan aiotaan saada valmiiksi tuo

työ ja julkaistaanko tulokset. Hän sanoi, että täytyy „painaa päälle”.

Myöhemmin hän palasi aina uudelleen tuohon kysymykseen kutsuessaan sihteerin luokseen ja tiedusteli, joko aineisto pian julkaistaan ja missä muodossa; hän pyysi näyttämään kokoelman oikolukuvedoksen.

Aikaisemminkin Vladimir Iljitšille oli aina ollut luonteenomaista pyrkimys jouduttaa yhä työvauhtiaan, niinkuin hän olisi pelännyt, ettei ehdi tehdä kaikkea mitä oli aikonut. Viimeisen työ kautensa aikana — joulukuusta 1922 maaliskuuhun 1923, kun hänen käytettävänään oli vain puoli tuntia päivässä, harvoin enemmän, joskus vähemmänkin — hän kiirehti tavattomasti ehtiäkseen sanoa ja tehdä kaiken tarpeellisen. Kun hänen terveydentilansa parani vaikkapa vähänkin, hänen entinen tarmonsaa ja aloitteellisuutensa palasivat myös sitä mukaa, hän ei mitenkään voinut jäädä „rauhallisesti toipuvan potilaan” asemaan. Ja se vuorostaan aiheutti huononemisen.

Sitä paitsi Vladimir Iljitšille oli suurena haittana tottumattomuus sanelemiseen, sillä ennen sairastumistaan hän kirjoitti artikkelinsa aina itse turvautumatta pikakirjoittajien apuun. Vladimir Iljitšin sihteeristössä ovat tallella pikakirjoittajan muistiinpanot helmikuun 6 päivältä, jotka hän oli tehnyt silloin, kun Vladimir Iljitš tarkisti kirjoitustaan „Mieluummin vähemmän, mutta parempaa”:

„Silmäillessään kirjoitustaan Vladimir Iljitš keskeytti välillä lukemisensa ja puhui siitä, että ennen hän tavallisesti kirjoitti eikä sanellut, ja että nyt hän ymmärtää, miksei hän voinut tehdä työtä pikakirjoittajien avulla; hän oli tottunut näkemään käsikirjoituksen edessään, oli keskeyttänyt työnsä, ajatellut paikkoja, joihin „takertui”, kävellyt huoneessa, lähtenyt toisinaan ilman muuta johonkin jaloittelemaan; hän haluaisi nytkin siepata usein kynän ja kirjoittaa tai tehdä itse korjauksia. Hänen mieleensä juolahti se, miten hän jo vuonna 1918 oli koettanut sanella artikkeliaan pikakirjoittajalle, miten hän silloinkin vaikka tunsikin „takertuvansa” oli hämääntyneenä „hoputtanut” aina vain eteenpäin „epäilyttävällä” nopeudella, ja miten se johti siihen, että hänen piti polttaa koko käsikirjoitus, ja sitten hän oli istunut itse kirjoittamaan ja kirjoittanut „Luopio Kautskyn”¹, johon oli tyytyväinen”.

Vladimir Iljitš kertoi kaiken naurussa suin. Mutta minusta tuntui, että sanelemiseen tottumattomuuden takia hänen piti käyttää lääkäreiden „myöntämän” puolen tunnin asemesta paljon enemmän aikaa artikkelien ennakkoharkintaan, ettei sanellessa olisi mennyt hukkaan yhtään minuuttia.

¹ „Proletaarinen vallankumous ja luopio Kautsky”. — *Toim.*

Lukuoikeuttaan Vladimir Iljitš koetti nähtävästi käyttää hyväkseen mahdollisimman laajasti. Ennen artikkelien kirjoittamista hän pyysi tuomaan (osuuskuntia, tieteellistä työn järjestelyä koskevaa) kirjallisuutta; kerran hän pyysi Hodorovin kirjan „Maailman imperialismi ja Kiina”. Hän luki Suhanovin „Muistelmia”. Hänelle laadittiin luettelot kirjauutuuksista, joista hän valitsi ne mitkä halusi lukea. Tässä luettelo kirjoista, jotka hän pyysi helmikuun 10 päivänä tuomaan luettavakseen:

1. *Rožitsin*. Uusi tiede ja marxilaisuus.
2. *Semkovski*. Marxilaisuus opetusaineena.
3. *Alski*. Finanssimme kansalaissodan ja uuden talouspolitiikan aikana.
4. Rahateorian perusprobleemit. Kirjoituskokoelma.
5. *Falkner*. Käännös maailman teollisuuspuolan kehityksessä.
6. *Tsyperovitš*. Me itse!
7. *Axelrod*. (Ortodoksi.) Idealismia vastaan.
8. *Drews*. Myytti Kristuksesta.
9. *Kurlov*. Venäjän tsarismien loppu.
10. *Kanatsikov*. Päivän aiheista. Proletaarisen ideologian sivuja.
11. *Modzalevski*. Proletaarinen rauhanrakentaminen. Nykyaikaisen proletaarisen runouden idealistisista poikkeamista.

Mutta muutaman päivän kuluttua sen jälkeen, kun Vladimir Iljitš oli pyytänyt nämä kirjat, hänen terveydentilansa huononi. Päänkivut toistuivat useammin. Hän kutsui luokseen sihteerin ja pyysi yhä uudelleen, että kiirehdyttäisiin hänen pyyntöjensä täyttämässä.

Helmikuun 27 päivänä hän vielä pyysi, että hänelle annettaisiin Neuvostojen X edustajakokouksen pikakirjoituspöytäkirjat ja Suhanovin „Muistelmien” VII osa.

Mutta jo maaliskuun ensi päivinä sairauden jatkuva kehittyminen pakotti Vladimir Iljitšin, hänen suuresta tahdonvoimastaan huolimatta, lopettamaan ainiaaksi työnteon.

O. A. PJATNITSKI

LENININ LUONA GORKISSA

Lokakuun lopulla 1923 olin Gorkissa Vladimir Iljitšin luona. Maria Iljinitšna soitti minulle kerran lauantaina, että sunnuntaina saa mennä Iljitšin luo.

Odotin kärsimättömänä, milloin auto tulee minua hakemaan. Kun se lopultakin tuli, siellä jo istui Ivan Ivanovitš Skvortsov (Stepanov), joka myös oli lähtenyt Iljitšiä tapaamaan.

Ajoimme yhdessä hakemaan Anna Iljinitšnaa ja tohtori Weisbrodia, minkä jälkeen otimme suunnaksi Gorkin.

Laajassa metsää muistuttavassa puistossa oli entinen herraskartano, jonka kaksikerroksinen asuintalo oli kalustettu vanhanaikaisesti. Seinillä riippui vanhanaikaisia, nähtävästi Gorkin kartanon viimeisten isäntien esi-isien muotokuvia ja vanhoja tauluja.

Odotin kärsimättömänä hetkeä, jolloin voisin mennä yläkertaan Vladimir Iljitšin luo. Vihdoin minut ja Skvortsov kutsuttiin yläkertaan. Tulimme suureen, huonosti valaistuun huoneeseen, jossa olivat toverit Anna ja Maria Uljanova.

Heti kun tulimme sisään, Vladimir Iljitš ilmaantui ovelle ja lähti luoksemme varmoin askelin nojaten vasemmalla kädellä keppiin. Nadežda Konstantinovna tuli huoneeseen hänen jälkeensä.

Iljitš tervehti meitä erittäin lämpimästi vasemmalla kädellään ja hymyllään, jolla hän aina otti vastaan vanhat ystävänsä ja tuttavansa.

Ulkomailla ilmestyneissä valkokaartilaisten lehdissä ja poroparvien keskuudessa levitettiin huhuja, että Iljitš on kovin laihunut eikä ole lainkaan entisen Iljitšin näköinen.

Iljitšin nähdessäni hämmästyin kovasti: näin Iljitšin entiset kasvot, hänen viisaat, kauniit silmänsä. Hänen katseensa, kasvoilla leikkivä hymy oli aivan samanlainen kuin olin nähnyt

kymmeniä ja satoja kertoja kahdenkymmenen vuoden aikana, jolloin olin käynyt Iljitšin luona puolueasioissa.

Aluksi ei oikein huomannut sitäkään, ettei Iljitš voinut puhua. Iljitš puhui tavallisesti vähän kun hän otti jonkun vastaan luonaan. Hän pani puhumaan luokseen saapuneen toverin. Kuunnelllessaan tovereiden kertomuksia hän tavallisesti vain teki huomautuksia ja esitti kysymyksiä. Toverit, jotka tunsivat hyvin Iljitšin, näkivät hänen suhtautumisensa puheenaolevaan kysymykseen Iljitšin kasvonilmeistä ja siitä, kuinka suurta huomiota hän kiinnitti tuohon kysymykseen ja kuinka huomaavaisesti hän kuunteli tovereita. Aivan samoin kävi silloinkin, kun minä ja tov. Skvortsov olimme hänen luonaan.

Tov. Skvortsov alkoi kertoa Iljitšille Moskovan Neuvoston vaalien kulusta. Vladimir Iljitš ei kuunnellut tarkkaavaisena. Tov. Skvortsovin kertoessa hän katseli toisella silmäkulmallaan kertojaa, toisella pöydällä lojuvien kirjojen nimiä. Me istuimme tuon pöydän ympärillä. Mutta kun tov. Skvortsov alkoi luetella, mitä korjausehdotuksia tehtaiden työläiset olivat esittäneet Moskovan Komitean laatimaan evästyksen — työläisten ja kaupunkiköyhälistön asuttaman laitakaupungin valaistuksesta, raitiotien johtamisesta esikaupunkiin, jossa asuu työläisiä ja talonpoikia, — niin Iljitš alkoi kuunnella tarkkaavaisena ja tehdä kertomisen aikana huomautuksia sanomalla ainoat, hyvin hallitsemansa sanat: „Aivan niin”¹ sellaisella äänen painolla, että käsitimme aivan selvästi kuten aina ennen Iljitšin sairastumistakin, että evästyksen tehdyt korjausehdotukset olivat asiallisia ja oikeita ja että on ryhdyttävä kaikkiin toimenpiteisiin niiden toteuttamiseksi.

Tov. Skvortsovin jälkeen minä aloin hieman levottomana kertoa Iljitšille työstäni Kominternin Toimeenpanevassa komiteassa ja Kommunistisen Internationalen muutamissa jaostoissa vallinneesta asiantilasta. Kerroin hänelle Bordighan oikeusjutusta Italiassa, Italian Kommunistisen puolueen tilasta; kerroin Iljitšille lähenevästä vaalikamppailusta Englannissa ja että Britannian Kommunistinen puolue tulee muutamia vaalipiirejä lukuunottamatta, joissa tullaan asettamaan itsenäisiä ehdokkaita, kannattamaan Britannian työväenpuoluetta.

Hän ei osoittanut erikoista huomiota kuunnelllessaan näitä uutisiani. Mutta kun siirryin Saksaan ja kerroin sosialidemokratian kahtiajakaantumisesta, Saksan työläisten hirveästä taloudellisesta asemasta, miljoonien työläisten, miesten ja naisten, tavattoman suuresta työttömyydestä ja kurjuudesta, työläisten joukkoluontoisesta ammattiyhdistyksistä eroamisesta, tehtaiden työpaikkakomiteain merkityksestä, Saksan Kommunistisen

¹ Alkuperäisessä tekstissä: „Вот-вот”. — *Suom.*

puolueen vaikutuksen lisääntymisestä Saksan työläisiin, niin Iljitš vilkastui ja kuunteli erittäin tarkkaavaisena. Kertoessani Saksasta hän katsoi koko ajan minuun. Pään nyökkäyksellä ja sanomalla „aivan niin” hän ilmaisi suuren mielenkiintonsa Saksan tapahtumiin.

Unohdin että olin sairaan Iljitšin luona ja ettei häntä saanut kiihdyttää. Minusta tuntui, että olin hänen työhuoneessaan ja hän kuunteli, kun kerrottiin Saksan työväenluokan asemasta, ja ilmeillään, huomautuksillaan ja huomaavaisuudellaan antoi keskustelukumppanin ymmärtää, että hän, Iljitš, on tavattoman kiinnostunut puheenaolevista tapahtumista.

Nadežda Konstantinovna kysyi minulta, miten Kominternin Toimeenpanevassa komiteassa suhtaudutaan Leviin ja vasemmistolaisiin sosialidemokraatteihin, jotka esiintyivät silloin järjestyneenä ryhmänä Saksan sosialidemokratian sisällä.

Vastasin, että vasemmistososialidemokraatteja pidetään vieläkin pahempina työväenluokan kavaltajina kuin oikeistososialidemokraatteja, sillä he kylvävät vasemmistolaisilla korulauseillaan harhakuvitelmia työväen keskuuteen, vaikka toteuttavat tosiasiallisesti työväenluokkaa vastaan suunnattua sosialidemokraattista politiikkaa. Vladimir Iljitš antoi sanoillaan „aivan niin” selvästi ymmärtää, että vasemmistososialidemokraatit pitääkin arvioida juuri niin ja että hän on jo aikoja puhunut Levin ja kumpp. merkityksestä.

Lähdimme Vladimir Iljitšin luota lujassa uskossa, että Iljitš palaa aivan pian työhön.

Paluumatkalla Gorkista me vielä keskenämme juttelimme, että kun Iljitš tulee takaisin työhön, niin on asetettava järkähtämätön vaatimus, ettei hän työskentelisi niin paljoa kuin ennen sairastumista.

Kolmen kuukauden kuluttua uusi isku ryösti meiltä, Neuvostoliitolta ja maailman proletariaatilta, työväen ja sorrettujen joukkojen suuren johtajan.

J. I. SMIRNOVA

ILJITSIÄ HOITAMASSA

Olin silloin työssä kultakutomossa № 36 Moskovassa, kaikkiaan olen ollut tuotannossa työssä jo 18 vuotta.

Viime vuoden maaliskuussa¹ kutomon johtaja sanoi minulle:

— Haluan lähettää sinut Vladimir Iljitšin luokse kotityöhön.

En ollut ollenkaan suostuvainen lähtemään. En ollut milloinkaan ollut kotiapulaisena, arvelin, etten kelpaakaan ja kenties siellä ollaan vaativiaisia. Lisäsin vielä:

— En osaa laittaa ruokaa kuin jotain aivan tavallista.

Mutta johtaja sanoi, ettei sillä ollut väliä eikä huolinut pelätä.

— He ovat aivan tavallisia ihmisiä, siellä pitää olla Vladimir Iljitšin apuna, ja siihen sinä pystyt...

Hän suostutti minut ja niin menin. Heti ensimmäisestä kerasta huomasin pelänneeni turhaan. Aivan tavallinen perhe ja heillä oli kaikki tavallista, meitä kotiapulaisia myös kohdeltiin ihan tavallisesti, niin että olo tuntui vaivattomalta.

Ja Vladimir Iljitš sitten! Hän oli tosin jo sairas heillä ollessani eikä kyennyt puhumaan. Ohikulkiessaan hän kuitenkin aina ensimmäisenä tervehti hyvin ystävällinen hymy huulillaan.

Kun hänelle milloin näytettiin elokuvia, niin hän kutsui aina minutkin katsomaan, tiesi, että pidin niistä kovasti.

Hän oli niin huomaavainen...

Ja tulipa heille kuka tahansa, hän pyysi minua aina syöttämään vieraan.

Muistan miten tyytyväinen hän oli, kun hänen luonaan kävi työläisten valtuuskunta...

Entä miten huomaavainen hän olikaan Nadežda Konstantinovnaa ja Maria Iljinitšnaa kohtaan — piti koko ajan huolta, etteivät väsyttäisi itseään... Nadežda Konstantinovnan luona kävi usein kaupungista Politvalistushallinnon työntekijöitä pitämässä

---

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1924.— *Toim.*

istuntoja. Silloin Vladimir Iljitš tapasi laskeutua alakertaan katsomaan, miten Nadežda Konstantinovna voi. Tai jos tämä tai Maria Iljinitšna oli levolla, niin hän hiipi varpaisillaan heidän huoneidensa ohi, ettei olisi herättänyt...

Kesäisin hän kävi mielellään sienessä. Nousi heti aamusta ja pyysi minulta vasua... Milloin meni Maria Iljinitšnan, milloin Nadežda Konstantinovnan kanssa tai toisinaan kolmen kesken...

Ja kukista hän piti, mutta ei puutarha-, vaan ketokukista... Puutarhakukkia hän ei halunnut katsoakaan, huiskautti vain kättään, jos niitä näytti hänelle...

Kaikille tuli heti hyvä mieli, kun Vladimir Iljitšin vointi vähänkin parani. „Toipuu hyvinkin!” ajattelimme silloin. Ja jos hän oli huononemaan päin, niin me kaikki olimme masentuneita, kaikille tuli paha mieli.

Sellaista se elämä siellä oli — vuoroin oli ikävyyttä, vuoroin ilonaihetta ja toivoa...

Emmekä unohda koskaan sitä synkkää päivää, kun Vladimir Iljitš kuoli.

Vein hänelle kuten aina aamukahvin pöytään, mutta hän käveli ohi vain kumartaen ystävällisesti, ei ruvennut juomaan, meni huoneeseensa makuulle. Pidin kahvia kuumana kello neljään saakka, luulin koko ajan, että hän nousee juomaan. Mutta hän oli alkanut voida huonosti. Minulta pyydettiin kuumia pulloja... Kun ne vietiin sisään, ei hän enää niitä tarvinnut...

Riensin juoksujalkaa yläkertaan ja näin, että Maria Iljinitšna oli aivan suunniltaan, kasvot harmaina. Ymmärsin, että asiat oli huonosti...

— Mikä teidän on? — kysyin häneltä.

— Meidän Volodja on toivoton, — sanoi hän vain.

Rauhoittelin häntä. Hän meni toiseen huoneeseen ja purskahti itkuun. Silloin kiiruhdin Vladimir Iljitšin huoneeseen ja näin... Oi, aina pysyy se kaikki mielessäni, kalliit naistoverit!

Kaikki lääkärit olivat murheenlyömiä ja apulaishoitajat seisovivat syrjässä ja itkivät. Menin sisään... Nadežda Konstantinovna istui Iljitšin vuoteen reunalla ja piteli hänen kättään...

Voi, kyllä sitä oli raskasta katsoa! Kaikissa huoneissa itketiin... Kaikki olivat synkkiä...

Kun menin yläkertaan ja näin sen, oli raskasta! Kun alakertaan — niin vielä raskaampaa... En löytänyt mistään sijaa...

Ja sitten alkoi saapua väkeä maaseudulta ja kaupungista... Teki vielä kipeämpää...

Nyt olemme orpoja... Varsinkin Nadežda Konstantinovna ja Maria Iljinitšna. Kyyneleet kiertyvät silmiin, kun katson heitä... Nyt jäänkin heidän luokseen...

En ole ollut puolueen jäsen, mutta nyt liityin puolueeseen Lenin-kutsunnassa.

N. K. KRUPSKAJA

KESKUSTELU ILJITSIN KANSSA

Puheillani kävi äskettäin¹ eräs vanha työläinen, Rudakov, joka oli tullut asioille Kuznetskin kaivosseudulta, Prokopjevskistä. 90-luvulla hän oli työssä Pietarissa Narvan tullilla, oli läheisissä suhteissa toveri Babuškiniin ja oli sen ajan luokkatietoisia aktiivisia työläisiä. Hän oli oppilaanani iltapyhäkoulussa. Emme olleet tavanneet 40 vuoteen. Moskovaan tultuaan hän pistäytyi luonani. Olimme kumpikin hyvin liikuttuneita. Hän kertoi kiireesti elämänsä kulusta, että oli ollut vankilassa sekä karkotettuna ja jäänyt Siperiaan vuoden 1905 jälkeen. „Poika on insinööri, tytär päättää pian korkeakoulun, olemme kaikki kommunisteja”, hän kertoi. Ja sanoi sitten liikuttuneena: „Nyt toteutuu kaikki se, mistä silloin puhuttiin”. Olimme kumpikin niin muistelmien vallassa, että hän unohti sanoa osoitteensa.

Niin, meille, vanhoille ihmisille, ovat saavutuksemme aivan erikoinen elämys. Syntyy erikoinen tunne, kun näkee elävässä konkreettisessa muodossa sen toteutumisen, jota on ajatellut ja jonka puolesta on taistellut vuosikausia. Meidän sukupolvemme ihmisillä, niillä, jotka tunsivat Leninin hyvin läheisesti ja tekivät työtä hänen kanssaan, sekaantuu ilon tunteeseen kipeä säälin tunne, että Iljitš ei näe tätä, että hän paloi niin varhain loppuun.

Palaminen ei ollut ehkäistävässä. Hänen ajatuksensa eli alituista jännittynyttä uurastustaan. Muistan kun viimeinen, hänet tuhonnut tauti alkoi vaivata, ja lääkärit vaativat säännöstelemään työpäivän tiukasti ja määräsivät, että hänen piti aterian jälkeen olla kaksi tuntia makuulla. Iljitš oli aikaisemmin noudattanut säännöstelyä, mutta suhtautui lääkärin vaatimukseen skeptillisesti: „Eivät he kykene tekemään sitä, etten minä ajattelisi”, sanoi hän kerran. Ja hän todella ajatteli alinomaa, vuoteessa, kävelyllä ja tavallisista jokapäiväisen elämän asioista

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1935.—*Toim.*

puhuttaessa, ajatteli sitä asiaa, jolle oli uhrannut koko elämänsä, kaikki voimansa, elämänsä jokaisen hetken.

Kävelymatkoilla Iljitš puhui mielellään siitä, mikä häntä sillä hetkellä kiinnosti ja ajattelutti. Meillä oli tapa lähteä hänen syntymäpäivänään yhdessä jonnekin kauas metsään ja kävellessä hän puhui siitä, mikä erikoisesti vaivasi hänen mieltään sillä hetkellä. Keväinen ilma, lehtivä metsä, isoiksi paisuneet silmut loivat erikoisen mielialan, ajatus suuntautui eteenpäin, teki mieli katsahtaa tulevaisuuteen. On jäänyt muistiin muuan sellainen keskustelu hänen viimeisiltä elinvuosiltaan.

Kaikki tietävät, että Lenin tähdensi aina tieteen erinomaisen suurta merkitystä. Kaikki muistavat hänen puheensa Neuvostojen III Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, kun hän sanoi: „Aikaisemmin ihmisen koko äly, koko hänen neroutensa teki työtä vain sitä silmällä pitäen, että eräät saivat tekniikan ja kulttuurin kaikki hyvyydet ja toiset jäivät välttämättömintä — valistusta ja kehitystä vaille. Nyt sitävastoin tekniikan kaikki ihmeet, kulttuurin kaikki saavutukset tulevat koko kansan omaisuudeksi eikä tämän jälkeen enää koskaan tehdä ihmisen älystä ja neroudesta väkivallan välikappaletta, riiston välinettä”¹. Se tarkoitti meidän Neuvostomaatamme. Kapitalististen maiden porvaristo panee tieteen ja tekniikan saavutukset ajan kuluessa aina yhä suuremmassa määrässä palvelemaan imperialistisia tarkoituksiperiään. Se koettaa käyttää jokaisen uuden keksinnön tehdäkseen siitä uudesta ryöstösodasta, jota se toivoo hirveästi, vielä tuhoisamman kuin mitä oli viimeinen imperialistinen maailmansota, kehittääkseen uuden sodan hävittäväksi hirmumyrskyksi.

Puolustaaksemme isänmaatamme, Neuvostomaatamme hyökkäykseltä meidän on pitänyt valmistautua voimaperäisesti puolustukseen. Kaikki tieteen ja tekniikan saavutukset on pitänyt panna puolustuksen palveluun. Juuri sillä tavalla tehtiin maassamme jo Leninin eläessä. Juuri sillä tavalla meillä tehdään nytkin puolueen johdolla. Maamme on puolustusvalmis. Vain sosialismin voitto kaikkialla maailmassa tekee lopun uuden sodan toivomisesta.

Ja niinpä muistuu mieleeni, miten keskustelimme Iljitšin kanssa siitä aiheesta ollessamme kävelyllä eräänä hänen syntymäpäivänään. Aluksi hän puhui monenlaisista sen päivän asioista, mutta kun etenimme kauas metsään, hän vaikenä ja alkoi sitten puhua — muuan keksintö puheena ollen — siitä, että uudet keksinnöt tieteen ja tekniikan alalla tekevät maamme puolustuksen niin voimakkaaksi, ettei sitä vastaan pystytä minkäänlaiseen hyökkäykseen. Sitten keskustelu siirtyi siihen, että kun valta on porvariston käsissä, se käyttää sitä työtätekevien sortamiseen, ja

¹ V. I. Lenin, Teokset, 26. osa, s. 436.— Toim.

kun valta on valveutuneen järjestyneen proletariaatin käsissä, niin se suuntaa sen kaiken riiston hävittämiseen, tekee lopun kaikista verilöylyistä. Iljitšin ääni hiljeni hiljenemistään, melkein kuiskaukseksi, niin kuin aina milloin hän puhui haaveistaan, salaisimmista ajatuksistaan. Koko se keskustelu oli täysin sopu-soinnussa Iljitšin julkisten lausuntojen kanssa. Mutta on tavaton harmi, ettei muistini tallenna pikakirjoitusmaisesti.

Sen keskustelun jälkeisinä vuosina meistä on puolueemme politiikan ansiosta tullut teknillisen mahdin maa.

Tiedämme, kuinka näinä vuosina on kehittynyt spesialisteja, maamme työtätekeviä, kuinka on muovautunut heidän tietoisuutensa ja taistelukykyisyytensä.

Tiedämme Iljitšin osuuden kaikessa nykyajan työssä, mikä on parhaillaan maassamme käynnissä. Hän antoi vahvan latauksen hyvin moniksi vuosiksi eteenpäin.

G. V. TŠITSERIN

NUORISO OTTAKOON OPPIA LENINISTÄ

Vladimir Iljitš oli sanan täydessä merkityksessä opettaja. Kun sai olla hänen seurassaan, oli sillä suoranainen kasvattava vaikutus. Hän opetti esimerkillään, neuvoillaan, ohjaamisellaan ja koko persoonallisuudellaan.

Haluaisin muutamalla sanalla kuvata hänen erillisiä persoonallisia piirteitään, että nuoret lukijat kiinnittäisivät niihin huomiota. Heillä ei ole ollut onnea saada välittömästi oppia Leniniltä, mutta kenties nämä hajanaiset viitteet ovat apuna, että he käsittävät mitä Vladimir Iljitšistä tulee ottaa oppiksi.

Vladimir Iljitš oli ennen muuta ehdottoman täsmällinen ja tarkka kaikessa työssään ja vaati jokaiselta hänen kanssaan työskentelevältä yhtä ehdotonta tarkkuutta. Jokainen mielipide oli perusteltava täsmälleen ja jokainen perustelu oli esitettävä tarkasti. Vladimir Iljitšin kanssa työskennellessä sai heti paikalla tuntea, että tavallisessa keskustelussa esitetty mielipide ei ollut minkään arvoinen, ellei perustellut sitä aivan tarkasti. Tarkkaan mielipiteeseen tarvitaan nimiä, luetteloja, lukuja, lainauksia, yleensä hyvin tarkistettuja konkreettisia asiatietoja. On parasta tehdä vähemmän, mutta suorittaa niin selkeästi ja perustellusti kuin suinkin on mahdollista, on parempi olla puhumatta kuin esittää perustelemattomia väittämiä. Varsin kuvaavaa on se, mitä kysymyksiä Vladimir Iljitš lähetti esilletulleista aiheista kirje-lapuisaan. Niihin kysymyksiin sisältyi tosiasiallisesti kyseisen aiheen tarkka jäsenitys ja niistä selveni, missä puitteissa aihetta oli käsiteltävä.

Muistakoon jokainen, joka haluaa ottaa oppia Leninistä: pois kiireelliset päätelmät! Pois tarkistamattomat väittämät! Pois pikaleivonnaislausumat, jotka eivät ole hyvintarkistettuihin tietoihin pohjautuva tarkka johtopäätös!

Sen mukainen oli myös Vladimir Iljitšin varsinainen ajatus-tarkkuus. Paitsi sitä, että jokaisen vakuutuksen piti olla

tarkistettuihin tietoihin pohjautuva täsmällinen päätelmä, myöskin itse ajatuksen piti olla niin perinpohjin harkittu, muokattu ja hiottu, ettei siinä olisi ollut hiventäkään epätarkkaa ja ylimalkaista ja että se olisi ollut alusta loppuun täysin selvä ja täsmällinen. Seurustelussa Vladimir Iljitšin kanssa jokainen oppi juuri tuon — harkitsemaan oman ajatuksensa aivan valmiiksi. V. I. Lenin teki alituisesti pilaa verrattomalla huumorillaan kaikista summittaisista, epäselvistä ja keskeneräisistä ajatuksista. Hänen keskustelukumppaninsa oppi ymmärtämään hänestä, että ihmisen jokainen ajatus tulee olla tunnollista työntekoa eikä vastuutonta itsenautiskelua tai hämäystä. Vladimir Iljitšiltä voi jokainen oppia sen, että ajatus on paljon enemmän kuin mieliala ja vaisto. Se pitää johdonmukaisesti kehittää aivan päätökseen.

Kolmas seikka, minkä Vladimir Iljitšin kanssa työskennellyt saattoi saada opikseen oli se, että ennen muuta piti välttämättä nähdä selvästi reaaliset tosiasiat. Kun hänen keskustelukumppaninsa intoutui teoretisoimaan tai osoitti taipumusta deduktiiviseen ajatteluun, mikä on meillä niin yleistä, niin Vladimir Iljitš asetti aina nähtäväksi elävän elämän tarkat täsmälliset tositahtumat. Juuri tämä hänen ominaisuutensa tuli niin erinomaisesti ilmi sinä aikana, kun käsiteltiin Brestin rauhan allekirjoittamista. Vladimir Iljitš esitti loputtomien teoreettisten selittelyjen vastapainoksi armottomat tosiasiat kaikessa alastomuudessaan. Kun ulkomaisten valtioiden diplomatia naamioi vuosisatoja kehittämällään ja jo luontaisella mestaruudellaan todellisen asiaintilan ja todelliset tavoitteensa kauniiden sanojen ja tunnelmausten tai mieluisain vakuuttelujen kätköön purkaen niitä oikein ison kasan, Vladimir Iljitš muutti muutamalla sanalla sen kaiken rikkaläjäksi, kun toi peittelemättä keskustelutoverinsa näkyville elävän elämän reaaliset tosiasiat. Juuri sen tähden hän oli niin verraton mestari valtioasiain johtamisessa ja ulkomaisen diplomatian parhaiden mestarien niin hirvittävä vastustaja. Oppikoon jokainen Vladimir Iljitšiltä tämän perussäännön: tarkkaile elävän elämän tositahtumia ja -asioita äläkä ota niiden tilalle kirjoista opittuja teorioita tai mieluisia harhakuvitelmia.

Neljänneksi työ Vladimir Iljitšin seurassa merkitsi saatujen määräysten tarkkaa suoritusta, ja ne määräykset perustuivat reaaliin asioihin ja olivat sellaisinaan selviä ja valmiiksi kehitettyjä ajatuksia. On osattava enemmän kuin vain ajatella tarkasti, on osattava enemmän kuin vain nähdä tosiasiat sellaisina kuin ne ovat. On osattava myös ehdottoman täsmällisesti tehdä se, mikä on kehitelty selväksi ajatukseksi ja tarkaksi määräykseksi. Vladimir Iljitš arvosti eniten niitä täytäntöönpanijoita, jotka pystyivät näkemään tilanteen koko reaalisuudessaan, pystyivät käsittämään mitä siinä tilanteessa oli tehtävä ja kaikista

vastuksista huolimatta pystyivät sen tekemään mahdollisimman tarkasti. Muistan esimerkiksi hänen keskustelunsa suoraa linjaa erään toverin kanssa, joka Ententen lähettiläiden lähdettyä Vologdasta, missä oli ollut valkokaartilaiden oikea piilo- ja pesäpaikka, pani siellä toimeksi kaiken, mitä tarvittiin tuon suojapaikan hävittämiseksi. Hänen tiedotuksensa osoittivat, että hän näki selvästi ja tarkasti mitä ympärillä oli tekeillä ja tiedotti siitä selvästi ja tarkasti. Ja kun hän sai määräyksiä, niin hän esteitä säikähtämättä ja niin tarmokkaasti kuin ikinä tarvittiin suoritti heti sen mitä piti tehdä. Muistan, että Vladimir Iljitš suoralinjapuhelussa kiitti häntä. Sellaista suoritustarkkuutta, joka vastasi tarkkaa tosiasioiden havainnoimista ja ajattelun tarkkuutta, tuli osoittaa myös aivan pikku tehtävissä eikä yksinomaan suurissa. Tämäkin tulee ottaa Vladimir Iljitšistä opiksi: suhtaudu hyvin vakavasti aivan pieneenkin asiaan, suorita se mahdollisimman tunnontarkasti ja mahdollisimman täsmällisesti.

Eräs Vladimir Iljitšin ominaisuus oli vaikeasti opittavissa, sillä hän oli siinä määrin edellä keskustelukumppanejaan. Se oli hänen kykynsä noudattaa kaikessa, aivan pienimmissäkin asioissa kerrassaan täydellistä järjestelmällisyyttä. Olipa hän missä hyvänsä, koko hänen työnsä ja koko päivänsä oli aina tiukan järjestelmällisesti jaoteltu. Yhtä tiukka järjestelmä vallitsi hänen kirjoissaan, hänen papereissaan ja yleensä koko hänen yksityiselämässään. Myös meidän neuvostotyössämme hän opetti järjestelmällisyyden tiukkaa noudattamista. Hän vaati aina, että jokainen asia (paperi) oli järjestyksessä, että kaikki numeroitiin tarkasti, ettei rikottu lain vaatimia muodollisuuksia, ja jokaiseen saamaansa paperiin hän loi ennen muuta kriittillisen silmäyksen ja osoitti sen muodolliset viat, jotka rikkoivat lain muotoja eli siis vallitsevaa systeemiä. Ja siinä suhteessa hän antoi sellaisen opetuksen, ettei ole pikku tehtäviä, ettei pidä halveksia pikkuasioita ja että jokaisessa tehtävässä on pienimpiä yksityiskohtia myöten yhtä lailla noudatettava työn tiukkaa järjestelmällisyyttä.

Hän piti välttämättömänä noudattaa yksityiselämässään järjestelmällisyyttä, tiukkaa harkitsevaisuutta ja järkipäisyyttä. Hän vaati, että ne, jotka tekivät hänen kanssaan työtä, lepäsivät aikanaan, kaikin mahdollisin keinoin huolehtisivat ajallaan kuntonsa säilyttämisestä, että heidän elämänsä olisi säännösteltyä, harkittua ja järkipäistä, ettei sattumanvaraisuus ja välinpitämättömyys pääsisi vallitsevaksi. Kaiken tulee olla hyvin harkittua, ei saa olla holtittomuutta eikä huolimattomuutta. Kaikki pitää olla tiukasti tarkoituksenmukaista ja sen tarkoituksenmukaisuuden on pidettävä mielialat ja vaisto ohjissa. Se oli hänen opetuksensa niille, jotka tekivät hänen kanssaan työtä.

Tehtävään vaatiman asiallisuuden on oltava yksityisasiain läluolella, kaiken omakohtaisen on väistytävä asian etujen

tieltä — tämä periaate uhosi kaikesta Vladimir Iljitšin toiminnasta niin voimakkaasti, että hänen kanssaan keskustellessa oli yksinkertaisesti epämurkava vedota mihinkään yksityisiin puoliin, kun oli puhe asian eduista; Vladimir Iljitšin keskustelukumppani tahtomattaankin vaistosi, että oli noloa ajatella henkilökohtaisia harkintoja, kun puhuttiin asiasta. En milloinkaan nähnyt Vladimir Iljitšiä kiukkuisempana kuin niinä hetkinä, kun henkilökohtainen selkkaus vedettiin työasioihin ja kun asialliset todistelut korvattiin yksityisluontoisilla hyökkäilyillä ja selkkauksella tai kun sen sijaan, että olisi puhuttu asiasta, puhuttiin yksityisten mieliharmeista tai joidenkin asian osallisten henkilöllisistä ominaisuuksista. Sellaisina hetkinä Vladimir Iljitš päästeli kovimmat repliikkinsä tai kovimmassa sävyssä kirjoittamansa kirjelappuset. Ajattele ainoastaan tehtävää, heitä mielestäsi yksityisluontoiset vaikutteet, hallitkoon tietoisesti asetettu päämäärä omakohtaisia tunteita ja omakohtaisia asioita — sellaisen opetuksen saivat hänen kanssaan työskennelleet. Samalla hän oli kuitenkin erinomaisen hienotunteinen työtovereita ja apulaisiaan kohtaan, epämiellyttävänkin hän osasi esittää niin miedosti ja tahdikkaasti, että se riisui keskustelukumppanin kokonaan aseista. Ja hän vaati myös niitä, joiden kanssa teki työtä, suhtautumaan ympärillä oleviin yhtä hienotunteisesti ja tahdikkaasti. Valtiolliset keinot piti toimeenpanna armotta, kaikenlainen vastarinta, jarrutustoiminta, sabotaaši, välinpitämättömyys ja velttous oli rangaistava armotta, mutta milloin ihmiset tekivät työtä yhdessä ja suorittivat työnsä tyydyttävästi, hän vaati hienotunteista suhtautumista työntekijöihin eikä suvainnut kärsimättömyyden ilmauksia eikä kovia sanoja.

Parhaimmaksi ominaisuudeksi hänen työnteossaan on katsottava hänen tietoinen alistumisensa kollektiiviin jopa sellaisissa tapauksissa, kun tämä oli hänen mielestään väärässä. Hänen tavaton arvovaltansa useimmiten vaikutti neuvosto- tai puoluejärjestöissä toisten tovereiden kannanottoon. Oli kuitenkin tapauksia, jolloin hänen mielipiteensä ei saanut kannatusta ja hän jäi vähemmistöön. Hän alistui järjestöön täydellisesti ja vastaansanomatta. Hän ei käyttänyt koskaan toiminnassaan hyväksi pelkkää arvovaltaansa, vaan ainoastaan todistelua ja selittelyä, eikä hän milloinkaan pannut liikkeelle tosiasiallista verratonta vaikutusvaltaansa voittaakseen toisinajattelevien vastustuksen, vaan aina todisteli, koetti selittää ja teki kaikkensa niin kauan, että sai toiset vakuuttuneiksi. Sain häneltä peräkkäin useita kirjelappuja uusin todisteluin, kun hän yritti saada minulle jotain selitetyksi. Muistan hänen kiistansa sangen huomattuvan toverin kanssa eräästä kipeästä henkilökohtaisesta puolueensisäisestä kysymyksestä. Argumenttinsa esitettyään Vladimir Iljitš sanoi: „Olen varma, että pystyn mille puoluekokoukselle

hyvänsä todistelemaan teidän olevan väärässä ja mikä puoluekokous hyvänsä on kanssani samaa mieltä". Toisinajattelevasta saamaansa voittoa hän ei ajatellutkaan muussa muodossa kuin järjestön rajoissa tapahtuvan todistelun voittona.

Ottakoon kasvava nuoriso oppia hänen elävästä esimerkistään. Vladimir Iljitš on persoonallisuutena meille todella verraton esikuva proletaarisen kulttuurin edustajana, kulttuurin, joka pohjautuu tiedon tarkkuuteen, koko inhimillisen työn järkipäisyyteen, sanalla sanoen siihen, että luontoa hallitsee järki ja sokeaa luonnonvoimaa yhteiskunnallisesti säännöstelty tuotanto.

V. A. KARPINSKI

V. I. LENIN JOHTAJANA, TOVERINA JA IHMISENÄ

Vladimir Iljitš oli uuden ja korkeamman tyyppin johtaja, joka vastasi proletaaristen ja kansanvallankumousten kauden vaatimuksia.

Puolueen johtajana ja Neuvostohallituksen päämiehenä Vladimir Iljitš oli käsitykseni mukaan ennenkaikkea mies, jolla oli tavattoman *voimakas, kirkas ja terävä äly*. Hänellä oli kyky päästä pian perille kaikenlaisten monimutkaistenkin ilmiöiden ja tapahtumien olemuksesta aivan yksityiskohtia myöten ja samalla tehdä heti huomioidensa pohjalla oikeat johtopäätökset.

Vallankumouksen päivinä Vladimir Iljitš tuli erikoisen keskittyneeksi, määrätietoiseksi ja hänen nerokas älynsä terävöityi äärimmilleen ja tuli esille aivan täydessä mitassa. Hän määritteli tarkasti luokkavoimain sijoittelun ja osoitti ne päämäärät, mihin mihin luokka pyrki. Hän *näki ennakolta* tapahtumain kehityksen, hahmotteli puolueen politiikan ja taktiikan virheettömästi, esitti rohkeasti uusia tunnuksia, osoitti tarkoin päivänkin, jolloin puolueen oli viimeistään tehtävä ratkaiseva hyökkäys.

Monesta suuresta tapahtumasta Vladimir Iljitšillä oli useinkin vain aivan niukkoja tietoja, mutta hän oivalsi asian ytimen jonkin pienen yksityisseikan perusteella. Seuraavassa eräs kuvaava esimerkki.

Vuoden 1917 Helmikuun vallankumouksen jälkeisinä päivinä Vladimir Iljitš ulkomailla ollessaan oli selvillä Venäjän tapahtumista vain porvarilliseen lehdistöön päässeiden vajavaisten ja usein aivan väärinkin tietojen perusteella. Mutta samoin kuin tiedemies määrittelee erillisten löytämiensä luiden perusteella tarkoin sen eläimen muodon, jolle luut ovat kuuluneet, samoin Vladimir Iljitš osasi erillisten sanomalehtiutusten mukaan arvioida tarkoin eri puolueiden luonteen ja saada oikean kuvan tilanteesta Venäjällä. Tässä eräs harvinaisen mielenkiintoinen

esimerkki hänen päätelmästään (ote hänen kirjeestään maaliskuun 25 päivältä 1917):

„Tšheidze aivan varmasti *horjuu*: vrt. „Le Temps” maaliskuun 20 päivänä *kiittää* Tšheidzea; maaliskuun 24 päivänä *moittii* Tšheidzea.

Kuva on selvä!”¹

Vladimir Iljitš oli silloin pakosta eristettynä Venäjältä, ja hänelle asia selveni siitä ainoasta seikasta, että Ranskan porvariston johtava äänenkannattaja vuoroin kiitti, vuoroin moitti Tšheidzea, erästä vasemmistolaisinta menševikkiä, joka johti alussa Neuvostoja. Tšheidze siis aivan varmasti *horjui*. Siinä riitti aihetta, jonka perusteella hän hahmotteli pääpiirteissään demokraattisiin vasemmistopolueisiin suhtautumisen taktiikan.

Seuratkaamme Vladimir Iljitšin minulle lähettämien kirjeiden mukaan kohta kohdalta tätä taktiikkaa.

Ensimmäinen tunnus: pesäero sosialipatriotismista. Tämän tunnuksen kärki oli suunnattu sosialipatriotismia vastaan. Sen tarkoituksena oli selvittää tilannetta työväen keskuudessa, antaa alkusysäys työväen keskuudessa olleille horjuville aineksille, jotka toistaiseksi kulkivat isänmaanpuolustajain kannattajien mukana, siirtymiseen meidän riveihimme.

Toinen tunnus: on pysyttävä erossa toisista puolueista!

„Me vastustamme toisiin puolueisiin lähentymistä, *kannatamme* sitä, että työläisiä on neuvottava asentumaan Tšheidzea *vastaan*. Ehdottomasti!”²

Tämä tunnus oli suunnattu horjuvia internationalistisia ryhmittymiä vastaan. Sen tarkoituksena oli saada aikaan täysi selvyys puolueemme riveissä, tehdä rajat selviksi suhteessa muihin puolueisiin, jotka näyttivät ulkoapäin läheisiltäkin, mutta olivat silti olemukseltaan vieraita.

Kolmas tunnus: omaa puoluettamme on lujitettava!

„Me *kannatamme* Keskuskomiteaa Venäjällä, *kannatamme* „Pravdaa”, *kannatamme* omaa puoluettamme, *kannatamme* proletaarista miliisiä, joka valmistelee rauhaa ja sosialismia”³.

Tämä tunnus oli suunnattu niitä vastaan, jotka pitivät ulko-maalaisia ryhmittymiä, eri suuntaisten sosialidemokraattisten ryhmittymien sekoitusta puolueena.

Vladimir Iljitš oli vallan riemuissaan kun sai tietää porvarillisista lehdistä puolueen Keskuskomitean olemassaolosta Pietarissa ja sen ottamasta suunnasta.

„Pietarissa on *Keskuskomitea* („Frankfurter Zeitungissa” oli katkelmia sen manifestista, *erinomaista!*), on

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 245.— Toim.

² Sama, s. 243.— Toim.

³ Sama.— Toim.

„*P r a v d a*”. Me kannatamme *t ä m ä n* puolueen säilyttämistä *ehdottomasti*, vastustamme vähäisintäkin sulautumista OK:n kanssa”¹.

Nuo kirjeen rivit todistavat erittäin selvästi, että Vladimir Iljitš piti rajattomasti omasta puolueestaan, oli ylpeä siitä ja loputtomasti uskollinen sille.

Nimenomaan se puolue on proletaarinen, vallankumouksellinen, marxilainen, meidän puolueemme, eikä mikään muu puolue eikä useiden puolueiden yhdistelmä. Kaikki toiset poliittiset järjestöt, vaikka ne nimittäisivätkin itseään sosialistisiksi, työväenjärjestöiksi, eivät ole lainkaan vallankumouksellisen, proletaarisen puolueen osia, joita olisi yhdistettävä, vaan ne ovat nimenomaan *muuta eikä meidän* puolueitamme.

Vallankumouksen puolustamiseksi ja lujittamiseksi proletariaatti tarvitsee *oman erikoisen puolueensa* eikä lainkaan yhdistymistä toisiin puolueisiin. Sitäkin suuremmalla syyllä proletariaatti kaipaa sellaista puoluetta vallankumouksen jatkamiseksi.

„Nimenomaan Perustavan kokouksen valitsemiseksi (tai Gutškovin ja Miljukovin hallituksen kukistamiseksi) me *tarvitsemme* erikoisen puolueen, oman puolueemme, joka on mielestäni ollut vuosina 1914—1917 *t ä y s i n* luottamuksen arvoinen”².

Tuo asenne oli yhtä kaukana kuin taivas maasta kaikenlaisten yhdistysmielisten asenteesta. Nimenomaan vallankumouksen puolustaminen ja lujittaminen, mutta ei tukemalla Väliaikaista porvarillista hallitusta, vaan lujittamalla omaa puoluetta. Eikä vain vallankumouksen puolustaminen, vaan myös sen jatkaminen, *porvarillisen hallituksen kukistaminen*, ja sitä varten taaskin ja ennen kaikkea tarvittiin puolueemme lujittamista.

Neljäs tunnus: ei mitään kannatusta Väliaikaiselle hallitukselle! Tämä tunnus oli tähdätty niitä vastaan, jotka tulkitsivat porvarillisen vallankumouksen voittoa luokkasuhteisiin kajoamattomalta, epämarxilaiselta, opportunistiselta poroporvarien näkökannalta, ymmärtäen vallankumouksen voiton luokkasovinnon hetkeksi.

Viides tunnus: *proletariaatin aseistaminen*, proletaarinen miliisi. Vladimir Iljitš piti proletariaatin aseistamista ainoana vallankumouksen tulevien menestysten sekä sen täydellisen voiton takeena. Tämä taisteluhenkilön tunnus oli kuin kylmä virkistävä vesisuihku niille, joiden päät olivat menneet pyörälle vallankumouksen ensi voitoista.

Vihdoin kuudes lisäohje: varovaisuus liittojen solmimisessa sellaisten internationalististen ryhmittymien kanssa kuin ovat

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 246. OK — menševikkien organisaatio-komitea.— *Toim.*

² Sama, s. 246.— *Toim.*

„vperjodilaiset”, „natšalolaiset”. Tämä on jo yksityiskohtia. Mutkallisen tilanteen kaikkien yksityiskohtien huomioiminen, joustavuus taktillisten periaatteiden soveltamisessa oli Vladimir Iljitšin, proletaarisen vallankumouksen johtajan, luonteenomainen piirre.

„Olkaa varovaisia liittoihin nähden natšalolaisten¹ kanssa,— suositteli Vladimir Iljitš: — me vastustamme toisiin puolueisiin lähentymistä...”

„Pelkään, että te kiirehditte liittymään myös „vperjodilaisiin” ”².

Edelläesitettyjen puolueellemme osoitettujen ylistävien sanojen jälkeen Vladimir Iljitš jatkoi:

„Siis heitä? Haluavatko vperjodilaiset liittyä, liittyä *rehellisesti* tähän puolueeseen?

Bon!³

Eivätkö halua? „Myönnytyksiin” ja „kaupanhierontaan” en ryhdy.

Puhukaa heidän kanssaan *avomielisesti* ja *useammin kuin kerran* ja kirjoittakaa minulle...”⁴

Miten varovasti Vladimir Iljitš suhtautui — ja aivan aiheellisesti — „vperjodilaisiin”, näkyy seuraavasta kirjeestä:

„Lunatšarski kirjoitti minulle ja ehdotti „neuvottelua”. Vastasin: teidän kanssanne henkilökohtaisesti (Lunatšarskin kanssa) olen valmis keskustelemaan. (Hän saapuu Zürichiin.) Neuvotteluun suostun *vain* sillä ehdolla, että neuvotaan työläisiä olemaan Tšheidzen horjuntaa vastaan. Hän (Lunatšarski) *ei vastannut*.

Siis rajoitumme *henkilökohtaiseen* keskusteluun”⁵.

Kuten tunnettua „vperjodilaiset” ilmoittivat ryhmänsä lakauttamisesta vasta kesällä 1917 ja sen ydinjoukko liittyi bolševikkien puolueeseen.

Lopuksi esitän Vladimir Iljitšin ohjeen, joka syvyytensä, tarkkuutensa ja lyhyytensä puolesta on esimerkiksi kelpaava. Olen kääntänyt tekstin ranskan kielestä. Hän lähetti sen sähkeenä Bernistä Tukholmaan Venäjälle matkustaville tovereille:

„Meidän taktiikkamme: täydellinen epäluottamus, ei mitään kannatusta uudelle hallitukselle, Kerenskiä epäilemme erikoidesti, proletariaatin aseistaminen on ainoa tae, toimitettava

¹ Internationalistinen ryhmä, joka julkaisi „Natšalo” lehteä.— V. K.

² „Vperjodilaiset”— puolueesta vuonna 1909 erkaantunut intelligentti-ryhmä, jonka katsantokantoja Lenin piti marxilaisuuden pilakuvana. Tähän ryhmään kuului A. V. Lunatšarski.— V. K.

³ Hyvä.— V. K.

⁴ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, ss. 243, 245, 246.— Toim.

⁵ Sama, s. 245.— Toim.

viivyttämättä vaalit Pietarin duumaan, ei saa missään tapauksessa lähentyä toisia puolueita”.

Minulle lähettämässään kirjeessä Vladimir Iljitš esitti sähkötekstin ja alleviivasi viimeiset sanat lisäten latinaksi:

„Viimeinen on *conditio sine qua non*”¹.

Muutamalla rivillä hahmoteltiin pääpiirteissä se leniniläinen taktiikka, joka vei puolueemme ja työväenluokan voittoon Loka-kuussa.

Erikoisesti on korostettava ja kiinnitettävä huomiota siihen, että jo Helmikuun vallankumouksen ensi päivinä Vladimir Iljitš edellytti porvarillisen hallituksen kukistamisen lähitulevaisuudessa ja silloin jo osoitti ensi kerran puolueelle, että siihen valmistuminen on välttämätöntä. Jo silloin Vladimir Iljitš näki ennakolta, että edessä on oleva taistelu rauhan ja sosialismin puolesta, ja osoitti, että proletariaatin aseistaminen on ainoa tae, joka turvaa puolueelle voiton tässä taistelussa.

* * *

Vladimir Iljitšin pulppuavalle energialle kävi Sveitsin häkki aivan sietämättömän ahtaaksi.

„...Miten kiduttavaa meille kaikille onkaan täällä istuminen tällaisena aikana”², hän kirjoitti toverille Tukholmaan.

Mutta istua piti. Sveitsin ympärillä käytiin sotaa, rintamat ulottuivat joka puolelle. Venäjälle matkustaminen oli mahdollista vain Ranskan ja Englannin kautta. Mutta bolševikeilla ei ollut mitään toivoa matkustaa „Ententen valtakunnan” kautta. Englannin hallitus ei päästänyt edes eserrä Tšernovia, jolla oli kaikki matkapaperit kauttakulkua varten.

Poliittinen selvänäköisyys ja vallankumouksellinen maltillisuus auttoivat Vladimir Iljitšin pois Sveitsin ansasta. Tilanteen kylmäverinen analyysi johti hänet seuraavaan johtopäätökseen.

Toinen ryhmä taistelevia valtakuntia — Ranska, Englanti, Venäjä ym. — ei päästä bolševikkeja Venäjälle. Se on selvä. Entente pelkää, että proletaarinen vallankumouksellinen puolue Venäjällä saa vahvoja lisävoimia ja päättävällä taistelullaan imperialistista sotaa vastaan heikentää tämän ryhmän valtakuntien rintamaa. Ententen etujen mukaista on, ettei bolševikkeja päästetä Venäjälle.

Mutta toista valtakuntaryhmää — Saksaa, Itävalta-Unkaria ym. se ei kiinnosta lainkaan. Päinvastoin sille on edullista vihollisen ryhmittymän kaikinpuolinen heikentäminen.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 246. *Conditio sine qua non* — välttämätön ehto.— *Toim.*

² Sama, s. 249.— *Toim.*

Tästä seuraa johtopäätös: vallankumouksellisen proletariaatin puolueen, joka on leppymättömän vihamielinen molemmille imperialistisille ryhmittymille, on käytettävä ryhmien välisiä ristiriitoja omiin tarkoituksiinsa. On saatava lupa matkustaa Saksan kautta kun se on mahdotonta Ranskan ja Englannin kautta.

Ja kun emigranttien keskuudessa heräsi ajatus Saksan kautta matkustamisesta vaihtona Venäjällä eristettyihin saksalaisiin kansalaisiin, Vladimir Iljitš kannatti innokkaasti tätä ajatusta pitäen sitä poliittisesti ja käytännöllisesti täysin kelvollisena muotona. Hän ehdotti, että siitä esitettäisiin vastaava pyyntö *kaikkien Sveitsiin jääneiden venäläisten kansalaisten* nimessä *heidän poliittisista katsantokannoistaan riippumatta*.

Huomattava sveitsiläinen sosialisti R. Grimm suostui esittämään asian Sveitsin hallitukselle, että se pyytäisi Saksan hallitukselta Venäjän kansalaisille luvan Saksan kautta matkustamiseen vaihtona Venäjällä eristettyihin Saksan kansalaisiin. Sitten aiottiin pyytää myös Venäjän hallitukselta lupaa matkustamiseen. Mutta asia saikin sitten uuden käänteän.

Sveitsin hallitus kieltäytyi matkaluvan anomisesta peläten Ententen pitävän sitä „puolueettomuuden loukkaamisena” Sveitsin taholta. Silloin myös menševikit („internationalistit”!) alkoivat rummuttaa peräytymistä, heidän mukanaan muutkin emigrantit. He pelkäsivät, että Saksan kautta matkustaminen ilman virallista siunausta tekee hyvin huonon vaikutuksen „julkiseen mielipiteeseen”. Tässä tilanteessa Grimm myöskin jänisti.

Vladimir Iljitš aivan hurjistui. Hänen ehdotuksensa mukaan VSDTP:n Keskuskomitean ulkomaan kollegio teki maaliskuun 18 päivänä päätöksen matkan viivyttelämättömästä järjestämisestä Venäjälle Saksan kautta. Lähettäessään minulle kollegion päätöksen Vladimir Iljitš kirjoitti:

„Lisään puolestani, että pidän menševikkejä, joiden syystä yhteinen asia meni myttyyn, pahimman lajin *heittiönä*, jotka „pelkäsivät” mitä sanoo „julkinen mielipide”, *s. o.* sosialipatriootit!!! Minä matkustan... *joka tapauksessa*”¹.

Vladimir Iljitš ymmärsi tietenkin myös mainiosti kaikki ne kielteiset puolet, jotka liittyivät Saksan kautta matkustamiseen ilman Venäjän hallituksen virallista lupaa. Hän ei epäillyt yhtään, etteikö tuo sama „julkinen mielipide” nostaisi raivokasta ulvontaa sellaisen matkan johdosta, ja etteikö porvaristo ja Väliaikainen hallitus hyökkäisi bolševikkien kimppuun mitä ilkeimpine parjauksineen ja mitä julmimpine vainoimenpiteineen. Mutta vastapainona tälle Vladimir Iljitš luotti järkähtämättömästi proletariaatin terveeseen järkeen ja ottamansa askelen vallankumoukselliseen oikeudenmukaisuuteen.

¹ „Lenin-kokoelma” XIII, s. 267.— *Toim.*

Matkan järjestäminen kävi pian. Sveitsiläinen sosialisti työmies Fritz Platten kääntyi Saksan lähettilään puoleen pyytäen lupaa matkustamiseen Saksan kautta. Kolmen päivän kuluttua saatiin Saksan hallitukselta myönteinen vastaus.

Maaliskuun 22 päivänä (vanhaa lukua) eri sosialististen puolueiden (myös Ranskan ja Saksan puolueiden) edustajat laativat ja allekirjoittivat Bernissä pöytäkirjan venäläisten emigranttien matkustamisesta Sveitsistä Venäjälle Saksan kautta seuraavilla ehdoilla: matka järjestetään Venäjän kansalaisten vaihtona saksalaisiin sotavankeihin ja Venäjällä eristettyihin Saksan kansalaisiin; matkustamaan päästetään kaikki Venäjän kansalaiset riippumatta heidän katsantokannoistaan ja suhteestaan sotaan; saksalainen vaunu, jossa emigrantit matkustavat, tulee käyttämään Saksan alueella „eksterritoriaalisuusoukkuksia”, so. Saksan viranomaisilla ei ole oikeutta suorittaa mitään passien eikä matkustajien tarkastusta, eikä päästä vaunuunkaan ilman Plattenin erikoista lupaa. (Saksan viranomaiset noudattivat tarkalleen mainittuja ehtoja.)

Maaliskuun 27 päivänä 1917 Vladimir Iljitš tovereineen matkusti Sveitsistä Venäjälle Saksan kautta. Maaliskuun 31 päivänä hän oli jo Tukholmassa. Ja huhtikuun 3 ja 4 päivän välisenä yönä vallankumoukselliset työläiset innostuksella ottivat vastaan oman johtajansa Pietarissa ja saivat kuulla hänen puheensa, jossa kehoitettiin taisteluun sosialistisen vallankumouksen voiton puolesta.

* * *

Poliittisena toimihenkilönä Vladimir Iljitš ei milloinkaan joutunut hämäännöksen, paniikin valtaan. Neuvostotasavallan traagillisimpinakin hetkinä hän laati ja toteutti järkähtämättömän lujana välttämättömiä päätöksiä. Erikoisen selvänä osoituksena siitä on eräs Neuvostohallituksen ensimmäisiä määräyksiä.

Marraskuun 20 päivänä 1917 Kansankomissaarien Neuvosto antoi käskyn rintamalla olleelle armeijan korkeimman ylipäällikön viransijaiselle Duhoninille, entiselle tsaarinarmeijan kenraalille, lakkauttaa viivyttelämättä sotatoimet ja aloittaa neuvottelut välirauhasta Saksan sotapäällystön kanssa. Kenraali kieltäytyi tottelemasta käskyä. Muodostui erikoisen vaikea tilanne. Armeijan päällystö kokonaisuudessaan kannatti ylipäällikköä. Armeijan järjestöt rintamalla olivat vielä Neuvostovaltaa vastaan. Väli-aikaisen hallituksen entinen puheenjohtaja Kerenski hyökkäsi vastavallankumouksellisine osastoineen Pietariin. Pääkaupungissa oli valmisteilla junkkerien kapina. Tsaarin Venäjän liittolaisvaltojen diplomaattiset edustajat kannattivat Duhoninia.

Vladimir Iljitš teki viivyttelämättä jyrkän päätöksen. Hän erotti kapinoivan kenraalin virasta ja määräsi korkeimmaksi ylipäälliköksi vänrikin — bolševikki N. V. Krylenkon ja kääntyi radioitse armeijan puoleen kehottaen valitsemaan omat valtuutetut neuvottelemaan välirauhasta vihollisen kanssa. Kehotuksessa Lenin sanoi:

„Sotilaat! Rauhanasia on teidän käsissänne. Te ette salli vastavallankumouksellisten kenraalien mitätöidä suurta rauhan asiaa... Tarvitaan valppautta, kestävyyttä, tarmokkuutta, ja rauhan asia voittaa!”¹.

Niin kävikin. Kapinaan nousseet sotilaat valtasivat rintamalla ylipäällikön päämajan. Kenraali Duhonin sai samassa surmansa. Bolševikit ottivat johdon käsiinsä armeijan järjestöissä rintamalla. Armeijan siirtyminen kansan puolelle oli se tekijä, joka määritteli Lokakuun vallankumouksen lopullisen voiton.

Mieleeni muistuu toinenkin historiallinen tapaus. Oli vuoden 1918 alkupuolisko. Neuvosto-Venäjä oli juuri päässyt sodasta ja solminnut rauhan Saksan kanssa. Maassa vallitsi nälänhätä ja talouden rappiotila. Siellä täällä puhkesi valkokaartilaiden mellakoita. Erikoiskomitean elimet paljastivat milloin missäkin vastavallankumouksellisia salaliittoja. Pietarissa murhattiin bolševikki Volodarski. Ukraina oli vielä valkokaartilaisen Radan vallassa. Tapahtumat Siperiassa uhkasivat vastavallankumouksellisen hallituksen muodostamisella. Englannin ja Ranskan imperialistit laskivat sotajoukkojaan maihin Murmanskiissa.

Juuri siihen aikaan vasemmisto-eserrät surmasivat Moskovaan Saksan lähettilään. Saksan hallitus vaati, että Moskovaan päästettäisiin pataljoona saksalaisia sotilaita „Saksan lähetystä suojelemaan”.

Muistan selvästi, miten Lenin esitti Neuvostohallituksen julki lausuman heinäkuun 15 päivänä Neuvostojen Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa. Tavallisesti kevyt ja nopea liikkeissään Vladimir Iljitš nousi tällä kertaa vaivoin ja hitaasti puhujakorokkeelle. Ankara ilme kasvoillaan hän kertoi lyhyesti vasemmisto-eserrien rikollisesta seikkailutoiminnasta ja Saksan hallituksen vaatimuksesta. Sitten hän ilmoitti selvästi ja täsmällisesti Neuvostohallituksen nimessä:

Tällaista vaatimusta Saksan taholta me emme missään tapauksessa emmekä millään ehdolla voi tyydyttää, sillä siitä alkaisi todellisuudessa Neuvosto-Venäjän miehittäminen vierasmaalaisilla sotajoukoilla. Jos Saksan hallitus ryhtyy ajamaan vaatimustaan läpi, niin me mobilisoimme, kutsumme

¹ V. I. Lenin, Teokset, 26. osa, s. 280.— Toim.

poikkeuksetta kaikki täysikäiset työläiset ja talonpojat aseelliseen vastarintaan.

Peloton vastalause, jonka Lenin esitti Saksan imperialisteille, pelasti silloin Neuvosto-Venäjän kuolemanvaarasta.

* * *

Vladimir Iljitšin toisena peruspiirteenä puolueen johtajana oli hänen *syvälinen periaatteellisuutensa*.

— Periaatteellinen politiikka on ainoaa oikeaa politiikkaa,— oli hänen mielisäntönsä.

Vladimir Iljitš katkaisi jyrkästi välinsä lähimpien tovereitensa kanssa silloin, kun he asettuivat väärälle tielle. Niinpä esimerkiksi hän katkaisi välinsä Martoviin, jonka kanssa oli aikoinaan aloittanut työnsä Pietarin proletariaatin keskuudessa ja istunut vankilassa samasta asiasta hänen kanssaan. Samoin Vladimir Iljitš katkaisi välinsä Plehanoviin, jota hän oli pitänyt suuressa arvossa.

Vuosien 1914—1918 imperialistisen sodan alussa Plehanov piti esitelmän Lausannessa. Vladimir Iljitš saapui vartavasten Lausanneen kuuntelemaan Plehanovia. Hän meni raskain mielin esitelmätilaisuuteen. Lenin tiesi, että Plehanov oli siirtynyt sosialipatrioottiselle kannalle, mutta Lenin ei tahtonut uskoa sitä.

— Voikohan se olla totta? — hän toisti moneen kertaan.

Plehanov oli ensimmäisenä alkanut Venäjällä levittää marxilaisuuden aatteita. Siihen aikaan Plehanov kuului Euroopassa niiden kahden kolmen sosialidemokraatin joukkoon, jotka harrasivat marxilaisuuden teoriaa. Lenin oli työskennellyt Plehanovin kanssa. Plehanov oli totta kyllä eronnut myöhemmin bolševikeista, mutta eihän hänestä ollut voinut tulla nyt työväenluokan petturia!

Esitelmätilaisuus oli menševikkien järjestämä. Tultuaan saliin muutamien tovereiden seurassa Vladimir Iljitš istui viimeistä edelliseen tuoliriviin aivan seinän viereen, ettei häneen olisi kiinnitetty huomiota. Mutta pian salissa levisi levoton kuiske:

— Lenin on täällä! Le-enin!

Esitelmän olisi pitänyt jo aikoja alkaa, mutta Plehanovia ei kuulunut. Vladimir Iljitš kävi levottomaksi:

— Mitähän se merkitsee? Eihän vain liene kuullut meidän olevan täällä ja livistänyt?

Plehanov ilmestyi vihdoin. Pyydettyään anteeksi myöhästymistään ja sitä, ettei ollut valmistunut esiintymään näin suuressa kokouksessa („viekastelee”, — kuiskasi Vladimir Iljitš) Plehanov aloitti esitelmän.

Puheeseen sisältyi kokonainen varasto oppineisuutta, pitkiä lainauksia Marxilta ja Engelsiltä, osuvia esimerkkejä ja vertailuja historiasta ja kaunokirjallisuudesta, purevaa ivaa vastustajista ym.— kaikki se teki Plehanovista „voittamattoman ritarin”. Riemastuneet menševikit aplodeerasivat vimmatusti johtajalleen.

Esitelmänsä alussa Plehanov arvosteli jyrkästi Saksan sosialidemokraatteja proletariaatin asian pettämisestä. Hän ilmaisi suuttumusta sen johdosta, että sosialidemokraattien edustajat olivat Valtiopäivillä äänestäneet sotamäärärahojen puolesta. Hän nimitti Saksan sosialidemokraattista puoluetta „opportunistiseksi Sodomaksi ja Gomorraksi”, jonne oli jäänyt vain muutama „vanhurskas”.

Vladimir Iljitš vilkastui, nauroi ja esitelmän ensimmäisen osan päätyttyä nosti kätensä korkealle ja taputti kauan Plehanoville kannustaakseen nähtävästi tätä esiintymään samalla tavalla myös ranskalaisia sosialipatriotteja vastaan.

Esitelmän loppuosa haihdutti kuitenkin Vladimir Iljitšin toiveet. Plehanov alkoi puhua siitä, että „Ranskan kimppuun on hyökätty”, että Ranskan sosialistit eivät voineet suhtautua koti-maahansa tehtyyn hyökkäykseen „tolstoilaisella välinpitämättömyydellä”. Plehanov puolusteli Ranskan ja Belgian sosialistiedustajain äänestämistä sotamäärärahojen puolesta ja heidän osallistumistaan porvarilliseen hallitukseen. Heitä „ei saa soimata, he eivät voineet menetellä toisin”. Plehanov toisti ujostelematta ranskalaisen sosialipatriootin Sembat'n lattean kokkapuheen Valtakunnanduuman sosialidemokraattisen ryhmän suhteen, joka oli äänestänyt sotamäärärahoja vastaan. Sembat'n sanojen mukaan viisivuotiaan venäläisen sosialidemokraattisen tyttösen oli helpompi säilyttää viattomuutensa kuin ranskalaisen sosialistisen rouvan. Plehanov nimitti „vääräksi” (!) ja „virheelliseksi” (!) Marxin ja Engelsin väittämän siitä, että kapitalistisissa maissa „työläisillä ei ole isänmaata”.

Esitelmän loputtua Vladimir Iljitš pyysi heti puheenvuoron. Hänelle annettiin aikaa vain 10 minuuttia. Kalpeana kiihtymyksestä, mutta ulkonäöltään rauhallisena hän nousi puhujakorokkeelle. Kättelemättä Plehanovia ja nimittäen tätä „selostajaksi” eikä toveriksi Vladimir Iljitš löi kymmenen minuuttia kestäväällä myrskyisellä hyökkäyksellään täydellisesti vastustajansa sosialipatriootin asenteen, koko hänen oppineisuutensa, teräväjärkisyytensä ja loistavat kaunokirjalliset kilistimensä.

Plehanov ei esiintynyt sen jälkeen.

Vladimir Iljitš kehitteli taistelua edelleen. Hän vaati, että hänelle järjestettäisiin viivyttelämättä tilaisuus pitää esitelmä Lausannassa. Hän esitelmöi myös Bernissä, Genevessä, Zürichissä ja Montreux'ssa.

Näin ollen Vladimir Iljitš otti aivan alusta *tiukasti periaatteellisen, jyrkästi ilmaistun ja tieteellisesti perustellun kannan imperialistista sotaa ja sosialipatriotismia vastaan.*

Tämän kantansa hän vei loogilliseen loppuun saakka ehdottaen puolueen VII edustajakokouksessa vuonna 1918 muutettavaksi puolueen nimen ja nimittämään sitä vastaisuudessa *Kommunistiseksi puolueeksi.*

— Tällä nimellä, puhui Lenin,— puolue osoittaa päättävästi, jyrkästi ja suoraan, että se katkaisee välinsä vanhaan viralliseen sosialismiin.

* * *

Vladimir Iljitšin kolmantena peruspiirteenä puolueen johtajana oli *kollektiivisuusperiaatteen noudattaminen kaikkien tärkeimpien kysymysten ratkaisemisessa.* Valaisen tätä kertomalla miten laadittiin ja julkaistiin ensimmäinen bolševistinen asiakirja imperialistista sotaa ja sosialipatriotismia vastaan.

Kohta vuosien 1914—1918 imperialistisen sodan alettua Vladimir Iljitš vangittiin Itävallassa Venäjän alamaisena epäiltynä aivan aiheettomasti „vakoilijaksi”. Hän istui vankilassa 11 päivää.

Syyskuun 5 päivänä 1914 Vladimir Iljitš saapui Sveitsiin, Bernin kaupunkiin. Seuraavana päivänä sain häneltä Geneveen postikortin, jossa hän ilmoitti saapumisestaan ja kysyi vanhalta muistilta, voitaisiinko Genevessä julkaista lehtistä ja lisäsi sulkumerkeissä itsestään selvänä asiana:

„tietenkin sotaa vastaan ja uudentyyppisiä nationalisteja vastaan Haasesta Vandervelden ja Guesdeen saakka — kaikki ovat konnia”¹.

Muistan miten innostuneina otimme vastaan tiedon, että kallis Vladimir Iljitš, josta emme pitkään aikaan olleet saaneet mitään tietoja, oli nyt tullut Itävallasta, ja miten meitä miellytti lyhyt, täsmällinen ja murskaava määritelmä, jolla hän luonnehti sosialipatriotismia.

Vastasin, että teknillinen mahdollisuus lehtisen julkaisemiseen on olemassa. Mainitsen, että silloin oli ulkomailla Keskuskomitean jäseniä, joilla oli valtuudet puolueen pää-äänenkannattajan julkaisemiseen. Nyt oli saapunut myös päätoimittaja. Tuntui siltä, että voitaisiin julkaista pää-äänenkannattajan numero kirjoituksineen imperialistista sotaa ja sosiališovinizmia vastaan. Mutta kuulkaapa, miten laadittiin ja toimitettiin julkaistavaksi sodan alkamisen jälkeen ensimmäinen bolševistinen asiakirja.

Heti Sveitsiin saavuttuaan Vladimir Iljitš kirjoitti lyhyet teesit sodasta. Sitten syyskuun 6, 7 ja 8 päivänä hän piti selostuksen

¹ „Lenin-kokoelma” XI, s. 99.— *Toim.*

teesien mukaan suppean ryhmän suljetussa kokouksessa, joka konspiratiivisista syistä pidettiin metsässä Bernin lähellä. Teesit hyväksyttiin täydellisesti, ja niihin ehdotettiin vielä eräitä lisäyksiä.

Sen jälkeen teesit monistettiin kirjoituskoneella „VSDTP:n jäsenten, sosialidemokraattien ryhmän” hyväksymänä päätöslauselmana, otsikolla „Vallankumouksellisen sosialidemokratian tehtävät Euroopan sodassa”. Päätöslauselman teksti lähetettiin ulkomailla sijaitseville puoluejärjestöille — bolševistisille jaostoille. Ja kaikki se tehtiin niin konspiratiivisesti, että me esimerkiksi Genevessä saimme saman päätöslauselman erään toverin kautta tuntemattomasta alkulähteestä. Vladimir Iljitš teki hänellä säilyneeseen päätöslauselman kopiaan konspiratiivisissa tarkoituksissa päällekirjoituksen: „Tanskassa julkaistun julistuksen kopio”. Päätöslauselma aiottiin myöhemmin painattaa kirjapainossa.

On säilynyt Vladimir Iljitšin kirjoittama päätöslauselman alkulause. Siinä sanottiin, että päätöslauselma oli hyväksytty VSDTP:n johtohenkilöiden neuvottelukokouksessa ja että tuo neuvottelukokous ei ollut luonteeltaan täysin virallinen, sillä VSDTP:n Keskuskomitea ei vielä voinut suoritetujen vangitsemisten takia kokoontua.

Jonkun ajan kuluttua päätöslauselma onnistuttiin lähettämään Valtakunnanduuman edustajan F. N. Samoilovin kautta Venäjälle puolueen Keskuskomitean, puolueen duumaryhmän ja muiden puoluejärjestöjen käsiteltäväksi.

Lokakuun puolivälissä saatiin tieto, että Keskuskomitea ja duumaryhmä olivat hyväksyneet päätöslauselman täydellisesti tehden siihen vain eräitä korjauksia ja lisäyksiä. Samaan aikaan saatiin venäläisten sosialidemokraattien (bolševikkien) jyrkkäsanainen vastaus Vanderveldelle, joka oli kehottanut heitä lakkauttamaan taistelun tsarismia vastaan.

Ja vasta kaiken tämän jälkeen Vladimir Iljitš päätti julkaista virallisen asiakirjan — VSDTP:n manifestin imperialistista sotaa ja sosialipatriotismia vastaan.

Alussa aiottiin julkaista manifesti erillisenä kirjasena. Mutta koska siihen mennessä oli saatu järjestykseen puolueen pää-äänenkannattajan julkaisemisen uusiminen, päätettiin julkaista manifesti pää-äänenkannattajan lähimmässä numerossa. Vladimir Iljitš lähetti minulle viisi korjausta manifestiin ja muutetun allekirjoituksen. Hän kirjoitti:

„...sen jälkeen, kun on otettu yhteys Venäjään, esiinnyimme jo virallisemmin”¹.

¹ „Lenin-kokoelma” XI, ss. 107, 109.— *Toim.*

Manifesti julkaistiin „Sotsial-Demokrat” lehden 33. numerossa marraskuun 1 päivänä 1914 otsikolla „Sota ja Venäjän sosialidemokratia” ja allekirjoituksella „Venäjän S. D. Työväenpuolueen Keskuskomitea”.

Työmenetelmä, millä Vladimir Iljitš laati, toimitti ja julkaisi sodan alkamisen jälkeen ensimmäisen bolševistisen „lehtisen”, oli hänelle puolueen johtajana erittäin luonteenomaista.

Menševikit kuvailivat Leniniä „kaikkivaltiaaksi diktaattoriksi”, joka yksin ratkaisee kaikki kysymykset ja julkaisee „käskyjä”, joita kaikkien on toteltava, „hajoittajaksi”, joka karkkyy vain tilaisuutta tehdäkseen uuden hajaannuksen puolueessa.

Mutta Lenin oli aivan toisentyypinen johtaja, hänellä oli puolueeseen aivan toisenlainen suhde.

Väliaikainen erossaolo puolueesta, puoluejärjestöistä, jotka toimivat siellä, kaukana kotoisella Venäjän maalla, vaivasi suu-resti Vladimir Iljitšiä. Oli ratkaistavana viivyttelämättä uusia ja tärkeitä kysymyksiä, jotka koskivat sekä puolueen että maan tulevia kohtaloita. Ja niiden ratkaiseminen yksin, ilman puoluetta, ilman puolueen ylimpiä elimiä *ei Leninin mielestä voinut tulla kysymykseenkään.*

Ja niin Vladimir Iljitš raivasi tuhansia kaikenkaltaisia esteitä saadakseen pikemmin yhteyden puolueeseen ja saadakseen asiassa hinnalla millä hyvänsä *kollektiivisen ratkaisun.*

Leninille oli vallankumouksellisen proletariaatin puolue *kaikki kaikessa*, hän oli elimellisesti kasvanut siihen, ei voinut hetkeksikään erottaa itseään siitä eikä asettaa itseään sen vastakohtaksi, asettua sen yläpuolelle.

Lenin piti marxilaiseen teoriaan nojautuvaa puolueen kollektiivista johtoa korkeimpana puoluejohdon periaatteena, joka takaa puolueelle täydellisen voiton kaikkien tarkoituksien saavuttamisessa.

* * *

Vladimir Iljitš joutui esiintymään lukemattomia kertoja puolueen ja neuvostojen edustajakokouksissa, monissa muissa laajoissa kokouksissa. Yritän kuvailla Leninin puhujana.

Vladimir Iljitšillä oli erinomainen, yksistään hänelle ominainen kyky vallata nopeasti ja täydellisesti puoleensa kuulijain huomio, olivatpa he poliittisia toimihenkilöitä, tiedemiehiä tai tavallista kansaa. Jokaiseen kuulijakuntaan hän suhtautui eri tavalla, valitsi sopivia todisteita, käytti erilaista kertomismenetelmää.

Vladimir Iljitš taisi erinomaisesti venäjän kielen ja piti siitä. Kremlissä hänen työpöytänsä vierellä oli erikoisella pyörivällä

hyllyllä hakemistokirjallisuuden joukossa aina Vladimir Dalin „Elävän venäjän kielen sanakirjan” neljä nidettä. Ivatakseen vastustajaansa Lenin käytti usein puheissaan venäläisiä kansansananparsia. Muistan hyvin erään tällaisen tapauksen Neuvostojen IV Ylimääräisessä Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa maaliskuussa 1918.

Edustajakokous pidettiin Neuvosto-Venäjän historian mitä kriittisimpänä hetkenä, jolloin ratkaistiin kysymystä rauhasta ja sodasta Saksan kanssa. Mieliala edustajakokouksessa oli painostava. Edustajain joukossa oli paljon rauhan solmimisen vastustajia: vasemmisto-eserriä, maksimalisteja, anarkisteja ja muita. He eivät tunnustaneet „rauhaa porvariston kanssa” ja kehottivat käymään „vallankumouksellista sotaä voittoisaan loppuun saakka” saksalaisia imperialisteja vastaan. Leninin puhe keskeytettiin usein ärtyisillä vihaisilla välihuudoilla. Mutta hän kehitti johdonmukaisesti ajatuksiaan, todisteli edustajakokoukselle, että rauhansopimuksen solmiminen Saksan kanssa vaikka kuinka raskain ehdoin on ehdottoman välttämätöntä ja teki pilkkaa kerskailevista vastustajistaan venäläisellä sananparrella „älä kersku sotaan mennessä, vaan sodasta tullessa”. Salissa kajahti nauru, seurasi suosionosoitusten myrsky. Murros edustajakokouksen mielialassa oli saatu aikaan.

V. I. Leninin selostuksen jälkeen edustajakokous vahvisti valtavalla äänten enemmistöllä rauhansopimuksen Saksan kanssa.

Työväen ja talonpoikain kokouksissa Vladimir Iljitš puhui erinomaisen yksinkertaisesti, selvästi ja vakuuttavasti käyttäen tavallisia kansan puhekielen sanoja ja sanontoja, hämmästyttäen kuulijakuntaa heidän elämänsä ja tarpeidensa tuntemuksella.

Mutta Vladimir Iljitš ei milloinkaan alentunut vulgarisoimiseen saakka, ei tekeytynyt työväen tai talonpoikain kuulijakunnan mukaiseksi, eikä imarrellut kuulijoita, ei salannut heiltä mitään eikä tehnyt mahdottomia lupauksia.

Vallankumousvuosina esiintyi joukoille kaikenlaisten suunnien puhujia.

Vaikka työläiset eivät olleet ennen tunteneetkaan Leniniä, he tajusivat hänet heti *omaksi mieheksi*.

— Kas, tuo mies on meikäläinen! Iskee kuin naulan kantaan! Siinä on totuus kuin kämmenellä!

Eräät puhujat koristelevat mielellään puhettaan kauniilla sanakäänteillä, sukkeluuksilla jne. Leninille oli kaikki sellainen ulkonainen „kauneus” aivan vierasta. Hän ei yksinkertaisesti tarvinnut sitä, se häittäsi hänen ajatustensa nopeata ja määrätietoista juoksua — hän kiirehti sanomaan ajatuksensa kuuli-joille.

Eräillä puhujilla on edustava ulkonäkö, vaikuttavat eleet, kauliita asentoja, voimakas ja värikäs ääni, jota he toisinaan voimistavat „ukkosin jylinäksi” tai alentavat kuiskailuksi.

Mutta siinä nousee puhujalavalle matalahko mies, jonka ulkonäössä ei ole mitään muuta merkittävää kuin ehkä vain se, että hänen valtava otsansa välkehtii sähkövalossa. Hänen äänensä on kumeahko, puheessa sorahtaa „r”. Hän ei pidä tyyliteltyä puhetta, vaan ikään kuin keskustelelee kuulijain kanssa. Eleet ovat yksinkertaisia ja luonnollisia.

Puhe alkaa muutamilla yksinkertaisilta tuntuvilla kaikille tutuilla tosiasioilla ja ajatuksilla. Mutta jo hetken kuluttua puhe valtaa kaikkien huomion puoleensa. Osoittautuu, että noissa kaikille tutuissa tosiasioissa on omat tähän saakka kaikilta huomaamatta jääneet puolensa ja erikoisuutensa; niistä juontuu uusia kumoamattomia johtopäätöksiä, joita kuitenkin ei ollut kukaan tähän asti tehnyt... Ja kuulija tuntee yhdessä puhujan kanssa ensilöytäjän nautintoa. Hän esittää uusia tosiasioita, heittää uusia ajatuksia ja johtaa teidät *logiikan väkevällä voimalla* eteenpäin... Ja sitten hän valtaa teidät kokonaan! Ympäristö katoaa tajunnastanne kokonaan, te vaellatte ajatusten valtakunnassa, jossa vallitsevat omat järkkymättömät lakinsa... Puheen loputtua te ikäänkuin heräätte.

Aivan samoin kuin suuri mestarikirjailija valtaa lukijan runollisen mielikuvituksen voimalla, aivan samoin suuri ajattelija Lenin valtasi kuulijan *ajatuksensa voimalla*. Samoin kuin taiteilija kuvaa taidekeinoillaan luokkavihollista, samoin Lenin paljasti ajatuksen voimalla vastustajansa monimutkaiset salajuonet ja teoreettiset rakennelmat.

Te muistatte joskus kuulleenne vastustajan puheessa todisteita, joissa tuntui olevan jotain väärinennettyä, mutta ette päässeet siitä heti selville. Mutta Lenin paljastaa yhdellä ohimennen sanotulla lauseella vastustajain viisaimmatkin ajatusvyyhdit ja soffit ja johtaa teidät uusiin laajoihin yleistyksiin.

Jokaisella esiintymisellään Lenin avasi puolueelle uusia mielenkiintoisia näköaloja, latasi meihin uutta energiaa, asetti eteemme selvästi ja perustellusti uusia tärkeitä tehtäviä, joiden ratkaisemisesta riippui puolueen ja maan tulevaisuus.

* * *

Vladimir Iljitš piti kansasta, tavallisista työhmisistä. Nadežda Konstantinovna puhui siitä lämpimästi Leninin hautaisissa:

— Hänen sydämensä sykki lämmintä rakkautta kaikkia työtätekeviä kohtaan.

Neuvostohallituksen johtomiehenä ollessaan Vladimir Iljitš keskusteli mielellään työläisten ja talonpoikain kanssa. Hänelle oli työläisten ja talonpoikain mielipiteiden ja mielialojen tunteminen yhtä tärkeää kuin puolueen Keskuskomitean ja Kansankomissaarien Neuvoston jäsenten mielipide.

Vladimir Iljitš piti varsinkin keskustelusta työläisten kanssa. Heille hän kertoi kalleimmista aatoksistaan ja heidän mielipidettänsä piti suuressa arvossa.

Vladimir Iljitš arvosti suuresti talonpoikain kirjeitä, joita he lähettivät „Bednota” lehteen.

— Nehän ovat aitoja inhimillisiä asiakirjoja! Sellaista en saa kuulla missään selostuksessa!

Näin sanoi minulle Vladimir Iljitš, kun kävin „Bednota” lehden toimittajana hänen luonaan ja toin talonpoikain kirjeitä. Hän kuunteli kauan ja tarkkaavasti, miten maaseutu elää ja mitä se on vailla. Joitain kirjeitä hän otti käteensä ja silmäili niitä. Ja silloin muistui mieleeni, miten huolellisesti hän oli itse aikoinaan lukenut ja korjailnut „Vperjod” ja „Proletari” lehteen saatuja työläisten kirjeitä.

Erikoisesti muistan erään keskustelun talvella vuonna 1920—21. Aika oli erittäin vaikea: kansalaissodan loppu, jolloin työtätekevien uhrin ja kärsimykset olivat suurimmat. Maaseutu aivan hukutti „Bednota” lehden kirjeillä.

Vladimir Iljitš esitti minulle loputtomasti kysymyksiä jokaisen kirjeen johdosta.

— Tässä kirjoitetaan, että Neuvostovalta on huonompi kuin tsaarin valta,— sanoin minä.

— Huonompi kuin tsaarin valta? — kysyi Vladimir Iljitš, ja siristetyssä silmässä oli naurunpilke.— Entä kuka kirjoittaa? Kulakki? Keskitalonpoika?

Keskustelu päättyi vaatimukseen, että on tehtävä seikkaperäinen selostus tilanteesta maaseudulla esittämällä otteita talonpoikain kirjeistä.

Kuudettakymmentä tällaista kirjettä, jotka koskivat elintarvikkeiden ylijäämän luovutusta ja talonpoikain raskasta asemaa, valittiin, tutkittiin ja lähetettiin selostuksessa henkilökohtaisesti Leninille. Ja pian sain tietää, että talonpoikain kirjeistä laadittu selostus ei jäänyt huomiotta.

Kuunnellessani Leninin selostusta puolueen X edustajakokouksessa elintarvikkeiden luovutuksen vaihtamisesta luontaisveroon huomasi, että Vladimir Iljitš oli käyttänyt talonpoikain kirjeitä selostusaineistona.

Siitä lähtien Vladimir Iljitš vaati säännöllisesti selostuksia „Bednota” lehdeltä. Minulla on säilynyt pikkuinen paperilappunen, joka on kirjoitettu täyteen Vladimir Iljitšin pienellä käsialalla.

Sen sisältö sanasta sanaan kuuluu:

„26.I.1922.

tov. Karpinski!

Ettekö kirjoittaisi minulle lyhyesti (2—3 sivua maximum)

montako kirjettä on talonpojilta „Bedno-taan”?

mitä tärkeää (erikoisen tärkeää) ja uutta on kirjeissä?

Mielialat?

Päivänpolttavat kysymykset?

Enkö saisi *kerran kahdessa kuukaudessa* tällaisia kirjeitä (seuraavat 15.III.1922)?

α) kirjeiden keskimääräinen luku

β) mielialat

γ) tärkeimmät päivänpolttavat kysymykset.

Komm. terveisin *Lenin*”¹.

Vladimir Iljitš kantoi yli-inhimillistä kuormitusta hoitaessaan tärkeimpiä valtion ja puolueen johtotehtäviä. Siitä huolimatta hän otti vastaan asiakkaita. Hän keskusteli heidän kanssaan ei vain siksi, että piti sitä valtion päämiehen tehtävänä, vaan ennen kaikkea siksi, että tunsu pakottavaa tarvetta pitää elävää yhteyttä kansaan.

Maan kaikilta puolilta saapui ja tuli jalkaisin Moskovaan Leninin luo talonpoikain kokouksissa valittuja edusmiehiä. Leninillä oli erikoinen päiväkin, jolloin hän otti vastaan talonpoikain edusmiehiä.

He tulivat määrätunnilla Kremlin talonpoikaisviitoissa, virsut jalassa ja pussi selässä. Vastaanottohuoneessa he asettivat pussinsa lattialle seinänviereen ja keskenään kuiskaillen odottivat liikuttuneina, milloin heidät kutsutaan itsensä Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan — Vladimir Iljitš Leninin luo!

Odottaminen ei kestänyt kauan. Jo pyydettiin sisään. Talonpojat tiukkasivat vyötään, silittivät kämmenillä hiuksiaan ja astuivat arvokkaina Leninin työhuoneeseen. Lenin tuli jo pöydän takaa vastaan, tervehti ystävällisesti kätellen jokaista ja istutti vieraat.

— Tule sinä, vaari, tänne lähemmäksi nojatuoliin!

Vladimir Iljitš kysyi jokaisen sukunimen, etunimen, isänimen ja kotipaikan. Sitten alkoi tavallinen sydämellinen keskustelu.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 466.—*Toim.*

Valtuusmiehiä ihmetytti, että Vladimir Iljitš muisti jokaisen nimen ja puhutteli keskustelussa aina nimeltä. Ja vieläkin enemmän heitä hämmästytti se, että Vladimir Iljitš oli hyvin perillä heidän kotikylänsä tarpeista, tiesi millaiset olivat heidän maansa ja toisinaan mainitsi sukunimeltä tilanherran, joka oli heitä riistänyt. Talonpojilla ei tietenkään ollut aavistustakaan siitä, että Lenin oli perinpohjin tutkinut maan jokaisen seudun taloutta.

Kerran sattui vastaanottotilaisuudessa seuraava tapaus. Eräs edusmiehistä nousi äkkiä paikaltaan ja sanoi hyvin kiihtyneenä:

— Toveri Lenin, mitä se sellainen merkitsee?! Hehän painavat meidät maan tasalle!

Vladimir Iljitš ei käsittänyt mitään.

— Rauhoittukaa, Ivan Rodionovitš,— hän sanoi,— ja selittäkää meille kunnolla, mistä on kysymys. Ketkä he?

— Kuinka ketkä? Meidän kyläneuvostolaiset! Ovat ihan näännyttäneet meidät keräyksillään!

— Entä kuka heidät on valinnut?

— Mepä tietenkin.

— Ottakaa ja valitkaa uudet.

— Saako sen tehdä?

— Saa ja pitää tehdä. Neuvostolaki sallii valita kaikkien sellaisten edustajien tilalle, jotka eivät ole kansan luottamuksen arvoisia, uudet edustajat ennen entisten valtuuksien umpeen kulumista. Niin on asia, Ivan Rodionovitš!

Välttämättömissä tapauksissa Vladimir Iljitš antoi itse tällaisten keskustelujen jälkeen määräyksiä paikkakunnille. Ja usein ne tiedot, joita hän sai keskustellessaan työläisten ja talonpoikain kanssa, olivat perustana jonkin uuden päätöksen julkaisemiselle.

* * *

Toverina Vladimir Iljitš oli hyvin ystävällinen ja vaatimaton, huomaavainen ja hienotunteinen. Hän ei milloinkaan sinutellut alaisiaan eikä työläisiä tai talonpoikia. Vain itseään vanhemmille hän saattoi sanoa: „sinä, isä” tai „sinä, vaari”, kuten kansan keskuudessa sanotaan.

Esimerkiksi vaikkapa hänen tapansa tervehtiä. Hän kumartaa hieman, ojentaa kyynänpäästä taivutetun kätensä, katsoo suoraan silmiin ystävällisesti hymyillen,— ja te itsekkin hymyilette onnellisena tuntien hänessä läheisen toverin ja ystävän.

Muistuu mieleen seuraava tapaus. Neuvostojen Yleisvenäläiseen Toimeenpanevaan Keskuskomiteaan kuului eräs puolueeton

talonpoika Sokirko, ulkomuodoltaan todellinen Taras Bulba,— ja ohimennen sanoen mainio agitaattori. Vladimir Iljitš tapasi hänet kerran istuntojen väliajalla, puristi hänen kättään ja kysyi:

- Kuinka voitte, toveri Sokirko?
- Jotakuinkin. Entä te, toveri Lenin?
- Myös jotakuinkin... Kuinka vanha te olette, toveri Sokirko?
- Täytin viisikymmentä!
- Minä samoin!

Vladimir Iljitš löysi heti jotain yhteistä, mikä lähensi johtajaa ja tavallista talonpoikaa toisiinsa. Ja niin he seisoivat molemmat — toinen jättiläiskokoinen, toinen matalampi, mutta myös tanakka ja vankkarakenteinen, seisoivat katsoen toisiinsa ja hymyillen... Ja ympärillä seisovat myös hymyilivät.

Miten paljon tuossa kohtaamisessa olikaan sydämellisyyttä, todellista toverillisuutta ja inhimillisyyttä! Kaikki sellaiset tapaamiset lähensivät tavattomasti Leniniä kansaan.

Vielä eräs kuvaava piirre. Kerran Kremlissä Vladimir Iljitš nousi kapeita sivurappuja kolmanteen kerrokseen. Ja yhtäkkiä rappujen kulmauksessa häntä vastaan tuli siivooja tov. Burilina, laskeutuen alas ämpäri ja vati kädessä. Huomattuaan Leninin hän hämmentyi ja aikoi kääntyä takaisin. Mutta Vladimir Iljitš pysäytti hänet:

— Ei, ei, toveri, eihän teidän tarvitse eikä varsinkaan kantaumuksen kanssa nousta ylös. Minä seison tuossa nurkassa ja te pääsette ohi!

Siinä ilmeni Vladimir Iljitšin oikea toverillinen ja ystävällinen suhde tavallista työtätekevää ihmistä kohtaan. Täytyy sanoa, ettei sitä ole kaikilla.

Lenin kohteli hänen vastaanotollaan käyneitä neuvostokansalaisia arvonnalla ja kunnioituksella. Mutta hän ei sietänyt itseensä kohdistettuja erikoisia kunnianosoituksia. Hän oli suorastaan harmissaan niistä loputtomista suosionosoituksista, joita puhkesi hänen noustua puhujalavalle. Hän osoitti kelloon aivan kuin vaatien, ettei kulutettaisi kallista aikaa sellaisiin joutavuuksiin.

Maaliskuussa 1922 Vladimir Iljitš kirjoitti pyynnöstäni artikkelin „Bednota” lehden nelivuotispäivän kunniaksi. Kirjoitusta seurasi pieni erillinen paperilappu. Siinä Vladimir Iljitš viittasi sairauteensa ja lisäsi:

„Sen vuoksi en voi kirjoittaa „Bednotan” nelivuotispäivän johdosta mitään *pätevää*. Jos tämä lähettämäni kelpaa, niin julkaiskaa; ellei, niin viskatkaa paperikoriin, se on parempi. Teidän Lenin”.

Täytyy myöntää, että toimittajan tehtävissä ollessani en milloinkaan tavannut toista niin vaatimatonta kirjoittajaa.

* * *

Kerron eräitä piirteitä Vladimir Iljitšin henkilökohtaisesta elämästä.

Vladimir Iljitšin aineellinen asema emigranttikaudella ei ollut kehuttava. Tekijäpalkkio julkisesti ilmestyneistä teoksista ei ollut säännöllinen eikä läheskään riittävä. Sattui hetkiä, jolloin oli „täysi rahattomuus”. Silloin Vladimir Iljitš piti ansiotarkoituksissa esitelmiä ja Nadežda Konstantinovna antoi tunteja tai kirjoitteli osoitteita kirjekuoriin, joissa lähetettiin Venäjälle sveitsiläisten liikkeiden mainoksia. Sellaiset ansiot olivat tietenkin niukkoja.

Tällaisina hetkinä Vladimir Iljitš asui yhdessä pienessä huoneessa, joka vuokrattiin työläisperheessä, ehdottamalla oikeudella ruokailla asuntoemännän keittiössä. Rahahuolet lankesivat henkilökohtaisesti Nadežda Konstantinovnalle. Toisinaan hän haki päivällisen ylioppilasruokalasta.

Voidaan kysyä: eikö puolue olisi voinut turvata Leninille edes välttämättömiä toimeentulon ehtoja, vaikka olikin vaikeat ajat? Mutta asia oli niin, että Vladimir Iljitšin mielestä hän itse voi ja hänen täytyi turvata toimeentulonsa työllään eikä penniäkään puolueelta!

Siihen aikaan venäläisillä intelligenteillä oli kelvottomia tapoja. Jokin asia pantiin alulle, mutta ei viety sitä loppuun. Tehtiin lupauksia, mutta ei täytetty niitä. Lainattiin toiselta rahaa ja sitten „unohdettiin”. Lainattiin kirja luettavaksi ja „luettiin” sitä loputtomiin tai palautettiin tahrattuna, revittynä jne. Kerran esimerkiksi Vladimir Iljitšiltä katosi Amerikan tilastonide, joka oli hänelle erittäin välttämätön työssä, ja hänen oli pakko etsiä kirjaa tekemällä ilmoitus kirjaston kautta (ja tietenkin tuloksetta).

Kirjojen palauttamista, velkojen maksamista ja lupauksien täyttämistä pidettiin „porvarillisina ennakkoluuloina”, „porvarillisuutena”.

Vladimir Iljitš oli kokonaan toista laatua. Hän osasi viedä loppuun aloittamansa asian, täyttää lupauksensa ja maksaa ehdottomasti velkansa ym. Hän oli puoluekirjastomme täsmällisin lukija, käsitteli kirjoja erittäin varovasti. Jos piti työtä varten tehdä kirjan sivuille merkintöjä, hän teki ne kevyesti kynällä, että sitten sai ne helposti pyyhkiä pois. Vladimir Iljitš itse oli erittäin työteliäs ja osasi kunnioittaa ja pitää arvossa toisten työtä.

Kerran sattui tällainen tapaus. Vladimir Iljitš saapui Geneveen esitelmöimään ja asettui niinkuin aina luokseni. Olin silloin puoluekirjaston hoitajana ja asuin kirjaston viereisessä huoneessa. Tavallisesti tarjosimme vaimoni kanssa hänelle kotilounaan, ja se tapahtui vastavuoroisuuden merkeissä. Mutta tällä

kertaa päätimme Vladimir Iljitšin kanssa jostain syystä (nähtävästi sen johdosta, että olimme päässeet voitolle menševikeistä) nauttia päivällisen halvassa ravintolassa. Lasku muuten nousi melkoiseen summaan: puoleentoista frangiin miestä kohti (kaksi kertaa tavallista siirtolaisen päivällistä kalliimpi). Vladimir Iljitšin puolesta maksettiin yhteisessä summassa.

Siitäpä se juttu sitten alkoikin. Vladimir Iljitš tahtoi hinnalla millä hyvänsä palauttaa laskuosuutensa. Me vaadimme leikillä häneltä maksua kaikista aterioista, joita hän oli syönyt meillä kotona. Hän leikillään puolustautui viittaamalla luontais- ja rahatalouden eroavaisuuteen. Loppujen lopuksi turvaudumme kumpikin viekkauteen. Pistimme huomaamatta rahat takaisin Vladimir Iljitšin taskuun. Hän pääsi kuitenkin voitolle: hän laittoi rahat yöpöydälle, josta ne sitten löydettiin, kun Vladimir Iljitš oli matkustanut pois.

Voidaan sanoa: pikkumaisuutta. Ei, se ei ollut sitä. Vladimir Iljitš tunsu mainiosti emigranttielämän eikä ollut ollenkaan varma, oliko meillä ravintolan jälkeen seuraavana päivänä päivällisrahaa. Asialla oli sitä paitsi hänelle periaatteellinenkin puoli, josta hän piti kiinni.

Tavallisesti luullaan, että suuri henkilö on henkilökohtaisissakin suhteissa ja kotioloissa jokin aivan erikoinen. Se ei pidä paikkaansa ainakaan Vladimir Iljitšin suhteen.

V. I. Lenin oli poikkeuksellisen vaatimaton ihminen. Krem-lissä hän asui perheensä kanssa aivan tavallisessa huoneistossa, jossa oli pienet huoneet ja yksinkertainen kalusto. Hän suuttui, kun sai tietää, että valtion varoilla oli palkattu siivooja hänen asuntoaan varten, ja vaati, että siivoojan palkka pidätettäisiin hänen kuukausipalkastaan.

Yksinkertainen oli hänen vaatetuksensakin. Hän käytti lippalakkia ja talvisin tavallista korvushattua. Hänen ruokansa oli yksinkertaista ja ravitsevaa; väkijuomia hän ei nauttinut. Piti ruumiillisesta työstä; lepopäivinä, joita sattui harvoin, hän itse puhdisti huvilapuistossa polkuja lumesta.

Kirjeistä päätellen Vladimir Iljitšillä oli milloin millainenkin „mieliala”, sattui myös, että „hermot reistasivat”.

Vladimir Iljitš kirjoitti aivan tavallisia kirjeitä lisäten ehdottomasti „terveiset” Nadežda Konstantinovnalta sekä pyysi sanomaan „terveiset” ystäville, kyseli terveyttä, muisti ja kyseli henkilöistä, jotka häntä kiinnostivat. Nyt niin monen myrskyisen vuoden jälkeen tuntuu jo vähän oudolta, mutta samalla erittäin herttaiselta piirteeltä se, ettei Vladimir Iljitš unohtanut lähettää määrättynä aikana postikorttia ja toivottaa meille hyvää uutta vuotta.

Vladimir Iljitš piti hyvästä musiikista, yhteislaulusta, šakkipelistä, luistelusta, pyöräilystä, jalottelusta vuorilla, ja hän leikki

varsin mielellään lasten kanssa ja osti heille leikkikaluja (omia lapsia ei hänellä ollut).

Vladimir Iljitš oli välitön, puhelias, leikintajuinen puhekumppanina, osasi kiinnostua kaikkeen, mutta ei millään tuonut ilmi itsessään suurta Leniniä.

Ainoastaan yksi luonteenpiirre teki Vladimir Iljitsistä poikkeuksellisen henkilön: harvinainen herkkyys, huomaavaisuus, yksinkertaisuus ja vaatimattomuus. Tämä piirre sai hänessä aivan erikoisen korostuksen, sanoisin — *tenhovoiman*. Hänessä ei ollut mitään sellaista, mikä olisi vähääkään muistuttanut pikkumaisuutta, poroporvarillisuutta, niitä sovinnaisuuksia ja ennakkoluuloja, jotka siirtyivät meille porvaristolta ja joita tavaan vieläkin varsin sivistyneillä puolueen jäsenillä.

Ja kun muistelen kaikkea, mitä hänestä voin muistaa, niin ajattelen aina ja tunnen, että Vladimir Iljitš oli kommunisti sekä aatteittensa ja yhteiskunnallisen toimintansa puolesta että henkilökohtaisessa elämässä ja elintavoissaan. Hän oli niiden täydellisten ihmisten esikuva, jotka tulevat elämään kommunistisessa yhteiskunnassa.

LYHYITÄ
ELÄMÄKERTATIIETOJA
HENKILÖISTÄ, JOIDEN MUISTELMIA
V. I. LENINISTÄ ON KOKOELMAN
1. JA 2. OSASSA

ADORATSKI Vladimir Viktorovitš (1878—1945) — marxilaisuuden tutkija. Vallankumousliikkeeseen liittyi 1900, bolševikkien puolueeseen 1904. Vangittiin 1905 ja karkotettiin Astrakanin lääniin. Vuonna 1906 hänelle annettiin lupa siirtyä ulkomaille, missä hän toimitti usein V. I. Leninin antamia luottamustehtäviä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen Keskusarkistohallinnon apulaisjohtaja, Lenin-instituutin apulaisjohtaja, NKP(b):n KK:n Marx—Engels—Lenin Instituutin johtaja, SNTL:n Tiedeakatemian Filosofian instituutin johtaja. Viimeisinä elinvuosinaan Marx—Engels—Lenin Instituutin päätoimittaja. Kommunistisen akatemian jäsen, sitten myös SNTL:n Tiedeakatemian jäsen. Kirjoittanut monia tieteellisiä tutkimuksia marxilaisuuden historiasta. V. V. Adoratskin toimittamina ovat ilmestyneet K. Marxin ja F. Engelsin Teosten ensimmäisen painoksen 15 osaa ja useita muita heidän teoksiaan. Osallistui toimeliaasti myös V. I. Leninin Teosten ja Lenin-kokoelmien julkaisukuntoon saattamiseen.

AFANASJEV Aleksandr Mihailovitš (1869—1953) — entinen työmies Sestroretskin (Siestarjoen) asetehtaalta, bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1905. Osallistui aktiivisesti Venäjän ensimmäiseen vallankumoukseen, vuonna 1905 oli VSDTP:n Sestroretskin komitean jäsen, kuului taisteluryhmään, osallistui mielenosoituksiin ja lakkoihin Pietarissa ja Sestroretskissa. Vuosina 1907—1911 oli maanalaisena. Vangittiin ja karkotettiin monia kertoja. Vuosina 1917—1918 punakaartilainen, vallankumouskomitean puheenjohtaja Sestroretskissa, Sestroretskin puoluepiirikomitean ja Piirineuvoston jäsen, sitten Tsarskoje Selon puoluekihlakuntakomitean sekä kihlakunnan erikoiskomitean puheenjohtaja, vuonna 1919 VKP(b):n Pietarin lääninkomitean jäsen, vuodesta 1921 johtavassa neuvosto- ja taloustyössä Sestroretskissa ja Pietarissa. Viimeisinä elinvuosinaan oli persoonaeläkkeensaaja.

ALEKSANDROV Pjotr Petrovitš (s. 1896) — NKP:n jäsen vuodesta 1915, osallistui Lokakuun aseelliseen kapinaan, punakaartilainen, „Antšar” tehtaan tehdaskomitean jäsen. Sittemmin työskenteli Putilovin (nyt Kiroville nimetyllä) tehtaalla Leningradissa. Nykyisin persoonaeläkkeensaaja. Palkittu mitaleilla „Työoljuudesta” ja „Uljaasta työstä Suuressa Isänmaallisessa sodassa vv. 1941—1945”.

ALEKSEJEV Igor Ivanovitš (1897—1955) — entinen Mustanmeren laivaston merimies, NKP:n jäsen vuodesta 1921, osallistui kansalaissootaan. Marraskuussa 1918 lähetettiin matruusijoukkueessa Ukrainaan, osallistui taisteluihin gaidamakeja, denikiniläisiä ja valkopuolalaisia vastaan Harkovin luona, Poltavan seudulla, Lozovajan ja Jekaterinoslavin luona sekä muilla Lounaisrintaman lohkoilla. Vuosina 1922—1926 opiskeli merisotakoulussa.

Vuodesta 1926 toimi revisorina torpedoaluksella „Šaumjan”, sittemmin oli monissa tehtävissä Merisotalaivastossa. Palkittu Isänmaallisen sodan I asteen kunniamerkillä.

ALEKSEJEV Nikolai Aleksandrovitš (s. 1873) — vallankumousliikkeen aktiivinen toimihenkilö, NKP:n vanhoja jäseniä. Keväällä 1897 liittyi Pietarin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”. Vuonna 1898 vangittiin ja karkotettiin 4 vuodeksi Vjatkan lääniin. Karkasi karkotuksesta. Joulukuun lopulta 1899 vuoteen 1905 asui Lontoossa, kuului „Venäjän vallankumouksellisen sosialidemokratian ulkomaiseen liittoon”. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen bolševikkien edustajana Lontoossa. Osallistui toimeliaasti puolueen III edustajakokouksen järjestämiseen, oli neuvotteluoikeuden omaavana puoluekokousedustajana. Palattuaan joulukuussa 1905 Pietariin kuului useiden bolševististen sanoma- ja aikakauslehtien toimituskollegioihin, suoritti agitaatio- ja propagandatyötä. Vuosina 1911—1917 asui ja toimi Siperiassa. Osallistui Lokakuun vallankumoukseen. Kansalaissodan aikana osallistui Koltšakin kapinan tukahduttamiseen Lena-joen seudulla. Vuoden 1922 alussa kutsuttiin V. I. Leninin kehotuksesta työhön maan keskukseen. Toimi Poliittisen valistustyön päähallinnossa, Kominternissa, neuvosto- ja puolue-elimissä. Nykyisin persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

ALLILUJEV Sergei Jakovlevitš (1866—1945) — vanha vallankumouksellinen työmies, bolševikki. Vuonna 1896 liittyi Tiflisiin sosialidemokraattiseen järjestöön ja siitä lähtien suoritti aktiivista vallankumouksellista ja puolueetöitä Takakaukasiassa, Moskovassa ja Pietarissa. Vangittiin ja karkotettiin monia kertoja. V. I. Lenin oli piilossa heinäkuussa 1917 hänen asunnossaan Pietarissa. Neuvostovallan ensimmäisinä kuukausina osallistui useiden tuotantolaitosten perustamiseen ja kuntoonpanoon. Kansalaissodan aikana suoritti maanalaista puolueetöitä Ukrainassa ja Krimillä. Myöhemmin oli taloustyössä Moskovan ja Leningradin teollisuuslaitoksissa. Vuonna 1946 ilmestyi hänen muistelmateoksensa „Kuljettu taival”.

ALTMAN Natan Isajevitš (s. 1889) — taidemaalari, teatterilavastaja ja kuvanveistäjä. Huomatuimmat teokset V. I. Leninin ja A. V. Lunatšarskin rintakuvanveistokset, „Omakuva” ym. Vuodesta 1918 VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatin Kuvaamataiteiden osaston kollegion jäsen. Pariisin teatterilavastuksen näyttelyssä vuonna 1925 sai töistään kultamitalin.

ANDREJEVA Maria Feodorovna (1872—1955) — tunnettu venäläinen näyttelijätär ja yhteiskunnallinen toimihenkilö. A. M. Gorkin ystävänä hänestä vuonna 1903 tuli tämän sihteeri ja apulainen. Vuonna 1904 liittyi bolševistiseen puolueeseen. Vuonna 1912 vangittiin, joutui oikeuteen, sitten salaisen poliisivalvonnan alaiseksi. Lokakuun vallankumouksen jälkeen osallistui aktiivisesti yhteiskunnalliseen toimintaan. Vuosina 1931—1948 toimi Moskovan tiedemiestalon johtajana. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

ANTONOV Grigori Stepanovitš (s. 1897) — NKP:n jäsen vuodesta 1917. Osallistui Helmikuun ja Lokakuun vallankumoukseen. Vuonna 1918 liittyi vapaaehtoisena Punaiseen Armeijaan, palveli rivisotilaasta everstiksi. Oli Kremlin konekiväärimiesten kursseilla, vartioi V. I. Leninin asuntoa Kremlissä. Vuonna 1934 päätti Frunzelle nimetyn Sota-akatemian. Ollut Moskovan Neuvoston jäsen. Osallistui Isänmaalliseen sotaan vuosina 1941—1945. Palkittu Leninin kunniamerkillä, kolmella Punaisen Lipun kunniamerkillä, Punaisen Tähtien sekä Isänmaallisen sodan I asteen kunniamerkillä ja mitaleilla.

ANTONOV (Saratovski) Vladimir Pavlovitš (s. 1884) — puolue- ja neuvostotyöntekijä, VSDTP:n jäsen vuodesta 1902, osallistui vuosien 1905—1907 vallankumoukseen. Vuosina 1906—1907 oli menševikkien puolella, vuonna 1908 palasi bolševistiseen puolueeseen. Vallankumousliikkeeseen osallistumisesta vangittiin ja tuomittiin teljettäväksi linnan, oli karkotusvankeudessa. Ensimmäisen maailmansodan aikana bolševikkien Saratovin komitean jäsen, kuului „Naša gazeta” lehden perustajiin ja toimittajiin. Vuonna 1917 Saratovin Neu-

voston puheenjohtaja, Lokakuun aseellisen kapinan järjestäjiä Saratovissa. Vuonna 1919 Sisäasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen, Vallankumouksellisen sotaneuvoston valtuutettu Etelärintamalla. Vuonna 1920 Donetsin vallankumoukskomitean ja VKP(b):n lääninkomitean puheenjohtaja, Ukrainan SNT:n sisäasiain kansankomissaari, IV armeijan Vallankumouksellisen sotaneuvoston jäsen, Ukrainan KP(b):n KK:n, Ukrainan SNT:n Kansankomissariaatin Neuvoston ja sotilaspäällystön valtuutettu taistelussa Mahnon rosvojoukkioita vastaan. Vuosina 1921—1923 J. M. Sverdloville nimetyt Kommunistisen yliopiston rehtorina. Vuodesta 1924 SNTL:n Korkeimman Oikeuden kriminaalirikoskollegion puheenjohtajana. Edustajana useissa puolueen edustajakokouksissa ja Neuvostojen edustajakokouksissa. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja mitaleilla.

ANTSELOVITS Naum Markovitš (1888—1952) — puolueen ja valtion toimihenkilöitä, bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1905. Vallankumoukselliseen osallistumisesta vangittiin monia kertoja, istui vankiloissa, joutui karkotukseen. Lokakuun vallankumouksen aikana Pietarin Sotilaallisen vallankumoukskomitean jäsen. Kansalaissodan aikana vastuullisissa sotilastehtävissä: Pietarin sisäpuolustuksen apulaispäällikkönä, Etelärintaman Vallankumouksellisen sotaneuvoston poliittisen osaston apulaispäällikkönä ym. Vuosina 1920—1930 johtavassa ammattiliittotyössä, sittemmin Keskuskontrollikomitean puhemiehistön jäsen, SNTL:n Työläisten ja Talonpoikain Inspektion varakansankomissaari, metsäteollisuuden kansankomissaari, VSFNT:n kauppa-
varaministeri. Osallistui Isänmaalliseen sotaan vuosina 1941—1945. Puolueen XV ja XVI edustajakokouksessa valittiin NKP(b):n KK:n kandidaattijäseneksi, XVIII edustajakokouksessa NKP(b):n KK:n jäseneksi. Puolueen XVII edustajakokouksessa valittiin Neuvostokontrollikomiteaan. Oli VSFNT:n sekä SNTL:n Toimeenpanevan Keskuskomitean jäsen, SNTL:n Korkeimman Neuvoston jäsen ensimmäisessä kokoonpanossa. Palkittu kahdella Punaisen Tähtien kunniamerkillä, Punaisen Lipun sekä Isänmaallisen sodan II asteen kunniamerkillä ja mitaleilla.

ARALOV Semjon Ivanovitš (s. 1880) — NKP:n jäsen vuodesta 1918. Vuonna 1902 liittyi sosialidemokraattiseen opintokerhoon. Venäläis-japanilaisen sodan aikana suoritti vallankumouksellista agitaatiota sotamiesten keskuudessa. Osallistui vallankumoukseen vuosina 1905—1907. Vuonna 1917 liittyi internationalisti-sosialidemokraattien ryhmään ja toimi armeijakomiteoissa. Edustajana Neuvostojen II Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa. Lokakuun vallankumouksen alussa liittyi bolševikkeihin. Vuodesta 1918 Punaisessa Armeijassa. Osallistui kansalaissotaan, oli Sotameriasian kansankomissariaatin operatiivisen osaston johtajana, tasavallan Vallankumouksellisen sotaneuvoston jäsen, sittemmin XII, XIV armeijan sekä Lounaisrintaman Vallankumouksellisen sotaneuvoston jäsen. Vuodesta 1921 diplomaattisessa työssä: oli Neuvostovaltion täysivaltaisena edustajana Liettuassa, Turkissa, Latviassa, kuului Ulkoasiain kansankomissariaatin kollegioon. Vuodesta 1927 työskenteli SNTL:n Korkeimmassa Kansantalousneuvostossa. Vuosina 1938—1941 Valtion kirjallisuusmuseon apulaisjohtajana, sitten johtajana. Osallistui Isänmaalliseen sotaan vuosina 1941—1945. Vuosina 1947—1956 puoluetöyössä. Edustajana XV puoluekokouksessa. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä, Punaisen Lipun, Punaisen Tähtien, Isänmaallisen sodan I ja II asteen kunniamerkillä sekä mitaleilla.

ASKENAZI Isaak Samuilovitš (s. 1887) — NKP:n jäsen maaliskuusta 1917. Osallistui vallankumoukselliseen Puolassa vuonna 1905. Joutui monia kertoja teljetyksi vankilaan, oli karkotusvankeudessa. Vuosina 1916—1917 työmiehenä „Russki Reno” tehtaassa Pietarissa, osallistui aktiivisesti Lokakuun vallankumoukseen, Työläisten ja sotilaiden edustajain Pietarin Neuvoston sekä Viipurinpuolen Neuvoston jäsen, oli Pietarin Neuvoston bolševikki-ryhmän byroon jäsen. Oli edustajana VI puoluekokouksessa. Lokakuun vallankumouksen jälkeen Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean jäsen

neljännessä, viidennessä ja kuudennessa kokoonpanossa. Vuodesta 1921 taloustehävissä. Nykyään persoonaläkkeensaaja.

AWERBÄCH Mihail Josifovitš (1872—1944)— neuvostoläketieteen huomattuja edustajia, oftalmologi, akateemikko, ansioitunut tieteen toimihenkilö. Osallistui V. I. Leninin hoitamiseen. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

BABUŠKIN Ivan Vasiljevitiš (1873—1906)— työläis-bolševikki, VSDTP:n huomattu toimihenkilö. Oli viilaajana Semjannikovin tehtaassa Pietarissa ja kuului jo silloin valvutuneisiin vallankumousmielisiin työläisiin. Vuonna 1894 kuului työläisten marxilaiseen opintokerhoon, jota V. I. Lenin ohjasi. Vuonna 1895 oli aktiivinen jäsen „Taisteluliitossa työväenluokan vapauttamiseksi” Pietarissa. Sittemmin osallistui toimeliaasti marxilaisen „Iskra” („Kipinä”) sanomalehden järjestämiseen, oli sen asiamiehenä ja avustajana. Vangittiin monia kertoja, sai vankila- ja karkotustuomioita. Vuonna 1905 kuului VSDTP:n Irkutskin ja Tšitan komiteoihin ja johti siellä aseellisen kapinan valmistelua. Tammikuussa 1906 tsaarinvallan rankaisuretirikunta ampui hänet tutkimatta ja tuomitsematta Sljudankan asemalla, kun hän oli toveriryhmän kanssa viemässä aseita Tšitasta Irkutskin työmiehille. I. V. Babuškinin murhasta saatiin tieto vasta vuonna 1910. V. I. Lenin arvosti suuresti Babuškinia sanoen häntä „kansansankariksi”, „puolueen ylpeydeksi”. Kirjansa „Muistelmia” I. V. Babuškin kirjoitti Lontoossa 1902.

BADAJEV Aleksei Jegorovitš (1883—1951)— työmies, osallistui aktiivisesti vallankumousliikkeeseen, puolueen ja neuvostovaltion toimihenkilö. Bolševikkipuolueen jäsen vuodesta 1904. Vuonna 1912 Badajev oli viilaajana Nikolain rautatien päävaunuvarikolla Pietarissa ja valittiin edustajaksi IV Valtakunnanduumaan. Kuului Duuman bolševistiseen ryhmään, osallistui bolševikkien Keskuskomitean ja puolueytöntekijän neuvottelukokoukseen Krakovassa ja Poroninissa, toimi „Pravda” lehden avustajana. Marraskuussa 1914 vangittiin muiden bolševikki-duumanjäsenten joukossa ja lähetettiin elinkautiseen karkotukseen Turuhanskin seudulle. Palautetaan karkotuksesta Helmikuun vallankumouksen jälkeen vuonna 1917 Pietariin otti aktiivisesti osaa taisteluun Neuvostovaltion pystyttämiseksi. Lokakuun vallankumouksen jälkeen toimi johtotehtävissä puolue-, neuvosto-, ammattiliitto- ja taloustyössä. Vuosina 1938—1943 toimi VSFNT:n Korkeimman Neuvoston Puhemiehistön puheenjohtajana ja SNTL:n Korkeimman Neuvoston Puhemiehistön varapuheenjohtajana. Vuodesta 1943—olutteollisuuden Päähallinnon päällikkö, SNTL:n Elintarviketeollisuuden ministeriön kollegion jäsen. Oli SNTL:n Toimeenpanevan Keskuskomitean jäsen ja Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean Puhemiehistön jäsen, VSFNT:n ja SNTL:n Korkeimman Neuvoston jäsen. Puolueen XI, XII ja XIII edustajakokouksessa valittiin VKP(b):n Keskuskomitean kandidaattijäseneksi, oli vuodesta 1925 NKP(b):n Keskuskomitean jäsen. Monina painoksina ilmestyneen kirjan „Bolševikit Valtakunnanduomassa” tekijä. Palkittu kahdella Leninin kunniamerkillä, Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitalilla „Uljaasta työstä Suuressa Isänmaallisessa sodassa vv. 1941—1945”.

BAGOTSKI Sergei Justinovitš (1879—1953)— vallankumousliikkeen aktiivinen osanottaja, ammatiltaan lääkäri. Vuosina 1900—1904 osallistui ylioppilaiden liikehtimisiin ja työväenliikkeeseen Pietarissa ja Kievinissä, 1904—1905 sotilaallisen vallankumousjärjestön komitean jäsen Varsovassa. Vangittiin kaksi kertaa, oli pakkotyövankeudessa Irkutskin läänissä, karkasi vuonna 1910 karkotusvankeudesta Krakovaan, missä liittyi Puolan ja Lietuan sosialidemokratian järjestöön. Vuosina 1912—1917 oli läheisessä yhteydessä V. I. Leninin ensin Krakovassa ja Poroninissa, sitten Sveitsissä. Vuonna 1917 osallistui toimeliaasti V. I. Leninin Venäjälle palaamisen järjestelyyn. Lokakuun vallankumouksen ensimmäisinä kuukausina oli neuvostolaisen terveydenhuollon järjestäjä. Vuosina 1918—1937 Neuvostoliiton Punaisen Ristin valtuutettu Punaisen Ristin Kansainvälisessä komiteassa Genevessä. Vuodesta 1937 toimi Punaisen Ristin Toimeenpanevan komitean nuvojana Moskovassa.

Vuosina 1950—1951 oli Ison Neuvostotietosanakirjan lääketieteellisen osaston vanhin tieteellinen toimittaja.

BEZYMENSKI Aleksandr Iljitš (s. 1898) — neuvostorunoilija, NKP:n jäsen vuodesta 1916. Lokakuun vallankumouksen jälkeen kommunistisen nuorisoliikkeen aktiivinen toimihenkilö, VKNL:n KK:n ensimmäisen kokoonpanon jäsen. Julkaisee runojaan vuodesta 1918 alkaen. Huomatuimmat teokset: „Puolueen jäsenkirja 224332”, näytelmä „Laukaus”, runoelma „Tragedinen yö”, runoelma „Komsomolia”, laulu „Nuori Kaarti” ja satiiriset runot sekä runot Isänmaallisen sodan ajalta 1941—1945. Palkittu Punaisen Lipun, Punaisen Tähtien, Työn Punaisen Lipun ja Isänmaallisen sodan I asteen kunniamerkillä.

BIRJUKOV Sergei Mihailovitš (s. 1892) — NKP:n jäsen vuodesta 1913. Vallankumousliikkeeseen liittyi 1909, osallistui Helmikuun ja Lokakuun vallankumoukseen ja kansalaissotaan. Vuonna 1919 Vallankumouksellisen Sotatribunaalin jäsen Itärintamalla, sittemmin V armeijassa. Vuodesta 1922 neuvosto- ja taloustyössä. On ollut Moskovan Neuvoston ja sen Toimeenpanevan komitean jäsen. Nykyisin persoonaeläkkeensaaja.

BLOHIN Aleksandr Dmitrijevitš (s. 1886) — NKP:n jäsen vuodesta 1903, vuosien 1905—1907 vallankumouksen osanottaja. Helmikuun vallankumouksessa 1917 teki agitaatiotyötä sotamiesten keskuudessa, Lokakuun vallankumouksessa kuului Moskovan vallankumoukskomitean kymmenikköön, vallankumouksen jälkeen Punaisessa Armeijassa, sittemmin neuvosto- ja puolueetyössä. Vuodesta 1934 M. V. Frunzelle nimetyn Ilmavoimien Keskustalon päällikkö. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

BOBROVSKAJA (Selikson) Cecilia Samoilovna (s. 1876) — vallankumousliikkeen aktiivinen toimihenkilö, NKP:n jäsen vuodesta 1898. Vuonna 1900 vangittiin Harkovissa ja oltuaan vuoden vankilassa joutui karkotetuksi kotiseudulle. Karkasi karkotuspaikalta ja matkusti Sveitsiin, otti siellä yhteyden „Iskran” järjestöön, toimi „Iskran” asiamiehenä „VSDTP:n Pohjoisen liiton” alueella. Vuonna 1903 oli Tverin komitean jäsen, sitten matkusti jälleen ulkomaille, Geneveen, missä tutustui henkilökohtaisesti V. I. Leniniin. Myöhempinä vuosina teki maanalaista puolueetyötä Tiflisissä, Bakussa, Moskovassa, Kostromassa, Ivanovo-Voznesenskissa ja Serpuhovissa joutuen monia kertoja vankilaan ja karkotukseen. Osallistui vallankumouks tapahtumiin vuosina 1905 ja 1917 Moskovassa. Lokakuun vallankumouksen jälkeen suoritti Moskovassa ja Leningradissa laajaa puolue- ja kirjallista työtä. Vuosina 1928—1940 työskenteli Kominternissa. Kirjoittanut kirjan „Tavallisen maanalaisen muistiosta” ja muita puoluehistorian alaan kuuluvia teoksia. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

BONTS-BRUJEVITS Vladimir Dmitrijevitš (1873—1955) — Kommunistisen puolueen vanha jäsen. Jo 16-vuotiaana osallistui vallankumousliikkeeseen. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen bolševikki. Vuodesta 1903 hoiti VSDTP:n KK:n postityötä Genevessä, järjesti sinne VSDTP:n KK:n kirjaston ja arkiston. Osallistui monien bolševististen julkaisujen järjestämiseen ja toimittamiseen. Osallistui aktiivisesti Helmikuun ja Lokakuun vallankumoukseen 1917. Lokakuun ensi päivistä vuoteen 1920 Kansankomissaarien Neuvoston asainhoitaja. Sittemmin oli taloustyössä, „Zizn i znanije” kustantamon päätoimittajana, Valtion kirjallisuuseumuseon järjestäjänä ja johtajana. Elämänsä loppuvuodet toimi SNTL:n Tiedeakatemian Uskonnon ja ateismin historia-museon johtajana. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja Neuvostoliiton mitaleilla. Kirjoittanut useita teoksia Venäjän vallankumousliikkeen historiasta, kirjallisuusteoriasta, etnografiasta, uskonnon ja ateismin historiasta.

BORIŠOV Ilja Ivanovitš (1892—1941), bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1911, osallistui aktiivisesti Helmikuun ja Lokakuun vallankumoukseen. Neuvostojen II Yleisvenäläisen edustajakokouksen osanottaja. Vuosina 1918—1919 poliittisessa työssä Etelärintaman 12. divisioonassa, 1919—1921

VKP(b):n Rogožsko-Simonin piirikomitean sihteerinä Moskovassa, Kremlin konekiväärimeskurssien komissaarina, VKP(b):n Moskovan komitean jäsen. Vuonna 1922 Rogožsko-Simonin piirineuvoston toimeenpanevan komitean puhemiehistön jäsen, 1923 Valistustyöntekijäin ammattiliiton lääninosaston puhemiehistön jäsen, 1924—1928 NKP(b):n Možaiskin kihlakuntakomitean sihteeri, Moskovan komitean jäsen; edustajana X, XIV ja XV puoluekokouksessa ja XV puoluekonferenssissa. Vuosina 1928—1931 opiskeli Teollisuusakate- miassa. Vuodesta 1931 rakennustrustin johtajana Moskovassa.

BORISOVA Raisa Borisovna (s. 1890)—NKP:n jäsen vuodesta 1912, vallankumousliikkeeseen osallistunut vuodesta 1905. Istunut vankiloissa. Vuodesta 1915 heinäkuuhun 1917 puoluetöyssä Donetsin kaivosalueella. Vuosina 1918—1920 puolueen kihlakuntakomitean sihteerinä Pugatšovissa. Edustajana VIII puoluekokouksessa. Työskenteli monia vuosia kansanvalistuksen alalla, sitten jälleen puoluetöyssä. Osallistui Isänmaalliseen sotaan vuosina 1941—1945. Nykyisin persoonaeläkkeensaaja.

BRODSKI Isaak Izrailovitš (1883—1939) — huomattu neuvostotaiteilija, VSFNT:n taiteen ansioitunut toimihenkilö. Vuonna 1919 alkoi maalata V. I. Leninin muotokuvia. Hänen taulujaan ovat „V. I. Lenin Smolnassa”, „V. I. Lenin puhumassa Putilovin tehtaalla” ym. Palkittu Leninin kunnia- merkillä.

BUNKIN Boris Timofejevitš (s. 1897) — rautatieläinen. On tehnyt työtä rautatieliikenteessä yli neljäkymmentä vuotta. Palkittu ansiomerkillä „Kunniakkaalle rautatieläiselle” ja mitaleilla. Nykyään eläkkeensaaja.

BYKOV Feodor Antonovitš (1894—1947) — Lokakuun vallankumouksen aktiivinen osanottaja, NKP:n jäsen vuodesta 1939. Vuodesta 1908 oli palkka- työläisenä pienyrityksillä, 1914 kutsuttiin armeijaan ja palveli varaväen auto- kompaniassa Pietarissa. Kesällä 1917 valittiin Odessan Neuvoston jäseneksi, myöhemmin Pietarin Neuvoston jäseneksi. Lokakuun vallankumouksen päivinä Sotilaallisen vallankumoukskomitean komissaari Smolnan vartioimisessa ja yhteyden hoitamisessa tehtäisiin sekä panssariauto-konekivääriosaston pääl- likkö. Elämänsä loppuvuosina teki kirjallista työtä.

CACHIN Marseille (s. 1869) — Ranskan ja kansainvälisen työväenliikkeen vanhimpia toimihenkilöitä, Ranskan Kommunistisen puolueen perustajia ja johtajia. Vuonna 1920 oli Ranskan sosialistisen puolueen edustajana läsnä Kominternin II kongressissa Moskovassa. Kongressin jälkeen toimi sosialisti- sen puolueen liittymiseksi Kominterniin. Vuodesta 1920 Ranskan Kommunisti- sen puolueen KK:n ja Politbyroon jäsen. Vuodesta 1924 Kominternin Toi- meenpanevan Komitean ja sittemmin myös TPK:n Puhemiehistön jäsen, Rans- kan Kommunistisen puolueen keskusäänenkannattajan „L'Humanité” lehden vakituinen kustannusjohtaja. Joutunut monet kerrat vainonalaiseksi hallituksen taholta, istunut vankilassa. Ranskan ollessa Hitler-joukkojen miehittämänä oli eräs Vastarintaliikkeen johtajia.

DANILOV Pjotr Arhipovitš (1889—1940) — vanha putilovilainen työmie- s, bolševikkipuolueen jäsen vuodesta 1917. Vuonna 1938 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, sittemmin rehabilitoitu.

DIDUK Feodor Potapovitš (s. 1892) — NKP:n jäsen vuodesta 1918. Läh- töisin köyhän talonpojan perheestä. Osallistui kansalaissotaan. Nykyään Ukrainan SNT:n Tiedeakatemian Mineraalivarojen instituutin varajohtaja.

ESSEN Maria Moisejevna (1872—1956) — osallistui vallankumousliikkeee- seen vuodesta 1892, vuodesta 1897 ammattivallankumouksellinen. Vuonna 1897 kuului Kievin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”, 1899 vangitiin ja karkotettiin Jakutian alueelle. Vuonna 1902 karkasi Geneveen, missä otti yhteyden „Iskraan”. Samana vuonna VSDTP:n Pietarin komitean jäsen. Vuoden 1903 lopulla kooptoitiin VSDTP:n KK:n kokoonpanoon. Vuonna 1905 oli Pietarin puoluekomitean jäsen, taisteluryhmien järjestäjä. Vangittiin monia kertoja. Taantumusvuosina loittoni työväenliikkeestä eikä suorittanut puolue- työtä vuosina 1907—1917. Vuonna 1918 liittyi internationalistien Tiflisiin ryh-

mään, jonka mukana liittyi VKP(b):n jäsenyyteen 1920. Vuosina 1921—1925 oli puoluetöyssä Gruusiassa, vuosina 1925—1927 oli työssä Valtion Kustannusliikkeessä Moskovassa, vuodesta 1927 NK(b):n KĶ:n Puoluehistorian osastossa, Lenin-instituutissa, vuodesta 1933 elämänsä loppuun kirjallisessa työssä.

FEDIN Konstantin Aleksandrovitš (s. 1892) — neuvostokirjailija. Vuonna 1918 työskenteli Valistusasiain kansankomissariaatissa. Kansalaitosdan aikana palveli Punaisessa Armeijassa. Ensimmäiset teokset ilmestyivät 1913. Huomattavimpia teoksia ovat romaanit „Kaupunkeja ja vuosia”, „Euroopan ryöstö”, „Ensi iloja”, „Ihmeellinen kesä”. VSFNT:n Korkeimman Neuvoston jäsen kolmannessa ja neljännessä kokoupanossa. Palkittu kahdella Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitaleilla.

FEOFANOV Feodor — entinen Putilovin tehtaan työmies, osallistui vallankumoukseen vuosina 1905—1907. Vuonna 1920 työskenteli Volokolamskin kihlakunnan valistusosastolla valokuvaajana. V. I. Leninin käydessä Kašinin kylässä sähköaseman avajaisissa Feofanov otti tunnetun valokuvan „V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja Kašinin kylässä Volokolamskin kihlakunnassa Moskovan läänissä marraskuun 14 pñä 1920”.

FOFANOVA Margarita Vasiljevna (s. 1883) — vallankumousliikkeen osantottaja. Vuonna 1902 liittyi Permissä VSDTP:n järjestöön. Vuonna 1903 vangittiin ja kärsi vankilatuomion. Vuoden 1904 lopulta lähtien suoritti puoluetöytä Arkangelissa, Simferopolissa, Ufassa, Pietarissa ja muissa kaupungeissa. Helmikuun vallankumouksen jälkeen oli Pietarin Neuvoston jäsen, teki puoluetöytä Viipurinpuolen puoluekomitean ohjauksella. Hänen kotiaan käytettiin monta kertaa väliaikaisena asuntona tovereille, jotka palasivat karkotuksesta, vankiloista ja maanpaosta. V. I. Lenin, joutuessaan olemaan maanalaisena heinäkuun päivien jälkeen 1917, oli jonkin aikaa piilossa hänen asunnossaan. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli Maatalouden kansankomissariaatissa, Yleisvenäläisen TpKK:n kolmikon jäsenenä Krimillä, Moskovan karjanhoitoteknillisen korkeakoulun rehtorina. Vuosina 1925—1934 talousalan tehtävissä ja muissa toimissa eri laitoksissa. Vuodesta 1933 persoonaeläkkeensaaja.

FOMIN Aleksandr Andrejevitš (s. 1885) — entinen Putilovin tehtaan työmies. Vuonna 1917 otti toimekkaasti osaa lasten taidestudion järjestämiseen tehtaan koulun yhteyteen. Tämä studio muutettiin sittemmin Leningradin ensimmäiseksi musiikkistudioksi. Työskenteli tehtaalla runsaat 55 vuotta. Viimeisinä vuosina toimi tehdaslaboratorion päällikkönä. Nykyään eläkkeensaaja. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitaleilla.

FOTIJEVA Lidia Aleksandrovna (s. 1881) — NK(b):n jäsen vuodesta 1904. Vallankumousliikkeeseen liittyi 1901. Joutui vangituksi, istui vankiloissa, oli poliisivalvonnan alaisena. Vuosina 1904—1905 asui maanpaossa, työskenteli bolševikkien venäläisessä ryhmässä ja auttoi N. K. Krupskajaa kirjeenvaihdon hoitamisessa Venäjällä oleviin maanalaisiin puoluejärjestöihin. Osallistui vuoden 1905 vallankumoukseen ja Lokakuun vallankumoukseen. Vuodesta 1918 Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston sihteeri ja samanaikaisesti V. I. Leninin sihteeri. Vuosina 1933—1936, pääettyään V. M. Molotoville nimetyn Suunnittelutyön akatemian, oli työssä Raskaan teollisuuden kansankomissariaatin Pääenergihallinnon laitoksissa. Vuosina 1939—1956 tiedetyöntekijänä V. I. Leninin Keskusmuseossa. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja mitaleilla.

GALLACHER William (s. 1881) — Englannin työväenliikkeen vanhimpia toimihenkilöitä, Englannin Kommunistisen puolueen perustajia ja johtajia. Vuonna 1920 Kominternin II kongressissa Moskovassa edusti Englannin tehdasvanhinten liikettä. Keskustelut V. I. Leninin kanssa auttoivat häntä voittamaan vasemmistolahkolaisuuden virheet. Vuonna 1921 Gallacher liittyi Englannin Kommunistiseen puolueeseen. Edustajana Kominternin V ja VII kongressissa. Englannin Kommunistisen puolueen KK:n ja KK:n

Politbyroon jäsen, vuodesta 1943 Englannin Kommunistisen puolueen Toimeenpanevan komitean puheenjohtaja. Vuodesta 1956 Iso Britannian Kommunistisen puolueen Presidentti.

GANETSKI Jakov Stanislavovitš (1879—1939) — Puolan työväenliikkeen huomattu toimihenkilö, Puolan ja Liettuan sosialidemokratian Päähallinnon jäsen, Puolan sosialidemokratian edustajana VSDTP:n II, IV ja V edustajakokouksessa. VSDTP:n V edustajakokouksessa valittiin Keskuskomiteaan. Ensimmäisen maailmansodan aikana liittyi Zimmerwaldin vasemmistoon. Vuonna 1917, Helmikuun vallankumouksen jälkeen, oli bolševikkien Keskuskomitean Ulkomaisten byroon jäsen Tukholmassa; välitti yhteyttä venäläisten bolševikkien ja ulkomaisten vallankumouksellisten sosialidemokraattien kesken. Lokakuun vallankumouksen jälkeen saapui Venäjälle ja työskenteli useissa kansankomissariaateissa, diplomaattisella virkauralla, oli Ulkoasiain kansankomissariaatin sekä Ulkomaankaupan kansankomissariaatin kollegion jäsen, SNTL:n Vallankoumuseumun johtaja. Vuonna 1937 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, sittemmin rehabilitoitu.

GANSIN Aleksei Aleksandrovitš (1869—1940) — teknologian insinööri, eräs sosialidemokraattisen liikkeen alkuunpanijoita Moskovassa. Opiskellesaan Pietarin teknologisessa korkeakoulussa liittyi marxilaiseen ylioppilaskerhoon. Moskovaan muutettuaan liittyi ensimmäiseen Moskovan sosialidemokraattiseen järjestöön „Työväen Keskusliittoon”. Osallistui illegaalisen kirjallisuuden julkaisemiseen. Hän monisti hektografilla ensimmäisen ja toisen (ei täydelleen) osan V. I. Leninin kirjasta „Mitä ovat „kansan ystävät” ja miten he taistelevat sosialidemokraatteja vastaan”. „Työväen Keskusliiton” tuhoutuessa kesäkuussa 1895 vangittiin ja tuomittiin kolmen vuoden karkotukseen Vjatkan läänin. Lokakuun vallankumouksen jälkeen toimi talousalalla.

GAVRILOV Ivan Gavrilovitš — talonpoika Kostroman läänistä. Oli edustajana Neuvostojen IX Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, jossa valittiin Yleisvenäläisen TPKK:n jäseneksi. „Bednota” lehden talonpoikaiskollegion jäsen. Helmikuussa 1924 osallistui „Bednota” lehden talonpoikaisavustajain I edustajakokoukseen, piti kokouksessa selostuksen.

GERMANETTO Giovanni (s. 1885) — Italian työväenliikkeen aktiivinen toimihenkilö, kirjailija. Vallankumousliikkeeseen osallistuu vuodesta 1903. Vuonna 1920 osallistui Italian sosialistisen puolueen kommunistisen „Ordine Nuovo” ryhmän muodostamiseen, josta 1921 perustettiin Italian Kommunistisen puolue. Vuodesta 1926 Italian Kommunistisen puolueen KK:n kandidaattijäsen, vuodesta 1931 KK:n jäsen ja vuodesta 1948 Keskuskontrollikomitean jäsen. On joutunut vainonalaiseksi ja saanut vankilatuomioita. Osallistui moniin Kominternin ja Profinternin kongresseihin ja täysistuntoihin, oli Profinternin Toimeenpanevan byroon ja sihteeristön jäsen. Kirjoittanut useita kaunokirjallisia teoksia ja tutkimuksia Italian työväenliikkeen historiasta: „Parturin muistelmia”, „Fenicottero”, „Travalio”, „Italian kommunistien 30 taisteluvuotta”, ym.

GIL Stepan Kazimirovitš (s. 1888) — NKP:n jäsen vuodesta 1930. Vuosina 1917—1924 V. I. Leninin henkilöautonkuljettajana. Nykyisin persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä, Punaisen Lipun ja Punaisen Tähtien kunniamerkillä, kunnia-tšekistin arvomerkillä ja mitaleilla.

GLASSER Maria Ignatjevna (1890—1951) — bolševikkipuolueen jäsen vuodesta 1917. Vuosina 1918—1924 työskenteli Kansankomissaarien Neuvoston sihteeristössä, sitten V. I. Leninin instituutissa, myöhemmin NKP(b):n KK:n Marx—Engels—Lenin instituutissa. Kirjoittanut kirjan „Marxismien-leninismien klassikkojen työmenetelmistä kirjallisuutta tutkiessa”, laatinut kronikan „V. I. Leninin työ kahden kuukauden ajalta” ja kirjoittanut muita teoksia.

GOLUBEVA Maria Petrovna (1861—1936) — osallistui vallankumousliikkeeseen jo 70-luvun lopulla, ensin kannatti narodnikkilaisia katsomuksia. Vuonna 1891 vangittiin ja karkotettiin julkisen poliisivalvonnan alaiseksi Samaraan, missä tutustui V. I. Leniniin. Tämä tutustuminen vaikutti voimak-

kaasti hänen maailmankatsomuksensa ja poliittisten mielipiteittensä muovautumiseen. Vuonna 1901 liittyi sosialidemokraattiseen järjestöön. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen bolševikki, teki maanalaista puolueetyötä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli Tehdaskomiteain Keskusneuvostossa, Oikeusasiain kansankomissaariatissa, Pietarin Erikoiskomiteassa, vuosina 1920—1928 NKP(b):n KK:n aparaatissa. Vuodesta 1928 oli eläkkeensaaja.

GOPNER Serafima Iljinitšna (s. 1880) — NKP:n jäsen vuodesta 1903. Suoritti vallankumoustyötä Odessassa, Jekaterinoslavissa, Nikolajevissa. Osallistui aktiivisesti kolmeen vallankumoukseen. Vangittiin useita kertoja. Vuonna 1910 järjestön tuhoutuessa karkasi oikeudenkäynniltä ulkomaille. Pariisin bolševistisen jaoston jäsen. Vuonna 1916 palasi Venäjälle ja jatkoi vallankumoustyötä. Helmikuun vallankumouksen jälkeen suoritti vastuullista puolueetyötä Ukrainassa, osallistui bolševikkien Yleisvenäläiseen VII (Huhtikuun) konferenssiin. Vuosina 1918—1928 Yleisvenäläisen TpKK:n jäsen. Vuosina 1918—1929 puolue- ja neuvostotyössä Ukrainassa ja Moskovassa. Vuosina 1928—1938 Ukrainan KP(b):n KK:n jäsen. Vuosina 1929—1938 työssä Kominternin sihteeristössä. Edustajana Kominternin kaikissa kongresseissa, Kominternin Toimeenpanevan Komitean kandidaattijäsen. Nykyään vanhin tiedetyöntekijä ja tiede-neuvoston jäsen NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutissa. Persoonaeläkkeensaaja. Palkittu kahdella Leninin kunniamerkillä ja mitaleilla.

GORBUNOV Nikolai Petrovitš (1892—1938) — Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1917. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli Kansankomissaarien Neuvoston sihteerinä, Korkeimman Kansantalousneuvoston tieteen ja tekniikan osaston hoitajana. Vuonna 1919 suoritti useita vastuullisia luottamustehtäviä rintamalla, Vallankumouksellisen Sotaneuvoston jäsen XIII ja XIV armeijassa. Vuodesta 1920 asiainhoitajana VSFNT:n Kansankomissaarien Neuvostossa ja Neuvostoliiton muodostamisen jälkeen asiainhoitajana SNTL:n Kansankomissaarien Neuvostossa ja Työ- ja Puolustusneuvostossa, sittemmin SNTL:n Suunnittelukomitean jäsen, Karpoville nimetyn Kemianinstituutin apulaisjohtaja. Vuonna 1938 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, myöhemmin rehabilitoitu.

GOROHOV Ivan Artemjevits (s. 1885) — työmies Moskovan-Kurskin radan keskusvaunuvarikolta (nykyään Voitovitsšille nimetty tehdas); oli syksyllä 1918 mukana rautatietyöläisten joukkokokouksessa, jossa V. I. Lenin puhui.

GRAFTIO Genrih Osipovitš (1869—1949) — neuvostolainen tiedemies-energeetikko ja insinööri, kotimaisen vesivoimalaitosrakennuksen pioneereja, akateemikko. Vuosina 1900—1907 suunnitteli ja rakensi rautateitä, vesivoimalaitoksia yms. Vuosina 1918—1920 oli Volhovin vesivoimalaitoksen rakennustyömaan yli-insinöörin apulaisena ja vuosina 1921—1927 yli-insinöörinä. Osallistui Venäjän sähköistämisen Valtionkomitean (GOELRO) työhön. Myöhemmin johti useiden suurien vesivoimalaitosten rakentamista. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

GRAZKIN Dmitri Ivanovitš (s. 1891) — NKP:n jäsen vuodesta 1909. Suoritti vallankumoustyötä Pietarissa, Siperiassa, Arkangelissa. Joutui usein vangituksi, kärsi vankilatuomion. Ollessaan armeijassa vuosina 1916—1917 osallistui illegaalisten opintokerhojen järjestämiseen sotamiesten keskuuteen. Helmikuun vallankumouksen jälkeen osallistui XII armeijan Vallankumoukskomitean perustamiseen, oli bolševikkien sotilasjärjestön byroon jäsen; „Okopnaja Pravda” („Juoksuhautojen Totuus”) lehden toimittaja. Osallistui Talonpoikain edustajain Neuvostojen I, II ja III edustajakokoukseen, valittiin bolševikkien ryhmän puheenjohtajaksi, Talonpoikain edustajain Neuvoston toimeenpanevan komitean toiseksi sihteeriksi. Yleisvenäläisen TpKK:n jäsen kuudessa kokoonpanossa. Vuonna 1918 työskenteli Yleisvenäläisessä Erikoiskomiteassa, 1919—1920 vastuullisissa tehtävissä Punaisessa Armeijassa,

1922—1925 työskenteli VKP(b):n KK:n aparaatissa. Seuraavina vuosina johtotehtävissä neuvosto-, talous- ja puolue työn alalla. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

GUBKIN Ivan Mihailovitš (1871—1939) — huomattu neuvostolainen geologi, yhteiskunnallinen ja valtiollinen toimihenkilö, akateemikko. Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1921. Osallistui aktiivisesti vuorityön ja geologisen palvelutyön järjestämiseen. Tultuaan 1918 Päänaftakomitean komission jäseneksi hän oli elämänsä loppuun asti johtotehtävissä keskuslaitoksissa, jotka hoitavat Neuvostoliiton naftateollisuutta ja geologista palvelutyötä. SNTL:n Korkeimman Neuvoston jäsen ensimmäisessä kokoonpanossa. Osallistui vuorityöalan korkeakoulujen ja tieteellisten tutkimusten järjestämiseen Neuvostoliitossa. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

HECKERT Fritz (1884—1936) — Saksan Kommunistisen puolueen ja kansainvälisen työväenliikkeen huomattu toimihenkilö. Vuodesta 1902 osallistui vallankumousliikkeeseen. Sai useita vankilatuumioita. Hänellä oli suuri osuus „Spartakus” liiton muodostamisessa, osallistui aktiivisesti Saksan Kommunistisen puolueen perustamiseen. Vuodesta 1919 Saksan KP:n KK:n jäsen. Vuonna 1928 valittiin Kominternin Toimeenpanevaan Komiteaan, oli Profinternin Toimeenpanevan byroon jäsen. Kuoli Moskovassa, hänen tomunsa on kätetty Kremlin muuriin.

HERR Jevgenia Moisejevna (s. 1901) — NKP:n jäsen vuodesta 1918. Osallistui Lokakuun vallankumoukseen ja kansalaissotaan. Osallistui aktiivisesti kommunistiseen nuorisoliikkeeseen, oli Venäjän Kommunistisen Nuorisoliiton KK:n jäsen ensimmäisessä kokoonpanossa. Kansalaissodan jälkeen puolue- ja lehtityössä. Vuosina 1932—1937 opiskeli Punaisten professorien instituutissa. Vuosina 1941—1957 työskenteli V. I. Leninille nimetyssä SNTL:n Valtionkirjastossa. Nykyään eläkkeensaaja. Palkittu kolmella mitaililla.

HIRSCHFELD Aleksandr Vladimirovitš (s. 1897) — NKP:n jäsen vuodesta 1918. Vuosina 1918—1931 Punaissa Armeijassa, 1931—1938 diplomaattisessa työssä ulkomailla, sittemmin tieteellisessä tutkimustyössä Historian Instituutissa, SNTL:n Tiedeakateman Tyynenmeren Instituutissa. Osallistui Isänmaalliseen sotaan vuosina 1941—1945. Nykyään työskentelee Moskovan Valtionyliopistossa. Professori, kirjoittanut useita teoksia kansainvälisten suhteiden historiasta. Palkittu kunnia-aseella, mitaleilla.

ILJIN-ZENEVSKI Aleksandr Feodorovitš (1894—1941) — sanomalehtimies, bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1912. Vuosina 1913—1914 maanpaossa, 1914—1917 armeijassa. Helmikuun vallankumouksen jälkeen työskenteli Pietarissa bolševistisessä sotilasjärjestössä ja useissa bolševikkilehdissä. Osallistui aktiivisesti Lokakuun vallankumoukseen ja kansalaissotaan. Vuosina 1923—1930 johtavassa työssä puoluejulkaisuissa, oli Leningradin Puoluehistorian osaston apulaisjohtajana, „Krasnaja Letopisj” aikakauslehden toimituskollegion jäsen. Vuosina 1930—1932 neuvonantajana Neuvostoliiton suurlähetystössä Ranskassa, sen jälkeen NKP(b):n KK:n Marx—Engels—Lenin instituutin Leningradin osaston apulaisjohtajana. Kirjoittanut monia teoksia puolueen ja vallankumousliikkeen historiasta.

IVANOV Andrei Vasiljevitš (s. 1888) — vuosina 1907—1919 oli työssä Putilovin tehtaan kattilaoasastolla ritsaajana, huhtikuussa 1918 valittiin puheenjohtajaksi tehdasvaltuuskuntaan, jonka tehtäväksi annettiin elintarvikkeiden hankkiminen tehtaan työläisille, toukokuun alussa oli Moskovassa V. I. Leninin puheilla selostamassa Pietarin työläisten elintarviketilannetta. Vuodesta 1924 sähkövoimalaitosten rakennustyömailla, viimeisinä vuosina insinöörinä. Nykyään persoonaeläkkeensaaja.

JALAVA Hugo Erikovitš (1874—1950) — veturinkuljettaja Suomen rautatien veturissa № 293, jolla vuonna 1917 V. I. Lenin kuljetettiin lämmittäjänä kahdesti Suomen rajan yli. Osallistui aktiivisesti vallankumoustapahtumiin Suomen rautatien veturivarikolla vuonna 1905, oli lakkokomitean johdossa.

Venäjän ensimmäisen vallankumouksen tappion jälkeen kuljetti veturilla rajan yli vallankumousmiehiä ja illegaalista kirjallisuutta. Lokakuun vallankumouksen jälkeen veturinkuljettajain ohjaajana, työssä Karjalan ASNT:n Toimeenpanevan Keskuskomitean koneistossa. Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1925. Vuosina 1941—1945 työskenteli Sverdlovskin rautatiehallinnossa. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

JAROSLAVSKI Jemeljan Mihailovitš (1878—1943)—Kommunistisen puolueen huomattu toimihenkilö, etevä puoluekirjailija sekä propagandisti, huomattu puolueen historiantuntija. Puolueen jäsen vuodesta 1898. Osallistui aktiivisesti Venäjän ensimmäiseen vallankumoukseen, jonka aikana toimi työmiesten joukossa Pietarissa, Kostromassa, Nižni Novgorodissa, Jaroslavlissa, Odessassa, Tulassa, Moskovassa. Eräs aktiivisimpia työntekijöitä puolueen sotilaallisen taistelujärjestön perustamisessa. Edustajana Tampereen puoluekonferenssissa, sitten VSDTP:n Moskovon komitean jäsen, Moskovon sotilasjärjestön johtaja, „Kazarma” („Kasarmi”) sotilaslehden toimittaja. Osallistui VSDTP:n IV ja V edustajakokoukseen. Vuonna 1908 vangittiin, sai 7 vuoden pakkotyötoumion, jonka päätyttyä karkotettiin asumaan Jakutskiin, missä oli kevääseen 1917. Moskovaan palattuaan eräs aseellisen kapinan johtajia vuonna 1917 ja Neuvostovallan pystyttäjiä Moskovassa. Vuosina 1918—1922 työskenteli Moskovassa, Uralilla ja Siperiassa, vuosina 1923—1934 NKP(b):n Keskuskontrollikomitean sihteeri, SNTL:n Työläisten ja Talonpoikain Inspektion kansankomissariaatin kollegion jäsen, samanaikaisesti V. I. Leninin Instituutin johtokunnan jäsen, „Bolševik” aikakauslehden ja „Pravda” lehden toimituskollegion jäsen vuoteen 1943. Vuodesta 1934 NKP(b):n KK:n Puoluekontrollikomission jäsen, vuodesta 1939 NKP(b):n KK:n jäsen. Vuosina 1923—1937 oli SNTL:n TpKK:n jäsen, vuosina 1937—1943 SNTL:n Korkeimman Neuvoston jäsen. SNTL:n Tiedeakatemia varsinainen jäsen. Kirjoittanut paljon kirjoja ja kirjoituksia puoluehistoriasta ja työväen vallankumousliikkeen historiasta sekä uskonnonvastaisista aiheista. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

JEMELJANOV Nikolai Aleksandrovitš (s. 1871)—työmies, vallankumousliikkeen aktiivinen osanottaja. Vuonna 1899 liittyi Sestroretskin asetehtaan työmiesten sosialidemokraattiseen järjestöön. NKP:n jäsen vuodesta 1904. Vuonna 1905 järjesti tehtaan taisteluosaston, osallistui kirjallisuuden kuljetukseen Suomesta. Syksyllä 1905 tutustui V. I. Leniniin. Joulukuussa 1905 vangittiin ja karkotettiin 5 vuodeksi Novgorodiin. Vuonna 1910 oli jälleen työssä Sestroretskin tehtaassa ja jatkoi vallankumoustoimintaa. Helmikuun vallankumouksen jälkeen Pietarin Neuvoston edustaja. Heinä—elokuussa 1917 V. I. Lenin oli piilossa hänen luonaan Razlivissa. Osallistui aktiivisesti Lokakuun vallankumoukseen. Vuonna 1918 sotilastyössä. Vuonna 1920 valittiin Sestroretskin Neuvoston toimeenpanevan komitean puheenjohtajaksi. Vuonna 1921 osallistui Kronstadtin kapinan kukistamiseen. Myöhempinä vuosina oli taloustyössä. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

JEMELJANOV Vasili Antonovitš (s. 1884)—NKP:n jäsen vuodesta 1904. Osallistui aktiivisesti vuosien 1905—1907 vallankumoukseen Moskovassa. Vangittiin monta kertaa. Osallistui Helmikuun vallankumoukseen 1917. Vallankumouksen jälkeen Moskovon Neuvoston edustaja ja Krasnaja Presnan piirineuvoston edustaja, tekstiiliteollisuuden ammattiliiton keskuskomitean jäsen. Lokakuun vallankumouksen aikana Krasnaja Presnan vallankumouskomitean jäsen, kuului Krasnaja Presnan piirineuvoston puhemiehistöön. Vuonna 1918 VKP(b):n Moskovon komitean jäsen. Osallistui kansalaisistaan, vuosina 1919—1920 Moskovon Neuvoston toimeenpanevan komitean jäsen. Vuonna 1921 „Trjohgorka” tehtaan tehdaskomitean puheenjohtaja. Oli edustajana X puoluekokouksessa. Myöhempinä vuosina taloustyössä, johtajana monilla tehtailta. Vuodesta 1937 persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

JEREMEJEV Ivan Feodorovitš (s. 1895) — osallistui aktiivisesti Loka-kuun vallankumoukseen, NKP:n jäsen kesäkuusta 1917. Vallankumousliik-keeseen liittyi 1914 Krasnojarskissa työskennellessään päällelyöjänä pajassa. Vuodesta 1916 tsaarinarmeijassa, osallistui sotamiesten vallankumouksellisiin esiintymisiin. Helmikuun vallankumouksen päivinä tuli 2:sen konekivääriryk-mentin marssikomppanian muiden sotamiesten mukana Pietarin työmiesten avuksi. Helmikuun vallankumouksen jälkeen oli työssä Putilovin tehtaassa, missä liittyi Punakaartiin. Kuului puolueen VI edustajakokouksen ja V. I. Leninin suojavartiioon. Järjesti Putilovin tehtaan työmiehistä konekivääri-osaston, joka suojeli Smolnaa. Vuosina 1918—1932 sotilas- ja taloustehtä-vissä. Vuonna 1926 päätti Moskovan Valtion yliopiston. Suuren Isänmaallisen sodan ensi päivinä lähti vapaaehtoisena rintamalle, suoritti poliittista työtä armeijassa. Sodan jälkeen oli työssä Aseistusministeriössä sekä paikallisessa teollisuudessa. Vuodesta 1953 persoona-eläkkeensaaja. Palkittu Isänmaallisen sodan kunniamerkillä ja mitaleilla.

KABAKTSIJEV Hristo Stefanov (1878—1940) — Bulgarian ja kansain-välisen työväenliikkeen huomattu toimihenkilö. Vuodesta 1897 Bulgarian sosialidemokraattisen puolueen jäsen, sen kahtiajakautumisen jälkeen liittyi „tesnjakien” puolueeseen, josta 1919 tuli Bulgarian Kommunistinen puolue. Oli puolueen pää-äänenkannattajan „Rabotnitšeski Vestnik” lehden toimitta-jana. Vuonna 1920 teki Kommunistisen Internationalen II kongressissa alus-tuksen säännöistä, oli edustajana Kominternin III ja VI kongressissa. Osal-listui Italian Kommunistisen puolueen perustamiseen. Vuonna 1925 Bulgarian fasistinen oikeus tuomitsi hänet monivuotiseen vankilarangaistukseen. Vuo-desta 1926 hän asui Neuvostoliitossa.

KAMENEV Sergei Sergejevitš (1881—1936) — SNTL:n sotilasalan toimi-henkilöitä, Neuvostovaltion Aseellisten Voimien huomattuja rakentajia. Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1930. Palveli tsaarinarmeijassa vuo-desta 1900. Helmikuun vallankumouksen jälkeen 30. jalkaväkirykmentin valittu komentaja ja armeijakomitean jäsen. Ensimmäisiä vanhan armeijan upseereja, jotka liittyivät vapaaehtoisesti Punaiseen Armeijaan. Vuonna 1918 Läntisen suojelujoukon pääjohtajan apulaisena, sitten Itärintaman komenta-jana. Vuonna 1919 määrättiin tasavallan kaikkien aseellisten voimien yli-päälliköksi. Vuonna 1924 Punaisen Armeijan inspektorina, vuonna 1925 esi-kuntapäällikkö, Punaisen Armeijan yli-inspehtori, SNTL:n Vallankumoukselli-sen Sotaneuvoston jäsen, vuonna 1926 Työläisten ja Talonpoikain Punaisen Armeijan Päähallinnon päällikkö, vuodesta 1927 sota- ja meriaslain vara-kansankomissaarina. Oli SNTL:n Toimeenpanevan Keskuskomitean jäsenenä. Palkittu Punaisen Lipun kunniamerkillä ja muilla kunniamerkeillä.

KARPINSKI Vjatšeslav Aleksejevitš (s. 1880) — Kommunistisen puolueen vanha jäsen, huomattu puoluekirjailija ja propagandisti. Aloitti vallankumous-työn 14-vuotiaana, vuonna 1898 liittyi VSDTP:n jäseneksi, eräs Harkovissa toimineen „Taisteluliiton työväenluokan vapauttamiseksi” järjestäjiä ja johta-jia, joutui monta kertaa vangituksi, vuonna 1902 karkotettiin Vologdan lää-niin, mistä karkasi ja syksyyn 1904 toimi maanalaisena. Vuonna 1904 matkusti maanpakoon ulkomaille, Geneveen, missä tutustui V. I. Leniniin. Siitä lähtien työskenteli jatkuvasti puolueen ulkomaisissa järjestöissä, avusti bolševistisia „Vperjod” ja „Proletari” sanomalehtiä, hoiti VSDTP:n KK:n kirjastoa ja arkistoa Genevessä. Vuosina 1914—1917 työskenteli puolueen pää-äänenkannattajassa „Sotsial-Demokrat” lehdessä, joka oli hänen aktiivisella avullaan vuonna 1914 saatu uudelleen ilmestymään. Teki työtä bolševistisen kirjallisuuden kustantamisen ja levityksen alalla. Joulukuussa 1917 palasi Venäjälle ja siitä lähtien oli vastuullisessa puolue- ja neuvostotyössä. Yleisvenäläisen TpKK:n jäsen useissa kokoonpanoissa, kuului VKP(b):n VIII edustajakokouk-sen toimitusvaliokuntaan. Vuonna 1918 oli Yleisvenäläisen TpKK:n agitaatio- ja instruktio-osaston hoitajana. Vuosina 1918—1927 kuului „Pravda” lehden toimituskuntaan, oli „Bednota” lehden toimittajana sekä useiden muiden

sanoma- ja aikakauslehtien toimituskuntien jäsenenä. Vuosina 1936—1937 työskenteli NKP(b):n KK:n aparaatissa. Vuodesta 1937 tekee tieteellistä ja propagandatyötä. Taloustieteiden tohtori. Laatinut oppikirjat „Poliittinen aikaisopas”, „SNTL:n Perustuslaki” sekä kirjoittanut useita kirjoja V. I. Leninistä, leninismistä ja muilta aloilta. Palkittiin Leninin kunniamerkillä.

KARŽANSKI Nikolai Semjonovitš (s. 1879) — vallankumousliikkeen osantaja. Vuonna 1902 liittyi VSDTP:n jäseneksi, II puoluekokouksen jälkeen liittyi bolševikkeihin, työskenteli Moskovan aluepiirijärjestössä, josta valittiin VSDTP:n V edustajakokoukseen. Vangittiin monia kertoja, sai vankilatuomioita, oli maanpaossa. Vuonna 1914 jäi pois puolueytöstä. Toimii kirjallisessa työssä. Kirjoittanut useita kirjoja. Nykyään persoonaeläkkeensaaja.

KATAJAMA Sen (1859—1933) — Japanin ja kansainvälisen työväenliikkeen huomattu toimihenkilö. Japanin ensimmäisen ammattiliiton järjestäjä. Vuonna 1901 osallistui Japanin sosialidemokraattisen puolueen perustamiseen. Asui jonkin aikaa maanpaossa. Vuonna 1919 muodosti Yhdysvalloissa japanilaisten työmiesten ensimmäisen kommunistisen ryhmän, osallistui aktiivisesti Amerikan Yhdysvaltojen Kommunistisen puolueen perustamiseen. Vuonna 1921 saapui Neuvosto-Venäjäälle poliisivainoa pakoon. Vuonna 1921 valittiin Kominternin Toimeenpanevan Komitean jäseneksi. Vuonna 1922 hänen johdolla Japanin erilliset kommunistiset ryhmät yhdistyivät ja muodostivat Japanin Kommunistisen puolueen. Toimissaan Kominternissa suoritti samalla myös johtavaa työtä MOPRissa (Vallankumoustaistelijain Kansainvälinen Avustusjärjestö). Kuoli Moskovassa ja haudattu Punaiselle torille.

KEDROV Mihail Sergejevitš (1878—1941) — VSDTP:n jäsen vuodesta 1901, bolševikki. Vuonna 1904 osallistui käytävän kaivantaan Tagankan vankilan alle Baumannin ja toisten vankien vapauttamiseksi. Vuonna 1905 oli eräs taisteluosastojen järjestäjä. Vangittiin monia kertoja, istui vankilassa, oli karkotettuna. Helmikuun vallankumouksen jälkeen puolueen KK:n sotilasjärjestön jäsen. Lokakuun vallankumouksen jälkeen armeijan kotiuttamisen sotilaskomissaarina. Kansalaissodan aikana Koillisrintaman komentajana, Yleisvenäläisen Erikoiskomitean Erikoisosaston puheenjohtajana, Sisäasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen, VKP(b):n KK:n valtuutettuna Etelä- ja Länsirintamalla. Vuosina 1921—1923 Työ- ja Puolustusneuvoston valtuutettuna Etelä-Kaspian kalateollisuudessa, Bakun Neuvoston jäsen, sitten työskenteli vesiliikenteen alalla Astrakanissa ja Kauko-Pohjolassa, vuosina 1924—1925 Korkeimmassa Kansantalouselneuvostossa ja Terveystieteiden kansankomissariaatissa, vuodesta 1926 SNTL:n Korkeimman Oikeuden sotilasprokuraattorinosaston apulaisprokuraattorina, vuodesta 1928 Urheiluinternationalen puhemiehistön jäsenenä sekä muissa tehtävissä. Vuonna 1939 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, myöhemmin rehabilitoitu.

KNJAZEV Vladimir Aleksandrovitš (1871—1925) — kuului Pietarin „Taiteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”, satamatyömies Pietarista. Työnteon aloitti 1884 oppipoikana Uuden Amiraliteetin viilaamossa, vuodesta 1890 osallistui maanalaisten poliittisten opintokerhojen järjestämiseen. Vuodesta 1894 yhdessä toisten eturivin työmiesten kanssa järjesti V. I. Leninin ohjauksella työmiesten opintokerhoja, hänen asunnossaan piti opintojaan kerho, jota ohjasivat V. I. Lenin ja V. V. Starkov. Vuonna 1896 vangittiin ja tuomittiin kolmen vuoden karkotukseen Vjatkan lääniin.

KOKOVIHIN Mihail Nikolajevitš (s. 1883) — bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1903. Osallistui aktiivisesti vallankumoukseen vuosina 1905—1907. Vangittiin monia kertoja, istui vankilassa, oli karkotettuna. Ensimmäisen maailmansodan aikana suoritti rintamalla sodanvastaista agitaatiota. Vuonna 1917 valittiin Armeijakunnan Sotilasedustajain Neuvostoon, oli Lounaisrintaman Vallankumoukskomitean varapuheenjohtajana, kuului erillisen Armeijan Toimeenpanevaan komiteaan. Vuosina 1918—1922 oli vastuullisissa puolue-

ja neuvostotehtävissä Uralilla, osallistui taistelun järjestämiseen interventtejä ja valkokaartilaisia vastaan. Vuosina 1923—1934 kuului NKP(b):n Keskus-kontrollikomiteaan, NKP(b):n KKK:n puhemiehistöön. Vuosina 1934—1937 VSFNT:n sosiaalihuollon varakansankomissaarina. Oli SNLT:n TpKK:n ja Yleisvenäläisen TpKK:n jäsen. Palkittu Leninin Kunniamerkillä.

KOLAROV Vasil Petrov (1877—1950) — Bulgarian ja kansainvälisen työväenliikkeen huomattu toimihenkilö. Vuodesta 1897 kuului Bulgarian sosialidemokraattiseen työväenpuolueeseen. Puolueen kahtiajakautumisen (1903) jälkeen kuului „tesnjakeihin” („ahtaisiin”) ja kävi leppymätöntä taistelua „širokijien” („leveiden”) opportunistimia vastaan. Vuosina 1904—1912 johti „tesnjakien” piirikuntajärjestöä Plovdivissa. Vuonna 1905 valittiin puolueen Keskuskomiteaan. Osallistui II Internationalen kongresseihin 1907 Stuttgartissa ja 1910 Kööpenhaminassa. Vuonna 1915 joutui sotakenttäoikeuteen syytettynä sotamiesten keskuudessa suorittamastaan sodanvastaisesta agitaatiosta, mutta vältti oikeudenkäynnin siirtyen illegaaliseen asemaan. Osallistui Zimmerwaldin konferenssiin. Vuosina 1919—1923 Bulgarian Kommunistisen puolueen KK:n sihteeri. Edustajana Kommunistisen Internationalen III—VII kongressissa. Syyskuussa 1923 yhdessä G. Dimitrovin kanssa johti fasisminvastaista kansankapinaa Bulgariassa. Vuonna 1926 Bulgarian fasistinen oikeus langetti hänelle poissaolevana kuolemantuomion. Vuosina 1922—1943 Kominternin Toimeenpanevan Komitean Puhemiehistön jäsen, 1922—1923 Kominternin TpK:n pääsihteeri, 1928—1939 Talonpoikain Internationalen Toimeenpanevan Komitean puheenjohtaja. Syyskuun 9 päivän jälkeen 1944 palasi Bulgariaan. Marraskuussa 1946 valittiin Suuren kansankokouksen puheenjohtajaksi. Joulukuusta 1947 Bulgarian Kansantasavallan Ministerineuvoston varapuheenjohtaja ja ulkoasiain ministeri. Heinäkuusta 1949, G. Dimitrovin kuoltua, tasavallan Ministerineuvoston puheenjohtaja.

KOLESNIKOV Vasil Timofejevits (1899—1942) — Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1918, osallistui kansalaissotaan ensin puna-armeijalaisena, sitten apulaiskomissaarina ja komissaarina XIII armeijan useissa yksiköissä, Donin 2:sen aluepiirin sotatribunaalin jäsen. Yleisvenäläisen TpKK:n Kasakkajaoston jäsen. Kansalaissodan päätyttyä Punaisessa Armeijassa vastuullisessa poliittisessa työssä, divisioonan poliittisen osaston päällikkönä ja komissaarina, jalkaväki-armeijakunnan sotilaskomissaarina. Suuren Isänmaallisen sodan alussa Arkangelin sotilaspiirin Sotaneuvoston jäsen, jalkaväkidivisioonan sotilaskomissaari. Palkittu Punaisen Lipun kunniamerkillä.

KOLOBJAKOV Aleksandr Filaretovitš (s. 1896) — NKP:n jäsen vuodesta 1919, virkaeron ottanut kaartin kenraalimajuri. Vuonna 1918 liittyi vapaaehtoisena Punaiseen Armeijaan. Päättyi Kremlin konekiväärimiesten kurssit, jotka sittemmin muutettiin Yleisvenäläiselle TpKK:lle nimetyksi kouluksi. Vuodesta 1920 poliittisessa puoluetöyössä. Palkittu kahdella Leninin kunniamerkillä, Punaisen Lipun ja Punaisen Tähtien kunniamerkillä, mitaleilla.

KRASIN Leonid Borisovitš (1870—1926) — Kommunistisen puolueen vanhoja jäseniä, eräs lahjakkaita puolueorganisaattoreja maanalaisuuden ajoilla, huomattu neuvostolainen talousmies ja diplomaatti. Vallankumousliikkeeseen tuli 80-luvun lopulla. II puoluekokouksen jälkeen, vuonna 1903, hänet kooptoitettiin VSDTP:n Keskuskomitean jäsenyyteen, missä hän asetti sovittelevalle kannalle menševikkien suhteen. Pian kuitenkin katkaisi välinsä heihin ja puolueen III (bolševistisessä) edustajakokouksessa valittiin jälleen KK:n jäseneksi. Taantumisvuosina kuului jonkin aikaa otzovistiseen „Vperjod” ryhmään. Lokakuun vallankumouksen jälkeen osallistui aktiivisesti Neuvostovallan rakentamiseen. Työskenteli Punaisen Armeijan Erikoisen huoltokomitean puheenjohtajana, Korkeimman Kansantalousneuvoston Puhemiehistön jäsenenä, kaupan ja teollisuuden kansankomissaarina, kulkulaitosten kansankomissaarina, ulkomaankaupan kansankomissaarina, kauppaedustajana Lontoossa, täysivaltaisena edustajana Pariisissa ja Lontoossa. Puolueen XIII ja XIV edustajakokouksessa valittiin NKP(b):n KK:n jäseneksi.

KRIVOV Timofei Stepanovitš (s. 1886)—NKP:n jäsen vuodesta 1905. Osallistui aktiivisesti vuosien 1905—1907 vallankumoukseen. Oli monia kertoja vangittuna, kärsi vankilatuumion. Tammikuussa 1910 lähti maanpakoon. Vuonna 1911 palasi Venäjälle, vangittiin ja tuomittiin elinkautiseen pakkotyövankeuteen. Vapautui Helmikuun vallankumouksessa. Vuosina 1917—1920 joutavassa neuvosto- ja puolue työssä Ufassa, vuonna 1920 puolueen KK:n Uralin byroon sihteerinä Sverdlovskissa. Vuonna 1921 valittiin VKP(b):n Keskuskontrollikomitean jäseneksi, vuonna 1922 VKP(b):n KK:n kandidaattijäseneksi, vuosina 1923—1934 NKP(b):n KKK:n jäsen, NKP(b):n KKK:n puhemiehistön ja puoluekollegion jäsen. Samanaikaisesti vuosina 1926—1934 oli VSFNT:n Työläisten ja Talonpoikain Inspektion kansankomissariaatin kollegion jäsen ja varakansankomissaari. Useita vuosia Kansankomissaarien Pienen Neuvoston jäsen ja Yleisvenäläisen TpKK:n jäsen. Vuosina 1934—1936 VSFNT:n finanssiasiaien varakansankomissaarina, 1936—1941 kunnallislaitosten ammatti-liiton Keskuskomitean puheenjohtajana. Vuosina 1944—1945 työskenteli V. I. Leninin Keskusmuseossa. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

KRYLENKO Nikolai Vasiljevits (1885—1940)—bolševikkipuolueen jäsen vuodesta 1904, eräs Neuvostovaltion huomattuja toimihenkilöitä. Osallistui aktiivisesti vallankumousliikkeeseen. Joutui monta kertaa vangituksi ja karkotukseen. Toimi avustajana bolševikkilehdissä „Zvezda” ja „Pravda”. Lokakuun vallankumouksen aktiivinen osanottaja. Marraskuun 8 päivänä 1917 tuli Kansankomissaarien Neuvoston kokoonpanoon sota- ja meriasiaien komitean jäsenenä, sitten määrättiin armeijan korkeimmaksi ylipäälliköksi. Vuodesta 1918 työskenteli neuvosto-oikeuden elimissä. Vuodesta 1922 Yleisvenäläisen TpKK:n Korkeimman tribunaalin täysistunnon puheenjohtajana, VSFNT:n oikeusasiasiaien varakansankomissaarina, tasavallan prokuraattorin vanhimpana apulaisena, tasavallan prokuraattorina. Vuosina 1931—1937 VSFNT:n ja vuodesta 1936 SNTL:n oikeusasiasiaien kansankomissaarina. Puolueen XV ja XVI edustajakokouksessa valittiin NKP(b):n KKK:n jäseneksi. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja Punaisen Lipun kunniamerkillä. Vuonna 1937 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, myöhemmin rehabilitoitu.

KRZIZANOVSKI Gleb Maksimilianovitš (s. 1872)—Kommunistisen puolueen vanhimpia jäseniä, Neuvostovaltion tunnettu toimihenkilö, tiedemies energiikan alalla, akateemikko. NKP:n jäsen vuodesta 1893. Pietarin „Taiteluliiton työväenluokan vapauttamiseksi” perustajia; joulukuussa 1895 vangittiin ja vuonna 1897 tuomittiin kolmeksi vuodeksi karkotukseen Itä-Siperiaan, Minusinkin piirikuntaan. Karkotusajan jälkeen asettui Samaraan, järjesti iskralaisen keskuksen, kuului VSDTP:n II edustajakokouksen koollelutsumiseksi muodostettuun Organisaatiokomiteaan, tässä puoluekokouksessa valittiin poissaolevana puolueen KK:n jäseneksi. Vuonna 1904 erosi sovittellevalle kannalle asettuneesta KK:sta. Osallistui VSDTP:n III edustajakokouksen valmisteluun. Osallistui aktiivisesti vallankumoustaapahtumiin vuosina 1905—1907 Kieivissä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli Moskovan voimat talouden kunnostamiseksi ja kehittämiseksi. Vuonna 1920 V. I. Leninin toimeksiannosta johti Venäjän sähköistämisen valtionkomiteaa (GOELRO) ja teki selostuksen sähköistämisuunnitelmasta Neuvoston VIII Yleisvenäläiselle edustajakokoukselle. Vuosina 1921—1930 Valtion Suunnittelukomitean puheenjohtajana. Myöhemmin vuosina työskenteli useissa kansankomissariaateissa, TpKK:n Teknillisen korkeakoulusivistyskomitean puheenjohtaja. Vuosina 1924—1939 NKP(b):n KK:n jäsen. Valittiin monta kertaa SNTL:n TpKK:n jäsenyyteen. SNTL:n Korkeimman Neuvoston ensimmäisen kokoonpanon jäsen. Vuosina 1929—1939 Neuvostoliiton Tiedeakatemia varapresidentti. Hänen aloitteestaan vuonna 1930 perustetun Neuvostoliiton Tiedeakatemia Energetiikan instituutin johtaja. Palkittu viidellä Leninin kunniamerkillä ja kahdella Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä. Sosialistisen Työn Sankari.

KULIAVKOV Krum (1893—1955) — bulgarialainen kirjailija, Bulgarian Kommunistisen puolueen jäsen. Vuonna 1921 oli edustajana Kommunistisen Internationalen III kongressissa. Osallistui aktiivisesti fasisminvastaiseen liikkeeseen. Merkittävimmät teokset ovat „Murros”, „Iloinen antologia”, „Haudantakaiset huolet”, „Ensimmäinen isku”. Tunnetaan Bulgariassa T. G. Sevtsenkon ja V. V. Majakovskin teosten kääntäjänä.

KULJABKO Praskovja Ivanovna (s. 1874) — Kommunistisen puolueen vanhoja jäseniä, vallankumousliikkeeseen liittyi vuonna 1893 Samarassa, missä tutustui marxilaisen opintokerhon jäseniin V. I. Leniniin, A. P. Skljarenkoon ja I. H. Lalajantsiin. Vuodesta 1896 työskenteli Jekaterinoslavissa, osallistui Jekaterinoslavin „Taisteluliiton työväenluokan vapauttamiseksi” perustamiseen. Vuonna 1900 vangittiin ja karkotettiin Itä-Siperiaan. Kesällä 1902 lähti maanpakoon ulkomaille, Geneveen, kuului „Venäjän vallankumouksellisen sosialidemokratian Ulkomaiseen liittoon”, II puoluekokouksen jälkeen liittyi bolševikkeihin. Vuoden 1903 lopulta vuoteen 1905 oli illegaalisessa puolue-työssä Odessassa, Jaroslavlissa, Moskovassa, Pietarissa. Osallistui Pohjois-seudun enemmistökomiteain konferenssin järjestämiseen ja III puoluekokouksen valmistelutyöhön. Lokakuun vallankumouksen jälkeen puolue-työssä. Isänmaallisen sodan aikana 1941—1945 poliittisena järjestäjänä Leningradin väestön keskuudessa. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

KUTSKIN Andrei Pavlovitš (s. 1888) — NKP:n jäsen vuodesta 1912. Vallankumousliikkeen aktiivinen osanottaja Uralilla. Vuonna 1913 vangittiin, teljettiin vankilaan, sitten pantiin julkisen poliisivalvonnan alaiseksi. Heinäkuussa 1914 otettiin armeijaan, missä teki maanalaista työtä, josta syystä vuoden 1915 lopulla vangittiin ja vuoden 1916 alussa karkotettiin Vjatkaan. Helmikuun vallankumouksen jälkeen oli eräs Työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston ja bolševistisen järjestön perustajia Vjatkassa. Sotamiehet yllätsivät hänet Talonpoikaisedustajain I Yleisvenäläiseen edustajakokoukseen, kuului edustajakokouksen bolševistiseen ryhmään. Lokakuun vallankumouksen jälkeen oli neuvosto- ja puolue-työssä Kasanissa ja Ufassa, poliittisessa työssä Itärintaman kahdessa armeijassa. Edustajana VKP(b):n X ja XI edustajakokouksessa. Myöhempinä vuosina työskenteli Takakaukasiassa ja NKP(b):n KK:n aparaatissa. Päätettyään Punaisten professorien instituutin oli vuosina 1934—1940 johtavassa työssä NKP(b):n KK:n Marx—Engels—Lenin Instituutissa ja vuodesta 1940 Tiedekatemian Historian instituutissa. Historiatieteiden tohtori, professori, kirjoittanut useita teoksia puolueen historiasta, Lokakuun vallankumouksen ja kansalaissodan historiasta. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

LALAJANTS Isaak Hristoforovitš (1870—1933) — vallankumousliikkeen osanottaja. Vuosina 1888—1889 oli N. J. Fedosejevin opintokerhossa Kasanissa. Vuoden 1893 alussa lähetettiin Samaraan, missä tapasi ensi kerran V. I. Leninin. Syyskuusta 1895 työskenteli Jekaterinoslavissa, osallistui siellä „Taisteluliiton työväenluokan vapauttamiseksi” perustamiseen ja VSDTP:n I edustajakokouksen valmistelutyöhön. Vuonna 1900 toimitti illegaalista sosialidemokraattista „Jyžnyi rabotši” („Etelän työmies”) sanomalehtä, vangittiin ja vuonna 1902 karkotettiin Siperiaan, mistä karkasi ulkomaille. Genevessä hoiti „Iskran” kirjapainoa. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen toimi puolueen KK:n asiamiehenä Venäjällä, oli Eteläseudun enemmistökomiteain byroon järjestäjä VSDTP:n III edustajakokouksen koollekutsumiseksi. Vuonna 1904 vangittiin ja karkotettiin Vologdan lääniin, mistä hyvin pian karkasi Pietariin ja jatkoi työtään puolueen KK:n asiamiehenä. Vuonna 1906 osallistui VSDTP:n sotilaallisten taistelujärjestöjen Tampereella pidetyn konferenssin valmisteluun. Vangittiin kohta ja kaksi vuotta jatkuneen tutkintovankauden jälkeen tuomittiin kuudeksi vuodeksi pakkotyöhön. Vuoden 1913 lopulla, pakkotyövankeuden päätyttyä, karkotettiin elinajaksi Itä-Siperiaan. Siitä ajasta lähtien syrjäytyi poliittisesta elämästä ja oli puolueen ulkopuolella. Vuodesta

1922 työskenteli VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatin Poliittisen valitustyön päähallinnossa.

LASTSUK Pjotr Mihailovitš (s. 1889)—NKP:n jäsen vuodesta 1917. Lokakuun vallankumouksen jälkeen Yleisvenäläisen TpKK:n valtuutettuna armeijan varustelun ja muonituksen alalla, kuului evakuointikomiteaan, joka huolehti Neuvostohallituksen siirtämisestä Pietarista Moskovaan. Vuodesta 1918 johti Työläisten ja talonpoikain Punaisen Armeijan komentajakurssien järjestämistä, oli monien sotakoulujen ja -kurssien päällikkönä ja komissaarina. Vuosina 1921—1925 Yleisvenäläiselle TpKK:lle nimetyn Yhdistetyn sotakoulun päällikkönä ja komissaarina. Sittemmin Punaisessa Armeijassa vastuullisessa johtavassa ja poliittisessa työssä. Päätti Teollisuusakatemia. Oli tehtaan johtajana. Nykyään eläkkeensaaja. Palkittu Punaisen Lipun, Työn Punaisen Lipun, Punaisen Tähten ja „Kunniamerkki” kunniamerkillä sekä mitalilla.

LENGNIK Fridrih Vilgelmovitš (1873—1936)—Kommunistisen puolueen vanhoja jäseniä. Vuonna 1896 liittyi Pietarin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”, vangittiin kohta ja karkotettiin Itä-Siperiaan. Osallistui „Iskra” lehden järjestämistyöhön. VSDTP:n II edustajakokouksessa valittiin poissaolevana KK:n jäseneksi ja Puolueneuvostoon, suoritti vallankumouksellista työtä monissa Venäjän kaupungeissa ja maanpaossa ollessaan. Lokakuun vallankumouksen jälkeen vastuullisissa toimissa Korkeimmassa Kansantalousneuvostossa, Työläisten ja Talonpoikain inspektion kansankomissariaatissa ja Ulkomaankaupan kansankomissariaatissa. Osallistui GOELRO:n suunnitelman laatimiseen. Puolueen XII, XIII, XIV ja XV edustajakokouksessa valittiin NKP(b):n Keskuskontrollikomiteaan.

LEPESINSKAJA Olga Borisovna (s. 1871) — vallankumousliikkeeseen osallistunut vuodesta 1893. NKP:n jäsen vuodesta 1898. Vuosina 1897—1900 oli miehensä P. N. Lepešinskin kanssa karkotettuna Siperiassa. Vuosina 1903—1906 maanpaossa Genevessä toimien bolševikki-emigranttien ryhmässä. Vuonna 1906 palasi Venäjälle, asui Oršan kaupungissa, missä osallistui aktiivisesti vallankumousliikkeeseen, työskenteli lääkärinä Moskovassa ja Krimillä. Vuonna 1915 jätettiin työhön Moskovan yliopistoon. Vuodesta 1919 toimii opettajana ja tieteellisessä työssä Taškentin ja Moskovan yliopistossa sekä Moskovan biologisissa ja lääketieteellisissä tutkimusinstituuteissa. SNTL:n Lääketieteiden Akatemian varsinaisjäsen. Vuodesta 1949 johtaa SNTL:n Lääketieteiden Akatemian Kokeellisen biologian instituutissa elollisen aineen kehitystutkimusten osastoa. Palkittu Leninin kunniamerkillä, Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitalilla.

LEPESINSKI Panteleimon Nikolajevitš (1868—1944) — Kommunistisen puolueen vanhoja jäseniä. Liittyi VSDTP:n jäseneksi 1898. Karkotuspaikalla Jenisein läänin Minusinskin piirissä tapasi vuonna 1898 V. I. Leninin ja tutustui häneen läheisesti. Karkotusajan päätyttyä vuonna 1900 asui Pskovissa V. I. Leninin toimeksiannosta, suoritti aktiivista työtä „Iskra” lehden järjestämiseksi ja levittämiseksi. Vuonna 1902 kuului VSDTP:n II edustajakokousta järjestäneeseen Organisaatiokomiteaan. Karattuaan vuonna 1903 uudesta karkotuspaikasta Siperiasta asui joulukuuhun 1905 Sveitsissä, missä osallistui toimeliaasti puolueen III edustajakokouksen valmisteluun. Venäjän ensimmäisen vallankumouksen aikana suoritti vallankumoustyötä Jekaterinoslavissa ja Pietarissa. Osallistui aktiivisesti Helmikuun ja Lokakuun vallankumoukseen. Lokakuun vallankumouksen jälkeen VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen, Turkestanin valistusasiain varakansankomissaari, eräs Puoluehistorian instituutin ja Vallankumoustaistelijain kansainvälisen Avustusjärjestön (MOPRin) perustajia, sittemmin Historiamuseon ja Vallankumousmuseon johtajana. Kirjoittanut muistelmateoksen „Käänteessä”. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

LOSEV Vasili Nikolajevitš (1878—1948) — vallankumousliikkeen osantottaja. Vuonna 1902 liittyi VSDTP:n jäseneksi, oli propagandatyössä työväen

ja opiskelijain opintokerhoissa. Joutui monia kertoja vangituksi, vankilarangaistukseen ja karkotukseen. Vuosina 1904—1905 Vjatkan bolševikkikomitean jäsen. Uralin liiton edustajana III puoluekokouksessa. Osallistui aktiivisesti vallankumoukseen vuosina 1905—1907 Moskovassa ja Voronežissa. Kesäkuusta 1905 toimi agitaattorina Moskovassa Sokolnikin ja Rogožskin piirissä. Joulukuun kapinan jälkeen toimi Moskovon piirikunnan puoluejärjestössä, toimitti „Borba” („Taistelu”) lehteä. Osallistui vakuutuskampanjaan, kuului „Rabotši Trud” („Työmiehen Työ”) aikakauslehden toimitukseen. Vuosina 1914—1915 suoritti propagandaa selittäen bolševikkien suhdetta sotaan. Osallistui Helmikuun vallankumoukseen Nižni Novgorodissa, Nižni Novgorodin ensimmäisen Neuvoston puheenjohtaja. Edustajana Huhtikuun puoluekonferenssissa. Syksystä 1917 huhtikuuhun 1918 Novorossiiskin puoluekomitean ja Neuvoston puheenjohtajana. Vuosina 1918—1919 työskenteli Moskovassa elintarvikekomiteassa, oli puolue- ja neuvostolehtien avustajana, Orelin läänin toimeenpanevan komitean jäsenenä ja „Orlovskije izvestija” lehden toimittajana, työskenteli Etelärintaman XIII armeijan Poliittisessa osastossa. Vuodesta 1920 opettajana J. M. Sverdloville nimetyssä Kommunistisessa yliopistossa, „Rabotšaja Moskva” lehden toimittajana, toimitustyössä „Trud i kniga” kustannusliikkeessä, NKP(b):n KK:n Lehtiosaston instruktöörinä, „Moskovski Proletari” aikakauslehden toimittajana. Vuodesta 1930 oli eläkkeensaaja, teki kirjallista työtä.

LOZGATSOV-JELIZAROV Georgi Jakovlevitš (s. 1906) — NKP:n jäsen vuodesta 1929, M. T. Jelizarovin ja A. I. Uljanova-Jelizarovan — V. I. Leninin sisaren — ottopoika. Vuosina 1925—1934 työssä teknikkona ja normittajana. Vuonna 1934 meni opiskelemaan Moskovon Lainopilliseen kouluun, jonka päättetyään toimi tutkintatuomarina. Vuosina 1941—1945 Punaisessa Armeijassa divisionaan, armeijakunnan, armeijan sotatutkintatuomarina. Vuodesta 1946 lainopillisenä neuvojana, sitten työn insinöörinä. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Punaisen Tähten kunniamerkillä ja mitaleilla.

LOZOVSKI (Dridzo) Solomon Abramovitš (1878—1952). — Liittyi VSDTP:n jäseneksi vuonna 1901. Osallistui vallankumoukseen vuosina 1905—1907. Vangittiin ja karkotettiin monia kertoja. Vuosina 1909—1917 asui maanpaossa, kuului sovittelija-bolševikkien ryhmään. Ensimmäisen maailmansodan aikana osallistui internationalististen ryhmien järjestämiseen Ranskan sosialistisessa puolueessa ja ammattiliitoissa. Venäjälle palattuaan ammattiliittotyössä. Vuonna 1918 erotettiin VKP(b):n jäsenyydestä erimielisyydestä puolueen Lokakuun päivinä noudattamaan taktiikkaan nähden sekä ammattiliittokysymykseen nähden. Joulukuussa 1919 otettiin VKP(b):n jäseneksi sosialidemokraatti-internationalistien ryhmässä. Toimi Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston sihteerinä, Ammattiliittojen Moskovon läänineuvoston puheenjohtajana. Vuosina 1921—1937 toimi Profinternin pääsihteerinä. Vuosina 1937—1939 „Goslitizdatin” (Valtion kirjakustantamo) johtajana, vuosina 1939—1946 SNTL:n ulkoasiain varakansankomissaarina (sittemmin varaministerinä). Vuosina 1940—1949 kansainvälisten suhteiden ja ulkopoliittikan historian kateederin johdossa NKP(b):n KK:n Korkeimmassa puoluekoulussa. Historiatieteiden tohtori. Puolueen XV, XVI ja XVII edustajakokouksessa valittiin NKP(b):n KK:n kandidaattijäseneksi, XVII puoluekokouksessa NKP(b):n KK:n jäseneksi. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja Isänmaallisen sodan I asteen kunniamerkillä. Vuonna 1949 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, myöhemmin rehabilitoitu.

LUDVINSKAJA Tatjana Feodorovna (s. 1887) — vallankumousliikkeen aktiivinen osanottaja, NKP:n jäsen vuodesta 1903, entinen trikoonkutojatar. Vuonna 1905 oli VSDTP:n Odessan komitean jäsen, osallistui barrikaditais-teluihin lokakuussa 1905. Vangittiin monia kertoja, tuomittiin vankilarangaistuksiin ja karkotukseen. Vuosina 1907—1910 suoritti puolue- ja ammattiliittotyötä Pietarissa. VSDTP:n Pietarin järjestön konferenssissa Terijoella lokakuussa 1907 tapasi ensi kerran V. I. Leninin. Toukokuussa 1911 siirtyi

maanpakoon ulkomaille, kuului bolševikkien Pariisin jaoston Komiteaan ja toimi sihteerinä. Helmikuun vallankumouksen jälkeen johtavassa puolueetyössä Bogorodskissa (nykyään Noginsk) ja Moskovassa. Lokakuun päivinä 1917 kuului Sotilaalliseen vallankumoukseen Moskovan Suštševsko-Marjinon piirissä, eräs Punaisen kaartin järjestäjiä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen Suštševsko-Marjinon VKP(b):n piirikomitean sihteeri Moskovassa, Moskovan puoluekomitean jäsen, puolueen Jaroslavlin kaupunkikomitean sihteeri ja muussa puolue- ja neuvostotyössä. Edustajana VIII, X ja XVI puoluekokouksissa. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja mitaleilla.

LUNATSARSKI Anatoli Vasiljevits (1875—1933) — neuvostovaltion ja -yhteiskunnan huomattuja toimihenkilöitä. Vuonna 1892 liittyi sosialidemokraattiseen järjestöön. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen yhtyi bolševikkeihin. Kuului bolševististen sanomalehtien „Vperjod“, „Proletari“ ja „Novaja Zizn“ toimituksiin, missä työskenteli V. I. Leninin ohjauksella. Osallistui aktiivisesti VSDTP:n III, IV (Yhdistävään) ja V edustajakokoukseen. Vuonna 1907 edusti bolševikkeja II Internationalen Stuttgartin kongressissa. Venäjän ensimmäisen vallankumouksen tappion jälkeen asettui marxilaisuuden revisioidin kannalle, liittyi machilaisiin. A. A. Bogdanovin ja toisten „otzovistien“ kanssa järjesti puoluevastaisen „Vperjod“-ryhmän. Vuonna 1911 erosi „vperjodilaisista“ ja perusti „Proletarskaja literatura“-ryhmän. Ensimmäisen maailmansodan aikana oli internationalismin kannalla. Helmikuun vallankumouksen jälkeen liittyi „mežraiontien“ ryhmään, jonka mukana VSDTP(b):n VI edustajakokouksessa otettiin bolševistiseen puolueeseen. Lokakuun vallankumouksen jälkeen toimi 12 vuotta VSFNT:n valistusasiain kansankomissaarina. Vuodesta 1929 SNLT:n TPKK:n Tiedemieskomitean puheenjohtajana, vuodesta 1933 SNLT:n täysivaltainen lähettiläs Espanjassa. Loistava puhuja ja publisisti, taiteen, historian ja kirjallisuuden tuntija, kirjallisuusarvostelija, dramaturgi.

MALKOV Pavel Dmitrijevits (s. 1887) — NKP:n jäsen vuodesta 1904. Vuonna 1917 kuului Helsingin puoluekomiteaan ja oli „Tsentrobaltin“ (Itämeren laivaston merimiesneuvostojen keskusjärjestö) jäsen. Osallistui aktiivisesti Lokakuun vallankumoukseen. Lokakuun 29 päivästä 1917 Smolnan komendanttina, sittemmin Kremlin komendanttina. Myöhemmin johtavassa neuvostotyössä. Kuului Yleisvenäläiseen Toimeenpanevaan Keskuskomiteaan. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

MALYSEV Sergei Vasiljevits (1877—1938) — vanha puolueenjäsen. Työskennellessään Obuhovin tehtaalla liittyi vuonna 1898 marxilaiseen opintokereen. Vuodesta 1902 VSDTP:n jäsen, bolševikki. Osallistui aktiivisesti vallankumoukseen vuosina 1905—1907, järjesti Pietarissa lastaajatyömiesten liiton ja kuului Pietarin työttömien neuvoston järjestäjiin. Vallankumousliikkeeseen osallistumisesta vangittiin monia kertoja, istui vankiloissa, kärsi karkotustuomioita. Oli „Pravda“ lehden toimitussihteerinä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen oli työssä Työasiain kansankomissariaatissa, vuosina 1918—1920 Elin- ja elintarvikkeiden kansankomissariaatin valtuutettuna, vuosina 1920—1921 Turkestanin rintaman Vallankumouksellisen Sotaneuvoston jäsen, vuonna 1922 ensin Irbitin markkinakomitean, sitten Nižni Novgorodin markkinakomitean puheenjohtajana, Yleisliittolaisen Kauppahuoneen puheenjohtajana. Viimeisinä elinvuosinaan toimi „Tsentrosojuz“ järjestössä (Osuuskuntien keskusliitto). Harjoitti kirjallista työtä.

MANUTSARJANTS Sušanika Mkrtyševna (s. 1889) — NKP:n jäsen vuodesta 1918. Vuosina 1920—1924 oli V. I. Leninin, sitten N. K. Krupskajan kirjastonhoitajana. Vuosina 1930—1955 NKP:n KK:n Marx—Engels—Lenin Instituutin vanhin tieteen työntekijä. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkitti Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitaleilla.

MESALKIN Kuzma Vasiljevits (1892—1939) — talonpoika, oli sähköaseman avajaisjuhlassa Kašinin kylässä, missä V. I. Lenin kävi marraskuun

14 p:nä 1920. Sittemmin oli „Putj Iljitša” maatalousarttelin jäsen, Volokolamskin piirissä Moskovan alueella.

MESTSERJAKOV Nikolai Leonidovitš (1865—1942) — ammattivallankumouksellinen, VSDTP:n jäsen vuodesta 1901, bolševikki. Vallankumoustoimintansa aloitti narodnikkina, vuonna 1894 katkaisi suhteensa narodnikkilaisuuteen, vuonna 1901 liittyi „Venäläisten vallankumouksellisten sosialidemokraattien ulkomaiseen liittoon”, vuonna 1902 saapui Moskovaan „Iskran” valtuusmiehenä. Kuului VSDTP:n Moskovan komiteaan, Moskovan piirikuntakomiteaan, Keskuspiiriin Aluebyrooseen, toimi VSDTP:n Moskovan komitean kirjallisuus- ja luennoitsijaryhmässä. Vangittiin monia kertoja, kärsi vankilatuomioita, oli kaksi kertaa karkotuksessa Siperiassa. Helmikuun vallankumouksen jälkeen Krasnojarskin puoluekomitean jäsen, Moskovan lääninneuvoston puheenjohtaja. Lokakuun vallankumouksen jälkeen „Pravda” lehden toimituskollegion jäsen, „Tsentrosojuzin” hallinnon jäsen, Valtion Kustannusliikkeen toimituskollegion puheenjohtaja ja muissa tehtävissä. Vuosina 1927—1938 Pienen neuvostotietosanakirjan päätoimittajana, Ison neuvostotietosanakirjan apulaispäätoimittajana.

MILJUTIN Nikolai Aleksandrovitš (1889—1942) — bolševikkipuolueen jäsen vuodesta 1908. Suoritti vallankumouksellista työtä Pietarissa, sitten armeijassa. Vuonna 1917 oli Pietarissa Punakaartin osaston komentajana. Lokakuun vallankumouksen jälkeen Pietarin yleiskaupunkilaisen sairasapukassan puheenjohtajana, Läänin ammattiliittoneuvoston jäsen, Neuvoston Toimeenpanevan komitean jäsen. Vuodesta 1918 työasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen. Vuosina 1920—1921 Yleisvenäläisen TPKK:n ja Työ- ja Puolustusneuvoston erikoisvaltuutettuna Orelin ja Voronežin läänissä, sitten Ukrainan SNT:n elintarvikeasiain varakansankomissaarina. Vuosina 1922—1924 VSFNT:n sosiaalihuollon virkaatekevänä kansankomissaarina, vuosina 1924—1929 VSFNT:n raha-asiain kansankomissaarina, vuosina 1930—1934 VSFNT:n valistusasiain varakansankomissaarina, vuosina 1935—1937 VSFNT:n Elokuvapäähallinnon puheenjohtajana.

MINOR Robert (1884—1952) — huomattu amerikkalainen kommunisti, taiteilija. Ensimmäisen imperialistisen maailmansodan aikana kieltäytyi työskentelemästä Amerikan kapitalistisessa lehdistössä ja lähti Eurooppaan vallankumouksellisen lehdistön kirjeenvaihtajana. Lokakuun vallankumouksen otti vastaan suurella innostuksella saapui Moskovaan, missä asui marraskuuhun 1918. Osallistui toimittamaan Moskovassa ilmestynyttä „The Call” („Kehotus”) lehteä, jota levitettiin englantilais-amerikkalaisten interventtisotajoukkojen keskuuteen. Sittemmin asui Saksassa ja Ranskassa. Vuonna 1920 palasi Yhdysvaltoihin, liittyi Kommunistiseen puolueeseen ja hänestä tuli kohta eräs puolueen johtohenkilöitä. Oli Yhdysvaltojen Kommunistisen puolueen pää-äänenkannattaja „Daily Worker” lehden toimittajana. Vangittiin monia kertoja ja kärsi vankilatuomioita.

MITŠKEVITS Sergei Ivanovitš (1869—1944) — Venäjän vallankumousliikkeen huomattu toimihenkilö, ammatiltaan lääkäri. Osallistui ensin narodnikkien liikkeeseen, vuosina 1893—1894 liittyi marxilaisiin työväen opintokerhoihin Moskovassa. Vuonna 1894 vangittiin, teljettiin Tagankan vankilaan ja vuonna 1897 karkotettiin Jakutskin alueelle. Vuonna 1903 palasi karkotukselta, suoritti maanalaista puoluetyötä Tverissä, Moskovassa, Nižni Novgorodissa, Saratovissa. Avusti bolševistisia sanomalehtiä. Osallistui aktiivisesti Venäjän kolmeen vallankumoukseen. Kansalaissodan aikana työskenteli monien rintamien lääkintöosastoissa. Vuodesta 1921 ammattiliittotyössä. Hänen aktiivisella osanotollaan järjestettiin Vallankumousmuseo, jonka johtajana hän toimi vuosina 1924—1934. Viimeisinä elinvuosinaan teki kirjallista työtä. Kirjoittanut muistelmateoksen „Vallankumouksellinen Moskova”.

MJASNIKOV (Mjasnikjan) Aleksandr Feodorovitš (1886—1925) — Kommunistisen puolueen ja Neuvostovaltion huomattu toimihenkilö. Bolševikkipuolueen jäsen vuodesta 1906. Ensimmäisen maailmansodan aikana suoritti

vallankumouksellista työtä sotamiesten keskuudessa. Vuonna 1917 Länsirintaman rintamakomitean jäsen, kuului Luoteisalueen bolševikkikomiteaan ensin jäsenenä, sitten puheenjohtajana, bolševistisen puolueen VI edustajakokouksen osanottaja, osallistui aktiivisesti Lokakuun vallankumoukseen, Neuvostovallan perustajia Bielo-Venäjällä. Vuosina 1917—1918 Länsirintaman ja Volganvarren rintaman sotajoukkojen ylikomentaja. Vuonna 1919 Bielo-Venäjän TpKK:n puheenjohtaja, sitten Bielo-Venäjän KP(b):n Keskusbyroon puheenjohtaja, vuosina 1919—1920 VKP(b):n Moskovan komitean sihteeri ja sota-asiaain järjestäjä, Länsirintaman Poliittisen hallinnon päällikkö. Vuodesta 1921 Armenian Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtaja ja Armenian SNT:n sota-asiaain kansankomissaari. Takakaukasian Neuvostofederation perustajia, oli sen Liittoneuvoston puheenjohtajana, sitten VKP(b):n Takakaukasian aluepiirikomitean ensimmäisenä sihteerinä. Puolueen XII ja XIII edustajakokouksessa valittiin puolueen KK:n kandidaattijäseneksi. Kuului SNTL:n TpKK:n Puhemiehistöön, SNTL:n Vallankumoukselliseen Sotaneuvostoon.

MONMOUSSEAU Gastone (s. 1883) — Ranskan työväenliikkeen huomattu toimihenkilö, Ranskan yleisen työnkonfederationin sihteeri. Vuonna 1922 liittyi Ranskan Kommunistiseen puolueeseen. Osallistui Profinternin II kongressiin. Vuosina 1926—1945 Ranskan KP:n Keskuskomitean ja Politbyroon jäsen. Ranskan hitleriläisen miehityksen aikana kuului Vastarintaliikkeen johtaviin toimihenkilöihin.

NARIMANOV Nariman (1871—1925) — Neuvostovaltion huomattuja toimihenkilöitä, Azerbaidžanin kirjallisuuden suurimpia nimiä. Venäjän ensimmäisen vallankumouksen aikana alkoi esiintyä vallankumouksellisenä publisistina. Vuonna 1909 vangittiin, istui vankilassa, oli karkotuksessa Astrakanissa. Vuonna 1917 toimi azerbaidžanilaisessa „Gummet” nimisessä sosialidemokraattisessa ryhmässä, joka kuului Bakun bolševistiseen järjestöön. Osallistui taisteluun Neuvostovallan pystyttämiseksi Takakaukasiaan. Kuului Bakun Kansankomissaarien Neuvostoon. Vuonna 1919 työskenteli Ulkoasiain kansankomissariaatissa Lähi-Idän jaoston johtajana ja kansallisuusasioita hoitavana varakansankomissaarina, vuonna 1920 Azerbaidžanin Vallankumoukskomitean puheenjohtajana, sitten Azerbaidžanin SNT:n Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana. Vuonna 1922 yksi Takakaukasian Liittoneuvoston puheenjohtajista. SNTL:n muodostamisen jälkeen yksi Liiton TpKK:n puheenjohtajista. Puolueen XII edustajakokouksessa valittiin VKP(b):n KK:n kandidaattijäseneksi. Haudattu Moskovan Punaiselle torille.

NEVZOROVA-SESTERNINA Sofia Pavlovna (1868—1943) — bolševikki-puolueen jäsen vuodesta 1898. Vuonna 1893 meni Pietarin Korkeimmille naiskursseille. Samaan aikaan tutustui V. I. Leniniin ja piti yhteyttä Teknologisen korkeakoulun marxilaisten ylioppilaiden opintokerhoon. Syksystä 1895 opetti työläisten oppikursseilla ja teki propagandatyötä tehtaissa. Vangittiin monia kertoja, istui vankilassa, syksyllä 1898 karkotettiin kolmeksi vuodeksi Voronežin läänin. Vuonna 1900 V. I. Leninin kutsusta saapui Podolskiin neuvottelemaan työstä „Iskra” lehdessä. Osallistui joulukuun aseelliseen kapinaan vuonna 1905. Myöhemmin vuosina toimi opettajana Moskovassa työläiskursseilla ja aikuisten kouluissa, suoritti laajaa propagandatyötä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatin koulun ulkopuolisen työn osastolla, NKP(b):n Moskovan komitean Puoluehistorian osastolla, „Vanha bolševikki” kokoelman toimituskollegiossa ja muissa järjestöissä ja laitoksissa, suoritti puoluetyötä. Vuodesta 1928 oli eläkkeensaaja.

NIKULIN Lev Veniaminovitš (s. 1891) — neuvostokirjailija, NKP:n jäsen vuodesta 1940. Ensimmäiset kirjalliset teokset ilmestyivät vuonna 1910. Kansalaissodan aikana työskenteli Itämeren laivaston Poliittisessa hallinnossa. Merkittävimmät teokset: „Aika, avaruus, liike”, „Venäjän taiteen merkkimiehiä”, „Venäjän uskollisia poikia”. Palkittu „Kunniamerkillä”.

OLBRACHT Ivan (1882—1952)— huomattu tšekkoslovakialainen kirjailija, Tšekkoslovakian Kommunistisen puolueen perustaja, monien vuosien ajan toimitti puolueen pää-äänenkannattajaa „Rude pravo” sanomalehteä. Osallistui Kominternin II kongressiin. Tšekkoslovakian hitleriläisen miehityksen aikana osallistui Vastarintaliikkeessä taisteluun fasistianastajia vastaan. Merkittävimmät kirjalliset teokset romaani „Proletaarinainen Anna” ja „Nikola Sugai”.

ONUFRIJEV Jevgeni Petrovitš (s. 1884)— NKP:n jäsen vuodesta 1904. Perusti bolševistisen ryhmän Obuhovin tehtaalle. Kuului VSDTP:n Nevskin piirikomiteaan sekä Pietarin komiteaan. Vuonna 1905 otti osaa Obuhovin alapiirin taisteluryhmien järjestämistyöhön. Edustajana Prahan puoluekonferenssissa. Joutui vangituksi, sai vankilatuomioita, oli karkotettuna. Helmikuun vallankumouksen jälkeen vuonna 1917 kuului Punakaartin järjestäjiin Obuhovin alapiirissä. Vuonna 1918 työskenteli Pietarin erikoiskomiteassa poliittisten asiain tutkintatuomarina, sittemmin puolue- ja taloustyössä. Nykyään persoonaläkkeensaaja. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

OSTRJAKOV Pjotr Aleksejevitš (1887—1952)— neuvostoininööri ja radiotekniikan tiedemies. Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1945. Vuosina 1918—1927 työskenteli Nižni Novgorodin radiolaboratoriossa. Vuonna 1921 hänen johdolla aloitettiin Kominternille nimetyn radiolähetysaseman rakennustyöt Moskovassa, vuosina 1923—1941 osallistui monien suuritehoisten radioasemien suunnittelutyöhön ja rakentamiseen. Vuosina 1929—1941 toimi opettajana Moskovan yhteislaituksen sähköteknillisessä korkeakoulussa, vuodesta 1944 Yhteislaituksen tieteellisessä tutkimusinstituutissa. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitaleilla.

OTSUP Pjotr Adolfovits (s. 1883)— valokuvaaja, Lokakuun vallankumouksen voiton jälkeen otti kuvia keskuslehtiä ja museoita varten. Ottanut monia valokuvia V. I. Leninistä. Vuoden 1918 lopulla hän otti tunnetun valokuvan „V. I. Lenin lukee „Pravda” lehteä”. V. I. Leninin kehotuksesta P. A. Otsup valmisti kuva-albumia vallankumouksen, Punaisen Armeijan ja kansallisten neuvostotasavaltojen rakennustyön historiasta. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

OVSJANNIKOVA Ksenia Semjonovna (s. 1890)— työläisnainen Dzieržynskille nimetyltä „Trjohgornaja manufaktura” kombinaatilta. NKP:n jäsen vuodesta 1940. Nykyään eläkkeensaaja.

OVT SINOV Aleksei Iljitš (s. 1889)— NKP:n jäsen vuodesta 1919, entinen matruusi, palveli Itämeren ja Tyynenmeren laivastossa. Osallistui Lokakuun vallankumoukseen ja kansalaissotaan; Murmanskin vallankumoukskomitean merimiesosaston konekivääriryhmän päällikkö, Itämeren laivaston matruusi-osaston mukana taisteli Etelärintamalla Krasnovia vastaan, Volgan-Kaspian laivaston „Uritskin muistolle” nimisen tykistölinnoituksen päällikkönä, merimiespanssarijunan apulaiskomentajana, sitten sen komentajana Pohjoisrintamalla. Kansalaissodan jälkeen vuoteen 1936 Punaisen Armeijan palveluksessa. Osallistui Isänmaalliseen sotaan vuosina 1941—1945. Palkittu Punaisen Lipun kunniamerkillä.

PARVIAINEN Lidia Petrovna (s. 1892)— NKP:n jäsen helmikuusta 1917, kotoisin Jalkalasta. Hänen isänsä talossa elo—syyskuussa 1917 V. I. Lenin oli piilossa porvarillisen Väliaikaisen hallituksen vainotoimenpiteiltä. Kuului Suomen Punakaartiin. Nykyään eläkkeensaaja. Palkittu mitaleilla „Uljaasta työstä Suuressa Isänmaallisessa sodassa vv. 1941—1945” ja „Leningradin puolustuksesta”.

PETROVSKI Grigori Ivanovitš (s. 1878)— vallankumousliikkeen vanhimpia osanottajia, huomattu puolue- ja neuvostotoimihenkilö. NKP:n jäsen vuodesta 1897. Vangittiin monia kertoja ja kärsi vankilarangaistuksia. Venäjän ensimmäisen vallankumouksen aikana kuului Jekaterinoslavin ja Jekaterinin rautatien työläisten poliittisen taistelun johtajiin. Vuonna 1912 valittiin Jekaterinoslavin työläisten edustajaksi IV Valtakunnanduumaan. Kuului Duu-

man bolševikkiryhmään. Osallistui bolševikkien KK:n ja puoluetöntekijäin neuvottelukokouksiin Krakovassa ja Poroninissa. Marraskuussa 1914 vangittiin toisten Duuman bolševikkiedustajain mukana, tuomittiin menettämään kaikki oikeutensa ja karkotettiin eliniäksi Turuhanskin seudulle. Vuonna 1916 vangittiin Jeniseiskissä ja karkotettiin Jakutskin alueelle. Helmikuun vallankumouksen aikana Jakutskin alueen Yhteiskunnan suojelukomitean puheenjohtaja ja komissaari. Helmikuun vallankumouksen jälkeen suoritti aktiivista vallankumoustyötä Pietarissa ja Ukrainassa. Vuosina 1917—1919 VSFNT:n sisäasiain kansankomissaari, vuosina 1919—1939 Yleisukrainalaisen TpKK:n puheenjohtaja ja SNTL:n TpKK:n varapuheenjohtaja. Vuosina 1921—1939 Ukrainan KP(b):n KK:n jäsen, VKP(b):n VII ja IX edustajakokouksessa valittiin KK:n kandidaattijäseneksi, puolueen XI edustajakokouksesta lähtien VKP(b):n KK:n jäsen. Vuosina 1926—1939 NKP(b):n KK:n Politbyroon kandidaattijäsen. Vuodesta 1939 SNTL:n Vallankumousmuseon apulaisjohtaja. Persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä, Punaisen Lipun kunniamerkillä ja kolmella Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

PINKEVITS Albert Petrovitš (1883—1939) — VSDTP:n jäsen vuodesta 1903, vuonna 1907 siirtyi menševismiin kannalle. Vuonna 1923 liittyi Kommunistiseen puolueeseen. Toimi puheenjohtajana tiedemiesten eiloloja parantavassa valiokunnassa. Työskenteli Moskovan pedagogisessa korkeakoulussa. Vuonna 1937 joutui vihamielisen panetteluun uhriksi, sittemmin rehabilitoitu.

PJATNITSKI Iosif (Osip) Aronovitš (1882—1939) — bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1898, vallankumousliikkeen aktiivinen osanottaja, bolševikki-puolueen huomattu toimihenkilö. Vangittiin monia kertoja, istui vankiloissa, oli karkotusvankeudessa. Maanpaossa ollessaan hoiti illegaalisen kirjallisuuden kuljetusta ja puoluetovereiden lähettämistä ulkomailta Venäjälle. Osallistui aktiivisesti VSDTP:n II ja III edustajakokouksen järjestämistyöhön. Osallistui Venäjän ensimmäiseen vallankumoukseen. Lokakuun päivinä 1917 puolueen taisteluväisikon jäsen Moskovassa. Oli VKP(b):n Moskovan komitean byroon jäsen, vuosina 1919—1920 rautatieläisten yhdistetyn ammattiliiton (Tsekprofsož) puheenjohtajana, VKP(b):n Moskovan komitean sihteerinä. Vuodesta 1921 työskenteli Kominternissa, vuodesta 1923 Kominternin Toimeenpanevan komitean sihteerinä. Puolueen IX edustajakokouksessa valittiin VKP(b):n KK:n kandidaattijäseneksi, puolueen XIII ja XIV edustajakokouksessa Keskuskontrollikomiteaan, puolueen XV edustajakokouksessa NKP(b):n KK:n jäseneksi. Vuonna 1937 joutui vihamielisen panetteluun uhriksi, myöhemmin rehabilitoitu.

PLESUMS Pjotr Petrovitš (s. 1895) — NKP:n jäsen vuodesta 1917. Marraskuusta 1917 lokakuuhun 1918 palveli latvialaisten kiväärimiesten osastossa, joka vartioi Smolnan rakennusta ja sittemmin Kremlä Neuvostohallituksen siirrettyä Moskovaan. Lokakuusta 1918 rintamalla. Kansalaissodan päätyttyä puoluetöyssä Baškirian ASNT:ssa. Vuosina 1926—1931 opiskeli Lännen vähemmistökansallisuksien kommunistisessa yliopistossa Moskovassa. Vuodesta 1931 puoluetöyssä porvarillisessa Latviassa, missä joutui kohta vangituksi. Oli vankilassa vuoteen 1940. Vuodesta 1947 Latvian KP:n KK:n puoluekomission puheenjohtajana. Palkittu Punaisen Lipun kunniamerkillä, kahdella Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitaleilla.

PODVOISKI Nikolai Iljitš (1880—1948) — Venäjän vallankumousliikkeen huomattu toimihenkilö, Punaisen Armeijan perustaja, VSDTP:n jäsen vuodesta 1901. Suoritti maanalaista vallankumoustyötä Ukrainassa, Jaroslavlissa, Ivanovo-Voznesenskissa, Kostromassa, Bakussa, Pietarissa ja muissa kaupungeissa. Kuului poliittisen lakon johtajiin ja työväen edustajain Neuvoston järjestäjiin vuonna 1905 Ivanovo-Voznesenskissa. Vangittiin monia kertoja ja kärsi vankilatuomioita. Vuosina 1912—1914 osallistui bolševististen „Zvezda” ja „Pravda” lehtien järjestämiseen ja toimitustyöhön. Helmikuun ja lokakuun välisenä aikana 1917 oli VSDTP:n Pietarin komitean jäsen ja Pietarin Neuvoston jäsen, puolueen KK:n sotilasjärjestön johtaja,

„Soldatskaja Pravda” lehden toimittaja. Edustajana VI puoluekokouksessa. Lokakuun päivinä Pietarin sotilaallisen vallankumouskomitean puheenjohtaja, eräs taistelujärjestöjen johtajia Kerenskin—Krasnovin kapinan kukistamisessa. Osallistui aktiivisesti taisteluun ulkomaalaisia interventtejä vastaan helmi—maaliskuussa 1918 Pihkovan ja Narvan seudulla. Suoritti työtä Sota-asiain kansankomissariaatin perustamiseksi, oli Yleisen sotilasopetuksen johdossa, oli Punaisen Armeijan joukko-osastoja muodostavan Yleisvenäläisen valiokunnan puheenjohtajana. Kansalaissodan ja ulkomaisen sotilasintervention aikana oli vastuullisessa sotilastehtävässä. Puolueen XIII, XIV ja XV edustajakokouksessa valittiin NKP(b):n KKK:n jäseneksi. Viimeisinä elinvuosinaan suoritti propaganda- ja kirjallista työtä. Palkittu Punaisen Lipun kunniamerkillä.

PODTSUFAROVA Jekaterina Ivanovna (s. 1884) — köyhän talonpojan perheestä, vuodesta 1894 palkkalaisena maatöissä. Vuosina 1901—1904 lajittelijana, 1904—1919 kirjapainotyöläisenä. Vuodesta 1919 naistyönohjaajana Moskovan puoluekaupunkikomiteassa. Vuosina 1922—1925 Baumannin puoluepiirikomitean naistyöosaston johtajana. Vuonna 1929 Moskovan kaupungin ja alueen miliisilaitoksen hallinnollisen osaston apulaispäällikkönä. Vuodesta 1931 oli kirjastonhoitajana, työskenteli MOPR-järjestön Moskovan aluekomiteassa, sittemmin Punaisen Ristin komiteassa. Edustajana XV puoluekokouksessa. Oli Yleisvenäläisen TpKK:n kandidaattijäsen. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitaleilla.

POPOV Pavel Iljitš (1872—1950) — neuvostotilaston järjestäjä. Bolševikki-puolueen jäsen vuodesta 1924. Vallankumousliikkeeseen tuli vuonna 1895, vangittiin kohta ja puolentoistavuoden vankilatuomion jälkeen karkotettiin Ufan lääneihin. Lokakuun vallankumouksen jälkeen oli Tilastollisen Keskushallinnon johtajana, kuului SNTL:n sekä VSFNT:n Valtion Suunnittelukomitean puhemiehistöön, oli SNTL:n Tilastollisen Keskushallinnon tieteellis-metodisen neuvoston jäsen. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä, Isänmaallisen sodan II asteen kunniamerkillä ja mitaleilla.

RADTSENKO Ivan Ivanovitš (1874—1942) — vanha bolševikki, huomattu neuvostotalousmies. Vuonna 1898 kuului Pietarin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”, vuodesta 1899 ammattivallankumouksellinen. Työskenteli VSDTP:n Pietarin komiteassa, toimi „Iskra” lehden asiamiehenä. Vuonna 1902 vangittiin, teljettiin vankilaan ja vuonna 1903 lähetettiin 5 vuodeksi karkotukseen. Vuonna 1905 karkasi karkotuspaikalta ja matkusti Geneveen. Osallistui Venäjän ensimmäiseen vallankumoukseen. Helmikuun vallankumouksen jälkeen 1917 Bogorodskin Neuvoston puheenjohtajana. Vuonna 1918 järjesti V. I. Leninin ehdotuksesta Turveteollisuuden päähallinnon. Vuodesta 1919 Päämetsäkomitean varapuheenjohtaja, vuodesta 1922 Ulkomaankaupan kansankomissariaatin kollegion jäsen, sitten Sokeritrustin puheenjohtaja. Vuodesta 1923 VSFNT:n Korkeimman Kansantalousneuvoston puhemiehistön jäsen ja varapuheenjohtaja, vuodesta 1925 Turveteollisuuden päähallinnon puheenjohtaja, vuonna 1926 SNTL:n Korkeimman Kansantalousneuvoston johtoneuvoston jäsen ja Turveteollisuusinstituutin johtaja, vuonna 1927 SNTL:n Korkeimman Kansantalousneuvoston polttoaineteollisuuden Päähallinnon apulaisjohtaja ja Tieteellisteknillisen hallinnon puhemiehistön jäsen, vuodesta 1929 SNTL:n Korkeimman Kansantalousneuvoston Geologiakomitean johtaja, sitten „Sojuztor”-hallinnon puheenjohtaja. Vuoden 1936 lopulta turpeen keinokuivaustehtaiden rakennuspäällikkönä. Vuonna 1937 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, myöhemmin rehabilitoitu.

ROZANOV Vladimir Nikolajevitš (1872—1934) — huomattu neuvostokirurgi. Vuodesta 1910 johti Soldatenkovin (nyt S. P. Botkinille nimety) sairaalan kirurgianosastoa. Hoiti V. I. Leninin. Vuodesta 1931 Lääkärien ammattitaidonkohottamisen Keskusinstituutin professori. Perustanut ja toimitanut monia kirurgian-alan aikakauslehtiä. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

RUDZUTAK Jan Ernestovitš (1887—1938)—Kommunistisen puolueen ja Neuvostovaltion huomattuja toimihenkilöitä. Bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1905. Joutui vainonalaiseksi vallankumousliikkeeseen osallistumisesta. Venäjän ensimmäisen vallankumouksen jälkeen Helmikuun vallankumoukseen vuonna 1917 oli pakkotyövankeudessa. Vuonna 1917 oli Moskovan Neuvoston intsruktöörinä, sitten tekstiilityöntekijäin ammattiliiton puhemiehistön jäsen ja sihteeri, Moskovan ammattiliittojen kaupunkineuvoston puhemiehistön jäsen, Korkeimman Kansantalousneuvoston puhemiehistön jäsen. Vuodesta 1920 Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston puhemiehistön jäsen ja pääsihteeri. Puolueen IX edustajakokouksesta lähtien VKP(b):n KK:n jäsen. Vuosina 1923—1924 VKP(b):n KK:n sihteeri. Vuosina 1924—1930 kulkulaitosten kansankomissaari. Vuodesta 1926 SNTL:n Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston varapuheenjohtaja. Vuodesta 1926 NKP(b):n KK:n Politbyroon jäsen. TpKK:n puhemiehistön ja Yleisvenäläisen TpKK:n puhemiehistön jäsen. Vuonna 1937 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, myöhemmin rehabilitoitu.

SAMOILOV Feodor Nikitiš (1882—1952)—vallankumousliikkeen aktiivinen osanottaja, tekstiilityöläinen, bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1903. Vuosina 1903—1912 suoritti puolue- ja ammattiliittotyötä Ivanovo-Voznesenskissa, kuului ensimmäiseen Työläisten edustajain Neuvostoon, joka perustettiin tekstiilityöläisten lakon aikana vuonna 1905. Vuonna 1912 valittiin työväen edustajaksi IV Valtakunnanduumaan; kuului sen bolševistiseen ryhmään. Ollessaan hoitamassa terveyttään Sveitsissä osallistui V. I. Leninin kirjoittamien sotakysymystä koskevien teesien käsittelyyn ja syyskuussa 1914 toi ne Venäjälle. Vangittiin marraskuussa 1914 Duuman bolševistisen ryhmän muiden jäsenten joukossa ja karkotettiin eliniäksi Turuhanskin seudulle, missä oli helmikuuhun 1917. Vuosina 1917—1918 vastuullisessa puolue- ja neuvostotyössä Ivanovo-Voznesenskissa. Vuodesta 1919 Ukrainan Työasiain kansankomissaariatien kollegion jäsen, sitten varakansankomissaari, Yleisvenäläisen TpKK:n valtuutettu Baškirian vallankumouskomiteassa. Neuvostojen IX Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa valittiin Yleisvenäläisen TpKK:n jäseneksi, puolueen XI edustajakokouksessa KKK:n kandidaattijäseneksi. Vuosina 1922—1928 työskenteli puolueen KK:n Puoluehistorian osastossa, vuosina 1928—1932 oli NKP(b):n Moskovan komitean Puoluehistorian osaston johtajana, vuodesta 1932 Vanhojen bolševikkien yleisliittolaisen yhdistyksen varapuheenjohtajana, vuosina 1937—1941 SNTL:n Vallankumousmuseon johtajana. Kirjoittanut muistelmateoksen „Menneen jäljillä” ja useita teoksia puoluehistoriasta.

SAPOVALOV Aleksandr Sidorovitš (1871—1942)—vanha puolueenjäsen, metallityömiehes. Vallankumousliikkeeseen osallistui 90-luvun alkuvuosista. Vuonna 1896 vangittiin tekstiilityöläisten lakkoon osallistumisesta ja vuonna 1898 karkotettiin 3 vuodeksi Minusinskin piirikuntaan, missä tutustui V. I. Leniniin. Karkotusajan päätyttyä vuonna 1901 liittyi „Iskran” järjestöön. Vuonna 1905 vangittiin aseelliseen kapinaan osallistumisesta Harkovissa. Vuonna 1906 takuuta vastaan vapautettuna karkasi ulkomaille ja toimi bolševikkien ulkomaisissa järjestöissä. Huhtikuussa 1917 palasi Venäjälle. Lokaan vallankumouksen jälkeen puolue- ja neuvostotyössä, Puolueen XIII edustajakokouksessa valittiin NKP(b):n KKK:n jäseneksi. Viimeisinä elinvuosinaan oli persoonaeläkkeensaaja.

SCHLICHTER Aleksandr Grigorjevitiš (1868—1940)— puolueen ja neuvostovaltion toimihenkilöitä, vanha puolueenjäsen. Vuodesta 1891 VSDTP:n jäsen, vuodesta 1903 bolševikki. Osallistui aktiivisesti Venäjän ensimmäiseen vallankumoukseen. Edustajana V ja VI puoluekokouksessa. Joutui olemaan monet kerrat vangittuna, sai vankilatuomioita ja karkotettiin. Lokakuun päivinä 1917 elintarvikekomissaarina Moskovassa ja Moskovan läänissä sekä Sotilaallisen vallankumouskomitean jäsen. Lokakuun vallankumouksen jälkeen VSFNT:n maatalouden kansankomissaari, elintarvikeasiain kansankomissaari,

elintarvikeasiain erikoiskomissaarina Siperiassa, vuonna 1919 Ukrainan elintarvikeasiain kansankomissaari, 1920 Tambovin läänin tpk:n puheenjohtaja, Ulkomaankaupan kansankomissariaatin kollegion jäsen, 1921—1922 lähettäläänä Itävallassa, 1923 Ulkoasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen, 1923—1927 Ulkoasiain kk:n valtuutettu Ukrainassa, 1927—1930 Ukrainan SNT:n maatalouden kansankomissaari, myöhemmin vuosina tieteellisessä ja puolueetyössä. Vuodesta 1923 oli Ukrainan KP(b):n KK:n jäsen ja KK:n Organisaatiobyroon jäsen, 1926—1937 Ukrainan KP(b):n KK:n Politbyroon kandidaattijäsen. Valittiin Yleisukrainalaisen TpKK:n ja SNTL:n TpKK:n jäseneksi. Akateemikko, kirjoittanut useita teoksia maatalouden ekonomiikan kysymyksistä ja vallankumoushistorian aiheista.

SELGUNOV Vasil Andrejevits (1867—1939) — vanha puolueenjäsen, metallityömies. Osallistui vallankumousliikkeeseen vuodesta 1886. V. I. Leninin saavuttua Pietariin vuonna 1893 tutustui häneen ja osallistui toimeliaasti „Taisteluliiton työväenluokan vapauttamiseksi” perustamiseen. Vuonna 1901 kuului VSDTP:n Jekaterinoslavin ja vuonna 1902 VSDTP:n Bakun komiteaan, vuonna 1905 toimi aktiivisesti bolševikkien Pietarin järjestössä. Vangittiin monia kertoja ja sai vankilatuomioita, sairastui vaikeasti ja vuonna 1905 menetti näkönsä. Vuonna 1910 osallistui bolševistisen „Zvezda” lehden perustamiseen, oli sen toimittajana, myöhemmin „Pravda” lehden aktiivisena avustajana. Helmikuun vallankumouksen jälkeen teki aktiivista puolue työtä Pietarissa, vuodesta 1918 lähtien Moskovassa. Toimi Vanhojen bolševikkien yhdistyksessä.

SEMARD Pierre (1887—1942) — Ranskan ja kansainvälisen työväenliikkeen huomattu toimihenkilö, kommunisti. Vuodesta 1916 ammatillisen liikkeen ja Ranskan Sosialistisen puolueen aktiivinen toimihenkilö. Kuului Ranskan Kommunistiseen puolueeseen sen perustamisesta vuonna 1920, KK:n ja KK:n Politbyroon jäsen vuodesta 1924, vuosina 1924—1930 puolueen KK:n pääsihteeri ja Kominternin TpK:n jäsen. Osallistui Profinternin II kongressiin. Joutui monta kertaa vainonlaiseksi ja vangittiin. Vuonna 1939 sai kolmen vuoden vankilatuomion Kommunistiseen puolueeseen kuulumisesta. Toisen maailmansodan aikana fasistit ampuivat hänet.

SEMASKO Nikolai Aleksandrovitš (1874—1949) — Neuvostovaltion huomattuja toimihenkilöitä, neuvostolaisen terveydenhuollon järjestäjä, VSDTP:n jäsen vuodesta 1893. Osallistui ylioppilaiden ja työväen marxilaisiin opintokerhoihin Moskovassa ja Nižni Novgorodissa. Vallankumoustapahtumien aikana vuonna 1905 Nižni Novgorodissa järjesti lääkärihoitoa kapinaan osallistuneille työläisille, minkä vuoksi vangittiin. Vuonna 1906, istuttuaan 9 kuukautta vankilassa, lähti maanpakoon Geneveen, missä tapasi ensi kerran V. I. Leninin. Vuonna 1907 Sveitsin viranomaiset vangitsivat hänet ja yrittivät luovuttaa tsaarin viranomaisille. Vankilasta vapauduttuaan muutti Pariisiin, missä toimi bolševistisen puolueen KK:n Ulkomaisen byroon sihteerinä. Edustajana VI (Prahan) puoluekonferenssissa. Osallistui Lokakuun aseellisen kapinan valmisteluun 1917. Vuosina 1918—1930 VSFNT:n terveydenhoitoasiain kansankomissaari. Vuonna 1930 siirtyi työhön Yleisvenäläiseen TpKK:aan, oli YVTpKK:n Lastenhuoltovaliokunnan puheenjohtajana, YVTpKK:n Puhemiestön jäsen. Vuonna 1922 perusti sosiaalihygienian ensimmäisen katederin ja johti sitä 27 vuoden ajan. Vuosina 1945—1949 lääketieteen tutkimusinstituuttien johtajana, vuodesta 1944 SNTL:n Lääketieteiden akatemian jäsen, vuodesta 1945 VSFNT:n Pedagogiatieteiden akatemian jäsen. Kirjoittanut monia teoksia sosiaalihygienian ja terveydenhuollon järjestämisen kysymyksistä. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

SILVIN Mihail Aleksandrovitš (1874—1955) — kuului Pietarin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”, vuodesta 1901 oli iskralainen. Hoiti illegaalisen kirjallisuuden kuljetusta ja salaisen kirjapainon järjestämistä. Avusti monia bolševistisiä julkaisuja, joutui tsaarin virkavallan vainoamaksi,

istui 5 vuotta teljettynä eristettyyn vankiselliin, tuomittiin kaksi kertaa karkotukseen Siperiaan. Vuonna 1908 jäi pois poliittisesta toiminnasta. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli VSFNT:n Valistusasiain kansankommissariaatissa, vuodesta 1923 sosiaalivakuutuksen alalla; toimi pedagogina.

S^KRYPNIK Maria Nikolajevna (s. 1883) — NKP:n jäsen vuodesta 1905. Työskenteli bolševistisen puolueen Krasnojarskin ja Pietarin järjestöissä. Vuonna 1913 työskenteli „Voprosy Strahovanija” („Vakuutus kysymyksiä”) aikakauslehden toimituksessa. Joulukuusta 1917 helmikuuhun 1918 eräs Kansankommissariaarin Neuvoston sihteereistä. Vuosina 1919—1920 Ukrainan SNT:n Maatalouden kansankommissariaatin kollegion jäsen, sitten Sosiaalihuollon kansankommissariaatin kollegion jäsen. Osallistui kansalaissotaan. Myöhemmin toimi opettajana ja propagandatyössä. Nykyään persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja Kunniamerkillä.

SMERAL Bogumir (1880—1941) — Tšekkoslovakian työväenliikkeen merkkimiehiä, Tšekkoslovakian Kommunistisen puolueen perustajia. Ylioppilaina ollessaan yhtyi työväenliikkeeseen, vuonna 1897 liittyi Tšekian sosialidemokraattiseen puolueeseen. Vuodesta 1899 puolueen pää-äänenkannattajan „Právo Lidu” lehden toimituksen jäsen, vuodesta 1904 puolueen KK:n jäsen. Kotimaassaan tunnettiin publisistina ja työväenluokan vallankumouksellisten esiintymisten johtajana. Vuonna 1920 tuli Moskovaan. V. I. Leninin tapaaminen merkitsi hänelle ratkaisevaa käännettä. Vuonna 1921 sosialidemokraattien vasemmistosiivestä, jota Šmeral johti, perustettiin Tšekkoslovakian Kommunistinen puolue. Vuodesta 1921 Kommunistisen puolueen KK:n jäsen. Kuului Kominternin johtaviin elimiin sekä MOPRin Toimeenpanevaan komiteaan.

SMIRNOVA Jevdokia Ivanovna (s. 1890) — „Moskvo-Švei” tehtaan työläisnainen, NKP:n jäsen vuodesta 1927, maaliskuusta 1923 vuoteen 1927 asui Uljanovien perheessä. Nykyään persoonaeläkkeensaaja.

SMIRNOV Vladimir Martynovitš — vallankumousliikkeen osanottaja, bolševistisen puolueen vanhoja jäseniä. Kesällä 1899 erotettiin yliopistosta syytettynä osallistumisesta ylioppilaiden liikehtimiseen. Vuonna 1900 otti yhteyden VSDTP:n Pietarin komiteaan ja siitä lähtien suoritti konspiratiivisia puoluetehtäviä. Vuonna 1902 järjesti suomalaisten sosialidemokraattien avulla uudelleen puoluekirjallisuuden kuljettamisen Ruotsista Suomen kautta Venäjälle. Vuosina 1902—1903 lähetti kirjoituksiaan „Iskraan”, marras—joulukuussa 1905 bolševistiseen „Novaja Zizn” lehteen vallankumoustahtumista Suomessa. Vuodesta 1903 asui vakituisesti Helsingissä toimien venäjän kielen lehtorina yliopistossa ja yliopiston kirjaston apulaishoitajana. Hänen asuntonsa oli illegaalisten puolueyhteyksien keskuksena Helsingissä. Vuosina 1905—1907 V. I. Lenin Helsingissä käydessään asui monta kertaa V. M. Smirnovin kotona. Vuonna 1918 V. M. Smirnov muutti Pietariin, sitten Moskovaan. Vuoden 1918 lopulta toimi Tukholmassa neuvostolehtiäbyroossa. Kuoli Ruotsissa.

SOKOLOV Gerasim Sergejevitš (1884—1938) — bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1903, kutomatyöläinen. Osallistui aktiivisesti vallankumoustahtumisiin vuonna 1905 Kohmassa Ivanovon alueella. Vuosina 1906—1908 sotapalveluksessa, teki vallankumouksellista työtä sotamiesten keskuudessa. Vuonna 1913 vangittiin ja karkotettiin. Lokakuun vallankumouksen jälkeen ammattiliitto- ja puoluetyössä. Osallistui kansalaissotaan. Sittemmin johtavassa puolue- ja neuvostotyössä Ivanovossa, Kohmassa, Kinešmassa. Vuonna 1937 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, myöhemmin rehabilitoitu.

SORIN Vladimir Gordejevitš (1893—1944) — bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1917. Vuonna 1917 oli työssä bolševikkien Moskovan komitean äänenkannattajassa „Sošial-Demokrat” lehdessä. Vuonna 1918 liittyi „vasemmistokommunisteihin”. Osallistui kansalaissotaan — toimi Itärintaman sota-joukkojen esikunnassa rintaman Vallankumouksellisen sotatribunaalin puheenjohtajana. Vuosina 1919—1920 VKP(b):n Moskovan aluepiirikomitean

byroon jäsen ja läänin vallankumouskomitean jäsen. Vuosina 1920—1925 VKP(b):n Moskovan komitean jäsen ja Moskovan komitean byroon jäsen. Vuodesta 1924 työskenteli Lenin-instituutissa, myöhemmin NKP(b):n KK:n Marx—Engels—Lenin Instituutissa. Osallistui toimeliästi V. I. Leninin Teosten ja Lenin-kokoelmien valmistelutyöhön ja julkaisemiseen. Vuonna 1939 joutui vihamielisen panettelun uhriksi, myöhemmin reabilitoitu.

STASOVA Jelena Dmitrijevna (s. 1873) — Kommunistisen puolueen ja Neuvostovaltion huomattuja toimihenkilöitä. NKP:n jäsen vuodesta 1898. Hoiti teknillistä työtä VSDTP:n Pietarin komiteassa, sitten Keskuskomiteassa, suoritti puoluettyötä Pietarissa, Orelissa, Moskovassa. Vuonna 1904 VSDTP:n KK:n Pohjoisbyroon sihteeri. Toimi puolueen Pietarin komitean ja Keskuskomitean sihteerinä, vuosina 1907—1912 työskenteli Tiflisissä. Puolueen VI (Prahnan) Yleisvenäläisessä konferenssissa valittiin VSDTP(b):n KK:n kandidaattijäseneksi. Vangittiin monia kertoja, vuonna 1913 karkotettiin asumaan Jenisein lääniin. Vuonna 1917 järjesti VSDTP(b):n KK:n byroon sihteeristön ja toimi puolueen KK:n sihteerinä IX puoluekokoukseen asti. Vuonna 1920 hoiti Pietarin läänin puoluekomitean organisaatio-osastoa, sitten oli Bakussa Idän kansojen propaganda- ja toimintaneuvoston sihteerinä, tammi—touku-kuussa 1921 työskenteli puolueen Pietarin kaupunkikomiteassa naistyöosastolla, vuosina 1921—1926 työskenteli Kominternissa, vuodesta 1926 NKP(b):n KK:ssa, vuosina 1927—1938 MOPRin TpK:n varapuheenjohtajana, MOPRin KK:n puheenjohtajana, vuodesta 1930 KKK:n puoluekollegion jäsen, vuosina 1938—1946 „Internatsionalnaja Literatura” („Kansainvälinen Kirjallisuus”) aikakauslehden ranskan- ja englanninkielisten julkaisujen toimittajana. Nykyään persoonaelkkeensaaja. Palkittu kolmella Leninin kunniamerkillä.

SVERDLOVA (Novgorodtseva) Klavdia Timofejevna (s. 1876) — vallankumousliikkeen aktiivinen toimihenkilö, NKP:n jäsen vuodesta 1904, J. M. Sverdlovin vaimo. Osallistui aktiivisesti illegaalisten vallankumouksellisten marxilaisten opintokerhojen työhön Uralilla, vuonna 1904 valittiin VSDTP:n Jekaterinburgin komiteaan, vuonna 1906 Permin komiteaan. Permin bolševistisen järjestön edustajana VSDTP:n IV (Yhdistävässä) edustajakokouksessa. Vangittiin ja karkotettiin monia kertoja. Vuosina 1917—1918 johti bolševistista „Priboi” kirjakustantamoa. Maaliskuussa 1918 nimitettiin VKP(b):n KK:n apulaisihteeriksi ja vuoteen 1920 hoiti VKP(b):n KK:n sihteeristöä. Vuosina 1920—1925 hoiti Yleisvenäläisen TpKK:n lastenlaitosten osastoa ja työskenteli Valtion kustannusliikkeessä, vuosina 1925—1931 oli Valtion kustannusliikkeiden yhdistyksen lastenkirjallisuusosaston ja oppikirjallisuusosaston johtajana, vuosina 1931—1944 työskenteli „Molodaja gvardija” („Nuori kaarti”) kustannusliikkeessä ja Glavlitissa (Kirjallisuuden ja julkaisutoiminnan päähallinto). Valittiin Yleisvenäläisen TpKK:n jäseneksi (v. 1918), Moskovan Neuvoston jäseneksi (v. 1924). Kirjoittanut useita teoksia J. M. Sverdlovista. Nykyään persoonaelkkeensaaja. Palkittu Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

SYSOJEVA Aleksandra Mihailovna (1881—1941) — kommunisti, I. V. Babuškinin serkku, asui Uljanovien perheessä vuosina 1908, 1918 ja 1919—1923.

TEREHOV Semjon Aleksejevits — työmies, Moskovan—Kurskin rautatien Moskovan vaunuvarikon seppä. Oli edustajana Ylimääräisessä Yleisvenäläisessä rautatietyöläisten edustajakokouksessa joulukuussa 1917 sekä Ylimääräisessä Yleisvenäläisessä rautatieläisten edustajakokouksessa tammikuussa 1918, joissa kummassakin V. I. Lenin piti puheen.

TIMOSENKO Semjon Konstantinovitš (s. 1895) — neuvostolainen sotalan toimihenkilö, Neuvostoliiton Marsalkka. NKP:n jäsen vuodesta 1919. Osallistui aktiivisesti kansalaissotaan, palveli puna-armeijalaisesta divisioonan komentajaksi. Vuosina 1933—1938 ensin useiden sotilaspiirien sotajoukkojen varakomentajana, sitten komentajana. Neuvostoliiton—Suomen sodassa 1939—1940 oli Luoteisrintaman sotajoukkojen komentajana, toukokuusta 1940

vuoteen 1941 SNTL:n puolustusasiain kansankomissaarina. Isänmaallisen sodan aikana vuosina 1941—1945 puolustusasiain varakansankomissaari ja Lännen strategisen suunnan sotajoukkojen ylipäällikkö, sitten Länsi-, Lounais-, Luoteisrintaman sotajoukkojen päällikkö. Sodan päätyttyä sotilaspiirin sotajoukkojen päällikkö. Vuodesta 1939 NKP(b):n KK:n jäsen, vuodesta 1953 NKP:n KK:n kandidaattijäsen. SNTL:n Korkeimman Neuvoston jäsen useissa kokoonpanoissa. Palkittu neljällä Leninin kunniamerkillä, kahdella Suvorovin I asteen kunniamerkillä, „Voiton” ja Punaisen Lipun kunniamerkillä, mitaleilla. Neuvostoliiton Sankari.

TISSE Eduard Kazimirovitš (s. 1897) — vanhin neuvosto-elokuvaoperaattori, VSFNT:n ja Latvian SNT:n taiteen ansioitunut toimihenkilö. NKP:n jäsen vuodesta 1940. Työnsä elokuvauksen alalla aloitti vuonna 1914. Kansalais sodan aikana valmisti monia historiallisia elokuvadokumentteja — V. I. Lenin puhumassa, Ensimmäisen Ratsuarmeijan taistelutoimia, yms. Huomattavimmat elokuvat: „Panssarilaiva Potjomkin”, „Aleksandr Nevski”, „Iivana Julma”, „Kohdattiin Elbellä”, „Säveltäjä Glinka”, „Kuolematon varuskunta”. Palkittu kahdella Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.

TSEKUNOV Ivan Afanasjevitš — siperialainen talonpoika, joka kävi V. I. Leninin luona monta kertaa vuosina 1919 ja 1921 yhteiskunnallisilla ja taloudellisilla asioilla sekä oman kyläkuntansa talonpoikain osuuskunnan asioilla.

TSERNOV Osip Ivanovitš — siperialainen talonpoika, Sosialistivallankumouksellisten (eserrien) puolueeseen kuulumisesta vangittiin ja tuomittiin pakkotyövankeuteen. Lokakuun vallankumouksen jälkeen toimi Nizni Novgorodin läänissä maatalousosuuskuntien instruktöörinä. Kuului „Bednota” sanomalehden talonpoikaiskollegioon. Helmikuussa 1924 osallistui „Bednota” lehden talonpoikaiskirjeenvaihtajain I edustajakokoukseen, piti selostuksen edustajakokouksessa.

TSHAKAJA Mihail Grigorjevitš (1865—1950) — Kommunistisen puolueen ja Neuvostovaltion huomattu toimihenkilö. Vallankumouksellisen työn aloitti vuonna 1880. Puolueen jäsen vuodesta 1898. Vallankumouksellisen sosialidemokraattisen liikkeen alkuunpanijoita Gruusiassa ja Takakaukasiassa. Joutui monia kertoja vangituksi, teljettyksi vankilaan ja karkotetuksi. Vuosina 1902—1907 suoritti illegaalista puolueetyötä Kaukasiassa. Osallistui VSDTP:n II ja III edustajakokouksen valmistelutyöhön, edustajana III ja V puoluekokouksessa. Vuonna 1905 osallistui vallankumoustaisteluihin Kaukasiassa ja Pietarissa. Vuosina 1907—1917 asui maanpaossa Genevessä. Huhtikuussa 1917 palasi yhdessä V. I. Leninin kanssa Venäjälle. Osallistui VII (Huhtikuun) Yleisvenäläiseen puoluekonferenssiin. Vuosina 1917—1920 kuului Tiflisin puoluekomiteaan. Oli edustajana XI, XIII, XV, XVI puoluekokouksessa, Kominternin II—VII kongressissa, kuului Kominternin Toimeenpanevaan Komiteaan, Kansainvälisen tarkastusvaliokunnan puhemiehistöön. Vuosina 1920—1931 toimi Takakaukasian SFNT:n, sittemmin Gruusian SNT:n TpKK:n puheenjohtajana. Oli SNTL:n Korkeimman Neuvoston jäsen kolmessa kokoonpanossa. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

TSITSERIN Georgi Vasiljevitš (1872—1936) — huomattu neuvostodiplomaatti. Osallistui vallankumousliikkeeseen vuodesta 1904. Vuosina 1905—1917 oli maanpaossa. Liittyi VSDTP:n jäseneksi vuonna 1905. Taantumuskaudella kannatti menševismä, ensimmäisen maailmansodan aikana oli internationalisti, vuoden 1917 lopulla siirtyi bolševismin kannalle. Vuonna 1918 palasi Venäjälle. Vuosina 1918—1930 toimi ulkoasiain kansankomissaarina; neuvostoedustajistojen johtajana kansainvälisissä konferensseissa Genuassa ja Lausannassa. Oli Yleisvenäläisen TpKK:n ja SNTL:n TpKK:n jäsen. NKP(b):n XIV ja XV edustajakokouksessa valittiin puolueen Keskuskomitean jäseneksi.

TSUI TSU-BO (1899—1935) — Kiinan Kommunistisen puolueen (KKP) huomattu toimihenkilö, kirjailija. Liittyi KKP:n jäseneksi vuonna 1922, vuodesta 1923 KKP:n KK:n jäsen, vuosina 1927—1928 KKP:n KK:n sihteeri.

Vuonna 1921 oli Kominternin III kongressissa. Vuodesta 1933 valmistusasiain kansankomissaarina Kiinan työläis-talonpoikaissessa demokraattisessa Keskus-hallituksessa. Toimi Kiinassa marxilaisuuden klassikkojen kirjallisuusteoriaa koskevien teosten sekä venäläisen klassillisen ja neuvostokirjallisuuden tunnetuksi tekemisen hyväksi. Merkittävimmät teokset koottu kirjaan „Ekspromteja ja muuta“.

TSURUPA Aleksandr Dmitrijevitš (1870—1928) — Kommunistisen puolueen ja Neuvostovaltion huomattu toimihenkilö. Vallankumoukselliselle tielle astui 90-luvulla, bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1898. Vuosina 1897—1901 suoritti vallankumouksellista työtä Ufassa. Samoina vuosina tutustui V. I. Leniniin ja N. K. Krupskajaan. Toimi „Iskran“ kirjeenvaihtajana. Vuonna 1901 työskenteli Harkovissa, sitten Tulassa. Joutui monia kertoja vangituksi, vankilaan teljetyksi. Oli kolme vuotta karkotuksessa, sitten palasi Ufaan, osallistui aktiivisesti paikallisen puoluejärjestön työhön. Vuonna 1917 bolševistisen komitean jäsen, Ufan Neuvoston jäsen, Lokakuun päivinä kuului Sotilaalliseen vallankumoukskomiteaan. Kansalais sodan aikana elintarvikeasiain kansankomissaarina. Vuoden 1921 lopulta Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston varapuheenjohtaja. Myöhempinä vuosina Työläisten ja Talonpoikain Inspektion kansankomissaarina, SNTL:n Valtion Suunnittelukomitean puheenjohtajana, kotimaan- ja ulkomaankaupan kansankomissaarina. Oli NKP(b):n Keskuskomitean jäsen.

TUPIKOV Vladimir Konstantinovitš — työskenteli Butyrin maatilalla, joka oli Moskovan Korkeimman maatalousopiston, sittemmin Moskovan karjanhoitoteknillisen korkeakoulun kokeilu- ja opetustaloutena. Lokakuun 22 päivänä 1921 siellä V. I. Leninin läsnäollessa kokeiltiin sähköauraa.

ULJANOV Dmitri Iljitš (1874—1943) — Kommunistisen puolueen vanha jäsen, V. I. Leninin veli, ammatiltaan lääkäri. Osallistui vallankumousliikkeeseen vuodesta 1895. Vuodesta 1897 suoritti vallankumouksellista työtä Moskovassa työläisten keskuudessa. Marraskuussa 1897 vangittiin Moskovan „Työväenliiton“ jutun yhteydessä. Vuonna 1900 liittyi „Iskran“ järjestöön, oli sen asiamiehenä. Vuonna 1903 liittyi VSDTP:n jäseneksi. VSDTP:n Tulan komitean edustajana II puoluekokouksessa. Edustajakokouksen jälkeen bolševistisen KK:n asiamiehenä Kieivissä. Vuonna 1904 vangittiin, oli 11 kuukautta vankilassa. Vuosina 1905—1906 Simbirskin bolševistisen komitean jäsen. Seuraavina vuosina työskenteli kunnanlääkärinä Simbirskissä, Serpuhovissa ja Feodosiassa pitäen kiinteää yhteyttä bolševistisiin järjestöihin. Ensimmäisen maailmansodan aikana oli sotilaslääkärinä, suoritti armeijassa vallankumouksellista työtä sotamiesten keskuudessa. Lokakuun vallankumouksen päivinä osallistui aktiivisesti taisteluun Neuvostovaltion pystyttämiseksi Krimillä, vuonna 1919 Eupatorian bolševikkikomitean ja vallankumouskomitean jäsen, vuosina 1920—1921 VKP(b):n Krimin aluekomitean jäsen ja Krimin Kansankomissaarien Neuvoston varapuheenjohtaja. Vuosina 1921—1925 johtotehtävissä Terveystieteiden kansankomissariaatissa, vuodesta 1925 tieteellisessä lääkintätyössä (terveydenhoito- ja saniteettiasaston johtaja ja hallinnon jäsen) J. M. Sverdloville nimetyssä Kommunistisessa yliopistossa, sittemmin työskenteli Kremlin Saniteettihallinnossa. Osallistui aktiivisesti V. I. Leninin Keskusmuseon työhön.

ULJANOVA-JELIZAROVA Anna Iljinitšna (1864—1935) — Kommunistisen puolueen vanha jäsen, V. I. Leninin sisar. Vallankumousliikkeeseen osallistumisen aloitti vuonna 1886. Asetettiin edesvastuuseen Aleksanteri III vastaan maaliskuun 1 päivänä 1887 tehdyn murhayrityksen johdosta. Syksyllä 1898 kuului VSDTP:n ensimmäiseen Moskovan komiteaan. Vuosina 1900—1905 työskenteli „Iskran“ järjestöissä, bolševistisissä illegaalisissa lehdissä, oli „Vperjod“ lehden toimituksen jäsen. Vuosina 1904—1906 piti yhteyttä bolševistisen puolueen Keskuskomiteaan, joka oli ulkomailla, ja hoiti raha-asioita bolševikkien Pietarin komiteassa. Vuosina 1908—1909 asui Moskovassa ja järjesteli V. I. Leninin kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi“ julkaise-

mista. Vuosina 1909—1910 suoritti vallankumouksellista työtä Saratovissa, vuosina 1913—1914 osallistui bolševististen äänenkannattajien „Pravdan”, „Prosvestšenižen”, „Rabotnitsan” työhön. Vangittiin monia kertoja. Helmikuun vallankumouksen jälkeen „Pravda” lehden toimitussihteerinä, „Tkatš” („Kutoja”) aikakauslehden toimittajana, vuosina 1918—1921 hoiti lastensuojeluosastoa VSFNT:n Sosiaalihuollon kansankomissariaatissa ja Valistusasiain kansankomissariaatissa. Osallistui toimeliaasti Puoluehistorian tutkimuslaitoksen sekä V. I. Leninin instituutin järjestämiseen, toimi tieteen työntekijänä Instituutissa, kuului „Proletarskaja Revolutsija” aikakauslehden toimitukseen. Kirjoittanut monia teoksia V. I. Leninistä sekä muita kirjallisia tuotteita.

ULJANOVA Maria Iljinična (1878—1937) — Kommunistisen puolueen vanha toimihenkilö, V. I. Leninin sisar. Jo ylioppilaana ollessaan liittyi vallankumousliikkeeseen. Vuodesta 1899 ammativallankumouksellinen. Oli monia kertoja vangittuna, teljettynä vankilaan, karkotettuna. Vuodesta 1900 toimeliias „Iskra” lehden avustaja, lähetti kirjoituksia ja tiedotuksia. VSDTP:n II edustajakokouksessa tapahtuneen kahtiajaon jälkeen liittyi bolševikkeihin. Syksystä 1903 työskenteli puolueen KK:n sihteeristössä, sittemmin vangitsemisen ja vankilatuomion jälkeen bolševikkien Pietarin järjestössä. Vuosina 1904—1905 oli Genevässä, missä V. I. Lenin asui siihen aikaan, vuosina 1905—1907 työskenteli Pietarissa, vuosina 1908—1909 oli Pariisissa, Sorbonnessa kurseilla, vuonna 1910 työskenteli Moskovassa, sitten Saratovissa. Toukokuussa 1911 vangittiin ja karkotettiin Vologdan läänin 3 vuodeksi. Karkotuksesta palattuaan työskenteli Moskovon bolševikkijärjestössä. Helmikuun vallankumouksen jälkeen, maaliskuusta 1917 kevääseen 1929 „Pravda” lehden toimituskollegion jäsen ja vastaava sihteeri. Puolueen XIV edustajakokouksesta lähtien Keskuskontrollikomitean jäsen, XVII puoluekokouksesta lähtien Neuvostokontrollikomitean jäsen. Palkittu Leninin kunniamerkillä. Venäjältänyt kokoelmia K. Marxin kirjeitä Kugelmännille sekä Sorgelle, kirjoittanut muistelmia sekä kirjoituksia V. I. Leninistä.

ULJANOV Viktor Dmitrijevitš (s. 1917) — D. I. Uljanovin, V. I. Leninin veljen poika, NKP:n jäsen vuodesta 1944. Insinööri. Opiskeli Baumannille nimetyssä Moskovon Korkeimmassa Teknillisessä opistossa. Työskentelee tehtaan keskuslaboratorion päällikkönä. Erikoistehtävien täyttämisestä palkittu Punaisen Tähtien kunniamerkillä ja mitaleilla.

VAHRAMEJEV Ivan Ivanovitš (s. 1885) — Lokakuun vallankumouksen aktiivinen osanottaja. Ollessaan vielä Kostroman mekaniikan ja tekniikan opiston oppilas osallistui tammikuussa 1905 lakkoon ja kävi työläisten kokouksissa, jonka vuoksi erotettiin opistosta ja samalla evättiin oikeus päästä opiskelijaksi muihin oppilaitoksiin Venäjällä. Vuosina 1908—1914 suoritti asevelvollisuutta, 1914 mobilisoitiin rintamalle. Helmikuun vallankumouksen jälkeen ensin laivakomitean puheenjohtajana, sitten sukellusveneidän divisioonan komitean puheenjohtajana, edustajana Itämeren laivaston merimiesten toisessa edustajakokouksessa. Lokakuun vallankumouksen voiton jälkeen edustajana Neuvostojen II yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, „Tsentroflotin” tilalle muodostetun Vallankumouksellisen sotamerikomitean puheenjohtaja, Meriasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen, tasavallan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston valtuusmies merisotavoimien varustelussa ja huoltamisessa. Vuosina 1922—1932 sotilasan hallinto- ja taloustyössä, vuodesta 1932 merisotavoimien upseerikunnan kurssien apulaispäällikkönä, opettajana ja katederipäällikkönä Selustan ja huollon akatemiassa, päällikkönä ja opetusalan apulaispäällikkönä muissa sotakouluissa ja kurseilla. Vuonna 1949 saanut virkaeron huoltopalvelun everstinä. Palkittu Leninin kunniamerkillä, kahdella Punaisen Lipun kunniamerkillä, Punaisen Tähtien kunniamerkillä ja mitaleilla.

VAILAND-COUTURIER Paul (1892—1937) — Ranskan työväenliikkeen huomattu toimihenkilö, Ranskan Kommunistisen puolueen perustajia, kirjailija,

runoilija ja publisisti. Vuodesta 1921 Ranskan Kommunistisen puolueen KK:n jäsen ja sittemmin KK:n Politbyroon jäsen. Edustajana Kominternin III kongressissa. Vuosina 1926—1935 eräs Ranskan Kommunistisen puolueen päääänenkannattajan „L'Humanité” lehden toimittajista ja vuosina 1935—1937 päätoimittaja.

VASILJEV-JUZIN Mihail Ivanovitš (1876—1937) — maanalaisen vallankumoustoiminnan aktiivinen osanottaja, VSDTP:n jäsen vuodesta 1898. Vuonna 1896 aloitti työnsä marxilaisissa opintokerhoissa Moskovassa, sittemmin teki vallankumoustyötä Krimillä ja Bakussa. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen asettui bolševikkien puolelle, ja hänestä tuli ammattivallankumouksellinen. Vuonna 1905 lähti ulkomaille, Geneveen, missä tapasi V. I. Leninin. Avusti bolševistisia „Vperjod” ja „Proletari” lehtiä. Osallistui aktiivisesti vuosien 1905—1907 vallankumoukseen. Kesällä 1905 lähetettiin KK:n tehtävissä Odessaan ottamaan yhteyden kapinalliseen panssarilaiva „Potjomkinin” miehistöön. Sittemmin VSDTP:n Moskovon komitean jäsen, eräs Moskovon Neuvoston ja joulukuun aseellisen kapinan järjestäjä ja johtaja vuonna 1905 Moskovassa. Sai monet kerrat vankilatuomioita, oli kaksi kertaa karkotuksessa. Aseellisen kapinan johtaja 1917 Saratovissa, VSDTP(b):n Saratovin komitean puheenjohtaja. Vuosina 1919—1921 Sisäasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen, poliittisessa työssä Punaisessa Armeijassa, Simbirskin läänin talousneuvottelun puheenjohtaja, VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen. Vuosina 1924—1937 SNTL:n Korkeimman Oikeuden varapuheenjohtaja. Kirjoittanut useita teoksia puoluehistoriasta, mm. kirjan „Ensimmäisen vallankumouksen tulesta”.

VASILJEV Vasili Vasiljevitš (s. 1898) — työmies, NKP:n jäsen vuodesta 1932. Vuosina 1914—1916 oli työssä Putilovin tehtaalla ja erotettiin lakkoon osallistumisesta. Helmikuun vallankumouksen jälkeen vuonna 1917 meni jälleen tehtaaseen, oli Narvan-Pietarhovin piirin Nuorisoliiton järjestäjä. Lokakuun vallankumouksessa osallistui Talvipalatsin valtauksen. Joulukuusta 1917 Etelärintamalla. Vuonna 1918 palasi tehtaaseen. Keväällä 1919 luuytu vapaaehtoisena Punaiseen Armeijaan ja taisteli monilla rintamilla. Syyskuusta 1919 työssä Putilovin tehtaassa (nykyään S. M. Kiroville nimetty tehdas). Palkittu mitaleilla „Työansioista” ja „Uljaasta työstä Suuressa Isänmaallisessa sodassa vv. 1941—1945”.

WEISBROD Boris Solomonovitš (1874—1942) — neuvostokirurgi ja yhteiskunnallinen toimihenkilö, bolševistisen puolueen jäsen vuodesta 1904. Joutui vainotuksi vallankumousliikkeeseen osallistumisesta. Vuonna 1917 johti Zamoskvoretšjen ensimmäisen Neuvoston terveydenhuolto-osastoa ja oli terveydenhoitolaitosten komissaarina. Vuosina 1919—1920 Erikoiskomitean puheenjohtajana kulkutautiin vastustamiseksi Turkestanin ja Lounaisrintamalla. Vuodesta 1922 Moskovon toisen Kaupunkisairaalan ylilääkärinä. Osallistui V. I. Leninin terveyden hoitoon. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja Punaisen Tähtien kunniamerkillä.

WIDMONT Vladimir Adamovitš (s. 1901) — NKP:n jäsen vuodesta 1919. Osallistui kansalaissotaan. Vuonna 1919 sai komennuksen Yleisvenäläisen TpKK:n Neuvosto- ja puoluetyön keskuskouluun, jonka päätyttyään puolue-työssä Donetsin ja Kubanin-Mustanmeren alueella. Vuosina 1924—1926 työssä VKP(b):n KK:n aparaatissa, 1927—1930 opetustyössä, 1930—1933 opiskeli Punaisen professorien instituutissa. Vuosina 1933—1941 vastuullisessa puoluetyössä Krimillä, Keski-Volgan aluepiirissä ja Orenburgin alueella. Vuosina 1941—1951 Neuvosto-Armeijassa poliittisessa puoluetyössä ja opettajana. Vuodesta 1951 Liettuun Kommunistisen puolueen KK:n propaganda- ja agitaatio-osaston apulaisjohtajana. Palkittu Isänmaallisen sodan I asteen kunniamerkillä ja mitaleilla.

VINOKUROV Aleksandr Nikolajevitš (1869—1944) — vanha puolueen jäsen, eräs neuvostovaltion huomatuimpia toimihenkilöitä. Vallankumoustyöhön liittyi 1890, VSDTP:n jäsen vuodesta 1893. Osallistui ensimmäisten

marxilaisten opintokerhojen järjestämiseen Moskovassa ja Moskovan ensimmäisen työväenliiton perustamiseen. Vangittiin monesti, sai vankilatuomioita, oli karkotuksessa. Osallistui vuosien 1905—1907 vallankumoukseen. Taantumusvuosina toimi johtavassa työssä työväen vakuutusliikkeessä. „Vakuutus-kysymyksiä” aikakauslehden toimittaja. Toimi bolševistisissä „Zvezda” ja „Pravda” lehdissä ja bolševistisessä „Prosveštšeniye” aikakauslehdessä. Vuonna 1917 jatkoi työtä Pietarissa vakuutusliikkeessä toteuttaen puolueen linjaa taistelussa joukoista. Lokakuun vallankumouksen jälkeen Työasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen, Lääkärikollegioiden neuvoston puheenjohtaja. Vuodesta 1918 sosiaalihuollon kansankomissaari. Vuosina 1924—1938 SNTL:n Korkeimman Oikeuden puheenjohtaja. Oli Yleisvenäläisen TpKK:n ja Neuvostoliiton TpKK:n jäsenenä.

WINTER Aleksandr Vasiljevits (s. 1878) — neuvosto-insinööri ja -tiedemies, sähköasemien ja -voimalaitteiden erikoistuntija, akateemikko. Vuonna 1918 rakennuspäällikkönä Saturan turvesuon piirivoimalaitoksella, jonka rakennustyöt alettiin V. I. Leninin ohjauksella. Sittemmin Dneprin vesivoimalaitoksen rakennuspäällikkönä. Palkittu kolmella Leninin kunniamerkillä, Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitaleilla.

VOJEVODIN Pjotr Ivanovitš (s. 1884) — vallankumousliikkeen aktiivinen toimihenkilö, NKP:n jäsen vuodesta 1899. VSDTP:n komitean jäsen Samarassa, Tšitassa, Omskissa ja Zlatoustissa. Lokakuussa 1905 johti Samarassa taisteluosastoa. Vangittiin monia kertoja ja kärsi vankilatuomioita. Vuonna 1912 lähti maanpakoon Amerikan Yhdysvaltoihin. Vuonna 1913 palasi Venäjälle, työskenteli Bakussa, vangittiin siellä ja karkotettiin Narymin seudulle. Lokakuun vallankumouksessa Länsi-Siperian ja Uralin aluepiirin Neuvoston puheenjohtajana. Vuosina 1919—1923 työssä talusalalla ja kirjallisuuden ja kustantajien alalla, vuodesta 1923 tieteellisen-populaarisen aikakauslehden „Sähköistäminen” ja tieteellisen aikakauslehden „Sähkö” toimittajana. Vuodesta 1940 persoonaeläkkeensaaja. Palkittu Leninin kunniamerkillä.

VOLIN Boris Mihailovitš (1886—1957) — bolševikkipuolueen jäsen vuodesta 1904, puolue- ja neuvostotyön toimihenkilöitä. Ennen vallankumousta joutui monet kerrat vangituksi ja kärsimään vankilatuomion. Osallistui aktiivisesti vallankumoukseen vuosina 1905—1907. Vuosina 1911—1913 asui maanpaossa Ranskassa. Osallistui Helmikuun ja Lokakuun vallankumoukseen 1917 Moskovassa, bolševikkien Moskovan komitean jäsen, työskenteli Moskovan komitean äänenkannattajassa „Sotsial-Demokrat” lehdessä. Vuosina 1918—1921 toimi läänin toimeenpanevan komitean puheenjohtajana Orelissa, Brjanskissa, Kostromassa ja Harkovissa, paikallisten sanomalehtien toimittajana, Ukrainan SNT:n sisä-asiaiden apulaiskansankomissaarina, vuosina 1921—1924 „Rabotšaja Moskva” lehden vastaava toimittaja, 1924—1925 Neuvostoliiton Ranskan suurlähetystön ensimmäinen sihteeri, sittemmin työssä TpKK:n „Izvestija” lehdessä, TASS-tiedonantotoimistossa, Glavlitin puheenjohtajana, Valistusasiain kansankomissariaatin kollegion jäsenenä, NKP:n KK:n kouluosaston johtajana, VSFNT:n valistusasiain varakansankomissaarina, Punaisen professorien instituutin johtajana, „Istoritšeski Žurnal” aikakauslehden toimittajana. Edustajana IX ja XVI puoluekokouksessa. Osallistui Isänmaalliseen sotaan 1941—1945. Vuodesta 1945 tieteen työntekijä NKP(b):n KK:n marxismileninismien instituutissa. Kirjoittanut useita teoksia puolueen historiasta. Palkittu Leninin kunniamerkillä, Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä, Isänmaallisen sodan I asteen kunniamerkillä ja mitaleilla.

VOLKOV Sergei — bolševikkipuolueen jäsen vuodesta 1917, työmiehen Prohorovin (Trjohgornajan) kutomatehtaasta, Lokakuun vallankumouksen aktiivinen osanottaja, piirineuvoston jäsen, Moskovan Neuvoston jäsen, Moskovan Neuvoston toimeenpanevan komitean jäsen. Vuonna 1923 „Trjohgorkan” tehdaskomitean jäsen. Viimeisinä elinvuosinaan taloustyössä. Osallistui vuosien 1941—1945 Isänmaalliseen sotaan, kaatui rintamalla.

VOLODITSEVA Maria Akimovna (s. 1891) — NKP:n jäsen vuodesta 1917. Työskenteli VII (Huhtikuun) puoluekonferenssin sihteeristössä. Oli läsnä puolueen VI edustajakokouksessa pikakirjoittajana. Lokakuun vallankumouksesta heinäkuuhun 1918 Kansankomissaarien Neuvoston julkaisutoiminnan byroon sihteeri. Vuosina 1918—1924 Kansankomissaarien Neuvoston konekirjoittajana ja Työ- ja Puolustusneuvoston ja Kansankomissaarien Neuvoston apulaissihteerinä. Vuosina 1924—1938 työssä V. I. Leninin instituutissa, sitten NKP(b):n KK:n Marx—Engels—Lenin Instituutissa. Nykyään persoonaeläkkeensaaja.

ZÁPOTOCKÝ Antonin (1884—1957) — Tšekkoslovakian työväenliikkeen huomattu toimihenkilö. Vuonna 1902 liittyi sosialidemokraattiseen puolueeseen, vuonna 1919 asettui sen vasemmistosiiven kannalle. Tšekkoslovakian Kommunistisen puolueen ja sen KK:n jäsen perustamisajasta alkaen (vuonna 1921). Osallistui Kominternin II, IV, VI ja VII kongressiin. Vuosina 1922—1929 Tšekkoslovakian Kommunistisen puolueen KK:n sihteeri. Vuosina 1929—1939 Tšekkoslovakian punaisten ammattiyhdistysten pääsihteeri. Tšekkoslovakian hitleriläisen miehitysvallan aikana oli vankiloissa ja keskitysleireillä. Tšekkoslovakian vapauttamisen jälkeen eräs huomatuimpia kansandemokraattisen Tšekkoslovakian johtomiehiä. Oli kansandemokraattisen Tšekkoslovakian Tasavallan presidentinä.

ZEMLJÁTSKA Rozalia Samoilovna (1876—1947) — Kommunistisen puolueen ja Neuvostovaltion huomattu toimihenkilö. Vallankumousliikkeeseen osallistui 17-vuotiaasta lähtien. Vuonna 1901 „Iskran” asiamiehenä Odessassa ja Jekaterinoslavissa, vuonna 1903 kooptoitui bolševistisen Keskuskomitean jäseneksi, vuoden 1904 lopussa valittiin Enemmistökomiteain byrooseen, vuonna 1905 VSDTP:n Moskovan komitean sihteeriksi. Vangittiin monia kertoja ja kärsi vankilatuomion. Vuodesta 1909 toimi Bakun bolševistisen järjestön sihteerinä, sitten oli ulkomailla. Vuosina 1915—1916 puolueen KK:n Moskovan byroon jäsen. Helmikuun vallankumouksen jälkeen 1917 legaalisen bolševikkien Moskovan komitean ensimmäinen sihteeri. Lokakuun vallankumouksen päivinä johti Rogožsko-Simonin piirin työläisten aseellista taistelua Moskovassa. Vuosina 1918—1921 armeijain poliittisten osastojen päällikkönä Pohjoisrintamalla ja Etelärintamalla. Seuraavina vuosina suoritti laajaa puolue- ja valtiollista työtä, 1926—1931 Työläisten ja Talonpoikain Inspektion kansankomissariaatin kollegion jäsen, 1932—1933 Kulkulaitosten kansankomissariaatin kollegion jäsen. Edustajana kaikissa puoluekokouksissa (paitsi I ja V). VKP(b):n XIII edustajakokouksesta lähtien Keskuskontrollikomitean jäsen. NKP(b):n XVII edustajakokouksessa valittiin Neuvostokontrollikomitean jäseneksi, XVIII edustajakokouksessa NKP(b):n Keskuskomitean jäseneksi. Oli SNTL:n Korkeimman Neuvoston jäsen, SNTL:n Kansankomissaarien Neuvoston varapuheenjohtajana, NKP(b):n KK:n Puoluekontrollikomitean varapuheenjohtajana. Palkittu kahdella Leninin kunniamerkillä ja Punaisen Lipun kunniamerkillä.

ZETKIN Klara (1857—1933) — Saksan ja kansainvälisen työväenliikkeen tunnettu toimihenkilö. Vuodesta 1878 osallistui Saksan työväenliikkeeseen. Johti Saksan naisten proletariaarista liikettä, teki työtä kansainvälisissä socialistisissa naisjärjestöissä. Yhdessä Rosa Luxemburgin ja Karl Liebknechtin kanssa johti Saksan sosialidemokratian vasenta siipeä. Hänen osanotolaan perustettiin „International” ryhmä, josta sitten muodostettiin „Spartakus”-liitto. Vuonna 1915 teljettiin vankilaan sodanvastaisesta toiminnasta. Vuodesta 1919 Saksan Kommunistisen puolueen jäsen, silloin valittiin myös Keskuskomiteaan, jonka jäsenenä oli elämänsä loppuun asti. Vuodesta 1921 Kominternin TpK:n puhemieshistön jäsen. Johti Kominternin Kansainvälistä naissihteeristöä. Vuodesta 1924 Vallankumoustaistelujain Kansainvälisen Avustusjärjestön (MOPR) toimeenpanevan komitean vaihtumaton puheenjohtaja. Valittiin monet kerrat edustajaksi Saksan Valtiopäiville. Palkittu

Neuvostoliiton kunniamerkeillä: Leninin kunniamerkillä ja Punaisen Lipun kunniamerkillä. Kuoli Moskovassa, haudattu Punaiselle torille.

ZOLTOVSKI Ivan Vladislavovitš (s. 1867) — neuvostoarkkitehti, VSFNT:n tieteen ja taiteiden ansioitunut toimihenkilö, Bielo-Venäjän SNT:n Tiedeakatemian kunniajäsen, SNTL:n Rakennustyön ja rakennustaiteen akatemian jäsen, rakennustaiteen akateemikko. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli neuvostoelimissä, jotka hoitivat rakennustaiteen kysymyksiä. Vuosina 1918—1923 otti osaa Moskovon ensimmäisen rekonstruointisuunnitelman laatimiseen. Vuonna 1923 johti arkkitehtuurisen suunnitelman laatimista Yleisvenäläistä maatalousnäyttelyä varten Moskovassa, laati näyttelyn perussuunnitelman sekä suunnitteli useita paviljonkeja. Hänen suunnitelmiensa mukaan rakennettiin SNTL:n paviljongit Milanon kansainvälisiin messuihin (vuosina 1925—1926), useita isoja rakennelmia Moskovassa ja Neuvostoliiton muissa kaupungeissa. Palkittu Leninin kunniamerkillä, kolmella Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä ja mitaleilla.

ZYRJANOV Apollon Dolmantjevitš (1862—1941) — talonpoika; hänen talossaan V. I. Lenin asui 14 kuukautta ollessaan karkotuksessa Sušenskojen kylässä.

KUVALUETTELO

1. V. I. Lenin. <i>Valokuva, 1918</i>	4
2. Vladimir Iljitš Lenin Smolnassa. <i>Taiteilija I. Brodskin taulusta</i>	16
3. Ensimmäinen sivu V. I. Leninin käsikirjoituksesta „Toverit työmiehet! lähdetään viimeiseen, ratkaisevaan taisteluun!”. <i>Elokuun alkupuoli 1918</i>	17
4. Talonpoikain edusmiehet V. I. Leninin luona. <i>Taiteilija V. Serovin taulusta</i>	32
5. V. I. Lenin kävelyllä Kremlin pihalla haavoittumisen jälkeen. <i>Valokuva, syyskuu 1918</i>	33
6. V. I. Lenin työhuoneessa Kremlissä. <i>Valokuva, 1918</i>	144
7. V. I. Lenin puhumassa K. Marxin ja F. Engelsin väliaikaisen muistomerkin avajaisissa Vallankumous-aukiolla. <i>Valokuva, marraskuun 7 pnä 1918</i>	145
8. V. I. Lenin ja J. M. Sverdlov. <i>Valokuva, marraskuun 7 pnä 1918</i>	160
9. V. I. Lenin, J. V. Stalin ja M. I. Kalinin. <i>Valokuva, 1919</i>	161
10. V. I. Lenin Punaisella torilla vappumielenosoituksessa keskustelee Moskovan puoluekomitean sihteerin toveri Zagorskin kanssa. <i>Valokuva, toukokuun 1 pnä 1919</i>	240
11. V. I. Lenin tarkastaa kunniaavartion mennessään „Vapautettu Työ” nimisen patsaan peruskiven laskutilaisuuteen Moskva-joen rannalle. <i>Valokuva, toukokuun 1 pnä 1920</i>	241
12. V. I. Lenin Yleisvenäläisissä talkoissa Kremlissä toukokuun 1 pnä 1920. <i>Taiteilija P. Vasiljevin piirros</i>	256
13. V. I. Leninin työhuone Kremlissä. <i>Valokuva</i>	257
14. V. I. Lenin. <i>Valokuva, toukokuun 5 pnä 1920</i>	432
15. Vladimir Iljitš Lenin Venäjän Kommunistisen Nuorisoliiton III kokouksen edustajain joukossa. <i>Taiteilija P. Belousovin taulusta</i> ..	433
16. V. I. Lenin puhumassa Uritskin torilla Pietarissa. <i>Valokuva, heinäkuun 19 pnä 1920</i>	448

17. V. I. Lenin ja A. M. Gorki. Kuva on otettu Kommunistisen Internationalen II Kongressin aikana. Pietari. Uritskille nimetty palatsi. <i>Valokuva, 1920</i>	449
18. V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja Kašinin kylän talonpoikain seurassa (Moskovan läänin Volokolamskin kihlakunta). <i>Valokuva, marraskuun 14 pnä 1920</i>	560
19. V. I. Lenin Kominternin III kongressin istunnossa puhemieshistön korokkeen portailla kirjoittaa muistiinpanoja puheista. <i>Kreml. Valokuva, 1921</i>	561
20. V. I. Lenin II Yleisvenäläisen vuorityöläisten kokouksen edustajain seurassa. <i>Valokuva, 1921</i>	576
21. V. I. Lenin ensimmäisen neuvostolaisen sähköauran kokeilutilaisuudessa Moskovan Karjanhoitoteknillisen korkeakoulun opetus- ja kokeilutaloudessa (Butyryn maatila). <i>Valokuva, lokakuun 22 pnä 1921</i>	577
22. V. I. Lenin lepäämässä N. K. Krupskajan ja A. I. Jelizarovan seurassa. Seisoo V. I. Leninin veljenpoika Viktor, penkillä istuu työmiehen pikku tytär Veera. Gorkin puistossa. <i>Valokuva, 1922</i>	784
23. V. I. Lenin työhuoneessa Kremlissä. <i>Valokuva, lokakuu 1922</i>	785
24. V. I. Lenin kävelyllä Gorkissa sairauden jälkeen. <i>Valokuva, 1922</i> ..	800
25. V. I. Lenin Gorkissa. <i>Valokuva, 1922</i>	801

SISÄLTÖLUETTELO

<i>Alkusanat</i>	5
A. A. Andrejev. Vladimir Iljitš Leninistä	9
Leninin saapuminen Pietariin huhtikuun 3 päivänä 1917	9
Lenin puolueen Huhtikuun konferenssissa	14
Lenin Neuvostojen II edustajakokouksessa lokakuussa 1917	20
Lenin puolueen IX edustajakokouksessa	26
Lenin Kominternin II kongressissa	32
Lenin puhujana	40
Lenin kokouksissa	43
S. M. Kirov. Lenin ja työväenluokka. Puhe Bakun järjestön puolue- klubin avajaisissa huhtikuun 22 päivänä 1924	54
Proletaarisen vallankumouksen ennakoitanäkijä	54
Marx ja Lenin	55
Teoreetikko ja käytännönmielis	55
Lenin ja Itä	56
Imperialistinen sota ja vallankumous	56
Lenin puolueen järjestäjänä	56
Ihminen ja toveri	57
Säilyttäkäämme puolueessa Iljitšin aatteet	57
M. I. Kalinin. V. I. Lenin ja talonpoikaisto	59
V. V. Kuibyšev. Leninistä. Selostuksesta „Kymmenen vuotta ilman Leniniä”, tammikuun 21 päivänä 1934	61
J. V. Stalin. Leninistä. Puhe Kremlin kurssilaisten illanvietossa tammikuun 28 päivänä 1924	63
Vuorikotka	63
Vaatimattomuus	64
Logiikan voima	65
Ei pidä valitella	65
Ei pidä pöyhkeillä	66
Periaatteellisuus	66
Usko joukkoihin	68
Vallankumouksen nero	69
N. P. Gorbunov. Vladimir Iljitš työssä	71
N. P. Gorbunov. Leninin luona	75
P. A. Danilov. Lenin Putilovin tehtaalla	80
A. G. Schlichter. Iljitšin luona	82
P. P. Aleksandrov. Kertomus viipyneestä palkanmaksusta	88
A. A. Fomin. Sellainen oli meidän johtajamme	91

M. N. Skrypnik. Talonpoikien valtuusmiehet Iljitšin luona Smolnassa	93
M. S. Kedrov. Iljitšille omistetusta punaisesta vihkosta	98
Lokakuun jälkeen	98
Perustava kokous	99
Brestin rauha	100
Punaisen Armeijan johtaja	102
Ei askeltakaan ilman Iljitšiä	108
Iljitš on kaikkialla	111
Kaksi todistusta	113
I. I. Radtšenko. Muistelmia V. I. Leninistä	115
A. D. Tsurupa. Vladimir Iljitš ja elintarvikepolitiikka	122
N. M. Antselovitš. V. I. Leninin luona	125
S. V. Malyšev. Muistelmia Leninistä	129
S. Terehov. Iljitš rautatieläisten edustajakouksissa	143
D. I. Grazkin. Työtätekevien elämän syvällinen tuntemus	147
T. S. Krivov. Leniniläisessä rivistössä	156
P. D. Malkov. Smolnassa ja Kremlissä	161
G. J. Lozgatšov-Jelizarov. Unohtumatonta	166
P. A. Otsup. Leniniä valokuvaamassa	170
V. P. Antonov-Saratovski. Kansalaissodan aikana	173
M. N. Kokovihin. Neuvostojen vallan puolesta!	179
A. F. Mjasnikov. Toveri Leninin oppilaana	183
J. S. Ganetski. Lenin ja yksityisten pankkien kansallistaminen	192
A. V. Winter. Hän innoitti meitä	198
G. O. Graftio. Leninistä	200
G. V. Tšitšerin. Lenin ja ulkopolitiikka	203
N. Narimanov. Lenin ja Itä. Muistelmia	211
N. K. Krupskaja. Iljitšin muutto Moskovaan ja ensimmäiset työkuukaudet Moskovassa	216
L. A. Fotijeva. V. I. Lenin työssä	251
L. A. Fotijeva. V. I. Leninin työhuone Kremlissä	275
T. F. Ludvinskaja. Leninin sanan voima	287
P. I. Vojevodin. Rakastettu opettaja	298
F. V. Lengnik. Vladimir Iljitš ja työnjärjestelykysymykset	304
S. S. Kamenev. Muistelmia Vladimir Iljitš Leninistä	306
S. I. Aralov. Lenin ja Punaisen Armeijan järjestäminen	326
A. V. Hirschfeld. Suuri ja tavallinen mies	333
Vartiopaikalla Kremlissä	337
I G. S. Antonov	337
II A. F. Kolobjakov	339

Entisten punakaartilaiden, matruusien ja puna-armeijalaisten muistelmia	342
I P. P. Plesums	342
II I. I. Aleksejev	343
III G. S. Sokolov	345
IV A. I. Ovtšinov	346
A. V. Ivanov. Putilovin työmies Iljitšin puheilla	347
I. A. Gorohov. Muistettava päivä	350
A. D. Blohin. Iljitšiä tapaamassa	352
A. N. Vinokurov. Lenin ja sosiaalivakuutus	355
A. I. Jelizarova. Vladimir Iljitš Kansankomissaarien Neuvostossa. (Muistelmisivu)	358
A. V. Lunatšarski. Lenin Kansankomissaarien Neuvostossa	363
P. I. Popov. Leniniä tapaamassa	366
I. M. Gubkin. Muistelmia Vladimir Iljitš Leninistä	370
I. V. Zoltovski. Vuonna 1918	393
A. V. Lunatšarski. Lenin ja taide	396
Robert Minor. Leninin puheilla	402
M. I. Uljanova. Lepoaikoina	409
V. N. Rozanov. Lääkärin muistelmia	411
V. D. Bontš-Brujevitš. Unohtumaton kävelymatka	425
A. M. Sysojeva. Uljanovien perheessä	428
R. B. Borisova. Vuonna 1918	431
B. T. Bunkin. Viljaa Moskovan ja Pietarin työläisille vuonna 1918	440
J. M. Herr. Komsomolin kehdon ääressä	448
B. M. Volin. Muistelmiani	455
E. K. Tissè. Filmaajan muistiinpanoja	474
N. K. Krupskaja. Muistelmiani V. I. Leninistä. Vuoden 1919 loppu- puoli	478
B. S. Weisbrod. Elävä Iljitš	489
N. A. Miljutin. Leninin antamia tehtäviä suorittamassa	493
V. A. Widmont. Sverdlovilaisen muistelmia V. I. Leninistä	508
M. I. Glasser. Lenin ja Gorki	513
V. T. Kolesnikov. Unohtumaton käynti Iljitšin luona	516
N. V. Krylenko. V. I. Lenin metsästämissä	518
J. E. Rudzutak. Muistelmaloja	524
S. K. Gil. Muistelmiani	527
Vladimir Iljitš lepoheikinä	527
Rosvojen hyökkäys	530
Lenin tavaravaunussa	534
V. D. Bontš-Brujevitš. Lasten kuusijuhlissa	538
I. I. Brodski. Kuinka piirsin V. I. Leninin	542

Konst. Fedin. Ilmi elävä Lenin	545
Klara Zetkin. Muistelmia Leninistä	549
Klara Zetkin. Muistikirjan sivuja	579
Klara Zetkin. Lenin ja joukot	604
N. I. Altman. Ensimmäinen kuvanveistos Leninistä	608
I. I. Borisov. Lenin talkoissa	612
„Trjohgorkan” edustaja	614
I V. A. Jemeljanov	614
II S. Volkov	615
III K. S. Ovsjannikova	616
S. A. Lozovski. Keskusteluja Iljitšin kanssa	618
Ivan Olbracht. Muistelmani Vladimir Iljitš Leninistä	623
Bogumir Šmeral. Päiväkirjasta	628
William Gallacher. Lenin	634
Marseille Cachin. Unohtumattomia tapaamisia	638
Hristo Kabaktšijev. Lenin ja bulgarialaiset tesnjakit	642
Antonin Zäpotocký. Muistelmia Leninistä	650
Lev Nikulin. Tämän maailman suuri ihminen	653
A. Bezymenski. Lenin Komsomolin III edustajakokouksessa	658
Avajaisten aattona	658
Kokous odottaa Leniniä	660
Kokous kuuntelee Leniniä	662
Väliajalla	667
Lenin vastaa kirjelappuihin	669
G. M. Kržižanovski. Ajattelija ja vallankumousmies	672
G. M. Kržižanovski. V. I. Lenin ja suunnittelutyö	685
L. B. Krasin. Vladimir Iljitš ja ulkomaankauppa	693
K. V. Mešalkin. Toivottu vieras	701
F. Feofanov. Kuinka valokuvasin Iljitšin talonpoikain seurassa	704
Š. M. Manuštšarjants. Työni Vladimir Iljitšin kirjastossa	708
P. A. Ostrjako v. Lehti ilman paperia ja „ilman välimatkoja”	715
Vladimir Iljitšin luona	719
Ensimmäinen radiopuhelähetysasema	722
S. K. Timošenko. Johtajaa tapaamassa	725
V. G. Sorin. Iso talo	728
O. I. Tšernov. Miten minä, puolueeton siperialainen talonpoika, kävin Vladimir Iljitšiä tapaamassa ja mitä siitä seurasi	734
Työläis- ja talonpoikaisnaisten konferenssissa helmikuun 26 päivänä 1921	737
I J. I. Podšufarova	737
II M. I. Glasser	738
I. A. Tšekunov. Talonpojan muistelmia	740
F. P. Diduk. V. I. Leninin luona	742
Krum Kuliavkov. Valoisin muistelmani	744

Tsui Tsubo. Lenin	748
Fritz Heckert. Leniniä tapaamassa	750
Paul Vailand-Couturier. Lenin	757
Sen Katajama. Toveri Leninin seurassa	759
P. M. Laštšuk. Lenin Kremlin sotakoululla	764
A. P. Pinkevitš. Leninin luona	766
V. K. Tupikov. Sähköauraa kokeilemassa	771
S. M. Birjukov. Leninin luona Kremlissä	773
I. G. Gavrilov. Miten tulit tuntemaan Vladimir Iljitšin	777
N. A. Semaško. Lenin ja terveydenhoito vuonna 1921	781
A. V. Lunatšarski. Leninin eräs neuvo kulttuurikysymyksistä	790
Viktor Uljanov. Lasten ystävä	792
M. J. Awerbach. Suuruus ja vaatimattomuus	794
J. V. Stalin. Toveri Lenin lepäämässä. Huomioita	797
Giovanni Germanetto. Italian kommunistien edustajiston mukana Moskovassa	799
Pierre Semard. Keskustelu Leninin kanssa Profinternin II kon- gressin aikana	803
Gastonne Monmousseau. Lenin ja Ranskan ammattiyhdistys- liike	807
M. A. Voloditševa. Muistelmakatkelmia	813
M. I. Glasser. Vladimir Iljitšin viimeisistä työpäivistä	815
O. A. Pjatnitski. Leninin luona Gorkissa	818
J. I. Smirnova. Iljitšiä hoitamassa	821
N. K. Krupskaja. Keskustelu Iljitšin kanssa	823
G. V. Tšitšerin. Nuoriso ottakoon oppia Leninistä	826
V. A. Karpinski. V. I. Lenin johtajana, toverina ja ihmisenä	831
Lyhyitä elämäkertatietoja henkilöistä, joiden muistelmia V. I. Leninistä on kokoelman 1. ja 2. osassa	853
Kuvaluettelo	890